NIEUW PLANTKUNDIG WOORDENBOEK VOOR NEDERLANDSCH INDIË

DOOR

F. S. A. DE CLERCQ

QK9
.I5
C55
1909

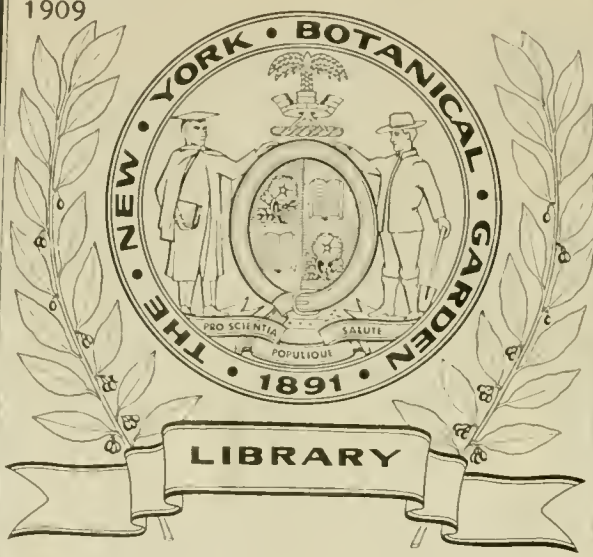

LIBRARY

NIEUW PLANTKUNDIG WOORDENBOEK

VOOR

NEDERLANDSCH INDIË

10/6

Het Auteursrecht is verzekerd overeenkomstig de Wet van 28 Juni 1881, Staatsblad No. 124.

-:- DIT WERK IS GEDRUKT OP -:-
NEDERLANDSCH NORMAALPAPIER
-:- 3 B°. -:-

(Samenstelling uit plantenvezels met toevoeging van 25 pCt. houtcellulose, doch zonder houtslijp.— Gemiddelde breeklengte 4000 Meter: rekbaarheid 3 pCt. — Aschgehalte ten hoogste 10 pCt.)

Bij het binden is niet gebruikt in de tropen snel verterend metaaldraad, doch stevig garen, van 3½ K.G. breekgewicht. -:-

Nieuw Plantkundig Woordenboek voor Nederlandsch Indië

Met korte aanwijzingen van het nuttig gebruik der planten en hare beteekenis in het volksleven

en

Met registers der inlandsche en wetenschappelijke benamingen,

DOOR

F. S. A. DE CLERCQ,
in leven Oud-Resident van Ternate en van Riouw.

Na het overlijden van den schrijver voor den druk bewerkt en uitgegeven

DOOR

Dr. M. GRESHOFF,
Directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem.

Druk van J. H. DE BUSSY — Amsterdam
1909

PRIJS voor niet-inteekenaars: in Nederland, ingenaaid *f* 12.50, ingebonden *f* 13.50 — voor Indië verhoogd met vracht.

QK9
.I5
C55
1909

INHOUDS-OPGAVE.

Inleiding van den schrijver. VII
Voorbericht van den uitgever. XIII
Naar aanleiding van het overlijden van G. J. Filet, door Dr. M. Greshoff, 1891 XVI
Inlandsche plantennamen, door F. S. A. De Clercq, 1892 XVII
Rondschrijven betreffende de uitgave van dit woordenboek XIX

Verklaring der verkortingen en andere namen 1
Register der inlandsche namen 7
Woordenboek, alphabetisch gerangschikt naar de latijnsche plantennamen 155
Inlandsche namen van plantendeelen 351
Stelselmatige rangschikking der plantengeslachten 379
Alphabetische lijst der in de aanteekeningen vermelde plantennamen 392

Aankondiging 397
Verbeterblad 399
Aanvullingen. 400

LIBRARY
NEW YORK
BOTANICAL
GARDEN

INLEIDING VAN DEN SCHRIJVER.

Natur thut allzeit mehr als Demonstration.

LESSING.

De ontzaglijke uitgebreidheid der Indische Flora is ook aan hen, die zich op botanisch terrein weinig bewegen, niet onbekend; terwijl het plantkundig onderzoek voortdurend nieuwe bouwstoffen aan het licht brengt, waaruit ten duidelijkste blijkt, dat van een volledig overzicht der plantenwereld van den Maleischen Archipel nog geen sprake kan zijn. Men moet zich derhalve voorloopig tevreden stellen met het vele, dat reeds algemeen eigendom werd; en het toejuichen, indien met onvermoeiden ijver naar uitbreiding onzer kennis wordt gestreefd.

Naast deze erkende leemte op botanisch-systematisch gebied, ligt het voor de hand, dat ook de bij inboorlingen bestaande kennis van inheemsche gewassen en hun gebruik, voor westerlingen veelal *terra incognita* is; al mag met reden worden aangenomen, dat deze volks-botanie evenveel recht heeft op onze belangstelling, daar, om maar iets te noemen, dat niet begrijpen van de inlandsche plant-lore en het bezigen van niet ter plaatse gebruikelijke namen, in den dagelijkschen omgang met de bevolking natuurlijk tot veelvuldig wanbegrip aanleiding geeft.

Niemand minder dan de beroemde **G. E. Rumphius** is de eerste geweest, die te dezen aanzien als baanbreker optrad, door in zijn Amboinsch Kruidboek bij eene in bijzonderheden afdalende beschrijving der door hem onderzochte gewassen telkens de inlandsche namen en het nut voor de inlandsche huishouding op te teekenen. Na hem is een lange tijd van schromelijke verwaarloozing gevolgd; maar nu jeugdiger beoefenaren der plantkunde opnieuw in het voetspoor van hun vermaarden voorganger zijn getreden en ook hun voordeel doen met de studie van taalkundigen, mag worden verwacht, dat de verwarring in de Indische plantennamen langzamerhand tot het verledene zal behooren.

De opgave der inlandsche synoniemen van wetenschappelijk gedetermineerde planten heeft met velerlei bezwaren te kampen, zooals herhaaldelijk door meerdere schrijvers is uiteengezet. Hoofd-

MAR 1 1 1932

zakelijk waren het plantkundigen, die deze inlandsche namen gedurende hunne reizen opteekenden; doch, hoezeer voor hun eigenlijke taak berekend, ontbrak hun de noodige taalkennis ter controleering van door inboorlingen opgegeven plantennamen. In den laatsten tijd heeft men te dien einde de hulp van bevoegde taalbeoefenaren ingeroepen, met het gelukkige gevolg, dat omtrent de juiste uitspraak en spelling van tal van namen reeds zekerheid werd verkregen; — de hoofdfactor ter verbetering echter, bestaande in deskundige plaatselijke contrôle der namen, bleef nog ontbreken.

Niettemin is dit feitelijk de alleen betrouwbare handelwijze, die bij het verzamelen van inlandsche plantennamen dient gevolgd, hoe moeilijk de uitvoering in de praktijk ook zij. Want het zijn niet de min of meer beschaafde hoofden, dan wel in ontwikkeling boven hunne landgenooten uitmuntende inlanders, die in deze als vraagbaak kunnen dienen, doch nagenoeg uitsluitend de onvermoeide betreders van het ongerepte woud, door langdurige rondzwerving in de wildernis vanzelf vertrouwd geraakt met elk gewas, en door oefening tot scherpe waarnemers gevormd, met een goed geheugen voor hetgeen zij van oudere geleiders over den aard en het voorkomen van verschillende planten vernamen.

Dat deze echte plantenkenners niet steeds aan de geleerden hun bijstand en voorlichting verleenden, zal wel door niemand betwijfeld worden; maar evenzeer is het duidelijk, dat elke poging tot groepeering der inlandsche plantennamen nu nog slechts als eene voorloopige te beschouwen is, als het ware een uitgangspunt: immers voortdurende aanvulling en verbetering zijn onmisbaar. Waar ik bij 't verzamelen somwijlen meende te mogen hopen op een tamelijk volledig geheel, daar bewezen de lange lijsten van onbekende plantennamen, uit allerlei werken samengebracht, spoedig genoeg, dat er nog zeer veel te doen overblijft.

Als beknopte toelichting over de in dit woordenboek voorkomende Indische talen en dialecten diene het volgende:

De reeks verkortingen, aanvangende met de letters *Alf.* voor *Alfoersch*, zou allicht doen vermoeden, dat dit tongvallen zijn eener zelfde taal, en toch is deze gevolgtrekking op het tegenwoordig standpunt onzer kennis hoogst gewaagd; daar met evenveel recht de meening kan verdedigd worden, dat alle talen van den Archipel één moedertaal tot grondslag hebben. Voor zoover doenlijk is bij de aangenomen verschillen rekening gehouden met het plaatselijk gebruik, omdat in het Oosten van Nederlandsch Indië, misschien wel als gevolg van westersche invloeden, algemeen de eigenlijke landstalen als *Alfoersch* bekend staan, als gesproken door bewoners der binnenlanden, welke de strandbewoners met den naam van *Alfoeren* betitelen. Hoezeer nu deze naam door den overgang van velen tot het Christendom zijn oorspronkelijke beteekenis heeft verloren, daar die gewoonlijk doelde op niet-Mohamedanen of godsdienstlooze wilden, zoo bleef hij toch allerwege behouden; zelfs op die plaatsen waar, als in de Minahasa, de Oeliasers, en het zuidelijk schiereiland van Ambon, reeds teekenen van een langzame uitsterving vallen

waar te nemen. Niettemin wachte men zich uit de talrijke onderlinge afwijkingen te veronderstellen, dat die talen en dialecten in voldoende mate bekend zouden zijn. Het is al veel dat wij weten, dàt er verschil bestaat, maar hoever dit zich uitstrekt is tot heden slechts voor enkele streken van niet te grooten omvang nauwkeurig onderzocht. Omschrijvingen van namen als *Alf. Cer.*, *Alf. Halm.*, enz. dienen derhalve te worden opgevat als in betrouwbare bronnen voor de eilanden Ceram en Halmahéra aangetroffen, zonder aanduiding van het district of de plaats, waar zij gangbaar zijn. De mogelijkheid bestaat, dat zij een uitgangspunt vormen bij navraag naar synoniemen in meerdere dialecten.

Wellicht zouden voor een gelijke afscheiding in aanmerking moeten komen de *Aroe-*, *Babar-*, *Banda-*, *Banggai-*, *Gorom-*, *Kei-*, *Kisar-*, *Leti-*, *Romang-*, *Sermata-*, *Soela-*, *Tenimbar-*, *Watoebela-* en *Wetar-*eilandengroepen, alle gelegen in de oostelijke wateren, en waarvan sommige aan het strand een Mohamedaansche bevolking hebben, ware het niet dat deze in nog veel mindere mate bekend zijn; en sluiten zich aan het *Alfoersch* aan de in *Bolaäng-Mongondow*, de landschappen om de *Tomini*-golf, *Makian-* en *Sangi*-eilanden gesproken talen, benevens het *Ternataansch*, *Tidoreesch* en de vele dialecten van het uitgestrekte eiland *Nieuw-Guinea*, door velen reeds tot een onderwerp van taalstudie uitgekozen, en in elk geval nauw verwant aan den taalstam, die zich over de Philippijnsche eilanden uitbreidt.

Het *Dajaksch* is de taal der inheemsche bevolking van het groote eiland Borneo, met afzonderlijke dialecten voor schier elken volksstam, die zich in het een of ander deel heeft gevestigd. Voor Zuidoost-Borneo bezitten wij een woordenboek van wijlen den zendeling A. Hardeland, wiens gebrekkige kennis van het Maleisch echter herhaaldelijk tot vergissingen met de volkstaal heeft geleid; terwijl alle andere taalkundige bijdragen binnen den kring van ons gebied zich slechts tusschen enge grenzen bewegen. Voor sommige plantennamen is het mogelijk geweest te vermelden, tot welk dialect zij behooren; bij de meeste echter mag men niet uit het oog verliezen, dat zij wellicht slechts als aanwijzingen kunnen gelden. Aan de noord- en noordoostkust werden voor de staatjes *Koetei* en *Tidoeng* plantennamen aangehaald, zonder nadere vermelding of zij aan de landstaal zijn ontleend.

Het *Javaansch* wordt gesproken in geheel Midden- en een groot gedeelte van Oost-Java, en bezit twee taalsoorten, *Krama* en *Ngoko*, gebezigd naar gelang de toegesprokene een hoogeren of lageren rang in de inlandsche maatschappij inneemt. Volgens velen mag dit onderscheid zich niet uitstrekken tot plaats- en plantennamen, welke tot een beter begrip steeds onveranderd moeten blijven; maar de gewone inlander meent in dit opzicht geen uitzondering te mogen maken en vooral de dorpsbewoner (*wong desa* of *tijang doesoen*) wijzigt in dien geest vele woorden; zij zijn door mij uit Walbeehm's studie over de Javaansche taalsoorten overgenomen. Men zou wel is waar kunnen zeggen, dat zoodanige namen *pour le besoin de la cause* verkramaniseerd zijn, doch, als in de binnenlanden veel tegen-

over vreemdelingen in gebruik, kunnen zij in een plantkundig woordenboek gemist worden.

De kennis der dialecten van het Javaansch is nog gering; tot grondslag der studie heeft men de taal der Vorstenlanden gekozen en dit was zonder twijfel juist; echter zijn de plaatselijke afwijkingen vele, vooral in de oostelijke gewesten, en van daar dat afzonderlijk het *Oost-Javaansch* is vermeld, hetgeen evenwel in eenigszins ruimen zin moet worden opgevat. De als onderzoeker der Javaansche boomflora zoo verdienstelijke houtvester Dr. S. H. Koorders heeft getracht dit te verhelpen door voor de Javaansche boomnamen uitdrukkelijk aan te geven, waar die alleen voor deze of gene soort gelden; maar zulke opgaven kunnen eerst waarde krijgen, zoodra de grenzen der dialecten behoorlijk zijn omschreven.

Hetzelfde is het geval met het *Soendaasch*, zijnde de taal van West-Java, met uitzondering der noordkust, alwaar voor Bantam en Cheribon dialecten van het Javaansch in zwang zijn, en het strand om en nabij Batavia, dat een mengelmoes van meerdere talen tot spreektaal heeft verheven. Natuurlijk is het te Buitenzorg gesproken Soendaasch voor plantennamen het best bekend, door de hulp van het inlandsche personeel aan 's Lands Plantentuin verbonden. De verschillen met de taal der gewesten Krawang, Cheribon, Preanger, Zuid-Bantam en Bataviasche Ommelanden zijn evenwel te onbestemd om van een splitsing in dialecten te gewagen.

Heel wat beter is het dienaangaande gesteld met het *Madoereesch*, dat binnen kleiner kring gesproken gemakkelijker kan worden overzien en waarvan Kiliaan de drie dialecten en het *Kangèjansch* met veel zorg heeft nagegaan. Van dezen uitnemenden kenner der met onze karakters zoo moeilijk terug te geven Madoereesche taal is de spelling geheel overgenomen, met het geringe verschil, dat de kritische teekens werden weggelaten ter wille der eenvormigheid, om in een Nederlandsch werk slechts die klanken te behouden, welke voor Nederlanders volkomen verstaanbaar zijn.

De meest verbreide taal in Nederlandsch Indië, die overal optreedt als middel tot wisseling van gedachten met vreemdelingen, is het *Maleisch*; het gevolg hiervan, dat de Maleiërs, als zijnde een zeevarend volk, vooral in vroeger tijden hunne tochten langs de kusten van nagenoeg alle eilanden uitstrekten, en bij het aanknoopen van handelsbetrekkingen hen, met wie zij in aanraking kwamen, noopten tot aanleering hunner taal. Dat zulks tot groote verbastering moest leiden, ligt voor de hand; en als op dit oogenblik Maleisch het zuiverst gesproken wordt op de Bangka- en Riouw-groepen, de noord-oostkust van Sumatra en het zuidelijk deel van het schiereiland Malaka, daar onderging het elders, hoofdzakelijk door den invloed van plaatselijke talen, groote wijzigingen, waarmede men echter rekening moet houden om verstaan te worden. Voor zoover die afwijkingen in de plantennamen konden worden nagegaan, zijn zij telkens opgegeven.

Bovendien ontstond langzamerhand, wel het meest ten behoeve van westerlingen, een idioom dat, alleen gegrond op gebrekkige woordenkennis, de vormveranderingen der taal zoo goed als geheel ver-

waarloost, en zich als *Vulgair-Maleisch* een plaats wist te veroveren, daar inboorlingen het vaak moeten overnemen om door Europeanen te worden begrepen. Ofschoon uit een taalkundig oogpunt van geringe waarde, kan het toch niet worden voorbijgegaan; zij het dan ook tot de grootere strandplaatsen beperkt en, als te weinig inlandsch gedacht, zelden tot meer binnenwaarts gelegen streken doorgedrongen. Men verwarre dit niet met het *Bataviaasch-Maleisch*, dat tot de vorige categorie behoort.

Als zich aan het Maleisch aansluitende, komen voor Sumatra in aanmerking het *Bataksch*, *Minangkabaoesch* en *Lampongsch*, benevens de talen der staatjes *Atjeh*, *Djambi* en *Korintji*, der omliggende eilanden *Engano*, *Nias* en *Mentawei*, en van eenige kleine volksstammen als de *Koeboe* en *Loewoe*. Somwijlen bleek het ondoenlijk de aangetroffen plantennamen tot een dezer onderdeelen terug te brengen, en werd eenvoudig *Midden-Sumatra* of *Sumatra's Westkust* als bepaling bijgevoegd. Dankbaar is door mij gebruik gemaakt van H. N. Ridley's *List of Malay Plant Names*, verschenen te Singapore in 1897.

In Zuid-Celebes heeft men het *Boegineesch* en *Makasaarsch* als meest verbreide volkstalen, het laatste met de dialecten van *Bantaëng* en *Silajara*, welke overeenkomstig het schrijfgebruik der Nederlanders door *Bonthain* en *Saleijer* zijn teruggegeven, terwijl voor het nabijgelegen eilanden *Boeton* evenzoo menige afwijking is aan te wijzen; doelende de namen *Balineesch*, *Bimaneesch*, *Endeh*, *Kawi*, *Lio*, *Manggarai*, *Rotineesch*, *Sasaksch*, *Sawoe*, *Sika*, *Soemba*, *Soembawi*, *Solor* en *Timor* op de talen der Kleine Soenda-eilanden, waarover valt op te merken, dat de meeste nog onvolledig beoefend zijn.

De gevolgde spelling behoeft niet uitvoerig te worden toegelicht, daar spoedig genoeg blijkt dat steeds getracht is de uitspraak zooveel mogelijk nabij te komen. Uit die talen, welke een eigen letterschrift hebben, zijn de namen overeenkomstig de beste inlandsche schrijfwijze nauwkeurig getranscribeerd, met uitzondering van het Bataksch en de taal van Atjeh, waarvoor afwijking van dien regel soms noodzakelijk werd geacht, als ze niet door voorbeelden bij van der Tuuk en Snouck Hurgronje waren toegelicht; vandaar voor deze en sommige talen, welke geen eigen karakters bezitten, nu en dan tweeërlei vorm, als er grond was voor de waarschijnlijkheid, dat beide in het dagelijksch gebruik voorkomen. Verdubbeling der medeklinkers is als overtollig beschouwd, vooral omdat bijzondere klanken der klinkers in het inlandsch register door accenten zijn aangeduid en daar de doffe *e* door *ĕ* is teruggegeven. Zoo werd ook ter vereenvoudiging voor het Javaansch en Balineesch de voorstelling van den *ao* klank door *á* in open lettergrepen achterwege gelaten, ten einde de noodelooze herhaling van gelijk gespelde namen in andere talen te vermijden, en omdat er eenige gewesten op Java zijn, waar men dien klank niet hoort. Ook heeft de *i* algemeen de kracht van onze *ie*, tenzij alweder voor het Javaansch en soms elders in gesloten lettergrepen, waar zij naar den klank der *i* in ons *pit* overhelt.

De halfklinkers *j* en *w* zijn als overgangsletters behouden, ten

deele in navolging van de inlandsche spelling, en voor talen zonder letterschrift als aanwijzing dat ze duidelijk worden gehoord; de *ch* heeft den *ch*-klank van ons *kuchen*; en ten opzichte der sluitende *k* zij er aan herinnerd, dat die herhaaldelijk zoo gezegd wordt opgeslokt, hetgeen voornamelijk bij het Javaansch en Minangkabaoesch sterk uitkomt.

Vele namen zijn in gelijkluidenden vorm tweemaal opgenomen, eens in den grondvorm en bovendien verbonden met *akar*, *daoen*, *kajoe*, *ki* en andere namen van plantendeelen, welk laatste den schijn heeft van onnoodig te zijn. Inderdaad is echter die verbinding onmisbaar, daar het oorspronkelijke woord meermalen iets geheel anders beteekent, maar ook in het spraakgebruik heeft de op den voorgrond tredende eigenaardigheid van het deel den naam van het geheele gewas naar den achtergrond gedrongen, en wordt dit hierom dikwerf onafscheidbaar geacht. Betrouwbare opgaven van dien aard mochten derhalve niet weggelaten worden.

Met de vermelding van de geographische verspreiding der planten heb ik mij niet bezig gehouden, daar men herhaaldelijk stuit op het bezwaar van in botanische werken voor bepaalde streken gewassen te missen, welker aanwezigheid uit een taalkundig oogpunt met groote waarschijnlijkheid kon worden vermoed, en ook omdat dit woordenboek voor dàt doel slechts bij hooge uitzondering zal worden nageslagen. Evenzoo zal men zelden de bron zien aangegeven, waaraan eenige naam of toepassing werd ontleend; ik heb nagenoeg de geheele Indische literatuur moeten doorwerken. Zonder gelijktijdige kritiek, waaraan niet te denken viel, hebben dergelijke aanhalingen trouwens slechts betrekkelijke waarde. Het doel is geweest de verzameling van juiste inlandsche plantennamen met vermelding van de rol, die de plant in de indische huishouding volgens geloofwaardige berichten vervult, zoodat de raadpleger in den regel vertrouwen kan op hetgeen hij dienaangaande vermeld vindt. Moge de hierbij somwijlen te ondervinden teleurstelling voor velen een aansporing zijn tot het bijeenbrengen van nieuwe en betere gegevens!

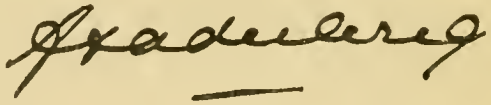

VOORBERICHT VAN DEN UITGEVER.

Door den loop der omstandigheden belast geworden met de uitgave van DE CLERCQ's Plantkundig Woordenboek, wensch ik, in aansluiting met vorenstaande inleiding van den overleden auteur, eenige toelichtingen te geven, al ware het slechts om in dit boek de grens tusschen de verantwoordelijkheid van schrijver en van uitgever aan te wijzen.

Het overlijden van den heer G. J. FILET, samensteller van het eerste „Plantkundig Woordenboek voor Nederlandsch Indië", gaf mij in 1891 aanleiding eenige opmerkingen over de deugden en gebreken van dat werk te maken in het te Batavia verschijnend maandblad „Teysmannia", uitgaande van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg, aan welke instelling ik destijds tijdelijk verbonden was. Dat artikel werd door den heer DE CLERCQ, kort te voren als oud-resident in 't vaderland teruggekeerd, opgemerkt, en door hem beantwoord met de toezegging, dat hij bereid was mede te werken tot het verzamelen van materiaal voor een nieuwe uitgaaf van een verbeterd woordenboek van inlandsche plantennamen. Ik kan niet beter doen dan de toen in 1891—92 ter zake in „Teysmannia" gevoerde gedachtenwisseling hier achter, met mijn rondschrijven uit 1907, af te drukken: de lezer zal er uit ontwaren dat DE CLERCQ's Plantkundig Woordenboek niet in Indië, doch in Nederland ontstaan is. Daarmede is tegelijk de zwakke èn de sterke zijde van dit werk aangewezen, nl. dat de inlandsche namen geenszins ter plaatse zijn bijeengebracht en er van den begeleidenden tekst aangaande het nuttig gebruik ook weinig van inlanders is afgehoord, het veeleer een literatuur-excerpt is — wat ik een nadeel noem, maar dan ook, dat de volijverige schrijver uit de voortreffelijke Indische bibliotheken te 's Gravenhage, Leiden, Delft en Haarlem al die Indische woordenboeken, boeken en tijdschrift-artikelen ter raadpleging bij elkaar heeft gehad, welke eene zeer soliede taalkundige basis aan zijne namenverzameling konden geven, wat een groot voordeel is, en voor hem als resident op een Indische buitenpost iets geheel onbereikbaars zou geweest zijn.

Toen ik in 1892 Indië verlaten had en mij aanvankelijk ophield in mijne vaderstad 's Gravenhage, ontmoette ik daar natuurlijk weldra den heer DE CLERCQ, en is er menig uur in diens woning overleg gepleegd aangaande een nieuw Plantkundig Woordenboek. Over één ding waren wij het spoedig eens, nl. dat bij een „nieuwe Filet" ook weder korte aanwijzingen van het nuttig gebruik der planten noodig waren, maar daarbij nu eens minder het zwaartepunt moest vallen op de inlandsch-geneeskundige toepassingen, die toch eigenlijk vaak gansch onbelangrijk zijn, en waardoor de beminnelijke Flora gehuld wordt in een lugubere ziekenhuis-kleedij. Geheel kan men

die medische aanwijzingen, waar zoo erg veel bijgeloof en kwakzalverij tusschen schuilt, niet missen, maar zij behoorden eenigszins op den achtergrond gezet te worden, en dat kon het best geschieden door de Indische *folk-lore*, die bij FILET geheel ontbreekt, en die zulk een mooien kijk geeft op 't leven van den inlander in verband met de hem omringende plantenwereld.[1]) Ik zelf bracht uit Indië eene kostelijke verzameling botanische spreekwoorden, raadsels, gezegden enz. mede, en de heer DE CLERCQ wist er nog andere uit de rijke literatuur van Indische taal- en letterkunde op te diepen. Het verheugt mij, dat te dezen opzichte dit werk van den beginne af zóó geworden is als 't nu is. In andere opzichten liepen echter onze meeningen over een „Filet-deClercq" uiteen: de schrijver wilde van Filet niets weten en zou er een groot werk in meerdere deelen van maken, eene verlustiging der lexicographen, met de tallooze inlandsche namen bij iedere plant kolomsgewijze gedrukt. En mij stond een beknopt handboek voor den geest, in één deel, de namen in gesloten regels; een werk dat voor het dagelijksch gebruik van geheel het Indisch publiek even handig zou zijn als de oude Filet, maar dat de werkelijk grove fouten van dat boek en zijne onvolledigheid niet zou deelen.

Daarover, d. i. de wijze van opvatting en uitvoering, zijn wij het nooit eens geworden, en wilde ik den oud-resident niet ontstemmen, dan moest ik, als ik hem later van mijne nieuwe woonplaats Haarlem uit bezocht, maar liever zwijgen over de vorderingen van het Plantkundig Woordenboek, dat *hij* met trots en *ik* met angst zag groeien tot een omvang, die wel hemzelven en anderen imponeerde, maar die ongelukkig ook ten gevolge had: dat geen uitgever het aandurfde tot drukken over te gaan — eene bittere ervaring die den schrijver geenszins is bespaard gebleven.

Niet op den vorm van dit boek is dus tijdens het leven van den heer DE CLERCQ door mij veel invloed uitgeoefend, doch... evenmin op den inhoud, ofschoon ik hem trouw de gegevens ter inzage zond, die in de boekerij van het Koloniaal Museum over plantennamen inkwamen. Toen ik overeenkomstig zijn wensch het handschrift na zijn overlijden van zijne weduwe ontvangen had, zoo mogelijk ter uitgave, was de tekst mij vreemd, en moest ik weldra constateeren dat het taalkundig gedeelte mij bijzonder goed verzorgd scheen, doch het plantkundig deel veel te wenschen overliet. Bij al zijn accuratesse en het streven zijn groot Woordenboek zoo goed en zoo volledig mogelijk te maken, was de schrijver uiterst moeilijk toegankelijk voor raadgevingen van anderen, en zoo had hij in den botanischen tekst der boekwerken, die hem ten dienste stonden, zonder zaakkundige hulp veel minder den goeden weg weten te vinden, dan in de hem beter vertrouwde linguistische werken. Fouten, die elk botanicus hem gaarne verbeterd had — eene plant

---

[1]) Voor eene inleiding tot de Indische botanische folk-lore, verwijst schr. naar de voordracht over „Plant-lore" in het *Album der Natuur* 1899, blz. 141. Voorts naar zijne artikelen „Plant-lore" en „Plantennamen" in de *Encyclopaedie van Ned. Indië*, Dl. III, blz. 275 en 267.

als Lycopodium bijv. stond nu eens als *varensoort*, dan weder als *woekerplant* te boek, en onder laatstgenoemde categorie had hij ook alle orchideëen gerangschikt — maakten nu een integreerend deel uit van den tekst, en de verwarring in zijne keuze der latijnsche plantennamen was zeer groot. Ik heb een en ander naar mijn beste weten in het handschrift verbeterd vóór het ter drukkerij ging, en heb zooveel mogelijk de nomenclatuur gezuiverd en in overeenstemming gebracht met den Index Kewensis [1]) — maar moet toch uitdrukkelijk zekere reserves maken wat aangaat mijne verantwoordelijkheid voor dit Woordenboek. Ook heb ik angstvallig vermeden het karakter van dit werk te veranderen, wat betreft de bijschriften over het gebruik der planten enz.; liever geef ik later een supplement uit dat naar eigen inzichten is samengesteld. Gelukkig zijn des heeren DE CLERCQ's verdiensten in de verrichting van den reusachtigen arbeid voor dit geschrift zóó groot en zóó evident, dat ev. gebreken niet zwaar kunnen aangerekend worden, temeer daar 't wel steeds ondoenlijk zal blijken in één persoon een even degelijk taalkenner als plantenkenner vereenigd te zien. Waar en wanneer zal men weder een man van zijne eruditie, van zijne studie en ervaring, aantreffen die met volledige toewijding tien jaren zijns levens geeft aan een soortgelijk Woordenboek?

Wat verder mijn redactie-taak betreft, heb ik er naar gestreefd den tekst waar daartoe zéér dringende behoefte was aan te vullen, maar vooral, waar zulks zonder nadeel doenlijk was, in te krimpen. Daardoor en voornamelijk door de wijze van typographische uitvoering is het mogelijk geworden den inhoud saam te vatten in één band, wat mij voor het practisch gebruik van dit werk absoluut noodzakelijk scheen. Men leest in zulk een woordenboek [2]) niet als in een roman, doch slaat er gewoonlijk alleen een bepaald artikel van weinige regels in op: compacte druk is dus geen bezwaar, mits deze duidelijk zij, en hierin heeft de firma J. H. DE BUSSY werkelijk al het bereikbare geleverd. Nu het mooie boek er eenmaal is, wil ondergeteekende gaarne den eindeloozen stroom van uiterst bewerkelijke drukproeven vergeten, waarvan de correctie, letter na letter, vooral op donkere herfst- en winterdagen tot een harde geduldproef en tot eene ware oogen-pijniging werd. Maar niet mag hij hen vergeten die hebben medegewerkt dit boek zoo goed mogelijk te maken, in de eerste plaats zijne trouwe medewerkers en mede-

[1]) Bedoelde latijnsche namen, die in het gebruik de voorkeur verdienen, zijn door mij in dit Woordenboek met een * geteekend. Gelijk op blz. 379 uiteengezet is, heeft ondergeteekende ook een systematisch overzicht der plantennamen, als 't ware eene inlandsche Flora, aan dit werk toegevoegd.

[2]) Wat de gevolgde indeeling betreft, deze wijst zich vanzelf uit. Vooraf gaat het groote inlandsche register, met kloeke letter gedrukt. Hierin ziet men welk nummer bij den inlandschen naam in een zekere taal of dialect is aangewezen, en slaat dan in het latijnsch hoofdregister bij dat nummer die plant op; haar latijnsche naam is almede vet gedrukt. Men kan dan de vele andere inlandsche namen overslaan en komt zoo direct tot de gewenschte inlichting aangaande de plant en haar gebruik. Alle uitspraakteekens bij de inlandsche namen vindt men wèl in het eerste register, doch zij zijn in 't latijnsch register om de moeielijkheid van typographische uitvoering niet herhaald.

werksters op het bureau van het Koloniaal Museum, en voorts den heer Dr. S. H. Koorders te Leiden, die de schoone proeven nog eens kritisch doorlas en op verschillende plaatsen verbeterde en aanvulde, en den heer H. L. Gerth van Wijk te Middelburg, aan wien de lezer de vele engelsche, fransche en duitsche plantennamen dankt, die ongetwijfeld in Indië welkom zullen zijn. Nederlandsche namen van geslachten en soorten in dit boek, zijn zooveel mogelijk die, welke in 1906 voor algemeen gebruik gekozen werden door de plantennamen-commissie onzer Natuurhistorische Vereeniging. Eenige biologische gegevens verschafte Dr. W. Burck te Leiden.

Ten slotte nog een woord van dank aan allen, die het tot standkomen dezer uitgave door hun inteekening steunden, in 't bijzonder aan de Geneeskundige Vereeniging voor Ned.-Indië te Batavia en aan de Kon. Natuurkundige Vereeniging aldaar, die voor resp. 25 en 10 exemplaren inteekenden. Eene kostbare en voor den boekhandel onbevredigende uitgave blijft een dergelijk werk met beperkten afzet steeds, en zij die dit boek *duur* vinden mogen bedenken, dat zij toch nog slechts weinig meer dan de drukkosten betaald hebben.

Intusschen, het boek *is* tot stand gekomen, niet door Staatshulp, doch *propriis viribus*, en gesteund door veler belangstelling. Ik hoop dat die belangstelling zich verder ook daarin zal uiten, dat velen in Indië mij toezenden de aanvullingen en verbeteringen die noodig blijken bij het dagelijksch gebruik van dit boek in verschillende deelen van den Archipel. Daarvan zal dan, overeenkomstig hetgeen op blz. 397 en 399 te lezen is, een dankbaar gebruik gemaakt worden tot samenstelling van een Supplement.

M. Greshoff.

„Filet's Woordenboek verscheen in het jaar 1876, en vulde ongetwijfeld eene leemte aan, die in de literatuur over Indische planten viel op te merken. Wil men eene inlandsche plant nader leeren kennen, dan is de rechte weg tot die kennis, haar volgens de regels der botanische systematiek te determineeren. Maar deze *rechte* weg is, voor de meesten ten minste, ditmaal nu eens *niet* de kortste, en zij zien dus naar een eenvoudiger en gemakkelijker middel uit: willen hun doel *langs een omweg* bereiken. De gewone manier is, dat men aan een inlander den inlandschen naam der plant vraagt, en nu in een botanisch boek de gegevens opzoekt, die bij die plant, of juister bij dien naam, te vinden zijn, en die in vele gevallen wel een contrôle aan de hand geven of de medegedeelde inlandsche naam de juiste is. Dat dit in de praktijk zoo gaan zou, hebben alle botanische auteurs begrepen; van den eenvoudigen Rumphius tot den geleerden Blume toe, en daarom hebben zij allen getracht, op het spoor der *juiste* inlandsche namen te komen.

Dit is echter gemakkelijker gezegd dan gedaan, en de verzamelaar van plantennamen heeft meer dan 50% kans, dat hij een fout begaat; omdat hij een verkeerden inlandschen naam hoort, of een inlandschen naam verkeerd hoort.

Het *comble* van verwarring ontstaat natuurlijk, als de inlander, dien men raadpleegt, een onjuisten naam opgeeft, en men zelf dan nog een fout bij het determineeren begaat: dan is er geen touw meer aan vast te knoopen, en toch zijn er vele namen

van dat gehalte geboekstaafd. Er heerscht dan ook op dit gebied eene niet geringe verwarring.

De verdienste van FILET bestaat nu hierin, dat hij *alle* namen, die hij in de botanische literatuur vond of van zijne omgeving vernam, in alphabetische volgorde gerangschikt heeft, en er de latijnsche benaming, de plantenfamilie en korte aanteekeningen aangaande de toepassingen der plant, heeft bijgevoegd. Hij heeft die allesbehalve gemakkelijke taak met geringe hulpmiddelen en zoo goed als mogelijk was volbracht, en daarmede een werk geleverd, dat nog lang na zijn dood zijn naam in dankbare herinnering zal houden bij allen, die het Woordenboek als een der nuttigste geschriften over inlandsche planten hebben leeren waardeeren.

Dat het boek niet volmaakt is, geef ik gaarne toe. FILET was te weinig plantkundige, om *kritisch* te werk te kunnen gaan. Ook de indeeling van zijn woordenboek is niet gelukkig: het zoude te vermijden geweest zijn, dat men, om bij een javaanschen of maleischen naam te komen, vaak eerst een boegineeschen, en dan een van Leytimo of Haroekoe, en de hemel weet welke negorij meer, moet opslaan, gelijk nu het geval is. Maar men mag die gebreken niet al te breed uitmeten, zooals vaak geschied is. „Voor het groote publiek heeft FILET's boek geen waarde", lees ik o.a. in een kritiek, kort na het verschijnen van het Woordenboek geschreven. Welnu, het groote publiek heeft er blijkbaar anders over geoordeeld, en men vindt FILET's boek bijna overal, ook dáár, waar een *méér* wetenschappelijk, maar *minder* handig werk, waarschijnlijk geen ingang zoude gevonden hebben.

Voorloopig is er voor een *beter* Plantkundig Woordenboek, dan FILET geschreven heeft, nog geen materiaal aanwezig.

Tòch kan daartoe de hand aan het werk geslagen worden, indien ieder, die plantennamen verneemt, welke hij niet in FILET vindt, of die fouten in dat boek opmerkt, zulks noteert. Eene dergelijke bijdrage werd voor eenige jaren door den heer BERKHOUT gegeven, en 't is zeker wel onnoodig te vermelden dat „Teysmannia" aan zulke opgaven van nieuwe of verbeterde plantennamen, steeds recht gaarne eene plaats wil inruimen, en zoo noodig, ook den latijnschen naam wil determineeren, als men slechts een gedroogd takje zendt der plant, waarvan men alleen den inlandschen naam weet. Het zoude ook zeer toe te juichen zijn, indien de beoefenaars der inlandsche talen hun goede zorgen aan de plantennamen wilden wijden: de juiste schrijfwijze en zoo mogelijk ook de beteekenis en afleiding wilden aangeven.

Dan zoude door vereende krachten later wellicht eene derde uitgave van FILET's woordenboek het licht kunnen zien, die met meer recht dan de onlangs verschenen tweede, zich als een *vermeerderde en verbeterde* kon aankondigen!"

Naar aanleiding van het overlijden van G. J. FILET, door Dr. M. GRESHOFF, in „Teysmannia" Dl. II (1891), blz. 170—172.

„De bestaande opgaven van inlandsche plantennamen zijn nog zeer onvolledig en bovendien verre van juist; ten deele veroorzaakt door gebrekkige taalkennis van plantkundigen en aan den anderen kant het gevolg van onbekendheid met de systematische benamingen van taalbeoefenaren en verzamelaars. Toch hebben vele botanici, overtuigd van het nut, dat daaruit in de praktijk is te trekken, zich herhaaldelijk beijverd naast den wetenschappelijken ook den inlandschen naam van menig gewas op te teekenen, en vandaar, dat in verschillende geschriften ± 10.000 namen van planten voorkomen, door wijlen den Off. v. Gez. G. J. FILET onder den titel „Plantkundig Woordenboek voor Nederlandsch Indië" tot een geheel bijeen gebracht.

Door sommigen is hem deze arbeid als een bepaalde verdienste toegerekend; een gevoelen, dat ik niet deel, om reden hij zonder nader onderzoek alles wat hij aantrof onveranderd overnam. De uitgaaf van een tweeden druk van dat woordenboek is niettemin een bewijs, dat er behoefte bestaat aan een dergelijk werk en, bekend met de teleurstelling door menigeen bij de raadpleging ondervonden, geef ik gaarne gehoor aan de uitnoodiging van Dr. GRESHOFF (Dl. II, blz. 172 van dit tijdschrift), om mede te werken tot verzameling van materiaal voor een nieuwe uitgaaf van een verbeterd Woordenboek van inlandsche plantennamen. Eigenlijk dienden tevens de

door FILET vermelde aanwijzingen omtrent het gebruik te worden herzien, aangezien dit bij de inboorlingen van den archipel verbazend uiteenloopt.

Wil de vermelding van plantennamen eenig nut hebben, dan moet daarbij vermeld worden de taal, waaraan zij ontleend zijn, daar iedereen begrijpt, dat men in Oost-Java al heel weinig aan den Soendaaschen naam heeft; en dient er ook eenige gelijkvormigheid te bestaan in de schrijfwijze van inlandsche woorden, in verband met de zorg aan een goede spelling der woorden bij oude en moderne talen besteed. De bestaande woordenboeken kunnen te dien einde als een goede leiddraad strekken, en de door Dr. GRESHOFF op den voorgrond gestelde samenwerking van taal- en plantkundigen zal zonder twijfel tot eene gewenschte uitkomst leiden".

Inlandsche plantennamen, door F. S. A. DE CLERCQ, in „Teysmannia" Dl. III (1892), blz. 341 — 343.

RONDSCHRIJVEN

betreffende de uitgave van dit Woordenboek.

Wijlen de heer F. S. A. DE CLERCQ, in leven oud-resident van Ternate en van Riouw, die zijn langjarige Indische loopbaan begon als officier van gezondheid I. L., daarna inspecteur werd van het inlandsch onderwijs, controleur B. B. enz., heeft nagelaten het handschrift voor een nieuw Plantkundig Woordenboek voor Nederlandsch Indië, aangevende alle hem bekend geworden inlandsche namen, samengesteld bij den botanischen naam van soort, geslacht en familie der plant, en ook zorgvuldig opsommende het nuttig gebruik in de inlandsche en Europeesche huishouding: een werk dus als FILET's Plantkundig Woordenboek, doch oneindig veel rijker van inhoud, meer betrouwbaar, en botanisch en linguistisch geheel up to date.

De overledene heeft na zijn terugkeer hier te lande een groot deel van zijn' tijd aan de teboekstelling van dezen arbeid besteed, en dien verricht met de pijnlijke nauwgezetheid, die hem kenmerkte. Al voortwerkend en steeds nieuw materiaal verzamelend, zoowel uit plantkundige als uit taalkundige geschriften, heeft hij echter zijn handschrift een zóódanigen omvang zien aannemen, dat de uitgave als boek moeilijk werd: circa *f* 3000.— is naar matige raming daarmede gemoeid. [1]) Hij is dan ook niet geslaagd in de herhaalde pogingen om deze uitgave tijdens zijn leven tot stand te brengen.

Na het overlijden van den schrijver is, overeenkomstig diens wensch, door de weduwe het handschrift toevertrouwd aan den ondergeteekende, directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem.

Ook hem is het nog niet gelukt, een uitgever te vinden, die op eigen risico dit kostbaar werk ter perse wil laten gaan; de beperkte geldmiddelen van het Koloniaal Museum laten niet toe het voor rekening dier instelling uit te geven, terwijl het ook niet gerechtigd schijnt Regeeringssteun voor deze wel wenschelijke doch geenszins noodzakelijke uitgave te vragen.

Ondergeteekende wil echter, met voorkennis en medewerking der Commissie van het Koloniaal Museum, eene laatste poging doen om DE CLERCQ's Plantkundig Woordenboek door inteekening tot stand te brengen als eene zelfstandige uitgave.

Het is zijne bedoeling den omvangrijken tekst zoo beknopt mogelijk samen te vatten in een voor 't practisch leven geschikt woordenboek, uit te geven op soortgelijke wijze als „Filet" en bij denzelfden uitgever (J. H. DE BUSSY, te Amsterdam).

---

[1]) Inderdaad zijn de kosten dezer uitgave nog aanzienlijk hooger gebleken.

De uitgave geschiedt onder zijn persoonlijk toezicht; ev. te behalen winst zal worden uitgekeerd aan de weduwe van den schrijver. Voor eene keurige wèlverzorgde uitgave op goed papier staan genoemde firma en ondergeteekende borg.

Het is duidelijk, dat deze uitgave alleen dàn zal kunnen geschieden, indien allen, die iets voor de studie der Indische plantenwereld gevoelen, en de beteekenis dier studie voor Indië's welvaart en voor den bloei der cultures erkennen, dit goede en nuttige werk willen bevorderen door in te teekenen op een of meer exemplaren.

De inteekenprijs is gesteld op slechts *f* 10.— per exemplaar.

Ondergeteekende doet in het bijzonder een beroep op de medewerking der besturen van welvarende Indische cultuur-ondernemingen om deze zaak te steunen door voor meerdere exemplaren in te teekenen. Zij kunnen hun personeel moeilijk een nuttiger geschenk doen toekomen dan dit Woordenboek, en mochten zij geen goed gebruik voor hun overtollige exemplaren weten, dan wil ondergeteekende dat gaarne aan de hand doen.

Voor een spoedige toezending der inteekenbiljetten houdt hij zich aanbevolen, opdat een besluit kan genomen worden of het nieuw Plantkundig Woordenboek al of niet zal verschijnen.

HAARLEM, September 1907.

DR. M. GRESHOFF.

VERKLARING

der verkortingen en andere namen.

1.	Alf. Amb.	Alfoersch van het eiland Ambon.
2.	Alf. Asil.	Alfoersch der negorijen Seit, Lima, Oering en Asiloeloe op de noordkust van het eiland Ambon.
3.	Alf. Boer.	Alfoersch van het eiland Boeroe.
4.	Alf. Cer.	Alfoersch van het eiland Ceram.
5.	Alf. Halm.	Alfoersch van het eiland Halmahéra.
6.	Alf. Har.	Alfoersch van het eiland Haroekoe (Oeliasers).
7.	Alf. Hila	Alfoersch van Hila op het eiland Ambon.
8.	Alf. Min.	Alfoersch der Minahasa van Menado.
9.	Alf. Min. Bant.	Bantik-dialect van id.
10.	Alf. Min. Bent.	Benténan-dialect van id.
11.	Alf. Min. Ponos.	Ponosakan-dialect van id.
12.	Alf. Min. T. B.	Toöemboeloe-dialect van id.
13.	Alf. Min. T. L.	Toöeloöer-dialect van id.
14.	Alf. Min. Tonsaw.	Toöensawang-dialect van id.
15.	Alf. Min. T. P.	Toöempakĕwa-dialect van id.
16.	Alf. Min. T. S.	Toöenséa-dialect van id.
17.	Alf. N. Laoet.	Alfoersch van het eiland Noesa-Laoet (Oeliasers).
18.	Alf. N. O. Halm.	Alfoersch van Noord-Oost Halmahéra.
18*a*.	Alf. N. O. Halm. K.	Alfoersch van de Kaoe-baai in Noord-Oost Halmahéra.
18*b*.	Alf. N. W. Halm.	Alfoersch van Noord-West Halmahéra.
19.	Alf. Oel.	Alfoersch der Oeliasers.
20.	Alf. Sap.	Alfoersch van het eiland Saparoea (Oeliasers).
21.	Alf. Tom.	Alfoersch der Tomini-golf in Midden-Celebes.
22.	Alf. W. Cer.	Alfoersch der Westkust van het eiland Ceram.
23.	Alf. W. Halm.	Alfoersch der Westkust van Halmahéra.
24.	Alf. Z. Cer.	Alfoersch der Zuidkust van Ceram.
25.	Aroe	Aroe-eilanden in de Banda-zee.
26.	Atjeh	Staatje in het Noorden van Sumatra.
27.	Babar	Babar-eilanden in de Banda-zee.
28.	Balin.	Balinesch.
29.	Balin. Kr.	Krama-dialect van id.
30.	Balin. Semb.	Sĕmbiran-dialect van id.
31.	Banda	Banda-eilanden.
32.	Banggai	Banggai-eilanden.
33.	Bat.	Bataksch.
34.	Bat. Dair.	Dairi-dialect van id.
35.	Bat. Mand.	Mandailing-dialect van id.
36.	Biman.	Bimanesch.
37.	Boeg.	Boegineesch.
38.	Boeton	Eilandengroep ten Zuidoosten van Celebes.
39.	Bol. Mong.	Bolaäng-Mongondow op Noord-Celebes.
40.	Bonth.	Bonthain (Bantaëng)-dialect van het Makasaarsch.
41.	Daj.	Dajaksch.
42.	Daj. B.	Biadjoe-dialect van id.

43.	Daj. Kat.	Katingan-dialect van id.
44.	Daj. Law.	Lawangan-dialect van id.
45.	Daj. M.	Maänjan-dialect van id.
46.	Daj. Ng.	Ngadjoe-dialect van id.
47.	Daj. S.	Sijang-dialect van id.
48.	Daj. Samp.	Sampit-dialect van id.
49.	Daj. W. Born.	Dajaksch van West-Borneo.
50.	Daj. Z. O. Born.	Dajaksch van Zuidoost-Borneo.
51.	Djambi	Staatje in het Oosten van Sumatra.
52.	Endeh	Eiland aan de Zuidkust van Flores.
53.	Enggano	Eiland bewesten Sumatra.
54.	Gajo	Gajo-landen, grenzende aan Atjeh.
55.	Gorom	Gorom-eilanden in de Banda-zee.
56.	Goront.	Gorontalecsch.
57.	Jav.	Javaansch.
58.	Jav. Indram.	Indramajoe-dialect van id.
59.	Jav. Kr.	Krama- of Hoog-Javaansch.
60.	Jav. Kr. D.	Krama-Doesoen of Hoog-Dorps-Javaansch.
61.	Jav. Ng.	Ngoko of Laag-Javaansch.
62.	Jav. Teg.	Tegal-dialect van 't Javaansch.
62*a*.	Kang.	Kangèjan-eilanden beoosten Madoera.
63.	Kawi	Oud-Javaansch op het eiland Bali.
64.	Kei	Kei-eilanden in de Banda-zee.
65.	Kisar	Kisar-eilanden in de Banda-zee.
66.	Koeboe	Wilde volksstam in Midden-Sumatra.
67.	Koetei	Staatje in Oost-Borneo.
68.	Kor.	Staatje Korintji in Midden-Sumatra.
69.	Lamp.	Lampongsch.
70.	Lamp. Ab.	Aboeng-dialect van id.
71.	Lamp. B. Ag.	Boemi Agoeng-dialect van id.
72.	Lamp. Pab.	Pabéjan-dialect van id.
73.	Lamp. Pam.	Paminggir-dialect van id.
74.	Leti	Leti-eilanden in de Banda-zee.
75.	Lio	Volksstam op het eiland Flores.
76.	Loeboe	Volksstam in Midden-Sumatra.
77.	Madoer.	Madoereesch.
78.	Madoer. B.	Bangkalan-dialect van id.
79.	Madoer. P.	Paměkasan-dialect van id.
80.	Madoer. S.	Soeměněp-dialect van id.
81.	Makas.	Makasaarsch.
82.	Makian	Eiland van het Sultanaat Ternate.
83.	Mal.	Maleisch.
84.	Mal. Amb.	Ambon-dialect van id.
85.	Mal. Bandj.	Bandjërmasin-dialect van id.
86.	Mal. Batav.	Bataviaasch-dialect van id.
87.	Mal. Bengk.	Běngkoelen-dialect van id.
88.	Mal. Bill.	Billiton-dialect van id.
89.	Mal. Men.	Menado-dialect van id.
90.	Mal. Mol.	Moluksch dialect van id.
91.	Mal. Pal.	Palèmbang-dialect van id.
92.	Mal. Tel. Bet.	Těloek-Bětoeng-dialect van id.
93.	Mal. Tim.	Timor-dialect van id.
94.	Mal. W. Born.	Maleisch van West-Borneo.
95.	Mal. Z. O. Born.	Maleisch van Zuidoost-Borneo.
96.	Manggarai	Westelijk deel van Flores.
97.	Mentawei	Eilandengroep bewesten Sumatra.
98.	Midd. Sum.	Midden-Sumatra.
99.	Minangk.	Minangkabaoesch.
100.	Nias	Eiland bewesten Sumatra.
101.	N. Guin. Humb.	Humboldt-baai in Nieuw-Guinea.
102.	N. Guin. Jaoer	Landschap Jaoer in id.

103.	N. Guin. Mor	Eiland in de Geelvink-baai in id.
104.	N. Guin. Noemf.	Gebied der Noemforen in id.
105.	N. Guin. Roemb.	Landschap Roembati in id.
106.	N. Guin. Sèkar	Landschap Sĕkar in id.
107.	N. Guin. Tan. Mer. ...	Landschap Tanah-Mérah in id.
107*a*.	N. Guin. Toeroe	Volksstam op Japèn in id.
108.	N. Guin. 4 R.	Gebied der Vier Radja's in id.
109.	N. Guin. Wand.	Landschap Wandamèn in id.
110.	O. Jav.	Oost-Javaansch.
111.	Romang	Romang-eilanden in de Banda-zee.
112.	Rotin.	Rotineesch.
113.	Saleijer	Eiland bezuiden Celebes.
114.	Sangi	Sangi-eilanden in de Celebes-zee.
115.	Sas.	Sasaksch.
116.	Sawoe	Eiland in de Timor-zee.
117.	Sermata	Sermata-eilanden in de Banda-zee.
118.	Sika	Volksstam in Midden-Flores.
118*a*.	Simaloer	Eiland in den Ind. Oceaan, bewesten Sumatra.
119.	Soela	Soela-eilanden in de Molukksche zee.
120.	Soemba	Eiland in de Timor-zee.
121.	Soembawa	Een der z. g. kleine Soenda-eilanden.
122.	Soenda	Soendaasch.
123.	Solor	Eiland beoosten Flores.
124.	Sum. W. K.	Westkust van Sumatra.
125.	Tenimbar	Tĕnimbar-eilanden in de Banda-zee.
126.	Tern.	Ternataansch.
127.	Tid.	Tidoreesch.
128.	Tid. Born.	Landschap Tidoeng in Noord-Borneo.
129.	Tim.	Timoreesch.
130.	Vulg. Mal.	Vulgair-Maleisch.
131.	Watoeb.	Watoebéla-eilanden in de Banda-zee.
132.	Wetar	Wétar-eilanden in de Banda-zee.

REGISTER

der inlandsche namen.

A.

Aä, Balin., 1432.
Aä adan, Balin., 1523.
Aä nàsi, Balin., 1469.
Aäfa, Sermata, 1686.
Aälòwòlĕ, Kisar, 484.
Aäntingan, Soend., 24.
Aän, Alf. Boer., 1889.
Aät, Alf. Z. Cer., 2968.
Ababa, Enggano, 151.
Abàbang, Makas., 3521.
Abaoe, Solor, 1114.
Abar, Jav., 1483.
Abas, Rotin., Tim., 1686.
Abèbà, Bouth., 3026.
Abhal, Madoer., 1408.
Aboe, Madoer., 1816.
Abòki, Alf. Tom., 408.
Abroe, N. Guin. Noemf., 2661.
Acha, Alf. Min. Tonsaw., 2883.
Achai, Simaloer, 2512.
Aché, Nias, 322.
Achéra, Alf. Min. Tonsaw., 891.
Achéra boedò, Alf. Min. Tonsaw., 2418.
Achéra lika, Alf. Min. Tonsaw., 891.
Achéra méha, Alf. Min. Tonsaw., 2418.
Achlèm, Alf. Min. Tonsaw., 2771.
Adal-adal, Balin., Jav., 918.
Adan, Balin., 1523.
Adap-adap, Mal., 2364.
Adap-adap boekit, Mal., 2365.
Adas, Balin., 1560.
Adas landi, Jav. Kr., 1560.
Adas londa, Jav. Ng., 1560.
Adas manis, Jav., 2704.
Adas pĕdas, Mal., 1560.
Adas poelasari, Mal. Batav., 188.
Adas tjina, Jav., Vulg. Mal., 1874.
Adas wĕlandi, Jav. Kr., 1560.
Adas wèlonda, Jav. Ng., 1560.
Adas-adàsan, Jav., 1678.
Adàsa, Makas., 1560.
Adàsa manisi, Makas., 2704.
Adàsa padàsa, Makas., 1560.
Adàsĕ, Boeg., 1560.
Adàsĕ manisĕ, Boeg., 2704.
Adàsĕ padàsĕ, Boeg., 1560.
Adĕ, Boeg., 1560.
Adĕ pĕsĕ, Boeg., 1560.
Adĕ tjĕning, Boeg., 2704.
Adĕm ati, Jav., 2066.
Adhas, Madoer., 1560.
Adhas manès, Madoer., 2704.
Adhas tjèna, Madoer., 1874.
Ading, Boeg., 3067.
Adja, Sika, 3550.
Adjawa, Sika, 3550.
Adjé woea, Lio, 539.
Adjoe anggòro, Boeg., 3487.
Adjoe anging, Boeg., 698.
Adjoe bàkĕ, Boeg., 3042.
Adjoe biti, Boeg., 3465.
Adjoe boetoeng, Boeg., 425.
Adjoe dàdi-dàdi, Boeg., 56.
Adjoe dèwataë, Boeg., 68.
Adjoe kamanjang, Boeg., 3262.
Adjoe kamĕnjang, Boeg., 3262.
Adjoe kaminjang, Boeg., 3262.
Adjoe kĕwawo, Endeh, 152.
Adjoe lasoena, Boeg., 1185.
Adjoe lòtong, Boeg., 1139.
Adjoe mapaï, Boeg., 1395.
Adjoe maroengga, Sawoe, 2345.
Adjoe oenji, Boeg., 937.
Adjoe pàli, Boeg., 1961.
Adjoe ràda, Boeg., 1301.
Adjoe tàloemà, Boeg., 3110.
Adjoe tana, Boeg., 3358.
Adjoe tjĕning, Boeg., 767.
Adjoe wona, Sawoe, 2345.
Adoerija, Biman., 1180.
Adoöe, Alf. Min. Bant., 2294.
Aëlan, Alf. Z. Cer., 1107.
Aèng mabar, Kang., Madoer. S., 2986.
Aèng mawar, Madoer., 2986.
Aënisin, Alf. Amb., 1889.
Afàsi, Nias, 1295.
Afi, Tim., 2474.
Afò, Tern., 1785.
Afoat, Tim., 464.
Aga, Alf. Min. T. P., 2883.
Aga, Alf. N. O. Halm. K., 1983.
Agà-agàra, Boeg., Makas., 1694.
Agar-agar, Jav., Mal., Soend., 1694.
Agaroe, Balin., 283.
Agĕr-agĕr, Jav., Soend., 1694.
Aha, Alf. Min. Bent., 1520.
Ahà kian, Alf. Z. Cer., 1686.
Ahà kolai, Alf. Z. Cer., 1686.
Aha watoe, Alf. Min. Bent., 1520.
Ahaja, Alf. Cer., 1686.
Ahan laoeï, Alf. Z. Cer., 940.
Ahei, Alf. Amb., 3260.
Ahĕs, Alf. Min. Bent., 1175.
Ahoeë, Alf. Z. Cer., 2663.
Ahoehoe, Alf. Har., Z. Cer., 1110.
Ahoesi, Alf. Oel., Z. Cer., 785.

Ahoesi binsi, Alf. Oel., Z. Cer., 786.
Ahoesi bintji, Alf. Oel., Z. Cer., 786.
Ahoesi halawan, Alf. Oel., Z. Cer., 786.
Ahoesi kanaroe, Alf. Z. Cer., 794.
Ahoesi lĕpia, Alf. Z. Cer., 796.
Ahoesi tahoeï, Alf. Z. Cer., 792.
Ahoesi wòkoe, Alf. Z. Cer., 791.
Aholal, Alf. N. Laoet, 404.
Ai àhà, Alf. Z. Cer., 1686.
Ai alija, Alf. Amb., 1311.
Ai arita, Alf. Z. Cer., 1309.
Ai àsa, Alf. Har., 1402.
Ai atoen, Sika, 2120.
Ai bàpa, Alf. Amb., Har., 3131.
Ai bàpa kaoe, Alf. Har., 3131.
Ai bàpa poeti, Alf. Har., 3131.
Ai bètĕk, Rotin., 1395.
Ai èlan, Alf. Z. Cer., 2218.
Ai èlanè, Alf. Hila, 2218.
Ai èwan, Alf. Amb., 2793.
Ai galihoe, Alf. Amb., 831.
Ai hèdoe, Rotin., 1395.
Ai hoeroe, Alf. Cer., 884.
Ai idjoe, Soemba, 937.
Ai kasabar, Soemba, 2358.
Ai kèlanè, Alf. Asil., 2218.
Ai kĕnawa, Soemba, 2883.
Ai kĕndara, Soemba, 1302.
Ai kor, N. Guin. Noemf., Wand., 2205.
Ai kor knam, N. Guin. Noemf., 2205.
Ai kòri, N. Guin. Noemf., 2205.
Ai laloe, Alf. Amb., 42.
Ai lanit, Alf. Z. Cer., 114.
Ai laoe mahai, Alf. Z. Cer., 458.
Ai laoe manoe, Alf. Z. Cer., 2967.
Ai laoe nia, Alf. Z. Cer., 2215.
Ai laoe nial, Alf. Har., 2215.
Ai laroe, Alf. Amb., 42.
Ai latoe, Alf. Amb., Har., 641.
Ai mahoea, Alf. Cer., 1983.
Ai malaha, Alf. Z. Cer., 130.
Ai mamina, Alf. Amb., 2703.
Ai mètè, Alf. Har., 2120.
Ai mètèn, Alf. Amb., 2120.
Ai mèting, Soemba, 2120.
Ai mitè, Alf. Asil., Hila, 2120.
Ai miting, Soemba, 2120.
Ai nisat, Alf. Amb., 2424.
Ai nitoe, Alf. Z. Cer., 2150.
Ai nitoe, Rotin., Soemba, 3029.
Ai oelita, Alf. Z. Cer., 1309.
Ai ori, N. Guin. Jaoer, 2205.
Ai palaka, Alf. Z. Cer., 2478.
Ai pàsa, Alf. Amb., 2140.
Ai poeti, Alf. Amb., Cer., Har., 2748.
Ai raoe sapoö, Alf. Har., 940.
Ai ratoe, Alf. Amb., Har., 641.
Ai rita, Alf. Z. Cer., 1309.
Ai rora, Gorom, 760.
Ai salè, Wetar, 1686.
Ai saloen, Alf. Amb., Har., 3029.
Ai samal, Alf. Amb., Har., 2409.
Ai samar, Alf. Amb., Har., 2409.
Ai samara, Alf. Asil., Hila, 698.
Ai sapar, Alf. Amb., 862.
Ai saroen, Alf. Amb., Har., 3029.
Ai sawa, N. Guin. Noemf., 665.
Ai soewa, Soemba, 1671.
Ai tai, Alf. Cer. Har., 2854.
Ai tiërhè, Sermata, 1785.
Ai toeban, Alf. Amb., 3473.
Ail bàpa, Alf. N. Laoet, Sap., 3131.
Ail bàpa kaoeïl, Alf. N. Laoet, Sap., 3131.
Ail bàpa poeïl, Alf. N. Laoet, 3131.
Ail bàpa poetiël, Alf. Sap., 3131.
Ail laniol, Alf. N. Laoet, 114.
Ail lanitol, Alf. Sap., 114.
Ail laoe nial, Alf. N. Laoet, Sap., 2215.
Ail latoe, Alf. N. Laoet, Sap., 641.
Ail lawanjo, Alf. N. Laoet, 760.
Ail mètoïl, Alf. N. Laoet, Sap., 2120.
Ail oerita, Alf. N. Laoet, Sap., 1309.
Ail poeïl, Alf. N. Laoet, 2748.
Ail poetiël, Alf. Sap., 2748.
Ail saloen, Alf. N. Laoet, Sap., 3029.
Ail samal, Alf. N. Laoet, Sap., 2409.
Ail samar, Alf. N. Laoet, Sap., 2409.
Ail saroen, Alf. N. Laoet, Sap., 3029.
Ail tai, Alf. N. Laoet, Sap., 2854.
Aïm, Tim., 2666.
Air mawa, Baliu., 2986.
Aja, Alf. Min. Bant., 705.
Ajaman, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 974.
Ajaman in taloen, Alf. Min. T. P., 989.
Ajaman kawèsar, Alf. Min. T. B., T. P., T. S., 984.
Ajaman sĕla, Alf. Min. T. L., 984.
Ajò, Tim., 698.
Ajoe damàhoe, Goront., 1037.
Ajoe doeïtò, Goront., 1139.
Ajoe ètang, Saleijer, 1139.
Ajoe loehi, Goront., 535.
Ajoe molingò, Goront., 767.
Ajoe tàning, Saleijer, 767.
Ajoem, Lamp., 191.
Aka, Boeg., 887.
Akà ampalèh rimbò, Minangk., 3323.
Akà gamè, Minangk., 2879.
Akà inangò, Minangk., 3425.
Akà kalimpanang, Minangk., 3076.
Akà kàmijan, Minangk., 1111.
Akà koebang, Minangk., 3425.
Akà koemajan, Minangk., 1111.
Akà koemojan, Minangk., 1111.
Akà koemojèn, Minangk., 1111.
Akà koemëng, Minangk., 1431.
Akà larè, Minangk., 3403.
Akà larè batoe, Minangk., 3421.
Akà larè poetiëh, Minangk., 3423.
Akà larò, Minangk., 3403.
Akà larò batoe, Minangk., 3421.
Akà larò poetiëh, Minangk., 3423.
Akà mantjik, Minangk., 3544.
Akà matò alih, Minangk., 3343.
Akà pakan, Minangk., 1935.
Akà rijang-rijang, Minangk., 770.
Akà sitaba, Minangk., 1837.
Akà sitaba rimbò, Minangk., 1841.
Akà sambang, Minangk., 2281.
Akà sanam, Minangk., 1885.
Akà sĕdjangkè, Minangk., 3197.
Akà tali soemangè, Minangk., 1731.
Akà tampoeëng ari, Minangk., 1298.
Akà tamtam, Minangk., 1885.
Akà tandoeïk, Minangk., 864.
Akà tjinò, Minangk., 2047.
Akàdjĕng, Boeg., 1889.
Akamè, Boeg., 475.
Akan-akan, Lamp. Pam., 353.
Akar api-api, Mal., 1265.
Akar ara, Mal., 329.
Akar ara boeloe, Mal., 1521.
Akar ara sipadèh, Mal., 1521.
Akar asam rijang-rijang, Mal., 770.
Akar babaoe, Mal. Men., 228.
Akar bagan, Mal., 186.
Akar balik adap, Mal., 2997.

Akar batoe, Mal., 528.
Akar bĕlimbing, Mal., 3.
Akar bĕroenoes, Mal., 65.
Akar bĕroewas, Mal., 2857.
Akar bĕrombong, Mal., 2047.
Akar binasa, Mal., 2785.
Akar bisa, Mal., 3208.
Akar boelang, Mal., 3548.
Akar boelang pĕlandoek, Mal., 637.
Akar boeloes, Mal., 223.
Akar boeloh, Mal., 1625, 3065.
Akar boentat oelar, Vulg. Mal., 1519.
Akar boewas-boewas, Mal., 2857.
Akar damak-damak, Mal. 1950.
Akar darah, Mal., 3403.
Akar darah bĕloet, Mal., 2292.
Akar dĕdaloe boekit, Mal., 1804.
Akar dĕdoelang, Mal., 1264.
Akar djamboe kĕlawar, Mal., 3558.
Akar djangkang, Mal., 2251.
Akar djari bijawak, Mal., 3475.
Akar djari boewaja, Mal., 3475.
Akar djoeloeng hitam, Mal., 223.
Akar doedoek kidjang, Mal., 3258.
Akar doelang-doelang, Mal., 1264.
Akar doeri, Mal., 2946.
Akar gamat, Mal., 2879.
Akar gambir-gambir, Mal., 854.
Akar gambir-gambir hoetan, Mal., 3398.
Akar gambir-gambir paja, Mal., 3398.
Akar gasing-gasing, Mal., 768, 2645.
Akar gĕgambir, Mal., 854.
Akar gĕgambir hoetan, Mal., 3398.
Akar gĕgambir paja, Mal., 3398.
Akar gĕgasing, Mal., 768, 2645.
Akar gĕrip, Mal., 3515.
Akar gĕrip bĕsi, Mal., 3515.
Akar gĕrip mĕrah, Mal., 3411.
Akar gĕrip nasi, Mal., 3411.
Akar gĕrip poetih, Mal., 3408.
Akar gĕrip tĕmbaga, Mal., 3410.
Akar gĕrit-gĕrit, Mal., 3515.
Akar gĕrit-gĕrit mĕrah, Mal., 3411.
Akar gĕrit-gĕrit nasi, Mal., 3411.
Akar gĕrit-gĕrit poetih, Mal., 3408.
Akar gĕrit-gĕrit tĕmbaga, Mal., 3410.
Akar hidjaoe, Mal., 1771.
Akar hitam, Mal., 3444.
Akar ipoh poetih, Mal., 2988.
Akar kait-kait, Mal., 3399.
Akar kait-kait besi, Mal., 3392.
Akar kait-kait boekit, Mal., 3395.
Akar kait-kait darat, Mal., 3400.
Akar kait-kait mĕrah, Mal., 3393.
Akar kait-kait poetih, Mal., 2988.
Akar kait-kait toepai, Sum. W. K., 3401.
Akar kajoe manis, Mal., 9.
Akar kaloeng, Mal., 2721.
Akar kaloeng gadjah, Mal., 2739.
Akar kaloeng oelar, Mal., 2739.
Akar kangkoeng gadjah, Mal., 3482.
Akar kapang, Mal., 2059.
Akar kapoek, Mal., 6.
Akar kâtjang, Mal., 75.
Akar kâtjang djantan, Mal., 76.
Akar kĕkait, Mal., 3399.
Akar kĕlĕmbai, Mal., 1035.
Akar kĕlimpanang, Mal., 3076.
Akar kĕlintit kĕra, Mal., 2990.
Akar kĕlitji, Mal., 532.
Akar kĕlitji rimba, Mal., 2292.
Akar kĕlona, Mal., 1116.
Akar kĕmĕnjan, Mal., 1118.
Akar kĕmĕnjan hantoe, Mal., 1743.
Akar kĕmĕnjan paja, Mal., 1118.
Akar kĕmoenting, Mal., 1158.
Akar kĕnanga hoetan, Mal., 3403.
Akar kĕntjing kĕrbaoe, Mal., 1431.
Akar kĕpajang, Mal., 1805.
Akar kĕpijaloe, Mal., 1699.
Akar kĕrandji, Mal., 1845.
Akar kĕrmak, Mal., 1891.
Akar kĕtangkil, Mal., 1669.
Akar kĕtjoeboeng, Mal., 528.
Akar kirai, Mal., 1804.
Akar koekoe badjang, Mal., 1779.
Akar koekoe balam, Mal., 3560.
Akar koekoe baning, Mal., 640.
Akar koekoe lang, Mal., 2946, 3560.
Akar koekoe lang bĕtina, Mal., 3558.
Akar koekoe lang rimba, Mal., 3558.
Akar koekoe toepai, Mal., 3560.
Akar koening, Mal., 1431.
Akar koenjit, Mal., 888.
Akar koenjit-koenjit, Mal., 2048.
Akar koenjit-koenjit babi, Mal., 888.
Akar koetjing-koetjing, Sum. W. K., 3345.
Akar koewajah, Mal., 2309.
Akar lada, Mal., 2737.
Akar laha, Mal. Pal., 3424.
Akar lakoem, Mal., 3481.
Akar lakoem boelan, Mal., 3478.
Akar lakoem gadjah, Mal., 3484.
Akar lakoem laoet, Mal., 3478.
Akar lakoem tĕbĕraoe, Mal., 3485.
Akar langkap, Mal., 3342.
Akar larak, Mal., 2249, 3403.
Akar larak api, Mal., 2251.
Akar larak batoe, Mal., 3421.
Akar larak mĕrah, Mal., 2250.
Akar larak poetih, Mal., 3423.
Akar loemoet, Mal., 1939.
Akar lokan, Mal., 3365.
Akar mali-mali, Mal., 1724, 3208.
Akar maloeng, Mal., 874.
Akar manggoel, Mal. Pal., 2310.
Akar mĕloekoet, Mal., 1261.
Akar mĕlor hoetan, Mal., 1931.
Akar mĕmpĕlas, Mal., 3321.
Akar mĕmpĕlas gadjah, Mal., 3323.
Akar mĕmpĕlas hari, Mal., 188.
Akar mĕmpĕlas hari bĕtina, Mal., 3322.
Akar mĕmpĕlas harimaoe, Mal., 3323.
Akar mĕmpĕlas poetih, Mal., 3322.
Akar mempĕlas tikoes, Mal., 3322.
Akar mĕmpĕlas wangi, Mal., 137.
Akar mĕmpisang boekoe, Mal., 3403.
Akar mĕmpisang hitam, Mal., 2524.
Akar mĕndjoeloeng, Mal., 223.
Akar mĕngkoenjit, Mal., 888.
Akar montadoe, Mal., 1670.
Akar mĕrah, Mal., 866.
Akar mĕrajit, Mal., 1665.
Akar mĕrlimaoe, Mal., 2591.
Akar merpisang boekoe, Mal., 3403.
Akar merpisang hitam, Mal., 2524.
Akar minjak, Mal., 2046.
Akar moerai, Sum. W. K., 2029.
Akar nasik-nasik, Mal., 2870.
Akar oelam, Mal., 2282, 3336.
Akar oelam boekit, Mal., 2025.
Akar oelam djantan, Mal., 1299.
Akar oelam gadjah, Mal., 2281.
Akar oelam poetih, Mal., 1900.
Akar oelam tikoes, Mal., 2306.
Akar oelar, Mal., 1564.

Akar ooloo-ooloo, Sum. W. K., 777.
Akar oonak, Mal., 3558.
Akar oongoo, Mal., 870.
Akar padang, Mal., 826.
Akar pahit, Mal., 3343.
Akar pala-pala, Mal., 1441.
Akar pantat běroek, Mal., 1619.
Akar pěkan, Mal., 1935.
Akar pěkan hootan, Mal., 1931.
Akar pělawan, Mal., 1770.
Akar pělawas, Mal., 592.
Akar pěloeroen, Mal., 1278.
Akar pěngalasan, Mal., 692.
Akar pěrijook kěra, Mal., 2437.
Akar pěroet ajam, Sum. W. K., 435.
Akar pěroet gagak, Mal., 528.
Akar pěroet kěrbaoe, Mal., 1299.
Akar pěroot kidjang, Mal., 1299.
Akar pisang-pisang boekoe, Mal., 3403.
Akar pisang-pisang boeloh, Mal., 2699.
Akar pisang-pisang djantan, Mal., 3425.
Akar pisang-pisang hitam, Mal., 2524, 3422.
Akar pisang-pisang koening, Mal., 3425.
Akar pisang-pisang tandoek, Mal., 3425.
Akar poeloet, Mal., 732.
Akar poentijanak, Mal., 2936.
Akar poesat boodak, Mal., 1780.
Akar poetat, Mal., 1669.
Akar rambai daoen, Mal., 65.
Akar rambai padang, Mal., 2874.
Akar rarak, Mal., 2249, 3403.
Akar rarak api, Mal., 2251.
Akar rarak batoe, Mal., 3421.
Akar rarak mèrah, Mal., 2250.
Akar rarak poetih, Mal., 3423.
Akar roesa-roesa, Mal., 75.
Akar saboet, Mal., 1743.
Akar saga bětina, Mal., 3.
Akar saga molèk, Mal., 2026.
Akar sandang padi, Mal., 872.
Akar saoet, Mal., 2332.
Akar sarang poenei, Mal., 1086.
Akar sari, Mal. Pal., 2341.
Akar sědjangkat, Mal., 3197.
Akar sěkarang, Mal., 2249, 3425.
Akar sěkarang batoe, Mal., 3423.
Akar sěkarang boeboe, Mal., 2251.
Akar sěkarang ělang, Mal., 2525.
Akar sěkěntoet, Mal., 2533.
Akar sělgoeri, Mal., 1074.
Akar sěndjarang, Mal., 961.
Akar sěndoedoek, Mal., 2204.
Akar sěngkarang, Mal., 2249, 3425.
Akar sěngkarang batoe, Mal., 3423.
Akar sěngkarang boeboe, Mal., 2251.
Akar sěngkarang ělang, Mal., 2525.
Akar sěrapat, Mal., 2590.
Akar sěrapat djantan, Mal., 3413.
Akar sěrapat hitam, Mal. W. Born., 3409.
Akar sěrapat koening, Mal., 1717.
Akar sěrapit, Mal., 2590.
Akar sětěbal, Mal., 1837.
Akar siboewèh, Mal., 1693.
Akar siboewèh api, Mal., 1717.
Akar sidingin djambi, Sum. W. K., 66.
Akar sijak, Mal., 2694.
Akar sijak naga, Mal., 2633.
Akar sijal měnahoo, Mal., 1939.
Akar sijantan hootan, Mal., 2917.
Akar sisik naga, Mal., 1072.
Akar soebang, Mal., 3207.
Akar soeloh, Mal., 431, 2936.
Akar soeloh hootan, Mal., 3414.
Akar soesoor paja, Mal., 2005.
Akar songsong haroes, Mal., 856.
Akar tali ambin, Sum. W. K., 3477.
Akar taloer, Sum. W. K., 3227.
Akar tamboesoe, Sum. W. K., 778.
Akar tampoeng ari, Mal., 1298.
Arak tanak rimaoo, Mal., 3207.
Akar tandoek, Sum. W. K., 3289
Akar tandoek-tandoek, Mal., 3258.
Akar tapak roesa, Mal., 2025.
Akar těbing ajoe, Mal., 216.
Akar tebing paja, Mal., 2952.
Akar tělinga tikoes, Mal., 1072.
Akar tělor boodjok, Mal., 75.
Akar těngkok bijawak hitam, Mal., 1441.
Akar těntawan, Mal., 869, 871.
Akar těroeng-těroeng, Mal., 2024.
Akar tětěroeng, Mal., 2024.
Akar tiga tjabang, Mal., 3370.
Akar tikoes, Mal., 2957.
Akar tjabang lima, Mal., 3206.
Akar tjarěk mèrah, Mal., 3478.
Akar tjarěk poetih, Mal., 2161.
Akar tjarěk-tjarěk, Mal., 3483.
Akar tjělěgoeri, Mal., 1074.
Akar tjěnděrai, Mal., 1699.
Akar tjina, Mal., 2047.
Akar tjina poetih, Mal., 2454.
Akar tjinta moela, Mal., 2870.
Akar tjirit moerai, Mal., 1665.
Akar toeba, Mal., 2310.
Akar toeba-toeba, Mal., 1063.
Akar toekas, Mal., 3444.
Akar toekoe-takal, Mal., 914.
Akar toepai, Mal., 3561.
Akar wangi, Mal., 228.
Akěl, Alf. Min., 322.
Akěl im bolai, Alf. Min. T. L., T. P., 674.
Akělè, Sangi, 322.
Akèra, Alf. Min. T. P., 891.
Akèrě, Alf. Min. Bant., 322.
Akilènak, Rotin., 3473.
Akit, Mal., 2968.
Akol, Alf. Min. Ponos., 322.
Akor, Madoer. S., 962.
Ala, Alf. Asil., Cer., Hila, 2512.
Ala poeloeti, Alf. Cer., 2513.
Alà-alàra, Boeg., Makas., 974.
Alaät, Alf. Oel., Z. Cer., 2004.
Alàbà, Makas., 3374.
Alaban, Sum. W. K., 3470.
Alaban koenjit, Sum. W. K., 3470.
Aladěn, Alf. Min. T. P., 677.
Aladi, Boeg., 847.
Alai, Mal., 2634.
Alai batoe, Mal., 1843.
Alàkang, Boeg., 419.
Alàkang radi, Boeg., 419.
Alàkang tjawà, Boeg., 419.
Alalang, Balin., Minangk., 1883.
Alang-alang, Balin., Jav. Ng., Vulg. Mal., 1883.
Alang-alang kěmangi, Jav., 229.
Alapoal, Alf. Z. Cer., 1686.
Alapoeal, Alf. N. Laoet. Sap., 1686.
Alàra, Boeg., Makas., 974.
Alěbà, Boeg., 3374.
Alei, Mal., Bandj., 2634.
Alèlè, Alf. Min. T. L., 502.
Aliag, N. Guin. 4 R., 178.
Ali aïjě, Minangk., 2465.
Aliboek, Mentawei, 2487.
Aligoerò, Tern., 3274.
Aligoerò bangà, Tern., 3274.

Aligoerò ngolo, Tern., 3274.
Alija, Mal., Soemba, 3556.
Alija bara, Mal., 3556.
Alija hoetan, Mal., 1642.
Alija kĕra, Mal., 1639.
Alija padi, Mal., 3553.
Alija tikoes, Mal., 1643.
Alikoekoen, Balin., 36.
Alim, Bat., Enggano, 1414.
Alingè, Boeg., 2205.
Alipèga, Alf. Min. T. B., T. S., 701.
Alitjèpèng, Boeg., 1329.
Aliwerhè, Kisar, 2512.
Aliwòwas, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw, T. P., 373, 1810.
Alo, Alf. N. O. Halm., 3449.
Aloban, Bat., 3470.
Aloempang, Boeg., 3234.
Aloepang, Boeg., 3234.
Aloer, Jav., 3263.
Aloewòwos, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw, T. P., 373, 1810.
Aloi, Atjeh, 2634.
Alom, Alf. Min. Bent., 2158.
Alòsi, Boeg., 315.
Alòsi bisoe, Boeg., 2038.
Alòsi tĕngĕ, Boeg., 2038.
Alòso, Alf. Min. T. B., 1649.
Alòso, Alf. Min. T. S., 502.
Altjaltjal, Bat., 1987.
Alwah, Mal., 283.
Amajok, Enggano, 3011.
Ambai-ambai, Mal., Minangk., 2939.
Ambal, Jav., 2938.
Ambalaoe, Minangk., 1184.
Ambàlo, Madoer. P., 1190.
Ambar mritja, O. Jav., 509.
Ambar wĕstoe, Sas., 228.
Ambasang, Bat., 2175.
Ambatjang, Daj. Samp., Minangk., 2175.
Ambatjang rimbò, Minangk., 2177.
Ambawa, Alf. Tom., 2175.
Ambawang, Balin., 2175.
Ambèlai, Soemba, 2112.
Ambĕtan, Jav. Kr. D., 1180.
Ambhĕrta, Madoer. P., S., 217.
Ambin boewah, Mal., 2690.
Amboeëng-amboeëng, Minangk., 3056.
Amboeloe, Balin., 1495.
Amboeloeng, Balin., 2289.
Amboen, Minangk., 2791.
Amboeng-amboeng, Balin., 573.
Amboeng-amboeng, Mal., 3056.
Amboeng-amboeng laoet, Mal., 2851.
Amboeng-amboeng poetih, Mal., 572.
Ambon, Sas., 1892.
Ambon djawa, Sas., 1892.
Ambong bagoe, Sas., 1671.
Àmĕsà, Boeg., 853.
Amiroe, Alf. W. Cer., Z. Cer., 135.
Amis mata, Soend., 1474.
Amis mata beurcum, Soend., 1501.
Amò, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern., 340.
Amoe, Alf. Amb., Har., Hila, Z. Cer., 2717.
Amoe apar, Alf. Amb., 2731.
Amoe isi, Alf. Hila, 2719.
Amoe isin, Alf. Har., Z. Cer., 2719.
Amoe isinè, Alf. Har., 2719.
Amoe laoe, Alf. Z. Cer., 2717.
Amoedjà, Boeg., 2648.
Amoel, Alf. N. Laoet, Sap., 2717.
Amoel isin, Alf. N. Laoet, Sap., 2719.
Amoeroeng, Alf. Min. T. B., T. P., 1573.
Amoesi, Alf. Z. Cer., 785.
Amoesi binsi, Alf. Z. Cer., 786.
Amoesi halawan, Alf. Z. Cer., 786.
Amoesi lĕpia, Alf. Z. Cer., 796.
Amoet, Alf. Min. T. P., 217.
Amoet kamondor, Alf. Min. T. P., 880.
Amoet kĕrĕmbit, Alf. Min. T. P., 10.
Amoet olei, Alf. Min., 1885.
Amoet pòtri, Alf. Min. T. P., 692.
Amoet riri, Alf. Min. T. P., 824.
Amoet tamboeroek, Alf. Min. T. P., 3361.
Amoet tampoenci, Alf. Min. 3.
Amoetè, Boeg., 785.
Ampadoe tanah, Minangk., 939.
Ampalam, Minangk., 2169.
Ampàlàsa, Makas., 1514.
Ampalèh, Minangk., 1102, 1514.
Ampalèh batang, Minangk., 1514.
Ampalèh oela, Minangk., 1455.
Ampalèh rimbò, Minangk., 3323.
Ampampàoe, Boeg., 464.
Ampas tĕboe, Mal., 1634, 2386.
Ampĕdal ajam, Mal., 3018.
Ampĕdoe, Mal. W. Born., 1137.
Ampèl, Balin., Jav., Sas., 412.
Ampĕlah, Atjeh, 1514.
Ampĕlam, Mal. Bandj., 2169.
Ampĕlas, Madoer. P. S., Vulg. Mal., 1514.
Ampĕlas lĕmboet, Vulg. Mal., 1514.
Ampĕlĕ, Boeg., 1514.
Ampèrè, Madoer., 1505.
Ampĕt, Jav., 897.
Ampĕt, O. Jav. 374.
Amping, Alf. Min. Bent., 2475.
Ampiri, Boeg., 135.
Amplas, Balin., 1514.
Amplĕm, Balin., 2169.
Ampoelàdjĕng, Boeg., 2343.
Ampoerĕtè, Boeg., 2978.
Ampolas, Bat., 1514.
Ampompàoe, Boeg., 464.
Anaä, Alf. Har., 348.
Anaäl, Alf. N. Laoet, Sap., 348.
Anaälo, Alf. N. Laoet., 353.
Anaämahoe, Alf. Z. Cer., 348.
Anaän, Alf. Z. Cer., 353.
Anaän walanda, Alf. Z. Cer., 245.
Anaänè, Alf. Hila, 348.
Anaäno, Alf. Har., 353.
Anaäwakan, Alf. Z. Cer., 348.
Anànà, Endeh, 218.
Anaoe, Lamp., Minangk., 322.
Anaoe sampië, Minangk., 322.
Anàsilo, Alf. Sap., 218.
Anàsoel, Alf. N. Laoet, Sap., 218.
Anat, Alf. Z. Cer., 2239.
Andalèh, Minangk., 2347.
Andaliman, Bat., 2739.
Andamali pari, Lamp., 217.
Andassa, Bat. Mand., 2056.
Andawè, Balin., 2709.
Andèlas, Sum. W. K., 2347.
Andĕroewang, Lamp., 884.
Andĕroewang bĕsi, Lamp., 884.
Andĕroewang oedjaoe, Lamp., 884.
Andĕroewang poejoeh, Lamp., 884.
Andĕroewang soeloeh, Lamp., 884.
Andi-andi, Jav., 261.
Andihit, Bat., 695.
Andikit, Bat., 695.
Andilaoe, Minangk., 862.
Andilaoe roesè, Minangk., 1699.
Andilo, Bat., 862.

Andilo oersa, Bat., 1699.
Andjalai, Minangk., 835.
Andja pajoeng, Mal., 2484.
Andjiloewang, Minangk., 884.
Andjiloewang rimbo, Minangk., 2797.
Andjing-andjing, Mal., 972.
Andjòlai, Minangk., 835.
Andjòrò, Saleyer, 830.
Ando, N. Guin. Noemf., 1277.
Andoedoe, Balin., 674.
Andoedoer, Bat., 669.
Andoel, Balin., Jav., 1218.
Andoelpak, Bat., 1808.
Andoelpak sidari, Bat., 1807.
Andoeng, Sum. W. K., 2711.
Andoerijan, Bat., 825.
Andoeroe, Balin. Kr., 674.
Andong, Balin., Jav., Mal. Batav., 884.
Andong, Balin., 1697.
Andong bang, Balin., 884.
Andong bĕnĕh, Balin., 884.
Andong idjoe, Mal. Batav., 884.
Andong loengsir, Balin., 884.
Andong mèrah, Mal. Batav., 884.
Andong sili, Jav., 884.
Andong tjĕmĕng, Balin., 884.
Andong watoe, Jav., 1922.
Andong woengoe, Jav., 884.
Anè, Tim., 2512.
Anè poeloe, Tim., 2513.
Anèl, Tim., 2512.
Anèl poeloe, Tim., 2513.
Anèkahwa, Enggano, 77.
Anĕs, Atjeh, 218.
Anès, Mal. Mol., 2704.
Anga, Alf. Min. T. L., T. S., 567.
Angèn-angèn, Madoer., 3213.
Anggara wastoe, Balin., 228.
Anggĕrik, Mal., 2504.
Anggĕrik boelan, Mal., 2658.
Anggĕrik gading gadjah, Mal., 1290.
Anggĕrik kastoeri, Mal., 2963.
Anggĕrik mĕrapati, Mal., 1055.
Angghroeng, Madoer., 3355.
Anggra, N. Guin. Noemf., 785.
Anggrèk, Balin., Jav., Soend., 2504, 3441.
Anggrèk andjing, Soend., 1279.
Anggrèk asoe, Balin., 1279.
Anggrèk boelan, Soend., 2658.
Anggrèk daä, Balin., 3436.
Anggrèk dijoek, Soend., 59.
Anggrèk garingsing, Balin., 1696.
Anggrèk katoenggèng, Jav., 2962.
Anggrèk katoenggjang, Balin., 2962.
Anggrèk kĕrisan, Jav., 2962.
Anggrèk lĕmah, Soend., 2657.
Anggrèk lilin, Soend., 3043.
Anggrèk mĕnoer, Jav., 2658.
Anggrèk oelan, Balin., 2658.
Anggrèk oentjal, Soend., 968.
Anggrèk pandan, Soend., 3437.
Anggrèk pòpòtjongan, Soend., 570.
Anggrèk sasih, Balin., 1279.
Anggrèk tanouh, Soend., 2657.
Anggrèk tĕboe, Jav., 1696.
Anggrèk tjambra, Balin., 1279.
Anggrèk tjamra, Balin., 1279.
Anggrèk tjitjing, Balin., 1279.
Anggrèk woelan, Jav., 2658.
Anggrit, Soend., 50, 2417.
Anggroeng, Jav., 3355.
Angka, Alf. Min., 348.
Angkàëng, Makas., 1889.
Angkamè, Makas., 475.
Angkatan, Balin., 2314.
Angkèb, Jav., 3495.
Angkèt, Balin., 2693.
Angkora, Alf. Min. T. P., 962.
Angkorang, Alf. Min. T. P., 962.
Angkrèk, O. Jav., Soend., 2504.
Angsana, Balin., Jav., Madoer., Soend., 2883.
Angsana kĕlèng, Madoer., 1030.
Angsoeka, Mal., 1914.
Angsoeka mèrah, Mal., 1918.
Angsoka, Balin., Jav., Madoer. B., 1914.
Angsoka djaoem, Balin. 2620.
Angsoka natar, Balin., 1929.
Angsoka woengoe, Balin., 1918.
Ani, Boeg., 674.
Anin taïn, Alf. Z. Cer., 3419.
Aninò, Tim., 257.
Anitèï, Tim., 2363.
Anitoe, Boeg., 1302.
Anjang, Jav., Madoer., 3022.
Anjang-anjang, Mal. Batav., 3022.
Anoedja, Balin., 2319.
Anonang, Alf. Min. Tonsaw., 878.
Anroeda, Makas., 2648.
Anroeda boesoe, Makas., 3006.
Antaboga, Jav. 681.
Antaladan, Bat., 104.
Antanan, Soend., 1852.
Antanan bĕnĕr, Soend., 1852.
Antanan gĕdè, Soend., 1854.
Antanan lĕmboet, Soend., 1857.
Antanan leuweung, Soend., 1619.
Antap, Balin. Semb., Sas., 2661.
Antarasa, Bat., 2068.
Antawali, Balin., 217.
Antèmon, Madoer. S., 934.
Antèmon aèng, Madoer. S., 934.
Antèmon bàtang, Madoer. S., 934.
Antèmon boekò, Madoer. S., 934.
Antèmon ghadjhi, Madoer. S., 934.
Antèmon ghaloedhroe, Madoer. S., 934.
Antèmon ghadhing, Madoer. S., 934.
Antèmon ghaltèk, Madoer. S., 934.
Antèmon malokok, Madoer. S., 934.
Antèmon mòsĕng, Madoer. S., 934.
Antèmon naghara, Madoer. S., 934.
Antèmon tjàrĕmè, Madoer. S., 934.
Antèmon tjàtjèng, Madoer. S., 934.
Antemon tòdjòek, Madoer. S., 934.
Antimoe, Boeg., 934.
Antimoen, Balin. Kr., Minangk., Sas., 934.
Antimoen dandang, Minangk., 2615.
Antjak, Balin., Mal. Batav., Soend., 1510.
Antjal, Soend., 3074.
Antjal beurit, Soend., 3077.
Antjami, Alf. Tom., 2175.
Antjar, Balin., Jav., 255.
Antjimoen, Bat. Dair., 934.
Antò mònjok, Madoer., 1553.
Antoe, Mal. Men., 2544.
Antoei, Mal., 1171.
Antoei hitam, Mal., 1170.
Antoei poetih, Mal., 1171.
Antoemboes, Bat., 600.
Antoerboeng, Bat., Minangk., 211.
Antoerboeng baloe, Bat. 211.
Antoerboeng bòjok, Bat., 211.
Antoermangan, Bat., 700.
Antoi, Mal., 1171.
Antoi hitam, Mal., 1170.
Antoi poetih, Mal., 1171.
Aoe, Alf. Z. Cer., 2169.

Aoe, Endeh, Soemba, Solor, 404.
Aoe binè, Makas., 1550.
Aoe kramat, Solor, 409.
Aoe manoe, Kisar, 1295.
Aoe moli, Kisar, 3301.
Aoe pĕtoeng, Solor, 1622.
Aoe taring, Soemba, 1622.
Aoeg, Bol. Mong., 404.
Aoeg taraki, Bol. Mong., 411.
Aoeg toling, Bol. Mong., 2528.
Aoehéné, Alf. W. Cer., 2169.
Aoelo, Alf. Sap., 1623.
Aoelòtò, Alf. N. O. Halm., 411.
Aoer, Mal., Sika, 404.
Aoer doeri, Mal., 3066.
Aoer gading, Mal., 411.
Aoer-aoer, Mal., 858.
Aoesi, Alf. Z. Cer., 785.
Aoesi halawan, Alf. Z. Cer., 786.
Aoesi pipis, Alf. Z. Cer., 786.
Aoewĕ, Minangk., 404.
Aoewĕ batoe, Minangk., 1058.
Aoewĕ doeri, Minangk., 3066.
Aoewĕ gadiëng, Minangk., 411.
Aoewĕ koeniëng, Minangk., 411.
Aoewĕ tjinò, Minangk., 408.
Aoewĕ-aoewĕ, Minangk., 858.
Aòg, Alf. Min. Tonsaw., 408.
Aohè, Kisar, 1686.
Aor, Bat., 404.
Aor doeri, Bat., 3066.
Apa-apa, Jav., 1552, 2691.
Apa-apa kĕbo, Jav., 464.
Apalija, Lamp., 2336.
Apak, Jav., 1532.
Apè, Alf. Min. Ponos., 623.
Apè, Boeg., 1686.
Apĕ-kapĕ, Boeg., 1791.
Apĕdoe, Alf. Min. T. S., 1403.
Apĕroe, Alf. Min. T. B., T. L., 1403.
Api-api, Boeg., Jav., Mal., Sas., 381, 2109, 3188.
Api-api, Mal. Men., 705.
Api-api, Vulg. Mal., 2096.
Api-api goenoeng, Sum. W. K., 53.
Apit, Jav., 2652.
Apjoen-apjoenan, O. Jav., 679.
Apoe-apoe, Mal. Z. O. Born., 2751.
Apoe-apoe, Soend., 573.
Apoe-apoean, Soend., 2813.
Apoeh, Balin., 2801.
Apoeh asoe, Balin., 2801.
Apoeh mĕmĕdi, Balin., 2801.
Apoeng-apoeng, Sas., 2751.
Apoes, Jav., 405.
Apokat, Mal., 2651.
Apolàï, Boeg., 2452.
Apolos, Alf. Min. Ponos., 1502.
Apòlos kahoejangan, Alf. Min. Ponos., 1507.
Apon-apon, Jav., 2751.
Apow, Alf. Min. T. L., T. S., 2310.
Ara, Alf. W. Cer., 2512.
Ara, Boeg., Makas., Mal., Sas., 1432.
Ara akar, Mal., 1443.
Ara batoe, Mal., 1487.
Ara boeloe, Mal., 1521.
Ara boeroetèh, Mal., 1433.
Ara daoen lèbar, Mal., 1524.
Ara djangkang, Mal., 869.
Ara djawi-djawi, Mal., 1510.
Ara djĕlotèh, Mal., 1436.
Ara djoeloetèh, Mal., 1436.
Ara gadjah, Mal., 1460.
Ara gatĕl, Mal. Pal., 1435.
Ara kĕlalawar, Mal., 1472.
Ara kĕlĕboek, Mal., 1508.
Ara kĕtjil, Mal., 1485.
Ara koebang, Mal., 1438, 1460.
Ara koebangan, Mal., 1438.
Ara koewap, Mal., 1460.
Ara lampong, Mal., 1487.
Ara lidah rimaoe, Mal., 1496.
Ara loemoet, Mal., 914.
Ara nasi, Mal., 1469.
Ara paja, Mal., 1472.
Ara pèrak, Mal., 1434.
Ara sijalang, Mal., 1963.
Ara sipadèh, Mal., 1521.
Ara soeboeroetèh, Mal., 1496.
Ara soepoedèh, Mal., 1496, 1519.
Ara soepoedèh paja, Mal., 1496.
Ara tampok pinang, Mal., 1476.
Ara tanah, Mal., 1387.
Ara tandoek, Mal., 1476.
Ara tanoh, Atjeh, 1387.
Araboa, Alf. Z. Cer., 1686.
Arah, Madoer., 1477.
Arak, Balin., Madoer., 844.
Arà̀kan, Alf. Min. T. L., 2363.
Arà̀kan né kasidi, Alf. Min. T. S., 1849.
Arà̀kan né kasili, Alf. Min. T. L., 1849.
Aram-aram, Balin., Jav., 2763.
Araoe, Daj. Samp., 698.
Araran, Alf. Min. Tonsaw., 932.
Araroet, Vulg. Mal., 2188.
Aras, Alf. Min. Tonsaw., 1175.
Arasò, Boeg., 3012.
Arà̀wà, Boeg., 3042.
Arbila, Mal. Tim., 1162.
Aré, Endeh, Sawoe, 2512.
Aré laka, Sawoe, 2513.
Aré mĕda, Sawoe, 2512.
Arèjangò, Boeg., 22.
Arèn, Jav., Madoer., 322.
Arèn ampal, Jav., 322.
Arèn bantèng, Jav., 322.
Arèn blèrèng, Jav., 322.
Arèn brama, Jav., 322.
Arèn djingga, Jav., 322.
Arèn glégar, Jav., 322.
Arèn gontol, Jav., 322.
Arèn idjo, Jav., 322.
Arèn rantèng, Jav., 322.
Arèn ritjik, O. Jav., 322.
Arèn tjèbong, Jav., 322.
Arĕng-arĕng, Jav., 1134.
Arĕpa, Boeg., 972.
Arĕs, Alf. Min., 1175.
Arès, Jav., 2749.
Arĕt, Alf. Min. T. L., T. P., 1175.
Arèta, Boeg., 2865.
Arètan, Alf. Min. T. S., 2561.
Arĕtĕs, Alf. Min., 1567.
Areuj babah kĕbò, Soend., 329.
Areuj babalingbingan, Soend., 2330.
Areuj balingbing, Soend., 2330.
Areuj bĕlĕkĕtèbèk, Soend., 3345.
Areuj beubeureuman, Soend., 3479.
Areuj beulit gĕdè, Soend., 3537.
Areuj beurit, Soend., 1802.
Areuj bòbontèngan, Soend., 1719, 2255.
Areuj boeloe, Soend., 325.
Areuj bòòl kĕbò, Soend., 2985.
Areuj bòdas, Soend., 2306.
Areuj daròwak, Soend., 1699.
Areuj djantoeng, Soend., 3364.
Areuj djòtang, Soend., 2489.

Areuj djòtang bĕnĕr, Soend., 2489.
Areuj djòtang bòdas, Soend., 1895.
Areuj djòtang gĕdè, Soend., 2277.
Areuj djòtang lĕmboet, Soend., 873.
Areuj deedoerènan, Soend., 1210.
Areuj garoet, Soend., 9, 2994.
Areuj garoet gĕdè, Soend., 2312.
Areuj garoet peutjang, Soend., 1278.
Areuj gĕmber, Soend., 1982.
Areuj geureung, Soend., 2645.
Areuj geureung beureum, Soend., 3228.
Areuj geureung bòdas, Soend., 768.
Areuj geenggoerootoe, Soend., 3481.
Areuj gongseng, Soend., 628.
Areuj gongsèng gĕdè, Soend., 2351.
Areuj hampĕlas, Soend., 1492.
Areuj hampĕroe, Soend., 2255.
Areuj hampĕroe bòger, Soend., 2259.
Areuj harèndong, Soend., 900.
Areuj harèndong bàdak, Soend., 2204.
Areuj harèndong bòdas, Soend., 1156.
Areuj harijang, Soend., 770.
Areuj harijang beureum, Soend., 3479.
Areuj haseum, Soend., 1032.
Areuj hoemboet, Soend., 1950.
Areuj hoenjoer boeöet, Soend., 1949, 3204.
Areuj kahitoetan, Soend., 2533.
Areuj kahitoetan bàdak, Soend., 2535.
Areuj kahitoetan gĕdè, Soend., 2534.
Areuj kahitoetan lĕmboet, Soend., 2534.
Areuj kakait beusi, Soend., 3399.
Areuj kakantjingan, Soend., 2344.
Areuj kakapàsan, Soend., 1035.
Areuj kakawàtan, Soend., 3351.
Areuj kakèdjòan, Soend., 871.
Areuj kalajar, Soend., 3363.
Areuj kalajar bàdak, Soend., 1805.
Areuj kalajar bĕnĕr, Soend., 3363.
Areuj kalajar beureum, Soend., 3360.
Areuj kalajar beurit, Soend., 3335.
Areuj kalajar gĕdĕ, Soend., 3367.
Areuj kalijagè, Soend., 642.
Areuj kananga, Soend., 331.
Areuj kasoengka, Soend., 1669.
Areuj kasoengka beureum, Soend., 1670.
Areuj kasoengka beurit, Soend., 1670.
Areuj kasoengka gĕdè, Soend., 1670.
Areuj kasoengka oentjal, Soend., 1670.
Areuj katilang, Soend., 2910.
Areuj katjapi, Soend., 3008.
Areuj katjĕmbang, Soend., 1262.
Areuj katjèmbang gĕdè, Soend., 1263.
Areuj katoek, Soend., 3388.
Areuj katoek peutjang, Soend., 329.
Areuj kawòjang, Soend., 2283.
Areuj kèkèb, Soend., 2731.
Areuj ki-asahan, Soend., 3321.
Areuj ki-asahan lalàki, Soend., 3322.
Areuj ki-bara, Soend., 2715.
Areuj ki-barèra, Soend., 773.
Areuj ki-barèra bòdas, Soend., 774.
Areuj ki-barèra boelĕd, Soend., 774.
Areuj ki-barèra gĕdè, Soend., 781.
Areuj ki-barèra lalàkina, Soend., 769.
Areuj ki-barèra leutik, Soend., 776.
Areuj ki-barèra leutik beureum, S., 782.
Areuj ki-barèra tjoetjoek, Soend., 775.
Areuj ki-batara, Soend., 1870, 3515.
Areuj ki-ganggarangan, Soend., 3019.
Areuj ki-kadal, Soend., 527.
Areuj ki-kadantjà, Soend., 2246.
Areuj ki-kandĕl, Soend., 1839.
Areuj ki-kandĕl bàdak, Soend. 1839.
Areuj ki-kandĕl lalàki, Soend., 1836.
Areuj ki-kandĕl leutik, Soend., 61.
Areuj ki-kandĕl sabrang, Soend., 1838.
Areuj ki-koeja, Soend., 810, 3258.
Areuj ki-koepoe, Soend., 2408.
Areuj ki-kòneng, Soend., 1431.
Areuj ki-làdja, Soend., 332, 3425.
Areuj ki-làdja gĕdè, Soend., 3402.
Areuj ki-làdja lalàki, Soend., 332.
Areuj ki-lalàki, Soend., 1699a.
Areuj ki-tjaäng, Soend., 865.
Areuj ki-tjaloeng, Soend., 856.
Areuj ki-tjantoeng, Soend., 2252.
Areuj ki-tjaoe, Soend., 771.
Areuj ki-tjongtjòrang, Soend., 2845.
Areuj ki-tonggèrèt, Soend., 1064.
Areuj kingkilaban, Soend., 2364.
Areuj koekoe heulang, Soend., 3562.
Areuj koekoe heulang gĕdè, Soend., 3561.
Areuj koekoepoe, Soend., 434.
Areuj koepoe-koepoe, Soend., 434.
Areuj koetjoeboeng, Soend., 576.
Areuj kondang, Soend., 1492.
Areuj kònjal, Soend., 1521.
Areuj kònjal bòjas, Soend., 1521.
Areuj kònjal leutik, Soend., 1500.
Areuj leuksa, Soend., 2746.
Areuj lòpang, Soend., 1719, 2256.
Areuj mandjĕl, Soend., 2216.
Areuj mangèndèr, Soend., 852, 1801.
Areuj mata peutjang, Soend., 3019.
Areuj matahijang, Soend., 532.
Areuj matahijang goenoeng, Soend., 536.
Areuj moending djaloe, Soend., 2947, 3198.
Areuj palasari, Soend., 188.
Areuj palasari bòdas, Soend., 731.
Areuj palasari gĕdè, Soend., 188.
Areuj palasari lalàki, Soend., 734.
Areuj papàsan, Soend., 827.
Areuj papàsan lalàki, Soend., 828.
Areuj parija, Soend., 2336.
Areuj parija djĕnggè, Soend., 1518.
Areuj patoek gàgak, Soend., 3337.
Areuj patoek manoek, Soend., 2333.
Areuj patoek manoek lĕmboet, S., 2331.
Areuj peudjit hajam, Soend., 3387.
Areuj pitjoeng tjèlèng, Soend., 2695.
Areuj poelasari, Soend., 188.
Areuj poelasari bòdas, Soend., 731.
Areuj poelasari gĕdè, Soend., 188.
Areuj poelasari lalàki, Soend., 734.
Areuj sahagi, Soend., 1692.
Areuj sangga langit, Soend., 692.
Areuj seuseurenhan, Soend., 2333.
Areuj si hajam, Soend., 2.
Areuj si kètok, Soend., 2.
Areuj siwoeroengan, Soend., 2363.
Areuj soesoe moending, Soend., 438.
Areuj tali ajoenan, Soend., 2.
Areuj tali kintjir, Soend., 1896.
Areuj tangtang angin, Soend., 2784.
Areuj tatapajan, Soend., 326.
Areuj tatapajan gĕdè, Soend., 3247.
Areuj tataroeman, Soend., 1203, 2245.
Areuj tjabè, Soend., 2718.
Areuj tjalingtjing, Soend., 2330.
Areuj tjaloengtjoeng, Soend., 900.
Areuj tjaloengtjoeng beureum, S., 2204.
Areuj tjamtjaoeh, Soend., 768.
Areuj tjamtjaoeh minjak, Soend., 3227.
Areuj tjanar, Soend., 3159.
Areuj tjanar beureum, Soend., 3155.
Areuj tjanar bòkor, Soend., 3155.

Areuj tjanar bòkor lalàki, Soend., 3160.
Areuj tjanar bòkor minjak, Soend., 3157.
Areuj tjanar wangi, Soend., 3161.
Areuj tjantèl, Soend., 3397.
Areuj tjantèl beusi, Soend., 3395.
Areuj tjarioe, Soend., 1278.
Areuj tjatjabèan, Soend., 2909.
Areuj tjètjèr, Soend., 2991.
Areuj tjeuli mèjong, Soend., 2734.
Areuj tjeumpal kikis, Soend., 242.
Areuj tjoengkangkang, Soend., 730.
Areuj tjoengkangkang beurit, Soend., 3435.
Areuj tjoengkangkang goonoeng, S., 1203.
Areuj tjoengkangkang lalàki, Soend., 730.
Areuj tjoepoe toekeur, Soend., 2306.
Areuj tjòtjòrènèan, Soend., 1032.
Areuj toekoe takal, Soend., 914.
Areuj walèn, Soend., 2682.
Areuj warèng, Soend., 638.
Argoelo, Jav., 2986.
Aribang, Jav., 1796.
Arima, Alf. Har., 2187.
Aring-aring, Mal., 2847.
Arioe, Alf. Z. Cer., 1301.
Aripoengoe, Alf. Min. T. B., T. S., 1233.
Aripoengoe poeti, Alf. Min. T. S., 1233.
Aripoengoe toewama, Alf. Min. T.B.,T.S., 1233.
Armĕnal, Jav., 416.
Arò, Minangk., 1432.
Aro-àro, Makas., 3475.
Aroe, O. Jav., 2791, 2833.
Aroeda, Boeg., Mal., 3006.
Aroek, Soembawa, 532.
Aroem, Bat., 191.
Aroen, Atjeh, 698.
Aroen, Sika, 191.
Aroena, Biman., 218.
Aroes, O. Jav., 2188.
Aroet, Madoer. B., 2188.
Arol, Babar, 2719.
Aron, Atjeh, 397.
Aròpĕ, Boeg., 392.
Aròpi, Boeg., 392..
Arsam, Bat., 1637.
Arsom, Bat., 1637.
Artak, Madoer., 2663.
Artak àeng, Madoer., 2663.
Artak balaoe, Madoer., 2663.
Artak bhoedhĕng, Madoer., 2663.
Artak konèng, Madoer, 2663.
Artak malòkok, Madoer., 2663.
Artak tjĕlĕng, Madoer., 2663.
Artàpĕl, Vulg. Mal., 3175.
Asa, Alf. Har., 2310.
Asa, Alf. Min. T. B., 2320.
Asam, Gajo, 785.
Asam akar, Mal., 2989.
Asam batoe, Mal., 1004.
Asam bawang, Mal., 2168.
Asam damar, Lamp., 606.
Asam djaò, Minangk., 3301.
Asam djawa, Mal., 3301.
Asam djawa antan, Mal., 2756.
Asam doekoe, Lamp., 618.
Asam galoegoeë, Minangk., 1591.
Asam gĕloegoer, Mal., 1591.
Asam kamal, Mal. Bandj., 3301.
Asam kandis, Mal., 1594.
Asam kĕdeungsa, Gajo, 786.
Asam kĕloebi, Mal., 3545.
Asam kĕrandji, Mal., 1079.
Asam koembang, Mal., 2176.
Asam koesambi, Sum. W. K., 249.
Asam limeu kapas, Gajo, 786.
Asam mĕmbatjang, Mal., 2175
Asam paja, Mal., 3545.
Asam pajo, Minangk., 3545.
Asam paoeh, Mal., 2166.
Asam rijang-rijang, Mal., 448.
Asam simpai, Sum. W. K., 443.
Asam soesoer, Mal., 1798.
Asam tikoes, Mal. 723.
Asan walanda, Mal. Mol., 1798.
Asan, Atjeh, 2883.
Asan djawa, Alf. Amb., Oel., Z. Cer., Tern., 3301.
Asana, Balin., Jav., 2883.
Asang, Bat. Mand., 2661.
Asang padi, Bat. Mand., 1162.
Asawa, N. Guin. Noemf., 665.
Asè, Boeg., Makas., 2512.
Asè poeloe, Boeg., 2513.
Asè poenoe, Makas., 2513.
Asĕm, Jav., Soend., 3301.
Asĕm koerandji, Jav., 2757.
Asĕm krandji, Jav., 2757.
Asĕm landi, Jav. Kr., 2757.
Asĕm londa, Jav. Ng., 2757.
Asĕm sèlong, Jav., 1585.
Asĕm tĕmbiloengan, Jav., 448.
Asĕm tjina, Jav., 1079.
Asĕm-asĕm, Jav., 3005.
Asĕr, Alf. Min. T. P., Tonsaw., 2558.
Asi-asin, Alf. Min. Ponos., 3123.
Asi-asin, Alf. Min. Bent., 2159.
Asiahoe, Alf. Z. Cer., 1107.
Asibi, Alf. N. W. Halm., 2181.
Asijor, Bat., 1951.
Asiwoeng radja mantri, Soend., 3390.
Asit, Mentawei, 218.
Aslaär, Kei, 3550.
Asoka, Balin., Jav., 1914.
Asoka woengoe, Balin., 1918.
Asoe talina, Alf. Amb., Cer., Oel., 960.
Asoe tarina, Alf. Amb., Cer., Oel., 960.
Asom, Bat., 379.
Asom djorbing, Bat., 380.
Ata, Balin., 2115.
Ata, Endeh, 3029.
Atà, Tim., 247.
Atà kasè, Tim., 246.
Ata-àta, Alf. Min. T. B., 498, 1245.
Atak, Balin., 2661.
Atak wilis, Balin., 2663.
Atalai, Tim., 377.
Atangkil, Balin. Kr., 1669.
Atap tjoetjoer, Mal., 542.
Atàpang, Boeg., 3313.
Até-atè, Alf. Min. Bant., 844.
Até-atè, Sas., 1697.
Até-até, Alf. Min. Bent., 838.
Atè-atè mahamoe, Alf. Min. Bent., 842, 844.
Até-até mawoerò, Alf. Min. Bent., 705.
Até-até mopoera, Alf. Min. Bant., 844.
Atĕdoe, Alf. Min. T. S., 3535.
Atèlèla, Goront., 1892.
Atĕloe, Alf. Min. T. B., T. L., 3535.
Athan, Atjeh, 2883.
Ati'ndolo, Biman., 1883.
Atis, Mal. Men., Tern., 247.
Atisi, Alf. N. O. Halm., 247.
Atjĕ-katjĕ, Boeg., 2666.
Atjĕm, Madoer., 3301.
Atjĕrang, Mal. Batav., 457.
Atjoeng, Soend., 210.
Atjoeng bòdas, Soend., 490.
Atoe, Bonth., 1999.

Atoen laoet, Mal., 1783.
Atoeng, Mal. Mol., 2599.
Atoenoe, Bat., 2568.
Atoenoe djangkang, Bat., 2568.
Atoerboeng, Bat., 211.
Atoerboeng baloo, Bat., 211.
Atoerboeng bòjok, Bat., 211.
Atoi, Alf. Min. Ponos., 838.
Atoi mapoeha, Alf. Min. Ponos., 842, 844.
Atoi mawoerò, Alf. Min. Ponos., 705.
Atòwong, Alf. Min., 2675.
Atsimoen, Bat., 934.
Awa, N. Guin. Noemf., 2169.
Awà kàwang, Boeg., 2751.
Awai, Daj. Z. O. Born., 2359.
Awak-awak, Enggano, 3188.
Awal, Jav., 1408.
Awal, Gajo, 2361.
Awar-awar, Balin., Jav., 1483.
Awàrang, Makas., 858.
Awas, Gorom, 1686.
Awé, Atjeh, 539.
Awè batéë, Atjeh, 554.
Awé dahënon, Atjeh, 2780.
Awé djërnang, Atjeh, 1016.
Awé gëtah, Atjeh, 546.
Awé kërokrok, Atjeh, 559.
Awé lilin, Atjeh, 555.
Awé manéë, Atjeh, 557.
Awé oedëng, Atjeh, 546.
Awé saboet, Atjeh, 1019.
Awé saga, Atjeh, 560.
Awëdoe, Alf. Min. Tonsaw., 1403.
Awei, Tid. Born., 539.
Awei djardjar, Aroe, 2512.
Awëlas, Alf. Min. T. B., T. P., T. S., 1514.
Awëlas, Alf. Min. Tonsaw., 1506.
Awëlas disik, Alf. Min. Tonsaw., 1514.
Awëlas im bawi, Alf. Min. T. P., 1514.
Awëlas in taloen, Alf. Min. T. P., 1475.
Awëlas in tjòkò, Alf. Min. T. P., 1506.
Awëlas lèwò, Alf. Min. T. P., 1464.
Awëlas londéjan, Alf. Min. T. P., 1506.
Awërang, Boeg., 858.
Awi, Soend., 404.
Awi andong, Soend., 1627.
Awi apoes, Soend., 405.
Awi atër, Soend., 1623.
Awi bitoeng, Soend., 1622.
Awi boeloeh, Soend., 407.
Awi boeloeh moenti, Soend., 407.
Awi boenar, Soend., 413.
Awi gading, Soend., 411.
Awi gëdè, Soend., 1627.
Awi gombong, Soend., 1627.
Awi haoer gading, Soend., 3066.
Awi haoer geulis, Soend., 411.
Awi haoer kònèng, Soend., 3066.
Awi haoer tjoetjoek, Soend., 3066.
Awi hideung, Soend., 1628.
Awi iratoun, Soend., 2241.
Awi karisik, Soend., 3064.
Awi kirisik, Soend., 3064.
Awi majam, Soend., 3064.
Awi soerat, Soend., 1627.
Awi tali, Soend., 405.
Awi tamijang, Soend., 413.
Awi tjangkòrè, Soend., 1105.
Awi toetoel, Soend. 412.
Awi tjina, Soend., 408.
Awi woeloeng, Soend., 1628.
Awò, Boeg., 404.
Awò koerisà, Boeg., 1623.
Awò làgading, Boeg., 411.
Awò madoeri, Boeg., 409.
Awò nàna, Boeg., 1105.
Awò pëtoeng, Boeg., 1622.
Awò tàra, Boeg., 409.
Awò tëlang, Boeg., 1624.
Awoer, Sas., 404.
Awol, Babar, 1686.
Awriëhé, Sermata, 2512.
Awriërsé, Leti, 2512.

B.

Baäla, Goront., 2474.
Baät, Watoeb., 2175.
Babadòtan, Soend., 1868.
Babadòtan beureum, Soend., 77.
Babadòtan bòdas, Soend., 237.
Babadòtan hèdjò, Soend., 77.
Babakòan, Soend., 3348.
Babàlan, Jav., 2652.
Babawangan, Soend., 1394, 1543, 2555.
Babawangan beureum, Soend., 1254, 3544.
Babawangan gëdè, Soend., 1293.
Babawangan leutik, Soend., 1292.
Babi koeroes, Mal., 3376.
Babing, Jav., 3054.
Baboené, Alf. Tom., 1983.
Bachan, Alf. Min. Tonsaw., 2086.
Bachong, Simaloer, 2458.
Bada, Atjeh, 1395.
Bàdja, Boeg., 2343.
Bàdjai, Daj., 1537.
Bàdjang bàdjang, Balin., Mal. Batav., 224.
Bàdjèng-bàdjèng, Makas., 224.
Badjògol, Soend., 3203.
Bado, Bonth., 3550.
Bado, Makas., 3067.
Badoer, Jav., 210.
Badoet, Jav., 3142.
Badoewar, Bat., 2779.
Badòri, Soend., 591.
Badowar, Bat., 2779.
Bàé, Makas., 2343.
Bàé, Saleyer, 2512.
Baga, Jav., 1548.
Bagalai, Mentawei, 159.
Bagas, Mal., 2262.
Bagas mérah, Mal., 2268.
Bagas poetih, Mal., 2275.
Bagè, Sas., Soembawa, 3301.
Bagei, Bol. Mong., 1892.
Bago, Mentawei, 2361.
Bagò, Nias, 2458.
Bagoe, Alf. Min. T. B., T. L., Makas., O. Jav., Sas., 1671.
Bagoen dami, Balin., 475.
Bagòrè, Makas., 532.
Bagot, Bat. Mand., 322.

Bàhang, Saleyer, 138.
Bahijang, Alf. Min. Bant., 3480.
Baho, Bat., 2968.
Bahoeding, Alf. Min. Bant., 1364.
Bahoetoe, Alf. Min. T. B., T. G., 962.
Bahong, Bat., 905.
Bahong-bahong, Bat., 3264.
Bai, Boeton, 2512.
Bai, Gorom, 2289.
Bainang, Makas., 379.
Bainang ròmang, Makas., 1215.
Bainang sijang, Boeg., Makas., 972.
Bainang soelapa, Makas., 380.
Baïngin, Balin., 1442.
Baïs, Bat., 2486.
Baj, Madoer., 41.
Bàja, Makas., 2343.
Bajà, Mal. Men., Tern., 191.
Bajà andjing, Mal. Men., 195.
Baja badoeri, Mal. Men., 194.
bajà mèrah, Mal. Men., 193.
Bajà poetih, Mal. Men., 191.
Bajà oetan, Mal. Men., 194.
Bajabas, O. Jav., 2862.
Bajah, Atjeh, 2486.
Bajam, Atjeh, Daj., Samp., Mal., Minangk., 191.
Bajam badak, Mal., 2867.
Bajam baloeng ajam, Mal., 2642.
Bajam bĕrdoeri, Mal., 194.
Bajam biloedoo, Sum. W. K., 705.
Bajam doeri, Mal., 194.
Bajam ékor koetjing, Mal., 705.
Bajam hidjaoe, Mal., 195.
Bajam hoetan, Mal., 194.
Bajam itik, Mal., 195.
Bajam mèrah, Mal., 193.
Bajam mirah, Atjeh, 193.
Bajam pasir, Mal., 184.
Bajam poetih, Mal., 191.
Bajam roesa, Mal., 961.
Bajam sĕlaséh, Mal., 192.
Bajam sirah, Minangk., 193.
Bajam tanah, Mal., 184.
Bàjang, Makas., 68.
Bajang, Mal. Mol., 191.
Bajang badoeri, Mal. Mol., 194.
Bàjang djati, Makas., 3309.
Bajang oetan, Mal. Mol., 194.
Bajaoe, Alf. Min. Bant., 135.
Bajas, Mal., 2486.
Bajas bĕtina, Mal., 2713.
Bajas padi, Mal., 2486.
Bajawi, Soend., 18.
Bajèh, Minangk., 2486.
Bajĕm, Balin., Jav., Soend., 191.
Bajĕm bali, Vulg. Mal., 2348.
Bajĕm bang, Jav., 193, 1901.
Bajĕm bĕsar, Vulg. Mal., 1050.
Bajĕm dĕmpo, Jav., 195.
Bajĕm doehoer, Mal. Batav., 1050.
Bajĕm ĕri, Jav., 194.
Bajĕm gatĕl, Jav., 1555.
Bajĕm kikihan, Balin., 194.
Bajĕm krĕmah, Jav., 184.
Bajĕm lalahan, Balin., 192.
Bajĕm lĕmah, Balin., Jav., 191.
Bajĕm loeöer, Balin., 1050.
Bajĕm monjèt, Vulg. Mal., 195.
Bajĕm poetih, Jav., 191.
Bajĕm pohon, Vulg. Mal., 1050.
Bajĕm radja, Balin., Jav., 195.
Bajĕm sĕkoel, Jav., 192.
Bajĕm soeloeh, Balin., 193.
Bàjĕm sijap, Balin., 194.
Bajĕm tjènggèng, Jav., 705.
Bajĕm tjikron, O. Jav., 194.
Baji, Atjeh, 42.
Bajieh, Alf. Min. Tonsaw., 2890.
Bajit djahò, Lamp., 854.
Bajit halimawoeng, Lamp., 3197.
Bajit karik-karik, Lamp., 3515.
Bajit sinong, Lamp., 3444.
Bajoeë, Minangk., 2892.
Bajoer, Mal., 2892.
Bajoer, Soend., 2893.
Bajoer akar, Mal., 3476.
Bajoer bĕtina, Mal., 2892.
Bajoer djantan, Mal., 2890.
Bajoer hitam, Mal., 2892.
Bajoer laoet, Mal., 1783.
Bajoer poetih, Mal., 2892.
Bajoer rawang, Lamp., 2890.
Bajondah, Soend., 1204.
Bajongbong, Soend., 1382.
Bak ara, Atjeh, 1432.
Bak bada, Atjeh, 1395.
Bak balam, Atjeh, 2628.
Bak bàsong, Atjeh, 1148.
Bak bè, Atjeh, 2222.
Bak bĕringèn, Atjeh, 1442.
Bak biraktha, Atjeh, 682.
Bak deureujan, Atjeh, 1180.
Bak djoewang, Atjeh, 884.
Bak djok, Atjeh, 322.
Bak gapĕs, Atjeh, 1686.
Bak lanthat, Atjeh, 1983.
Bak mantjang, Atjeh, 2175.
Bak méë, Atjeh, 3301.
Bak moentĕr, Atjeh, 791.
Bak oer, Atjeh, 830.
Bak pala, Atjeh, 2382.
Bak panah, Atjeh, 348.
Bak panas, Atjeh, 348.
Bak radja peunawa, Atjeh, 152.
Bak ram, Atjeh, 296.
Bak rĕhat, Atjeh, 1307.
Bak roekam, Atjeh, 1549.
Bak sĕtoel, Atjeh, 3027.
Bak soekoen, Atjeh, 340.
Bàka, Atjeh, 2968.
Bàka, Boeg., 340.
Bàkan, Alf. Min. T. B., 2085.
Bàkang katalè, Boeg., 1660.
Bakaoe, Mal., 2968.
Bakaoe akit, Mal., 2968.
Bakaoe bĕloekap, Mal., 2969.
Bakaoe bĕtina, Sum. W. K., 2970.
Bakaoe boeroes, Mal., 513.
Bakaoe kàtjang, Mal., 2969.
Bakaoe poetih, Mal., 513.
Bakaoe soewasa, Mal., 2968.
Bakaoe tingi, Mal., 721.
Bàkàra, Makas., 340.
Bakbakan, Bat. Mand., 2805.
Bàkĕ, Boeg., 3042.
Bakei, Mal., 2722.
Bakik, Mal., 2722.
Bàkò, Bat., Boeg., 2968.
Bàkò, Endeh, Jav. Ng., Sika, Soend., 2458.
Bakoe, Jav., 513.
Bakoe, Makian, 2289.
Bakoe, Vulg. Mal., 2968.
Bakoe soöe, Soemba, 648.
Bàkoe-bàkoe, Boeg., Makas., 1671.
Bàkoedoe, Bat., 2343.
Bàkoedoe godang, Bat., 2340.

Bakooëng, Minangk., 905.
Bakoeloe, Tim., 2343.
Bakoeng, Boeg., Jav., Makas., Mal., Soend., 905.
Bakoeng ajĕr, Mal., 3264.
Bakoeng ĕmas, Mal., 905.
Bakoeng pantai, Mal., 3264.
Bakoeng pĕrak, Mal., 905.
Bakoeng soewasa, Mal., 3264.
Bakoeroe, Tim., 2343.
Bàkoewang, Bat., 2532.
Bakong, Atjeh, 2458.
Bakong, Bol. Mong., 2569.
Bala, Nias, 2458.
Balaän, Bol. Mong., 934.
Balading, Lamp. Ab., 1892.
Balahan, Minangk., 3327.
Balahan aiboosoeëng, Minangk., 3327.
Balahan aijaga, Minangk., 3327.
Balahan ailandjai, Minangk., 3327.
Balahan aiminjà, Minangk., 3327.
Balak, Mal., 2924.
Balak goenoeng, Mal., 2924.
Balakama, Mal. Men., 2477.
Balam, Mal., Minangk., 2628.
Balam baringin, Sum. W. K., 2625.
Balam boengòtjinò, Minangk., 1876.
Balam dadi, Sum. W. K., 3279.
Balam doerijan, Sum. W. K., 2543.
Balam kalimangoeng, Mal. Pal., 1909.
Balam mérah, Mal., 2541.
Balam pàlàpah, Minangk., 675.
Balam soesoe. Mal., 2537.
Balam tambaga, Sum. W. K., 2541.
Balam tandjoeng, Mal. Pal., 2625.
Balam tandoek, Mal. Pal., 2625.
Balam tĕroeng, Mal. Pal., 2546.
Balam tjabé, Mal. Pal., 2625.
Balambang, Alf. Min. Tonsaw., 805.
Balamo, Alf. Cer., 2169.
Balandong, Madoer. B., 2181.
Balang, Jav., 2890.
Balang djawa, Jav., 2890.
Balang pasisir, Jav., 1783.
Bàlang-bàlang, Makas., 2339.
Balangahan, Alf. Min. Tonsaw., 895.
Balangiran, Mal. Bandj., 3117.
Balangitan, Alf. Min. T. L., 115, 3325.
Balaoe, Mal., 1184.
Balaoo batoe, Mal., 1184.
Balaoe bĕtina, Mal., 3266.
Balaoe boenga, Mal., 1184.
Balaoe tĕlor, Mal., 1184.
Balas, Alf. Min. Ponos., Tonsaw., 2719.
Balàsàri, Boeton, 188.
Balatàchan, Alf. Min. Tonsaw., 1305.
Balatjai, Mal. Men., 1941.
Balatjai hisà, Tern., 1941.
Balatjai roriha, Tern., 2984.
Bàlàtjoewi, Boeg., 2096.
Bàlàtoe, Boeg., Makas., 2443.
Bàlàtoeng, Boeg., Makas., 2443.
Balawan, Daj., 1663.
Balè i tongo, Alf. Min. Tonsaw., 822.
Balĕbirang, Sangi, 1799.
Balèjà soemangà, Makas., 831.
Balèkoro, Sas., 532.
Balèlé, Alf. Min. T. B., 502.
Balĕmpàlĕng, Boeg., 2339.
Balibi, Alf. N. O. Halm., Tern., 379.
Baliëk-baliëk angin, Minangk., 2151.
Baligò, Jav., Soend., 455.
Balijarĕng kèlo, Boeg., 380.
Balik adap, Mal., 2364.
Balik adap boekit, Mal., 2365.
Balik angèn, Madoer., 2151.
Balik angin, Mal., 2151.
Balik angin boekit, Mal., 917.
Balik angin laoet, Mal., 575.
Balik angin poetih, Mal., 2133.
Balik-balik angin, Bat., 2151.
Balik koening, Mal., 2157.
Balik soempoeh, Mal., 287.
Balimàsang, Boeg., 2139.
Balimbi, Goront., 379.
Balimbiëng, Minangk., 379.
Balimbiëng manih, Minangk., 380.
Balimbing, Alf. Min. T. L., Jav., Mal. Mol., 379.
Balimbing oetan, Mal. Mol., 1215.
Balimbing tjina, Jav., 2521.
Balimbing tombal, Alf. Min. T. L., 380.
Balinènrè lompò, Makas., 1822.
Balinènrè tjàdi, Makas., 2636.
Baling-baling, Alf. Min. Ponos., 692.
Balingbing, Bat., Soend., 379.
Balingbing amia, Soend., 380.
Balingè, Madoer., 3081.
Balirĕng, Boeg., 380.
Balisoe, Alf. Min. T. L., 2244.
Balisoesoek sĕla, Alf. Min. T. L., 1444.
Balitàkò, Alf. N. O. Halm., 580.
Baliwa, Nias, 1973.
Baloe, Daj., 455.
Baloel, Makian, 404.
Baloeng, Jav., 676.
Baloeng ajam Mal., 259.
Baloentas, Madoer., Mal. Mol., 2783.
Baloentas oetan, Mal. Mol., 470.
Bàloeroe, Makas., 1938.
Balom, Bat. Mand., Lamp., 2628.
Balom dĕrijan, Lamp., 2543.
Balom kalimanggoeng, Lamp., 1909.
Balom tioeng, Lamp., 2546.
Balong, Jav., 676.
Balongka, Alf. Min., Ponos., Bol. Mong., 1973.
Balongka, Alf. Tom., 784, 934.
Bama, Soela, 2785.
Bamban, Jav., Minangk., Soend., 2187.
Bamban boeroeng, Mal., Pal., 2187.
Bamboe, Mal. Tim., Minangk., Vulg. Mal., 404.
Bamboe batoeëng, Minangk., 1622.
Bamboe batoeëng bana, Minangk., 1622.
Bamboe batoeëng dantò, Minangk., 1622.
Bamboe batoeëng hitam, Minangk., 1622.
Bomboe batoeëng koeniëng, Minangk., 1622.
Bamboe bètoe, Mal. Tim., 1622.
Bamboe èndè, Mal. Tim., 413.
Bamboe itĕm, Vulg. Mal., 1628.
Bamboe koeniëng, Minangk., 411.
Bamboe koering-koering, Midd. Sum., 412.
Bamboe lĕlèpa, Mal. Tim., 1623.
Bamboe majang, Minangk., 1627.
Bamboe majèn, Minangk., 1627.
Bamboe oelar, Vulg. Mal., 2240.
Bamboe oetan, Mal. Tim., 409.
Bamboe tali, Vulg. Mal., 405.
Bamboe tiring, Mal. Tim., 1627.
Bamboeng, Soend., 2481.
Bampaïno, Boeg., 1296.
Bampĕng, Boeg., 2187.
Bampèsoe, Makas., 2491.
Bana, Boeg., 3162.
Banai, Minangk., 257.
Banamon, Daj. Z. O. Born., 2443.
Banara, Balin., 3162.
Banata, Alf. Min. Bant., 816.
Banban, Bat. Dair., 2187.

Banda oeloe, Bat., 705.
Bandalò, Bat., 2096.
Bandil, Jav., 3560.
Bandjé, Jav., 1342.
Bandòtan, Jav., 1868.
Bandòtan poetih, Jav., 237.
Bànè, Saleyer, 3113.
Bang-bhabangan, Madoer., 1543.
Bang-kombangan, Madoer., 2225.
Banga, Alf. Min. Tonsaw., 2285.
Bàngà, Boeg., Makas., 2562.
Banga, Bol. Mong., 830.
Bangah, Jav., 211.
Bangalai, Daj. Z. O. Born., 3557.
Bangalawa, Sawoe, 2382.
Bangban, Soend., 2187.
Bangbang, Lamp., 1147.
Bangboe, Jav. Teg., 404.
Bangĕlei, Alf. Min. T. L., 3557.
Bangĕrei, Alf. Min. Bant., 3557.
Banggala, Alf. Z. Cer., 218.
Banggala, Gorom, 2181.
Banggèha, Alf. Z. Cer., 409.
Banggoelaë, Biman, 2298, 3557.
Bangilan, Alf. Min. T. B., T. L., 3238, 3241.
Bangilan koelò, Alf. Min. T. B., 3239.
Bangilan poeti, Alf. Min. T. L., 3239.
Bangilan rintĕk, Alf. Min. T. L., 851.
Bangilan sĕla, Alf. Min. T. L., 3238.
Bangka, Atjeh, Sum. W. K., 291.
Bangkà-bangkàra, Boeg., 811.
Bangkà-bangkàra, Boeg., Makas., 3505.
Bangka sĕmoet, Sum. W. K., 291.
Bangka toelang, Sum. W. K., 291.
Bangkal, Madoer., 123.
Bangkal, Midd. Sum., 931.
Bangkal bĕtina, Midd. Sum., 253.
Bangkala, Alf. Z. Cer., 218.
Bangkàla, Makas., 3042.
Bangkiring, Bat., 2131.
Bangko, Atjeh, 513.
Bangkò, Makas., 2968.
Bangkoewang, Bat., Minangk., 2532.
Bangkoewang, Bat., Bill., Mal. Z. O. Born., Minangk., 2558.
Bangkong, Jav., 3386.
Bangkong-bangkong, Boeg., 1278.
Bangkongan, Jav., 3386.
Bangkowan, Alf. Min., Mal. Men., 2532.
Bangkowang, Madoer., Makas., Soend., 2532.
Banglaj, Alf. Min. T. L., 3557.
Bangò, Alf. Min. Bant., Sangi, 830.
Bangò kapara, Alf. Min. Bant., 830.
Bangò pangi, Alf. Min. Bant., 830.
Bangò taba, Alf. Min. Bant., 830.
Bangoe, Alf. Min. Bant., 1671.
Bangoen-bangoen, Bat., Minangk., 837.
Banih, Mal. Bandj., 2512.
Baniò, Minangk., 3295.
Baniò, Nias, 830.
Baniò rimbò, Minangk., 3295.
Baniò sapikoedang, Minangk., 3295.
Baniò tandoeëk, Minangk., 3295.
Banitan, Mal., 2805.
Banitan gĕdang, Mal., 2805.
Banitan kidjang, Mal., 3541.
Banitan mĕrah, Mal., 3072.
Banitan tandoek, Mal., 2805.
Banjon, Jav., 871.
Banjòrò, Boeg., Makas., 2136.
Banoewang, Mal. Z. O. Born., 2479.
Bantijanggòro, Boeg., Makas., 2831.
Bantjèn, O. Jav., 20.
Bantjèt, Jav., Soend., 3386.
Bantji, Jav., 1050.
Bantò, Minangk., 2585.
Bantò minjak, Minangk., 2585.
Bantò oedang, Minangk., 2585.
Bantoen, Mal., 3272.
Bantoen hitam, Mal., 1282.
Bantoenan, Mal., 279.
Baò, Sika, 1442.
Baoe, Alf. Min. T. P., Rotin., 1799.
Baoe, Solor, 1442.
Baoe kajo, Solor, 1442.
Baoek, Mal. Tim., 1799.
Baoewang, Alf. Min. T. P., 906.
Baoewang, Daj. Kat., Samp., 138.
Bar-abar, Madoer., 1483.
Bardjambé, Madoer., 756.
Barambang, Minangk., 142, 3188.
Barambang sirah, Minangk., 139.
Baràna, Makas., 2918.
Bàrang-bàrang, Makas., 2822.
Barangan, Bat. Mand., Minangk., 693.
Barangan landak, Minangk., 695.
Barangkàsa, Alf. Min. Bant., 2443.
Baranija, Daj. Z. O. Born., 489.
Baràsa, Alf. Min. Bant., 1514.
Baratawali, Soend., 217.
Barèh-barèh, Minangk., 3446.
Bareubeuj, Soend., 1754.
Bareubeuj kakali, Soend., 2406.
Bargot, Bat. Mand., 322.
Bariam, N. Guin. Noemf., 2289.
Bariam knam, N. Guin. Noemf., 2289.
Barih, Madoer., 2888.
Barijàngò, Alf. Min. T. B., T. L., 178.
Barimbing, Alf. Min. T. L., 1504.
Baringèn, Madoer., 1442.
Baringin, Bat., Sum. W. K., 1442.
Bariri, Alf. Min. T. L., 1259.
Baritjà, Boeg., 2736.
Baritjà makiko, Boeg., 2723.
Barnaf, N. Guin. Noemf., 407.
Baroe, Alf. N. W. Halm., Madoer., Makas., Mal., Soemba, Tern., 1799.
Baroe bhĕndĕr, Madoer., 1799.
Baroe gàlang, Makas., 2218.
Baroe ghadja, Madoer., 1797.
Baroe goenoeng, Mal., 1797.
Baroe kapĕs, Alf. Min. T. L., 3234.
Baroe landak, Mal., 1795.
Baroe làoe, Makas., 3333.
Baroe laoet, Mal., 3334.
Baroe lòros, Madoer., 1793.
Baroe ngàngà, Makas., 3333.
Baroe pantè, Mal. Mol., 3333.
Baroe tjina, Vulg. Mal., 335.
Baroebi, Alf. Tom., 830.
Baroech, Alf. Min. Tonsaw., 674.
Baroeëh, Atjeh, 2851.
Baroendaj, Soend., 893.
Baroentas, Soend., 2783.
Bàroesoe, Makas., 684.
Baroewas, Bat., 1586, 2851.
Baroh, Atjeh, 2851.
Bàron, Madoer. B., 1789.
Barongbang, Bat., 3188.
Barongka, Bol. Mong., 784.
Baros, Jav., 2299.
Baros, Jav., Soend., 2179.
Baròtan, Alf. Min. T. L., 862.
Basal, Alf. Min. Tonsaw., 3464.
Bàsàrà, Makas., 2346.
Bàsat, Alf. Boer., 493.

Basbàsan, Bat., 542.
Bàsŏ, Alf. Boer., 1686.
Basè, Balin., 2717.
Bàsi-bàsi, Boeg., Makas., 1573.
Basijan, Alf. Min. Tonsaw., 2294.
Basijang, Bat., 990.
Basitangi, Alf. N. O. Halm., 1592.
Bàso, Makian, 3465.
Bàsoeëng, Minangk., 1148.
Bàsoeng, Midd. Sum., 1148.
Bàsong, Atjeh, 1148.
Bàta, Boeg., 3192.
Bàtà-bàtà, Makas., 3274.
Bàta mapoetè, Boeg., 3192.
Bàta matjèla, Boeg., 3192.
Batàka, Mal. Men., Tern., 1951.
Bàtang, Boeg., 1805.
Bàtang, Makas., 3113.
Bàtang ali, Mal., 2018.
Bàtang anaoo, Minangk., 322.
Bàtang bòdi, Minangk., 1510.
Bàtang damar hitam, Sum. W. K., 400.
Bàtang loemoo, Makas., 3112.
Bàtang 'ngkoedoe, Mal. Bengk., 2343.
Bàtang malang, Sas., Soembawa, 217.
Bàtang pèlaga, Mal., 199.
Bàtang samik, Sum. W. K., 3327.
Bàtang tèràsa, Makas., 3112.
Bàtang-bàtang, Makas., 1296.
Bàtàra, Saleyer, 3550.
Batàra tòdjèng, Makas., 3192.
Batàra tòdjèng èdjà, Makas., 3192.
Batàra tòdjèng kèbo, Makas., 3192.
Batari, Mal., 3192.
Batata, Mal. Men., 1892.
Batata mèrah, Mal., Men., 1892.
Batata pantè, Mal. Men., 1897.
Batata poetih, Mal. Men., 1892.
Batatas, Mal. Amb., Mal. Tim., 1892.
Bati-bati, Minangk., 1339.
Batiëk, Minangk., 665.
Batiëk batinò, Minangk., 665.
Batiëk djantan, Minangk., 665.
Batiëk gantoeëng, Minangk., 665.
Batiëk rambai, Minangk., 665.
Bàtjang, Mal. Batav., 2168.
Bàtjang, Makas., 2175.
Bàtjang oetan, Mal. Bat., 2177.
Batoe lintjar, Soend., 466.
Batoe lintjar beureum, Soend., 466.
Batoe lintjar bòdas, Soend., 466.
Batoe lintjar leutik, Soend., 466.
Batoeëng, Minangk., 1622.
Batoeëng bana, Minangk., 1622.
Batoeëng dantò, Minangk., 1622.
Batoeëng hitam, Minangk., 1622.
Batoeëng koeniëng, Minangk., 1622.
Bawà, Alf. Min. Bant., 191.
Bawà, Alf. N. O. Halm., Nias, 138.
Bawà arè, Alf. N. O. Halm., 141.
Bawà da sòsawala, Alf. N. O. Halm., 139.
Bawà mabida, Alf. Min. Bant., 191.
Bawà mahèndèng, Alf. Min. Bant., 193.
Bawà-bawà, Tern., 1394.
Bawàchi, Alf. Min. Tonsaw., 656.
Bawang, Bat., 139.
Bawang, Daj. Z. O. Born., Jav., Lamp., Mal., Soend., 138.
Bawang, Jav., 2168.
Bawang abang, Jav., 139.
Bawang basihong, Daj. Z. O. Born., 142.
Bawang beureum, Soend., 139.
Bawang bòdas, Soend., 142.
Bawang bròbos, O. Jav., 231.
Bawang bròdjol, Jav., 905.
Bawang fooroo, Mal. Mol., 1394.
Bawang ganda, Soend., 141.
Bawang handak, Lamp., 139.
Bawang hantoo, Mal., 1383.
Bawang hoetan, Mal., 905.
Bawang kapal, Vulg. Mal., 3151.
Bawang kĕladi, Vulg. Mal., 1543.
Bawang kĕtjil, Vulg. Mal., 141.
Bawang koetjaj, Soend., 143.
Bawang mèrah, Mal., 139.
Bawang mèrah poetih, Mal., 139.
Bawang mirah, Atjeh, 139.
Bawang oetan, Mal. Mol., 906.
Bawang ontjang, Jav., 141.
Bawang pandjang, Soend., 141.
Bawang poetih, Jav., Mal., 142.
Bawang prei, Vulg. Mal., 141.
Bawang roempoet, Vulg. Mal., 141.
Bawang sĕmprong, Jav., 141.
Bawang sĕrĕ, Atjeh, 141.
Bawang soeloeh, Lamp., 142.
Bawang taranatè, Mal. Men., 141.
Bawang tĕmbaga, Mal., 905.
Bawang timor, Mal., 139.
Bawang tjina, Mal., 140.
Bawangan, Jav., 2849.
Bawoentoelon, Alf. Min. Ponos., 3056.
Bawoetoen, Daj. Z. O. Born., 1974.
Bĕbakaoe, Lamp., 383.
Bĕbakaoe mèrah, Lamp., 383.
Bĕbakaoe poetih, Lamp., 383.
Bĕbèlè, Sas., 1852.
Bĕbĕloetàn, Soend., 2052.
Bĕbĕsaran, Mal. Batav., Soend., 2346.
Bĕdali, Jav., 2937.
Bĕdoes, Madoer., 629.
Bĕgaoe, Mal., 3543.
Bĕï, Alf. Min. Bent., 1483.
Bĕkoewang, Bat. Dair., 2532.
Bèkòòe, Alf. Min. Tonsaw., 2512.
Bĕl-bĕlan, Jav., 3044.
Bèla nè pèrèt, Alf. Min. T. L., 1254.
Bĕlaän, Alf. Min. T. L., 934.
Bĕlaän rintĕk, Alf. Min. T. L., 934.
Bĕlaän sĕla, Alf. Min. T. L., 934.
Bĕlalai gadjah, Mal., 3401.
Bĕlangiran, Mal. Bandj., 3117.
Bĕlangiran hitam, Mal. Bandj., 3117.
Bĕlangiran koening, Mal. Bandj., 3117.
Bĕlàwa, Boeg., 3378.
Bĕldoe mèrah, Mal., 1735.
Bĕlĕkĕtèbèk, Soend., 3152.
Bĕligoe, Mal., 455.
Bĕlijan, Mal., 1396.
Bĕlijan patjèt, Mal. Pal., 170.
Bĕlijan wangi, Mal., 2542.
Bĕlilik, Mal., 509.
Bĕlimbing, Mal., 379.
Bĕlimbing asam, Mal., 379.
Bĕlimbing bĕsi, Mal., 380.
Bĕlimbing boeloh, Mal., 379.
Bĕlimbing kĕra, Mal., 863.
Bĕlimbing manis, Mal., 380.
Bĕlimbing pahit, Mal., 1039.
Bĕlimbing pipit, Mal., 863.
Bĕlimbing rawah, Lamp., 808.
Bĕlo, Sas., 1402.
Bèloe, Alf. Min. Tonsaw., 2981.
Bèloe i kòròtong, Alf. Min. Tonsaw., 2981.
Bĕloean, Alf. Min. Tonsaw., 2544.
Bĕloean batoe, Alf. Min. Tonsaw., 3139.

Bĕloean lika, Alf. Min. Tonsaw., 2540.
Bèloean pèla, Alf. Min. Tonsaw., 3104.
Bĕloekap, Mal., 2969.
Bĕloentas, Mal., 2783.
Bèloentas boekit, Mal., 1308.
Bĕloentas padi, Mal., 823.
Bĕloentas paja, Mal., 2783.
Bĕloet, Vulg. Mal., 3359.
Bèlòka, Boeg., 934.
Bĕmban, Mal., 2187.
Bĕmban, Mal., Pal., 2804.
Bĕmban ajĕr, Mal., 2187.
Bĕmban gadjah, Mal., 2187.
Bĕmban sĕrahi, Mal., 2187.
Bèmbang bòsi, Makas., 2751.
Bèmbè, Biman., 1042.
Bĕmbĕm, Mal. Batav., Soend., 2175.
Bĕmbĕm kònèng, Soend., 2175.
Bèmpèsoe, Boeg., 2491.
Bĕnaga, Mal., 580.
Bĕnakat, Midd. Sum., 1435.
Bĕnaloe, Mal., 1770, 2096.
Bĕnaloe api, Mal., 2100.
Bĕnaloe api batang, Mal., 1769.
Bĕnaloe api djantan, Mal., 2098.
Bĕnaloe bĕsar, Mal., 2101.
Bĕnaloe tanah, Mal., 1768.
Bĕnatan, Lamp., 126.
Bĕnda, Jav., 338.
Bènda, Jav., 68.
Bĕnda, Koetei., 322.
Bĕnda loeloep, O. Jav., 338.
Bĕnda wingka, O. Jav., 338.
Bĕngang, Soend., 2426.
Bèngèr, Soend., 1976.
Bĕngkak, Jav., 1786.
Bĕngkal, Mal., 931.
Bĕngkal boekit, Mal., 2206.
Bĕngkal paja, Mal., 931.
Bĕngkĕrang, Mal., 2131.
Bĕngkoe, Mal., 2624.
Bĕngkoedoe, Sas., Vulg. Mal., 2343.
Bĕngkoedoe daoen bĕsar, Vulg. Mal., 2340.
Bĕngkoedoe laki-laki, Vulg. Mal., 2340.
Bĕngkoewang, Gajo, 2558.
Bĕngkoewang, Vulg. Mal., 2532.
Bĕngkowang, Jav., 2532.
Bĕnglé, Jav., 3557.
Bèngoek, Jav., Soend., 2350.
Bĕngoek bòdas, Soend., 2350.
Bĕngoek bèdjò, Soend., 2350.
Bĕngoek hidoung, Soend., 2350.
Bèngsing, Alf. Min. Ponos., 1658.
Bèni, Madoer. B., 2175.
Bĕnikan, Jav., 3417.
Bĕnjèk, Mal., 1889.
Bĕnjik, Mal., 1889.
Bĕnoang, Alf. Min. T. L., 2478.
Bĕnoewang, Mal., 2479.
Bènrong-bènrong, Makas., 1722.
Bĕntaos, Jav., 3523.
Bĕnthol, Madoer. S., 847.
Bèntjoeloek, O. Jav., 432.
Bĕntoel, Jav., 847.
Bèowa, Enggano, 3313.
Bèraksa, Mal., 1442.
Bĕramei, Sum. W. K., 1787.
Bĕramoi, Atjeh, 1787.
Bèrang, Alf. Min. T. L., 225.
Bĕrangan, Mal., 693.
Bĕrangan antan, Mal., 2926.
Bĕrangan babi, Mal., 2923, 2930.
Bĕrangan babi hoetan, Mal., 2917.
Bĕrangan doeri, Mal., 695.
Bĕrangan gadjah, Mal., 695.
Bĕrangan hadji, Mal., 693.
Bĕrangan padi, Mal., 2933.
Bèrangan papan, Mal., 694.
Bĕrangan pipit, Mal., 2933.
Bĕrangka, Atjeh, 693.
Bĕrasan, Jav., 1187.
Bĕrat daja, Atjeh, 1996.
Bèrè-bèrè, Makas., 2222.
Bĕrĕmbang, Mal., 3188.
Bĕrèmbang boekit, Mal., 1176.
Bèrèn, N. Guin. Noemf., 315.
Bèrèn knam, N. Guin. Noemf. 315.
Bĕrĕn koesé, Alf. Min. T. L., 1465, 1486.
Bĕrĕn ni méong, Alf. Min. T. L., 1413.
Bĕridin, Atjeh, 671.
Bĕringèn, Atjeh, 1442.
Bĕringin, Mal., 1442.
Bĕrmi, Mal., 1787.
Bĕrmi hoetan, Mal., 2050.
Bĕroe, Madoer., 123.
Bĕroenai, Mal., 256, 257.
Bĕroenai padi, Mal., 262.
Bĕroenai talang, Mal., 275.
Bĕroenan, Mal. W. Born., 283.
Bĕroewas, Mal., 1586, 2851.
Bĕroewas akar, Mal., 2857.
Bĕroewas boekit, Mal., 3453.
Bĕroewas laoet, Mal., 3056.
Bĕaoewas paja, Mal., 3453.
Bĕrombong, Mal., 51.
Bĕrombong djantan, Mal., 2944.
Bèropà, Boeg., 3188.
Bèrot, Alf. Min. T. B., T. L., 974.
Bĕrtam, Mal., 1313.
Bèsa, Alf. N. O. Halm., 328.
Bèsa-bèsa, Tern., 328.
Bèsang, Alf. Min. T. L., 1502.
Bĕsar, Alf. Min. T. L., 1184.
Bĕsar, Balin., 2346.
Bĕsàra, Boeg., 2346.
Bĕsaran, Jav., 2346.
Bèsèran, Jav., 2656.
Bĕsi, Sika, Solor, 936.
Bĕski, Bat., 3012.
Bĕsoesoe, Jav., 2532.
Bĕstroe, Jav., 2106.
Bĕtah, Jav., 1414.
Bètào, Boeg., 580.
Bèté, Mal. Men., Tern., 847.
Bèté ajĕr, Mal. Men., 2337.
Bèté boeroe, Tern., 847.
Bèté bòso, Tern., 847.
Bèté gòmo-gòmo, Tern., 847.
Bèté gotòla, Tern., 847.
Bèté mèrah, Mal. Men., 1821.
Bèté ngèbèlè, Tern., 847.
Bèté oetan, Mal. Men., 108.
Bèté roraoe, Tern., 847.
Bèté roriha, Tern., 1821.
Bèté sorowai, Tern., 847.
Bèté tjoemi, Tern., 847.
Bètĕk, Rotin., 2666.
Bètĕng, Boeg., 3113.
Bètĕs, Alf. Min. T. L., 1446, 1450.
Bĕti-bĕti, Mal., 1339.
Bĕtik, Mal., 665.
Bĕtik batang, Mal., 665.
Bĕtik bĕloelang, Mal., 665.
Bĕtik boeboer, Mal., 665.
Bĕtik rambai, Mal., 665.
Bĕtjitji, Jav., 2359.

Bĕtong, Daj. Z. O. Born., 1622.
Beubeuntouran, Soend., 1904.
Beubeureuman, Soend., 3479.
Beunjing, Soend., 1464.
Beunjing beureum, Soend., 1445.
Beunjing hapa, Soend., 1464.
Beunjing oraj, Soend., 1522.
Beunjing tĕgal, Soend., 1464.
Beunjing tjaj, Soend., 1482.
Bĕwĕli kĕnalo, Alf. Min. Tonsaw., 3138.
Bhabang, Madoer., 138.
Bhabang mèra, Madoer., 139.
Bhabang pòtè, Madoer., 142.
Bhabang pòtè balandha, Madoer., 141.
Bhabang tjèna, Madoer., 140.
Bhadjoer, Madoer., 2893.
Bhakò, Kang., Madoer., 2458.
Bhàkò pàpak, Madoer., 2458.
Bhàkò ròkok, Madoer., 2458.
Bhàkò sĕrgoek, Madoer., 2458.
Bhakong, Madoer., 905.
Bhalang, Madoer., 1278.
Bhalang tambhal, Madoer., 1278.
Bhalangkak, Kang., 933.
Bhalighoe, Madoer. B., 455.
Bhalingbhing, Madoer., 379.
Bhalingbhing boeloe, Madoer., 379.
Bhalingbhing manès, Madoer., 380.
Bhaloengkà, Madoer., 934.
Bhalong, Madoer., 676.
Bhandhil, Madoer. B., 2780.
Bhangsol, Madoer., 79, 81.
Bhangtjar tjèna, Madoer., 96.
Bhar-katombhàran, Madoer., 1578.
Bhĕngok, Madoer., 2350.
Bhĕnta, Madoer., 1907.
Bhĕrta, Madoer. B., 217.
Bhoe-tèbhoewan, Madoer., 3012.
Bhoebhoewan, Madoer., 1723, 2795.
Bhoegĕm, Madoer., 3189.
Bhoengkana anggoer, Madoer., 3487.
Bhoengkana atjĕm, Madoer., 3301.
Bhoengkana ĕrèng, Madoer., 118.
Bhoengkana ijor, Madoer., 830.
Bhoengkana kapò, Madoer., 1295.
Bhoengkana kara-kara, Kang., 484.
Bhoengkana lĕrĕk, Madoer., 3031.
Bhoengkana njijor, Madoer., 830.
Bhoengkana pènang, Madoer., 315.
Bhoengor, Madoer., 1977.
Bhoenjok, Madoer., 2460.
Bhoeloeng, Madoer. B., 2289.
Bi, N. Guin. 4 R., 2289.
Bi ajò, N. Guin. 4 R., 2289.
Bi-lambi, Madoer., 1277.
Bibidò, Alf. N. O. Halm., 2968.
Bibis, O. Jav., 1127, 2119.
Bibitoengan, Soend., 1283.
Bidara, Boeg., Mal., Makas, Soend., 3559.
Bidara laoet, Mal., 1395, 3539.
Bidara lawok, Mal. Bengk., 1395.
Bidara leutik, Soend., 3562.
Bidara malòtong, Boeg., 1395.
Bidara mapaï, Boeg., 1395.
Bidara mèrah, Mal., 3539.
Bidara oepas, Vulg. Mal., 2280.
Bidara pahit, Mal., 1395.
Bidàra pàï, Makas., 1395.
Bidara poetih, Mal., 1395.
Bidara tjina, Mal., 3559.
Bidarò, Minangk., 3539, 3559.
Bidarò laoeïk, Minangk., 1395.
Bidha sarè, Madoer., 2836.
Bidheori, Madoer. B., 591.
Bidjan, Mal., 3108.
Bidjanggoot, Soend., 2276.
Bidjèn, Mal. Batav., 3108.
Bidjhan, Madoer., 3108.
Bidjitan, Mal. Pal., Soend., 1983.
Bidjoe, Madoer., 1611.
Bidò, Alf. N. O. Halm., Tern., 2719.
Bidò lèlè, Tern., 2718.
Bidò maraoe, Tern., 2717.
Bidò masòfò, Tern., 2719.
Bidò masòpo, Alf. N. O. Halm., 2719.
Bidò ritjà, Tern., 2732.
Bidò-bidò, Tern., 2968.
Bidoeri, Madoer. P. S., Vulg. Mal., 591
Bidòhò, Alf. N. O. Halm., K., 2719.
Bifi mafala, Tern., 1846.
Bigaoe, Minangk., 3543.
Bigboel, Soend., 3466.
Biha, Mal. Bandj., Sangi, Soend., 151.
Bija, Alf. Boer., 2289.
Bijà, Madoer., 2353.
Bija-bija, Mal., 3016.
Bijah, Balin., 151.
Bijah-bijah, Balin., 2339.
Bijawa, Alf. N. O. Halm., 2187.
Bijawas, Mal., 2862.
Bijawas kĕsoemba, Mal., 2862.
Bijawas poetih, Mal., 2862.
Bijò, Nias, 151.
Bijò-bijò, Minangk., 3016.
Bijoe, Balin., 2361.
Bijoe klikih, Balin., 1755.
Bijoeng, Bonth., 962.
Bikat, Daj. W. Born., 242.
Bikòrèng, Makas., 783.
Bila, Alf. Boer., 22.
Bila, Balin., Boeg., Madoer., Makas., Soemba, 58.
Bila, Madoer., 1428.
Bila ghĕdhang, Madoer., 58.
Bilà balanda, Boeg., Makas., 903.
Bila balandha, Madoer., 903.
Bila paèk, Madoer., 58.
Bilak, Mal., 58.
Bilàlang, Makas., 122.
Bilàlang bajawò, Makas., 122.
Bilàlang bàsi, Makas., 123.
Bilan, Tid. Born., 2512.
Bilang-bilang, Minangk., 3111.
Bilang-bilang darèk, Minangk., 3111.
Bilang-bilang laoeïk, Minangk., 3111.
Bilĕng, Atjeh, 3111.
Bilis, Madoer., 2417.
Biloengka, Mal. Bandj., 934.
Biloengka batoe, Mal. Bandj., 934.
Biloengka djawa, Mal. Bandj., 934.
Biloengka waloeh, Mal. Bandj., 934.
Biloengkiĕng, Minangk., 1805.
Bilòka, Makas., 934.
Bilong, Alf. Min. Tonsaw., 2363.
Bimbing, Jav., 2707.
Binà, Mal. Tim., 1961.
Binaba, Bat., 937.
Binaloe, Mal., 1770, 2096.
Binaloe api, Mal., 2100.
Binaloe api bàtang, Mal., 1769.
Binaloe api djantan, Mal., 2098.
Binaloe bĕsar, Mal., 2101.
Binaloe tanah, Mal., 1768.
Binangon, Alf. Min. Ponos., 2134.
Bindaloe, Lamp., Minangk., 2096.
Bindaloe gadang, Minangk., 2101.
Bindaloe gadjah, Minangk., 1770.

Bindaloe kàtjang, Lamp., 2310.
Bindaloe oeri, Minangk., 2102.
Bindaloe rimbò, Minangk., 2214.
Bindjai, Daj. Z. O. Born., Mal., 2167.
Bindjè, Atjeh, 2167.
Binè, Madoer. B., 2175.
Binèng, Madoer., 2888.
Bingbin, Soend., 2707.
Bingbing, Jav., 2707.
Bingkò, Saleyer, 2532.
Bingkoedoe, Minangk., Saleyer, 2343.
Bingkoedoeng, Mal. Amb., 2343.
Bingkoeroe, Boeg. Gorom, Makas., 2343.
Bingkoeroe bawi, Bonth., 2869.
Bingkoewang, Minangk., 2558.
Bingkòwang, Saleyer, 2532.
Binglò, Soend., 2170.
Binoang, Alf. Min. Tonsaw., 2478.
Binoe 'mbaé, Nias, 2096.
Binoeng, Madoer., 3325.
Binoewa, Madoer., 246.
Binoewang, Bat., Minangk., 2478.
Binong, Soend., 3325.
Binong laoet, Soend., 1786.
Binong peutjang, Soend., 3358.
Binowa, Madoer., 246.
Bintalo, Goront., 1941.
Bintan, Mal., 720.
Bintan bĕsar, Mal., 720.
Bintan kĕtjil, Mal., 719.
Bintangar, Alf. Min., 1961.
Bintanghoer, Atjeh, 584.
Bintanghoer batèë, Atjeh, 583.
Bintangoeë, Minangk., 584.
Bintangoeë boengò, Minangk., 578.
Bintangoeë laboe, Minangk., 585.
Bintangoer, Jav., Mal., 584.
Bintangoer batoe, Mal., 583.
Bintangoer batoe hati, Mal., 583.
Bintangoer bĕloelang, Mal., 583.
Bintangoer boekit, Mal., 583.
Bintangoer boenga, Mal., 578.
Bintangoer boenoet, Mal., 584.
Bintangoer laboe, Mal., 585.
Bintangoer laoet, Mal., 580.
Bintangoer mèrah, Mal., 586.
Bintangoer pĕnaga, Mal., 580.
Bintangoer pĕrit, Mal., 582.
Bintangoer rimba, Mal., 581.
Bintangoer tandoek, Mal., 577.
Bintangòro, Makas., 584.
Bintaoe, Alf. Min. T. L., 589.
Bintaos, Madoer., 3523.
Bintaro, Jav., Vulg. Mal., 720.
Bintarò, Soend., 720.
Bintarò gĕdè, Soend., 720.
Bintarò leutik, Soend., 719.
Bintarò woelang, Soend., 720.
Bintàtòëng, Makas., 538.
Bintè, Goront., 3550.
Bintinoe, Soend., 2243.
Bintit, Mal., 2322.
Bintoengan, Minangk., 459.
Bintoi, Alf. Min. T. L., 835.
Birà, Bat., Gorom, Madoer., Makas., Mal., Amb., 151.
Birà, Tern., 2512.
Birà kèbo, Makas., 151.
Birà lèlèng, Makas., 151.
Birà maähi, Tern., 2512.
Birà poelò, Tern., 2513.
Birà sipapan, Bat., 151.
Birà sipoeloet, Bat., 151.
Birà-birà, Bat., 1006.
Biràëng, Makas., 1477.
Birah, Bat. Dair., Mal., Minangk., 151.
Birah ajĕr, Mal., 104.
Birah hitam, Mal., 151.
Birah hoetan, Mal., 1006.
Birah kĕtjil, Mal., 3391.
Birah mèrah, Mal., 151.
Birah poetih, Mal., 151.
Biràkàsa, Makas., 682.
Biraksa, Mal., 682.
Biràlè, Makas., 3550.
Biràpang, Boeg., 1048.
Biraro, Mal. Men., Tern., 2865.
Biraro itam, Mal. Men., 2865.
Biraro poetih, Mal. Men., 2865.
Biring djènè, Makas., 815.
Biring djènè gànà, Makas., 3505.
Biring djènè làki, Makas., 815.
Biroe, Biman., Boeg., Makas., 2043.
Biroe, Soend., 608.
Biroerang, Vulg. Mal., 2222.
Biroerang itam, Vulg. Mal., 2225.
Biroerang mèrah, Vulg. Mal., 2223.
Biròro, Makas., 2222, 2519.
Biroro, Mal. Amb., 2865.
Bisi, Alf. N. O. Halm., 1885.
Biskoetoe, Alf. Boer., 3550.
Biskoetoe bòti, Alf. Boer., 3550.
Biskoetoe mĕha, Alf. Boer., 3550.
Bisnoh, Madoer., 2243.
Bisòrò, Soend., 1475.
Bisòrò hideung, Soend., 1491.
Bistoengkĕl, Mal. Amb., 2181.
Bita, Alf. Min. T. L., 2954.
Bita in taloen, Alf. Min. T. L., 3280.
Bitangar, Alf. Min. Tonsaw., 1961.
Bitangoer, Jav., 584.
Bitaoe wòïjo, Gorom., 580.
Biti, Boeg., 3465.
Biti tanroe, Boeg., 3465.
Bitjòrò, Makas., 2222.
Bitoeng, Mal. Men., 425.
Bitok, Madoer. B. P., 2532.
Biwi, Alf. Min. T. L., 1765.
Biwir koeda, Soend., 1209.
Bjangbang, Jav. Teg., 142.
Blabahan, Jav., 2579.
Blangiran, Mal. Bandj., 3117.
Blatoeng, Balin., 541.
Blatoeng lĕngis, Balin., 541.
Blatoeng wajang, Balin., 541.
Blatoeng woekoe, Balin., 541.
Blĕkĕtoepoek, Jav., 801.
Blĕmbĕm, Jav., 1906.
Blĕmbĕm lanang, Jav., 1906.
Blĕmbĕm rawa, O. Jav., 2576.
Blĕmbĕm watoe, Jav., 1905.
Blĕndoeng, Soend., 1304.
Blĕnggi, Jav., 3179.
Blèntjong, O. Jav., 2527.
Bligo, Balin., Jav., 455.
Blimbing, Jav., 379.
Blimbing alas, Jav., 379.
Blimbing bòtol, Mal. Men., 379.
Blimbing djingga, Jav., 379.
Blimbing kapoek, Jav., 379.
Blimbing kĕris, Jav., 380.
Blimbing koenir, Jav., 379.
Blimbing lèngèr, O. Jav., 380.
Blimbing lingir, O. Jav., 380.
Blimbing manis, Jav., Mal. Men., 380.
Blimbing waloelang, Jav., 379.
Blimbing woeloeh, Jav., 379.

Blindjo, Sas., 1671.
Blingbing, Balin., 379.
Blingbing bĕsi, Balin., 380.
Blo, Gajo, 2717.
Bloeboek, O. Jav., 445.
Bloedroe, Jav., 3366.
Bloedroe pait, Jav., 2107.
Bloendĕng, Jav., 755.
Bloentas, Madoer., 2783.
Bloestroe, Jav., 2106.
Bloestroe pait, Jav., 2107.
Bloïni, Sermata, 1892.
Boà, Rotin. Sawoe, 3188.
Boak, Mal. Tim., 3188.
Boasin, Alf. Min. Tonsaw., 2159.
Bobano, Alf. Tom., 1983.
Bobatoe, Tern., 217.
Bobĕra, Mal. Tim., 1973.
Bobo, Mal. Men., Tern., 2460.
Boboeloetoe, Alf. N. O. Halm., 1183.
Bòbòhang, Alf. Min. Bant., 2550.
Bòbòòtĕnè, Alf. N. O. Halm., 3113.
Boboòtjà, Tern., 2992.
Bòbòrètèjan, Soend., 3001.
Bobòro, Alf. N. O. Halm., 2460.
Bobowan, Jav., 1723.
Bòchògan, Alf. Min. Tonsaw., 1617.
Bodèh, Jav., 2719.
Bòdi, Makas., Minangk., 1510.
Bodin, Jav., 2181.
Bòdjo, Biman., 3056.
Bòdjo bèlòka, Boeg., 934.
Bòdjo lĕba, Boeg., 1973.
Bòdjo mangkàsa, Boeg., 934.
Bòdjòlo, Boeg., Makas., 3056.
Bòdong-bòdong, Makas., 3169.
Bòdong-bòdong bàlandà, Makas., 3169.
Bòdong-bòdong pàra, Makas., 3169.
Boea, Gorom, Sas., 315.
Boeasa, Goront., 513.
Boeasĕ, Sangi, 2159.
Boeboe, Alf. N. O. Halm., 229.
Boeboe, Tid. Born., 2443.
Boebochoe, Alf. Min. Bant., 1295.
Boeboekoean, Soend., 3026.
Boeboela, Rotin., 2382.
Boeboewaj, Soend., 2779.
Boebonò, Tern., 682.
Boedè, Makas., 579.
Boedjang sĕmalam, Mal., 1945.
Boedjang sĕmalam bookit, Mal., 306.
Boedjang tĕmalam, Mal., 1945.
Boedjanggoet, Soend., 2276.
Boegis, Mal. Men., 1964.
Boeglawan, Alf. Boer., 1318.
Boehanga, Alf. Min. Bant., 1796.
Boehanga mabida, Alf. Min. Bant., 1796.
Boehanga mahèndèng, Alf. Min. Bant., 1796.
Boehoe, Daj., Kat., 322.
Boehoe, Goront., 1610.
Boehoek, Alf. Min. Bent., 1976.
Boeja, Aroe, 315.
Boeja, Tid. Born., 2717.
Boejak, Alf. Min. Ponos., 736.
Boejoek, Balin., Jav., 2460.
Boeka, Tim., 3193.
Boekoe bĕmban, Mal., 2342.
Boekoe-boekoe, Sum. W. K., 1482.
Boekoe-woekoe, Alf. Min. T. L., 1213.
Boekol, Madoer., 3559.
Boelai, Mal., 2509.
Boelalak, Alf. Min. Bent., 3459.
Boelang, Mal., 1666.
Boelang gadjah, Mal., 636.
Boelang hitam, Mal., 636.
Boelang pĕlandoek, Mal., 637.
Boelang tikoes, Mal., 636.
Boelangan, Madoer., Mal., 1666.
Boelangan, Mal. Pal., 1033.
Boelangang, Alf. Min. Ponos., 1318.
Boelangat, Bol. Mong., 2443.
Boelijan, Mal., 1396.
Boelin, Mal. W. Born., 1396.
Boelò, Daj. Z. O. Born., Makas., Sangi, 404.
Boelò gading, Makas., 411.
Boelò karisa, Makas., 1623.
Boelò katinting, Makas., 3066.
Boelò lan, Daj. Z. O. Born., 413.
Boelò lana, Sangi, 2528.
Boelò lòtoeng, Dauj., Z. O. Born., 1622.
Boelò nàna, Makas., 1105.
Boelò pàtoeng, Makas., Sangi, 1622.
Boelò pàtong, Makas., 1622.
Boelò pòpo, Makas., 1624.
Boelò soemaling, Makas., 1624.
Boelò tàlang, Makas., 1624.
Boelò tòtòwang, Makas., 3066.
Boelò-boelò, Boeg., Makas., 857.
Boeloe, Alf. Min. Ponos., Bol. Mong., 407.
Boeloe, Bat., 404.
Boeloe, Biman., 2717.
Boeloe, Jav., 1495.
Boeloe, Sum. W. K., 1504.
Boeloe bòtoeng, Bat., 1622.
Boeloe djambe, Madoer., 756.
Boeloe doeri, Bat., 3066.
Boeloe godang, Bat., 1622.
Boeloe im bahoe, Alf. Min. Tonsaw., 407.
Boeloe loetoeng, Soend., 3200.
Boeloe mata moending, Soend., 1255.
Boeloe mata moending leutik, Soend., 722.
Boeloe moewal, Bat., 1622.
Boeloe noenggoel, Soend., 3152.
Boeloe oelat, Mal., 3187.
Boeloe oetjing, Soend., 2498.
Boeloe ongka, O. Jav., 1716.
Boeloe soma, Bat. Mand., 1622.
Boeloe tamijang, Bat., 413.
Boeloe tjina, Bat., 408.
Boeloe tòlang, Bat., 1624.
Boeloe-boeloe, Mal., 3352.
Boeloeëh, Minangk., 404.
Boeloeëh aoewĕ doeri, Minangk., 3066.
Boeloeëh-boeloeëh, Minangk., 857.
Boeloeëh kasok, Minangk., 407, 2469.
Boeloeëh pèïng, Midd. Sum., 1622.
Boeloeëh talang, Minangk., 1624.
Boeloeëh tamijang, Minangk., 413.
Boeloeëh tjinò, Minangk., 408.
Boeloeh, Balin., Bat. Dair., Lamp. B. Ag., Mal. Mol., 404.
Boeloeh ajĕr, Mal. Men., 2528.
Boeloeh badoeri, Mal. Amb., 409.
Boeloeh batoe, Mal. Men., 3066.
Boeloeh djawa, Mal. Mol., 411.
Boeloeh jaki, Mal. Men., 1105.
Boeloeh kĕdampal, Balin., 407.
Boeloeh kei, Banda, 412.
Boeloeh koening, Mal. Men., 1622.
Boeloeh loeèba, Mal. Amb., 1623.
Boeloeh loòe, Mal. Men., 1624.
Boeloeh lòoe koening, Mal. Men., 1624.
Boeloeh nasi, Mal. Men., 3063.
Boeloeh pagar, Mal. Men., 408.
Boeloeh pidampĕl, Balin., 407.
Boeloeh pĕtong, Mal. Amb., 1622.

Boeloeh sèrò, Mal. Amb., 2239.
Boeloeh soowanggi, Mal. Amb., 1622.
Boeloeh soewat, Balin., 1627.
Boeloeh toeï, Mal. Mol., 407.
Boeloehan, Balin., 2443.
Boeloekboek, Sound., 3012.
Boeloelawa, Alf. N. O. Halm., 1318.
Boeloeng, Balin., Madoer., 1694.
Boeloeng, Jav., 2289.
Boeloesan, Jav., 1954.
Boeloewan, Balin., 2443.
Boeloh, Mal., 404.
Boeloh akar, Mal., 1625, 3065.
Boeloh balai, Mal., 410.
Boeloh batoe, Mal., 1058.
Boeloh bĕrsoempitan, Mal., 413.
Boeloh bĕtoeng, Mal., 1622.
Boeloh-boeloh, Mal., 857.
Boeloh doeri, Mal., 3066.
Boeloh gading, Mal., 411.
Boeloh kasap, Mal., 2469.
Boeloh mata roesa, Mal., 1625.
Boeloh minjak, Mal., 2528.
Boeloh padi, Mal., 3063.
Boeloh pĕlang, Mal., 1630.
Boeloh pĕrindoe, Mal., 408.
Boeloh raja, Mal., 1629.
Boeloh tĕlang, Mal., 1624.
Boeloh tĕlang minjak, Mal., 1626.
Boeloh tĕlor, Mal., 1624.
Boeloh tĕmijang, Mal., 413.
Boeloh tĕmpat, Mal., 1058.
Boeloh tjina, Mal., 408.
Boombon, Daj. Z. O. Born., 1686.
Boen kalot, Balin., 1669.
Boen pĕpĕron, Balin., 217.
Boen tĕbĕl-tĕbĕl, Balin., 520.
Boenag, Alf. Min. Ponos., 31.
Boenè, Alf. Min. T. L., 1599.
Boenè, Boeg., Bonth., Makas., 257.
Boenè, Madoer. P., 876.
Boenè boeritjà, Boeg., 260.
Boenè maritjà, Makas., 260.
Boenè rèjà, Bonth., 267.
Boenè rintèk, Alf. Min. T. L., 1599.
Boenè sĕla, Alf. Min. T. L., 1599.
Boenè ròmang, Bonth., 1276.
Boenè tèdong, Boeg., Makas., 257.
Boenga ajĕr mawar, Mal., 2986.
Boenga ampat oras, Mal. Amb., 2319.
Boenga balik tjahaja, Mal., 1795.
Boenga bàloeroe, Makas., 1938.
Boenga bàsà, Bonth., 1882.
Boenga batoe, Boeg., Makas., 220.
Boenga bidadari, Mal., 1696.
Boenga biroe, Mal. Mol., 824.
Boenga bisoe, Boeg., Makas., 1796.
Boenga boetang, Mal., Mol., 2983.
Boenga bòtang, Makas., 2983.
Boenga dèdèsè, Makas., 3037.
Boenga djanggo, Makas., 534.
Boenga djawa, Mal. Mol., 2910.
Boenga djèboen, Balin., 2787.
Boenga djènè mawàra, Makas., 2787, 2986.
Boenga djèpoen, Balin., 2787.
Boenga djĕpoen, Mal., 2452.
Boenga djèra, Makas., 2787.
Boenga èdjà, Makas., 2295.
Boenga èdjà kèbo, Makas., 2297.
Boenga èdjà mapoetè, Boeg., 2297.
Boenga ĕloeng, Boeg., 1938.
Boenga ĕmas, Mal., 359.
Boenga gambir, Mal. Men., 1935.
Boenga hantoe, Mal., 3259.
Boenga karang, Mal., 1059, 3246.
Boenga karang, Sum. W. K., 3431.
Boenga kasatoeri, Makas., 2963.
Boenga kasĕtoeri, Boeg., 2963.
Boenga kasoet, Mal., 997.
Boenga kastoeri, Mal., 2963.
Boenga kàtja piring, Mal., 1604.
Boenga kàtjang, Mal. Men., 534.
Boenga kàtjoeng, Mal., 3426.
Boenga kèbo, Makas., 1938.
Boenga kĕlĕntit, Mal., 824.
Boenga kĕmbodja, Mal., 2787.
Boenga kisar, Mal., 4.
Boenga knop, Mal. Men., 1678.
Boenga koeboer, Mal., 2787.
Boenga làka, Mal. Tim., 2004.
Boenga làli mànoe, Boeg., 705.
Boenga landak, Mal., 418.
Boenga lawang, Mal., 1318.
Boenga lèbar, Mal. Men., 359.
Boenga lilin, Mal. Men., 1153.
Boenga lò milaté, Goront., 2787.
Boenga màloeroe, Makas., 1938.
Boenga manila, Mal. Mol., 3274.
Boenga manoeroe, Alf. N. O. Halm., Mal. Amb., Mal. Men., 1938.
Boenga manor, Mal. Amb., 1938.
Boenga mantéga, Mal. Mol., 3274.
Boenga matahari, Mal., 1752.
Boenga matjĕla, Boeg., 2295.
Boenga mĕnoempang, Mal. Mol., 2096.
Boenga mérah, Mal. Tim., 534.
Boenga mĕrak, Mal., 534.
Boenga owäë mawàra, Boeg., 2787, 2986.
Boenga padang, Mal., 2242.
Boenga pagar, Mal., 1984.
Boenga panè djawà, Makas., 1604.
Boenga paràda, Boeg., 460.
Boenga patjàra tjina, Makas., 96.
Boenga pĕkan, Mal., 1935.
Boenga pĕnè djawà, Boeg., 1604.
Boenga pĕtjah pinggan, Mal., 2948.
Boenga pĕtjah pĕrijoek, Mal., 1929.
Boenga poekoel ĕmpat, Mal., 2319.
Boenga poetè, Boeg., 1938.
Boenga poetri, Mal., 1696.
Boenga pòko-pòko, Mal. Men., 2364.
Boenga prasman, Mal. Mol., 1384.
Boenga raja, Mal., 1796.
Boenga raja airopa, Mal., 1796.
Boenga raja mérah, Mal., 1796.
Boenga raja poetih, Mal., 1796.
Boenga rambèga, Mal. Men., 591.
Boenga rara, Makas., 1301.
Boenga ràsàmàlang, Makas., 2806.
Boenga ràsàmàlèng, Boeg., 2806.
Boenga ratna, Balin., 1678.
Boenga rèbhang, Madoer. S., 1796.
Boenga ribang, Balin. Semb., 1796.
Boenga roe doepà-doepà, Boeg., 3203.
Boenga roe taï bèmbè, Boeg., 3203.
Boenga ros, Mal., 2986.
Boenga ròsi, Mal. Mol., 2986.
Boenga sakat, Mal., 111.
Boenga santang, Boeg., Makas., 1914.
Boenga sijantan, Mal., 1914.
Boenga sijantan djantan, Mal., 1916.
Boenga sijantan mòrah, Mal., 1918.
Boenga sijantan poetih, Mal., 1925.
Boenga sijantang, Boeg., Makas., 1914.
Boenga sijantang èdjà, Makas., 1918.
Boenga sijantang kèbo, Makas., 1925.

Boenga sijantang mapootè, Boeg., 1925.
Boenga sijantang matjèla, Boeg., 1918.
Boenga sisir, Mal., 3350.
Boenga soendal malam, Mal., 2806.
Boenga soesoe, Mal., 3274.
Boenga tà malàtè, Makas., 1678.
Boenga tahi ajam, Mal., 3291, 3460.
Boenga taï manoe, Boeg., 3291.
Boenga tàlang, Makas., 824.
Boenga tali-tali, Mal., 2909.
Boenga tampoeng, Boeg., 2787, 2986.
Boenga tandjoeng, Mal., 2314.
Boenga tàsabè, Makas., 630.
Boenga tàsèbè, Boeg., 630.
Boenga tè malàtè, Boeg., 1678.
Boenga tè mènralèng, Boeg., 824.
Boenga tèlang, Mal., 824.
Boenga tèlor bèlangkas, Mal., 2483.
Boenga tèmbaga soewasa, Mal., 905.
Boenga tèngah hari, Mal. Mol., 2641.
Boenga tètè àpa, Makas., 2319.
Boenga tiga lapis, Mal. Amb., 570.
Boenga tjakalèlè, Mal. Men., 534.
Boenga tjangkè, Sum. W. K., 2976.
Boenga tjàpatoe, Makas., Mal. Tim., 1796.
Boenga tjèmpaka moelija, Mal., 2787.
Boenga tjèna, Boeg., 878.
Boenga tjina, Mal., 534.
Boenga tjoelang, Makas., Mal. Mol., 96.
Boenga toelis, Mal., 244.
Boenga toengking, Mal., 2643.
Boenga tongkèng, Mal. Mol., 2643.
Boenga trang doenija, Mal. Mol., 534.
Boenga waktoe, Mal. Mol., 1795,
Boenga waktoe koening, Mal. Mol., 4.
Boenga wàrang, Makas., 1722.
Boenga wolanda, Banda, 2787.
Boenga wolanda, Mal. Amb., 2909.
Boenga-boenga, Baf., 1796, 2986.
Boenga-boenga paranggi, Makas., 2319.
Boenga-boenga parèngki, Boeg., 2319.
Boengboelan, Soend., 2858.
Boengboelan peutjang, Soend., 3303.
Boengboengdèlan, Soend., 682, 684.
Boengè, Sas., 1686.
Boenggoedoe, Goront., 2343.
Boengis, Alf. Min. Tonsaw., 3464.
Boengkoowang, Bat. Dair., 2558.
Boenglai, Mal., 3557.
Boenglai kajoe, Mal., 2298.
Boenglai laki-laki, Mal., 162.
Boenglè, Bat. Mand., 3557.
Boenglon, Madoer. B. P., 2443.
Boengò aïè mawa, Minangk., 2986.
Boengò amèh, Minangk., 359.
Boengò bandaharò, Minangk., 1678.
Boengò lò bòngò, Goront., 830.
Boengò lò labia, Goront., 2289.
Boengò pakan, Minangk., 1935.
Boengò pantja mantari, Minangk., 1752.
Boengò rajò, Minangk., 1796.
Boengò rajò poetièh, Minangk., 1796.
Boengò rajò sirah, Minangk., 1796.
Boengò rèbhang, Madoer. B., 1796.
Boengò tandjoeèng, Minangk., 2314.
Boengoer, Mal., 1974.
Boengoer, Soend., 1977.
Boengoer baloeng, Mal., 1976.
Boengoer bètina, Mal., 1974.
Boengoer gintoengan, Mal. Z. O. Born., 1981.
Boengoer hitam, Mal. Z. O. Born., 1980.
Boengoer koening, Mal. Z. O. Born., 1978.
Boengoer lanang, Mal., 1974.
Boengoer loeroes, Mal. Z. O. Born., 1979.
Boengoer mèloekoet, Mal., 1976.
Boengoer mèrah, Mal. Z. O. Born., 1981.
Boengoer poetih, Mal. Z. O. Born., 1979.
Boengoer raja, Mal., 1977.
Boengoer toelang, Mal. Z. O. Born., 1980.
Boengoh, Atjeh, 1974.
Boengong ijèr mas, Atjeh, 359.
Boengong ijè mawo, Atjeh, 2986.
Boengong kèrtas, Atjeh, 96.
Boengong matahoeroi, Atjeh, 1752.
Boengong peukan, Atjeh, 1935.
Boengong radja poetih, Atjeh, 1604.
Boengong raja, Atjeh, 1796.
Boengòrò, Makas., 3234.
Boeni, Madoer. P., 876.
Boeni, Mal., 257.
Boeni padi, Mal. Pal., 262.
Boeni talang, Mal. Pal., 275.
Boenjaoe, Daj. Z. O. Born., 1534.
Boenoed, Mal., 1534.
Boenoet, Alf. Min. T. L., Lamp., Mal., 1534, 1703.
Boenoet, Soend., 1469.
Boenoet paja, Mal., 2881.
Boenoet panggang, Balin., 1495.
Boentiris, Soend., 519.
Boentiris kònèng, Soend., 520.
Boentò, Madoer., 890.
Boentoe silit, Jav., 2313.
Boentoet andjing, Soend., 1722.
Boentoet koetjing koetjing, Vulg. Mal., 13.
Boentoet mònjèt, Soend., 1722.
Boentoet oetjing, Soend., 13.
Boentoet sègoeng, Soend., 3254.
Boentoet sèrò, Soend., 1183.
Boentoet tikoes, Vulg. Mal., 1575.
Boerahol, Soend., 3221.
Boerangang, Alf. Min. Bant., 1318.
Boerangir, Bat. Mand., 2717.
Boeri, Biman., 2532.
Boering, Alf. Min. T. L., 895.
Boerlè, Bat. Mand., 3557.
Boerèh, Madoer., 257.
Boerò, Alf. Min. Bant., 407.
Boerò-boerò, Tern., 2562.
Boeroeh, Madoer., 32.
Boeroeh kònèng, Madoer., 2063.
Boeroeh pàdjoeng, Madoer., 2082.
Boeroeh pòtè, Madoer., 2083.
Boeroeng, Makas., 2187.
Boeroeng, Soemba, 887.
Boeroeng randa, Soend., 715.
Boesa, Alf. Min. Bant., Sangi, 2361.
Boesa, Alf. Min. T. L., 218.
Boesèl, Alf. Min. T. L., Tonsaw., 2830.
Boesèl ing kòkò, Alf. Min. T. L., 1390.
Boesèl rèndoi, Alf. Min. T. L., 2830.
Boesi, Tim., 2243.
Boesoe-boesoo, Makas., 2477.
Boesoechan, Alf. Min. Tonsaw., 2812.
Boesoechan achè, Alf. Min. Tonsaw., 2812.
Boesoek-boesoek, Mal., 687.
Boeta-boeta, Mal., 1414.
Boeta-boeta, Mal. Batav., 1842.
Boeta-boeta darat, Mal., 176.
Boetis, Tim., 2833.
Boetjaj, Madoer. P., S., 143.
Boetoe, Alf. Min. T. L., 224.
Boetoen, Jav., Mal., Soend., 425.
Boetoeng, Boeg., 425.
Boetoh sètan, Mal., 1862*a*.
Boetroeò, Gorom., 2886.
Boewa anggòro, Boeg., 3487.

Boewà àsà, Makas., 982.
Boewa gòro, Boeg., 532.
Boewa latji, Boeg., 932.
Boewa malàka, Boeton., 1314.
Boewa malàka oewĕ, Boeton., 1315.
Boewa mĕlawé, Boeg., 489.
Boewà poewàsa, Makas., 932.
Boewà sanrangang, Boeg., Makas., 932.
Boewàdjĕng, Boeg., 1477.
Boewagang, Makas., 811.
Boewah, Balin., Lamp., Mal. Tel. Bet., 315.
Boewah, Soend., 2169.
Boewah anggoer, Vulg. Mal., 3487.
Boewah anggoer oetan, Vulg. Mal., 3481.
Boewah ati-ati, Mal. Amb.., 3025.
Boewah babi, Mal., 920.
Boewah badoeri, Mal. Men., 17.
Boewah djodjaro, Mal. Mol., 2654.
Boewah jaki, Mal. Men., 212.
Boewah karèh, Minangk., 135.
Boewah kĕras, Mal., 135.
Boewah kĕras laoet, Mal., 1785.
Boewah krandjang, Mal. Men., 1666.
Boewah lawà, Tern., 1318.
Boewah mata oedang, Mal., 105.
Boewah monjèt, Mal. Tim., 212.
Boewah nòna, Mal., 246.
Boewah oenah, Lamp., 246.
Boewah oepas, Vulg. Mal., 3190.
Boewah poekat, Mal., 2651.
Boewah prada, Mal., 460.
Boewah radja, Mal. Tim., 1756.
Boewah raoe, Mal. Men., 1166.
Boewah saboen, Vulg. Mal., 3031.
Boewah tapis, Mal., 200.
Boewah tasbih, Mal., 630.
Boewah tĕlor, Vulg. Mal., 657.
Boewah tĕmpoeroeng, Mal.,
Boewah tinta, Mal. Mol., 3244.
Boewah tondèh, Minangk., 135.
Boewas-boewas, Mal., 1586, 2851.
Boewas-boewas akar, Mal., 2857.
Boewas-boewas boekit, Mal., 3453.
Boewas-boewas laoet, Mal., 3056.
Boewas-boewas paja, Mal., 3453.
Boewé, Bat., 1745.
Boewè, Biman., Boeg., Endeh, 2661.
Boewè bàïtjoe, Boeg., 3311.
Boewè kope, Boeg., 2663.
Boewè radja, Boeg., 2663.
Boewè rĕni, Boeg., 3311.
Boewè togè, Boeg., 3456.
Boewoehé, Sangi, 1295.
Boewoi, Bol. Mong., 2661.
Bògĕm, Soend., 3189.
Bògĕm goenoeng, Jav., 3512.
Bogoe, Bol. Mong., 1610.
Bògor, Jav., 887.
Boh anĕs, Atjeh, 218.
Boh gantang, Atjeh, 3175.
Boh kĕrèh, Atjeh, 135.
Boh labor, Atjeh, 936.
Bohongi, Alf. N. O. Halm., 949.
Boi, Alf. Min. Tonsaw., 1976.
Bòjo, Makas., 934.
Bòjo bilòka, Makas., 934.
Bòjo labà, Makas., 1973.
Bòjo karàpoe, Makas., 934.
Bòjo pampoenà, Makas., 936.
Bòjo soelàpa, Makas., 1973.
Bòjo tènè, Makas., 1973.
Bòjo-bòjo bàlawò, Makas., 2256.
Bòjoek, Bat., 211.
Bòjoep, Bat., 211.
Bòjok, Bat., 211.
Bòjo lompò, Makas., 934.
Bòjong in taloen, Alf. Min. Tonsaw., 2716.
Bok, Tern., 2565.
Bòkang, Alf. Min. Bant., 3550.
Bòkang mabida, Alf. Min. Bant., 3550.
Bòkang mahèndèng, Alf. Min. Bant., 3550.
Bokaoe, Alf. Min., Ponos., 1875.
Bòki magoetèlé, Tern., 824.
Bokingkang, Alf. Min. Bant., 1678.
Bòkò, Minangk., 495.
Bòkò, Tim., 1973.
Bòkò manaha, Tim., 936.
Bòkò oelà, Alf. Min. Tonsaw., 2550.
Bòkò oelà risé, Alf. Min. Tonsaw., 2551.
Bòkoedoe, Alf. Min. Tonsaw., 2343.
Bòkoemoe, Alf. N. W. Halm., 2565.
Bola, Sika, 1295.
Bolai, Sum. W. K., 2509.
Bolang, Jav., 2858.
Bòlang, Soend., 847.
Bolat, Bol. Mong., 3465.
Bolè, Alf. N. O. Halm., 2361.
Bòlèd, Soend., 1892.
Bolèt, O. Jav., 2181.
Bòlo, Alf. Boer., 404.
Bòlòcho, Alf. Min. Tonsaw., 962.
Boloe, Jav., 3363.
Boloeli boeja, Bol. Mong., 342.
Bòloh, Loeboe, 404.
Bòlòkoe, Alf. Min. Ponos., 962
Bolongka, Goront., 934.
Bòlòsòni, Nias, 2096.
Bòlòtjai, Alf. N. O. Halm., 1941.
Bòlòwaro, Alf. N. O. Halm., 2413.
Bòlòwòrĕkè, Alf. N. O. Halm., 1278.
Bomba, Alf. Tom., 2187.
Bomban, Bat., 2187.
Bombongan, Mal. Men., 1364.
Bònai, Minangk., 257.
Bonak, Alf. Min. Tonsaw., 1644.
Bonak, Tim., 2569.
Bondè, Bonth., 1973.
Bondot, Jav., 662, 1089.
Bonè, Tim., 322.
Bònei, Minangk., 257.
Bongka, Jav., 2968.
Bongkarèjon, Bat., 3355.
Bongkis, Alf. Min., 2661.
Bongkò, Tim., 1973.
Bongkoedoe, Mal. Men., 2343.
Bongkoeroe, Alf. Min. Ponos., 2343.
Bòngò, Goront., 830.
Bòngò, Rotin., 455.
Boni, Balin., 257.
Bòni, Simaloer, 315.
Boniok, Alf. Min. Ponos., 1130.
Boni djambal, Balin., 257.
Boni nasi, Balin., 257.
Boni mintjid, Balin., 257.
Boni tjamra, Balin., 257.
Bonoeï, Alf. Min. Ponos., 2478.
Bonoet, Alf. Min. Tonsaw., 2158.
Bònol, Simaloer, 830.
Bontar-bontar, Bat. Mand., 2401.
Bontèng, Jav., Soend., 934.
Bontèng pandjang, Soend., 934.
Bontèng soeri, Soend., 934.
Bontèng tjàtang, Soend., 934.
Bontjis, Mal. Men., 2661.
Bontjis boelan, Mal. Men., 1162.
Bòöe, Nias, 1799.

Bora, Romang., 2663.
Bòpong, Jav., 3399.
Borahang, Alf. Min. Bant., 784.
Borahang tandanaw, Alf. Min. Bant. 934.
Borang, Jav., 3357.
Bori, Alf. Min. T. L., 2505.
Bori, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern., 2310.
Bòrò, Sawoe, 887.
Bòròboj, Soend., 1727.
Bòròboj bourit, Soend., 2001.
Bòrong, Boeg., 2187.
Boroea, Nias, 2851.
Bòròòli, Tern., 1278.
Bòròtjò, Soend., 704.
Borti-borti, Bat., 1339.
Bòsĕ, Alf. Boer., 2661.
Bòsi, Alf. Min. Tonsaw., 1703.
Bòsocà, Mal. Men., Tern., 1889.
Bòtan, Teuimbar, 3113.
Bòtè, Alf. Min. T. L., 3113.
Bòtèmè, Alf. N. W. Halm., 3113.
Bòtik, Bat., 665.
Bòtjè, Boeg., Makas., 196.
Bòto-bòto, Bouth., 2003.
Bòtok, Mal. Tim., 2666.
Bòtolino, Alf. N. O. Halm., 2120.
Bòtor, Mal., 2865.
Bòtòro, Makas., 2865.
Bòtos, Alf. Min. Tonsaw., 3550.
Bowagang, Makas., 811.
Bowang, Alf. Min. Ponos., 2384.
Bowis, Alf. Min. T. L., 1964.
Bowo, Nias, 395.
Bowoi, Alf. Min. Ponos., 120.
Brama, Jav., 1135.
Brambang, Jav., 142.
Brambang abang, Jav., 139.
Brasan, Jav., 1187.
Bratawali, Jav., 217.
Brĕgad, Jav., 1529.
Brĕgiding, Balin., 1733, 2888.
Brĕmi, Mal., 1787.
Brĕmi hoetan, Mal., 2050.
Brĕnoek, Soend., 904.
Brĕtawali, Jav., 217.
Bringén, Gajo, 1442.
Bròbos, Jav., 231.
Broenan, Mal. W. Born., 283.

D.

Daä, Watoeb., 830.
Daägon, Alf. Min. Ponos., 1471. 2816.
Dada boeroeng, Mal., 304.
Dada koera, Mal., 1426.
Dadalooman, Balin., 768.
Dadap, Daj. Z. O. Born., Jav., Soend., 1301.
Dadap ajam, Jav., 1304.
Dadap blĕndoeng, Soend., 1304.
Dadap bong, Jav., 1306.
Dadap doeri, Vulg. Mal., 1302.
Dadap laoet, Jav., 1304.
Dadap lĕnga, Jav., 1303.
Dadap lèsang, Soend., 1303.
Dadap lisah, Jav. Kr., 1303.
Dadap minjak, Vulg. Mal., 1303.
Dadap rangrang, Soend., 1302.
Dadap ri, Jav., 1302.
Dadap sabrang, Jav., 1305.
Dadap sĕrĕp, Jav., 1303.
Dadap soungit, Soend., 1300.
Dadap wangi, Jav., 1300.
Dàdi-dàdi, Makas., 56.
Dàdja-dàdja, Boeg., 1703.
Dadoerook, Lamp., 2222.
Dadoerook bàdak, Lamp., 2224.
Dadok, Minangk., 1301.
Dadok doeri, Minangk., 1302.
Dadok tanam, Minangk. 1303.
Daè, Rotin., 2717.
Daè dok, Rotin., 2717.
Daèndong, Alf. Min. T. S., 3153.
Daga, Aroe, 125.
Dagasoeli, Alf. N. O. Halm., 1740.
Dagdag sè, Balin. Semb., 2748.
Dagdag sèè, Balin., 2748.
Dahaän, Alf. Min. T. L., Tonsaw., 2394.
Dahaän bàkò, Alf. Min. Tonsaw., 2381.
Dahaän disik, Alf. Min. Tonsaw., 2374.
Dahaän lèwò, Alf. Min. T. L., 2381.
Dahaän lika, Alf. Min. Tonsaw., 2374.
Dahaän rintĕk, Alf. Min. T. L., 2374.
Dahaän sĕla, Alf. Min. T. L., 2381.
Dahan, Alf. Min. Bent., 2134.
Dahan kagoerangĕn, Alf. Min. Bent., 2126.
Dahèngora, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern., 831.
Dahijan, Daj. B., 1180.
Dahoo, Soend., 1167.
Dahoeian, Daj. B., 1180
Daïkit, Alf. Min. T. S., 1755.
Dajoe, Alf. Min. T. S., 2337.
Dàka, Lio, 934.
Dakaè, Watoeb., 602.
Dalèdès, Alf. Min. Tonsaw., 1281.
Dalĕk, Mal., 2262.
Dalĕk ajĕr, Mal., 2266.
Dalĕk djamboe, Mal., 2264.
Dalĕk limaoo manis, Mal., 241.
Dalĕk poetih, Mal., 2274.
Dalĕk tĕmbaga, Mal., 2272.
Daléré, Alf. Min. Ponos., Sangi, 1897.
Dali, Bat., Loeboe, 2661.
Dali, Jav., 2937.
Daliĕ, Minangk., 2262.
Dalima, Alf. Min., Atjeh, Balin., Boeg., Jav., Makas., Soend., 2902.
Dalima bĕroek, Atjeh, 1609.
Dalima beureum, Soend., 2902.
Dalima bòdas, Soend., 2902.
Dalima koelò, Alf. Min. T. P., 2902.
Dalima kònèng, Soend., 2902.
Dalima méa, Alf. Min. T. L., 2902.
Dalima poeti, Alf. Min. T. L., 2902.
Dalima raindang, Alf. Min. T. P., 2902.
Dalima wanta, Balin., 2902.
Dalimò, Bat., Minangk., 2902.
Dalingsèm, Jav., 1816.
Dalisòm, Jav., 1816.

Daloe, Alf. Boer., 2719.
Daloe, Alf. Halm., 322.
Daloe-daloe, Bat., Mal., 3021.
Daloekoe, Alf. N. O. Halm. K., 322.
Daloengdoeng, Balin., 1302.
Daloengdoeng djoekoet, Balin., 1302.
Daloengdoeng poedah, Balin., 1302.
Daloengdoeng prit, Balin., 1302.
Daloengdoeng tèngèl, Balin., 1302.
Daloepang, Jav., 2507.
Daloh, Minangk., 418.
Damà, Alf. Min. T. L., T. S., 1037.
Dàma-dàma, Boeg., 620.
Dàma-dàmara, Makas., 620.
Damàhoe, Goront., 1037.
Damar batoe, Mal., 1036.
Damar djarak, Mal. Tim., 2984.
Damar èndé, Mal. Tim., 1941.
Damar hitam, Mal., 400.
Damar itam, Mal. Mol., 617.
Damar katja, Lamp., 1826.
Damar laoet, Mal., 3133.
Damar laoet daoen bĕsar, Mal., 3122.
Damar malajoe, Mal. Mol., 3131.
Damar mata koetjing, Mal., 1826.
Damar mata koetjing poetih, Sum. W. K., 1036.
Damar mata mië, Atjeh, 1826.
Damar minjak, Mal., 1038.
Damar poetih, Vulg. Mal., 1036.
Damar toeni, Mal. Mol., 1036.
Damar wadja, O. Jav., 3199.
Damběk, Alf. Min. T. S., 2089.
Damboe, Goront., 1314.
Damé, Alf. Min. Bant., 2505.
Dami, Balin., 475.
Dan, Bat., 1573.
Danas, Soend., 218.
Danas beureum, Soend., 218.
Danas bògor, Soend., 218.
Danas prasman, Soend., 218.
Danas sabrang, Soend., 153.
Dandang gĕndis, Jav. Kr., 3310.
Dandang goela, Jav. Ng., 3310.
Dandèrè, Makas., 480.
Dangan, Jav., 3438.
Dangdeur, Soend., 480.
Dangdeur gĕdè, Soend., 480.
Dangdeur leuweung, Soend., 480.
Dangloe, O. Jav., 1275.
Dango, Daj. Z. O. Born., 3515.
Danoan, Alf. Min. T. L., 2816.
Danoan, Alf. Min. T. S., 3386.
Danoi, Alf. Min. T. S., 3501.
Danròmang, Boeg., 1477.
Dansoena, Alf. Min. T. S., 138.
Dansoena kajoe, Alf. Min. T. S., 143.
Dansoena kapoe, Alf. Min. T. S., 140.
Dansoena paloe, Alf. Min. T. S., 141.
Dansoena pasoekad, Alf. Min. T. S., 140.
Dansoena poeti, Alf. Min. T. S., 142.
Dansoena roendang, Alf. Min. T. S., 139.
Dansot, Alf. Min. T. S., 1983.
Daoe, Alf. N. O. Halm., Tern., 512.
Daoe, Biman., 1885.
Dàoe kŏtji, Boeg., 3216.
Daoe làsi, Tern., 1987.
Dàoe làwàràni, Boeg., 3473.
Dàoe sàlò, Boeg., 1483.
Dàoe toengkĕ-toengkĕ, Boeg., 1852.
Daoen ambin boewah, Mal., 2690.
Daoen ambong-ambong, Mal. Amb., 2551.
Daoen asĕm, Vulg. Mal., 2523.
Daoen atjĕrang, Mal. Batav., 457.
Daoen bagèja, Mal. Mol., 2569.
Daoen bakoeng, Mal., 3264.
Daoen balik angin, Mal., 2151.
Daoen banar, Madoer., 3162.
Daoen bĕnang, Mal. Mol., 2648.
Daoen bĕnang, Sum. W. K., 1947.
Daoen bĕntang, Madoer., 3210.
Daoen biroe, Mal. Mol., 1885.
Daoen bisol, Mal. Amb., 780.
Daoen boba, Mal. Amb., 2693.
Daoen boekoe-boekoe, Mal. Tim., 2209.
Daoen boeloe-boeloe, Mal., 3352.
Daoen boengkoes, Mal. Mol., 940.
Daoen boeroeng, Mal., 2967.
Daoen boewaja, Mal. Mol., 1078.
Daoen damar angoes, Mal. Mol., 457.
Daoen dangkiëng, Minangk., 2533.
Daoen dangking, Mal., 2533.
Daoen dhilĕm, Madoer. B., P., 838.
Daoen dhilĕp, Madoer. S., 838.
Daoen dilan, Mal. Amb., 838.
Daoen doedoek, Mal. Batav., 1077.
Daoen doekoeng anak, Mal., 2690.
Daoen doekoeng anak mèrah, Mal., 2686.
Daoen doelang, Mal. Mol., 2158.
Daoen èkar boewaja, Mal., 3327.
Daoen èndèr, Mal. Batav., 233.
Daoen èntjok, Mal. Batav., 2785.
Daoen gàba-gàba, Mal. Mol., 2830.
Daoen garida, Mal. Tim., 831.
Daoen gatĕl, Vulg. Mal., 1555, 1987.
Daoen gatĕl ajĕr, Mal. Mol., 2353.
Daoen gèdèl, Madoer., 1842.
Daoen gèndong anak, Mal. Batav., 2690.
Daoen gĕtah gambir, Vulg. Mal., 3392.
Daoen gĕtah gambir boeloe-boeloe, Vulg. Mal., 3398.
Daoen ghamèt, Madoer. B., 519.
Daoen goerita, Mal. Mol., 1809.
Daoen gonto, Mal. Men., 2533.
Daoen gòsok, Vulg. Mal., 1514.
Daoen hati-hati, Mal., 837, 845.
Daoen hati-hati gadjah, Mal., 3184.
Daoen hati-hati hoetan, Mal., 3184.
Daoen hati-hati paja, Mal., 930.
Daoen hidoep, Mal. Mol., 458.
Daoen kagèt-kagèt, Mal. Men., 2313.
Daoen kajoe, Mal. Amb., 1417.
Daoen kak, Mal. Tim., 1483.
Daoen kaki koeda, Vulg. Mal., 1852.
Daoen kambing, Madoer., 840.
Daoen kapoer, Mal. Mol., 2150.
Daoen kartoe, Mal. Batav., 3053.
Daoen katam-katam, Sum. W. K., 1933.
Daoen katang, Mal. Mol., 1897.
Daoen kĕlapa, Mal., 414.
Daoen kĕndi, Mal., 2435.
Daoen kikir, Mal. Amb., 822*a*.
Daoen koekoer, Mal. Amb., 3096.
Daoen koekoeran, Soend., 3096.
Daoen koentoet, Mal., 2533.
Daoen koepang-koepang, Mal. Mol., 679.
Daoen koepoe-koepoe, Mal. Batav., 437.
Daoen koerap, Mal., 679.
Daoen koetjing, Mal. Batav., 2313.
Daoen koïn, Mal. Amb., 2550.
Daoen kontò-kontò, Mal. Amb., 2533.
Daoen kòpo-kòpo, Mal. Amb., 662.
Daoen kòra-kòra, Mal. Amb., 940.
Daoen làka, Mal. Amb., 2004.
Daoen landak, Mal., 418.
Daoen laoe, Mal., 1806.

Daoen lidah gadjah, Mal., 106.
Daoen lidah-lidah, Mal. Mol., 434.
Daoen loodah, Mal. Mol., 3212.
Daoen low, Mal., 1806.
Daoen màdhoe, Madoer., 416.
Daoen mangkò, Mal. Men., 2550.
Daoen mangkò pĕrampoewan, Mal. Men., 2550.
Daoen màni-màni, Mal. Mol., 3054.
Daoen mata ajam, Mal., 385.
Daoen mĕnoempang, Mal., 2096.
Daoen moeka manis, Mal. Mol., 3448.
Daoen nàsi, Banda, 2569.
Daoen nàsi, Mal. Men., 2677.
Daoen ngàsi, Mal. Tim., 884.
Daoen nòdja, Mal., 2648.
Daoen pajoong, Mal., 3327.
Daoen panahan, Vulg. Mal., 1384.
Daoen pano, Mal. Mol., 1945.
Daoen papéda, Mal. Amb., 2550.
Daoen papéda pandjang, Mal. Amb., 2553.
Daoen papéda papoewa, Mal. Amb., 2551.
Daoen parija, Madoer., 2335.
Daoen patjè-patjè, Soend., 2028.
Daoen pàtola, Mal. Amb., 2141.
Daoen pĕlawa, O. Jav., 1901.
Daoen pĕnggaga, Mal., 1852.
Daoen pĕntjolap, Mal. W. Born., 519.
Daoen pitis, Mal. Mol., 1839.
Daoen pitis kĕtjil, Mal. Mol., 1154.
Daoen poeding, Mal., 1697.
Daoen poepoer, Mal. Mol., 838.
Daoen poetihan, O. Jav., 526.
Daoen poetri, Mal. Amb., 1697.
Daoen poetri, Vulg. Mal., 2364.
Daoen poko, Vulg. Mal., 2276.
Daoen prasman, Mal. Batav., Soend., 1384.
Daoen roesa, Mal., 184.
Daoen sabang, Mal. W. Born., 884.
Daoen sabang darah, Mal. W. Born. 884.
Daoen salangkèng, Madoer., 239.
Daoen sambang, Mal. Batav., 2.
Daoen sapĕnoeh, Mal., 1394.
Daoen sarang boeroeng, Vulg. Mal., 2967.
Daoen sariboe, Sum. W. K., 54.
Daoen sariboe, Mal. Amb., 2089.
Daoen sawang, Mal. W. Born., 884.
Daoen sĕdjoek, Vulg. Mal., 519.
Daoen sĕkĕntoet, Mal., 2533.
Daoen sĕlèbar, Mal., 3327.
Daoen sètan, Mal. Mol., 2028.
Daoen sipat, Mal. Mol., 1206.
Daoen soegi, Mal. Batav., 884.
Daoen soempitan, Mal., 2430.
Daoen soempitan, Mal. Mol., 905.
Daoen soengsit, Mal. Batav., 1914.
Daoen soesoe-soesoe, Mal. Batav., 2690.
Daoen songga, Mal. Amb., 3503.
Daoen sosapoe, Mal. Mol., 3138.
Daoen sosapoe taranatè, Mal. Mol., 3138.
Daoen tabar-tabar, Mal. W. Born., 890.
Daoen takĕdjo, Mal. Mol., 2313.
Daoen tampal bĕsi, Mal., 573, 2230.
Daoen tĕbĕl, Mal. Men., 519.
Daoen tidor-tidor, Vulg. Mal., 2313.
Daoen tikar, Mal. Men., 974.
Daoen tikar, Mal. Mol., 2561, 2565.
Daoen tinta, Mal. Mol., 1388.
Daoen tjongkok, Soend., 940.
Daoen tjinta-tjinta, Mal. Amb., 2690.
Daoen tombak, Mal., 77.
Daoena, Alf. Min. T. S., 2717.
Daoena koerambŏr, Alf. Min. T. S., 2718.
Dàoeng arĕlàwàràni, Boeg., 3473.
Daoesa, Balin., 1948.
Daoesa aja, Balin., 1948.
Daoesa kĕling, Balin, 1948.
Daoesa tjĕmĕng, Balin., 1948.
Daoesip, Alf. Min. T. S., 392.
Daòlò, Nias, 1482.
Daon, Jav. Teg., Soend., 2460.
Daòwi, Nias, 2635.
Dap, Alf. Min. Bent., 1301.
Dapdap, Alf. Min. T. S., Balin., Bat., 1301.
Dapdap doeri, Bat., 1302.
Dapdap tis, Balin., 1303.
Dara, Jav., 3559.
Dara, Madoer., 2384.
Dara, Nias, 1301.
Dara mèra, Madoer., 2384.
Dara pòtè, Madoer., 2392.
Darak, Daj. Z. O. Born., 345.
Darami, Alf. Min. Ponos., 2505, 3017.
Darangdang, Soend., 1437, 1454.
Darangdang areuj, Soend., 1087.
Darangdang bèjas, Soend., 1491.
Darangdang litjin, Soend., 1494.
Darangdang manoek, Soend., 1496.
Darangdang minjak, Soend., 1519.
Darap, Alf. Min. T. L., 1301.
Dàrè, Makas., 212.
Darèngdèng, Soend., 984.
Darigoe, Madoer., 3099.
Daringò, Soend., 22.
Daringoe, Mal. Amb., 22.
Darjè, N. Guin. Jaoer, 2289.
Darli oe apĕng, Sangi, 1414.
Darli oe tana, Sangi, 720.
Daro, Mentawei, 648.
Daroe-daroe, Alf. Min. Bant., 1852.
Daroe-daroe, Mal., 3029.
Daroedjoe, Jav., Soend., 17.
Darò̀wak, Soend., 1703, 1704.
Darsana, Jav., 1337.
Das-pĕdas, Atjeh, 1560.
Dasoen, Minangk., 138.
Dasoen mèrah, Minangk., 139.
Dasoen poetiĕh, Minangk., 142.
Dasoen toengga, Minangk., 141.
Datoe adjoewè, Boeg., 2295.
Dawai-dawai, Mal., 3558.
Dawan, Bat. Maud., 1573.
Dawar, O. Jav., 2894.
Dawè, Daj. Kat., 2717.
Dawè, Jav., 2709.
Dawĕt, Alf. Min. T. S., 77.
Dàwò, Boeg., 1167.
Dàwò lantjèng, Boeg., 1169.
Dàwò rijanrè, Boeg., 1167.
Dawòlang, Soend., 3035.
Dĕboe, Sawoe, 3011.
Dĕda, Sangi, 1301.
Dĕdaloe, Mal., 3021.
Dĕdaoe, Alf. Min. Tonsaw., 1301.
Dĕdaoe, Mal., 2548.
Dĕdap, Mal., 1301.
Dĕdap tjoetjoek, Mal., 1302.
Dĕdawai, Mal., 3558.
Dĕdèdès, Sas., 2693.
Dĕdi, Alf. Min. T. S., 602.
Dĕdi taranatè, Alf. Min. T. S., 614.
Dĕdjanti, Sas., 1887.
Dĕdoelang, Mal., 289.
Dĕdoerijan, Mal., 485.
Dĕdop, Gajo, 1301.
Dègèl, Soend., 919.

Dègèm, Soend., 3113.
Dègi, Teru., 1794.
Dòhong, Alf. Min. Bent., 3355.
Dèjà, Boeg., 1883.
Dèkèman, Jav. Kr. D., 1664.
Dèkèng, Jav., 1256.
Dèkèng woeloeh, Jav., 1255.
Dèkoe, Atjeh, 557.
Dèla hèdoe, Rotin., 1302.
Dèla mina, Rotin., 1303.
Dèlas, Rotin., 1301.
Dèlè, Jav., 1664.
Dèlè, Rotin., 835.
Dèlè oetan, Rotin., 836.
Dèlèm, Bal., 838.
Dèlèg, Jav., 2826.
Dèlèg, O. Jav., 1835.
Dèlima, Atjeh, Jav., Mal., 2902.
Dèlima boeroeng, Vulg. Mal., 2275.
Dèlima danta, Mal., 2902.
Dèlima gading, Mal., 2902.
Dèlima hoetan, Mal., 1609.
Dèlima katai, Mal., 2902.
Dèlima koening, Mal., 2902.
Dèlima mèrah, Mal., 2902.
Dèlima poetih, Jav., Mal., 2902.
Dèlima soesoen, Mal., 2902.
Dèlima srikaja, Mal., 247.
Dèlima wantah, Jav., 2902.
Dèling, Jav. Kr., 404.
Dèling, Sangi, 2719.
Dèling tangsoel, Jav. Kr., 405.
Delinggèm, Mal. Batav., 460.
Dèlò, Rotin., 785.
Dèlò makèèk, Rotin., 787.
Dèlò makiès, Rotin., 786.
Dèloepang, Jav., 2507.
Dèloewak, Jav., 1704.
Dèmoeng, Balin., 831.
Dèmpo koejang, Jav., 2508.
Dèmpo lèlèt, Jav., 1656, 2507.
Dèmpoel, Jav., 1644.
Dèna, Alf. Boer., 1961.
Dèna, Alf. N. O. Halm., 315.
Dèna ò parèmongi, Alf. N. O. Halm., 315.
Dèndè-dèndè, Boeg., Makas., 3213.
Dèndiki, Sangi, 831.
Dèngèn, Jav., 244.
Dèras, Mal. Tim., 1301.
Dèras malam, Mal., 3004.
Dèrdaroe, Mal., 3029.
Dèrèk, Banda, 1305.
Dèrèkan, Balin. Kr., Jav. Kr., 135.
Dèrèl, Alf. Min. Tonsaw., 3521.
Dèrèmoeng, Mal., 1232.
Dèrèmoeng babi, Mal., 1232.
Dèrèmoeng hitam, Mal., 1228.
Dèrèmoeng padi, Mal., 1235.
Dèrèmoeng pèlandoek, Mal., 1236.
Dèrèmoeng pipit, Mal., 1219.
Dèri, Alf. Min. T. L., 602.
Dèri taranaté, Alf. Min. T. L., 614.
Dèrijan, Lamp. Pam., Mal. Bengk., 1180.
Dèrijan rimba, Lamp. Pam., 1178.
Dèringo, Jav., 22.
Dèringoe laoet, Vulg. Mal., 1277.
Dèrò, Rotin., 785.
Dèrog, Lamp., 3031.
Dèrsana, Jav., 1337.
Deureujan, Atjeh, 1180.
Deureujan bèlanda, Atjeh, 245.
Deureujan oenggah, Atjeh, 1178.
Deureujan rimè, Atjeh, 1178.
Deureujan toebatoe, Atjeh, 1178.
Dòwandaroe, Balin. Mal., 3029.
Dòwangga, Balin., 1084.
Dhaboeng, Madoer. B., 2602.
Dhadhak, Madoer., 1301.
Dhadhak bong, Madoer., 1306.
Dhadhak mènjak, Madoer., 1303.
Dhadhak olèng, Madoer., 1303.
Dhadhak pèsè, Madoer., 1302.
Dhakpong, Kang., 1307.
Dhalima, Madoer., 2902.
Dhalima baghoeng, Madoer., 2902.
Dhalima boengò, Madoer., 2902.
Dhalima dhaghing, Madoer., 2902.
Dhalima djhèpang, Madoer., 2902.
Dhalima kònèng, Madoer., 2902.
Dhalima mèra, Madoer., 2902.
Dhalima pòtè, Madoer., 2902.
Dhalima salasè, Madoer., 2902.
Dhaloebang, Madoer., 507.
Dhaloebang tali, Madoer., 1141.
Dhang-ghèdhangan, Madoer., 2326.
Dhang-pèdhangan, Madoer., 2509.
Dhaò, Madoer., 1167.
Dharsana, Madoer., 1337.
Dhas plàsarè, Madoer., 188.
Dhilèm, Madoer. B., P., 838.
Dhilèp, Madoer. S., 838.
Dhin-kamandhinan, Madoer., 841.
Dhoebadja, Madoer., 3518.
Dhoeloebang, Madoer., 507.
Dhoerin, Madoer., 1180.
Dhoewak, Madoer., 1329.
Dhoewak alas, Madoer., 1329.
Dhoewak batò, Madoer., 1329.
Dhoewak bhabang, Madoer., 1329.
Dhoewak boetèr, Madoer., 1329.
Dhoewak dhaghing, Madoer., 1329.
Dhoewak pòtè, Madoer., 1329.
Diakwè, Alf. W. Cer., 3313.
Dida nè dangkow, Alf. Min. T. S., 3448.
Digo, Alf. N. O. Halm., Tern., 3138.
Dihò, Nias, 2971.
Dijat, Alf. Min. T. L., 3088.
Dijot, Alf. Min. Tonsaw., 1464.
Dilago, Alf. N. O. Halm., 847.
Dilam, Mal., 838.
Dilam boenga, Mal., 838.
Dilam oetan, Mal., 838.
Dilam pinang, Mal., 838.
Dilam wangi, Mal., 838.
Dilèm, Balin., Jav., 838.
Diliké, Alf. N. O. Halm., 657.
Diliméné, Kisar, 2902.
Dima, Nias, 785.
Dima adoelò, Nias, 786.
Dima bòòe, Nias, 791.
Dima kafalò, Nias, 796.
Dima kasoembò, Nias, 791.
Dima laïsoe, Nias, 376.
Dima sami, Nias, 787.
Dima sèboea, Nias, 791.
Dimoe, Biman., Sawoe, Solor, 934.
Dimoe dana, Sawoe, 784.
Dimoe pòrò, Sawoe, 934.
Dimoeng, Sika, 784.
Dimor, N. Guin. Sekar, 2460.
Dindèhan, Sangi, 56.
Dinding, Jav., 1765.
Dinding, O. Jav., 67.
Dinding ando, Sas., 1765.
Dinding ari, Jav., 1765.
Dinga, Alf. N. Halm., 338.

Dingding ai, Balin., 1765.
Dingin-dingin, Balin., 2836.
Dingin-dingin, Bat., 519.
Dinging, Alf. Min. Bant., Bent., Tonsaw., 1697.
Dinging bèrètan, Alf. Min. Tonsaw., 1697.
Dinging i toba, Alf. Min. Tonsaw., 1697.
Dinging lika, Alf. Min. Tonsaw., 1697.
Dinging mabida, Alf. Min. Bant., 1697.
Dinging mahamoe, Alf. Min. Bent., 1697.
Dinging mahèndèng, Alf. Min. Bant., 1697.
Dinging mawoerò, Alf. Min. Bent., 1697.
Dinging méha, Alf. Min. Tonsaw., 1697.
Dingkaran, Alf. Min. T. S., 580.
Di-padijan, Madoer. B., 2987.
Dipĕs, Alf. Min. Tonsaw., 3012.
Dirangga, Gorom, 229.
Diroen, Tim., 484.
Djaät, Mal. Batav., Soend., 2865.
Djaät itĕm, Mal. Batav., 2865.
Djaät koening, Mal. Batav., 2865.
Djaät mònjèt, Soend., 2864.
Djaät peuteuj, Soend., 2865.
Djaät peuteuj bòdas gĕdè, Soend., 2865.
Djaät peuteuj bòdas leutik, Soend., 2865.
Djaät peuteuj hideung, Soend., 2865.
Djaät peuteuj kònèng, Soend., 2865.
Djaät poetih, Mal. Batav., 2865.
Djaba oerè, Bat., 3193.
Djabi-djabi, Bat., 1510.
Djabibi, Tern., 3487.
Djaboeng, Soend., 3144.
Djaboengan, Jav., 3144.
Djabon, Balin., O. Jav., Soend., 3039.
Djàbong, Makas., Saleyer, 493.
Djàbong tàna, Bonth., 2410.
Djadam, Jav., Madoer., Mal., 153.
Djadĕm, Jav., 153.
Djadjagòan, Soend., 2578.
Djadjahèan, Soend., 1739.
Djadjang, O. Jav., 404.
Djadjang ampèl, O. Jav., 112.
Djadjang bĕtoeng, O. Jav., 1622.
Djadjang gading, O. Jav., 3066.
Djadjang ori, O. Jav., 3066.
Djadjang pring, O. Jav., 405.
Djadjang woeloeh, O. Jav., 407.
Djadjangkit, Daj. Z. O. Born., 1442.
Djadjawaj, Soend., 1510.
Djaè, Balin., Semb., Jav., 3556.
Djaè paït, Balin. Semb., 3556.
Djagir, Madoer., 2831.
Djago, Biman., 3550.
Djagoeëng, Minangk., 3550.
Djagoeng, Balin., Bat., Jav., Mal., 3550.
Djagoeng bangkèlang, Bat., 3550.
Djagoeng batani, Bat., 3550.
Djagoeng dalĕm, Jav., 3550.
Djagoeng djali, O. Jav., 836.
Djagoeng dòlok, Bat., 3550.
Djagoeng gèndjah, Jav., 3550.
Djagoeng kĕtoengkah, Lamp., 3550.
Djagoeng kòdok, Jav., 3550.
Djagoeng koening, Jav., 3550.
Djagoeng koering, Lamp., 3550.
Djagoeng loenik, Lamp., 3550.
Djagoeng ngantang, Jav., 3550.
Djagoeng pandak, Bat., 3550.
Djagoeng poedak, Jav., 3550.
Djagoeng pèrak, Jav., 3550.
Djagoeng rotè, Mal. Tim., 3193.
Djagoeng tjantèl, Jav., 3193.
Djagoeng tongkol, Jav., 3550.
Djagoer, Daj. Kat., 191.
Djagong, Daj. Z. O. Born., Soend., 3550.
Djagong tjètik, Soend., 3193.
Djagowan, Jav., 2578.
Djaha, Balin., Jav., 3312.
Djaha kĕbo, Jav., 3312.
Djaha kĕling, Jav., 3312.
Djaha lakĕt, Balin., 3312.
Djaha lawè, Jav., 3312.
Djaha sapi, Jav., 3312.
Djahangoe, Balin., 22.
Djahè, Soend., 3556.
Djahè leuweung, Soend., 3553.
Djahè paït, Soend., 3556.
Djahi, Lamp. Pam., 3556.
Djahik, Lamp. Ab., 3556.
Djahja, Balin. Kr., 3556.
Djahò, Lamp., 3312.
Djaja koesoema, Jav., 2750.
Djaja moetri, Jav., 3192.
Djaja pirosa, Jav., 2706.
Djajanti, Balin., O. Jav., 1887.
Djaka, Balin., 322.
Djaka modang, Balin., 2088.
Djaka sawoer, Jav., 2705.
Djalakĕt, Balin., 3312.
Djakas, Mal., 2565.
Djakòli, Boeg., 1031.
Djaksi, Soend., 2565.
Djalamprang, Jav., 3294.
Djalanggaro, Tern., 1798.
Djalastrang, Soend., 3294.
Djalatong, Lamp., 1987.
Djalatong harami, Lamp., 475.
Djalatong kĕbaoe, Lamp., 825.
Djalawè, Jav., 3312.
Djalègor, Jav., 232.
Djali, Jav., 835.
Djali-djali, Balin., 835.
Djali kĕtan, Jav., 835.
Djali watoe, Jav., 836.
Djalidri, Jav., 1891.
Djaliroe, Jav., 2826.
Djalitri, Soend., 3523.
Djaloe mampang, Jav., 3076.
Djaloe-djaloe, Alf. N. O. Halm., Tern., 3111.
Djaloepang, Soend., 850.
Djamàka, Soend., 1084.
Djambàka, Soend., 1084.
Djambè, Balin. Kr., Jav. Ng., 315.
Djambè, Soend., 315.
Djambè djabah, Balin. Kr., 315.
Djambè gònong, Balin. Kr., 315.
Djambè kabongan, Soend., 315.
Djambè kalajar, Soend., 315.
Djambè loewak, Balin. Kr., 315.
Djambè 'ndawè, O. Jav., 2709.
Djambè ngèngè, Soend., 317.
Djambè ranti, Jav., 315.
Djambè taloeh, Jav., 315.
Djambè tjaroelak, Soend., 315.
Djambè toetoel, Soend., 315.
Djambè wangèn, Jav., 315.
Djambè wangi, Soend., 315.
Djambè wiwi, Soend., 315.
Djambéë, Atjeh, 1314.
Djambéë bèrtih, Atjeh, 1337.
Djambéë ijĕ, Atjeh, 1315.
Djambéë ijĕ mawar, Atjeh, 1330.
Djambéë kĕling, Atjeh, 2407.
Djambéë raja, Atjeh, 1315.
Djambèjan, Jav., 608.
Djambèlan, Vulg. Mal., 1329.
Djambèt, Jav. Kr. of Kr. D., 1314.

Djambět wana, Jav. Kr., 1322.
Djambi, Mal. Pal., 315.
Djambo koning, Jav., 315.
Djamblang, Soend., 1329.
Djamboo, Balin., Biman., Daj. Z. O. Born., Jav. Ng., Makas., Mal., Soend. Minangk., 1314.
Djamboe agoeng, Balin., 1337.
Djamboe aïr mawa, Balin., 1330.
Djamboe ajër, Mal., Soend., 1315.
Djamboe ajër hoetan, Mal., 1322.
Djamboe ajër laoet, Mal., 1326.
Djamboe ajër mawar, Mal., Soend., 1330.
Djamboe ajië, Minangk., 1315.
Djamboe alas, Jav. Ng., 1322.
Djamboe areuj, Soend., 3015.
Djamboe baning, Mal., 2271.
Djamboe bërtèh, Mal., 1337.
Djamboe bidji, Vulg. Mal., 2862.
Djamboe bidji mèrah, Vulg. Mal., 2862.
Djamboe bijawas, Mal., 2862.
Djamboe bijawas kësoemba, Mal., 2862.
Djamboe bijawas poetih, Mal., 2862.
Djamboe boekit, Mal., 1335.
Djamboe boeroeng, Vulg. Mal., 1317.
Djamboe bol, Balin., Jav., Mal., 1337.
Djamboe bol itam, Mal. Mol., 1337.
Djamboe bol mèrah, Mal. Mol., 1337.
Djamboe bol mètè, Jav., 212.
Djamboe bol poetih, Mal. Mol., 1337.
Djamboe bòlò, Makas., 1337.
Djamboe bòòl, Soend., 1337.
Djamboe dàrè, Makas., 212.
Djamboe dërsana, Jav., 1337.
Djamboe dërsana, O. Jav., 1330.
Djamboe dipa, Mal. Bandj., 212.
Djamboe dipò, Minangk., 1322.
Djamboe djambak, Minangk., 1337.
Djamboe djènè, Makas., 1315.
Djamboe djènè mawàra, Makas., 1330.
Djamboe djipang, Balin., 212.
Djamboe dwipa, Balin., 212.
Djamboe èr, Balin., 1315.
Djamboe érang, Minangk., 212.
Djamboe gadjoes, Mal., 212.
Djamboe galar, Jav., 1337.
Djamboe kalang, Minangk., 1329.
Djamboe kaliëng, Minangk., 2407.
Djamboe kàlongkong, Makas., 1337.
Djamboe këlawar, Mal., 1229.
Djamboe këlëlawar, Mal., 1229.
Djamboe këling, Mal., 2407.
Djamboe këling mèrah, Mal., 2407.
Djamboe këling poetih, Mal., 2407.
Djamboe klampok, Jav., 1322.
Djamboe klampok aroem, Jav., 1330.
Djamboe kloetoek, Jav., Soend., 2862.
Djamboe kraton, Jav., 1330.
Djamboe kroetoek, Jav. Teg., 2862.
Djamboe landa, Mal. Bengk., 245.
Djamboe lëmboet, Soend., 2863.
Djamboe lipò, Minangk., 2862.
Djamboe marègè, Makas., 1349.
Djamboo masong, Makas., 212.
Djamboe mawar, Jav., Mal., 1330.
Djamboe mèdè, Soend., 212.
Djamboe mèrah, Vulg. Mal., 1337.
Djamboe mètè, Jav., 212.
Djamboe mònjèt, Soend., Vulg. Mal., 212.
Djamboe nòna, Mal. Bengk., 246.
Djamboe oewèr, Jav., 1315.
Djamboe oewèr poetih, Jav., 1315.
Djamboe paràtoegàla, Makas., 2862.
Djamboe përtoekal, Mal. W. Born., 2862.
Djamboe pëtokal, Jav., 2862.
Djamboo rakta, Balin., 1337.
Djamboe samarang, Jav., Soend., Vulg. Mal., 1331.
Djamboe samarang abang, Jav., 1331.
Djamboe samarang beureum, Jav., 1331.
Djamboe samarang bòdas, Soend., 1331.
Djamboe samarang mèrah, Vulg. Mal., 1331.
Djamboe samarang poetih, Jav., Vulg. Mal., 1331.
Djamboe sëmpal, Mal., 212.
Djamboe séran, Mal., 212.
Djamboe siki, Soend., 212.
Djamboe soesoe, Makas., Mal., 1337.
Djamboe tërsana, Jav., 1337.
Djamboe tjaj, Soend., 1315.
Djamboe tjaj mawar, Soend., 1330.
Djamboe tjina, Vulg. Mal., 2863.
Djamboe tokal, Jav., 2862.
Djamboe wèr, Jav., 1315.
Djamboe wèr abang, Jav., 1315.
Djamboe wèr poetih, Jav., 1315.
Djamboe-djamboe, Makas., 1965.
Djamboel mërak, Mal., 3101.
Djamboel sijoel, Mal., 1926.
Djamboelan, Alf. Min. T. B., Mal. Mol., 1329.
Djamboelan oetan, Mal. Men., 3490.
Djamboelan panté, Mal. Men., 2225.
Djambolan, Alf. Min. T. P., 1329.
Djambon, Jav., Madoer., 1965.
Djamoedjoe, Soend., 2791.
Djamoer, Balin., Jav., Mal. Batav., 1573, 2363.
Djamoer bangkong, Jav., 2530.
Djamoer brama, Jav., 2825.
Djamoer gëdang, Jav., 2111.
Djamoer koeping, Jav., Vulg. Mal., 1416.
Djamoer impës, Jav., 2111.
Djamoer mèrah, Mal. Batav., 2825.
Djamoer sondo, Mal. Amb., 2824.
Djamoer tombong, Mal. Batav., 2111.
Djampàka, Soend., 1084.
Djampang, Jav., Soend., 1259.
Djampang kai, Soend., 1864.
Djampang koeda, Soend., 1259.
Djampang moenggang, Soend., 1253.
Djampang piït, Soend., 1259.
Djampangan, Jav., 1259.
Djampi, Balin., 756.
Djampoe, Alf. Tom., Boeg., 1314.
Djampoe bòloe, Boeg., 1337.
Djampoe gàlongkong, Boeg., 1337.
Djampoe marègè, Boeg., 1349.
Djampoe paràtoekàla, Boeg., 2862.
Djampoe sàlo, Boeg., 1315.
Djampoe sèrëng, Boeg., 212.
Djampoe soesoe, Boeg., 1337.
Djampoe tapësi, Boeg., 212.
Djampoe-djampoe, Boeg., 1965.
Djanang, Minangk., 1016.
Djandjang, Jav., 2945.
Djandon, Jav., 2610.
Djangga, Balin., 1114.
Djanggar kijoeh, Balin. Semb., 705.
Djanggar oelam, Balin., 1346.
Djanggar roempook, O. Jav., 705.
Djanggar sijap, Balin., 705.
Djanggël, Jav. Kr. D., 3550.
Djanggèlan, Jav., 768.
Djanggoet adam, Mal., 2587.
Djanggoet ali, Mal., 2587.
Djanggoet baoeng, Mal., 2196.
Djanggoet doejoeng, Mal., 1694.
Djanggoet ëndoerabin, Bat., 3419.

Djanggoet harimaoe, Mal., 2811.
Djanggoet kĕli, Mal., 655, 1727.
Djanggoet monjèt, Mal., 1694.
Djanggoet rabion, Bat., 3419.
Djanggoet solèman, Bat., 3417.
Djanggoetan rĕsi, Balin., 3419.
Djangkang, Jav., 3234.
Djangkang, Mal., 3540.
Djangkang bĕtina, Mal., 3540.
Djangkang boekit, Mal., 2397.
Djangkang hoetan, Mal., 2802.
Djangkang mèrah, Mal., 3540.
Djangkang paja, Mal., 3446, 3540.
Djangkol, Lamp., 138.
Djangkol soeloeh, Lamp., 142.
Djangkòrang, Soend., 1835.
Djangkòrang gompong, Soend., 336.
Djangloer, Balin., 1050.
Djanglot, Jav., 3014.
Djangoe, Balin., 22.
Djanoer, Soend., 228.
Djantahan, Mal., 3513.
Djanti, Jav., Mal., 1887.
Djantoer, Soend., 3363.
Djaoem-djaoem, Balin., 2620.
Djaoeng, Bat. Dair., 3550.
Djaoera, Soend., 1588.
Djapana, Jav., 1384.
Djapĕt, Daj. Kat., 2513.
Djarag, Lamp., 2984.
Djarak, Balin., Daj. Z. O. Born., Jav., Mal., Minangk., Soend., 2984.
Djarak bang, Jav., 2984.
Djarak boedĕg, Jav., 1941.
Djarak brama, Jav., 913.
Djarak dalĕm, Jav., 2984.
Djarak djawa, Mal. Pal., 2984.
Djarak djitoen, Soend., 2984.
Djarak gadjah, Mal., 2163.
Djarak gĕndolo, Jav., 1941.
Djarak hoetan, Mal., 2163.
Djarak kaliki, Balin., Soend., 2984.
Djarak kaliki beureum, Soend., 2984.
Djarak kaliki bòdas, Soend., 2984.
Djarak kĕpjoer, Jav., 2984.
Djarak klipĕs, Balin., 2984.
Djarak koesta, Vulg. Mal., 1941.
Djarak kosta, Soend., 1941.
Djarak laoet, Mal., 2011.
Djarak malaka, Mal., 2984.
Djarak mèrah, Mal., 2984.
Djarak njoeh, Balin., 2984.
Djarak pagĕh, Balin., 1941.
Djarak pagĕr, Jav., Mal., 1941.
Djarak pati, O. Jav., 1808.
Djarak pati gĕdè, O. Jav., 1807.
Djarak pindjal, Jav., 1941.
Djarak pipit, Mal., 806.
Djarak poetih, Jav., Mal., 2984.
Djarak sapi, Jav., 2984.
Djarak tjina, Jav., 1941.
Djarak wolanda, Mal., 1941.
Djaràna, Jav., 2826.
Djàràna, Makas., 1016.
Djarangaoe, Minangk., 22.
Djarangò, Bat., 22.
Djarĕm, Jav., 1076.
Djarĕman, O. Jav., 3450*a*.
Djàrĕnang, Boeg., 1016.
Djari ajam, Mal., 3405.
Djari amboen, Minangk., 1277.
Djari amoen, Minangk., 1277.
Djari bijawak, Mal., 3475.
Djari boewaja, Mal., 3475
Djariëng, Minangk., 2753.
Djariëng hantoe, Minangk., 2753.
Djariëng-djariëng padang, Minangk., 1064.
Djarijangaoe, Minangk., 22.
Djarijangò, Mal. Bandj., 22.
Djarik, Soemba, 785.
Djarik langga, Soemba, 787.
Djaring, Daj., Lamp., Mal. Pal., Mal. Z. O. Born., 2753, 2760.
Djaring hantoe, Mal. Pal., 2753.
Djaring toepai, Lamp., 2761.
Djaringan O. Jav., 457.
Djaringan lanang, O. Jav., 1578.
Djaringaoe, Soend., 22.
Djaroedjoe, Atjeh, Balin., Bat, Minangk., 17.
Djaroem-djaroem, Mal., 2620.
Djaroem-djaroem batoe, Mal., 2619.
Djaroem-djaroem bĕtina, Mal., 2866.
Djaroem-djaroem djantan, Mal., 2943.
Djaroem-djaroem hitam, Mal., 726.
Djaroem-djaroem mèrah, Mal., 1919.
Djaroem-djaroem padang, Mal., 2620.
Djaroem-djaroem paja, Mal., 2620.
Djaroemàma, Boeg., 2795.
Djaromàmang, Makas., 2795.
Djarong, Jav., Soend., 416, 2648.
Djarong awèwè, Soend., 1200.
Djarong bòdas, Soend., 417.
Djarong boeboekoean, Soend., 1012.
Djarong boeboekoean lĕmboet, Soend., 1859.
Djarong boentoet oetjing, Soend., 907.
Djarong gĕdè, Soend., 3252.
Djarong kĕmbang landĕp, Soend., 418.
Djarong kònèng, Soend., 3253.
Djarong lalàki, Soend., 3219.
Djarong walanda, Soend., 416.
Djarong woengoe, Soend., 415.
Djarong-djarong, Mal. Mol., 1915.
Djarongan, Jav., 416.
Djasoe, Balin., 138.
Djasoe bang, Balin., 139.
Djasoe poetih, Balin., 142.
Djasoen, Balin., 138.
Djasoen mirah, Balin., 139.
Djasoen pingè, Balin., 141.
Djasoen poetih, Balin., 142.
Djatàkè, Soend., 489.
Djati, Boeg., Jav. Ng., Makas., Mal., Soend., 3309.
Djati àlĕ, Boeg., 2343.
Djati areuj, Soend., 2857.
Djati bajàwò, Makas., 3309.
Djati dorèng, Jav., 3309.
Djati gĕmbĕl, Jav., 3309.
Djati kapas, Soend., 3309.
Djati kapoer, Jav., 3309.
Djati kèjong, Jav., 3309.
Djati kĕmbang, Jav., 3309.
Djati londa, Jav. Ng., 1708.
Djati lĕnga, Jav., 3309.
Djati leutik, Soend., 3309.
Djati minjak, Soend., 3309.
Djati ri, Jav., 3309.
Djati soengoe, Jav., 3309.
Djati tanroe, Boeg., Makas., 3309.
Djati tĕlo, Boeg., 3309.
Djati tjoetjoek, Soend,, 3309.
Djati walanda, Soend., 1708.
Djati wĕroet, Jav., 3309.
Djatòë, Atjeh, 3309.
Djatoi, Atjeh, 3309.
Djatos, Jav. Kr., 3309.

Djatos landi, Jav. Kr., 1708.
Djawa, Balin., 3193.
Djawa sĕmi, Balin., 3113.
Djawan, Jav., 2578.
Djawaras, Mal., 3193.
Djàwawoet, Balin., Jav., Soend., 3113.
Djawè, Daj. Z. O. Born., 3193.
Djawèr beureum, Soend., 844.
Djawèr gĕdè, Soend., 843.
Djawèr goenoeng, Soend., 841.
Djawèr hajam, Soend., 705.
Djawèr kònèng, Soend., 839.
Djawèr kòtok, Soend., 705.
Djawèr kòtok beureum, Soend., 844.
Djawèr kòtok gĕdè, Soend., 843.
Djawèr kòtok goenoeng, Soend., 841.
Djawèr kòtok kònèng, Soend., 839.
Djawi-djawi, Boeg., Makas., Mal., 1510.
Djawoera, Soend., 1588.
Djĕboeg aroem, Balin., 2382.
Djĕboek, Madoer., 3244.
Djĕdjawi, Mal. Pal., 1510.
Djèdjèhan, O. Jav., 810.
Djĕdjĕroekan, Soend., 25.
Djĕdjoewang, Mal., 884.
Djĕdjoewang boekit, Mal., 1164.
Djĕdjoewang hidjaoe, Mal., 884.
Djĕdjoewang hoetan, Mal., 105.
Djĕdjoewang hoetan djantan, Mal., 1165.
Djĕdjoewang mérah, Mal., 884.
Djègang, Bat., 3550.
Djègèng, Soend., 3110.
Djègoeng, Bat., 3550.
Djèh, Gajo, 1883.
Djĕhoek, Balin. Semb., 785.
Djĕïng, Midd. Sum., 2753.
Djèkèng, Soend., 3178.
Djĕla, Mal. W. Born., 3513.
Djèlà-djèlà, Tern., 2510.
Djĕlai, Mal., 835.
Djĕlai baha, Daj. Z. O. Born., 3550.
Djĕlai batoe, Mal., 836.
Djĕlai poeloet, Mal., 835.
Djĕlamoen, Jav., 1277.
Djĕlantir, O. Jav., 1289.
Djĕlaroet, O. Jav., 2188.
Djĕlatang, Mal., 1987.
Djĕlatang ajam, Mal., 1555.
Djĕlatang badak, Mal., 825.
Djĕlatang gadjah, Mal., 825.
Djĕlatang kĕrbaoe, Mal., 825.
Djĕlatang manoek, Atjeh, 1555.
Djĕlatang roesa, Mal., 825.
Djĕlatĕng, Sas., 1987.
Djĕlatong, Lamp., 1987.
Djĕlatong harami, Lamp., 475.
Djĕlatong kĕbaoe, Lamp., 825.
Djĕlim, Atjeh, 835.
Djĕliman, Sas., 2902.
Djèloeï, Midd. Sum., 3113.
Djĕloetoeng, Mal., 1181, 1182.
Djĕloetoeng badak, Mal., 3275.
Djĕloetoeng laoet, Mal., 1385.
Djĕloetoeng pipit, Mal., 1181.
Djèlok, Bat., 455.
Djĕlòtoeng, Sum. W. K., 1182.
Djĕmaka, Sas., 322.
Djĕmakijan, Mal., 918.
Djĕmbirit, Jav., 3282.
Djĕmbloek, Jav., 1351.
Djĕmĕkijan, Mal., 918.
Djĕmoedjoe, Mal., 668.
Djĕmoedjoe djawa, Mal., 668.
Djĕmpa, Atjeh, 2295.
Djèmpang boemboe, Bouth., 1464.
Djĕmpina, Jav., 2539.
Djĕmpinis, Balin., 2226.
Djĕmpirangan, Balin., 2532.
Djĕmpiring, Balin., 1604.
Djĕmpiringan, Balin., 2532.
Djĕmpoet-djĕmpoet, Mal., 1034.
Djĕnang, Balin., 2860.
Djĕnar, Balin., Jav., 683.
Djènggèr roempoek, O. Jav., 705.
Djĕnggi, Jav., 2091.
Djĕnggli, Jav., 2091.
Djènggòtan, Balin., 1387.
Djĕnggòtan rĕsi, Balin., 3419.
Djĕnggòtan rĕsi, Jav., 3419.
Djèngkol, Jav., Soend., 2753.
Djĕngkot, Jav., Soend., 2629.
Djĕnitri, Jav., 1217.
Djĕnoe, Balin., Jav., 1061.
Djĕntik-djĕntik, Mal., 1220.
Djĕntikan, Atjeh, Sum. W. K., 1220.
Djèntoengang, Boeg., 459.
Djĕpana, Jav., 1384.
Djĕpĕn, Balin., 877.
Djĕpĕn, Jav., 835.
Djĕradjil, Midd. Sum., 2704.
Djĕragèh, Mal., 2051.
Djĕram, Jav. Kr., 785.
Djĕrangaoe, Mal., 22.
Djĕrĕnang, Daj. Samp., 1016.
Djĕrĕngèè, Atjeh, 22.
Djĕrig, Koeboe, 2753.
Djĕrik, Soemba, 785.
Djĕrik langga, Soemba, 787.
Djĕrikoe, Soemba, 785.
Djĕring, Jav., Mal., 2753.
Djĕring antan, Mal., 2754.
Djĕring balai, Mal., 2759.
Djĕring hoetan, Mal., 2758.
Djĕring mònjèt, Mal., 2755.
Djĕringo, Sas., 22.
Djĕring toepai, Mal., 2761.
Djĕringaoe, Mal., 22.
Djĕringaoe laoet, Mal., 1277.
Djĕringaoe padang, Mal., 3543.
Djĕrnang, Balin., 2860.
Djĕrnang, Mal., 1016.
Djĕroe, Sawoe, 785.
Djĕroe kèbaoe, Sawoe, 791.
Djĕroe kiï, Sawoe, 786.
Djĕroe lèmoe, Sawoe, 788.
Djĕroe ngaä, Sawoe, 787.
Djĕroedjoe, Mal., 17.
Djĕroek, Balin., Jav. Ng., Mal. Batav., Soend., 785.
Djĕroek alit, Balin., 786.
Djĕroek amis, Soend., 787.
Djĕroek asĕm, Vulg. Mal., 792.
Djĕroek asĕm bĕsar, Mal. Batav., 792.
Djĕroek asĕm pandjang, Mal. Batav., 792.
Djĕroek bali, Jav., 791.
Djĕroek bantĕn, Mal. Batav., 788.
Djĕroek bòdong, Jav., 792.
Djĕroek bòkor, Jav., 788.
Djĕroek dalima, Jav., Soend., 791.
Djĕroek djamblang, Jav., 791.
Djĕroek djĕpoen, Mal. Batav., 787.
Djĕroek djĕpoen besar, Mal. Batav., 787.
Djĕroek djĕpoen kĕtjil, Mal. Batav., 787.
Djĕroek djĕpoen sĕdang, Mal. Batav., 787.
Djĕroek gĕdè, Soend., 791.
Djĕroek goeloeng, Jav., 791.
Djĕroek hideung, Soend., 793.

Djĕroek hondjè, Soend., 790.
Djĕroek hondjè gĕdè, Soend., 790.
Djĕroek kapas, Vulg. Mal., 786.
Djĕroek kĕndi, Soend., 797.
Djĕroek kĕprok, Jav., 787.
Djĕroek kingkip, Jav., 3377.
Djĕroek kingkit, Jav., 3377.
Djĕroek koewèk, Jav., 788.
Djĕroek lĕgi, Jav., 787.
Djĕroek lèmò, Soend., 786.
Djĕroek lĕngis, Balin., 786.
Djĕroek lètèr, Jav., 788.
Djĕroek limò, Balin., 786.
Djĕroek limò, Soend., 786.
Djĕroek limò gĕdè, Soend., 786.
Djĕroek lingkit, O. Jav., 3377.
Djĕroek mana lagi, Vulg. Mal., 791.
Djĕroek manis, Vulg. Mal., 787.
Djĕroek matjan, Jav., 791.
Djĕroek mipis, Soend., 786.
Djĕroek nipis, Jav., Soend., 786.
Djĕroek pandan, Soend., 791.
Djĕroek pandjang, Mal., Batav., 797.
Djĕroek papaja, Vulg. Mal., 795.
Djĕroek pĕtjĕl, Jav., 786.
Djĕroek poeroet, Jav., Soend., 796.
Djĕroek pompĕlmoes, Vulg. Mal., 791.
Djĕroek ragi, Soend., 788.
Djĕroek rawa, Jav., 791.
Djĕroek tangan, Mal. Batav., 798.
Djĕroek tipis, Vulg. Mal., 786.
Djĕroek tjina, Vulg. Mal., 788.
Djĕroek tjoetjoek, Soend., 787.
Djĕroek tjòplok, Soend., 793.
Djĕroek trĕngganoe, Jav., 796.
Djĕroekan, O. Jav., 3345.
Djĕroeti, Sas., 791.
Djètèn, Jav., 835.
Djeumpa, Atjeh, 2295.
Djeumpa gadèng, Atjeh, 2297.
Djeungdjing, Soend., 127.
Djeungdjing laoet, Soend., 121.
Djeungdjing soenda, Soend., 127.
Djeuntir, Soend., 1642.
Djeuntir bàdak, Soend., 156.
Djeuntir beureum, Soend., 1640.
Djeuntir leutik, Soend., 1640.
Djeura, Atjeh, 668.
Djeura ĕngkoet, Atjeh, 938.
Djeura itam, Atjeh, 2459.
Djeura manèh, Atjeh, 2704.
Djeura poetèh, Atjeh, 933.
Djeureungèë, Atjeh, 22.
Djhàä, Madoer., 3312.
Djhaba, Madoer., 3113.
Djhaba binèk, Madoer., 3113.
Djhaba lakèk, Madoer., 3113.
Djhaba palòtan, Madoer., 3113.
Djhabalèk, Kang., 3113.
Djhaghoeng, Madoer., 3550.
Djhaghoeng boelir, Madoer., 3193.
Djhaghoeng boerdak, Madoer., 3550.
Djhaghoeng dhalima, Madoer., 3550.
Djhaghoeng djhaba, Madoer. B., 3113.
Djhaghoeng ghaltèk, Madoer., 3550.
Djhaghoeng mèra dabĕr, Madoer., 3550.
Djhaghoeng mèra lĕkas, Madoer., 3550.
Djhaghoeng palòtan, Madoer., 3550.
Djhaghoeng pòtè dabĕr, Madoer., 3550.
Djhaghoeng pòtè mènjan, Madoer., 3550.
Djhaï, Madoer., 3556.
Djhalabi, Madoer., 3312.
Djhambhoe, Madoer., 1314.
Djhambhoe bhĕndĕr, Madoer., 2862.
Djhambhoe bhĕndĕr bhali, Madoer., 2862.
Djhambhoe bhĕndĕr dhadhoo, Madoer., 2862.
Djhambhoe bhĕndĕr malòkok, Madoer., 2862.
Djhambhoe bhĕndĕr mèra, Madoer., 2862.
Djhambhoe bhĕndĕr potè, Madoer., 2862.
Djhambhoe bighi, Madoer. S., 2862.
Djhambhoe bighi èng-dakè, Madoer., 2862.
Djhambhoe bighi ghalighi, Madoer., 2862.
Djhambhoe bighi lòmot, Madoer., 2862.
Djhambhoe bighi lòngon, Madoer., 2862.
Djhambhoe bighi malòkok, Madoer., 2862.
Djhambhoe dharsana, Madoer., 1337.
Djhambhoe ir, Madoer., 1315.
Djhambhoe ir bhiroe, Madoer., 1315.
Djhambhoe ir èng-mawar, Madoer., 1315.
Djhambhoe ir mèra, Madoer., 1315.
Djhambhoe ir pòtè, Madoer., 1315.
Djhambhoe kalampok, Madoer., 1322.
Djhambhoe mònjèt, Madoer., 212.
Djhambhoe mònjèt mèra, Madoer., 212.
Djhambhoe mònjèt pòtè, Madoer., 212.
Djhambhoe wir, Madoer., 1315.
Djhambhoe wir bhiroe, 1315.
Djhambhoe wir èng-mawar, Madoer., 1315.
Djhambhoe wir mèra, Madoer., 1315.
Djhambhoe wir pòtè, Madoer., 1315.
Djhambhoe pongkak, Madoer., 2651.
Djhamò rèmpĕs, Madoer., 2111.
Djhamò rimpĕs, Madoer., 2111.
Djhamor, Kang., 1573.
Djhampè, Madoer. P., 519.
Djhangghar àdjam, Madoer., 705.
Djhangkang, Madoer., 3234.
Djhanglè, Madoer., 835.
Djharak, Madoer., 916.
Djharangò, Madoer., 22.
Djhariboek, Madoer., 3562.
Djharijamgò, Kang., 22.
Djharoedjhoe, Madoer., 17.
Djhatè, Madoer., 3309.
Djhatè pasèr, Madoer., 3056.
Djhĕnò, Madoer., 1061.
Djhĕroek, Madoer., 785.
Djhĕroek dhoergha, Madoer. P., S., 786.
Djhĕroek kantjèng, Madoer. S., 3377.
Djhĕroek labaj, Madoer., 786.
Djhĕroek lènglang, Madoer., 796.
Djhĕroek manès, Madoer., 787.
Djhĕroek matjan, Madoer., 791.
Djhĕroek pĕtjĕl, Madoer., 786.
Djhĕroek pòrot, Madoer., 796.
Djhĕroek rantè, Madoer B. P., 3377.
Djhĕroek tjèna, Madoer., 788.
Djhila bhadja, Madoer., 2501.
Djhila kĕrbhoej, Madoer., 1447.
Djhintĕn, Madoer., 668.
Djhintĕn èrĕng, Madoer., 2459.
Djhintĕn pòtè, Madoer., 938.
Djhirĕk, Madoer., 3268.
Djhoeroedjhoe, Madoer., 17.
Djidjawi, Atjeh, 1510.
Djijor, Bat., 689.
Djilatang, Minangk., 1555, 1987.
Djilei, Midd. Sum., 835.
Djina, Aroe, 425.
Djingkat, O. Jav., 1994.
Djinitri, Jav., 1217.
Djinta, Biman., 668.
Djintaän, Mal. W. Born., 3513.
Djintaän arang, Mal. W. Born., 2247.

Djintaän ĕntimoen, Mal. W. Born., 2029.
Djintaän kĕra, Mal. W. Born., 3515.
Djintaän lĕmah, Mal. W. Born., 2248.
Djintaän sĕrapat, Mal. W. Born., 3517.
Djintaän soesoe, Mal. W. Born., 3515.
Djintan, Mal., 668.
Djintan hitam, Mal., 2459.
Djintan manis, Mal., 2704.
Djintan oetan, Mal. Amb., 224.
Djintan poetih, Mal., 938.
Djintang, Boeg., Makas., 668.
Djintang kèbo, Makas., 938.
Djintang lèlèng, Makas., 2459.
Djintang lòtong, Boeg., 2459.
Djintang poetè, Boeg., 938.
Djintĕn, Jav., Soend., 668.
Djintĕn bòdas, Soend., 938.
Djintĕn hideung, Soend., 2459.
Djintĕn irĕng, Jav., 2459.
Djintĕn poetih, Jav., 938.
Djirak, Jav., Soend., 3268.
Djirak, Mal., 1391.
Djirak beureum, Soend., 3268.
Djirak boeloe, Soend., 3268.
Djirak hideung, Soend., 3269.
Djirak mĕloewo, Jav., 3269.
Djirak prit, Jav., 3268.
Djirak sàpi, Soend., 3269.
Djirĕk, Balin., Jav., 3268.
Djirĕnang, Daj. Kat., 1016.
Djitah, Mal., 3513.
Djitahan, Mal., 3513.
Djitèn, Lamp. Ab., 945.
Djitoen, Soend., 2673.
Djiwat, Mal., 1329.
Djiwat padi, Mal., 1329.
Djodjo, Jav., 2260.
Djoedjoe, O. Jav., 2260.
Djoedjoeloek, Soend., 2576.
Djoedjoetan, Balin. Kr., 1329.
Djoegdjoegan, Soend., 2973.
Djoegoel, Soend., 1260.
Djochar, Madoer. B., 689.
Djoek, Atjeh, 322.
Djoekoek antjing, Lamp., 2313.
Djoekoek pĕring, Lamp. Ab., 282.
Djoekoek tĕki, Lamp., 1969.
Djoekoet babawangan, Soend., 1394, 1543, 2555.
Djoekoet babawangan gĕdè, Soend., 1293.
Djoekoet babawangan leutik, Soend., 1292.
Djoekoet bajondah, Soend., 1204.
Djoekoet baoe, Soend., 1868.
Djoekoet beubeunteuran, Soend., 1904.
Djoekoet bibitoengan, Soend., 1283.
Djoekoet boeloe mata, Soend., 974.
Djoekoet boeloe mata keujeup bòdas, Soend., 3439.
Djoekoet boeloe mata lĕmboet, Soend., 985.
Djoekoet boeloe mata moending, Soend., 992.
Djoekoet boengboengdèlan, Soend., 1968.
Djoekoet boentoet sèrò, Soend., 1946.
Djoekoet bòrang, Soend., 2313.
Djoekoet djadjagòan, Soend., 2578.
Djoekoet djampang, Soend., 1259.
Djoekoet djoedjoeloek, Soend., 2576.
Djoekoet dongdòman, Soend., 224.
Djoekoet ĕmas, Soend., 2647.
Djoekoet gèwor, Soend., 232.
Djoekoet hèdjò, Soend., 3563.
Djoekoet iboen, Soend., 1172.
Djoekoet kakalapaän, Soend., 458.
Djoekoet kakasoeran, Soend., 2829.
Djoekoet kakawàtan, Soend., 970.
Djoekoet kasimoekan, Soend., 1172.
Djoekoet kawàsa, Soend., 519.
Djoekoet kikisan, Soend., 2987.
Djoekoet lalampoejangan, Soend., 2609.
Djoekoet lètah hajam, Soend., 2847, 3202.
Djoekoet lilisoengan, Soend., 976.
Djoekoet lilisoengan gĕdè, Soend., 2196.
Djoekoet lòkot mata, Soend., 335.
Djoekoet majang, Soend., 982.
Djoekoet majang leutik, Soend., 979.
Djoekoet malèla, Soend., 1746, 2580, 2807.
Djoekoet mamaràkan, Soend., 1205.
Djoekoet mandĕl, Soend., 47.
Djoekoet mandĕl bòdas, Soend., 48.
Djoekoet mandjah, Soend., 3331.
Djoekoet mandjah beureum, Soend., 251.
Djoekoet mandjah bòdas, Soend., 3331.
Djoekoet mandjaràkan, Soend., 1286.
Djoekoet mata keujeup, Soend., 482, 2209.
Djoekoet mata keujeup bòdas, Soend., 3439.
Djoekoet moelès, Soend., 1076.
Djoekoet njènjèrèan, Soend., 3217.
Djoekoet njèrè, Soend., 1906.
Djoekoet paït, Soend., 2610.
Djoekoet pajijas, Soend., 2794.
Djoekoet palijas, Soend., 2794.
Djoekoet patoek gagak, Soend., 860.
Djoekoet pĕntol, Soend., 1545.
Djoekoet pingping kàsir, Soend., 2608.
Djoekoet pòrosot, Soend., 2796.
Djoekoet prasman, Soend., 1384.
Djoekoet ramò kèkès, Soend., 2608.
Djoekoet reungit, Soend., 2485.
Djoekoet sakti, Soend., 2410.
Djoekoet sareuni, Soend., 1006.
Djoekoet sèsèrèhan, Soend., 227.
Djoekoet sètan, Soend., 2796.
Djoekoet singkir, Soend., 2511.
Djoekoet siraroe, Soend., 2492.
Djoekoet sisir, Soend., 2495.
Djoekoet tambaga, Soend., 1907.
Djoekoet tambaga bòdas, Soend., 2580.
Djoekoet tambaga gĕdè, Soend., 3218.
Djoekoet tambaga leutik, Soend., 1285.
Djoekoet tapak boeloe, Soend., 1100.
Djoekoet tapak djalak, Soend., 970, 1098.
Djoekoet tapak gĕdè, Soend., 1099.
Djoekoet tijara, Soend., 3213.
Djoekoet tjalingtjing, Soend., 2523.
Djoekoet tjaroelang, Soend., 1259.
Djoekoet tjòrong, Soend., 21.
Djoekoet tòtongòan, Soend., 2588, 3023.
Djoekoet walèt, Soend., 2104.
Djoelang, Jav., Soend., 2536.
Djoelang babi, Jav., 68.
Djoelang sĕpat, Jav., 68.
Djoelèh, Balin., 629.
Djoeloeïk-djoeloeïk hantoe, Minangk., 2845.
Djoeloeng-djoeloeng, Bat., 223.
Djoeloeng-djoeloeng, Mal., 110.
Djoeloeng-djoeloeng boekit, Mal., 2875.
Djoeloeng-djoeloeng djantan, Mal., 3498.
Djoemoe toefà, Tern., 2497.
Djoemoedjoe, Atjeh, 668.
Djoempai, Boeg., Makas., 2796.
Djoeng, Bat., 3550.
Djoengdjoeng boekit, Bat., 35.
Djoengga, Bat., 788.
Djoenggoel, Balin., O. Jav., 1260.
Djoental, Soembawa, 434.
Djoenti, Jav., 1101.

Djoenti, Soend., 1104.
Djoeöek, Balin., 785.
Djoeöek klanjwag, Balin., 792.
Djoeöek linglang, Balin., 796.
Djoeöek manis, Balin., 787.
Djoeöek moentis, Balin., 791.
Djoeöek poeroet, Balin., 796.
Djoeragan, Bat., 3111.
Djoeragi, Bat., 2051.
Djoerang, Jav., 3458.
Djoerè, Soend., 1822, 2452.
Djoerè beureum, Soend., 2452.
Djoerè bòdas, Soend., 2452.
Djoeria, Gorom, Goront., 1180.
Djoeroedjoe, Atjeh, 17.
Djoes, Lamp. Ab., 246.
Djoewa, Minangk., 689.
Djoewang-djoewang, Mal., 884.
Djoewang-djoewang boekit, Mal., 1164.
Djoewang-djoewang hidjaoe, Mal., 884.
Djoewang-djoewang hoetan, Mal., 105.
Djoewang-djoewang hoetan djantan, Mal., 1165.
Djoewang-djoewang mérah, Mal., 884.
Djoewar, Jav., Soend., Madoer. P. S., 689.
Djoewawoet, Jav., 3113.
Djoewĕt, Balin., Jav., Mal. Batav., 1329.
Djoewĕt manting, O. Jav., 1329.
Djoewĕt mintjid, Balin., 1329.
Djoewĕt nasi, Balin., 1329.
Djoewĕt rèntèng, Balin., 1329.
Djoewĕt sapi, Jav., 1329.
Djohar, Mal., 689.
Djok, Atjeh, 322.
Djolang, Jav., 2536.
Djolè, Alf. Tom., 3550.
Djòlok hantoe, Mal., 2845.
Djombèng, Sas., 2501.
Djongè, Soend., 1268.
Djongè areuj, Soend., 470, 1730.
Djongè beureum, Soend., 1268.
Djongè bòdas, Soend., 1269.
Djonggoe, Lio, 936.
Djoni, Bat., 1061.
Djontikan, Bat., 1220.
Djoring, Bat., 2753.
Djornang, Bat., 1016.
Djos, Balin., 1084.
Djotan, Bat., 3513.
Djòtang, Soend., 3209.
Djòtang bàdak, Soend., 3203.
Djòtang gĕdè, Soend., 3211.
Djòtang goenoeng, Soend., 3504.
Djòtang lĕmboet, Soend., 3212.
Djra, Atjeh, 668.
Djrakah, Jav., 1530.
Djroengga, Balin., 791.
Dlingsĕm, Jav., 1816.
Dlisĕm, Jav., 1816.
Dloengdoeng, Balin., 1302.
Dloengdoeng djoekoet, Balin., 1302.
Dloengdoeng poedah, Balin., 1302.
Dloengdoeng prit, Balin., 1302.
Djoengdoeng tèngèl, Balin., 1302.
Doajoe, Alf. Min. T. L., 108.
Doboe, Biman., 3011.
Doboe ragi, Biman., 3011.
Dobotaboe, Sawoe, 2487.
Doda, Alf. Min. Tonsaw., 1301.
Dodiliboe, Alf. N. O. Halm., 3010.
Dodòtèngè, Alf. N. O. Halm., 532.
Doedèpoe, Goront., 1301.
Doedi, Alf. Min. T. S., 831.
Doedi kĕroot, Alf. Min. T. S., 831.
Doedi ragi, Alf. Min. T. S., 831.
Doedi raté, Alf. Min. T. S., 1765.
Doedi wèrot, Alf. Min. T. S., 831.
Doedoek, Jav., 2109.
Doedoek, Mal. Batav., 1077.
Doedoek agoeng, Jav., 2109.
Doedoek gĕdè, Jav., 2109.
Doedoek rajap, Jav., 2109, 3098.
Doedoelan, Jav., 3056.
Doedoerènan, Soend., 2774.
Doehĕt, Balin. Kr., 1329.
Doehoet oma, Bat., 2585.
Doehoet padang, Bat., 1259.
Doehoet pimping, Bat., 3191.
Doehoet rija-rija, Bat., 3563.
Doehoet sambò, Bat., 1258.
Doehoet soeri-soeri, Bat., 2194.
Doeïoenoe, Goront., 2736.
Doejan, Daj. Law., 1180.
Doekoe, Jav., Madoer. P. S., Mal., 1983.
Doekoeh, Soend., 1983.
Doekoeng anak, Mal., 2670.
Doekoeng anak mérah, Mal., 2686.
Doekoet djarĕm, Jav., 1076.
Doekoet karètkèt, Alf. Min. T. S., 1906.
Doekoet karètkèt lĕmpad, Alf. Min. T. S., 712.
Doekoet kĕkompòën, Alf. Min. T. S., 2313.
Doekoet maléla, O. Jav., 2032.
Doel, Bol. Mong., 1180.
Doelang, Bat., 2984.
Doelang djai, Bat., 2984.
Doelang sontak, Soend., 1856, 3028.
Doelang-doelang, Bat., 2984.
Doelang-doelang, Mal., 289, 1647.
Doelang-doelang, Minangk., 1647.
Doelang-doelang batinò, Minangk., 3190.
Doemoe, Biman., 949.
Doemoe koentji, Biman., 1612.
Doemoet, Alf. Min. T. S., 2363.
Doempajang, Alf. Min. Tonsaw., 3313.
Doempijas, Alf. Min. T. S., 379.
Doempijas tariïs, Alf. Min. T. S., 380.
Doempijas toewama, Alf. Min. T. S., 379.
Doengga, Biman., 785.
Doengga 'ntjija, Biman., 786.
Doengkow, Alf. Min., 918.
Doengoe, Alf. Min. Ponos., 1783.
Doengoen, Mal., 1783, 3306.
Doengoen boekit, Mal., 1784.
Doengon, Atjeh, 1783.
Doental, Sas., 484.
Doepa ratoes, Sas., 228.
Doeranaä, Gorom., 1180.
Doerèn, Balin., Jav., Mal. Batav., 1180.
Doerèn boengkik, Jav., 1180.
Doerèn sĕkĕtan, Mal. Batav., 1180.
Doerèn sitĕroeboek, Mal. Batav., 1180.
Doerènan, Jav., 80, 81.
Doerènè, Alf. Hila, 1180.
Doerèno, Alf. Har., 1180.
Doeri kĕrbhoej, Madoer., 332.
Doeri pòkak, Madoer., 647.
Doeri tjèntong, Madoer., 2501.
Doeri tongkok, Madoer. S., 2501.
Doeri tongkok batò, Madoer. B., 2501.
Doerija, Biman., Nias, 1180.
Doerija oelondra, Nias, 245.
Doerijan, Koeboe, Mal., Minangk., 1180.
Doerijan booroeng, Mal., 1179.
Doerijan daoon, Mal., 1178.
Doerijan hadji, Mal., 485.
Doerijan laoet, Mal., 508.

Doerijan oetan, Mal., 154.
Doerijan tanah, Mal., 1179.
Doerijan tĕmbaga, Mal., 1180.
Doerijan tĕnggajoen, Mal., 1180.
Doerijan toepai, Mal., 862.
Doerijan-doerijan, Mal., 485.
Doerijan-doerijan, Mal. Pal., 2598.
Doerijang, Boeg., Makas., Mal. Mol., 1180.
Doerijang gadjah, Mal. Mol., 1180.
Doeroe-doeroe, Nias, 2222.
Doeroek-doeroek, Lamp., 2222.
Doesa, Balin., 1948.
Doesa aja, Balin., 1948.
Doesa kĕling, Balin., 1948.
Doesa tjĕmĕng, Balin., 1948.
Doewa, Biman., 1061.
Doewadjĕng, Balin., 1467.
Doewé, Biman., 1329.
Doewé, Sawoe, 484.
Doewĕt, Jav., 1329.
Doewĕt manting, O. Jav., 1329.
Doewĕt sapi, Jav., 1329.
Doewojan, Alf. Min. Bant., 1180.
Doja, Jav., 1186.
Dok, Jav., 3238.
Dòki-dòki, Tern., 3515.
Dòkò, Alf. N. O. Halm., Tern., 316.
Doko, Madoer. B., 1983.
Dòkòto, Alf. N. W. Halm., 316.
Dolipoga, Bol. Mong., 2906.
Dolipoha, Alf. Min. Ponos., 2906.
Dòlog, Soend., 3371.
Domdòman, Balin., Jav., 224.
Dompjong, O. Jav., 1347.
Don tal, Balin. Semb., 4814.
Dongdòman, Soend., 224.
Dongdong, Bat., 1475.
Dongé-dongé, Boeg., Makas., 1694.
Dòö, Rotin., 1309.
Doöe, Tern., 512.
Dopoe, Solor, 1301.
Dorami, Alf. Min. Ponos., 2505, 3017.
Dòré, Madoer., 3066.
Doringoe, Mal. Men., 22.
Doringoe mérah, Mal. Men., 22.
Doringoe poetih, Mal. Men., 22.
Dòròfoe, Tern., 1973.
Dòwòra, Alf. Halm., Tern., 68.
Dòwòra komé-komé, Alf. Halm., Tern., 68.
Dòwòra nàka, Alf. Halm., Tern., 68.
Dòwòra papoewa, Alf. Halm., Tern., 68.
Draboesét, Jav., 2616.
Drégèl, Jav., 3519.
Dringo, Jav., 22.
Dringsĕn, Jav., 1816.
Droedjoe, Jav., Soend., 17.
Dwangga, Balin., 1084.

E.

Èba, Enggano, 1892.
Ebaé, Enggano, 2181.
Ébo, Alf. Boer., 3000.
Ébok-ébòkĕ, Enggano, 936.
Èdhoek, Kang., 322.
Èdiboetoe, Alf. Z. Cer., 1883.
Èdja, Biman., 847.
Èdja wiloe, Biman., 847.
Èdjos, Sas., 1084.
Èéfĕ, Enggano, 2487.
Èéfò, Enggano, 2487.
Éër, Kei, 1107.
Eër mabal, Kei, 2181.
Éër maw, Kei, 1892.
Éëra, Tenimbar, 2289.
Éërĕ, Sermata, 404.
Efaïno, Enggano, 945.
Éfok, Enggano, 830.
Éhaé, Alf. Z. Cer., 2078.
Éhing, Jav., 690.
Éhoboe, Enggano, 338.
Éhoe, Endeh, 315.
Éïjĕ, Enggano, 557.
Éjobĕ, Enggano, 584.
Ekam, Tim., 2557.
Ekas, Sas., 1079.
Ekbaäk, Kei, 2458.
Ekè, Enggano, 785.
Ékor andjing, Mal., 3407.
Ékor angin, Mal., 2773.
Ékor bĕlangkas, Mal., 1671.
Ékor koeda, Mal., 3448.
Ékor koetjing, Mal., 1183, 3406.
Ékor toepai, Mal., 3407.
Ékor toesa, Mal. Men., 13.
Èla, Soend., 203.
Élak-élak, Sas., 152.
Élan, Alf. Z. Cer., 1107.
Élan poeti, Alf. Z. Cer., 1120.
Ĕlo, Jav., 1477.
Éloe, Tim., 1395.
Éloesan, Alf. Min., 2677.
Éloesan im bolai, Alf. Min. T. P., 2187.
Éloesan ing kawok, Alf. Min., T. L., 2187.
Élot, Balin., 541.
Èmai, Midd. Sum., 2460.
Èmat, Sas., 539.
Ĕmbadjĕng, Jav. Kr. D., 683.
Ĕmbai, Mal., 2185.
Ĕmbalaoe, Mal., 1184.
Ĕmbalo, Jav., 683.
Ĕmbasang, Bat. Dair., 2175.
Ĕmbatjang, Minangk., 2175.
Ĕmboeloeng, Sas., 1694.
Ĕmboen, Midd. Sum., 698.
Ĕmbok-ĕmbòkan, Balin., 210.
Ĕmbong, Makas., 464.
Ĕmbong lompò, Bonth., 526.
Ĕmè, Bat., 2512.
Ĕmè, Sangi, 2512.
Ĕmè sipoeloet, Bat., 2513.
Ĕmès, Soend., 2106.
Ĕmpag, Balin., 1402.
Ĕmpĕdoe tanòh, Atjeh, 939.
Ĕmpĕk, Atjeh, 847.
Ĕmpĕk sĕngéë, Atjeh, 847.
Ĕmpĕlam, Mal., 2169.
Ĕmpĕlam babi, Mal., 3315.
Ĕmpĕlas, Mal., 1102, 1514.
Ĕmpĕlas akar, Mal., 3321.

Ĕmpĕlas babi, Mal., 1514.
Ĕmpĕlas batang, Mal., 1514.
Ĕmpĕlas gadja, Mal., 3323.
Ĕmpĕlas hari, Mal., 188.
Ĕmpĕlas hari bĕtina, Mal., 3322.
Ĕmpĕlas harimaoe, Mal., 3323.
Ĕmpĕlas poetih, Mal., 3322.
Ĕmpĕlas tikoes, Mal., 3322.
Ĕmpĕlas wangi, Mal., 187.
Ĕmpĕlèboe paja, Atjeh, 1818.
Ĕmpĕning, Mal., 2911.
Ĕmpiĕng ara, Atjeh, 2751.
Ĕmping-ĕmping, Balin., 2751.
Ĕmpoeraoe, Mal. W. Born., 1149.
Ĕmpos, O. Jav., 1209.
Ĕmprak, Jav., 755.
Ĕmprit-ĕmpritan, O. Jav., 2589*a*.
Ĕmsohèn, Alf. Boer., 2205.
Ĕmsoïn, Alf. Boer., 2205.
Ĕn, Kei, 1107.
Ĕnaoe, Mal., 322.
Ĕndèr, Mal. Batav., 233.
Ĕndèr, Soend., 1560.
Ĕndjĕlai, Mal., 835.
Ĕndog-ĕndògan, Jav., 3525.
Ĕndog-ĕndògan, O. Jav., 967.
Ĕndol-ĕndol, Jav., 2751.
Ĕndong, Jav., 884.
Ĕndong sili, Jav., 884.
Ĕndong woengoo, Jav., 884.
Ĕnèhĕ, Enggano, 1101.
Ĕnèho, Enggano, 1301.
Ĕngas, Madoer., 1663.
Ĕnggalating, Sangi, 1987.
Ĕngghoe, Madoer., 3006.
Ĕngkabang, Mal. W. Born., 1823.
Ĕngkan, Alf. Min. T. S., 2512.
Ĕngkan poedoet, Alf. Min. T. S., 2513.
Ĕngkaras, Mal., 283.
Ĕngkawang, Mal. W. Born., 1823.
Ĕniboeng, Mal., 2487.
Ĕnjoe, Daj. B., 830.
Ĕnjor, Madoer. B., 830.
Ĕntal, Balin., Jav., 484.
Ĕnté, Goront., 1885.
Ĕntimoen, Mal. W. Born., 934.
Ĕntjèng-ĕntjèng, Jav., 1723.
Ĕntjoeng, Jav. Indram., 3169.
Ĕntoerijan, Simaloer, 1180.
Ĕntoet-ĕntoet, Sas., 2533.
Ĕntoet-ĕntoetan, Jav., 1999.
Ĕntong, O. Jav., 2500.
Eò, Nias, 1442.
Eodoe, Enggano, 2343.
Eoefĕ, Enggano, 315.
Eoepo, Enggano, 315.
Eoewa, Enggano, 546.
Eokio, Enggano, 2169.
Eoroe, Enggano, 2343.
Epoeng, Jav., 1092.
Epok, Enggano, 830.
Epokèjak-kèjak, Enggano, 847.
Ĕpring, Jav. Ng., 404.
Ĕrang, Soend., 2487.
Ĕrèng, Madoer., 118.
Ĕrgoelò, Balin., Madoer. B., 2986.
Ĕri, Alf. Z. Cer., 1883.
Ĕrmawa, Balin., 2986.
Ĕrmawar, Jav., 2986.
Ĕro hoak-hoak, Enggano, 2911.
Ĕroba, Enggano, 584.
Ĕroe, Mal., 698.
Ĕroe boekit, Mal., 1010.
Ĕroehoetoeï, Alf. Z. Cer., 1883.
Ĕsèhi, Wetar, 2358.
Ĕsèm, Alf. Min. Tonsaw., 451.
Ĕsilatoe, Alf. Z. Cer., 2984.
Ĕsiratoe, Alf. Z. Cer., 2984.
Eslait, Alf. Boer., 2899.
Ĕsnè, Kisar, 218.
Ĕso, Jav., 1671.
Ĕstri, O. Jav., 1816.
Ĕta-òta, Alf. N. Laoet, Sap., 135.
Ĕtal, Jav., 484.
Ĕtang-ĕtang, Bonth., 9.
Ĕtè, Madoer., 595.
Ĕtèh, Jav., 595.
Ĕtjèng, Soend., 2339.
Ĕtjèng gĕdè, Soend., 2337.
Ĕtjèng gèndjèr, Soend., 3016.
Ĕtjèng lalaki, Soend., 1851.
Ĕtjèng lĕmboet, Soend., 2338.
Ĕtoe, Alf. Z. Cer., Gorom., 847.
Ĕtoo wakal, Alf. Z. Cer., 847.
Ĕtòlio, Nias, 1148.
Ĕtom, Jav., 1885.
Eurih, Soend., 1883.
Eurih gĕdè, Soend., 3012.
Ewan, Kei, 404.

F.

Fachè, Nias, 2512.
Faha, Watoeb., 2512.
Fakoe, Biman., 1537.
Fanàsa, Aroe, 2358.
Fanda, Biman., 2557.
Fanda dipi, Biman., 2558.
Fanda mèngi, Biman., 2569.
Fanda pandal, Biman., 218.
Fanili, Vele talen, 3441.
Faoe, Tim., 1799.
Farè, Biman., 2512.
Farè kèta, Biman., 2513.
Farkia, N. Guin. Noemf., 1107.
Fas, N. Guin., 2512.
Fasinaän, Gorom., 3550.
Fĕkakek, Mal. Tim., 1278.
Fòtè-fètè, Tern., 905.
Fètèng, Alf. Boer., 3113.
Fètèng mĕha, Alf. Boer., 3113.
Fètèng mitèn, Alf. Boer., 3113.
Fèto, Nias, 322.
Fi, Rotin., 1883.
Fika-fika, Tern., 2150.
Fino, Nias, 315.
Fino bèloe, Nias, 315.
Fino bowo, Nias, 315.

Fis, N. Guin. 4 R., 539.
Fisa, Tern., 708.
Fitakò, Tern., 580.
Foea, Alf. Boer., 315.
Foea poon, Alf. Boer., 315.
Foeat, Alf. Boer., 2361.
Foeat poen, Alf. Boer., 2361.
Foedi, Watoeb., 2361.
Foeè, Tim., 2661.
Foeè kasè, Tim., 284.
Foeè noetoe, Tim., 2663.
Foefoeè, Rotin., 2661.
Foefoeè ina, Rotin., 284.
Foefoeè loetoe, Rotin., 2663.
Foeò, Tern., 2663.
Foorookoewŏ, Enggano, 2717.
Footoe, Mal. Men., 3113.
Fofaoe, Alf. N. O. Halm., Mal. Mol., Tern., 125.
Fòfòki, Tern., 3169.
Fòki-fòki, Mal. Men., 3169.
Fòki-fòki oetan, Mal. Men., 3166.
Fòki-fòki popoloeloe, Mal. Men., 3169.
Fom, N. Guin. 4 R., 974.
Fom kajaoe, N. Guin. 4 R., 974.
Fombora gafo, Nias, 1174.
Foò, Biman., 2169.
Foria, Nias, 2336.

G.

Ga tèlik, Jav., 3.
Ga toentèng, Jav., 42.
Gaämĕr, Gorom, 3396.
Gabang, Daj. Z. O. Born., 887.
Gàbi, Alf. N. O. Halm., 1935.
Gabi, Tern., 3396.
Gaboesan, Soend., 180.
Gaboesan, Vulg. Mal., 3056.
Gadang, Daj. Samp., 665.
Gadĕl, Jav., 2310, 3343.
Gadĕlé, Jav., 1664.
Gadih batiëh, Minangk., 3233*a*.
Gading, Mal., 1142, 2653.
Gading bĕtina, Mal., 272.
Gading djantan, Mal., 3526.
Gading gadjah, Mal., 1290.
Gadjambang, Bat., 2751.
Gadjihan, Jav., 3219.
Gadjihan abang, O. Jav., 2848.
Gadjoe, Lamp., 212.
Gadjoes, Mal., 212.
Gadjoes hoetan, Mal., 1053.
Gado, Alf. N. O. Halm., 708.
Gadoe, Biman., 1114.
Gadoeëng, Minangk., 1114.
Gadoeëng tjina, Minangk., 3156.
Gadoeng, Balin., Jav., Mal., Soend., 1114.
Gadoeng, Boeg., Makas., 3156.
Gadoeng djaè, Balin. Semb., 1114.
Gadoeng kastoeri, Balin., 1114.
Gadoeng kĕtan, Jav., 1114.
Gadoeng koening, Jav., 1114.
Gadoeng malati, Balin., 1114.
Gadoeng tikoes, Mal., 3158.
Gadoeng tjina, Mal., 3156.
Gadoeng tombong, Balin., 1114.
Gadoengan, O. Jav., 2858.
Gadog, Soend., 459.
Gadong, Atjeh, Bat., Daj. Z. O. Born., 1114.
Gadong adong, Atjeh, 1114.
Gadong balaka, Bat., 1114.
Gadong djalor, Bat., 1114.
Gadong djoeroer, Bat., 2181.
Gadong goja, Bat., 1114.
Gadong holi-holi, Bat., 1114.
Gadong kajoe, Gajo, 2181.
Gadong lĕkat, Atjeh, 1114.
Gadong oer, Atjeh, 1114.
Gadong pira ni manook, Bat., 1114.
Gadong rambè, Bat., 1114.
Gadong ramping, Bat., 1114.
Gadong si apoer, Bat., 1114.
Gaë, Nias, 2361.
Gaè 'ndroeòe, Nias, 2359.
Gaèlè-gaèlè, Nias, 2661.
Gagaboesan, Soend., 1945, 3056.
Gagakan, Jav., 1065.
Gagan-gagan, Jav., 1065.
Gagan-gagan, O. Jav., 1852.
Gagang, Jav., 1848.
Gagang goenoeng, Jav., 3461.
Gahăroe, Mal., 283.
Gahàroe bĕtina, Mal., 283.
Gahäroe boewaja, Mal., 283.
Gahäroe lanang, Mal., 283.
Gahè, Nias, 2361.
Gahè 'ndroeòe, Nias, 2359.
Gai, Sika, 539.
Gai-gai, Mal. Amb., 3399.
Gaïn, Gorom, 2968.
Gajam, Balin. Kr., Daj. Z. O. Born., Jav., Mal., Sas., Soend., 1889.
Gajang, Mal. Mol., 1889.
Gajanti, Balin. Kr., 1887.
Gajaoe, Lamp., 2359.
Gala-gala, Bat., 1504.
Gala-gala, Mal. Tim., 3110.
Gala-gala mèrah, Mal. Tim., 3110.
Gala-gala poetih, Mal. Tim., 3110.
Galadoepa, Makas., 1062.
Galaga, Alf. Tom., 2487.
Galagah, Minangk., 3012.
Galagangsa, Mal. Amb., 1723.
Galala, Mal. Men., Tern., 1305.
Galala ajĕr, Mal. Mol., 1302.
Galala bangà, Tern., 1301.
Galala itam, Mal. Mol., 1304.
Galala laoet, Mal. Mol., 1304.
Galala oetan, Mal. Mol., 1301.
Galala poetih, Mal. Mol., 1305.
Galam, Daj., 2218.
Galar, Jav., 171.
Galèjasa, Alf. N. O. Halm., Tern., 159.
Gali-galí, Sum. W. K., 1996.
Galinggang, Bat., Mal. Bengk., Z. O. Born., 679.
Galinggĕm, Soend., 460.
Galingkang, Boeg., 679.
Galitji, Mal. Men., 532.

Galòba, Mal. Mol., Tern., 196.
Galòba batoe, Mal. Mol., 160.
Galòba doerijang bŏsar, Mal. Mol., 203.
Galòba koesi, Tern., 160.
Galòba oetan, Mal. Men., 890.
Galòba papoewa, Tern., 203.
Galòba pòpòloeloe, Tern., 203.
Galoega, Mal. Batav., O. Jav., Soend., 460.
Galoegoe, Jav., 507.
Galoeh, Bat., 2361.
Galoempit, Soend., 3305.
Galoenggoeng, Bat. Mand., 414.
Galoga, Bat., 3012.
Galopang, Alf. Min. Bant., 3383.
Gama, Watoeb., 1889.
Gàmàsi, Makas., 339.
Gamat, Mal., 2879.
Gambas, Jav., 2107.
Gambé, Atjeh, Nias, 3396.
Gambéë, Atjeh, 3396.
Gambèrè, Boeg., Makas., 3396.
Gambië, Minangk., 3396.
Gambili, Daj., 846.
Gambir, Bat., Jav., Mal., Soend., 3396.
Gambir ajĕr, Mal., 1800.
Gambir laoet, Mal. Mol., 815.
Gambir oetan, Vulg. Mal., 1937.
Gambir tjaj, Soend., 1935.
Gambir toepai, Sum. W. K., 3401.
Gambir-gambir, Mal., 854.
Gambir-gambir, Sum. W. K., 742.
Gambir-gambir hoetan, Mal., 3398.
Gambir-gambir paja, Mal., 3398.
Gambiran, Jav., 1493.
Gambiri, Bat., 135.
Gamboe, Alf. Tom., 1314.
Gamboë, Loehoe, 3396.
Gamé-gamé, Bat., 397.
Gamei-gamei, Sum. W. K., 397.
Gamĕt, Jav., 1898.
Gamĕt, Soend., 757.
Gamik, Mal. Bengk., 2879.
Gamoe, Gorom, 2460.
Gamongan, Balin., 3552.
Ganas, Soend., 218.
Ganas beureum, Soend., 218.
Ganas bògor, Soend., 218.
Ganas prasman, Soend., 218.
Ganas sabrang, Soend., 153.
Ganda, Alf. Min. Bant., 143.
Gandajakan, Jav., 432.
Gandapoera, Balin. Makas., Mal., 1789.
Gandarija, Mal., Soend., 489.
Gandarisa, Biman., 1948.
Gandaroekam, Mal., 1549.
Gandaroesa, Alf. Min., Mal., Soend., 1948.
Gandaroesa beureum, Soend., 1948.
Gandaroesa bòdas, Soend., 1948.
Gandaroesa djantan, Mal., 726.
Gandaroesa koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 1948.
Gandaroesa mahamoe, Alf. Min. Bent., 1948.
Gandaroesa mawoerò, Alf. Min. Bent., 1948.
Gandaroesa oetan, Mal. Amb., 1618.
Gandaroesa poeti, Alf. Min. T. L., T. S. 1948.
Gandaroesa raindang, Alf. Min. T. P., 1948.
Gandaroesa rangdang, Alf. Min. T. B., 1948.
Gandaroesa roendang, Alf. Min. T. S., 1948.
Gandasoeli, Mal., 1740.
Gandasoeli hoetan, Mal., 1742.
Gandasoeli koening, Mal., 1740.
Gandasoeli poetih, Mal., 1740.
Gandasòli, Soend., 1740.
Gandasòli beureum, Soend., 1740.
Gandasòli bòdas, Soend., 1740.
Gandatòri, Mal., 1217.
Gandi-gandi, Bonth., 3000.
Gandis, Daj. Z. O. Born., 1594.
Gandja, Mal., 631.
Gandja hoetan, Mal., 877.
Gandja rami tjina, Mal., 876.
Gandjèng, Boeg., Makas., 2719.
Gandjèng kongkong, Makas., 2731.
Gandjèng taï asoe, Boeg., 2731.
Gandjèng taï kàsoe, Boeg., 2731.
Gandjò, Minangk., 631.
Gandoem, Jav., Madoer., Minangk., Soend., 3099.
Gandòla, Soend., 429.
Gandòla beureum, Soend., 430.
Gandòla bòdas, Soend., 429.
Gandòrijah, Minangk., 489.
Gandri, Jav., 500.
Gandroeng, Soend., 3113.
Ganèmoe, Mal. Mol., Tern., 1671.
Gangai daägon, Alf. Min. Ponos., 1471, 2816.
Gangai koesei, Alf. Min. Ponos., 1601.
Gangai loenok, Alf. Min. Ponos., 964.
Gangai loenow, Alf. Min. Ponos., 358.
Gangai mamang, Alf. Min. Ponos., 1924.
Gangai manoek, Alf. Min. Ponos., 2648.
Gangang baòe balandà, Makas., 2477.
Gangang bòsi, Makas., 1573.
Gangang karaèng, Makas., 3205.
Gangang kila, Makas., 1573.
Gangang tingkòro, Makas., 2751.
Ganggang, Jav., 1848.
Ganggang goenoeng, Jav., 3461.
Ganggangan, O. Jav., 1733.
Ganggĕnei, N. Guin. Tan. Mer., 3550.
Ganggĕng, Jav., Soend., 1848.
Ganggĕng landeuh, Soend., 1944.
Ganggĕng tjaj, Soend., 1848.
Ganggò, Atjeh, Minangk., 1357.
Ganggong, Daj. Z. O. Born., 2337.
Gangsàlan, Jav. Kr. D., 2902.
Gangsàlan pĕtak, Jav. Kr. D., 2902.
Gangsàlan wantah, Jav. Kr. D., 2902.
Gani, Atjeh, 3396.
Ganitri, Balin., Soend., 1217.
Ganoeak, Mal. Tim., 22.
Ganrong, Daj. Z. O. Born., 1114.
Gantalang, Daj. Z. O. Born., 1588.
Gantènan, O. Jav., 3461*a*.
Ganti, Jav., 2045.
Gantjèng, Boeg., 2719.
Gantji, Boeg., Makas., 1278.
Gaol, Bat., 2361.
Gapĕs, Atjeh, 1686.
Gapeuëh, Atjeh, 1686.
Gar-àgar, Madoer. S., 1694.
Garama koesoe, Tern., 229.
Garang goenoeng, Jav., 288.
Gàridimong, Boeg., Makas., 199.
Garing, Alf. Min., 2358.
Garingging, Bat., 910.
Garoe, Balin., Boeg., Jav., Makas., Sas., Soend., 283.
Garoe hideung, Soend., 283.
Garoe kapas, Soend., 283.
Garoe lanang, Balin., 283.
Garoegoer, Bat., 1591.
Garoenggang, Bat., Daj. Z. O. Born., 894.
Garoentang, Bat., Minangk., 2592.
Garoet, Jav., 2188.
Garoetà tèdong, Boeg., Makas., 3001.
Garòso, Biman., 247.
Gasèp, Mal. Batav., 1889.
Gasing-gasing, Mal., 768, 2645.

Gàtang, Minangk., 3209.
Gata oeroe, Alf. N. W. Halm., 411.
Gatèp, Balin., Mal. Batav., 1889.
Gatèp pahit, Mal. Batav., Soend., 3025.
Gatèt, Soend., 1889.
Gatja, Atjeh, 2004.
Gatjĕng, O. Jav., 211.
Gatoengang, Boeg., 459.
Gawajà, Alf. N. O. Halm., Tern., 2862.
Gawang, Mal. Tim., 887.
Gawàsa, Alf. N. O. Halm., 3465.
Gĕbang, Balin., Jav., Soend., 887.
Gĕdang, Balin., Lamp., Soend., 665.
Gĕdang, Jav., 2361.
Gĕdang awèwè, Soend., 665.
Gĕdang bĕtjitji, Jav., 2359.
Gĕdang gandoel, Soend., 665.
Gĕdang lalàkina, Soend., 665.
Gĕdang rèntèng, Balin., 665.
Gĕdang sĕpĕt, Jav., 2359.
Gĕdang tjantèl, Balin., 665.
Gĕdang tjitji, Jav., 2359.
Gĕdang tjòblong, Balin., 665.
Gĕdangan, Jav. Ng., 2326.
Gĕdèbong, Soend., 2743.
Gédi, Mal. Men., 1794.
Gédi bobòtjà, Mal. Men., 1794.
Gédi mérah, Mal. Men., 1794.
Gédi poetih, Mal. Men., 1794.
Gĕgambir, Mal., 854.
Gĕgambir hoetan, Mal., 3398.
Gĕgambir paja, Mal., 3398.
Gĕgasing, Mal., 768, 2645.
Gĕgĕntèlan, Soend., 1131.
Gègèring, Mal., 910.
Gègèring djantan, Mal., 911.
Gĕgoela, Sas., 630.
Gègirang, Balin., 2007.
Gèhat, Daj. Kat., 315.
Gèhgèran, Soend., 2313.
Géhoe, Alf. Boer., 847.
Géhoet, Alf. Boer., 847.
Gĕlagah, Mal., 3012.
Gĕlam, Jav., Mal., Soend., 2218.
Gĕlam boekit, Mal., 2021.
Gĕlam poetih, Lamp., 1339.
Gĕlam tikoes, Mal., 1339.
Gélang, Jav., Mal., 2837, 3111.
Gèlang, Makas., Soend., 2837, 3111.
Gélang laoet, Mal., 3111.
Gélang mérah, Mal., 3111.
Gélang pasir, Mal., 2837.
Gélang poetih, Mal., 3111.
Gélang soesoe, Mal., 1387.
Gèlang tàna, Makas., 3111.
Gĕlanggang, Jav., 3012.
Gĕlènggang, Mal., 679.
Gĕlènggang batawi, Mal., 683.
Gĕlènggang bĕsar, Mal., 679.
Gĕlènggang kĕtjil, Mal., 691.
Gĕlènggang padang, Mal., 691.
Gĕlĕtja, Mal., 2370.
Gĕli-gĕli, Mal., 1996.
Gĕlim, Atjeh, 835.
Gĕlinggĕm, Mal. Batav., 460.
Gĕlo, Jav., 847.
Gĕlo paré, Jav., 1006.
Gĕlò-gĕlò, Boeg., 2049.
Gĕloegoer, Mal., 1591.
Gĕloegoer gadjah, Mal., 2908.
Gĕloegoer koening, Mal., 1597.
Gèmbili, Jav., 846.
Gĕmbirit, Jav., 3282.
Gĕmbiroeng, Jav., 374.
Gĕmbolang, Jav., 2858.
Gĕmbolo, Jav., 828.
Gĕmbor, Jav., Soend., 1982.
Gĕmbor kĕlo, Jav., 1982.
Gĕmiwang koening, O. Jav., 1302.
Gĕmpinis, Balin., 2226.
Gĕmpoer, Jav., 2078.
Gĕmpol, Jav., Mal. Batav., 3039.
Gĕmpol kĕtèk, Jav., 2417.
Gĕmpong, Jav., 2238.
Gĕnditĕri, Mal., 1217.
Gĕndiwoeng, Jav., 2487.
Gĕndjé, Jav., 631.
Gĕndjè, Soend., 631.
Gĕndjéjan, O. Jav., 335.
Gèndjih, Madoer., 631.
Gĕndjoran, Jav., 2613.
Gĕndoeroe, Jav., 669.
Gĕndola, Balin., Mal. Bat., 429.
Gĕndola mérah, Mal. Batav., 430.
Gĕndola mirah, Balin., 430.
Gĕndola poetih, Balin., Mal. Batav., 429.
Gĕndong, Boeg., Makas., 3099.
Gèndong anak, Mal. Batav., 2690.
Gĕndrĕk, O. Jav., 429.
Gĕnitri, Jav., Mal., 1217.
Gĕntawas, Balin., 3523.
Gĕrèpèng, Atjeh, 3473.
Gèring-gering, Mal., 910.
Gèring-gèring djantan, Mal., 911.
Gĕrip, Mal., 3515.
Gĕrip bĕsi, Mal., 3515.
Gĕrip mérah, Mal., 3411.
Gĕrip nasi, Mat., 3411.
Gĕrip poetih, Mal., 3408.
Gĕrip tĕmbaga, Mal., 3410.
Gĕrit-gĕrit, Mal., 3515.
Gĕrit-gĕrit mérah, Mal., 3411.
Gĕrit-gĕrit nasi, Mal., 3411.
Gĕrit-gĕrit poetih, Mal., 3408.
Gĕrit-gĕrit tĕmbaga, Mal., 3410.
Gĕrnawa, Balin., 2986.
Gĕroenggoeng, Mal. Pal., 2422.
Gĕroentang, Atjeh, 2592.
Gĕronggang, Mal., 894.
Gĕrto, Atjeh, 2346.
Gĕsĕng, Jav., 2596.
Gĕtah poejoeh, Mal., 2018.
Gĕtang, Mal., 3209.
Gĕtas, Balin. Kr., 2169.
Gĕtasan, Jav., 522.
Gĕtĕm, Sas., 3193.
Gĕtih oerip, Jav., 1389.
Geureung, Soend., 2645.
Geureung beureum, Soend., 3228.
Geureung bòdas, Soend., 768.
Geutapang, Atjeh, 3313.
Gèwor, Soend., 232.
Ghadhoeng, Madoer., 1114.
Ghadhoeng tambha, Madoer., 3156.
Ghadhoeng tjèna, Madoer., 3156.
Ghàdjam, Madoer., 1889.
Ghak-saghàkan binèk, Madoer., 42.
Ghak-saghàkan lakèk, Madoer., 3.
Ghak-saghàkan tongtèng, Madoer., 42.
Ghalaghas, Madoer., 3012.
Ghalandingan, Kang., 2027.
Ghaloedhroe, Madoer., 3366.
Ghaloedhroe paghar, Madoer., 3366.
Ghaloedhroe tabar, Madoer., 3366.
Ghaloegha, Madoer., 460.
Ghaloegha bhiroe, Madoer., 460.

Ghaloegha bhiroe langè, Madoer., 460.
Ghaloegha boengò, Madoer., 460.
Ghaloegha lor, Madoer., 460.
Ghaloegha manè, Madoer., 460.
Ghaloegha sarò, Madoer., 460.
Ghalompang, Kang., 3234.
Ghambhir, Madoer., 3396.
Ghandaroesa, Madoer., 1948.
Ghandoeroe, Madoer., 669.
Ghangghĕng, Madoer., 1848.
Ghan-ghagan, Madoer., 1852.
Ghantè, Madoer., 2045.
Gharoe, Madoer., 283.
Gharoenggoeng, Madoer. B., 2998.
Ghàwa, Madoer. S., 834.
Ghĕdhang, Kang., 665.
Ghĕdhang, Madoer., 2361.
Ghĕlam, Madoer., 2218.
Ghirang, Madoer., 2011.
Ghoe-djhaghoe, Madoer., 2578.
Ghoelèng-ghoelèng, Kang., 784.
Ghoendang, Madoer., 1520.
Ghootjaj, Madoer. B., 143.
Ghoewak, Kang., 1108.
Gidi, Mal. Men., 1794.
Gidi bobòtjà, Mal. Men., 1794.
Gidi mèrah, Mal. Men., 1794.
Gidi poetih, Mal. Men., 1794.
Gifal, Aroe, 847.
Gigi gadjah, Mal., 56.
Gigil, Jav., 1088.
Gigiring, Mal., 910.
Gigiring djantan, Mal., 911.
Gigirinting, Soend., 970.
Gijam, Mal., 3443.
Gijanti, Jav., 1887.
Gilamoe, Sangi, 1277.
Gilèn, O. Jav., 1294.
Gilitòpa, Alf. N. O. Halm., 3056.
Giloe, Alf. N. W. Halm., 1624.
Gimbèr, Koeboe, 3396.
Gindjè, Jav., 631.
Ginggijang, Soend., 2011.
Ginggijang boureum, Soend., 2009.
Ginggijang lĕmboet, Soend., 2008.
Gintang, Mal. Amb., Saleijer, 668.
Gintang itam, Mal. Amb., 2459.
Gintang poetih, Mal. Amb., 938.
Gintoong, Jav., 2261.
Gintoeng, Soend., 459.
Gintoengan, Balin., 459.
Girang, Jav., 2011.
Giriëng-giriëng, Minangk., 910.
Giring landak, Jav., 910.
Giring-giring, Mal., 910.
Giring-giring djantan, Mal., 911.
Girinting kawah, Soend., 1615.
Girintingan, Soend., 970.
Gisòrò, Alf. N. O. Halm., 3556.
Gitan, Sum. W. K., 2246, 3513.
Gitan andjing, Sum. W. K., 2031.
Gitan boeroeng, Sum. W. K., 3513.
Gitan gĕdang, Sum. W. K., 3515.
Gitan kĕlapa, Sum. W. K., 3408.
Gitan kĕtjil, Sum. W. K., 2030.
Gitan mantjik, Sum. W. K., 1202.
Gitan minjak, Sum. W. K., 1862.
Gitan ngarik, Sum. W. K., 3517.
Gitan sirih, Sum. W. K., 3412.
Gitan soesoe, Sum. W. K., 3515.
Gitan tĕmbaga, Sum. W. K., 3515.
Gitipi tanà, Alf. N. O. Halm., 203.
Glagah, Balin., Jav., 3012.
Glagah ploempoeng, Jav., 1382.
Glagah proempoeng, Jav., 1382.
Glanggang, Jav., 3012.
Glĕdog pantò, Soend., 1589.
Glĕga, Jav. kr. D., 507.
Glèm, Atjeh, 835.
Glima, Atjeh, 2902.
Glimeu, Atjeh, 2902.
Glinggang, Atjeh, 679.
Glingtoeng, Jav., 459.
Glintoengan, Jav., 459.
Gloah, Gajo, 2984.
Gloegoe, Jav., 507.
Glonggong, Jav., 3012.
Goa, Alf. Tom., 3550.
Gòbès, Madoer. S., 495.
Goboe, Tern., 857.
Godà, Alf. N. O. Halm., 1314
Godĕm, Balin., 3193.
Godihò, Tern., 831.
Godihò tjina, Tern., 2452.
Gòdji, Alf. N. O. Halm., 719.
Godoe, Nias, 2628.
Gòdong babing, Jav., 3054.
Gòdong dĕngĕn, Jav., 244.
Gòdong djaloe mampang, Jav., 3076.
Gòdong èntong, Jav., 1386.
Gòdong inggoe, Jav., 3006.
Gòdong koetjing, Jav., 2313.
Gòdong landĕp, Jav., 418.
Gòdong lĕmah, Jav., 2356.
Gòdong loeloewan kĕbo, Jav., 2582.
Gòdong mangkòkan, Jav., 2550.
Gòdong mata koetjing, Jav., 2002.
Gòdong minggoe, Jav., 3006.
Gòdong nga, Jav., 2950.
Gòdong nòdja, Jav., 3251.
Gòdong oela, Jav., 1011.
Gòdong poesĕr, Jav., 1866.
Gòdong poesĕr, O. Jav., 2690.
Gòdong prasman, Jav., 1384.
Gòdong sidagoeri, Jav., 3188.
Gòdong sikil, Jav., 2002.
Gòdong tapak liman, Jav., 1257.
Gòdong tlotoh, O. Jav., 940.
Gòdong wĕdoesan, Jav., 77.
Gòdong widadari, Jav., 109.
Goeawè, Alf. N. W. Halm., 2169.
Goebis, Madoer., 495.
Goedè, Jav., 2601.
Goedèjan, Jav., 2023.
Goedèjan, O. Jav., 526.
Goedir, Jav., Madoer., 1277.
Goef, N. G. 4 R., 1622.
Goegoera, Alf. N. O. Halm., 1889.
Goehèba magòlò tjifi, Tern., 1309.
Goejanga, Alf. Min. Ponos., 189.
Goejangan, Alf. Min. T. L., 1438.
Gòël, Soend., 3193.
Goelinggang, Minangk., 679.
Goelinggang laoeïk, Minangk., 691.
Goelò, Soend., 2986.
Goeloebèngè, Alf. N. O. Halm., 319.
Goeloembae, Makas., 2883.
Goeloen, Jav., 2860.
Goemboelanai, Tid. Born., 2487.
Goembot, Bat., 1518.
Goemi, Alf. N. O. Halm., 1892.
Goemimi, Alf. N. W. Halm., 1892.
Goemirà, Tern., 2854.
Goemitir, Balin., 3291.
Goenaga, Tern., 319.
Goenda, Jav., Soend., 3205.

Goonda leutik, Soend., 1787.
Goondjaè, Soend., 2604.
Goondoer, Bat., 455.
Goengar, Aroe, 3011.
Goenggoeroetoe, Soend., 3481.
Goenggrang, Jav., 1835.
Goeni, Madoer., Mal., 876.
Goerabàti, Alf. N. O. Halm., Tern., 2551.
Goerah, Mal., 3033.
Goerah boekit, Mal., 1288.
Goeràti, Alf. N. O. Halm., 945.
Goeràtji, Tern., 945.
Goeràtji karabangà, Tern., 949.
Goerda, Jav., 1442.
Goewaë, Tern., 2169.
Goewi, Sawoe, 539.
Gof, N. Guin. 4 R., 1622.
Gofàsa, Mal. Mol., Tern., 3465.
Gofàsa batoe, Mal. Mol., 1976.
Gofàsa gàbà, Tern., 3471.
Gofàsa gàba-gàba, Mal. Mol., 3471.
Gofàsa maré, Tern., 1976.
Gofàsa poetih, Mal. Men., 1976.
Gofoe djèlà-djèlà, Tern., 2510.
Gòfoe goeroemi dòdò, Tern., 1763.
Gòfoe hairan, Tern., 2028.
Gòfoe oekoe manjèfo, Tern., 1285.
Gòfòté, Tern., 1318.
Gògiòlo, Alf. N. O. Halm., 2313.
Gògòan, Alf. Min. T. L., T. S., 1364.
Gògòan in taloen, Alf. Min. T. L., 1373, 2217.
Gogòdongan, Jav., 837.
Gogòmò, Alf. N. O. Halm., 339.
Gogopoa, Alf. N. O. Halm., 953.
Gogòta, Alf. N. W. Halm., 3550.
Gohi, Mal. Amb., Tern., 1523.
Gòhok, Mal. Batav., 1347.
Gòhòra, Alf. N. O. Halm. K., 2382.
Goihawas, Sika, 2862.
Gojawas, Mal. Mol., 2862.
Gojawas kĕtjil, Mal. Mol., 2863.
Gojawas laki-laki, Mal. Mol., 2863.
Gòko, Alf. N. O. Halm., 3550.
Gòlòbà, Mal. Mol., Tern., 196.
Gòlòbà batoe, Mal. Mol., 160.
Gòlòbà doerijang bĕsar, Mal. Mol., 203.
Gòlòbà koesi, Tern., 160.
Gòlòbà oetan, Mal. Men., 890.
Gòlòbà papoewa, Tern., 203.
Gòlòbà pòpòloeloe, Tern., 203.
Gòlòbè, Alf. N. O. Halm., 160.
Gombili, Mal. Bandj., 846.
Gomboe, Nias, 2479.
Gombong, Jav., 1797.
Gomoe, Mal. Amb., Men., Tern., 339.
Gomoe bangà, Tern., 338.
Gomoe oetan, Mal. Men., 338.
Gompong, Soend., 336.
Gona, Nias, 218.
Gonda, Balin., 3205.
Gonda djago, Balin., 3205.
Gondal, Alf. Amb., 1490.
Gondang, Balin., Jav., 1520.
Gondang abang, Jav., 1520.
Gondang idjo, Jav., 1520.
Gondang kasih, Jav., 60.
Gondang pootih, Jav., 1520.
Gondang tjarak, Jav., 1520.
Gondapoera, Jav., 1614, 1789.
Gondarija, Jav., 489.
Gondaroekŏm, Jav., 1549.
Gondaroesa, Jav., 1948.
Gondasoeli, Jav., 1740.
Gondasoeli abang, Jav., 1740.
Gondasoeli poetih, Jav., 1740.
Gonggĕng, Mal. Batav., 1848.
Gongsèng, Soend., 628.
Gongsèng gĕdè, Soend., 2351.
Gòni, Jav., Madoer. B., Soend., 876.
Gonra, Boeg., Makas., 3205.
Gorà, Mal. Men., Tern., 1314.
Gorà babi, Mal. Men., 1374.
Gorà jàdi, Mal. Men., 1314.
Gorà mawar, Mal. Men., 1330.
Gorà mérah, Mal. Men., 1337.
Gorà oetan, Mal. Men., 1377.
Gorà panté, Mal. Men., 1367.
Gorà poetih, Mal. Men., 1337.
Gorà taranaté, Mal. Men., 1381.
Gorà taranaté mérah, Mal. Men., 1381.
Gorà taranaté poetih, Mal. Men., 1381.
Goràkà, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern., 3556.
Goràka bangà, Tern., 3555.
Goràka mérah, Mal. Men., 3556.
Goràkà oetan, Mal. Men., 3555.
Goràka poetih, Mal. Men., 3556.
Gorang, Jav., 3357.
Gorang irĕng, Jav., 1835.
Gorang lànang, Jav., 1835.
Gorat, Bat., 2175.
Goring-goring, Bat., 803.
Goriòdo, Alf. N. O. Halm., 3216.
Gòro, Boeg., 1256.
Gòrò mata boeta, Tern., 1414.
Gòrò-gòrò, Mal. Men., Tern., 719.
Gòrò-gòrò magòfoe, Tern., 1070.
Gòro-gòrò oetan, Mal. Men., 573.
Gòrongkòrong pangampi, Boeg., 910.
Gosaoe madoengi, Tern., 2686.
Gosè, Boeg., Makas., 1694.
Gòsoengi, Alf. N. O. Halm., Tern., 1277.
Gòsòra, Alf. N. O. Halm., Tern., 2382.
Got, Jav., 6.
Got lawé, Jav., 9.
Got ri, Jav., 6.
Gòti, Bat., 178.
Gòtji, Boeg., 642.
Gotjila, Makian, 3550.
Gowi, Nias, 1107.
Gowoöe, Tern., 1078.
Gòwok, Jav., 1347.
Grawang, Jav., 2539.
Grèk-grèk, Atjeh, 910.
Grèng-grèngan, Balin., 910.
Gring-gring, Balin., 910.
Gringging, Jav., 2227.
Grinting, Jav., 970.
Groenggoeng kĕbo, O. Jav., 2999.
Groenggoeng lanang, O. Jav., 3000.
Groenggoeng tjilik, O. Jav., 2998.
Groephoeëng agam, Atjeh, 3473.

H.

Ha, Balin. Semb., 1432.
Haboe-haboe, Bat., 2755.
Hadas, Soend., 1560.
Hadĕ, Rotin., 2512.
Hadĕ dima, Rotin., 2513.
Hadĕ koa, Rotin., 2513.
Hadĕs, Soend., 1560.
Hadjĕli, Soend., 835.
Hadjèrè, Soend., 836.
Hadjèrè leutik, Soend., 836.
Hadoeri, Saleijer, 3066.
Haé, Kisar, 2512.
Hafò, Tern., 603.
Hagèri, Alf. Boer., 1573.
Hagèt, Alf. Boer., 135.
Hagi, Alf. Boer., 135.
Hahadĕsan, Soend., 2276.
Hahanjiran, Soend., 865, 1221.
Hahaoean, Soend., 1216.
Hahaoean peutjang, Soend., 1216.
Hahapaän, Soend., 1552, 2691.
Hahapaän gĕdè, Soend., 1553.
Hahomboe, Bat., 2311.
Hail-hail, Bat., 3399.
Haïla, Alf. N. Laoet, 2663.
Hairani, Alf. N. O. Halm., 2028.
Hajoe ara, Bat., 1432.
Hajoe ara baringin, Bat., 1442.
Hajoe ara gitan, Bat., 1462.
Hajoe ara mòtoeng, Bat., 1518.
Hajoe hamindjon, Bat. Mand., 3262.
Hajoe hamojan, Bat., 3262.
Hajoe hapoer, Bat., 1174.
Hajoe pangir, Bat., 125.
Hajoe toesam, Bat., 2714.
Hajoem, Lamp., 191.
Hajoem handak, Lamp., 191.
Hajoem kĕroewi, Lamp., 194.
Hajoem soeloeh, Lamp., 193.
Hajoeroe, Alf. Amb., Oel., 1114.
Hakal, Alf. Har., 847.
Hakam, Daj. Kat., 3546.
Hakar, Alf. Z. Cer., 847.
Hala, Alf. Cer., Har., 2512.
Hala, Biman., 1973.
Hala kastéla, Alf. Z. Cer., 3550.
Hala poeloeti, Alf. Cer., 2513.
Halaban, Mal. Z. O. Born., Minangk., 3470.
Halaban boengoer, Mal. Z. O. Born., 3474.
Halaban tandoek, Mal. Z. O. Born., 3470.
Hàlai, Mal., 2634.
Halajong, Mal. Bandj., 2487.
Halal, Alf. N. Laoet, Sap., 2512.
Halalang, Daj., Mal. Bandj., 1883.
Halambawa, Nias, 2177.
Halaor, Mal. Amb., 2078.
Halaor daoen aloes, Mal. Amb., 2078.
Halaor daoen bĕsar, Mal. Amb., 2078.
Halas, Bat., 159.
Halatal, Alf. N. Laoet, 2968.
Halawas, Bat., 159.
Halè, Sika, 2748.
Haléki, Alf. Amb., 801, 2128.
Halija, Mal., 3556.
Halija bara, Mal., 3556.
Halija ĕnggang, Mal., 569.
Halija hoetan, Mal., 1642.
Halija kĕra, Mal., 1639.
Halija padi, Mal., 3553.
Halija tikoes, Mal., 1643.
Halim, Lamp., 1414.
Haloempang, Bat., 3234.
Haloendang, Bat., 2980.
Halolo, Alf. Amb., 2281.
Hamàka, Alf. N. O. Halm. K., 784.
Hamandikè, Bat., 784.
Hamàsi, Makian, 2512.
Hamba radja, Mal., 912.
Hambawa, Nias, 2175.
Hambawan, Daj. Z. O. Born., 2178.
Hambèrang, Soend., 1465.
Hambèrang bàdak, Soend., 1465.
Hambèrang beunjeur, Soend., 1441.
Hambèrang beureum, Soend., 1465.
Hambèrang bòdas, Soend., 1518.
Hambèrang leutik, Soend., 1466.
Hambèrang minjak, Soend., 1434.
Hambèrang sĕgoeng, Soend., 1434.
Hambijĕ, Daj. Z. O. Born., 2289.
Hambiri, Bat., 135.
Hambiroeng, Soend., 3446.
Hambiroeng beureum, Soend., 3446.
Hamboelong, Daj. Samp., 2289.
Hamèrang, Soend., 1465.
Hamèrang bàdak, Soend., 1465.
Hamèrang beunjeur, Soend., 1441.
Hamèrang beureum, Soend., 1465.
Hamèrang bòdas, Soend., 1518.
Hamèrang leutik, Soend., 1466.
Hamèrang minjak, Soend., 1434.
Hamèrang sĕgoeng, Soend., 1434.
Hamija, Biman., 413.
Hamiroeng, Soend., 3446.
Hamiroeng beureum, Soend., 3446.
Hamoe, Alf. Min. Bent., 2968.
Hampalam, Daj. Z. O. Born., 2169.
Hampalas, Daj. Samp., 1514.
Hampalèh, Minangk., 1514.
Hampalèh bàtang, Minangk., 1514.
Hampalèh oela, Minangk., 1455.
Hampalèh rimbò, Minangk., 3323.
Hampĕdoe kajoe, Sum. W. K., 1137.
Hampĕlas, Daj. Kat., Soend., 1514.
Hampĕlas amis mata, Soend., 1445.
Hampĕlas areuj, Soend., 1503.
Hampĕlas bàdak, Soend., 1484, 3453.
Hampĕlas lĕmboet, Soend., 1514.
Hampĕlom, Lamp. B. Ag., 2169.
Hampĕroe, Soend., 3492.
Hampĕroe bàdak, Soend., 3282, 3492.
Hampĕroe bàdak leuweung, Soend., 2873.
Hampĕroe bògò, Soend., 714.
Hampjal, Balin. Kr., 412.
Hanaét, Alf. Z. Cer., 3445.
Hanaoe, Daj. Samp., Lamp., Loeboe, Mal. Bandj., 322.
Handaroesa, Soend., 1948.
Handaroesa beureum, Soend., 1948.
Handaroesa bòdas, Soend., 1948.
Handawaj, Balin., 2709.
Handèong, Soend., 862.
Handeuleum, Soend., 1697.
Handeuleum beureum, Soend., 1697.
Handeuleum bòdas, Soend., 1697.
Handeuleum hèdjò, Soend., 1697.
Handibong, Daj. Samp., 2487.
Handis, Bat., 1594.

Handiwoeng, Soend., 2487.
Handiwong, Daj. Samp., 2487.
Handja, Soend., 2414.
Handjalòtong, Daj. Z. O. Born., 1182.
Handjawar, Soend., 2709.
Handjěli, Soend., 835.
Handjèrè, Soend., 836.
Handjèrè leutik, Soend., 836.
Handjoewang, Soend., 884.
Handjoewang beureum, Soend., 884.
Handjoewang bòkor, Soend., 884.
Handjoewang hèdjò, Soend., 884.
Handjoewang kasintoe, Soend., 884.
Handjoewang měrak, Soend., 884.
Handjoewang tjòmas, Soend., 884.
Handrifa, Nias, 2151.
Handwang, Balin., 884.
Handwang bang, Balin., 884.
Handwang běněh, Balin., 884.
Handwang loengsir, Balin., 884.
Handwang tjěměng, Balin., 884.
Hangè, Tern., 178.
Hanggàsa, Soend., 204.
Hanggàsa beureum, Soend., 204.
Hanggàsa bòdas, Soend., 204.
Hanggàsa gědè, Soend., 201.
Hanggàsa lěmboet, Soend., 199.
Hangkàri, Alf. N. O. Halm. K., 787.
Hangò, Sawoe, 665.
Haniboeng, Lamp., 2487.
Hano, Balin., 322.
Hanoedja, Balin. Kr., 2319.
Hanoewa, Alf. Amb., 2134.
Hantap, Sas., 3456.
Hantap, Soend., 3244.
Hantap bàdak, Soend., 3236.
Hantap batoe, Soend., 3237.
Hantap bèjas, Soend., 3235.
Hantap beureum, Soend., 3236.
Hantap dapoeng, Soend., 3236.
Hàntap gědè, Soend., 3236.
Hantap heulang, Soend., 3238.
Hantap lěmboet, Soend., 3231.
Hantap leuweung, Soend., 3232.
Hantap paraj, Soend., 3229.
Hantap pàsang, Soend., 3240.
Hantimoen, Daj., Lamp., Locboe, 934.
Haò, Nias, 404.
Haò adoelò, Nias, 411.
Haò 'mbitaha, Nias, 3066.
Haoe, Alf. Cer., 2169.
Haoe, Alf. N. O. Halm., 2663.
Haoe ai, Wetar, 1799.
Haoe ètoet ai, Alf. Amb., 2533.
Haoe ètoet raoeï, Alf. Z. Cer., 2533.
Haoe méni, Tim., 3029.
Haoe òtoet raoeï, Alf. Oel., 2533.
Haoefò, Tim., 2345.
Haoer, Alf. Z. Cer., 2169.
Haoer, Mal., 404.
Haoer badoeri, Mal. Bandj., 409.
Haoer bahènda, Mal. Bandj., 411.
Haoer batoe, Mal. Bandj., 3066.
Haoer gading, Mal., 411.
Hapal-hapal, Bat., 520.
Hapas, Bat., 1686.
Hapas hajoe ara, Bat., 1686.
Hapas hoelèmbang, Bat., 1686.
Hapèsong, Bat., 2575.
Hapijas, Bat., 228.
Hapinis, Bat., 3154.
Hapit, Soend., 2652.
Hàpo, Alf. N. O. Halm., 603.
Hapoendoeng, Bat., 395.
Hapoer baroes, Bat., 1174.
Hapong, Daj. Z. O. Born., 2460.
Hara, Lamp., 1432.
Hara gatol, Lamp., 1435.
Haramaj, Soend., 475.
Haramaj awèwè, Soend., 476.
Haramaj lalàki, Soend., 475.
Harambir, Bat., 830.
Harambir godang, Bat., 830.
Harambir lasoena, Bat., 830.
Harambir limò gading, Bat., 830.
Harambir rata, Bat., 830.
Harambir ronda, Bat., 830.
Harambir singkoet, Bat., 830.
Harambòdja, Bat., 784.
Harami, Lamp., 475.
Haramonting, Bat., 2978.
Harangka, Bat., 693.
Harashas, Soend., 2565.
Harashas gědè, Soend., 2560.
Harashas lalàki, Soend., 1865.
Harashas leutik, Soend., 2565.
Harashas tjaj, Soend., 2556.
Haratak, Daj. M., 2661.
Harè-harè mombang boroe, Bat., 2433.
Harěměng, Soend., 897.
Harěměng boetoen, Soend., 896.
Harěměng gědè, Soend., 899.
Harèndong, Soend., 2222.
Harèndong areuj, Soend., 900.
Harèndong areuj bòdas, Soend., 1156.
Harèndong bàdak, Soend., 2204.
Harèndong boeloe, Soend., 2204.
Harèndong dijoek, Soend., 2210.
Harèndong goenoeng, Soend., 2225.
Harèndong mangandeuh, Soend., 2212.
Harèndong sabrang, Soend., 2978.
Harèndong tangkoerak, Soend., 2529.
Harèndong tapok, Soend., 2213.
Harèno, Soend., 1706.
Harètak, Daj. B., Kat., 2661.
Hareuëus, Soend., 3000.
Hareuëus bàdak, Soend., 3000.
Hareuëus leutik, Soend., 3000.
Hareuëus minjak, Soend., 3000.
Hareuga, Soend., 457.
Harijang, Soend., 442.
Harijang beureum, Soend., 442.
Harijang boeloe, Soend., 448.
Harijang dijoek, Soend., 447.
Harijang peutjang, Soend., 450.
Harijara, Bat., 1432.
Harijara djabi-djabi, Bat., 1510.
Harijara gitan, Bat., 1462.
Harijara mòtoeng, Bat., 1518.
Harijara sidaboelan, Bat., 1526.
Harijas, Daj. Ng., 2361.
Harikoekoen, Soend., 36.
Haringin, Soend., 689.
Harita, Nias, 2661.
Harita hili, Nias, 2865.
Harita 'mbèla, Nias, 626.
Harita 'ndrawa, Nias, 2663.
Harita sòjò, Nias, 3456.
Harò, Minangk., 698.
Haroe, Alf. Oel., Z. Cer., 1799.
Haroe, Minangk., 698.
Haroem, Daj., 191.
Haroeman, Soend., 122, 2764.
Haroeman tjaj, Soend., 1187.
Haroening, Bat., 2684.
Haronda, Bat., 141.

Hasam, Lamp., 1637.
Hasambò, Bat., 2719.
Hàsang, Bat., 2661.
Hasang bàkoewang, Bat., 2532.
Hasapi, Bat., 3027.
Hasat, Alf. Har., 3352.
Haseum, Soend., 3301.
Haseum sèlong, Soend., 1585.
Hasijor, Bat., 1951.
Hasinan, Gorom, 3550.
Hasobè, Bat., 3.
Hasoemba, Bat., 667.
Hàta, Soend., 2115.
Hàta bèjas, Soend., 2117.
Hàta gèdè, Soend., 2115.
Hàta leutik, Soend., 2117.
Hataoe, Alf. Asil., Hila, 580.
Hataoelè, Alf. Cer., 580.
Hatapang, Bat., 3313.
Hatè bèsi, Tern., 2409.
Hatè bidò-bidò, Tern., 2968.
Hatè boelan, Tern., 2748.
Hatè boewa jakis, Tern., 212.
Hatè boewa kira-kira, Tern., 657.
Hatè bòsoeà, Tern., 1889.
Hatè dofàhè mabòrò, Tern., 2153.
Hatè fisa foeroe, Tern., 1520.
Hatè namò-namò, Tern., 972.
Hatè salò boboedò, Tern., 1036.
Hatè sònjiha, Tern., 535.
Hatè tjòrò, Tern., 1477.
Hatè toeri, Tern., 3110.
Hatè tomè-tomè, Tern., 1547.
Hatè tòtèò, Tern., 879.
Hati-hati, Mal., 837, 845.
Hati-hati gadjah, Mal., 3184.
Hati-hati hoetan, Mal., 3184.
Hati-hati paja, Mal., 930.
Hatila, Alf. Har., 2663.
Hatila, Alf. Sap., 2663.
Hatirangga, Bat., 2004.
Hatoembar, Bat., 885.
Hatoenggal, Bat., 884.
Hatoerangga, Bat., 2004.
Hatopoel, Bat., 340.
Hawi, Lamp. Pab., Pam., 404.
Hèjas, Soend., 3470.
Hèlagi, Sawoe, 3301.
Hèlagi wò mĕngi, Sawoe, 3301.
Hĕmbalaoe, Mal., 1184.
Hĕmbatjang, Mal., 2175.
Hĕmbia, Sangi, 2289.
Hèna, Tern., 315.
Hèna-hèna, Tern., 593.
Hènak, Rotin., 2557.
Hènak sina, Rotin., 2569.
Hènda, Daj. Z. O. Born., 945.
Hèndak, Mal., Tim., 2557.
Hĕndjĕlai, Mal., 835.
Hènggi, N. Guin. Sĕkar, 2382.
Hĕni-hĕni, Balin., 1855.
Hĕntimoen, Mal., 934.
Héoem, Tim., 2169.
Hĕpaka, Sawoe, 2295.
Hèpoe, Goront., 3012.
Hèri, Alf. Amb., Har., Z. Cer., 1107.
Hèri makilaoen, Alf. Amb., Har., 1108.
Hèri manoe, Alf. Z. Cer., 1108.
Hèri poeti, Alf. Amb., Har., 1120.
Hètakraè, Wetar, 3550.
Hètan, Wetar, 3113.
Heutjip, Soend., 387.
Hial, Alf. Z. Cer., 602.
Hiamiroo, Alf. Z. Cer., 135.
Hiawakan, Alf. Z. Cer., 135.
Higi, Alf. Min. Bant., 1755.
Hiha, Alf. N. O. Halm., 1520.
Hiha, Sawoe, 1883.
Hihi, Alf. Min. Bant., 602.
Hihi kahangan, Alf. Min. Bant., 602.
Hihi manoe, Alf. Min. Bant., 624.
Hihi tahinatè, Alf. Min. Bant., 614.
Hila, Alf. Amb., Oel., 151.
Hilalang, Minangk., 1883.
Hili, Sawoe, 648.
Hinai paràsi, Minangk., 2004.
Hinggoe, Balin., Soend., 3006.
Hini, Alf. Boer., 3131.
Hini bòti, Alf. Boer., 3131.
Hini méha, Alf. Boer., 3131.
Hipang, Daj. Z. O. Born., 535.
Hiroeng, Soend., 2466.
Hisa, Alf. Min. Bant., Sangi, 648.
Hisa, Tern., 1520.
Hisa boerè, Sangi, 648.
Hisa djawa, Alf. Min. Bant., 2736.
Hisa kònòpò, Alf. Min. Bant., 648.
Hisa maròbò, Alf. Min. Bant., 648.
Hisa sina, Alf. Min. Bant., 653.
Hisa soenting, Alf. Min. Bant., 648.
Hisa watoelinè, Alf. Min. Bant., 648.
Hisa-hisa, Alf. Amb., Oel., 229.
Hisik, Bat., 847.
Hisoe-hisoe, Saleijer, 1852.
Hita, Nias, 42.
Hitoe, Goront., 2361.
Hiwoe, Sawoe, 1107.
Hiwoe boetoe, Sawoe, 1108.
Hiwoe djawa, Sawoe, 1892.
Hiwoe wara, Sawoe, 1120.
Hjà, Mal. Batav., 335.
Hoè, Nias, 393.
Hoe moekè, Tim., 229.
Hoe moesoe, Tim., 1883.
Hoea, Alf. Amb. Asil., Har., Hila, Z. Cer., 315.
Hoea èwang, Alf. Amb., 593.
Hoea niwĕl, Alf. Amb., Z. Cer., 2894.
Hoeda, Tern., 2289.
Hoeda bawà, Tern., 2289.
Hoeda mahatè, Tern., 2289.
Hoeda tòpo bohèka, Tern., 2289.
Hoedi, Gorom, 2361.
Hoedjan panas, Mal., 497.
Hoedjan panas poetih, Mal., 1657.
Hoeë, Alf. Har., 2663.
Hoeëlè, Alf. Har., 2663.
Hoeëljo, Alf. Sap., 1107.
Hoeëljo poetiïl, Alf. Sap., 1120.
Hoeëlo, Alf. N. Laoet, Sap., 2663.
Hoeèoer, Alf. Z. Cer., 698.
Hoehèljo, Alf. N. Laoet, 1107.
Hoehèljo poeïl, Alf. N. Laoet, 1120.
Hoei, Daj. W. Born., 539.
Hoei samaboe, Daj. W. Born., 563.
Hoeïs, Alf. Min. Bent., 114.
Hoek toewak, Rotin., 484.
Hoeka, Kei, Watoeb., 1671.
Hoeki, Alf. Z. Cer., 2361.
Hoekim, Tim., 945.
Hoekoen, Kei, Watoeb., 340.
Hoelàsi, Bat., 2474.
Hoelbah, Mal., 3374.
Hoelim, Bat., 3095.
Hoeloenè, Alf. Asil., Hila, 2788.
Hoeloenjo, Alf. N. Laoet, 2788.
Hoeloeno, Alf. Sap., 2788.

Hoembang, Daj. Z. O. Born., 404.
Hoembia, Alf. Min. Bent., Sangi, 2289.
Hoemoeroet, Kei, 217.
Hoempa, Biman., 871.
Hoena, Sika, 138.
Hoenak, Minangk., 2780.
Hoengò lawà, Goront., 1318.
Hoeni, Biman., 945.
Hoeni, Rotin., 2361.
Hoeni, Soend., 257.
Hoeni pasisir, Soend., 263.
Hoenik, Bat., 945.
Hoenik gadja, Bat., 947.
Hoening, Bat., 945.
Hoenta, Goront., 2427.
Hoeöeno, Alf. Z. Cer., 425.
Hoepaman, Alf. Z. Cer., 2295.
Hoepoe, Alf. N. O. Halm., 1504.
Hoera, Sika, 1116.
Hoerandji, Bat., 1079.
Hoeria, Alf. Cer., 2361.
Hoerip tjaj, Soend., 2648, 3251.
Hoeroe, Soend., 32.
Hoeroe, Wetar, 2719.
Hoeroe batoe, Soend., 3058.
Hoeroe beurit, Soend., 2062.
Hoeroe beusi, Soend., 924.
Hoeroe dapoeng, Soend., 2078.
Hoeroe djanitri, Soend., 1231.
Hoeroe gading, Soend., 2078.
Hoeroe gambir, Soend., 2140.
Hoeroe hèdjò, Soend., 2065.
Hoeroe hiris, Soend., 927.
Hoeroe hondjè, Soend., 2768.
Hoeroe kàtjang, Soend., 2671.
Hoeroe kapok, Soend., 33.
Hoeroe ki-mèjong, Soend., 32.
Hoeroe ki-sèrèk, Soend., 2070.
Hoeroe kònèng, Soend., 921.
Hoeroe lèmò, Soend., 2068.
Hoeroe lilin, Soend., 2206.
Hoeroe loekoer, Soend., 923, 2667.
Hoeroe madang, Soend., 929.
Hoeroe madang lalàki, Soend., 2071.
Hoeroe mandjèl, Soend., 1736.
Hoeroe mangparang, Soend., 1270.
Hoeroe manoek, Soend., 1041.
Hoeroe mèntjèk, Soend., 924.
Hoeroe mèrang, Soend., 2063.
Hoeroe minjak, Soend., 2079.
Hoeroe moending, Soend., 2670.
Hoeroe pajoeng, Soend., 34.
Hoeroe pajoeng aloes, Soend., 35.
Hoeroe pajoeng bènèr, Soend., 35.
Hoeroe pajoeng bòdas, Soend., 2073.
Hoeroe pajoeng gèdè, Soend., 34.
Hoeroe pajoeng leutik, Soend., 32.
Hoeroe paoel, Soend., 923.
Hoeroe peutjang, Soend., 18.
Hoeroe roön, Wetar, 2717.
Hoeroe pinggan, Soend., 2078.
Hoeroe poespa, Soend., 2140.
Hoeroe sarijawan, Soend., 453.
Hoeroe sèrèh, Soend., 2070.
Hoeroe sintok, Soend., 765.
Hoeroe tangkalak, Soend., 2081.
Hoeroe tjangkring, Soend., 2077.
Hoeroe tjarijang, Soend., 1270.
Hoeroe waleh, Soend., 2057.
Hoeroeno, Alf. Har., 2788.
Hoesoer, Alf. Amb., 1586.
Hoeta alòsoe, Alf. Z. Cer., 3096.
Hoeta ial isin, Alf. Z. Cer., 2436.
Hoetia, Goront., 539.
Hoetoen, Alf. Amb., Oel., 425.
Hoetoeno, Alf. N. Laoet, Sap., 425.
Hoetsèjoer, Bat., 1951.
Hoewal, Alf. N. Laoet, Sap., 315.
Hoewar, Sas., 1550.
Hoewi, Lamp., 539.
Hoewi, Soend., 1107.
Hoewi bàdak, Soend., 1121.
Hoewi boetoen, Soend., 1108.
Hoewi dangdeur, Soend., 2181.
Hoewi gadoeng, Soend., 1114.
Hoewi gèlang, Lamp., 1017.
Hoewi kalapa, Soend., 1108.
Hoewi kawòjang, Soend., 1122.
Hoewi koemèli, Soend., 846.
Hoewi lilin, Soend., 1108.
Hoewi mèmboewai, Lamp., 2779.
Hoewi pantis, Lamp., 555.
Hoewi saboek, Lamp., 1019.
Hoewi sawoet, Soend., 1117.
Hoewi sawoet djahè, Soend., 1123.
Hoewi sèmamboe, Lamp., 563.
Hoewi sèsah, Lamp., 560.
Hoewi taròpong, Soend., 1122.
Hoewi tjèkèr, Soend., 1123.
Hoewi walanda, Soend., 2181, 3175.
Hogoöe, Alf. Min. Bant., 2857.
Hohorè, Kisar, 1883.
Hoi, Nias, 990.
Hoja, Nias, 2487.
Hòkal, Alf. Har., Z. Cer., 3056.
Hòlàsa, Saleijer, 3465.
Holim, Bat., 767.
Hombili, Bat., 846.
Hompas, Bat., 1963.
Honas, Bat., 218.
Hondjè, Soend., 196.
Hondjè bàdak, Soend., 2457.
Hondjè bènèr, Soend., 2456.
Hondjè beureum, Soend., 2456.
Hòndjè bòdas, Soend., 2456.
Hondjè boeöet, Soend., 2455.
Hondjè leuweung, Soend., 2456.
Hong, Balin. Semb., 1573.
Hòpè, Mal. Men., 1514.
Horas tadji, Bat., 1468.
Hori, Balin., 3066.
Hori, Bat., 475.
Hori siboeloe, Bat., 475.
Hòròmòma, Alf. N. O. Halm., 1550.
Horwi, Balin., 3066.
Hosbè, Bat., 630.
Hòsi, Alf. Boer., 785.
Hòtang, Bat., 539.
Hòtang badoewar, Bat., 2779.
Hòtang badowar, Bat., 2779.
Hòtang basbàsan, Bat., 542.
Hòtang djornang, Bat., 1016.
Hòtang maldo, Bat., 557.
Hòtang màlo, Bat., 557.
Hòtang oedang, Bat., 546.
Hòtang saboet, Bat., 1019.
Hòtang samamboe, Bat., 563.
Hòté, Alf. Min. Bant., Sangi, 2362.
Hòtia, Goront., 539.
Hòtong, Mal. Amb., 3113.
Hòtong banggala, Mal. Amb., 1258.
Howa, Nias, 191.
Hòwè, Soend., 539.
Hòwè andong, Soend., 2965.
Hòwè boeboewaj, Soend., 2779.
Hòwè bògò, Soend., 540.

Hòwè geureung, Soend., 551.
Hòwè kòrod, Soend., 565.
Hòwè lĕmĕs, Soend., 558.
Hòwè lilin, Soend., 558.
Hòwè moeka, Soend., 544.
Hòwè oeneur, Soend., 2780.
Hòwè òmas, Soend., 555.
Hòwè pahit, Soend., 544.
Hòwè pèlah, Soend., 1027.
Hòwè pĕrlas, Soend., 549.
Hòwè sampang, Soend., 562.
Hòwè sasampajan, Soend., 1966.
Hòwè sèèl, Soend., 1020.
Hòwè sĕgè, Soend., 552.
Hòwè tĕrètĕs, Soend., 1024.
Hòwè tjatjing, Soend., 544.
Hòwè toetoel, Soend., 560.
Hòwè walat, Soend., 541.
Hwi, Balin., 539.
Hwi walatoeng, Balin., 541.

I.

Iaän, Babar, 2512.
Ialé, Alf. Asil., Cer., Hila, 602.
Ialé bandang, Alf. Asil., Hila, 612.
Ialo, Alf. Har., 602.
Ialo bandang, Alf. Har., 612.
Ibi, Alf. Min. Tonsaw., 1107.
Ibi chajoe, Alf. Min. Tonsaw., 2181.
Iboel, Lamp., 593.
Iboel, Mal., 2502.
Iboen, Midd. Sum., 2717.
Iboeng, Alf. Min. Tonsaw., 2487.
Iboes, Atjeh, Bat., Sas., 887.
Idi-idi malàkò, Tern., 3.
Idjo, Balin., 2663.
Idjo, Enggano, 2361.
Idò wàhò, Tern., 3010.
Idoengoesan, Alf. Min. Tonsaw., 260.
Iëéré, Kisar, 602.
Ifan, Simaloer, 2717.
Ifèl, Alf. Boer., 379.
Ifèl ĕmroro, Alf. Boer., 380.
Ifèl milo, Alf. Boer., 379.
Ifèl moa, Alf. Boer., 1215.
Igò, Alf. N. O. Halm., Tern., 830.
Igò boela, Alf. N. O. Halm., 830.
Igò doekoe, Alf. N. O. Halm., 830.
Igò mahatè, Tern., 830.
Igò piné laoe, Alf. N. O. Halm., 830.
Igò-igò, Tern., 2690.
Igòno, Alf. N. O. Halm., 830.
Ihing, Jav., 690.
Ihoe, Alf. Cer., 1107.
Ihoesoe, Saleijer, 887.
Iïng-iïng, Balin., 1552.
Iïrò, Alf. Amb., 2661.
Ijĕ mawo, Atjeh, 2986.
Ijondog, Bol. Mong., 1794.
Ijor, Madoer. B. P., 830.
Ikik, Balin., 1755.
Ikoeh loetoeng, Balin., 13.
Ikoet loetoeng, Balin., 13.
Ila-ila, Jav., 1763.
Ilak, Balin., 160.
Ilalang, Minangk., Simaloer, 1883.
Ilan, Kei, 2310.
Ilàno, Alf. N. Laoet, Sap., 2218.
Ilat, Soend., 664, 1572.
Ilat baja, Jav., 152.
Ilat boeloe mata, Soend., 974.
Ilat gĕdè, Soend., 3086.
Ilat goenoeng, Soend., 1539.
Ilat leutik, Soend., 3087.
Ilat minjak, Soend., 3085.
Ilat-ilat, Jav., 182, 1447.
Ilat-ilat, O. Jav., 152.
Ilèr, Jav., 705.
Ilĕs-ilĕs, Jav., 210.
Ileus, Soend., 210.
Ileus lĕmah, Soend., 3391.
Ileus leutik, Soend., 3287.
Iloes sĕla, Alf. Min. T. P., 1644.
Ima, Tern., 1107.
Imà gòta, Alf. N. O. Halm., 2181.
Imà inggris, Tern., 2181.
Imà kastèla, Tern., 1892.
Imà namò mabòrò, Tern., 1892.
Imà pariamà, Tern., 1121.
Imà soerabaja, Tern., 1892.
Imà tapaja mahoetoe, Tern., 1892.
Imah sireum, Soend., 1846.
Imawònjo, Alf. N. Laoet, 2561, 2565.
Imba, Jav., 382.
Imĕr, Jav., 1559.
Impĕlĕ, Boeg., 1514.
Impo, Boeg., 1644.
Ina, Alf. Amb., 847.
Ina mahaoe, Alf. Amb., 847.
Ina météna, Alf. Amb., 847.
Ina poeti, Alf. Amb., 847.
Inaän, Tenimbar, 2719.
Inai, Bat. Maud., Mal., 2004.
Inai ajam, Mal., 1878.
Inai ajĕr, Mal., 1850.
Inai ajĕr koening, Mal., 1880
Inai ajĕr poetih, Mal., 1881.
Inai batoe, Mal., 1879.
Inai boekit, Mal., 1879.
Inai paja, Mal., 1850.
Inangò, Minangk., 601.
Inano, Alf. N. Laoet, Sap., 847.
Inanrè oela, Boeg., 2335.
Inawoeöe, Babar., 847.
Indèr, Soend., 1560.
Indja, Mal., 2484.
Indja pajoeng, Mal., 2484.
Indjàro, Makas., 2854.
Indjilei, Midd. Sum., 835.
Indjiliri, Boeg., Makas., 1085.
Indralaksana, Mal., 5.
Inĕng, Atjeh, 2004.
Ineus, Gajo, 407.
Ingan-ingan, Balin. Kr., 1552.
Ingas, Jav., 1663, 3105.
Ingas kapoer, Jav., 3105.
Ingas kĕbo, Jav., 3105.
Ingas manoek, Jav., 522.
Ingas tĕlik, Jav., 3105.
Ingas tĕmbaga, Jav., 1663.
Ingas tjĕlik, Jav., 3105.
Inggir-inggir, Bat., 3174.

Inggoe, Balin., Boeg., Jav., Soend., 3006.
Inggòlom, Bat., 2218.
Ingoeë-ingoeë, Minangk., 3047.
Ingoeë-ingoeë rimbò, Minangk., 3048.
Ingoel, Bat., 702.
Inima, Enggano, 2557.
Inò, Alf. Min. Bent., 835.
Inrâlê, Bonth., 667.
Inrĕlo, Boeg., 2854.
Inroe, Boeg., Makas., 322.
Inta, Alf. Min. Bant., Bent., T. L., T. P., 786.
Intaran, Balin., 382.
Intil, Alf. Min. Ponos., 3355.
Intjalĕn, Alf. Min. T. P., 2771.
Intjaro, Alf. Min. T. P., 2084.
Intji, Biman., 3216.
Intjoeng, Bat., 196.
Ipa, Alf. Boer., 602.
Ipà, Daj. Kat., Samp., 2460.
Ipei, Alf. Min. Bent., Tonsaw., 602.
Ipei taïnaté, Alf. Min. Bent., 614.
Ipi, Boeg., 68.
Ipia, Alf. Cer., 2289.
Ipik, Jav., 1491.
Ipil, Alf. Min. Bent., Sas., 68.
Ipil, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 2771.
Ipil, Daj. Z. O. Born., Midd. Sum., 70.
Ipin, Sas., 68.
Ipis koelit, Soend., 2266, 2880.
Ipò, Boeg., Makas., 255.
Ipoe, Bat., 255.
Ipoeëh, Minangk., 255.
Ipoes in asoe, Alf. Min. T. P., 2320, 2638.
Ipoes in tjawok, Alf. Min. T. P., 1278, 3219.
Ipoes né asoe, Alf. Min. T. S., 2320.
Ipoh, Mal., 255.
Ipoh akar, Mal., 3260.
Ipoh batang, Mal., 255.
Ipoh bĕngkaroeng, Mal., 254.
Ipoi bakas, Alf. Min. Ponos., 1953.
Ipoïh, Atjeh, 255.
Irateun, Soend., 2241.
Irĕ, Boeg., 1586.
Irèn, Alf. Z. Cer., 2218.
Irim-irim, Jav., 2464.
Iris-irisan, Jav., 1703.
Irit, Daj. Z. O. Born., 1022.
Irono, Alf. Har., 2218.
Isâhoe, Alf. Har., Z. Cer., 846.
Isâlo, Alf. N. Laoet, 229.
Isélé, Alf. Oel., Z. Cer., 68.
Isĕm, Lamp. Ab., 2167, 2168.
Isèn, Balin., 159.
Isèn kapoer, Balin., 159.
Isĕp daäh, Balin., 1076.
Isĕp gĕtih, Balin., 1076.
Isĕp nanah, Balin., Madoer., 1076.
Isĕré, Alf. Oel., Z. Cer., 68.
Isiâhoe, Alf. Z. Cer., 846.
Isoa, Tenimbar, 315.
Isoe, Biman., 125.
Isoe, Kei, 315.
Itak, Lamp., 2661.
Itak, Sas., 178.
Itĕ, Alf. Boer., 178.
Itĕm, Alf. Min. T. L., 1139.
Itĕm leòs, Alf. Min. T. L., 1139.
Itĕm lèwò, Alf. Min. T. L., 1131.
Itĕm lèwò lana, Alf. Min. T. L., 1126.
Itĕm lèwò rintĕk, Alf. Min. T. L., 2119.
Itĕm lèwò sĕla, Alf. Min. T. L., 1129.
Itĕroempànoewà, Boeg., 3169.
Itĕroeng, Boeg., 3169.
Itil, Alf. Min. Tonsaw., 3355.
Itjò, Boeg., 2458.
Itoeöe, Kei, 2310.
Iwak irah, Jav., 837.
Iwès, Soemba, 887.
Iwi, Alf. N. O. Halm., Soemba, 539.
Iwi, Soemba, 1114.
Iwi dènga, Alf. N. O. Halm., 566.
Iwoel, Soenda, 593.
Iwoes, Sas., 887.

J.

Jakis, Alf. Min. Tonsaw., 212.
Jal, Alf. Z. Cer., 602.
Jalé, Alf. Asil., Cer., Hila, 602.
Jâlo, Alf. Har., N. Laoet, Sap., 602.
Jâlo bandang, Alf. Asil., Hila, 612.
Jâlo halat, Alf. Har., N. Laoet, Sap., 603.
Jangdoedoe, Balin., 674.
Jantoena, Bol. Mong., 138.
Jantoena mòpoera, Bol. Mong., 139.
Jantoena mòpoesi, Bol. Mong., 142.
Jar, Alf. Z. Cer., 602.
Jèfèn, N. Guin. 4 R., 1573.
Jèjèl, N. Guin. 4 R., 316.
Joga, N. Guin. 4 R., 698.
Joga ajò, N. Guin. 4 R., 698.
Jolèp, N. Guin. 4 R., 905.

K.

Kaän, Alf. Min. T. L., 2512.
Kaän é karòkok, Alf. Min., T. L., 1506.
Kaän ing kijos, Alf. Min. T. L., 15.
Kaänoe, Leti, 2719.
Kâba, Madoer. B., P., 834.
Kabaäk, Kei, 2458.
Kabaèlo, Enggano, 665.
Kabâlam, N. Guin. 4 R., 404.
Kabâlĕm, N. Guin. 4 R., 404.
Kabâlim, N. Guin. 4 R., 404.
Kabaroe, Soemba, 1799.
Kabèl, Aroe, 404.
Kabĕmbĕm, Mal. Batav., 2175.
Kabèsak, Timo., 7.

Kabi-kabi, Mal. Men., Tern., 1697.
Kabi-kabi boboedò, Tern., 1697.
Kabi-kabi mòrah, Mal. Men., 1697.
Kabi-kabi poetih, Mal. Men., 1697.
Kabi-kabi roriha, Tern., 1697.
Kabista, Madoer. B., P., 1428.
Kaboë, Biman., 2663.
Kaboe, N. Guin. 4 R., 2409.
Kaboe, Sum. W. K., 480.
Kaboo-kaboe, Mal., 2755.
Kaboe-kaboe hoetan, Mal., 3536.
Kaboeë, Alf. W. Cer., 2663.
Kaboekà, Tim., 3559.
Kaboeng, Mal., 322.
Kaboeran, Madoer., 1110.
Kaboeran bhabang, Madoer., 1110.
Kaboeran dhoongkang, Madoer., 1110.
Kaboeran ghadjam, Madoer., 1110.
Kaboeran tèkos, Madoer., 1110.
Kaboeran tjèna, Madoer., 1110.
Kaboeran tjètjèk, Madoer., 1110.
Kaboesé, Alf. Z. Cer., 1295.
Kabògol, N. Guin. 4 R., 1973.
Kabor, Sika, 830.
Kadàka, Soend., 2822.
Kadàlan, Jav., 378.
Kadàlé, Boeg., Makas., 1664.
Kàdam, Minangk., 1805.
Kàdam-kàdam, Minangk., 4.
Kadandang, Daj., Kat., 667.
Kadara, Biman., 532.
Kadawo, Boeg., Makas., 2602.
Kadawoeng, Jav., 2602.
Kadèlé, Jav., 1664.
Kadèlèn, O. Jav., 1075*a*.
Kadèrang, Minangk., 937.
Kadhaboeng, Madoer., 2602.
Kadhèli, Madoer., 1664.
Kadhoedja, Madoer., 1186.
Kadihoe, Mal. Amb., 831.
Kadihoe papoewa, Mal. Amb., 831.
Kadingir, Soemba, 934.
Kadjai, Minangk., 3376.
Kadjamas, Daj. Samp., 125.
Kadjanti, Balin., 1887.
Kadjar, Jav., 2961.
Kadjar angkrik, Jav., 2961.
Kadjar-kadjar, Soend., 2961.
Kadjar-kadjaran, Balin., 2961.
Kadjèng apoe, Jav., Kr., 2751.
Kadjèng djalèr, Jav. Kr., 2509.
Kadjèng gèndis, Jav. Kr., 208.
Kadjèng gèndis prit, Jav. Kr., 747.
Kadjèng kapal, Jav. Kr., 1161.
Kadjèng pisang, Jav. Kr., 2749.
Kadjèng sèkar, Jav. Kr., 2299.
Kadjèng siti, Jav. Kr., 3532.
Kadjèni, Balin., 2358.
Kadjimas, Balin., 1175.
Kàdjoe, Soend., 212.
Kàdjoe aboe, Madoer., 1816.
Kàdjoe anjang, Madoer., 3022.
Kàdjoe arèng, Kang., Madoer. B., 1136.
Kàdjoe ata, Endeh, 3029.
Kàdjoe bhadjha, Madoer., 2007.
Kàdjoo bilis, Madoer., 2417.
Kàdjoe dara, Madoer., 2384.
Kàdjoe dara mèra, Madoer., 2384.
Kàdjoe dara pòtè, Madoer., 2392.
Kàdjoe djalisò, Madoer. P., 1389.
Kàdjoe djhangkar, Kang., 2969.
Kàdjoe djharan, Madoer., 2238.
Kàdjoe djharan binèk, Madoer., 1161.
Kàdjoe djhoewok, Kang., 2635.
Kàdjoe gharoo, Madoer., 283.
Kàdjoe ghèdang, Madoer., 2749.
Kàdjoe ghoela, Madoer., 208.
Kàdjoe kanjèngal, Madoer. S., 767.
Kàdjoe kanjèngar, Madoer. B., P., 767.
Kàdjoe kapò, Madoer., 1295.
Kàdjoe kèdhang, Madoer., 1563.
Kàdjoe kèmbhang, Madoer., 2298.
Kàdjoe labaj, Madoer., 475.
Kàdjoe lèsò, Madoer. S., 1389.
Kàdjoe long-tòlangan, Madoer. S., 1389.
Kàdjoe manih, Endeh, 767.
Kàdjoe manisa, Biman., 767.
Kàdjoe njarèng, Madoer. P., S., 1136.
Kàdjoe ò-paòwan, Madoer., 313.
Kàdjoe palèmbhang, Madoer., 2480.
Kàdjoe pèrèng, Madoer., 1092.
Kàdjoe poeti, Boeg., 2218.
Kàdjoe pòtong, Kang., 1389.
Kàdjoe radhin, Madoer., 2790.
Kàdjoe sètjang, Madoer., 535.
Kàdjoe tabar, Madoer. B., P., 1389.
Kàdjoe tèndjhang, Madoer., 2969.
Kàdjoe wilis, Madoer., 2417.
Kadodo, Enggano, 345.
Kadòdòtok, Enggano, 355.
Kadoe, Soend., 1180.
Kadoe ganggaèng, Soend., 1180.
Kadoe gènggaèng, Soend., 1180.
Kadoe kalahang, Soend., 1180.
Kadoeëk, Minangk., 2740.
Kadoeëk rimbò, Minangk., 2741.
Kadoek, Mal., 2740.
Kadoek hoetan, Mal., 2741.
Kadoengdoeng, Madoer., 3216.
Kadoengdoeng arèn, Madoer., 3214.
Kadoengdoeng dhoergha, Madoer., 3216.
Kadoengdoeng katjèmpli, Madoer., 3216.
Kadoengdoeng laòt, Madoer., 2551.
Kadoengdoeng paghar, Madoer., 3216.
Kadoengdoeng pètèdhan, Madoer., 2551.
Kadoeroek, Mal. Bengk., 2222.
Kadoeroek-doeroek, Mal. Bengk., 2222.
Kadoet, Jav., 3142.
Kadoewi, Biman., 3169.
Kadoewi doloe djanga, Biman., 3169.
Kadoewi naë, Biman., 3169.
Kadoewi paranggi, Biman., 3169.
Kadoewi tarèndé, Biman., 3169.
Kadòja, Soend., 1186.
Kadondoeëng, Minangk., 3216.
Kadong, Alf. Min. Bant., 719.
Kadongdong, Balin., Soend., 3216.
Kadongdong areuj, Soend., 2979.
Kadongdong goenoeng, Soend., 2980.
Kadongdong hascum, Soend., 3216.
Kadongdong laoet, Soend., 2551.
Kadongdong leuweung, Soend., 3216.
Kadongdong sabrang, Soend., 3214.
Kadongdong tjina, Soend., 2551.
Kaèl, Alf. Z. Cer., 1671.
Kaèni, Madoer. P. S., 2175.
Kaha maïso, Alf. Halm., 1573.
Kahamei, Alf. Min. Bent., 2747.
Kahan laoeï, Alf. Z. Cer., 940.
Kahàsi, Alf. Min. Bent., 15.
Kahawa, Daj., 834.
Kahioo, Enggano, 1883.
Kahitèla, Alf. N. O. Halm., 3550.
Kahitèla, Alf. Z. Cer., 1892.
Kahitoetan, Soend., 1999.
Kahitootan bàdak, Soend., 3418.

Kahoeroewan, Soend., 1921.
Kahoewa, Mal. Tel. Bet., 834.
Kahoowè, Alf. Z. Cer., 2661.
Kahwa, Jav., 834.
Kai arak, Soend., 3470.
Kai arĕng, Soend., 1136.
Kai atĕloe, Alf. Min. T. B., 3535.
Kai ĕmoeöet, Alf. Min. T. B., 1409.
Kai garing, Alf. Min. T. B., 2358.
Kai im bònang, Alf. Min. T. B., 2137.
Kai kalawàtan, Alf. Min. T. B., 964.
Kai lana, Alf. Min. T. B., 1990.
Kai lolohoen, Alf. Min. T. B., 2748.
Kai mamarisa, Alf. Min. T. B., 1391.
Kai mahatoes, Alf. Min. T. B., 2937.
Kai ni mahawoöe, Alf. Min. T. B., 1998.
Kai poeti, Alf. Min. T. B., 862.
Kai ramà, Alf. Min. T. B., 1037.
Kai roja, Alf. Min. T. B., 698.
Kai tĕpoe, Alf. Min. T. B., 297.
Kai toewa, Alf. Min. T. B., 1658.
Kai woering, Alf. Min. T. B., 895.
Kai wòlò, Alf. Min. T. B., 2890.
Kaïfok, Rotin., 2345.
Kaïkik, Balin., 1755.
Kailoepà, Alf. N. O. Halm., Tern., 1295.
Kaima, Alf. Min., 1355.
Kainasoe, Alf. Oel., Z. Cer., 218.
Kaïnè, Madoer. P. S., 2175.
Kaïngas, Alf. Min. Tonsaw., 974.
Kait-kait, Mal., 3399.
Kait-kait bĕsi, Mal., 3392.
Kait-kait boekit, Mal., 3395.
Kait-kait darat, Mal., 3400.
Kait-kait mérah, Mal., 3393.
Kait-kait poetih, Mal., 2988.
Kait-kait toepai, Sum. W. K., 3401.
Kaitanoeng, Rotin., 1414.
Kajang, Soend., 2934.
Kajaoe, Rotin., 698.
Kajawas, Alf. Min., 2862.
Kajawoe, Alf. Min. T. B., T. P., T. S., 459.
Kajawoe, Alf. Min. T. L., 3386.
Kajöë arang, Atjch, 2120.
Kajèli, Alf. Min., 849.
Kajën, Jav., Balin., 1531.
Kajiït, Alf. Min. T. P., 2128.
Kajoe aboe, Mal. W. Born., 2233.
Kajoe alei, Mal. Bandj., 2634.
Kajoe amboen, Minangk., 2791.
Kajoe amoerang, Mal. Men., 701.
Kajoe ampang, Balin., 1552.
Kajoe anggoer, Mal., 3487.
Kajoe anggòro, Makas., 3487.
Kajoe angin, Jav., 3419.
Kajoe angin-angin, Jav., 2363, 3419.
Kajoe anging, Makas., 698.
Kajoe anjang, Jav., 3022.
Kajoe apak, Jav., 1532.
Kajoe apoe, Jav., 2751.
Kajoe apon, Daj. Z. O. Born., 1174.
Kajoe ara, Mal., 1432.
Kajoe ara boeloe, Mal., 1452.
Kajoe ara nasi, Mal. W. Born., 1524.
Kajoe ara sĕrapat, Mal. W. Born., 1452.
Kajoe arang, Mal., 2120.
Kajoe arang, Mal. Men., 895.
Kajoe arĕng, Jav., Sas., 1136.
Kajoe arĕs, Alf. Min., 1175.
Kajoe aró, Minangk., 1432.
Kajoe asam, Mal., 3301.
Kajoe atĕdoe, Alf. Min. T. S., 3535.
Kajoe atĕloe, Alf. Min. T. L., 3535.
Kajoe babaoe, Mal. Men., 1998.
Kajoe bàdjak, Vulg. Mal., 3340.
Kajoe baja, Jav., 2007.
Kajoe bangkàla, Makas., 3042.
Kajoe bàranak, Minangk., 2977.
Kajoe batoe, Mal., 1811.
Kajoe bawang, Vulg. Mal., 1185.
Kajoe bĕdarah, Mal. Pal., 2390.
Kajoe bélo, Mal. Mol., 3339.
Kajoe bĕmban, Mal. Pal., 2804.
Kajoe bĕngkak, Jav., 1786.
Kajoe bĕsi, Mal. Men., 68, 1810.
Kajoe bĕsi, Vulg. Mal., 1396.
Kajoe bĕsi koening, Mal. Men., 2833.
Kajoe bĕsi pantè, Mal. Men., 2833.
Kajoe bĕsi pĕrampoewan, Mal. Men., 3496.
Kajoe bĕtah, Jav., 1414.
Kajoe bintang, Mal. Men., 2244.
Kajoe bodi, Mal. Batav., 1510.
Kajoe boedĕng, O. Jav., 2121.
Kajoe boedi, Mal., 1977.
Kajoe boegis, Mal. Men., 1964.
Kajoe boelan, Mal. Men., 2748.
Kajoe boelin, Mal. W. Born., 1396.
Kajoe boeta, Mal. Men., 1414.
Kajoe boeta-boeta, Mal., 1414.
Kajoe boeta-boeta darat, Mal., 176.
Katoe charing, Alf. Min. Tonsaw., 2358.
Kajoe choetoe, Alf. Min. Tonsaw., 2700.
Kajoe dàdi-dàdi, Makas., 56.
Kajoe damà, Alf. Min. T. L., T. S., 1037.
Kajoe damach, Alf. Min. Tonsaw., 1037.
Kajoe damar mata koetjing, Mal., 1826.
Kajoe damar poetih, Vulg. Mal., 1036.
Kajoe damar toeni, Mal. Mol., 1036.
Kajoe djaé, Jav., 2298.
Kajoe djaran, Jav. Ng., 1161, 2826.
Kajoe djawà, Makas., 3110.
Kajoe djĕrmal, Mal., 2375.
Kajoe djòhor, Mal., 2632.
Kajoe doelang, Mal., 684.
Kajoe ĕmbon, Daj. W. Born., 698.
Kajoe ĕmoeöet, Alf. Min. T. S., 1409.
Kajoe ĕngkaras, Mal., 283.
Kajoe ĕpoeng, Jav., 1092.
Kajoe èstri, O. Jav., 1816.
Kajoe fàsa, Mal. Mol., 3465.
Kajoe gaboes, Vulg. Mal., 178.
Kajoe gading, Mal., 1142, 1653.
Kajoe gading, Mal. Men., 2358.
Kajoe gading bĕtina, Mal., 272.
Kajoe gading djantan, Mal., 3526.
Kajoe gadis, Mal., 764.
Kajoe gaharoe, Mal., 283.
Kajoe galadoepa, Makas., 1062.
Kajoe garing, Alf. Min. T. B., 2358.
Kajoe gĕdang, Jav. Ng., 2749.
Kajoe gĕtih oerip, Jav., 1389.
Kajoe goela, Jav. Ng., 208.
Kajoe goela, Lamp., 1844.
Kajoe goela prit, Jav. Ng., 747.
Kajoe goerita, Mal. Mol., 1309.
Kajoe hara, Lamp., 1432.
Kajoe hirong, Lamp., 2120.
Kajoe i lawànan, Alf. Min. T. L., 2890, 2891.
Kajoe i lawànan rintĕk, Alf. Min. T. L., 3306.
Kajoe im bara, Alf. Min. Tonsaw., T. P., 2144.
Kajoe im bènang, Alf. Min. T. S., 2137.
Kajoe im bĕris, Alf. Min. T. P., 471.
Kajoe im boeloed, Alf. Min. T. L., T. P., 1617.
Kajoe im pokal, Alf. Min. T. P., 373.
Kajoe in tabé, Alf. Min. T. P., 423.
Kajoe in tasitj, Alf. Min. T. P., 2855.

Kajoe ing kòlot, Alf. Min. T. L., T. P., 862.
Kajoe iròng, Balin., 1136.
Kajoe itam, Mal. Men., 1139.
Kajoe itam, Mal. Mol., 2120.
Kajoe itam pĕrampoewan, Mal. Men., 2771.
Kajoe jàsan, Alf. Min. Bent., 2126.
Kajoe kahoi, Koetei, 3117.
Kajoe kalawàtan, Alf. Min. Bent., T.L., T.S., 964.
Kajoe kalawàtan poeti, Alf. Min. T. L., 966.
Kajoe kalawàtan sĕla, Alf. Min. T. L., 965.
Kajoe kalĕmbak, Jav., 2966.
Kajoe kàmànjang, Makas., 3262.
Kajoe kambing, Mal. Men., 1610.
Kajoe kàmijan, Minangk., 3262.
Kajoe kàminjang, Makas., 3262.
Kajoe kàmoe, Makas., 2205.
Kajoe kantjil, Mal., 240.
Kajoe kapal, Alf. Min. T. L., T. P., 594.
Kajoe kapidiëng, Minangk., 2074.
Kajoe kapoeh, Alf. Min. Tonsaw., 1295.
Kajoe kapoer, Mal. Men., 14.
Kajoe kapoer, Sum. W. K., 605.
Kajoe karas, Mal., 283.
Kajoe kasei, Alf. Min. T. S., 1409.
Kajoe kastoeri, Mal., 3524.
Kajoe kastoeri boenga, Mal., 3525.
Kajoe katoe, Balin., 3053.
Kajoe kĕmbang, Jav., 2299.
Kajoe kĕmbang, O. Jav., 3451.
Kajoe kĕmĕnjan, Mal., 3262.
Kajoe kĕnaha, Solor, 2883.
Kajoe kĕndèka, Mal. Batav., 381.
Kajoe kĕndèka nasi, Mal. Batav., 513.
Kajoe kidang, Jav., 1563.
Kajoe kidang, O. Jav., 2674.
Kajoe koeda-koeda, Vulg. Mal., 2480.
Kajoe koedoe, Mal. Pal., 3041.
Kajoe koelò, Alf. Min. T. P., 2748.
Kajoe koemajan, Minangk., 3262.
Kajoe koemòjan, Minangk., 3262.
Kajoe koemòjèn, Minangk., 3262.
Kajoe koempit, Mal. Pal., 50.
Kajoe koening, Vulg. Mal., 937.
Kajoe koenir, Jav., 926.
Kajoe koenji, Makas., 937.
Kajoe koenjit, Balin., Mal., 926.
Kajoe koeranga, Alf. Min. T. P., 2636.
Kajoe kòlot, Alf. Min. T. L., 862.
Kajoe kòwang, Makas., 1517.
Kajoe laboe, Minangk., 2152.
Kajoe lada, Lamp., Midd. Sum., 764.
Kajoe làka, Mal. Men., 2004.
Kajoe làka, Mal. Pal., 535.
Kajoe lànang, Jav. Ng., 2509.
Kajoe lansoena, Alf. Min. Bent., 2237.
Kajoe laoe, Alf. Min. Bent., 2381.
Kajoe laroe, Mal., 2635.
Kajoe làsi, Mal. Mol., 3105.
Kajoe lasoena, Alf. Min. Tonsaw., 2237.
Kajoe làsoenà, Makas., 1185.
Kajoe lawang, Jav., 1783.
Kajoe lawang, Mal., 762.
Kajoe lĕgi, Jav., 767.
Kajoe lèlèng, Makas., 1139.
Kajoe lèma, Alf. Min. T. L., T. S., 2830.
Kajoe lĕmah, Jav., 3532.
Kajoe lèwò, Alf. Min. T. P., 3297.
Kajoe lilin, Mal., 2122.
Kajoe loemoet, Mal. Pal., 167.
Kajoe loetoeng, O. Jav., 2121.
Kajoe loloen, Alf. Min. T. S., 2748.
Kajoe londola, Alf. Min. Tonsaw., 1217.
Kajoe maätoes, Alf. Min. T. L., T. P., 2937.
Kajoe madjànang, Makas., 1301.
Kajoe maïboekan, Balin., 2533.
Kajoe maïtĕm, Alf. Min. T. L., 1139.
Kajoe malas, Mal., 2594.
Kajoe manis, Balin., 3053.
Kajoe manis, Jav., Mal., 767.
Kajoe manis hoetan, Mal., 762.
Kajoe manis praoe, Balin., 767.
Kajoe manis tjina, Jav., 759.
Kajoe marisà, Alf. Min. T. L., 260.
Kajoe maritjà, Alf. Min. T. P., 260.
Kajoe mas, Mal. Men., 3042.
Kajoe mata ajam, Mal., 385.
Kajoe mata boeta, Mal., 1414.
Kajoe mata ikan, Mal. Bandj., 309.
Kajoe mata oelar, Mal., 2944.
Kajoe matoes, Alf. Min. T. S., 2937.
Kajoe mĕnjan, Balin., Jav., 3262.
Kajoe mĕnjawak, Jav., 1407.
Kajoe menjin, Mal., Koetei, 3262.
Kajoe mĕnoempang, Mal., 2096.
Kajoe mèrah, Tim., 2883.
Kajoe mèrah daoen tjèngkèh, Mal. Mol., 1380.
Kajoe mojondi, Alf. Min. Ponos., 1139.
Kajoe morsègoe, Mal. Mol., 1754.
Kajoe mranak, Jav., 2918.
Kajoe naga, Mal. W. Born., 580.
Kajoe nàni, Mal. Mol., 2409.
Kajoe njali, Balin., 509.
Kajoe no, Sum. W. K., 672.
Kajoe noach, Alf. Min. Tonsaw., 604.
Kajoe oedang-oedang, Mal. Pal., 98.
Kajoe oedjan, Mal. Pal., 2163.
Kajoe oelar, Mal. Tim., 1395.
Kajoe oepas, Jav. Mal., 255.
Kajoe oerip, Balin., 520.
Kajoe oerip, Jav., 1389.
Kajoe oeroem, Lamp., 1712.
Kajoe paga-paga, Minangk., 1985.
Kajoe pagar, Mal., 1913.
Kajoe pagar anak, Mal., 1913.
Kajoe pagar anak bètina, Mal., 1913.
Kajoe pagar anak djantan, Mal., 1684.
Kajoe pagar anak hitam, Mal., 1913.
Kajoe pagar anak mèrah, Mal., 1913.
Kajoe pagar-pagar, Mal., 1985.
Kajoe pàï, Makas., 1395.
Kajoe palijàsa, Makas., 1961.
Kajoe papèda, Mal. Mol., 1079.
Kajoe papoewa, Mal. Mol., 2021.
Kajoe pàri, Jav., 1650.
Kajoe paroedan, Mal. Amb., 1557.
Kajoe pàsan, Alf. Min., 14.
Kajoe pasir, Mal. Batav., 2109.
Kajoe pawĕng, Alf. Min. T. S., 1990.
Kajoe pĕdang, Mal. Men., 2509.
Kajoe pèlok, Jav., 1161.
Kajoe pĕlompang, Mal. Men., 1161.
Kajoe pĕnawar, O. Jav., 3190.
Kajoe pĕning, Midd. Sum., 2911.
Kajoe pĕpĕning, Sum. W. K., 2911.
Kajoe pètjè, Mal. Men., 423.
Kajoe pindah, Mal., 2096.
Kajoe pòdang, Alf. Min. Tonsaw., 2509.
Kajod poeli, Makas., 2096.
Kajoe poeloet, Mal., 751.
Kajoe poeng, Jav., 1092.
Kajoe poentijàna, Bonth., 1614.
Kajoe poetar, Mal., 1756.
Kajoe poetiëh, Minangk., 2218.
Kajoe poetih, Balin., 178.
Kajoe poetih, Makas., Vulg. Mal., 2218.

Kajoe poetih lĕmboet, Vulg. Mal., 2022.
Kajoe pranak, Jav., 2918.
Kajoe radèn, Jav., 113.
Kajoe ràdjà, Makas., 682.
Kajoe ràdja, Mal. Amb., 641.
Kajoe rah, Jav., 2384.
Kajoe ramà, Alf. Min. T. P., 1037.
Kajoe ramà in asoe, Alf. Min. T. P., 1402.
Kajoe ramà in tòtògan, Alf. Min. T. P., 26.
Kajoe ramà woering, Alf. Min. T. P., 3123.
Kajoe ramò, Mal. Pal., 920.
Kajoe rampè, Bonth., 1724.
Kajoe ranoe, Lamp., 55.
Kajoe rapat, Vulg. Mal., 398.
Kajoe rĕboeng, Mal., 2236.
Kajoe rĕboeng djantan, Mal., 3386.
Kajoe rĕra, Alf. Min. T. S., 2364.
Kajoe riïs, Alf. Min. T. L., T. S., 645.
Kajoe roehi, Alf. Min. T. L., 1725.
Kajoe roeï, Alf. Min. T. P., 1725.
Kajoe roemĕdikĕt, Alf. Min. T. L., 1069.
Kajoe roemĕdikĕt sĕla, Alf. Min. T. L., 1070.
Kajoe rooris, Alf. Min. T. L., 114.
Kajoe roja, Alf. Min. T. L., 120.
Kajoe roja, Alf. Min. T. L., T. S., 698.
Kajoe sàkoe, Mal. Amb., 3105.
Kajoe sala, Alf. Min. Bent., Tonsaw., 2157.
Kajoe salawàkoe mèrah, Mal. Mol., 2755.
Kajoe salawàkoe poetih, Mal. Mol., 40.
Kajoe samak, Mal., 1314.
Kajoe sampang, Jav., 1400.
Kajoe sang, O. Jav., 3269.
Kajoe santĕn, Jav., 1959.
Kajoe santĕn, O. Jav., 2480.
Kajoe santi, Alf. Min. T. L., 1960.
Kojoe santi, Alf. Min. T. S., 2509.
Kajoe saoedang, Alf. Min. T. S., 152.
Kajoe saoet, Alf. Min. T. L., T. P., T. S., 2236.
Kajoe saoet rintĕk, Alf. Min. T. L., 2234.
Kajoe sapè, Minangk., 1352.
Kajoe sàpi, Jav., 2831.
Kajoe sàpi radja, Jav., 1253.
Kajoe séa, Alf. Min. Bent., T. S., 2343.
Kajoe séa, Alf. Min. T. P., 2162.
Kajoe sèlò, Alf. Min. T. L., 2157.
Kajoe sĕmoet, Mal., 2423.
Kajoe sĕmoet, Mal. Amb., 641.
Kajoe sĕna, Mal. W. Born., 2883.
Kajoe sĕnĕ, Balin., 762.
Kajoe sĕngit, Alf. Min. Tonsaw., 2857.
Kajoe sĕntigi, Jav., 2636.
Kajoe sĕpat, Djambi, Mal. Pal., 1352.
Kajoe sĕroot, Jav., 3248.
Kajoe sĕroet tjina, Jav., 1208.
Kajoe sĕntadoe, Mal., 700.
Kajoe setigi, Jav., 2636.
Kajoe soega, Jav., 2635.
Kajoe soelamoe, Mal. Mol., 3194.
Kajoe soesoe, Mal. Mol., 719.
Kajoe soga, Jav., 2635.
Kajoe sòko, Bonth., 3220.
Kajoe sòlò, Alf. Min. Bent., T. P., T. S., 1037.
Kajoe swanggi, Mal. Mol., 1311.
Kajoe tahi, Mal. Pal., 3453.
Kajoe tahi, Vulg. Mal., 1999.
Kajoe tai, Alf. Min. T. L., T. S., 1617.
Kajoe tai, Jav., 1999.
Kajoe tàki, Alf. Min. T. S., 2762.
Kajoe tali, Balin. Kr., 13.
Kajoe tampang, Mal., 345.
Kajoe tampang boelat, Mal., 346.
Kajoe tampang boeroong, Mal., 345.
Kajoe tampang manis, Mal., 349.
Kajoe tampang tĕlor, Mal., 1496.
Kajoe tàna, Makas., 3358.
Kajoe tanah, Sum. W. K., 3358.
Kajoe tànang, Makas., 1520.
Kajoe tandoek, Sum. W. K., 706.
Kajoe tangan, Jav., 1389, 1777.
Kajoe taoen, Alf. Min. Bent., 2830.
Kajoe taoen, O. Jav., 1961.
Kajoe tas, Mal., 2201.
Kajoe tĕbĕlijan, Mal. W. Born., 1396.
Kajoe tédja, Jav., 762.
Kajoe tĕgĕs, Balin., 3309.
Kajoe tĕlor, Mal. Men., 2954, 3535.
Kajoe tĕlor, Vulg. Mal., 2146, 3525.
Kajoe tèmbèr, Alf. Min. T. L., 698.
Kajoe tènè, Makas., 767.
Kajoe tĕngar, Mal., 721.
Kajoe tèwa, Alf. Min. T. L., 2128.
Kajoe tikoes, Mal. Amb., 130.
Kajoe ting, Mal. Men., 381.
Kajoe titi, Mal. Mol., 3468.
Kajoe tjaboek, O. Jav., 1659.
Kajoe tjĕlaka, Mal., 2881.
Kajoe tjidakoe, Mal. Mol., 255, 708.
Kajoe tjina, Mal., 700.
Kajoe toelang, Balin., 1389.
Kajoe toelang, Sum. W. K., 2265.
Kajoe toesam, Sum. W. K., 2714.
Kajoe toewà, Alf. Min. T. L., T. P., 587.
Kajoe toewa, Jav., 2013.
Kajoe tongkoewà, Alf. Min. Bent., 474, 2182.
Kajoe totara, Mal. Mol., 862.
Kajoe tòtò nè angkò, Alf. Min. T. S., 513.
Kajoe trawas, Jav., 2298.
Kajoe walaoe, Daj. Z. O. Born., 698.
Kajoe walè, Alf. Min. T. S., 1139.
Kajoe walèd, Alf. Min. T. P., 1139.
Kajoe walisoe, Alf. Min., 767.
Kajoe wara, Alf. Min. T. P., 2144.
Kajoe waring, Alf. Min. T. L., 2358.
Kajoe watoe, Alf. Min. Bent., 2514.
Kajoe watoe, Alf. Min. T. L., T. S., 1810.
Kajoe wèrang, Alf. Min. T. L., T. S., 2650.
Kajoe woekoeën, Alf. Min. Bent., 2244.
Kajoe woeling, Alf. Min. Tonsaw., 1139.
Kajoe woeloe, Jav., 1632.
Kajoe woering, Alf. Min., 895.
Kajoe wòlò, Alf. Min. T. L., T. S., 2890.
Kajoe wòwòwos, Alf. Min. T. L., 2301.
Kajoekoe, Alf. Tom., 830.
Kak-pòkakan, Madoer., 647.
Kak-samangkakan, Madoer., 1898.
Kak-sèkakan, Madoer., 1387.
Kàka, Enggano, 1442.
Kàka, Tim., 404.
Kàka kagoerangĕn, Alf. Min. Bent., 3001.
Kàka tamamisi, Alf. Min. Bent., 3000.
Kàka walanda, Alf. Min. Bent., 2346.
Kakadoean, Soend., 2629.
Kakahèr, Alf. Amb., 316.
Kakaïs, Alf. Min. T. P., 3138.
Kakaïs in dèkat, Alf. Min. T. P., 3136.
Kakaïs poepoeloet, Alf. Min. T. P., 3417.
Kakaïs rintĕk, Alf. Min. T. P., 3138.
Kakaïs sĕla, Alf. Min. T. P., 338[illegible].
Kakait beusi, Soend., 3399.
Kakalapaän, Soend., 458.
Kakan, Kawi, Lamp. Ab., 353.
Kakanèn è oewak, Alf. Min. T. P., 608.
Kakanèn è oewak sĕla, Alf. Min. T. P., 607.
Kakanèn nè oewak, Alf. Min. T. S., 608.
Kakano, Alf. N. O. Halm., 3012.
Kakanoko, Alf. N. W. Halm., 3012.

Kakantjingan, Soend., 2344.
Kakapas, Lamp. Ab., 2443.
Kakapàsan, Soend., 1795, 2659.
Kakapàsan kònèng, Soend., 1789.
Kakapojaän, Alf. Min., 3052.
Kakapojaän koelò, Alf. Min. T. P., 3052.
Kakapojaän raindang, Alf. Min. T. P., 3052.
Kakas, Jav., 1803.
Kakàtjangan, Soend., 910, 3109.
Kakàtjangan areuj, Soend., 3134.
Kakàtjangan pòlong, Soend., 911.
Kakawang, Daj. Ng., 1823.
Kakawàtan, Soend., 970.
Kakèdji, Mal. Batav., 1201.
Kakèdjòan, Soend., 871.
Kakèni, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., T. S., 1703.
Kakèni baha, Alf. Min. Bent., 1703.
Kakèni kagoerangĕn, Alf. Min. Bent., 1703.
Kakòni koelò, Alf. Min. T. B., 1703.
Kakèni mèa, Alf. Min. T. L., 1703.
Kakèni poeti, Alf. Min. T. L., T. S., 1703.
Kakòni rangdang, Alf. Min. T. B., 1703.
Kakèni rintĕk, Alf. Min. T. L., 851.
Kakèni roendang, Alf. Min. T. S., 1703.
Kàki, Alf. Z. Cer., 847.
Kàki koeda, Vulg. Mal., 1852.
Kakini, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., T. S., 1703.
Kakini rintĕk, Alf. Min. T. L., 851.
Kakioeroe, Gorom, 2719.
Kakoembi, Alf. Min. Bent., 342.
Kakoembi koehoe, Alf. Min. Bent., 354.
Kakolei, Alf. Min. T. L., 2842.
Kakrèpètan, Balin., 780.
Kala, Alf. Cer., 847.
Kala, Atjeh, 2350.
Kala koentjèt, Jav., 2998.
Kàla-kàla, Makas., 1573.
Kala-kala minjan, Sum. W. K., 2350.
Kalabàsan, Alf. Min. Tonsaw., 1973.
Kalabhĕt, Madoer., 3374.
Kalàdi, Minangk., 847.
Kaladjana, Jav., 2580.
Kaladjana sidi, Jav., 2580.
Kalagah, Minangk., 3012.
Kalahing, Sangi, 412.
Kalai, Timo., 2883.
Kalajaoe, Minangk., 1296.
Kalajar, Soend., 3363.
Kalajar bàdak, Soend., 1805.
Kalajar beurit, Soend., 3335.
Kalajoe, Balin., Jav., 1296.
Kalak, Balin., Jav., Madoer., Soend., 2801, 3427.
Kalak ambing, Jav., 3043.
Kalak asoo, Balin., Jav., 2801.
Kalak bàbal, Jav., 2801.
Kalak djĕdjĕr, Jav., 2801.
Kalak gĕdang, O. Jav., 3014.
Kalak kĕmbang, Jav., 3014.
Kalak koenir, Jav., 959.
Kalak lawé, Jav., 959.
Kalak lĕnga, Jav., 2801.
Kalak lombok, Jav., 2508.
Kalak mĕmèdi, Balin., 2801.
Kalak prit, Jav., 2803.
Kalak sapi, Jav., 2326.
Kalakandji, Minangk., 224.
Kalakatai, Bat., 2353.
Kalakèh kandji, Minangk., 224.
Kalàla, Soemba, 2500.
Kalaloembang, Alf. Min. Bent., 831.
Kàlamba, Makas., 283.
Kalambàoe, Makas., 2740.
Kalambòdjò, Minangk., 784.
Kalamboe, Boeg., 3374.
Kalamènta, O. Jav., 1907.
Kalamèta, Soend., 1907.
Kalamèta moending, Soend., 712.
Kàlampa, Boeg., 283.
Kalampajèn, Minangk., 3068.
Kalampok, Madoer., 1322.
Kalampok aèng mawar, Madoer., 1330.
Kalampok alas, Madoer., 1322.
Kalampok batò, Madoer., 1343.
Kalampok kapò, Madoer., 1322.
Kalampok sè kaghit, Madoer., 1322.
Kalandingan, Madoer., 2027.
Kalandjana, Jav., 2580.
Kàlang bibing, Madoer., 1483.
Kàlang patèjan, Madoer., 3283.
Kàlang-kàlang kèbo, Makas., 2092.
Kalanggjan, Balin., 2690.
Kalantjang, Balin., 339.
Kalapa, Jav. Kr., Mal. Mol., Soend., 830.
Kalapa babi, Mal. Amb., Men., 830.
Kalapa bali, Soend., 830.
Kalapa beureum, Soend., 830.
Kalapa hèdjò, Soend., 830.
Kalapa kanari, Mal. Amb., Men., 830.
Kalapa kapal, Mal. Men., 830.
Kalapa kònèng, Soend., 830.
Kalapa mèrah, Mal. Men., 830.
Kalapa pangi, Mal. Men., 830.
Kalapa parang, Mal. Amb., 830.
Kalapa poetih, Mal. Men., 830.
Kalapa radja, Mal. Amb., 830.
Kalapa soesoe, Soend., 830.
Kalapa tijoeng, Lamp., Soend., 2384.
Kalapa tijoeng hèdjò, Soend., 1392.
Kalapa tindjĕl, Soend., 830.
Kalapa tjòtjok, Soend., 830.
Kalapinrang, Boeg., 1414.
Kalatèmòko, Alf. N. O. Halm., 1573.
Kalating, Alf. Min. Bent., 1987.
Kalatoepa, Alf. Cer., 648.
Kalawàsa, Alf. Min. T. S., 1973.
Kàlàwàsa, Makas., 489.
Kalawàsa ròtor, Alf. Min. T. S., 1973.
Kalawàsa sĕla, Alf. Min. T. S., 1973.
Kalawàtan, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., T. S., 964.
Kalawàtan poeti, Alf. Min. T. L., 966.
Kalawàtan sĕla, Alf. Min. T. L., 965.
Kalawi, Sum. W. K., 339.
Kalè, Minangk., 1314.
Kalè djamboe, Minangk., 1335.
Kalè pajò, Minangk., 1049.
Kalè rimbò, Minangk., 2595.
Kalè toelang, Minangk., 269.
Kalèkè, Madoer., 2984.
Kalèkè bĕsè, Madoer., 2984.
Kalèkè djàrak, Madoer. B., P., 1942.
Kalèkè djharak, Madoer. S., 1942.
Kalèkè ghĕtà, Madoer., 2984.
Kalèkè paghar, Madoer., 1941.
Kalèkè sabhrang, Madoer., 2984.
Kalèkès, Alf. Min. T. P., 567.
Kalèkèt, Alf. Min. Tonsaw., 3489.
Kalèla, Alf. Min. T. B., T. P., 522.
Kalèlaboe, Alf. Min. Tonsaw., 892.
Kalèlèng djènè, Makas., 871.
Kalèlèng lompò, Makas., 871.
Kalèlèng mali-mali, Makas., 871.
Kalèli, Biman., 135.
Kalèmbak, Jav., 2966.
Kalèmbi, Alf. Min. T. B., T. S., 342.
Kalèn, N. Guin. 4 R., 847.
Kalèndè, Biman., 784.

Kalèngkèng, Madoer B., P., 2444.
Kalènglèngan, Jav., 1723.
Kaléooké, Kisar, 3550.
Kaléooké mamarhé, Kisar, 3550.
Kaléoeké mèmoeré, Kisar, 3550.
Kaléoeké mòmòson, Kisar, 3550.
Kalèpip, N. Guin. 4 R., 3.
Kalèsèm, Jav., 1347.
Kalètja, Jav., 1129.
Kalètja, Madoer., 532.
Kalèwih, Balin., 339.
Kàli-kali, Makas., 17.
Kaliboewai, Mal. Pal., 175.
Kaligoejoe, Balin., 1347.
Kali hasèm, Balin. Kr., 1347.
Kali koetjika, Jav., 2433.
Kali kotjika, Jav., 2433.
Kalijagè, Soend., 3377.
Kalijagè goenoeng, Soend., 644.
Kalijagè laoet, Soend., 1721.
Kalijapa, Sangi, 705.
Kalijapoeh, Balin., 2801.
Kalijasèm, Balin., 1347.
Kalijat, Alf. Min., 1669.
Kalijombo, Balin., 152.
Kalikambing, Soend., 3043.
Kaliki, Boeg., Bonth., 665.
Kaliki, Minangk., 1785.
Kaliki, Soend., 2984.
Kaliki bantèn, Soend., 2517.
Kaliki béoe, Boeg., 2984.
Kaliki djèra, Boeg., 2984.
Kaliki djèra mapoetè, Boeg., 2984.
Kallki djèra matjèla, Boeg., 2984.
Kaliki rijanrè, Boeg., 665.
Kaliki tjamboeloe-boeloe, Boeg., 2984.
Kalikih, Minangk., 665.
Kalikih alang, Minangk., 2984.
Kalikih batinò, Minangk., 665.
Kalikih djantan, Minangk., 665.
Kalikih kandji, Minangk., 224.
Kalikih rimbò, Minangk., 912.
Kalikoekoen, Balin., 36.
Kalimangoeng, Lamp., 2623.
Kalimbang, Alf. Min. T. L., 2169.
Kalimbang kowini, Alf. Min. T. L., 2175.
Kalimbaoean, Alf. Min. T. P., 1799.
Kalimbòrot, Soend., 696.
Kalimoko, Balin., 2684.
Kalimpànang, Minangk., 3076.
Kaling tanà, Sangi, 1821.
Kalipapa, O. Jav., 1274.
Kaliraga, Sika, 22.
Kalis, N. Guin. 4 R., 3313.
Kaliti, Alf. Min. Bent., 178.
Kaliti, Rotin., 532.
Kalitji, Mal. Amb., Batav., Tim., 532.
Kaljanti, Balin., 1887.
Kalkal ótèk, Madoer., 1070.
Kalnàsi, Alf. Boer., 218.
Kalo, Biman., Sas., 2361.
Kalòboer, Madoer., 682.
Kaloeja, Alf. Min. Bent., 648.
Kaloeja djawa, Alf. Min. Bent., 2736.
Kaloeja malòwò, Alf. Min. Bent., 3281.
Koloeja toempi, Alf. Min. Bent., 648.
Kaloekoe, Alf. Tom., Boeg., Boeton, Makas., 830.
Kaloemènga, Alf. Min. Tonsaw., 22.
Kaloemènga boedò, Alf. Min. Tonsaw., 22.
Kaloemènga mèha, Alf. Min. Tonsaw., 22.
Kaloemoenga, Alf. Min. Bent., 22.
Kaloemoenga mahamoe, Alf. Min. Bent., 22.
Kaloemoenga mawoerò, Alf. Min. Bent., 22.
Kaloempang, Makas., Sum. W. K., 3234.
Kaloempang babi, Sum. W. K., 3230.
Kaloempang batinò, Minangk., 3233.
Kaloempang bèras, Sum. W. K., 3243.
Kaloeng, Mal., 2721.
Kaloeng gadjah, Mal., 2739.
Kaloeng oelar, Mal., 2739.
Kaloentai, Alf. Min. T. P., 1819.
Kaloopa, Boeg., 3234.
Kaloetai, Alf. Min. Bent., T. L., T. S., 1819.
Kaloetoem, Lamp., 337.
Kaloetoem basah, Lamp., 1986.
Kaloewangkèrè, Makas., 853.
Kaloewèh, Jav., 339.
Kaloewih, Jav., 339.
Kaloja, Alf. Min. Bent., 648.
Kaloja djawa, Alf. Min. Bent., 2736.
Kaloja malòwò, Alf. Min. Bent., 3281.
Kaloja toempi, Alf. Min. Bent., 648.
Kalokè, Alf. Cer., 1314.
Kalompang, Madoer., 3234.
Kalong, Madoer., 1434.
Kalong tèdong, Boeg., 1268.
Kalongan, Jav., 3238.
Kalongang, Sangi, 148.
Kalongkèng, Madoer. B., P., 2444.
Kalontjèng, Madoer. B., 3216.
Kalot, Balin., 1669.
Kalpataroe, Balin., Jav., 2213.
Kalpéò, Tim., 138.
Kalpéò foléoe, Tim., 142.
Kalpéò mè, Tim., 139.
Kalpéò moeti, Tim., 140.
Kamà, Alf. Min. T. L., 2355.
Kamàdhoe, Madoer., 1987.
Kamàdhoe kèdhang, Madoer., 1989.
Kamàdhoe kèrbhoej, Madoer., 1994.
Kamàdhoe kòdok, Madoer., 1991.
Kamàhoe, Alf. Z. Cer., 2984.
Kamàjoe, Alf. Halm., 3105.
Kamàka, Alf. Min. T. L., T. P., 2894.
Kamal, Mal. Bandj., 3301.
Kamal mètèn, Alf. Z. Cer., 617.
Kamalagi, Kawi, 3301.
Kamalaka, Balin., 2684.
Kamàlatoe, Alf. Z. Cer., 2984.
Kamalènga, Alf. N. O. Halm., Tern., 455.
Kaman, N. Guin. Noemf., 3011.
Kamandhin, Madoer., 464, 3203.
Kamandhin kèrbhoej, Madoer., 467.
Kamandhin lalèk, Madoer., 525*a*.
Kamandi, Balin. Kr., 2096.
Kamandiki, Minangk., 784.
Kamangé, Kang., Madoer. B., P., 2477.
Kamanis, Daj. Z. O. Born., 2704.
Kàmanrè, Boeg., Makas., 918.
Kamantès, Alf. Min. Bent., 2112.
Kamantès bakò, Alf. Min. Tonsaw., 2112.
Kamantès disè, Alf. Min. Tonsaw., 2112.
Kamantès kanaramèn, Alf. Min. Bent., 2112.
Kamantès lowèn, Alf. Min. Bent., 2112.
Kamantès marintak, Alf. Min. Bent., 2112.
Kamantès ngihar, Alf. Min. Bent., 2112.
Kamantès sah, Alf. Min. Bent., 2112.
Kamantjò, Madoer., 1984.
Kamarija, Atjeh, 3154.
Kamàroe, Soemba, 3301.
Kamatès, Alf. Min. Tonsaw., 2112.
Kamba, Soemba, 1686.
Kamba sika, Soemba, 1295.
Kambala, Alf. Z. Cer., 218.
Kambàla, Soemba, 338.
Kambàlo, Madoer. B., 1190.

Kambang tali, Lamp., 2910.
Kambas, Lamp., 2107.
Kambèh, Minangk., 2336.
Kambèh gadiöng, Minangk., 2336.
Kambèngan, Jav. Kr., 1883.
Kambi, Soemba, 2661.
Kambili, Madoer., 846.
Kambir, Kisar, 3396.
Kambòdja, Jav., 2787.
Kamboel, Alf. Min. Bent., 128.
Kambojang, Mal. Tim., 2787.
Kamò, Boeg., Makas., 475.
Kamònir, Wetar, 3029.
Kamèniran, Balin., 1618.
Kamèrang, Alf. Min. T. L., 3001.
Kamèrang i langkow, Alf. Min. T. L., 3000.
Kamèrè, Madoer., 135.
Kamèrè lalakèk, Madoer., 135.
Kamèrè parta, Madoer., 135.
Kamèrè tòlang, Madoer., 135.
Kamèri, Balin., 135.
Kamèsi, Alf. Min. T. L., Tonsaw., T. P., 932.
Kamèsi kijong, Alf. Min. Tonsaw., 2762.
Kamèsi koelò, Alf. Min. T. P., 932.
Kamèsi raindang, Alf. Min. T. P., 932.
Kamèsi rintèk, Alf. Min. T. P., 932.
Kamèsò, Madoer., 1216.
Kamidjara, Jav., 162.
Kamiö, Solor, 135.
Kamilakè, Leti, 648.
Kamilo, Alf. Min. Bent., 932.
Kaminting, Vele talen, 135.
Kamiri, Alf. Asil., Hila, Mal. Mol., 135.
Kamiri bèsar, Mal. Men., 135.
Kamiri kètjil, Mal. Men., 135.
Kamiroe, Alf. W. Cer., Z. Cer., 135.
Kamitèn, Alf. Boer., 2120.
Kamlàka, Sermata, 648.
Kamòdhoeng, Madoer. P., S., 395.
Kamòdja, Soend., 2787.
Kamòdoeng, Madoer. B., 395.
Kamoe, Alf. Asil., Z. Cer., 2717.
Kamoe hoea, Alf. Cer., 2719.
Kamoe isi, Alf. Asil., 2719.
Kamoe isin, Alf. Z. Cer., 2719.
Kamoe oetoeï, Alf. Z. Cer., 2719.
Kamoemoe, Balin. Kr., 1818.
Kamoemoe, Minangk., 847.
Kamoeni, Biman., Tern., 2358.
Kamoeniëng, Minangk., 2358.
Kamoening, Daj. Z. O. Born., Makas., Soend., 2358.
Kamoenti, Alf. Min. T. L., T. P., T. S., 3170.
Kamoeroet, Alf. Amb., 2310.
Kamoeti, Alf. Min. Tonsaw., 3170.
Kamòkos, Madoer., 2723.
Kamondor, Alf. Min. T. P., 878.
Kamondor in taloen, Alf. Min. T. P., 3489.
Kamondor rintèk, Alf. Min. T. P., 3476.
Kamondor sèla, Alf. Min. T. P., 3476.
Kamònèng, Madoer., 2358.
Kampa, Mal., 2750.
Kampàdja, Biman., 665.
Kampak, Soend., 1786.
Kampala, Alf. Z. Cer., 218.
Kampèh, Minangk., 1963.
Kampis, Jav., 1786.
Kampis, Soend., 1785.
Kampoedja, Biman., 3552.
Kamrioe, Wetar, 2289.
Kamrioe oeöen, Wetar, 2289.
Kamtjoe, N. Guin. 4 R., 315.
Kamtjoe ajò, N. Guin. 4 R., 315.
Kan, Alf. Min. T. S., 2512.
Kànàärè, Makas., 602.
Kanaga, Daj. Z. O. Born., 580.
Kanakanè, Alf. Asil., 348.
Kanalè, Kang., Madoer. S., 602.
Kanalo, Alf. Min. Tonsaw., 3317.
Kanang, Makas., 879.
Kananga, Biman., Boeg., Daj. Z. O. Born., Jav., Madoer. B., P., Makas., Soend., 601.
Kananga areuj, Soend., 331.
Kananga ootan, Mal. Amb., 332.
Kananga wangi, Mal. Amb., 601.
Kanangò, Minangk., 601.
Kanaoe, Alf. Tom., 484.
Kànàoengang, Makas., 3313.
Kanàrè, Boeg., Makas., 602.
Kanari, Alf. Min. T. P., Biman., Madoer., Mal., Soend., 602.
Kanari babi, Mal. Amb., 603.
Kanari bagèja, Mal. Amb., 614.
Kanari bandang, Mal. Amb., 612.
Kanari bòsar, Mal. Amb., 614.
Kanari boeroeng, Mal. Men., 624.
Kanari jaki, Mal. Men., 607.
Kanari kètjil, Mal. Amb., 603.
Kanari minjak, Mal. Amb., 612.
Kanari pandjang, Mal. Amb., 602.
Kanari taranate, Mal. Men., 614.
Kanas, Daj., Lamp., Soend., 218.
Kanas beureum, Soend., 218.
Kanas bogor, Soend., 218.
Kanas prasman, Soend., 218.
Kanas sabrang, Soend., 153.
Kanàsi, Alf. Asil., 218.
Kandar loetoeng, Soend., 3302.
Kandasoeli, Bol. Mong., 1740.
Kandè-kandè oela, Boeg., 2335.
Kandè-kandè oelàra, Makas., 2335.
Kandèri, Lamp., 3.
Kandhoedjha, Madoer., 744.
Kandih, Minangk., 1594.
Kandis, Mal., 1594.
Kandis bini, Mal. Bill., 1594.
Kandis gadjah, Mal., 1594.
Kandis kèling, Mal., 1582.
Kandis laki, Mal. Bill., 1594.
Kandis toelang-toelang, Mal., 1593.
Kandoeëng, Minangk., 3269.
Kandoeëng rimbò, Minangk., 300.
Kandoejoehan, Balin. Kr., 13.
Kandoelà, Madoer., 429.
Kandoelà mèra, Madoer., 430.
Kandri, Jav., 500.
Kanè, Makas., 1302.
Kang asèë, Atjeh, 3207.
Kangkò, Alf. Min. Bent., T. B., T. P., Z. Cer., 1899.
Kangkoeëng, Minangk., 1899.
Kangkoeng, Balin., Jav., Mal., Soend., 1899.
Kangkoeng ajèr, Mal., 1558.
Kangkoeng boekit, Mal., 2281.
Kangkoeng gadjah, Mal., 3482.
Kangkoeng kèrbaoe, Mal., 537.
Kangkoeng laoet, Mal., 1893.
Kangkoeng pasir, Mal., 1891.
Kangkomè, N. Guin. Wand., 2382.
Kangkong, Madoer., Makas., 1899.
Kanidei, Minangk., 505.
Kanigara, Balin., Jav., 829.
Kanikèr, Mal. Men., 532.
Kaningoe, Soemba, 767.
Kanjas, Lamp., 218.
Kànjèrè, Soend., 500.
Kanjèrè bàdag, Soend., 501.
Kanjèrè bàdak, Soend., 501, 1911.

Kanjèrè bòdas, Soend., 505.
Kanjèrè laoot, Soend., 1078.
Kanjèrè lèmboet, Soend., 504.
Kanjèrè peuti, Soend., 500.
Kano-kano, Mal. Men., Tern., 3012.
Kanoema, Sangi, 3105.
Kanoenang, Makas., 878.
Kanonang, Alf. Min., 879.
Kanowa, Jav., 246.
Kanrè kambing, Bonth., 1525.
Kanrè oelàra Makas., 2335.
Kantan, Mal., 1829.
Kantan hoetan, Mal., 161.
Kantang, Bat., Mal. Bengk., Minangk., 3175.
Kantar, Alf. Min. T. P., 2968.
Kantjawali, Sas., 217.
Kantjè, Boeg., 538.
Kantjing badjoe, Mal., 1968.
Kantjing batjèö, Atjeh, 1968.
Kantong sèmar, Jav., 2435.
Kaoe, Leti, 2719.
Kaoe bàsè, Alf. Boer., 1686.
Kaoe bija, Alf. Boer., 2289.
Kaoe foelan, Alf. Boer., 2748.
Kaoe hini, Alf. Boer., 3131.
Kaoe hini bòti, Alf. Boer., 3131.
Kaoe hini mèha, Alf. Boer., 3131.
Kaoe lawan, Alf. Boer., 760.
Kaoe mòpok, Banggai, 2120.
Kaoe toefa, Alf. Boer., 425.
Kàoe-kàoe, Boeg., Makas., 1295.
Kaoekanè, Alf. Cer., 353.
Kaoekoed, Alf. Min. T. S., 2558.
Kaoekoer, Alf. Min. T. B., 2558.
Kaoela, Alf. Z. Cer., 2363.
Kaoembang, Balin., 1818.
Kaoenoe, Sermata, 2719.
Kaoera, Alf. Z. Cer., 2363.
Kaoet, Tim., 665.
Kaoewa, Alf. Cer., 2719.
Kàoewàsa, Makas., 1961.
Kaòl, Simaloer, 2361.
Kap, Balin., 2616.
Kapà, Alf. N. O. Halm., Sika, Tern., 1686.
Kàpà-kàpàsa, Makas., 1791.
Kapah-kapah, Loeboe, 1686.
Kapaja, Alf. Min., Bol. Mong., Jav., 665.
Kapaja babinei, Alf. Min. Bant., 665.
Kapaja mahoeanei, Alf. Min. Bant., 665.
Kapaja maloi, Alf. Min. T. P., 665.
Kapaja mawoea, Alf. Min. T. P., 665.
Kapaja mohanei, Alf. Min. Bent., 665.
Kapaja wawinei, Alf. Min. Bent., 665.
Kapajang, Minangk., 2575.
Kapak, Sas., 1114.
Kapal, Alf. Min. T. L., T. P., 594.
Kapal, Balin., Jav. Kr., 1161.
Kapala, Biman., 2382.
Kapala, Sangi, 665.
Kapala bèroek, Mal., 1846.
Kapalan, Jav., 810, 1841.
Kapanggjan, Balin., 949.
Kapanggjan lawak, Balin., 949.
Kapantja, Biman., 2004.
Kapantja tjina, Biman., 96.
Kapantoan, Alf. Min. Bant., 271.
Kapaoekoe, Enggano, 3470.
Kaparoen, Alf. Har., 2487.
Kapas, Jav., Madoer., Mal., Soend., 1686.
Kapas balandha, Madoer., 1690.
Kapas banggala, Soend., 1691.
Kapas bèsar, Vulg. Mal., 1685.
Kapas beureum, Soend., 1689.
Kapas boelan, Mal., 3529.
Kapas djawa, Mal., 1687.
Kapas gèdè, Soend., 1685.
Kapas gèndjah, Jav., 1688.
Kapas hantoe, Mal., 1789.
Kapas hideung, Soend., 1690.
Kapas inggris, Vulg. Mal., 1691.
Kapas lèmboet, Soend., 1687.
Kapas londa, Jav., 1690.
Kapas mèrah, Vulg. Mal., 1689.
Kapas mòri, Soend., 1688.
Kapas nori, Jav., 1688.
Kapas oetan, Vulg. Mal., 1789.
Kapas pandhak, Madoer., 1686.
Kapas rawang, Sum. W. K., 1872
Kapas taoen, Jav., 1691.
Kapas tèngghi, Madoer., 1686.
Kapas tjindè, Soend., 359.
Kapas wèlonda, Jav., 1690.
Kapas-kapas, Mal., 1791.
Kapàsa, Makas., 1686.
Kapàsan, Jav., 2165.
Kapàsè, Alf. Asil., Hila, 1686.
Kapasilan, Balin., 2096.
Kapàsò, Alf. Har., 1686.
Kapatiè, Babar, 1686.
Kapèh, Minangk., 1686.
Kapèh bàtang, Minangk., 1686.
Kapèh pandji, Minangk., 1295.
Kapèh rimbò, Minangk., 1295.
Kapèh taoen, Minangk., 1691.
Kapèh-kapèh, Minangk., 3020.
Kapèlam, Lamp., 2169.
Kapèlom, Lamp. Pam., 2169.
Kapèntjoeëng, Minangk., 2575.
Kapès, Alf. Min., 1295, 1686.
Kapès aròrò, Alf. Min. T. P., 1686.
Kapès in taloen, Alf. Min. T. P., 480.
Kapèsè, Alf. Min. Bant., Sangi, 1686.
Kapètjong, Minangk., 2575.
Kapidada, Jav., 3188.
Kapinangò, Soend., 1191, 1196.
Kapindiëng, Minangk., 2074.
Kapini, Sum. W. K., 3154.
Kapiri, Alf. Cer., 3396.
Kapitoe, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., 1973.
Kapitoe kindèt, Alf. Min. T. P., 1973.
Kapitoe koeré, Alf. Min. T. L., 1973.
Kapitoe koeroemboe, Alf. Min. T. L., 1973.
Kapitoe koeroempoe, Alf. Min. T. P., 1973.
Kapitoe pèngapoean, Alf. Min. T. P., 1973.
Kapitoe pèngkor, Alf. Min. T. P., 1973.
Kapitoe pèpèhènèn, Alf. Min. T. B., 1973.
Kapitoe rèko, Alf. Min. T. B., T. L., 1973.
Kapitoe rèrèr, Alf. Min. T. L., 1973.
Kapitoe wangkèr, Alf. Min. T. P., 1973.
Kapitoe woelan, Alf. Min. T. L., T. P., 1973.
Kapitoe woerijas, Alf. Min. T. B., 1973.
Kapitoe wòtèl, Alf. Min. T. B., T. L., 1973.
Kapò, Alf. Z. Cer., Madoer., 1295.
Kàpo, N. Guin. Noemf., 1573.
Kapoch, Alf. Min. Tonsaw., 1295.
Kapoch i taloen, Alf. Min. Tonsaw., 3234.
Kapoe, Alf. Min. T. B., T. S., 1107.
Kapoe an taloen, Alf. Min. T. S., 1109.
Kapoe an taloen, Alf. Min. T. B., 1109.
Kapoe kajoe, Alf. Min. T. B., T. S., 1115.
Kapoe koelò, Alf. Min. T. B., 2181.
Kapoe lòkon, Alf. Min. T. B., T. S., 1108.
Kapoe nè toòemboedoe, Alf. Min. T. S., 2181.
Kapoe nè walanda, Alf. Min. T. B., T. S., 3175.
Kapoe rangdang, Alf. Min. T. B., 1108.
Kapoe roendang, Alf. Min. T. S., 1108.

Kapoe sajawoe, Alf. Min. T. B., 1122.
Kapoe sajor, Alf. Min. T. S., 1117.
Kapoe woeòl, Alf. Min. T. S., 1122.
Kapoe-kapoe, Balin., Mal. Batav., 2751.
Kapoeëk, Minangk., 1295.
Kapoegoe, Alf. Min. Bent., 1124.
Kapoegoe mawoerò, Alf. Min. Bent., 809.
Kapoelaga, Balin., Boeg., Jav., Makas., Mal., 199.
Kapoelàsan, Soend., 2448.
Kapoelàsan bòdas, Soend., 2448.
Kapoelàsan hideung, Soend., 2448.
Kapoendoeëng, Minangk., 395.
Kapoendoeng, Balin., Jav., Soend., 395.
Kapoer baroes, Sum. W. K., 1174.
Kapoeràtja, Mal. Mol., 580.
Kapoeràtja oetan, Mal. Mol., 584.
Kapoesò, Alf. Hila, Oel., 1295.
Kapoet, Alf. Min. T. L., 1107.
Kapoet i lawànan, Alf. Min. T. L., 1897.
Kapoet làka, Alf. Min. T. L., 1108.
Kapoet lòkon, Alf. Min. T. L., 1108.
Kapoet nè wijò, Alf. Min. T. L., 1112.
Kapoet ni koendam, Alf. Min. T. L., 3175.
Kapoet woeòl, Alf. Min. T. L., 1122.
Kapoetoengan, Balin., 786.
Kapoja, Alf. Min., 3052.
Kapoja in taloen, Alf. Min. T. P., 3052.
Kapoja rintëk, Alf. Min. T. P., 3052.
Kapoja sëla, Alf. Min. T. P., 3052.
Kapok oetan, Mal. Men., 3234.
Kapoi, Soend., 199.
Kapol leutik, Soend., 205.
Kapòlagha, Madoer., 199.
Kapopojaän wëwènè, Alf. Min. T. S., 1617.
Kaporiaoe, Alf. W. Cer., 2336.
Kapòsi, Alf. Z. Cer., 2310.
Kaposinè, Alf. Cer., 2310.
Kapot, Alf. Min., Bol. Mong., 1295.
Kapòtrèn, Madoer., 1188.
Kar pòtè, Madoer., 2937.
Kara, Jav., 757, 2661.
Kara, Sum. W. K., 2838.
Kara andong, Jav., 757.
Kara bëngoek, Jav., 2350.
Kara gadjih, Jav., 757.
Kara kapri, Jav., 757.
Kara lëgi, Jav., 2662.
Kara lokè, Jav., 757.
Kara pëdang, Jav., 757.
Kara taoen, Jav., 2666.
Kara wëdoes, Jav., 757.
Kara-kara, Boeg., Makas., Mal., 1162.
Kàra-kàra àlè, Boeg., 2353.
Kara-kara gatël, Mal., 2353.
Kara-kara minjak, Sum. W. K., 2351.
Kàra-kàra ròmang, Makas., 2353.
Karabàsa, Alf. Min. Bant., 1973.
Karabista, Madoer. S., 1428.
Karabistoe, Madoer. S., 228.
Karaboe, Minangk., 2095.
Karaè, Madoer., 934.
Karaèna kajoewa, Boeg., Makas., 2096.
Karahan, Jav., 2124.
Karak-karak, Minangk., 3438.
Karakas, Alf. Min. T. B., 139.
Karakok, Minangk., 2735.
Karamàsa, Makas., 13.
Karambië, Minangk., 830.
Karambië gadiëng, Minangk., 830.
Karambië poejoëëh, Minangk., 830.
Karambië-karambië, Minangk., 2690.
Karambòdjò, Minangk., 784.
Karamòdja, Bat., 784.
Karamoedjò, Lamp. Ab., 784.
Karamoentiëng, Minangk., 2978.
Karamoentiëng rimbò nan djantan, Minangk., 2975.
Karamoenting, Mal., 2978.
Karanàkang, Alf. Min. Tonsaw., 132.
Karandan, Jav., 666.
Karandang, Jav., 666.
Karandjhi, Madoer., 1079.
Karang àsi, Bonth., 1240.
Karangèjan, Alf. Min., 1636, 2984.
Karangèjan koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 2984
Karangèjan poeti, Alf. Min. T. S., 2984.
Karangèjan raindang, Alf. Min. T. P., 2984.
Karangèjan rangdang, Alf. Min. T. B., 2984.
Karangèjan roendang, Alf. Min. T. S., 2984.
Karangkang banti, Bonth., 2768.
Karangkang pantji, Bonth., 1143.
Karangkang poentijànà, Makas., 1614.
Karangoeloe, Jav., 204.
Karara, Biman., Endeh, Soemba, 340.
Kararawèjah, Soend., 2353.
Karas, Mal., 283.
Karas toelang, Soend., 748.
Karasoela, Jav., 2289.
Kàràtàoe, Makas., 2346.
Karàti, Alf. Min., 2427.
Karatoepa, Alf. N. Laoet, Sap., 648.
Karatoesan, Alf. Min. T. B., 44.
Karatow, Madoer., 2346.
Karawà, Alf. Min. T. B., T. L., 191.
Karawà api-api, Alf. Min. T. B., 193.
Karawà in taloen, Alf. Min. T. L., 194.
Karawà kërètan, Alf. Min. T. L., 192.
Karawà koelò, Alf. Min. T. B., 191.
Karawà maäwoe, Alf. Min. T. L., 195.
Karawà mèa, Alf. Min. T. L., 193.
Karawà nè asoe, Alf. Min. T. B., 195.
Karawà nè kèroet, Alf. Min. T. B., 192.
Karawà nè mërei, Alf. Min. T. L., 194.
Karawà rangdang, Alf. Min. T. B., 193.
Karawà raprap, Alf. Min. T. B., 194.
Karawà rarap, Alf. Min. T. L., 194.
Kardamoenggoe, Mal. Batav., 199.
Karè, Sawoe, 1301.
Karèala, Mal. Amb., 1215.
Karèjangò, Makas., 22.
Karèjò, Soend., 151.
Karèka, Madoer., 2786.
Karèkèt, Alf. Min. T. B., T. L., 1906.
Karèkèt lëmpar, Alf. Min. T. B., 712.
Karèmbang, Alf. Min., 3001.
Karèmbang kajoe, Alf. Min. T. L., 2346.
Karèmbang nè langkow, Alf. Min. T. B., 3000.
Karëngan, Alf. Min. T. L., 3063.
Karèt, Jav., Madoer., Soend., 1462.
Karèt abang, Mal. Pal., 3412.
Karèt andjing, Soend., 753.
Karèt bàtang, Mal. Bengk., 1462.
Karèt bëloelang, Mal. Bengk., 1453.
Karèt moending, Soend., 1462.
Karèt moerai, Sum. W. K., 2029.
Karèt moerai boeroeng, Sum. W. K., 2030.
Karèt pantjal, Jav., 3140.
Karètà, Saleijer, 2865.
Karètàoe, Boeg., 2346.
Karètkèt, Alf. Min. T. S., 1906.
Karètkèt lëmpad, Alf. Min. T. S., 712.
Kareumbi, Soend., 1808.
Kareumbi sabrang, Soend., 3034.
Kariki, Bonth., 1568.
Karikis, Alf. Min. T. L., 676.
Karikis i lawànan, Alf. Min. T. L., 678.

Karikis makaänak, Alf. Min. T. L., 1809.
Karikis méa, Alf. Min. T. L., 1809.
Karikis poeti, Alf. Min. T. L., 676.
Karikis sĕla, Alf. Min. T. L., 1814.
Karik-karik, Lamp., 1462, 3515.
Karimanga, Alf. Min. Bant., 22.
Karimanga mabida, Alf. Min. Bant., 22.
Karimanga mahèndèng, Alf. Min. Bant., 22.
Kariměnga, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 22.
Kariměnga in ĕmpoeng, Alf. Min. T. L., 940.
Kariměnga in sowa, Alf. Min. T. B., 3286.
Kariměnga in taloen, Alf. Min. T. P., 3284.
Kariměnga in taloen rintĕk, Alf. Min. T. P., 22.
Kariměnga in taloen sĕla, Alf. Min. T. P., 22.
Kariměnga ing kajoe, Alf. Min. T. L., 940.
Kariměnga koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 22.
Kariměnga méa, Alf. Min. T. L., 22.
Kariměnga poeti, Alf. Min. T. L., T. S., 22.
Kariměnga raindang, Alf. Min. T. P., 22.
Kariměnga rangdang, Alf. Min. T. B., 22.
Kariměnga roendang, Alf. Min. T. S., 22.
Karingis, Alf. Min. Tonsaw., 2921.
Kariri, Soemba, 934.
Kariskis, Alf. Min., 676.
Kariskis i lawànan, Alf. Min., 678.
Kariskis makaänak, Alf. Min., 1809.
Kariskis méa, Alf. Min. T. L., 1809.
Kariskis poeti, Alf. Min. T. L., 676.
Kariskis sĕla, Alf. Min., 1814.
Karkolaka, Balin. Kr., 199.
Karo, Alf. Min. T. L., 3123.
Karoboe, Soemba, 936.
Karoboo toenoe, Soemba, 1973.
Karòdò, Alf. Min. T. P., 2648.
Karoeboeïk, Minangk., 2939.
Karoek, Balin., 2740.
Karoekam, Minangk., 1549.
Karoeměnga, Alf. Min. Tonsaw., 22.
Karoeměnga boedò, Alf. Min. Tonsaw., 22.
Karoeměnga mèha, Alf. Min. Tonsaw., 22.
Karoendoeng, Soend., 3165.
Karoendoeng bàdak, Soend., 3165.
Karoendoeng goenoeng, Soend., 3165.
Karoendoeng sapi, Soend., 3165.
Kàroenroeng, Makas., 3216.
Kàroentigi, Makas., 2004.
Karoet in taloen, Alf. Min. T. B., 2453.
Karoetoek, Alf. Min. T. B., 801.
Karoewing, Mal. Z. O. Born., 1149.
Karoja, Balin., Jav., 1469.
Karok, Soend., 2740.
Karok manoek, Soend., 2731.
Karokas, Alf. Min. T. B., T. L., T. S., 2732.
Karokas lèwò, Alf. Min. T. B., 2725.
Karokas nè sakit, Alf. Min. T. B., 2730.
Karokas sĕla, Alf. Min. T. L., 3227.
Karòkot, Madoer., 3111.
Karòkot balandha, Madoer., 3111.
Karòkot bhiroe, Madoer., 3111.
Karòkot tjàtjèng, Madoer., 3111.
Karòkot tjĕlĕng, Madoer., 3111.
Karondoe, Kang., 1107.
Karong, Makas., 3475.
Karongrong, Madoer., 1475.
Karòpò, Madoer., 2662.
Karòton, Madoer., 831, 1697.
Karòton àkor, Madoer., 831.
Karòton bintang tèmor, Madoer., 831.
Karòton boentot màtjan, Madoer., 831.
Karòton djhila matjan, Madoer., 831.
Karòton kadoengdoeng, Madoer., 831.
Karòton kar djambé, Madoer., 831.
Karòton karang ĕmas, Madoer., 831.
Karòton kòlè òlar, Madoer., 831.
Karòton langghèm bhadja, Madoer., 831.
Karòton mangkò ajam, Madoer., 831.
Karòton mangkò ĕmas, Madoer., 831.
Karòton òlèr, Madoer., 831.
Karòton poering, Madoer., 831.
Karòton ramboet nòri, Madoer., 831.
Karòton ramboet pòtrè, Madoer., 831.
Karòtong, Madoer., 831, 1697.
Karowà, Alf. Min. Tonsaw., T. P., 191.
Karowà in asoe, Alf. Min. T. P., 195.
Karowà in taloen, Alf. Min. T. P., 194.
Karowà in taloen rintĕk, Alf. Min. T. P., 465.
Karowà kawajo, Alf. Min. Tonsaw., 194.
Karowà koelò, Alf. Min. T. P., 191.
Karowà raindang, Alf. Min. T. P., 193.
Karowà raindang rondòrò, Alf. Min. T. P., 192.
Karsani, Jav., 483.
Kartaoe, Mal. Bengk., 2346.
Kartoo, Mal. Batav., 3053.
Kartoepa, Alf. Oel., Z. Cer., 648.
Kartoepa marisano, Alf. N. Laoet, Sap., 653.
Kàsa, Balin., 204.
Kàsa-kàsa, Saleijer, 1162.
Kàsai, Sum. W. K., 2830.
Kasambèrè, N. Guin. Toeroe, 3550.
Kasambhi, Madoer., 3067.
Kasambi, Jav., 3067.
Kàsang, Alf. Min. Tonsaw., Tid. Born., 2661.
Kasap, Mal., 821.
Kasapi, Daj. Ng., 3027.
Kasat, Alf. Z. Cer., 648.
Kasat batawè, Alf. Z. Cer., 653.
Kasat hawai maoeï, Alf. Z. Cer., 653.
Kasat pèna, Alf. Har., 653.
Kasàto, Alf. Amb., Har., 648.
Kàsàtoeri, Makas., 1789.
Kasawari, Mal. Mol., 698.
Kasawé, Jav., 2181.
Kasbi, Alf. Amb., 2181.
Kasĕbsĕb, Balin., 871.
Kasègsègan, Balin., 2837.
Kasei, Alf. Min., Bent., T. L., T. S., 1402, 1409.
Kasei, Daj. Kat., 125.
Kasei, Mal., Sum. W. K., 273, 2830.
Kasei boekir, Alf. Min. Bent., 1404.
Kasèmbhoeghan, Madoer. S., 2533.
Kasèmbhoekan, Madoer. B., P., 2533.
Kasèmbi, Soemba, 3067.
Kasèmboekan, Jav., 2533.
Kasèmboekan lèmah, Jav., 248.
Kasĕmĕk, Soend., 1133.
Kasĕpò, O. Jav., 2181.
Kasèsèlan, Balin., 2555.
Kàsĕtoeri, Boeg., 1789.
Kasidi, Alf. Min. T. S., 1281.
Kasiĕ bàranak, Minangk., 2977.
Kasili, Alf. Min. T. B., T. L., 1281.
Kasili rintĕk, Alf. Min. T. P., 1280.
Kasili sĕla, Alf. Min. T. P., 2844.
Kasimboekan, Balin., 2533.
Kasimbòkan, Mal. Batav., 2533.
Kasimoekan, Soend., 2533.
Kasimoekan bàdak, Soend., 2535.
Kasimoekan gĕdè, Soend., 2534.
Kasimoekan lĕmboet, Soend., 2534.
Kasimoen, Mal. Tim., 1114.
Kasinèn, Balin., 1208.
Kasitèla, Alf. Cer., 1892.
Kasjànaf, N. Guin. 4 R., 1799.
Kasò, Soend., 3012.
Kasoemba, Alf. Min., 791.

Kasoemba, Alf. Min., Boeg., Makas., Soend., 667.
Kasoemba kĕling, Jav., 160.
Kasoombò, Minangk., 667.
Kasoena, Balin., 141.
Kasoengka, Soend., 1669.
Kasoengka beureum, Soend., 1670.
Kasoengka beurit, Soend., 1670.
Kasoengka gĕdè, Soend., 1670.
Kasoengka oentjal, Soend., 1670.
Kasoewang, Alf. Min. T. S., 520.
Kasoewari, Mal. Mol., 698.
Kasombha, Madoer., 460.
Kasombha bhiroe, Madoer., 460.
Kasombha bhiree langè, Madoer., 460.
Kasombha boengò, Madoer., 460.
Kasombha katabang, Madoer., 667.
Kasombha klèng, Madoer., 460.
Kasombha lor, Madoer., 460.
Kasombha manè, Madoer., 460.
Kasombha sarè, Madoer., 460.
Kasongkèt, Soend., 2676.
Kaspè, O. Jav., 2181.
Kasra, Soend., 2626.
Kastèl, Kei, 665.
Kastèla, Alf. Amb., Tern., Watoeb., 3550.
Kastèla, Alf. Boer., 648.
Kastèla, Alf. Z. Cer., 1892.
Kastèla, Kang., 2181.
Kastèra, Alf. N. Laoet, Sap., 1892.
Kastèra, N. Guin. Noemf., 3550.
Kastoeri, Jav., 1789.
Kastoeri hoetan, Mal., 1675.
Kastòlam, Kang., 1346.
Kastòrè, Madoer., 1789.
Kata, Soemba, 2504.
Katabang, Soembawa, 1892.
Katak, Jav., 1117.
Katak boenga, Jav., 1117.
Katak dèwot, Jav., 1117.
Katak lawè, Jav., 1117.
Katak woenga, Jav., 1117.
Katàka, Boeg., 2551.
Katama, Alf. Min. T. L., 2278.
Katama poeti, Alf. Min. T. L., 3159.
Katama poeti sĕla, Alf. Min. T. L., 3155.
Katamach, Alf. Min. Tonsaw., 2278.
Kàtang-kàtang, Balin., 1897.
Katapang, Balin., Jav., Madoer., Makas., Mal. Amb., Soend., 3313.
Katapang beureum, Soend., 3313.
Katapang bòdas, Soend., 3313.
Katapang gĕdè, Soend., 3313.
Katapang goenoeng, Soend., 1225.
Katapang oetan, Mal. Amb., 3313.
Katapang pantè, Mal. Amb., 3313.
Katapang pètjè, Mal. Amb., 3313.
Katapèan, Balin., 2153.
Katapiëng, Minangk., 3313.
Katapiëng batoe, Minangk., 3313.
Katapiëng rimbò, Minangk., 3313.
Katari, Minangk., 940.
Kataroëng, Makas., 196.
Katawoe, Solor, 887.
Katè-katè, Alf. N. O. Halm., Tern., 532.
Katè-katè goenoeng, Mal. Mol., 264.
Katè-katè kĕtjil, Mal. Mol., 533.
Katè-katè oetan, Mal. Mol., 533.
Katè-katè pantè, Mal. Mol., 533.
Katèja, Mal. Batav., 513.
Katĕkloek, Jav., 2936.
Katèla, Jav., 665, 1892.
Katèla andong, Jav., 2181.
Katèla boedin, Jav., 2181.
Katèla djaran, Jav., 1892.
Katèla djèndral, Jav., 2181.
Katèla ĕmbjah, Jav., 1892.
Katèla gandoel, Jav., 665.
Katèla gantoeng, Jav., 665.
Katèla gèmblok, Jav., 665.
Katèla gĕtak-gĕtik, Jav., 1892.
Katèla grandèl, Jav., 665.
Katèla kangkoeng, Jav., 1892.
Katèla kaspè, O. Jav., 2181.
Katèla koemis, Jav., 1892.
Katèla koenir, Jav., 1892.
Katèla krèntil, Jav., 2181.
Katèla lèngkong, Jav., 1892.
Katèla mènjog, O. Jav., 2181.
Katèla pĕndĕm, Jav., 1892.
Katèla poëeng, Jav., 2181.
Katèla randoè, Jav., 2181.
Katèla sĕlat, Jav., 1892.
Katèla sĕmbawa, Jav., 1892.
Katèla tjĕmporang, Jav., 2181.
Katèlan, Jav., 2910.
Katĕlĕng, Jav., 824.
Katèlò, Minangk., 1892.
Katèmää, Kang., 1961.
Katĕng, Jav. Soend., 973.
Katèpan, Jav., 1067.
Katèpèng, Balin., Jav., Soend., 679.
Katèpèng, Soend., 691.
Katèpèng bàdak, Soend., 679.
Katèpèng kĕbo, Jav., 679.
Katèpèng sapi, Jav., 679.
Katèpoes, Jav., 200.
Katès, Jav., Madoer., Mal. Pal., Sas., 665.
Katès boeboer, Jav., 665.
Katès dhaging, Madoer., 665.
Katès gamblok, Jav., 665.
Katès ganteeng, Jav., 665.
Katès gèmblok, Jav., 665.
Katès gĕnthong, Madoer., 665.
Katès kapoer, O. Jav., 665.
Katès lànang, Jav., 665.
Katès rambaj, Madoer., 665.
Katès sàlak, Jav., 665.
Katès talpèk, Madoer. P., S., 665.
Katès talpèt, Madoer. B., 665.
Katès wadon, Jav., 665.
Katija, Soend., 513.
Katijaoe, Mal. Z. O. Born., 2549.
Katila, Mal. Bengk., Tel. Bet., 1892.
Katilajoe, Jav., 1296.
Katilajoe watoe, Jav., 2016.
Katilambang, Daj. B., 830.
Katilèn, Alf. W. Cer., Aroe, 846.
Katilompa, Jav., 1227.
Katilòpòro, Boeg., 2859.
Katimaä, Balin., 1961.
Katimaän, Balin., 1961.
Katimaha, Jav., 1961.
Katimahar, Mal., 1961.
Katimanga, Jav., 1961.
Katimba, Alf. Tom., 160, 890.
Katimbang, Makas., 160, 890.
Katimboe, Alf. Min. Bent., 3169.
Katimboe, Alf. Min. Bent., Tonsaw., 784.
Katimboe sangi, Alf. Min. Tonsaw., 784.
Katimboe walanda, Alf. Min., Bent., 934.
Katimĕsmĕs, Balin., 1535.
Katimoe, Alf. Min. T. P., 784.
Katimoen, Balin., Soend., 934.
Katimoen dapdap, Balin., 934.
Katimoen ganteeng, Balin., 934.
Katimoen njingnjing, Balin., 2257.

Katimoen oekoe, Balin., 934.
Katimoesmoes, Balin. Semb., 1535.
Katirah, Balin. Kr., 1765.
Katisan, O. Jav., 971.
Kàtjà, Boeg., 3.
Katja piring, Jav., Mal., Soend., 1604.
Katjamba, Biman., 3456.
Kàtjang, Balin., Jav., Kang., Mal., Soend., 2661.
Kàtjang, Boeg., 3216.
Kàtjang, Madoer. B., P., 284.
Kàtjang agĕl, O. Jav., 1162.
Kàtjang babi, Mal., 2353.
Kàtjang bali, Jav., 538.
Kàtjang bangkoewang, Minangk., 2532.
Kàtjang baòe, Bonth., 2662.
Kàtjang bĕngoek, Soend., 2350.
Kàtjang bĕngoek bòdas, Soend., 2350.
Kàtjang bĕngoek hèdjò, Soend., 2350.
Kàtjang bĕngoek hideung, Soend., 2350.
Kàtjang boeloe, Mal., 3311.
Kàtjang boentjis, Mal., Soend., 2666.
Kàtjang boentjis bòdas, Soend., 2666.
Kàtjang boentjis hideung, Soend., 2666.
Kàtjang boentjis leutik, Soend., 2666.
Kàtjang bògor, Soend., 3494.
Kàtjang bòtor, Soend., 2865.
Kàtjang dadap, Soend., 3456.
Kàtjang dapdap, Balin., 3456.
Kàtjang djawa, Mal. Men., 284.
Kàtjang djĕpoen, Soend., 1664.
Kàtjang djĕpoen beureum, Soend., 1664.
Kàtjang djĕpoen bòdas, Soend., 1664.
Kàtjang djĕpoen hèdjò, Soend., 1664.
Kàtjang djĕpoen hideung, Soend., 1664.
Kàtjang djògò, Soend., 2663.
Kàtjang gamĕt, Soend., 757.
Kàtjang glèjor, Jav., 2662.
Kàtjang goedé, Jav., 538.
Kàtjang goenoeng, Vulg. Mal., 1070.
Kàtjang gorèng, Makas., 284.
Kàtjang hantoe, Mal., 628.
Kàtjang hantoe darat, Mal., 908.
Kàtjang hèdjò, Soend., 2663.
Kàtjang hèrang, Soend., 2663.
Kàtjang hidjaoe, Mal., 2663.
Kàtjang hiris, Soend., 538.
Kàtjang hiris bòdas, Soend., 538.
Kàtjang idjo, Balin., Jav., 2663.
Kàtjang irĕng, O. Jav., 2663.
Kàtjang iris, Vulg. Mal., 538.
Kàtjang iris boerik, Vulg. Mal., 538.
Kàtjang kàdjoe, Madoer., 538.
Kàtjang kajò, Minangk., 538.
Kàtjang kajoe, Mal., 538.
Kàtjang kajoe bĕtina, Mal., 1075.
Kàtjang kapri, Jav., 757.
Kàtjang kara-kara, Mal., 1162.
Kàtjang kara-kara gatĕl, Mal., 2353.
Kàtjang katjipir, Balin., Jav., 2865.
Kàtjang kĕdĕlai, Mal., 1664.
Kàtjang kĕdĕlè, Mal. Batav., 1664.
Kàtjang kĕkara, Mal. Batav., 1162.
Kàtjang kĕtjambah, Mal., 3456.
Kàtjang kòwas, Soend., 2350.
Kàtjang landjaran, Jav., 284.
Kàtjang laoet, Mal., 1106.
Kàtjang manila, Mal., 3494.
Kàtjang mas, Vulg. Mal., 2662.
Kàtjang mèrah, Mal., 3456.
Kàtjang mijang, Minangk., 2353.
Kàtjang mònjèt, Soend., 2664, 2665, 2901.
Kàtjang oetan, Mal. Men., 691, 3457.
Kàtjang oetji, Soend., 2900.
Kàtjang oetji leuweung, Soend., 2900.
Kàtjang oetjoe, Balin., 2900.
Kàtjang pandjang, Mal., 1162.
Kàtjang pandjang, Mal. Batav., 3456.
Kàtjang parang, Mal., 626.
Kàtjang pèndèk, Mal., 2666.
Kàtjang pĕndĕm, Jav., 284.
Kàtjang pĕroet ajam, Mal., 3456.
Kàtjang peudjit, Soend., 3456.
Kàtjang poeh, Balin., 538.
Kàtjang poeòeh, Balin., 538.
Kàtjang poetih, Mal., 757.
Kàtjang ranti, Balin., 1162.
Kàtjang ridjig, Balin., 2666.
Kàtjang roedji, Jav., 2900.
Kàtjang roewaj, Soend., 2666.
Kàtjang rowaj, Soend., 2666.
Kàtjang saboek, Jav., 1162.
Kàtjang sĕrinding, Mal., 2662.
Kàtjang soeòek, Soend., 284.
Kàtjang soetra, Balin., 1162.
Kàtjang tanah, Balin., Mal., 284.
Kàtjang taneuh, Soend., 284.
Kàtjang taoegé, Mal., 3456.
Kàtjang tjina, Jav., Mal., 284.
Kàtjang tjindai, Mal., 2663.
Kàtjang tjindé, Jav., 2663.
Kàtjang tjindè, Soend., 2663.
Kàtjang toenggak, Jav., Mal. Batav., 3456.
Kàtjang toepei, Mal., 2759.
Kàtjang toeris, Mal. Tim., 538.
Kàtjang toeroes, Soend., 3456.
Kàtjang tògè, Makas., 3456.
Kàtjang wilis, Balin., 2663.
Kàtjang-kàtjang, Sum. W. K., 628.
Kàtjangan irĕng, O. Jav., 378.
Katjapè, Madoer., 2831, 3027.
Katjapi, Jav., Soend., 2831, 3027.
Katjapi mònjèt, Soend., 3027.
Katjar, Gajo, 2004.
Katjĕkloek, Jav., 2936.
Katjĕmbang, Jav., Soend., 1262.
Katjĕmtjĕm, Balin., 3216.
Katjèpèr, Madoer., 2865.
Katji, Mal. Amb., 450.
Katjipir, Balin., Jav., 2865.
Katjipot, Jav., 3019.
Katjiwèr, Bat. Dair., 1951.
Katjòbhoeng, Madoer., 1042.
Katjòbhoeng boengò, Madoer., 1042.
Katjòbhoeng pòtè, Madoer., 1042.
Katjoe, Gajo, 3396.
Katjoeboeëng, Minangk., 1042.
Katjoeboeëng poetiëh, Minangk., 1042.
Katjoeboeëng sirah, Minangk., 1042.
Katjoeboeng, Jav., 1042.
Katjoeboeng irĕng, Jav., 1042.
Katjoeboeng kasihan, Jav., 1042.
Katjoeboeng poetih, Jav., 1042.
Katjoebong, Makas., 1042.
Katjoebong kamoemoe, Makas., 1042.
Katjoebong kèbo, Makas., 1042.
Kàtjoenda, Biman., Boeg., Makas., 2188.
Katjoeng, Mal., 3426.
Kàtjoewadà, Boeg., 338.
Katjombrang, Jav., 196.
Katjombrangan, Jav., 2768.
Katjòpèng, Madoer., 2645.
Katòdjò, Saleijer, 2188.
Katoe, Jav., 3053.
Katoek, Soend., 3053.
Katoek laoet, Soend., 3469.
Katoelampa, Balin., Soend., 1227.

Katoolampa bàdak, Soend., 1222.
Katoembah, Balin., Biman., 885.
Katoembar, Daj. Z. O. Born., Jav., 885.
Katoembàra, Boeg., Makas., 885.
Katoembaran, Jav., 1580.
Katoempang, Soend., 574, 3451.
Katoempang bàdak, Soend., 573, 575.
Katoempang bòdas, Soend., 1847.
Katoengga, Biman., 785.
Katoentjar, Soend., 885.
Katoepè barook, Minangk., 2432.
Katoeri, Alf. N. O. Halm., 3110.
Katoetè, Bonth., 1211.
Katoetoengkoel, Soend., 1310.
Katok, Sas., 780.
Katoktòkan, Balin., 940.
Katola, Bat. Dair., 2106.
Katòmas, Soend., 831.
Katombhar, Madoer., 885.
Katòmong ròmang, Boeg., 2906.
Katondè, Boeg., 3465.
Kàtondèng, Makas., 3465.
Katongghing, Madoer. B., 2643.
Kàtong kàtong, Boeg., 2811.
Katoprak, Jav., 1001.
Katrangan, Balin., 2462.
Kàwà, Boeg., Makas., Mal. Pal., 834.
Kàwà bàlandà, Boeg., Makas., 3332.
Kàwà mĕnggala, Mal. Pal., 3332.
Kawaë, Alf. Boer., 2557, 2569.
Kawak, Alf. Min. T. S., 3042.
Kawandji, Balin., 1079.
Kawang, Mal. W. Born., 1823.
Kawang, O. Jav., 1825, 2539.
Kawaoe, Soend., 2310.
Kawaoe leutik, Soend., 1060.
Kawaoean, Alf. Min. T. S., 1799.
Kawas, Leti, 1686.
Kawàsi, Alf. N. O. Halm., 2362.
Kawèni, Jav., Soend., 2175.
Kawèni tipoeng, Soend., 2175.
Kawèra, Solor, 348.
Kawĕsar, Alf. Min. T. B., T. P., T. S., 984.
Kawĕsar in dèkat, Alf. Min. T. P., 2195.
Kawidei, Alf. Min. T. S., 2169.
Kawiei, Babar, 3011.
Kawilei, Alf. Min. T. B., T. P., 2169.
Kawilei kowini, Alf. Min. T. B., T. P., 2175.
Kawiloe, Soemba, 135.
Kawis, Jav., 1428.
Kawis watoe, Jav., 1429.
Kawista, Jav., Soend., 1428.
Kawista krikil, Jav., 1429.
Kawista watoe, Jav., 1429.
Kawitan, Alf. Min. T. S., 2730.
Kawoeng, Soend., 322.
Kawoeng gĕdè, Soend., 322.
Kawoeng gèndjah, Soend., 322.
Kawoeng hawara, Soend., 322.
Kawoeng hideung, Soend., 322.
Kawoeng karinding, Soend., 322.
Kawoeng kĕmbang, Soend., 322.
Kawoeng paràsi, Soend., 322.
Kawoeng saèran, Soend., 322.
Kawòjang, Soend., 2904.
Kawòkin, N. Guin. Jacer, 3550.
Kawona, Soemba, 2345.
Kawòrò, Soend., 1789.
Kèama, Alf. Min., 1889.
Kèan, Alf. Z. Cer., 2436.
Kĕbak, Jav., 1434.
Kĕbĕg, O. Jav., 1434.
Kĕbĕk, Jav., 1434.
Kĕbĕk bèrang, Jav., 1434.
Kòbèk poetih, Jav., 1465.
Kĕbĕmbĕm, Mal. Batav., 2175.
Kĕbĕn, Jav., 425.
Kĕbĕn-kĕbĕn, Balin., 425.
Kĕbèsak, Tim., 7.
Kĕboeï, Sawoe, 2663.
Kĕboenoe, Sawoe, 1442.
Kĕbowan, O. Jav., 351*a*.
Kĕchĕmèlĕn, Alf. Min. Tonsaw., 2749.
Kĕdada, O. Jav., 3188.
Kĕdahoong, Mal. Batav., 2602.
Kĕdalèn, Jav., 655.
Kĕdali, Jav., 2937.
Kĕdampal, Balin. Semb., 407.
Kĕdangsa, Atjeh, Mal., 786.
Kĕdangsoel, Jav. Kr. D., 1664.
Kĕdaoeng, Mal., 2602.
Kĕdawà, Alf. Min. T. S., 191.
Kĕdawà api-api, Alf. Min. T. S., 193.
Kĕdawà mawoöe, Alf. Min. T. S., 194.
Kĕdawà nò asoe, Alf. Min. T. S., 195.
Kĕdawa nò kèroet, Alf. Min. T. S., 192.
Kĕdawà poeti, Alf. Min. T. S., 191.
Kĕdawà roendang, Alf. Min. T. S., 193.
Kĕdawoeng, Jav., 2602.
Kĕdĕl, Alf. Min. Tonsaw., 3139.
Kĕdĕlai, Mal., 1664.
Kĕdèlè, Balin., Jav., Mal. Batav., 1664.
Kĕdĕrang, Mal., 937.
Kĕdĕrat, Jav., 2319.
Kèdhang, Madoer., 1563.
Kĕdhang, Madoer. B., S. 2361.
Kĕdhoe, Madoer., 3142.
Kĕdijat, Alf. Min. T. S., 1669.
Kĕdinding, Jav., 118.
Kĕdingding, Jav., 118.
Kĕdjatè, Daj. W. Born., 720, 1716.
Kĕdjawas, Mal. Tim., Rotin., 2862.
Kĕdji, Jav., 1201.
Kĕdji bĕling, Jav., 1761.
Kĕdoe, Jav., 3142.
Kĕdoedoek, Atjeh, 2222.
Kĕdoekdoek, Balin., 2222.
Kĕdoja, Jav., 1186, 1192.
Kĕdoja sapi, Jav., 208.
Kĕdondong, Mal., 3216.
Kĕdondong boelan, Mal., 619.
Kĕdondong boelan poetih, Mal., 3030.
Kĕdondong hoetan, Mal., 615.
Kĕdondong kĕroet, Mal., 616.
Kĕdondong matahari, Mal., 609.
Kĕdongdong, Balin., Jav., 3216.
Kĕdot, Jav., 984.
Kĕhabè, Sawoe, 3067.
Kèhèng, Alf. Min. Tonsaw., 459.
Kèhò, Tern., 1573.
Kèjoe, Soemba, 698.
Kĕkadjar, Balin., Jav., 2961.
Kĕkalèk, Sas., 1818.
Kĕkapong, Lamp., 3126.
Kĕkara, Balin., 2661.
Kĕkara, Mal. Amb., Batav., 1162.
Kĕkara arit, Balin., 626.
Kĕkara djoelèh, Balin., 629.
Kĕkara loengsir, Balin., 1162.
Kĕkara oedang, Balin., 3456.
Kĕkara parang, Mal. Batav., 626.
Kĕkaras, Mal., 283.
Kĕkarèt, Lamp., 1462.
Kĕkarik, Lamp., 1462.
Kĕkarik akar, Lamp., 3515.
Kĕkarong, Sas., 224.

Kĕkatjé, Balin., 538.
Kĕkatoek, Sas., 780.
Kèkèb, Soend., 2731.
Kĕkei, Daj. Kat., 2512.
Kĕkĕmbang laoet, Lamp., 1.
Kĕkĕpahan, Balin., 3234.
Kĕkèto, Alf. N. O. Halm., 1537.
Kèkèwang, Alf. Min. T. B., 1464, 1515.
Kĕkoela, Mal. Bengk., 1573.
Kĕkoeniran, Alf. Min. T. L., 3557.
Kĕkoepoe, Mal., 858.
Kĕkombaän, Alf. Min., 2028.
Kéla, Alf. Min. Bent., 630.
Kĕla, Sawoe, 315.
Kĕlabang, Mal., 1583.
Kĕlabĕt, Jav., Mal. Batav., 3374.
Kĕladi, Mal., 847.
Kĕladi ajĕr, Vulg. Mal., 104.
Kĕladi oedang, Mal., 847.
Kĕladi oelar, Mal., 150.
Kĕladi pari, Mal., 1006.
Kĕladi rimaoe, Mal., 149.
Kĕladi sĕratah, Mal., 847.
Kĕladi tĕlor, Mal., 847.
Kĕladi tjina, Mal., 847.
Kĕlai, Kor., 475.
Kĕlai lĕré, Sawoe, 1852.
Kĕlailinga djawa, Sawoe, 2736.
Kĕlaiwoe, Sawoe, 404.
Kĕlajoe, Mal., 1296.
Kĕlajoe hitam, Mal., 358.
Kĕlambir, Mal., 830.
Kĕlampas, Mal. Batav., 11.
Kĕlampĕs, Mal. Batav., 2477.
Kĕlampong, Mal., 1487.
Kĕlampong agas, Mal., 1516.
Kĕlampong ajĕr, Mal., 1434.
Kĕlampong boekit, Mal., 1487.
Kĕlampong boeroeng, Mal., 1434.
Kĕlampong djantan, Mal., 1434.
Kĕlampong gadjah, Mal., 1487.
Kèlampong mata poenei, Mal., 1448.
Kĕlampong mérah, Mal., 1516.
Kèlan, Alf. Z. Cer., 2218.
Kĕlangsa, Atjeh, 786.
Kĕlapa, Mal., 830.
Kĕlapa djĕnggé, Mal. Batav., 2091.
Kĕlapa laoet, Vulg. Mal., 2091.
Kĕlapa padi, Mal., 830.
Kĕlapa poejoeh, Mal., 830.
Kĕlapa poewan, Mal., 830.
Kĕlapò, Mal. Bengk., 830.
Kĕlat, Mal., 1314.
Kĕlat api, Mal., 1324.
Kĕlat asam, Mal., 1321.
Kĕlat bĕlijan, Mal., 1324.
Kĕlat bĕroewang, Mal., 931.
Kĕlat bĕsar, Mal., 1345.
Kĕlat bising, Mal., 1327.
Kĕlat boenga, Mal., 1353.
Kĕlat boeroeng, Mal., 1335.
Kĕlat djamboe, Mal., 1335.
Kĕlat djamboe ajĕr, Mal., 1354.
Kĕlat djantan, Mal., 1346.
Kĕlat hitam, Mal., 931.
Kelat hoetan, Mal., 2597.
Kĕlat koboe, Mal., 1350.
Kĕlat lapis, Mal., 1324.
Kĕlat mĕnahoe, Mal., 1958.
Kĕlat mérah, Mal., 1334.
Kĕlat nasik-nasik, Mal., 1339.
Kĕlat paja, Mal., 1049.
Kĕlat pasir, Mal., 2594.
Kĕlat pĕnaga, Mal., 1346.
Kĕlat poetih, Mal., 1348.
Kĕlat poetih boekit, Mal., 1322.
Kĕtat poetra, Mal., 1354.
Kĕlat tandoek, Mal., 1927.
Kĕlat toelang, Mal., 269.
Kĕlawar, Mal., 3346.
Kèlé, Alf. Z. Cer., 1305.
Kĕlĕboek, Mal., 1508.
Kĕlédang, Mal., 350.
Kĕlédang bĕroek, Mal., 349.
Kĕlèdèk, Mal., 1892.
Kĕlĕlawar, Mal., 3346.
Kĕlĕmajoeh tĕlor, Mal., 963.
Kĕlĕmbahang, Mal., 1818, 1820.
Kĕlĕmbahang padi, Mal., 723.
Kĕlĕmbak, Mal., 283.
Kĕlembak boenga, Mal., 283.
Kĕlĕmbaoean, Alf. Min. T. L., 1799.
Kĕlĕmbaoean in taloen, Alf. Min. T. L., 1790.
Kĕlĕmbaoean rĕndai, Alf. Min. T. L., 1799.
Kĕlĕmbi, Alf. Min. T. B., T. S., 342.
Kĕlĕmboeng, Alf. Min. T. L., T. P., 3104.
Kĕlĕmboeng i lawànan, Alf. Min. T. L., 3104.
Kĕlĕmboeng rintĕk, Alf. Min. T. L., 3104.
Kĕlĕmboeng sĕla, Alf. Min. T. L., 3104.
Kĕlĕmoer, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., 3521.
Kĕlèndé, Sas., 784.
Kĕlèndé boenga, Sas., 784.
Kĕlĕngan, Alf. Min. T. L., 3306.
Kĕlĕntit njamoek, Mal., 824.
Kĕlĕrĕk, O. Jav., 3031.
Kèlès, Madoer., 404.
Kĕlèt, Alf. Min. T. P., 831.
Kĕlèt rintĕk, Alf. Min. T. P., 831.
Kĕlèt sĕla, Alf. Min. T. P., 831.
Kĕlĕwih, Soend., 339.
Kéli, Kisar, 3113.
Kĕli-kĕli, Boeg., 17.
Kĕlibang, Mal., 1108.
Kĕlijat, Alf. Min., 1669.
Kĕlimpànang, Mal., 3076.
Kĕlirik, Jav., 658.
Kĕlis, Jav., 1358.
Kèlò, Alf. Halm., Min., Tern., 2345.
Kĕlo, Soemba, 2361.
Kèlò i lawànan, Alf. Min. T. L., 3190.
Kèlò in tasitj, Alf. Min. T. P., 119.
Kĕloe, Soemba, 2361.
Kĕloebi, Mal., 3545.
Kĕloeï, Mal. Pal., 475.
Kĕloekoep, Mal., 3121.
Kĕloeloet gadjah, Mal., 334.
Kĕloeloet mérah, Mal., 961.
Kĕloeloet poetih, Mal., 3136.
Kĕloempang, Mal., 3234.
Kĕloempang bĕras, Mal., 3243.
Kĕloempang boeroeng, Mal., 3244.
Kĕloempang hoetan, Mal., 3244.
Kĕloer, Mal., 339.
Kĕloetoem, Mal., 337.
Kĕlompang, Mal., 3234.
Kĕlompang bĕras, Mal., 3243.
Kĕlompang boeroeng, Mal., 3244.
Kĕlompang hoetan, Mal., 3244.
Kĕlona, Mal., 1116.
Kĕlongkang, Balin., Mal. Batav., 2865.
Kèlor, Balin., Jav., Kang., Mal., Soend., 2345.
Kèlor goenoeng, Mal. Amb., 2755.
Kèlor laoet, Mal. Amb., 119.
Kèlor loemoet, Balin., 2345.
Kèlor maoenggi, Balin., 2345.
Kèlor moenggi, Balin., 2345.

Kèlor oetan, Mal. Amb., 2755.
Kèlor pantò, Mal. Men., 119.
Kĕlorak, Mal., 596.
Kèlòran, Jav., 1127.
Kèlòrò, Boeg., Makas., 2345.
Kĕlòtom, Mal. Pal., 337.
Kĕlòtom nangka, Mal. Pal., 1707.
Kĕm, Balin., 1549.
Kĕm-sĕkĕm, Madoer., 2579*a*.
Kĕmadèh, Jav., 2096.
Kèmadèjan, Jav., 2096.
Kĕmadijan, Jav. Teg., Madoer., 2096.
Kĕmadooh, Jav., 1554, 1987.
Kĕmadooh kŏbo, Jav. Ng., 1994.
Kĕmadooh kidang, Jav., 1995.
Kĕmadooh maèsa, Jav. Kr., 1994.
Kĕmadooh sapi, Jav., 1991.
Kĕmadoehan, Jav., 2096.
Kĕmandèn, O. Jav., 2225.
Kĕmandèn sèwoe, O. Jav., 749.
Kĕmang, Mal., Soend., 2170.
Kĕmang bàdak, Soend., 2170.
Kĕmang binglò, Soend., 2170.
Kĕmangè, Bat., 2477.
Kĕmangi, Jav., Mal. Batav., Sas., 2477.
Kĕmangi abang, Jav., 2477.
Kĕmangi oetan, Mal. Batav., 2476.
Kĕmangi poetih, Jav., 2477.
Kĕmarogan, Jav., 1720.
Kĕmbahang, Mal. Pal., 1818.
Kĕmbala, Soemba, 507.
Kĕmbang abang, O. Jav., 534.
Kĕmbang ajĕr goelò, Mal. Batav., 2986.
Kĕmbang ajĕr mawar, Vulg. Mal., 2986.
Kĕmbang bangah, Jav., 211.
Kĕmbang bangkè, Vulg. Mal., 211.
Kĕmbang batjin, O. Jav., 2967.
Kĕmbang boegang, Soend., 811.
Kĕmbang boekoe-boekoe, Soend., 2051.
Kŏmbang dèdès, Soend., 3037.
Kĕmbang djawa, Balin., 679.
Kĕmbang èsoek sorè, Jav., 2319.
Kĕmbang gambir, Jav., 1935.
Kĕmbang gĕdang, Jav., 630.
Kĕmbang gĕdang abang, Jav., 630.
Kĕmbang gĕdang koening, Jav., 630.
Kĕmbang gĕni, Jav., 814.
Kĕmbang goelò, Soend., 2986.
Kĕmbang kantjing, Jav., 1678.
Kĕmbang kastoeri, Jav., 2963.
Kĕmbang kàtja piring, Jav., Soend., 1604.
Kĕmbang kŏpiting, Jav., 2973.
Kĕmbang kĕrang, Balin., 231.
Kĕmbang kikir-kakar, Vulg. Mal., 2229.
Kĕmbang kirang, Balin., 231.
Kĕmbang koekoe matjan, Mal. Batav., 1661.
Kĕmbang koening, Balin., O. Jav., 683.
Kĕmbang koening, Mal. Tim., 4.
Kĕmbang koening praoe, Balin., 679.
Kĕmbang lawang, Vulg. Mal., 1318.
Kĕmbang lintangan, O. Jav., 1847.
Kĕmbang mantèga, Jav., Soend., 3277.
Kĕmbang mas, Vulg. Mal., 359.
Kĕmbang matahari, Vulg. Mal., 1752.
Kĕmbang mĕntoelan, O. Jav., 1678.
Kĕmbang mĕrakan, Jav., 534.
Kĕmbang nòdja, Jav., 2648.
Kĕmbang pagi sorè, Mal. Batav., 2319.
Kĕmbang pèlèt, Sas., 3438.
Kĕmbang pĕngantèn, Mal. Batav., 2462.
Kĕmbang pita, Vulg. Mal., 3258.
Kĕmbang pitjah piring, Soend., 2948.
Kĕmbang poekoel ampat, Mal. Batav., 2319.
Kĕmbang poeloe, Jav., 667.
Kĕmbang poetih, Jav. Ng., 2311, 2938.
Kĕmbang ros, Vulg. Mal., 2986.
Kĕmbang santĕn, Vulg. Mal., 1914.
Kĕmbang santĕn koening, Vulg. Mal., 1915.
Kĕmbang santĕn mèrah, Vulg. Mal., 1918.
Kĕmbang santĕn poetih, Vulg. Mal., 1925.
Kĕmbang sangèngè, O. Jav., 1752.
Kĕmbang sapatoe, Vulg. Mal., 1796.
Kĕmbang sari tjina, Mal. Batav., 3460.
Kĕmbang sĕdĕp malĕm, Jav., Mal. Batav., Soend., 2806.
Kĕmbang sĕpatoe, Vulg. Mal., 1796.
Kĕmbang sĕpatoe mèrah, Vulg. Mal., 1796.
Kĕmbang sĕpatoe poetih, Vulg. Mal., 1796.
Kŏmbang seureuh, Soend., 57.
Kĕmbang sèwoe, Jav., 221.
Kĕmbang sisir, Soend., 3349.
Kĕmbang sisit beusi, Soend., 2693.
Kŏmbang slingĕr, O. Jav., 2967.
Kĕmbang soendĕl malĕm, Jav., Soend., 2806.
Kĕmbang soengsang, Jav., 1661.
Kĕmbang soesoe kĕbo, Jav., 3277.
Kĕmbang soesoe moending, Soend., 3277.
Kĕmbang sorè, Jav., Vulg. Mal., 4.
Kĕmbang srĕngèngè, Jav., 1752.
Kĕmbang sringèngè, Sas., 1752.
Kĕmbang tai ajam, Mal. Batav., 3291.
Kĕmbang tambaga, Soend., 3274.
Kĕmbang tambaga beureum, Soend., 3460.
Kĕmbang tĕlèk, Jav., 1984.
Kĕmbang tĕlĕng, Jav., Soend., 824.
Kĕmbang tĕlĕng bòdas, Soend., 824.
Kĕmbang tĕlĕng boelaoe, Soend., 824.
Kĕmbang tĕlĕng soesoen, Soend., 824.
Kĕmbang tĕloeki, Mal. Batav., 3501.
Kĕmbang tĕmbĕlèk, Jav., 3291.
Kĕmbang tjoelan, Mal. Batav., 96.
Kĕmbang wèra, Soend., 1796.
Kĕmbang wonga tali, Jav., 13.
Kĕmbĕl, Alf. Min. T. P., 520, 3111.
Kĕmbĕs, Alf. Min., 1314.
Kĕmbĕs in ĕmpoeng, Alf. Min., T. B., 1377.
Kĕmbĕs in taloen, Alf. Min. T. P., 1377.
Kĕmbĕs koelò, Alf. Min. T. P., 1337.
Kĕmbĕs mawar, Alf. Min. T. L., T. P., 1330.
Kĕmbĕs mèa, Alf. Min. T. L., 1337.
Kĕmbĕs raindang, Alf. Min. T. P., 1337.
Kĕmbhang, Madoer., 2298.
Kĕmbhang aèng mabar, Madoer. S., 2986.
Kĕmbhang aèng mawar, Madoer., 2986.
Kĕmbhang bhiroe, Madoer. S., 601.
Kĕmbhang boengò tĕlĕng, Madoer., 824.
Kĕmbhang boengò tjĕlĕng, Madoer. B., 824.
Kĕmbhang djhaï, Madoer., 2298.
Kĕmbhang djhĕpon, Madoer., 5.
Kĕmbhang èroes, Madoer., 2986.
Kĕmbhang ghambhir, Madoer., 1935.
Kĕmbhang kònèng, Madoer., 2295.
Kĕmbhang mangleh, Madoer., 2299.
Kĕmbhang marsiki, Madoer., 2298.
Kĕmbhang mata arè, Madoer., 1752.
Kĕmbhang moendhoeng, Madoer., 2298.
Kĕmbhang tampong arè, Madoer., 1752.
Kĕmbhang tapong arè, Madoer. S., 1752.
Kĕmbhang tjampaka, Madoer., 2298.
Kĕmbhang tongkèng, Madoer., 2643.
Kĕmbili, Mal., 846.
Kĕmbili hoetan, Mal., 3223.
Kĕmbili wĕlanda, Mal., 3175.
Kĕmbirit, Jav., 3282.
Kĕmĕding, Lamp., 636.
Kĕmĕl, Alf. Min. T. P., 520, 3111.

Kĕmèlèng, Midd. Sum., 135.
Kĕmĕndĕlan, O. Jav., 1268.
Kĕmĕndjing, Jav., 1587.
Kĕmĕndjing kĕbo, Jav., 1590.
Kĕmĕniran, Mal. Batav., 2690.
Kĕmĕroekoep, Jav., 1733.
Kĕmĕsindĕl, Lamp., 697.
Kĕmĕsoe, Jav., 1216.
Kĕmĕtroe, Lamp., 3059.
Kĕmid, Lamp., 3142.
Kĕmili, Atjeh, Sum. W. K., 846.
Kĕmili, Koeboe, 135.
Kĕmiling, Koeboe, Lamp., 135.
Kĕminting, Vele talen, 135.
Kĕmirèn, Jav., 1786.
Kĕmiri, Jav. Ng., Mal. Batav., 135.
Kĕmiri sĕpĕt, Jav., 2517.
Kĕmiri tjina, Mal. Batav., 1786.
Kĕmit, Balin., Jav., Lamp., 3142.
Kĕmladéjan, Jav., 2096.
Kĕmlaka, Jav., 2684.
Kĕmlandingan, Jav., 122, 2027.
Kĕmlandingan goenoeng, Jav., 122.
Kĕmoedéë, Atjeh, 2343.
Kĕmoedéë bit, Atjeh, 2343.
Kĕmoedéë hoetan, Atjeh, 2343.
Kĕmoedéë kampong, Atjeh, 2343.
Kĕmoedoe, Jav., 2343.
Kĕmoekoes, Mal., 2723.
Kĕmoening, Balin., Jav., Mal., 2358.
Kĕmoening djantan hoetan, Mal., 632.
Kĕmoening oelar, Mal., 2045.
Kĕmoening tjina, Vulg. Mal., 96.
Kĕmoentai, Lamp., 665.
Kĕmoenting, Mal., 2978.
Kĕmoenting akar, Mal., 1158.
Kĕmoenting batoe, Mal., 1049.
Kĕmoning, Balin., 2358.
Kĕmpas, Mal., 1963.
Kĕmpas roman, Mal., 3376.
Kĕmrakan, Balin., 534.
Kĕmroenggi, Jav., 532.
Kèn é oewak, Alf. Min. T. P., 608.
Kĕnaha, Solor, 2883.
Kĕnal, Alf. Min. T. P., 3209.
Kĕnal in dèkat, Alf. Min. T. P., 3448.
Kĕnal in taloen, Alf. Min. T. P., 3450.
Kĕnal in també, Alf. Min. T. P., 875.
Kĕnal in tjawok, Alf. Min. T. P., 1267.
Kĕnampok, Sas., 2693.
Kènan, N. Gnin. Sĕkar, 2719.
Kénana, Sawoe, 717.
Kénana bangi, Sawoe, 2717.
Kénana hawoe, Sawoe, 2717.
Kénana mĕngi kota, Sawoe, 2717.
Kénana mĕngi wò, Sawoe, 2717.
Kĕnanga, Atjeh, Jav., Mal., 601.
Kĕnanga oetan, Mal. Batav., 2802.
Kĕnanga paja, Mal., 3403.
Kĕnanga pantei, Mal. W. Born., 154, 2293.
Kĕnarèh, Madoer., 602.
Kĕnarèn, Jav., 604.
Kĕnari, Jav., 602.
Kĕnari alas, Jav. Ng., 604.
Kĕnari wana, Jav. Kr., 604.
Kĕnas, Bat., 218.
Kĕndajakan, Jav., 432.
Kĕndal, Balin., Jav., Soend., 879.
Kĕndal areuj, Soend., 880.
Kĕndal banjoe, O. Jav., 1208.
Kĕndal kĕbo, Jav. Ng., 1207.
Kĕndal maésa, Jav. Kr., 1207.
Kĕndal piit, Soend., 881.
Kĕndal rambat, Soend., 2857.
Kĕndal sapi, Jav., 3455.
Kĕndèka nasi, Mal. Batav., 513.
Kèndèm, Alf. Min., 2551.
Kèndèm rintĕk, Alf. Min. T. P., 2551.
Kèndèm sĕla, Alf. Min. T. P., 2553.
Kèndèm wĕwĕné, Alf. Min. T. P., 2550.
Kèndèng, Alf. Min. Tonsaw., 2551.
Kèndèng disik, Alf. Min. Tonsaw., 831.
Kĕndĕri, Mal., 3.
Kĕndĕri batang, Mal., 42.
Kĕndhal, Madoer., 879.
Kĕndi mònjèt, Soend., 2435.
Kĕndis, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., T. S., 1598.
Kĕndis, Alf. Min. T. B., T. S., 972.
Kĕndis im bakajoe, Alf. Min. Tonsaw., 1602.
Kèndis mèa, Alf. Min. T. L., 1600.
Kĕndis rĕndai, Alf. Min. T. L., 656.
Kĕndis sĕla, Alf. Min. T. L., 1589.
Kĕndis watoe, Alf. Min. T. L., 1602.
Kĕndoe, N. Gnin. Noemf., 2748.
Kĕndoeng, Balin., 3236.
Kĕndoeng, Soemba, 2477.
Kĕndoeng, Soend., 1753.
Kĕndoeng gĕdè, Soend., 1754.
Kĕndoeng peutjang, Soend., 1753.
Kĕndoeng witoe, Soemba, 229.
Kĕndoengan, Mal., 3269.
Kĕndoeroe, Jav., 60.
Kĕndoeroe, Soemba, 3169.
Kĕndokak, Sas., 2865.
Kéné-kéné, Babar, 339.
Kènèfò, Tim., 3301.
Kèng, Alf. Min. Bent., 2771, 3319.
Kèngkèng, Jav., 1738.
Kĕnidei, Mal., 505.
Kĕnidei babi, Mal., 504.
Kĕnidei badak, Mal., 2300.
Kĕnidei boekit, Mal., 1657.
Kĕnidei djantan, Mal., 505.
Kĕnidei gadjah, Mal., 503.
Kĕnidei hoetan, Mal., 503.
Kĕnidei paja, Mal., 1646.
Kĕnidei poenei, Mal., 258.
Kĕnikĕr, Jav., 3291.
Kĕnjèri poetih, Balin., 720.
Kĕnjèri soesoen, Balin., 2452.
Kĕnodja, Balin., 2319.
Kénoe, Biman., 3012.
Kĕnokak, Sas., 2865.
Kĕnono, Enggano, 159.
Kĕnop in dèkat, Alf. Min. T. P., 232.
Kĕnop mérah, Mal. Men., 770.
Kĕntali, Sas., 13.
Kĕntang, Balin., Jav., Madoer., Mal., Soend., 3175.
Kĕntang djawa, Jav., 846.
Kĕntang wĕlonda, Jav., 3175.
Kĕntjaroem, Balin., 2477.
Kĕntjing kambing, Mal., 1939.
Kèntjing pĕlandoek, Mal., 282.
Kĕntjoer, Jav., Mal. Batav., 1951.
Kĕntjoeran, O. Jav., 642.
Kĕntjor, Madoer., 1951.
Kĕntoetan, Jav., 2533.
Kéoe, Biman., 404.
Kéoe, Kisar, 3011.
Kéoe, Lio, 315.
Kĕpah, Balin., 3234.
Kĕpaja, Mal., 665.
Kĕpajang, Mal., 2575.
Kĕpajang ajĕr, Mal., 1608.
Kĕpaka, Sawoe, 2295.
Kĕpĕl, Balin., Jav., 973, 3221.

Kĕpòloe, Balin., 679.
Kĕpĕnoeh, Balin. Semb., 1483.
Kĕpĕr, Soend., 1274.
Kĕpilou, Gajo, 1892.
Kĕpini, Sum. W. K., 3154.
Kĕpoeh, Balin., 480.
Kĕpoeh, Balin., Jav., 3234.
Kĕpool, Mal., 2933.
Kĕpoela, Atjeh, 2314.
Kĕpoendoeng, Mal., 395.
Kĕpoeng, Mal., 3126.
Kĕpoewĕ doewé, Sawoe, 484.
Kĕpoewĕ njioe, Sawoe, 830.
Kĕpoewĕ wĕnji, Sawoe, 315.
Kĕpoh, Jav., Soend., 3234.
Kĕpoh djĕnggi, Jav., 2091.
Kĕpoh kĕtèk, Jav., 3236.
Kĕpòtan katak, Balin., 2961.
Kĕraboe, Mal., 2095.
Kĕraï, Jav., 934.
Kĕrak nàsi, Mal., 3438.
Kĕrak nàsi djantan, Mal., 483.
Kĕrak nàsi mérah, Jav., 3347.
Kĕrak nàsi poetih, Mal., 2052.
Kĕrak nasi rimba, Mal., 1198.
Kĕrak-kĕrak, Mal., 3438.
Kĕrak-kĕrak djantan, Mal., 483.
Kĕrak-kĕrak mérah, Mal., 3347.
Kĕrak-kĕrak poetih, Mal., 2052.
Kĕrak-kĕrak rimba, Mal., 1198.
Kĕrandan, Jav., 666.
Kĕrandang, Jav., Mal., 666.
Kĕrandji, Mal., 1079.
Kĕrandji boeroeng, Mal., 1081.
Kĕrandji oemboet, Mal., 1082.
Kĕrandji papan, Mal., 1080.
Kĕrandji tĕmbaga, Mal., 1083.
Kĕrang, Balin., 231.
Kĕras toelang, Mal. Batav., 748.
Kĕrat tèloendjoek, Mal., 619.
Kĕrbaoe djalang, Mal., 1663.
Kéré, Alf. Z. Cer. 1305.
Kèrèkan, Balin., 910.
Kèrèl, Alf. Har., Z. Cer., 2345.
Kèrèlé, Alf. Z. Cer., 2345.
Kèrèlo, Alf. N. Laoet, Sap., 2345.
Kĕrĕmak, Mal., 184.
Kĕrĕmak djantan, Mal., 1206.
Kĕrĕmak roesa, Mal., 1858.
Kĕrĕmak soesoe, Mal., 1387.
Kĕrĕmbi, Alf. Min. Bant., 342.
Kĕrĕmbiït, Alf. Min. T. B., 286.
Kĕrĕntoengan, Alf. Min. T. P., 1042.
Kĕrĕntoengan koelò, Alf. Min. T. P., 1042.
Kĕrĕntoengan raindang, Alf. Min. T. P., 1042.
Kĕrĕto, Gajo, 2346.
Kĕribang, Mal. W. Born., 1108.
Kĕriït, Alf. Min. T. P., 3556.
Kĕriït koelò, Alf. Min. T. P., 3556.
Kĕriït raindang, Alf. Min. T. P., 3556.
Kĕrisan, Jav., 3079.
Kĕrmak, Mal., 184.
Kĕrmak djantan, Mal., 1206.
Kĕrmak roesa, Mal., 1858.
Kĕrmak soesoe, Mal., 1387.
Kérò, Alf. Min. Bant., 2345.
Kĕroeboek, Lamp., 211, 2939.
Kĕroeboet, Mal., 2939.
Kĕroeboet paja, Mal., 2735.
Kĕroeg pasih, Balin., 194.
Kĕroek lawak, Jav., 2690.
Kéroet, Alf. Min. T. L., 939.
Kéroet, Alf. Min. T. P., 1764.
Kèroot in taloen, Alf. Min. T. P., 2839.
Kèroet méa, Alf. Min. T. L., 939.
Kéroet poeti, Alf. Min. T. L., 482.
Kĕroewing, Mal., 1149.
Kĕroewing boekoe, Mal., 1145.
Kĕroewing boeloe, Mal., 1144.
Kĕroewing hidjaoe, Mal., 1149.
Kĕroewing poetih, Mal., 1145.
Kèrol, Alf. Boer., 2345.
Kéroré, Alf. Z. Cer., 2345.
Kĕrsoela, Jav., 2289.
Kĕrtaoe, Mal., 2346.
Kĕrtas, Atjeh, 96.
Kèrtasè, Madoer., 820.
Kĕrtjoot, Mal., 3080.
Kĕsaksak, Balin., 3503.
Kĕsaksak mĕmĕdi, Balin., 2967.
Kĕsaksak tjina, Balin., 2967.
Kĕsambi, Balin., Jav., 3067.
Kèsèk-kèsèk, Alf. Min. Bent., 100.
Kĕsèla, Balin., 1892.
Kĕsèla kajoe, Balin., 2181.
Kĕsèla kĕsawi, Balin., 2181.
Kĕsèla praoe, Balin., 1892.
Kĕsĕmboeng, Sas., 464, 3448.
Kĕsèsi, Balin., 1818.
Kĕsisat, Balin., 2848.
Kĕsoemba, Balin., Mal., 667.
Kĕsoemba, Mal., 460.
Kĕsoemba boekit, Mal., 3372.
Kĕsoemba djantan, Mal., 2516.
Kĕsoena, Balin., 141.
Kĕtabi, Soemba, 1107.
Kĕtabi djawa, Soemba, 3175.
Kĕtagèng, Sangi, 1973.
Kĕtakong, Mal., 2439.
Kĕtakong babi, Mal., 2437.
Kĕtakong bĕroek, Mal., 2436.
Kĕtakong kĕra, Mal., 2433.
Kĕtakong pĕlandoek, Mal., 2438.
Kètan, Alf. Min. Tonsaw., 322.
Kĕtan, Balin., Jav., Kang., Lamp. Pam., Mal. Batav., Soend., 2513.
Kĕtangan, Sas., 1941.
Kĕtangi, Balin., O. Jav., 1977.
Kĕtangkil, Mal., 1669.
Kĕtaoe, Midd. Sum., 2346.
Kĕtapang, Atjeh, Jav., Mal., 3313.
Kĕtapang kĕtèk, Jav., 1709.
Kĕtapang talang, Midd. Sum., 3316.
Kĕtapas, Mal. Tim., 3313.
Kètè, Alf. Min. T. L., T. P., 2408.
Kĕtĕbon, Jav., 2809.
Kĕtèla, Mal. Batav., 1892.
Kĕtèla mérah, Mal. Batav., 1892.
Kĕtèla poetih, Mal. Batav., 1892.
Kĕtĕp, Alf. Min. T. L., 454.
Kĕtèpèng, Jav., 679.
Kĕtèpèng kĕbo, Jav., 679.
Kĕtèpèng sapi, Jav., 679.
Kĕtĕw, Alf. Min. Tonsaw., 454.
Kĕtijak, Mal., 27.
Kĕtijak bĕlalang, Mal., 27.
Kĕtijan, Lamp., 959.
Kĕtijaoe, Mal., 2549.
Kĕtil balang, Balin., 1050.
Kĕtil im balatik, Alf. Min. T. L., 3339.
Kĕtila, Atjeh, 2181.
Kĕtilĕng, Jav., 3467.
Kĕtimbang, Lamp., 196.
Kĕtimboel, Balin., Semb., 339.
Kĕtimoen, Balin. Jav., Mal., Vulg. Mal., 934.
Kĕtimoen bontèng, Jav., 934.

Kĕtimoen dapdap, Balin., 934.
Kĕtimoen gantoeng, Balin., 934.
Kĕtimoen njingnjing, Balin., 2257.
Kĕtimoen oekoe, Balin., 934.
Kĕtimoen sĕrit, Jav., 934.
Kĕtimoen soemĕrit, Jav., 934.
Kĕtimoen tikoes, Mal. Men., 1726.
Kĕtimoen wàtang, Jav., 934.
Kĕtimoen woekoe, Jav., 934.
Kĕtimoen woelan, Jav., 934.
Kĕtimoen woeroe, Jav., 934.
Kĕtimoes, Balin., 283.
Kĕtirah, Mal., 1765.
Kĕtjai, Jav., 143.
Kĕtjalingan bĕnĕr, O. Jav., 3002.
Kĕtjalingan lanang, O. Jav., 2996.
Kĕtjalingan lĕmboet, O. Jav., 1177.
Kĕtjambah kàtjang, Mal., 3456.
Kĕtjambil, Jav. Teg., 830.
Kĕtjapi, Jav., 2831.
Kĕtjapi, Mal., 3027.
Kĕtjapi hoetan, Mal., 3027.
Kĕtjèkoe, Sas., 2847.
Kĕtjèloe, Balin., 679.
Kĕtjèmèh, Jav., 2108.
Kĕtjèoer, Bat., 1951.
Kĕtjèpèr, Madoer., 2865.
Kĕtjèplokan, Balin., 2693.
Kĕtjipir, Jav., 2865.
Kĕtjipoet, Jav., 3019.
Kĕtjitjang, Balin., 196.
Kĕtjoeboeng, Balin., Mal., 1042.
Kĕtjoeboeng kasijan, Balin., 1042.
Kĕtjoeboeng mèrah, Mal., 1042.
Kĕtjoeboeng pagĕr, Vulg. Mal., 3348.
Kĕtjoeboeng paja, Mal., 1608.
Kĕtjoeboeng poetih, Balin., Mal., 1042.
Kĕtjoeboeng rimba, Mal., 2948.
Kĕtjoeboeng tandoek, Mal., 2440.
Kĕtjombrang, Jav., 196.
Kètkèt, Balin., 532.
Kètkèt got, Balin., 532.
Kètkèt lĕngis, Balin., 532.
Kètoe, Watoeb., 847.
Kĕtoebar, O. Jav., 3180.
Kĕtoel, Alf. Min. T. P., 1610.
Kĕtoel, Jav., 1483.
Kĕtoelan, Jav., 598.
Kĕtoembar, Mal., 885.
Kĕtoembar hoetan, Mal., 3135.
Kĕtoembor, Mal. Bengk., 885.
Kĕtoepoek, Jav., 801.
Kĕtola, Mal., 2106.
Kĕtola hoetan, Mal., 329, 2107.
Kĕtola manis, Mal., 2108.
Kĕtola oelar, Mal., 3359.
Kĕtola pandjang, Mal., 2106.
Kĕtos, Jav., 2860.
Kĕtos, Jav. Kr. D., 2513.
Kĕtowang, Sangi, 2984.
Kĕudawong, Atjeh, 2602.
Keudeukè, Atjeh, 1217.
Keudeulè, Soend., 1664.
Keuëus, Soend., 2359.
Keunoeë, Atjeh, 993.
Keupoela, Atjeh, 2316.
Keuthawi, Atjeh, 493.
Keutila, Atjeh, 2181.
Keutoemba, Atjeh, 885.
Kĕwaka, Solor, 3188.
Ki adjag, Soend., 298.
Ki amis, Soend., 767.
Ki amis mata, Soend., 1474.
Ki amis mata beureum, Soend., 1501.
Ki angin, Soend., 2391.
Ki angir, Soend., 1581.
Ki antjak, Soend., 1510.
Ki apoe, Soend., 3451.
Ki apoe gĕdè, Soend., 3453.
Ki apoe lĕmboet, Soend., 3454.
Ki àsahan, Soend., 1635.
Ki bàdak, Soend., 1422.
Ki bajawak, Soend., 1407.
Ki bakò, Soend., 3348.
Ki balànak, Soend., 381.
Ki banèn, Soend., 919.
Ki bangbara, Soend., 3467.
Ki bangkong, Soend., 3386.
Ki bantjèt, Soend., 3386.
Ki bara, Soend., 1954.
Ki baroewangan, Soend., 190.
Ki bawang, Soend., 1185.
Ki bawang bòdas, Soend., 1191.
Ki bĕngang, Soend., 2545.
Ki bĕntĕli, Soend., 1959, 2956.
Ki beunteur, Soend., 2035.
Ki beureum, Soend., 702.
Ki beurit, Soend., 740.
Ki beusi, Soend., 1956, 2971.
Ki beusi awèwè, Soend., 1336.
Ki bèwok, Soend., 132.
Ki bèwok peutjang, Soend., 97.
Ki bima, Soend., 2790.
Ki bima awèwè, Soend., 2790.
Ki bòdas, Soend., 1816.
Ki boehaja, Soend., 2007, 2008.
Ki boeloe, Soend., 2000.
Ki bòlèd, Soend., 739.
Ki bòma, Soend., 1190, 1753.
Ki bontèng, Soend., 1436.
Ki dèggèl, Soend., 919.
Ki djadjawaj, Soend., 1510.
Ki djahè, Soend., 2298.
Ki djalitri, Soend., 3523.
Ki djambè, Soend., 1728.
Ki djambè awèwè, Soend., 2267.
Ki djambè bàdak, Soend., 2267.
Ki djamoedjoe, Soend., 2791.
Ki djangkar, Soend., 1323.
Ki djangkòrang, Soend., 1835.
Ki djangkòrang gompong, Soend., 336.
Ki djĕboeg, Soend., 1956.
Ki djĕroek, Soend., 25.
Ki djirak, Soend., 3268.
Ki djoelang, Soend.. 2536.
Ki ĕndog, Soend., 3525.
Ki ĕndog areuj, Soend., 3100.
Ki ganggarangan, Soend., 644.
Ki gĕntĕl, Soend., 1131.
Ki goegoela, Soend., 1192.
Ki hadĕs, Soend., 2791.
Ki hadji, Soend., 1194.
Ki handèong, Soend., 862.
Ki handjèrè, Soend., 1316.
Ki hapit, Soend., 2652.
Ki harĕmĕng, Soend., 897.
Ki harĕmĕng boetoen, Soend., 896.
Ki harĕmĕng gĕdè, Soend., 899.
Ki harèndong, Soend., 373, 374.
Ki haroeman, Soend., 122, 2764.
Ki heuëur, Soend., 2934.
Ki hijang, Soend., 123.
Ki hijoer, Soend., 695.
Ki hiris, Soend., 526.
Ki hiroeng, Soend., 2466.
Ki hoedjan, Soend., 1274.

Ki hoeöet, Soend., 1652, 1655.
Ki hoera, Soend., 2503.
Ki hoorang, Soend., 517, 2650.
Ki hondjè, Soend., 2768.
Ki hòwè, Soend., 1710, 2322.
Ki kàdal, Soend., 1391.
Ki kadantjà, Soend., 2775.
Ki kanari, Soend., 602, 611.
Ki katjaloong, Soend., 1134.
Ki kàtjang, Soend., 3256.
Ki kàtjang batoo, Soend., 3257.
Ki katoompang, Soend., 574, 3451.
Ki katoompang bàdak, Soend., 573, 575.
Ki katoempang bòdas, Soend., 1847.
Ki kĕpĕr, Soend., 1274.
Ki koeda, Soend., 2480.
Ki koeja, Soend., 1955.
Ki koekoepoe, Soend., 437.
Ki koekoeran, Soend., 655, 3454.
Ki koepa, Soend., 2263.
Ki koeraj, Soend., 3355.
Ki koeraj beureum, Soend., 3355.
Ki koetjing, Soend., 3190.
Ki kòpijan, Soend., 635.
Ki kòrès, Soend., 2867.
Ki kòrès woongoe, Soend., 726.
Ki làdja, Soend., 2326, 2803.
Ki làka, Soend., 2389.
Ki lakĕtan, Soend., 754.
Ki lalajoe, Soend., 1296.
Ki lalajoe bòdas, Soend., 1296.
Ki lalajoe gĕdè, Soend., 1296.
Ki lalajoe hideung, Soend., 358.
Ki lalajoe lalàki, Soend., 2016.
Ki lalàki, Soend., 2509.
Ki lampani, Soend., 296, 2405.
Ki lampani bàdak, Soend., 303.
Ki lampani gĕdè, Soend., 294.
Ki lampani goenoeng, Soend., 292.
Ki lampani hèdjò, Soend., 302.
Ki lampani laoet, Soend., 308.
Ki lampani lĕmboet, Soend., 292.
Ki lampani poutjang, Soend., 299.
Ki landjang, Soend., 2803.
Ki langit, Soend., 2826.
Ki lèhò, Soend., 3044.
Ki lèhò bàdak, Soend., 3046.
Ki lèhò beureum, Soend., 3046.
Ki lèhò kònèng, Soend., 3049.
Ki lèhò lalàki, Soend., 3047.
Ki lègò lĕmboet, Soend., 3045.
Ki lèhò moending, Soend., 3046.
Ki lèhò tjanting, Soend., 3050.
Ki leungsir, Soend., 2831.
Ki loengloem, Soend., 3294.
Ki loetoeng, Soend., 1965, 2121.
Ki mala, Soend., 185.
Ki mala bĕnĕr, Soend., 185.
Ki mala beureum, Soend., 185.
Ki mala gadok, Soend., 185.
Ki mala kàpas, Soend., 185.
Ki mala taritih, Soend., 188.
Ki malàka, Soend., 2684.
Ki malakijan, Soend., 918.
Ki malakijan goenoeng, Soend., 916.
Ki malèla, Soend., 2790.
Ki mandjĕl, Soend., 1684, 1736.
Ki mangkok, Soend., 2303.
Ki mangoe, Soend., 301.
Ki manoek, Soend., 3305.
Ki mara, Soend., 2134.
Ki mèjong, Soend., 2159.
Ki mĕrak, Soend., 1127, 2792.
Ki mĕrak pahit, Soend., 2789.
Ki minjak, Soend., 1427.
Ki mòkla, Soend., 2392.
Ki mònjènjèn, Soend., 526.
Ki niri, Soend., 657.
Ki oerat, Soend., 2773.
Ki òraj, Soend., 862, 1792.
Ki padali, Soend., 2937.
Ki padali lalàki, Soend., 2938.
Ki pahang, Soend., 2833, 2853.
Ki pahang gĕdè, Soend., 2853.
Ki pahang goenoong, Soend., 3453.
Ki pahang laoet, Soend., 2833.
Ki pahit, Soend., 2700.
Ki pajoeng, Soend., 2061.
Ki pajoeng bòdas, Soend., 2327.
Ki pajoeng goenoeng, Soend., 2327.
Ki pantjar, Soend., 1340.
Ki papàtong, Soend., 3507.
Ki paraj, Soend., 2016.
Ki parè, Soend., 1650.
Ki parè awèwè, Soend., 1656.
Ki parè leutik, Soend., 499.
Ki pĕdĕs, Soend., 764.
Ki pèlah, Soend., 610.
Ki peuheur, Soend., 123.
Ki piït, Soend., 2144.
Ki piït beurit, Soend., 2143.
Ki piït lĕmboet, Soend., 2145.
Ki pòèk, Soend., 2759, 2765.
Ki pòèk gĕdè, Soend., 2755.
Ki pòèk leutik, Soend., 2752.
Ki poetri, Soend., 2792.
Ki poetri awèwè, Soend., 2789.
Ki poetri lalàki, Soend., 2791.
Ki pòlèng, Soend., 3308.
Ki randji, Soend., 1079.
Ki rantjà, Soend., 2670.
Ki rĕmĕng, Soend., 897.
Ki rĕmĕng boetoen, Soend., 896.
Ki rĕmĕng gĕdè, Soend., 899.
Ki rijoong, Soend., 2918.
Ki ringgit, Soend., 3507.
Ki sabrang, Soend., 2649.
Ki salira, Soend., 25.
Ki sampang, Soend., 1400, 1402, 1405.
Ki sampang goenoong, Soend., 3509.
Ki saoeheun, Soend., 2327.
Ki saoeheun hideung, Soend., 2327.
Ki saoeheun lalàki, Soend., 2324
Ki sapi, Soend., 1684.
Ki sapoe, Soend., 1391.
Ki sarijawan, Soend., 3270.
Ki sègèl, Soend., 3519.
Ki sègoeng, Soend., 2639.
Ki sĕkĕl, Soend., 1872.
Ki sèmpoer, Soend., 1101.
Ki sèrèh, Soend., 764.
Ki sèrò, Soend., 2815.
Ki seuhang, Soend., 1434.
Ki seuheur, Soend., 263.
Ki seuheur bàdak, Soend., 265.
Ki seuheur bòdas, Soend., 263.
Ki seuheur mònjèt, Soend., 266.
Ki sigeung, Soend., 2639.
Ki sireum, Soend., 1049, 1319.
Ki soerili, Soend., 2197.
Ki sòka, Soend., 1914.
Ki sòka beureum, Soend., 1918.
Ki sòka bòdas, Soend., 1925.
Ki sòka gĕdè, Soend., 1917.
Ki sòka goenoeng, Soend., 1929.
Ki sòka kònèng, Soend., 1915.

Ki sòka lalàki, Soend., 965.
Ki sòmang, Soend., 3152.
Ki tahi, Soend., 2854.
Ki taleus, Soend., 2667.
Ki taleus bàdak, Soend., 2668.
Ki taleus bòdas, Soend., 2054.
Ki taleus gĕdè, Soend., 2053.
Ki taleus mèrang, Soend., 2461.
Ki taleus rantjà, Soend., 2670.
Ki tambaga, Soend., 1320.
Ki tamijang, Soend., 3355.
Ki tamijang gĕdè, Soend., 2790.
Ki tandoek, Soend., 1316.
Ki taneuh, Soend., 3532.
Ki tangkil, Soend., 1671.
Ki tangkoerak, Soend., 1846.
Ki tariti, Soend., 68.
Ki tèjè, Soend., 762.
Ki tèkè, Soend., 2369.
Ki tèndjò, Soend., 2206.
Ki tèrong, Soend., 168, 1423.
Ki tèrong bàdak, Soend., 1424.
Ki tèrong gĕdè, Soend., 1207.
Ki tèspong, Soend., 1.
Ki tikoekoer, Soend., 726.
Ki tiwoe, Soend., 2331.
Ki tiwoe bĕnĕr, Soend., 2331.
Ki tiwoe lalàki, Soend., 2332.
Ki tiwoe landak, Soend., 2236.
Ki tjaäng, Soend., 3245.
Ki tjabè, Soend., 1391.
Ki tjaloeng, Soend., 1134.
Ki tjaloeng mas, Soend., 1125.
Ki tjamara, Soend., 2791.
Ki tjamoen, Soend., 2747.
Ki tjangkoedoe, Soend., 3304.
Ki tjanting, Soend., 2700.
Ki tjantoeng, Soend., 2803.
Ki tjaoe, Soend., 2749.
Ki tjareuh, Soend., 862, 2197.
Ki tjarirang, Soend., 1192.
Ki tjaroeloek, Soend., 635.
Ki tjatjangkir, Soend., 1.
Ki tjĕrlang, Soend., 2890.
Ki tjeuri, Soend., 1587.
Ki tjongtjòrang, Soend., 1159.
Ki toewa, Soend., 2011.
Ki toewak, Soend., 2596.
Ki tòkè, Soend., 117.
Ki tòkè laoet, Soend., 42.
Ki tonggèrèt, Soend., 214.
Ki tongò, Soend., 1047.
Ki warirang, Soend., 1192.
Ki watĕs, Soend., 1391.
Kibang, Lamp., 1470.
Kidè, Alf. Min. T. S., 1867.
Kidè, Enggano, 70.
Kidi-kidi, Enggano, 648.
Kidjai, Mal., 3376.
Kidjai, Sum. W. K., 1462.
Kiërè, Leti, 602.
Kifò-kifò, Enggano, 3012.
Kiha, Alf. Halm., Mal. Men., Tern., 151.
Kiha boelai, Tern., 151.
Kiha lèana, Tern., 151.
Kiha modjioe, Tern., 151.
Kihi, Enggano, 554.
Kijambang, Mal., 2751.
Kijara, Soend., 1432.
Kijara ateul, Soend., 1495.
Kijara bèjas, Soend., 1468.
Kijara beunjeur, Soend., 1443.
Kijara bòdas, Soend., 1439.
Kijara boenoet, Soend., 1469.
Kijara boewah, Soend., 1498.
Kijara darangdang, Soend., 1437.
Kijara gambir, Soend., 1493.
Kijara gĕdè, Soend., 1504.
Kijara goenoeng, Soend., 1453.
Kijara karèt, Soend., 1462.
Kijara kònèng, Soend., 1440.
Kijara kòwang, 1517.
Kijara minjak, Soend., 1476.
Kijara pajoeng, Soend., 1497.
Kijara pèrèng, Soend., 1456, 1476.
Kijara poeroet, Soend., 1446.
Kijara rambaj, Soend., 1504.
Kijara walèn, Soend., 1505.
Kijoelan, Sas., 96.
Kikik, Balin., 1755.
Kikim, Lamp., 1107.
Kikir-kakar, Vulg. Mal., 2229.
Kikiri-kàkara, Makas., 2229.
Kikisan, Alf. Min. T. L., 588.
Kikisan rintĕk, Alf. Min. T. L., 590.
Kikisan sĕla, Alf. Min. T. L., 579.
Kikohak, Enggano, 2181.
Kila oeloe, Enggano, 3313.
Kilajan, Balin., 1296.
Kilajoe, Jav., 1296.
Kilajoe goenoeng, Jav., 268.
Kilaloi, Alf. Min. Tonsaw., 2984.
Kilor, Lamp., 2345.
Kimbil, Alf. Min. Bent., 1247.
Kimbil mahamoe, Alf. Min. Bent., 1250.
Kimbil mawoerò, Alf. Min. Bent., 1249.
Kimoeni, Enggano, 934.
Kimpoel, Jav., Soend., 847.
Kimpoet, Soend., 2108.
Kina, Vele talen, 758.
Kinar, Mal. Amb., 1961.
Kingkilàban, Soend., 2364.
Kingkip, Jav., Mal. Batav., 3377.
Kingkit, Jav., Mal. Batav., 3377.
Kingkoi, Alf. W. Cer., 1899.
Kinidow, Alf. Min. T. S., 932.
Kinilow, Alf. Min. T. B., T. L., 932.
Kiniwòki, Alf. N. O. Halm., 3169.
Kintĕlan, Soend., 2808.
Kintja, O. Jav., 1428.
Kintjoeëng, Minangk., 196.
Kintjoeng, Mal., 196.
Kioe, Tim., 3301.
Kioe kasè, Tim., 379.
Kiòkò, Enggano, 1799.
Kipò-kipò, Enggano, 3012.
Kipoet, Alf. Min. T. B., 3182.
Kipoet, Alf. Min. T. P., 1268.
Kira-kira, Mal. Mol., 657.
Kira-kira laki-laki, Mal. Mol., 659.
Kiraj, Alf. Min. Tonsaw., 107.
Kiraj, Mal. Batav., Soend., 2289.
Kiraj kĕbo, Soend., 2289.
Kiraj tjoetjoek, Soend., 2289.
Kirang, Balin., 231.
Kiràsa, Makas., 1586.
Kiris, Alf. Min. T. P., 454.
Kiroe, N. Guin., Wand., 1973.
Kisan, Tim., 3559.
Kiskisan, Alf. Min. T. B., 588.
Kiskisan rintĕk, Alf. Min. T. B., 590.
Kiskisan sĕla, Alf. Min. T. B., 579.
Kita, Alf. Min. T. L., 178.
Kita, Alf. Min. Tonsaw., 3280.
Kitaoe, Lamp., 2346.
Kiti-kiti, Makas., 519.

Kiti-kiti balandà, Makas., 520.
Kitoe, Lamp., 2346.
Kiwoet, Alf. Min. Tonsaw., 2306.
Klabangan, Jav., 2845.
Klabĕt, Jav., Mal., Batav., 3374.
Klàdi, Balin., 847.
Kladjir, Lamp., 945.
Klajan, Balin., 1296.
Klajoe, Balin., Jav., 1296.
Klajoe mĕnĕdĕng, Kawi, 3403.
Klalar, Jav., 1146.
Klampéjan, Jav., 2414.
Klampès, Madoer., 11.
Klampĕt, Jav., 897.
Klampis, Jav., 11.
Klampok, Jav., 1322.
Klampok aroom, Jav., 1330.
Klampok kĕtèk, Jav., 1322.
Klampok watoe, Jav., 1351.
Klampwak, Balin., 1322.
Klanjwag, Balin., 792.
Klapa, Jav. Kr., 830.
Klapan, Jav., 1236, 2384.
Klèdhoeng, Madoer., 642.
Klédoeng, Jav., 642.
Klòga, Jav., 1129.
Klĕmprĕt, O. Jav., 2678.
Klĕndah, O. Jav., 830.
Klĕpoe, Balin., Jav., 2417.
Klĕpoe kĕtèk, Jav., 2419.
Klĕpoe pasir, Jav., 2417.
Klĕpoe sapi, Jav., 1861.
Klĕpon, Balin., 348.
Klòsèm, Jav., 1347.
Klètja, Jav., 1129.
Klètjoeng, Balin., 2621.
Klimasada, O. Jav., 882.
Klimasawa, Jav., 1274.
Klindi, Sas., 784.
Klindo, Balin., 3056.
Klingsĕm, Jav., 1816.
Klinoe, Jav., 1706.
Klirik, Jav., 658.
Klis, Jav., 2274.
Klitik, Jav., 251.
Klitikan, Jav., 251.
Kloembi, Koeboe, 3545.
Kloempit, Jav., 3314.
Kloerak, Balin., Jav., 596.
Kloetoek, Jav., 2862.
Kloewa, O. Jav., 246.
Klòhoer, O. Jav., 682.
Klòhor, O. Jav., 682.
Klomprit, Jav., 3314.
Klongkang, Balin., Mal. Batav., 2865.
Klontjing, O. Jav., 3216.
Klòpò, Madoer., 2417.
Klòpòjan, Madoer., 2414.
Klòwang, Madoer., 3238.
Kò wàla, Boeg., 2043.
Kò-ròkò, Madoer., 2477.
Kò-ròkò èrĕng, Madoer., 2477.
Koa, Alf. Min. T. P., 1381.
Koa, Alf. Min. T. S., 1314.
Koa koelò, Alf. Min. T. P., 1381.
Koa raindang, Alf. Min. T. P., 1381.
Kòaëng, Alf. Min. Bant., 2528.
Kòaëng madidihi, Alf. Min. Bant., 1622.
Kòaëng tabada, Alf. Min. Bant., 3066.
Kob, N. Gnin. Noemf., 3011.
Kobis, Vele talen, 495.
Kòchòmòan, Alf. Min. Tonsaw., 3052.
Kòdĕrat, Sas., 2319.
Kòdhoek, Madoer., 2343.
Kòdhoek alas, Madoer., 2340.
Kòdhoek ghalighi, Madoer., 2343.
Kòdhoek kòòng, Madoer., 2343.
Kòdhoek malate, Madoer., 2343.
Kòdhoek tabar, Madoer., 2343.
Kòdja, Sika, 602.
Kòdong-kòdong, Boeg., 1296.
Koeailè, Alf. Z. Cer., 1671.
Koeandji, Minangk., 1079.
Koebang, Mal., 1438.
Koebang boeloe, Mal., 1452.
Koebangan, Mal., 1438.
Koebis, Vele talen, 495.
Koedarang, Minangk., 937.
Koedat, Alf. Min. T. S., 1573.
Koedĕrang, Atjeh, Soend., 937.
Koedjang, Daj. Z. O. Born., 847.
Koedjawas, Mal. Tim., Rotin., 2862.
Koedoe, Jav., Soend., 2343.
Koedoe kĕras, Jav., 2340.
Koedon, Jav., 3304.
Koeëh, Atjeh, 159.
Koegò, Alf. N. O. Halm., Tern., 2281.
Koehi, Alf. Boer., 2382.
Koehi poen, Alf. Boer., 2382.
Koehoe, Alf. Min. Bent., 340.
Koehoehoe, Alf. Min. Bant., 340.
Koehoen, Alf. Min. T. B., Tonsaw., 1883.
Koejan, Atjeh, 786.
Koejang, Balin., Jav., 1531.
Koejanga, Bol. Mong., 1796.
Koejangan mòmong, Alf. Min. Bent., 3138.
Koejat ing kòhoejangan, Alf. Min. Ponos., 43.
Koejoen, Atjeh, 792.
Koejoeng, Lamp., 3121.
Koekap, Balin. Kr., Jav., 338.
Koekoe badjang, Mal., 1779.
Koekoe balam, Mal., 3560.
Koekoe baning, Mal., 2271, 2274.
Koekoe heulang, Soend., 3561.
Koekoe heulang gĕdè, Soend., 3562.
Koekoe lang, Mal., 2946, 3560.
Koekoe lang bĕtina, Mal., 3558.
Koekoe lang rimba, Mal., 3558.
Koekoe matjan, Soend., 1842.
Koekoe méjong, Soend., 1842.
Koekoe toepai, Mal., 3560.
Koekoejaän, Soend., 3346.
Koekoek, Soend., 1973.
Koekoek djantoeng, Soend., 3359.
Koekoek soempoeng, Soend., 3549.
Koekoembi, Alf. Min. Bent., 2996.
Koekoen, Soend., 36.
Koekoeniran, Alf. Min. T. L., 1461.
Koekoeniran rĕndai, Alf. Min. T. L., 1461.
Koekoeniran sĕla, Alf. Min. T. L., 1447.
Koekoepaän, Soend., 1325.
Koekoer, Soemba, 830.
Koekoeroe, Alf. Min. T. L., T. P., 2477.
Koekoeroe in taloen, Alf. Min. T. L., 526.
Koekoeroe in taloen, Alf. Min. T. P., 2485.
Koekoeroe koelò, Alf. Min. T. P., 2477.
Koekoeroe méa, Alf. Min. T. L., 2477.
Koekoeroe poeti, Alf. Min. T. L., 2477.
Koekoeroe raindang, Alf. Min. T. P., 2477.
Koekoesĕn, Alf. Min. T. P., 1969.
Koekoesĕn im bolai, Alf. Min. T. P., 2060.
Koekon-koekon, Sas., 1387.
Koel, Madoer. B., 495.
Koela, Alf. Asil., Hila, 2361.
Koela, Rotin., 3473.
Koela roeal, Alf. Asil., Hila, 2359.

Koelabět, Soend., 3374.
Koelàdi, Minangk., 847.
Koelai, Alf. Min. T. B., T. L., 2811.
Koelai mèa, Alf. Min., T. L., 2811.
Koelai rangdang, Alf. Min. T. B., 2811.
Koelak, Lamp. Ab., 1573.
Koelal, Alf. Sap., 2361.
Koelal roeal, Alf. Sap., 2359.
Koelan, Mal., 2625.
Koelang, Boeg., Makas., 1669.
Koelàsi, Alf. Min., 2474.
Koelat, Alf. Min., Atjeh, Mal., 1573.
Koelè, Rotin., 3067.
Koelèwé, Alf. N. O. Halm., 2561.
Koeli ngingi, Alf. Min. T. L., T. P., 2494.
Koeli ngingi koelò, Alf. Min. T. P., 2494.
Koeli ngingi mèa, Alf. Min. T. L., 2494.
Koeli ngingi poeti, Alf. Min. T. L., 2494.
Koeli ngingi raindang, Alf. Min. T. P., 2494.
Koelik manih, Minangk., 761.
Koelik manih toepai, Minangk., 766.
Koelili, Alf. Min. Bent., 2306.
Koelim, Mal., 3095.
Koelim bětina, Mal., 3095.
Koelim lànang, Mal., 3095.
Koelipa, Alf. Cer., 198.
Koelirang, Saleijer, 379.
Koelirang tàning, Saleijer, 380.
Koelit lawang, Mal., 762.
Koelit nipis, Mal., 2880.
Koeloe, Atjeh, Soemba, 339.
Koeloeg, Alf. Min. Ponos., 340.
Koeloeh, Sas., 339.
Koeloer, Mal., Sas., Soend., 339.
Koeloerak, Balin., Jav., 596.
Koeloes, Rotin., 648.
Koeloewing, Alf. Min. T. B., 1572.
Koeloewing aloes, Alf. Min. T. B., 991.
Koelòrò, Saleijer, 339.
Koema, Solor, 945.
Koema-koema hoetan, Mal., 1936.
Koemaloe in taloen, Alf. Min. T. P., 1841.
Koemama, Alf. Min. T. P., 1073.
Koemangi, Jav., Sas., 2477.
Koemangi abang, Jav., 2477.
Koemangi poetih, Jav., 2477.
Koemaràkas, Alf. Min. T. L., 2084.
Koemaràkas in taloen, Alf. Min. T. L., 1684.
Koemaraskas, Alf. Min. T. S., 2084.
Koemaròkò, Alf. Min. T. B., 2533.
Koemasili, Alf. Min. Tonsaw., 1280.
Koemba, Atjeh, 3546.
Koembah, Mal., 3080.
Koembahang, Sum. W. K., 1818.
Koembang, Alf. Boer., 601.
Koembang, Atjeh, 2172.
Koembang, Balin., 1818.
Koembèk, Mal., 135.
Koemboeëh, Minangk., 3080.
Koemboeëh mantjik, Minangk., 3078.
Koemboeh, Mal., 3080.
Koemboi, Alf. Min. T. L., 1314.
Koeměli, Soend., 846.
Koeměriït, Alf. Min. T. L., 1217.
Koeměriït rěndai, Alf. Min. T. L., 1217.
Koemis bàdak, Soend., 1242, 1631.
Koemis koetjing, Mal., 2511.
Koemis matjan, Mal. Batav., 1661.
Koemis oetjing, Soend., 2511.
Koemit, Alf. Min. T. L., 3349.
Koemoeda, Balin., 2463.
Koemoedéë, Atjeh, 2343.
Koemoedéë bit, Atjeh, 2343.
Koemoedéë hoetan, Atjeh, 2343.
Koemoedéë kampong, Atjeh, 2343.
Koemoekoes, Balin., Jav., 2723.
Koemoekoïh, Atjeh, 58.
Koemoeni, Alf. Min. Ponos., 3276.
Koemoening, Jav., 2358.
Koemokanis, Alf. Min. T. L., 1226.
Koemokanis poeti, Alf. Min. T. L., 1226.
Koempai, Mal., 2576.
Koempai tikoes, Mal., 1558.
Koempaj, Soend., 2114.
Koempaj lěmboet, Soend., 2114.
Koempas, Alf. Min. Bent., 1314.
Koempàsa, Alf. Min. Bant., 1314.
Koempàsě, Sangi, 1314.
Koempoel, Alf. Min. T. L., 601.
Koen, Alf. Min. T. S., 1883.
Koenai, Minangk., 945.
Koenal, Balin., 2862.
Koenamběl, Alf. Min. Tonsaw., 519.
Koendai, Alf. Min. T. L., 3217.
Koendangan, Mal., 489.
Koendĕri, Lamp., 3.
Koendi, Minangk., 3.
Koendidi, Alf. Min. Bant., 945.
Koendidi boehow, Alf. Min. Bant., 1642.
Koendidi pèha, Alf. Min. Bant., 950.
Koendjir, Lamp., 945.
Koendjoeng tèjà, Makas., 1931.
Koendò, Atjeh, 455.
Koendoe, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., 1285.
Koendoe rintěk, Alf. Min. T. B., 1904, 2497.
Koendoe sěla, Alf. Min. T. B., 2583.
Koendoe sěla, Alf. Min. T. L., 2586.
Koendoeë, Minangk., 455.
Koendoer, Balin., Mal., Soend., 455.
Koendoer tikoes, Mal., 2253.
Koendor, Mal. Bengk., 450.
Koendri, Jav., 500.
Koenět apětot, Alf. Min. T. P., 1943.
Koenět kalijat, Alf. Min. T. P., 1669.
Koenět kamèrang, Alf. Min. T. L., 3000.
Koenět kan é koesé, Alf. Min. T. P., 2876.
Koenět kětè, Alf. Min. T. L., 880.
Koenět lawět, Alf. Min. T. P., 2306.
Koenět lawět rintěk, Alf. Min. T. L., 2306.
Koenět pondang, Alf. Min. T. L., 1567.
Koenět ri sasap, Alf. Min. T. L., 2696.
Koenět wawakas im bolai, Alf. Min. T. L., 868.
Koengkoengan, Alf. Min. Ponos., 423, 1467.
Koeni, Alf. Min. T. B., Tonsaw., T. P., T. S., 945.
Koeni, Alf. Min. T. P., 1622.
Koeni in taloen, Alf. Min. T. P., 571.
Koeni in tjasoeroean, Alf. Min. T. P., 1642.
Koeni rintěk, Alf. Min. T. P., 950.
Koenik, Minangk., Rotin., 945.
Koenik rimbò, Minangk., 947, 1638.
Koening, Bat. Dair., 945.
Koening aloes, Mal. Men., 950.
Koening oetan, Mal. Men., 1642.
Koenir, Alf. Min. Bent., T. L., Balin., Jav., 945.
Koeniran, Jav., 2200.
Koenjèt, Atjeh, 945.
Koenji, Makas., 945.
Koenjik, Minangk., Sas., 945.
Koenjik gawah, Sas., 949.
Koenjik rimbò, Minangk., 947, 1638.
Koenjik sasa, Sas., 949.
Koenjir, Lamp., Soend., 945.
Koenjir bòdas, Soend., 949.
Koenjir gědè, Soend., 945.
Koenjir hideung, Soend., 942.
Koenjir parè, Soend., 950.

Koenjir santĕn, Soend., 946.
Koenjir tinggang, Soend., 948.
Koenjit, Balin., Mal., 945.
Koenjit, Soend., 2637.
Koenjit djawa, Mal., 460.
Koenjit padi, Mal., 950.
Koenjit santĕn, Mal., 946.
Koenjit-koenjit, Mal., 2048.
Koenjit-koenjit babi, Mal., 888.
Koenoe boesoek, Mal. Tim., 1868.
Koenoe rŏtè, Sawoe, 838.
Koenoe wangi, Mal. Tim., 838.
Koenroeloe, Boeg., Makas., 455.
Koentàsa, Alf. Min. Bant., 108.
Koentji, Jav., Mal., Soend., 1612.
Koentji koening, Jav., 1612.
Koentji poetih, Jav., 1612.
Koentji pĕpĕt, Jav., 1612.
Koentjoer, Mal. Tim., 1951.
Koentoe, Alf. Min. Ponos., 2237, 3386.
Koeöen, Alf. Min. T. L., T. P., 1883.
Koeöen im batoe, Alf. Min. T. P., 1904.
Koeòko, Alf. N. W. Halm., 2663.
Koepa, Alf. Min., Sangi, 1314.
Koepa, Soend., 1347.
Koepa beunjeur, Soend., 1337.
Koepa gòwok, Soend., 1347.
Koepa i lawànan, Alf. Min. T. P., 1371.
Koepa in dano, Alf. Min. T. B., 1370, 3452.
Koepa landak, Soend., 1549.
Koepa mahamoe, Alf. Min. Bent., 1337.
Koepa mangkoha, Alf. Min. Bent., 1381.
Koepa manoek, Soend., 1357.
Koepa oras, Alf. Amb., Oel., 2319.
Koepa poeti, Alf. Oel., Z. Cer., 1938.
Koepa raindang, Alf. Min. T. P., 1337.
Koepan pokoer wàsi, Alf. Cer., 3299.
Koepan waktoe, Alf. Cer., 2319.
Koepanaïn, Alf. Z. Cer., 601.
Koepang, Minangk., 2506.
Koepang im batoe, Alf. Min. T. P., 3463.
Koepi, Vele talen, 834.
Koeping mĕndjangan, Vulg. Mal., 2773.
Koeping tikoes, Vulg. Mal., 1416.
Koepoe-koepoe, Mal. Batav., Soend., 437.
Koepoeò, Alf. N. O. Halm., 2663.
Koepoeti, Alf. Z. Cer., 1938.
Koera, Alf. Har., 2361.
Koera roeal, Alf. Har., 2359.
Koeraj, Soend., 3355.
Koeraj beureum, Soend., 3355.
Koerandji, Jav., Minangk., 1079.
Koeranga, Alf. Min., 1796.
Koeranga boedò, Alf. Min. Tonsaw., 1796.
Koeranga in taloon, Alf. Min. T. L., 2144.
Koeranga koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 1796.
Koeranga mèa, Alf. Min. T. L., 1796.
Koeranga mèha, Alf. Min. Tonsaw., 1796.
Koeranga pooti, Alf. Min. T. L., T. S., 1796.
Koeranga raindang, Alf. Min. T. P., 1796.
Koeranga rangdang, Alf. Min. T. B., 1796.
Koeranga roendang, Alf. Min. T. S., 1796.
Koeràsi, Alf. Min. Bant., 2477.
Koeràsi mabida, Alf. Min. Bant., 2477.
Koeràsi mahèndèng, Alf. Min. Bant., 2477.
Koeri, Alf. Z. Cer., 2187.
Koering, Midd. Sum., 412.
Koerja, Jav., 1469.
Koerma, Jav., Mal., Soend., 2673.
Koeroe-kooroe, Alf. Min. T. P., 2477.
Koeroeboe, Alf. Tom., 2487.
Koeroor, Alf. Min., 340.
Koeroes, Mal. Tim., 648.
Koesa, Kawi, 1883.
Koesambi, Balin., Jav., Mal., 3067.
Koesambi bĕtina, Mal., 3107.
Koesoe, Tern., 1883.
Koesoe-koesoe, Mal. Mol., 1883.
Koesoe-koesoe làki-làki, Mal. Mol., 2788.
Koosoem, Makian, 1883.
Koesoemba, Balin., Lamp., 667.
Koestèla, Mal. Bandj., 665.
Koeta, Soemba, 2719.
Koetabi, Soemba, 1107.
Koetabi djawa, Soemba, 3175.
Koetat, Balin., 426.
Koetat banjoe, Balin., 1399.
Koetija, Boeg., 143.
Koetilĕng, Jav., 3467.
Koetjaè, Jav., Makas., Mal., 143.
Koetjaj, Madoer. B., Soend., 143.
Koetjila, Jav., 1312.
Koetjing-koetjing, Mal., 45.
Koetjingan, Jav., 2313.
Koetjoe-koetjoer, Balin. Kr., 2961.
Koetjoeboe, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern., 1042.
Koetjoeboe boboedò, Tern., 1042.
Koetjoeboe mèrah, Mal. Men., 1042.
Koetjoeboe poetih, Mal. Men., 1042.
Koetjoeboe roriha, Tern., 1042.
Koetjoeboeng, Soend., 1042.
Koetjoeboeng bòdas, Soend., 1042.
Koetjoeboeng hideung, Soend., 1042.
Koetoe-koetoe, Alf. Min. T. P., 2937.
Koetoeh, Balin., 1295.
Koewai-koewai, Minangk., 3545.
Koewàla, Makas., 887.
Koewei, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., T. P., 1794.
Koewei boedò, Alf. Min. Tonsaw., 1794.
Koewei koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 1794.
Koewei mèa, Alf. Min. T. L., 1794.
Koewei mèha, Alf. Min. Tonsaw., 1794.
Koewei poeti, Alf. Min. T. L., 1794.
Koewei raindang, Alf. Min. T. P., 1794.
Koewei rangdang, Alf. Min. T. B., 1794.
Koewèni, Jav., 2175.
Koewi, Watoeb., 1107.
Koewoet, Jav., 2887.
Kòfi, Mal. Mol., 834.
Kòfik-kòfik, Enggano, 2120.
Kòfo sangi, Mal. Men., 2362.
Kòfòli, Watoeb., 2661.
Kòha, Alf. Min. Bant., T. L., 1314.
Kòha bokaha, Alf. Min. Bant., 1377.
Kòha mabida, Alf. Min. Bant., 1337.
Kòha mahèndèng, Alf. Min. Bant., 1337.
Kohoew, Alf. Min. Tonsaw., 1314.
Kòhongijang, Alf. Min. Bant., 2984.
Koi, Tern., 2361.
Koïli, Alf. Min., 1166.
Koin, Alf. Min. Bent., 404.
Koïn, Mal. Amb., 2561.
Koïntilĕn, Alf. Min. Bent., 408.
Koirakat, Alf. Z. Cer., 2004.
Koïtjò bàtang, Alf. Min. T. L., 2497.
Koïtjò bàtang, Alf. Min. T. P., 712.
Koïtjò bàtang lĕmè, Alf. Min. T. P., 2497.
Koïtjò bàtang rintĕk, Alf. Min. T. P., 2497.
Kòjabàsa, Alf. Min. Bant., 2862.
Kojawas, Alf. Min., 2862.
Kojawas i lawànan, Alf. Min. T. L., 657.
Kòjomboeng, Alf. Min. Ponos., 22.
Kòjomboeng mòpoeha, Alf. Min. Ponos., 22.
Kòjomboeng mòwoerò, Alf. Min. Ponos., 22.

Kòjondom, Alf. Min. T. P., Bol. Mong., 719.
Kòjondom in taloen, Alf. Min. T. P., 664.
Kok, Rotin., 3559.
Kòka, Alf. Min., Sangi, 339.
Kokak, Balin., 3166.
Kòkap, Madoer., 338.
Kokara, Mal. Men., 1162.
Kokara gatěl, Mal. Mol., 2353.
Kokara oetan, Mal. Men., 2666.
Kokara parang, Mal. Mol., 627.
Kokat, Kei, 2512.
Kokělèda, Alf. N. O. Halm., 2510.
Kokja, Enggano, 1671.
Kòko, Alf. N. O. Halm., 1973.
Kokoa, Alf. N. O. Halm., 2565.
Kòkoepa, Bol. Mong., 1314.
Kòkoer, Soemba, 830.
Kòkoeroe, Alf. Min. Bent., 2477.
Kòkoeroe amping, Alf. Min. Bent., 2477.
Kòkoeroe mahamoe, Alf. Min. Bent., 2477.
Kokoja, Mal. Amb., 2565.
Kòkok-kòkok, Enggano, 2460.
Kokolè, Alf. Min. T. P., 3056.
Kokombaän, Alf. Min. T. B., 1819.
Kòkon, Madoer., 36.
Kòkontòlan, Soend., 1756.
Kòkop, Alf. Min. Bent., 1153.
Kòkòrò, Soend., 2257.
Kòkòrò koeda, Soend., 2259.
Kòkòsan, Jav., Soend., 1983.
Kòkòsan leuweung, Soend., 1188.
Kòkòsan mònjèt, Soend., 1192.
Kòkòtòkan, Soend., 811.
Kòkòwasan, Soend., 627.
Kòkrok, Jav., 559, 1551.
Kòkrok-kikrik, Jav., 2229.
Kol, Vele talen, 495.
Kol bandang, Jav., Soend., 2748.
Kol-tongkòlan, Madoer., 1094*a*.
Kola, Alf. Har., 1305.
Kola-kola, Alf. Min. T. L., 3325.
Kolai, Alf. Min. Bent., T. L., Tonsaw., T. S., 847.
Kolai in taloen, Alf. Min. T. L., 108.
Kolai poeti, Alf. Min. T. S., 847.
Kolai roesip, Alf. Min. T. L., T. S., 847.
Kolai tèwasěn, Alf. Min. T. L., 847.
Kòlampis, Soend., 11.
Kolang-kaling dongkol, O. Jav., 1128.
Kolano, Alf. Min. T. L., 1941.
Kolano, Alf. N. O. Halm., 1036.
Kòlàsa, Makas., 3248.
Kòlat, Madoer., 1573.
Kòlat barama, Madoer., 2825.
Kolè, Alf. Cer., 831.
Kolè, Sangi, 847.
Kòlè, Soend., 2359.
Kòlè angka, Soend., 3234.
Kòlèk labhang, Madoer., 729.
Kòlèlèt, Soend., 1462.
Kòlěs, Alf. Min., 494.
Kòlěs im batoe, Alf. Min. T. L., 998.
Kòlěs in taloen, Alf. Min. T. L., T. P., 998.
Kòlěs kai, Alf. Min. T. B., 999.
Kòlěs raindang, Alf. Min. T. P., 998.
Kòlěs rangdang, Alf. Min. T. B., 998.
Koli, Sika, Tenimbar, 484.
Kòlo, Biman., 339.
Kòloe, Makas., 495.
Kòloe-kòloe, Saleijer, 936.
Kòloewas, Alf. Min. Tonsaw., 2677.
Kolokàpan, Alf. Min. Bent., 3306.
Kòlompasijow, Alf. Min. T. S., 710.
Kòlompasijow poeti, Alf. Min. T. S., 710.
Kòlompasijow roendang, Alf. Min. T. S., 707.
Kolondjani, Jav., 2580.
Kòlongan, Alf. Min., 148, 151.
Kòlongsoesoe, Mal. Amb., 2787.
Kòlongtjoetjoe, Mal. Men., 2787.
Kolontara, Jav., 122.
Kòlontjoetjoe, Tern., 2787.
Kòlor, Madoer., 339.
Kòlòtadà, Tern., 2011.
Kòlòtidi magòfoe, Tern., 1852.
Kolpò, Madoer., 2417.
Kolpòjan, Madoer., 2414.
Kom, Mal. Tim., 3559.
Koma im batoe, Alf. Min. T. L., 2874.
Kòmak, Balin., Sas., 1162.
Kòmandhin, Madoer. P., S., 464.
Kòmandhin kěrbhoej, Madoer. P., S., 467.
Kòmangè, Madoer. P., S., 2477.
Komantěs, Alf. Min., 2112.
Komantěs in taloen, Alf. Min. T. P., 3489.
Komantès rintěk, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., 2112.
Komantěs sěla, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., 2112.
Komba, Saleijer, 2717.
Kombilei, Alf. Min. Tonsaw., 2169.
Kombili, Mal. Mol., 846.
Kombiloi, Bol. Mong., 2169.
Kombiloi insam, Bol. Mong., 2175.
Komboenò, Alf. Tom., 2089.
Komè, Alf. N. O. Halm., Tern., 2343.
Kòmèrè, Madoer., 135.
Komèrè lalakèk, Madoer., 135.
Komèrè parta, Madoer., 135.
Komèrè tòlang, Madoer., 135.
Komoenò, Alf. Tom., 2089.
Komoenow, Alf. Min. Bant., 2089.
Kòmor-kòmor, Banda, 934.
Kompèndang, Alf. Min. Bant., 3001.
Kompòsě, Sangi, 1314.
Konaoe, Alf. Tom., 484.
Kònari, Madoer. B., P., 602.
Kondama, Bol. Mong., 2717.
Kondang, Soend., 1520.
Kondang beureum, Soend., 1520.
Kondang kònèng, Soend., 1449.
Kondang lèlès, Soend., 1520.
Kondoer, Madoer., 455.
Kondri, Jav., 500.
Konè, Alf. Boer., 945.
Kònèng, Soend., 945.
Kònèng bòdas, Soend., 949.
Kònèng gèdè, Soend., 945.
Kònèng hideung, Soend., 942.
Kònèng parè, Soend., 950.
Kònèng santèn, Soend., 946.
Konèng tinggang, Soend., 948.
Kongkia, Alf. Z. Cer. 1899.
Kongkom, Alf. Min. T. L., 433, 3394.
Kongkom im bolai, Alf. Min. T. L., 3349.
Kongkom sěla, Alf. Min. T. L., 3349.
Kònjal, Soend., 1521.
Kònjal bèjas, Soend., 1521.
Kònjal beunjeur, Soend., 1511.
Konjam, Jav., 16.
Konjam pasir, Jav., 260.
Kònjèk, Madoer., 945.
Kontas, Alf. Min. Ponos., 630.
Kontol kambing, Vulg. Mal., 1783.
Kontol moending, Soend., 1500.
Kontol monjèt, Vulg. Mal., 212.
Kontol peutjang, Soend., 509.
Kòò, Kisar, 484.
Kòòer, Alf. Z. Cer., 1951.

Kòòjan, Alf. Min. T. L., 2528.
Kòòjan lana, Alf. Min. T. L., 1058.
Kòòmĕkénó, Kisar, 322.
Kòpa, Biman., 2602.
Kòpè, Alf. Min. Bent., 1437.
Kòpèn, Jav., 635.
Kòpèng tèkos, Madoer., 1416.
Kòpi, Vele talen, 834.
Kòpi goenoeng, Soend., 214.
Kòpò, Soend., 1347.
Kòpò bàdak, Soend., 1322.
Kòpò beurit, Soend., 1317.
Kòpò lalaj, Soend., 1317.
Kòpò landak, Soend., 1549.
Kòpò laoet, Soend., 1351.
Kòpoi, Alf. Min. Ponos., 1164.
Kòpok-kòpòkan, Balin., 2693.
Kòpòtòlò, Alf. N. Laoet, Sap., 1215.
Kor-tjèkòran, Madoer., 859.
Koré, Biman., 591.
Korei, Alf. Min. Bant., 847.
Koringa, Alf. Min. T. P., 22.
Korma, Madoer., Mal., 2673.
Korma koesoe, Mal. Men., 229.
Kòrò, Endeh, Sika, 648.
Kòrò, Soend., 2257.
Kòrò koeda, Soend., 2259.
Kòròmà, Boeg., Makas., 2673.
Kòrombàsan, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 13.
Kòrontoengan, Alf. Min. Bent., T. L., 1042.
Kòrontoengan koelò, Alf. Min. T. L., 1042.
Kòrontoengan mahamoe, Alf. Min. Bent., 1042.
Kòrontoengan mawoerò, Alf. Min. Bent., 1042.
Kòrontoengan raindang, Alf. Min. T. L., 1042.
Kòror, Alf. Min. T. L., 2418.
Koror, Alf. Min. T. P., 2478.
Kòror méa, Alf. Min. T. L., 2418.
Kòror poeti, Alf. Min. T. L., 2418.
Kos-tèkòsan, Madoer., 1089.
Kosa, Kawi, 1883.
Kòsa-kòsa, Alf. Min. Ponos., 403.
Kosai, Alf. Boer., 138.
Kosai bòti, Alf. Boer., 142.
Kosai miha, Alf. Boer., 139.
Kòsambhi, Madoer. S., 3067.
Kòsambi, Soend., 3067.
Kosar, Mal. Batav., 355.
Kosilo, Alf. N. Laoet, 2347.
Kosir, Alf. Har., 2347.
Kosta, Sas., 5.
Kostòrè, Madoer. B., 1789.
Kòt-lòkot, Madoer., 2363.
Kòtang, Loehoe, 539.
Kòtifò maraoe, Tern., 2822.
Kowajas, Alf. Min., 2862.
Kowàkang, Alf. Min. Tonsaw., 2238.
Kowal, Alf. Min. T. P., 1359.
Kowal in taloen, Alf. Min. T. P., 1365.
Kowalàsa, Boeg., 3248.
Kowang, Balin., Jav., 1517.
Kòwas, Soend., 2350.
Kòwas bakol, Soend., 629.
Kòwas bòdas, Soend., 2350.
Kòwas gĕdè, Soend., 628.
Kòwas hèdjò, Soend., 2350.
Kòwas hideung, Soend., 2350.
Kòwas koedjang, Soend., 2352.
Kòwas loutik, Soend., 629.
Kòwi, Sawoe, 834.
Kòwòkan, Alf. Min. Tonsaw., 209.
Krai, Jav., 934.
Krai loelang, Jav., 934.
Krai loemoeh, Jav., 934.
Krai oelèh, Jav., 934.
Krambèl, Gajo, 830.
Krambil, Jav. Ng., 830.
Krambil abang, Jav., 830.
Krambil dalĕm, Jav., 830.
Krambil gading, Jav., 830.
Krambil gèndjah, Jav., 830.
Krambil idjo, Jav., 830.
Krambil lĕgi, Jav., 830.
Krambil poejoeh, Jav., 830.
Krambil prètjèt, Jav., 830.
Krambil sriwoelan, Jav., 830.
Krambil tirisgading, Jav., 830.
Krambil woelan, Jav., 830.
Krambilan, Jav., 458.
Kraminan, Jav., 1188, 1193, 1194.
Krandji, Jav., Sas., Soend., 1079.
Krangèjan, O. Jav., 2068.
Kraroes, Balin., 2188.
Kras toelang, Mal. Batav., 748.
Krasinga, Alf. Min. T. S., 1502.
Kratok, Madoer., 2661.
Krĕmah, Jav., 184.
Krĕmah goenoeng, Jav., 2453.
Krĕmahan, O. Jav., 466.
Krĕmbah, Jav., 2966.
Krĕmbi, Jav., 1808.
Krèngsèng, Jav., 663.
Krèsèk, Balin., 1468.
Krèsèk, Jav., 1159.
Krĕsoela, Balin., Jav., 2289.
Krĕto, Sas., 2346.
Kris, N. Guin. Noemf., 3313.
Krisik, O. Jav., 1159.
Kroeët, Atjeh, 785.
Kroeët kĕdangsa, Atjeh, 786.
Kroeët kĕlangsa, Atjeh, 786.
Kroeët manèh, Atjeh, 787.
Kroembang, O. Jav., 1818.
Kroerak, Sas., 596.
Kroja, Balin., Jav., 1469.
Kròkot, Jav., Mal. Batav., 3111.
Kròkot tjina, Jav., 1388.
Kwandji, Balin., 1079.
Kwarakwa, Alf. W. Cer., 1623.
Kwèlĕm, Jav., 2175.
Kwèni, Balin., Jav., 2175.
Kwèoelé, Alf. W. Cer., 698.
Kwéréané, Alf. W. Cer., 1622.

L.

Laäm, Kei, 1973.
Laärol, Babar, 1442.
Laät, Alf. Har., Z. Cer., 2004.
Laäwàsé, Alf. Oel., Z. Cer., 159.
Laäwàsé wakan, Alf. Z. Cer., 162.
Laba, N. Guin. 4 R., 455.
Laban, Jav., Soend., Sum. W. K., 3470.
Laban gĕdè, Soend., 3470.
Laban kapoer, Jav., Soend., 3470.
Laban kĕtilĕng, Jav., 3467.

Laban koening, Jav., 3467.
Laban oerang, Jav., 3470.
Laban sĕmoet, Jav., 3467.
Laban soengoe, Jav., 3470.
Laban tandoek, Soend., 3470.
Labĕt, Jav. Kr., 455.
Labhan, Madoer., 3470.
Labia, Goront., 2289.
Labing, Madoer., 3288.
Laboe, Alf. Amb., Har., Madoer., Mal., Minangk., 936, 1973.
Laboe, Jav. Ng., Madoer., 455.
Laboe aïjĕ, Minangk., 1973.
Laboe ajĕr, Mal., 1973.
Laboe ajĕr hoetan, Mal., 3362.
Laboe ajĕr pandak, Mal., 1973.
Laboe djantoeng, Mal., 1973.
Laboe ghangan, Madoer., 1973.
Laboe ghoengsĕng, Madoer., 1973.
Laboe ijĕr, Atjeh, 1973.
Laboe kastèla, Mal. Mol., 936.
Laboe kĕdidĕk, Atjeh, 1973.
Laboe kĕndhi, Madoer., 936.
Laboe landjhang, Madoer., 1973.
Laboe lĕntè, Madoer., 1973.
Laboe manis, Mal., 1973.
Laboe mérah, Mal., 935.
Laboe mérah, Mal. Amb., 1973.
Laboe padi, Mal., 1973.
Laboe paranggi, Minangk., 936.
Laboe pĕhagadjah, Atjeh, 1973.
Laboe pĕhit, Atjeh, 1973.
Laboe poetih, Mal., 936.
Laboe pringgi, Mal., 936.
Laboe sampaj, Madoer., 1973.
Laboe sôkon, Madoer., 1973.
Laboe tjakiĕk, Minangk., 1973.
Laboe tjèna, Madoer. P., 455.
Laboei, Sum. W. K., 1181.
Laboewai, Sum. W. K., 1181.
Laboewèh, Sum. W. K., 1181.
Lada, Makas., Mal., Rotin., Soend., Tim., 2736.
Lada, Nias, 648.
Lada andjing, Mal., 2721.
Lada antan, Mal., 2726.
Lada bĕrékoer, Mal., 2723.
Lada hantoe, Mal., 2721.
Lada hita, Nias, 2736.
Lada hitam, Mal., 2736.
Lada limi, Nias, 653.
Lada maritjà, Makas., 653.
Lada mérah, Mal., 648.
Lada moetijà, Mal., 653.
Lada pandjang, Mal., 2727.
Lada rimba, Mal., 2739.
Lada sĕboea, Nias, 648.
Lada soelah, Mal., 2736.
Lada tanroe, Makas., 2727.
Lada tjantjang, Mal., 651.
Lada tjàpa, Makas., 653.
Lada tjĕmpaka, Jav., 654.
Lada tjina, Mal., 654.
Lada-lada, Mal., 167, 3278.
Lada-lada djantan, Mal., 3278.
Lada-lada hoetan, Mal., 3278.
Lada-lada padi, Mal., 3278.
Làdang, Boeg., 2736.
Làdang boeritjà, Boeg., 653.
Làdang maritjà, Boeg., 653.
Làdang tanroe, Boeg., 2727.
Ladara, Nias, 2049.
Lading, Balin., 211.
Làdja, Balin., Makas., Soend., 159.
Làdjà, Saleijer, 3556.
Làdja beureum, Soend., 159
Làdja bòdas, Soend., 159.
Làdjà èdjà, Makas., 159.
Làdja gèdè, Soend., 163.
Làdja gòwah, Soend., 160, 162.
Làdja kapoer, Balin., 159.
Làdjà kèbo, Makas., 159
Làdjoe, Biman., 887.
Ladò, Minangk., 2736.
Ladò gadang, Minangk., 2736.
Ladò kètèk, Minangk., 2736.
Ladò koetoe, Minangk., 653.
Ladò oenggé, Minangk., 648.
Ladò padi, Minangk., 2736.
Ladò ranik, Minangk., 2736.
Ladò soelah, Minangk., 2736.
Ladò-ladò, Minangk., 726.
Ladò-ladò rimbò, Minangk., 3250.
Laéhoewa, Nias, 1537.
Laga, Bat., 407.
Lagam, Midd. Sum., 605.
Lagan, Bat. Maud., 605.
Laganrong, Boeg., 861.
Lagé, Nias, 1514.
Lagé-lagé, Alf. N. O. Halm., Tern., 2092.
Lago, Sika, 1799.
Lagoe, Alf. Min. Ponos., 2381.
Lagoendé, Alf. Min., 3473.
Lagoendi, Mal. Mol., 3473.
Lagoendi laoet, Mal. Tim., 3472.
Lagondi, Soend., 3473.
Lagondi laoet, Soend., 3470.
Lagondi laoet lalàki, Soend., 3469.
Lahat, Alf. Z. Cer., 1983.
Lahàtalo, Alf. Sap., 2968.
Lahàté, Alf. Asil., Hila, 1983.
Lahèndong, Alf. Min. T. B., 3153.
Lahija, Lamp. B. Ag., Pab., Nias, 3556.
Lahikit, Alf. Min. T. B., 1755.
Lahindong, Alf. Min. T. L., 3153.
Lahiné, Nias, 2004.
Lahja, Balin., 3556.
Làhò, Makas., 936.
Lahoena, Sawoe, 138.
Lahoenoeï, Alf. Min. T. B., 3501.
Lahoenoen, Alf. Min. T. B., 1729.
Lahoet, Alf. Z. Cer., 191.
Lahwas, Balin., 159.
Lahwas kapoer, Balin., 159.
Lai, Daj. Z. O. Born., 3556.
Laï, Makas., 2154.
Laïa, Aroe, 3556.
Laiï, Gorom, 3556.
Laïja, Makas., 3556.
Laïja ròmang, Makas., 3556.
Laïja tàoe, Makas., 3556.
Laïkit, Alf. Min. T. L., 1755.
Laïndong, Alf. Min. T. P., 3153.
Lainé, Alf. Amb., 1314.
Lainé hatoe, Alf. Amb., 2862.
Laïs, Mal. Bill., 2558.
Laïsoe, Nias, 934.
Laisona, Rotin., Wetar, 138.
Laïtjit, Alf. Min. T. P., 1755.
Lajah bèbèk, Balin. Semb., 1268.
Lajang-lajang simpai, Mal. Bengk., 446.
Lajò, Alf. Min. Ponos., 3446.
Lajoen, Alf. Min. Tonsaw., 2677.
Lajombo, Balin., 152.
Làka, Mal. Mol., Tern., 1878.
Làka, Sas., 429.
Lakambing, O. Jav., 3043.

Lakar, Alf. Min. T. B., 2584.
Lakatan, Mal. Bandj., 2513.
Lakŏt, Jav., 752.
Lakŏtan, Balin., Mal. Bandj., 2513.
Lakin, Alf. W. Cer., 1305.
Laklak, Atjeh, 884.
Lakoe, Tim., 1107.
Lakoe kasè, Tim., 1892.
Lakoeë, Nias, 159.
Lakoèf, Tim., 339.
Lakoeïk, Minangk., 2175.
Lakoekoe, Boeg., 871.
Lakoem, Mal., 3481.
Lakoem ajŏr, Mal., 1945.
Lakoem boelan, Mal., 3478.
Lakoem gadjah, Mal., 3484.
Lakoem laoet, Mal., 3478.
Lakoem tĕbĕraoe, Mal., 3485.
Lakoewàhi, Kisar, 160.
Lakoewasè, Alf. Z. Cer., 159.
Laksana, Mal., 5.
Laktan, Balin., 2513.
Lakwasè, Alf. W. Cer., 159.
Lalaäkong, Alf. Min. T. S., 2865.
Lalaän, Alf. Z. Cer., 2004.
Lalahè, Alf. Min. T. L., 2007.
Lalahè rĕndai, Alf. Min. T. L., 2008.
Lalai, Alf. Min. T. L., T. P., 2717, 2719.
Lalai im bolaäng, Alf. Min. T. P., 2719.
Lalai im bòlot, Alf. Min. T. P., 2725.
Lalai im bòwot, Alf. Min. T. L., 2743.
Lalai im bòwot sĕla, Alf. Min. T. L., 2730.
Lalai in taloen, Alf. Min. T. P., 2732.
Lalai in tasitj, Alf. Min. T. P., 2318.
Lalai koelò, Alf. Min. T. P., 2719.
Lalai koeraäbĕr, Alf. Min. T. P., 2718.
Lalai koerambĕr, Alf. Min. T. L., 2718.
Lalai lèwò, Alf. Min. T. L., 2725.
Lalai makoesè, Alf. Min. T. P., 2726.
Lalai mèa, Alf. Min. T. L., 2719.
Lalai nè asoe, Alf. Min. T. L., 2730.
Lalai poeti, Alf. Min. T. L., 2719.
Lalai raindang, Alf. Min. T. P., 2719.
Lalai taranatè, Alf. Min. T. P., 2719.
Lalamon, Mal. Amb., 1277.
Lalampang kawajò, Alf. Min. Bent., 1856.
Lalampoejangan, Soend., 2609.
Lalang, Balin., Loeboe, Madoer., Mal., 1883.
Lalang djawa, Mal., 1884.
Lalangkàpan, Soend., 466.
Lalangkàpan beureum, Soend., 466.
Lalangkàpan bòdas, Soend., 466.
Lalangkàpan leutik, Soend., 466.
Lalangoesan, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., T. P., T. S., 3459.
Lalapĕng, Alf. Min. T. B., T. L., 1846.
Lalàtang, Boeg., Makas., 1555, 1987.
Lalatè mànoe, Boeg., 875.
Lalèrè, Boeg., 1897.
Lali, N. Guin. 4 R., 3556.
Lali, Tim., 847.
Làli mànoe, Boeg., 705.
Lalingiran, Alf. Min. Bent., 601.
Laloembàkĕn, Alf. Min. T. P., 392.
Laloempè, Alf. Min. T. L., T. P., 701.
Laloempèhè, Alf. Min. T. L., 701.
Làloepang, Boeg., Makas., 3417.
Lamàha, Alf. Min. Bent., 1128.
Lamai, Daj. Z. O. Born., 3481.
Lamàran, Soend., 2763.
Lamàsa, Lamp., 348.
Lamàtè, Alf. Sap., 3445.
Làmàtjè, Makas., 1547.
Lambaran, Soend., 2763.
Lambàtè, Bonth., 2112.
Lambèrè soesoe, Bonth., 3181.
Lambĕta, Soend., 1907.
Lambi, Goront., 2361.
Lambiding, Atjeh, 3226.
Lambilang, Madoer., 1483.
Lamboe, Bonth., 3144.
Lamboek, Bat., 847.
Lamboeow, Alf. Min. T. P., 2349.
Lamboeow rintĕk, Alf. Min. T. P., 2349.
Lamboeow sĕla, Alf. Min. T. P., 2354.
Lamboetò, Makas., 719.
Lamè, Boeg., Makas., 1107.
Lamè, Soend., 178.
Lamè àdjoe, Boeg., 2181.
Lamè alĕ, Boeg., 1116.
Lamè areuj, Soend., 137.
Lamè awèwè, Soend., 178.
Lamè balandà, Boeg., Makas., 3175.
Lamè bòdas, Soend., 180.
Lamè boetoeng, Boeg., Makas., 1108.
Lamè djawa, Boeg., Makas., 1892.
Lamè kajoe, Makas., 2181.
Lamè kàmoemoe, Boeg., Makas., 1892.
Lamè lalàki, Soend., 2958.
Lamè laoet, Soend., 179.
Lamè tàoe, Boeg., Makas., 1108.
Lamè tjèngka, Boeg., 1122.
Lamè-lamè, Boeg., Makas., 3175.
Laměk, Alf. Min. T. B., 2089.
Laměta, Soend., 1907.
Lamika, Alf. Min. Bent., 2724.
Laminding, Sangi, 368.
Lamoedja, Lamp., 784.
Lamoedjhĕn, Madoer., 2045.
Lamoedjò, Lamp. Pam., 784.
Lamoen, Balin., Soend., 1277.
Lamoeran, Jav., 2829.
Lamoeran, O. Jav., 1098*a*.
Lamoeran mĕndjangan, Jav., 230.
Lamoet, Alf. Min. T. P., 3137.
Lamoeta, Alf. Amb., Oel., 972.
Lamoetagi, Boeg., 851.
Lamoetàsa, Boeg., Makas., 2783.
Lamòlo, Boeg., 783.
Lampajong, Daj. Z. O. Born., 2609.
Lampani, Soend., 296, 2405.
Lampani bàdak, Soend., 303.
Lampani gĕdè, Soend., 294.
Lampani goenoeng, Soend., 292.
Lampani hèdjò, Soend., 302.
Lampani laoet, Soend., 308.
Lampani lĕmboet, Soend., 292.
Lampani peutjang, Soend., 299.
Lampar, O. Jav., 407.
Lampasijow, Alf. Min. Bent., T. L., 710.
Lampasijow mahamoe, Alf. Min. Bent., 707.
Lampasijow mawoerò, Alf. Min. Bent., 710.
Lampasijow mèa, Alf. Min. T. L., 707.
Lampasijow poeti, Alf. Min. T. L., 710.
Lampatò, Minangk., 351.
Lampèdò, Makas., 704.
Lampĕnè, Madoer., 296.
Lampĕs, Jav., Soend., 2477.
Lampĕs abang, Jav., 2477.
Lampĕs beureum, Soend., 2477.
Lampĕs bòdas, Soend., 2477.
Lampĕs poetih, Jav., 2477.
Lampĕt, Jav., 897.
Lampiri, Boeg., Makas., 862.
Lampòdjang, Madoer., 3552.
Lampòdjang paèk, Madoer., 3552.

Lampòdjang ròòm, Madoer., 3553.
Lampòdjangan, Madoer., 2609.
Lampoejang, Boeg., Daj. Z. O. Born., Makas., Minangk., Soend., 3552.
Lampoejang beureum, Soend., 1640.
Lampoejang gadjah, Soend., 3552.
Lampoejang goenoeng, Soend., 3554.
Lampoejang mònjèt, Soend., 3553.
Lampoejang pahit, Soend., 3554.
Lampoejang roeöem, Soend., 3553.
Lampoejang wangi, Soend., 3553.
Lampoewijang, Makas., 3552.
Lampok, Madoer. B., 1322.
Lana, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., 1555.
Lana, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., T. P., 1987.
Lana, Alf. Min. Tonsaw., 135, 1941.
Lana in tjòkò, Alf. Min. T. P., 1556.
Lana ing kòkò, Alf. Min. T. L., 1556.
✓ **Lanas**, Madoer. B., P., 218.
Lanas balandha, Madoer. B., P., 74.
Lanas bhoedhĕng, Madoer. P., 218.
Lanas ghadhoengan, Madoer. P., 218.
Lanas kabista, Madoer. P., 218.
Lanas madhoe, Madoer. P., 218.
Lanas pandan, Madoer. P., 218.
Lanas sòkon, Madoer. P., 218.
Landa, Alf. Min. T. P., 143.
Landa kĕtè, Alf. Min. T. P., 3551.
Landĕp, Jav., 418.
Landĕp-landĕp, Balin., 418.
Landhĕp, Madoer., 418.
Landhoe, Kang., 1295.
Landië, Minangk., 871.
Landji, Jav., 36.
Landjoet, Mal., 2171.
Lang-alang kamangè, Madoer. B., 229.
Lang-tòlangan, Madoer. S., 1389.
Langà, Makas., 3108.
Langà ròmang, Bonth., 3510.
Langà-langà, Boeg., 2028.
Langà-langà parang, Makas., 3448.
Langàlò, Boeg., 3111.
Langèr, Balin., Sas., 125.
Langgadè, Atjeh, 516.
Langgadei, Sum. W. K., 516, 2970.
Langgé, Bat., 1817.
Langgé, Goront., 348.
Langgé porhas, Bat., 1817.
Langgĕm, Sas., 532.
Langghem bhadja, Madoer., 2501.
Langghoendhi, Madoer., 3473.
Langgitan, Minangk., 3513.
Langgoendi, Minangk., 3473.
Langgoendi loempoeëh, Minangk., 3473.
Langgoenggoeng sapa, Bat., 464.
Langhap, Bat. Mand., 321.
Langi, Boeg., 125.
Langi bàdjò, Boeg., 2883.
Langijoeng, Alf. Min. T. L., 626.
Langir, Vulg. Mal., 125.
Langiri, Makas., 125.
Langiri bàjò, Makas., 2883.
Langkak, Lamp., 321.
Langkanan, Midd. Sum., 1002.
Langkap, Jav., Mal., Soend., 321.
Langkèr, Madoer., 2108.
Langkèrè, Bonth., 3000.
Langkèrè djangang, Bonth., 2994.
Langkèrè ròmang, Bonth., 2695.
Langkò, Minangk., 321.
Langkoeeuëh, Atjeh, 159.
Langkoewas, Daj. Z. O. Born., Mal. Mol., Rotin., 159.
Langkoewas laki-laki, Mal. Mol., 160.
Langkoewas malaka, Mal. Mol., 162.
Langkoewàsa, Makas., 159.
Langkoewàsa èdja, Makas., 159.
Langkoewàsa kèbo, Makas., 159.
Langkoewèh, Minangk., 159.
Langkowasè, Alf. Boer., 159.
Langò, Minangk., 3108.
Langoeng, Sum. W. K., 2172.
Langoesei, Alf. Min. Tonsaw., T. P., 1486.
Langòting, Boeg., Makas., 1976.
Langòting bàjawò, Makas., 1976.
Langòting tanroe, Boeg., Makas., 1976.
Langòting tĕlo, Boeg., 1976.
Langsà, Mal. Mol., 1983.
Langsak, Lamp., 1983.
Langsak hoetan, Lamp., 1188.
Langsana mèrah, Vulg. Mal., 1723.
Langsana poetih, Vulg. Mal., 2796.
Langsanò, Minangk., 2883.
Langsat, Balin., Bat. Dair., Mal., 1983.
Langsat loetoeng, Balin., Jav., 90.
Langsatan, Jav., 78.
Langsĕp, Jav., Madoer., 1983.
Langsĕp alas, Jav., 1188.
Langsoena, Sas., 138.
Laniti, Boeg., 1410.
Lanoe, Alf. Tom., 887.
Lanoet, Bol. Mong., 2709.
Lanrà, Makas., 3473.
Lansa, Alf. Min. Bent., 1983.
Lansat, Bat., Mal., 1983.
Lansèk, Minangk., 1983.
Lansoena, Alf. Min. Bent., Ponos., T. B., T. P., 138.
Lansoena in taloen, Alf. Min. T. P., 718.
Lansoena in tjasoeroean, Alf. Min. T. P., 1394.
Lansoena in tjasoeroean koelò, Alf. Min. T. P., 2555.
Lansoena kaloetai, Alf. Min. T. P., 140.
Lansoena koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 142.
Lansoena landa, Alf. Min. T. P., 143.
Lansoena mahamoe, Alf. Min. Bent., 139.
Lansoena mawoerò, Alf. Min. Bent., 142.
Lansoena mĕnoöe-noöe, Alf. Min. T. B., 141.
Lansoena mòpoeti, Alf. Min. Ponos., 142.
Lansoena né inggris, Alf. Min. T. P., 141.
Lansoena raindang, Alf. Min T. P., 139.
Lansoena rangdang, Alf. Min. T. B., 139.
Lansoena rintĕk, Alf. Min. T. B., 143.
Lausoena sina, Alf. Min. Bent., 140.
Lansoena wawoöe, Alf. Min. T. B., 140.
Lansong, Sangi, 1983.
Lansot, Alf. Min. T. P., 1983.
Lanta, Alf. Min. T. P., 918.
Lanta, Sangi, 217.
Lantat, Bol. Mong., 1983.
Lantèboeng, Makas., 974.
Lanthat, Atjeh, 1983.
Lanting, Bat., 3176.
Lantjoeran, Jav., 3217.
Lantojoeng, Bat., 3174.
Làoboe, Loeboe, 1973.
Làodào, Loeboe, 2736.
Laoe, Alf. Min. Bent., 2381.
Làoe, Makas., 936.
Laoe mamoeri, Alf. Z. Cer., 1763.
Laoe paranggi, Makas., 936.
Laoekasè, Alf. Z. Cer., 159.
Laoembè, Alf. Tom., 2719.
Làoerò, Alf. Tom., Boeg., Boet., Saleijer, 539.
Laoeroe, Kisar, 2661.
Laoeroer makaharèrè, Sermata, 284.

Laoeroeroo, Leti, 2661.
Laooroeroo makasré, Leti, 284.
Laoosich, Alf. Min. Tonsaw., 428.
Laoosip, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., 392.
Laoesip lèwò, Alf. Min. T. L., 1412.
Laoetó, Alf. Min. T. B., 1730.
Laos, Jav., Madoer., Sas., 159.
Laos abang, Jav., 159.
Laos mèra, Madoer., 159.
Laos poetih, Jav., 159.
Laos pòtè, Madoer., 159.
Lapaë, Alf. Z. Cer., 1595.
Lapèdjò, Boeg., 704.
Lapia, Alf. Amb., Cer., Har., 2289.
Lapia ihoel, Alf. Amb., Har., 2290.
Lapia ihoer, Alf. Amb., Har., 2290.
Lapia loeli oewa, Alf. Amb., Har., 2288.
Lapia makanaloe, Alf. Amb., Har., 2287.
Lapia makanaroe, Alf. Amb., Har., 2287.
Lapia molat, Alf. Amb., Har., 2289.
Lapia toeni, Alf. Amb., Har., 2289.
Lapò-làpo, Makas., 1882.
Lapoe, Alf. Asil., N. Laoet, Z. Cer., 1973.
Lapoenonat, Alf. Z. Cer., Tenimbar., 2693.
Lapoet, Alf. Z. Cer., 2363.
Làra, Biman., 1899.
Lara garoet, Jav., 21.
Lara wĕdoes, Jav., 1946.
Larak, Mal., 2249.
Larak api, Mal., 2251.
Larak batoe, Mal., 3421.
Larak mèrah, Mal., 2250.
Larak poetih, Mal., 3423.
Larasĕtoe, Jav., 228.
Larawastoe, Jav., 228.
Larawèstoe, Jav., 228.
Larbhak, Madoer. B., 846.
Làrĕ, Boeg., 1899.
Larijan, Minangk., 2680.
Larijan oela, Minangk., 2681.
Larijan sirò, Minangk., 2680.
Làrijang batoe, Bonth., 452.
Larò, Alf. N. O. Halm., K., 513.
Laroe, Madoer. P., 2188.
Laroe, Mal., 2635.
Laroet, Madoer. S., 2188.
Larònan, Jav., 2142, 2589.
Laroöl, Babar, 1442.
Làsa, Alf. N. O. Halm., Biman., Makas., Tern., 1983.
Lasaè, Nias, 2585.
Lasàoer, Alf. Z. Cer., 1022.
Lasaol, Alf. N. Laoet, Sap., 1983.
Lasat, Alf. Boer., Min. Tonsaw., Z. Cer., Daj. B., 1983.
Lasàtè, Alf. Cer., 1983.
Lasàto, Alf. Har., 1983.
Lasatol, Alf. N. Laoet, Sap., 1983.
Lasè, Nias, 1983.
Lasètò, Alf. W. Cer., 1983.
Lasi, Alf. Min., 2474.
Làsi, Mal. Mol., Tern., 3105.
Lasijak, Bat., 648.
Lasinaò, Loeboe, 648.
Lasinok, Bat., 648.
Lasisi, Boeg., 1644.
Làso mèjong, Boeg., Makas., 653.
Lasoë, Leti, 138.
Lasoen, Lamp. Ab., 138.
Lasoena, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., Bat., Boeg., Makas., 138.
Làsoena alĕ, Boeg., 906.
Lasoena boedò, Alf. Min. Tonsaw., 142.
Lasoena èdjà, Makas., 139.
Lasoena haronda, Bat., 141.
Lasoena in taloen, Alf. Min. T. L., 969.
Lasoena kaloetai, Alf. Min. T. L., 140.
Lasoena kèbo, Makas., 142.
Lasoena kolano, Alf. Min. Tonsaw., 143.
Lasoena matjĕla, Boeg., 139.
Lasoena mèa, Alf. Min. T. L., 139.
Lasoena nè inggris, Alf. Min. T. L., 141.
Lasoena pasaoetan, Alf. Min. T. L., 143.
Lasoena poetè, Boeg., 142.
Lasoena poeti, Alf. Min. T. L., 142.
Làsoena ròmang, Makas., 906.
Lasot, Alf. Min. T. B., T. L., 1983.
Lata, Sawoe, 2557.
Lata banga, Sawoe, 2562.
Lata mĕngi, Sawoe, 2569.
Lataf, N. Guin. 4 R., 2460.
Latawàsò, Alf. N. Laoet, 159.
Latĕng, Balin., Jav., Madoer. B., 1555, 1987.
Latĕng goenoeng, O. Jav., 1995.
Latĕng kĕbo, Jav. Ng., 1994.
Latĕng kĕrbhoej, Madoer. B., 1994.
Latĕng kidang, Jav., 1995.
Latĕng maèsa, Jav. Kr., 1994.
Latĕng sapi, O. Jav., 1995.
Làtji, Boeg., 932.
Làtji, Vele talen, 2445.
Làtjin, Vele talen, 2445.
Latò, Nias, 1987.
Latoea, Alf. Min. Tonsaw., 1520.
Latoea lika, Alf. Min. Tonsaw., 1520.
Latoeh, Jav., 1277.
Latoena, Alf. Min. T. P., 588.
Latoeng, Jav., 541.
Latoeng, Manggarai, 3550.
Latoh, Jav., Mal., 1277.
Làtojoeng, Bat., 3174.
Làtojoeng porat, Bat., 3174.
Latong, Bat., 1555, 1987.
Latsèt, Bat., 1983.
Làwà, Makas., 949.
Lawànan, Alf. Min. T. L., 2890, 2891.
Lawànan kĕtè, Alf. Min. T. L., 1783.
Lawànan rintĕk, Alf. Min. T. L., 1783.
Lawàtan, O. Jav., 2277.
Lawanè, Alf. Amb., 255.
Lawang, Mal., Minangk., 762.
Lawani, Alf. Asil., Har., Hila, Z. Cer., 255.
Làwàrang, Makas., 3559.
Làwàràni, Boeg., 3473.
Làwàrĕng, Boeg., 3559.
Lawaroeroe, Kisar, 2661.
Lawas, Lamp., 159.
Lawat, N. Guin. 4 R., 2565.
Lawè, O. Jav., 2747.
Lawèoer, Alf. Z. Cer., 698.
Lawĕt, Alf. Min. T. B., T. L., 77.
Lawĕt, Alf. Min. T. P., 2306.
Lawĕt koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 470.
Lawĕt poeti, Alf. Min. T. L., 470.
Lawĕt mèa, Alf. Min. T. L., 3450.
Lawĕt raindang, Alf. Min. T. P., 3450.
Lawĕt rangdang, Alf. Min. T. B., 3450.
Lawĕt rintĕk, Alf. Min. T. L., 2306.
Lawĕt sĕla, Alf. Min. T. P., 3349.
Làwi-làwi, Boeg., Makas., 1277.
Làwi-làwi bangkàra, Boeg., Makas., 1277.
Làwi-làwi boenè, Boeg., Makas., 1277.
Làwira, Boeg., 151.
Làwira malòtong, Boeg., 151.
Làwira mapootè, Boeg., 151.
Làwò, Boeg., 936.
Làwò lèmparĕng, Boeg., 936.

Làwò nijanrè, Boeg., 1973.
Làwò paï, Boeg., 936.
Làwò tjĕning, Boeg., 1973.
Lawoeï, Biman., 1664.
Lawoeò, Sangi, 1061.
Laworoeroe, Babar, 2664.
Léa, Sika, 3556.
Léahoea, Alf. Har., 698.
Lĕbak lĕngaha, Balin. Semb., 2335, 3368.
Lĕban, Mal., 3470.
Lĕban boenga, Mal., 3474.
Lĕban djantan, Mal., 1402.
Lĕban hitam, Mal., 3470.
Lĕban koenjit, Mal., 3470.
Lĕban nasik-nasik, Mal., 3474.
Lĕban pĕlandoek, Mal., 1402.
Lĕban tandoek, Mal., 3470.
Lĕbènò, Alf. N. O. Halm., 322.
Leboeë, Atjeh, 847.
Lĕboewi, Sas., 538.
Lĕboewi bawak, Sas., 1664.
Lèdé, Biman., 3156.
Lĕdi, Sas., 3169.
Lèdjèt, Soend., 936.
Lĕgaran, Jav., 182.
Lĕgĕtan, Jav., 2367.
Lĕgo, Sas., 3473.
Lĕgoendi, Jav., Mal., 3473.
Lĕgoendi boenga, Mal., 1912.
Lĕgoendi pasir, Mal., 1759.
Lĕgoeng, Mal., 2708.
Lehasĕ, Sangi, 68.
Lèhat, Daj. M., 1983.
Lĕhi, Sangi, 602.
Lei, Kei, Wetar, 1114.
Leilèm, Alf. Min., 816.
Leilèm in asoe, Alf. Min. T. L., 816.
Leilèm in asoe, Alf. Min. T. P., 800.
Leilèm in taloen, Alf. Min. T. P., 816.
Lèjor, Soend., 455, 2107.
Léka, Alf. Min. T. L., 1234, 2906.
Lèka sĕla, Alf. Min. T. L., 3312.
Lèka-lèka, Tern., 3552.
Lĕkambing, O. Jav., 3043.
Lĕkat, Atjeh, 2513.
Lĕkĕtan, Balin., 2513.
Lĕki, Atjeh, 3288.
Léko, Makas., Sas., 2717.
Lèkò, Tim., 692.
Léko boegisi, Makas., 2717.
Lèko boelò-boelò, Makas., 857.
Lèko lélèng, Makas., 2717.
Lèko mangkasàra, Makas., 2717.
Lèko táring, Makas., 2717.
Lèko tokà, Makas., 2717.
Lèko wàla, Makas., 2043.
Lĕkoekoem, O. Jav., 36.
Lĕkoep, Mal., 2175.
Lĕkong, Sas., 135.
Lĕkonta, O. Jav., 5.
Léla, Nias, 3111.
Lĕlada, Mal., 167, 3278.
Lĕlada djantan, Mal., 3278.
Lĕlada hoetan, Mal., 3278.
Lĕlada padi, Mal., 3278.
Lĕlangi, Alf. Tom., 887.
Lĕlĕ, Alf. Boer., 1883.
Lélò, Alf. N. O. Halm., Tern., 2718.
Lélè, Sika, 3350.
Léléan, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., T. P., T. S., 1376.
Léléan boodò, Alf. Min. Tonsaw., 1376.
Léléan koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 1376.
Léléan méa, Alf. Min. T. L., 1376.
Léléan méha, Alf. Min. Tonsaw., 1376.
Léléan poeti, Alf. Min. T. L., T. S., 1376.
Léléan raindang, Alf. Min. T. P., 1376.
Léléan rangdang, Alf. Min. T. B., 1376.
Léléan roendang, Alf. Min. T. S., 1376.
Lélèï, Tern., 698.
Lĕlèkò, Alf. N. O. Halm., 178.
Léléma, Alf. Min., 1621.
Léléma im pòkal, Alf. Min. T. P., 2223.
Léléma in taloen, Alf. Min. T. L., 2156.
Léléma in tjĕpal, Alf. Min. T. P., 2223.
Léléma rĕndai, Alf. Min. T. L., 1621.
Lĕlĕmba paja, Mal., 886.
Lèlèmbànowà, Boeg., 1697.
Lĕlémè, Alf. Min. T. L., 831.
Lĕlémè rĕndai, Alf. Min. T. L., 831.
Lĕlémè sĕla, Alf. Min. T. L., 831.
Lèlèng bànowà, Makas., 1697.
Lĕlênoe, Alf. Min. T. P., 2648.
Lĕlĕpoetan, Alf. Min. T. S., 3066.
Lèlèri, Makas., 1897.
Lèlès, Soend., 1470.
Lèlès areuj, Soend., 1481.
Lĕlĕsoek, Sas., 1389.
Lĕlĕtòkĕn, Alf. Min. T. P., 359, 2692.
Lĕlĕtòkĕn sĕla, Alf. Min. T. P., 3389.
Léli, Mal. Mol., 905.
Lèlò, Tim., 785.
Lèlò bòko, Tim., 791.
Lèlò matétoe, Tim., 787.
Lèlò sina, Tim., 788.
Lĕloewing, Mal. Batav., 1475.
Lĕlòlon, Alf. Min. T. L., 835.
Léma, Alf. Min. T. L., T. S., 2830.
Lĕmaka, Sas., 2684.
Lĕmàsa, Lamp., 353.
Lĕmba, Mal., 940.
Lĕmba boekit, Mal., 2631.
Lĕmba mérah, Mal., 940.
Lĕmba paja, Mal., 1820.
Lĕmba rimba, Mal., 941.
Lĕmbaïn, Sas., 191.
Lĕmbajoengan, Jav., 2609.
Lĕmbéga, Mal., 591.
Lèmbong, Balin., 3292.
Lĕmèkè, Sas., 2684.
Lèmès, Alf. Min. T. P., 1359.
Lĕmidang, Mal., 3226.
Lĕmidang bĕtina, Mal., 3226.
Lĕmlĕm, Madoer., 217.
Lèmò, Alf. Halm., Min. Tonsaw., Boeg., Goront., Makas., Tern., 785.
Lèmò apĕ, Boeg., 786.
Lèmò boelaèng, Makas., 787.
Lèmò boeritjà, Boeg., 787.
Lèmò djawà, Tern., 786.
Lèmò djobatai, Tern., 796.
Lèmò goempa, Boeg., 796.
Lèmò kabi, Tern., 787.
Lèmò kaloekoe, Boeg., Makas., 791.
Lèmò kàlòlo, Boeg., Makas., 792.
Lèmò kambang, Makas., 796.
Lèmò kàpàsa, Makas., 786.
Lèmò lòlamò, Tern., 791.
Lèmò maritjà, Makas., 787.
Lèmò nipis, Alf. Min. Tonsaw., 786.
Lèmò oelawĕng, Boeg., 788.
Lèmò pàkàsoembà, Boeg., Makas., 791.
Lèmò pĕngĕdaïn, Alf. Min. Tonsaw., 794.
Lèmò pinagara, Tern., 786.
Lèmò poeroe, Boeg., Makas., 796.
Lèmò sanggaléja, Makas., 793.

Lémò sangkàri, Tern., 787.
Lémò soesoe, Boeg., 792.
Lémò ténè, Makas., 787.
Lémò titigila, Tern., 786.
Lémò tjěning, Boeg., 787.
Lémò tjina, Boeg., Makas., Tern., 788.
Lèmò wàkò, Alf. Min. Tonsaw., 791.
Lémò wěngěmès, Alf. Min. Tonsaw., 791.
Lémò wola, Alf. Min. Tonsaw., 787.
Lémò-lémò, Boeg., Makas., 3377.
Lèmoes, Bat., 2167, 2168.
Lěmokak, Sas., 1483.
Lémon, Mal. Mol., 785.
Lémon itam, Mal. Mol., 799.
Lémon kambar, Mal. Mol., 796.
Lémon karbaoo, Mal. Mol., 791.
Lémon kasoemba, Mal. Mol., 791.
Lémon manis, Mal. Mol., 787.
Lémon manis bĕsar, Mal. Mol., 787.
Lémon manis kĕtjil, Mal. Mol., 787.
Lémon mas, Mal. Mol., 786.
Lémon nifis, Mal. Mol., 786.
Lémon nipis, Mal. Mol., 786.
Lémon papèda, Mal. Mol., 796.
Lèmon papoewa, Mal. Mol., 796.
Lèmon pĕdang, Mal. Mol., 792.
Lémon poeroet, Mal. Mol., 796.
Lémon pompĕlmoes, Mal. Mol., 791.
Lémon popaja, Mal. Mol., 795.
Lémon soewanggi, Mal. Mol., 794.
Lémon swanggi, Mal. Mol., 794.
Lémon tjina, Mal. Mol., 788.
Lèmon tjoeï, Mal. Mol., 786.
Lěmpadjong, Sas., 296.
Lěmpang, Daj. Z. O. Born., 934.
Lěmpaoeng, Mal., 389.
Lěmpěni, Balin., 296.
Lěmpidji, O. Jav., 2898.
Lěmpir, Jav., 2832.
Lěmpoejang, Jav., 3552.
Lěmpoejang ěmprit, Jav., 3553.
Lěmpoejang gadjah, Jav., 3553.
Lěmpoejang kěbo, Jav., 3552.
Lěmpoejang pait, Jav., 3554.
Lěmpoejang wangi, Jav., 3553.
Lěmpojang, Mal., 3552.
Léna, Rotin., 3108.
Lěndjoewang, Mal., 884.
Lěndjoewang boekit, Mal., 1164.
Lěndjoewang hidjaoe, Mal., 884.
Lěndjoewang hoetan, Mal., 105.
Lěndjoewang hoetan djantan, Mal., 1165.
Lěndjoewang mérah, Mal., 884.
Lèndoer, Madoer., 513.
Lénei, Alf. Min. T. L., 2343.
Lěnga, Balin., Boeg., Mal., 3108.
Lěnga-lěnga pàdang, Boeg., 3448.
Lengalir, Soembawa, 2837.
Lěngaloer, Sas., 2837.
Lěngědi, Balin., 283.
Lènggadai, Mal., 516.
Lènggadi, Mal., 516.
Lěnggoea, Mal. Mol., 2883.
Lěnggoea batoe, Mal. Mol., 2886.
Lěnggoea boenga, Mal. Mal., 2883.
Lěnggoea gàba-gàba, Mal. Mol., 2884.
Lěnggoea kastoeri, Mal. Mol., 2886.
Lěnggoea mérah, Mal. Mol., 2883.
Lěnggoea poetih, Mal. Mol., 2884.
Lěnggoegoe, Mal. Pal., 1426.
Lěnggoendi, Mal., 3473.
Lěnggoendi boenga, Mal., 1912.
Lěnggoendi laoet, Mal., 1812.
Lěnggoendi pasir, Mal., 1759.
Lěnggoeöeng, Balin., 2197.
Lěngi-lěngi, Boeg., 871.
Lěngid, Alf. Min. Tonsaw., 2477.
Lěngid boedò, Alf. Min. Tonsaw., 2477.
Lěngid méha, Alf. Min. Tonsaw., 2477.
Lěngkarong, Sas., 224.
Lèngkèng, Jav., Madoer. S., Mal., 2444.
Lěngkèr, Madoer. B., 2108.
Lěngki, Jav., 2007.
Lěngkoewas, Mal., 159.
Lěngkoewas ranting, Mal., 158.
Lèngkong, Mal. Batav., 3353.
Lènglang, Madoer., 796.
Lěnglěngan, Jav., 1723.
Lèngo, Daj. Z. O. Born., 3108.
Lěngoe, Lamp., 3108.
Lěngoendi, Sas., 3473.
Lěngoeng, Mal., 2172.
Lěngong, Atjeh, 3108.
Lengsar, Jav., 2831.
Lèno, Tim., 785.
Lénoe, Alf. Min T. L., 3239.
Lénoe roekoet, Alf. Min. T. L., 2648.
Lèntji, Mal. Batav., 2445.
Léoet, Daj. B., 2717.
Léow, Alf. Min. T. L., T. P., T. S., 2418.
Léow koelò, Alf. Min. T. P., 2418.
Léow méa, Alf. Min. T. L., 2418.
Léow poeti, Alf. Min. T. L., T. S., 2418.
Léow raindang, Alf. Min. T. P., 2418.
Léow roendang, Alf. Min. T. S., 2418.
Léow sèla, Alf. Min. T. L., 1167.
Lěpang, Koeboe, Lamp., Mal. Bengk., W. Born., 934.
Lèpati, Alf. Tom., 135.
Lěpia, Alf. Asil., Hila, Z. Cer., 2289.
Lěpia ihoer, Alf. Z. Cer., 2290.
Lěpia rihoer, Alf. Z. Cer., 2290.
Lěpial, Alf. Sap., 2289.
Lěpo-lepo, Boeg., 1882.
Lèpoi, Alf. Min. T. P., 2352.
Lèpongan, Jav., 2677.
Lèprak, Madoer., 755, 912.
Lěr kambhing, Madoer., 3282, 3493.
Lěrak, Jav., Mal., 3031.
Lěrěk, Madoer., 3031.
Lěsè, Boeg., 1983.
Lěsěs, Jav., 1484.
Lěsnoe, Jav., 2243.
Lěsoeh, Lamp., 2146.
Lètah bàdak, Soend., 2500.
Lètah hajam, Soend., 1746.
Lètah měri, Soend., 1001.
Lětjěs, O. Jav., 1484.
Lèto-lèto, Boeg., 336.
Lětoep, Alf. Min. T. L., 2583.
Leudeu, Gajo, 648.
Leukat, Atjeh, 2513.
Leuksa, Soend., 2746.
Leungsir, Soend., 2831.
Leuntjà, Soend., 3164.
Leuntjà bàdak, Soend., 3176.
Leuntjà beureum, Soend., 3164.
Leuntjà kòmir, Soend., 2112.
Leuntjà mònjèt, Soend., 3167.
Léwèoer, Alf. Z. Cer., 698.
Léwoeò goeroe, Nias, 1622.
Lia, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., Tonsaw., Rotin., Sangi, Wetar., 3556.
Lia in taloen, Alf. Min. T. L., 3555.
Lia koelò, Alf. Min. T. B., 3556.
Lia mahamoe, Alf. Min. Bent., 3556.

Lia mawoerò, Alf. Min. Bent., 3556.
Lia mèa, Alf. Min. T. L., 3556.
Lia mèha, Alf. Min. Tonsaw., 3556.
Lia moboedò, Alf. Min. Tonsaw., 3556.
Lia poeti, Alf. Min. T. L., 3556.
Lia rangdang, Alf. Min. T. B., 3556.
Lia tàna, Daj. Z. O. Born., 945.
Liachajoe, Alf. Min. Tonsaw., 648.
Liachajoe djawa, Alf. Min. Tonsaw., 2736.
Liàchò, Alf. Min. Tonsaw., 178.
Libi, Sawoe, 379.
Libi mĕlai, Sawoe, 380.
Liboeng, Atjeh, Bat., 2487.
Lida i tòpo, Alf. N. O. Halm., 1783.
Lidah ajam, Mal., 1746.
Lidah andjing, Mal., 3448.
Lidah badak, Mal., 2501.
Lidah bèbèk, Vulg. Mal., 1001.
Lidah boewaja, Mal., 152.
Lidah boewajò, Minangk., 152.
Lidah djin, Mal., 1744.
Lidah gadjah, Mal., 106.
Lidah kĕrbaoe, Mal., 2198.
Lidah kĕrbaoe bĕtina, Mal., 812.
Lidah kĕrbaoe poetih, Mal., 2198.
Lidah koetjing, Mal., 470.
Lidah lĕmboe, Mal., 232.
Lidah mĕndjangan, Vulg. Mal., 1426.
Lidah patoeng, Mal., 1900.
Lidah roesa, Mal., 1426.
Lidah tijoeng, Mal., 2841.
Lidah tioeëng, Minangk., 2841.
Lidah-lidah, Mal., Minangk., 437.
Lidjak, Lamp., 159.
Ligoea, Tern., 2883.
Lijaoe, Alf. Min. Bent., 623.
Lijasan, Alf. Min. Bent., 2238.
Lijoh, Lamp., 1883.
Likoe, Boeg., 159.
Likoe mapoetè, Boeg., 159.
Likoe matjĕla, Boeg., 159.
Likoekoen, O. Jav., 36.
Lila, Alf. Min. T. P., 2211.
Lilà boewàdjà, Boeg., Makas., 152.
Lilà gàdjà, Boeg., Makas., 2501.
Lilà i langkow, Alf. Min. T. L., 3296.
Lilà i langkow poeti, Alf. Min T. L., 3296.
Lilà i langkow rĕndai, Alf. Min. T. L., 3293.
Lilà lalangkow, Alf. Min. T. L., 2522.
Lilà màtjang, Boeg., Makas., 2501.
Lila rintĕk, Alf. Min. T. P., 966.
Lilai, Alf. Min. T. L., 2840.
Lilègoendi, Mal. Batav., 3473.
Liligoendi, Balin., 3473.
Liligondi, Balin., 3473.
Lilis, Alf. Min. T. L., 1461.
Lilis, Alf. Min. T. S., 1234.
Lilisoengan, Soend., 976.
Lilit koetoe, Sum. W. K., 2747.
Lima bĕroek, Mal., 3527.
Lima bĕroek bĕtina, Mal., 3528.
Lima bĕroek djantan, Mal., 3526.
Lima bĕroek poetih, Mal., 3527.
Lima kĕtam, Mal., 2242.
Limaoe, Daj. Z. O. Born., Lamp., Mal., Minangk., 785.
Limaoe bĕsar, Mal., 791.
Limaoe gadang, Minangk., 791.
Limaoe gadang mĕrah, Minangk., 791.
Limaoe gadang poetiëh, Minangk., 791.
Limaoe goelong, Daj. Z. O. Born., 791.
Limaoe hantoe, Mal., 791.
Limaoe hoetan, Mal., 27.
Limaoe kabaoe, Minangk., 792.
Limaoe kambiëng, Minangk., 786.
Limaoe kapas, Mal., 786.
Limaoe kapèh, Minangk., 786.
Limaoe kasoembò, Minangk., 791.
Limaoe kastoeri, Mal., 786.
Limaoe katoeri, Minangk., 786.
Limaoe kĕdangsa, Mal., 786.
Limaoe kĕrbaoe, Mal., 792.
Limaoe kĕsoemba, Mal., 791.
Limaoe manis, Mal., 787.
Limaoe manjih, Minangk., 787.
Limaoe mis, Lamp. Ab., 787.
Limaoe nipis, Daj. Z. O. Born., Mal., 786.
Limaoe paga, Minangk., 376.
Limaoe pagar, Mal., 376.
Limaoe palangan, Daj. Z. O. Born., 787.
Limaoe poeroeïk, Minangk., 796.
Limaoe poeroet, Mal., 796.
Limaoe poeroet hoetan, Mal., 2907.
Limaoe sampoe ragò, Minangk., 788.
Limaoe sariëng, Minangk., 3524.
Limaoe soendaï, Minangk., 792.
Limaoe soesoe, Mal., 786.
Limaoe wangkang, Mal., 787.
Limaoe-limaoe, Mal., 1616.
Limbalo, Sangi, 682.
Limbang, Lamp., 2187.
Limbawoeta, Alf. Min. Bent., 1808.
Limbi, Biman., 379.
Limboe, Alf. Tom., 1973.
Limĕng, Atjeh, 379.
Limeu, Gago, 785.
Limò, Balin., 786.
Limoe, Alf. Min. Bent., Tonsaw., Bol. Mong., Goront., Sangi, 785.
Limoe boetàka im bèmbè, Bol. Mong., 787.
Limoe inta, Alf. Min. Bent., 786.
Limoe kasomba, Bol. Mong., 791.
Limoe manipis, Alf. Min. Bent., 786.
Limoe manis, Alf. Min. Bent., 787.
Limoe manisĕ, Sangi, 787.
Limoe mòròmimit, Bol. Mong., 787.
Limoe nipis, Alf. Min. Tonsaw., 786.
Limoe oeloenan, Bol. Mong., 795.
Limoe onta, Bol. Mong., 786.
Limoe pĕngĕdaïn, Alf. Min. Tonsaw., 794.
Limoe pòpòtòan, Alf. Min. Bent., 794.
Limoe pòpòtoeën, Bol. Mong., 794.
Limoe soeï, Bol. Mong., 786.
Limoe soemba, Alf. Min. Bent., 791.
Limoe wàkò, Alf. Min. Tonsaw., 791.
Limoe wola, Alf. Min. Tonsaw., 787.
Limoed, Alf. Min. Tonsaw., 934.
Limoes, Balin., Soend., Sum. W. K., 2167, 2168.
Limoes tipoeng, Soend., 2168.
Limoet, Bat., Daj. Z. O. Born., 2363.
Limpaoeng, Minangk., 389.
Limpatò, Minangk., 351.
Lindji, Jav., 988.
Lindjoewang, Bat., Minangk., 884.
Lindjoewang rimbò, Minangk., 2797.
Lindoer, Balin., 513.
Lingan, Jav., 257.
Lingi, Jav., 978.
Linggoeëng, Balin., 2197.
Lingkaran, Alf. Min. T. B., T. L., 580.
Lingkĕwas, Mal. Batav., 159.
Lingkĕwas mĕrah, Mal. Batav., 159.
Lingkĕwas poetih, Mal. Batav., 159.
Lingkit, O. Jav., 3377.
Lingkoewas, Alf. Min., 159.
Lingkoewas in taloen, Alf. Min. T. L., 890.

Linglang, Balin., 796.
Lingoo, Lamp., 3108.
Linjal, Jav., 847.
Linow, Alf. Min. T. P., 862.
Linsoem, Koeboe, 3547.
Linsoem, Mal., 2208.
Lintaboeëng, Minangk., 974.
Lintangan, O. Jav., 1847.
Lintjaran, Alf. Min. T. P., 580.
Lintjoewas, Alf. Min. T. P., 159.
Lintjoewas in taloen, Alf. Min. T. P., 890.
Lipapa, O. Jav., 1274.
Lipoedjang, Boeg., 3552.
Lipoeng, Soend., 2677.
Lipoga, Alf. Min. Bent., 701.
Lirang, O. Jav., 322.
Lirè, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern., 1765.
Lirò oetan, Mal. Men., 335.
Lirè papoewa, Mal. Men., 1765.
Lirgilo, Balin., 2986.
Lirgilo tangi, Balin., 2986.
Lirmawa, Balin., 2986.
Lisa, Alf. Boer., 3313.
Lisa, Saleijer, 1983.
Lità-lità, Boeg., 178.
Litjà-litjà, Boeg., 181.
Litji, Vele talen, 2445.
Litjò-litjò, Boeg., 2826.
Litò-litò, Tern., 2523.
Litòkò, Alf. N. O. Halm., 962.
Liwas, Alf. Min., 3215.
Liwoeng, Soend., 2487.
Lo, Balin., Jav., 1477.
Lo alas, Jav., 1802.
Lòba, Binnan., Boeg., Makas., 2951.
Lobak, Jav., Madoer., Mal., Soend., 2951.
Lobak, Sum. W. K., 3106.
Lobak hoetan, Mal., 2105.
Lobè-lobè, Boeg., Makas., 1547.
Lobè-lobè katji, Makas., 1547.
Lobè-lobè kètji, Boeg., 1547.
Lobè-lobè tènè, Makas., 1547.
Lobè-lobè tjëning, Boeg., 1547.
Lobi-lobi, Mal., 1547.
Lobi-lobi asam, Mal., 1547.
Lobi-lobi manis, Mal., 1547.
Lobi-lobi sëpat, Mal., 1547.
Lòbok, O. Jav., 648.
Lòdong, Boeg., 1537.
Lòdong babaoe, Boeg., 2782.
Loea, Soemba, 1108.
Loea ai, Soemba, 2181.
Loeai, Soemba, 2181.
Loeat, Daj. M., S., 2717.
Loeba, Sawoe, 1314.
Loebi, Alf. Min. T. P., 128, 2760.
Loebi in dèkat, Alf. Min. T. P., 129.
Loebi in tasitj, Alf. Min. T. P., 2833.
Loedahi padi, Mal., 1808.
Loedahi pëlandoek, Mal., 3032.
Loefè-loefè, Tern., 2477.
Loehoe-loehoe akar, Mal. Pal., 1157.
Loehoe-loehoe gadjah, Mal. Pal., 2224.
Loehoetò, Goront., 2361.
Loeït, Alf. Min. Tonsaw., 601.
Loekoelò, Alf. Sap., 2487.
Loekoet, Soend., 2363.
Loekoet tjaj, Soend., 2014, 3024.
Loelangan, Jav. Ng., 1541.
Loeloe, Alf. Min. Bent., 1622, 2528.
Loeloe malai, Babar, 945.
Loeloea, Goront., 1442.
Loeloek, Rotin., 2984.
Loeloek masanasi, Rotin., 1941.
Loeloembàkën, Alf. Min. T. P., 392.
Loeloemoe, Alf. N. O. Halm., 2363.
Loeloesòkën, Alf. Min. Bent., 2826.
Loeloewan këbo, Jav., 2582.
Loeloewan sapi, Jav., 3151.
Loemai, Sum. W. K., 323.
Loemai hitam, Mal., 466.
Loemapoet, Alf. Min. T. B., 1903.
Loemapoet koelò, Alf. Min. T. B., 49.
Loemboe, Balin., Jav., 847.
Loemoe, Boeg., Makas., 2363.
Loemoe-loemoe, Mal. Amb., Tern., 2363.
Loemoet, Alf. Min., Balin., Jav., Mal., 2363.
Loemoet èkor koetjing, Mal., 3420.
Loemoet roempoet, Mal., 473.
Loemoetò, Goront., 2363.
Loemoloör, Alf. Min. T. P., 2645.
Loempijas, Alf. Min. Bent., T. B., T. P., 379.
Loempijas in taloen, Alf. Min. T. P., 379.
Loempijas malimboeng, Alf. Min. Bent., 2683.
Loempijas mamis, Alf. Min. Bent., 380.
Loempijas tombal, Alf. Min. T. B., T. P., 380.
Loempoej, Soend., 101, 107.
Loempojang, Alf. Min. Ponos., 3313.
Loenda, Jav., 871.
Loeng gëndjè, Jav., 662.
Loenga-loengo arei, Alf. Min. Bent., 433.
Loengkoe, Alf. Min. Bent., 2363.
Loengkoewas, Bat. Dair., 159.
Loengkow, Alf. Min. T. L., T. P., 918.
Loengkow in taloen, Alf. Min. T. L., 2149.
Loengloengan, Jav., 662.
Loengsir, Balin., 884.
Loenoek ampëlas, Mal. Z. O. Born., 1453.
Loenoek tëmpëlas, Mal. Z. O. Born., 1453.
Loentas, Jav., 2783.
Loentëng loöer, Alf. Min. T. L., 2049.
Loentëng oe mèmbè, Alf. Min. T. L., 1268.
Loentëng oe mèmbè méa, Alf. Min. T. L., 1732.
Loentëng oe mèmbè poeti, Alf. Min. T. L., 901.
Loepoe magoeëemi, Alf. N. O. Halm., 2511.
Loepoe makòko, Alf. N. O. Halm., 936.
Loepoi, Alf. Min. T. L., T. S., 1061.
Loerijan, Alf. Min. T. B., T. S., 1180.
Loeroeloeroek, Balin., 2222.
Loesing, Alf. Min. Tonsaw., 392.
Loesoe, Alf. Min. T. L., 1463.
Loetji, Vele talen, 2445.
Loewànjo, Alf. N. Laoet, 255.
Loewàno, Alf. Sap., 255.
Loewàrang, Makas., 3559.
Loewè, Alf. Cer., 830.
Loewing, Jav., 1475.
Loewohan, O. Jav., 2579.
Lofiti, Tern., 13.
Loh kambing, O. Jav., 3282, 3493.
Loha, Balin. Kr., 1432.
Lohòko maïho, Alf. N. O. Halm., 3419.
Loïn, Alf. Z. Cer., 2187.
Lojang, Alf. Min. T. L., 2912.
Lojang, Alf. Min. T. P., 2913.
Lojang poeti, Alf. Min. T. L., 2921.
Lojang rintëk, Alf. Min. T. L., 2913.
Lojang rintëk, Alf. Min. T. P., 2930.
Lojang sëla, Alf. Min. T. L., T. P., 2921.
Lòka, Alf. Tom., Boeg., Boeton, Makian, Saleijer, 2361.
Lokan djantan, Mal., 2212.
Lokan poetih, Mal., 2212.
Lokina, Alf. Min. Ponos., 3531.
Lokoejoe, Alf. Min. Ponos., Bol. Mong., 698.

Lokop, Gajo, 2175.
Lola, Alf. Min. T. L., T. S., 1467.
Lola, Alf. Min. T. P., 1447.
Loladé banga, Tern., 2173.
Lolai, Alf. Min. Bent., 174.
Lolai, Babar, 3556.
Lolang, Mal. Mol., 535.
Lolang bàdjo, Mal. Mol., 3190.
Lolang pantè, Mal. Mol., 3190.
Lòlarò, Mal. Mol., Tern., 513.
Lòlé, Mal. Tim., Rotin, 847.
Lolèbà, Tern., 1623.
Loli, Tim., 1892.
Lolitoe, Alf. Min., 3456.
Lolo, Sawoe, 2984.
Lòlò, Soend., 1280, 2844.
Lòlò kawat, Soend., 3074.
Lòlò moending, Soend., 3076.
Lòlò mònjèt, Soend., 3075.
Lòlò mònjèt leutik, Soend., 3073.
Lolo naò, Sas., 322.
Lolo nijoer, Sas., 830.
Lòlof, N. Guin. 4 R., 1305.
Lolojan, Alf. Min. T. B., T. L., 1483.
Lòlol, Babar, 3556.
Lòlòmot, Madoer., 2363.
Lòlon, Alf. Min., 2557.
Lòlon i lawànan, Alf. Min. T. P., 2562.
Lòlon in tadoen, Alf. Min. T. S., 2561.
Lòlon in taloen, Alf. Min., 2561.
Lòlon sagĕr, Sas., 767.
Lolondòchĕn, Alf. Min. Tonsaw., 1515.
Lolondòkĕn, Alf. Min. T. L., T. P., 1464, 1515.
Lolondòkĕn rintĕk, Alf. Min. T. L., T. P., 1451.
Lolòpo, Alf. N. O. Halm., 2364.
Lòlòrò, Alf. N. O. Halm., Tern., 1897.
Lolowan, O. Jav., 283.
Lòlòwĕng, Alf. Min. T. P., 1697.
Lòlòwĕng koelò, Alf. Min. T. P., 1697.
Lòlòwĕng raindang, Alf. Min. T. P., 1697.
Lom, Jav., 2763.
Lòmak, Sas., 847.
Lomboengan, Alf. Min. Tonsaw., 15.
Lombok, Balin., Jav., Mal. Batav., Soend., 648.
Lombok djĕmprit, Jav., 653.
Lombok gambir, O. Jav., 653.
Lombok rawit, Jav., 653.
Lombok sètan, Jav., 653.
Lombok tampar, Jav., 648.
Lombok tatoeng, Jav., 648.
Lombok tjĕmpiling, Jav., 653.
Lombok woedĕl, Jav., 2722.
Lòmos, Alf. Min. Bent., 3241.
Lòmot, Alf. Boer., Daj. Z. O. Born., Gajo, 2363.
Lompajang, Bat. Mand., 389.
Lompong, Jav. Teg., 847.
Lompongan oela, O. Jav., 327.
Londja, Alf. Tom., 1983.
Londola, Alf. Min. Tonsaw., 1217.
Long-ĕlongan, Madoer., 662.
Longa, Bat., Nias, 3108.
Longghaj, Madoer., 11.
Longijoöe, Alf. Min. Ponos., 635.
Longka atè, Alf. Min. T. L., 1153.
Longka atè rintĕk, Alf. Min T. L., 1151.
Longkala, Alf. Min. T. B., 2434.
Longkò bàtoe, Bonth., 3102.
Lònjo-lònjo, Boeg., 418.
Lonta, Minangk., 484.
Lontar, Mal., 484.
Lontar hoetan, Mal., 887.
Lontàra, Boeg., Makas., 484.
Lontok, Balin., 1678.
Loöe, Alf. N. O. Halm., Tern., 1624.
Lòòlon, Alf. Min., 2557.
Loöng, Sika, 1573.
Lòòpa, Sermata, 1162.
Lòpang, Soend., 1719, 2256.
Lòpoe, Rotin., 2363.
Lopoe-lopoe, Mal. Tim., 2363.
Lor-tĕlòran, Madoer., 3525.
Loro, Sawoe, 1938.
Lòròwistoe, Madoer., 228.
Lòsò, Alf. Min. Bent., 1656.
Lòsò lapota, Alf. Min Bent., 502.
Lot, Balin., 541.
Lòtan, Alf. Z. Cer., 539.
Lòtinò lò djawa, Goront., 3301.
Lòtjari, O. Jav., 2295.
Lotno, Kisar, 539.
Lòtò, Alf. Min. T. L., 2014.
Lòto-lòto, Boeg., 336.
Lòtoe-lòtoe, Alf. Amb., Oel., 1694.
Lòtong, Madoer., 90.
Lòtong pòtè, Madoer., 90.
Lotpala, Balin., 2464.
Lowa, Bimau., 2860.
Lòwa, Soend., 1477.
Lòwa sabrang, Soend., 1473.
Lowàdjèng, Boeg., 1477.
Lowam, Sas., 2763.
Lowè, Makas., 2284.
Lowijan, Alf. Min. T. P., 1504.
Lowijan rintĕk, Alf. Min. T. P., 1479
Lòwòting, Alf. Min. Bent., 2403.
Lwa, Balin. Kr., 1477.

M.

Maä hoelo, Alf. N. Laoet, 1414.
Maänonang, Alf. Min. T. P., 1976.
Maätoes, Alf. Min. T. L., T. P., 2937.
Mabai, Mal., 2833.
Mabiroe, Alf. Min. T. P., 1167.
Mablang, Alf. Oel., 2169.
Maboendoe, Alf. Min. T. S., 1589.
Machlana, Alf. Min. Tonsaw., 1785.
Machlasat, Alf. Min. Tonsaw., 80.
Machwàchan disik, Alf. Min. Tonsaw., 709.
Machwàchan sĕla, Alf. Min. Tonsaw., 2085.
Madak si, Madoer., 398.
Madakàka, Tern., 434.
Madang, Mal. Bandj., Minangk., 32.
Madang aloe, Sum. W. K., 18.
Madang api-api, Minangk., 926, 1052.
Madang boengò tandjoeëng, Minangk., 333.
Madang boewah palò, Minangk., 2380.
Madang gloegoer, Sum. W. K., 2908.
Madang halaban, Minangk., 3470, 3474.
Madang kaladi, Minangk., 2180.
Madang kapindiëng, Minangk., 2074.

Madang kapò, Minangk., 719.
Madang koelik manih, Minangk., 761.
Madang koelik manih toopai, Minangk., 766.
Madang lasò, Minangk., 921.
Madang pariëk, Minangk., 2291.
Madang pirawèh, Minangk., 2058.
Madang rimbò, Minangk., 1237.
Madang sangkoeïk, Minangk., 523.
Madang santan, Sum. W. K., 336.
Madang soedoeh, Atjeh, 2684.
Madang taloeë ajam, Minangk., 2672.
Madang taloen, Minangk., 3298.
Madang tamtam, Minangk., 1053.
Madang tjamara, Sum. W. K., 1010.
Madang tjampagò, Minangk., 2298, 3298.
Madang tjirik andjiöng, Minangk., 928.
Madansoena, Alf. Min. T. S., 906.
Madansot, Alf. Min. T. S., 80, 2960.
Madikapoe, Tern., 464.
Madja, Balin., Jav., Mal., Soend., 58.
Madja batoe, Mal., 58.
Madja galĕpoeng, Jav., 58.
Madja gaoe, Balin., 283.
Madja gĕdang, Jav., 58.
Madja ingoes, Mal., 58.
Madja lawai, Mal., 3312.
Madja loemoet, Jav., 58.
Madja moedjoe, Jav., Mal. Batav., 951.
Madja pait, Jav., 58.
Madjakalé, Biman., 1217.
Madjakan, Jav., 2922.
Madjakanè, Sas., 2922.
Madjakani, Biman., 1217.
Madjakani, Mal., Soend., 2922.
Madjakĕling, Mal., 1217.
Madjanang, Makas., 1301.
Madjang, Minangk., 1051.
Madjha, Kang., 1428.
Madjha nèrĕng, Madoer., 837.
Madjhakanè, Madoer., 2922.
Madoe katoe, Balin. Kr., 3053.
Maè, Mal. Tim., 151.
Maèlan, Alf. Z. Cer., 1107.
Maèlan poeti, Alf. Z. Cer., 1120.
Maga, Nias, 2169.
Magaè, Soend., 3174.
Magè, Lio, Sika, 3301.
Magi, Nias, 1592.
Magori tongkèng, Mal. Mol., 2643.
Mahakaima, Alf. Min. T. B., 1355.
Mahakamboel, Alf. Min. Bent., 2762.
Mahakawilei, Alf. Min. T. B., 1605.
Mahakoempas, Alf. Min. Bent., 594.
Mahakoengkoengan, Alf. Min. Bent., 423.
Mahakoepa, Alf. Min. Bent., 1226.
Mahakoeranga, Alf. Min. T. B., 1217.
Mahalansa, Alf. Min. Bent., 80, 213, 2960.
Mahalansa mahamoe, Alf. Min. Bent., 81.
Mahalansa mawoerò, Alf. Min. Bent., 1191.
Mahalansot, Alf. Min. T. B., 80, 2960.
Mahalasot, Alf. Min. T. B., 80, 2960.
Mahalimoe, Alf. Min. Bent., 646.
Mahambong, Daj. Z. O. Born., 3117.
Mahamoenté, Alf. Min. T. B., 646.
Mahampirara, Alf. Min. Bent., 2149.
Mahandap, Alf. Min. Bent., 1785.
Mahang, Bat., Daj. Z. O. Born., Mal., 2137.
Mahang api, Mal., 2131.
Mahang bajan, Mal., 2131.
Mahang boelan, Mal., 2129.
Mahang damar, Mal., 2135.
Mahang koekoer, Mal., 2135.
Mahang makan pèlandook, Mal., 1808.
Mahang poetih, Mal., 2130.
Mahang sĕrindit, Mal., 2129.
Mahangkalow, Alf. Min. Bent., 608.
Mahangkapĕs, Alf. Min. Bent., 1295.
Mahangkoesei, Alf. Min. Bent., 1129, 1486.
Mahangsing, Alf. Min. Ponos., 2394.
Mahansaoe, Alf. Min. Bent., 2749.
Mahasoemambei, Alf. Min. Bent., 2688.
Mahatoes, Alf. Min. T. B., 2937.
Mahawènang, Alf. Min. T. B., 2126.
Mahawoöe kòkò, Alf. Min. T. B., 1095.
Mahawoöe lansoena, Alf. Min. T. B., 91, 1188.
Mahawoöe pasang, Alf. Min. T. B., 471.
Mahawoöe pasang koelò, Alf. Min. T. B., 471.
Mahawoöe pasang rintĕk, Alf. Min. T.B., 472.
Màhò, N. Guin. Sĕkar, 2205.
Mahoni, Uit het Holl., 3265.
Mai, Alf. Min. Bent., 2512.
Mai poeloe, Alf. Min. Bent., 2513.
Maïtĕm, Alf. Min. T. L., 1139.
Msïtĕm lèos, Alf. Min. T. L., 1139.
Maïtĕm lèwò, Alf. Min. T. L., 1131, 1135.
Maïtĕm lèwò lana, Alf. Min. T. L., 1126.
Maïtĕm lèwò rintĕk, Alf. Min. T. L., 2119.
Maïtem lèwò sĕla, Alf. Min. T. L., 1129.
Maïtja, Balin., 2736.
Maïtja goendil, Balin., 2736.
Maja moejoe, Madoer., 951.
Majana, Mal. Mol., 844.
Majana bàta-bàta, Mal. Men., 705.
Majana boesoek, Mal. Mol., 1183.
Majana itam, Mal. Men., 838.
Majana mas, Mal. Mol., 844.
Majana mérah, Mal. Mol., 844.
Majana oetan, Mal. Mol., 1183.
Majana poetih, Mal. Mol., 705.
Majang, Bat., Gajo, 2628.
Majang, Minangk., 1627.
Majang pĕdéh, Gajo, 2628.
Majèn, Minangk., 1627.
Màka, Alf. Asil., 322.
Màka, Tid. Born., 218.
Màka-màka, Alf. Min. T. B., 2894.
Makaima, Alf. Min., 1355.
Makalimbong, Alf. Min. T. L., 2409.
Makànà, Alf. Min. T. L., 2918.
Makaniloe, Gorom, 786.
Makapĕs, Alf. Min., 480.
Makapok, Alf. Min. T. L., 480.
Makapoja, Alf. Min., 3052.
Makarawoe makèntè, Alf. Min. T. P., 3336.
Makawidei, Alf. Min. T. S., 1605.
Makawilei, Alf. Min. T. L., T. P., 1605.
Maké, Manggarai, 3301.
Makĕmbĕs, Alf. Min. T. L., 1368.
Makĕmbĕs, Alf. Min. T. P., 973, 1377.
Makĕmbĕs, Alf. Min. T. P., T. S., 1377.
Makĕmbĕs méa, Alf. Min. T. L., 1368.
Makĕmbĕs poeti, Alf. Min. T. L., 1368.
Makèndèm, Alf. Min. T. P., 3007.
Makèndèm in tjoentoeng, Alf. Min. T. P., 3452.
Makèndèm rintĕk, Alf. Min. T. L., 892.
Makiko, Boeg., 2723.
Makila, Alf. Amb., 2140.
Màko, Sas., 2458.
Makoekoeroe im parab, Alf. Min. T. P., 239.
Makoekoeroe in taloen, Alf. Min. T. P., 1748.
Makoepa, Alf. Min. T. L., 1367.
Makoepa in taloen, Alf. Min. T. L., 1372.
Makoepa poeti, Alf. Min. T. L., 1366.
Makoepa rintĕk, Alf. Min. T. L., 1368.

Makoepa sĕla, Alf. Min. T. L., 1375.
Makoeranga, Alf. Min. T. L., 522.
Makoeranga, Alf. Min. T. S., 1234.
Makoeranga rĕndai, Alf. Min. T. L., 522.
Makoeranga rintĕk, Alf. Min. T. L., 3139.
Makoeroeng, Alf. Min. T. B., T. P., T. S., 513.
Makoesei, Alf. Min. T. B., T. L., 216.
Makoesei, Alf. Min. T. P., 1129.
Makoesei makèntè, Alf. Min. T. P., 1278.
Makòka, Alf. Min. T. P., 338.
Makolona, Boeton, 785.
Makolona nipi, Boeton, 786.
Makolona patani, Boeton, 787.
Makomantĕs, Alf. Min. T. P., 457, 1924.
Makongkom, Alf. Min. T. S., 741.
Makoöl, Alf. N. Laoet, Sap., 1595.
Makòpi, Alf. Min. T. P., 2944.
Makòwal, Alf. Min. T. P., T. S., 1378.
Makòwĕs, Alf. Min. Tonsaw., 708.
Mala, Aroe, 507.
Malaboet, Alf. W. Cer., 191.
Malaha, Bat., 1008.
Malahoet, Alf. Z. Cer., 191.
Malahoeto, Alf. Har., 191.
Malai, Mal., 2081.
Malak, Alf. Cer., 507.
Malàka, Boeg., Jav., Madoer., Mal., Soend., 2684.
Malàka oedang, Sum. W. K., 290.
Malalai, Alf. Min. T. P., 2844.
Malandingan, Madoer. P., 2027.
Malang, Mal., 1184.
Malang-malang, Mal., 584.
Malansot, Alf. Min. T. P., 80, 2960.
Malansot koelò, Alf. Min. T. P., 2960.
Malansot raindang, Alf. Min. T. P., 2960.
Malapari, Mal., 2833.
Malas, Mal., 2594.
Malàsa, Lamp., 348.
Malasijapa, Boeg., 1402.
Malasot, Alf. Min. T. L., 80, 99, 2960.
Malasot sĕla, Alf. Min. T. L., 81.
Malatè, Madoer., 1938.
Malatè tompal, Madoer. P., S., 813.
Malatè tompang, Madoer. B., 813.
Malati, Jav., Soend., 1938.
Malati areuj, Soend., 1932.
Màlàtjoewi, Boeg., 2096.
Maldo, Bat., 557.
Malè, Alf. Z. Cer., 2310.
Malĕgai, Alf. Min. T. P., 423.
Malèh, Mal. W. Born., 2081.
Malèla, Soend., 1746, 2580, 2807.
Malèlé, Alf. Min. T. L., 502.
Malèléma, Alf. Min. T. P., 526.
Malèmò, Alf. Min. Tonsaw., 646.
Malĕngan, Madoer., 1414.
Malèsan, Watoeb., 648.
Malèsoeng, Alf. Min. T. P., 590.
Malĕtoek, Alf. Min. T. B., 1903.
Malhoe, Kisar, 2719.
Mali-mali, Bat., Boeg., Makas., Mal., 2011.
Mali-mali bĕrdoeri, Mal., 2007.
Mali-mali boekit, Mal., 817.
Mali-mali hantoe, Mal. Pal., 2013.
Malia, Alf. Min. T. L., 2839.
Malili, Makas., 2491.
Malimbi, Nias, 379.
Malindjo, Vulg. Mal., 1671.
Malita, Goront., 648.
Màlo, Bat., 557.
Maloe, Solor, 2717.
Maloelé, Alf. Asil., Hila, 1595.
Maloehĕ, Kisar, 2719.
Maloeloembè, Alf. Min. T. P., 2861, 2903.
Maloer, Minangk., 1938.
Maloer gadang, Minangk., 1935.
Malombahoe, Alf. Min. Ponos., 2138.
Malongkal, Alf. Min. T. L., 1632.
Malowa, Jav., 246.
Màmà, Goront., 315.
Màma, Saleijer, 2717.
Mamaän, Alf. Min. Ponos., Bol. Mong., 315.
Mamàdi, Alf. Min. T. S., 2008.
Mamak, Atjeh, 2284.
Mamalàpa, Alf. Min. T. L., 608.
Mamalàpa, Alf. Min. T. P., 1186, 2981.
Mamalàpa im bènè, Alf. Min. T. P., 3326.
Mamali, Alf. Min. Bent., T. B., 2008.
Mamali, Alf. Min. Bent., Tonsaw., 2007.
Mamalitan, Alf. Min. Tonsaw., 3325.
Màman, Alf. Min. Bent., 315.
Màman kanaramĕn, Alf. Min. Bent., 315.
Màman kasoeang, Alf. Min. Bent., 315.
Màman mawingi, Alf. Min. Bent., 315.
Màman pamoesa, Alf. Min. Bent., 315.
Màman pisa, Alf. Min. Bent., 315.
Mamang, Mal. Batav., 1723.
Mamang bĕsar, Mal. Batav., 1723.
Mamang kĕtjil, Mal. Batav., 1723.
Mamangkòkan, Soend., 2303.
Mamanoekan, Soend., 2550.
Mamara, Wetar, 945.
Mamaràkan, Soend., 1205.
Mamarisà, Alf. Min. T. B., 1391.
Mamarisà, Alf. Min. T. L., 1369.
Mamarisà, Alf. Min. T. P., 2329, 3276.
Mamarisà sĕla, Alf. Min. T. P., 3282.
Mambalaoe, Mal. Bengk., 1184.
Mamèrang, Alf. Min. T. P., 3286.
Mamina, Alf. Amb., 2703.
Mamoeara disik, Alf. Min. Tonsaw., 88.
Mamoentè, Alf. Min. T. L., T. P., T. S., 646.
Mampalana, Kisar, 2169.
Mampat, Mal., 898.
Mampat djantan, Mal., 924.
Mampat hitam, Mal., 898.
Mampat hoetan, Mal., 896.
Mampat padang, Mal., 1041.
Mampining, Sum. W. K., 2911.
Manaoe, Mal., Minangk., 557.
Manaoe bàna, Minangk., 557.
Manaoe gadang, Minangk., 557.
Manaoe katjijĕ, Minangk., 557.
Manaoe likiĕ, Minangk., 557.
Manaoe siaboe, Minangk., 557.
Manaoe taboe-taboe, Minangk., 557.
Manaring, Alf. Min. T. P., 2281.
Manaring i lawànan, Alf. Min. T. P., 235.
Manas, Balin., 218.
Manas djawa, Balin., 218.
Manas idjo, Balin., 218.
Manas praoe, Balin., 218.
Manas rasa, Balin., 218.
Manasoeli, Balin., 1740.
Manawa danò, Nias, 3470.
Manawa 'mbanoewa, Nias, 3474.
Mandakaki, Balin., 2452.
Mandakaki, Soend., 3274.
Mandalika, Balin., 1661.
Mandalika, Soend., 355.
Mandara, Balin. Kr., 580.
Mandarahan, Minangk., 2401.
Mandaring, Alf. Min. T. L., 2281.
Mandasoeli, Balin., 1740.
Mandasoeling, Balin., 1740.
Mandĕlika, Mal. Batav., 355.

Mandĕngĕn, Alf. Boer., 1107.
Mandĕngĕn bòti, Alf. Boer., 1120.
Mandĕngĕn mŏha, Alf. Boer., 1108.
Mandĕrâsi, Alf. N. O. Halm., 2181.
Mandhalèka, Kang., 1796.
Mandhalika, Madoer., 1661.
Mandi-mandi, Bat., 1388, 2690.
Mandikê, Boeg., Makas., 784.
Mandiki, Vulg. Mal., 784.
Mandirawan, Minangk., 1823.
Mandjah, Soend., 3331.
Mandjah beureum, Soend., 251.
Mandjah bòdas, Soend., 3331.
Mandjakàling, Makas., 1217.
Mandjakàni, Boeg., Makas., 1217.
Mandjakĕling, Boeg., 1217.
Mandjalawai, Mal., 3312.
Mandjarâkan, Soend., 1286.
Mandjĕl, Soend., 1684, 1736.
Mandjhalin, Madoer. S., 539.
Mandjhalin batò, Madoer. S., 554.
Mandjhalin tjatjèng, Madoer. S., 544.
Mandoeëng, Minangk., 1235.
Mandoeri, Balin., 591.
Mandoeroe, Alf. Min., Mal. Men., 1938.
Mandoeroe in dèkat, Alf. Min. T. P., 2644.
Mandoeroe raindang, Alf. Min. T. P., 2786.
Mandori, Balin., 591.
Manèh, Atjeh, 3470.
Manèndjo, Balin., 1671.
Manèran, Kei, 2719.
Mang-kâmang, Madoer., 1868.
Mangaä, Kei, 2289.
Mangalaän, Gorom, 1318.
Mangalawa, Soemba, 2382.
Mangandeuh, Soend., 2096.
Mangandeuh bâdak, Soend., 1419.
Mangandeuh beureum, Soend., 2103.
Mangandeuh koetjoeboeng, Soend., 2097.
Mangandeuh mandjèl, Soend., 64.
Mangandeuh saringan, Soend., 3463.
Mangandeuh taï manoek, Soend., 2099.
Mangar, Madoer., 1961.
Mangas, Mal., 2262.
Mangas mèrah, Mal., 2268.
Mangas poetih, Mal., 2275.
Mangat, Alf. Boer., 1892.
Mangat safoet, Alf. Boer., 3175.
Mangèndèr, Soend., 852, 1801.
Mangèr, Madoer., 1581.
Mangga, Soend., Vulg. Mal., 2169.
Mangga batjang, Mal. Batav., 2168.
Mangga kĕbĕmbĕm, Mal. Batav., 2175.
Mangga kĕmang, Soend., Vulg. Mal., 2170.
Mangga kowini, Mal. Men., 2175.
Mangga parè, Soend., 2174.
Manggé, Biman., 3301.
Mangghis, Madoer., 1592.
Manggi-manggi, Mal. Mol., 2968.
Manggi-manggi boenga, Mal. Mol., 56.
Manggi-manggi goenoeng, Mal. Mol., 8.
Manggi-manggi laki-laki, Mal. Mol., 2969.
Manggi-manggi oetan, Mal. Mol., 8.
Manggi-manggi poetih, Mal. Mol., 381.
Manggi-manggi tjèngkè, Mal. Mol., 511, 513.
Manggih, Minangk., 1592.
Manggih rimbò, Minangk., 1590.
Manggis, Balin., Jav., Koeboe, Mal., 1592.
Manggis hoetan, Mal., 1590.
Manggisi, Boeg., Makas., 1592.
Manggista, Balin, Sum. W. K., 1592.
Manggistan, Vulg. Mal., 1592.
Manggisto, Bat., 1592.
Manggoe, Soend., 1592.
Manggoe leuweung, Soend., 1590.
Manggoes, Lamp., 1592.
Manggoesta, Balin., Biman., Mal., 1592.
Manggoestan, Mal. Mol., 1592.
Manggoestan oetan, Mal. Mol., 1590.
Manggoïta, Atjeh, 1592.
Manggos, Koeboe, Lamp., 1592.
Mangidar, Alf. Min. T. S., 3244.
Mangilo, Alf. Min. T. P., 862.
Mangir, Jav., 1581.
Mangir, Soend., 1188.
Mangka, Alf. Min., 348.
Mangka walanda, Alf. Min., 245.
Mangkahi, Daj. Z. O. Born., 353.
Mangkaò, Alf. Boer., 2181.
Mangkirai, Minangk., 3355.
Mànghò-mangkò, Boeg., Makas., 2550.
Mangkoedoe, Daj. Z. O. Boro., Lamp., Minangk., 2343.
Mangkoedoe gadang, Minangk., 2340.
Mangkoedoe rimbò, Minangk., 1997.
Mangkoedoeng, Alf. Min., 2550.
Mangkok, Vulg. Mal., 2550.
Mangkòsòtà, Makas., 1592.
Manglai, Alf. Min. Bent., 3557.
Manglèh, Madoer., 2299.
Mangli, Balin., Jav., 2298, 2299.
Manglid, Soend., 2179, 2299.
Manglid bòdas, Soend., 2298
Mangoelai, Alf. Min. Bent., 3557.
Mangsafoet, Alf. Boer., 3175.
Mâni-mâni sètan, Mal. Men., 835.
Manik, Midd. Sum., 1647.
Manilgok, N. Guin. 4. R., 1314.
Manilja, N. Guin. 4 R., 2169.
Manilmap, N. Guin. 4 R., 218.
Manindjo, Balin., Boeg., Makas., 1671.
Maniran, O. Jav., 2964.
Maniran idjo, O. Jav., 1618.
Manirèh, O. Jav., 657.
Mànis rèdja, Jav., 3428.
Manisa, Alf. Cer., 648.
Manisai, Alf. Amb., Oel., 3550.
Manisan, Mal. Bandj., 3011.
Manisihoewé, Alf. Asil., 2736.
Manjoeroe, Alf. Boer., Banda, 1938.
Manjoeroe toetoel, Alf. Boer., 1938.
Manjora, Mal. Tim., 1938.
Manmèn, N. Guin. 4 R., 2089.
Manò, Gajo, 557.
Manoe tai, Alf. Amb., Z. Cer., 2096.
Manoef, Tim., 2717.
Manoef foeà, Tim., 2719.
Manoeïlapa, Alf. Min. Tonsaw., 2826.
Manoek, N. Guin. Noemf., 1537.
Manoek-manoekan, Jav., 2967.
Manoekoedoe, Rotin., 2343.
Manoeroe, Alf. Min., N. O. Halm., Mal. Amb., Men., 1938.
Manoeroe in dèkat, Alf. Min. T. P., 2644.
Manoeroe raindang, Alf. Min T. P., 2786.
Manoewa, Jav., 246.
Manoewèran in taloen, Alf. Min. T. P., 2519.
Manof, Tim., 2717.
Manof foeà, Tim., 2719.
Manonang, Alf. Min. Bent., Ponos., 878.
Manowa, Jav., Soend., 246.
Mansijang, Sum. W. K., 990.
Mansijoeng, Daj. Z. O. Born., 702.
Mansirò, Minangk., 1406.
Mantang, Soend., 1892.
Mantaoe, Biman., 580.

Mantèla, Daj. Z. O. Born., 665.
Mantjang, Atjeh, 2175.
Mantjang hoetan, Atjeh, 2177.
Mantjiring, Soend., 63.
Màoefa, Nias, 1314.
Maoemar, Alf. Min. T. L., 2412.
Maoemar rintĕk, Alf. Min. T. L., 2412.
Maoemar sĕla, Alf. Min. T. L., 2416.
Maoembi, Alf. Min., 342.
Maoembi rintĕk, Alf. Min. T. L., 357.
Maoembi sĕla, Alf. Min. T. P., 354.
Maoembi wàkar, Alf. Min. T. P., 342.
Maoeng tandang, Soend., 1565.
Maoeng tandang litjin, Soend., 1570.
Maoenggi, Balin., 2345.
Maoesi, Alf. Asil., 785.
Maoesi èla, Alf. Asil., 796.
Maoesi halawanè, Alf. Asil., 786.
Maoesi kèrbo, Alf. Asil., 791.
Maoesi nipisi, Alf. Asil., 786.
Maoesi olaë, Alf. Asil., 794.
Maòs, Jav. Kr. D., 58.
Mapait, Alf. Min. T. L., T. S., 568.
Mapangi, Alf. Min. T. L., 3239.
Maparanè, Alf. Z. Cer., 2169.
Maparija in tjawok, Alf. Min. T. P., 38.
Mapèntoe, Alf. Min. T. P., 568.
Mapòpò, Alf. Min. T. L., T. P., 1785.
Mapòpòrong, Alf. Min. T. P., 1005.
Mar-kalĕmaran, Madoer., 3458.
Mar kègĕl, Madoer. S., 534.
Mara, Soend., 2134.
Mara beureum, Soend., 2135.
Mara bòdas, Soend., 2124.
Mara laoet, Soend., 1785.
Mara leutik, Soend., 2135.
Mara leuweung, Soend., 2135.
Mara minjak, Soend., 1785.
Màrà̀bhang, Madoer. B., 1796.
Màrà̀boelaèng, Makas., 2343.
Màrà̀dèdè, Makas., 520.
Marakas, Alf. Min. T. L., 2084.
Maralilin, Atjeh, Sum. W. K., 3271.
Maramà, Alf. Min. T. L., 2790.
Maramà poeti, Alf. Min. T. L., 1037.
Maramà rĕndai, Alf. Min. T. L., 2790.
Maramà rintĕk, Alf. Min. T. L., 2790.
Maramà sĕla, Alf. Min. T. L., 2790.
Maramboeëng, Minangk., 3534.
Màrà̀nà, Boeg., Makas., 1442, 1504.
Maranginan, Soend., 1196.
Maranginan bòdas, Soend., 1197.
Maranti, Bat., Minangk., 3114.
Maranti boonga, Bat., 3114.
Maranti homboeng, Bat., 3114.
Maraoewèn, Alf. Min. T. L., 2833.
Marapalam, Minangk., 2169.
Màrà̀pà̀wò, Boeg., Makas., 2154.
Marapoejèn, Sum. W. K., 2971.
Marapojan, Atjeh, 2971.
Marara, Alf. Min. T. P., 2394.
Mararètĕs, Alf. Min. T. P., 330.
Marasawa, Jav., 1274.
Marasigò, Boeg., Makas., 1754.
Màrà̀ti, Bat., 3114.
Màrà̀tongkèng, Makas., 2644.
Marbaoe, Lamp., Mal. W. Born., 70.
Maré, Alf. Min. T. S., 1794.
Maré poeti, Alf. Min. T. S., 1794.
Maré roendang, Alf. Min. T. S., 1794.
Marĕlang, Sum. W. K., 2890.
Marèmè, Soend., 1644.
Marèmè awèwè, Soend., 1653.
Marèmè lĕmboet, Soend., 496.
Marèmè minjak, Soend., 1645.
Marèngè, Alf. Min. T. P., 2903.
Marèngpèng, Soend., 2131.
Marĕrĕr toewamà, Alf. Min. T. S., 1684.
Marèsanè, Alf. Z. Cer., 2736.
Marèsèm, N. Guin. 4 R., 648.
Marèta, Bol. Mong., 648.
Màri-màri, Alf. Z. Cer., 1897.
Marijangò, Alf. Min. T. P., 178.
Marijos, Jav. Kr. D., 2736.
Marijos pilpilan, Jav. Kr. D., 2736.
Marintĕk, Alf. Min., 459.
Marisà, Alf. Har., Z. Cer., Saleijer., 2736.
Marisà, Alf. Min., Tom., 648.
Marisà kapĕs, Alf. Min. T. P., 648.
Marisà kòkòak, Alf. Min. T. L., T. P., 653.
Marisà nè djawa, Alf. Min., 2736.
Marisà poerĕngkei, Alf. Min. T. P., 648.
Marisà rènèt, Alf. Min. T. P., 648.
Marisan, N. Guin. Noemf., 648.
Marisàno, Alf. Sap., 2736.
Maritja, Alf. Hila, Boeg., Jav., Makas., 2736.
Maritja boentoet, O. Jav., 2723.
Maritjà kidong, Makas., 2723.
Maritja soelah, Jav., 2736.
Markisat, Vele talen, 2614.
Markisat gĕdè, Soend., 2614.
Markisat leutik, Soend., 2617.
Maroe, Alf. Z. Cer., 1595.
Maroe kapĕs, Alf. Min. T. L., T. P., 3234.
Maroea, Gorom., 2719.
Maroeasei, Alf. Min., 68.
Maroeng, Madoer., 896.
Maroengga, Mal. Amb., Mal. Tim., 2345.
Maroenggai, Minangk., 2345.
Maroenggai laoeïk, Minangk., 1031.
Maroenggi, Balin., 2345.
Maroes, Balin., 2188.
Marong, Jav., 896.
Marongghi, Madoer., 2345.
Marongghi boengò, Madoer., 2345.
Marongghi òdang, Madoer., 2345.
Marongghi tarom, Madoer., 2345.
Maros, Balin., 2986.
Marsàno, Alf. N. Laoet, 2736.
Martjoe koenda, Jav., 2659.
Mas kĕmantèn, Madoer., 2605.
Mas kĕnikĕr, Jav., 3291.
Mas kinitir, Balin., 3291.
Mas sĕkar, Jav., 359.
Masamboekow, Alf. Min. T. P., 1461.
Masampĕr, Alf. Min. T. B., 1499, 1505.
Masàpa, Alf. Cer., 1314.
Masarawèt, Alf. Min. T. L., 3464.
Masarimbàta, Alf. Min. T. L., 228.
Masawoekow, Alf. Min. T. P., 1461.
Masĕm, Alf. Min. T. L., 1524.
Masĕm, Alf. Min. T. P., 2116.
Masiamboe, Nias, 2862.
Masijang, Mal. Bengk., 990.
Maskar, Jav., 359.
Masmasan, Jav., 2950.
Masòdji, Madoer., 2205.
Masoekat, Alf. Min. T. P., 2412.
Masoi, Mal. Mol., 2205.
Masòwè, Boeg., Makas., 2205.
Mata ajam, Mal., 385.
Mata bisoel, Mal., 102.
Mata boehoe, Jav., 2308.
Mata boeta, Mal., 1414.
Mata hika, Alf. Asil, Hila., 1414.

Mata hinan, Alf. Z. Cer., 2187.
Mata hooaö, Alf. W. Cer., 1414.
Mata hoeli, Alf. Z. Cer., 1414.
Mata hoelò, Alf. Sap., 1414.
Mata hoeri, Alf. Har., Z. Cer., 1414.
Mata ikan, Mal. Men., 1786.
Mata ikan, Mal. Mol., 1785.
Mata iwak, Jav., 2014.
Mata kĕlat, Mal., 931.
Mata kĕli, Mal., 1727.
Mata kĕli djantan, Mal., 632.
Mata kĕtam batoe, Mal., 1677.
Mata koetjing, Mal., 2446.
Mata koetjing, Soend., 3190.
Mata mĕlĕk, Mal. Tim., 2112.
Mata moending, Soend., 1866.
Mata oedang, Mal., 105.
Mata oelar, Mal., 2944.
Mata oelat, Atjeh, 2944.
Mata pĕlandoek, Mal., 295, 1397.
Mata pĕlandoek gadjah, Mal., 312.
Mata pĕlandoek rimba, Mal., 1970.
Mata pĕrgam, Mal. Pal., 2905.
Mata peutjang, Soend., 3019.
Mata poenai, Mal., 1559.
Mata tjitjim, Atjeh, 2944.
Mata woeli, Gorom, 1414.
Matabai, Mal. Tim., 2112.
Matahijang, Soend., 532.
Matahijang goenoeng, Soend., 536.
Matajoe in tjawok, Alf. Min. T. P., 1155.
Matàlo, Bouth., 572.
Matana, Alf. Min. T. L., 1520.
Matana kètè, Alf. Min. T. L., 1471.
Matana lèwò, Alf. Min. T. L., 1471.
Matana méa, Alf. Min. T. L., 1520.
Matana poeti, Alf. Min. T. L., 1520.
Matangtang in taloen, Alf. Min. T. B., 3446.
Matĕngà, Alf. Min. T. P., 1425.
Matĕtĕkĕl, Alf. Min. T. S., 679.
Matitiri, Alf. Min. T. P., 1272.
Matjang, Mal., 2175.
Matkoefoet, Alf. Boer., 1785.
Matò anggang, Minangk., 2390.
Matò poenai, Minangk., 1559.
Matò-matò poenai, Minangk., 1559, 2685.
Matoeka, Alf. Min. T. P., 357.
Matoenak, Alf. Min. T. L., 3195.
Matoenè, Alf. Min. T. P., 711.
Matoetoenak, Alf. Min. T. B., 3195.
Matoewa, Alf. Min. T. P., 1658.
Matoewakan, Alf. Min. T. P., 464.
Matongaw, Alf. Min. T. P., 2645.
Màwà, Boeg., Makas., 3355.
Mawalontas in tjawok, Alf. Min. T. P., 3491.
Mawarisà, Alf. Min. T. S., 3241.
Mawaròtan, Alf. Min. T. S., 1960.
Mawasijan, Alf. Min. T. L., 2294.
Mawawoeang, Alf. Min. T. P., 1187.
Mawènang, Alf. Min. T. L., 2126.
Mawènang in taloen, Alf. Min. T. L., 2123.
Mawènang rintĕk, Alf. Min. T. L., 2123.
Mawĕsar, Alf. Min. T. L., 1184.
Mawèwè, Alf. Min. T. L., 2960.
Mawĕwĕk, Alf. Min., 3496.
Mawèwèka, Alf. Min. T. B., T. L., 2762.
Mawèwèka, Alf. Min. T. L., T. S., 3241.
Mawĕwĕkan, Alf. Min. T. L., 3496.
Mawĕwĕsar, Alf. Min. T. P., 1184, 1498.
Mawĕwĕsar sĕla, Alf. Min. T. P., 743.
Mawijaoe Alf. Min. T. L., 1471.
Mawijaoe, Alf. Min. T. P., 1785.
Mawijaoe koelò, Alf. Min. T. P., 1785.
Mawijaoe raindang, Alf. Min. T. P., 1785.
Mawiringan, Alf. Min. T. P., 708.
Mawoelidan, Alf. Min. T. P., 803.
Mawoenoet, Alf. Min. T. B., T. L., T. S., 1703.
Mawoöe ĕntoet, Alf. Min. T. P., 2279.
Mawoöe ĕsĕm, Alf. Min. T. P., 1962.
Mawoöe kawiloi, Alf. Min. T. P., 1730.
Mawoöe lalai in taloen, Alf. Min. T. P., 2645.
Mawoöe pasang, Alf. Min. T. P., 220.
Mawoöe sòpi, Alf. Min. T. L., 77.
Mawoöe tai, Alf. Min. T. L., 1617.
Mawowang, Alf. Min. T. B., 608.
Mawowis, Alf. Min. T. L., T. P., 1964.
Mawowis rintĕk, Alf. Min. T. L., 94.
'Mbàkò, Lio, 2458.
'Mbèf, N. Guin. Noemf., 2361.
'Mboewa, Rotin., 315.
Mèdang, Alf. Min. Tonsaw., 2084.
Mĕdang, Mal., 32.
Mĕdang ampas tĕboe, Mal., 1634.
Mĕdang api, Mal., 1229.
Mĕdang api-api, Mal., 54.
Mĕdang asam, Mal., 1223.
Mĕdang bĕlanak, Mal., 1635.
Mĕdang boenga, Mal., 2075.
Mĕdang boengkar, Mal., 2069.
Mĕdang boengò, Midd. Sum., 2075.
Mĕdang boesoek, Mal., 2078.
Mĕdang boewaja, Mal., 925.
Mĕdang djamboe, Mal., 2058.
Mĕdang djarak, Mal., 2155.
Mĕdang gadjah, Mal., 2943.
Mĕdang gĕloegoer, Mal., 2908.
Mĕdang hitam, Mal., 1633.
Mĕdang kasap, Mal., 1634.
Mĕdang kasap djantan, Mal., 1635.
Mĕdang kawan, Mal., 1225, 2597.
Mĕdang kĕlaboe, Mal., 1271.
Mĕdang kĕladi, Mal., 1753.
Mĕdang kèlor, Mal., 2076.
Mĕdang kĕmangi, Mal., 764.
Mĕdang kĕtanah, Mal., 2668.
Mĕdang kĕtanahan, Mal., 2461.
Mĕdang koening, Mal., 926, 1774.
Mĕdang koenjit, Mal., 926, 1774.
Mĕdang lajang, Mal., 1753.
Mĕdang langit, Mal., 2067.
Mĕdang làsa, Mal., 921.
Mĕdang lèbar daoen, Mal., 166.
Mĕdang lĕgoendi, Mal., 1308.
Mĕdang mĕloekoet djantan, Mal., 1391.
Mĕdang mèrah, Mal., 2668.
Mĕdang mĕrawas, Mal., 2058.
Mĕdang mijang, Mal., 2062.
Mĕdang oedang, Mal., 3324.
Mĕdang padi, Mal., 2073.
Mĕdang paja, Mal., 2055.
Mĕdang pajò bĕtina, Midd. Sum., 2055.
Mĕdang palai, Mal., 1182.
Mĕdang pandjang, Mal., 2702.
Mĕdang pasir, Mal., 2768.
Mĕdang pĕlai, Mal., 1182.
Mĕdang pĕrawas, Mal., 2058.
Mĕdang pipit, Mal., 1229.
Mĕdang pirawas, Midd. Sum., 2058.
Mĕdang sanggih, Lamp., 922.
Mĕdang sĕloewang, Mal., 2072.
Mĕdang sĕrai, Mal., 2064.
Mĕdang sila, Mal., 2304.
Mèdang sirai, Mal., 2064.
Mĕdang soesoe, Mal., 34.
Mĕdang tahi ajam, Mal., 2075.
Mĕdang tahi andjing, Mal. Pal., 739, 928.

Mĕdang tahi kĕrbaoe, Mal., 176.
Mĕdang talang, Mal. Pal., 922.
Mĕdang tanah, Mal., 1225.
Mĕdang tandjoeng, Mal., 1230.
Mĕdang tandoek, Mal., 2304.
Mĕdang tĕlor, Mal., 1327.
Mĕdang tĕlor ajam, Mal., 2672.
Mĕdang tjampaka, Mal. Pal., 2298.
Mĕdang wangi, Mal., 1308.
Mĕdja, Soemba, 191.
Mĕdoeri, Gajo, 3066.
Mĕgat sih, Jav., 398.
Mĕhèlitò, Goront., 3556.
Mĕhèt, Alf. Boer., 229.
Mei, Alf. Min. Bant., 2512.
Mei poeroe, Alf. Min. Bant., 2513.
Mèjong tandang, Soend., 1565.
Mèjong tandang litjin, Soend., 1570.
Mĕlabira, Mal., 1421.
Mĕlaboeng, Mal., 1184.
Mĕlaboewai, Mal. Pal., 175.
Mèlan, Alf. Z. Cer., 1107.
Mèlan poeti, Alf. Z. Cer., 1120.
Mĕlasa, Lamp., 353.
Mĕlasirah, Mal., 1406.
Mĕlati, Jav., Mal., 1938.
Mĕlati gambir, Vulg. Mal., 1935.
Mĕlati gambir oetan, Vulg. Mal., 1934.
Mĕlati goenoeng, Vulg. Mal., 1940.
Mĕlati kosta, Jav., 1709.
Mĕlati oetan, Vulg. Mal., 813.
Mĕlati soesoen, Jav., Mal., 1938.
Mĕlati toengking, Mal., 2643.
Mĕlĕbakan, Mal. Pal., 1823.
Mĕlĕbakan abang, Mal. Pal., 1823.
Mĕlĕbakan akar, Mal. Pal., 1823.
Mĕlĕboe, Mal. W. Born., 1705.
Mĕloekoet, Mal., 754.
Mĕloekoet djantan, Mal., 1391.
Mĕloekoet paja, Mal., 359.
Mĕlor, Mal., 1938.
Mĕlor angin, Mal., 169.
Mĕlor hoetan, Mal., 1931.
Mĕlor soesoen, Mal., 1938.
Mĕmadèng, Sas., 2339.
Mĕmali, Mal., 2011.
Mĕmali bĕrdoeri, Mal., 2007.
Mĕmali boekit, Mal., 817.
Mĕmamali, Alf. Min. T. L., 2007.
Mĕmangkòkan, Mal., 2550.
Mĕmarèng, Sas., 2339.
Mĕmbajoer, Mal., 3307.
Mĕmbalaoe, Mal., 1184.
Mĕmbarang, Mal., 3341.
Mĕmbatjang, Mal., 2175.
Mĕmbatjang hoetan, Mal., 2177.
Mĕmbatoe, Mal., 2597.
Mĕmbatoe lojang, Mal., 2596.
Mĕmbatoe mĕrah, Mal., 2597.
Mĕmbatoe pasir, Mal., 2531.
Mĕmbatoe poetih, Mal., 2597.
Mèmbha, Madoer., 382.
Mĕmboeloh, Mal., 1727.
Mĕmboeloh djantan, Mal., 1727.
Mĕmboeloh paja, Mal., 3036.
Mĕmboeloh rimba, Mal., 2632.
Mèmèjongan, Soend., 3406.
Mĕmĕniran, Mal. Batav., 2690.
Mĕmĕniran mĕrah, Mal. Batav., 2685.
Mĕmĕniran poetih, Mal. Batav., 2838.
Mĕmoeta, Sas., 993.
Mempaoeng, Mal., 3542.
Mĕmpat, Mal., 898.
Mĕmpat djantan, Mal., 924.
Mĕmpat hitam, Mal., 898.
Mĕmpat hoetan, Mal., 896.
Mĕmpat padang, Mal., 1041.
Mĕmpĕdal ajam, Mal., 3018.
Mĕmpĕdoe tanah, Mal., 939.
Mĕmpĕlam, Mal., 2169.
Mĕmpĕlam babi, Mal., 3315.
Mĕmpĕlas, Mal., 1102, 1514.
Mĕmpĕlas akar, Mal., 3321.
Mĕmpĕlas babi, Mal., 1514.
Mĕmpĕlas batang, Mal., 1514.
Mĕmpĕlas gadjah, Mal., 3323.
Mĕmpĕlas hari, Mal., 188.
Mĕmpĕlas hari bĕtina, Mal., 3322.
Mĕmpĕlas harimaoe, Mal., 3323.
Mĕmpĕlas poetih, Mal., 3322.
Mĕmpĕlas tikoes, Mal., 3322.
Mĕmpĕlas wangi, Mal., 187.
Mĕmpĕning, Mal., 2911.
Mĕmpĕning bagan, Mal., 2934.
Mĕmpĕning boengkoes, Mal., 2933.
Mĕmpĕning djantan, Mal., 2916.
Mĕmpĕning mĕrah, Mal., 2920.
Mĕmpĕning poetih, Mal., 2917, 2927.
Mĕmpisang, Mal., 1681.
Mĕmpisang batoe, Mal., 2835.
Mĕmpisang bĕsar, Mal., 2834.
Mĕmpisang boekit, Mal., 2654.
Mĕmpisang boekoe, Mal., 3403.
Mĕmpisang hitam, Mal., 2524.
Mĕmpisang kĕtjil, Mal., 2654.
Mĕmpisang padi, Mal., 3404.
Mĕmpisang paja, Mal., 2654.
Mĕmpisang pipit, Mal., 3404.
Mĕmpitis, Mal., 896.
Mĕmpoeloet, Mal., 754.
Mĕmpoeloet boekit, Mal., 2154.
Mĕmpoeloet hoetan, Mal., 2160.
Mĕmpoeloet padi, Mal., 754.
Mĕmpoeloet toelang, Mal., 754.
Mĕmpoenai boekit, Mal., 266.
Mĕndarah, Mal., 2401.
Mĕndarah babi, Mal., 2383.
Mĕndarah batoe, Mal., 2400.
Mĕndarah boekit, Mal., 2376.
Mĕndarah hidjaoe, Mal., 2397.
Mĕndarah hitam, Mal., 2396.
Mĕndarah kèkèk, Mal., 2390.
Mĕndarah laoet, Mal., 2385.
Mĕndarah padi, Mal., 2395.
Mĕndarah paja, Mal., 2275.
Mĕndarah tandoek, Mal., 2379.
Mĕndaroe, Mal., 3029.
Mĕndĕlika, Mal. Batav., 355.
Mèndhi, Madoer., 2226.
Mĕndikai, Mal., 784.
Mĕndjakani, Mal., 2922.
Mĕndjakĕling, Mal., 1217.
Mĕndjalawai, Mal., 3312.
Mĕndjantoeng, Mal., 208.
Mĕndjaroem, Mal., 2620.
Mĕndjaroem batoe, Mal., 2619.
Mĕndjaròem bĕtina, Mal., 2866.
Mĕndjaroem djantan, Mal., 2943.
Mĕndjaroem hitam, Mal., 726.
Mĕndjaroem mĕrah, Mal., 1919.
Mĕndjaroem padang, Mal., 2620.
Mĕndjaroem paja, Mal., 2620.
Mĕndoeng, Mal., 1235.
Mĕndoeng kĕlawar, Mal., 1229.
Mĕndoeng kĕlĕlawar, Mal., 1229.
Mĕndoeng moesang, Mal., 1228.

Mèndong, Jav., 1540.
Mèndongan, Jav., 3544.
Měněng, Balin., 1414.
Měněngan, Balin., Jav., 1414.
Měngandi, Sas., 2096.
Měngarawan, Lamp., Midd. Sum., Sum. W. K., 1823.
Měngĕrawan, Lamp., Midd. Sum., Sum. W. K., 1823.
Měngĕrawan arĕng, Lamp., 1823.
Měngĕrawan djanggak, Lamp., 1823.
Měngĕrawan rĕsak, Lamp., 1823.
Měngĕrawan sèpong, Lamp., 1823.
Měngĕrawan talai, Lamp., 1823.
Měngĕrawan tandjang, Lamp., 1823.
Mènggit, Soemba, 484.
Měnggris, Mal., 2767.
Mèngi, Endeh, 2717.
Měngkatak, Mal., 2880.
Měngkĕpoel, Mal., 2933.
Měngkĕrang, Mal., 2131.
Měngkĕras, Mal., 2270.
Měngkirai, Mal., 3355.
Měngkoedoe, Mal., 2343.
Měngkoedoe badak, Mal., 1426.
Měngkoedoe djantan, Mal., 2340.
Měngkoedoe hoetan, Mal., 1997.
Mengkoedoe kĕli, Mal., 2046.
Měngkoedoe kŏtjil, Mal., 2344.
Měngkoedoe padang, Mal., 2343.
Měngkoedoe rimba, Mal., 2340.
Měngkoewang, Mal., 2558.
Měngkoewang ajĕr, Mal., 2566.
Měngkoewang hoetan, Mal., 2564.
Měngkoewang laoet, Mal., 2562.
Měngkoewang tĕdoeng, Mal., 2186.
Měngobili, Alf. Min. Tonsaw., 3501.
Měnindjaoe, Mal., 1671.
Mĕnir-mĕniran, Mal. Batav., 2690.
Měniran, Jav., 2690.
Měniran, O. Jav., 2964.
Měniran idjo, O. Jav., 1618.
Měnirĕn, Balin., 1618.
Měnisa, Alf. W. Cer., 648.
Měnjawak, Jav., 1407.
Měnjawoen, Jav., 2142.
Mènjok, Madoer. B., 2181.
Měnoang, Alf. Min. Tonsaw., 2128.
Měnoeh, Balin., 1938.
Měnoer, Jav., 1938.
Měnoer tampang, Jav., 1938.
Měnsijang, Mal., 990.
Měnsirah, Mal., 1406.
Měntangoer, Mal., 584.
Měntangoer batoe, Mal., 583.
Měntangoer batoe hati, Mal., 583.
Měntangoer bĕloelang, Mal., 583.
Měntangoer boekit, Mal., 583.
Měntangoer boenga, Mal., 578.
Měntangoer boenoet, Mal., 584.
Měntangoer laboe, Mal., 585.
Měntangoer laoet, Mal., 580.
Měntangoer mèrah, Mal., 586.
Měntangoer pĕnaga, Mal., 580.
Měntangoer pĕrit, Mal., 582.
Měntangoer rimba, Mal., 581.
Měntangoer tandoek, Mal., 577.
Měntaos, Jav., 3523.
Měntĕlĕng, O. Jav., 824.
Měntĕlĕng biroe, O. Jav., 824.
Měntĕlĕng poetih, O. Jav., 824.
Mèntèng, Mal. Batav., Soend., 395.
Měntĕradjam, Mal., 1296.
Měntĕroeng, Mal., 1584.
Měntigi, Mal., 2636.
Měntimoen, Mal., 934.
Měntimoen atjèh, Mal., 934.
Měntimoen dĕndang, Mal., 2615.
Měntimoen dĕndang londjong, Mal., 3361.
Měntimoen gadjah, Mal., 3369.
Měntimoen gadjah mèrah, Mal., 2332.
Měntimoen hoetan, Mal., 2618.
Měntimoen kĕrai, Mal., 934.
Měntimoen paja, Mal., 2332.
Měntimoen pĕdĕndang, Mal., 2615.
Měntimoen pipit, Mal., 934.
Měntimoen tikoes, Mal., 2257.
Mèntjè-mèntjè, Bonth., 498.
Měntjĕlaki, Mal., 3301.
Měntoelan, Jav., 1678.
Mèrà, Boeg., 2717.
Mèrah kĕloewang, Mal., 2221.
Mĕrak, Balin. Semb., 534.
Mĕrak ègĕl, Madoer. B., P., 534.
Mĕrak kègĕl, Madoer. B., P., 534.
Mĕrak ngègĕl, Madoer. B., P., 534.
Mĕrak ngigĕl, Jav., 534.
Mĕrak-mèrakan, Jav., 534.
Mĕrakan, Jav., 251.
Mĕrambong, Mal., 3534.
Mĕrambong boekit bŏsar, Mal., 3442.
Mèrang, Alf. Min. T. P., 3001.
Mèrang im balanda, Alf. Min. T. P., 2346.
Mèrang im pĕngi, Alf. Min. T. P., 2995.
Mèrang in taloen, Alf. Min. T. P., 1798.
Mèrang in tjòkò, Alf. Min. T. P., 1798.
Mèrang in toewa, Alf. Min. T. P., 3000.
Mèrang in toewa raindang, Alf. Min. T. P., 2996.
Mèrang koentoeng, Alf. Min. T. P., 2996.
Mèrang sĕla, Alf. Min. T. P., 3480.
Mĕranti, Mal., 3114.
Mĕranti anggoeng, Mal., 3114.
Mĕranti asap, Mal., 3114.
Mĕranti batoe, Mal., 3127.
Mĕranti bĕras, Mal., 3124.
Mĕranti bŏtina, Mal., 3114.
Mĕranti boenga, Mal., 3114.
Mĕranti daoen kĕtjil, Mal., 3128.
Mĕranti djawi, Mal., 3132.
Mĕranti hitam, Mal., 2593.
Mĕranti koenjit, Mal., 3114.
Mĕranti paja, Mal., 3115.
Mĕranti pinang, Mal., 3132.
Mĕranti poetih, Mal., 1827.
Mĕranti sambang, Mal., 3114.
Mĕranti sarang poenai, Mal., 3114.
Mĕranti tĕmbaga, Mal., 3114.
Mĕranti tahi, Mal., 3120.
Mĕrantong, Jav., 3152.
Mèras, Alf. Min. T. L., 1553.
Mĕrawan, Mal., 1823.
Mĕrawan koenjit, Mal., 1828.
Mĕrawas, Mal., 2058.
Mĕrbajoer, Mal., 3307.
Mĕrbaoe, Mal., 70.
Mĕrbaoe ajĕr, Mal., 70.
Mĕrbaoe ijĕr, Atjeh, 70.
Mĕrbaoe ipil, Midd. Sum., 70.
Mĕrbaoe koening, Mal., 69.
Mĕrbaoe koenjit, Mal., 69.
Mĕrbaoe loengkèh, Atjeh, 69.
Mĕrbaoe pipit, Midd. Sum., 802.
Mĕrbaoe poetih, Mal., 70.
Mĕrbaoe sĕpang, Midd. Sum., 70.
Mĕrbaoe tandoek, Mal., 69.

Mĕrbaoe tĕkoejoeng, Midd. Sum., 70.
Mĕrbatoe, Mal., 2597.
Mĕrbatoe lojang, Mal., 2596.
Mĕrbatoe mèrah, Mal., 2597.
Mĕrbatoe pasir, Mal., 2531.
Mĕrbatoe poetih, Mal., 2597.
Mĕrbo, Vulg. Mal., 68.
Mĕrboeloh, Mal., 1727.
Mĕrboeloh djantan, Mal., 1727.
Mĕrboeloh paja, Mal., 3036.
Mĕrboeloh rimba, Mal., 2632.
Mĕrdjali, Mal., 3375.
Mĕrdjantoeng, Mal., 208.
Mèrè, Madoer. B., 135.
Mĕrĕlang, Mal., 2890.
Mĕrija, Atjeh, 2289.
Mĕrijĕn, Gajo, 2289.
Mĕrkoebang, Mal., 1140.
Mĕrkoelai, Mal., 3318.
Mĕrkoeli, Mal., 3318.
Mĕrlilin, Mal., 3271.
Mĕrlokan, Mal., 2473.
Mèroe, Alf. Z. Cer., 3352.
Mĕrombong, Mal., 51.
Mĕrombong djantan, Mal., 2944.
Mĕrpajang, Mal., 3242.
Mĕrpisang, Mal., 1681.
Mĕrpisang batoe, Mal., 2835.
Mĕrpisang bĕsar, Mal., 2834.
Mĕrpisang boekit, Mal., 2654.
Mĕrpisang boekoe, Mal., 3403.
Mĕrpisang hitam, Mal., 2524.
Mĕrpisang kĕtjil, Mal., 2654.
Mĕrpisang padi, Mal., 3404.
Mĕrpisang paja, Mal., 2654.
Mĕrpisang pipit, Mal., 3404.
Mĕrpitis, Mal., 896.
Mĕrpoh, Mal., 2154.
Mĕrpojan, Mal., 2971.
Mĕrpojan batoe, Mal., 2971.
Mĕrpojan boekit, Mal., 2972.
Mĕrpojan padang, Mal., 1049.
Mĕsawa, Jav., 1274.
Mĕsijang, Sum. W. K., 990.
Mĕsira, Mal., 1406.
Mĕsoe, Jav., 1216.
Mĕsoewi, Mal., 2205.
Mètèm, Daj. Law., 1885.
Mètjè, Boeg., Makas., 2038.
Meuloe broeëk, Atjeh, 1604.
Meuloe rajoet, Atjeh, 1935.
Meuloe tjina, Atjeh, 1938.
Meuloe tjoet, Atjeh, 1938.
Meurija, Atjeh, 2289.
Meuthoeï, Atjeh, 2205.
Midjioe, Alf. N. O. Halm., 425.
Midoe, Alf. W. Cer., Z. Cer., 135.
Miëng, Balin., 690.
Miït, Alf. Z. Cer., 953.
Mijana, Balin., Mal. Batav., 844.
Mijana irĕng, Balin., 844.
Mijana miëk, Balin., 838.
Mijana nila, Balin., 844.
Mijana tjĕmĕng, Balin., 844.
Mila, Biman., 1623.
Miloe, Mal. Mol., 3550.
Miloe koening, Mal. Mol., 3550.
Miloe mèrah, Mal. Mol., 3550.
Miloe poetih, Mal. Mol., 3550.
Miloe woem, Mal. Mol., 3550.
Miloe-miloe, Balin., 630.
Mimba, Jav., 382.
Mindi, Jav., Soend., 2226.
Mindi gĕdè, Soend., 2228.
Mindi leutik, Soend., 2226.
Minok-minok, Enggano, 322.
Miri, Jav. Ng., Soembawa, 135.
Mirië, Kisar, 135.
Miroe, Alf. W. Cer., Z. Cer., 135.
Mitak, Sas., 178.
Mitja, Balin., 2736.
Mitja goendil, Balin., 2736.
Mitjè, Bonth., 2038.
Mlakah, Madoer., 2684.
Mò, Manggarai, 2169.
Moa, Mal. Men., Tern., 2187.
Modang, Bat., Daj., 32.
Modang katanohan, Bat., 2461.
Modang sangkòtan, Bat., 523.
Modang tandoek, Bat., 2304.
Modjar, Jav., 2785.
Modjoeï, Tern., 425.
Mòdò, Rotin., 2458.
Mòdoeng, Madoer. B., 395.
Moeda, Solor, 785.
Moeda bèlin, Solor, 791.
Moeda kanĕmi, Solor, 787.
Moeda kĕnèloe, Solor, 786.
Moedar-moedar, Bat., 2384.
Moedè, Sika, 785.
Moedè matang boesoer, Sika, 796.
Moedè tèlong, Sika, 786.
Moeglè, Atjeh, 3557.
Moehaoe, Daj. Z. O. Born., 847.
Mochoen, Soend., 1914.
Moehoen bòdas, Soend., 1924.
Moehoen goenoeng, Soend., 1929.
Moehoen kahoeroewan, Soend., 1921.
Moehoen woengoe, Soend., 2867.
Moehoetoe, Tern., 862.
Moeiï, Wetar, 2361.
Moek, Aroe, 2361.
Moeka parang, Mal., 311.
Moekò, Solor, 2361.
Moekoe, Endeh, Lio, 2361.
Moekoe djawa, Lio, 665.
Moela, Atjeh, 2951.
Moelahoeto, Alf. N. Laoet, Sap., 191.
Moelèë, Atjeh, 949.
Moeliëng, Atjeh, 1671.
Moeloet gagak, Vulg. Mal., 2335.
Moelwa, Jav., 246.
Moemoe, Alf. Min. Tonsaw., 1520.
Moemping, Alf. Min. T. L., T. S., 2238.
Moendah, Sas., 1589.
Moendĕh, Balin., 1589.
Moendĕr, O. Jav., 1589.
Moendoe, Biman., 1938.
Moendoe, Jav., Mal., Soend., 1589.
Moendoe alas, Jav. Ng., 1588.
Moendoe wana, Jav. Kr., 1588.
Moendoeng, Alf. Min. Bent., Tonsaw., T. S., 2187.
Moenè, Rotin., 791.
Moenggi, Balin., 2345.
Moenggi, Lamp., 1686.
Moengli, Jav., 2509.
Moental, Alf. Min., T. P., 1214.
Moentè, Alf. Min., Saleijer, 785.
Moentè dĕdamoed, Alf. Min. T. S., 786.
Moentè in taloen, Alf. Min. T. P., 789.
Moentè in tàsitj, Alf. Min. T. P., 848.
Moentè inta, Alf. Min. Bant., T. L., T. P., 786.
Moentè kakanĕn, Alf. Min. T. L., 787.
Moentè kasoemba, Alf. Min., 791.
Moentè kĕkĕmĕs, Alf. Min. T. B., 792.
Moentè kĕrĕng, Alf. Min. T. S., 796.

Moenté koekoesoe, Alf. Min. T. B., 796.
Moenté kojawas, Alf. Min. T. B., T. S., 786.
Moenté komantěs, Alf. Min. T. P., 786.
Moenté kowajas, Alf. Min. T. B., T. S., 786.
Moenté mèmbè, Alf. Min. T. L., 786.
Moenté nanamoer, Alf. Min. T. B., 786.
Moenté nananiò, Alf. Min. Bant., 786.
Moenté padang, Alf. Min. T. P., 792.
Moenté poeroe, Alf. Min. T. L., 796.
Moenté polà, Alf. Min. Bant., T. B., T. S., 787.
Moenté popontolěn, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 794.
Moenté pòpòtòkang, Alf. Min. Bant., 794.
Moenté rêré, Alf. Min. T. B., 786.
Moenté roepoe, Alf. Min. T. P., 796.
Moenté sina, Alf. Min., 788.
Moenté tombal, Alf. Min. T. P., 787.
Moenté tòtò, Alf. Min. T. L., 792.
Moentěr, Atjeh, 791.
Moentěr kěbě, Atjeh, 791.
Moentěr pagěr, Atjeh, 376.
Moentis, Balin., 791.
Moentjang, Soend., 135.
Moentjang tjina, Soend., 1786.
Moentoi, Alf. Min. Ponos., 785.
Moentoi moetami, Alf. Min. Ponos., 787.
Moentoi onta, Alf. Min. Ponos., 786.
Moentoi pòpòsoean, Alf. Min. Ponos., 794.
Moentoi soei, Alf. Min. Ponos., 786.
Moeöe, Kei, Kisar, Sawoe, Sika, 2361.
Moeöe djawa, Sawoe, Sika, 665.
Moeöe malai, Kisar, 665.
Moera, Alf. Boer., 1754.
Moerad, Mal., 2407.
Moerai batoe, Mal., 1297.
Moerbèng, Mal. Men., 2346.
Moeri-moeri, Boeg., Makas., 3481.
Moermasada, Jav., 882.
Moerong, Atjeh, 2345.
Moesi, Alf. Z. Cer., 785.
Moetoe, Manggarai, 2361.
Mohoi, Enggano, 1624.
Mojang, Jav., 2904.
Mòjoeman, Alf. Min. Ponos., 3556.
Mòjoeman mopoeha, Alf. Min. Ponos., 3556.
Mòjoeman mowoerò, Alf. Min. Ponos., 3556.
Mòjondi, Alf. Min. Ponos., Bol. Mong., 1139.
Mòjongkombos, Alf. Min. Ponos., 2010.
Mòjongkòpi, Alf. Min. Ponos., 116.
Mòjongléow, Alf. Min. Ponos., 2866.
Mòjongtihoeloe, Alf. Min. Ponos., 657.
Mòjòwontoe, Alf. Min. Ponos., 2520.
Mòka, Sawoe, 322.
Mòkal, Alf. Z. Cer., 3056.
Mòkar, Alf. Z. Cer., 3056.
Mòkòchòwè, Alf. Min. Tonsaw., 3531.
Moksor, Jav., Madoer. S., 2646.
Moksor binèk, Madoer. S., 857*b*.
Moksor lakèk, Madoer. S., 3351*a*.
Moksor tjělèng, Madoer. S., 857*a*.
Mòlas, Alf. Min. T. P., 2852.
Mòlas in taloen, Alf. Min. T. P., 1621.
Mòlògòtoe, Alf. N. O. Halm., Tern., 2120.
Mòlòlajoe, Alf. Min. Tonsaw., 1621.
Mòlombagoe, Alf. Min. Ponos., 1799.
Mòlòwàhoe, Goront., 1799.
Momboel, Madoer., 1061.
Mombongan, Mal. Men., 1364.
Mòmò, Alf. Min. T. L., T. P., 1450, 1478.
Mòmoi, Alf. Min. Ponos., 2011.
Mòmok-mòmok, Enggano, 1314.
Mòmòngò, Alf. Tom., 315.
Mòmònoek, Alf. Min. Ponos., 2158.
Mon-tèmònan, Madoer., 2019.
Mondakaki, Jav., 2452, 3274.
Mondalika, Jav., 1661.
Mondhoe, Madoer., 1589.
Mongombilei, Alf. Min. Tonsaw., 1605.
Mònjènjèn, Soend., 526.
Mònòkoejoe, Alf. Min. Ponos., 3459.
Moöe, Alf. Z. Cer., 1301.
Moöe ěsěm, Alf. Min. T. P., 1546, 1962.
Moöe kawilei, Alf. Min. T. P., 1730.
Moöe tai, Alf. Min. T. L., 1617.
Moömbi, Alf. Min., 342.
Moömbi rintěk, Alf. Min. T. L., 357.
Moömbi sěla, Alf. Min. T. P., 354.
Moömbi wàkar, Alf. Min. T. P., 342.
Mòòmok, Alf. Min. T. S., 3267.
Morbo, Bat., 70.
Morèbhang, Madoer. B., 1796.
Moris, O. Jav., 245.
Mòròfala, Tern., 2413.
Mòròòka, Tern., 3234.
Mòròòka nonaoe, Tern., 3234.
Morpòlom, Bat., 2169.
Mòsitor, Alf. Min., Mal. Men., 3145.
Mostor, Alf. Min., Mal. Men., 3145.
Mot-lòmot, Madoer., 2363.
Mòta, Lio, 2717.
Mòta, Madoer., Mal., 975.
Mòtèhé, Alf. Min. Bant., 3145.
Motò, Minangk., 975.
Motoeào, Alf. Har., 1595.
Mòtoeng, Bat., 1518.
Mòtong, Solor, 2748.
Mòtongsi, Alf. Min. Ponos., 1159.
Mòwòlè, Alf. Min. T. B., 3175.
'Mpèlak, Rotin., 3550.
Mranak, Jav., 2918.
Mrantong, Jav., 3152.
Mrětjoegoenda, Balin., 2893.
Mrětjoekoenda, Balin., 2893.
Mritja, Jav., 2736.
Mritja boentoet, O. Jav., 2723.
Mroeton, Jav., 2485.

N.

Naä, Alf. Min. T. P., 1520.
Nàä, Nias, 348.
Naä, Rotin., 2883.
Naä in taloen, Alf. Min. T. P., 1516.
Naä koelò, Alf. Min. T. P., 1520.
Naä raindang, Alf. Min. T. P., 1520.
Naäkir, Alf. Min. T. L., 2883.
Naängé, Endeh, 3301.
Naäsi, Alf. Min. Bant., 218.
Naäsi mabida, Alf. Min. Bant., 218.
Naäsi mahèndèng, Alf. Min. Bant., 218.
Naboratan dimandina, Bat., 1388.
Nadoe, Biman., 191.
Nadoeroek, Lamp., 2222.

Naga, Alf. Min. T. B., T. S., 2883.
Naga, Mal. W. Born., 580.
Nagakoesoema, Jav., 2284.
Nagapoespa, Jav., 2284.
Nagapoespita, Jav., 2284.
Nagapoesta, Bat., 2284.
Nagasantoen, Jav. Kr., 2284.
Nagasarèn, Jav., 1334.
Nagasàri, Balin., Boeg., Jav., Makas., Mal., Soend., 2284.
Nagasari prit, Jav., 1332.
Nagasari rangkang, Jav., 1334.
Nagasinom, Jav., 2284.
Nagathari, Atjeh, 2284.
Naghasarè, Madoer., 2284.
Nagiri, Atjeh, 791.
Naha, Alf. Min. T. L., 1520.
Naha mèa, Alf. Min. T. L., 1520.
Naha poeti, Alf. Min. T. L., 1520.
Nahi, Biman., 2717.
Naï, Alf. Min. Ponos., 1964.
Naï, Sawoe, 2458.
Najèl, Tim., 3556.
Nàka, Alf. Boer., N. O. Halm., W. Cer., Tern., 348.
Nàka walanda, Alf. Boer., 245.
Nakaä, Alf. Cer., 348.
Nakan-nakan, Lamp. B. Ag., 353.
Nakat, Sika, 245.
Nakĕl, Alf. Min. T. B., T. L., 322.
Nakĕl è walè, Alf. Min. T. B., 674.
Nakĕl im bolai, Alf. Min. T. L., 674.
Naknak, N. Guin. Noemf., 4 R., 353.
Nakwa, Alf. W. Cer., 322.
Nala, Alf. Asil., Har., Hila, Z. Cer., 2883.
Nalèlè, Alf. Min. T. L., 502.
Nalĕng lakoe, Atjeh, 1883.
Naleuëung thambo, Atjeh, 1259.
Naloean, Tid. Born., 2968.
Nalol, Alf. N. Laoet, Sap., 2883.
Nalòsò, Alf. Min. T. L., 3446.
Nambhoe tanà, Madoer., 1821.
Namnam, Jav., Mal., Soend., 972.
Namò-namò, Tern., 972.
Namoe-namoe, Mal. Mol., 972.
Namoe-namoe oetan, Mal. Mol., 973.
Nampoe, Jav., 3061.
Nan bon, N. Guin. Noemf., 2719.
Nan daim, N. Guin. Noemf., 2717.
Nàna, Boeg., Makas., 1105.
Nànaä, Alf. Z. Cer., 353.
Nanahan, O. Jav., 1751.
Nanahan koening, O. Jav., 3373.
Nanàhi, Alf. N. O. Halm. K., 218.
Nanajoep, Alf. Min. Bent., 1621.
Nànalo, Alf. Min. Bent., Tonsaw., 712.
Nanang, Minangk., 2148.
Nanangkaän, Soend., 1387.
Nanangkaän gĕdè, Soend., 1388.
Nanangkaän lĕmboet, Soend., 2687.
Nanangkaän leutik, Soend., 2687.
Nanas, Jav., Madoer. S., Mal., Sas., 218.
Nanas balandha, Madoer. S., 74.
Nanas bĕlanda, Vulg. Mal., 74.
Nanas hidjaoe, Mal., 218.
Nanas koendai, Mal., 218.
Nanas koesta, Mal., 74.
Nanas manis, Mal., 218.
Nanas mèrah, Mal. Men., 218.
Nanas minjak, Mal., 218.
Nanas oeling, O. Jav., 218.
Nanas poetih, Mal. Men., 218.
Nanas sĕbrang, Vulg. Mal., 74.
Nanas sĕsoetra, Sas., 218.
Nanas soerat, Mal., 218.
Nanas talè, Madoer. S., 218.
Nanas tĕmbaga, Mal., 218.
Nanas toempang, Mal., 218.
Nanàsi, Alf. Har., Hila, Min. Ponos., T. L., N. O. Halm., Tom., Bol. Mong., Sangi, 218.
Nanàsioetan, Mal. Men., 477.
Nanàti, Goront., 218.
Nànè, Boeg., 2316.
Nanèh, Minangk., 218.
Nang-pènangan, Madoer., 3320.
Nangak, Mal., 317.
Nangga, Biman., 348.
Nangga karaò, Biman., 348.
Nangga nènggi, Biman., 348.
Nangghĕr, Madoer., 480.
Nangghĕr alas, Madoer., 481.
Nangghĕr kapo, Madoer., 480.
Nanggoeng, Jav., 322.
Nangka, Alf. Min., Balin., Daj. Z. O. Born., Kang., Madoer., Mal., Soend., 348.
Nangka bĕlanda, Vulg. Mal., 245.
Nangka bĕrit, Balin., 348.
Nangka beurit, Soend., 348.
Nangka bhadjhang, Madoer., 348.
Nangka bhoenjò, Madoer., 348.
Nangka boeboeh, Balin., 348.
Nangka boeboeh manas, Balin., 348.
Nangka boeboeh salak, Balin., 348.
Nangka boeboer, Soend., 348.
Nangka boerboer, Bat., 348.
Nangka boeris, Madoer. B., 245.
Nangka ènglan, Madoer. P., S., 245.
Nangka ghabhoengan, Kang., 348.
Nangka kabhoengan, Madoer., 348.
Nangka kasoer, Balin., 348.
Nangka kĕsĕd, Balin., 348.
Nangka klĕpon, Balin., 348.
Nangka leuweung, Soend., 348.
Nangka lòlos, Balin., 348.
Nangka mòris, Madoer, B., P., 245.
Nangka oetoe, Balin., 1716.
Nangka pĕdĕd, Balin., 348.
Nangka pipit, Mal., 350.
Nangka rimba, Mal., 347.
Nangka salak, Madoer. P., S., 348.
Nangka salat, Madoer. B., 348.
Nangka timboel, Balin., 348.
Nangka tjangkoewang, Soend., 348.
Nangka tjòmĕdak, Madoer. P., 353.
Nangka walanda, Mal., Soend., 245.
Nangkĕ, Sas., 348.
Nangsi, Jav., Soend., 3458.
Nangsi areuj, Soend., 2746.
Nanheit, Alf. Har., Z. Cer., 822*a*.
Nàni, Makas., 2316.
Nàni, Mal. Mol., 2409.
Nàniri, Makas., 1899.
Nànja, N. Guin. 4 R., 602.
Nànja ajò, N. Guin. 4 R., 602.
Nanjei, Lamp., 50.
Nantoe, Mal. Men., 2544.
Nào, Biman., Sas., 322.
Naoe, Mal., N. Guin. Noemf., Wetar, 322.
Naoe knam, N. Guin. Noemf., 322.
Naoe sina, Rotin., 229.
Naoen lakoe, Tim., 340.
Naoen mafoea, Tim., 339.
Naoenoe, Tim., 340.
Nàpà-nàpà, Bonth., 1239.
Napoeran, Bat., 2717.
Nara, Alf. W. Cer., Biman., 2883.
Nara watoe, Biman., 2885.

Narahan, Daj. Z. O. Born., 2384.
Narap, Jav., 1193.
Nàrawàsatoe, Boeg., Makas., 228.
Narawastoe, Soend., 228.
Narĕstoe, Mal., 228.
Naroeöe, Nias, 698.
Narwastoe, Mal., 228.
Nas, Lamp., 218.
Nasaloöe, Nias, 831.
Nàsi-nàsi, Balin., 1339.
Nasibi, Alf. N. O. Halm., 2181.
Nàsik-nàsik, Mal., 1339.
Nàsik-nàsik boekit, Mal., 43.
Nasiloe, Midd. Sum., 665.
Nating, Alf. Min. Bant., Bent., 1794.
Nating koehita, Alf. Min. Bant., 1794.
Nating mabida, Alf. Min. Bant., 1794.
Nating mahamoe, Alf. Min. Bent., 1794.
Nating mahèndèng, Alf. Min. Bant., 1794.
Nating mawoerò, Alf. Min. Bent., 1794.
Natò, Alf. Min. Bent., 2544.
Nato, Boeg., Makas., 2539.
Nawa, Alf. N. Laoet, Sap., Z. Cer., 322.
Nawaïh, Atjeh, 1941.
Nawaïn, Alf. Amb., 322.
Nawal, Alf. Asil., Har., Hila, 322.
Nawas, Atjeh, 1941.
'Ndakĕboeöe, Rotin., 2474.
'Ndana, N. Guin. Sĕkar, 2289.
'Ndaroe, Biman., 1976.
'Ndawò, N. Guin. Sĕkar, 2289.
'Ndèroe, Manggarai, 785.
'Ndinga, Manggarai, 767.
Nèjoer, Bat., 830.
Nèknèk, Alf. Min. T. B., 1454.
Nèla, Alf. Har., Z. Cer., 2078.
Nèmbò, N. Guin. Sekar, 2361.
Nĕnas, Mal., 218.
Nènas, Tim., 1301.
Nĕnas hidjaoe, Mal., 218.
Nĕnas koendai, Mal., 218.
Nĕnas manis, Mal., 218.
Nĕnas minjak, Mal., 218.
Nĕnas soerat, Mal., 218.
Nĕnas tĕmbaga, Mal., 218.
Nĕnas toempang, Mal., 218.
Nènèk, Alf. Min. T. L., 1516.
Nénoe, Alf. Har., Z. Cer., 2343.
Nĕnsaè, Tim., 1301.
Nĕnsaè nò mĕnoetoe, Tim., 1302.
Nĕnsaè nò naèk, Tim., 1303.
Nèr-mĕnèran, Madoer., 2686.
Néran, Kei, 2719.
Nèrèh, Madoer., 657.
Nèrèh batò, Madoer., 659.
Nga, Atjeh, 1510.
Nga, Jav., 2950.
Ngaäloe, Alf. N. O. Halm., 2153.
Ngafoe, Tenimbar, 2575.
Ngamò, Alf. Halm., Tern., 1166.
Ngamir, Kei, 3396.
Ngana-ngana, Nias, 601.
Ngangàla kàramboe, Makas., 2788.
Ngangàla tèdong, Makas., 2788.
Ngangan, Alf. Min. Tonsaw., 315.
Ngarawan, Lamp., Midd. Sum., Sum. W. K., 1823.
Ngarawan boewi, Midd. Sum., 1823.
Ngarawan djangkang, Midd. Sum., 1823.
Ngarawan lilin, Midd. Sum., 1823.
Ngarawan timah, Midd. Sum., 1823.
Ngarik, Sum. W. K., 733.
Ngarik kangkoeng, Sum. W. K., 3515.
Ngarik mantjik, Sum. W. K., 3412.
Ngarò, Mal. Men., Tern., 1961.
Ngaroe, Endeh, 785.
Ngàsé, Tern., 884.
Ngàsò kòlòömi, Tern., 884.
Ngàsi, Alf. N. O. Halm., 884.
Ngatoe, Daj. Kat., 2004.
Ngawa kĕling, Atjeh, 1785.
Ngèar, Alf. Min. Bent., 3521.
Ngĕdèdo, Alf. N. O. Halm., 1961.
Ngèngè, Soend., 317.
Ngĕtèda, Alf. N. O. Halm., 2011.
'Nggamĕ, Rotin., 3396.
'Nggèlas, Rotin., 936, 1973.
'Nggoeroe, Manggarai, 2736.
Ngiĕ, Makian, 602.
Ngin, Midd. Sum., 1647.
Ngingi, Jav., 317.
Nginging, Jav., 690.
'Ngkoedoe, Mal. Bengk., 2343.
Ngoedoe, Tern., 3216.
Ngoefaär, Kei, 580.
Ngoehoemoe, Alf. N. O. Halm. K., 1883.
Ngoehoetoe, Alf. N. O. Halm., 862.
Ngoenoe bobo, Alf. N. O. Halm., 1394.
Ngoeöesoe, Alf. N. O. Halm., 1883.
Ngoesi, Alf. Min. Bant., 392.
Ngoesoe, Alf. N. O. Halm., Tern., 3313.
Ngoesoemoe, Alf. N. W. Halm., 1883.
Ngòlòla, Alf. N. O. Halm., 1305.
Niboeng, Mal., 2487.
Niboeng besar, Mal. Mol., 674.
Niboeng iboel, Mal., 2502.
Niboeng itam, Mal. Men., 2089.
Niboeng jaki, Mal. Men., 674.
Niboeng mèrah, Mal. Amb., 2899.
Niboeng poetih, Mal. Men., 2285.
Niboeng wòka, Mal. Men., 2089.
Niël, Alf. W. Halm., 602.
Niël, Alf. Z. Cer., 830.
Niha, Alf. N. O. Halm., 602.
Niha i foefoeroe, Alf. N. O. Halm., 607.
Niha mara, Alf. N. O. Halm., 614.
Nijoe, Balin., 830.
Nijoe danta, Balin., 830.
Nijoe ènggal, Balin., 830.
Nijoe gading, Balin., 830.
Nijoe njĕmboeloeng, Balin., 830.
Nijoe poeöeh, Balin., 830.
Nijoe poeh, Balin., 830.
Nijoeë, Minangk., 830.
Nijoer, Mal., Sas., 830.
Nijol, Midd. Sum., 830.
Nikwĕl, Alf. Z. Cer., 830.
Nila, Mal., 1885.
Nila koetjing, Vulg. Mal., 1141.
Nilam, Mal., 838.
Nilam boenga, Mal., 838.
Nilam djantan, Mal., 1762.
Nilam oetan, Mal., 838.
Nilam pinang, Mal., 838.
Nilam wangi, Mal., 838.
Nilawati, Balin., 2463.
Nilotpala, Balin., 2464.
Nimĕl ainèlè, Alf. Har., 830.
Nimĕl èkitè, Alf. Har., 830.
Nimĕl hahoe, Alf. Har., 830.
Nimĕl ialo, Alf. Har., 830.
Nimĕl latoe, Alf. Har., 830.
Nimĕlo, Alf. Amb., Har., 830.
Nimĕlo kaoe, Alf. Amb., 830.
Nimĕlo latoe, Alf. Amb., 830.
Nimĕlo mètòna, Alf. Amb., 830.
Nimĕlo poeti, Alf. Amb., 830.

Ninggoeai, N. Guin. Wand., 945.
Nini, Alf. Z. Cer., 2187.
Niniloe, Rotin., 3301.
Niniloe daélok, Rotin., 379.
Niò, Endeh, Manggarai, 830.
Nioe, Biman., Gorom, 830.
Nioeï, Daj. Law., M., 830.
Nioera, Gorom, 830.
Nipà, Bat., Biman., Boeg., Makas., 2460.
Nipah, Mal., 2460.
Nipè, Tim., 2350.
Nipil, Alf. Min. T. B., T. L., 2771.
Nipis koelit, Mal., 2880.
Nipoes in asoe, Alf. Min. T. L., 2320.
Nir-mĕniran, Madoer., 3450*a*.
Nirèh, Atjeh, 657.
Niri, Soend., Sum. W. K., 657.
Niri batoe, Sum. W. K., 659.
Niroe, Kor., 322.
Nisat, Alf. Amb., 2424.
Nitas, Mal. Tim., 3234.
Niwĕ, Alf. Boer., Cer., 830.
Niwĕ poen, Alf. Boer., 830.
Niwĕl, Alf. Asil., Hila, Z. Cer., 830.
Niwĕl ai, Alf. Asil., Hila, 830.
Niwĕl hahoe, Alf. Asil., Hila, 830.
Niwĕl ialĕ, Alf. Asil., Hila, 830.
Niwĕl laoel, Alf. Asil., Hila, 830.
Niwĕl latoel, Alf. Asil., Hila, 830.
Niwĕl lopoel, Alf. Asil., Hila, 830.
Niwĕr, Alf. Z. Cer., 830.
Njalatĕng, Madoer. P., S., 1987.
Njalatĕng kĕrbhoej, Madoer. P., S., 1994.
Njalĕkŏt, Balin., 751.
Njamboe, Balin., 1314.
Njamboe agoeng, Balin., 1337.
Njamboe bol, Balin., 1337.
Njamboe èr, Balin., 1315.
Njamboe èrmawa, Balin., 1330.
Njamboe mònjèt, Balin., 212.
Njamboe rakta, Balin., 1337.
Njamboe sĕmarang, Balin., 1331.
Njamboek, Sas., 1314.
Njamboek njĕbèt, Sas., 212.
Njamploeng, Jav., Mal. Batav., Soend., 580.
Njamploeng lalàki, Soend., 2470.
Njamploeng sabrang, Jav., Soend., 1877.
Njamplong, Madoer., 580.
Njampoe, Jav., 32.
Njampoe pajoeng, Jav., 33.
Njampoe wingka, Jav., 2066.
Njan-minjanan, Madoer., 1194.
Njangkoeh, Jav., 940.
Njanjas, Lamp., 218.
Njarang, Madoer., 20.
Njarang, Mal., 21.
Njarang mèrah, Mal., 21.
Njarang poetih, Mal., 21.
Njatoe, Daj. Z. O. Born., O. Jav., 2539.
Njatoh, Madoer., 2539.
Njatoh, Mal., 2622.
Njatoh balam baringin, Sum. W. K., 2625.
Njatoh balam doerijan, Sum. W. K., 1908.
Njatoh balam tĕmbaga, Sum. W. K., 2541.
Njatoh doerijan, Sum. W. K., 1908.
Njatoh hitam, Mal., 2315.
Njatoh nangka, Mal., 2538.
Njatoh pisang, Mal., 2546.
Njatoh poetih, Mal., 2622.
Njatoh salindit, Sum. W. K., 2547.
Njatoh tĕmbaga, Sum. W. K., 2541.
Njatoh tĕmijang, Mal. W. Born., 2541.
Njatoh tĕroeng, Mal., 2546.
Njèjong, Kang., 830.
Njèjor, Madoer., 830.
Njèjor baghoeng, Madoer., 830.
Njèjor èdjhoe, Madoer., 830.
Njèjor ghadhing, Madoer., 830.
Njèjor mèra, Madoer., 830.
Njèjor pandhak, Madoer., 830.
Njèjor pòdjoe, Madoer., 830.
Njèjor pòwan, Madoer., 830.
Njèjor tàäl, Madoer., 830.
Njèjor tomboeng, Madoer., 830.
Njiara, Alf. N. W. Halm., 602.
Njiboeng, Mal. Z. O. Born., 2487.
Njièoe, Loeboe, 830.
Njiha, Tern., 602.
Njiha hàfò, Tern., 603.
Njijoei, Lamp. Ab., 830.
Njijoer, Mal., 830.
Njijoer gading, Mal., 830.
Njijoer hidjaoe, Mal., 830.
Njijoer lĕmba, Mal., 830.
Njijoer nipah, Mal., 830.
Njijoer padi, Mal., 830.
Njijor, Bat., Madoer., 830.
Njilà, Boeg., Makas., 1885.
Njilà wàlijàlà, Boeg., 691.
Njinjihan, Balin., 1573.
Njioe, Sawoe, 830.
Njioe banga, Sawoe, 830.
Njioe hangò, Sawoe, 830.
Njioe kĕhawa, Sawoe, 830.
Njioe méa, Sawoe, 830.
Njioe mèngĕroe, Sawoe, 830.
Njir, Soembawa, 830.
Njirèh, Mal., 657.
Njirei, Mal., 657.
Njirei batoe, Mal., 659.
Njiri, Jav., 657.
Njiri abang, Jav., 659.
Njiri goendik, Jav., 657.
Njiwi, Lamp. Ab., B. Ag., 830.
Njoe, Alf. Min. Bent., 830.
Njoe mahamoe, Alf. Min. Bent., 830.
Njoe mawoerò, Alf. Min. Bent., 830.
Njoe soepang, Alf. Min. Bent., 830.
Njoe wawi, Alf. Min. Bent., 830.
Njoe woelaoe, Alf. Min. Bent., 830.
Njoeh, Balin., 830.
Njoeh danta, Balin., 830.
Njoeh ènggal, Balin., 830.
Njoeh gading, Balin., 830.
Njoeh njĕmboeloeng, Balin., 830.
Njoeh poeh, Balin., 830.
Njoeh poeöeh, Balin., 830.
Njoer, Sas., 830.
Njoeroe, Jav., 657.
Njoga, N. Guin. 4 R., 698.
Njor, Madoer. B., 830.
Njor bhiroe, Madoer. B., 830.
Njor èdjhoe, Madoer. B., 830.
Nò, Rotin., 830.
Nò hoek, Rotin., 830.
Noà, Tim., 830.
Nòdja, Balin., 2319.
Nòdja, Jav., Mal., 2648, 3251.
Nodja irĕng, Jav., 2648.
Nodja poetih, Jav., 2648.
Nòdjha, Madoer., 2648.
Nòdjha bhĕlak, Madoer., 2648.
Nòdjha kònèng, Madoer., 2648.
Nòdjha mèra, Madoer., 2648.
Nòdjha pòtè, Madoer., 2648.
Noe, N. Guin. 4 R., 830.

Nòë, Tim., 484.
Noe ajò, N. Guin. 4 R., 830.
Noodja, Jav., 2648.
Noeh, Mal. Pal., 322.
Nookoelo, Alf. N. Laoet., 2487.
Nookoer, Alf. Z. Cer., 2487.
Noena, Mal. Tel. Bet., 246.
Noenang, Daj. Z. O. Born., Minangk., 883.
Noenoe, Alf. Asil., Har., Hila. Z. Cer., Babar, Gorom, Kisar, Leti, Wetar, 1442.
Noenook, Bol. Mong., Tim., 1442.
Noenoek makaoewoe, Alf. Min. Bent., 52.
Noenoek tangowan, Alf. Min. Bent., 1436.
Noenoeol, Alf. N. Laoet, Sap., 1442.
Noeöer, Kei, 830.
Noepaljo, Alf. N. Laoet, 1623.
Noepan-noepan, Jav., 971.
Noer, Leti, Tenimbar, 830.
Noer aoemêtan, Tenimbar, 830.
Noer asmoeïri, Leti, 830.
Noer loba, Tenimbar, 830.
Noer madoeéré, Leti, 830.
Noer mala, Tenimbar, 830.
Noer mamè, Leti, 830.
Noer matabola, Tenimbar, 830.
Noer méré, Leti, 830.
Noer moté, Leti, 830.
Noer rië, Leti, 830.
Noer têboe, Tenimbar, 830.
Noer woelé, Leti, 830.
Noera, Leti, 830.
Noeribang, O. Jav., 1796.
Noesoe, Alf. Min. T. L., 1463.
Noesoe, Mal. Mol., 3313.
Noesoe pantò, Mal. Mol., 3313.
Noesoe pètjè, Mal. Mol., 3313.
Noetjoel, Alf. W. Cer., 2487.
Noewè, Alf. Min. T. S., 539.
Noewè nè angkò, Alf. Min. T. S., 1550.
Noewè rintěk, Alf. Min. T. S., 566.
Noewol ainjo, Alf. N. Laoet, 830.
Noewol aino, Alf. Sap., 830.
Noewol hahoe, Alf. N. Laoet, Sap., 830.
Noewol jalo, Alf. N. Laoet, Sap., 830.
Noewol latoe, Alf. N. Laoet, Sap., 830.
Noewol lopoe, Alf. N. Laoet, Sap., 830.
Noewòlo, Alf. N. Laoet, 830.
Nom, N. Guin. Noemf., 2089.
Nom mělai, Babar, 1892.
Nòmei, Babar, 1107.
Nòmol, Babar, 1107.
Nòna, Mal., Rotin., Soend., 246.
Nòna leuweung, Soend., 3294.
Nonang, Alf. Min. Bent., Ponos., 878.
Nongka, Jav., 348.
Nongka bloodroo, Jav., 348.
Nongka blònjo, Jav., 348.
Nongka boeboer, Jav., 348.
Nongka bònjo, Jav., 348.
Nongka dandang, Jav., 348.
Nongka kěndil, Jav., 348.
Nongka landi, Jav. Kr., 245.
Nongka londa, Jav. Ng., 245.
Nongka manila, Jav., 245.
Nongka sabrang, Jav., 245.
Nongka salak, Jav., 348.
Nongka tikoes, Jav., 348.
Nongka tjèlèng, Jav., 348.
Nongka wělandi, Jav. Kr., 245.
Nongka wělonda, Jav. Ng., 245.
Nongkan, O. Jav., 2070.
Nonoe, Biman., 2343.
Nòö, Wetar, 830.
Noö oeöen, Wetar, 830.
Noöe, Makian, 322.
Noölei, Alf. Min. T. L., 174.
Noör, Kisar, 830.
Nòör mamè, Kisar, 830.
Nòör méré, Kisar, 830.
Nòör mòké, Kisar, 830.
Nòör oeïéë, Kisar, 830.
Nòör pahatië, Kisar, 830.
Noöra, Kisar, 830.
Nopal, Jav., 2500.
Nor, Aroe, Sermata, 830.
Nor patèn, Aroe, 830.
Nòribhang, Madoer. P., S., 1796.
Nòrò, Kisar, 830.
Nòton, N. Guin. 4 R., 1961.
'Ntjoena, Biman., 138.

O.

O, Rotin., Tim., 404.
Obat dingin, Mal. Amb., 1386.
Obat pamali, Mal. Amb., 3194.
Obat radja, Vulg. Mal., 3162.
Obat sagéroe, Mal. Amb., 1595.
Obat soe wanggi, Mal. Mol., 1763.
Obi, Madoer., Midd. Sum., 1107.
Obi èlos, Madoer., 1108.
Obi kijoe, Midd. Sum., 2181.
Obi radhin, Madoer., 1108.
Obi sòla, Madoer., 846.
Oboejoe, Bol. Mong., 2719.
Odja, Balin., 2319.
Odjong, Mal. Batav., 2108.
Oe, Atjeh, 830.
Oe doerih, Simaloer, 3066.
Oe ké, Atjeh, 830.
Oea, Biman., 315.
Oeai, Sangi, 2169.
Oeba, Mal., 1646.
Oeba hitam, Mal., 1648.
Oeba kětjil, Mal., 1651.
Oeba mérah, Mal., 1646.
Oeba paja, Mal., 1654.
Oebangaä, Gorom, 2787.
Oebar, Sum. W. K., 1329.
Oebi, Alf. Min. Bant., N. O. Halm., Atjeh, Balin., Bat., Lamp., Mal., Minangk., Sas., 1107.
Oebi bàdak, Vulg. Mal., 1121.
Oebi badjari, Mal. Mol., 1108.
Oebi bandéra, Mal. Bengk., 3175.
Oebi bàtang, Minangk., 2181.
Oebi bènggala, Mal., 2181.
Oebi boetoeng, Vulg. Mal., 1108.
Oebi bontal, Mal. Amb., 1110.
Oebi da aré, Alf. N. O. Halm., 1120.
Oebi da sawàla, Alf. N. O. Halm., 1108.
Oebi djalah, Minangk., 1892.

Oebi djarar, Bat., 1107.
Oebi djawa, Vulg. Mal., 1892.
Oebi djòlah, Minangk., 1892.
Oebi gadis, Bat., 1114.
Oebi gadoeëng, Minangk., 1114.
Oebi gadoeng, Mal., 1114.
Oebi gĕndola, Balin., 1108.
Oebi goa, Mal. Tim., 2181.
Oebi gorita, Mal. Mol., 2992.
Oebi hahipiang, Alf. Min. Bant., 1108.
Oebi halija, Mal. Amb., 1108.
Oebi inggris, Mal. Men., 2181.
Oebi ipit, Balin., 1120.
Oebi kàdjoe, Mal. Tim., 2181.
Oebi kajéë, Atjeh, 2181.
Oebi kajoe, Mal., 2181.
Oebi kajoe, Mal. Men., 1115.
Oebi kantang, Sum. W. K., 3175.
Oebi kapal, Sas., 1892.
Oebi katélò, Minangk., 1892.
Oebi kĕlibang, Mal., 1108.
Oebi kĕlona, Mal., 1116.
Oebi kĕmbili, Mal., 846.
Oebi kĕmbili hoetan, Mal., 3223.
Oebi kĕtéla, Mal. Batav., 1892.
Oebi klĕsih, Balin., 1108.
Oebi koemandoer, Mal. Pal., 3175.
Oebi lilin, Vulg. Mal., 1108.
Oebi mandira, Lamp., 3175.
Oebi mangindano, Mal. Men., 1117.
Oebi manoesija, Mal. Men., 1109.
Oebi manoesija mérah, Mal. Men., 1113.
Oebi mérah, Mal. Men., 1108.
Oebi nasi, Mal., 1108.
Oebi oelandò, Minangk., 3175.
Oebi oetan, Vulg. Mal., 1116.
Oebi ondo, Alf. Min. Bant., 1120.
Oebi parantjih, Minangk., 2181.
Oebi pasir, Mal., 1117.
Oebi pélò, Minangk., 1892.
Oebi pilò, Minangk., 1892.
Oebi plisak, Sas., 2532.
Oebi poetih, Vulg. Mal., 1120.
Oebi prantjis, Sum. W. K., 2181.
Oebi singkoeng, Mal. Batav., 2181.
Oebi soefoe, Mal. Mol., 2280.
Oebi tahoen-tahoen, Mal. Mol., 1121.
Oebi tjina, Mal., 1120.
Oebi wĕlanda, Mal., 3175.
Oebò-oebò, Alf. N. O. Halm., Tern., 1796.
Oebor, Gajo, 1329.
Oedang-oedang, Mal. Pal., 98, 2873.
Oedani, Balin., Makas., Mal. Batav., 2936.
Oedi, Leti, 2361.
Oedi mĕlai, Leti, 665.
Oedjoel, Mal., 2246, 3517.
Oedjoel djĕla, Mal., 3514.
Oedoel-oedoel, Mal. Batav., 2576.
Oedoelan, Jav., 2576.
Oefĕ, Enggano, 315.
Oefi, Rotin., 1107.
Oefi sina, Rotin., 1892.
Oegà, Alf. Halm., Tern., 3011.
Oegà-oegà, Alf. Halm., Tern., 890.
Oegai, Lamp. Ab., 315.
Oegai moeli, Lamp. Ab., 318.
Oegàka, Alf. N. W. Halm., 3011.
Oegĕm, Sas., 1549.
Oehi, Alf. Asil., Hila, Z. Cer., Saleijer, Wetar, 1107.
Oehi poeti, Alf. Asil., Hila, 1120.
Oehoe, Sawoe, 2666.
Oejah-oejahan, Jav., 1491.
Oeka, Alf. Boer., 404.
Oekàdjoe, Boeg., 1573.
Oekàdjoe datoe, Boeg., 962.
Oekàdjoe tjamangi, Boeg., 2477.
Oekàdjoe toepang, Boeg., 2751.
Oekèn, Alf. Z. Cer., 1304.
Oekèn poeti, Alf. Z. Cer., 1305.
Oeki, Alf. Z. Cer., Tim., 2361.
Oekoe-aka, Soend., 3148.
Oekoe-oekoe, Balin., 2477.
Oela, Alf. Boer., 1537.
Oelach, Alf. Min. Tonsaw., 1314.
Oelam, Mal., 2282, 3336.
Oelam boekit, Mal., 2025.
Oelam djantan, Mal., 1299.
Oelam gadjah, Mal., 2281.
Oelam poetih, Mal., 1900.
Oelam radja, Mal., 889.
Oelam tikoes, Mal., 2306.
Oelan-oelan, O. Jav., 952.
Oelang-oelang, Mal., 1520.
Oelangò, Goront., 1796.
Oelat, Alf. Oel., Z. Cer., 1573.
Oelat hatoe, Alf. Oel., 2530.
Oelĕ koelĕ, Boeg., 3248.
Oelĕt-oelĕt, Jav., 1756.
Oelijangò, Goront., 3110.
Oelim, Atjeh, 2635.
Oelin, Mal. Z. O. Born., 1396.
Oelin, Tenimbar, 945.
Oelin baning, Mal. Z. O. Born., 1396.
Oelin batoeng, Mal. Z. O. Born., 1396.
Oelin paja, Mal. Z. O. Born., 1396.
Oelin tandoek, Mal. Z. O. Born., 1396.
Oeliran, Jav., 1911.
Oelit, Alf. Oel., Z. Cer., 3216.
Oelò, Boeg., 339.
Oeloe, Alf. Min. Tonsaw., 3300.
Oeloe, Wetar, 339.
Oeloe oeöen, Wetar, 340.
Oeloe toepai, Lamp., 1824.
Oeloeh-oeloehan, Jav., 857.
Oeloewi, Nias, 3546.
Oemalani, Alf. Har., Z. Cer., 3503.
Oembahang, Bat., 1818.
Oembai, Mal., 2185.
Oembar, Alf. Min. T. P., 1607.
Oembĕl-oembĕlan, Jav., 3044.
Oemboet, Banda, 2883.
Oemé, Alf. Tom., 539.
Oemiri, Gorom, 135.
Oemlaä, Wetar, 2512.
Oempang, Soend., 1620.
Oemping-oempingan, Bonth., 971.
Oen bilĕng, Atjeh, 191.
Oenak, Mal., 2780.
Oendam, Alf. Min. T. L., 1948.
Oendam i roepĕng, Alf. Min. T. L., 1764.
Oendam sinokat, Alf. Min. Tonsaw., 1760.
Oendam soera, Alf. Min. T. L., 1948.
Oendam soera itĕm, Alf. Min. T. L., 1948.
Oendam soera poeti, Alf. Min. T. L., 1948.
Oendis, Balin., 538.
Oendoer-oendoer, Balin., Jav., 960.
Oendré, Nias, 945.
Oendroe, Nias, 455.
Oenĕgai, Alf. Boer., 1951.
Oenei, Alf. Min. Bent., 3501.
Oengalin, Midd. Sum., 1396.
Oenin, Alf. Har., Z. Cer., Gorom., 945.
Oenino, Alf. Amb., 945.
Oenipaé, Alf. Z. Cer., 1612.
Oenji, Boeg., 945.
Oenji tèdong, Boeg., 945.

Oenoepaèl, Alf. Min. Ponos., 871.
Oenoos, Tim., 648.
Oensèhi, Alf. Min. Bant., 705.
Oentó, Bat., 785.
Oentè djaoo, Bat., 1314.
Oentè djoengga, Bat., 788.
Oentó godang, Bat., 791.
Oentè hapas, Bat., 786.
Oentè moekoer, Bat., 796.
Oentò rimò, Bat., 786.
Oentè roodang, Bat., 792.
Oenti, Makas., 2361.
Oenti dàrò, Makas., 2359.
Oenti djawa, Makas., 56.
Oenti-oenti, Makas., 56.
Oentoel, Alf. Min. Bent., 1610.
Oeöe, Kei, 539.
Oeöedi mĕlai, Sermata, 665.
Oeöejahan, Soend., 1246.
Oeöes, Wetar, 648.
Oeöet, Babar, 2361.
Oepan-oepan, Jav., 971.
Oepas bidji, Vulg. Mal., 3190.
Oepas làki-làki, Mal. Mol., 2472.
Oepò, Enggano, 315.
Oepò, Goront., 1314.
Oepoen, Tim., 2169.
Oepoi, Alf. Min. T. P., 1061.
Oer, Atjeh, 830.
Oer kè, Atjeh, 830.
Oer knam, N. Guin. Noemf., 340.
Oera, Alf. Z. Cer., 2363.
Oera, Daj. Kat., 2289.
Oera, Kisar, 339.
Oerà, N. Guin. Mor, 3456.
Oerai, Lamp. Ab., 315.
Oerang-aring, Mal., 2847.
Oerat, Alf. Z. Cer., 1573.
Oerat, Jav., 2773.
Oerè kaliali, Minangk., 217.
Oerhoe, Kisar, 339.
Oeri, Alf. Cer., 2361.
Oeri, Tern., 539.
Oeribang, Mal. Batav., 1796.
Oerijan, Alf. Boer., 1180.
Oerijomà, Tern., 1550.
Oeringin, Balin., 1442.
Oerit, Alf. Oel., Z. Cer., 3216.
Oerlala, Aroe, 1107.
Oeroe, Daj. Z. O. Born., 2717.
Oeroel, Alf. Z. Cer., 2487.
Oeroen, Alf. Min. Ponos., 1515.
Oeroen, Sika, 1883.
Oeroes-oeroesan, Jav., 1703.
Oerot lakoem, Atjeh, 3481.
Oerot sirapit, Atjeh, 2590.
Oesa, Minangk., 228.
Oesar, Bat., Mal. Batav., Soend., 228.
Oesi, Alf. Har., Hila, 785.
Oesi èla, Alf. Hila, 796.
Oesi halawan, Alf. Har., Hila, 786.
Oesi kèrbo, Alf. Hila, 791.
Oesi lapia, Alf. Har., 796.
Oesi lĕpia, Alf. Har., 796.
Oesi malamaïto, Alf. Har., 794.
Oesi mètèn, Alf. Har., 799.
Oesi nipis, Alf. Har., Hila, 786.
Oesi nipisè, Alf. Har., Hila, 786.
Oesi oloeè, Alf. Hila, 794.
Oesi tahoeï, Alf. Har., 792.
Oesi wòkoe, Alf. Har., 787.
Oesil, Alf. N. Laoet, Sap., 785.
Oesil awàlo, Alf. N. Laoet, Sap., 791.
Oesil binsi, Alf. N. Laoet, Sap., 786.
Oesil bintji, Alf. N. Laoet, Sap., 786.
Oesil halawàno, Alf. N. Laoet, Sap., 786.
Oesil hoekoenalo, Alf. N. Laoet, Sap., 794.
Oesil ilalo, Alf. N. Laoet, Sap., 796.
Oesoe, Alf. Min. Tonsaw., T. P., 1513.
Oesoe, Soemba, 2512.
Oesoe kadita, Soemba, 2513.
Oesoe kanoe, Soemba, 3113.
Oet laboot, Alf. Boer., 191.
Oeta, Goront., 2661.
Oeta haoe, Alf. Z. Cer., 368.
Oeta mahoe, Alf. Amb., Oel., 662.
Oeta malai, Babar, 665.
Oeta manoe, Alf. Oel., Z. Cer., 691.
Oeta mata, Alf. Cer., Oel., 1718.
Oeta niël, Alf. Z. Cer., 962.
Oeta niwĕl, Alf. Amb., Cer., 962.
Oeta noewòlo, Alf. Oel., 962.
Oeta païnè, Alf. Asil., Hila, 191.
Oeta paso, Alf. Amb., 368.
Oeta pipi, Alf. Cer., Oel., 2855.
Oeta waoe, Alf. Amb., Cer., Har., 368.
Oeta wasol, Alf. Sap., 368.
Oetamnè, Babar, 2361.
Oetan, Solor, Wetar, 2661.
Oetan bibi, Alf. Boer., 2855.
Oetan tanà, Solor, 284.
Oetanè maoelani, Alf. Hila, 3503.
Oetè, Alf. Asil., Hila, Z. Cer., 404.
Oetè, Bat., 785.
Oetè djaoe, Bat., 1314.
Oetè djoengga, Bat., 788.
Oetè godang, Bat., 791.
Oetè hapas, Bat., 786.
Oetè moekoer, Bat., 796.
Oetè rimò, Bat., 786.
Oetè roedang, Bat., 792.
Oetèo, Alf. Har., 404.
Oetètala, Jav., 2784.
Oeti, Boeg., 2361.
Oeti dàrè, Boeg., 2359.
Oeti-oeti, Boeg., 3274.
Oetik apoe, O. Jav., 131.
Oetji, Alf. W. Cer., 2361.
Oetji-oetji, Boeg., 56.
Oetji-oetji, O. Jav., 2983*a*.
Oetoe, Balin., 1716.
Oetol, Alf. Min. Bent., 314.
Oetoöl, Alf. Sap., 404.
Oewa, Alf. Asil., Boer., Har., Hila, Endeh, Wetar, 539.
Oewa faton, Alf. Boer., 1622.
Oewa mètè, Alf. Har., Hila, 1022.
Oewa mitè, Alf. Asil., 1022.
Oewa nimĕlo, Alf. Har., 1014.
Oewa niwĕl, Alf. Asil., Hila, 1014.
Oewa poeti, Alf. Asil., Har., Hila, 550.
Oewa tèhoe, Alf. Asil., Hila, 1022.
Oewa toeni, Alf. Asil., Har., Hila, 1026.
Oewa wĕria, Alf. Har., 565.
Oewaär, Kei, 602.
Oewai, Alf. Min. Bant., 2169.
Oewai, Daj. Z. O. Born., Simaloer, 539.
Oewai irit, Daj. Z. O. Born., 1022.
Oewai koewini, Alf. Min. Bant., 2175.
Oewàlo, Alf. N. Laoet, Sap., 539.
Oewàlo mètèïl, Alf. N. Laoet, Sap., 1022.
Oewàlo noewòlo, Alf. N. Laoet, Sap., 1014.
Oewàlo poeïl, Alf. N. Laoet, 550.
Oewàlo poetiïl, Alf. Sap., 550.
Oewàlo toeni, Alf. N. Laoet, Sap., 1026.
Oewar, Sas., 1550.

Oowar-oewar, Jav., 862.
Oowè, Alf. Min. T. B., T. S., Nias, Rotin., Saleijer, Sangi, 539.
Oewè, Solor, 1107.
Oowè nè angkò, Alf. Min. T. S., 1550.
Oewè nè walè, Alf. Min. T. B., 1550.
Oewè nè wòwatò, Alf. Min. T. S., 1022.
Oewè rintĕk, Alf. Min. T. B., 566.
Oewè wolanda, Solor, 3175.
Oewĕg, Jav., 3288.
Oewei, Alf. Min. Bant., 539.
Oewei sahisi, Alf. Min. Bant., 566.
Oewèl, Tim., 539.
Oewèr, Jav., 1315.
Oewèr, Sas., 1550.
Oewi, Alf. Min. Bent., T. P., T. S., Biman., Gorom, Jav., Kisar, Madoer., Soend., 1107.
Oewi, Lamp., Mal, Bengk., 539.
Oewi abang, Jav., 1108.
Oewi alas, Jav., 1114, 1116.
Oewi aloes, Jav., 1108.
Oewi bĕkoes apoi, Lamp., 546.
Oewi djĕrĕnang, Lamp., 1016.
Oewi gadoeng, Jav., 1114.
Oewi gĕtah, Lamp., 546.
Oewi im pagar, Alf. Min. T. P., 2282.
Oewi in timoe, Alf. Min. T. P., 1746.
Oewi in toewà, Alf. Min. T. P., 1112.
Oewi in toewà koelò, Alf. Min. T. P., 3159.
Oewi in toewà koelò sĕla, Alf. Min T. P., 3155.
Oewi in toewà rintĕk, Alf. Min. T. P., 1112.
Oewi kajoe, Alf. Min. T. P., 2181.
Oewi kĕntang, Jav., 3175.
Oewi koelò, Alf. Min. T. P., 1120.
Oewi làka, Alf. Min. T. P., 1108.
Oewi malòjon, Alf. Min. T. P., 1788.
Oewi noenggal, Lamp., 557.
Oewi pamoerangan, Lamp., 564.
Oewi raindang, Alf. Min. T. P., 1108.
Oewi saboet, Lamp., 1019.
Oewi sajawoe, Alf. Min. T. P., 1122.
Oewi sajawoe rintĕk, Alf. Min. T. P., 1122.
Oewi sajawoe sĕla, Alf. Min. T. P., 1122.
Oewi sĕga, Lamp., 560.
Oewi sĕnggani, Jav., 1108.
Oewi sĕmamboe, Lamp., 563.
Oewi sĕmoeti, Lamp., 1967.
Oewi sĕsah, Lamp., 560.
Oewi tĕmĕn, Lamp., 560.
Oewi tjajoe, Alf. Min. T. P., 1115.
Oewi wiloes, Jav., 1108.
Oewi-oewian, Balin., 541.
Oewit, Daj. W. Born., 2717.
Oewoe, Alf. Min. Ponos., 1846.
Oewoes, Alf. Min. T. P., 367.
Oewoi, Bol. Mnng., 539.
Ǫfo, Alf. Boer., 1573.
Ǫfò, Tern., 1504.
Ǫgoe, Alf. Tom., 698.
Ǫgong, Alf. Min. Ponos., 962.
Ǫha, Alf. Har., 2565.
Ǫhal, Alf. N. Laoet, Sap., 2565.
Ǫhi, Alf. Min. Bent., 2169.
Ǫhi, Nias, 830.
Ǫhi kapaja, Alf. Min. Bent., 2175.
Ǫhi koewini, Alf. Min. Bent., 2175.
Ǫhò gaäiri, Sermata, 2345.
Ǫhoe, Sika, 1107.
Ǫhoe ai, Sika, 2181.
Ǫhoehoe, Alf. Z. Cer., 1110.
Ǫhòloe, Nias, 338.
Oïlè, Goront., 2169.
Oitèla, Aroe, 3550.
Ǫiwakanè, Alf. Har., 135.
Ǫjod bòpong, Jav., 3399.
Ǫjod djaha, Jav., 852.
Ǫjod djĕroekan, O. Jav., 3345.
Ǫjod ĕso, Jav., 1672.
Ǫjod kĕmbangan, O. Jav., 2093.
Ǫjod so, Jav., 1672.
Ǫjod soengon, O. Jav., 3388.
Ǫjod tjantèl, Jav., 3397.
Ǫjògoöe, Alf. Min. Ponos., 2855.
Ǫjong, Sas., 2089.
Ǫjong, Soend., 2108.
Ǫjong-òjong, Soend., 2909.
Ǫka bana, Tim., 784.
Ǫka timoe, Tim., 934.
Ǫkanak mènoe, Tim., 934.
Ǫlakambing, O. Jav., 3043.
Ǫlamboe, Nias, 3158.
Olba, Bat., 3374.
Olè, Alf. W. Cer., 404.
Ǫlei, Alf. Min. T. L., T. P., 174.
Ǫlibas, Alf. Min. Tonsaw., 3215.
Ǫlibògot, Bol. Mong., 1573.
Ǫlimatoch, Alf. Min. Tonsaw., 1621.
Olit, Alf. Z. Cer., 3445.
Oloh, Gajo, 404.
Ǫloh otong, Gajo, 1622.
Ǫlòlajò, Alf. Min. Ponos., 1621.
Oma, Bat., 2585.
Omahi, Mentawei, 3274.
Ǫmboeloe, Goront., 2089.
Ǫmoetò, Goront., 1314.
Ǫmolo, Alf. N. Laoet, 1622.
Ǫmon èté, Alf. Boer., 1987.
Ompoe-ompoe, Bat., 1734.
Onàk, Madoer. P. S., 2780.
Onang, Bat., 455.
Ondjè, Mal. Batav., 196.
Ondo, Alf. Amb., Oel., 1114.
Ondot i lawànan, Alf. Min. T. P., 1114.
Ondot im pagĕr, Alf. Min. T. P., 3337.
Ong, Balin., 1573.
Ong njihnjih, Balin., 1573.
Ong sikĕp, Balin., 1573.
Onggoloepang, Alf. Min. Ponos., 3383.
Ongkoi, Alf. Min. Bent., 1487.
Ongkoi lapotak, Alf. Min. Bent., 1482.
Onglin, Mal. Pal., Z. O. Born., 1396.
Onjam, Soend., 260.
Onji, Boeg., 945.
Onjoe, Daj. S., 830.
Ontaboga, Jav., 681.
Ǫntjo, Alf. Tom., 3216.
Ǫö, Biman., Wetar, 404.
Ǫö, Nias, 1883.
Ǫö hamija, Biman., 413.
Ǫö pòtoe, Biman., 1622.
Ǫö todo, Biman., 1622.
Ǫöeroe, Kisar, 404.
Oöng, Balin., 1573.
Oöng njihnjih, Balin., 1573.
Ǫöng sikĕp, Balin., 1573.
Ǫpà, Boeg., Makas., 1122.
Ǫpè, Alf. Min. T. L., 1514.
Ǫpili, Alf. Tom., 68.
Ǫra-kòra, Boeg., 1066.
Ǫra-òra, Boeg., 1553.
Ora-oràsa, Makas., 1066.
Ǫrang-aring, Jav., 2847.
Orè-kòrèng, Boeg., 1066.
Ori, Jav., 3066.
Oriol, Alf. N. Laoet, 3445.

Orit, Alf. Z. Cer., 3445.
Ǫrmak, Bat., 184.
Ǫrò djawa, Endeh, 3550.
Orò kòrong, Boeg., 1066.
Ǫroe, Bat., 698.
Ǫrok-òrok, Jav., 909.
Ǫrò̇kĕp, Daj. W. Born., 679.
Orò̇mol, Babar, 315.
Orwi, Balin., 3066.
Osi-osip, Alf. Min. Ponos., 1969.
Ǫsit, Jav., 122.
Ǫtà, Boeg., 2717.
Ǫtà lòtong, Boeg., 2717.
Ǫtà mangkasa, Boeg., 2717.
Ǫtà ridi, Boeg., 2717.
Otà woegi, Boeg., 2717.
Otak hoedang, Mal., 522.
Ǫtal, Bat., 339, 484.
Ǫtèk, Jav., 3113.
Ǫtò, Sika, 934.
Ǫtok boewa, Madoer. S., 2900.
Otok ghangan, Madoer. P., 2900.
Ǫtok kalèpat, Madoer. S., 284.
Ǫtok sabhoek, Madoer. B., 284.
Ǫtok tjèna, Madoer. S., 284.
Otot-òtòtan, Jav., 2773.
Owaän, Tenimbar, 2719.
Ǫwah, Sas., 1322.
Ǫwar, Soend., 1550.
Ǫwar gĕdè, Soend., 1550.
Ǫwar leutik, Soend., 1551.
Owar naga, Soend., 1551.
Owé, Gajo, 539.
Owé djĕrnang, Gajo, 1016.
Owé lilèn, Gajo, 555.
Owé oedang, Gajo, 546.
Owé pĕdéh, Gajo, 555.
Owé sĕgeu, Gajo, 560.
Owi, Daj., Endeh, 1107.
Owi bawoi, Daj. Z. O. Born., 1116.
Owi béhas, Daj. Z. O. Born., 1120.
Ǫwi soeman, Daj. Z. O. Born., 1108.
Owoejaän, Alf. Min. Tonsaw., 2891.

P.

Paädas, Alf. Min., 2663.
Paäjap, Alf. Min. T. P., 1507.
Paäjap koelò, Alf. Min. T. P., 1509.
Paäjap makajoe, Alf. Min. T. P., 1454.
Pàäla, Madoer., 2382.
Pàäla babinèk, Madoer., 2382.
Pàäla lalakèk, Madoer., 2372.
Paämpaäs, Alf. Min., 2704.
Paäng, Balin., 5.
Paäpang, Alf. Min. Bent., 1560.
Paäratoekalé, Alf. Asil., Hila, 1892.
Pàda-pàdang, Boeg., 224.
Pàdadà, Boeg., Lamp., Makas., 3189.
Padàka, Boeg., 297.
Padang, Bat., 1259.
Padang aroem, Balin., 228.
Padang babad sanoer, Balin., 228.
Padang dĕrman, Balin., 335.
Padang drĕman, Balin., 335.
Padang gĕtap, Balin., 2313.
Padang kasna, Balin., 1668.
Padang kasna rangkĕp, Balin., 1668.
Padang kawat, Balin., 970.
Padang koewangi, Balin., 228.
Padang lĕpas, Balin., 970.
Padang moeloek-moeloek, Balin., 2847.
Padang rasò, Balin., 2693.
Padang rĕsi, Balin., 228.
Padang sila, Bat., 1259.
Padang tjandana, Balin., 228.
Padang tjĕkoeh, Balin., 2510.
Padang toendak, Balin., 3434.
Padara, Boeg., 2371.
Padé, Atjeh, 2512.
Padé leukat, Atjeh, 2513.
Padei, Daj. Z. O. Born., 2512.
Padi, Balin., Madoer., Mal., 2512.
Padi palòtan, Madoer., 2513.
Padi poeloet, Mal., 2513.
Pàdjang, Madoer., 3242.
Padma, Balin., 2464.
Padma, Jav., 2941.
Padoe, Manggarai, Sika, 665.
Padoe pèjo, Biman., 1268.
Padoepa, Alf. Min. T. S., 1550.
Paé, Alf. Tom., 2512.
Paé poelo, Alf. Tom., 2513.
Paè-paè, Makas., 3552, 3557.
Paĕlĕpan in ĕndo, Alf. Min. T. P., 2431.
Paéné, Alf. Z. Cer., 665.
Paét, Bat. Mand., 2700.
Paga gadoeĕng, Minangk., 679.
Paga-paga, Minangk., 1985.
Paga-paga rimbò, Minangk., 3499.
Pàgagà, Makas., 1852.
Pagagò, Minangk., 1852.
Pagar, Mal., 1913.
Pagar anak, Mal., 1913.
Pagar anak bĕtina, Mal., 1913.
Pagar anak djantan, Mal., 1634.
Pagar anak hitam, Mal., 1913.
Pagar anak mĕrah, Mal., 1913.
Pagar-pagar, Mal., 1985.
Pagé, Bat. Dair., 2512.
Pagé poeloet, Bat. Dair., 2513.
Pagòro, Boeg., 978, 1256.
Paha, Watoeb., 2512.
Pahalo, Lamp. Ab., 2382.
Pahanap, Alf. Min. T. L., 293.
Pahanap rintĕk, Alf. Min. T. L., 1507.
Pahawĕng, Alf. Min. T. B., 1555.
Pahawĕng ing kòkò, Alf. Min. T. B., 1556.
Pahĕpa, Sangi, 513.
Pàhi, Bonth., 1040.
Pahir, Alf. Min. T. L., 1987.
Pahir ing kawok, Alf. Min. T. L., 1555.
Pahir ing kòkò, Alf. Min. T. L., 1556.
Pahir mĕa, Alf. Min. T. L., 1987.
Pahir poeti, Alf. Min. T. L., 1987.
Pahir rintĕk, Alf. Min. T. L., 1987.
Pahir sĕla, Alf. Min. T. L., 1987.
Pahja, Balin. Semb., 2336.
Pahja landa, Balin. Semb., 2108.
Pahoe, Bat. Dair., 1537.
Pahoeli, Alf. Min., 1948.
Pai, Midd. Sum., 2512.

Païdoeh, Balin., 1852.
Païta, Soend., 2336.
Païtan, Jav., 2610.
Paja, Balin., 2336.
Paja nĕnipi, Balin., 3359.
Paja nipi, Balin., 3359.
Paja poeh, Balin., 828.
Paja poeöeh, Balin., 828.
Paja tandoek, Balin., 2108.
Pajoem, Lamp., 191.
Pajoeng ali, Mal., 458.
Pajoi, Alf. Min. Ponos., Bol. Mong., 2512.
Pàka-pòkor, Kisar, 791.
Pakabà, Alf. Min. Bant., 1359.
Pakajoe, Alf. Min. T. P., 1058, 2528.
Pakajoe soesoenéjan, Alf. Min. T. P., 409.
Pakan, Minangk., 1935.
Pakèl, Balin., Jav., 2175.
Pakĕm, Madoer., O. Jav., 2575.
Pakèn, Sas., 2175.
Pakès, Madoer., 1537.
Pakĕwà, Alf. Min. T. B., T. L., T. S., 1359.
Pakĕwà in taloen, Alf. Min. T. L., 1360.
Pakĕwa in taloen, Alf. Min. T. P., 1365.
Pakĕwà ing kòkò, Alf. Min. T. B., T. L., 1378.
Pakĕwà ing kòkò rangdang, Alf. Min. T. B., 3452.
Paki adji, Minangk., 962.
Pakis, Balin. Kr., Jav., Sum. W. K., 1537.
Pakis adji, Jav., 962.
Pakis bang, Jav., 462.
Pakis dadoe, Jav., 462.
Pakis doewitan, Jav., 1173.
Pakis galar, Jav., 171.
Pakis kawat, Jav., 2113.
Pakis kĕbo, Jav., 234.
Pakis kidang, Jav., 372.
Pakis tandoek mĕndjangan, Jav., 2776.
Pakis wangi, Sum. W. K., 2782.
Pakis wilis, Balin. Kr., 368.
Pakma, Madoer., Mal., 2941.
Pakò hadjhi, Madoer., 962.
Pakoba, Mal. Men., 1359.
Pakoe, Alf. Min., Balin., Boeg., Makas., Mal., Minangk., Soend., 1537.
Pakoe adji, Mal., 962.
Pakoe aloes, Soend., 728.
Pakoe ampoetoe, Balin., 962.
Pakoe areuj, Soend., 2451.
Pakoe bàdak, Soend., 962.
Pakoe bàlàwò, Boeg., Makas., 599.
Pakoe bangkong, Soend., 2190.
Pakoe bĕnar, Mal., 236.
Pakoe bijawak, Mal., 366.
Pakoe daging, Soend., 2006.
Pakoe djoekoet, Balin., 368.
Pakoe doedoewitan, Soend., 1173.
Pakoe gading, Mal., 362.
Pakoe gadjah, Mal., 954.
Pakoe hadji, Balin., Mal., Soend., 962.
Pakoe hajok, Lamp., 962.
Pakoe haroepat, Soend., 3290.
Pakoe hitam paja, Mal., 954.
Pakoe hoerang, Soend., 462.
Pakoe hoerang leutik, Soend., 1044.
Pakoe ingka, Balin., 171.
Pakoe ikan, Mal., 462.
Pakoe itam, Mal. Amb., 953.
Pakoe kadàka, Soend., 2777.
Pakoe kàdal, Soend., 1044.
Pakoe kasè, Tim., 1941.
Pakoe kawat, Mal., Soend., 2113.
Pakoe kawèk, Minangk., 2113.
Pakoe kĕbaoo, Mal. Bengk., 234.
Pakoe kĕmbang, Soend., 1163.
Pakoe kidjang, Mal., 372.
Pakoe kikir, Mal., 364.
Pakoe kilat, Mal., 2449.
Pakoe koening, Vulg. Mal., 363.
Pakoe kroetoeg, Balin., 962.
Pakoe lalaj, Soend., 371.
Pakoe lalaj leutik, Soend., 369.
Pakoe laoet, Mal., 962.
Pakoe larat, Mal., 29.
Pakoe lĕmidang, Mal., 3226.
Pakoe lĕmpoetoe, Balin., 962.
Pakoe leutik, Soend., 728.
Pakoe loemoet batoe, Mal., 1045.
Pakoe loenat, Tim., 1941.
Pakoe mĕndjangan, Vulg. Mal., 372.
Pakoe mérah, Vulg. Mal., 2092.
Pakoe mĕrak, Mal., 366, 2878.
Pakoe mòdang, Soend., 2877.
Pakoe moending gĕdè, Soend., 234.
Pakoe moending leutik, Soend., 2191.
Pakoe njèrè, Soend., 1046.
Pakoe njèrè gĕdè, Soend., 2450.
Pakoe njèrè leuweung, Soend., 1043.
Pakoe oeban, Mal., 2450.
Pakoe oedang, Balin., 462.
Pakoe oelar, Mal., 462.
Pakoe oentjal, Soend., 372, 2776.
Pakoe pahat, Mal., 954.
Pakoe pajoeng, Soend., 1758.
Pakoe pajoeng leutik, Soend., 486.
Pakoe pandan, Mal., 370.
Pakoe pinang, Mal., 2450.
Pakoe prapak, Sas., 335.
Pakoe ramboet, Vulg. Mal., 2117.
Pakoe randi, Balin., 462.
Pakoe ranè, Soend., 3102.
Pakoe rantjang, Soend., 1097.
Pakoe rĕsam, Mal., 1637.
Pakoe rĕsam loemoet, Mal., 726.
Pakoe rĕsam padi, Mal., 726.
Pakoe roesa, Mal., 372.
Pakoe sĕpat, Soend., 2817.
Pakoe tambaga, Soend., 2488.
Pakoe tandjoeng, Mal., 236.
Pakoe taratè gĕdè, Soend., 2818.
Pakoe taratè leutik, Soend., 30.
Pakoe tĕmbaga, Mal., 360.
Pakoe tihang, Soend., 171.
Pakoe tihang beureum, Soend., 173.
Pakoe tihang beureum gĕdè, Soend., 173.
Pakoe tihang beureum leutik, Soend., 2819.
Pakoe tihang bòdas, Soend., 172.
Pakoe tihang boeloe, Soend., 361.
Pakoe tihang hideung, Soend., 955.
Pakoe tihang kònèng, Soend., 2515.
Pakoe tihang tambaga, Soend., 956.
Pakoe tijang, Mal., 171.
Pakoe tikoes, Vulg. Mal., 599.
Pakoe tjaj, Soend., 717.
Pakoe tjarĕm, Balin., 1097.
Pakoe tjaroelang, Soend., 2821.
Pakoe tjatjing, Soend., 2820.
Pakoe tjoetjoek, Soend., 1093.
Pakoe tjòkèh, Soend., 365.
Pakoe ton, Tim., 2984.
Pakoe walèt, Soend., 2821.
Pakoe wangi, Mal., 2782.
Pakoedara, Boeg., 937.
Pakoero, Alf. Amb., 2295.
Pakoewa, Alf. Min. Bent., 1359.
Pal, Tim., 2382.

Pala, Alf. Asil., Har., Hila, Min., Boeg., Jav., Makas., Mal., Soend., Sas., 2382.
Pàla, Alf. Boer., 2512.
Pala alĕ, Boeg., 2374.
Pala boekit, Mal., 2377.
Pala boeroeng, Mal. Mol., 2402.
Pala bòrong, Makas., 2374.
Pala djantan paja, Mal., 2378.
Pala goenoeng, Mal. Mol., 2385.
Pala hoetan, Mal., 2380.
Pala in taloen, Alf. Min. T. L., 2374.
Pala kanari, Mal. Mol., 2373.
Pala koeroeng, Sas., 1150.
Pala làki-làki, Mal. Mol., 2381.
Pala manoe, Alf. Cer., Oel., 2402.
Pala mĕdon, Balin., 1150.
Pala mèjong, Makas., 3357.
Pala oetan, Mal. Mol., 2374.
Pala papoewa, Mal. Mol., 2372.
Pàla pòlot, Alf. Boer., 2513.
Pala radja, Mal. Mol., 2398.
Pala ròmang, Makas., 2374.
Paladjaoe, Minangk., 2949.
Palagha, Madoer. B., 199.
Palagò, Minangk., 199.
Palahlar, Soend., 1146.
Palahlar beurit, Soend., 2207.
Palahlar minjak, Soend., 1150.
Palai, Mal., 1182.
Palalo, Alf. N. Laoet, Sap., 2382.
Palam, Sum. W. K., 2169.
Palang, Alf. Min. Ponos., Sangi, 2382.
Palang kòhoejangan, Alf. Min. Ponos., 2374.
Palangò, Alf. Min. T. P., 2497.
Palangò i lawànan, Alf. Min. T. P., 2497.
Palangò kètè, Alf. Min. T. P., 2497.
Palangò raindang, Alf. Min. T. P., 2798.
Palangò sĕla, Alf. Min. T. P., 2497.
Palas, Daj. Z. O. Born., Mal., 2037.
Palas batoe, Mal., 2040.
Palas goenoeng, Mal., 2039.
Palas padi, Mal., 2039.
Palas rawang, Mal., 2042.
Palas tikoes, Mal., 2036.
Palàsa, Madoer., Soend., 531.
Palàsàri, Soend., 188.
Palàsàri bòdas, Soend., 731.
Palàsàri gĕdè, Soend., 188.
Palàsàri lalàki, Soend., 734.
Palawas, Alf. Min. T. L., T. S., 1379.
Palawi, Daj. Kat., 178.
Palawoe, Biman., 3110.
Palawoe boera, Biman., 3110.
Palawoe kèta, Biman., 3110.
Palè, Goront., 2512.
Palè mèjong, Boeg., 3357.
Palè-palè, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 2578.
Palèh, Minangk., 2037.
Palèlè, Alf. Min. T. P., 2364.
Palèn, Alf. Min. T. P., 2504.
Palèn in tjawok, Alf. Min. T. P., 1151.
Palia, Rotin., 2336.
Palili, Makas., 884.
Palipit, Alf. Min. Tonsaw., 2337.
Palò, Minangk., 2382.
Palò rimbò, Minangk., 2393.
Paloe, Alf. Z. Cer., 1595.
Patoengpoeng, Soend., 1382.
Pàlolo, N. Guin. 4 R., 3169.
Pàlòpò, Boeg., 2358.
Palòtan, Madoer., 2513.
Palowas, Alf. Min. T. P., 1356.
Pàmàdòng, Boeg., 2953.
Pamanggoe, Soemba, 1573.
Pamarai, Bat., 721.
Pamĕlĕsijan, Alf. Min. T. L., Tonsaw., T. P., T. S., 2799.
Pamĕlĕsijan leòs, Alf. Min. T. L., 2655.
Pamĕlĕsijan rintĕk, Alf. Min. T. P., 2800.
Pamĕlĕsijan sĕla, Alf. Min. T. L., 154, 2799.
Pamĕlĕsijan sĕla, Alf. Min. T. P., 2323.
Pàmoekoesoe, Makas., 2723.
Pamoeli, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., 501.
Pamoeli in tasik, Alf. Min. T. B., T. L., 657.
Pamoeli in tasitj, Alf. Min. T. P., 657.
Pamolo, Alf. Sap., 411.
Pampaning, Mal. Z. O. Born., 2911.
Pampoeng, O. Jav., 2142.
Pana, Atjeh, 348.
Panaga, Daj. Z. O. Born., 580.
Panah, Atjeh, 348.
Panak in dèkat, Alf. Min. T. P., 1257.
Pananaän, Alf. Min. T. L., 3297.
Panang, Alf. Min. T. P., 1233.
Panas, Atjeh, 348.
Pànàsà, Boeg., 348.
Panàsà, Makas., 196.
Panda, Soemba, 2557.
Panda djawa, Soemba, 218.
Pandakaki, Balin., 2452.
Pandam, Minangk., 2787.
Pandan, Balin., Bat., Jav., Madoer., Mal., Soend., 2557.
Pandan aroem, Balin., 2569.
Pandan bangkoewang, Bat., 2558.
Pandan bĕbaoe, Vulg. Mal., 2569.
Pandan djaoe, Bat., 2569.
Pandan doeri, Madoer., Vulg. Mal., 2562.
Pandan ĕri, Jav., 2562.
Pandan goenoeng, Mal. Amb., 2571.
Pandan haroem, Midd. Sum., 2569.
Pandan kĕtjil, Vulg. Mal., 2565.
Pandan laïs, Mal. Bill., 2558.
Pandan laoet, Mal., Soend., 2562.
Pandan laoet gĕdè, Soend., 2573.
Pandan laoet leutik, Soend., 2570.
Pandan lawok, Lamp., 2562.
Pandan lĕngis, Balin. Kr., 2565.
Pandan mèrah, Mal. Amb., 1570.
Pandan minjak, Balin., 2565.
Pandan na toenoe, Bat., 2559.
Pandan na tonoe, Bat., 2559.
Pandan nòrè, Madoer., 2562.
Pandan oetan, Mal. Amb., 2574.
Pandan ong, Balin., 2569.
Pandan pasir, O. Jav., 2570.
Pandan pòdhak, Madoer., 2567.
Pandan poedak, Mal., 2567.
Pandan rampè, Soend., 2569.
Pandan rampè gĕdè, Soend., 2569.
Pandan rampè leutik, Soend., 2569.
Pandan rĕmpai, Mal., 2569.
Pandan rasaoe, Mal., 2563.
Pandan raso, Bat., 2563.
Pandan ròòm, Madoer., 2569.
Pandan samak laoet, Soend., 2570.
Pandan sarèngsòng, Soend., 2560.
Pandan tali, Mal. Amb., 1568, 1570.
Pandan tijang, Jav. Kr., 2569.
Pandan tikar, Vulg. Mal., 2558.
Pandan tikoes, Mal., 2572.
Pandan wangi, Mal. Batav., 2569.
Pandan wong, Balin., Jav. Ng., 2569.
Pandang, Makas., Mal. Amb., 2557.
Pandang àsimbòlèng, Makas., 218.

Pandang bàoe, Makas., 2569.
Pandang boengà, Makas., 2567.
Pandang djaï, Makas., 218.
Pandang djawà, Makas., 74.
Pandang goenoeng, Mal. Amb., 2561.
Pandang kastoeri, Mal. Amb., 2567.
Pandang katinting, Makas., 218.
Pandang nikanrè, Makas., 218.
Pandang poedà, Makas., 2567.
Pandang rampè, Makas., 2569.
Pandang ràpò, Makas., 218.
Pandang sabè, Makas., 218.
Pandarahan, Minangk., 2401.
Pandĕrman, Jav., 335.
Pandhijang, Madoer., 3557.
Pandja, Biman., 665.
Pandjalin, Jav., 539.
Pandjatos, Jav. Kr. D., 539.
Pandjawar, Soend., 2894.
Pandjhalèn, Kang., 539.
Pandjhalin, Madoer., 539.
Pandjhalin batò, Madoer., 554.
Pandjhalin tjatjèng, Madoer., 544.
Pandji, Minangk., 1295.
Pandjòë, Atjeh, 1295.
Pandjoi, Atjeh, 1295.
Pandoöng, Daj. Kat., 2487.
Panĕ, Boeg., 196.
Panè djawà, Makas., 1604.
Panègowang, Jav., 1852.
Panèra, Bonth., 2087.
Pangalo, Alf. Min. T. B., T. L., T. S., 2497.
Pangalo wĕroe, Alf. Min. T. L., 2610.
Pangàsa, Alf. Min. T. P., 1364.
Pangàsa sĕla, Alf. Min. T. P., 737.
Pangè, Bat., 2575.
Panggaga, Balin. Kr., 1852.
Panggala, Watoeb., 2181.
Panggang, Jav., Soend., 1781.
Panggang, Soend., 492.
Panggang bàdak, Soend., 285.
Panggang boeloe, Soend., 1778.
Panggang goenoeng, Soend., 1776.
Panggang piït, Soend., 287.
Panggang poejoeh, Soend., 1772.
Panggang ranti, Soend., 492.
Panggang sèrèm, Soend., 2142.
Panggang tjĕrmè, Soend., 286, 2552.
Panggang tjoetjoek, Soend., 3357.
Panggjan, Balin., 949.
Panggjan lawak, Balin., 949.
Panggoh, Gajo, 322.
Pangi, Alf. Min., Balin., Bat. Dair., Boeg., Daj. Z. O. Born., Makas., Mal. Mol., 2575.
Pangi, Daj. Kat., 2175.
Pangir, Bat., 125.
Pangkoi i noenoek, Bol. Mong., 1442.
Pangkoi im bangò, Bol. Mong., 830.
Panglaj, Soend., 3557.
Pangoe, Alf. Min. Tonsaw., 1537.
Pangòkò, Makas., 978, 1256.
Pangpoeng, Balin., 1899.
Pangsar, Soend., 1447.
Paniëng-paniëng, Minangk., 2911.
Paniëng-paniëng ramboetan, Minangk., 2448.
Paniëng-paniëng rasak, Minangk., 2931.
Panisi, Boeg., 669.
Panjaoerĕng, Boeg., 884.
Panoewiran, Alf. Min. T. L., 2034.
Panrĕng, Boeg., 2557.
Panrĕng alĕ, Boeg., 2567.
Panrĕng bàoe, Boeg., 2569.
Panrĕng djawà, Boeg., 74.
Panrĕng madoeri, Boeg., 218.
Panrĕng masimpòlong, Boeg., 218.
Panrĕng pantjaï, Boeg., 218.
Panrĕng rijanrè, Boeg., 218.
Panrĕng sabè, Boeg., 218.
Pantat oelat, Mal., 2264.
Pantat oelat poetih, Mal., 1815.
Pantjal, Jav., 3140.
Pantjal kidang, Jav., 89, 97.
Pantjaloehoer, Mal., Soend., 1050.
Pantjar, Sas., 2004.
Pantjar aïk, Sas., 1878.
Pantjar matahari, Sum. W. K., 2364.
Pantjar tjina, Sas., 96.
Pantjaringèk, Minangk., 2994.
Pantjaringèk balam, Minangk., 3003.
Pantjènè, Minangk., 665.
Pantji-pantji, Minangk., 2810.
Pantoe, Balin. Kr., 2512.
Pantoen, Balin. Kr., Jav. Kr., 2512.
Pantoeng, Daj. Z. O. Born., 1182.
Pàò, Boeg., Endeh, Madoer., Rotin., Sika, Soemba, 2169.
Pàò daèkò tjàni, Boeg., 2175.
Pàò djĕngki, Boeg., 2091.
Pàò kabinè, Madoer. B., 2175.
Pàò kaèni, Madoer. P., S., 2175.
Pàò kainè, Madoer. P., S., 2175.
Paodi, Loeboe, 2512.
Paoe, Bat., 2166.
Paoe, Bat. Mand., 1537.
Paoe, Sawoe, 2169.
Paoe djonggi, Bat., 2091.
Paoe rara, Bat. Mand., 3226.
Paoeëh, Minangk., 2166.
Paoeh, Atjeh, 2169.
Paoeh, Mal., 2166.
Paoeh djanggi, Mal., 2091.
Paoeh kidjang, Mal., 1902.
Paoeh kidjang djantan, Mal., 1813.
Paoeh mĕntè, Midd. Sum., 1902.
Paoeh pipit, Mal., 524.
Paoeh-paoeh, Mal., 1406.
Paoeh-paoeh bĕtina, Mal., 1402.
Paoeh-paoeh paja, Mal., 1406.
Paok, Sas., 2169.
Pàpa, Boeg., Makas., 962.
Papaè, Alf. Asil., Hila, Z. Cer., 665.
Papaèno, Alf. N. Laoet, Sap., 665.
Papaï, Alf. Boer., 665.
Papaï poen, Alf. Boer., 665.
Papaïno, Alf. Har., 665.
Papaïpal, Alf. Min. T. P., 2320.
Papaïta, Alf. N. O. Halm., Tern., 939.
Papaja, Alf. N. O. Halm., Vulg. Mal., 665.
Papaja mabĕdèka, Alf. N. O. Halm., 665.
Papaja manaoe, Alf. N. O. Halm., 665.
Papaja oetan, Mal. Mol., 2826.
Papajoengan, Soend., 995.
Papakèlan, Alf. Min. T. P., 1976.
Papàkò, Alf. Min. T. P., 2234.
Papàla, Alf. N. W. Halm., 2567.
Papaliaoe, Alf. Z. Cer., 2336.
Pàpampang, Alf. Min. T. B., 1482.
Pàpang, Makas., 2337.
Papanggang, Balin., 1781.
Papanggangan, Soend., 3357.
Papanggil, Mal. W. Born., 811.
Papaoe, Alf. Sap., 665.
Pàpàradà, Boeg., 460.
Paparè, Balin., 2106.
Paparè alasan, Balin., 2107.
Paparè amboeloengan, Balin., 828.

Paparèan, Soend., 463.
Papariàno, Alf. N. Laoet, Sap., 2336.
Papariaoo, Alf. Z. Cer., 2336.
Papàsan, Jav., Soend., 827.
Papàsan lalàki, Soend., 828.
Papàsan tjina, O. Jav., 3367*a*.
Pàpàsang, Makas., 827.
Pàpàsoengan, Soend., 3188.
Papatat, Alf. Z. Cer., 1799.
Papatè in tanga, Alf. Min. T. L., 2762.
Papatjèda, Mal. Mol., Tern., 3056.
Papèk, Alf. Min. Bent., 2717.
Papèntoe, Alf. Min. T. P., 568.
Papi, Alf. Amb., 243.
Papi, Alf. Z. Cer., 1671.
Papinjo, Mal. Amb., 934.
Papinjo tikoes, Mal. Amb., 2254.
Paploba, Alf. Boer., 3169.
Papokoer, Alf. Har., Z. Cer., 2295.
Para, Alf. Min. Bant., 2382.
Pàrà, Bonth., 195.
Para-para, Mal., 986.
Pàràding, Makas., 1656.
Parahoeloe, Soend., 197.
Parahoeloe gĕdè, Soend., 197.
Parahoeloe leutik, Soend., 203.
Parak, Alf. Min. T. P., 1765.
Parak, Mal., 208.
Parak kègĕl, Madoer. S., 534.
Paràkè, Bonth., 801.
Paramaoe, Biman., 3138.
Parandji, Soend., 1079.
Parang, Alf. Min. T. P., 939.
Parang, Balin. Semb., 1973.
Parang in tabè, Alf. Min. T. P., 2482.
Parang koelò, Alf. Min. T. P., 482.
Parang loe, Balin. Semb., 1973.
Parang raindang, Alf. Min. T. P., 939.
Parang rintĕk, Alf. Min. T. P., 939.
Parang-parang, Mal., 2509.
Paranggi, Minangk., 936.
Parantji, Minangk., 2181.
Pàràpa, Makas., 3188.
Pàràpa batoe, Makas., 3188.
Parapat, Madoer. S., 3188.
Paràsi, Minangk., 2004.
Paràta, Alf. Min. Tonsaw., 816.
Parawata, Boeton, 404.
Parè, Daj., Makas., Sas., Soend., 2512.
Paré, Endeh, Sika, 2512.
Paré, Jav., 2336.
Paré ajam, Jav., 2336.
Paré alas, Jav. Ng., 2335.
Paré anom, Jav., 661.
Paré oela, Jav., 3359.
Paré pĕloes, Jav., 3359.
Parè poenoe, Makas., 2513.
Paré wana, Jav. Kr., 2335.
Paré wĕloet, Jav., 3359.
Pàrĕgĕs, Alf. Min. T. B., 2182.
Parei, Daj., 2512.
Paréjan kalak, Jav., 2258.
Parèmpang, Boeg., 625.
Parèmpàsa, Makas., 2953.
Parèn, Jav., 2987.
Parèngpèng, Soend., 2131.
Parépa, Alf. Min.. T. B., T. S., 2968.
Pàrĕpa, Boeg., 3188.
Pàrĕpa batoe, Boeg., 3188.
Parépat, Alf. Min. T. L., 2968.
Parĕwei, Alf. Min. Tonsaw., 1360.
Pari, Jav. Ng., Lamp., 2512.
Pari djata, Jav., 2213.
Pari radèn, Jav., 374.
Pariĕk, Minangk., 2291.
Parija, Alf. Min., Biman., Boeg., Madoer., Makas., Mal., Soend., 2336.
Parija anom, Madoer., 661.
Parija boelan, Mal., 662.
Parija dambot, Alf. Min. T. S., 2366.
Parija djawà, Makas., 2108.
Parija hawara, Soend., 2106.
Parija hoetan, Mal., 2335.
Parija in dèkat, Alf. Min. T. P., 2336.
Parija in taloen, Alf. Min. T. L., 3488.
Parija kàlàoe, Bonth., 2108.
Parija lambot, Alf. Min. T. B., T. P., 2336.
Parija leuheur, Soend., 2106.
Parija leuweung, Soend., 2335.
Parija timòmor, Alf. Min. T. P., 2106.
Parija woelèlèn, Alf. Min. T. B., T. S., 2106.
Parijan, Daj. Z. O. Born., 1.
Parijan salòjon, Alf. Min. Ponos., 815.
Parijò, Minangk., 2336.
Parijò gadiĕng, Minangk., 2336.
Paring, Daj. M., 404.
Paripoefoe, Enggano, 32.
Parira, Bat., 2604.
Paritan, Aroe, 2719.
Paritoekàno, Alf. Har., 1892.
Parò-parò, Minangk., 986.
Paroe, Alf. Z. Cer., 1595.
Paroe hinai, Minangk., 1878.
Paroe-paroe anggang, Minangk., 1236.
Paroe-paroe ĕnggang, Mal., 1236.
Paroempoeng, Balin., 1382.
Paroengpoeng, Balin., 1382.
Paroepoeĕk, Minangk., 1767.
Paroepoek, Alf. Min. T. P., 2867.
Paroepoek, Bat., 1382.
Paroi, Daj., 2512.
Paronggè, Biman., 2345.
Parongpong, Madoer., 1382.
Paròpa, Biman., 3188.
Partjò, Minangk., 2541.
Pas-kapàsan, Madoer., 2165.
Pàsa, Alf. Min. T. L., 3531.
Pàsa, N. Guin. 4 R., 3465.
Pàsa woera, Soemba, 2203.
Pàsa wora, Soemba, 2203.
Pasagi, Alf. N. Laoet, 918.
Pàsak bĕras-bĕras, Mal., 92.
Pàsak katjoeng, Mal., 2835.
Pàsak kĕrai, Mal., 1189.
Pàsak lingga, Mal., 1184.
Pàsak lingga djantan, Mal., 3497.
Pàsak lingga mèrah, Mal., 3497.
Pàsak mèrah, Mal., 92.
Pàsal, Alf. Z. Cer., 3465.
Pàsal, Mal., 305.
Pàsal hatoe, Alf. Z. Cer., 1976.
Pàsàlo, Alf. N. Laoet, Sap., 3465.
Pàsàlo hatoel, Alf. Oel., 1976.
Pàsan, Alf. Min., 14.
Pàsang, Jav., Madoer., Soend., 2911.
Pàsang baloeng, Jav., 2915.
Pàsang batoe, Soend., 2933.
Pàsang bòdas, Soend., 2921.
Pàsang djambè, Jav., 2919.
Pàsang djambè, Soend., 2928.
Pàsang djangkar, Soend., 2930.
Pàsang èmprit, Jav., 2924.
Pàsang gĕdè, Soend., 2928.
Pàsang hiris, Soend., 2919.
Pàsang kajang, Soend., 2934.
Pàsang kalimbòrot, Soend., 2930.

Pàsang kapoer, O. Jav., 2929.
Pasang kòpèjah, Soend., 2932.
Pàsang lalàki, Soend., 2920.
Pàsang laoet, Soend., 2925.
Pàsang minjak, Soend., 2929.
Pàsang soengoe, Jav., 2921.
Pàsang soesoe, Soend., 2933.
Pàsang tjèlèng, Soend., 2935.
Pàsang tjòtjok, Soend., 2914.
Pàsar, Alf. Har., 3465.
Pàsar, Daj. Z. O. Born., 2004.
Pàsar hatoe, Alf. Har., 1976.
Pasijow, Alf. Min. Tonsaw., T. P., 710.
Pasijow boedò, Alf. Min. Tonsaw., 710.
Pasijow koelò, Alf. Min. T. P., 710.
Pasijow mèha, Alf. Min. Tonsaw., 707.
Pasijow raindang, Alf. Min. T. P., 707.
Pasilan, Mal. Batav., 2096.
Pasòlon, Alf. Min. T. P., 2202.
Pàsong, Atjeh, 307.
Paspàsan, Balin., 827.
Paspàsan, Madoer., 828.
Pasra, Soend., 2626.
Pastèla, Bat. Dair., 665.
Pàtà toelang, Makas., Mal. Men., 1389.
Patagoe, Alf. Min. Tonsaw., 1964.
Patah kĕmoedi, Mal., 1268, 3203.
Patah toelang, Mal., 1389.
Pataha 'mpori, Biman., 229.
Patai, Minangk., 2601, 2755.
Patai bilalang, Minangk., 2752.
Patai papan, Minangk., 2603.
Patai rimbò, Minangk., 71, 2765.
Patai tjàtjang, Minangk., 71, 2536.
Patat, Soend., 2679.
Patat lipoeng, Soend., 2677.
Patat sagoe, Soend., 2188.
Patat soerat, Soend., 2678.
Patatas, Alf. Amb., 1892.
Patatas kawiï, Alf. Amb., 1892.
Patatas kongkiï, Alf. Amb., 1892.
Patatas mantĕroeï, Alf. Amb., 1892.
Patatas nia, Alf. Amb., 1892.
Patatas patoekalo, Alf. Amb., 1892.
Patawakoean, Alf. Min. T. L., 320.
Patei, Minangk., 2601.
Patèka, Mal. Amb., Tim., 784.
Patèkèn, Madoer., 1388.
Patèkèn tjèna, Madoer., 1857.
Patènè, Makas., 2297.
Pati lalĕr, Jav., 2700.
Pati oela, Jav., 2494.
Patikan, Jav., 1387, 1388.
Patikan tjina, Jav., 1857.
Patimaral, Alf. W. Cer., 2984.
Patjah, Balin., 2004.
Patjar, Balin., Daj. Samp., Madoer., 2004.
Patjar, Jav., Soend., 2357.
Patjar banjoe, Jav., 1878, 1944.
Patjar bĕlanda, Vulg. Mal., 2407.
Patjar goenoeng, Jav., 89.
Patjar koekoe, Jav., Soend., 2004.
Patjar leuweung, Soend., 1878.
Patjar pĕtok, Balin., 2004.
Patjar prĕntil, Jav., 96.
Patjar tjèna, Madoer., 96.
Patjar tjina, Balin., Mal. Batav., 96.
Patjar tjoelam, Jav., 96.
Patjar tjoelan, Soend., 96.
Patjar tjoelan beureum, Soend., 96.
Patjar tjoelan bòdas, Soend., 96.
Patjar toja, Balin., 1878.
Pàtjàra, Makas., 2004.
Patjàran, Jav., 1284.
Patjè, Jav., Sas., Soembawa, 2343.
Patjè-patjè, Soend., 2028.
Patjĕkan, Balin. Kr., 1180.
Patjĕtan, O. Jav., 3204.
Patjĕtan òjod, O. Jav., 3204.
Pàtji, Boeg., 2004.
Pàtji-pàtji, Sas., 520.
Pàtji-pàtji, Balin., Mal. Batav., 2028.
Pàtjing, Jav., Soend., 890.
Pàtjing tawa, Jav., 890.
Pàtjing tawar, Soend., 890.
Pàtjiri, Boeg., 3321.
Pàtjo, Makas., 847.
Pàtjoel gòwang, Soend., 1852.
Pàtjoeng, Soend., 2575.
Patma, Mal., Soend., 2427.
Patodo, Alf. Min. Bant., 3011.
Patodo batoerinei, Alf. Min. Bant., 3011.
Patodo mabida, Alf. Min. Bant., 3011.
Patodo mahèndèng, Alf. Min. Bant., 3011.
Patodo pèha, Alf. Min. Bant., 3010.
Patòdoe, Goront., 3011.
Patoek bangkong, Soend., 239.
Patoek gàgak, Soend., 860.
Patoek manoek, Soend., 2333.
Patoek manoek lĕmboet, Soend., 2331.
Patoek sĕnggoeloeng, Lamp., 867.
Patoekoe, Mal. Men., 962.
Patoemboe, Alf. Min. T. L., 1605.
Pàtoeng, Boeg., 1589.
Patoeng, Sangi, 1622.
Patoeng boelawan, Bol. Mong., 1622.
Patòkò, Tern., 962.
Patol, Alf. N. Laoet, Sap., 2175.
Pàtòlà, Biman., Boeg., Makas., Sika, 2106.
Pàtòlà alĕ, Boeg., 2107.
Pàtòlà gàdjà, Boeg., Makas., 3335.
Pàtòlà oela, Boeg., 3359.
Pàtòlà oelàra, Makas., 3359.
Pàtòlà ròmang-ròmang, Makas., 2107.
Patònon, Alf. Min. T. P., 895.
Patrakombala, Soend., 534.
Patramĕnggala, Jav., 534.
Pawa, Solor, 2169.
Pawang, Mal., 815.
Pawang boenga, Mal., 811.
Pawĕn, Alf. Boer., 2169.
Pawĕng, Alf. Min. T. S., 1555.
Pawĕng ing kòkò, Alf. Min. T. S., 1556.
Pawĕng parangan, Alf. Min. T. S., 1991.
Pàwò, Bonth., Saleijer, 2169.
Pàwò djangki, Makas., 2091.
Pè-apè, Madoer., 381.
Pèda soela, Alf. N. O. Halm., 2188.
Pĕdada, Jav., Mal., 3188.
Pĕdal itik, Mal., 1846.
Pèdang, Sika, Solor, 218.
Pĕdĕndang, Mal., 2615.
Pĕdĕs, Soend., 2736.
Pĕdĕs leuweung, Soend., 2721.
Pĕdĕsan, Balin. Kr., 648.
Pĕdjatei, Mal. W. Born., 720, 1716.
Pĕdji, Balin., 2898.
Pĕdoo, Alf. Min. T. P., 1403.
Pĕgaga, Atjeh, 1852.
Pĕgagan, Mal. Batav., 1852.
Pĕgat sèh, Jav., 398.
Pĕgat sih, Jav., 398.
Pègè, Bat., Loeboe, 3556.
Peirol, Babar, 830.
Pèjambang, Mal. W. Born., 2751.
Pĕjapèh, Madoer., 2751.

Pěkak, Mal., 1874.
Pěkalawa, Alf. N. Laoet., 1318.
Pěkalawa latoe, Alf. N. Laoet., 1318.
Pěkan, Mal., 1935.
Pěkan bětina, Mal., 1935.
Pěkan djantan, Mal., 1935.
Pěkan hoetan, Mal., 1931.
Pěkan paja, Mal., 1426.
Pěkola tjangèh, Atjeh, 2314.
Pěla, Jav., 1185.
Pělaga, Mal., 199.
Pělai, Mal., 1182.
Pélak, Rotin., 3550.
Pělang, Balin., 7.
Pèlang, Balin., 58.
Pèlang, Madoer., 7.
Pělangas, Midd. Sum., 277.
Pělangkongan, Madoer., 3458.
Pělas, Lamp., 1484.
Pělas, Sas., 1514.
Pělasari, Mal., 188.
Pělasèngé, Rotin., 1318.
Pělawan, Lamp., Mal., 3378.
Pělawan běloekar, Mal., 3378.
Pělawan běroek, Mal., 1397.
Pělawan boeboer, Mal., 3378.
Pělawan poetih, Lamp., 3379.
Pělawan toedak, Mal. Bill., 1930.
Pělèh, Madoer., 3248.
Pělěm, Balin. Semb., Jav., Lamp. Ab., 2169.
Pělěm poh, Jav., 2166.
Pělěnda, Balin., 1309.
Pělèng, Boeg., 135.
Pělěng kàliki, Boeg., 1941.
Pělěng kàliki djěra, Boeg., 2984.
Pělèr kambing, Madoer., Mal., 3043.
Pělèr kambing sědjoek, Mal., 3042*a*.
Pělèr moesang, Mal., 1419.
Pèlèt sědangan, Balin., 3438.
Pèlò, Minangk., 1892.
Pèlò gadoeěng, Minangk., 3175.
Pěloek, Lamp., Mal., 2652.
Pěloek hantoe, Mal., 2653.
Pěloeloek, Mal., 322.
Pěloempang abang, Mal. Pal., 55.
Pěloempang hitam, Mal., 55.
Pěloempang poetih, Mal., 1986.
Pěloengpoeng, Mal. Batav., 1382.
Pěloes, Jav., 1737.
Pěloes, Soend., 1973.
Pělok djěnggi, Jav., 2091.
Pělom, Lamp. Pab., 2169.
Pèlong, Madoer., 2769.
Pělos, Madoer., 1737.
Pěmanggoe, Soemba, 1573.
Pěmědas, Koetei, 3556.
Pèn, N. Guin. Noemf., 1796.
Pèna, Tim., 3550.
Pěnaga, Mal., 580.
Pěnaga batoe, Mal., 586.
Pěnaga hitam, Mal., 894.
Pěnaga koenjit, Mal., 2284.
Pěnaga lilin, Mal., 2284.
Pěnaga paja, Mal., 1952.
Pěnaga poetih, Mal., 2284.
Pěnagò, Lamp., 580.
Pènang, Madoer., 315.
Pènang bàtang, Madoer. P., 315.
Pènang ghaltèk, Madoer. S., 315.
Pènang kandawar, Madoer. S., 2709.
Pènang malòkok, Madoer. P., 315.
Pènang rambaj, Madoer. P., 315.
Pěnang rantèh, Madoer., 2709.
Pènang ròòni, Madoer. S., 315.
Pěnasalan, Alf. Min. Tonsaw., 895.
Pěnawar djambò, Jav., 756.
Pěnawar djambi, Mal., 756.
Pěnawar hitam, Mal., 1680.
Pěnawar mèrah, Mal., 3539.
Pěnawar pahit, Mal., 1395.
Pěnawar poetih, Mal. Pal., 3186.
Pěnawar radja, Mal., 3185.
Pěndarah, Mal., 2401.
Pěndarah babi, Mal., 2383.
Pěndarah batoe, Mal., 2400.
Pěndarah boekit, Mal., 2376.
Pěndarah hidjaoe, Mal., 2397.
Pěndarah hitam, Mal., 2396.
Pěndarah kèkèk, Mal., 2390.
Pěndarah laoet, Mal., 2385.
Pěndarah padi, Mal., 2395.
Pěndarah paja, Mal., 2375.
Pěndarah tandoek, Mal., 2379.
Pěndarahan, Sum. W. K., 2380.
Pěndjalin, Balin. Semb., Jav., Mal. Pal., 539.
Pěndjalin boental, Jav., 560.
Pěndjalin kòkrok, Jav., 559.
Pěndjalin landak, Mal. Pal., 1023.
Pěndjalin latoeng, Jav., 541.
Pěndjalin malam, Jav., 558.
Pěndjalin pòrong, Jav., 560.
Pěndjalin sěgò, Mal. Pal., 560.
Pěndjalin sèlang, Jav., 1020.
Pěndjalin slatoeng, Jav., 541.
Pěndjalin tingal, Jav., 560.
Pěndjalin tjatjing, Jav., 544.
Pěndjalin wělatoeng, Jav., 541.
Pěndjalin woeloeh, Jav., 1028.
Pěndjalin woeroek, Jav., 2965.
Pěndjalinan, Jav., 1294, 1710, 2322.
Pěndjělang, Balin., O. Jav., 885.
Pěndjělangan, O. Jav., 1856.
Pěndjěloewang, Midd. Sum., 884.
Pěndoe, Alf. Min. T. P., 1403.
Pěnè, Tim., 3550.
Pěnè djawà, Boeg., 1604.
Pěněko, Enggano, 513.
Pèng-kòpèng, Madoer., 449.
Pěngapoean, Alf. Min. T. P., 3363.
Pěnggaga, Mal., 1852.
Pěnggaga oelar, Mal., 1619.
Pěnggaga tikoes, Mal., 1619.
Pěnggèsèl, Mal., 712.
Pěnggeuleu, Gajo, 936.
Pěnggoeng, Jav., Soend., 423, 2771.
Pěnggong, Gajo, 835.
Pěngilom, Lamp., 3396.
Pěngindon taäkoes, Alf. Min. T. P., 3066.
Pèngka, Makas., 2483.
Pěngow, Alf. Min. T. P., 477.
Pěnia, Tim., 2336.
Pěning-pěning, Mal., 2911.
Pěning-pěning bagan, Mal., 2934.
Pěning-pěning boengkoos, Mal., 2933.
Pěning-pěning djantan, Mal., 2916.
Pěning-pěning mèrah, Mal., 2920.
Pěning-pěning poetih, Mal., 2917, 2927.
Pěnjalin, Balin., 539.
Pěnjalin tjatjing, Balin., 544.
Pěnjilang, Kor., 885.
Pěntjaringèk, Minangk., 2994.
Pěntjaringèk balam, Minangk., 3003.
Pěntjěloehoer, Mal., 1050.
Pěntjolap, Mal. W. Born., 519.
Pěpa, Boeg., 547.
Pěpang, Boeg., 2337.

Pĕparé, Balin., 2106.
Pĕparé, Mal. Batav., 2336.
Pĕparé alasan, Balin., 2107.
Pĕparé amboeloengan, Balin., 828.
Pĕparé oetan, Mal. Batav., 2335.
Pĕparèh, Madoer., 2336.
Pépé, Balin., Jav., 2527.
Pĕpé, Rotin., 1442.
Pépé goenting, Balin., 2527.
Pépé-pépé, Makas., 381.
Pépélét, Alf. Min. T. P., 3415.
Pépéngpéngĕn, Alf. Min. T. B., T. S., 2014.
Pĕpĕning, Sum. W. K., 2911.
Pépéos, Alf. Min. Bent., T. P., 3297.
Pépisa, Bonth., 1573.
Pĕpitpit, Alf. Min. T. S., 534.
Pĕpoejoet, Alf. Min. T. S., 960, 3417.
Pĕpoelé, Kisar, 2336.
Pĕpoeloet, Mal., 3417.
Pĕpoeloet bĕtina, Mal., 3136.
Pĕpoeloet kĕtjil, Mal., 3417.
Pĕpoeloet lĕlaki, Mal., 3416.
Pĕpoesoengĕn, Alf. Min. T. L., 3066.
Pĕpoipójĕn, Alf. Min. T. S., 2412.
Péra, Bonth., 195.
Pĕrah, Mal., 1241.
Pĕras, Banda, 247.
Pĕrawàno, Alf. Sap., 1318.
Pĕrawas, Mal., 2058, 2944.
Pĕrèlèk, Soend., 1138.
Pĕrĕng, Madoer., 1092.
Pĕrèng, Kang., Madoer., 404.
Pèrèng, Soend., 1456, 1476.
Pĕrĕng ampèl, Madoer., 412.
Pĕrèng boeloe, Madoer., 407.
Pĕrèng doeri, Madoer. S., 3066.
Pĕrèng ghadhing, Madoer., 411.
Pèrèng lĕmboet, Soend., 1456.
Pĕrèng nòrè, Madoer. B., P., 3066.
Pĕrèng pĕtong, Madoer., 1622.
Pĕrèng talè, Madoer., 405.
Pĕrèng tjaměl, Kang., 412.
Pĕrèng tjèna, Madoer., 408.
Pĕrèng toltol, Madoer., 412.
Pĕrĕnggi, Mal. Bengk., 936.
Pĕrĕpat, Mal., 3188.
Pĕrĕpat boekit, Mal., 2322.
Pĕrĕpat gĕlang, Mal., 2636.
Pĕrĕpat poetih, Mal., 3188.
Pèrèsan, Kisar, 2736.
Pèri, Endeh, 404.
Pĕridja, Koetei, 135.
Pĕrijoek bĕroek, Midd. Sum., 2437.
Pĕrijoek hantoe, Mal., 2404.
Pĕrijoek kĕra, Mal., 2437.
Pĕring, Lamp. Ab., 404.
Pĕring bĕtoeng, Lamp. Ab., 1622.
Pĕring kawoer gading, Lamp. Ab., 3066.
Pĕringgat, Mal., 497.
Pĕroe-pĕroe lèurong, Boeg., 1256.
Pĕroempoeng, Mal. Z. O. Born., 1382.
Pĕroepoek, Mal., 1382, 1767.
Pĕroet ajam, Sum. W. K., 435.
Pĕroet gagak, Mal., 528.
Pĕroet kĕrbaoe, Mal., 1299.
Pĕroet kidjang, Mal., 1299.
Pĕroet pĕlandoek, Mal., 2622.
Pĕron, Jav., 217.
Pĕrsé, Kisar, 247.
Pĕrtèk, Gajo, 665.
Pĕrtja, Mal., 2541.
Pĕrtja boeroong, Mal., 2627.
Pèsa-pèsa, Bonth., 1537.
Pèsang, Alf. Min. Bent., T. L., T. P., 1454, 1502.
Pèsang, Kang., 2361.
Pèsang in taloen, Alf. Min. T. L., 1502.
Pĕsé, Boeg., 3556.
Pĕsé alĕ, Boeg., 3556.
Pĕsé tàoe, Boeg., 3556.
Pĕtag, Soend., 1322.
Pĕtai, Mal., 2601.
Pĕtai bĕlalang, Mal., 2752.
Pĕtai laoet, Mal., 1078.
Pĕtaling, Mal., 2468.
Pĕtaling ajĕr, Mal., 2531.
Pĕtaling tandoek, Mal., 280.
Pĕtar, Lamp. Ab., 2601.
Pèté, Alf. N. O. Halm., 905.
Pĕté, Jav., 2604.
Pĕté alas, Jav. Ng., 2602.
Pĕté poespalata, Jav., 2602.
Pĕté sélong, Jav., 2027.
Pĕté wana, Jav. Kr., 2602.
Pĕtèh, Madoer., 2604.
Pĕtĕt, Jav., 1075.
Pèti, Daj. Z. O. Born., 2361.
Pĕtik, Atjeh, 665.
Pĕtir, Soend., 2602.
Pĕtjah bĕling, Mal. Batav., 1761.
Pĕtjah pĕrijoek, Mal., 1929.
Pĕtjah pĕrijoek babi, Mal., 821.
Pĕtjah pĕrijoek biroe, Mal., 1288.
Pĕtjah pĕrijoek hitam, Mal., 812.
Pĕtjah pĕrijoek poetih, Mal., 1925.
Pĕtjah pinggan, Mal., 2948.
Pĕtjah pinggan hitam, Mal., 726.
Pĕtjari, O. Jav., 2295.
Pĕtjari koening, O. Jav., 2295.
Pĕtjari poetih, O. Jav., 2297.
Pĕtjiring, O. Jav., 1604.
Péto, Biman., 1301.
Péto radarasa, Biman., 1302.
Pĕtoeng, Balin., Jav., 1622.
Pĕtoeng woeloeng, Jav., 1622.
Pĕtokal, Jav., 2862.
Pĕtola, Mal., 2106.
Pĕtola hoetan, Mal., 2107.
Pĕtola manis, Mal., 2108.
Pĕtola oelar, Mal., 3359.
Pĕtola pandjang, Mal., 2106.
Peudada, Atjeh, 3188.
Peuëung, Soend., 1092.
Peuheur, Soend., 1496.
Peukoela, Atjeh, 2316.
Peundang, Atjeh, 3156.
Peundeuj, Soend., 2602.
Peusar, Soend., 355.
Peutag, Soend., 1212.
Peutèk, Atjeh, 665.
Peuteuj, Soend., 2601, 2604.
Pi, N. Guin. 4 R., 151.
Pi walanda, Kisar, 2188.
Pi-kòpijan, Madoer., 97.
Pia, Alf. Tom., Goront., 138.
Piasaoe, Tid. Born., 830.
Pidada, Balin., Jav., Minangk., Soend., 3188.
Pidak bangkong, Jav., 3448.
Pidampĕl, Balin., 407.
Pidĕkan, Jav. Kr., 135.
Pidjĕtan, Balin, Jav., 1983.
Pidji, Jav., 2898.
Pidjoe, Enggano, 1462.
Pië, Kisar, 2289.
Piëk, Atjeh, 1892.
Piëoné, Kisar, 2289.
Pijanggoe, Mal., Mal. Pal., 817.

Pijanggoe djantan, Mal., 2399.
Pijawas, Mal., 2862.
Pijawèh, Minangk., 2862.
Pijoe-pijoe tanggoehan, Bat., 684.
Pikàlo, Alf. Oel., Z. Cer., 42.
Pikat, Mal. Bandj., 539.
Pikit, Alf. Min. Ponos., 2475, 2477.
Pikit mopoeha, Alf. Min. Ponos., 2477.
Pikit mowoerò, Alf. Min. Ponos., 2477.
Piladang, Minangk., 3185.
Pilang, Balin., 58.
Pilang, Jav., 7.
Pilaoe, Midd. Sum., 1892.
Piling-piling, Balin., 3.
Piloe-piloe, Balin., 679.
Pimpiëng, Minangk., 3191.
Pimping, Bat., 3191.
Pimping goenoeng, Sum. W. K., 1575.
Pina-pina, Bat., Mal., 2784.
Pinaän, Madoer., 1208.
Pinagowang, Jav., 1852.
Pinang, Alf. Min. Tonsaw., 218.
Pinang, Mal., 315.
Pinang babaoe, Mal. Men., 315.
Pinang bajas, Mal., 2486.
Pinang bajas bĕtina, Mal., 2713.
Pinang bajèh, Minangk., 2486.
Pinang bari, Mal., 317.
Pinang bĕtoel, Vulg. Mal., 315.
Pinang boendĕr bĕsar, Vulg. Mal., 315.
Pinang boendĕr kètjil, Vulg. Mal., 315.
Pinang boeroeng, Mal., 2896.
Pinang gading, Mal., 315.
Pinang goemoetoe, Mal. Mol., 316.
Pinang hantoe, Mal., 37.
Pinang itam, Mal. Amb., Men., 315.
Pinang jaki, Mal. Men., 319.
Pinang kaki pĕlandoek, Mal., 2712.
Pinang kalapa, Mal. Amb., Men., 2894.
Pinang kapas, Mal. Men., 315.
Pinang kĕra, Mal., 2711.
Pinang langsà, Mal. Mol., 316.
Pinang lĕgoeng, Mal., 2708.
Pinang mèrah, Mal., 1008.
Pinang oengoe, Mal., 2428.
Pinang oetan, Mal. Mol., 319, 2899.
Pinang pandang, Mal. Mol., 316.
Pinang pĕnawar, Mal., 37.
Pinang radja, Mal., 1007.
Pinang rimbò, Minangk., 2895.
Pinang sĕndawa, Mal., 37.
Pinang sinawà, Minangk., 2894.
Pinang sinawar, Mal., 2894.
Pinang soesoe, Vulg. Mal., 315.
Pinang tĕlor ikan, Mal. Men., 315.
Pinang trang boelan, Mal. Amb., 315.
Pinang-pinang, Sum. W. K., 2710.
Pinang-pinang goendiëk, Minangk., 54.
Pinàsa, Bat., 348.
Pindang, Sangi, 2557.
Pindis, Sum. W. K., 3154.
Piné, Alf. Halm., 2512.
Pinèng, Atjeh, 315.
Pinĕng manggis, Atjeh, 315.
Pinĕng moesang, Atjeh, 315.
Pinĕng siba, Atjeh, 315.
Pinĕng sinawar, Atjeh, 2894.
Pineung, Atjeh, 315.
Pingi djĕrik, Soemba, 785.
Pingi kamàroe, Soemba, 3301.
Pingi kambàla, Soemba, 338.
Pingi kaningoe, Soemba, 767.
Pingi karara, Soemba, 340.
Pingi kèloo, Soemba, 2361.
Pingi koeloe, Soemba, 339.
Pingi mènggit, Soemba, 484.
Pingkèl, Mal. Mol., 1560.
Pingkò, Soend., 1190, 1196.
Pingping kàsir, Soend., 2608.
Pingrina, Alf. Tom., 2487.
Pining, Bat., 315.
Pining, Sas., 3188.
Pining, Soend., 1831.
Pining bawang, Soend., 1833.
Pining kisi, Soend., 1832.
Pining landak, Soend., 1831.
Pining lĕmboet, Soend., 1831.
Pining malaha, Bat., 1008.
Pining oewani, Bat., 315.
Pining ranggong, Soend., 1832.
Pining rantjang, Soend., 1834.
Pining soendari, Bat., 2894.
Pintan, Alf. Min. Ponos., 2110.
Pintèn, Jav., 1094.
Pintoer, Alf. Min., 1114, 2354.
Pipakan, Mal. Bandj., 3556.
Pipèwi, Alf. N. O. Halm. K., 125.
Pipi, Boeg., Makas., 1573.
Pipi èdja, Makas., 2825.
Pipi toli balawò, Makas., 1416.
Pipisi, Makas., 1573.
Pirabas, Bat., 2058.
Piras, Bat., 2058.
Pirawas, Bat., Mal. Z. O. Boru., Midd. Sum., 2058.
Pirawèh, Minangk., 2058.
Piroe, Alf. Z. Cer., 973.
Pis, N. Guin. 4 R., 539.
Pis koetjing, Jav., 2313.
Pisa, Alf. Halm., 708.
Pisang, Jav. Kr., Mal., Minangk., 2361.
Pisang anèh, Minangk., 218.
Pisang baroek, Minangk., 2697.
Pisang jaki, Mal. Men., 2359.
Pisang karok, Mal., 2360.
Pisang katoeka, Minangk., 665.
Pisang kijoe, Midd. Sum., 665.
Pisang kipas, Vulg. Mal., 2959.
Pisang malaka, Daj. Kat., 665.
Pisang nanè laoeï, Minangk., 74.
Pisang oetan, Mal. Men., 2359.
Pisang patoeka, Minangk., 665.
Pisang pèlò, Minangk., 665.
Pisang-pisang, Mal., 1681.
Pisang-pisang batoe, Mal., 2835.
Pisang-pisang bĕsar, Mal., 2834.
Pisang-pisang boekit, Mal., 2654.
Pisang-pisang boekoe, Mal., 3403.
Pisang-pisang boeloh, Mal., 2699.
Pisang-pisang djantan, Mal., 3425.
Pisang-pisang hitam, Mal., 2524, 3422.
Pisang-pisang kĕtjil, Mal., 2654.
Pisang-pisang koening, Mal., 3425.
Pisang-pisang padi, Mal., 3404.
Pisang-pisang paja, Mal., 2654.
Pisang-pisang pipit, Mal., 3404.
Pisang-pisang tandoek, Mal., 3425.
Pisangan, Jav. Kr., 2326.
Pisĕk, Alf. Min., 95.
Pisĕk rintĕk, Alf. Min. T. L., 91.
Pisĕk sĕla, Alf. Min. T. L., 93.
Pisĕk tàna, Alf. Min. T. B., 85.
Pisi noe oebi, Alf. Min. Bant., 232.
Pisitan, Soend., 1983.
Pisitan mònjèt, Soend., 1185.
Pitawor, Banda, 1961.
Pithang, Atjeh, 2361.

Pitis-pitisan, Mal. Mol., 1839.
Pitis-pitisan kŏtjil, Mal. Mol., 1154.
Pitjah piring, Soend., 2948.
Pitjisan, Jav., 2417.
Pitjoeng, Soend., 2575.
Pitjoeng tjèlèng, Soend., 2695.
Pitoela, Bat., 2106.
Pitoelò, Minangk., 2106.
Pitoer, Alf. Min., 1114, 2354.
Plalar, Jav., 1146.
Plang, Balin., 7.
Plangkiran bòdjog, Balin. Semb., 2822.
Plasa, Balin., Jav., 531.
Plasa abang, Jav., 531.
Plasa koening, Jav., 531.
Plèndo, Balin. Semb., 3056.
Plèngpèng, Sas., 2848.
Ploempoeng, Jav., 1382.
Pò, Boeton, 2169.
Pò bĕsàra, Boeg., 2346.
Pò bòengà mapoetè, Boeg., 2297.
Pò boengà matjĕla, Boeg., 2295.
Pò-kèpò, Madoer., 2691.
Poa, Sermata, 315.
Poak-poak, Enggano, 563.
Pòda-pòdà, Makas., 2751.
Pòdang, Alf. Min. Tonsaw., 2509.
Pòdang, Saleijer, 218.
Pòdè, Biman., 2601.
Pòdò, Boeg., 191.
Pòdò madoeri, Boeg., 194.
Pòdò tjĕla, Boeg., 193.
Poe, N. Gnin. Humb., 1796.
Poea, Banda, Leti, Rotin., Tim., Wetar, 315.
Poea oeöen, Wetar, 315.
Poealawanè, Alf. Hila, 1318.
Poealawànjo, Alf. N. Laoet, 1318.
Poean, Alf. Amb., 1983.
Poedah, Balin., 1302.
Poedak, Mal., Soend., 2567.
Poedè, Boeg., 580.
Poedè alĕ, Boeg., 584.
Poediïng, Minangk., 831, 1697.
Poediïng rimbò, Minangk., 820.
Poeding, Lamp., Mal., 831, 1697.
Poeding alom, Lamp., 831.
Poeding bĕlawan, Lamp., 831.
Poeding ĕmas, Mal., 831.
Poeding hoetan, Mal., 3278.
Poeding hoetan, Sum. W. K., 3511.
Poeding oedjaoe, Lamp., 831.
Poeding pĕrada, Mal., 831, 1697.
Poeding soewasa, Mal., 831.
Poeding tĕmbaga, Mal., 831.
Poedoe, Alf. Min. Bant., 2336.
Poedoetan, Alf. Min. T. S., 2540.
Poegagò, Minangk., 1852.
Poehat, Alf. Boer., 785.
Poehat èflawan, Alf. Boer., 786.
Poehat èmnipi, Alf. Boer., 786.
Poehat èmròrò, Alf. Boer., 787.
Poehat mitèn, Alf. Boer., 799.
Poehat poen, Alf. Boer., 785.
Poehèngkè, Alf. Min. Bant., Bent., 2732.
Poehoeng, Madoer. B., P., 2181.
Poeja, Aroe, 315.
Poejaän, Alf. Min. Ponos., 2891.
Poejoe-poejoe tanggoelè, Bat., 684.
Poekalawànè, Alf. Asil., 1318.
Poeki andjing, Mal., Soend., 972.
Poekijandjèng, Makas., 972.
Poekoe, Rotin., 1573.
Poekoel ampà, Alf. Min. T. L., T. P., 2319.
Poelai, Mal., 178.
Poelai batoe, Mal., 3339.
Poelai pipit, Mal., 177, 1236.
Poelas hantoe, Mal., 2653.
Poelasaï, Balin., 188.
Poelàsan, Mal., Soend., 2448.
Poelàsan, Minangk., 1885.
Poelàsan bòdas, Soend., 2448.
Poelàsan hideung, Soend., 2448.
Poelàsan hoetan, Mal., 253.
Poelasàri, Jav., Makas., Mal., Soend., 188.
Poelasàri bòdas, Soend., 731.
Poelasàri gĕdè, Soend., 188.
Poelasàri lalàki, Soend., 734.
Poelè, Balin., Jav., 178.
Poelè pandak, Jav., Mal. Batav., 2954.
Poelèn, O. Jav., 1563.
Poelĕt, Balin., 3417.
Poeli, Bat., 322.
Poeling, Balin., 412.
Poelirang, Saleijer, 379.
Poelirang bòli, Saleijer, 1215.
Poelirang tàning, Saleijer, 380.
Poeloe, Boeg., 2513.
Poeloechĕn, Alf. Min. Tonsaw., 1496.
Poeloeïk-poeloeïk, Minangk., 754.
Poeloengan, Jav., 122.
Poeloes, Bat., Soend., 1555, 1987.
Poeloes areuj, Soend., 825.
Poeloes ateul, Soend., 1992.
Poeloes ateul gĕdè, Soend., 1992.
Poeloes djalatong, Soend., 1991.
Poeloes djalatrang, Soend., 1991.
Poeloes hajam, Soend., 1556.
Poeloes hèdjò, Soend., 1989.
Poeloes malèla, Soend., 1993.
Poeloet, Alf. Min. T. P., 960, 3417.
Poeloet, Mal., 2513.
Poeloet in tjijos, Alf. Min. T. P., 1500.
Poeloet-poeloet, Alf. Min. T. B., 3382, 3383.
Poeloet-poeloet, Mal., 754, 3417.
Poeloet-poeloet bĕtina, Mal., 3136.
Poeloet-poeloet boekit, Mal., 2154.
Poeloet-poeloet hoetan, Mal., 2160.
Poeloet-poeloet kĕtjil, Mal., 3417.
Poeloet-poeloet lĕlaki, Mal., 3416.
Poeloet-poeloet padi, Mal., 754.
Poeloet-poeloet pòkok, Mal., 754.
Poeloet-poeloet toelang, Mal., 754.
Poeloetan, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., T. P., 2540.
Poeloetan, Jav., 3383.
Poeloetan kĕbo, Jav., 3385.
Poeloetan raindang, Alf. Min. T. P., 2540.
Poeloetan rintĕk, Alf. Min. T. L., 439.
Poeloetan sĕla, Alf. Min. T. L., 2540.
Poelono, Alf. N. Laoet, 3503.
Poelor, Lamp., 339.
Poeltak-poeltak, Bat., 573.
Poempoem, Alf. Min. T. L., 601.
Poen hoeïs, Alf. Min. Bent., 114.
Poen kaloeja, Alf. Min. Bent., 260.
Poen njoe, Alf. Min. Bent., 830.
Poena kaloekoe, Boeton, 830.
Poena pò, Boeton, 2169.
Poenaga, Balin., Bat., Makas., 580.
Poenagò, Minangk., 580, 1457.
Poendoeng, Jav., 395.
Poendoengan, Jav., 2417.
Poenèl, Alf. Z. Cer., 2460.
Poeng, Jav., Soend., 1092.
Poeng panggang, Balin., 1781.
Poenggai, Mal., 833.
Poenggei, Sum. W. K., 2426.

Poengoet, Balin., 3248.
Poengow, Alf. Min. Bent., 2236.
Poengpoeng, Tid. Born., 2460.
Poengpoeroetan, Soend., 3383, 3417.
Poengpoeroetan awèwè, Soend., 3384.
Poengpoeroetan beureum, Soend., 3415.
Poengpoeroetan bòdas, Soend., 3381.
Poengpoeroetan kònèng, Soend., 3385.
Poenoe in tògoeloe, Alf. Min. Ponos., 830.
Poenoe in tòwoeloe, Alf. Min. Ponos., 830.
Poenoi, Alf. Min. Bent., Ponos., 3.
Poenoi kòhoejangan, Alf. Min. Ponos., 2716.
Poenràngà, Makas., 1666.
Poensi, Daj. Z. O. Born., 1963.
Poenti, Alf. Min., Tom., Lamp. B. Ag., Pab., Mal., Tid. Born., 2361.
Poenti im bolai, Alf. Min. T. P., 2359.
Poenti kajoe, Lamp. B. Ag., 665.
Poenti nè angkò, Alf. Min. T. S., 2359.
Poenti nè walè, Alf. Min. T. B., 2359.
Poentik, Mal., Sas., 2361.
Poeöe karara, Endeh, 340.
Poeöe makè, Manggarai, 3301.
Poeöe 'ndinga, Manggarai, 767.
Poeöek, Mal. Tim., Tim., 1573.
Poeöeng kajoekoe, Alf. Tom., 830.
Poepoe, Boeg., 3234.
Poepoejoet, Alf. Min. T. B., 960, 3417.
Poepoela, Rotin., 2382.
Poepoeloet, Alf. Min. T. P., 1875.
Poepoeroe, Boeg., Makas., 838.
Poerasanè, Alf. Amb., 188.
Poerawèh, Minangk., 2058.
Poerba nĕgara, Jav., 1752.
Poerèn, Alf. Har., Z. Cer., 2460.
Poerèngkè, Alf. Min. T. S., 2732.
Poeria, Alf. Cer., 2361.
Poerijan, Balin. Kr., 2621.
Poerin, Minangk., 1540.
Poering, Balin., Jav., Mal. Batav., 831, 1697.
Poering mangkok, Madoer., 2550.
Poerisi, Alf. Min. T. L., 965.
Poernadjiwa, Balin., 1312.
Poernamasada, O. Jav., 882.
Poeroe biantjak, Koeboe, 2443.
Poeroe bijawak, Koeboe, 2443.
Poeroe koewò, Enggano, 2717.
Poeroen, Mal., 1540.
Poeroet, Balin., 796.
Poeroet, Soend., 1716.
Poeròno, Alf. Sap., 3503.
Poeròtoe, Makas., 1446.
Poerwa atjĕng, Jav., 2706.
Poerwa djamboe, Jav., 1614.
Poerwa gĕni, Jav., 2973.
Poerwa koening, Jav., 1863.
Poerwa lata, Jav., 2114.
Poerwa sada, Jav., 1613.
Poerwa sari, Jav., 1863.
Poerwa tjĕng, Jav., 2706.
Poesoe, Alf. Asil., Z. Cer., 3556.
Poesoe, Alf. N. O. Halm., 151.
Poesòkò, Alf. Min. Bant., 1515.
Poesoli, Alf. Min. Tonsaw., 297.
Poespa, Soend., 3058.
Poespa beureum, Soend., 3058.
Poespa bòdas, Soend., 3058.
Poespa mèrang, Soend., 3058.
Poespa njidra, Jav., 630.
Poeta talöë, Atjeh, 1756.
Poetak, Rotin., 2289.
Poetar wali, Mal., 217.
Poetat, Balin., Bat., Jav., Mal., Soend., 426.
Poetat ajĕr, Mal., 1399.
Poetat boekit, Mal., 422.
Poetat darat, Mal., 427.
Poetat gadjah, Mal., 424.
Poetat goenoeng, Mal., Soend., 2770.
Poetat hoetan, Mal., 422.
Poetat kŏbo, Jav. Ng., 2770.
Poetat lalàki, Soend., 426.
Poetat maésa, Jav. Kr., 2770.
Poetat padi, Mal., 420, 423.
Poetat paja, Mal., 1753.
Poetat rèsèk, Jav., 2770.
Poetat tĕpi, Mal., 1753.
Poetĕran tali, Vulg. Mal., 1756.
Poeti, Alf. Amb., 1938.
Poeti, Alf. Z. Cer., 539.
Poeti, Lamp. Ab., 2361.
Poetianà magitipi, Alf. N. O. Halm., 824.
Poetih doedoe, O. Jav., 18.
Poetihan, O. Jav., 526.
Poeti mètèn, Alf. Z. Cer., 1022.
Poeti toeni, Alf. Z. Cer., 1026.
Poeti wĕrĕn, Alf. Min. T. L., 2364.
Poetjà, Makas., 419.
Poetjang, Balin., 315.
Poetjang djabah, Balin., 315.
Poetjang gònong, Balin., 315.
Poetjang loewak, Balin., 315.
Poetjĕngan, Jav., 1984.
Poetji anggi, Biman., 972.
Poetjoek, Balin., 1796.
Poetjoek, Jav., Mal. Batav., 887.
Poetjoek bang, Balin., 1796.
Poetjoek gĕnta, Balin., 1796.
Poetjoek kĕpoek soesoen, Balin., 1796.
Poetjoek klènèng, Balin., 1796.
Poetjoek pingè, Balin., 1796.
Poetjoek sĕmarang, Balin., 1796.
Poetjoek tjina, Balin., 1796.
Poetjoeng, Jav., Mal. Batav., 2575.
Poetoenèjan, Alf. Min. T. P., 3066.
Poetri maloe, Mal., 2313.
Poewa, Mal., 3406.
Poewa, Minangk., 162.
Poewa palagò, Minangk., 199.
Poewa ri sawitò, Boeg., 705.
Poewar, Mal., 162.
Poewar birah, Mal., 1639.
Poewar gadjah, Mal., 1641.
Poewar gĕmboer, Mal., 1638.
Poewar hidjaoe, Mal., 206.
Poewar hitam, Mal., 1830.
Poewar mĕngkoewang, Mal., 164.
Poewar minjak, Mal., 157.
Poewar oedang, Mal., 1641.
Poewar pĕlaga, Mal., 199.
Poewar poetih, Mal., 161.
Poewar rimba, Mal., 1641.
Poewàsa, Makas., 932.
Poewè, Daj., 2513.
Pòghĕm, Madoer. S., 3189.
Poh, Balin., 2169.
Poh, Balin., Jav., 2166.
Poh, Jav., 3234.
Poh djĕnggi, Jav., 2091.
Poh wèni, Balin., 2175.
Pòhi, Alf. Min. Bant., 3169.
Pòhi pakaba, Alf. Min. Bant., 3169.
Pòhiël, Babar, 2661.
Pòhoeri, Alf. Min. Bant., 1948.
Pòhoeri mabida, Alf. Min. Bant., 1948.
Pòhoeri mahèndèng, Alf. Min. Bant., 1948.
Pohon bànang, Mal. Tim., 1686.

Pohon baoek, Mal. Tim., 1799.
Pohon boenting, Vulg. Mal., 39.
Pohon boeta-boeta, Mal., Batav., 1842.
Pohon damar, Mal. Men., 1037.
Pohon daoen boeroeng, Mal. Amb., 2967.
Pohon dĕras, Mal. Tim., 1301.
Pohon gala-gala, Mal. Tim., 3110.
Pohon gĕlang, Mal. Tim., 2218.
Pohon gĕmoeti, Mal. Tim., 322.
Pohon inggoe, Mal. Batav., 3006.
Pohon kajoe poetih, Mal. Mol., 2218.
Pohon kapok, Vulg. Mal., 1295.
Pohon kasoewari, Mal. Mol., 698.
Pohon kilajoe, Mal. Batav., 1296.
Pohon kira-kira, Mal. Mol., 657.
Pohon kira-kira laki-laki, Mal. Mol., 659.
Pohon kòfo, Mal. Men., 2362.
Pohon koïn, Mal. Amb., 2561.
Pohon kom, Mal. Tim., 3559.
Pohon langit, Mal. Amb., 114.
Pohon majang, Mal. Amb., 322.
Pohon mangkok, Vulg. Mal., 2550.
Pohon manindjoe, Banda, 1671.
Pohon obat sagèroe, Mal. Amb., 1595.
Pohon pinang, Vulg. Mal., 315.
Pohon saboen, Mal. Amb., 3031.
Pohon sagèroe, Mal. Amb., 322.
Pohon sagoe, Vulg. Mal., 2289.
Pohon sikat, Banda, 121.
Pohon soedji, Mal. Batav., 1164.
Pohon talang, Banda, 2748.
Pohon talioe, Banda, 3313.
Pohon tatanaman, Mal. Men., 3170.
Pohon tjat, Vulg. Mal., 2982.
Pohon toeri, Mal. Mol., 3110.
Pohon toewak, Mal. Tim., 484.
Pòhong, Madoer. P., S., 2181.
Poi, Midd. Sum., 2512.
Pojà, Alf. Min. Bent., 2336.
Pòjà-pòjà, Makas., 3383.
Pòjo-pòjo, Makas., 3138, 3417.
Pòjòpat, Alf. Min. Ponos., 2968.
Pòkĕm, N. Guin. Noemf., 3113.
Pòki-pòki, Alf. Min., Banda, 3169.
Pòko bàkàra, Makas., 340.
Pòko bàkoe-bàkoe, Makas., 1671.
Pòko bangko, Makas., 2968.
Pòko baroe gàlang, Makas., 2218.
Pòko bàsàrà, Makas., 2346.
Pòko boengà èdjà, Makas., 2295.
Pòko boengà èdjà kèbo, Makas., 2297.
Pòko kaloekoe, Makas., 830.
Pòko kàlòwa, Makas., 2575.
Pòko pangi, Makas., 2575.
Pòko rara, Bonth., 1301.
Pòko rità, Makas., 178.
Pòko soembà, Makas., 1671.
Pòko tongkè, Makas., 513.
Pòkok asam batoe, Mal., 1004.
Pòkok asam djawa, Mal., 3301.
Pòkok boewah kĕras, Mal., 135.
Pòkok goela, Mal., 54.
Pòkok kosta, Mal., 1842.
Pòkok mĕlor hoetan, Mal., 1288.
Pòkok pĕrah, Mal., 1241.
Pòkok rijang-rijang, Mal., 290.
Pòkok sĕlan, Mal., 2643.
Pòkok toekoe takal, Mal., 396.
Pòkok toepai, Mal., 2814.
Pòkolawan, Alf. Har., 1318.
Poksor, Madoer. B., 2646.
Poksor binèk, Madoer. B., 857*b*.
Poksor lakèk, Madoer. B., 3351*a*.
Poksor tjĕlèng, Madoer. B., 857*a*.
Polà, Alf. Min., 3011.
Pola, Bat. Dair., Soembawa, 322.
Polà daà, Alf. Min. T. S., 3011.
Polà i bàtang, Alf. Min. Tonsaw., 890.
Polà karĕngan, Alf. Min. T. S., 3011.
Polà kĕrètan, Alf. Min. T. P., 3011.
Polà koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 3011.
Polà mawanga, Alf. Min. T. P., 3011.
Polà méa, Alf. Min. T. L., 3011.
Polà nè walian, Alf. Min. T. B., 3011.
Polà pèra, Alf. Min. T. P., 3010.
Polà pètor, Alf. Min. T. S., 3011.
Polà poeti, Alf. Min. T. L., T. S., 3011.
Polà raindang, Alf. Min. T. P., 3011.
Pola rangdang, Alf. Min. T. B., 3011.
Polà rarap, Alf. Min. T. L., 3011.
Polà roendang, Alf. Min. T. S., 3011.
Polà saraw, Alf. Min. T. P., 3011.
Polà tambĕlan, Alf. Min. T. L., 3011.
Polà tawaän, Alf. Min. T. P., 3011.
Polà tiwoö, Alf. Min. T. L., 3011.
Polà wanga, Alf. Min. T. L., 3011.
Polà warotan, Alf. Min. T. B., T. L., T. S., 3011.
Pola wĕrè, Alf. Min. T. S., 3010.
Polà woedoe, Alf. Min. T. S., 3011.
Polà woering, Alf. Min. T. P., 3011.
Polaj, Madoer., 178.
Polaj lakèk, Madoer., 2955.
Polaj pandhèk, Madoer., 2954.
Polam, Sum. W. K., 2169.
Polàsan, Alf. Min. T. B., T. L., 502.
Polàsan toemĕnĕm, Alf. Min. T. B., T. L., 1238.
Pòlasarè, Madoer., 188.
Polidan in tasitj, Alf. Min. T. P., 3190.
Poligòtoe, Alf. N. O. Halm., 2120.
Pòlò, Alf. Min. Tonsaw., 1923.
Pòlò i machaoeloechoen, Alf. Min. Tonsaw., 1923.
Pòlong, Jav., Soend., 757.
Pòlong asoe, Jav., 2017.
Pòlot, Madoer., 3415.
Pombo tĕrbang, Mal. Mol., 2658.
Pomboea, Alf. Min. T. P., 320.
Pòmòsijon, Alf. Min., Ponos., Tonsaw., Bol. Mong., 2655, 2799.
Pompoen, Mal. Tim., 936.
Pona, Soembawa, 1973.
Ponangoi, Alf. Min. Tonsaw., 1899.
Ponda, Biman., 1973.
Ponda 'mbòlo, Biman., 1973.
Ponda naroe, Biman., 1973.
Ponda 'ndali, Biman., 1973.
Pondang, Alf. Min., Mal. Men., 2557, 2562.
Pondang i lawànan, Alf. Min., 2562.
Pondang in dawànan, Alf. Min. T. S., 2562.
Pondang oetan, Mal. Men., 2561.
Pondang pantè, Mal. Men., 2562.
Pondjhalèn, Kang., 539.
Pondji, Bat., 1295.
Pondji haboe-haboe, Bat., 1295.
Pondos, Alf. Min. T. L., Tonsaw., T. P., 539.
Pondos è wolai, Alf. Min. T. L., 1550.
Pondos im bakajoe, Alf. Min. Tonsaw., 1550.
Pondos im bolai, Alf. Min. T. P., 1550.
Pondos nè kawok, Alf. Min. T. L., 1550.
Pondos rintĕk, Alf. Min. T. P., 566.
Pondot, Bol. Mong., 539.
Pong bàka, Boeg., 340.
Pong bàkoe-bàkoe, Boeg., 1671.
Pong kaloekoe, Boeg., 830.
Pong pangi, Boeg., 2575.
Pong ràdja, Boeg., 682.

Pong wàroe gĕlang, Boeg., 2218.
Pong-kapong, Madoer., 3492.
Pongan, Soend., 2701.
Pongpong, Alf. Min. T. B., T. S., 2477.
Pongpong koelò, Alf. Min. T. B., 2477.
Pongpong poeti, Alf. Min. T. S., 2477.
Pongpong rangdang, Alf. Min T. B., 2477.
Pongpong roendang, Alf. Min. T. S., 2477.
Pongpòrang, Soend., 2509.
Ponrangà, Boeg., 1666.
Pontjasoeda, Jav., 1937.
Pòö, Kisar, 315.
Pòöelawàno, Alf. Amb., Har., 1318.
Pòölawan, Alf. Z. Cer., 1318.
Pòöpo, Alf. Min., 830.
Pòpaäs, Alf. Min. Tonsaw., 1560, 2704.
Pòpaèn, Alf. Amb., 665.
Popaja, Mal. Men., 665.
Popaja boenga, Mal. Men., 665.
Popaja boewah, Mal. Men., 665.
Pòparé, Alf. N. O. Halm., Tern., 2336.
Pòparé pòpòloeloe, Tern., 2335.
Popari, Mal. Mol., 2336.
Popari oetan, Mal. Mol., 2335.
Pòpò, Alf. Min., 830.
Pòpò ing kawok, Alf. Min. T. B., 940.
Pòpò in tjawok, Alf. Min. T. P., 940, 2374.
Pòpò kapal, Alf. Min. T. P., 830.
Pòpò koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 830.
Pòpò liba, Alf. Min. T. P., 830.
Pòpò méa, Alf. Min. T. L., 830.
Pòpò né kawok, Alf. Min. T. S., 940.
Pòpò pangi, Alf. Min. T. P., 830.
Pòpò poeti, Alf. Min. T. L., T. S., 830.
Pòpò raindang, Alf. Min. T. P., 830.
Pòpò rangdang, Alf. Min. T. B., 830.
Pòpò rĕri, Alf. Min. T. P., 830.
Pòpò roendang, Alf. Min. T. S., 830.
Pòpò wawi, Alf. Min. T. P., 830.
Pòpò woerèjan, Alf. Min. T. L., 3344.
Pòpòdoe, Alf. Min. T. P., 2343.
Popòkan, Jav., 522.
Pòpongan, Jav., Soend., 2701.
Pòpòpok, Alf. Min. T. L., 884.
Pòpòpok im bolai, Alf. Min. T. L., 1164.
Pòpòpok méa, Alf. Min. T. L., 884.
Pòpòpok poeti, Alf. Min. T. L., 884.
Pòpòrong, Alf. Min. T. P., 1467.
Popòso, Alf. Min. Bant., 315.
Popòso bangò, Alf. Min. Bant., 2894.
Popòso kahangang, Alf. Min. Bant., 315.
Popòso mabingi, Alf. Min. Bant., 315.
Pòpòtjongan, Soend., 2867.
Por-kapòran, Madoer., 3454.
Poring, Bat., 847.
Poro, Enggano, 2892.
Poromké, Kisar, 315.
Pòsi-pòsi, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern., 3188.
Posoerolo, Alf. Cer., 507.
Pòtan, N. Guin. Ansoes., 3113.
Pòtar, Bat., 2601.
Pòté, Bat., 2602.
Pòté-pòté, Bat., 2621.
Potèjan, Madoer., 2937.
Pòtjoeng, Soend., 2575.
Pòtjok, Madoer., 887.
Pòtong koedjang, Soend., 1070.
Pòtong koedjang bòdas, Soend., 1071.
Pòtrèn, Madoer., 745.
Pòtri, Alf. Min. T. P., 692.
Praboesèt, Balin. Kr., 2616.
Praboesèt mata, Jav., 2616.
Prahoeloe, Soend., 197.
Prahoeloe gĕdè, Soend., 197.
Prahoeloe leutik, Soend., 203.
Prakosa, Jav., 912.
Pramasada, O. Jav., 882.
Pranadjiwa, Jav., 1312.
Pranak, Jav., 2918.
Prandji, Jav., 1079.
Pranggi, Balin., Semb., 936.
Prawa, Sas., 2175.
Prèh, Balin., Jav., 1469.
Prih, Balin., Jav., 1469.
Prija, Balin. Kr., 2336.
Prikantjoe, Balin., 437.
Pring, Jav. Ng., 404.
Pring ampèl, Jav., 412.
Pring apoes, Jav., 405.
Pring bondjor, Jav., 1624.
Pring djabal, Jav., 408.
Pring djawa, O. Jav., 411.
Pring gading, Jav., 3066.
Pring gombong, Jav., 1627.
Pring lampar, O. Jav., 407.
Pring oeloeh, Jav., 407.
Pring ori, Jav., 3066.
Pring pĕtoeng, Jav., 1622.
Pring pĕtoeng woeloeng, Jav., 1622.
Pring rampal, Jav., 412.
Pring roempil-arampil, Jav., 411.
Pring soerat, O. Jav., 1627.
Pring tali, O. Jav., 405.
Pring tambĕlang, Jav., 1627.
Pring tambĕlang gading, Jav., 1627.
Pring toetoel, Jav., 412.
Pring woeloeh, Jav., 407.
Pring woeloeh gading, Jav., 407.
Pring woeloeng, Jav., 1628.
Prit-pritan, O. Jav., 2589*a*.
Priwoet, Daj. Z. O. Born., 1185.
Proekproek, Balin., 1382.
Proempoeng, Jav., 1382.
Proet, Soend., 401.
Proet beunjing, Soend., 402.
Proet ki barèra, Soend., 2942.
Proet soesoewan, Soend., 510.
Prokprok, Sas., 1382.

R.

Raba tigo, Alf. N. O. Halm., 937.
Rabĕt baladhing, Madoer., 2490.
Rabĕt bhangkat, Madoer., 1117.
Rabĕt èlos, Madoer., 1108.
Rabĕt kalòrak, Madoer., 1894.
Rabĕt pò-sĕpò, Madoer., 326.
Rabĕt sòsèjan, Madoer., 1110.
Rabia, Aroe, 2289.
Raboejoet, Balin., 2299.
Raboesèt, O. Jav., 2616.
Ràda, Boeg., 1301.
Radap, Alf. Min. T. P., 1301.
Radès, Vele talen, 2951.
Radis, Vele talen, 2951.

Rádjà, Boeg., Makas., 682.
Radja koembala, Jav., 2750.
Rádja lintang, Mal. Batav., 231.
Rádja poetih, Atjeh, 1604.
Radjasa, Balin. Kr., 1218.
Radjawardi, Mal. Batav., 2.
Radjawèrdi, Jav., 2.
Radjoen, Jav., 1779.
Ragà-ragà, Makas., 2116.
Ragèn, Jav., 1896.
Ragoelo, Jav., 2986.
Ragoelo goenoeng, Jav., 1863.
Rah, Jav., 2384.
Rahajoe, Alf. Min. T. B., 2337.
Rahangis, Alf. Min. Bent., 1506.
Rahijas, Daj. Z. O. Born., 2361.
Rahoe, Balin., 1167.
Rai-rai, Alf. Halm., Mal. Men., Tern., 224, 960.
Rajana, Soend., 1268, 3182.
Rajana beureum, Soend., 3180.
Rajana bòdas, Soend., 3178.
Rajangò, Alf. Min. Bent., 120.
Rajoe, Alf. Min. T. L., 2337.
Rajoen, Alf. Min. T. B., T. L., 160.
Rajoeng, Jav., 985.
Ra-kara, Madoer., 1162.
Ra-kara bědhoeng, Madoer., 757.
Ra-kara òdang, Madoer., 757.
Ra-kara pòtè, Madoer., 757.
Rakat, Mal., 3.
Rakè, Minangk., 3.
Rakoes, Alf. Min. T. P., 1673.
Ràla, Boeg., 3473.
Ramà, Alf. Min. T. B., T. P., 1037.
Ramà in asoe, Alf. Min. T. P., 1402.
Ramà in tòtògan, Alf. Min. T. P., 26.
Ramà woering, Alf. Min. T. P., 3123.
Raman, Lamp., 488.
Raman bòbot, Alf. Boer., 1414.
Raman boeroeng, Lamp., 488.
Rambai, Mal., 393.
Rambai ajam, Mal., 240.
Rambai boekit, Mal., 385.
Rambai daoen, Mal., 1577.
Rambai hoetan, Mal., 388.
Rambai poentijanak, Mal., 1576.
Rambai tijoeng, Sum. W. Z., 383.
Rambak, Lamp., 1686.
Rambangoen, Mal. Z. O. Born., 3534.
Rambè, Balin., 393.
Rambè-rambè, Bat., 393.
Rambèh-rambèh, Sum. W. K., 3084.
Rambèga, Boeg., Makas., Mal. Men., 591.
Rambèga pantè, Mal. Men., 533.
Rambija, Mal., 2289.
Rambika, Alf. Min. Bant., 2719.
Rambika boraäng, Alf. Min. Bant., 2719.
Rambika daoeng, Alf. Min. Bant., 2717.
Rambika mabingi, Alf. Min. Bant., 2719.
Rambika toegoe, Alf. Min. Bant., 2719.
Ramboenija, Mal., 487.
Ramboet, Atjeh, 2443.
Ramboet poetri, Mal., 692.
Ramboeta, Biman., Tern., 2443.
Ramboetan, Alf. Min., Jav., Madoer., Mal., Soend., 2443.
Ramboetan atjèh, Soend., 2443.
Ramboetan goendil, Soend., 2443.
Ramboetan hoetan, Mal., 1296.
Ramboetan kabongan, Soend., 2443.
Ramboetan patjat, Mal., 3538.
Ramboi, Atjeh, 393.
Rambot, Atjeh, 2443.
Rami, Boeg., Jav., Mal., 475.
Rami bětina, Mal., 2132.
Rami boekit, Mal., 133.
Rami boeloes, Jav., 478.
Rami hoetan, Mal., 133.
Rami tjina, Mal., 876.
Ramin, Minangk., 475.
Ramisi, Makas., 674.
Ramò daging lalàki, Soend., 818.
Ramò giling, Soend., 1773.
Ramò kèkès, Soend., 1480.
Ramò koenti, Soend., 1781.
Ramoedjò, Lamp. Ab., 784.
Ramoenija, Mal., 487.
Rampa, Bat., 2704.
Rampanai, Minangk., 296.
Rampè, Bonth., 1724.
Rampò-rampò, Bonth., 3383.
Ranàsi, N. Guin. Noemf., 218.
Randaoe, Lamp., 3113.
Randě, Balin., 480.
Randji, Soend., 1079.
Randjoewang, Mal. W. Born., 884.
Randoe, Jav., Mal., Soend., 1295.
Randoe agoeng, Jav., 480.
Randoe alas, Jav. Ng., 480.
Randoe bàdak, Soend., 2871.
Randoe djěnè, Jav. Kr., 1295.
Randoe koening, Jav. Ng., 1295.
Randoe leuweung, Soend., 480.
Randoe leuweung beureum, Soend., 480.
Randoe leuweung gědè, Soend., 481.
Randoe wana, Jav. Kr., 480.
Ranè, Soend., 2113.
Ranè gampang, Soend., 2113.
Rangam, Daj. Kat., 2984.
Rangaoe, Mal., 921.
Rangaoe, Mal. Bandj., 22.
Rangas, Daj., 1663, 2220.
Rangàsa, Makas., 1663.
Rangdoe, Balin., 480.
Rangdoe, Sas., 1295.
Rangèh, Minangk., 1663, 2220.
Rangèh abang, Minangk., 2220.
Rangèh hitam, Minangk., 2220.
Rangèh manaoe, Minangk., 2220,
Rangèh poetiëh, Minangk., 2220.
Rangga, Biman., 3559.
Ranggitan, Jav., 21.
Ranggoeng, Mal. Pal., 2441.
Ranggòlà, Makas., 1914.
Rangi, Makas., 3521.
Rangin, Balin., 1301.
Rangka, Alf. Min. T. P., 115.
Rangoe, Soend., 3169.
Rangoek, Mal., 3492.
Rani, Soend., 2113.
Ranina, Alf. Min. T. B., T. L., 2717.
Ranina koerambĕr, Alf. Min. T. B., T. L., 2718.
Ranoan, Alf. Min. T. B., T. P., 3386.
Ranoe, Lamp., 55.
Ranoeb, Atjeh, 2717.
Ranoeb djatoi, Atjeh, 2717.
Ranoeb oeděng, Atjeh, 2717.
Ranoeb oetěn, Atjeh, 2717.
Ranoeb sělasih, Atjeh, 2717.
Ransam, Minangk., 1637.
Ransò, Alf. Min. Bant., 1983.
Ransò, N. Guin. Noemf., 1892.
Ransoena, Alf. Min. Bant., 138.
Ransoena mabida, Alf. Min. Bant., 142.
Ransoena mahèndèng, Alf. Min. Bant., 139.
Ranta, Alf. Min. Bant., 2310.

Rantè piït, Soend., 3448.
Rantè peutjang, Soend., 2699*a*.
Ranti, Balin., 1162.
Ranti, Bat., Jav., 3164.
Ranti goenoeng, O. Jav., 3171.
Ranti bali, Jav., 2112.
Ranti gèndèl, Jav., 2112.
Ranti kajoe, Jav., 3166.
Ranti kĕnong, O. Jav., 2112.
Raoe, Bat., Biman., Jav., Mal., 1167.
Raoe hasoeï, Alf. Z. Cer., 780.
Raoe parò̀rò̀, Tern., 2550.
Raoe tjagà, Tern., 457.
Raoe woelan, Jav., 604.
Ràoekang, Makas., 539.
Ràoekang montjong, Makas., 547.
Ràoekang ròmang, Makas., 3065.
Ràoekĕng, Boeg., 539.
Raoekĕng àlĕ, Boeg., 3065.
Ràoeng bòsi, Boeg., 3521.
Raoengè, Alf. Min. Bent., 2719.
Raoengè ipoesan, Alf. Min. Bent., 2719.
Raoengè toewini, Alf. Min. Bent., 2719.
Raoengè togasa, Alf. Min. Bent., 2719.
Raoetan, Lamp., 2289.
Rapa, Biman., 284.
Ràpò, Lamp. Ab., 2513.
Ràpò, Makas., 315.
Ràpò anggòro, Makas., 3487.
Ràpò bàoe, Makas., 315.
Ràpò didi, Makas., 315.
Ràpò gading, Makas., 315.
Ràpò djawà, Makas., 1329.
Ràpò pàràdà, Makas., 460.
Ràpò tjidoe, Makas., 348.
Ràpò tjidoe koemili, Makas., 348.
Ràpò tjidoe moemoesang, Makas., 348.
Ràpò-ràpò djawà, Makas., 1329.
Ràpò-ràpò kèbo, Makas., 489.
Rapoe, Alf. Har., 1973.
Raprap, Alf. Min. T. B., 1301.
Rarak, Mal., 2249.
Rarak api, Mal., 2251.
Rarak batoe, Mal., 3421.
Rarak mèrah, Mal., 2250.
Rarak poetih, Mal., 3423.
Ràrang djangang, Makas., 705.
Rarangdang, Alf. Min. T. B., 1697.
Rarangdang koelò, Alf. Min. T. B., 1697.
Rarangdang rangdang, Alf. Min. T. B., 1697.
Raràtè, Alf. Min. T. S., 519.
Rarawèjah, Soend., 2353.
Rarawĕstoe, O. Jav., 228.
Rarijangow, Alf. Min. T. L., 178.
Raripoengoe, Alf. Min. T. L., 1233.
Raroe, Bat., 2635.
Raroendoe, Alf. Min. T. S., 532.
Ras-bhĕràsan, Madoer., 3525.
Rasak, Mal. Z. O. Born., Minangk., 3118.
Rasam, Minangk., 1637.
Rasamala, Soend., Vulg. Mal., 185.
Rasamala bĕnĕr, Soend., 185.
Rasamala beuroum, Soend., 185.
Rasamala gadok, Soend., 185.
Rasamala kàpas, Soend., 185.
Rasamala taritih, Soend., 185.
Ràsàmàlang, Makas., 2806.
Ràsàmàlĕng, Boeg., 2806.
Rasaoe, Mal., 2563.
Rasè, Boeg., 1302.
Raso, Bat., 2563.
Rasoeh, Mal. Pal., 2563.
Rasoek angin, Jav., 3419.
Ratna, Balin., Semb., 1678.
Ratna pakadja, Mal., 1678.
Rawa, Mal., 1167.
Rawa hoetan, Mal., 1169.
Rawan, Jav., 3035.
Rawè, Jav., Madoer., 2353.
Rawè matjan, Jav., 2352.
Rawè-rawè, Alf. N. O. Halm., 2310.
Rawit, Sas., 653.
Ràwò, Makas., 1167.
Ràwò dàrè, Makas., 1169.
Ràwò nikanrè, Makas., 1167.
Rawong kajoe èrè, Bonth., 800.
Rè, Sas., Soembawa, 1883.
Rè bhadja, Madoer., 2501.
Rè-sèrèjan, Madoer., 2837.
Rèarèangow, Alf. Min. Ponos., 178.
Rĕbah bangoen, Vulg. Mal., 2313.
Rèbang, Madoer., 1796.
Rĕbha angèn-angèn, Madoer., 3213.
Rĕbha badjhang, Madoer. S., 251.
Rĕbha bhadjhang, Madoer. B., P., 251.
Rĕbha djam-adjaman, Madoer., 2499.
Rĕbha djang-badjhang, Madoer. S., 251.
Rĕbha djhang pèlè, Madoer. B., P., 251.
Rĕbha djhang-bhadjhang, Madoer. B., P., 251.
Rĕbha does-tòdoesan, Madoer. S., 2313
Rĕbha èd-raèdhan, Madoer. B., 60.
Rĕbha èt-raètan, Madoer. S., 60.
Rĕbha kangkong, Madoer., 857.
Rĕbha kàsèmbhoegan, Madoer. S., 1172.
Rĕbha kasembhoekan, Madoer. B., P., 1172.
Rĕbha kètèk balang lakèk, Madoer., 375.
Rĕbha kòmès, Madoer. P., S., 1907*a*.
Rĕbha lampèdjhang, Madoer. B., 251.
Rĕbha lampòdjangan, Madoer., 2609.
Rĕbha lang-tòlangan, Madoer., 2580.
Rĕbha lò-malòwan, Madoer. B., P., 2313.
Rĕbha mangghoek, Madoer., 1259.
Rĕbha mangsor, Madoer., 705.
Rĕbha mèngsor, Madoer., 705.
Rĕbha mèra, Madoer., 3450*a*.
Rĕbha mòta, Madoer., 975.
Rĕbha njèk-kònjèkan, Madoer., 712.
Rĕbha padang, Madoer., 1011, 2829.
Rĕbha panggheek, Madoer., 1259.
Rĕbha sĕm-asĕman, Madoer., 3005.
Rĕbha tjèng-kòtjèngan, Kang., 2499.
Rĕbha tjòtjok, Madoer., 224.
Rĕbijo, Sas., 1268.
Rĕboeng, Mal., 2236.
Rĕboeng djantan, Mal., 3386.
Rĕboesèt, O. Jav., 2616.
Rĕdag, Lamp., 1302.
Rèdan, Mal., 2447.
Rĕdani, O. Jav., 702.
Rĕdĕb, Atjeh, 1301.
Rĕdĕb madoeroi, Atjeh, 1302.
Rĕdjang, Mal., 25.
Rĕdjaos, Jav. Kr. D., 1218.
Rĕdjasa, Jav., 1218.
Rĕgoe, Jav., 2965.
Rĕgoelo, Jav., 2986.
Rĕgoelo goenoeng, Jav., 1863.
Rei, Soemba, 847.
Rèja, Biman., 3556.
Rèjà, Makas., Soemba, 1883.
Rĕkĕs, Alf. Min. T. L., 2317.
Rĕkĕt, Sas., 2513.
Rĕling, Sangi, 2719.
Rĕmawa, Balin., 2986.
Rèmba-rèmbang, Alf. Min. T. S., 1642.
Rĕmbai, Sum. W. K., 2185.

Rĕmbangoon, Mal., 3534.
Rembéga, Mal., 591.
Rĕmbiga, Sas., 591.
Rĕmbijeu, Gajo, 2289.
Rĕmboejoet, Jav., 2299.
Rĕmboeloeng, Jav., 2289.
Rĕmboemboeng, Mal., 1475.
Rĕmĕng, Soend., 897.
Rĕmĕng boetoen, Soend., 896.
Rĕmĕng gĕdè, Soend., 899.
Rèmi, Soemba, 3355.
Rĕmoedjoeng, Jav., 2511.
Rĕmpai, Mal., 2569.
Rèmpàsoe, Bonth., 1560.
Rĕmpĕlas, Jav., 1514.
Rĕmpĕlas bawang, Jav., 1505.
Rĕmpĕnai, Mal., 296.
Rèmpĕs, Madoer., 2111.
Rènat, Alf. Amb., 3105.
Rĕndei, Alf. Min. Bent., 1961.
Rĕndèjan, Alf. Min. T. L., 2766.
Rèndèng, Jav., 1853.
Rĕndjoewang, Daj., 884.
Rèng, Madoer., 118.
Rĕngas, Mal., 1663.
Rĕngas balang, Lamp., 524.
Rĕngas boeroeng, Mal., 1662.
Rĕngas daoen bĕsar, Mal., 2387.
Rĕngas manaoe, Mal., 2220.
Rĕngga singan, Sas., 3138.
Rènggak, Sas., 204.
Rĕngkam, Mal., 1277.
Rĕngkei, Alf. Min. T. L., T. P., 1259.
Rĕngkei rintĕk, Alf. Min. T. P., 1285.
Rĕnjoeng, Soend., 2971.
Rènò, Tim., 785.
Rèoe, Alf. Min. Bant., 1166.
Rĕpoeloet, Mal., 632.
Rĕraindam, Alf. Min. T. L., 1697.
Rĕraindam méa, Alf. Min. T. L., 1697.
Rĕraindam poeti, Alf. Min. T. L., 1697.
Rĕrak, Mal., 3031.
Rĕramdam, Alf. Min. T. S., 1697.
Rĕramdam poeti, Alf. Min. T. S., 1697.
Rĕramdam roendang, Alf. Min. T. S., 1697.
Rĕrĕk, Balin., Soend., 3031.
Rĕrèngè, Alf. Min. T. P., 679, 910.
Rĕrèngè makèntè, Alf. Min. T. P., 3457.
Rĕrèngéën, Alf. Min. T. L., 910.
Rĕrèntèkan, Alf. Min. T. P., 895.
Rĕrĕpin, Alf. Min. T. S., 1108.
Rĕrĕwoeng, Alf. Min., 1404.
Rĕri, Alf. Min. T. B., T. P., 602.
Rĕri taranatè, Alf. Min. T. B., T. P., 614.
Rĕringeun, Gajo, 1552.
Rĕrintĕkĕn, Alf. Min. T. S., 254.
Rĕroe, Endeh, 1686.
Rĕroekoe, Sas., 2477.
Rĕsak, Mal., 3118.
Rĕsak paja, Mal., 2914.
Rĕsam, Mal., 1637.
Rĕsam gadjah, Mal., 1637.
Rĕsam pijai, Mal., 1637.
Rĕsĕp, O. Jav., 1322.
Rĕsoela, Jav., 2289.
Rĕtak, Lamp., 2661.
Rĕtak mĕdjong, Lamp., 1664.
Rĕtak rĕdip, Lamp., 2663.
Rĕtak tanah, Lamp., 284.
Rĕtĕk, Atjeh, 2661.
Rĕtĕk hidjo, Atjeh, 2666.
Reudeuĕb, Atjeh, 1301.
Reundeu, Soend., 1201.
Reundeu bàdak, Soend., 1000.
Reundeu beureum, Soend., 1761.
Reundeu lalàki, Soend., 1004.
Reundeu peutjang, Soend., 1199.
Reungas, Soend., 1663, 2220.
Reungas gĕdèpèr, Soend., 3142.
Reungas goenoeng, Soend., 3103.
Reungas manoek, Soend., 522, 2220.
Reungas tambaga, Soend., 1663.
Reungas woeloeng, Soend., 3105.
Reunggang, Soend., 2269.
Reusam, Atjeh, 1637.
Reuteuĕk, Atjeh, 2661.
Rĕwok, Alf. Min. T. L., T. P., 2987.
Ri, Bat., 1883.
Ri baja, O. Jav., 2501.
Ri djandjang, Jav., 2945.
Ri sisir, Jav., 456.
Riboe-riboe, Mal., Minangk., 2116.
Riboe-riboe gadjah, Mal., 2118.
Ridan, Mal., 2447.
Ridjasa, Balin., 1218.
Rigi, Nias, 3550.
Rigò-rigò, Minangk., 2493.
Rigò-rigo batinò, Minangk., 2493.
Rigò-rigò djantan, Minangk., 2493.
Rigò-rigò rimbò, Minangk., 3255.
Riïs, Alf. Min. T. L., T. S., 645.
Rija, Alf. Min. Bant., 3556.
Rija mabida, Alf. Min. Bant., 3556.
Rija mahèndèng, Alf. Min. Bant., 3556.
Rija-rija, Bat., 3563.
Rijang-rijang, Bat., Minangk., 448.
Rijang-rijang, Mal., 252, 290.
Rijangaoe, Mal. Bandj., 22.
Rijat, Alf. Min. T. B., 664.
Rijat, Alf. Min. T. P., 3088.
Rijat sĕla, Alf. Min. T. P., 3083.
Rijò, Alf. Min. T. P., 1483.
Rijò i lawànan, Alf. Min. T. P., 1709.
Rijoeng anak, Soend., 2918.
Rijoeng goenoeng, Soend., 2918.
Rila, Alf. Min. Bent., 1714.
Rilam, Jav., 3094.
Rimoewas, Alf. Min. T. P., 3464.
Ringa, Biman., 3108.
Ringan-ringan, Sum. W. K., 1552.
Ringgit, Jav., 3507.
Ringin, Soend., 690.
Ringkoewas, Alf. Min. Bant., 159.
Rinoe, Soend., 2723.
Rinoe leuweung, Soend., 2738.
Rinoe manook, Soend., 2715.
Rinoetoe, Alf. Oel., 429.
Ripi hajam, Mal., 1554.
Ripial, Alf. N. Laoet, 2289.
Ririkĕt rintĕk, Alf. Min. T. L., 1070.
Ririntĕkĕn, Alf. Min. T. L., 254.
Ririntĕkĕn rintĕk, Alf. Min. T. L., 708.
Ririntĕkĕn sĕla, Alf. Min. T. L., 254.
Riritjĕt, Alf. Min. T. P., 49.
Riritjĕt sĕla, Alf. Min. T. P., 1070.
Rirò, Alf. Z. Cer., 2663.
Risa, Bol. Mong., 2736.
Risak, Mal. Bill., 3118.
Risĕp, O. Jav., 1322.
Rità, Makas., 178.
Rità bòrong, Bonth., 181.
Ritjà, Alf. Halm., Mal. Men., Tern., 648.
Ritjà djawà, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern., 2736.
Ritjà djawà poetih, Mal. Men., 1050.
Ritjà kapas, Mal. Men., 648.

Ritjà kŏnop, Mal. Men., 648.
Ritjà kòkènè, Alf. N. O. Halm., 653.
Ritjà ò moemoe, Alf. N. O. Halm., 648.
Ritjà ò pèlèsookò, Alf. N. O. Halm., 648.
Ritjà ò tòko mabèbèlè, Alf. N. O. Halm., 648.
Ritjà oetan, Mal. Men., 2607.
Ritjà padi, Mal. Men., 653.
Ritjà pandjang, Mal. Men., 648.
Ritjà poeloeloe, Alf. N. O. Halm., 2736.
Riwana, O. Jav., 3162.
Riwanda, Mal., 2966.
Roe, Mal., 698.
Roe boekit, Mal., 1010.
Roe làka, Sawoe, 2004.
Roe naï, Sawoe, 2458.
Roebik, Atjeh, 1789.
Roefoe, Mal. Men., Tern., 3355.
Roehi, Alf. Min. T. L., 1725.
Roehoe-roehoe, Bat., 2477.
Roeï, Alf. Min. T. P., 1725.
Roejan, Daj. M., 1180.
Roek-djhĕroekan, Madoer., 3530.
Roekam, Bat., Daj. Z. O. Born., Mal., 1549.
Roekam asam, Mal., 1548.
Roekam hoetan, Mal., 3093.
Roekam laoet, Sum. W. K., 3092.
Roekam manis, Mal., 1549.
Roekam poetih, Mal., 3091.
Roekĕm, Balin. Kr., Jav., Soend., 1549.
Roekĕm karang, Jav., 3094.
Roekĕm kĕmbang, Jav., Soend., 3093.
Roekĕm sĕpĕt, Jav., 1547.
Roeki, Alf. N. O. Halm., 1671.
Roekiti, Alf. N. O. Halm. K., 1671.
Roekoe bèmbè, Bonth., 77.
Roekoe tèkèrè, Makas., 1256.
Roekoe-roekoe, Boeg., Makas., Mal., 2477.
Roekoe-roekoe djantan, Mal., 1762.
Roekoe-roekoe hoetan, Mal., 45.
Roekoe-roekoe mèrah, Mal., 2477.
Roekoe-roekoe poetih, Mal., 2477.
Roekoet àsa, Alf. Min. T. B., 2322.
Roekoet atè, Alf. Min. T. P., 1153.
Roekoet dijat, Alf. Min. T. P., 3088.
Roekoet è lampĕran, Alf. Min. T. P., 902.
Roekoet in dĕgĕs, Alf. Min. T. P., 3213.
Roekoet in sèndang, Alf. Min. Bant., 472.
Roekoet in timoe, Alf. Min. T. P., 3182.
Roekoet in tjèpal, Alf. Min. T. P., 2794.
Roekoet in tjoesè, Alf. Min. T. P., 3285.
Roekoet kakaïs, Alf. Min. T. P., 3138.
Roekoet kakaïs in dèkat, Alf. Min. T. P., 3136.
Roekoet kakaïs poepoeloet, Alf. Min. T. P., 3417.
Roekoet kakaïs rintĕk, Alf. Min. T. P., 3138.
Roekoet kakaïs sĕla, Alf. Min. T. P., 3383.
Roekoet karèkèt, Alf. Min. T. B., T. L., 1906.
Roekoet karèkèt lĕmpar, Alf. Min. T. B., 712.
Roekoet koeloewing, Alf. Min. T. B., 1572.
Roekoet koendoe, Alf. Min. T. B., T. L., 1285.
Roekoet koendoe rintĕk, Alf. Min. T. B., 1904.
Roekoet mawoöe sòpi, Alf. Min. T. L., 77.
Roekoet nè mèmbè, Alf. Min. T. B., T. P., 1867.
Roekoet rijat, Alf. Min. T. P., 3088.
Roekoet titiwi, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., 440.
Roekoet wĕroe, Alf. Min. T. P., 77.
Roem-djharoem, Madoer., 3219.
Roemah sĕmoet, Vulg. Mal., 1846.
Roemak djoen, Jav., 2511.
Roemaras, Alf. Min. T. L., 3209.
Roemba mĕpoe, Soemba, 224.
Roembai, Lamp., 3084.
Roembigò, Minangk., 591.
Roembija, Makas., Mal., 2289.
Roembija bĕmban, Mal., 2289.
Roembija bĕrdoeri, Mal., 2289.
Roembija doeri, Mal., 2289.
Roembija sangka, Mal., 2289.
Roembijò, Minangk., 2289.
Roemĕdikĕt, Alf. Min. T. L., 1069.
Roemĕdikĕt sĕla, Alf. Min. T. L., 1070.
Roemĕran, Alf. Min. T. P., 701.
Roemĕrĕrap, Alf. Min. T. P., 225.
Roemija, Atjeh, 2289.
Roemoong, Boeg., Makas., 1783.
Roemoeng kaloewàra, Makas., 1846.
Roemoet, Alf. Z. Cer., 2363.
Roempèasa, Alf. Min. Bant., 379.
Roempija, Boeg., 2289.
Roempoeïk bantò, Minangk., 2585.
Roempoeïk boeloeëh-boeloeëh, Minangk., 857.
Roempoeïk sambaoe, Minangk., 1258.
Roempoeïk soentiëng poetiëh, Minangk., 251.
Roempoen, Atjeh, 1899.
Roempoet angin, Mal. Batav., 3213.
Roempoet aoer-aoer, Mal., 858.
Roempoet babi, Mal., 461.
Roempoet babi, Mal. Men., 3111.
Roempoet baja rasa, Mal., 875.
Roempoet banggala, Vulg. Mal., 2611.
Roempoet bawang, Mal., 1538.
Roempoet bèlangkas, Mal., 2334.
Roempoet bètoeng, Mal., 1283.
Roempoet bilis djantan, Mal., 980.
Roempoet biring, Mal., 1749.
Roempoet boekoe boeloh, Mal., 1571.
Roempoet boeloe babi, Vulg. Mal., 1544.
Roempoet boeloe mata, Vulg. Mal., 3213.
Roempoet boeloh-boeloh, Mal., 857.
Roempoet boetang, Mal., 1293, 2983.
Roempoet djanggoet adam, Mal., 2587.
Roempoet djanggoet ali, Mal., 2587.
Roempoet djanggoet baoeng, Mal., 2196.
Roempoet djanggoet harimaoe, Mal., 2811.
Roempoet djarang, Mal., 2094.
Roempoet djarang-djarang, Mal., 961.
Roempoet djaroem, Mal., 224.
Roempoet djoeloeng-djoeloeng, Mal., 3112.
Roempoet èkor koeda, Mal., 3448.
Roempoet èkor tjari, Mal., 1906.
Roempoet fi, Mal. Tim., 1883.
Roempoet gòrò-gòrò, Mal. Men., 1070.
Roempoet hidjaoe, Mal., 2613.
Roempoet indja, Mal., 2484.
Roempoet kaki koeda, Mal. Amb., 1852.
Roempoet kantjing badjoe, Mal., 1968.
Roempoet kĕloeboeng, Mal., 2587.
Roempoet kĕloeboeng padi, Mal., 2588.
Roempoet kĕloeloet mèrah, Mal., 961.
Roempoet kĕloeloet poetih, Mal., 3136.
Roempoet kĕmaloean, Mal., 2313.
Roempoet kĕmbang gros, Mal. Men., 1867.
Roempoet kĕrak nasi, Mal., 3438.
Roempoet kĕrak nasi poetih, Mal., 2052.
Roempoet kĕras, Mal. Amb., 1259.
Roempoet kĕrbaoe, Mal., 1259.
Roempoet kĕroeboeng, Mal., 2587.
Roempoet kĕroeboeng padi, Mal., 2588.
Roempoet koeda, Mal. Batav., 1204.
Roempoet koeda, Mal. Tim., 21.
Roempoet koeda, Vulg. Mal., 2585.
Roempoet koembar, Mal., 3089.

Roempoet koempai, Mal., 2576.
Roempoet kòlòtidi, Mal. Men., 1852.
Roempoet lari-lari, Mal., 3213.
Roempoet lidah ajam, Vulg. Mal., 3202.
Roempoet lidah djin, Mal., 1744.
Roempoet lidah lĕmboe, Mal., 232.
Roempoet màni-màni sètan, Mal. Men., 835.
Roempoet mas, Vulg. Mal., 1765.
Roempoet mĕnsijang, Mal., 990.
Roempoet mèrah, Mal. Men., 1766.
Roempoet moeka manis, Mal. Amb., 3448.
Roempoet oedang-oedang, Mal. Bengk., 441.
Roempoet oelar ari, Mal., 1298.
Roempoet padi, Mal. Men., 2987.
Roempoet padi boeroeng, Mal., 2577.
Roempoet païtan, Mal. Men., 861.
Roempoet para-para, Mal., 986.
Roempoet para-para bĕtina, Mal., 989.
Roempoet pasir, Mal., 49.
Roempoet pĕroet tikoes, Mal., 3082.
Roempoet pètjè, Mal. Men., 1257.
Roempoet pinang, Mal., 2196.
Roempoet pipit, Mal., 226.
Roempoet piso, Mal. Men., 3088.
Roempoet poeroen, Mal., 1540.
Roempoet poetih, Mal. Men., 1269.
Roempoet radja sari, Mal., 1054.
Roempoet ragi, Mal. Men., 1572.
Roempoet rijang-rijang, Mal., 252, 290.
Roempoet sambaoe, Mal., 1258.
Roempoet sandang, Mal., 1541.
Roempoet sarang boewaja, Mal., 2581.
Roempoet sarang pipit, Mal., 250.
Roempoet sarang toepai, Mal., 232.
Roempoet sĕboesoek, Mal., 823.
Roempoet sĕmoetjoep, Mal., 960.
Roempoet siboewèh, Mal., 1745.
Roempoet siboewèh batoe, Mal., 2052.
Roempoet siboewèh djantan, Mal., 1745.
Roempoet sikoe-sikoe, Mal., 2483, 3249.
Roempoet silat kaïn, Mal., 712.
Roempoet sisik naga, Mal., 529.
Roempoet soemboe, Mal., 980.
Roempoet soerai, Mal., 2194.
Roempoet soerat bĕloekar, Mal., 2183.
Roempoet soesoer, Mal., 3200.
Roempoet soewasa, Mal., 1293.
Roempoet sòpi, Mal. Men., 77.
Roempoet sosapoe, Mal. Men., 3137, 3417.
Roempoet srigala, Mal., 1745.
Roempoet tahi babi, Mal., 3448.
Roempoet tahi kĕrbaoe, Mal., 1542.
Roempoet tahi sapi, Mal. Men., 875.
Roempoet takĕdjo, Mal. Amb., 2313.
Roempoet tapak boeroeng, Mal., 232, 2334.
Roempoet tĕki, Mal., 1969.
Roempoet tĕlor ikan, Mal., 2586.
Roempoet tĕlor sĕntadoe, Mal., 2613.
Roempoet tĕmbaga, Mal., 1906.
Roempoet tiga sari, Mal., 975.
Roempoet tjatok ajam, Mal., 860.
Roempoet tjĕngkĕring, Mal., 1745.
Roempoet tjinta-tjinta, Mal. Amb., 2690.
Roempoet tjoekoer kĕrbaoe, Mal., 994.
Roempoet tjoetjàlan, Jav. Kr., 1541.
Roempoet toengkat ali, Mal., 2587.
Roempoet toeri, Mal., 823.
Roempoet wangi, Mal., 977.
Roempoet wĕtjoetjalan, Jav. Kr., 1541.
Roena, Alf. Boer., 1.
Roendoe, Soend., 1273.
Roendoen, Sas., 1552.
Roengkom, Atjeh, 1549.
Roeöen, Alf. Oel., 1314.
Roepĕng, Alf. Min. T. L., 1764.
Roepĕt, Alf. Min. T. B., 1463.
Roepĕt, Alf. Min. T. L., 1507.
Roepĕt, Alf. Min. T. S., 3273.
Roepĕt in taloen, Alf. Min. T. P., 1049.
Roepĕt rintĕk, Alf. Min. T. L., 3273.
Roepĕt rintĕk, Alf. Min. T. P., 1507.
Roepĕt tĕkĕk, Alf. Min. T. P., 1437.
Roeris, Alf. Min. T. L., 114.
Roeroendoe, Alf. Min. T. B., 532.
Roeroeng-roeroeng, Boeg., Makas., 2114.
Roes, Madoer., 2986.
Roetoe-roetoe, Mal. Mol., Tern., 2439.
Roetoen, Alf. Asil., Hila, 1314.
Roewai gadjah, Mal., 1683.
Roewaj, Soend., 2666.
Roewaj tahoen, Soend., 2666.
Roewàjan, Alf. Min. T. P., 1180.
Roewànjo, Alf. N. Laoet, 255.
Roewas igoeng, Bat., 1616.
Roewas-roewas, Mal., 1616.
Roewas-roewas djantan, Mal., 1041.
Roewè, Alf. N. O. Halm., 698.
Roewiran, Alf. Min. T. P., 2034.
Rofo-rofo, Enggano, 2504.
Rohèn mitèn, Alf. Boer., 962.
Roja, Alf. Min. T. L., 120.
Rojan, Alf. Min. Bent., T. P., 1180.
Ròkĕm, Madoer., 1549.
Ròko, Daj. M., 1983.
Rom, Gajo, 2512.
Rom pĕdèh, Gajo, 2512.
Rom poelot, Gajo, 2513.
Rom-taròman, Madoer., 2410.
Roman, Tenimbar, 1885.
Rombè, Alf. Tom., 887.
Romin, Atjeh, 475.
Rompò-rompò, Makas., 3383.
Ronaän, Kei, 847.
Rondang saboelan, Bat., 1678.
Rondang-rondang, Bat., 1339.
Ronjòkan, O. Jav., 2967.
Rongos, Sas., 1382.
Rontan, Lamp., 2289.
Ronto, Alf. Min. Bant., 2346.
Ropè, Sas., 1301.
Ròpisi, Makas., 392.
Ròràkò, Alf. Halm., Mal. Men., Tern., 2505.
Ròràkon, Alf. Min. Bant., 1162.
Ròrè, Alf. Halm., Tern., 3113.
Roriël, Babar, 602.
Roroemoe, Tern., 1783.
Ròròsan, Jav. Kr., 3011.
Ròsan, Jav. Kr., 3011.
Ròsan, Jav. Kr. D., 404.
Ros, Balin., Madoer. B., 2986.
Ròsi, Mal. Mol., 2986.
Ròsi mawar, Mal. Mol., 2986.
Ròsi mèrah, Mal. Mol., 2986.
Ròsi pagar, Mal. Mol., 2986.
Ròsi poetih, Mal. Mol., 2986.
Ròsi tjina, Mal. Mol., 2986.
Ròtà-ròtà, Tern., 780.
Ròtan, Mal., Minangk., 539.
Ròtan ajĕr, Mal., Mal. Batav., 556.
Ròtan alija, Mal. Amb., 550.
Ròtan aloes, Mal. Men., 566.
Ròtan asam, Mal. Mol., 1013.
Ròtan bakaoe, Mal., 1025.
Ròtan batoe, Mal., 554.
Ròtan bilatoeng, Mal., 541.
Ròtan boeboe, Mal. Amb., 1026.

Ròtan boeloe, Mal., 1028.
Ròtan boewah, Mal., 1019.
Ròtan dahan, Mal., 2780.
Ròtan dandan, Minangk., 541.
Ròtan djanang, Minangk., 1016.
Ròtan djawa, Mal. Mol., 565.
Rotan djĕrnang, Mal., 1016.
Ròtan gadjah, Mal., 2368.
Ròtan galang, Minangk., 553.
Ròtan galitiĕk, Minangk., 548.
Ròtan gatah, Minangk., 546.
Ròtan gĕlang, Mal., 553, 1017.
Ròtan gĕtah, Mal., 546.
Ròtan goenoeng, Mal., 547.
Ròtan hoenak, Minangk., 2780.
Ròtan itam, Mal. Mol., 1022.
Ròtan jaki, Mal. Men., 1550.
Ròtan kalapa, Mal. Amb., 1014.
Ròtan kawan, Mal. Mol., 543.
Ròtan kĕrai, Mal., 1017.
Ròtan kĕrtang, Mal., 2368.
Ròtan kikir, Mal., 561.
Ròtan kipas, Mal., 716.
Ròtan lilin, Mal., 555.
Ròtan manaoe, Mal., 557.
Ròtan mantji, Mal. Bengk., 557.
Ròtan mantjik, Minangk., 1550.
Ròtan moesang, Mal., 1564.
Ròtan oedang, Mal., 546.
Ròtan oenak, Mal., 2780.
Ròtan oetan, Mal. Amb., 1550.
Ròtan radja, Mal., 563.
Ròtan saboeïk, Minangk., 1019.
Ròtan saboet, Mal., 1019.
Ròtan sagò, Minangk., 560.
Ròtan sĕga, Mal., 560.
Ròtan sĕga ajĕr, Mal., 559.
Ròtan sĕga haloes, Mal., 560.
Ròtan sĕga kasar, Mal., 560.
Ròtan sĕmamboe, Mal., 563.
Ròtan sĕmoet, Mal., 1967.
Ròtan sĕpat, Mal., 1018.
Ròtan sikĕk, Minangk., 545.
Ròtan simamboe, Sum. W. K., 563.
Ròtan tahi ajam, Mal., 1021.
Ròtan tikoes, Mal., 1550.
Ròtan tjatjing, Vulg. Mal., 555.
Ròtan tjintjin, Vulg. Mal., 1017.
Ròtan tjoetjoer, Mal., 542.
Ròtan tjoetjoer minjak, Mal., 1015.
Ròtan toeboe, Mal. Mol., 1022.
Ròtan toekas, Mal., 671.
Ròtan toeni, Mal. Amb., 1026.
Ròtan toeni daoen bĕsar, Mal. Amb., 1028.
Ròtè, Alf. Min. T. B., T. S., 2362.
Rotè, Gajo, 1789.
Rotnia, Sermata, 2289.
Ròwà-àròwà, Bonth., 3001.
Rowè, Saleijer, 2345.
Rowi, Alf. Min. T. P., 1512.
Rowistoe, Madoer. B., 228.
Rwi sisir, Balin., 456.

S.

Saäkĕt, Alf. Min. T. B., 1808.
Sàäng, Jav. Teg., Madoer., Sika, 2736.
Saäng boentok, Madoer., 2723.
Saäng pòtè, Madoer., 2736.
Saäng soelah, Jav. Teg., 2736.
Saäng tjĕlĕng, Madoer., 2736.
Sabachai, N. Guin. Humb., 2458.
Sabang, Daj., 884.
Sabhrang, Madoer. P., S., 1892.
Sabhrang balandha, Madoer. B., 2181.
Sabhrang kàdjoe, Madoer., 2181.
Sabhrang loepa, Madoer. S., 1892.
Sabhrang longgha, Madoer. P., S., 1892.
Sabhrang tĕnggang, Madoer. P., S., 2181.
Sabi, Bat., 493.
Sabija, Biman., 648.
Sabo, Balin., 2316.
Sabo djawa, Balin., 19.
Saboe, Madoer., 2316.
Saboe manèla, Madoer., 19.
Saboet, Bat., Mal., 1019.
Sabot, Tim., 2458.
Sabrang, Balin., 846.
Sabrang, Soend., 648.
Sabrang djawa, Balin., 3175.
Sabrang sawi, Balin. Kr., 2181.
Sadang, Jav., 1391.
Sadang, Minangk., Soend., 2088.
Sadangan, Soend., 3438.
Sadĕng, Jav., 2088.
Sadina, Alf. W. Cer., 3313.
Sading, Jav., 2088.
Sadjĕng, Jav., 611.
Sadoeri, Jav., 591.
Saèh, Soend., 507.
Safoet, Alf. Boer., 846.
Saga, Bat., Jav., Mal., Soend., 42.
Saga, Lamp., 2635.
Saga, Makas., Mal. Men., 3.
Saga areuj, Soend., 3.
Saga bĕtina, Mal., 3.
Saga bidji, Vulg. Mal., 3.
Saga dèngkol, Mal., 2506.
Saga djantan, Mal., 42.
Saga gadjah, Mal., 2759.
Saga hoetan, Mal., 42.
Saga kajoe, Mal., 42.
Saga kĕnděri, Mal., 3.
Saga leutik, Soend., 3.
Saga mamèntèng, Makas., 42.
Saga manis, O. Jav., 3.
Saga mas, Jav., 42.
Saga molèk, Mal., 2026.
Saga paja, Mal., 1029.
Saga pohon, Vulg. Mal., 42.
Saga tĕlik, Jav., 3.
Saga toentĕng, Jav., 42.
Sagalong, Daj. Kat., 2443.
Sagawè, Balin., 41.
Sagha, Madoer., 42.
Sagha baj, Madoer., 41.
Sagha nal, Kang., 42.
Sagin, Alf. Tom., 2361.
Sagò, Minangk., 42.
Sagò batinò, Minangk., 3.
Sagò djantan, Minangk., 42.

Sagoe, Vulg. Mal., 2289.
Sagoe badoeri, Mal. Men., 2289.
Sagoe bělanda, Mal., 2188.
Sagoe doeri rôtan, Mal. Amb., 2288.
Sagoe ihoer, Mal. Amb., 2290.
Sagoe makanaroe, Mal. Amb., 2287.
Sagoe oetan, Mal. Amb., 2286.
Sagoenggoe, Jav., 820.
Sàha, Biman., 2736.
Sahagi, Soend., 1692.
Sahai, Alf. Min. Bant., 3465.
Sahakèpo, Alf. Min. Bent., 2689.
Sahamoentè, Alf. Min., 643.
Sahamoentè, Alf. Min. Ponos., 646.
Sahang, Alf. Min. Bant., 2285.
Sahang, Alf. Min. Bent., 2089.
Sahang, Daj. Z. O. Born., Mal. Bandj., 648, 2736.
Sahang roebit, Daj. Z. O. Born., 653.
Sahang salija, Daj. Z. O. Born., 2736.
Sahangi, Alf. Min. Ponos., 3025.
Sahat-sahat, Bat., 111.
Saïm, Tim., 2666.
Saja, Atjeh, 162.
Sajà, N. Guin. Roemb., 2382.
Saja, Tim., 2637.
Sajà bakè, Tern., 1695.
Sajà bali djaga, Tern., 1795.
Sajà dodopòla, Tern., 1969.
Sajà kasitèla, Alf. N. O. Halm., 2641.
Sajà kastèla, Tern., 2641.
Sajà magoetèlè, Tern., 824.
Sajà màni, Tern., 1914.
Sajà manoeroe, Tern., 1938.
Sajà matahari, Tern., 1752.
Sajà ngali-ngali, Tern., 1795.
Sajà tjina, Tern., 534.
Saja wangè konòrà, Tern., 2641.
Sajawoe, Mal. Men., Tern., 1122.
Sajoer babi, Vulg. Mal., 3448.
Sajoer oedang, Vulg. Mal., 184.
Sajoha, Alf. Min. Bant., 1899.
Sajor, Alf. Min. T. L., T. P., 1899.
Sajor ajam, Mal. Amb., 691.
Sajor boelan, Mal. Tim., 2748.
Sajor kalapa, Mal. Mol., 962.
Sajor kambing, Mal. Mol., 2855.
Sajor kangkoeng, Mal. Mol., 1899.
Sajor kèlor, Mal. Men., 2345.
Sajor lilin, Mal. Men., 3010.
Sajor moeka manis, Mal. Amb., 1268.
Sajor morsègoe, Mal. Amb., 3368.
Sajor pahit, Mal. Mol., 2796.
Sajor pakoe, Mal. Mol., 368.
Sajor poetih, Mal. Amb., 2748.
Sajor radja, Mal. Mol., 962.
Sajor tatanaman, Mal. Men., 816.
Sajor tjina, Mal. Tim., 3145.
Sajor wàsa, Mal. Amb., 1523.
Sakal, Alf. Amb., Oel., 217.
Sakalak, Jav., 2801.
Sakam, Minangk., 278.
Sakar sading, Mal., 3438.
Sakat, Mal., 111.
Sakat bawang, Mal., 23.
Sakat bělimbi, Mal., 3329.
Sakat gadjah, Mal., 215.
Sakat kělĕmbai, Mal., 1056.
Sakat lidah boewaja, Mal., 2467.
Sakat oebat kĕpijaloe, Mal., 23.
Sakat oelar, Mal., 3038.
Sakat rambai koewaoe, Mal., 3462.
Sakat riboe-riboe, Mal., 1173.
Sakat toelang oelar, Mal., 832.
Sakè, Nias, 1318.
Sakè, Soend., 1671.
Sakèk, Minangk., 111.
Sakèk rambajan, Minangk., 3462.
Sàkĕlàti, Alf. N. O. Halm., 3332.
Sakèta, Alf. Halm., Tern., 135.
Sakèta, Alf. Min., 1941.
Sàkoe, Nias, 2289.
Sakoeï, Minangk., 3113.
Sakoeïh, Minangk., 3113.
Saksak, Balin., 3503.
Saksak, Sas., 2822.
Saksak mĕmĕdi, Balin., 2967.
Saksak tjina, Balin., 2967.
Sala, Alf. Asil., Hila, Z. Cer., 1555, 1987.
Sala, Alf. Min. Bent., Tonsaw., 2157.
Sàlà, Boeg., Makas., Minangk., 3546.
Sala hahoe, Alf. Z. Cer., 1555.
Sala hatoe, Alf. Z. Cer., 1992.
Sala oe padihĕ, Sangi, 1384.
Sala poeti, Alf. Z. Cer., 1555.
Sala pòlot, Alf. Z. Cer., 1988.
Sàlà rimbò, Minangk., 3547.
Sàlà-sàlà, Boeg., Makas., 513.
Salaäl, Alf. Z. Cer., 760.
Salab, Alf. Min. T. P., 3012.
Salaboelan, Bat. Dair., 1526.
Saladah, Soend., 1972.
Saladah bòkor, Soend., 1972.
Saladah tjaj, Soend., 2411.
Saladah tjaj gĕdè, Soend., 2411.
Saladah tjaj leutik, Soend., 2411.
Salah lakoe, Mal., 779.
Sàlak, Balin., Jav., Madoer., Mal., Soend., 3546.
Sàlak oelar, Sum. W. K., 3547.
Salakal, Alf. Amb., 760.
Salal, Alf. Sap., 1555.
Salam, Jav., Madoer., Mal., Soend., 1346.
Salam alas, Jav. Ng., 1319.
Salam andjing, Soend., 2861.
Salam bàdak, Soend., 1341.
Salam gĕdè, Soend., 1323.
Salam wana, Jav. Kr., 1319.
Salam watoe, Jav., 1346.
Salamoeli, Mal. Amb., 882.
Salaol, Alf. N. Laoet., 1555.
Salaon, Bat., 1885.
Salaot, Alf. Min. Tonsaw., 3088.
Salapia, Alf. Z. Cer., 1314.
Salaroet, Madoer. B., 2188.
Salasè, Madoer., 2474.
Salasèjan, Madoer., 764.
Salasih, Soend., 2474.
Salasih bòdas, Soend., 2474.
Salasih woengoe, Soend., 2477.
Salatò, Alf. Har., 1555.
Salatri, Soend., 579.
Salawei, Alf. Min. T. P., 49.
Salè, Alf. Har., 835.
Salè anè, Alf. Z. Cer., 835.
Saléa, Mal. Amb., 835.
Salĕboeng kèrò, Alf. Min. Tonsaw., 838.
Salĕboeng mèha, Alf. Min. Tonsaw., 844.
Salèkat, Mal. Batav., 3354.
Salèmpat, Soend., 3061.
Salèmpat toelis, Soend., 3062.
Salèpĕr, Banda, 2565.
Saligoeri, Minangk., 3138.
Salijara, Soend., 1984.
Salijèrè, Soend., 1984.
Salimata, Alf. Min. Tonsaw., 229.
Salimbàta, Alf. Min., 229.
Salimbatoek, Bat., 22.

Salimĕng, Atjeh, 379.
Salimoeli, Alf. Halm., Tern., 882.
Salingkawoeng, Alf. Min. T. L., 3501.
Salinsa, Alf. Min. T. S., 426.
Salintjawoeng, Alf. Min. T. P., 3501.
Salintjawoeng i lawànan, Alf. Min. T. P., 146.
Salintjawoeng in dèkat, Alf. Min. T. P., 1.
Salintjawoeng koelò, Alf. Min. T. P., 3337.
Salira, Soend., 25.
Salisa, Alf. Oel., Z. Cer., 3313.
Salo bòboedò, Tern., 1036.
Salò gòrò, Tern., 3131.
Salòdà, Boeg., 2601.
Saloebi, Bat. Mand., 3545.
Saloebòta, Alf. N. O. Halm., 831.
Salòhot, Bat., 224.
Samak, Mal., 1314.
Samak boekit, Mal., 1344.
Samak darat, Mal., 1348.
Samak djantan, Mal., 2908.
Samak paja, Mal., 1328.
Samak poeloet, Mal., 1350.
Samak sĕrai, Mal., 1338.
Samak tebĕraoe, Mal., 1333.
Samàka, Alf. Boer., Halm., Min. T. B., Z. Cer., Bol. Mong., Lamp. B. Ag., Tern., 784.
Samàka bakas, Alf. Min. Ponos., 2255.
Samàka wiwang, Alf. Min. T. S., 784.
Samàki, Alf. Min. T. P., 3356.
Samal, Alf. Amb., Oel., 2409.
Samamboe, Bat., 563.
Samangka, Madoer., Mal. Men., Soend., 784.
Samangka arab, Madoer., 784.
Samangka balandha, Madoer., 933.
Samangka dhadhoe, Madoer., 784.
Samangka kòtjor, Madoer., 784.
Samangkò, Minangk., 784.
Samar, Alf. Amb., Oel., 2409.
Samara kòhè, Alf. Min. Bant., 1765.
Samaràka, N. Guin. Noemf., 784.
Samaran, Alf. Min., 871.
Samarang, Alf. Min., 871.
Samarang kètè, Alf. Min. T. P., 871.
Samarang lèmè, Alf. Min. T. P., 871.
Samarantok, Madoer. S., 3148.
Samàtè, Alf. Min. Bant., 2112.
Samàtè hègètè, Alf. Min. Bant., 2112.
Samàtè pandara, Alf. Min. Bant., 2112.
Samba, Nias, 1315.
Samba hia, Nias, 493.
Sambaboe, Daj. Z. O. Born., 648.
Sambai, Daj. Z. O. Born., 2719.
Sambàko, N. Guin. Noemf., 2458.
Sambalik angin, Mal. Z. O. Born., 2151.
Sambang darah, Mal. Batav., 1415.
Sambang tjòlok, Jav., 2847.
Sambaoe, Mal., Minangk., 1258.
Sambaramèntoe, Makas., 3148.
Sambèjan, Alf. Min. T. P., 2471.
Sambi, Balin., Bimau., Jav., 3067.
Sambiki, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., 1973.
Sambiring, Alf. Min. Bent., 3139.
Sambiring, Alf. Min. T. L., 3140.
Sambiring rintĕk, Alf. Min. T. L., 751.
Sambiring sĕla, Alf. Min. T. L., 1361.
Sambit, Alf. Min. Tonsaw., 457.
Sambit disik, Alf. Min. Tonsaw., 1969.
Samblaka, Daj. Kat., 218.
Sambloeng, Balin., 193, 3076.
Sambò, Bat., 1258.
Sambòdja, Jav., 2787.
Samboeboehon, Bat., 2443.
Samboeëng, Minangk., 3448.
Samboeng toelang, Balin., 780.
Samboota, Boeg., Makas., 1414.
Samè, Alf. Min. Ponos., 2126.
Samè, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern., 3356.
Samih, Balin., 2089.
Samir, Balin. Kr., 2089.
Samòdja, Bat., 506.
Samòdja, Soend., 2787.
Samoelè, Alf. W. Cer., 1595.
Samoentè, Alf. Min., 1914.
Samowan, Balin., 1117.
Samowan djaò, Balin., 1117.
Samowan nasi, Balin., 1117.
Samowan samboek, Balin., 1117.
Sampak, Balin., 2107.
Sampaka, Alf. Min., Z. Cer., 2295.
Sampakang, Sangi, 2295.
Sampang, Jav., 1400, 1402.
Sampang, Soend., 562.
Sampar wali, Balin., 3148.
Sampar wantoe, Balin., 3148.
Samparantoe, Jav., 2405.
Samparantoo, Soend., 3148.
Sampeu, Soend., 2181.
Sampeu amis, Soend., 2181.
Sampeu bĕgog, Soend., 2181.
Sampeu bĕnĕr, Soend., 2181.
Sampen beureum, Soend., 2181.
Sampeu bòdas, Soend., 2181.
Sampeu dangdeur, Soend., 2181.
Sampeu djagrĕng, Soend., 2181.
Sampeu gading, Soend., 2181.
Sampeu kĕtan, Soend., 2181.
Sampië, Minangk., 322.
Sampinit, Alf. Min. T. L., 532.
Sampinit rintĕk, Alf. Min. T. L., 533.
Sampinoer, Bat., 1010.
Sampòra, Soend., 850.
Samwan, Balin., 1117.
Samwan djaè, Balin., 1117.
Samwan nasi, Balin., 1117.
Samwan samboek, Balin., 1117.
Sana, Jav., Lamp., Sas., 2883.
Sana kapoer, Jav., 2883.
Sana kĕling, Jav., 1030.
Sana kĕmbang, Jav., 2883.
Sanam, Minangk., 1885.
Sandat, Balin., Sas., 601, 3403.
Sandat alas, Balin., 2802.
Sandat gawah, Sas., 2802.
Sandat kananga, Balin., 601.
Sandat mĕmĕdi, Balin., 2800.
Sandat wangsa, Balin., 601.
Sandja-sandja, Balin., 2319.
Sandoedoek, Bat., 2222.
Sànè, Wetar, 1892.
Sanè-sanè, Bat., 2427.
Sanèk, Madoer., 642.
Sanènèm, N. Guin. Noemf., 2460.
Sang, Sas., Sika, Solor, 2736.
Sànga, Boeg., Makas., 3378.
Sangari, Biman., 3473.
Sangga goeri, Sas., 3138.
Sangga langit, Mal. Batav., Soend., 692.
Sangga loetoeng, Mal., 2441.
Sangga loetoeng djantan, Mal., 2443.
Sangga loetoeng hitam, Mal., 746.
Sanggalong, Daj. Kat., 2443.
Sanggar, Bat., 251.
Sanggè-sanggè, Bat., 229.
Sanggoegoe, Mal. Batav., 820.
Sanggoelèra, Alf. Tom., 379.
Sangi, Alf. Min. T. L., 1161.

Sangir langit, Mal. Batav., 692.
Sangkàra màta, Makas., 457.
Sangkàri, Alf. N. O. Halm., 787.
Sangkawa, N. Guin. Noemf., 2382.
Sangkè, Daj. Z. O. Born., Saleijer, 1318.
Sangkè, Sum. W. K., 1822.
Sangkèt, Alf. Min. T. L., T. P., 1808.
Sangket in tjoentoeng, Alf. Min. T. P., 1808.
Sangkèt-sangkèt, Balin., Jav., 2781.
Sangkètan, Jav., 2781.
Sangkètan rambat, Jav., 24.
Sangklàpa, Vulg. Mal., 1604.
Sangkongan, Alf. Min. T. B., T. L., T. S., 2471.
Sangkowang, Mal. Z. O. Born., 2532.
Sanglir, O. Jav., 1613.
Sangò-sangò, Boeg., Makas., 1694.
Sangoe, Mal., 1694.
Sangsàlan, Alf. Min. T. P., 958.
Sangsilè, Mal. Bengk., 665.
Sangsit, Balin., 847.
Sanintèn, Soend., 693.
Sanintèn sabrang, Soend., 932.
Santagoeri, Sas., 3138.
Santèn, O. Jav., 2480.
Santènan, Jav., 1914.
Santi, Alf. Min. T. L., 1960.
Santi, Alf. Min. T. S., 2509.
Santigi, Boeg., Makas., 2636.
Santigi ròmang, Bonth., 2791.
Santò, Minangk., 2458.
Santoel, Mal. Batav., 3027.
Santoen, Jav. Kr. D., 3396.
Sàoe manilà, Makas., 19.
Saoe masarawèt, Alf. Min. T. L., 3464.
Saoe méa, Alf. Min. T. L., 1976.
Saoe poeti, Alf. Min. T. L., 3464.
Saoe rèndai, Alf. Min. T. L., 3464.
Saoe rintèk, Alf. Min. T. L., 1976.
Saoe sèla, Alf. Min. T. L., 3464.
Saoe watoe, Alf. Min. T. L., T. S., 1976.
Saoeheun, Soend., 2582.
Saoeheun bàdak, Soend., 2582.
Saoeheun beurit, Soend., 712.
Saoemé, Alf. Min. T. P., 111.
Saoemé im batoe, Alf. Min. T. P., 2778.
Saoeng, Soend., 1566.
Saoeng ringgeung, Soend., 1569.
Saoet, Alf. Min. T. L., 2361.
Saoet né wolai, Alf. Min. T. L., 2359.
Saoetan, Sum. W. K., 2332.
Sapa, Bat., 464.
Sapai oewèk, Atjeh, 2441.
Sapaléné, Alf. Amb., 601.
Sapalin, Alf. Har., Z. Cer., 601.
Sapang, Alf. Min. Tonsaw., 115.
Sàpang, Makas., Minangk., 535.
Sapar, Alf. Amb., 862.
Saparantoe, Jav., 3148.
Saparantok, Madoer., 3148.
Sapatané, Alf. Asil., Hila, 2565.
Sapè, Minangk., 1352.
Sapè bawà, Makas., 434.
Sapè gadang, Minangk., 2125.
Sapè lajang-lajang, Minangk., 2130.
Sapè oedang, Minangk., 2134.
Sapè sàlà, Boeg., 434.
Sapèh, Madoer., 2831.
Sapèh radjha, Madoer., 1253.
Sapèn, Jav., 2674.
Sapèt koelò, Alf. Min. T. P., 2695.
Sapèt makèntò, Alf. Min. T. P., 2256.
Sapèt poeti, Alf. Min. T. L., 2695.
Sapèt woering, Alf. Min. T. L., 2256.

Sapia, Alf. Z. Cer., 1314.
Sapijang, Midd. Sum., 1987.
Sapili, Alf. Tom., 135.
Sàpiri, Makas., 135.
Sapoe, Kisar, 787.
Sapoe halaman, Mal., 3138.
Sapoetan, Alf. Min. T. B., T. L., 86.
Sapoetan kawok, Alf. Min. T. L., 1401.
Sapot, Bat., 1352.
Sapota, Bonth., 155.
Saprantoe, Jav., 3148.
Sarab, Alf. Min. T. P., 3012.
Saradan, Jav., 1548.
Saradan kajoe, Jav., 1547.
Sarai, Minangk., 229.
Sarait, Alf. Min. T. S., 3088.
Saraj, Soend., 673.
Sàràmoentè, Alf. Min., Makas., 643.
Saramoetè, Alf. Min. Tonsaw., 643.
Sarang, Alf. Min. T. B., 2089.
Sarang banoewa, Bat., 232.
Sarang pipit, Mal., 250.
Sarang poenei, Mal., 1086.
Sarang toepai, Mal., 232.
Sarangan, Jav., 693.
Sarangò, Nias, 22.
Sarap, Madoer., 3180, 3447.
Sarap alas, Jav., 828.
Sarap nor-nor, Madoer., 2028.
Sarapsap, Alf. Min. T. B., 1454, 1506.
Sarapsap sèla, Alf. Min. T. B., 1458.
Sarasàti, Jav., 222.
Saraw, Alf. Min. T. L., T. P., 3012.
Sarawès, Alf. Min. Bent., 3088.
Sarawèt, Alf. Min. T. L., 3088.
Sarawèt, Alf. Min. T. S., 3465.
Sardak, Lamp., 455.
Sarè, Alf. Z. Cer., 835.
Sarè, Daj., Makas., Mal. Amb., 229.
Sàrè ambong, Makas., 228.
Sarèng, Alf. Min. Tonsaw., 2089.
Sarèngsèng, Soend., 2560.
Sarètak, Daj. B., Kat., 2661.
Sareuni, Soend., 1006.
Sari boemi, Mal., 1757.
Sari koening, Balin. Semb., 5.
Sari konta, Balin., 5.
Sari moedjari, Mal., 1614.
Sari-sari, Nias, 3185.
Sarik mèndjari, Sum. W. K., 1614.
Sarikaja, Daj., Soend., 247.
Sarimbàta, Alf. Min., 229.
Sarimbàta i riping, Alf. Min. T. L., 2794.
Sarimbàta rintèk, Alf. Min. T. L., 2497
Sarimbàta sèla, Alf. Min. T. L., 712.
Sarindan, Bat., 2096.
Sarisa, Alf. Oel., Z. Cer., 3313.
Sarkadja, Madoer. B., P., 247.
Sarmè-sarmè, Bat., 2751.
Saroekajat, Alf. Min. Tonsaw., 1483.
Saroemè, Biman., 2683.
Sarènai, Minangk., 3501.
Saroenèn, Jav., 3212.
Saroenèn, O. Jav., 3500.
Saroenèn walang, Jav., 3201.
Saroeni, Balin., Jav., Soend., 3501.
Saroeni ajèr, Vulg. Mal., 3502.
Saroeni goenoeng, Soend., 3501.
Saroeni tjina, Mal. Mol., 3503.
Saroeni walanda, Soend., 750.
Saroeni walanda beureum, Soend., 750
Saroeni walanda bòdas, Soend., 750.
Saroeni walanda kònèng, Soend., 750.

Saroeni walanda tambaga, Soend., 750.
Saroepàpa, Alf. Min. T. L., Tonsaw., T. P., T. S., 2662.
Saroepàpa sajor, Alf. Min. T. L., T. P., 1899.
Saroepàpang, Alf. Min. T. L., 2662.
Saroerangei, Alf. Min. T. P., 2984.
Sàsà, Alf. Min. Bant., 2460.
Sàsah, Soend., 3268.
Sàsah bàdak, Soend., 3268.
Sàsah goenoeng, Soend., 3268.
Sàsah lĕmboot, Soend., 112.
Sasaïr kètè, Alf. Min. T. P., 1943.
Sasamarĕn, Alf. Min. T. L., 871.
Sasampajan, Soend., 1966.
Sasangkongan, Alf. Min. T. L., 3141.
Sasangkongan lèwò, Alf. Min. T. L., 336.
Sasangkongan rèndai, Alf. Min. T. L., 2471.
Sasangkongan rintĕk, Alf. Min. T. L., 2471.
Sasapĕtĕn, Alf. Min. T. L., 1506.
Sasapĕtĕn sĕla, Alf. Min. T. L., 1502.
Sasating, Daj. Z. O. Born., 679.
Sasawé, Alf. Asil., Hila, N. Laoet, Sap., 493.
Sasawéja, Alf. Z. Cer., 493.
Sasawèn, Alf. Z. Cer., 493.
Sasawi, Balin., Minangk., Soend., 493.
Sasawi bòdas, Soend., 3145.
Sasawi leuweung, Soend., 1723.
Sat lòtong, Madoer., 90.
Sat lòtong pòtè, Madoer., 90.
Sata, Jav. Kr., 2458.
Satarip, Alf. Min. T. P., 3088.
Sati, Nias, 3309.
Sàtoeloe, Makas., 3027.
Sawa, Alf. Min. T. L., 210.
Sawa, Jav., 1274.
Sawang, Daj., 884.
Sawè, Madoer. S., 2181.
Sawèl, Alf. Har., 493.
Sawi, Jav., 493.
Sawi, Madoer. B., P., 2181.
Sawi alas, Jav., 494.
Sawi tĕgal, Mal. Batav., 1268.
Sawi-sawi, Mal., 493.
Sawo, Jav., Mal., Soend., 2316.
Sawo djawa, Jav. Ng., 2316.
Sawo djawi, Jav. Kr., 2316.
Sawo hoetan, Mal., 2596.
Sawo londa, Jav., 19.
Sawo manila, Jav., Mal., Soend., 19.
Sawo tjina, Vulg. Mal., 19.
Sawoekow, Alf. Min. T. L., 1461.
Sbija, Sas., 648.
Sbija kĕdi, Sas., 653.
Sbita, Balin., 437.
Sè-salasèjan, Madoer., 2511.
Sèa, Alf. Min. Bent., T. S., 2343.
Sèa, Alf. Min. T. P., 2162.
Sĕbasa, Mal., 1648, 3098.
Sĕbasa batoe, Mal., 807.
Sĕbasa djantan, Mal., 274.
Sĕbasa hitam, Mal., 272.
Sĕbasa minjak, Mal., 272.
Sĕbasa nipis koelit, Mal., 272.
Sĕbasa nipis koelit bĕtina, Mal., 274.
Sĕbasa nipis koelit poetih, Mal., 281.
Sĕbè, Soend., 630.
Sĕbè beureum, Soend., 630.
Sĕbè kònèng, Soend., 630.
Sĕbèh, Mal., 630.
Sĕbija, Sas., 648.
Sèboe, Kisar, 784.
Sèboe, N. Guin. 4 R., 160.
Sĕboeroe, Mal., 1677.
Sĕboesoek, Mal., 687.
Sĕbot, Tim., 2458.
Sĕbrang, Sas., 846.
Sĕdah, Jav. Kr., 2717.
Sĕdĕp, Alf. Min. T. S., 3556.
Sĕdĕp malĕm, Jav., Mal. Batav., Soend., 2806.
Sĕdĕp poeti, Alf. Min. T. S., 3556.
Sĕdĕp roendang, Alf. Min. T. S., 3556.
Sĕdingin, Mal., 519.
Sĕdingin hoetan, Mal., 2874.
Sĕdoewajah, Mal., 3518.
Sèë, Alf. Min. Tonsaw., 2361.
Sèè, Balin., 229.
Sĕga, Mal., 560.
Sègang, Soend., 191.
Sĕgawé, Jav., 41.
Sègèl, Soend., 3519.
Sĕgĕrat, O. Jav., 2319.
Sĕglawan, Alf. Boer., 42.
Sĕgò, Mal. Pal., 560.
Sègoeng, Soend., 2639.
Sèha, Alf. Min. Bant., 2343.
Sĕhè, Balin. Semb., 229.
Sèhi, Alf. Amb., Har., Hila, Z. Cer., 3556.
Sèhi lala, Alf. Amb., Har., Hila, Z. Cer., 3553.
Sèhil, Alf. N. Laoet, Sap., 3556.
Sèhil lalal, Alf. N. Laoet, Sap., 3553.
Sèho, Mal. Men., Tern., 322.
Sèho jaki, Mal. Men., 674.
Sĕkam boelan, Mal., 1698.
Sĕkam mérah, Mal., 278.
Sĕkang, Balin., 820.
Sĕkar dangan, Jav., 3438.
Sĕkar djalak, Jav., 531.
Sĕkar kĕmoening, Balin. Kr., 601.
Sĕkar pĕtak, Jav. Kr., 2938.
Sèkar pòtè, Madoer., 2937, 2938.
Sĕkar sapèn, Jav., 2674.
Sĕkati lima, Mal., 73.
Sĕkawang, Mal. Pal., 3124.
Sĕkè, Atjeh, 2557.
Sĕkè poeloet, Atjeh, 2569.
Sĕkè tikar, Atjeh, 2565.
Sĕkĕdoedoek, Mal. Bengk., 2222.
Sĕkĕndal, Mal., 879.
Sĕkĕntoet, Mal., 2533.
Sèkoe, Alf. W. Cer., 3556.
Sĕkoeï, Mal., 3113.
Sĕkoel, Soend., 3113.
Sèla, Alf. Min. T. B., 831.
Sĕlada, Vulg. Mal., 1972.
Sĕlada ajĕr, Vulg. Mal., 2411.
Sĕladri, Mal. Batav., 270.
Sĕlakĕt, O. Jav., 752.
Sèlang, Jav., 80.
Sĕlapan, Lamp., 1583.
Sèlaroe, Tenimbar, 3550.
Sĕlasèh, Mal., 2474.
Sĕlasèh ajĕr, Vulg. Mal., 238.
Sĕlasèh banjoe, Mal., 46.
Sĕlasèh djĕragèh, Mal., 2051.
Sĕlasèh doelang, Mal., 2474.
Sĕlasèh hoetan, Mal., 1868, 3219.
Sĕlasèh kĕmangi, Mal., 2477.
Sĕlasèh padang, Mal., 2051.
Sĕlasèh poetih, Mal., 2474.
Sĕlasi, Mal., 2474.
Sĕlasih, Jav., 2474.
Sĕlasih irĕng, Jav., 2474.
Sĕlasihan, Jav., 764.
Sĕlaton, O. Jav., 1563.
Sĕlĕmbar, Mal., 2822.
Sĕlgoeri, Mal., 3138.
Sĕlgoeri bĕtina, Mal., 3138.

Sělgoeri djantan, Mal., 3138.
Sělimĕng, Atjeh, 379.
Sělimpat, Mal., 2745.
Sělimpat ajĕr, Mal., 105.
Sělmèlè, Tim., 2683.
Sèlò, Alf. Min. T. L., 2157.
Sèlo, O. Jav., 936.
Sèlò in taloen, Alf. Min. T. L., 912.
Sěloedang pinang, Mal., 2630.
Sěloemar, Mal., 1930.
Sěloemar lanang, Midd. Sum., 1930.
Sěloemar poetih, Midd. Sum., 1930.
Sěloemèlĕk, Rotin., 2683.
Sěloepan, Sum. W. K., 1938.
Sěloewang, Mal., 2072.
Sĕm-asĕman, Madoer., 3005.
Sĕmaga, Balin., 788.
Sĕmak, Jav., 1133.
Sĕmaka, Alf. Min. T. S., 784.
Sĕmaloe, Mal., 2313.
Sĕmamboe, Mal., 563.
Sĕmanga, Atjeh, 601.
Sĕmanggèn, Jav., 2606.
Sĕmanggi, Jav., 1856.
Sĕmanggi, O. Jav., 2523.
Sĕmanggi goenoeng, Jav., 1855.
Sĕmanggi goenoeng, O. Jav., 2523*a*.
Sĕmangka, Balin., Mal., 784.
Sĕmangka bĕlanda, Vulg. Mal., 933.
Sĕmar kantong, Jav., 2435.
Sĕmar maboek, Jav., 1164.
Sĕmar mĕndĕm, Jav., 1164.
Sĕmaram, Mal., 2625.
Sĕmbalik atè, Sas., 1765.
Sĕmbĕr, Alf. Min. T. P., 1076.
Sĕmbhoeng, Madoer., 3446.
Sĕmbilat, Mal., 2989.
Sĕmbilat darat, Mal., 2989.
Sĕmbilat mèrah, Mal., 826.
Sĕmbilat padang, Mal., 826.
Sĕmbilat papan, Mal., 826.
Sĕmbilat poetih, Mal., 2990.
Sĕmbir, Jav., 344.
Sĕmbòdja, Jav., 2787.
Sèmboekan, Jav., 2533.
Sèmboekan lĕmah, Jav., 248.
Sĕmboeng, Balin., Jav., Mal., Soend., 464, 3448.
Sĕmboeng awèwè, Soend., 464.
Sĕmboeng bima, Jav., 374.
Sĕmboeng dĕdĕk, Jav., 3446.
Sĕmboeng djago, Jav. Ng., 1847.
Sĕmboeng djantan, Mal., 1291.
Sĕmboeng gadjah, Mal., 49.
Sĕmboeng gantoeng, Balin., 470.
Sĕmboeng gĕdè, Jav., 3446.
Sĕmboeng gĕli, Jav., 464.
Sĕmboeng gilang, Jav., 3446.
Sĕmboeng goela, Jav., 464.
Sĕmboeng goenoeng, Jav., 3446.
Sĕmboeng hoetan djantan, Mal., 812.
Sĕmboeng idjo, Jav., 1207.
Sĕmboeng kĕbo, Jav., 3448.
Sĕmboeng koeöek, Balin., 468.
Sĕmboeng koewanglot, Jav., 3446.
Sĕmboeng koewoek, O. Jav., 468, 3446.
Sĕmboeng koewoek gĕdé, O. Jav., 469.
Sĕmboeng koewoek poetih, O. Jav., 1847.
Sĕmboeng lalàki, Soend., 468.
Sĕmboeng lànang, Jav., 526.
Sĕmboeng lĕgi, Jav., 464.
Sĕmboeng mèrah, Mal., 1096.
Sĕmboeng rambat, Balin., 470.
Sĕmboeng rèndètin, Balin., 3448.
Sĕmboeng sawoeng, Jav. Kr., 1847.
Sĕmboeng wanglot, Jav., 3446.
Sĕmĕk, Madoer., O. Jav., 1133.
Sĕmĕr danta, Mal., 1924.
Sĕmilat, Mal., 2989.
Sĕmilat darat, Mal., 2989.
Sĕmilat mèrah, Mal., 826.
Sĕmilat padang, Mal., 826.
Sĕmilat papan, Mal., 826.
Sĕmilat poetih, Mal., 2990.
Sĕming, Balin., 1945.
Sĕmòdja, Balin. Semb., 2787.
Sĕmongka, Jav. Ng., 784.
Sĕmongka djingga, Jav., 784.
Sĕmongka gamong, Jav., 784.
Sĕmongka gringsing, Jav., 784.
Sĕmongka londa, Jav., 933.
Sĕmongka papàsan, Jav., 784.
Sĕmpain, N. Gnin. 4 R., 665.
Sĕmpajang, Jav., 1400.
Sĕmpal, Alf. Min. T. P., 3042.
Sĕmpal rintĕk, Alf. Min. T. P., 3042.
Sĕmpal sĕla, Alf. Min. T. P., 3042.
Sĕmpini, Sangi, 532.
Sĕmpodja, Sas., 2787.
Sĕmpoe, Jav., 1103, 1104.
Sĕmpoer, Soend., 1101.
Sĕmpoer batoe, Soend., 1103.
Sĕmpoer sègèl, Soend., 3519.
Sĕmpoer tjaj, Soend., 1103.
Sèmpol, Balin., Jav., 1740.
Sĕmpol, Madoer., 1464.
Sĕmprit, O. Jav., 454.
Sĕna, Mal., 2883.
Sĕnam, Atjeh, 1885.
Sĕnamaki, Mal., 680.
Sĕndara, Jav., 219.
Sĕndèan kĕkèntĕlĕn, Alf. Min., 1899.
Sĕndĕring, Mal., 1657.
Sĕndjoewang, Mal., 884.
Sĕndjoewang boekit, Mal., 1164.
Sĕndjoewang hidjaoe, Mal., 884.
Sĕndjoewang hoetan, Mal., 105, 282.
Sĕndjoewang hoetan djantan, Mal., 1165.
Sĕndjoewang mèrah, Mal., 884.
Sĕndoedoek, Mal., 2222.
Sĕndoedoek ajĕr, Mal., 2204.
Sĕndoedoek akar, Mal., 2204.
Sĕndoedoek gadjah, Mal., 144.
Sĕndoedoek hoetan, Mal., 144.
Sĕndoedoek poetih, Mal., 2224.
Sĕndoeroe, Koetei, 2222.
Sĕndok-sĕndok, Mal., 1271.
Sĕngègèr, Balin., 820.
Sĕngganèn, Jav., 373.
Sĕngganèn, O. Jav., 2224*a*.
Sènggang, Soend., 191.
Sènggang bĕnĕr, Soend., 191.
Sènggang beureum, Soend., 193.
Sènggang mònjèt, Soend., 195.
Sènggang tjoetjoek, Soend., 194.
Sĕnggani, Jav., 2222.
Sĕnggawè, O. Jav., 41.
Sèngghoeng, Madoer., 127.
Sĕnggoegoe, Mal., 820.
Sĕnggoenggoe, Jav., 820.
Sĕngkawa, Gajo, 834.
Sĕngkawang, Sum. W. K., 3124.
Sèngké, Tim., 1318.
Sĕngkoewang, Mal., 2532.
Sĕngkoewang kajoe, Mal. Pal., 1168.
Sèngò, Alf. Min. T. P., 2607.
Sèngon, Jav., 127.

Sèngon djawa, Jav., 127.
Sèngon landi, Jav. Kr., 121.
Sèngon laoet, Jav., 121.
Sèngon londa, Jav. Ng., 121.
Sèngon sabrang, Jav., 121.
Sĕngon wéwé, Jav., 2764.
Sĕnikir, Jav., 3291.
Sĕnoe, Jav., 2243.
Sĕnoepoelĕt, Sas, 3417.
Sĕntada, Mal., 2792.
Sĕntagi, Mal., 2785.
Sèntè, Balin., Jav., Mal. Batav., 151.
Sèntè, Soend., 151.
Sèntè beureum, Soend., 1821.
Sèntè bòdas, Soend., 151.
Sèntè hèdjò, Soend., 151.
Sèntè hideung, Soend., 151.
Sèntè idjo, Jav., 151.
Sèntè irĕng, Jav., 151.
Sèntè poetih, Jav., 151.
Sèntè woeloeng, Jav., 1821.
Sĕntigi, Jav., 2636.
Sĕnting, Jav., 1819.
Sĕntoel, Balin., 2831.
Sĕntoel, Balin., Jav., Mal., Soend., 3027.
Sĕntok, Madoer., 765.
Sĕntol, Madoer., 3027.
Sĕntolo, Jav., 1.
Sĕntòlong, Jav., 2750.
Sĕoi, Midd. Sum., 229.
Sĕp nana, Madoer., 1076.
Sĕpah poetri, Mal., 2639.
Sĕpampoelijò, Boeg., 534.
Sĕpang, Boeg., Mal., Sas., 535.
Sĕpang poelijò, Boeg., 534.
Sĕpat, Djambi, Mal. Pal., 1352.
Sĕpat, Jav., 3509.
Sĕpat, O. Jav., 655.
Sèpĕ, Rotin., 535.
Sĕpĕkoe, Mal., 1782.
Sĕpit-sĕpit, Mal., 3111.
Sèpoe, Kisar, 784.
Sĕpoelèh, Mal., 2954.
Sĕpoeloet, Lamp., 2513.
Sĕpoetih, Mal., 3150.
Sĕpoetih djantan, Mal., 3149
Sĕpoetih minjak, Mal., 3146.
Sĕpoetih sĕndok, Mal., 3150.
Sĕrai, Mal., 229.
Sĕrai boekit, Mal., 1575.
Sĕrai gadjah, Mal., 1575.
Sĕrai wangi, Lamp., 228.
Sĕraikaja, Lamp., 247.
Sĕraja, Mal., 1823.
Sĕraja latoe, Mal., 3125.
Sĕraja samak, Mal., 3128.
Sĕranaä, Gorom, 1987.
Sĕrapat, Mal., 2590.
Sĕrapat djantan, Mal., 3413.
Sĕrapat hitam, Mal. W. Born., 3409.
Sĕrapat koening, Mal., 1717.
Sĕrapit, Mal., 2590.
Sĕrasa, Mal., 2717.
Sĕratah, Mal., 847.
Sĕrawèt, Alf. Min. T. L., 3088.
Sĕrba bintang, Atjeh, 247.
Sĕrba rabsa, Atjeh, 246.
Sĕrdak, Lamp., 455.
Sĕrdang, Mal., 2088.
Sĕrdang batoe, Mal., 2090.
Sĕrè, Boeg., Madoer. P., S., 229.
Sĕrè, Jav., Vulg. Mal., 229.
Sèrè, Madoer., 2717.
Sèrè alas, Madoer., 2744.
Sĕrè ambong, Boeg., 228.
Sèrè kònèng, Madoer., 2717.
Sĕrò mangat bi, Atjeh, 229.
Sèrè radèn, Madoer. P., 2717.
Sèrè radin, Madoer. S., 2717.
Sèrè tĕmò òrak, Madoer., 2717.
Sèrè tjĕlĕng, Madoer., 2717.
Sĕrĕbsĕh, O. Jav., 871.
Sèrèh, Gajo, 2717.
Sèrèh, Soend., 229.
Sèrèh goenoeng, Soend., 1575.
Sèrèkadja, Madoer. S., 247.
Sĕrĕp, Alf. Min. T. S., 3556.
Sĕrĕp poeti, Alf. Min. T. S., 3556.
Sĕrep roendang, Alf. Min. T. S., 3556.
Sĕrĕwoeng, Alf. Min., 705, 844.
Sĕrĕwoeng in taloen, Alf. Min. T. P., 842.
Sĕrĕwoeng koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 705.
Sĕrĕwoeng mèa, Alf. Min. T. L., 844.
Sĕrĕwoeng ni sakit, Alf. Min T. B., 1005.
Sĕrĕwoeng poeti, Alf. Min T. L., T. S., 705.
Sĕrĕwoeng raindang, Alf. Min. T. P., 844.
Sĕrĕwoeng rangdang, Alf. Min. T. B., 844.
Sĕrĕwoeng roendang, Alf. Min. T. S., 844.
Sĕri, Madoer. B., 229.
Sĕrijan, Lamp., 702.
Sĕringan, Mal., 1552, 3406.
Seringan djantan, Mal., 1552.
Sĕrkaja, O. Jav., 247.
Sĕrodja, Mal., 2427.
Sĕrodja biroe, Mal., 2464.
Sĕroeleu, Gajo, 162.
Sĕroenai, Mal., 3501.
Sĕroenai darat, Mal., 3506.
Sĕroenai laoet, Mal., 3501.
Sĕroet, Jav., 3248.
Sĕroet tjina, Jav., 1208.
Sĕsà, Alf. Min., Sangi, 2460.
Sĕsabi, Lamp., 493.
Sĕsapah, Sas., 1257.
Sĕsawi, Vulg. Mal., 493.
Sĕsawi oetan, Vulg. Mal., 660.
Sĕsawi pasir, Vulg. Mal., 334.
Sĕsawi poetih, Vulg. Mal., 3145.
Sèsé, Alf. N. O. Halm., 1987.
Sèsèban, Balin. Kr., 2458.
Sèsègan, Mal. Batav., 2837.
Sĕsĕla, Alf. Min. T. P., 735.
Sĕsélé, Alf. Cer., 3550.
Sĕsĕndok, Mal., 1271.
Sĕsĕngéjan, Alf. Min. T. L., 2690.
Sĕsĕnting, Jav., 1819.
Sĕsĕpang, Lamp., 442.
Sĕsĕpang, Mal. Pal., 70.
Sĕsĕpang oedjaoe, Lamp., 448.
Sĕsĕpang soeloeh, Lamp., 442.
Sĕsĕpanga, Alf. Min. T. S., 2096.
Sĕsĕpit, Mal., 3111.
Sĕsĕsàän, Alf. Min. T. L., 1459.
Sĕsĕwanoea, Alf. Min. T. L., T. P., T. S., 1387.
Sĕsĕwanoea rintĕk, Alf. Min. T. L., 819.
Sĕsĕwènan, Alf. Min. T. P., 2612.
Sĕsi boewàdja, Boeg., 1078.
Sĕsi piring, Boeg., 1072.
Sĕsoek, Lamp., 162.
Sĕsoek katĕkoek, Lamp., 162.
Sĕsoetra, Sas., 218.
Sĕtaka, Mal., 2785.
Sĕtawar, Mal., 890.
Sĕtawar bĕtina, Mal., 1562.
Sĕtawar djantan, Mal., 1561.
Sĕtawar gadjah, Mal., 1562.

Sĕtawar hoetan, Mal., 1561.
Sĕtĕbal, Mal., 2199.
Sĕtigi, Jav., 2636.
Sĕtilò, Lamp., 1892.
Sĕtjang, Jav., Mal. Batav., Soend., 535.
Sètjang, Madoer., 535.
Sĕtjang lĕmboet, Soend., 536.
Sĕtoe, Mal., 1277.
Sĕtoel, Atjeh, 3027.
Sĕtoelang, Mal., 1389.
Sĕtoeng, Boeg., 3027.
Seuhang, Soend., 1434.
Seuheur, Soend., 263.
Seuheur bàdak, Soend., 265.
Seuheur bòdas, Soend., 263.
Seuheur mònjèt, Soend., 266.
Seupeuëng, Atjeh, 535.
Seureuh, Soend., 2717.
Seureuh beureum, Soend., 2717.
Seureuh bòdas, Soend., 2717.
Seureuh kònèng, Soend., 2728.
Seureuh leuweung, Soend., 2744.
Sèwèh, Loehoe, 2717.
Siambèk, Minangk., 1068.
Siangik, Minangk., 77.
Siangik mantjik, Minangk., 530.
Siangik pàdang, Minangk., 987.
Siangit, Mal., 77.
Sianik, Minangk., 77.
Sianik mantjik, Minangk., 530.
Sianik pàdang, Minangk., 987.
Sibagoeri, Bat., 3138.
Sibak lĕnga, Balin., 2335, 3368.
Sibak lĕnga das, Balin., 2107.
Sibalik angin, Bat., 2151.
Sibalik soempah, Bat., 3148.
Siban, Daj. W. Born., 2443.
Sibaroengoet, Minangk., 768.
Sibaroewèh, Minangk., 1586, 2851.
Sibasa, Mal., 1648.
Sibasa batoe, Mal., 807.
Sibasa djantan, Mal., 274.
Sibasa hitam, Mal., 272.
Sibasa minjak, Mal., 272.
Sibasa nipis koelit, Mal., 272.
Sibasa nipis koelit bĕtina, Mal., 274.
Sibasa nipis koelit poetih, Mal., 281.
Sibasò, Minangk., 1648.
Sibĕloesoej, Midd. Sum., 3379.
Sibodak, Bat., 353.
Siboe-siboe, Tern., 953.
Siboeroe, Minangk., 1677.
Siboesoeëk, Minangk., 687.
Siboesoek, Mal., 687.
Siboewé, Bat., 1745.
Siboewéh, Mal., 1693, 1745.
Siboewéh api, Mal., 1717.
Siboewéh batoe, Mal., 2052.
Siboewéh djantan, Mal., 1745.
Sibola, Mal. Tim., 138.
Sibola oetan, Mal. Tim., 906.
Sidaboelan, Bat., 1526.
Sidagoeri, Boeg., Jav., 3138.
Sidagoeri lànang, Jav., 3138.
Sidagoeri wadon, Jav., 3138.
Sidagòri, Soend., 3138.
Sidagòri areuj, Soend., 1074.
Sidagòri awèwé, Soend., 3138.
Sidagòri lalàki, Soend., 3138.
Sidawajah, Balin., Jav., 2452, 3518.
Sidingin, Minangk., 519.
Sidoekoeëng, Minangk., 2690.
Sigar gadjah, Sum. W. K., 3418.
Sigarégò, Bat., 847.
Sigawé, Jav., 41.
Sigĕntoet, Atjeh, 2533.
Sigeung, Soend., 2639.
Sigi, Kor., 2714.
Sigi-sigi, Mal. Batav., 630.
Sigoendoel, Mal., 2305.
Sihaobwoem, Loeboe, 191.
Sihasoer, Bat., 821.
Sihé, Kor., 2717.
Sihèrpoet, Bat., 2313.
Sihoepi, Bat., 2994.
Sihoerhoer, Bat., 847.
Sijaboe, Bol. Mong., 1122.
Sijafoe, Tern., 1122.
Sijahoe, Alf. Amb., Cer., 1122.
Sijahoel, Alf. N. Laoet, Sap., 1122.
Sijak-sijak, Mal., 1084.
Sijak-sijak djantan, Mal., 1084.
Sijak-sijak goenoeng, Mal., 2184.
Sijak-sijak rimba, Mal., 2184.
Sijal mĕnahoe, Mal., 1958, 2881.
Sijala, Bat., 196.
Sijala pandak, Bat., 202.
Sijalagoendi, Bat., 3473.
Sijalang, Mal., 1963.
Sijantan, Mal., 1914.
Sijantan djantan, Mal., 1916.
Sijantan hoetan, Mal., 2947.
Sijantan mérah, Mal., 1918.
Sijantan poetih, Mal., 1925.
Sijaoe, Alf. N. W. Halm., 1122.
Sijap, Balin., 194.
Sijap pèl sijap, Balin., 705.
Sijàpà, Boeg., 1114.
Sijapoe, Alf. N. O. Halm., 1122.
Sijaroem, Bat., 191.
Sijaroem loboe, Bat., 191.
Sijaroem na bolak, Bat., 193.
Sijèk-sijèk, Minangk., 1084.
Sijèk-sijèk goenoeëng, Minangk., 1575.
Sika, Alf. N. O. Halm., 2289.
Sikadjoeïk, Minangk., 2313.
Sikadoedoeïk, Minangk., 2222.
Sikadoedoeïk àka, Minangk., 2204.
Sikadoedoeïk rimbò, Minangk., 2526.
Sikala, Bat., 196.
Sikam, Bat., 278.
Sikàpà, Makas., 1114.
Sikari, Balin., 1114.
Sikasap, Mal., 821.
Sikasok, Minangk., 821.
Sikatan, Jav., 1914.
Sikè-sikè rimbò, Minangk., 1574.
Sikĕlat, Atjeh, 1314.
Sikèrpoet, Bat., 2313.
Siki, Alf. Amb., Oel., Mal. Amb., 2080.
Siki mérah, Mal. Amb., 2080.
Siki poetih, Mal. Amb., 2080.
Sikit, Kei, 322.
Sikoe kĕloewang, Mal., 3307.
Sikoe-sikoe, Mal., 2483, 3249.
Sikoeai, Minangk., 3113.
Sikoempai, Minangk., 2576.
Sikoentoet, Bat., 2533.
Sikong, Jav., 2181.
Sikor, Daj. Z. O. Born., 1951.
Siksik, Alf. Min. T. S., 1507.
Silagoendi, Minangk., 3473.
Silagoendi loempoeëh, Minangk., 3473.
Silajoe, Sum. W. K., 3051.
Silajoe badak, Sum. W. K., 3051.
Silajoe minjak, Sum. W. K., 2366.

Silang, Alf. Min. Tonsaw., 1892.
Silanga, Atjeh, 601.
Silangkang, Bat., 876.
Silantam, Bat. Dair., 1697.
Silar, Alf. Min. T. B., T. P., 887.
Silastom, Bat., 831.
Silawana, Alf. Amb., 1987.
Sili, Soemba, 2961.
Siligoewi, Balin., 3138.
Silindjoewang, Bat., 884.
Siloek, Mal., 1633.
Siloewar, Soend., 84.
Silokan, Mal., 2473.
Simà, Boeg., Makas., 1217.
Simalakijan, Minangk., 918.
Simamboe, Sum. W. K., 563.
Simani, Minangk., 3055.
Simanih matò, Minangk., 2872.
Simaoeng, Minangk., 2575.
Simarihoer-ihoer ni asoe, Bat., 1722, 3406.
Simasam, Minangk., 310.
Simbar, Balin., Jav., Mal., 2114, 2822.
Simbar agoeng, Mal. W. Born., 2776.
Simbar badak, Mal. Bengk., 2126.
Simbar boeroeng, Mal., 65.
Simbar kědis, Balin., 65.
Simbar koebang, Mal. Pal., 2126.
Simbar lajangan, Mal., 2822.
Simbar mĕndjangan, Balin., Jav., 2776.
Simbĕl, Alf. Min. T. L., T. P., 2089.
Simbĕl im bolai, Alf. Min. T. L., T. P., 2043.
Simbĕlan, Alf. Min. T. B., 1425.
Simbĕlan, Alf. Min. T. L., 3224.
Simboe koekoep, Midd. Sum., 2776.
Simboekan, Mal. Batav., 2533.
Simbolé, Alf. Min. Ponos., 1278.
Simisit, Atjeh, 2585.
Simoen, Bat., 934.
Simor bira-bira, Bat., 1006.
Simor bonang-bonang, Bat., 1947.
Simor dali-dali, Bat., 628.
Simor haloewang, Bat. Mand., 1149.
Simor làkop-làkop, Bat., 3342.
Simpajan oelar, Mal., 1711.
Simpeureum, Soend., 1559.
Simpeureum leutik, Soend., 1559.
Simpoer, Mal., 1101, 3519.
Simpoer ajĕr, Mal., 1103.
Simpoer boekit, Mal., 3520.
Simpoer djantan, Mal., 3520.
Simpoer hoetan, Mal., 3520.
Simpoer paja, Mal., 3522.
Simpoh, Mal., 1101, 3519.
Simpoh ajĕr, Mal., 1103.
Simpoh boekit, Mal., 3520.
Simpoh djantan, Mal., 3520.
Simpoh hoetan, Mal., 3520.
Simpoh paja, Mal., 3522.
Simpol, Madoer., 1464.
Sinagar, Soend., 2894.
Sinàhoe, Saleijer, 191.
Sinàoe, Makas., 191.
Sinàoe èdjà, Makas., 193.
Sinàoe katinting, Makas., 194.
Sinasa, Nias, 2557.
Sinawà, Minangk., 2894.
Sinawah, Atjeh, 2894.
Sinawar, Mal., 2894.
Sindagoeri, Lamp., 3138.
Sindana, Tid. Born., 3029.
Sindara, Jav., 219.
Sindawar, Bat. Dair., 2894.
Sindi, Alf. Min. Tonsaw., 1172.
Sindoek, Jav., 3071.
Sindoer, Mal. Pal., 3147.
Sindoer poetat, Mal. Pal., 3147.
Sindoer ragis, Mal. Pal., 3147.
Sindoetan, Jav. Kr., 2604.
Singgoegoe, Balin, 820.
Singgolom, Bat., 838.
Singkawang, Minangk., 1823.
Singkè, Alf. Min., 1318.
Singkil, O. Jav., 2854.
Singkil, Jav., 2846.
Singkil alas, Jav., 2854.
Singkir, Soend., 2511.
Singkoewang, Atjeh, 2532.
Singkojang, Alf. Min. Bent., 2741.
Singkong, Jav., 2181.
Singkoroe, Bat., 835.
Singkoroe batoe, Bat., 836.
Singon, Jav., 127.
Singon djawa, Jav., 127.
Sini-sini, Nias, 2477.
Siniha, Alf. N. O. Halm., 535.
Sinomaha, Alf. Min. Bant., 479.
Sintjè, Alf. Min. T. P., 1318.
Sintok, Jav., Mal., Soend., Sum. W. K., 765, 1986.
Sintok lantjang, Soend., 3225.
Sintok mèjong, Soend., 763.
Sintok mònjèt, Soend., 2072.
Sionang, Bat., 455.
Sipa, Sangi, 322.
Sipadas, Sum. W. K., 3556.
Sipadèh, Minangk., 3556.
Sipanggië-panggië, Minangk., 811.
Sipò-sipò tèdong, Boeg., 2788.
Sipodè, Bat., 3556.
Sipodèh, Minangk., 3556.
Sipoeloeïk, Minangk., 2513.
Sipoeloet, Bat., 2513.
Sipoet baploeng, Atjeh, 2782.
Sirada, Alf. Min. Bant., 887.
Sirambon, Bat., 2751.
Sirang, Alf. Min., 1537.
Sirap, Mal. Bengk., 2313.
Sirar, Alf. Min. T. L., T. S., 887.
Sirèh, Mal., 2717.
Sirèh ajĕr, Mal., 2733.
Sirèh bĕhas, Mal. Z. O. Born., 2717.
Sirèh djarĕnang, Mal. Z. O. Born., 2717.
Sirèh hidjaoe bĕrtoelang hidjaoe, Mal., 2717.
Sirèh kaki mĕrapati, Mal., 2717.
Sirèh kadoek, Mal., 2740.
Sirèh kadoek hoetan, Mal., 2742.
Sirèh kaloeng, Mal., 2717.
Sirèh koening bĕrtoelang mĕrah, Mal., 2717.
Sirèh mĕlajoe, Mal., 2717.
Sirèh sambai, Mal. Z. O. Born., 2717.
Sirèh tjina, Mal., 2717.
Sirèh tawah, Mal. Z. O. Born., 2717.
Sirèn, Daj. Z. O. Born., 255.
Siri, Alf. Asil., Hila, 648.
Siri, Boeg., Makas., 884.
Siri gading, Boeg., Makas., 1924.
Siriëh, Minangk., 2717.
Siriëh aïjë, Minangk., 2718.
Siriëg kadoeëk, Minangk., 2740.
Siriëh kadoeëk rimbò, Minangk., 2742.
Siriëh karakok, Minangk., 2735.
Siriëh koeboeëng, Minangk., 2717.
Siriëh rimbò, Minangk., 72.
Sirih, Vulg. Mal., 2717.
Sirih andjing, Mal. Men., 2730.

Sirih dingin, Vulg. Mal., 2740.
Sirih goenoeng, Vulg. Mal., 2744.
Sirih hantoe, Vulg. Mal., 2733.
Sirih itam, Vulg. Mal., 2717.
Sirih koening, Vulg. Mal., 2717.
Sirih lèlè, Mal. Men., 2718.
Sirih mèrah, Vulg. Mal., 2717.
Sirih monjèt, Vulg. Mal., 2721.
Sirih oetan, Mal. Mol., 2732.
Sirih popar, Mal. Amb., 1483.
Sirih sètan, Mal. Mol., 2729.
Sirih soewanggi, Mal. Mol., 2729.
Sirih tanah, Mal. Mol., 2720.
Sirihalat, Alf. Z. Cer., 2551.
Sirikàdjà, Boeg., 247.
Sirikàdjà bàlandà, Boeg., 245.
Sirikàdjà lasè tèdong, Boeg., 246.
Sirikàdjà oesò, Boeg., 246.
Sirikàdjà soesoe, Boeg., 246.
Sirikàjà, Makas., 247.
Sirikàjà bàlandà, Makas., 245.
Sirikàjà dòkè, Makas., 246.
Sirikàjà soesoe, Makas., 246.
Siroen, Atjeh, 1799.
Siroewèh, Minangk., 1774.
Siròrop, Bat., 847.
Sisakil, Bat., 1948.
Sisangkil, Bat., Mand., 1948.
Sisi boewàdja, Makas., 1078.
Sisi piring, Makas., 1072.
Sisidjoek, Atjeh, 519.
Sisik bètoek, Vulg. Mal., 3438.
Sisik naga, Bat. Mal., 529.
Sisir, Jav., 456.
Sitakò, Minangk., 2785.
Sitampoe, Sum. W. K., 801.
Sitapoeëng, Minangk., 572.
Sitarok, Minangk., 2127.
Sitawà, Minangk., 890.
Sitawar, Sum. W. K., 890.
Sitjantjang, Mal., Minangk., 3069.
Sitjèrèk, Minangk., 803.
Sitoedoe langit, Bat., 653.
Sitopoe, Bat. Mand., 801.
Siwi, Alf. Boer., 3556.
Siwok, Lamp. B. Ag., Pab., 2513.
Sladri, Balin., 270.
Slangking, Jav., 1183.
Slasèh mèhik, Balin. Semb., 2477.
Slasih, Balin., 2474.
Slasih jèh, Balin., 1878.
Slasih miïk, Balin., 2477.
Slasih tjèmèng, Balin., 2474.
Slatoeng, Jav., 541.
So, Jav., 1671.
Sobah, Jav., 1822.
Sòbèk, Madoer., 3288.
Soean, Alf. Min. Ponos., 3011.
Soebak lèngа, Balin., 2335, 3368.
Soebak lèngа das, Balin., 2107.
Soebang-soebang, Bat., 3056.
Soebani, O. Jav., 437.
Soebhja, Balin., 2353.
Soebita, Balin., 437.
Soebodak, Bat., 353.
Soeboeh, Sas., 2787.
Soebong-soebong, Mal. Bengk., 3056.
Soecha, Alf. Min. Tonsaw., 1671.
Soechoe, Nias, 3009.
Soechoor, Alf. Min. Tonsaw., 1951.
Soeda, Balin., Jav., 1116.
Soedamala, Balin., 2463.
Soedang, Makas., 455.
Soedèng, Boeg., 455.
Soedji, Soend., 1164.
Soedoe-soedoe, Bat., Mal., Minangk., 1386.
Soega, Jav., 2635.
Soegi manaï, Boeg., Makas., 3446.
Soegi-soegi, Mal., Minangk., 1671.
Soeha, Alf. Min. Bent., 2310.
Soehat, Bat., 847.
Soeï in soeï, Alf. Min. T. L., T. P., 20.
Soeï in soeï in taloen, Alf. Min. T. L., T. P., 21.
Soeï in soeï koelò, Alf. Min. T. P., 3219.
Soeï in soeï lèwò, Alf. Min. T. L., T. P., 960.
Soejat, Alf. Min. Tonsaw., 2310.
Soeka, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., 1671.
Soeka, Boeg., 2660.
Soeka doeka, Mal. Mol., 686.
Soeka ing kòkò, Alf. Min. T. L., 1603.
Soekèt bandjaran, Jav., 1430.
Soekèt brabahan, Jav., 1259.
Soekèt brambangan, Jav., 1538, 1543.
Soekèt djagowan, Jav., 2578.
Soekèt djampang, Jav., 1259.
Soekèt djarèm, Jav., 1076.
Soekèt domdòman, Jav., 224.
Soekèt gantènan, O. Jav., 3461*a*.
Soekèt garèm, Jav., 1076.
Soekèt grinting, Jav., 970.
Soekèt kaladjana, Jav., 2580.
Soekèt kèbo, Jav., 1011.
Soekèt klabangan, O. Jav., 3438.
Soekèt krèmi, Jav., 692.
Soekèt lamoeran, Jav., 2829.
Soekèt lawat, Jav., 2277.
Soekèt loelangan, Jav., 1541.
Soekèt mèrakan, Jav., 251.
Soekèt rèsèp, O. Jav., 1259.
Soekèt saloendoepan, Jav., 224.
Soekèt saraban, O. Jav., 1268.
Soekèt sèrèp, Jav., 2993.
Soekèt sèrèt, Jav., 1580.
Soekèt tèmbaga, Jav., 1907.
Soekèt wèloelangan, Jav., 1541.
Soekma diloewih, Jav., 1713.
Soekoehoe, Alf. Min. Bant., 1951.
Soekoen, Balin., Jav., Mal., Soend., 340.
Soekoen batoe, Mal. Amb., 339.
Soekoen bidji, Mal. Tim., 339.
Soekoen kapas, Mal. Tim., 340.
Soekoen radja, Mal. Tim., 340.
Soekoer, Alf. Min., 1951.
Soelagoerai, Mal., 3138.
Soelagoerai bètina, Mal., 3138.
Soelagoerai djantan, Mal., 3138.
Soelakèt, Balin. Kr., 2474.
Soelamoe, Mal. Mol., 3194.
Soelandjani, Jav., 1579.
Soelangkar, Soend., 2011.
Soelas ih tjèmèng, Balin., 2474.
Soelàsi, Alf. Min., Mal. Amb., 2474.
Soelàsi kooboer, Mal. Amb., 2474.
Soelasièh, Minangk., 2474.
Soelasièh rimbò, Minangk., 3097.
Soelasih, Balin., Jav., 2474.
Soelasih jèh, Balin., 1878.
Soelasih miïk, Balin., 2477.
Soelastri, Jav., 579.
Soelatri, Soend., 579.
Soeli, Saleijer, 847.
Soeloeh, O. Jav., 2596.
Soeloe ni asoe, Alf. Min. T. B., 232.
Soema, Alf. N. O. Halm., 1622.
Soemaga, Balin., 788.
Soemanggi, Balin., Jav., 1856.

Soemanggi atjala, Balin., 1855.
Soemanggi goenoeng, Balin., Jav., 1855.
Soemangka, Balin., 784.
Soemani, Minangk., 3055.
Soemasoela, Alf. Min. T. P., 2487.
Soembang, Banda, 1442.
Soemboe, Mal. Men., 2586.
Soemboe badak, Mal., 2496.
Soemboe tjina, Mal. Men., 835.
Soemŏring, Alf. Min. T. B., T. S., 2954.
Soemĕsĕlĕd, Alf. Min. T. P., 2096.
Soemĕsĕlĕd sĕla, Alf. Min. T. P., 2212.
Soempâgâ, Bonth., 803.
Soempang, Alf. Min., 2289.
Soempĕl woewoe, O. Jav., 3028.
Soempoeëng, Atjeh, 2847.
Soenamaki, Mal., 680.
Soenda, O. Jav., 1116.
Soendal gamit, Mal., 960.
Soendal malam, Mal., 2806.
Soendari, Bat., 2894.
Soendĕl malĕm, Jav., Soend., 2806.
Soendik, Mal., 2625.
Soendoek gangsir, Jav., 2612.
Soendoek wĕloet, Jav., 3028.
Soeng glatik, Jav., 1573.
Soeng kidang, Jav., 1573.
Soenga, Lio, 138.
Soenggoe manaï, Boeg., 3446.
Soengkai, Mal., 1160, 2649.
Soengkai alas, Mal. Pal., 1142.
Soengkai mĕlajoe, Sum. W. K., 2649.
Soengkop, Daj. Kat., Samp., 1592.
Soengsang, Jav., 1661.
Soengsit, Jav., 5.
Soenipaéai, Alf. Z. Cer., 1951.
Soenti, Jav., 3553.
Soentiëng poetiëh, Minangk., 251.
Soentoe, Biman., 3027.
Soeöe kadèëk, Rotin., 339.
Soeöe manèk, Rotin., 340.
Soeöek, Rotin., 340.
Soeöek, Soend., 284.
Soeöen, Alf. Har., Z. Cer., 340.
Soeöen hatoe, Alf. Har., Z. Cer., 339.
Soeöeng, Soend., 1573.
Soeöeno, Alf. N. Laoet, Sap., 340.
Soeöeno hatoe, Alf. N. Laoet, Sap., 339.
Soepa, Biman., 535.
Soepa, Soend., 1573.
Soepa djĕroek, Soend., 2111.
Soepa kasongkèt, Soend., 3330.
Soepal, Alf. N. Laoet, Sap., 1442.
Soepang, Alf. Min. Tonsaw., 2289.
Soepang, Biman., 535.
Soepang, Daj. Z. O. Born., 667.
Soepoedèh, Mal., 1496, 1519.
Soepoedèh paja, Mal., 1496.
Soerai, Mal., 2194.
Soeranti, Minangk., 3114.
Soerat, Alf. Min. T. B., T. P., 2310.
Soerat, Alf. Min. Tonsaw., 701.
Soerat, O. Jav., 1627.
Soerawoeng, Soend., 2477.
Soerawoeng goenoeng, Soend., 2348.
Soerawoeng leuweung, Soend., 2348.
Soerèn, Balin., Jav., Mal., Soend., 702.
Soerèn beureum, Soend., 702.
Soerèn kapas, Soend., 702.
Soerèn sabrang, Jav., 703.
Soerèn tali, Soend., 702.
Soerèn tandoek, Soend., 702.
Soeri pandak, O. Jav., 2772.
Soeri pandak abang, O. Jav., 2706.
Soeri-soeri, Bat., 2194.
Soerijan, Mal. Z. O. Born., Minangk., 702.
Soerijan bana, Minangk., 702.
Soerijan bawang, Minangk., 702.
Soerijan hitam, Mal. Z. O. Born., 702.
Soerijan ingoe, Minangk., 702.
Soerijan mĕrah, Mal. Z. O. Born., 702.
Soerijan nasi, Minangk., 702.
Soerijan rimbò, Minangk., 702.
Soerijèn, Minangk., 702.
Soerikaja, Jav., 247.
Soerikaja wĕlonda, Jav., 245.
Soerin, Mal., 702.
Soerin mĕrah, Mal., 702.
Soerin poetih, Mal., 702.
Soeroe, Balin., Jav., 1386.
Soeroe kĕbo, Jav. Ng., 1386.
Soeroe maésa, Jav. Kr., 1386.
Soeroe manaï, Boeg., 2425.
Soeroe tangan, Jav., 1389.
Soeroeh, Jav. Ng., Mal. Pal., 2717.
Soeroeh adas, Jav. Ng., 2717.
Soeroeh atal, Jav. Ng., 2717.
Soeroeh bodèh, Jav., 2719.
Soeroeh boendĕl, Jav. Ng., 2717.
Soeroeh djawa, Jav. Ng., 2717.
Soeroeh kòdok, Jav. Ng., 2717.
Soeroeh lânang, Jav. Ng., 2717.
Soeroeh tjânang, Jav. Ng., 2717.
Soeroek-soeroek, Alf. Min. Ponos., 444.
Soesoe kĕbo, Jav., 438.
Soesoe moending, Soend., 438.
Soesoe rimaoe, Mal., 2823.
Soesoean, Alf. Min. T. L., 1679.
Soesoean, Alf. Min. T. P., 2660.
Soesoean i lawânan, Alf. Min. T. P., 1385.
Soesoedoe, Mal., 1386.
Soesoek, Lamp., 162.
Soesoen kĕlapa, Mal., 3278.
Soesoendĕg, Alf. Min. T. B., 2912.
Soesoeroeh, Balin., 1386.
Soesoeroeh lânang, Balin., 1386.
Soewâ, Alf. Har., Z. Cer., Boeg., Soemba, 1671.
Soewa, Alf. Min. Bent., 2310.
Soewai, Alf. Min. Tonsaw., 2648.
Soewai, Alf. Tom., 934.
Soewal, Alf. N. Laoet, Sap., 1671.
Soewalang, Minangk., 1963.
Soewangkoeng, Soend., 670.
Soewangkoeng gĕdè, Soend., 670.
Soewangkoeng leutik, Soend., 669.
Soewat, Balin., 1627.
Soewé, Tenimbar, 2748.
Soewĕg, Balin., Jav., 3288.
Sòfò manji-manji, Tern., 1339.
Sòfò moetijara, Tern., 3448.
Soga, Jav., Saleijer, 2635.
Sòga, Soend., 42.
Soga djambal, Jav., 2635.
Soga djawa, Jav., 535.
Soga gradjagan, Jav., 2635.
Soga tambak, Jav., 2635.
Soga tingi, Jav., 721.
Sògha, Madoer., 2635.
Sògha ampĕnang, Madoer., 2635.
Sògha boekoe, Madoer., 2635.
Sògha djambal, Madoer., 2535.
Sògha tengih, Madoer., 721.
Sòghaän, Madoer., 2764.
Sogi, Gorom, 1951.
Sògò, Soend., 42.
Sòhiwoek, Alf. Min. Ponos., 2089.

Soï, Alf. W. Cer., 315.
Sòi-sòi, Nias, 1259.
Sòka, Biman., 3111.
Soka, Jav., 3037.
Sòka, Moedoer. S., Soend., 1914.
Sòka beureum, Soend., 1918.
Sòka bòdas, Soend., 1925.
Soka dèdès, Jav., 3037.
Sòka gĕdè, Soend., 1917.
Sòka goenoeng, Soend., 1929.
Sòka kònèng, Soend., 1915.
Sòka tjina, Vulg. Mal., 1914.
Sòkang, Madoer. B., 3288.
Sòki, Alf. Halm., Tern., 514.
Soklat, Vele taleu, 3332.
Sòko, Biman., 484.
Sòkoe, Biman., 1951.
Sòkoer, Banda, 1951.
Sòkon, Alf. Boer., Madoer., 340.
Sòkon bàtang, Madoer., 340.
Sòkon malòkò, Madoer., 340.
Solàsi, Mal. Men., Tern., 2474.
Sòlàsih, Soend., 2474.
Sòlàsih bòdas, Soend., 2474.
Solè, Alf. Cer., 831.
Sòlèmpat, Soend., 2745.
Soligon, Alf. Min. Tonsaw., 2899.
Sòlò, Alf. Min. T. L., 1037.
Sòlò, Alf. Min. T. P., 620.
Sòlò ing kòkò, Alf. Min. T. L., 621.
Sòlò kajoe, Alf. Min. T. L., 602.
Sòlò koelò, Alf. Min. T. L., 620.
Sòlò lèwò, Alf. Min. T. L., 620.
Sòlò nè talawaän, Alf. Min. T. L., 622.
Sòlò rĕndai, Alf. Min. T. L., 620.
Sòlò rĕri, Alf. Min. T. P., 620.
Sòlò tàna, Alf. Min. T. L., 620.
Sòlò walanda, Alf. Min., 2984.
Sòlòda, Makas., 2601.
Solon kanon, Alf. Min. T. L., 3380.
Solontara, Jav., 122.
Soma, Bat. Mand., 1622.
Soma-soma, Nias, 1796.
Sòmangka, Madoer., 784.
Sòmangka arab, Madoer., 784.
Sòmangka balandha, Madoer., 933.
Sòmangka dhadhoe, Madoer., 784.
Sòmangka kòtjor, Madoer., 784.
Somba, Jav., 667.
Somba kĕling, Jav., 460.
Somoding, Alf. Min. Tonsaw., 2861, 2903.
Somoe, Endeh, Lio, Sika, 138.
Sompini, Alf. Min. Bent., Tom., 532.
Sompong, Sas., 3176.
Sompor, Madoer., 1101.
Sona, Bat., 2883.
Sondak, Sas., 455.
Sondana, Bol. Mong., 2883.
Sondèk, Gajo, 2625.
Sondhĕl malĕm, Madoer., 2806.
Sondhĕp, Madoer., 418.
Sondoek-sondook, Bat., 1271.
Songga, Biman., 1395.
Songga boewana, Jav., 1773.
Songga langit, Jav., 692, 2472.
Songga wadja, Jav., 3094.
Songgak, Bat., 3386.
Songgichi disik, Alf. Min. Tonsaw., 2843.
Songgom, Soend., 421.
Songgom andjing, Soend., 755.
Songgom areuj, Soend., 62.
Songgom lalàki, Soend., 425.
Songgom laoet, Soend., 421.
Sònging, Boeg., 1103.
Songka, Jav., 574.
Sòngot kòtjèng, Madoer., 2511.
Sònjiha, Tern., 535.
Sonri, Bonth., 3183.
Sontang, Bat. Mand., 3396.
Sontè, Madoer., 3553.
Soöelo, Alf. N. Laoei, 1951.
Soöer, Alf. Har., 1951.
Soöerè, Alf. Z. Cer., 1951.
Soöero, Alf. Har., 1951.
Sopang, Bat., 535.
Sopit, Alf. Min. T. S., 2519.
Sopoetan, Alf. Min. T. P., 86.
Sopoetan rintĕk, Alf. Min. T. P., 2391.
Sor srĕngèngè, Jav., 1009.
Sor srĕngèngè abang, Jav., 1009.
Sor srĕngèngè koening, Jav., 1009.
Sorba sala, Bat., 1697.
Sordang, Bat., 2088.
Sòrèn, Madoer., 702.
Sòrò, Alf. N. O. Halm., 1555.
Sòrog radja mantri, Soend., 2435.
Sòròwai, Alf. N. O. Halm., 1852.
Sosa, Nias, 679.
Sòsak, Mal. Tim., 245.
Sosilo, Alf. Sap., 2347.
Sosir, Alf. Z. Cer., 2347.
Sòsònga, Rotin., 484.
Sòsor bèbèk, Jav., 520.
Sòsòrò, Mal. Men., 1555.
Sòsòrò bòboedò, Tern., 1555.
Sòtong, Balin., 2862.
Sòtong koenal, Balin., 2862.
Sowa, Soemba, 1671.
Sowa-sowaoe, Alf. Min. Ponos., 2584.
Sowèn, Alf. Min. Bent., 862.
Sra, N. Guin. Noemf., 830.
Sra knam, N. Guin. Noemf., 830.
Srĕntĕl, Jav., 2850.
Srĕntĕl-srĕntĕl, Jav., 597.
Sri boelan, Mal., 1291.
Sri danta, Balin., Mal., 1924.
Sri dĕnta, Jav., 1924.
Sri ĕnggang, Mal., 1866.
Sri gading, Balin., Jav., Mal., 1924, 2462.
Sri gading djantan, Mal., 1920.
Sri goenggoe, Jav., 820.
Sri gontang, Balin., 1536.
Sri hoetan, Mal., 1866.
Sri kawis, Jav. Kr. D., 247.
Sri konta, O. Jav., 5.
Sri wangi, Balin., 228.
Srikaja, Balin., Jav., Mal., Soend., 247.
Srikaja djawa, Balin., 245.
Srikaja wĕlonda, Jav., 245.
Sriwil, Jav., 2888.
Sròdja, Balin., 2319.
Sroni, Balin., 3501.

T.

Ta, Boeg., 484.
Tà malàtò, Makas., 1678.
Taä, Biman., 484.
Taä, Sika, 2717.

Taäki, Alf. Min. T. L., 411.
Tàäl, Madoer., 484.
Taäs, Alf. Min. Tonsaw., T. S., 3297.
Tabaä, Goront., 2458.
Tabaä daä, Goront., 2458.
Tabaä kiki, Goront., 2458.
Tabaä timamèntò, Goront., 2458.
Tàbadikò, Tern., 404.
Tabadikò akè, Tern., 1622.
Tabadikò nàni, Tern., 412.
Tabadikò tjina, Tern., 408.
Tàbadikò toeï, Tern., 407.
Tabaga, Aroe, 2458.
Tabahiè, Babar, 2458.
Tabàka, N. Guin. 4. R., 2458.
Tabàkò, Alf. Boer., Halm., Tom., Bol. Mong., Tern., 2458.
Tàbàlijang, Boeg., Makas., 1948.
Tàbàlijang langi, Boeg., Makas., 1697.
Tabalijèn, Daj. Z. O. Born., 1396.
Tabalò, Alf. Tom., 407.
Tabaloekò, Alf. N. O. Halm., 2561.
Taban, Mal., 2541.
Taban mèrah, Mal., 2541.
Taban poetih, Mal., 2542.
Tabaoe, Gorom, 2458.
Tabaoeng, Alf. Min. Bant., 884.
Tabaoeng mabida, Alf. Min. Bant., 884.
Tabaoeng mahèndèng, Alf. Min. Bant., 884.
Tabar-tabar, Bat., 890.
Tabaraoe, Minangk., 3009.
Tabèng, Soend., 1973.
Tabèraoe, Mal. Z. O. Born., 3009.
Tàbisasoe, Alf. N. O. Halm., Tern., 1057.
Tàbisasoe goeti, Tern., 1057.
Tàbisasoe koi, Tern., 1057.
Tàbisasoe malòha, Alf. N. O. Halm., 1057.
Tàbisasoe moemoe, Tern., 1057.
Tàbisasoe oegà, Tern., 1057.
Tabja, Balin., 648.
Tabja api, Balin., 653.
Tabja kèdi, Balin. Semb., 653.
Tabja krinji, Balin., 653.
Tabja tjaäk, Balin., 653.
Tabja tjina, Balin., 653.
Tabo, Alf. Tom., 1973.
Taboe, Balin., Lamp., 1973.
Taboe, Daj. W. Born., Makas., Minangk., 3011.
Taboe djoendjoeng, Minangk., 3011.
Taboe èdjà, Makas., 3011.
Taboe gading, Makas., 3011.
Taboe sàlà, Makas., 3012.
Taboe tjoera, Makas., 3011.
Taboe-taboe, Bat., 1973.
Taboe-taboe si porngis, Bat., 1973.
Taboe-taboe tano, Bat., 1973.
Taboeng bèroek, Mal., 2436.
Taboeng boenga, Mal., 1928.
Taboeta, Mal. Z. O. Born., 1414.
Tabolo-tabolo, Bat., 1335.
Tabongò, Goront., 884.
Taè angèn, Madoer., 3419.
Tàèng, Makas., 338.
Taèroe, Alf. Amb., 3508.
Tàgala kijoeng, Makas., 1268.
Tàgalngana, Tern., 251.
Tagalòlò, Mal. Men., Tern., 1483.
Tagambè, Biman., 3396.
Tagè-tagè, Tern., 992.
Taghari, Madoer., 1084.
Taghoeri, Madoer., 3138.
Tagin, Bol. Mong., 2361.
Tagoerèla, Mal. Amb., 1215.
Tagohi, Alf. Min. Bant., 228.
Tahàki, Alf. Min. Bant., 411.
Tahala, Goront., 1973.
Tahala, Lamp., 3376.
Tahan kama, Solor, 2512.
Tahas, Alf. Min. T. B., T. L., 3297.
Tahèn koenir, Balin. Kr., 926.
Tahèn madoe, Balin. Kr., 3053.
Tahi ajam, Mal., 3291, 3460.
Tahi angin, Mal., 3419.
Tahi babi, Mal., 3448.
Tahi boeroeng, Vulg. Mal., 2096.
Tahi manoek, Soend., 2096.
Tahigoe, Sangi, 3550.
Tahoe, Wetar, 425.
Tahoei, Lamp., 3515.
Tahoei gitan, Lamp., 3517.
Tahoei siboe, Lamp., 3515.
Tahoei taboe, Lamp., 3410.
Tahoel-tahoel, Bat., 2429.
Tahoem, Balin., Daj. B., S., 1885.
Tahoentoengan, Alf. Min. Bant., 1042.
Tahoentoengan mabida, Alf. Min. Bant., 1042.
Tahoentoengan mahèndèng, Alf. Min. Bant., 1042.
Tahoeroe, Bat., 1846.
Tahoetoe, Alf. Min. Bant., 3174.
Tahoi, Alf. Min. Ponos., 1991.
Tahoi, Lamp., 3515.
Tahoi gitan, Lamp., 3517.
Tahoi taboe, Lamp., 3410.
Tahoi siboe, Lamp., 3515.
Taholal, Alf. Sap., 404.
Taï anging, Boeg., Makas., 3419.
Taï bawi, Alf. Min., 450.
Taï gigi, Makas., 1224.
Taï isi, Boeg., 1224.
Taïn angin, Sas., 3419.
Taïn oerèp, Sas., 3419.
Taindè, Alf. Min. T. S., 3550.
Taindè poeti, Alf. Min. T. S., 3550.
Taindè roendang, Alf. Min. T. S., 3550.
Taintjòrò, Alf. Min. T. P., 2743.
Taïpà, Makas., 2169.
Taïpà bàtjang, Makas., 2175.
Taïpah, Sas., 2169.
Tajapoe, Alf. Min., 3355.
Tajapoe, Mal. Z. O. Born., 2751.
Tajapoe rintèk, Alf. Min. T. P., 3153.
Tajas, Bat., 2600.
Tàjò-tàjò, Boeg., Makas., 1789.
Tajoem, Daj. M., 1885.
Tajoeman, Jav., 685, 2358.
Tajoengan, Jav., 738.
Tajom, Bat., 1885.
Takalèt, Daj. Z. O. Born., 2911.
Takèr, Madoer., 1175.
Tàki, Alf. Min. T. S., 404, 411.
Takir, Jav., 1175.
Tàkoe, Boeg., 58.
Takoejoeng aloe, Lamp. Ab., 2443.
Takoelè, Alf. Tom., 379.
Takoerèla, Alf. Z. Cer., 1215.
Takoet manoesija, Mal. Mol., 2523.
Takòkak, Soend., 3166.
Takòkak bòdas, Soend., 3166.
Takòkak lèmboot, Soend., 3166.
Takòkak pahit, Soend., 3166.
Takòkok, Alf. Min. T. P., 835.
Takraë, Wetar, 3550.
Tal, Jav., 484.
Tàla, Makas., 484.
Tala, N. Guin. 4. R., 2361.

Talagtag, Soend., 3162.
Talang, Banda, 2748.
Talang, Balin., Minangk., 1624.
Talang hitam, Minangk., 1624.
Talang koeniëng, Minangk., 1624.
Tàlang parindoe, Minangk., 408.
Talang-talang, Lamp., Mal. Pal., 1401.
Talangtang, Soend., 1225.
Talas, Sum. W. K., 847.
Talàsa, Makas., 1722.
Talàta, Alf. Min. T. P., 210.
Talé, Alf. Min. T. P., 847.
Talé in dano, Alf. Min. T. P., 2337.
Talé in tèlitjir, Alf. Min. T. P., 3060, 3062.
Talèh, Minangk., 847.
Talèh bana, Minangk., 847.
Talèh gata, Minangk., 1821.
Talèh kamoemoe, Minangk., 847.
Talèh sipatjoeë, Minangk., 847.
Talèktèk api, Soend,, 1856.
Talëndé, Alf. Min. T. P., 3550.
Talëndé koelò, Alf. Min. T. P., 3550.
Talëndé raindang, Alf. Min. T. P., 3550.
Talëndei, Alf. Min. T. L., 3550.
Talëndei kërètan, Alf. Min. T. L., 3550.
Talëndei laka, Alf. Min. T. L., 3550.
Talëndei pëpisin, Alf. Min. T. L., 3550.
Talëndei pisa, Alf. Min. T. L., 3550.
Talëndei soela, Alf. Min. T. L., 3550.
Talëndei wanga, Alf. Min. T. L., 3550.
Talër, Alf. Min. T. P., 3139.
Talës, Balin., Jav., Madoer., 847.
Talës, O. Jav., 3244.
Talës aëng, Madoer., 104.
Talës anjangan, O. Jav., 847.
Talës balandha, Madoer., 847.
Talës bantën, Jav., 847.
Talës bëntoel, Jav., 847.
Talës bhabang, Madoer., 847.
Talës bhëloej, Madoer., 847.
Talës dëmpël, Jav., 847.
Talës djhaba, Madoer., 847.
Talës gagàkan, Jav., 847.
Talës gëlopari, Jav. 847.
Talës kombha, Madoer., 847.
Talës kontjè, Madoer., 847.
Talës pëtèdhan, Madoer., 847.
Talës sombhaba, Madoer., 847.
Talës soeralaja, O. Jav., 847.
Talës tëgoeloenan, O. Jav., 847.
Talës wangèn, O. Jav., 847.
Talësan, O. Jav., 3244.
Taleus, Soend., 847.
Taleus ateul, Soend., 847.
Taleus dënak, Soend., 847.
Taleus sèntè, Soend., 847.
Tali ajër, Mal. Mol., 3398.
Tali andjing, Soend., 13.
Tali api, Mal. Amb., 3352.
Tali baboeni, Mal. Amb., 772.
Tali boeboe, Mal. Amb., 3445.
Tali ganémoe, Mal. Amb., Men., 1669.
Tali hàsat, Mal. Amb., 3321.
Tali kantjoe, Soend., 437.
Tali kërbaoe, Vulg. Mal., 332, 3425.
Tali koening, Mal. Amb., 217.
Tali koesoe, Mal. Amb., 103.
Tali morèa, Mal. Amb., 2212.
Tali oedjan, Mal. Mol., 328.
Tali poetri, Mal., 692.
Tali-tali, Mal., Minangk., 2910.
Tali-tali oetan, Mal. Men., 2698.
Taliawan, Alf. Min. T. P., 3196.
Talijoen, Daj. Z. O. Born., 1396.
Talilampah, O. Jav., 1227.
Talima, Biman., 2902.
Talimbò, Nias, 1573.
Talimpoek, Atjeh, 2049.
Talinggang, Mal. Z. O. Born., 679.
Talingkoep, Soend., 801.
Taliò, Nias, 475.
Talioe, Alf. Min. T. P., 3239, 3241.
Talioe, Banda, 3313.
Tàlipoe, Makas., 2049.
Talipoeëk, Minangk., 2049.
Talipoek, Balin., 2049.
Talisè, Makas., 425.
Talisei, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 3313.
Talo, Nias., 847.
Taloeh, Balin., 2170.
Taloejoen, Daj. Z. O. Born., 1396.
Taloeki, Balin., Jav., Madoer. S., 1792.
Taloem, Lamp., 1885.
Taloemà, Boeg., 3110.
Taloemoe, Alf. Min. T. B., 324.
Taloemoe koelò, Alf. Min. T. B., 1251.
Taloemoe rintëk, Alf. Min. T. B., 1252.
Taloetoe, Alf. Min., 2889.
Talok, Balin., Jav., Soend., 1700.
Talok kapoer, Jav., 1701.
Talok wingka, Jav., 1701.
Talom, Lamp., 1885.
Talos, Lamp., 847.
Talos banglai, Lamp., 847.
Talos halom, Lamp., 847.
Talos minjak, Lamp., 847.
Talos radin, Lamp., 847.
Talos samaka, Lamp., 847.
Talos siwok, Lamp., 847.
Talpak tàna, Madoer., 1257.
Tamà, Alf. Min. T. P., Sangi, 574.
Tamantës, Alf. Min. T. S., 2112.
Tamantës rintëk, Alf. Min. T. S., 2112.
Tamantës sëla, Alf. Min. T. S., 2112.
Tamar, Soend., 2673.
Tamàtè, Alf. Halm., Mal. Mol., Tern., 2112.
Tamàtè aloes, Mal. Men., 2112.
Tamàtè gros, Mal. Men., 2112.
Tamba, Goront., 3301.
Tambà-tambàkò, Bonth., 3203.
Tambà-tambàra, Bonth., 1872.
Tambagan, Jav. Ng., 1907.
Tambagèn, Jav. Kr., 1907.
Tambak oewah, Jav., 3348.
Tambàkò, Makas., Soemba, 2458.
Tambàkoe, Alf. Oel., Biman., 2458.
Tambaloi, Alf. Min. T. P., 1923.
Tambang djanma, Jav., 12.
Tambàra bàramoentè, Makas., 2978.
Tambàra maritjà, Makas., 509.
Tambàra moentè, Makas., 2978.
Tambàra ràpò-ràpò, Makas., 815.
Tambëlan, Alf. Min., 404, 1624.
Tambëlan ëmoet, Alf. Min. T. L., 408.
Tambëlan im bolai, Alf. Min. T. P., 1105.
Tambëlan karëngan, Alf. Min. T. P., 3063.
Tambëlan kèroet, Alf. Min. T. L., 1622.
Tambëlan koeni, Alf. Min. T. P., 1624.
Tambëlan kòòjan, Alf. Min. T. L., 2528.
Tambëlan riïri, Alf. Min. T. B., T. P., 1622.
Tambëlan riïri waròtan, Alf. Min. T. S., 1622.
Tambëlang, Jav., 1627.
Tambësoe rawang, Lamp., 1422.
Tambësoe talang, Lamp., 1422.
Tambhàkò, Madoer. S., 2458.
Tambing-tambing, Alf. Min. Ponos., 1486.

Tamblang, Balin., 1627.
Tamboe, Boeg., Makas., 657.
Tamboo asing, Alf. Min. T. L., 1078, 2159.
Tamboo asing mawoeras, Alf. Min. T. L., 2159.
Tamboeloech, Alf. Min. Tonsaw., 3361.
Tamboon, Alf. Min. Bent., 1507.
Tamboen, Alf. Min T. S., 3248.
Tamboen tahi, Mal., 2389.
Tamboeng-tamboeng, Makas., 1507.
Tamboorook, Alf. Min. T. P., 3361.
Tamboesoe, Sum. W. K., 1422.
Tamboewang, O. Jav., 1627.
Tamboewè, Alf. Tom., 2661.
Tambong, O. Jav., 407.
Tambòsoe, Bat., 1422.
Tamĕdak, Midd. Sum., 353.
Tamijang, Daj. Z. O. Born., Soend., 413.
Tamjang, Balin., 3355.
Tamò, Alf. N. O. Halm., 2512.
Tamò malòha, Alf. N. O. Halm., 2512.
Tamò ò gòrò-gòrò, Alf. N. O. Halm., 2513.
Tàmoe, Makas., Minangk., 949.
Tàmoo koenji, Makas., 945.
Tamoe koenjik, Minangk., 945.
Tàmoe kontji, Makas., 1612.
Tàmoo làwà, Makas., 949.
Tàmoo pàwò, Makas., 943.
Tamoe rimbò, Minangk., 1638.
Tamoojong, Daj. M., 1885.
Tamoesoe, Bat., 1422, 3057.
Tamòsoe, Bat., 1422.
Tampa badak, Minangk., 2958.
Tampa badak laoeïk, Minangk., 2472.
Tampa basi, Minangk., 573.
Tampà boewà-boewà, Boeg., 815.
Tampajang sètan, Mal. Amb., 2436.
Tampak asti, Balin., 1257.
Tampak liman, Balin., Jav., 1257.
Tampak mrang, Balin., 231.
Tampal bĕsi, Mal., 573, 2230.
Tampan poetri, Mal., 1288.
Tampang, Bonth., 3267.
Tampang, Mal., 345.
Tampang boelat, Mal., 346.
Tampang boeroeng, Mal., 345.
Tampang manis, Mal., 349.
Tampang tĕlor, Mal., 1496.
Tampar boera, Bat., 3031.
Tampar hantoo, Mal., 3148.
Tampĕlas, Daj. Kat., Madoer. B., 1514.
Tampĕsing, Alf. Min. T. L., 1362.
Tampĕsing rintĕk, Alf. Min. T. L., 1369.
Tampoeëng ari, Minangk., 1298.
Tampoei, Mal., 391.
Tampoei batang, Mal., 391.
Tampoei bĕroenai, Mal., 394.
Tampoei boenga, Mal., 390.
Tampoei boeroeng, Mal., 386.
Tampoei dada, Mal., 2908.
Tampoei kĕra, Mal., 384.
Tampoei paja, Mal., 1676.
Tampoei patjat, Mal., 276.
Tampoei tĕratai, Mal., 1195.
Tampoenei, Alf. Min., 3.
Tampoeng ari, Mal., 1298.
Tampoeng tàwarà, Makas., 890.
Tampoeniëk, Minangk., 355.
Tampoenik, Bat., 355.
Tampoenono, Boeg., 532.
Tampoeraoe, Daj. Z. O. Born., 1149.
Tampoewa, Bat., 3406.
Tampoi, Mal., 391.
Tampoi batang, Mal., 391.
Tampoi bĕroenai, Mal., 394.
Tampoi boenga, Mal., 390.
Tampoi boeroeng, Mal., 386.
Tampoi dada, Mal., 2908.
Tampoi kĕra, Mal., 384.
Tampoi paja, Mal., 1676.
Tampoi patjat, Mal., 276.
Tampoi tĕratai, Mal., 1195.
Tampong bĕsi, Mal., 574.
Tampong bĕsi poetih, Mal., 573.
Tampong bĕsoi, Atjeh, 574.
Tampong-tampong, Boeg., 1042.
Tampong-tampong kàmoemoo, Boeg., 1042.
Tampong-tampong pootè, Boeg., 1042.
Tampwag, Balin., 2865.
Tamtam, Minangk., 1885.
Tanak rimaoe, Mal., 3207.
Tanalajoe, O. Jav., 220, 1667.
Tanalajoe lĕmboet, O. Jav., 1668.
Tanaon, Bat. Mand., 135.
Tandai, Bol. Mong., 2528.
Tandè, Alf. Min. T. B., T. L., 3550.
Tandè koelò, Alf. Min. T. B., 3550.
Tandè oela, Alf. Min. T. B., 835.
Tandè rangdang, Alf. Min. T. B., 3550.
Tandikijĕ, Minangk., 3031.
Tandijang, Bat., 962.
Tandjang, Jav., 2969.
Tandjang, O. Jav., 2405.
Tandjang girang, O. Jav., 655.
Tandjang goenoeng, O. Jav., 655.
Tandjang kĕtèk, Jav., 512.
Tandjang rajap, Jav., 2969.
Tandjang rangga, Jav., 2969.
Tandjhoeng, Madoer., 2314.
Tandjoe, Biman., 2314.
Tandjoeëng, Minangk., 2314.
Tandjoeng, Balin., Jav., Mal., Soend., 2314.
Tandjong, Boeg., Makas., 2314.
Tandoe-tandoe, Borg., 56.
Tandoek mĕndjangan, Jav., 1715.
Tang-kàtang, Madoer., 1897.
Tanga, Minangk., 721.
Tangala, Goront., 2968.
Tanganan, Jav., 1777.
Tanganan kĕbo, Jav., 1778.
Tangang-tangang djàrà, Makas., 2984.
Tangang-tangang djàrà kamoemoo, Makas., 2984.
Tangang-tangang djàrà kèbo, Makas., 2984.
Tangang-tangang kali, Makas., 1941.
Tangang-tangang kandjoli, Makas., 1941.
Tangang-tangang nikanrè, Makas., 665.
Tangèrè, Makas., 721.
Tanggaring, Daj. Z. O. Born., 2441.
Tanggeuëuk, Soend., 696.
Tanggeureuk, Soend., 696.
Tangghoeloen, Madoer., 2860.
Tangghoeloeng, Madoer., 2860.
Tanggiran, Daj. Z. O. Born., 1963.
Tanggoeli, Balin., 682.
Tanggoeli garantang, Balin. Kr., 684.
Tanggoeli gĕnding, Balin. Kr., 684.
Tanggoeli kĕtoer, Balin., 684.
Tanggoeloen, Soend., 2860.
Tanggoewoek, Soend., 696.
Tanggòli, Soend., 682, 684.
Tangi, Balin., 1977.
Tangkal asĕm, Soend., 3301.
Tangkal bĕbĕsaran, Soend., 2346.
Tangkal boewah, Soend., 2169.
Tangkal danas, Soend., 218.

Tangkal djambè, Soend., 315.
Tangkal ganas, Soend., 218.
Tangkal gĕdang, Soend., 665.
Tangkal haseum, Soend., 3301.
Tangkal kâdjoe, Soend., 212.
Tangkal kalapa, Soend., 830.
Tangkal kanas, Soend., 218.
Tangkal kawèni, Soend., 2175.
Tangkal mĕnjan, Soend., 3262.
Tangkal sakè, Soend., 1671.
Tangkal sasawi, Soend., 493.
Tangkal soekoen, Soend., 340.
Tangkâlak, Soend., 2081.
Tangkèl, Madoer., 1552.
Tangkèlè, Soend., 1961.
Tangkèrèng, Alf. Min. Ponos., 1991.
Tangkil, Balin., Jav., Lamp., 1669.
Tangkil, Soend., 1671.
Tangkil areuj, Soend., 1669.
Tangkil bèra, Soend., 1671.
Tangkil boewah, Soend., 1671.
Tangkilan, Balin. Kr., 395.
Tangkoehi, Daj., 2444.
Tangkoeloe, Makas., 58.
Tangkoeloe djawà, Makas., 58.
Tangkoeloe lèpa, Makas., 58.
Tangkoeloe soelapa, Makas., 58.
Tangkoepan, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 1489.
Tangkoepan, Alf. Min. T. L., 1436.
Tangkoepan sĕla, Alf. Min. T. L., 1438.
Tangkoer goenoeng, Soend., 20.
Tangkoerak, Soend., 1846.
Tangkòlò, Soend., 1961.
Tanglar, Soend., 1196.
Tanglar goenoeng, Soend., 82.
Tanglar mònjèt, Soend., 1185.
Tanglar peutjang, Soend., 83.
Tanglok, Madoer., 1700.
Tangoen, Kei, 2661.
Tangoeöen, Kei, 2661.
Tangoeöen tangtĕmaär, Kei, 2663.
Tangoeöen tĕrtĕrfoeöe, Kei, 2662.
Tangtang angin, Soend., 1050.
Taning badjang, Daj. Kat., 42.
Tano, Alf. N. O. Halm., 2289.
Tanoenoe, Soemba, 3110.
Tantang, Bol. Mong., 3363.
Tantimon, Daj. Z. O. Born., 934.
Tantimon karai, Daj. Z. O. Born., 934.
Taò, Manggarai, 1885.
Taoe, Lamp., 1973.
Taoe galah, Lamp., 1973.
Taoe kĕbajan, Lamp., 1973.
Taoe koering, Lamp., 1973.
Taoe poenaga, Lamp., 1973.
Taoe poewajan, Lamp., 1973.
Taoe tapai, Lamp., 1973.
Taoe tjiri, Lamp., 1973.
Taoegè, Mal., 3456.
Taoek, Mal. Tim., Rotin., 1885.
Taoem, Alf. Min., Balin., Tim., 1885.
Taoen, Alf. Min. Bent., 2830.
Taoeng, Alf. Min. T. L., 2203.
Taoerèla, Alf. Z. Cer., 1215.
Taosit, Jav., 5.
Tapak boeroeng, Mal., 232, 2334.
Tapak dara, O. Jav., 3101.
Tapak djalak, Soend., 1011.
Tapak gadjah, Balin., Mal., 2281.
Tapak itiëk, Minangk., 1558.
Tapak itik, Mal., 1558.
Tapak kĕrbaoe, Mal., 821.
Tapak koeda, Mal., 1897.
Tapak koedò, Minangk., 1897.
Tapak lèman, Minangk., 2554.
Tapak liman, Balin., Jav., Soend., 1257.
Tapak rimaoe, Mal., 3357.
Tapak roesa, Mal., 2025.
Tapak soeleiman, Mal., 2554.
Tapak tangan, Jav., 1257.
Tapàkoe, Kisar, Wetar, 2458.
Tapanawa, Alf. Amb., Oel., 2845.
Tapar boera, Bat., 3031.
Tapàsang, Boeg., 827.
Tapat, Alf. Z. Cer., 1623.
Tapèn, Jav., Madoer., Soend., 2153.
Tapèn kĕbo, Jav., 912.
Tapiĕng batoe, Sum. W. K., 2153.
Tapir, Alf. Z. Cer., 407.
Tapis, Balin., Sum. W. K., 1682.
Tapis boelan, Sum. W. K., 2804.
Tapis minjak, Sum. W. K., 1682.
Tapis sĕgar, Sum. W. K., 2805.
Tapò, Daj. Z. O. Born., 3011.
Tapò, Solor, 830.
Tapoe, Alf. Min. Ponos., 1247.
Tapoeïh, Minangk., 1241.
Tapoeng tàwarà, Saleijer, 890.
Tapoes, Bat., Lamp., Mal. Bengk., 1241.
Tapohoet, Daj. Z. O. Born., 2263.
Tapos, Soend., 1241.
Tapripon, Alf. Amb., 2336.
Tara-tara, Alf. Min. T. B., T. L., 1944.
Tara-tara, Alf. Min. T. S., 3111.
Taradjangang, Makas., 1033.
Tarantang, Mal. Z. O. Born., 521.
Taratè, Alf. Halm., Balin., Jav., Mal. Mol., Tern., 2427.
Taratè, Madoer., Soend., 2427.
Taratè biroe, Soend., 2464.
Taratè leutik, Soend., 2049.
Taratè gĕdè, Soend., 2427.
Taratè goenoeng, Soend., 1713.
Taratoenggang, Lamp., 1033.
Tarè, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 2747.
Tarè, Sawoe, 3169.
Tarè in tjoentoeng, Alf. Min. T. P., 2847.
Tarèbak, Soend., 2967.
Tarèboeng, Madoer., 484.
Tarèra in taloen, Alf. Min. T. P., 1444.
Tarèta binèk, Madoer., 2501.
Tarèta lakèk, Madoer., 1386.
Tarigi, N. Gnin. 4 R., 3550.
Tarigoe, Boeg., Makas., Mal., Soend., 3099.
Taring pĕlandoek, Mal., 1132.
Tarintin, Bat., 521.
Taripa, Alf. Tom., 2169.
Tarisei, Alf. Min. Bant., 3313.
Tarisi, Soend., 119.
Tarisi areuj, Soend., 124.
Tariti, Soend., 68.
Tarnak, Madoer. B., 191.
Tarnak doeri, Madoer. B., 194.
Tarnak lakèk, Madoer. B., 195.
Tarnak mèra, Madoer. B., 193.
Tarnak pòtè, Madoer. B., 191.
Tarnjak, Madoer. P., S., 191.
Tarnjak doeri, Madoer. P., S., 194.
Tarnjak lakèk, Madoer. P., S., 195.
Tarnjak mèra, Madoer. P., S., 193.
Tarnjak pòtè, Madoer. P., S., 191.
Taroe, Endeh, 1885.
Taroeëng, Minangk., 3169.
Taroeëng asam, Minangk., 3163.
Taroeëng hitam, Minangk., 3169.
Taroeëng pandjang, Minangk., 3169.

Taroeëng paranggi, Minangk., 3169.
Taroeëng pootiëli, Minangk., 3169.
Taroem, Mal., Sas., Soend., 1885.
Taroem akar, Mal., 2203.
Taroem areuj, Soend., 2203.
Taroem daoen aloes, Mal., 1885.
Taroem daoen lèbar, Mal., 1885.
Taroem kŏmbang, Soend., 1885.
Taroem oetan, Vulg. Mal., 1887.
Taroen, Kor., 1885.
Taroeng, Atjeh, Makas., 1885.
Taroeng andjà, Makas., 691.
Taroengtoeng, Soend., 2109.
Taroetoeng, Bat., 1180.
Taroetoeng olanda, Bat., 245.
Taroetoeng sibalingbingan, Bat., 1180.
Taroetoeng sidjabak, Bat., 1180.
Taroetoeng sinitak, Bat., 1180.
Taroetoeng sisagoe-sagoe, Bat., 1180.
Taroetoeng sitèni manoek, Bat., 1180.
Taroetoeng sitombaga, Bat., 1180.
Taroetoeng tongor, Bat., 1180.
Taroetoep, Alf. Min., 3174.
Taroetoep in taloen, Alf. Min. T. P., 3177.
Tarok, Atjeh, Minangk., 338.
Tarom, Madoer., 1885.
Tarom barangan, Madoer., 1885.
Tarom bĕrdhi, Madoer., 1885.
Tarom langkèng, Madoer., 1885.
Tarom tjantèk, Madoer. B., P., 1886.
Tarom tjatèk, Madoer. S., 1886.
Tas, Mal., 2201.
Tasabè, Makas., 630.
Tasbèh, Soend., 630.
Tasbèh beureum, Soend., 630.
Tasbèh bòdas, Soend., 630.
Tasbhi, Madoer., 630.
Tasbih, Mal., 630.
Tasĕbè, Boeg., 630.
Tasĕm, Daj. W. Born., 255.
Tasoebè, Alf. Halm., Tern., 630
Tastasinò, Tim., 3473.
Tata, Tim., 1488.
Tataän, Alf. Min. T. B., T. S., 2544.
Tatabang, Alf. Min. Bant., 2865.
Tataboewè, Alf. Min. Bant., 429.
Tatahaän, Alf. Min. T. L., 2544.
Tatalian, Alf. Min. Tonsaw., 2195.
Tatamaïkang, Alf. Min. T. B., 3026.
Tatambagaän, Soend., 1907.
Tatambagaän bòdas, Soend., 2580.
Tatambagaän gĕdè, Soend., 3218.
Tatambagaän leutik, Soend., 1285.
Tatamoelak, Alf. Min. Tonsaw., 2349.
Tatanga, Biman., 2984.
Tatantan, Alf. Min. T. B., 1172.
Tataòkok, Alf. Min. T. P., 835.
Tatapajan, Soend., 326.
Tatapajan gĕdè, Soend., 3247.
Tataroeman, Soend., 1203, 2245.
Tatawa, Daj. Z. O. Born., 1057.
Tatéboe, Mal. Tim., 3012.
Tati raoeï, Alf. Har., 1897.
Tatoelang, Daj. Z. O. Born., 1389.
Tawa im bolai, Alf. Min. T. L., 957, 1679.
Tawa im bolai, Alf. Min. T. P., 108.
Tawa im bolai sĕla, Alf. Min. T. L., 2325.
Tawa in taloen, Alf. Min. T. B., T. L., 2217.
Tawa lawàsa tagintoe, Boeg., 1152.
Tawà-tawà, Minangk., 890.
Tawaän, Alf. Min., 884.
Tawaän im bolai, Alf. Min. T. P., 1164.
Tawaän kĕlès méa, Alf. Min. T. L., 884.
Tawaän kĕlès poeti, Alf. Min. T. L., 884.
Tawaän koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 884.
Tawaän mahamoo, Alf. Min. Bent., 884.
Tawaän mawoerò, Alf. Min. Bent., 884.
Tawaän mea, Alf. Min. T. L., 884.
Tawaän ni angkò, Alf. Min. T. S., 1164.
Tawaän poeti, Alf. Min. T. L., T. S., 884.
Tawaän raindang, Alf. Min. T. P., 884.
Tawaän rangdang, Alf. Min. T. B., 884.
Tawaän roendang, Alf. Min. T. S., 884.
Tawàkoe, Sermata, 2458.
Tawal mĕlai, Babar, 1973.
Tawan, Lamp., 355.
Tawànan, Alf. Min. Tonsaw., 1730.
Tawànan toba, Alf. Min. Tonsaw., 1268.
Tawang, Alf. Min. Bent., 2188.
Tawaoeng, Sangi, 884.
Tawar-tawar, Mal., 890.
Tawar-tawar bètina, Mal., 1562.
Tawar-tawar djantan, Mal., 1561.
Tawar-tawar gadjah, Mal., 1562.
Tawar-tawar hoetan, Mal., 1561.
Tàwàra bòrong, Bonth., 2859.
Tàwàra tànà, Makas., 520.
Tawas, Balin., 3523.
Tawasĕn, Alf. Min., 2289.
Tawè, Alf. Min. Tonsaw., 2244.
Tawoo, Endeh, 3011.
Tawoe, Manggarai, 1973.
Tawoedijĕn, Daj. Z. O. Born., 1396.
Tawoehoek, Alf. Min. Bent., 3361.
Tawoel malaä, Tenimbar, 1973.
Tawoelandang, Alf. Min. T. P., 2482.
Tawoelandang koelò, Alf. Min. T. P., 1249.
Tawoelandang raindang, Alf. Min. T. P., 1250.
Tawoelandang rintĕk, Alf. Min. T. P., 1249.
Tawoeò, Nias, 2717.
Tawoeroek, Alf. Min. T. B., T. S., 3361.
Tè, Boeg., Makas., 595.
Tĕ malàtè, Boeg., 1678.
Tĕbaoe, Midd. Sum., 3011.
Tĕbéë, Atjeh, 3011.
Tĕbéë gading, Atjeh, 3011.
Tĕbéë gapoer, Atjeh, 3011.
Tĕbéë gatja, Atjeh, 3011.
Tĕbéë kamar, Atjeh, 3011.
Tĕbéë rĕliëng, Atjeh, 3011.
Tĕbéë rimong, Atjeh, 3011.
Tĕbéë sĕlĕmbik, Atjeh, 3011.
Tĕbĕlijan, Mal. W. Born., 1396.
Tĕbĕraoe, Mal., 3009.
Tĕbhoe, Madoer., 3011.
Tĕbhoe èrĕng, Madoer., 3011.
Tĕbhoe bhantèng, Madoer., 3011.
Tĕbhoe ghadjhi, Madoer., 3011.
Tĕbhoe manglè, Madoer., 3011.
Tĕbhoe njamplong, Madoer., 3011.
Tĕbhoe palòtan, Madoer., 3011.
Tĕbhoe pĕrĕng, Madoer., 3011.
Tĕbhoe pòtè, Madoer., 3011.
Tĕbhoe sala, Madoer., 3012.
Tĕbijoe, Lamp., 3012.
Tĕbing ajoe, Mal., 216.
Tĕbing paja, Mal., 2952.
Tĕboe, Balin., Boeg., Jav., Mal., 3011.
Tèboe, Daj., Mal. Tim., 3011.
Tĕboe apoi, Lamp., 3011.
Tĕboe ardjoena, Jav., 3011.
Tĕboe aroe, Lamp., 3011.
Tĕboe awi, Lamp., 3011.
Tĕboe awoe, Jav., 3011.
Tĕboe djaé, Jav., 3011.
Tĕboe djapara, Jav., 3011.

Tèboe ĕndog, Jav., 3010.
Tĕboe goela, Lamp., 3011.
Tĕboe halom, Lamp., 3011.
Tĕboe kéjong, Jav., 3011.
Tĕboe làgading, Boeg., 3011.
Tĕboe landjoeng, Mal., 3011.
Tĕboe loemoet, Jav., 3011.
Tĕboe makĕmé, Boeg., 3011.
Tĕboe malam, Jav., 3011.
Tĕboe mangli, Jav., 3011.
Tĕboe manoe, Lamp., 3011.
Tĕboe mata élè, Jav., 3011.
Tĕboe nipah, Lamp., 3011.
Tĕboe pàdang, Boeg., 3012.
Tĕboe pantis, Lamp., 3011.
Tĕboe rapoeh, Jav., 3011.
Tĕboe rapoh, Jav., 3011.
Tĕboe raré, Balin., 3011.
Tĕboe sawoer, O. Jav., 2811*a*.
Tĕboe soerĕ, Boeg., 3011.
Tĕboe tĕloi, Lamp., 3011.
Tĕboe tĕlor, Mal. Batav., 3011.
Tĕboe tjĕla, Boeg., 3011.
Tĕboe tjĕmĕng, Balin., 3011.
Tĕboe wilis, Balin., 3011.
Tèboe-tèboe, Mal. Amb., 3012.
Tèdĕ, Boeg., 1573.
Tèdja, Jav., Mal., 762.
Tèdja djantan, Mal., 962.
Téëp, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 338.
Téëp, Balin., 338.
Tĕfoe, Alf. Boer., 3011.
Tèfoe, Rotin., Timor., 3011.
Tĕgari, Jav., 1084.
Tĕgĕran, Jav., 937.
Tĕgĕrang, Jav., 937.
Tĕgĕrat, Jav., 2319.
Tĕgaron, Jav., 2421.
Tĕgil kijoeh, Balin., 1268.
Tègok, O. Jav., 2865.
Téh, Jav., Mal., Soend., 595.
Téh oetan, Vulg. Mal., 1975.
Tèhing, Balin. Semb., 404.
Téhoe, Alf. Asil., Hila, Z. Cer., Wetar, 3011.
Tĕhoeng, Balin. Semb., 3169.
Tèkaj, Madoer., 974.
Tĕkawang, Mal. W. Born., 1823.
Tèkèré, Makas., 1256.
Tĕki, Balin., Jav., Mal., Soend., 974, 1969.
Tĕki kĕbo, Jav., 992.
Tĕki lalàki, Soend., 981.
Tĕki laoet, Soend., 983.
Tĕki poetih, Vulg. Mal., 1969.
Tĕki sawah, Jav., 982.
Tĕki tiké, Jav. 1256.
Tĕki wangi, Jav., 993.
Tĕkijok-kijok, Enggano, 2011.
Tĕkik, Jav., 117.
Tĕkokak, Balin., 3166.
Téla, Jav., 1892.
Tèla, Madoer. B., P., 1892.
Téla balandha, Madoer., 2181.
Tĕla lòbak, Madoer. B., 1892.
Téla poëeng, Jav., 2181.
Tĕlang, Mal., 824.
Tĕlasih, Jav., Soend., 2474.
Tĕlasih bòdas, Soend., 2474.
Tĕlasih irĕng, Jav., 2474.
Tĕlasihan, Jav., 764.
Tĕlĕ, Boeg., 1722.
Tĕlĕng, Balin., Jav., Soend., 824.
Téléwal, Alf. N. Laoet, 2311.
Téli, Alf. Z. Cer., 404.
Téli éla, Alf. Z. Cer., 1622.
Téli hahoe, Alf. Z. Cer., 411.
Téli oeèté, Alf. Z. Cer., 1622.
Tĕlijan, Koetei, 1396.
Tĕlik, Jav., 3105.
Tĕling, Alf. Min. T. B., 408.
Tĕling batoe, Alf. Min. T. B., 1058.
Tĕling lana, Alf. Min. T. B., 2528.
Tĕlinga gadjah, Mal., 1459*a*.
Tĕlinga kĕra, Mal., 1769.
Tĕlinga kĕrbaoe boekit, Mal., 3440.
Tĕlipoek, Mal., 2049.
Tĕloeki, Jav., 1792.
Tĕlong, Jav., 1971.
Tĕlontaga, Mal., 183.
Tĕlor bĕlalang, Mal., 3217.
Tĕlor bĕlangkas, Mal., 2483.
Tĕlor sĕntadoe, Mal., 2613.
Tĕlpok, Madoer., 910.
Tĕlpok ghoengsèng, Madoer., 910.
Téma, Alf. Z. Cer., 2361.
Témar, Tenimbar, 404.
Tĕmbagan, Jav., 1907.
Tĕmbagèn, Jav., 1907.
Tĕmbakaoe, Mal., 2458.
Tĕmbàko, Balin., Jav. Ng., 2458.
Tĕmbàko kĕnari, Jav., 2458.
Tĕmbàko lantjoer, Jav., 2458.
Tĕmbàko nali, Jav., 2458.
Tĕmbàko sĕmpoe, Jav., 2458.
Tĕmbàko sili, Jav., 2458.
Tĕmbàko sompok gading, Jav., 2458.
Tĕmbàko sompok koel, Jav., 2458.
Tĕmbàko sompok lĕnga, Jav., 2458.
Tĕmbalo, Jav., 683.
Tĕmbatoe, Mal., 2597.
Tĕmbatoe lojang, Mal., 2596.
Tĕmbatoe mérah, Mal., 2597.
Tĕmbatoe pasir, Mal., 2531.
Tĕmbatoe poetih, Mal., 2597.
Tĕmbĕdak, Mal. Bengk., 353.
Tĕmbèlèk, Jav. Teg., 1984.
Tĕmbĕlèkan, Jav., 2497.
Tĕmbĕlèkan, O. Jav., 1984.
Tèmbèr, Alf. Min. T. L., 698.
Tĕmbĕsoe, Mal., 1422.
Tĕmbĕsoe angin, Midd. Sum., 1422.
Tĕmbĕsoe boekit, Mal., 1420.
Tĕmbĕsoe djantan, Mal., 2814.
Tĕmbĕsoe kapoer, Midd. Sum., 1422.
Tĕmbĕsoe langkanang, Midd. Sum., 1422.
Tĕmbĕsoe paja, Mal., 1426.
Tembĕsoe rawang, Midd. Sum., 1422.
Tĕmbĕsoe rĕnah, Midd. Sum., 1422.
Tĕmbĕsoe samak, Mal., 1422.
Tĕmbĕsoe talang, Midd. Sum., 1422.
Tĕmbĕsoe tĕkoejoeng, Midd. Sum., 1422.
Tĕmbĕsoe tĕmbaga, Mal., 1420.
Tèmbhàkò, Kang., 2458.
Tĕmbiloengan, Jav., 448.
Tĕmblèkan, O. Jav., 3291.
Tĕmboekoes, Balin., 2723.
Tĕmĕdak, Koeboe, 353.
Tèmĕn, Balin., 1697.
Tĕmĕndilan, Jav., 3451.
Tĕmĕrakan, Balin., 534.
Tĕmĕras, Mal. Pal., 634.
Tĕmŏras akar, Mal. Pal., 3261.
Tĕmijang, Mal. 413.
Tĕmijĕ, Sawoe, 413.
Tĕmò, Alf. Min. T. P., 3108.
Tĕmò, Madoer., 949.
Tĕmò èrĕng, Madoer., 942.

Tĕmò ghoenong, Madoer., 948.
Tĕmò kònèng, Madoer., 945.
Tĕmò kontjè, Madoer., 1612.
Tĕmò kontjè pĕt, Madoer., 1612.
Tĕmò labak, Madoer., 949.
Tĕmò paò, Madoer., 243.
Tĕmò pòtè, Madoer., 950.
Tĕmò pòtrè, Madoer., 944.
Tĕmoe, Balin, Boeg., Jav., Mal., Soend., 949.
Tĕmoe èrang, Mal., 942.
Tĕmoe giring, Jav., 948.
Tĕmoe irĕng, Balin., Jav., 942.
Tĕmoe itam, Vulg. Mal., 942.
Tĕmoe koening, Jav., 945.
Tĕmoe koenjit, Mal., 945.
Tĕmoe koentji, Boeg., Jav., Mal., Soend., 1612.
Tĕmoe koentji koening, Jav., 1612.
Tĕmoe koentji pĕpĕt, Jav., 1612.
Tĕmoe koentji poetih, Jav., 1612.
Tĕmoe kontji, Balin., 1612.
Tĕmoe làwà, Boeg., 949.
Tĕmoe lawak, Balin., Jav., Mal., Soend., 949.
Tĕmoe mangga, Mal. Batav., 943.
Tĕmoe paoeh, Mal., 943.
Tĕmoe pàwò, Boeg., 943.
Tĕmoe poetih, Jav., Mal., 950.
Tĕmoe poetri, Mal., Batav., 944.
Tĕmoe poh, Jav., 943.
Tĕmoe tiïs, Soend., 949.
Tĕmoe tis, Balin., Jav., 949.
Tèmoekoes, Balin., Mal., 2723.
Tĕmoer, Alf. Min. T. L., 895.
Tĕmoesoe, Mal. W. Born., 1422.
Tèmon, Madoer. B., P., 934.
Tèmon aèng, Madoer. B., P., 934.
Tèmon bàtang, Madoer. B., P., 934.
Tèmon boekò, Madoer. B., P., 934.
Tèmon ghadhing, Madoer. B., P., 934.
Tèmon ghadjhi, Madoer. B., P., 934.
Tèmon ghaloedhroe, Madoer. B., P., 934.
Tèmon ghaltèk, Madoer. B., P., 934.
Tèmon malòkok, Madoer. B., P., 934.
Tèmon mòsĕng, Madoer. B., P., 934.
Tèmon naghara, Madoer. B., P., 934.
Tèmon tjàrĕmè, Madoer. B., P., 934.
Tèmon tjàtjèng, Madoer. B., P., 934.
Tèmon tòdjoek, Madoer. B., P., 934.
Tĕmpajang, Jav., 1405.
Tĕmpinis, Mal., 3154.
Tĕmpinis hitam, Mal., 3154.
Tĕmpinis mèrah, Mal., 3154.
Tĕmpinis poetih, Mal., 3154.
Tempoeh wijang, Jav., 1268, 1729.
Tĕmpoejak, Balin., 77.
Tĕmpoeloet, Sas., 3417.
Tĕmponèk, Mal., 355.
Tèna toeï, Alf. Har., 407.
Tĕnaga, Sawoe, 601.
Tènan, Alf. Boer., 407.
Tĕnanga, Atjeh, 601.
Tĕnawoer, Midd. Sum., 1573.
Tènè, Tim., 2109.
Tĕngà, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 315.
Tĕngà im bolai, Alf. Min. T. L., 319.
Tĕngà kapĕs, Alf. Min. T. L., T. S., 315.
Tĕngà katawa, Alf. Min. T. L., T. S., 315.
Tĕngà kĕkèkow, Alf. Min. T. P., 315.
Tĕngà laoesip, Alf. Min. T. L., T. S., 315.
Tĕngà pĕpĕsoetĕn, Alf. Min. T. B., 315.
Tĕngà pèrà, Alf. Min. T. L., T. S., 315.
Tĕngà pondang, Alf. Min. T. B., 315.
Tĕngà roesip, Alf. Min. T. B., 315.
Tĕngà sampinit, Alf. Min. T. L., T. S., 315.
Tĕngà sĕla, Alf. Min. T. P., 315.
Tĕngà wòòe, Alf. Min T. P., 315.
Tĕngar, Mal., 721.
Tĕngĕh, Balin., 721.
Tèngèl, Balin., 1302.
Tĕngĕr, Lamp., 721.
Tĕngèrè, Boeg., 721.
Tĕnggang, Daj. W. Born., 1669.
Tĕnggang, Madoer. B., P., 2181.
Tènggèk boeroeng, Mal., 1402.
Tĕnggoeli, Jav., 682, 684.
Tĕnggoeli wawang, Jav., 684.
Tĕnggoeloen, Jav., 2860.
Tèngih, Madoer., 721.
Tĕngkawang, Mal. W. Born., 1823.
Tĕngkawang ajĕr, Mal. W. Born., 3129.
Tĕngkawang babi, Mal. W. Born., 3130.
Tĕngkawang batoe, Mal. W. Born., 1910.
Tĕngkawang goentjang, Mal. W. Born., 1823.
Tĕngkawang lajar, Mal. W. Born., 3130.
Tĕngkawang madjaoe, Mal. W. Born., 3116.
Tĕngkawang pinang, Mal. W. Born., 3129.
Tĕngkawang rambai, Mal. W. Born., 1823.
Tĕngkawang tĕrindak, Mal. W. Born., 1910.
Tĕngkawang toengkoel, Mal. W. Born., 1823.
Tĕngkok bijawak, Mal., 144, 1426.
Tĕngkong, Sas, 1573.
Tènglor, Madoer., 532.
Tèngsèk, Jav., 1159.
Tĕnian malai, Leti, 229.
Tĕniring, Mal., 682.
Tènò, Tim., 135.
Tĕntawan, Mal., 869, 871.
Tèntè, Alf. Min. T. P., 1172.
Tèntè in taloen, Alf. Min. T. P., 3430.
Tèntè rintĕk, Alf. Min. T. P., 1076.
Tèntè sĕla, Alf. Min. T. P., 1073.
Tèò-tèò, Mal. Men., 879.
Tèò-tèò oetan, Mal. Men., 1976.
Tèoe, Manggarai, 3011.
Tĕpakoe, Leti, 1162.
Tĕpas, O. Jav., 196.
Tĕpoe, Alf. Min. T. B., 1244.
Tĕpoe, Alf. Min. T. L., T. P., 1003, 1247.
Tĕpoe im batoe, Alf. Min. T. L., T. P., 999.
Tĕpoe tawà, Boeg., 890.
Tĕpoe wangko, Alf. Min. T. L., 2867.
Tĕpoe-tĕpoeng, Boeg., 890.
Tĕpoeng òtot, Jav., 3222.
Tèpoeng tawar, Soend., 890.
Tĕpoes, Jav., Mal., Soend., 200.
Tĕpoes bĕnĕr, Soead., 200.
Tĕpoes lada, Mal., 1741.
Tĕpoes leuweung, Soend., 200.
Tĕpoes malèlè, Soead., 198.
Tĕpoes mèrah, Mal., 197.
Tĕpoes sigoeng, Soend., 202.
Tĕradi, Atjeh, 1079.
Tèraë djawa, Sawoe, 3550.
Tĕraë hawoe, Sawoe, 3193.
Tĕralin, Mal., 3307.
Tĕrantang, Mal. Pal., Sum. W. K., 521.
Tĕrantang ajam, Mal. Pal., 524.
Tĕrantang boeroeng, Mal. Pal., 525.
Tĕrap, Mal., 338.
Tĕrap gajal, Mal., 338.
Tĕratai, Mal., 2427.
Tĕratai bĕsar, Mal., 2427.
Tĕratai kĕtjil, Mal., 2464.
Tĕratap, Mal., 2033.
Tèratè, Madoer. B., 2427.
Tĕrè, Sawoe, 3169.
Tĕrèba, Mal. Batav., 2967.

Tĕrèba djĕpoen, Mal. Batav., 907.
Tèrèmboeöek, Alf. Min. T. P., 698.
Tèrèmboeöek i lawànan, Alf. Min. T. P., 10.
Tĕrèng, Sas., 404.
Tĕrèng dèndèng, Sas., 412.
Tèrèng koesè, Alf. Min. T. P., 120.
Tĕrèng rèndèng, Sas., 412.
Tĕrèng toetoen, Sas., 412.
Tĕrĕntang, Mal., 521.
Tĕrĕntang batoe, Mal., 521.
Tĕrĕntang boekit, Mal., 147.
Tĕrĕntang boeroeng, Mal., 525.
Tĕrĕntang paja, Mal., 521.
Tĕrĕntang tangan, Mal., 521.
Tĕrĕp, Bat., Sas., 338.
Tèri, Alf. Z. Cer., 404.
Tèri èla, Alf. Z. Cer., 1622.
Tèri hahoe, Alf. Z. Cer., 411.
Tĕrigoe, Mal., 3099.
Tèrin, Alf. Har., Z. Cer., 411.
Tĕring, Alf. Min. Bant., 408.
Tĕriti, Midd. Sum., 3191.
Tèrò, Boeg., 338.
Tĕroeng, Mal., 3169.
Tĕroeng asam, Mal., 3163.
Tĕroeng bali, Mal., 2112.
Tĕroeng kĕmaoe, Mal., 963.
Tĕroeng mĕranti, Mal., 3171.
Tĕroeng pĕrat, Mal., 3163.
Tĕroeng pipit, Mal., 3174.
Tĕroeng raja, Mal., 3176.
Tĕroeng tikoes, Mal., 3173.
Tĕroeng-tĕroeng, Mal., 2024.
Tĕroeno, Mal., 1871.
Tĕroentoem, Mal., 56, 2109.
Tèrong, Jav., Mal. Amb., 3169.
Tĕrong, Madoer., Sas., 3169.
Tèrong, Soend., 3169.
Tèrong andjing, Mal. Amb., 3169.
Tèrong balanda, Mal. Amb., 2112.
Tĕrong bhiroe, Madoer., 3169.
Tèrong bòdas, Soend., 3169.
Tĕrong boengò, Madoer., 3169.
Tèrong ĕndog, Jav., 3163.
Tèrong galatik, Soend., 3169.
Tèrong gĕdè, Soend., 3169.
Tèrong gĕtas, Jav., 3169.
Tèrong glatik, Jav., 3169.
Tèrong kadoet, Soend., 3169.
Tèrong koepa, Soend., 3169.
Tèrong kopèk, Jav., 3169.
Tèrong lijat, Soend., 3169.
Tèrong malèbèr, Soend., 3169.
Tèrong ngor, Jav., 3169.
Tèrong ondjing, Mal. Amb., 3169.
Tèrong pandan, Jav., 3169.
Tĕrong pĕdar, Sas., 3169.
Tèrong pĕlĕm, Soend., 3169.
Tĕrong pĕrat, Madoer., 3163.
Tèrong peuheur, Soend., 3169.
Tèrong piït, Soend., 3163.
Tĕrong pòtè, Madoer., 3169.
Tèrong rangoe, Soend., 3169.
Tĕrong rĕngĕh, Sas., 3169.
Tèrong sĕla, Alf. Min. T. P., 17.
Tĕrong tàäl, Madoer., 3169.
Tèrong tjoengor, Jav., 3169.
Tèrong tjoetjoek, Soend., 3169.
Tèrong walanda, Soend., 996.
Tèrong wĕloet, Jav., 3174.
Tèrongan, Soend., 3172.
Tĕrpandi, Lamp., 2882.
Tès-katèsan, Madoer., 1674.
Tèsèk, Jav., 1159.
Tèsoek, Soend., 1793.
Tèspong, Soend., 2367.
Tèspong bòdas, Soend., 1090.
Tètè, Madoer., 2096.
Tètè, Manggarai, 1107.
Tètèh djaran, Balin., 1856.
Tĕtèngéën, Alf. Min. Tonsaw, 910.
Tĕtĕpĕsan, Alf. Min. T. P., 2518.
Tĕtĕpi, Alf. Min. T. L., 3138.
Tĕtĕr, Balin., Jav., Soend., 3176.
Tĕtĕrapan, Jav., 1984.
Tĕtĕroeng, Alf. Min. T. P., 210.
Tĕtĕroeng, Mal., 2024.
Tĕtĕroeng i lawànan, Alf. Min. T. P., 3288
Tètèrongan, Soend., 1665.
Tètéwa, Alf. Min. T. L., 2128.
Tĕtoel, Alf. Min. T. B., T. L., T. S., 1610.
Teubéë, Atjeh, 3011.
Teubeun, Gajo, 2541.
Teureup, Soend., 338.
Teureup areuj, Soend., 1472.
Tèw, Alf. Min. Tonsaw., 338.
Téwa, Alf. Min. T. L., 2128.
Tĕwasĕn, Alf. Min., 2289.
Tĕwĕlak, Watoeb., 353.
Tĕwo, Solor, 3011.
Téwoe, Daj. Z. O. Born., Leti, Sika, 3011
Thaga, Atjeh, 3.
Thalathari, Atjeh, 188.
Theukè, Atjeh, 2557.
Theulatèh, Atjeh, 2474.
Thibeurantò, Atjeh, 3148.
Thithawi, Atjeh, 493.
Thithidjoeëk, Atjeh, 519.
Thliměng, Atjeh, 379.
Threuë, Atjeh, 229.
Tibah, Balin., 2343.
Tibah moenti, Balin., 2343.
Tibaraoe, Minangk., 3009.
Tibèsi, Alf. Tom., 2661.
Tiboe, Goront., 3012.
Tiboe, Soemba, 3011.
Tibowang, Makas, 2661.
Tibowang kòpè, Makas., 2663.
Tibowang lompò, Makas., 2663.
Tibowang tjàdi, Makas., 3311.
Tichinian, Alf. Min. Tonsaw., 2281.
Tidoen toan, Alf. W. Cer., 2187.
Tifoe, Alf. Boer., 3011.
Tiga kantjoe, Balin., 437.
Tigo, Alf. Tom., 2458.
Tih, Lamp., 595.
Tiïh, Balin., 210.
Tiïng, Balin., 404.
Tiïng ampèl, Balin., 412.
Tiïng djangkrik, Balin., 411.
Tiïng djlĕpoeng, Balin., 411.
Tiïng gĕsing, Balin., 409.
Tiïng hampjal, Balin. Kr., 412.
Tiïng hori, Balin., 3066.
Tiïng horwi, Balin., 3066.
Tiïng kĕdampal, Balin., 407.
Tiïng orwi, Balin., 3066.
Tiïng pĕtoeng, Balin., 1622.
Tiïng pidampĕl, Balin., 407.
Tiïng poeling, Balin., 412.
Tiïng soedamala, Balin., 1628.
Tiïng tali, Balin., 405.
Tiïng tlantan, Balin., 405.
Tiïng toeltoel, Balin., 412.
Tijarmoe, Leti, 1885.
Tijoe, Alf. Tom., 2561.

Tijoeng, Lamp., 3169.
Tijoep-tijoep, Mal., 54.
Tikaò, Boeg., 2936.
Tikè, Bat., 974.
Tikè, Mal. Batav., 1256.
Tikĕl baloong, Jav., 1389.
Tikĕl tòsan, Jav. Kr. D., 1389.
Tikoesan, Jav., 1890.
Tiladè, Sangi, 315.
Tiladoe, Goront., 887.
Tilai, Daj. Z. O. Born., 682.
Tilĕng, Jav., 3467.
Tili, Goront., 2683.
Tilil, Balin., 1669.
Timah-timah, Mal., 1872.
Timah-timah bĕtina, Mal., 2302.
Timah-timah boelan, Mal., 1873.
Timah-timah gading, Mal., 1873.
Timaha, Jav., 1961.
Timanga, Jav., 1961.
Timbàho, Bat., 2458.
Timbàkaoe, Minangk., 2458.
Timbàko, Bat., 2458.
Timbarang, Alf. Min. Bant., 404, 1624.
Timbarang madidihi, Alf. Min. Bant., 1624.
Timbaraoe, Minangk., 3009.
Timbĕlang, Sangi, 1624.
Timbĕran, Alf. Min. T. L., 189.
Timbò-timbò padjà, Makas., 3203.
Timboel, Balin., Mal. Batav., 339.
Timboeong, Alf. Min. Ponos., 198.
Timboön, Alf. Min. T. P., 2391.
Timboön rintĕk, Alf. Min. T. L., 1962.
Timoe, Alf. Halm., Tom., Tern., 934.
Timoel, Alf. Z. Cer., 784.
Timoen, Jav., Mal., Sas., Soend., 934.
Timoen atjèh, Mal., 934.
Timoen bàka, Daj. Kat., 784.
Timoen bĕroek, Atjeh, 784.
Timoen bontèng, Jav., 934.
Timoen dĕndang, Mal., 2615.
Timoen dĕndang londjong, Mal., 3361.
Timoen gadjah, Mal., 3369.
Timoen gadjah mèrah, Mal., 2332.
Timoen hoetan, Mal., 2618.
Timoen kĕrai, Mal., 934.
Timoen paja, Mal., 2332.
Timoen pĕdĕndang, Mal., 2615.
Timoen pipit, Mal., 934.
Timoen sĕrit, Jav., 934.
Timoen soemĕrit, Jav., 934.
Timoen tikoes, Mal., 2257.
Timoen watang, Jav., 934.
Timoen woekoe, Jav., 934.
Timoen woelan, Jav., 934.
Timoen woeroe, Jav., 934.
Timoenan, Jav., 2019.
Timoer, Alf. Z. Cer., 784.
Timpàlang, Makas., 2911.
Tinalajoe, O. Jav., 220.
Tinan, Alf. Z. Cer., 407.
Tinano, Alf. N. Laoet, Sap., 407.
Tinarodja, Balin., 2049.
Tinàsa, Boeg., 1520.
Tinat, Alf. Z. Cer., 407.
Tindana, Daj. Kat., 3029.
Tindawan, Minangk., 1573.
Tindjang, Madoer., 512.
Tindjaoe, Mal., 572.
Tindjaoo bĕloekar, Mal. Pal., 2065.
Tindjò, Boeg., Makas., 762.
Tindodap, Bol. Mong., 1305.
Tindò-tindò, Boeg., Makas., 2313, 3358.
Tindowan, Bat., 1573.
Ting, Alf. Min. Bant., T. B., T. S., 513.
Tinga, Balin., 513.
Tinga-tinga, Balin., 3188.
Tinggĕlŏm, Bat., 838.
Tinggiran, Daj. Z. O. Born., 1963.
Tinggiran manji, Daj. Z. O. Born., 1963.
Tinggoeloen, O. Jav., 2860.
Tingi, Alf. N. O. Halm., 513.
Tingi, Balin., Jav., 721.
Tingkeuëum, Atjeh, 459.
Tingkeum, Gajo, 459.
Tingkih, Balin., 135.
Tingloer, O. Jav., 532.
Ting-ting, Alf. Min. Ponos., 855.
Ting-ting bòsing, Alf. Min. Ponos., 1266.
Tinònò, Alf. Min. T. B., 895.
Tinòron, Alf. Min. T. B., 974.
Tinti sĕla, Alf. Min. Bent., 1075.
Tintis, Alf. Min. Bent., 2787.
Tintjo, Alf. Min. T. P., 936.
Tio, Leti, 484.
Tio mètmè, Leti, 322.
Tioeng, Bat., Lamp., 3169.
Tioes, Alf. Min., 2409, 3188.
Tioes in tasitj, Alf. Min. T. P., 3188.
Tioes in tjatanaän, Alf. Min. T. P., 2409.
Tioes karĕngan, Alf. Min. T. P., 3188.
Tioes lèwò, Alf. Min. T. P., 381.
Tioes sàmà, Alf. Min. T. P., 3188.
Tioes sĕla, Alf. Min. T. P., 2416.
Tiòpò, Goront., 1686.
Tiòpò bilangò, Goront., 1686.
Tiòpò boetòlò, Goront., 1686.
Tiòpò hoewòlò, Goront., 1686.
Tipipit, Alf. Min. T. L., 457.
Tipis koelit, Soend., 2266, 2880.
Tirah, Jav., 2011.
Tirè, Sas., 3288.
Tiroe, Soend., 3366.
Tis, Alf. Min. Tonsaw., 1107.
Tis, Balin., 1303.
Tis chajoe, Alf. Min. Tonsaw., 2181.
Tis pawatòan, Alf. Min. Tonsaw., 1112.
Tisoek, Soend., 1793.
Tisoek tambaga, Soend., 1793.
Titichès, Alf. Min. Tonsaw., 2638.
Titiganan, Jav. Kr., 3525.
Titigono, Alf. N. W. Halm., 665.
Titimah, Mal., 1872.
Titimah bĕtina, Mal., 2302.
Titimah boelan, Mal., 1873.
Titimah gading, Mal., 1873.
Titimboön rintĕk, Alf. Min. T. P., 2867.
Titimoe, Rotin., 665, 934.
Titimoe dàfa, Rotin., 784.
Titimoek, Rotin., 665, 934.
Titiwi, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., 440.
Titiwoean, Soend., 2809.
Tiwàdak, Mal. Bandj., 353.
Tiwàdak banjoo, Mal. Z. O. Born., 352.
Tiwàdak banjoe koening, Mal. Z. O. Born., 352.
Tiwàdak banjoe mèrah, Mal. Z. O. Born., 352.
Tiwoe, Soend., 3011.
Tiwoe bĕtoeng, Soend., 3011.
Tiwoe beureum, Soend., 3011.
Tiwoe ĕndog, Soend., 3011.
Tiwoe gombong, Soend., 3011.
Tiwoe landak, Soend., 343.
Tiwoe landjoeng, Soend., 3011.
Tiwoe rapoeh, Soend., 3011.
Tiwòhò, Alf. Min. T. B., 3012.

Tiwoö, Alf. Min. T. S., 3012.
Tjabai, Mal., 648.
Tjabai djawa, Mal., 2727.
Tjabai hoetan, Mal., 2721.
Tjabai oelar, Mal., 491.
Tjabai sĕbĕrang, Mal., 650.
Tjabai tali, Mal., 1756.
Tjabè, Balin., Jav., Mal. Bat., 648.
Tjabè, Soend., 648.
Tjabè amis, Soend., 652.
Tjabè areuj, Soend., 2718.
Tjabè atjoeng, Soend., 648.
Tjabè bĕsar, Mal. Batav., 650.
Tjabè beurit, Soend., 2722.
Tjabè boeroeng, Vulg. Mal., 653.
Tjabè djawa, Soend., 2727.
Tjabè èdjò, Soend., 651.
Tjabè gĕdè, Soend., 650.
Tjabè idjoe, Mal. Batav., 651.
Tjabè kĕling, Balin., 653.
Tjabè koening, Mal. Batav., 648.
Tjabè mèrah, Mal. Batav., 648.
Tjabè rawit, Soend., 653.
Tjabè sabrang, Soend., 654.
Tjabè salasih, Soend., 649.
Tjabè sètan, Mal. Batav., 653.
Tjabè tjangak, Jav., 651.
Tjabè tjĕmpaka, Mal. Batav., 654.
Tjabè tjèngèk, Soend., 651.
Tjabè toendjoeng, Mal. Batav., 649.
Tjabè woengoe, Soend., 649.
Tjàbèroe, Boeg., 3481.
Tjabhi, Madoer., 648.
Tjabhi alas, Madoer., 2721.
Tjabhi djhamò, Madoer., 2718.
Tjabhi ghambir, Madoer. B., 653.
Tjabhi ghoengsèng, Madoer., 648.
Tjabhi lènjèng, Madoer. S., 649.
Tjabhi lètèk, Madoer., 653.
Tjabhi òdang, Madoer., 648.
Tjabhi ongghoe, Kang., Madoer. B., 2718.
Tjabhi radja, Madoer., 648.
Tjabhi sòla, Madoer. S., 2718.
Tjabhi tàäl, Madoer., 648.
Tjabhi tjàrĕmè, Madoer., 648.
Tjabhi tongkol, Madoer., 648.
Tjabhi tòtjĕng, Madoer. B., P., 649.
Tjabhi tòtjĕr, Madoer. B., P., 649.
Tjabi, Lamp., Mal. Bengk., 648.
Tjabijà, Makas., 648.
Tjabja, Balin. Semb., 648.
Tjaboek, O. Jav., 1659.
Tjaè, Soend., 3.
Tjai, Jav., 143.
Tjajoe im bènang, Alf. Min. T. P., 2137.
Tjajoe in tjijos, Alf. Min. T. P., 15.
Tjajoer, Soend., 2893.
Tjàkà mabidò, Tern., 2729.
Tjàkà mangoli, Tern., 3089.
Tjakap, Balin., 2616.
Tjakar ajam, Jav., 518.
Tjakar bèbèk, Vulg. Mal., 520.
Tjakar itik, Mal., 520.
Tjàkàrà bèbè, Makas., 520.
Tjàkàrà kiti-kiti, Makas., 520.
Tjàkoeë, Minangk., 1951.
Tjàkoeroe, Makas., 1951.
Tjakra-tjikri, Jav., 2229.
Tjalakĕt, Balin. Kr., 752.
Tjàlàpàri, Boeg., Makas., 188.
Tjalènè, Boeg., 379.
Tjalik angin, Soend., 2151.
Tjalik angin beureum, Soend., 2151.
Tjalik angin bòdas, Soend., 2162.
Tjalingtjing, Soend., 379.
Tjalingtjing amis, Soend., 380.
Tjalingtjing woelĕt, Soend., 379.
Tjaloeng, Soend., 1134.
Tjaloengtjoeng, Soend., 900.
Tjaloengtjoeng beureum, Soend., 2204.
Tjàlòli, Bonth., 2809.
Tjalong, Atjeh, 791.
Tjamal, Alf. W. Cer., 1671.
Tjàmangi, Boeg., 2477.
Tjàmangi bàlandà, Boeg., 2477.
Tjamangka, Banda, 784.
Tjàmàni, Makas., 2477.
Tjàmàni bàlandà, Makas., 2477.
Tjamara, Balin., Madoer., Soend., 698.
Tjamara binèk, Madoer., 2791.
Tjamara goenoeng, Soend., 699.
Tjamba, Makas., 3301.
Tjamba djawà, Makas., 533.
Tjamba-tjamba, Makas., 3005.
Tjambaj, Lamp., Minangk., Soend., 2719.
Tjambaoel, Soend., 3168.
Tjamin aïjĕ, Minangk., 3040.
Tjamin-tjamin, Mal., Minangk., 2683.
Tjamoen, Soend., 2747.
Tjampàdà, Makas., Midd. Sum., 353.
Tjampadà ajĕr, Midd. Sum., 352.
Tjampàga, Makas., 2295.
Tjampàga bàjawò, Makas., 2295.
Tjampàga bàlàwò, Makas., 642.
Tjampàga tanroe, Makas., 2295.
Tjampagò, Minangk., 2295.
Tjampaka, Alf. Min., Balin., Madoer., Soend., 2295.
Tjampaka bàkoel, Madoer. B., 2787.
Tjampaka barak, Balin., 2295.
Tjampaka bòdas, Soend., 2297.
Tjampaka boeloe, Soend., 2299.
Tjampaka ghading, Madoer. P., S., 2295.
Tjampaka ghading pòtè, Madoer. P., S., 2297.
Tjampaka goendok, Madoer. S., 3293.
Tjampaka goenoeng, Soend., 2147.
Tjampaka gondok, Balin., Soend., 3293.
Tjampaka gondok leuweung, Soend., 642.
Tjampaka koening, Balin., 2295.
Tjampaka kònèng, Madoer., Soend., 2295.
Tjampaka leuweung, Soend., 3296.
Tjampaka loetoeng, Soend., 644.
Tjampaka maldja, Madoer., 2787.
Tjampaka mèra, Madoer., 2295.
Tjampaka poetih, Balin., 2297.
Tjampaka pòtè, Madoer., 2297.
Tjampaka sabàkoel, Madoer. B., 2787.
Tjampaka warangan, Balin., 2295.
Tjampaka warna, Soend., 2296.
Tjampàkò, Boeg., 2458.
Tjampalagijang, Makas., 918.
Tjampalok, Madoer., 432.
Tjampè, Bonth., 2666.
Tjampĕdà, Boeg., 353.
Tjampĕdak, Jav., Soend., 353.
Tjampli, Atjeh, 648.
Tjampli boeta, Atjeh, 2727.
Tjampli poeta, Atjeh, 2727.
Tjamploeng, Balin., 580.
Tjamplong, Madoer., 580.
Tjamtjaoeh, Soend., 768.
Tjamtjaoeh minjak, Soend., 3227.
Tjanar, Mal., 2596.
Tjanar, Soend., 3159.
Tjanar babi, Soend., 3548.
Tjanar beureum, Soend., 3155.
Tjanar bòkor, Soend., 3155.

Tjanar bòkor lalàki, Soend., 3160.
Tjanar bòkor minjak, Soend., 3155.
Tjanar wangi, Soend., 3161.
Tjandana, Balin., Boeg., Jav., Lamp., Makas., Soend., 3029.
Tjandana djěnggi, Jav., 3029.
Tjandana djěnggli, Jav., 3029.
Tjandana sěmoet, O. Jav. 1418.
Tjandani, Jav. Kr. D., 3029.
Tjandanò, Minangk., 3029.
Tjandhana, Madoer., 3029.
Tjandhana kastòrè, Madoer., 1418.
Tjandoong, Balin., 847.
Tjang, Balin., 535.
Tjang gorèng, Boeg, 284.
Tjangak, Jav., 651.
Tjangal, Mal. Z. O. Born., Midd. Sum., 399.
Tjanggai pootri, Mal., 176.
Tjanggam oelam, Balin., 1346.
Tjanging, Balin., 1307.
Tjangka, Daj. Z. O. Born., 1318.
Tjangkè, Biman., Makas., Mal. Z. O. Born., 1318.
Tjangkiěng, Minangk., 1307.
Tjangkih, Lamp., 1318.
Tjangkoedoo, Soend., 2343.
Tjangkoedoe bàdak, Soend., 1426.
Tjangkoedoe goenoeng, Soend., 1426.
Tjangkoedoe lalàki, Soend., 3039.
Tjangkoedoe leuweung, Soend., 1426.
Tjangkoewang, Soend., 2558.
Tjangkor, Mal. Amb., 1951.
Tjangkòrè, Soend., 1105.
Tjankòrè dijoek, Soend., 2018.
Tjangkrèng, Madoer., 1307.
Tjangkring, Jav., Soend., 1307.
Tjangri, Soend., 200.
Tjangtjaràtan, Soend., 2414.
Tjangtjaràtan bàdak, Soend., 253.
Tjangtjaràtan beurit, Soend., 2415.
Tjangtjaràtan laoet, Soend., 2414.
Tjangtjaràton minjak, Soend., 2419.
Tjangtjaràtan tjaj, Soend., 2420.
Tjanigara, Balin., 829.
Tjantèl, Jav., 3193.
Tjantèl beusi, Soend., 3395.
Tjantigi, Soend., 1127, 2636.
Tjantigi bòdas, Soend., 1613.
Tjantigi boeloe, Soend., 2974.
Tjantigi gědè, Soend., 3433.
Tjantigi leutik, Soend., 3432.
Tjantigi nangka, Soend., 2674.
Tjantigi wangi, Soend., 1614.
Tjaoe, Soend., 2361.
Tjaoe keuëus, Soend., 2359.
Tjaoe kipas, Soend., 2959.
Tjaoe kòlè, Soend., 2359.
Tjaoe tjaj, Soend., 2959.
Tjaoelan, Mal., 96.
Tjapa, Mal., 464.
Tjapa boekit, Mal., 464.
Tjapaga, Jav., 1190.
Tjapagi, Jav. Kr., 1190.
Tjapàka, Alf. Halm., Tern., 2295.
Tjapàka da aré, Alf. N. O. Halm., 2787.
Tjapědak, Mal. Bengk., 353.
Tjapou, Soend., 2181.
Tjapeu toehoer, Soend., 3448
Tjapli, Atjeh, 648.
Tjapò, Boeg., Makas., Minangk., 464.
Tjapò goenoeëng, Minangk., 220.
Tjapò-tjapò, Boeg., Makas., 2751.
Tjapookò, Makas., 1527.
Tjar tjèna, Madoer., 96.
Tjàràmèlè, Boeg., Makas., 2683.
Tjàramèng, Boeg., 2683.
Tjaràtan, Soend., 2414.
Tjaràtan bàdak, Soend., 253.
Tjaràtan beurit, Soend., 2415.
Tjaratan laoet, Soend., 2414.
Tjaràtan minjak, Soend., 2419.
Tjaràtan tjaj, Soend., 2420.
Tjarěk mèrah, Mal., 3478.
Tjarěk poetih, Mal., 2161.
Tjarěk-tjarěk, Mal., 3483.
Tjarěmò, Jav., 2683.
Tjarěmè, Madoer., Soend., 2683.
Tjarěmè alas, Madoer., 28.
Tjareuhan, Soend., 2993.
Tjarijang, Soend., 1818.
Tjarijang bouroum, Soend., 1821.
Tjarijang bòdas, Soend., 1817.
Tjarijang hèdjò, Soend., 1819.
Tjarijang peutjang, Soend., 724.
Tjarimèla, Mal. Amb., 1215.
Tjaringin, Soend., 1442.
Tjarioe, Soend., 1278.
Tjarmèla, Mal. Mol., 2683.
Tjaroei, Mal., 1584.
Tjaroelang, Soend., 1259.
Tjaroi, Mal., 1584.
Tjatjabèan, Soend., 1312.
Tjatjang, Minangk., 535.
Tjatjangkahan, Soend., 2494.
Tjatjangkiran, Soend., 1.
Tjatjangkoedoean, Soend., 1426.
Tjatjingan, O. Jav., 857*a*.
Tjatjòro, Biman., 1573.
Tjěban, Mal., 2792.
Tjěbijà, Boeg., 648.
Tjěgoek, Jav., 2936.
Tjěkir, Soembawa, 1951.
Tjěkli, Jav., 828.
Tjěkloek, Jav., 2936.
Tjěkoe, Boeg., 1951.
Tjěkoeh, Balin., 1951.
Tjěkoer, Mal., Sas., 1951.
Tjěkok manis, Mal., 3053.
Tjěkop manis Mal., 3053.
Tjěkor, Kang., 1951.
Tjělagi, Balin., 3301.
Tjělakět, O. Jav., 752.
Tjělala, Gajo, 705.
Tjělěgoeri, Mal., 3138.
Tjělěgoeri bětina, Mal., 3138.
Tjělěgoeri djantan, Mal., 3138.
Tjèlor, Balin., 2345.
Tjěloring, O. Jav., 1983.
Tjěmara, Balin., Jav., 698, 2791.
Tjěmara goenoeng, Jav., 699.
Tjěmara laoet, Jav., 698.
Tjěmara rantè, Jav., 2791.
Tjěmawis, Jav. Kr. D., 698.
Tjěmawis rědi, Jav. Kr. D., 699.
Tjěmbang, Jav., 1262.
Tjěmbawak, Jav., 2980.
Tjěmbirit, Jav., 3282.
Tjèmè, Jav., 2108.
Tjèmè-tjèmè, Makas., 498.
Tjèmèh, Jav., 2108.
Tjěměkijan, Mal., 918.
Tjěmèmè, Jav., 3386.
Tjěměngkijan, Mal., 918.
Tjèmoen, Bat. Dair., 934.
Tjěmoetjoet, Atjeh, 960.
Tjěmpa, Boeg., 3301.
Tjèmpa djawà, Boeg., 533.

Tjĕmpa-tjĕmpa, Boeg., 3005.
Tjĕmpaga, Jav., 1190.
Tjĕmpaka, Jav., Mal., 2295.
Tjĕmpaka boekit, Mal., 713.
Tjĕmpaka boeloes, Jav., 2179.
Tjĕmpaka djaé, Jav., 2298.
Tjĕmpaka djanggi, Mal., 3237.
Tjĕmpaka foeroe, Mal. Men., 3297.
Tjĕmpaka gading, Jav., 2669.
Tjĕmpaka goenoeng, Mal. Amb., 3299.
Tjĕmpaka gondok, Jav., Mal., 3292.
Tjĕmpaka hoetan, Mal., 1606, 1609.
Tjĕmpaka kĕmbang, O. Jav., 3292.
Tjĕmpaka kĕmbôdjà, Mal., 2787.
Tjĕmpaka koeboer, Mal., 2787.
Tjĕmpaka koening, Jav., 2295.
Tjĕmpaka mérah, Mal., 2295.
Tjĕmpaka moelija, Mal., 2605.
Tjĕmpaka moelija, Vulg. Mal., 2787.
Tjĕmpaka oetan, Mal. Men., 2294.
Tjĕmpaka oetan, Vulg. Mal., 3296.
Tjĕmpaka oetan aloes, Mal. Men., 2294.
Tjĕmpaka oetan kasar, Mal. Men., 3297.
Tjĕmpaka poetih, Jav., Mal., 2297.
Tjĕmpaka sélan, Mal., 2388.
Tjĕmpalagijang, Makas., 918.
Tjèmpè-tjèmpè, Makas., 2666.
Tjĕmpĕdak, Mal., 353.
Tjĕmpĕdak ajĕr, Mal., 352.
Tjĕmpĕrai, Mal., 725.
Tjĕmpĕrai batoe, Mal., 1675.
Tjĕmpĕrdik, Mal., 3275.
Tjèmpeudak, Atjeh, 353.
Tjĕmpirit, Jav., 3282.
Tjĕndana, Mal., 3029.
Tjĕndana djanggi, Mal., 3029.
Tjĕndana koening, Mal., 3029.
Tjĕndawan, Mal., 1573.
Tjĕndawan batang, Mal., 2015.
Tjĕndawan djĕmpoet-djĕmpoet, Mal., 1034.
Tjĕndawan matahari, Sum. W. K., 2940.
Tjĕndawan mérah, Mal., 2827.
Tjĕndawan ramboet ali, Mal., 2189.
Tjĕndawan sĕmangkok, Mal., 804.
Tjĕndawan tĕlinga kĕra, Mal., 2828.
Tjĕndawan tĕlinga tijoeng, Mal., 1860.
Tjĕndawan tombong kĕlapa, Mal., 3090.
Tjĕndĕrai, Mal., 1704.
Tjĕndĕrai gadjah, Mal., 912.
Tjĕndĕrai hoetan, Mal., 1702.
Tjĕndĕrai paja, Mal., 1705.
Tjĕndĕrai rimba, Mal., 1702.
Tjĕngal, Mal., 399.
Tjĕngal, Soend., 1825.
Tjĕngal batoe, Mal., 2219.
Tjĕngal boenga, Mal., 399.
Tjĕngal tandoek, Mal., 399.
Tjèngèh, O. Jav., 648.
Tjèngka, Boeg., 1122.
Tjĕngkè, Boeg., Madoer., 1318.
Tjĕngkèh, Balin., Jav., Mal., Soend., 1318.
Tjĕngkèh radja, Mal. Amb., 1318.
Tjĕngkĕring, Mal., 1307.
Tjèng-kòtjèngan, Kang., 2499.
Tjènranà, Boeg., 2295.
Tjènranà bàoe, Boeg., 3029.
Tjĕntè, Soend., 1984.
Tjèng-tjàtjèngan, Madoer., 2839a.
Tjèpaga, Boeg., 2295.
Tjĕpaga, Jav., 1190.
Tjèpagà lapang, Boeg., 2295.
Tjèpagà tanroe, Boeg., 2295.
Tjèpagà tĕlo, Boeg., 2295.
Tjĕpagi, Jav. Kr., 1190.
Tjĕpaka, Jav., 2295.
Tjĕpĕdak, Jav., Mal., Bengk., 353.
Tjĕpĕrdik, Mal., 3275.
Tjĕpiring, Jav., 1604.
Tjèploekan, Jav., 2693.
Tjĕplok piring, Jav., 1604.
Tjĕraka, Mal., 2785.
Tjĕrakèn, Jav., 918.
Tjĕrakin, Mal., 918.
Tjèrèk djantan, Mal., 509.
Tjèrèk hitam, Mal., 803.
Tjèrèk poetih, Mal., 2302.
Tjèrèm, Soend., 2142.
Tjĕrĕmè, Soend., 2683.
Tjĕrĕmoi, Atjeh, 2683.
Tjĕrlang, Soend., 2890.
Tjĕrlang laoet, Soend., 1783.
Tjĕrmai, Mal., 2683.
Tjermai antan, Mal., 1655.
Tjĕrmè, Jav., 2683.
Tjĕrmè, Soend., 2683.
Tjĕrmè bàdak, Soend., 2331.
Tjĕrmè beureum, Soend., 2335.
Tjĕrmè leuweung, Soend., 28.
Tjĕrmèjan, Jav., 28.
Tjĕrmèlè, Mal. Tim., 2683.
Tjĕrmèn ajĕr, Mal., 3040.
Tjĕroeboet, Mal., 2939.
Tjètèk, O. Jav., 3260.
Tjĕtètèt, Jav., 2865.
Tjètjèndèt, Soend., 2692.
Tjètjèr katjĕpèt, Soend., 2991.
Tjeukò, Atjeh, 1951.
Tjeuli bàdak, Soend., 2501.
Tjeuli bàdak gĕdè, Soend., 2501.
Tjeuli bàdak tjoektjoek, Soend., 2501.
Tjeuli mèjong, Soend., 2734.
Tjeuli oentjal, Soend., 2773.
Tjeuri, Soend., 1587.
Tjibrèè, Atjeh, 689.
Tjijamaoe, Mal., 1164.
Tjijamaoe kĕrĕmangka, Mal., 1164.
Tjijamaoe moedjoer, Mal., 1164.
Tjikal, Balin., 1278.
Tjikoe, Mal., 19.
Tjikoer, Soend., 1951.
Tjikong, Makas., 3069.
Tjikòtan, Mal. Pal., 1983.
Tjikron, O. Jav., 194.
Tjili, Mal. Amb., 648.
Tjili ajĕr, Mal. Amb., 650.
Tjili padi, Mal Amb., 653.
Tjiloeman, O. Jav., 2645.
Tjimploekan, O. Jav., 2693.
Tjimploekan minjak, O. Jav., 2692.
Tjimpĕdak, Atjeh, 353.
Tjimpoh, Mal., 1101, 3519.
Tjimpoh ajĕr, Mal., 1103.
Tjimpoh boekit, Mal., 3520.
Tjimpoh djantan, Mal., 3520.
Tjimpoh hoetan, Mal., 3520.
Tjimpoh paja, Mal., 3522.
Tjina rakta, Balin., 2986.
Tjinàgoeri, Boeg., Makas., Vulg. Mal., 3138.
Tjinantoeng, Minangk., 1468.
Tjindana, Lamp., 3029.
Tjindarah, Mal., 2401.
Tjindarah babi, Mal., 2383.
Tjindarah batoe, Mal., 2400.
Tjindarah boekit, Mal., 2376.
Tjindarah hantoe, Mal., 2516.
Tjindarah hidjaoe, Mal., 2397.

Tjindarah hitam, Mal., 2396.
Tjindarah kèkèk, Mal., 2390.
Tjindarah laoet, Mal., 2385.
Tjindarah padi, Mal., 2395.
Tjindarah paja, Mal., 2375.
Tjindarah tandoek, Mal., 2379.
Tjindawan, Minangk., 1573.
Tjindo-tjindo, Boeg., 688.
Tjinga-tjinga, Alf. Halm., Mal. Men., Tern., 3501.
Tjinga-tjinga batawi, Alf. Halm., Tern., 359.
Tjingam, Mal., 3119.
Tjingi, Madoer., 648.
Tjingkè, Alf. Min., 1318.
Tjinrana, Makas., 3029.
Tjinta-tjinta, Mal. Amb., 2690.
Tjinta moela, Mal., 1308.
Tjinta moela hitam, Mal., 764.
Tjinta moelah poetih, Mal., 3143.
Tjipakan, Balin. Kr., 3556.
Tjipilĕn, Balin. Semb., 2096.
Tjiploekan, Jav., 2693.
Tjipoe balàwo, Boeg., 1852.
Tjira, Biman., 937.
Tjirik angin, Minangk., 3419.
Tjirit boedak, Mal., 912.
Tjirit moerai, Mal., 1665.
Tjitji, Jav., 2359.
Tjitjiap, Soend., 1483.
Tjitjikoeran, Soend., 3288.
Tjitjindit, Soend., 2692.
Tjitjingi, Madoer., 648.
Tjitjiploekan, Balin., 2693.
Tjlagi, Balin., 3301.
Tjloring, Balin., 1983.
Tjòbhoeng, Madoer., 1042.
Tjòbhoeng boengò, Madoer., 1042.
Tjòbhoeng pòtè, Madoer., 1042.
Tjoebadak, Minangk., 353.
Tjoebadak äijĕ, Minangk., 352.
Tjoebadak rimbò, Minangk., 356.
Tjoekangkang, Soend., 730.
Tjoekilan, Jav., 3070.
Tjoelan, Soend., 96.
Tjoelan beureum, Soend., 96.
Tjoelan bòdas, Soend., 96.
Tjoelang, Boeg., Makas., Mal. Men., 96.
Tjoelikĕt, Soend., 1129.
Tjoemalagi, Minangk., 3301.
Tjoemalakijan, Minangk., 918.
Tjoembrang, Jav., 196.
Tjoeng, Balin., Mal. Pal., 3169.
Tjoeng asĕm, Mal. Pal., 2112.
Tjoeng batok, Mal. Pal., 3169.
Tjoeng boetoeh sampi, Balin., 3169.
Tjoeng galatik, Balin., 3169.
Tjoeng kandji, Balin., 3169.
Tjoeng kokak, Balin., 3166.
Tjoeng pĕrĕt, Mal. Pal., 3163.
Tjoeng pipit, Balin., 3163.
Tjoeng poeri, Balin., 3169.
Tjoeng praoe, Balin., 3169.
Tjoeng rijang, Balin., 3169.
Tjoeng sangklat, Balin., 3169.
Tjoeng tabah, Balin., 3169.
Tjoengkangkang, Soend., 730, 3515.
Tjoengkangkang beurit, Soend., 3435.
Tjoengkangkang goenoeng, Soend., 1203.
Tjoengkangkang lalàki, Soend., 730.
Tjoepoe, Mal., 1596.
Tjoetjàlan, Jav. Kr., 1541.
Tjoetjoemoe, Alf. N. W. Halm., 3169.
Tjoewoet, O. Jav., 3044.
Tjok dangdang, Madoer., 3337.
Tjoklat, Vele talen, 3332.
Tjòkrom, Soend., 3169.
Tjolan, Mal., 96.
Tjòmara, Madoer., 698.
Tjòmas, Soend., 757.
Tjombrang, Jav., 196.
Tjombrangan, Jav., 2768.
Tjòmĕdak, Madoer. S., 353.
Tjompaka, Madoer., 2295.
Tjompaka bàkoel, Madoer. B., 2787.
Tjompaka ghading, Madoer. P., S., 2295.
Tjompaka ghading potè, Madoer. P., S., 2297.
Tjompaka goendok, Madoer. S., 3292.
Tjompaka maldja, Madoer. P., S., 2787.
Tjompaka mèra, Madoer., 2295.
Tjompaka potè, Madoer., 2297.
Tjompaka sabàkoel, Madoer. B., 2787.
Tjon-àtjònan, Madoer., 679.
Tjon-làtjon, Madoer. B., 211.
Tjon-làtjong, Madoer. P., S., 211.
Tjongkok, Soend., 940.
Tjongkrang, Jav., 2552.
Tjongtjong bĕloet, Jav., 498.
Tjontom, Jav., 3174.
Tjontòman, O. Jav., 1089.
Tjòrò, Tern., 1477.
Tjòrò papoewa, Tern., 1723.
Tjòrògol, Soend., 2443.
Tjòrògol mònjèt, Soend., 3538.
Tjòtjok boewoe, Soend., 1248.
Tjòtjor bèbèk, Jav., 520.
Tjòtjor bhibhik, Madoer. B., P., 520.
Tjòtjor ètèk, Madoer. P., S., 520.
Tjòtjòrènèan, Soend., 2688.
Tjòwèt gompèng, Soend., 1852.
Tjrĕmèn, Balin., 2683.
Tjroring, Balin., 1983.
Tlĕngat, Sas., 3012.
Tò, Tim., 1295.
Tò-tòtòwan, Madoer., 1888.
Toa, Alf. Min. T. B., T. L., 3042.
Toan, Alf. Z. Cer., 2187.
Tob, Makian, N. Guin. 4 R., 3011.
Tobàkoe, Alf. Min. Bant., 2458.
Tòbha, Madoer., 1061.
Tòbi, Madoer. S., 2532.
Tobi, Solor, 3301.
Tobi kajo, Solor, 3301.
Tobi poekan, Solor, 3301.
Tòbò-tòbò, Makas., 1483.
Toboe, Bat., 3011.
Toboe bòtoeng, Bat., 3011.
Toboe djoengdjoeng, Bat., 3011.
Toboe hòtang, Bat., 3011.
Toboe lijat, Bat., 3011.
Toboe rara, Bat., 3011.
Toboe sala, Bat., 3011.
Toboe soerat, Bat., 3011.
Tòchoeloe, Alf. Min. Tonsaw., 830.
Tòdjang, Sas., 847.
Toë, Alf. Tom., 1139.
Toe, Gajo, 3011.
Tòè, Manggarai, 404.
Toea, Kei, 846.
Toeal, Teninbar, 1107.
Toeb, N. Guin. 4 R., 3011.
Toeba, Balin., Bat., Jav., Mal., 1061.
Toeba bakak, Lamp., 1061.
Toeba bidji, Vulg. Mal., 217.
Toeba bilis, Atjeh, 2810.
Toeba djĕnoe, Balin., Jav., 1061.
Toeba djoni, Bat., 1061.
Toeba gadĕl, Jav., 2310.

Toeba gadong, Bat., 217.
Toeba kajoe, Lamp., 2575.
Toeba pĕron, Jav., 217.
Toebai, Daj., 1061.
Toebé, Daj., 1061.
Toebò, Minangk., 1061.
Toeboe, Mal. Amb., Men., 3011.
Toeboe itam, Mal. Men., 3911.
Toeboe mĕrah, Mal. Men., 3011.
Toeboe poetih, Mal. Men., 3011.
Toeboe tĕlor ikan, Mal. Amb., 3010.
Toeboe-toeboe, Mal. Amb., 990.
Toeboesoeng, Alf. Min. Bent., 2655.
Toefa, Alf. Boer., Mal. Tim., 1061.
Toegala, Nias, 162.
Toegap, Alf. Min. Bent., 338.
Toehangka, Alf. Min. Bant., Bent., 2004.
Toehigoe, Sangi, 3550.
Toehisi, Alf. Min. Bant., 198.
Toehò, Nias, 70.
Toeï mànoe, Nias, 687.
Toeïs, Alf. Min., 196.
Toeïs, Alf. Min. Bent. T. B., T. P., T. S., 198, 218.
Toeïs i roewing, Alf. Min. T. L., 165.
Toeïs im balanda, Alf. Min. T. B., T. S., 218.
Toeïs im pòkok, Alf. Min. T. P., 160, 947.
Toeïs in sĕndi, Alf. Min. T. P., 2455.
Toeïs in taloen, Alf. Min. T. P., 155.
Toeïs in tasitj, Alf. Min. T. P., 630.
Toeïs in tjoerè, Alf. Min. T. P., 198.
Toeïs koelò, Alf. Min. T. P., 218.
Toeïs koeni, Alf. Min. T. P., 218.
Toeïs lèmè, Alf. Min. T. L., 198.
Toeïs loeloe, Alf. Min. T. B., 2455.
Toeïs nè walanda, Alf. Min. T. B., T. S., 218.
Toeïs rintĕk, Alf. Min. T. L., T. S., 2455.
Toeïs watoe, Alf. Min. T. B., T. L., T. S., 160.
Toejoe-toejoe, Alf. Min. Ponos., 1789.
Toejoeng, Bat., 3169.
Toejoeng poengar, Bat. Maud., 1042.
Toeka wawa, Sika, 3175.
Toeka wolonda, Sika, 3175.
Toeka-toeka, Bonth., 1143.
Toekas, Mal., 671.
Toekoe-takal, Mal., 396.
Toekoes oe mai, Alf. Min. Bent., 1467.
Toel, Alf. Min. Bent., 1610.
Toela, Rotin., 887.
Toela-toela, Alf. Min. Bent., T. L., T. S., 2153.
Toela-toela, Alf. Min. T. P., 2126.
Toelak tanggoel, Soend., 1775.
Toelak-toelak, Bat., 1528.
Toelang, Balin., 1389.
Toelang, Sum. W. K., 2265.
Toelang daïng, Mal., 2307.
Toelang samboeng, Balin., 1389.
Toelang-toelang paja, Mal., 3339.
Toelasih, Jav., 2474.
Toelasih irĕng, Jav., 2474.
Toelis, Rotin., 538.
Toeloes, Alf. Min. T. L., 1288.
Toeloetoe, Alf. Min., 2889.
Toematangtang, Alf. Min. T. S., 879.
Toembak, Alf. Min., 425.
Toembaran, Jav., 1542.
Toembaran alas, O. Jav., 3328.
Toembaran idjo, O. Jav., 3028.
Toembawa, Alf. Min., 1190.
Toembawa koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 1190.
Toembawa lèwò, Alf. Min. T. L., 743.
Toembawa mĕa, Alf. Min. T. L., 1190.
Toembawa poeti, Alf. Min. T. L., T. S., 1190.
Toembawa raindang, Alf. Min. T. P., 1190.
Toembawa rangdang, Alf. Min. T. B., 1190.
Toembawa rĕndai, Alf. Min. T. L., 1190.
Toembawa rintĕk, Alf. Min. T. P., 1190.
Toembawa roendang, Alf. Min. T. S., 1190.
Toembawa sĕla, Alf. Min. T. L., T. P., 1191.
Toemboeng boeloe, Soend., 633.
Toemboeng kandjoet, Soend., 639.
Toemboeng kandjoet litjin, Soend., 636.
Toemboeng litjin, Soend., 636.
Toemboh daoen, Mal., 519.
Toemĕndilan, Jav., 3451.
Toemĕtĕkĕl, Alf. Min. T. L., 679.
Toemi, Lamp. Ab., 1178.
Toemoe, Mal., 514.
Toemoe, Mal. Amb., 949.
Toemoe kontji, Mal. Amb., 1612.
Toemoe mĕrah, Mal., 512.
Toemoe poetih, Mal., 515.
Toemoengkoi, Alf. Min. T. P., 3317.
Toemoesi, Nias, 1422.
Toemotongkok, Alf. Min. T. B., 1070.
Toempĕng, Alf. Min. T. L., 2339.
Toempoeng, Mal., 915.
Toena, Alf. Min. Tonsaw., 2717.
Toenak, Alf. Min. T. L., 3195.
Toenalaja, O. Jav., 220.
Toendak, Alf. Min. Bent., T. P., 3195.
Toendjang, Mal., 512.
Toendjang bakaoe, Minangk., 512.
Toendjang langit, Balin., 1835.
Toendjoeng, Balin., Jav., Mal., Soend., 2463.
Toendjoeng, Mal. Z. O. Born., 3292.
Toendjoeng abang, Jav., 2463.
Toendjoeng baoe, Mal. Z. O. Born., 3292.
Toendjoeng beureum, Soend., 2463.
Toendjoeng biroe, Balin., Soend., 2464.
Toendjoeng bòdas, Soend., 2463.
Toendjoeng dadoe, Balin., 2463.
Toendjoeng mĕrah, Mal., 2463.
Toendjoeng nilawati, Balin., 2463.
Toendjoeng poetih, Jav., Mal., 2463.
Toendjoeng soedamala, Balin., 2463.
Toendjoeng taloetoer, Jav., 2463.
Toendjoeng toetoer, Balin., Soend., 2463.
Toendjoeng wangi, Mal. Z. O. Born., 3292.
Toendoe, Alf. Min. T. L., 2826.
Toendoen, Soend., 2443.
Toendoen tjòrògol, Soend., 2443.
Toengana, Alf. N. O. Halm. K., 2120.
Toengaoe, Minangk., 2020.
Toenggang, Lamp., 1033.
Toenggèng tèja, Bonth., 1931.
Toengkè ali, Minangk., 1395.
Toengkoel, Jav., 1310.
Toengloer, Jav., 3244.
Toentjar, Soend., 885.
Toentjoeng, Boeg., 2463.
Toeöe, Alf. Tom., 2561.
Toeöeng, Balin., 3169.
Toeöeng boetoeh sampi, Balin., 3169.
Toeöeng galatik, Balin., 3169.
Toeöeng kandji, Balin., 3169.
Toeöeng kokak, Balin., 3166.
Toeöeng piïng, Balin., 3166.
Toeöeng pipit, Balin., 3163.
Toeöeng poeri, Balin., 3169.
Toeöeng praoe, Balin., 3169.
Toeöeng rijang, Balin., 3169.
Toeöeng sangklat, Balin., 3169.
Toeöeng tabah, Balin., 3169.
Toeöeri, Alf. Min. Bent., 3011.
Toepa, Biman., 830.
Toepò, Alf. N. O. Halm., 1061.

Toera-toera, Nias, 2113.
Toeralak, Soend., 2801.
Toerèn, Alf. Z. Cer., 1180.
Toerèn, Jav., 690.
Toerènè, Alf. Asil., 1180.
Toerènjo, Alf. N. Laoet., 1180.
Toerèno, Alf. Har., Sap., 1180.
Toeri, Alf. Min., Jav., Mal., Soend., Tern., 3110.
Toeri abrit, Jav. Kr., 3110.
Toeri bang, Jav., 3110.
Toeri beureum, Soend., 3110.
Toeri boboedò, Tern., 3110.
Toeri bòdas, Soend., 3110.
Toeri boedò, Alf. Min. Tonsaw., 3110.
Toeri in taloen, Alf. Min. T. P., 1391.
Toeri koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 3110.
Toeri mèa, Alf. Min. T. L., 3110.
Toeri mèha, Alf. Min. Tonsaw., 3110.
Toeri mèrah, Mal., 3110.
Toeri pĕtak, Jav. Kr., 3110.
Toeri poeti, Alf. Min. T. L., T. S., 3110.
Toeri poetih, Jav. Mal., 3110.
Toeri rangdang Alf. Min. T. B., 3110.
Toeri raindang, Alf. Min. T. P., 3110.
Toeri roendang, Alf. Min. T. S., 3110.
Toeri roriha, Tern., 3110.
Toeria, Alf. Z. Cer., 1180.
Toering, Alf. Min. Bent., 3110.
Toering mahamoe, Alf. Min. Bent., 3110.
Toering mawoerò, Alf. Min. Bent., 3110.
Toeris, Mal. Tim., 538.
Toesam, Bat., Sum. W. K., 2714.
Toesoem, Daj. Z. O. Born., 3547.
Toetoeb, Jav., 16, 2134.
Toetoekĕt, Banda, 3056.
Toetoembàlĕn, Alf. Min. T. L., 842.
Toetoembàlĕn, Alf. Min. T. L., T. P., 1533.
Toetoembàlĕn koelò, Alf. Min. T. P., 392.
Toetoembalĕn sĕla, Alf. Min. T. L., 1867.
Toetoenéjan woering, Alf. Min. T. P., 646.
Toetoep, Jav., 16, 2134.
Toetoep awoe, Jav., 2157.
Toetoep antjoer, Jav., 2135.
Toetoep boemi, Mal., 1257.
Toetoep boemi paja, Mal., 461.
Toetoep boemi rimba, Mal., 145.
Toetoep dĕdak, Jav., 2157.
Toetoep karahan, Jav. 2124.
Toetoep rama, Jav., 2131.
Toetoep wĕsi, Jav., 2747.
Toetoerijan, Soend., 686.
Toeton, Jav., 2577.
Toewà, Alf. Min. T. L., T. P., 587.
Toewa, Boeg., Makas., Sangi, Soend., 1061.
Toewa areuj, Soend., 1064.
Toewa awèwè, Soend., 1064.
Toewa laleur, Soend., 2310.
Toewà pèpé, Makas., 2310.
Toewàdà, Alf. N. O. Halm., Daj., Tern., 353.
Toewàdà da tòtògoi, Alf. N. O. Halm., 353.
Toewàdà ò gamoe kònòra, Alf. N. O. Halm., 353.
Toewàda ò goelè-goelè, Alf. N. O. Halm., 353.
Toewak, Rotin., Solor, 484.
Toewak hoek, Rotin., 484.
Toewak pòkang, Solor., 484.
Toewàkoe, Sangi, 2458.
Toewalah, Bat. Dair., 830.
Toewè, Daj. 1061.
Toewi, Balin., 3110.
Toewi, Mal., Minangk., 2938.
Toewi alas, Balin., 679.
Toewi gadang, Minangk., 2937.
Toewoe, Alf. Min. Bent., Sangi, 3011.
Toewoe mahamoe, Alf. Min. Bent., 3011.
Toewoe maïtĕm, Alf. Min. Bent., 3011.
Toewoe péa, Alf. Min. Bent., 3011.
Toewoe tangkar, Alf. Min. Bent., 3011.
Toewoeng, Sika, 532.
Togitiw, Alf. Min. Tonsaw., 1755.
Tògò, Sermata, 484.
Tògoea, Nias, 835.
Tògoeloe, Alf. Min. Ponos., 830.
Tohasik, Alf. Min. Ponos., 1810.
Tòhoe, Alf. Amb., Har., Z. Cer., 3011.
Tòhoe ijanè, Alf. Amb., 3011.
Tòhoe kaoe, Alf. Amb., 3011.
Tòhoe poeti, Alf. Amb., 3011.
Tòhoelo, Alf. N. Laoet, Sap., 3011.
Tòhòkok, Alf. Min. T. B., 3164.
Tòhòsip, Alf. Min. Ponos., 2597.
Tòï, Alf. N. O. Halm., 974.
Tòï kano, Alf. N. O. Halm., 3012.
Toïgoe, Bol. Mong., 3550.
Toitèt, Mentawei, 830.
Tojang, Alf. Min. Bent., Tonsaw., 108.
Tojoe, Alf. Tom., 2561.
Tòjòkoekoe, Alf. Min. Ponos., 1129.
Tòka mabidò, Alf. N. O. Halm., 2729.
Tokal, Jav., 2862.
Tokbraj, Soend., 2164.
Tokbrol, Soend., 1128.
Tokè, Boeg., 513.
Tòkèkan, Soend., 1552.
Tòko marĕrèdè, Alf. N. O. Halm., 2642.
Tòkoeloe, Alf. Min. T. L., 3533.
Tòkong boeloe, Mal., 1750.
Tòla, Daj. Z. O. Born., 2487.
Tola, Sawoe, 2106.
Tòlang, Bat., 1624.
Tolàsi, Boeg., Makas., 2474.
Tolàsi djating, Makas, 2474.
Tolian, Alf. Z. Cer., 1180.
Toliwahoe, Alf. Min. Ponos., 2008.
Toloen, Alf. Har., Z. Cer., 3169.
Tòloentoen, Alf. Min. Ponos., 2193.
Tòlok, Mal., 1889.
Tòlok, Mal., Mol., 905.
Tòlong, Bat., 3012.
Tòlong, Boeg., Makas., 2089.
Tòlong bòrong, Bonth., 1607.
Tom, Jav., Mal. Pal., Tern., 1885.
Tom kajoe, Jav., 1885.
Tom kĕmbang, Jav., 1885.
Tom mĕnir, Mal. Pal., 1885.
Tom toeroes, O. Jav., 1885.
Tom widji, O. Jav., 1885.
Tom-tòman, Jav., 2245.
Tòmas, Soend., 831.
Tòmàtè, Bonth., 2112.
Tomba, Alf. Min. T. B., 3363.
Tomba nè kawok, Alf. Min. T. B., 3363.
Tombak djantan, Mal., 77.
Tombaloi, Alf. Min. T. P., 3531.
Tombawa, Alf. Min., 1190.
Tombhar, Madoer., 885.
Tombitò, Goront., 2089.
Tomboe asing, Al. Min. T. S., 2159.
Tomboe daoen, Madoer. S., 519.
Tombong, Balin., 1114.
Tombor, Banda, 1483.
Tomé-tomè, Alf. Halm., Tern., 1547.
Tomi-tomi, Alf. Min., Mal. Mol., 1547.
Tomi-tomi asam, Mal. Mol., 1547.
Tomi-tomi ĕsĕm, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 1547.

Tomi-tomi malising, Alf. Min. Bent., 1547.
Tomi-tomi mamis, Alf. Min. Bent., 1547.
Tomi-tomi mamisi, Alf. Min. Bant., 1547.
Tomi-tomi manis, Mal. Mol., 1547.
Tomi-tomi marising, Alf. Min. Bant., 1547.
Tomi-tomi tariïs, Alf. Min. T. S., 1547.
Tomi-tomi tombal, Alf. Min. T. P., 1547.
Tòmò oesi, Alf. Z. Cer., 409.
Tòmò pakaha, Alf. Har., 409.
Tòmò roeri, Alf. Z. Cer., 409.
Tomoe-tomoe, Alf. Z. Cer., 1574.
Tomol, Alf. Har., Z. Cer., 1622.
Tomolo, Alf. Sap., 1622.
Tomor, Alf. Z. Cer., 1622.
Tompang parst, Madoer., 12.
Tompingis, Alf. Min. T. P., 532.
Tompingis in taloen, Alf. Min. T. P., 1390.
Tompinis, Alf. Min. T. P., 532.
Tompinis in taloen, Alf. Min. T. P., 1390.
Tompòdoe, Mal. Men., 2343.
Tòna magaähoe, Alf. N. O. Halm., 191.
Tonala, Goront., 2883.
Tondang kolo, Balin., 2690.
Tondèh, Minangk., 135.
Tondijos, Alf. Min. Ponos., 1287.
Tondjong, Makas., 2463.
Tong-tjèntongan, Madoer. B., 2501.
Tong-lâtong, Madoer. B., 211.
Tongaw, Alf. Min., 2865.
Tongaw i lawànan, Alf. Min. T. L., 628.
Tongaw in dèkat, Alf. Min. T. P., 2901.
Tongaw in timi, Alf. Min. T. P., 3227.
Tongaw koelò, Alf. Min. T. P., 2865.
Tongaw lèwò, Alf. Min. T. L., 2352.
Tongaw woering, Alf. Min. T. P., 2865.
Tongkat langit, Mal. Mol., 2491.
Tongkat sétan, Mal. Amb., 2187.
Tongkè, Alf. Min., T. L., T. P., 514.
Tongkè, Makas., Mal. Mol., 513.
Tongkè laki-laki, Mal. Mol., 513.
Tongkè parampoewan, Mal. Mol., 512.
Tongkèng, Jav., Soend., 2643.
Tongkò até, Alf. Min. T. P., 1153.
Tongkoewa, Alf. Min. Bent., 474, 2182.
Tongò, Alf. Min. T. S., 1918.
Tongor, Bat., 721.
Tongtòlok, Soend., 2888.
Tongtong goeri, Sas., 3138.
Tònò, Alf. Min. T. L., 895.
Tonrà lòlangĕng, Boeg., 2822.
Tonté, Alf. Min. T. P., 1172.
Tonti, Alf. Min. Bant., 229.
Tontòhigoöe, Alf. Min. Ponos., 1259.
Tonton doewé, Alf. Min. T. S., 3501.
Tonton kasidi, Alf. Min. T. S., 1281, 2844.
Tonton kasili, Alf. Min. T. B., T. L., 1281.
Tonton kasili, Alf. Min. T. L., 2844.
Tonton kasili rintĕk, Alf. Min. T. L., 1280.
Tontòöelo, Alf. Min. Ponos., 1414.
Toòe, Boeg. 887.
Toöe, Gorom, 3011.
Tòöengaw, Alf. Min., 2865.
Topaja, Alf. N. O. Halm. K., 665.
Tòpòkan im bolai, Alf. Min. T. P., 2011.
Tòpòkan im bolai sĕla, Alf. Min. T. P., 2012.
Toranè, Alf. Z. Cer., 1180.
Toraoet, Bol. Mong., 3471.
Tòrèran, Alf. W. Cer., 2347.
Tori, Sawoe, 538.
Torian, Alf. Z. Cer., 1180.
Toroe, Nias, 3169.
Toroe mabò, Nias, 1042.
Toroen, Alf. Har., Z. Cer., 3169.
Toroeng, Bat., 3169.
Tòroeno, Alf. N. Laoet. Sap., 3169.
Tòroj, Madoer., 3110.
Toroj mèra, Madoer., 3110.
Toroj pòtè, Madoer., 3110.
Tòrongoat, Alf. Min. T. L., 2773.
Tòrop, Bat., 338.
Tòròpoe, Alf. N. O. Halm., 1973.
Tòròsi, Alf. Min. T. P., 676.
Tòròsi in tjoentoeng, Alf. Min. T. P., 1957.
Tòsanga, Alf. Min. Ponos., 3463.
Tòsil, Alf. Z. Cer., 2347.
Tòsir, Alf. Z. Cer., 2347.
Tòtagan, Alf. Min. Tonsaw., 3359.
Tòtèò, Tern., 879.
Tòtèòlò, Alf. Min. N. O. Halm., 879.
Tòtò rintĕk, Alf. Min. T. P., 1411.
Tòtò in singkoi, Alf. Min. Ponos., 1403.
Tòtòfoekò, Tern., 1215.
Tòtòïgon, Alf. Min. Tonsaw., 2613.
Tòtòlon, Alf. Min. Ponos., 3296.
Tòtombaloi, Alf. Min. T. P., 3380.
Tòtombè, Alf. Min. T. P., 630.
Tòtongòan, Soend., 2588, 3023.
Tòtòödĕn, Alf. Min. T. S., 404, 408, 412.
Tòtòödĕn dana, Alf. Min. T. S., 2528.
Tòtòödĕn dĕmdĕm, Alf. Min. T. S., 1627.
Tòtòödĕn lĕlĕpoetan, Alf. Min. T. S., 3066.
Tòtòödĕn nè angkò, Alf. Min. T. S., 1105.
Tòtòödĕn oe watoe, Alf. Min. T. S., 409.
Tòtòörĕn, Alf. Min., 404.
Tòtòörĕn, Alf. Min. T. B., 408, 412.
Tòtòörĕn batoe, Alf. Min. T. B., 3066.
Tòtòörĕn lana, Alf. Min. T. B., 2528.
Tòtòörĕn nè walĕ, Alf. Min. T. B., 1105.
Tòtòörĕn oe watoe, Alf. Min. T. B., 409.
Tòtòörĕn rĕmdĕm, Alf. Min. T. B., 1627.
Tòtop, Madoer., 16, 2134.
Tòtop binèk, Madoer., 2157.
Tòtop lakèk, Madoer., 2134.
Tòtop pòtè, Madoer., 1807.
Tòwakoe, Alf. Min., 2458.
Tòwang, Alf. Min. T. P., 2188.
Towas, Makian, 2120.
Towili, Alf. Tom., 42.
Tòwoe, Alf. Tom., Nias, Watoeb., 3011.
Tòwoeloe, Alf. Min. T. P., 3533.
Tòwoeloe, Alf. Min. Ponos., 830.
Trangkil, Jav., 1671.
Trasèn, O. Jav., 3449.
Trasèn, Jav., 1242.
Tratè, Jav., 2427.
Trawas, Jav., 2822.
Trĕmbalo, Jav., 683.
Trĕmboeloen, Jav., 2289.
Trĕnggoeli, Jav., 682, 684.
Trĕnggoeli wawang, Jav., 684.
Trĕnggoeloen, Balin. Jav., 2860.
Tribah, O. Jav., 2967.
Triëng, Atjeh, 404.
Triëng bĕtong, Atjeh, 1622.
Triëng gading, Atjeh, 408.
Triëng igĕs, Atjeh, 413.
Triëng mĕdoeroi, Atjeh, 3066.
Triëng sĕnoempit, Atjeh, 413.
Triëng talang, Atjeh, 1624.
Triëng toeloer, Atjeh, 407.
Trigoe, Mal., 3099.
Trikantjoe, Balin, Kr., Jav., 437.
Tring, Atjeh, 404.
Troeëng, Atjeh, 3169.
Troena sĕmalĕm, Balin., 1945.
Troentoem, O. Jav., 56.

Troentoeng, Jav., 56.
Troes goenoeng, Soend., 1192.
Troewoek, Sas., 2336.
Troewoek gawah, Sas., 2107.
Tròmòlstok, Mal. Amb., 682.
Trong, Gajo, 3169.
Trong prat, Gajo, 3163.
Trong prèt, Gajo, 3163.
Tròpongan, Jav., 3434.

W.

Waäkoeng, Alf. Min. T. S., 2677.
Waät, Alf. Z. Cer., 2968.
Waät lopoe, Alf. Z. Cer., 514.
Waät mahina, Alf. Z. Cer., 512.
Waät pòòlawan, Alf. Z. Cer., 511.
Waätè, Alf. Asil., Cer., 2968.
Waäto, Alf. Har., 2968.
Waätol, Alf. Sap., 2968.
Wadan, Watoeb., 1107.
Wadang, Jav. Sum,, W. K., 2893.
Wadĕran, Jav., 1243, 1904.
Wàdjo, Boeg., 2136.
Wadoeng, O. Jav., 1587.
Wadoeri, Balin. Kr., 591.
Waé baè, Boeg., 1550.
Waèroet, Jav., 2188.
Wagĕlei, Alf. Min. T. P., 3557.
Wagoe, Alf. Min. T. S., 1671.
Wahit, Alf. Boer., 2661.
Wahoe, Alf. Min. T. B., 1799.
Wahoeraoe, Alf. Z. Cer., 2078.
Wai, Sangi, 2169.
Wajàoe, Alf. Min. Bent., 135.
Wajatoe, Alf. Tom., 1180.
Wajoe, Alf. Min. Bent., 2891.
Wajoer, Jav., 2893.
Wàka, Alf. Cer., 2096.
Wakai pangaroja, Daj. Z. O. Born., 871.
Wakan, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., T. P., T. S., 2085.
Wakat, Alf. Boer., 2968.
Wakatan, Bol. Mong., 2968.
Wakè, Mentawei, 338.
Wala, Jav., 1550.
Wala woenga, Soemba, 1560.
Walaän, Alf. Min. T. L., T. P., 934.
Walaän im bènè, Alf. Min. T. P., 934.
Walaän in tjawok, Alf. Min. T. P., 518, 1726.
Walaän nè kawok, Alf. Min. T. L., 1726.
Walaän rintĕk, Alf. Min. T. L., 934.
Walaän sĕla, Alf. Min. T. L., T. P., 934.
Walahan, Alf. Min. T. B., 934.
Walan, Jav., 1550.
Wàlana, Alf. Min. T. L., T. P., 2320.
Wàlana in tjoentoeng, Alf. Min. T. P., 2321.
Walang, Jav., 2893.
Walang, Soend., 207.
Walangitan, Alf. Min. Bent., 3325.
Walantàkan, Alf. Min., 1305.
Walat, Soend., 541.
Walatoeng, Balin., 541.
Walatoeng lot, Balin., 541.
Walè, Alf. N. O. Halm., 2169.
Walè im pookŏt, Alf. Min. T. P., 601.
Walè in sĕngit, Alf. Min. T. P., 2278.
Walè in tjijos, Alf. Min. T. P., 3486.
Walèd, Alf. Min. T. P., 1139, 2120.
Walèn, Soend., 1505.
Walèn bàdak, Soend., 1491.
Walèt apapi, Alf. Z. Cer., 662.
Walèt bĕsi, Alf. Z. Cer., 1839.
Walèt hoolan, Alf. Z. Cer., 217.
Walèt lòtoe-lòtoe, Alf. Z. Cer., 780.
Walèt makèl, Alf. Z. Cer., 103.
Walèt maroeöe, Alf. Z. Cer., 2212.
Walèt matèï, Alf. Z. Cer., 772.
Walèt mètèn, Alf. Z. Cer., 332.
Walèt poeti, Alf. Z. Cer., 539.
Walèt poeti toeni, Alf. Z. Cer., 1026.
Walèt soewà, Alf. Z. Cer., 1669.
Wali, Alf. Min. T. L., 2362.
Walid, Alf. Min. T. P., 2362.
Walik adĕp, Balin., Jav., 2364.
Walik ajap, Balin., 2364.
Walik angin, Balin., Jav., 2151.
Walik èlar, Jav., 18, 1710.
Walikambing, Jav., Soend., 3043.
Walikoekoen, Jav., Soend., 36, 3071.
Walingi, Soend., 978, 3081.
Waliri, Alf. Min. Bent., 1259.
Waliwiran, Alf. Min. Bent., 2034.
Walo, Alf. Min. T. L., 146.
Walo, Alf. Tom., 407.
Waloe, Alf. Boer., N. O. Halm., 1973.
Waloeh, Balin., Jav., Soend., 936, 1973.
Waloeh baja, Jav., 1973.
Waloeh bòkor, Jav., 936.
Waloeh dĕlĕg, Jav., 1973.
Waloeh djoekoet, Balin., 1973.
Waloeh gèrong, Jav., 1973.
Waloeh kĕndi, Jav., 936.
Waloeh kĕnti, Jav., 936.
Waloeh kikil djaran, Balin., 1973.
Waloeh koekoek, Soend., 1973.
Waloeh pait, Balin., 936.
Waloeh pranggi, Balin., 936.
Waloeh sèlo, O. Jav., 936.
Waloeh tjangak, Balin., 1973.
Waloeh tjina, Balin., 1973.
Waloeh tjrĕmèn, Balin., 1973.
Waloelangan, Jav., 1541.
Waloer, Jav., 210.
Waloh, Jav., 1973.
Waloïni, Sermata, 1107.
Walongka, Alf. Min. Bent., Tonsaw., 1973.
Walongka pangkajan, Alf. Min. Bent., 1973.
Walongka sapahoe, Alf. Min. Bent., 1973.
Walongka woelan, Alf. Min. Bent., 1973.
Walontas, Alf. Min., 2783.
Waloöl moeloeöe, Alf. N. Laoet, Sap., 2212.
Wàma, Alf. N. O. Halm., 785.
Wàma bi oedoe, Alf. N. O. Halm., 786.
Wàma daboe-daboe, Alf. N. O. Halm., 786.
Wàma falila, Alf. N. O. Halm., 796.
Wàma i lalamò, Alf. N. O. Halm., 791.
Wàma ò kira, Alf. N. O. Halm., 786.
Wàma ò sangkari, Alf. N. O. Halm., 787.
Wàma papaja, Alf. N. O. Halm., 792.
Wanaring, Alf. Min. T. S., 2281.
Wanaring i lawànan, Alf. Min. T. B., 692.

Wanaring in dawànan, Alf. Min. T. S., 235.
Wanat, Alf. Z. Cer., 2239.
Wanat, Tenimbar, 2512.
Wanàta, Alf. Min. Bent., 816.
Wandaka, Balin. Kr., 2822.
Wandè, Jav. Kr. D., 1799.
Wanècha, Alf. Min. Tonsaw., 2087.
Wanèka, Alf. Min. T. P., 2087.
Wanèka sĕla, Alf. Min. T. P., 2906.
Wanga, Alf. Min., 2285.
Wangal, Balin., 2170.
Wangan, Lamp., 1296.
Wangè malàko, Tern., 1268.
Wangĕlei, Alf. Min. T. L., 3557.
Wangilar, Alf. Min. Bent., 3238.
Wangkal, Balin., Jav., 123.
Wangoe, Sawoe, 1686.
Wangoerĕr, Alf. Min. T. B., T. P., T. S., 601.
Wangon, Jav., 2348.
Wangsa, Balin. Kr., 601.
Wani, Balin., 2170.
Wanitan, Jav., 2328.
Wanoetè, Alf. Min. T. L., 2273.
Waoe, Biman., 1799.
Waoeng, Jav., 2856.
Waoeng, O. Jav., 1984.
Waoewang, Alf. Min. T. P., 906.
Waoewang in tjasoeroean, Alf. Min. T. P., 1394.
Waoewang in tjasoeroean koelò, Alf. Min. T. P., 2555.
War, Jav., 862.
Wara, Alf. Min. T. P., 2144.
Warahĕ, Alf. Boer., 284.
Warakas, Alf. Min. T. L., 2084.
Wàramparang, Boeg., 2822.
Warĕdjit, Soend., 1414.
Warĕgoe, Soend., 2965.
Warĕlè, Boeg., 3550.
Warèng, Jav., Soend., 1666.
Warhòka, Alf. Amb., 2080.
Wari, Sas., 1796.
Wari bang, Sas., 1796.
Wari pingè, Sas., 1796.
Warijangò, Alf. Min. T. L., 178.
Warikis, Alf. Min. T. P., 501.
Warimbing, Alf. Min., 1442.
Warimbing rintĕk, Alf. Min. T. L., 1507.
Waring, Alf. Min. T. L., 2358.
Waringi, Alf. Halm., Tern., 1442.
Waringin, Balin., Jav., Mal. Mol., 1442.
Waringin daoen bĕsar, Mal. Mol., 1520.
Waringin daoen kĕtjil, Mal. Mol., 1504.
Waringinan, O. Jav., 690.
Wariri, Alf. Min. T. B., T. S., 1259.
Warisà, Alf. Min., 648.
Warisà nè djawa, Alf. Min., 2736.
Waro, Alf. Min. T. L., 3123.
Waroe, Balin., Boeg., Jav., Mal. Batav., Soend., 1799.
Waroe djĕmboet, O. Jav., 1793.
Waroe gĕlang, Boeg., 2218.
Waroe gèli, Jav., 1792.
Waroe goenoeng, Jav., Soend., 1793, 1797.
Waroe gombong, Jav., 1797.
Waroe lamang, Jav., 1793.
Waroe landak, Jav., 1795.
Waroe làoe, Boeg., 3333.
Waroe laoet, Jav., Soend., 1799.
Waroe lĕnga, Jav., 1799.
Waroe lĕngis, Jav., 1799.
Waroe lot, Jav., 3333.
Waroe pajoeng, Jav. Ng., 1793.
Waroe rangkang, Jav., 1797.
Waroe songsong, Jav. Kr., 1793.
Waroe wadon, Jav., 1797.
Waroe watang, Jav., 1793.
Waroeasei, Alf. Min. T. S., 68.
Waron, Jav., 3374.
Waron-waron, Balin., 1259.
Waròtan, Alf. Min. Bent., T. S., 2755.
Wàsa, Alf. Amb., 1523.
Wasak, Alf. Min. T. P., 3338.
Wàsal, Alf. Oel., 1523.
Wasijan, Alf. Min., 2294.
Wasijan rĕndai, Alf. Min. T. L., 2294.
Wasijan rintĕk, Alf. Min. T. L., 2294.
Wasijan sĕla, Alf. Min. T. L., 2294.
Wasijan watoe, Alf. Min., 3293.
Wasoeöe, Alf. Min. T. P., 3027.
Wat, N. Guin. 4. R., 3188.
Wat, Tenimbar, 1595.
Wàta, Alf. Z. Cer., 3188.
Wata, Solor, 3550.
Wàta lopoe, Alf. Z. Cer., 514.
Wàta mahina, Alf. Z. Cer., 512.
Wàta pòolawan, Alf. Z. Cer., 511.
Wàtan, Alf. Min. Bent., 1951.
Watar, Soemba, 3550.
Watata, Alf. Min., Sangi, 1892.
Watata, Alf. Min. T. P., 1897.
Watata koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 1892.
Watata mabida, Alf. Min. Bant., 1892.
Watata mahamoe, Alf. Min. Bent., 1892.
Watata mahèndèng, Alf. Min. Bant., 1892.
Watata mawoerò, Alf. Min. Bent., 1892.
Watata mèa, Alf. Min. T. L., 1892.
Watata poeti, Alf. Min. T. L., T. S., 1892.
Watata raindang, Alf. Min. T. P., 1892.
Watata rangdang, Alf. Min. T. B., 1892.
Watata roendang, Alf. Min. T. S., 1892.
Watĕsan, Jav. Kr., 784.
Watoe, Soend., 3108.
Watoe linai, Alf. Min. Bent., 1139.
Wawà, Alf. Min. Bent., 191.
Wawà mahamoe, Alf. Min. Bent., 193.
Wawà mawoerò, Alf. Min. Bent., 191.
Wawàdi, Alf. Min. T. S., 2719.
Wawàdi poeti, Alf. Min. T. S., 2719.
Wawàdi roendang, Alf. Min. T. S., 2719.
Wawahatoe, Alf. Min. T. B., 1520.
Wawahoeling, Alf. Min. T. L., 1363.
Wawahoelingĕn, Alf. Min. T. B., 1364.
Wawajasò, Nias, 2513.
Wawali, Alf. Min. T. B., 2717, 2719.
Wawali koelò, Alf. Min. T. B., 2719.
Wawali masamoea, Alf. Min. T. B., 2718.
Wawali rangdang, Alf. Min. T. B., 2719.
Wawalingijan, Soend., 3390.
Wawalingijan leutik, Soend., 1541.
Wawalingijan tali, Soend., 1540.
Wawaloehan, Soend., 2254.
Wawaoelingĕn, Alf. Min. T. S., 1329.
Wawar, Jav., 862.
Wawarwan, Balin., 1259.
Wawoe, Kei, 1442.
Wawòhoe, Goront., 407.
Wè, Daj. Z. O. Born., Gajo, 539.
Wè djĕrĕnang, Daj. Samp., 1016.
Wè djĕrnang, Gajo, 1016.
Wè lilèn, Gajo, 555.
Wè oedang, Gajo, 546.
Wè pĕdèh, Gajo, 555.
Wè sĕgen, Gajo, 560.
Wè-lawèan, Madoer., 2747.
Wĕdahan, O. Jav., 1091.

Wědahan idjo, O. Jav., 1089.
Wědoesan, Jav., 77.
Wéhéraol, Babar, Sermata, 3550.
Wéhéraol lalièl, Babar, 3550.
Wéhéraol měloeloerol, Babar, 3550.
Wéhéraol woewoerol, Babar, 3550.
Wei, Alf. Har., Z. Cer., 760.
Wéjò, Timo., 1278.
Wěka, Alf. N. O. Halm., 2089.
Wěla tapàrěng, Boeg., 2014.
Wělaän, Alf. Min. T. S., 934.
Wělaän karěngan, Alf. Min. T. S., 934.
Wělaän tambělan, Alf. Min. T. S., 934.
Wělahan, Jav., 1188.
Wélang, Sika, 3111.
Wèlarěng maràdjà, Boeg., 871.
Wèlarěng oewaë, Boeg., 871.
Wèlarěng sàlo, Boeg., 871.
Wělatoeng, Jav., 541.
Wělěsi, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., 2244.
Wéli, Alf. Hila, 1883.
Wélihoetoe, Alf. Z. Cer., 1883.
Wélinė, Alf. Asil., 1883.
Wělingi, Jav., 978, 3081, 3390.
Wèljo, Alf. N. Laoet, 1883.
Wèlo, Alf. Sap., 1883.
Wěloe wàlijalà, Boeg., 642.
Wěloean, Alf. Min., T. P., 2544.
Wěloelangan, Jav., 1541.
Wèmò, Alf. N. O. Halm., 1623.
Wénang, Alf. Min. T. B., T. P., T. S., 2128, 2137.
Wénang in taloon, Alf. Min. T. P., 2123.
Wénè, Alf. Min. T. B., T. P., 2512.
Wénè poeloet, Alf. Min. T. B., T. P., 2513.
Wěnji, Sawoe, 315.
Wěnji ědoe, Sawoe, 2899.
Wěnoang, Alf. Min. T. L., T. P., 2478.
Wèoe, Boeg., 1961.
Wèpèlai, Mal., 2452.
Wèr, Jav., 1315.
Wèra, Soend., 1796.
Wèra beureum, Soend., 1796.
Wèra bòdas, Soend., 1796.
Wèrang, Alf. Min. T. L., T. S., 2650.
Wèrang, Alf. Min. T. P., 52.
Wěrěn im pongkor, Alf. Min. T. P., 1786.
Wěrěn koesé, Alf. Min. T. L., 1465, 1486.
Wěrěn oe mèong, Alf. Min. T. B., 1413.
Wěrgoe, Jav., 2965.
Wéri, Alf. Har., 1883.
Wěroe, Jav., 123.
Wěron, Jav., 1789.
Wérot, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 974.
Wěsah, O. Jav., 204.
Wěsar, Alf. Min. T. B., T. L., 1184.
Wěsélé, Alf. Oel., Z. Cer., 68.
Wěsnoe, Jav., 2243.
Wèsoe, N. Guin. Sěkar, 315.
Wětěng, Boeg., 3113.
Wětěs, Alf. Min. T. B., T. P., T. S., 489.
Wětěs, Alf. Min. T. L., T. P., T. S., 1450.
Wětěs in tjaris, Alf. Min. T. P., 1459.
Wětěs lèmè, Alf. Min. T. P., 1450.
Wětěs méa, Alf. Min. T. L., 1504.
Wětěs rintěk, Alf. Min. T. L., 1504.
Wětěs rintěk, Alf. Min. T. P., 3429.
Wétraä, Babar, Leti, Sermata, 3550.
Wétraä lasoö, Leti, 3550.
Wètraä marmarè, Leti, 3550.
Wètraä mèrmèrè, Leti, 3550.
Wètraä warwarsè, Leti, 3550.
Wětjoetjàlan, Jav. Kr., 1541.
Wěwadi, Alf. Min. T. S., 2719.
Wéwé, Alf. Min. T. L., 2960.
Wéwé, Jav., 2764.
Wéwé, Sika, 2661.
Wèwéhan, Balin., Jav., 2339.
Wéwéjan, Jav., 2339.
Wěwěk, Alf. Min. T. P., T. S., 498.
Wěwělěsan, Alf. Min. T. B., T. P., 2690.
Wěwělěsan in taloen, Alf. Min. T. B., 3164.
Wěwěngkèlěn, Alf. Min. T. P., 2159.
Wěwoejoen, Alf. Min. T. S., 1483.
Wi, Balin., Lamp., 539.
Wi, Jav., 1107.
Wi samamboe, Lamp., 563.
Wi walatoeng, Balin., 541.
Widara, Jav., Mal., Soend., 3559.
Widara oepas, Jav., 2280.
Widara poetih, Jav., 1395.
Widasantoen, Jav. Kr., 2836.
Widasari, Jav. Ng., 2836.
Widèlè, Alf. N. W. Halm., 151.
Widjaja koesoema, Balin., Jav., 2750.
Widjaja moelja, Balin., Jav., 2750.
Widjèn, Balin., Jav., Soend., 3108.
Widjèn alas, Jav., 1747.
Widjèn kěbo, Jav., 3108.
Widjèn leuweung, Soend., 1747.
Widjèn sapi, Jav., 3108.
Widjènan, Jav., 136.
Widoe, Sawoe, 1883.
Widoeri, Jav., 591.
Wija, Biman., 151.
Wijaoe, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., 135.
Wijaoe im béné, Alf. Min. T. L., T. P., 135.
Wijaoe sěla, Alf. Min. T. L., T. P., 135.
Wijar oeöen, Wetar, 602.
Wijoe, Alf. Tom., 2677.
Wijoe, Jav., 1611.
Wila, Alf. Min. T. P., 375.
Wilaboenga loro, Sawoe, 1938.
Wilada, Jav., 1464.
Wiladja, Balin., 2314.
Wilàlampěsi, Boeg., 123.
Wilàlang, Boeg., 122.
Wilàlang pěsi, Boeg., 123.
Wilàlang tělo, Boeg., 122.
Wili, N. Guin. 4 R., 1107.
Wilis, Madoer., 2417.
Wiloeroe, Jav., 1278.
Wiloes, Jav., 1108.
Winaloejan, Alf. Min. T. P., 408.
Winaloejan im béné, Alf. Min. T. P., 412.
Winaloejan in dòlop, Alf. Min. T. P., 406.
Winaloejan taranatè, Alf. Min. T. P., 411.
Winěng, Jav., 1733, 2888.
Wingir, Soemba, 945.
Wingkaro, Alf. Min. T. L., 2034.
Wining, Balin., 1733, 2888.
Wino, Nias, 315.
Wino bèloe, Nias, 315.
Wino bowo, Nias, 315.
Winoe, Soemba, 315.
Winoeang, Alf. Min. Bent., 2478.
Winong, Balin., Jav., 3325.
Wintangar, Alf. Min., 1961.
Wintaoe, Alf. Min. T. L., 589.
Wintò, Alf. Min. T. B., T. S., 1119.
Wintoi, Alf. Min. T. L., 835.
Wiradja, Jav., 2280.
Wiri sàlo, Boeg., 815.
Wiri sàlo bàï, Boeg., 3505.
Wiri sàlo làï, Boeg., 815.
Wiroe, Jav., Soend., 2044.
Wiroe gědè, Soend., 2044.

Wiroe lalàki, Soend., 2965.
Wiroe leutik, Soend., 2041.
Wisa, Alf. Halm., 708.
Wisoe-wisoe, Makas., 1852.
Wit anggoer, Jav., 3487.
Wit asëm, Jav., 3301.
Wit djambé, Jav., 315.
Wit djaran, Jav. Ng., 2480.
Wit gaboes, Jav., 178.
Wit gëdang, Jav. Ng., 2361.
Wit kalapa, Jav. Kr., 830.
Wit kapal, Jav. Kr., 2480.
Wit kapas, Jav., 1686.
Wit kasoemba, Jav., 667.
Wit katjipir, Jav., 2865.
Wit këningar, Jav., 767.
Wit koeda-koeda, Jav., 2480.
Wit koerma, Jav., 2673.
Wit kòpi, Jav., 834.
Wit krambil, Jav. Ng., 830.
Wit lontar, Jav., 484.
Wit pëlëm, Jav., 2169.
Wit pisang, Jav. Kr., 2361.
Wit randoe, Jav., 1295.
Wit ranti, Jav., 3164.
Wit siwalan, Jav., 484.
Wit so, Jav., 1671.
Wit tal, Jav., 484.
Wit tjipir, Jav., 2865.
Witoe, Soemba, 1883.
Witoeng, Alf. Min., 425.
Wiwawak, Aroe, 1107.
Wiwi, Goront., 1107.
Wiwidjènan, Soend., 1747.
Wiwitòan, Alf. Min. Tonsaw., 2192.
Wlingi, Jav., 978, 3081.
Wòanga, Alf. Min. Bent., 2217.
Wodi, Boeg., 1510.
Wòdja, Manggarai, 2512.
Woea, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., Sika, Solor, 315.
Woeà jaki, Alf. Min., 212.
Woeà kapës, Alf. Min. T. L., T. S., 315.
Woeà katawa, Alf. Min. T. L., T. S., 315.
Woeà këkëkow, Alf. Min. T. P., 315.
Woeà laoesip, Alf. Min. T. L., T. S., 315.
Woeà nè angkò, Alf. Min. T. S., 319.
Woeà nè walè, Alf. Min. T. B., 319.
Woeà pëpësoetan, Alf. Min. T. B., 315.
Woeà pèrà, Alf. Min. T. L., T. S., 315.
Woeà pondang, Alf. Min. T. B., 315.
Woeà roesèp, Alf. Min. T. B., 315.
Woeà sampinit, Alf. Min. T. L., T. S., 315.
Woeà sëla, Alf. Min. T. P., 315.
Woeà wòöe, Alf. Min. T. P., 315.
Woedi, Balin., Jav., 1510.
Woedoe, Alf. Min. T. S., 407.
Woedoelan, Jav., 3056.
Woedoelan, O. Jav., 3357.
Woedoeng, Alf. Min. T. S., 1573.
Woeè, Manggarai, 2661.
Woehanga, Alf. Min. Bent., 1796.
Woehanga mahamoe, Alf. Min. Bent., 1796.
Woehanga mawoerò, Alf. Min. Bent., 1796.
Woekoe-woekoe, Alf. Min. T. L., 1213.
Woekoeën, Alf. Min. Bent., 2244.
Woelalas, Alf. Min. T. P., T. S., 1516.
Woelas, Alf. Min. Bent., 1514.
Woelas watoe, Alf. Min. Bent., 3464.
Woelidan, Alf. Min. T. P., 379.
Woeloe, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., 407.
Woeloe, Gorom, 404.
Woeloe nè wolai, Alf. Min. T. L., 1105.
Woeloe raä, Gorom, 407.
Woeloe-woeloe, Alf. Min. Bent., 1599.
Woeloed, Alf. Min. T. P., 407.
Woeloeh, Jav., 407.
Woeloembi, Alf. Min. Bent., 1217.
Woeloh, Jav., 2596.
Woenè, Alf. Min. T. L., T. S., 1599.
Woenèt, Alf. Min. T. P., 1599.
Woenèt in taloen, Alf. Min. T. P., 2868.
Woenga, Sangi, 1573.
Woenga koening, Balin., 683.
Woenga lawang, Balin., 1318.
Woenga tali, Balin., Kr., 13.
Woenga tambang, Jav., 13.
Woenga tanri, Boeg., 1277.
Woenga tè malala, Boeg., 1066.
Woenga tëlëng, Balin., 824.
Woengkoedoe, Balin., 2343.
Woengli, Balin., 3557.
Woengli, Jav., 2509.
Woengoe, Balin., Jav., 1977.
Woengoe, Sawoe, 1686.
Woeni, Balin., Jav., 257.
Woeni djambal, Balin., 257.
Woeni laoet, Jav., 263.
Woeni mintjid, Balin., 257.
Woeni nasi, Balin., 257.
Woeni tjamra, Balin., 257.
Woenoeng, Jav., 2888.
Woenoet, Alf. Min. T. B., T. L., 1703.
Woenoet, Alf. Min. T. P., 1534.
Woenoet, O. Jav., 973.
Woera, Soemba, 1885.
Woerèt in taloen, Alf. Min. T. L., 1540.
Woering, Alf. Min., 895.
Woerò, Alf. Min. T. L., 630, 2676.
Woeroe, Jav., 32.
Woeroe bëling, Jav., 2066.
Woeroe dëdëk, Jav., 2078.
Woeroe djanggël, Jav., 2140.
Woeroe ëmprit, Jav., 2062.
Woeroe gading, Jav., 2466.
Woeroe këbo, Jav., 2078.
Woeroe këmbang, Jav., 18.
Woeroe këtëk, Jav., 2369.
Woeroe koenjit, Jav., 921.
Woeroe lëmah, Jav., 2074.
Woeroe lilin, Jav., 2081.
Woeroe loetoeng, Jav., 2082.
Woeroe pajoeng, Jav. Ng., 33.
Woeroe poetih, Jav., 18.
Woeroe sana, Jav., 18.
Woeroe santën, Jav., 2545.
Woeroe sawa, Jav., 1274.
Woeroe sëpët, Jav., 2140.
Woeroe sintok, Jav., 765.
Woeroe songsong, Jav. Kr., 33.
Woeroe tjombrangan, Jav., 2768.
Woeroe walang, Jav., 2062.
Woeroe widjèn, Jav., 2062.
Woeroek, Jav., 2965.
Woeroeng, Alf. Min. T. L., 1573.
Woeroengan, Soend., 2364.
Woerontok, Alf. Min. T. S., 2049.
Woesa, Sangi, 2361.
Woesai, Alf. Min. T. P., 332.
Woesak, Alf. Min. Bent., 2361.
Woesëk, Alf. Min. Bent., 2361.
Woesël, Alf. Min. T. L., T. P., 2830.
Woesël, Alf. Min. T. P., 1390.
Woesël ing kòkò, Alf. Min. T. P., 1390.
Woesël rëndai, Alf. Min. T. L., 2830.
Woesël rintëk, Alf. Min. T. P., 134.

Woeta, Alf. Min. T. B., 1968.
Woeta, Alf. Min. T. L., 224.
Woeta in taloen, Alf. Min. T. P., 1968.
Woesoe, Alf. Min. T. P., 1463.
Woewoe, Jav., 2187.
Woewoejoen, Alf. Min. T. S., 1483.
Woewoek, Alf. Min., 613.
Woewoeringan, Alf. Min. T. P., 1126, 2771.
Woewoes, Alf. Min. Bent., 2889.
Wogis, Alf. Min. T. S., 1964.
Woh anggoer, Jav., 3487.
Wòhan, Jav. Kr., 315.
Wòhèng, Alf. Min. Bent., 895.
Wohiwoe djawa, Sawoe, 1892.
Wòjakis, Alf. Min., 212.
Wòjo, Alf. Tom., 404.
Wòjo watoe, Alf. Tom., 2528.
Wòjo woeloe, Alf. Tom., 407.
Wòjò-wòjò, Nias, 196.
Wok, Makian, 2089.
Wòka, Mal. Men., Tern., 2089.
Wòka oetan, Mal. Mol., 2502.
Wòkan, Alf. Min. Bent., 3550.
Wòkan mahamoe, Alf. Min. Bent., 3550.
Wòkan mawoerò, Alf. Min. Bent., 3550.
Wòkiorai, Babar, 1442.
Wòkò, Tim., 1973.
Wòko djawa, Sawoe, 1314.
Wola-walijan, Jav., 197.
Wòlàsi, Alf. Tom., 3105.
Wolè, Alf. Min. T. L., T. P., T. S., 87, 1634.
Wolè mèa, Alf. Min. T. L., 87.
Wolè poeti, Alf. Min. T. L., 99.
Wolè rintĕk, Alf. Min. T. L., T. P., 91.
Wolè sĕla, Alf. Min. T. L., T. P., 81.
Woli-woli, Nias, 363.
Wòlipòpò, Goront., 3.
Wòlisoe, Alf. Min. Tonsaw., 436.
Wòlò, Alf. Min. T. B., T. L., T. S., 2890.
Wòlò i mèmbè, Alf. Min. T. P., 1783.
Wòlò koelò, Alf. Min. T. B., 2890.
Wòlò mèa, Alf. Min. T. L., 2890.
Wòlò poeti, Alf. Min. T. L., T. S., 2890.
Wòlò rangdang, Alf. Min. T. B., 2890.
Wòlò rintĕk, Alf. Min. T. L., 2891.
Wòlò roendang, Alf. Min. T. S., 2890.
Wòlò sĕla, Alf. Min. T. L., 2890.
Wòloomoe, Alf. Min. T. P., 254.
Wona, Sawoe, Soemba, 2345.
Wondoe, Alf. Min. Bent., T. P., 228.
Wong ghoenoeng, Madoer., 747.
Wonga tali, Balin. Kr., 13.
Wongkai, Alf. Min. T. B., T. P., 847.
Wongkai kĕrètan, Alf. Min. T. B., 847.
Wongkai koelò, Alf. Min. T. B., T. P., 847.
Wongkai woering, Alf. Min. T. P., 847.
Wongkis lòlòën, Alf. Min., 1162.
Wongsa, O. Jav., 601.
Wontis lòlòën, Alf. Min., 1162.
Wontjis in taloen, Alf. Min. T. P., 628, 2665.
Woönénè, Leti, 2474.
Woöra, Sermata, 2661.
Wora, Soemba, 1885.
Wora wari, Jav., 1796.
Wora wari bang, Jav., 1796.
Wora wari poetih, Jav., 1796.
Wora wari roempoek, Jav., 1796.
Wora woloe, Soemba, 2690.
Wori, Alf. Min. Bent., T. B., T. P., T. S., 2505.
Wori in taloen, Alf. Min. T. P., 2688.
Wot, Makian, 513.
Wòtè, Alf. Min., 3113.
Wòtè in taloen, Alf. Min. T. P., 664.
Wòtèlè, Alf. Ocl., 3415.
Wòtò kaïli, Alf. Tom., 1166.
Wòwi, Alf. Min. T. P., 2890.
Wòwi koelò, Alf. Min. T. P., 2890.
Wòwi raindang, Alf. Min. T. P., 2890.
Wowis, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., T. P., 1964.
Wowo, Jav., 1550.
Wòwoesò, Alf. Halm., 2409.
Wòwòhan, Alf. Min. Bent., 1725.
Wòwòhan, Alf. Min. T. P., 2937.
Wòwòhan in taloen, Alf. Min. T. L., 1725.
Wòwombongan, Alf. Min. T. B., 1364.
Wòwongan, Alf. Min. T. P., 225.
Wòwòran, Alf. Min. T. S., 2550.
Wowòwos, Alf. Min. T. L., 2301.
Wrĕgoe, Balin., 2965.
Wrĕsah, Jav., 204.
Wringin, Jav., 1442.

WOORDENBOEK,

alphabetisch gerangschikt naar de latijnsche plantennamen.

A.

1. **Abroma augusta L.f.*** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Kekembang laoet, Lamp.; Ki tespong, Soend.; Ki tjatjangkir, Soend.; Parijan, Daj. Z.O. Born.; Roena, Alf. Boer.; Salintjawoeng in dekat, Alf. Min. T. P.; Sentolo, Jav.; Tjatjangkiran, Soend. — Boombeester, („devil's cotton"). Gebr.: Na kapping wordt de stam geroost, de bast afgetrokken en in water geweekt; hierna van de schorslaag touw bereid.

2. **Abrus melanospermus Hassk. (= A. pulchellus Wall.*).** Nat. fam. der **Leguminosae.** Arenj si hajam, Soend.; Arenj si kotok, Soend.; Arenj tali ajoenan, Soend.; Daoen sambang, Mal. Batav.; Radjawardi, Mal. Batav.; Radjawerdi, Jav. — Klimmende heester. Gebr.: De ranken dienen als bindmateriaal, het blad soms als medicijn.

3. **A. precatorius L.*** Amoet tampoenei, Alf. Min.; Akar saga betina, Mal.; Akar belimbing, Mal.; Ga telik, Jav. (zie 42); Ghak-saghakan lakek, Madoer.; Hasobe, Bat.; Idi-idi malako, Tern.; Kalepip, N. Guin. 4 R.; Kanderi, Lamp.; Katja, Boeg.; Kenderi, Mal.; Koendi, Minangk.; Koenderi, Lamp.; Poenoi, Alf. Min. Bent. Ponos; Piling-piling, Balin.; Rakat, Mal.; Rake, Minangk.; Saga, Makas., Mal. Men.; Saga arenj, Soend.; Sago batino, Minangk.; Saga betina, Mal.; Saga bidji, Vulg. Mal.; Saga kenderi, Mal.; Saga leutik, Soend.; Saga telik, Jav. (zie 42); Saga manis, O. Jav.; Tampoenei, Alf. Min.; Thaga, Atjeh; Tjae, Soend.; Wolipopo, Goront. — Klimmende heester. Gebr.: De zoetsmakende blaadjes worden als thee getrokken en dit tegen hoest gegeven; de halfzwart en halfrood gevlekte boontjes („weesboontjes, paternoster-erwten") zijn als goudgewicht in gebruik. Tot deeg gestampt dienen ze tot lijm, om bij het vervaardigen van gouddraad de kleinere deelen vast te hechten, ook bij de bewerking van krisscheeden. Zij zijn ongekookt sterk giftig. Van iemand met een donkere huidskleur, die in het rood gekleed gaat, zegt de Madoeresc: „Mara boewana ghak-saghakan", d. i.: „Als een saga-boontje". Verg. Adenanthera, No. 42.

4. **Abutilon indicum Sweet.*** Nat. fam. der **Malvaceae.** Boenga kisar, Mal.; Boenga waktoe koening, Mal. Mol.; Kadam-kadam, Minangk.; Kembang koening, Mal. Tim.; Kembang sore, Jav. Vulg. Mal. — Kruid, („country mallow"). Gebr.: Als verzachtend middel.

5. **Acacia Farnesiana Willd.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Indralaksana, Mal.; Kembhang djhepon, Madoer.; Kosta, Sas.; Laksana, Mal.; Lekonta, O. Jav.; Sari koening, Balin. Semb.; Sari konta, Balin.; Soengsit, Jav.; Sri konta, O. Jav.; Taosit, Jav.; Varieteit in Balin.: Paäng. — Kleine boom. Gebr.: Het afschraapsel der halfrijpe peulen, dat kleverig is, wordt gebezigd om te plakken. De uitgeloopen pitten zijn gezocht als groente. Het zwarte kernhout der gedoornde varieteit dient op Bali tot vervaardiging der kekertjes, waarin voor tandeloozen de sirih gestampt wordt. Bloemhoofdjes welriekend („acacie odorante").

6. **A. Intsia Willd. (= A. caesia W.et A.*).** Akar kapoek, Mal.; Got, Jav.; Get ri, Jav.; Ri-got, Jav. — Klimmende heester.

7. **A. leucophloea Willd.*** Kabesak, Tim.; Kebesak, Tim.; Pelang, Balin.; Pelang, Madoer.; Pilang, Jav.; Plang, Balin. — Hooge boom. Gebr.: Het fraaie en sterke hout is geschikt voor meubels en huisbouw, maar niet overal als zoodanig bekend. De bast wordt als looimiddel gebezigd.

8. **A. Mangium Willd.*** Manggi-manggi goenoeng, Mal. Mol.; Manggi-manggi oetan, Mal. Mol. — Boom.

9. **A. pennata Willd.*** Akar kajoe manis, Mal.; Arenj garoet §), Soend.; Etang-etang, Bonth.; Got lawe, Jav. — Klimplant.

§) Ook Rubus alcaefolius Poir. (= R. moluccanus L.*) (zie 2994).

10. **A. pennata Willd.*** var. **canescens Baker.** Amoet kerembit, Alf. Min. T. P.; Teremboeöek i lawanan, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

11. **A. tomentosa Willd.*** Kelampas, Mal. Batav.; Klampes, Madoer.; Klampis §), Jav.; Kolampis, Soend.; Longghaj, Madoer. — Vrij lage boom. Gebr.: Van het hout worden heften voor grasmessen vervaardigd; de schors dient tot geneesmiddel voor paarden, en de gom o.a. bij het maken van inkt. Wegens de gedoornde takken wordt deze boom wel als omheining geplant, om het vee te beletten in de sawah's te komen. Klampis is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Godonge riti-riti wohe anaoggal sapisan", d. i.: „De bladen zijn klein en fijn en de vrucht heeft den vorm van de maan op den eersten dag van nieuwe maan".

§) In Pekalongan geeft men den naam Klampis aan Berria quinquelocularis T. et B.*

12. **Acalypha boehmerioides Miq.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Tambang djanma, Jav.; Tompang parot, Madoer. — Heester. Gebr.: Een aftreksel der bladen wordt als kraamzuivering bevorderend gegeven.

13. **A. hispida Burm.*** Boentoet koetjing, Vulg. Mal.; Boentoet oetjing, Soend.; Ekor toesa, Mal. Men.; Ikoeh loetoeng, Balin.; Ikoet loetoeng, Balin.; Kandoejoehan, Balin. Kr.; Kajoe tali, Balin. Kr.; Karamasa, Makas.; Kentali, Sas.; Kembang wonga tali (?), Jav.; Korombasan, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S.; Tali andjing, Soend.; Lofiti, Tern.; Woenga tali (zie 3406), Balin. Kr.; Woenga tambang, Jav.; Wonga tali, Balin. Kr. — Heester. Gebr.: Wegens de fraaie roodbruine bladen bezigt men dezen heester wel voor levende heggen; ook dienen die bladen wel als medicijn.

14. **A. stipulacea Klotzsch.*** Kajoe kapoer, Mal. Men.; Kajoe pasan, Alf. Min.; Pasan, Alf. Min. — Boom.

15. **A. Wilkesiana Muell. Arg. (= A. tricolor Seem.*).** Kaän ing kijos, Alf. Min. T. L.; Kahasi, Alf. Min. Bent.; Lomboengan, Alf. Min. Tonsaw.; Tjajoe in tjijos, Alf. Min. T. P. — Boom.

16. **A. sp.** Konjam, Jav.; Toetoep §), Jav.; Toetoeb (zie 2134), Jav.; Totop, Madoer. — Heester. Gebr.: De breede bladen worden tot poepoeh of voor oogwater gebruikt.

§) Ook Mallotus en Macaranga.

17. **Acanthus ebracteatus Vahl.*** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Boewah badoeri, Mal. Men.; Daroedjoe, Jav. Soend.; Djaroedjoe, Atjeh, Balin. Bat., Minangk.; Djeroedjoe, Mal.; Djharoedjhoe, Madoer.; Djoeroedjoe, Atjeh; Djhoeroedjhoe, Madoer.; Droedjoe, Jav. Soend.; Kalikali, Makas.; Keli-keli, Boeg.; Terongsela, Alf. Min. T. P. — Kruid. Gebr.: De bladen worden met pandan-bladen onder de woning van kraamvrouwen gehangen om de booze geesten af te weren, en tot hetzelfde doel bij het heerschen van besmettelijke ziekten ook aan deuren en vensters bevestigd (wellicht omdat zij van stekels zijn voorzien); fijngestampt en met klapperolie vermengd zijn ze een middel tegen kiespijn. Van de holle stengels worden op Bali pijpen gemaakt. Een aftreksel der geroosterde en gekneusde zaden wordt inwendig gegeven (bij harduekkige zweren).

18. **Acer niveum Bl.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Bajawi, Soend.; Hoeroe peutjang, Soend.; Kibadak, Soend.; Kiregas, Soend.; Madang aloe, Sum. W. K.; Poetih doedoe, O. Jav.; Tjalikangin, Soend.; Walik elar (zie 1710), Jav.; Woeroe kembang, Jav.; Woeroe poetih, Jav.; Woeroe sana, Jav. — Boom; Eene soort „eschdoorn". Gebr.: Het hout is licht maar hard, met vlammen als vederen; men maakt er jukken, wandelstokken, kistjes en andere kleine voorwerpen van.

19. **Achras Sapota L.*** Nat. fam. der **Sapotaceae.** Sabo djawa, Balin.; Saboe manela, Madoer.; Saoe manila, Makas.; Sawo londa, Jav.; Sawo manila, Jav., Mal., Soend.; Sawo tjina, Vulg. Mal.; Tjikoe, Mal. — Boom. Gebr.: Afkomstig van tropisch-Amerika („sapodilla"). De vruchten (z.g. „West-Indische mispel") zijn gezocht en vandaar dat de boom vooral op Java nog al wordt gekweekt. In het Javaansch heeft men een raadsel: „Katjang ngrokok sawo", d. i.: „Katjang rookt sawo", met de oplossing: „Een Chinees rookt eene sigaar"; de katjang is de katjang tjina, de sawo is de sawo manila.

20. **Achyranthes aspera L.*** Nat. fam. der **Amarantaceae.** Bautjen, O. Jav.; Njarang, Madoer.; Soei in soei, Alf. Min., T.L., T.P.; Tangkoer goenoeng, Soend. — Kruid.

21. **A. bidentata Bl.*** Djoekoet tjorong §, Soend.; Lara garoet, Jav.; Njarang, Mal.; Ranggitan, Jav.; Roempoet koeda, Mal. Tim.; Soei in soei in taloen, Alf. Min. T. L., T. P. Varieteiten in Mal.: Njarang merah; Njarang poetih. — Kruid. Gebr. De versche bladen zijn een middel tegen kwaadaardige mondzweren, terwijl de geheele plant als wormdrijvend middel bij paarden wordt aangewend.

§) Ook Polygonum-soorten.

22. **Acorus Calamus L.*** §) Nat. fam. der **Araceae.** Arejango, Boeg.; Bila, Alf. Boer.; Daringo, Soend.; Daringoe, Mal. Amb.; Deringo, Jav.; Djahangoe, Balin.; Djangoe, Balin.; Djarangaoe, Minangk.; Djarango, Bat.; Djarijangaoe, Minangk.; Djarijango, Mal. Bandj.; Djaringaoe, Soend.; Djerangaoe, Mal.; Djerengee, Atjeh; Djeringo, Sas.; Djeringaoe, Mal.; Djeureenggee, Atjeh; Djharango, Madoer.; Djharijango, Kang.; Doringoe, Mal. Men.; Dringo, Jav.; Ganoeak, Mal. Tim.; Kaliraga, Sika; Kaloemenga, Alf. Min. Tonsaw.; Kaloemoenga, Alf. Min. Bent.; Karejango, Makas.; Karimanga, Alf. Min. Bant.; Karimenga, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S.; Karoemenga, Alf. Min. Tonsaw.; Kojomboeng, Alf. Min. Ponos.; Koringa, Alf. Min. T. P.; Rangaoe, Mal. Bandj.; Rijangaoe, Mal. Bandj.; Salimbatoek, Bat.; Sarango, Nias. In de Minahasa heeft men nog twee varieteiten, de roode en witte, of in het Mal. Men.: Doringoe merah en D. poetih; Alf. Min. Bant.: Karimanga mahendeng en K. mabida; Alf. Min. Bent.: Kaloemoenga mahamoe en K. mawoero; Alf. Min. T. B.: Karimenga raugdang en K. koelo; Alf. Min. T. L.: Karimenga mea en K. poeti; Alf. Min. Tonsaw: Kaloemenga meha en K. hoedo of Karoemenga hoedo en K. meha; Alf. Min. T. P.: Karimenga raindang en K. Koelo; Alf. Min. T. S.: Karimenga roendang en K. poeti; Alf. Min. Ponos.: Kojomboeng mopoeha en K. mowoero. Bovendien schijnen daar nog andere varieteiten voor te komen, wegens de zeldzaamheid als wilde soorten aangemerkt, en o. a. in het T. P.-dialect bekend als: Karimenga in taloen rintek (kleine) en Karimenga in taloen sela (groote). §§) — Kruid, de „kalmus". Gebr.: De gedroogde en fijngesneden stengel, als thee gezet en gedronken, is als middel tegen koorts in gebruik. Een aftreksel van den wortelstok (overeenkomend met Europeesche kalmuswortel, rhiz. calami arom.) wordt wel bij buikaandoeningen toegediend, terwijl op Atjeh vroedvrouwen dien met sirib kauwen en gedurende zeven dagen het speeksel rondom een vrouw, die bevallen is, uitspuwen, ten einde de pasgeborene voor kwade invloeden te beveiligen. Op Timor kauwt men den wortelstok met uien en bestrijkt met dit mengsel het lichaam, om bij de inzameling van was, niet door bijen te worden gestoken. Bij gebrek aan mest worden op nieuw ontgonnen velden hier en daar de bladen over den grond uitgespreid tot bevordering van het uitzuren van den bodem; elders verbrandt men die bladen onder woningen, waar zich poklijders bevinden, met het doel de booze geesten door den rook te verdrijven. Aan de zoogenaamde wilde soorten in de Minahasa schrijft men bij geestenbezwering de grootste kracht toe; in meerdere streken worden stukjes kalmuswortel als talisman beschouwd en daarom aan sieraden gedragen.

§) Volgens sommigen: Acorus graminens Ait.*

§§) Wellicht bedoeld varieteiten van 3284 of andere Tacca-soorten.

23. **Acriopsis javanica Reinw.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Sakat bawang, Mal.; Sakat oebat kepijaloe, Mal. — Epiphyt.

24. **Acrocephalus capitatus Benth.*** Nat. fam. der **Labiatae.** Aäntingan, Mal.; Sangketan rambat, Jav. — Kruid.

25. **Acronychia laurifolia Bl.*** Nat. fam. der **Rutaceae.** Djedjeroekan §), Soend.; Ki djeroek, Soend.; Ki salira, Soend.; Redjang, Mal.; Salira, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout wordt soms voor huisbouw gebezigd.

§) Ook Atalantia spinosa Bl.

26. **A. Minahassae Miq.*** Kajoe rama in totogan, Alf. Min. T. P.; Rama in totogan, Alf. Min. T. P. — Boom.

27. **A. Porteri Hook.f.*** Ketijak, Mal.; Ketijak belalang, Mal.; Limaoe hoetan, Mal. — Lage boom. Gebr.: Het hout wordt als timmerhout bruikbaar geacht.

28. **A. trifoliolata Zoll.*** Tjareme alas, Madoer.; Tjerme leuweung, Soend.; Tjermejan, Jav. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het hout wordt soms voor den bovenbouw van huizen gebezigd.

29. **Acrostichum aureum L.*** Nat. fam. der **Filices.** Pakoe larat, Mal. — Varenplant („goudvaren"). Gebr.: De jonge loten worden als groente gegeten.

30. **A. trinerve Hassk.*** Pakoe tarate leutik, Soend. — Varenplant.

31. **Actephila gigantifolia Koord.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Boenag, Alf. Min. Ponos. — Heester.

32. **Actinodaphne glomerata Nees.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** §) Hoeroe ki-mejong, Soend.; Hoeroe pajoeng leutik, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout is als timmerhout in gebruik.

§) Als algemeene benamingen voor tot de Lauraceae behoorende boomen kunnen gelden: Boeroeh, Madoer.; Hoeroe, Soend.; Madang, Mal. Bandj., Minangk.; Medang, Mal.; Modang, Bat. Daj.; Njampoe, Jav.; Paripoefoe, Enggano; Woeroe, Jav.

33. **A. macrophylla Nees.*** Hoeroe kapok, Soend.; Njampoe pajoeng, Jav.: Woeroe pajoeng, Jav. Ng.; Woeroe songsong, Jav. Kr. — Boom. Gebr.: Het hout wordt soms bij huisbouw gebezigd.

34. **A. procera Nees.*** Hoeroe pajoeng, Soend.; Hoeroe pajoeng gede, Soend.; Medang soesoe, Mal. — Boom.

35. **A. sphaerocarpa Nees.*** Djoengdjoeng boekit, Bat.; Hoeroe pajoeng aloes, Soend.; Hoeroe pajoeng bener, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw.

36. **Actinophora fragrans Wall.** (= **Schoutenia ovata Korth.***). Nat. fam. der **Tiliaceae.** Alikoekoen, Balin.; Harikoekoen, Soend.; Kalikoekoen, Balin.; Koekoen, Soend.; Kokon, Madoer.; Landji §), Jav.; Lekoekoen, O. Jav.; Likoekoen, O. Jav.; Walikoekoen, Jav. Soend. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het hout dient als pinnen en tot vervaardiging van wagenassen, nagelschijven, disselboomen en ankers van kleine vaartuigen, en is een der beste onder de Javaansche houtsoorten. Houten, die roodachtig zijn met witte plekken, worden op Bali aangeduid met blang kalikoekoen.

§) In Samarang zou de soort met licht vleeschkleurig hout walikoekoen en die met donkerder hout landji heeten.

37. **Actinorhytis Calapparia Wendl.*** Nat. fam. der **Palmae.** Pinang hantoe, Mal.; Pinang penawar, Mal.; Pinang sendawa, Mal. — Boom.

38. **Actinostemma lobatum Max.*** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Maparija in tjawok, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

39. **Adansonia digitata L.*** Nat. fam. der **Malvaceae.** Pohon boenting, Vulg. Mal. — Boom. Gebr.: Inheemsch in Afrika („apenbroodboom" of „baobab"); slechts enkele exemplaren te Batavia en Buitenzorg.

40. **Adenanthera falcata L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Kajoe salawakoe poetih, Mal. Mol. — Boom.

41. **A. microsperma T. et B.*** Baj, Madoer.: Sagawe, Balin.; Sagha baj, Madoer.; Segawe, Jav.; Senggawe, O. Jav.; Sigawe, Jav. — Hooge boom. Gebr.: Het hout is voor meubels en voor huisbouw gezocht.

42. **A. pavonina L.*** Ai laloe, Alf. Amb.; Ai laroe, Alf. Amb.; Baji, Atjeh; Ga toenteng, Jav.; Ghak-saghakan binek, Madoer.; Ghak-saghakeen tongteng, Madoer.; Hita, Nias.; Kenderi batang, Mal.; Ki toke laoet, Soend.; Pikalo, Alf. Oel., Z. Cer.; Saga, Bat., Jav., Mal., Soend.; Saga djantan, Mal.; Saga hoetan, Mal.; Saga kajoe, Mal.; Saga mamenteng, Makas.; Saga mas, Jav.; Saga pohon, Vulg. Mal.; Saga toenteng §), Jav.; Sagha, Madoer.; Sagha nal, Kang.; Sago, Minangk.; Sago djantan, Minangk.; Seglawan, Alf. Boer.; Soga, Soend.; Sogo (zie 2635), Soend.; Taning badjang, Daj. Kat.; Towili, Alf. Tom. — Hooge boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huisbouw; de paarsroode platronde boontjes worden ook wel als goudgewicht gebruikt. In het Bataksch heeft men een spreekwijze: „Tihamon saga", (Minangkabaoesch: „Bak manikam sago djantan"), d. i.: „Als het steken naar een saga-pit", om iemand aan te duiden, die niet te pakken of onkwetsbaar is. Een saga-pit (verg. Abrus, No. 3.) is de oplossing van het Maleische raadsel: „Toeroen boekit najek boekit berdjoempa darah satitik", d. i.: „Heuvel af, heuvel op, (overal) ontmoet men een druppel bloed". Saga is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Botjah tjilik klambine abang bedede abang ikete gadoeng", d. i.: „Een kleine jongen met een rood baadje, een roode saroeng en donkerblauwen hoofddoek", want alleen bij den steel zijn de pitjes zwartachtig.

§) Hierbij is, met afwijking van het Jav. Woordenboek, Meyer Ranneft gevolgd, die in Verh. Batav. Gen. Dl. XLVII, blz. 31 saga telik als oplossing geeft van het Jav. raadsel: „Wit kalinden godong asem wohe klenteng", d. i.: „Een boom als kalinden (een soort touw), bladen als die van tamarinde, vruchten als pitten van den randoe". (= Abrus).

43. **Adenosacme longifolia Wall.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Koejating kohoejangan, Alf. Min. Ponos.; Nasik-nasik boekit, Mal. — Heester.

44. **A. Minahassae Koord.*** Karatoesan, Alf. Min. T. B. — Kruid.

45. **Adenosma capitatum Benth.*** Nat. fam. der **Scrophulariaceae.** Koetjing-koetjing, Mal.; Roekoe-roekoe hoetan, Mal. — Kruid.

46. **A. caeruleum R. Br.*** Selasch banjoe, Mal. — Kruid.

47. **Adenostemma fastigiatum D.C.** (= **A. viscosum Forst.***). Verg. No. 49). Nat. fam. der **Compositae.** Djoekoet mandel, Soend. — Kruid.

48. **A. ovatum Miq.*** Djoekoet mandel bodas, Soend. — Kruid. Gebr.: In de inl. geneeskunst.

49. **A. viscosum Forst.*** Loemapoet koelo, Alf. Min. T. B.; Ririt jet, Alf. Min. T. P.; Roempoet pasir, Mal.; Salawei, Alf. Min. T. P.; Semboeng gadjah, Mal. — Kruid.

50. **Adina polycephala Benth.*** var. **aralioides Miq.** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Anggrit (zie 2417), Soend.; Kajoe koempit, Mal. Pal.; Nanjei, Lamp. — Boom. Gebr.: Levert goed timmerhout, dat bij huisbouw gebruikt wordt.

51. **A. rubescens Hemsl.*** Beromhong, Mal.; Merombong §), Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is geelachtig bruin en wel gezocht.
§) Ook Timonius Koenigii Bl.*

52. **Adinandra Brefeldii Koord.*** Nat. fam. der **Ternstroemiaceae.** Noenoek makaoewoe, Alf. Min. Bent.; Werang (zie 2650), Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Hout geschikt voor huisbouw.

53. **A. cyrtopoda Miq. (= A. dumosa Jack.*** (zie No. 54, 55)). Api-api goenoeng, Sum. W. K. — Heester.

54. **A. dumosa Jack.*** Daoen sariboe, Sum. W. K.; Medang api-api, Mal.; Pinangpinang goendiek, Minangk.; Pokok goela, Mal.; Tijoep-tijoep, Mal. — Boom. Gebr.: Levert deugdzaam hout, dat geschikt is voor huisbouw en niet door witte mieren wordt aangetast; op de vruchten azen de vleermuizen.

55. **A. dumosa Jack.*** var. **oblonga Boerl.** Kajoe ranoe, Lamp.; Peloempang abang, Mal. Pal.; Peloempang hitam, Mal.; Ranoe, Lamp. — Boomheester. Gebr.: Levert goed hout.

56. **Aegiceras majus Gaertn.*** Nat. fam. der **Myrsinaceae.** Adjoe dadi-dadi, Boeg. Dadi-dadi §), Boeg., Makas.; Dindehan, Sangi; Gigi gadjah, Mal.; Kajoe dadi-dadi §), Makas.; Manggi-manggi boenga, Mal. Mol.; Oenti djawa, Makas.; Oenti-oenti, Makas.; Oetji-oetji, Boeg.; Tandoe-tandoe, Boeg.; Teroentoem §§), Mal.; Troentoem, O. Jav.; Troentoeng, Jav. — Boomheester („river mangrove"). Gebr.: Het hout dient tot het branden van houtskool en het sap der vruchten moet een geneesmiddel tegen uitslag zijn.
§) Ook Lumnitzera coccinea W. et A.* (zie 2109).
§§) Ook Ardisia sp.

57. **Aeginetia Centronia Miq.*** Nat. fam. der **Orobanchaceae.** Kembang seureuh, Soend. — Kruid. Gebr.: Ontleent zijn naam hieraan, dat het als parasiet groeit op wortels van Piper sp.

58. **Aegle Marmelos Correa.*** Nat. fam. der **Rutaceae.** Bila, Balin., Boeg., Madoer., Makas., Soemba; Bila ghedhang, Madoer.; Bilak, Mal.; Koemoekoih, Atjeh; Madja, Balin., Jav., Mal.; Soend.; Maos, Jav., Kr. D.; Pelang (?), Balin.; Pilang, Balin.; Takoe, Boeg.; Tangkoeloe, Makas. Varieteiten in Jav.: Madja galepoeng; M. gedang; M. loemoet; M. pait. In Madoer.: Bila paek. In Mal.: Madja batoe of M. ingoes. In Makas.: Tangkoeloe djawa; T. lepa; T. soelapa. — Vrij lage boom, de „bael tree". Gebr.: Het hout gezocht voor gevesten van krissen, maar deze boom wordt gewoonlijk om de eetbare vruchten („slijmappels") gespaard; zij hebben een zoeten lijmerigen smaak; het sap dient wel voor brievenlijm; de jonge bladen, met sirih-kalk vermengd, zijn een geneesmiddel voor schurft; zij worden door rhinocerossen gegeten. De schaal der vrucht wordt wel vergeleken met iets, dat zuiver rond is. Verg. Feronia, No. 1428. In Zuid-Celebes was het Makasaarsche „atjera tangkoeloe" (of Boeg.: „madara takoe"), d. i.: (wit) bloed hebben, dat overeenkwam „met het sap van Aegle", voor de vorsten een bewijs, dat zij van goddelijke afkomst waren.

59. **Aërides acuminatissimum Lindl.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Anggrek dijoek, Soend. — Epiphyt.

60. **Aerva sanguinolenta Bl.*** Nat. fam. der **Amarantaceae.** Gondang kasih, Jav.; Kendoeroe, Jav.; Rebha et-raedhan, Madoer. B.; Rebha et-retan, Madoer. S. — Kruid. Gebr.: Een afkooksel wordt bij bloedwateren gegeven.

61. **Aeschynanthus Horsfieldii R. Br.*** Nat. fam. der **Gesneraceae.** Areuj ki-kandel leutik (?), Soend. — Epiphytische heester.

62. **A. longiflora Bl.*** Songgom areuj (?), Soend. — Epiphyt.

63. **A. pulchra Don.*** Mantjiring (?), Soend. — Epiphyt. Gebr.: Als sierplant.

64. **A. purpurascens Hassk.*** Mangandeuh §) mandjel, Soend. — Epiphyt.
§) Ook vele Loranthaceae.

65. **A. radicans Jack.*** Akar beroenoes, Mal.; Akar rambai daoen, Mal.; Simbar boeroeng, Mal.; Simbar kedis, Balin. — Epiphytische halfheester. Gebr.: Bij hoofdpijn de bladen als pap.

66. **A. volubilis Jack.*** Akar sidingin djambi, Sum. W. K. — Epiphytische klimplant.

67. **Aeschynomene indica L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Dinding (zie 1765), O. Jav. — Kruid.

68. **Afzelia bijuga A. Gray.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Adjoe dewatae, Boeg.; Bajang, Makas.; Dowora, Alf. Halm., Tern.; Ipi, Boeg.; Ipil, Alf. Min. Bent., Sas.; Ipin, Sas.; Isele, Alf. Oel., Z. Cer.; Isere, Alf. Oel., Z. Cer.; Kajoe besi (zie 1810), Mal. Men.; Ki tariti, Soend.; Lehase, Sangi; Maroeasei, Alf. Min.; Merbo, Vulg. Mal.; Opili, Alf. Tom.; Tariti, Soend.; Waroeasei, Alf. Min. T. S.; Wesele, Alf. Oel., Z. Cer. Varieteiten in Alf. Halm. en Tern.: Dowora kome-kome, de beste; D. naka, middelsoort; D. papoewa, de slechtste. — Hooge boom. Gebr.: Eene soort ijzerhout. Het wordt door inlanders hoog geschat voor huisbouw, wegens sterkte en duurzaamheid geroemd; versch gekapt is het helder rood, welke kleur echter spoedig in bruinrood overgaat. Als een slavin huwt met iemand van vorstelijke afkomst, zegt men in het Boegineesch: „Nawaloen ni ipi tjenrana", d. i.: „De vorsten der boomen (nl. ipi en tjenrana) hebben haar ingewikkeld".

69. **A. coriacea Bak.*** Merbaoe koening, Mal.; Merbaoe koenjit, Mal.; Merbaoe loengkeh, Atjeh; Merbaoe tandoek, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is hard en moeilijk te bewerken, maar wordt toch gebezigd voor stijlen, planken en inlandsche vaartuigen.

70. **A. palembanica Bak.*** Kide, Enggano; Marbaoe, Lamp., Mal., W. Born.; Merbaoe, Mal.; Merbaoe ajer, Mal.; Merbaoe ijer, Atjeh; Merbaoe poetih, Mal.; Morbo, Bat.; Sesepang, Mal. Pal.; Toeho, Nias. Varieteiten in Midd. Sum.: Merbaoe ipil of ipil §): M. sepang; M. tekoejoeng. — Hooge boom. Gebr.: Palembangsch ijzerhout levert een van de meest gewilde en fraaiste houtsoorten op. Het is sterk, wordt in het gebruik donker van kleur, niet door wtte mieren aangetast;

het dient o. a. tot vervaardiging van kisten ter bewaring van kostbare voorwerpen.

§) Voor het Daj. Z. O. Born. wordt eveneens een deugdzame houtsoort als ipil opgegeven; welke Afzelia, is onzeker.

71 **A. puberula Miq.** Patai rimbo (zie 2765), Minangk.; Patai tjatjang (zie 2536), Minangk. — Boom.

72. **Agalmyla angustifolia Miq.*** Nat. fam. der **Gesneraceae.** Sirieh rimbo, Minangk. — Epiphytische heester.

73. **Aganosma marginata Don.*** Nat fam. der **Apocynaceae.** Sekati lima, Mal. — Klimmende heester. Gebr.: De wortels en bladen in de inl. geneeskunst.

74. **Agave cantula Roxb. (= A. vivipara L.*).** Nat. fam. der **Amaryllidaceae.** Lanas balandha, Madoer. B., P.; Nanas balandha, Madoer. S.; Nanas belanda, Vulg. Mal.; Nanas koesta, Mal.; Nanas sebrang, Vulg. Mal.; Pandang djawa, Makas.; Panreng djawa, Boeg.; Pisang nane laoeï, Minangk. — Kruid, naverwant aan de z.g. 100-jarige aloë („century plant"). Gebr.: De vezels worden verkregen door de bladen met een bamboezen mesje af te schrappen; van deze wordt touw vervaardigd. Deze en andere Agave's worden als vezelplant gekweekt; A. rigida geeft sisal-hennep, A. americana tampico-hennep, A. heteracantha ixtle-vezel.

75. **Agelaea vestita Hook.f.*** Nat. fam. der **Connaraceae.** Akar katjang, Mal.; Akar roesa-roesa, Mal.; Akar telor boedjok, Mal. — Klimmende heester.

76. **A. Wallichii Hook.f.*** Akar katjang djantan, Mol. — Klimmende heester.

77. **Ageratum conyzoides L.*** Nat. fam. der **Compositae.** Anekahwa, Enggano; Babadotan beureum, Soend.; Daoen tombak, Mal.; Dawet, Alf. Min. T. S.; Godong wedoesan, Jav.; Lawet, Alf. Min. T. B., T. L.; Mawoë sopi, Alf. Min. T. L.; Roekoe bembe, Bonth.; Roekoet mawoë sopi, Alf. Min. T. L.; Roekoet weroe, Alf. Min. T. P.; Roempoet sopi, Mal. Men; Siangik, Minangk.; Siangit, Mal.; Sianik, Minangk.; Tempoejak, Balin.; Tombak djantan, Mal.; Wedoesan, Jav. Varieteit in Soend.: Babadotan hedjo. — Kruid. Gebr.: De fijngestampte bladen van dit onkruid worden in water gedaan en dit tegen borstaandoeningen te drinken gegeven; ook dienen deze wel als veevoeder.

78. **Aglaia acida K. et V.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Langsatan, Jav. — Vrij hooge boom.

79. **A. argentea Bl.*** var. **angustata Miq.** Bhangsol, Madoer. — Vrij hooge boom.

80. **A. argentea Bl.*** var. **cordulata C. Dec.** Doerenan, Jav.; Machlasat, Alf. Min. Tonsaw.; Madansot, Alf. Min. T. S.; Mahalansa, Alf. Min. Bent.; Mahalansot, Alf. Min. T. B.; Mahalasot, Alf. Min. T. B.; Malansot, Alf. Min. T. P.; Malasot §), Alf. Min. T. L.; Selang, Jav.; — Vrij hooge boom. Gebr.: Het hout heet grof, en weinig duurzaam; wordt dus zelden gebruikt.

§) De Alf. Min.-namen gelden voor meerdere Aglaiasoorten (zie ook 99, 213 en 2960).

81. **A. argentea Bl.*** var. **multijuga K. et V.** Bhangsol, Madoer.; Doerenan, Jav.; Mahalansa mahamoe, Alf. Min. Bent.; Malasot sela, Alf. Min. T. L.; Wole sela, Alf. Min. T. L., T. P. — Boom. Gebr.: Hout wordt voor huisbouw gebezigd.

82. **A. argentea Bl.*** var. **splendens K. et V.** Tanglar goenoeng, Soend. — Boom.

83. **A. aspera T. et B.*** Tanglar peutjang, Soend. — Vrij hooge boom.

84. **A. barbatula K. et V.*** Siloewar, Soend. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het hout zou sterk en duurzaam zijn; wordt weinig gebezigd, omdat de boom zelden voorkomt.

85. **A. canariifolia Koord.*** Pisek tana, Alf. Min T. B. — Boom. Gebr.: Hout bruikbaar voor huisbouw.

86. **A. cauliflora Koord.*** Sapoetan, Alf. Min. T. B., T. L.; Sopoetan, Alf. Min. T. P. — Boom.

87. **A. dysoxylifolia Koord.*** Wole §), Alf. Min. T.L., T.P., T.S.; Wole mea, Alf. Min. T.L. — Boom.

§) Ook Gironniera parvifolia Planch.* (zie 1634).

88. **A. edulis A. Gray.*** Mamoeara disik, Alf. Min. Tonsaw. — Boom. Gebr.: Hout bij huisbouw; vruchten eetbaar.

89. **A. elaeagnoidea Benth.*** Pantjal kidang (zie 97), Jav.; Patjar goenoeng, Jav. — Lage boom. Gebr.: Het hout dient tot vervaardiging van padie-stampers; de bloemen zijn wegens haar geur gezocht.

90. **A. Eusideroxylon K. et V.*** Langsat loetoeng §), Balin., Jav.; Lotong, Madoer.; Sat lotong, Madoer. Varieteit in Madoer.: Lotong pote of S. l. pote. — Zware boom, woudreus. Gebr.: Eene soort ijzerhout. Het is gezocht voor huis- en bruggenbouw; vooral voor balken, als het op sterkte en duurzaamheid aankomt. Van alle Aglaia-soorten moet deze het deugdzaamste hout opleveren; is voor Oost-Java, wat rasamala in West-Java is.

§) Ook Aglaia heptandra K. et V.*

91. **A. Forstenii Miq.*** Mahawoë lansoena (zie 1188), Alf. Min. T. B.; Pisek rintek, Alf. Min. T. L.; Wole rintek §), Alf. Min. T. L., T. P. — Boom. Gebr.: Hout bij huisbouw.

§) Dezelfder Alf. Min.-namen gelden ook voor Aglaia unifoliolata Koord.*

92. **A. glabriflora Hiern.*** Pasak berasberas, Mal.; Pasak merah, Mal. — Boom. Gebr.: Levert goed timmerhout.

93. **A. Griffithii Kurz.*** Pisek sela, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Hout bij huisbouw.

94. **A. javanica K. et V.*** Mawowis rintek, Alf. Min. T. L. — Boom.

95. *a.* **A. Menadonensis Koord.*** *b.* **A. Minahassae Koord.*** Pisek, Alf. Min. — Boomen. Gebr.: Het hout van *b.* is voor bruggen en huisbouw gezocht.

96. **A. odorata Lour.*** Bhangtjar tjena, Madoer.; Boenga patjara tjina, Makas.; Boenga tjoelang, Makas., Mal. Mol.; Boengong kertas, Atjeh; Kampantja tjina, Biman; Kembang tjoelan, Mal. Batav.; Kertas, Atjeh; Kemoening tjina, Vulg. Mal.; Kijoelan, Sas.; Pautjar tjina, Sas.; Patjar prentil, Jav.; Patjar tjina, Balin., Mal. Batav.; Patjar tjena, Madoer.; Patjar tjoelam, Jav.; Patjar tjoelan, Soend.; Tjaoelan, Mal.; Tjar tjena, Madoer.; Tjoelan, Soend.; Tjoelang, Boeg., Makas., Mal. Men.; Tjolan, Mal. Varieteiten in Soend.: Patjar tjoelan beureum; P. tj. bodas of tj. bodas of tj. beureum. — Boomheester. Gebr.: Is in N.-Ind. nit China ingevoerd en als sierplant in tuinen vrij algemeen. De kleine welriekende bloemen, in China als thee-parfum ge-

bruikt, zijn gezocht om in het haar gedragen en tusschen kleederen gelegd te worden. Een afkooksel der bladen wordt inwendig bij venerische ziekten aangewend.

97. **A. odoratissima Bl. (= A. Diepenhorstii Miq.*)** Ki bewok peutjang, Soend.; Pantjal kidang (zie 89), Jav.; Pi kopijan, Madoer. — Zeer lage boom. Gebr.: De bloemen als welriekend gezocht.

98. **A. palembanica Miq.*** Kajoe oedang-oedang (?), Mal. Pal.; Oedang-oedang §), Mal. Pal. — Boom.
§) Ook Psychotria robusta Bl.* (zie 2873).

99. **A. palembanica Miq.*** var. **borneënsis Miq.** Malasot (zie 80 en 2960), Alf. Min. T. L.; Wole poeti, Alf. Min. T. L.; — Boom. Gebr.: Hout geschikt voor planken en balken.

100. **A. rufa Miq.*** Kesek-kesek, Alf. Min. Bent. — Boom. Gebr.: Hout bij huisbouw.

101. **Aglaonema angustifolium N.E.Br.*** Nat. fam. der **Araceae.** Loempoej, Soend. — Kruid. Gebr.: De bladen worden wel gebezigd om tabak in te wikkelen, en ook als geneesmiddel.

102. **A. commutatum Schott. (= Scindapsus Cuscuaria Presl.*).** Mata bisoel, Mal. — Kruid; verg. volgend nummer.

103. **A. Cuscuaria Miq. (= Scindapsus Cuscuaria Presl.*).** Sambloeng (zie 3076), Balin.; Tali koesoe, Mal. Amb.; Walet makel, Alf. Z. Cer. — Windend kruid. Gebr.: De Amboensche namen zijn hieraan ontleend, dat de bloemen en vruchten door de huidelratten gegeten worden.

104. **A. marantifolium Bl.*** Antaladan, Bat.; Birah ajer, Mal.; Keladi ajer, Vulg. Mal.; Tales aeng, Madoer. — Kruid; verg. 106.

105. **A. minus Hook.f.*** Boewah mata oedang, Mal.; Djedjoewang hoetan, Mal.; Djoewang-djoewang hoetan, Mal.; Lendjoewang hoetan, Mal.; Mata oedang, Mal.; Selimpat ajer, Mal.; Sendjoewang hoetan §), Mal. — Kruid.
§) Ook Apostasia nuda Br.* (zie 282).

106. **A. oblongifolium Kunth. (= A. marantifolium Bl.*).** Daoen lidah gadjah, Mal.; Lidah gadjah, Mal. — Kruid.

107. **A. simplex Bl.*** Kiraj, Alf. Min. Tonsaw.; Loempoej, Soend. — Kruid.

108. **A. Treubii Engl.*** Bete oetan, Mal. Men.; Doajoe, Alf. Min. T. L.; Koentasa, Alf. Min. Bant.; Kolai in taloen, Alf. Min. T. L.; Tawa im bolai, Alf. Min. T. P.; Tojang, Alf. Min. Bent., Tonsaw. — Kruid.

109. **Agrimonia javanica Jungh. (= A. Blumei Don.*).** Nat. fam. der **Rosaceae.** Godong widadari, Jav.; Poeloetan idjoe §), Jav. — Kruid, eene soort „agrimonie".
§) Ook Urena.

110. **Agrostistachys longifolia Benth.*** var. **Malayana Hook.f.** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Djoeloeng-djoeloeng, Mal. — Heester. Gebr.: De bladen worden wel gebruikt als dakbedekking en om iets in te wikkelen.

111. **Agrostophyllum glumaceum Hook. f.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Boenga sakat, Mal.; Sahat-sahat, Bat.; Sakat, Mal.; Sakek, Minangk.; Saoeme, Alf. Min. T. P. — Epiphyt. Gebr.: Volgens het bijgeloof zijn sakat-soorten de verblijfplaats van geesten.

112. **Agyneia bacciformis Juss.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Sasah lemboet, Soend. — Heester.

113. **Ailanthus malabarica D.C.*** var. **mollis K. et V.** Nat. fam. der **Simarubaceae.** §) Kajoe raden, Jav. — Boom.
§) Wellicht identiek met 115.

114. **A. moluccana D.C.*** Ai lanit, Alf. Z. Cer.; Ail laniol, Alf. N. Laoet; Ail lanitol, Alf. Sap.; Hoeïs, Alf. Min. Bent.; Kajoe roeris, Alf. Min. T. L.; Poen hoeïs, Alf. Min. Bent.; Pohon langit, Mal. Amb.; Roeris, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout is bij huisbouw in gebruik.

115. **A. moluccana D.C.*** var. **mollis K. et V.** Balangitan §), Alf. Min. T. L.; Rangka, Alf. Min. T. P.; Sapang, Alf. Min. Tonsaw. — Boom. Gebr.: Als voren.
§) Ook Tetrameles nudiflora R. Br.* (zie 3325).

116. **Alangium celebicum Koord.*** Nat. fam. der **Cornaceae.** Mojongkopi, Alf. Min. Ponos. — Boom.

117. **Albizzia Lebbek Benth.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Ki toke §), Soend.; Tekik, Jav. — Boom. Gebr.: Van het fijne en harde hout („O. Ind. notenhout", „bois noir") worden krisscheeden gemaakt, het sap der takken dient wel om de tanden zwart te kleuren.
§) Ook A. tomentella Miq.*

118. **A. lebekkoides Benth. (= A. odoratissima Benth.*).** Bhoengkana ereng, Madoer.; Ereng, Madoer.; Kedinding, Jav.; Kedingding, Jav.; Reng, Madoer.; Tarisi, Soend. — Hooge boom.

119. **A. littoralis T. et B.*** Kelo in tasitj, Alf. Min. T.P.; Kelor laoet (zie 2345), Mal. Amb.; Kelor pante, Mal. Men. — Boom.

120. **A. Minahassae Koord.*** Bowoi, Alf. Min. Ponos.; Kajoe roja (zie 698), Alf. Min. T.L.; Rajango, Alf. Min. Bent.; Roja, Alf. Min. T. L. Tereng koese, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Levert vrij goed bouw- en timmerhout, dat vooral voor planken wordt gezocht, omdat het gemakkelijk te bewerken is.

121. **A. moluccana Miq.*** Djeungdjing laoet, Soend.; Pohon sikat, Banda; Sengon landi, Jav. Kr.; Sengon laoet, Jav.; Sengon londa, Jav. Ng.; Sengon sabrang, Jav. — Hooge boom. Gebr.: Is uit de Molukken op Java ingevoerd en als snelgroeiende schaduwboom in koffietuinen geplant; heeft bij wind weerstandsvermogen.

122. **A. montana Benth.*** Bilalang, Makas.; Bilalang bajawo, Makas.; Haroeman §), Soend.; Kemlandingan §§), Jav.; Kemlandingan goenoeng, Jav.; Ki haroeman, Soend.; Kolontara, Jav.; Poeloengan, Jav.; Solontara, Jav.; Wilalang, Boeg.; Wilalang telo, Boeg. Varieteit in Jav.: Osit. — Kleine boom. Gebr.: De jonge peulen worden wel als groente gegeten; het hout is veel als brandhout in gebruik.
§) Ook Pithecolobium montanum Benth.* (zie 2764).
§§) Ook Leucaena glauca Benth.* (zie 2027), die uit Amerika is ingevoerd en in vele streken van Java gekweekt wordt.

123. **A. procera Benth.*** Bangkal, Madoer.; Beroe, Madoer.; Bilalang basi, Makas.; Ki hijang, Soend.; Wangkal, Balin., Jav.; Weroe §),

Balin., Jav.; Wilalampesi, Boeg.; Wilalang pesi, Boeg. — Hooge boom. Gebr.: Levert een timmerhout, dat voor meubels, landbouwgereedschap en bij huisbouw gezocht is. De schors is in het zuiden der Preanger, met andere middelen gemengd, als visschvergift in gebruik, en wordt in Midden-Java met wat zout wel als geneesmiddel voor buffels aangewend.

§) Toch schijnen de Javanen onderscheid te maken tusschen wangkal en weroe.

124. **A. rufa Benth.*** Tarisi areuj, Soend. — Klimmende heester.

125. **A. saponaria Bl.*** Fofaoe, Alf. N. O. Halm., Mal. Mol., Teru.; Hajoe pangir, Bat.; Isoe, Biman.; Kadjamas, Daj. Samp.; Kasei, Daj. Kat.; Langer, Balin., Sas.; Langi, Boeg.; Langir, Vulg. Mal.; Langiri, Makas.; Pangir, Bat.; Pipewi, Alf. N. O. Halm. K. — Boom. Gebr.: De bast wordt in water geweekt en vervolgens fijn geklopt, waarna die een wit schuim geeft, dat bij wijze van zeep gebruikt wordt, o.a. tot reiniging van krisheften en tot zuivering van het hoofdhaar. Van daar dat andere middelen, die tot ditzelfde doel dienen, in de spreektaal wel met hetzelfde woord langir (of verwanten) worden aangeduid.

126. **A. splendens Miq.*** Benatan, Lamp. — Boom. Gebr.: Hout duurzaam en voor huis- en scheepsbouw gebezigd; vooral worden er planken van gezaagd.

127. **A. stipulata Boiv.*** Djeungdjing, Soend.; Djeungdjing soenda, Soend.; Senggboeng, Madoer.; Sengon, Jav.; Sengon djawa, Jav.; Singon, Jav.; Singon djawa, Jav. — Hooge boom. Gebr.: Het hout wordt dikwerf voor prauwen en huisbouw gebruikt; de bast als visschbedwelmend middel aangewend. Als schaduwboom in koffietuinen aanbevolen.

128. **A. tomentella Miq.*** Kamboel, Alf. Min. Bent.; Ki-toke (zie 117), Soend.; Loebi (zie 2760), Alf. Min. T. P.; Tekik, Jav. — Boom.

129. **A. tomentella Miq.*** var. **Salajeriana Miq.** Loebi in dekat, Alf. Min. T. P. — Boom.

130. **A. sp.** Ai malaha, Alf. Z. Cer.; Kajoe tikoes, Mal. Amb. — Boom.

131. **Alchemilla villosa Jungh.*** Nat. fam. der **Rosaceae.** Oetik apoe, O. Java. — Kruid, eene soort „leeuwenklauw".

132. **Alchornea rugosa Muell. Arg.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Karanakang, Alf. Min. Tonsaw.; Ki bewok, Soend. — Boom.

133. **A. Zollingeri Hassk. (= A. villosa Muell.*).** Rami boekit, Mal.; Rami hoetan, Mal. — Heester. Gebr.: Men verkrijgt er vezelstof van, als touw gebezigd.

134. **Alectryon ferrugineum Radlk.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Woesel rintek, Alf. Min. T. P. — Boom.

135. **Aleurites triloba Forst.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Amiroe, Alf. W. Cer., Z. Cer.; Ampiri, Boeg.; Bajaoe, Alf. Min. Bant.; Boewah kareh, Minangk.; Boewah keras, Mal.; Boewah tondeh, Minangk.; Boh kereh, Atjeh; Derekan, Balin. Kr., Jav. Kr.; Eta-eta, Alf. N. Laoet, Sap.; Gambiri, Bat.; Haget, Alf. Boer.; Hagi, Alf. Boer.; Hambiri, Bat.; Hiamiroe, Alf. Z. Cer.; Hiawakan, Alf. Z. Cer.; Kaleli, Biman.; Kamere, Madoer.; Kameri, Balin.; Kamie, Solor; Kaminting, Vele Talen.; Kamiri, Alf. Asil., Hila, Mal. Mol.; Kamiroe, Alf. W. Cer., Z. Cer.; Kawiloe, Soemba; Kemeleng, Midd. Sum.; Kemili, Koeboe; Kemiling, Koeboe, Lamp.; Keminting, Vele Talen.; Kemiri, Jav. Ng., Mal. Batav.; Koembek, Mal.; Komere, Madoer.; Lana (zie 1941), Alf. Min. Tonsaw.; Lekong, Sas.; Lepati, Alf. Tom.; Mere, Madoer. B.; Midoe, Alf. W. Cer., Z. Cer.; Miri, Jav. Ng., Soembawa; Mirie, Kisar; Miroe, Alf. W. Cer., Z. Cer.; Moentjang, Soend.; Oemiri, Gorom; Oiwakane, Alf. Har.; Peleng. Boeg.; Peridja, Koetei; Pidekan, Jav. Kr.; Pokok boewah keras, Mal.; Saketa, Alf. Halm., Teru.; Sapili, Alf. Tom.; Sapiri, Makas.; Tanaon, Bat. Mand.; Teno, Tim.; Tingkih, Balin.; Tondeh, Minangk.; Wajaoe, Alf. Min. Bent.; Wijaoe, Alf. Min. T. B., T. L., T. B., T. S. Varieteiten in Madoer.: K. lalakek; K. parta; T. tolang; In Mal. Men.: Kamiri besar; K. ketjil; In Alf. Min. T. L., T. P.: Wijaoe sela; W. im bene. — Boom, de kemiri-boom. Gebr.: Bij allerlei kinderspelen zijn de noten („candle nut", „bankul nut") in gebruik; zij dienen ook bij de rijsttafel. Van belang is de hieruit bereide olie. In Zuid-Celebes en op de Ambonsche eilanden stampt men de noten fijn en kneedt het deeg, vermengd met wat kapas of kapok, rondom dunne reepen bamboe, die aldus bij wijze van kaarsjes worden gebrand. De na verbranding fijngewreven noot dient aldaar ook om de plekken, waar wenkbrauw- of voorhoofdhaartjes uitgetrokken zijn, zwart te maken; de zwakke sekse meent, dat dit tot verhooging van haar schoonheid strekt. Op Bali wrijft men hiermede de beschreven lontar-bladen in om de letters beter te doen uitkomen. In de Bataklanden worden de noten fijn gestampt en met houtskool gebrand, om dan bij hardlijvigheid in den vorm van een kruis rondom den navel te worden gesmeerd; in de Minahasa worden ze bij buikpijn gekookt in rijstepap, die men den zieke laat gebruiken, en de asch van verbrande noten op spleten in het eelt aan den voetzool gelegd. Het sap der schors met kokosmelk gemengd is als middel tegen spruw in gebruik. Het hout is grof; men snijdt er topeng- en wajangmaskers van. Van iemand, die een nutteloze handeling verricht, zegt de Javaan: „Anggepoek kemiri kopong", d. i.: „Hij slaat een vooze kemiri-vrucht stuk"; en van iemand, die twist over een doelloos iets: „Ngreboet kemiri kopong", d. i.: „Vechten om een vooze kemiri-noot". In het Soendaasch zegt men: „Moentjang laboeh ka poehoe", d. i.: „Een moentjangvrucht valt bij den voet (van den boom)", in den zin van ons: „De appel valt niet ver van den stam", terwijl uitstekende enkels in die taal „moemoentjangan" heeten. Voor „luchtkasteelen bouwen" of „naar iets onbereikbaars verlangen" heet het in het Madoereesch: „Tjatjeng ngalodoek komere", d. i.: „Een worm kruipt in een kemiri-noot". De Makasaarsche uitdrukking: „Tonasana sapirinja", (Boeg.: „Toncna pelenge"), d. i.: „Het hart van het sapiri-hout" wordt gebezigd voor iets, dat onmogelijk is, daar dit hout van binnen bros is; ook zegt men in die taal: „Kama ki toe tinro rijawang sapiri" (en in het Boeg.: „Pada kito matinro ri letje peleng"), d. i.: „Wij zijn als menschen, die op sapirischillen liggen" of, daar deze schillen sterke jeuking veroorzaken, „Wij zijn zeer onrustig en bekommerd". Een grijswit gespikkelde haan wordt in 't Balineesch aangeduid als idjo kameri of boeloe tingkih en in diezelfde taal zegt men van een langen man met een kleine vrouw: „Boeka semal mongpong tingkih", d. i.: „Als een eekhoren een gat maakt in een tingkih-noot", daar hij steeds in bukkende houding zijn vrouw moet helpen. De vrucht van Aleurites is de oplossing van het Bataksche raadsel: „Parijoek ni ompoenta indahan na bontar di bagasan", d. i.: „Een pot van den opperheer, met witte rijst er in".

136. **Allacophania rugosa Boerl. (= Hedyotis rugosa Korth.*).** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Widjenan, Jav. — Halfheester.

137. **Allamanda cathartica L.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Lame areuj, Soend. — Klimmende heester. Gebr.: Hier en daar in tuinen gekweekt; uit W. Indie overgebracht.

138. **Allium sp. div.** Nat. fam. der **Liliaceae.** Algem. benam. Bahang, Saleyer.; Baoewang, Daj. Kat., Samp.; Bawa, Alf. N. O. Halm., Nias.; Bawang, Daj. Z. O. Born., Jav., Lamp., Mal., Soend.; Bhabang, Madoer.; Dansoena, Alf. Min. T. S.; Dasoen, Minangk.; Djangkol, Lamp.; Djasoe, Balin.; Djasoen, Balin.; Hoena, Sika.; Jantoena, Bol. Mong.; Kalpeo, Tim.; Kosai, Alf. Boer.; Lahoena, Sawoe.; Laisona, Rotin., Wetar.; Langsoena, Sas.; Lansoena, Alf. Min. Bent., Ponos., T. B., T. P.; Lasoë, Leti.; Lasoen, Lamp. Ab.; Lasoena, Alf. Min. T. B., T. L. Tonsaw., Bat., Boeg., Makas.; Pin, Alf. Tom., Goront.; 'Ntjoena, Biman.; Ransoena, Alf. Min. Bant.; Sibola, Mal. Tim.; Soenga, Lio.; Somoe, Endeh, Lio, Sika. — Kruiden, soorten van „look". Gebr.: Uien zijn bij de spijsbereiding onmisbaar, en worden ook in de geneeskunst veelvuldig aangewend. Van iemand, die veel praats heeft en over alles meespreekt, zegt men in het Soendaasch: „Ngembang bawang", d. i.: „(Zijn) als de bloem van een ui"; terwijl men iemand, die ganw kwaad wordt en bits antwoordt, aanduidt met: „Ngagentah bawang", d. i.: „(Zijn) als het sap van een ui", dat scherp is. Ook is „een ui" de oplossing van het Soendasche raadsel: „Boedak leutik boeloewan birit", d. i.: „Een klein kind met een behaard zitorgaan". „Poepoek bawang", d. i.: „Met uien besmeerd" is een uitdrukking door Javanen gebezigd van personen die niet in tel zijn of als kinderen beschouwd worden, omdat men dit deze dikwerf doet; en met „makan bawang" of „membawang" bedoelt de Maleier: „Zijn toorn verkroppen of zich als het ware opvreten van kwaadheid". Nog heeft men in het Maleisch een spreekwijze: „Roesak bawang di timpa djambak", d.i.: „De uien bederven, gedrukt door haar schubben", met de beteekenis van ongelukkig worden door zijn eigen verwanten of vrienden. Iets dat zeer dun is omschrijft de Minangkabaoeer als: „Bak koelik dasoen", d. i.: „Als een nienschil".

139. **A. ascalonicum L.*** Barambang sirah §), Minangk.; Bawa da sosawala, Alf. N. O. Halm.; Bawang, Bat.; Bawang abang, Jav.; Bawang beureum, Soend.; Bawang handak, Lamp.; Bawang merah, Mal.; Bawang mirah, Atjeh.; Bhabang mera, Madoer.; Brambang abang, Jav.; Dansoena roendang, Alf. Min. T. S.; Dasoen merah, Minangk.; Djasoe bang, Balin.; Djasoen mirah, Balin.; Jantoena mopoera, Bal. Mong.; Kalpeo me, Tim.; Kosai miha, Alf. Boer.; Lansoena mahamoe, Alf. Min. Bent.; Lansoena raindang Alf. Min. T. P.; Lansoena rangdang, Alf. Min. T. B.; Lasoena edja, Makas.; Lasoena ma tjela, Boeg.; Lasoena mea, Alf. Min. T. L.; Ransoena mahendeng, Alf. Min. Bant. In het Maleisch nog een varieteit als bawang merah poetih of b. timor. „Sjalot". Gebr.: Als boven. Voor verkeerd verstaan of begrijpen heeft men in het Ambonsch-Maleisch eene uitdrukking: „Stori bawang merah mengarti bawang poetih", d. i.: „Spreken over roode uien en witte verstaan".
§) Zie A. sativum L.*, No. 142.

140. **A. Cepa L.*** Bawang tjina §), Mal.; Bhabang tjena, Madoer.; Dansoena kapoe, Alf. Min. T. S.; Dansoena pasoekad, Alf. Min. T. S.; Kalpeo moeti, Tim.; Lansoena kaloetai, Alf. Min. T. P.; Lansoena sina, Alf. Min. Bent.; Lansoena wawoöe, Alf. Min. T. B.; Lasoena kaloetai, Alf. Min. T. L. — „Ui". Gebr.: Als boven.
§) Ook A. sativum L.*

141. **A. Porrum L.*** §) Bawa are, Alf. N. O. Halm.; Bawang ganda, Soend.; Bawang ketjil, Vulg. Mal.; Bawang ontjang, Jav.; Bawang pandjang, Soend.; Bawang prei, Vulg. Mal.; Bawang roempoet, Vulg. Mal.; Bawang semprong, Jav.; Bawang sere, Atjeh; Bawang taranate, Mal. Men.; Bhabang pote balandha, Madoer.; Dansoena paloe, Alf. Min. T. S.; Dasoen toengga, Minangk.; Djasoen pinge, Balin.; Haronda, Bat.; Kasoena, Balin.; Kesoena, Balin.; Lansoena menooe-noöe, Alf. Min. T. B.; Lansoena ne inggris, Alf. Min. T. P.; Lasoena haronda, Bat.; Lasoena ne inggris, Alf. Min. T. L. — „Prei". Gebr.: Als boven.
§) Zie A. uliginosum, No. 143.

142. **A. sativum L.*** Barambang §), Minangk.; Bawang basihong, Daj. Z. O. Born.; Bawang bodas, Soend.; Bawang poetih, Jav., Mal.; Bhabang pote, Madoer.; Bawang soeloeh, Lamp.; Bjangbang, Jav. Teg.; Brambang, Jav.; Dansoena poeti, Alf. Min. T. S.; Dasoen poetieh, Minangk.; Djangkol soeloeh, Lamp.; Djasoe poetih, Balin.; Djasoen poetih, Balin.; Jantoena mopoesi, Bol. Mong.; Kalpeo foleoe, Tim.; Kosai boti, Alf. Boer.; Lansoena koelo, Alf. Min. T. B., T. P.; Lansoena mawoero, Alf. Min. Bent.; Lansoena mopoeti, Alf. Min. Ponos.; Lasoena boedo, Alf. Min. Tonsaw.; Lasoena kebo, Makas.; Lasoena poete, Boeg.; Lasoena poeti, Alf. Min. T. L.; Ransoena mahida, Alf. Min. Bant. — „Knoflook". Gebr.: Als boven. Een middel om den schadelijken invloed van booze geesten te weren; worden daarom kleinen kinderen wel aan handen en voeten gebonden en ze o. a. bij stuipen er mede ingewreven. Denkelijk om dezelfde reden worden alle soorten van uien verondersteld tegen mogelijke ziekten te behoeden, en zij derhalve herhaaldelijk bij andere geneesmiddelen gevoegd.
§) Deze Minangk.-naam is wellicht van Javanen overgenomen; als plantennaam wordt barambang in dat dialect gegeven aan een geheel andere plant, Sonneratia acida L.f.* (zie 3188).

143. **A. uliginosum Don. (= A. odorum L.*)** Bawang koetjaj, Soend.; Boetjaj, Madoer. P., S.; Dansoena kajoe, Alf. Min. T. S.; Ganda, Alf. Min. Bant.; Ghoetjaj, Madoer. B.; Ketjai, Jav.; Koetija, Boeg.; Koetjae §), Jav., Makas., Mal.; Koetjaj, Madoer., B., Soend.; Landa, Alf. Min. T. P.; Lansoena landa, Alf. Min. T. P.; Lansoena rintek, Alf. Min. T. B.; Lasoena kolano, Alf. Min. Tonsaw.; Lasoena pasaoetan, Alf. Min. T. L.; Tjai, Jav. — „Renklook". Gebr.: De bladen worden fijn gestampt en in- en uitwendig bij kleine kinderen tegen stuipen aangewend, in het laatste geval met azijn vermengd.
§) Ook Allium Porrum L.*

144. **Allomorphia exigua Bl.*** Nat fam. der **Melastomaceae.** Sendoedoek gadjah, Mal.; Sendoedoek boetan, Mal.; Tengkok bijawak §), Mal. — Heester.
§) Ook Fagraea morindaefolia Bl.*, No. 1426.

145. **A. Griffithii Hook.f.*** Toetoep boemi rimba, Mal. — Kruid.

146. **Allophylus celebicus Bl.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Salintjawoeng i lawanan, Alf. Min. T. P.; Walo §), Alf. Min. T. L. — Heester.
§) De namen voor Allophylus gelden veel voor Schmidelia sp.

147. **A. Cobbe Bl.*** Terentang boekit, Mal. — Heester.

148. **Alocasia celebica Engl.*** Nat. fam. der **Araceae.** Kalongang, Sangi; Kolongan, Alf. Min. — Kruid.

149. **A. denudata Engl.*** Keladi rimaoe. Mal. — Kruid.

150. **A. longiloba Miq.*** Keladi oelar, Mal. — Kruid.

151. **A. macrorhiza Schott.*** Ababa, Enggano; Biha, Mal. Bandj., Sangi, Soend.; Bijah, Balin.; Bijo, Nias.; Bira, Bat., Gorom, Madoer., Makas., Mal. Amb.; Birah, Bat. Dair., Mal., Minangk.; Hila, Alf. Amb., Oel.; Karejo, Soend.; Kiha, Alf. Halm., Mal. Men., Tern.; Kolongan, Alf. Min. (zie 148); Lawira, Boeg.; Mae, Mal. Tim.; Pi, N. Guin. 4 R.; Poesoe, Alf. N. O. Halm.; Sente, Balin., Jav., Mal. Batav.; Sente, Soend.; Widele, Alf. N. W. Halm.; Wija, Biman. Varieteiten in Jav.: Sente idjo; S. ireng; S. poetih. In Makas.: Bira kebo; B. leleng. In Mal.: Birah hitam; B. merah; B. poetih. In Soend.: Sente hodas; S. hedjo; S. hideung. In Bat.: Bira sipapan; B. sipocloet. In Boeg.: Lawira malotong; L. mapoete. In Tern.: Kiha boelai; K. leana; K. modjioe. — Kruid. Gebr.: De onderaardsche knol („taro") wordt na uitwassching en koking gegeten; de schil ervan in warm water gedaan en dat bij buikziekten te drinken gegeven. In Zuid-Celebes en op Bali wordt in de bladen wel garen gewikkeld, met het doel aan de kleuren meer vastheid te geven. In het Minangkabaoesch heeft men eenige spreekwijzen als: „Bak birah di tapi lasoeëng", d. i.: „Als de birah in de nabijheid van het rijstblok", met de beteekenis van: „spoedig, welig opgegroeid"; „Bak birah tak baoerek", d. i.: „Als de birah zonder wortels", voor „lusteloos, hangerig"; en „Bak birah djo kaladi", „Als de birak en kaladi" voor „iets, dat op hetzelfde neerkomt". In het Sangireesch heeft men een raadsel: „Maten kararoöe, ake soe woengkele", d. i.: „Het sterft haast van dorst en heeft water in zijn lies", waarvan de bladsteel van biha de oplossing is: daar deze met het aansluitende deel van het blad een soort koker vormt, waarin gewoonlijk water staat, dat door den steel niet kan opgenomen worden.

152. **Aloë ferox Mill.*** Nat. fam. der **Liliaceae.** Adjoe kewawo, Endeh; Bak radja pennawa, Atjeh; Elak-elak, Sas.; Ilat baja, Jav.; Ilat-ilat, O. Jav.; Kajoe saoedang, Alf. Min. T. S.; Kalijombo, Balin.; Lajombo, Balin.; Lidah boewaja, Mal.; Lidah boewajo, Minangk.; Lila boewadja, Boeg., Makas. — Heester. Gebr.: Dient wel tot omheining. Het sap der bladen is inwendig een middel tegen waterzucht, wormen, en daarmede wordt ook het hoofd bevochtigd ter afkoeling. In een der op Java in omloop zijnde wajang-verhalen wordt medegedeeld, dat de ilat baja zou ontstaan zijn uit den op het land geworpen krokodillentong, die Baladewa in een strijd met den vorst der krokodillen dezen uit den muil rukte.

153. **A. vulgaris Lam. (= A. vera L.*).** Danas (Nanas?) sabrang, Soend.; Djadam §), Madoer., Mal., Jav.; Djadem, Jav.; Ganas (Nanas?) sabrang, Soend.; Kanas (Nanas?) sabrang, Soend. — Kruid, de echte aloe-plant.

§) Eigenlijk is dit de naam van de daaruit verkregen „aloe", die in de geneeskunde gebruikt wordt; maar de plant heet evenzoo.

154. **Alphonsea Teysmannii Boerl.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Doerijan oetan, Mal.; Kenanga pantei (zie 2293), Mal. W. Born.; Pamelesijan sela (zie 2799 en 2323), Alf. Min. T. L. — Boom.

155. **Alpinia alba Rosc.*** Nat. fam. der **Scitamineae.** Sapota, Bonth; Toeïs in taloen, Alf. Min. T. P. — Kruid.

156. **A. Blumei D. Dietz. (= A. javanica Bl.*).** Djeuntir badak, Soend. — Kruid.

157. **A. cannaefolium Ridl.*** Poewar minjak, Mal. — Kruid. Gebr.: Een afkooksel der bladen en wortels wordt bij koorts toegediend.

158. **A. conchigera Griff.*** Lengkoewas ranting, Mal. — Kruid.

159. **A. Galanga Willd.*** Bagalai, Mentawei; Galejasa, Alf. N. O. Halm., Tern.; Halas, Bat.; Halawas, Bat.; Isen, Balin.; Kenono, Enggano; Koeëh, Atjeh; Laäwase, Alf. Oel., Z. Cer.; Ladja, Balin., Makas., Soend.; Lahwas, Balin.; Lakoeë, Nias.; Lakoewase, Alf. Z. Cer.; Lakwase, Alf. W. Cer.; Langkoeeuëh, Atjeh; Langkoewas, Daj. Z. O. Born., Mal. Mol., Rotin.; Langkoewasa, Makas.; Langkoeweh, Minangk.; Langkowase, Alf. Boer.; Laoekase, Alf. Z. Cer.; Laos, Jav., Madoer., Sas.; Latawase, Alf. N. Laoet; Lawas, Lamp.; Lengkoewas, Mal.; Lidjak, Lamp.; Likoe, Boeg.; Lingkewas, Mal. Batav.; Lingkoewas, Alf. Min.; Lintjoewas, Alf. Min. T. P.; Loengkoewas, Bat. Dair.; Ringkoewas, Alf. Min. Bant. Varieteiten in Balin.: Isen kapoer of L. kapoer. In Makas.: Ladja edja; L. kebo. In Soend.: Ladja beureum; L. bodas. In Jav.: Laos abang; L. poetih. In Madoer.: Laos mera; L. pote. In Boeg.: Likoe mapoete; L. matjela. §) In Mal. Batav.: Lingkewas merah; L. poetih. — Kruid, „galanga" of „galgant". Gebr.: De witte varieteit dient meer bij de spijsbereiding, de roode als geneesmiddel, en dan zoowel de wortelstok (rhiz. galangae) als de zaden; de laatsten wendt men aan bij buikaandoeningen en uitwendig bij kwaadaardigen huiduitslag van dieren; een afkooksel van den wortelstok bij miskraam. De jonge loten worden in heete asch gepoft en het uitvloeiende sap bij oorpijn in het aangedane oor gedruppeld. De geneeskundige benaming van den wortelstok is in het Balineesch Kalawasan Van iemand, die zich brutaal tusschen zijn meerderen plaatst, zegt men in het Balineesch: „Boeka dakin isene"; d. i. „Als vuil van de isen"; daarop doelende, dat de modder ook tusschen de op een vinger gelijkende deelen van de isen zit. In het Maleisch der Molukken is de vrucht van Alpinia de oplossing van dit raadsel: „Rond popo-locloe, berboeloe-boeloe, kaloe tikam berdarah", d.i.: „Het is rond en harig, steekt men er in, dan komt er bloed uit".

§) Deze varieteiten zijn gebaseerd op de kleur van den wortelstok (rhizoom).

160. **A. gigantea Bl.*** Galoba batoe, Mal. Mol.; Galoba koesi, Tern.; Goloba batoe, Mal. Mol.; Goloba koesi, Tern.; Golobe, Alf. N. O. Halm.; Ilak, Balin.; Katimba (zie 890), Alf. Tom.; Katimbang (zie 890), Makas.; Ladja gowah, Soend.; Lakoewahi, Kisar; Langkoewas laki-laki, Mal. Mol.; Rajoen, Alf. Min. T. B., T. L.; Sehoe, N. Guin. 4 R.; Toeïs im pokok (zie 947), Alf. Min. T. P.; Toeïs watoe, Alf. Min. T. B., T. L., T. S. — Kruid. Gebr.: De vruchten worden wel gegeten.

161. **A. involucrata Griff.*** Kantan hoetan, Mal.; Poewar poetih, Mal. — Kruid.

162. **A. malaccensis Rosc.** §) Boenglai laki-laki, Mal.; Kamidjara (?), Jav.; Laäwase wakan, Alf. Z. Cer.; Ladja gowah, Soend.; Langkoewas malaka, Mal. Mol.; Poewa, Minangk.; Poewar, Mal.; Saja, Atjeh; Seroeleu, Gajo.; Sesoek, Lamp.; Sesoek katekoek, Lamp.; Soe-

soek, Lamp.; Toegala, Nias. — Kruid. Gebr.: In Midden-Sumatra, vooral bij de Koeboe en in de Gajolanden, dienen de bladen wel tot dakbedekking.

§) Wellicht Alpinia latilabris Ridl.* of A. nobilis Ridl.*

163. **A. pyramidata Bl.*** Ladja gede, Soend. — Kruid.

164. **A. Rafflesiana Wall.*** Poewar mengkoewang, Mal. — Kruid.

165. **A. sp.** Toeïs i roewing, Alf. Min. T. L. — Kruid.

166. **Alsoodaphne semicarpifolia Nees.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Medang lebar daoen, Mal. — Boom.

167. **Alsodeia echinocarpa Korth.*** Nat. fam. der **Violaceae.** Kajoe loemoet, Mal. Pal.; Lada-lada, Mal.; Lelada (zie 3278), Mal. — Boom.

168. **A. javanica Miq.*** Ki terong §), Soend. — Heester.

§) Ook Fagraea lanceolata Bl.* (zie 1423). Voorts Casearia coriacea Vent. en eenige andere boomen met vruchten als terong (zie 3169).

169. **A. membranacea King.*** Melor angin, Mal. — Heester.

170. **A. rugosa Miq.*** Belijan patjet, Mal. Pal. — Boom.

171. **Alsophila sp. div.** Nat. fam. der **Filices.** Algem. Benam.: Galar, Jav.; Pakis galar, Jav.; Pakoe ingka, Balin.; Pakoe tihang, Soend.; Pakoe tijang, Mal. — Boomvarens.

172. **A. glauca I. Sm.*** Pakoe tihang bodas, Soend. — Boomvaren.

173. **A. lurida Hk.*** Pakoe tihang beureum, Soend.; Pakoe tihang beureum gede, Soend. — Boomvaren.

174. **Alstonia angustifolia Wall.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Lolai, Alf. Min. Bent.; Noölei, Alf. Min. T. L.; Olei, Alf Min. T. L., T. P. — Boom. Gebr.: Voor binnenwerk levert deze geschikt bouwhout, dat echter vóór het gebruik lang moet gedroogd worden, daar het anders spoedig barst.

175. **A. grandifolia Miq.*** Kaliboewai, Mal. Pal.; Melaboewai §), Mal. Pal. — Boom, levert melksap, tot harsige „getah" indrogend.

§) Denkelijk gelden deze namen ook voor Dyera sp. (zie 1181).

176. **A. macrophylla Wall.*** Boeta-boeta darat, Mal.; Kajoe boeta-boeta darat, Mal.; Medang tahi kerbaoe, Mal.; Tjanggai poetri, Mal. — Boom. Gebr.: Van de wortels vervaardigt men wel drijfklossen voor netten.

177. **A. polyphylla Miq.*** Poelai pipit (zie 1236), Mal. — Boom.

178. **A. scholaris R.Br.*** Aliag, N. Guin. 4 R.; Barijango, Alf. Min. T. B., T. L.; Goti, Bat.; Hange, Tern.; Itak, Sas.; Ite, Alf. Boer.; Kajoe gaboes, Vulg. Mal.; Kajoe poetih, Balin.; Kaliti, Alf. Min. Bent.; Kita, Alf. Min. T.L.; Lame, Soend. §); Leleko, Alf. N.O. Halm.; Liacho, Alf. Min. Tonsaw.; Lita-lita, Boeg.; Marijango, Alf. Min. T.P.; Mitak, Sas.; Palawi, Daj. Kat.; Poelai, Mal.; Poele, Balin., Jav.; Poko rita, Makas.; Polaj, Madoer.; Rarijangow, Alf. Min. T. L.; Reareangow, Alf. Min. Ponos.; Rita, Makas.; Warijango, Alf. Min. T. L.; Wit gaboes, Jav. — Hooge boom. Gebr.: Daar het hout („kurkhout") uiterst gemakkelijk te bewerken is, dient het somwijlen tot omwanding van woningen, maar wegens de kurkachtigheid meer algemeen tot drijvers van visch-netten, en met zijde omwonden en goud bekleed als scheede voor lange nagels; in de Molukken werd het vroeger voor schrijfplankjes op de inlandsche scholen gebezigd. Gaboes heet op Java niet alleen dit hout, maar ook dat der ademwortels van Sonneratia (zie 3188). Van het merg vervaardigt men op West-Sumatra versiersels van het rustbed van jonggehuwden. De bittere bast („dita-bast") is, met santen gemengd, een inl. middel tegen hoest, en wordt in afkooksels bij koorts en miltaandoeningen toegediend; het melksap druppelt men op huidwonden van vee. De bloemen verspreiden een onaangenamen geur, en vandaar zegt men overdrachtelijk in het Makasaarsch: „Koengai-ngai boenga rita ko", d. i.: „Ik houd van u zooveel als van een rita-bloem".

§) De voor Java en Madoera opgegeven namen gelden ook voor andere Alstonia-soorten, de Soend. bovendien voor Rauwolfia sp. (zie o.a. 2958 en 1963).

179. **A. sericea Bl.*** Lame laoet, Soend. — Heester.

180. **A. spatulata Bl.*** Gaboesan, Soend.; Lame bodas, Soend. — Lage boom.

181. **A. spectabilis R.Br.*** Litja-litja, Boeg.; Rita borong, Bonth. — Boom.

182. **A. villosa Bl.*** Ilat-ilat (zie 1447), Jav.; Legaran, Jav.; — Hooge boom. Gebr.: Het hout wel voor huis- en bruggenbouw gebezigd, daar het nogal duurzaam is.

183. **Alternanthera nodiflora R.Br.*** Nat. fam. der **Amarantaceae.** Teloetaga, Mal. — Kruid.

184. **A. sessilis R.Br.*** Bajam pasir, Mal.; Bajam tanah, Mal.; Bajem kremah, Jav.; Daoen roesa, Mal.; Kermak, Mal.; Keremak, Mal.; Kremah, Jav.; Ormak, Bat.; Sajoer oedang, Vulg. Mal. — Kruid. Gebr.: Wordt als groente gegeten; ook een geschikt veevoeder.

185. **Altingia excelsa Noronha.*** Nat. fam. der **Hamamelidaceae.** Ki mala, Soend.; Rasamala, Soend., Vulg. Mal. Variëteiten in Soend.: Ki mala bener of r. bener (k. m. beureum of r. beureum), beste soort, het hout recht van draad, roodachtig, goed te bekappen; Ki mala gadok, of r. gadok, hout donkerrood, bros onder het bewerken; Ki mala kapas of r. kapas, hout het zachtst en lichtst van kleur; Ki mala taritih of r. taritih, hout donkerrood met donkere strepen, beter te bezagen dan te bekappen. — Zeer hooge boom, de rasamala. Gebr.: Deze wondreus groeit uitsluitend in enkele streken van West-Java, op 1000—1700 M. hoogte. Het hout wegens duurzaamheid en sterkte voor huis- en bruggenbouw veel gebruikt; de terpentijnachtig riekende bladen door de inlanders als medicijn gebezigd. De hars, welke uit spleten van de schors te voorschijn treedt en in het Soendaasch kandaj heet, wordt soms met benzoe als wierook gebraud. De naam rasamala wordt ook aan andere geurige harsen gegeven; o. a. aan storax; wordt op Bali voor het bewaren van lijken gebruikt.

186. **Alyxia lucida Wall.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Akar bagan, Mal. — Klimplant.

187. **A. pilosa Miq.*** Akar mempelas wangi, Mal.; Empelas wangi, Mal.; Mempelas wangi, Mal. — Klimmende heester.

188. **A. stellata Roem. et Schult.*** Adas poelasari, Mal. Batav.; Akar mempelas hari, Mal.; Areuj palasari §), Soend.; Areuj poelasari, Soend.; Balasari, Boeton.; Dhas plasare, Madoer.; Empelas hari, Mal.; Mempelas hari, Mal.; Palasari, Soend.; Pelasari, Mal.; Poela-

saï, Balin.; Poelasari, Jav., Makas., Mal., Soend.; Poerasane, Alf. Amb.; Polasare, Madoer.; Thalathari, Atjeh; Tjalapari, Boeg., Makas. Varieteit in Soend.: Areuj palasari gede of areuj poelasari gede of palasari gede of poelasari gede. — Klimplant. Gebr.: De naar cumarine riekende bast dient tot geneesmiddel en wordt evenals andere deelen der plant tusschen kleederen gelegd. In Zuid-Celebes behoort die bast tot de zaken, welke bij de huwelijksgift aan de bruid gezonden worden.

§) Deze naam schijnt ook aan Aganosma-soorten te worden gegeven.

189. **Amaracarpus microphyllus Miq.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Goejanga, Alf. Min. Ponos.; Timberan, Alf. Min. T. L. — Halfheester.

190. **A. pubescens Bl.*** Ki baroewangan, Soend. — Heester.

191. **Amaranthus sp. div.,** vooral **A. Blitum L.*** Nat. fam. der **Amarantaceae.** Ajoem, Lamp.; Aroem, Bat.; Aroen, Sika; Baja, Mal. Men., Tern.; Baja poetih, Mal. Men.; Bajam, Atjeh, Daj. Samp., Mal., Minangk.; Bajam poetih, Mal.; Bajang, Mal. Mol.; Bajem, Balin., Jav., Soend.; Bajem lemah, Balin., Jav.; Bajem poetih, Jav.; Bawa, Alf. Min. Bant.; Bawa mahida, Alf. Min. Bant.; Djagoer, Daj. Kat.; Hajoem, Lamp.; Hajoem handak, Lamp.; Haroem, Daj.; Howa, Nias; Karawa, Alf. Min. T. B, T. L.; Karawa koelo, Alf. Min. T. B.; Karowa, Alf. Min. Tonsaw., T. P.; Karowa koelo, Alf. Min. T. P.; Kedawa, Alf. Min. T. S.; Kedawa poeti, Alf. Min. T. S.; Lahoet, Alf. Z. Cer.; Lembain, Sas.; Malahoet, Alf. W. Cer.; Malahoet, Alf. Z. Cer.; Malahoeto, Alf. Har.; Medja, Soemba; Moelahoeto, Alf. N. Laoet, Sap.; Nadoe, Biman.; Oen bileng, Atjeh; Oet lahoet, Alf. Boer.; Oeta paine, Alf. Asil., Hila; Pajoem, Lamp.; Podo, Boeg.; Segang, Soend.; Senggang, Soend.; Senggang bener, Soend.; Sihaobwoem, Loeboe; Sijaroem, Bat.; Sijaroem loboe, Bat.; Sinahoe, Saleyer; Sinaoe, Makas.; Tarnak, Madoer. B.; Tarnak pote, Madoer. B.; Tarnjak, Madoer. P. S.; Tarnjak pote, Madoer. P. S.; Tona magaähoe, Alf. N. O. Halm.; Wawa, Alf. Min. Bent.; Wawa mawoero, Alf. Min. Bent. — Kruid, soort van „amarant". Gebr.: De geheele plant wordt als groente gegeten. Wegens de overeenkomst van den naam met het woord ajem, dat „kalm, tevreden" beteekent, plant de Javaan op zijn erf gaarne Amaranthus-soorten. Van iemand, dien door velen goeds wordt toegewenscht, waarvan wellicht wel iets uitkomt, zegt hij: „Siramsiram bajem", d. i.: „Als het begieten van bajem"; een uitdrukking, ook bij het baden van kleine kinderen gebruikelijk, en die voor mogelijke onheilen moet behoeden.

192. **A. caudatus L.*** Bajam selasch, Mal.; Bajem lalahan, Balin.; Bajem sekoel, Jav.; Karawa keretan, Alf. Min. T. L.; Karawa ne keroet, Alf. Min. T. B.; Karowa raindang rondoro, Alf. Min. T. P.; Kedawa ne keroet, Alf. Min. T. S. — Kruid, de „kattenstaart-amarant" („queue de renard", „fuchsschwanz"). Gebr.: Wordt als groente gegeten.

193. **A. gangeticus L.*** Baja merah, Mal. Men.; Bajam merah, Mal.; Bajam mirah, Atjeh; Bajam sirah, Minangk.; Bajem bang§), Jav.; Bajem soeloch, Balin.; Bawa mahendeng, Alf. Min. Bant.; Hajoem soeloch, Lamp.; Karawa api-api, Alf. Min. T. B.; Karawa mea, Alf. Min. T. L.; Karawa rangdang, Alf. Min. T. B; Karowa raindang, Alf. Min. T. P.; Kedawa api-api, Alf. Min. T. S.; Kedawa roendang, Alf. Min. T. S.; Podo tjela, Boeg.; Senggang beureum, Soend.; Sijaroem na bolak, Bat.; Sinaoe edja, Makas.; Tarnak mera, Madoer. B.; Tarnjak mera, Madoer. P. S.; Wawa mahamoe, Alf. Min. Bent. — Kruid. Gebr.: Wordt als groente gegeten. De bladen worden wel met andere geneesmiddelen tegen koorts aangewend.

§) Ook Iresine Herbstii Hook.* (zie 1901).

194. **A. spinosus L.*** Baja badoeri, Mal. Men.; Baja oetan, Mal. Men.; Bajam berdoeri, Mal.; Bajam doeri, Mal.; Bajam hoetan, Mal.; Bajang badoeri, Mal. Mol.; Bajang oetan, Mal. Mol.; Bajem eri, Jav.; Bajem kikihan, Balin.; Bajem sijap, Balin.; Bajem tjikron, O. Jav.; Hajoem keroewi, Lamp.; Karawa in taloen, Alf. Min. T. L.; Karawa ne merei, Alf. Min. T. L.; Karawa rarap, Alf. Min. T. L.; Karawa raprap, Alf. Min. T. B.; Karowa in taloen, Alf. Min. T. P.; Karowa kawajo, Alf. Min. Tonsaw.; Kedawa mawoöe, Alf. Min. T. S.; Keroeg pasih, Balin.; Podo madoeri, Boeg.; Senggang tjoetjoek, Soend.; Sijap, Balin.; Sinaoe katinting, Makas.; Tarnak doeri, Madoer. B.; Tarnjak doeri, Madoer. P. S.; Tjikron, O. Jav. — Kruid. Gebr.: Wordt in tuinen gekweekt, maar niet voor groente; wel wordt een afkooksel der bladen bij koorts te drinken gegeven en zijn ook de wortels een inl. geneesmiddel.

195. **A. viridis L.*** Baja andjing, Mal. Men.; Bajam hidjaoe, Mal.; Bajam itik, Mal.; Bajem dempo, Jav.; Bajem monjet, Vulg. Mal.; Bajem radja, Balin., Jav.; Karawa maäwoe, Alf. Min. T. L.; Karawa ne asoe, Alf. Min. T. B.; Karowa in asoe, Alf. Min. T. P.; Kedawa ne asoe, Alf. Min. T. S.; Para, Bonth.; Pera, Bonth.; Senggang monjet, Soend.; Tarnak lakek, Madoer. B.; Tarnjak lakek, Madoer. P. S. — Kruid.

196. **Amomum sp. div.** Nat. fam. der **Scitamineae.** Algem. Benam.: Botje, Boeg., Makas.; Galoba, Mal. Mol., Tern.; Goloba, Mal. Mol., Tern.; Hondje, Soend.; Intjoeng, Bat.; Kataroeng, Makas.; Katjombrang, Jav.; Ketimbang, Lamp.; Ketjitjang, Balin.; Ketjombrang, Jav.; Kintjoeng, Minangk.; Kintjoeng, Mal.; Ondje, Mal. Batav.; Panasa, Makas.; Pane, Boeg.; Sijala, Bat.; Sikala, Bat.; Tepoes, O. Jav.; Tjoembrang, Jav.; Tjombrang, Jav.; Toeïs, Alf. Min.; Wojo-wojo, Nias. — Kruiden. Ook eenige andere op Amomum gelijkende geslachten hebben deze namen. Gebr.: De vruchten in sommige spijzen; het jonge merg wordt als groente genuttigd; de stengels dienen als wapen bij spiegelgevechten van knapen. In het Bataksch heeft men een spreekwijze: „Horbo do na margoeloe dohot sijala margoeloe", d. i.: „Als de buffel vuil is, wordt de sijala ook vuil", of z. v. a.: „Wie met pik omgaat, wordt er door besmet". De Soendanees zegt: „Koema (verkorting van koemaha) kembang hondjena bae", d. i.: „Zooals de bloem van hondje"; deze nu heet rombeh en die uitdrukking dient derhalve verstaan alsof gezegd werd: „Koema behna bae", d. i.: „Zooals het valt" of „uitkomt". De vrucht is de oplossing van het Soendasche raadsel: „Tihang hidji paseuk manglawe-lawe", d. i.: „Eén staak (of stijl) met wiggen bij vijfentwintigen".

197. **A. aculeatum Roxb.*** Parahoeloe, Soend.; Parahoeloe gede, Soend.; Prahoeloe, Soend.; Prahoeloe gede, Soend.; Tepoes merah, Mal.; Wola-walijan, Jav. — Kruid. Gebr.: De zaadjes worden gegeten, soms ook geconfijt; de wortelstok is een geneesmiddel bij oogziekten.

198. **A. album Koord.*** Koelipa, Alf. Cer.; Tepoes malele, Soend.; Timboeong, Alf. Min. Ponos.; Toehisi, Alf. Min. Bant.; Toeïs (zie 218), Alf. Min. Bent., T. B., T. P., T. S.; Toeïs in tjoere, Alf. Min. T. P.; Toeïs leme, Alf. Min. T. L. — Kruid.

199. **A. Cardamomum Willd. (= Alpinia striata Hort.*).** Batang pelaga, Mal.; Garidimong, Boeg., Makas.; Hanggasa lemboet, Soend.; Kapoelaga, Balin., Boeg., Jav., Makas., Mal.; Kapol, Soend.; Kapolagha, Madoer.; Kardamoenggoe, Mal. Bat.; Karkolaka, Balin. Kr.; Palago, Minangk.; Palagha, Madoer. B.; Pelaga, Mal.; Poewa palago, Minangk.; Poewar pelaga, Mal. — Kruid, kardamom. Gebr.: De als specerij bekende aromatische zaden worden gekauwd.

200. **A. coccineum Benth. & Hook.*** Boewah tapis, Mal.; Katepoes, Jav.; Tepoes, Jav., Mal., Soend.; Tepoes beuer, Soend. Varieteiten in Soend.: Tjangri; Tepoes leuweung. — Kruid.

201. **A. dealbatum Roxb.*** Hanggasa gede, Soend. — Kruid.

202. **A. foetens Benth. & Hook.*** Sijala pandak, Bat.; Tepoes sigoeng, Soend. — Kruid.

203. **A. gracile Bl.*** Ela, Soend.; Galoba doerijang besar, Mal. Mol.; Galoba papoewa, Tern.; Galoba popoloeloe, Tern.; Gitipi taun, Alf. N. O. Halm.; Goloba doerijang besar, Mal. Mol.; Goloba papoewa, Tern.; Goloba popoloeloe, Tern.; Parahoeloe leutik, Soend.; Prahoeloe leutik, Soend. — Kruid. Gebr.: De vruchtjes zijn een inlandsch geneesmiddel.

204. **A. maximum Roxb.*** Hanggasa, Soend.; Kurangoeloe, Jav.; Kasa, Balin.; Renggak, Sas.; Wesah, O. Jav.; Wresah, Jav. Varieteiten in Soend.: Hanggasa beureum; H. bodas. — Kruid. Gebr.: De pitten worden gegeten; de bast van den stengel, ofschoon wat dik, dient op Bali soms tot inwikkeling van tabak voor sigaretten.

205. **A. tomentosum Miq.** Kapol leutik, Soend. — Kruid.

206. **A. uliginosum Koen.*** Poewar hidjaoe, Mal. — Kruid.

207. **A. Walang Val.*** Walang (zie 2893), Soend. (?) — Kruid. Gebr.: De aromatische bladen dienen wel tot het kruiden van spijzen. Bij ziekten van het rijstgewas in West-Java worden die bladen op de sawah's verbrand, in de meening, dat de rook die ziekten zal verdrijven.

208. **Amoora Aphanamixis Schult.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Kadjeng gendis, Jav. Kr.; Kadjoe ghoela, Madoer.; Kajoe goela, Jav. Ng.; Kedoja sapi, Jav. Ng.; Mendjantoeng, Mal.; Merdjantoeng, Mal.; Parak §), Mal. — Vrij hooge boom. Gebr.: Kan onder de sierboomen gerekend worden. De schors wordt als geneesmiddel gebruikt; het bij insnijding uitvloeiende sap heet giftig.

§) Ook voor Aglaia sp.

209. **A. Rohituka W.et A.*** Kowokan, Alf. Min. Tonsaw. — Boom.

210. **Amorphophallus campanulatus Bl.*** Nat. fam. der **Araceae.** Atjoeng, Soend.; Badoer, Jav.; Embok-embokan, Balin.; Hesiles, Jav.; Heus, Soend.; Sawa, Alf. Min. T. L.; Talata, Alf. Min. T. P.; Teteroeng, Alf. Min. T. P.; Tiih, Balin.; Waloer, Jav. — Kruid. Gebr.: De knollen („Telinga-aardappels") worden in tijden van schaarschte wel gegeten, maar zijn scherp van smaak. Op Bali worden de stengels aan de varkens gegeven en ook aan jonge kocien om ze spoediger loopsch te maken.

211. **A. variabilis Bl.*** Antoerboeng, Bat., Minangk.; Atoerboeng, Bat.; Bangah, Jav.; Gatjeng, O. Jav.; Kembang bangah, Jav.; Kembang bangke, Vulg. Mal.; Keroeboek (zie 2939), Lamp.; Lading §), Balin.; Tjon-latjon, Madoer. B.; Tjong-latjong, Madoer. P. S.; Tong-latong, Madoer. B. Varieteiten in Bat.: Antoerboeng baloe of A. baloe; Antoerboeng bojok of A. bojok, een zeer stinkende, ook bekend als Bojoek, Bojoep of Bojok. — Kruid. Gebr.: In de Bataklanden worden de jonge bladen en stengels als varkensvoeder gebezigd. De plant geeft een lijklucht van zich en zou den vinder, die het op een akker aantreft, ongeluk aanbrengen. In het Balinesch zegt men „ladingan" van sommige menschen, die een onaangenaame lucht afgeven.

§) Ook Amorphophallus giganteus Bl*.

212. **Anacardium occidentale L.*** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Boewah jaki, Mal. Men.; Boewah monjet, Mal. Tim.; Dare, Makas.; Djamboe bol mete, Jav.; Djamboe dare, Makas.; Djamboe dipa, Mal. Bandj.; Djamboe djipang, Balin.; Djamboe dwipa, Balin.; Djamboe erang, Minangk.; Djamboe gadjoes, Mal.; Djamboe masong, Makas.; Djamboe mede, Soend.; Djamboe mete, Jav.; Djamboe monjet, Soend., Vulg. Mal.; Djamboe sempal, Mal.; Djamboe seran, Mal.; Djampoe sereng, Boeg.: Djamboe siki, Soend.; Djampoe tapesi, Boeg.; Djhambhoe monjet, Madoer.; Gadjoe, Lamp.; Gadjoes, Mal.; Hate boewa jakis, Tern.; Jakis, Alf. Min. Tonsaw.; Kontol monjet, Vulg. Mal.; Njamboe monjet, Balin.; Njamboek njebet, Sas.; Tangkal kadjoe, Soend.; Woea jaki, Alf. Min.; Wojakis, Alf. Min. Varieteiten in Madoer.: Djh. m. mera; Djh. m. pote. — Boom, („cashew nut-tree"). Gebr.: Uit Amerika afkomstig, alom gekweekt. De z. g. vruchten (gezwollen steel) worden gegeten; ze behooren tot die, waarop zwangere vrouwen vaak belust zijn. De vruchtwand bevat het scherpe carbol, de zaadkern zachte olie. De eigenaardige vruchtjes heeten in Nederland wel „apenoten" of „atjehnoten". Uit den bast vloeit sap, dat bij aanraking zwelling der huid veroorzaakt.

213. **Anacolosa celebica Val.*** Nat. fam. der **Olacaceae.** Mahalansa (zie 80 en 2960), Alf. Min. Bent. — Boom. Gebr.: Het hout dient wel bij huisbouw.

214. **A. frutescens Bl.*** Ki tonggeret (?), Soend.; Kopi goenoeng, Soend. — Heester.

215. **Anadendron medium Schott. (= Epipremnum medium Engl.*).** Nat. fam. der **Araceae.** Sakat gadjah, Mal. — Klimplant.

216. **A. montanum Schott.*** Akar tebing ajoe, Mal.; Makoesei, Alf. Min. T. B., T. L.; Tebing ajoe, Mal. — Klimplant.

217. **Anamirta Cocculus W.et A. (= A. paniculata Colebr.*).** Nat. fam. der **Menispermaceae.** Ambherta §), Madoer. P. S.; Antawali, Balin.; Andawali pari, Lamp.; Baratawali, Soend.; Batang malang, Sas., Soembawa; Bobatoe, Tern.; Boen peperon, Balin.; Bratawali, Jav.; Bherta, Madoer. B.; Bretawali, Jav.; Hoemoeroet, Kei; Kantjawali, Sas.; Lanta, Sangi.; Lemlem, Madoer.; Oere kaliali, Minangk.; Peron, Jav.; Poetar wali, Mal.; Sakal, Alf. Amb., Oel.; Tali koening, Mal. Amb.; Toeba bidji, Vulg. Mal.; Toeba gadong, Bat.; Toeba peron, Jav.; Walet hoelan, Alf. Z. Cer. — Klimmende heester. Gebr.: Deze levert de bekende kokkelkorrels („coeculi indici"), die tot het bedwelmen van visschen dienen, terwijl de bast wel tegen wormen wordt aangewend. Op Bali windt men de ranken om den pot, waarin een kind gebaad wordt, ten einde het tegen stuipen te behoeden.

§) Meerdere Menispermaceae worden met deze namen aangeduid.

218. **Ananassa sativa Lindl. (= Ananas sativus Schult.*).** Nat. fam. der **Bromeliaceae.** Anana, Endeh; Anasilo, Alf. Sap.; Anasoel, Alf. N. Laoet, Sap.; Anes, Atjeh; Aroena, Biman.; Asit, Mentawei; Banggala, Alf. Z. Cer.; Bangkala, Alf. Z. Cer.; Boesa, Alf. Min. T. L.; Boh anes, Atjeh; Danas, Soend.; Esne, Kisar.; Fanda pandel, Biman.; Ganas, Soend.; Gona, Nias; Honas, Bat.; Kainasoe, Alf. Oel. Z. Cer.; Kalnasi, Alf. Boer.; Kambala, Alf. Z. Cer.; Kampala, Alf. Z. Cer.; Kanas, Daj., Lamp., Soend.; Kanasi, Alf. Asil.; Kanjas, Lamp.; Kenas, Bat.; Lanas, Madoer. B. P.; Maka, Tid. Born.; Manas, Balin.; Manilmap, N. Guin. 4 R.; Naäsi, Alf. Min. Bant.; Nanahi, Alf. N. O. Halm. K.; Nanas, Jav., Madoer. S., Mal., Sas.; Nanasi, Alf. Har., Hila, Min. Ponos., T. L., N. O. Halm., Tom., Bol. Mong., Sangi; Nanati, Goront.; Naneh, Minangk.; Nas, Lamp.; Nenas, Mal.; Njanjas, Lamp.; Panda djawa, Soemba.; Pandang nikanre, Makas.; Pandang rapo, Makas.; Panreng rijaare, Boeg.; Pedang, Sika, Solor; Pinang, Alf. Min., Tonsaw.; Pisang aneh, Minangk.; Podaag, Saleyer; Ranasi, N. Guin. Noemf.; Samblaka, Daj. Kat.; Tangkal danas, Soend.; Tangkal ganas, Soend.; Tangkal kanas, Soend.; Toeïs §), Alf. Min. Bent., T. B., T. P., T. S. Varieteiten in Mal.: N. hidjaoe = var. viridis Hassk.; deze in O. Jav.: N. oeliag; N. koendai = var. polycephala Hassk.; N. manis = var. dulcis Hassk.; N. minjak = var. laevis Hassk.; N. soerat = var. scripta Hassk.; N. tembaga = var. rubens Hassk.; toempang = var. pyramidalis Hassk. In Soend.: D. of g. of Kanas beureum (var. r. H.); D. of g. of kanas bogor (var. d. H.); D. of g. of kanas prasman. In Balin.: Manas rasa of m. idjo; M. djawa of m. praoe. In Sas.: Nanas sesoetra of sesoetra. In Madoer. P.: L. kabista; L. sokon; L. pandan; L. madhoe; L. ghadhoengan; L. bhoedheng. In Madoer.: S. N. tale. In Makas.: Pandang djaï; P. asimboleng; P. katinting; P. sabe. In Boeg.: Panreng madoeri; P. masimpolong, P. pantjaï; P. sabe.; En voor de Minahasa: Nanas merah, Mal. Men. = Toeïs koeni, Alf. Min. T. P.; Naäsi mahendeng, Alf. Min. Bant.; Nanas poetih, Mal. Men. = Toeïs koelo, Alf. Min. T. P.; Naäsi mabida, Alf. Min. Bant. — Kruid, de ananasplant („pine-apple"). Gebr.: Alom gekweekt. De vruchten worden gegeten; deze soms als geneesmiddel, bijv. die der groene varietéit bij gonorrhoea. Van de bladvezels wordt een soort touw gedraaid, o. a. op Bali als tali koebal bekend; op Java vlecht men er buikgordels en zakken van. Zoowel de vrucht als de geheele plant zijn van menig raadsel de oplossing. In Lamp. van: „Badanni sai, iroengni wat seratoes", d. i.: „Het heeft één lichaam en honderd neuzen". In Mal. van: „Bersisik boekannja naga, berpajoeng boekannja radja", d. i.: „Het heeft schubben en is geen draak, het heeft een scherm en is geen vorst" §§). En van: „Boewahnja pemoekoel gong, daoennja hagei pedang", d. i.: „De vruchten zijn gonghamers, de bladen als zwaarden". In Mal. Bengk. van: „Bidedari besanggol goendjong, beïdong seloendjor badan", d. i.: „Een hemelsche nimf, die het haar opgekaoopt heeft, met neuzen over het geheele lichaam". In Saagi van: „Dario kadodo soesadada oe woto", d. i.: „Een klein kind, dat met een haarwrong prijkt." In Soend. van: „Hajam riatit nonggeng ka langit", d. i.: „Een kip met opstaande veeren, die den rug naar den hemel keert". In Jav.: „Nganggo pajoeng doedoe ratoe, nganggo sisik doedoe trenggiling", d. i.: „Het heeft een pajoeng en is geen vorst, heeft schubben en is geen miereneter". In 't Batav. Mal. van: „Boewahnja kaja geganden, daoennja kaja toembak", d. i.: „Vruchten als een hamer, bladen als een pick".

§) Intusschen zijn ook gebruikelijk: Toeïs im balanda en Toeïs ne walanda, ter onderscheiding van Alpinia sp. en Amomum sp.

§§) In het Balineesch iets anders: „Siksiḱe siksik naga, djemponge djempong ratoe", d. i.: „De schubben zija die van een draak, het scherm dat van een vorst."

219. **Anaphalis javanica Sch. Bip.*** Nat. fam. der **Compositae.** Sendara, Jav.; Sindara, Jav. — Boomheester. Gebr.: De bewoners der bergstreken gebruiken de droge bloemen tot opvulling van kussens.

220. **A. longifolia D.C.*** Boenga batoe, Boeg., Makas.; Mawoöe pasang, Alf. Min. T. P.; Tanalajoe, O. Jav.; Tinalajoe §), O. Jav.; Tjapo goenoeëng, Minangk.; Toenalajoe §), O. Jav. — Kruid.

§) Ook Gnaphalium involucratum Forst. (= G. japonicum Thunb.*) en andere soorten (zie 1667).

221. **A. saxatilis Boerl.*** Kembang sewoe, Jav. — Kruid.

222. **A. viscida D.C.* (= A. sordida Boerl.).** Sarasati, Jav. — Boomheester.

223. **Ancistrocladus extensus Wall.*** Nat. fam. der **Dipterocarpaceae.** Akar boeloes, Mal.; Akar djoeloeng hitam, Mal.; Akar mendjoeloeng, Mal.; Djoeloeng-djoeloeng, Bat. — Klimmende heester.

224. **Andropogon aciculatus Retz. (= Chrysopogon aciculatus Trin.*).** Nat. fam. der **Gramineae.** Badjang-badjang §), Balin., Mal. Batav.; Badjeng-badjeng, Makas.; Boetoe, Alf. Min. T. L.; Djintan oetan, Mal. Amb.; Djoekoet dongdoman, Soend.; Domdoman, Balin., Jav.; Dongdoman, Soend.; Kalakandji, Minangk.; Kalakeh kandji, Minangk.; Kalikih kandji, Minangk.; Kekarong, Sas.; Lengkarong, Sas.; Pada-padang, Boeg.; Rai-rai (zie 960), Alf. Halm., Mal. Men., Tern.; Rebha tjotjok, Madoer.; Roemba mepoe, Soemba; Roempoet djaroem, Mal.; Salohot, Bat.; Soeket domdoman, Jav.; Soeket saloendoepan, Jav.; Woeta, Alf. Min. T. L. — Kruid. Gebr.: De afvallende aartjes hechten zich aan het kleed der voetgangers; in sommige streken dienen ze tot verwijding der gaten in oorlellen. Met de sprietjes kittelen de Maleiers hunne krekels om ze tot het gevecht aan te hitsen. Deze grassoort is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Ana wit pandjalin godong dom kembang nagasari", d. i.: „Er is een rotanplant, de bladen gelijken op naalden, de bloemen op die van nagasari".

§) Zie voor dezen en den volgenden naam het aangeteekende bij 251.

225. **A. halepensis Brot.*** Berang, Alf. Min. T. L.; Roemererap, Alf. Min. T. P.; Wowongan, Alf. Min. T. P. — Kruid.

226. **A. intermedius Br.*** Roempoet pipit, Mal. — Kruid.

227. **A. Iwarancusa Roxb.* (= Chrysopogon Iwarancusa Schultz.).** Djoekoet seserehan, Soend.; — Kruid. Gebr.: Hier en daar gekweekt; de wortel dient tot het kruiden van spijzen.

228. **A. muricatus Retz. (= A. squarrosus L.*).** Akar babaoe, Mal. Men.; Akar wangi, Mal.; Ambar westoe, Sas.; Anggara wastoe, Balin.; Djanoer, Soend.; Doepa ratoes, Sas.; Hapijas, Bat.; Karabistoe, Madoer. S.; Larasetoe, Jav.; Larawastoe, Jav.; Larawestoe, Jav.; Lorowistoe, Madoer. B.; Masarimbata, Alf. Min. T. L.; Narawasatoe, Boeg., Makas.;

Narawastoe, Soend.; Narestoe, Mal.; Narwastoe, Mal.; Oesa, Minangk.; Oesar, Bat., Mal. Batav., Soend.; Padang aroem, Balin.; Padang babad sanoer, Balin.; Padang koewangi, Balin.; Padang resi, Balin.; Padang tjandana, Balin.; Rarawestoe, O. Jav.; Rowistoe, Madoer. B.; Sare ambong, Makas.; Serai wangi, Lamp.; Sere ambong, Boeg.; Sri wangi, Balin.; Tagohi, Alf. Min. Bant.; Wondoe, Alf. Min. Bent., T. P. — Kruid. Gebr.: De geurige wortels („vétiver", „cuscus") worden tusschen kleeren gelegd, soms tot hoeden, mandjes en waaiers verwerkt en ook door vrouwen aan het haar gebonden; in sommige streken maakt men er welriekende olie van. In oude legenden vindt men den reuk van het bloed van een stervende wel met den geur dezer wortels vergeleken. Bij dit nummer behoort ook A. Nardus L. var. erecta Stapf. (= Merakan, Soeket merakan, Jav.).

229. **A. Schoenanthus L.*** §) Alang-alang kemangi, Jav.; Boeboe, Alf. N. O. Halm.; Dirangga, Gorom; Garama koesoe, Tern.; Hisahisa, Alf. Amb., Oel.; Hoe moeke, Tim.; Isalo, Alf. N. Laoet; Kendoeng witoe, Soemba; Korma koesoe, Mal. Men.; Lang-alang kamange, Madoer. B.; Mehet, Alf. Boer.; Naoe sina, Rotin.; Pataha 'mpori, Biman.; Salimata, Alf. Min. Tonsaw.; Salimbata, Alf. Min.; Sangge-sangge, Bat.; Sarai, Minangk.; Sare, Daj., Makas., Mal. Amb.; Sarimbata, Alf. Min.; See, Balin.; Sehe, Balin. Semb.; Seoi, Midd. Sum.; Serai, Mal.; Sere, Boeg., Madoer. P. S.; Sere, Jav., Vulg. Mal.; Sere mangat bi, Atjeh; Sereh, Soend.; Seri, Madoer. B.; Tenian malai, Leti; Threne, Atjeh; Tonti, Alf. Min. Bant. — Kruid. Gebr.: Dit welriekende gras („lemongrass", „citronella") dient als kruiderij bij de spijsbereiding en men stookt er vluchtige olie van. De wortel wordt als zweetdrijvend middel gebezigd. De jonge loten doet men in de Minahasa in sagoeweer en geeft die te drinken aan uit zware ziekte herstellenden. Van personen, die tot elkaar in nauwe betrekking staan of het onderling eens zijn, zegt de Maleier overdrachtelijk: „Saroempoen seperti serai salobang seperti teboe", d. i.: „(Zij vormen) één stoel als serch-gras en (grocien) in één gat als suikerriet", n. l. meerdere stengels aan één wortel.

§) Stapf (Kew Bulletin 1906), die de A.-soorten herzien heeft, verdeelt deze soort in tweeën, n.l.: Cymbopogon Schoenanthus Spreng. en C. citratus Stapf.

230. **A. sp.** Lamoeran mendjangan, Jav. — Grassoort. Gebr.: Is een geschikt veevoeder.

231. **Aneilema diversifolium Hassk. (= A. nudiflorum R. Br.*).** Nat. fam. der **Commelinaceae.** Bawang brobos, O. Jav.; Brobos, Jav.; Kembang kerang, Balin.; Kembang kirang, Balin.; Kerang, Balin.; Kirang, Balin.; Radja lintang, Batav. Mal.; Tampak mrang, Balin. — Kruid. Gebr.: De bladen dienen als veevoeder.

232. **A. nudiflorum R. Br.*** Djalegor, Jav.; Djoekoet gewor, Soend.; Gewor §), Soend.; Kenop in dekat, Alf. Min. T. P.; Lidah lemboe, Mal.; Pisi noe oebi, Alf. Min. Bant.; Roempoet lidah lemboe, Mal.; Roempoet sarang toepai, Mal.; Roempoet tapak boeroeng (zie 2334), Mal.; Sarang banoewa, Bat.; Sarang toepai, Mal.; Soeloe ni asoe, Alf. Min. T. B.; Tapak boeroeng (zie 2334), Mal. — Kruid. Gebr.: Wordt als groente gegeten.

§) Deze Soend. namen gelden ook voor Polygonum- en Commelina-soorten.

233. **Anethum graveolens L. (= Poucedanum graveolens Benth. & Hook.*).** Nat. fam. der **Umbelliferae.** Daoen ender, Mal. Batav.; Ender (zie 1560), Mal. Batav. — Kruid, „dille". Gebr.: Hier en daar verbouwd; wordt bij de rijst gegeten. Als inlandsche drogerij zijn de vruchtjes (dillezaad) bekend onder den naam van moengsi.

234. **Angiopteris evecta Hoffm.*** Nat. fam. der **Filices.** Pakis kebo, Jav.; Pakoe kebaoe, Mal. Bengk.; Pakoe moendiag gede, Soend. — Boomvaren. Gebr.: Het blad wordt dikwerf tot 4 M. lang.

235. **Aniseia martinicensis Choisy. (= Ipomoea martinicensis Mey.*).** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Manaring i lawanan, Alf. Min. T. P.; Wanaring in dawanan, Alf. Min. T. S. — Klimplant.

236. **Anisogonium esculentum Presl. (= Diplazium esculentum Sw.*).** Nat. fam. der **Filices.** Pakoe benar, Mal.; Pakoe tandjoeng, Mal. — Varensoort.

237. **Anisomeles albiflora Miq.*** Nat. fam. der **Labiateae.** Babadotan §) bodas, Soend.; Bandotan poetih, Jav. — Kruid.

§) Ook andere kruiden, o. a. eenige Compositae.

238. **A. malabarica R. Br.*** Selasch ajer, Vulg. Mal. — Kruid.

239. **A. ovata R. Br.*** Daoen salangkeng, Madoer.; Makoekoeroe imparab, Alf. Min. T. P.; Patoek baagkong, Soend. — Kruid. Gebr.: Een afkooksel der bladen wordt inwendig tegen gravel toegedient.

240. **Anisophyllea disticha Baill. (= A. trapezoidalis Baill.*).** Nat. fam. der **Rhizophoraceae.** Kajoe kantjil, Mal.; Rambai ajam §), Mal. — Heester.

§) Ook Ryparosa fasciculata King.*

241. **A. Gaudichaudiana Baill.*** Dalek limaoe manis §), Mal. — Boom.

§) Ook Anis. apetala Scort.*

242. **Anodendron coriaceum Miq.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Areuj tjeumpal kikis, Soend.; Bikat, Daj. W. Born. — Klimmende heester. Gebr.: De bladen worden wel als groente gegeten; van de vezels wordt touw vervaardigd.

243. **A. moluccanum Miq.*.** Papi, Alf. Amb. — Klimmende heester. Gebr.: Het uit den stengel verkregen sap heet giftig.

244. **Anoectochilus Reinwardtii Bl.*** Nat. **Orchidaceae.** Boenga toelis, Mal.; Dengen, Jav.; Godong dengen, Jav. — Aard-orchidee.

245. **Anona muricata L.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Anaän walanda, Alf. Z. Cer.; Deureujan belanda, Atjeh; Djamboe landa, Mal. Bengk.; Doerija oelondra, Nias; Mangka walanda, Alf. Min.; Moris, O. Jav.; Naka walanda, Alf. Boer.; Nakat, Sika; Nangka belanda, Vulg. Mal.; Nangka boeris, Madoer. B.; Nangka englan, Madoer. P. S.; Nangka moris, B., P. Madoer.; Nangka walanda (zie 355), Mal., Soend. Nongka manila, Jav.; Nongka landi, Jav. Kr.; Nongka londa, Jav. Ng.; Nongka sabrang, Jav.; Nongka welandi, Jav. Kr.; Nongka welonda, Jav. Ng.; Sirikadja balanda, Boeg.; Sirikaja balanda, Makas.; Sosak, Mal. Tim.; Soerikaja welonda, Jav.; Srikaja djawa, Balin.; Srikaja welonda, Jav.; Swirswak, Vulg. Mal.; Taroetoeng olanda, Bat. — Boom, de zuurzak („corossol"). Gebr.: De smakelijke vruchten worden rauw gegeten, de jonge bladen wel gebezigd tot rijpmaking van steenpuisten. In het Javaansch heeft men een raadsel: „Nongka amboeroe djeroek", d. i.: „Een nangka maakt jacht op een djeroek", met de oplossing: „een Europeaan maakt jacht op een tijger"; nongka is de nongka welonda en djeroek is de djeroek matjan.

246. **A. reticulata L.*** Ata kase, Tim.; Binoewa, Madoer.; Binowa, Madoer.; Boewah nona, Mal.; Boewah oenah, Lamp. Ab.; Djamboe nona, Mal. Bengk.; Djoes, Lamp. Ab.; Kanowa, Jav.; Kloewa, O. Jav.; Malowa, Jav.; Manoewa, Jav.; Manowa, Jav., Soend.; Moelwa, Jav.; Noena, Mal. Tel. Bet.; Nona, Mal., Rotin., Soend.; Serba rabsa, Atjeh; Sirikadja lase tedong, Boeg.; Sirikadja oeso, Boeg.; Sirikadja soesoe, Boeg.; Sirikaja doke, Makas.; Sirikaja soesoe, Makas. — Boomheester. Gebr.: De rijpe vruchten („coeur de boeuf") worden rauw gegeten. De fijngewreven bladen worden aangewend tegen ongedierte. De vrucht is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Sega sakepel di roeboeng patek", d. i.: „Een handvol gekookte rijst omgeven door Spaansche pokken".

247. **A. squamosa L.*** Ata, Tim.; Atis, Mal. Men., Tern.; Atisi, Alf. N. O. Halm.; Delima srikaja, Mal.; Garoso, Biman.; Peras, Banda; Perse, Kisar; Sarikaja, Daj., Soend.; Sarkadja, Madoer. B., P.; Serba bintang, Atjeh; Serekadja, Madoer. S.; Seraikaja, Lamp.; Serkaja, O. Jav.; Sirikadja, Boeg.; Sirikaja, Makas.; Soerikaja, Jav.; Srikaja, Balin.; Jav., Mal., Soend.; Srikawis, Jav. Kr. D. — Boomheester („sweet sop", „pomme cannelle"). Gebr.: Als boven.

248. **Anotis hirsuta Miq.** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Kasemboekan lemah, Jav.; Semboekan lemah, Jav.; — Kruid.

249. **A. Wightiana Benth. & Hook.*** Asam koesambi, Sum. W. K. — Kruid.

250. **Anthistiria arguens Willd.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Roempoet sarang pipit, Mal.; Sarang pipit, Mal. — Kruid.

251. **A. ciliata L.*** Djoekoet mandjah beureum, Soend.; Klitik, Jav.; Klitikan, Jav.; Mandjah beureum, Soend.; Merahan-lanang (zie 228), Jav.; Rebha badjhang, Madoer. S.; Rebha bhadjhang, Madoer. B. P.; Rebha djang-badjhang, Madoer. S.; Rebha djhang-bhadjhang, Madoer. B. P.; Rebha djhang pele, Madoer. B. P.; Rebha lampedjhang, Madoer. B.; Roempoeïk soentieng poetieh, Minangk.; Sanggar, Bat.; Soeket merakan, Jav.; Tagalngana, Tern. — Kruid („kangaroo grass"). Gebr.: Is een geschikt veevoeder. Op Madoera legt men de vruchtjes op de oorlellen van zeer jeugdige meisjes, waaraan ze zich vasthechten en het lelletje geleidelijk doorboren. In het Bataksch heeft men een spreekwijze: „Gijotaa tingon sanggar toe eme", d. i.: „Van de sanggar naar de padie behoort het"; met de beteekenis om iets te doen van het begin te beginnen.

252. **A. gigantea Cav.*** Roempoet rijang-rijang (zie 290), Mal.; Rijang-rijang, Mal. — Kruid.

253. **Anthocephalus indicus Rich. (= Nauclea purpurea Roxb.*).** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Bangkal betina, Midd. Sum.; Poelasan hoetan, Mal.; Tjaogtjaratan badak, Soend.; Tjaratan badak (zie 244), Soend. — Boom.

254. **Antiaris rufa Miq.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Ipoh bengkaroeng, Mal.; Rerinteken, Alf. Min. T. S.; Ririnteken, Alf. Min. T. L.; Ririnteken sela, Alf. Min. T. L.; Woloemoe, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Vroeger werden uit den bast kleedingstukken vervaardigd en thans op Noord-Celebes nog wel hoofddeksels voor den veldarbeid.

255. **A. toxicaria Lesch.*** Antjar, Balin., Jav.; Ipo, Boeg., Makas.; Ipoe, Bat.; Ipoech, Minangk.; Ipoh, Mal.; Ipoh batang, Mal.; Ipoeh, Atjeh; Kajoe oepas, Jav., Mal.; Kajoe tjidakoe (zie 708), Mal. Mol.; Lawane, Alf. Amb.; Lawani, Alf. Asil., Har., Hila, Z. Cer.; Loewanjo, Alf. N. Laoet; Loewano, Alf. Sap.; Roewanjo, Alf. N. Laoet; Siren, Daj. Z. O. Born.; Tasem, Daj. W. Born. — Boom, de Javaansche gift- of antjar- of oepas-boom. Gebr.: Het ingedroogde melksap levert het vergif, dat aan de pijltjes der blaasroeren wordt gesmeerd, gewoonlijk gemengd met het sap van andere planten, als Dioscorea, Derris, e. a. en ook met arsenicum, naar gelang dit plaatselijk volgens de overlevering of in bepaalde gezinnen wordt gevorderd. Van de schors (der ongiftige varieteit?) vervaardigen de Alfoeren in de Molukken hunne schaamgordels, waaraan de boom in het locale Maleisch zijn naam ontleent.

256. **Antidesma alatum Hook. f.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Beroenai, Mal. — Boom.

257. **A. Bunius Spreng.*** Anino, Tim. Beroenai, Mal.; Banai, Minangk.; Boene, Boeg.; Bonth., Makas.; Boene tedong, Boeg., Bonth. Makas.; Boeni, Mal.; Boerneh, Madoer.; Bonai, Minangk.; Bonei, Minangk.; Boni, Balin.; Hoeni, Soend.; Lingan, Jav.; Woeni, Balin., Jav. Var. in Balin.: B. of w. djambal of b. of w. nasi; b. of. w. tjamra; h. of w. mintjid. — Boom. Gebr.: De aan trossen groeiende vruchtjes worden gegeten. In Java wordt de boom zelden op de erven geplant, wegens het aldaar heerschende bijgeloof dat hierin onder allerlei gedaanten de zielen der afgestorvenen huizen. Van iemand, dien het zweet op het gelaat parelt, zegt de Makasaar: „Boene-boene songo ri roepana", (en de Boeginces: „Maboene poesena"), d. i.: „Hij heeft als 't ware vruchtjes van boeni op zijn gezicht", terwijl „verschillend van kleur" door den Madoerees wordt uitgedrukt met „masak boerneh", om reden de vruchtjes niet te gelijk rijpen.

258. **A. cuspidatum Muell. Arg.*** (zie 397). Kenidei poenei, Mal. — Boomheester.

259. **A. Ghesaembilla Gaertn.*** Baloeng ajam, Mal. — Boom.

260. **A. Ghesaembilla Gaertn.*** var. **paniculatum Muell. Arg.** Boene boeritja, Boeg.; Boene maritja, Makas.; Idoengoesan, Alf. Min. Tonsaw.; Kajoe marisa, Alf. Min. T. L.; Kajoe maritja, Alf. Min. T. P.; Konjam pasir, Jav.; Onjam, Soend.; Poen kaloeja, Alf. Min. Bent. — Kleine boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten, en de bladen bij sommige spijzen gevoegd om daaraan een zuren smaak te geven. Hout duurzaam.

261. **A. lanceolatum Tul.*** Andi-andi, Jav. — Boom.

262. **A. leucopodum Miq.*** Beroenai padi, Mal.; Boeni padi, Mal. Pal. — Boom.

263. **A. montanum Bl.*** Hoeni pasiser, Soend.; Ki seuheur, Soend.; Ki seuheur bodas, Soend.; Seuheur §), Soend.; Seuheur bodas, Soend.; Woeni laoet, Jav. — Boomheester.

§) Ook Antidesma tetrandum Bl.*

264. **A. Rumphii Tulasn.*** Kate-kate goenoeng, Mal. Mol. — Gebr.: De jonge bladen worden als groente gegeten.

265. **A. stipulare Bl.*** Ki seuheur badak, Soend.; Seuheur badak, Soend. — Boom. Gebr.: Het gele hout is als meubelhout gezocht.

266. **A. velutinosum Bl.*** Ki seuheur monjet, Soend.; Mempoenai boekit §), Mal.; Seuheur monjet, Soend. — Heester.

§) Ook Arthrophyllum diversifolium Bl.*

267. **A. sp.** Boene reja, Bonth. — Boom.

268. **Aphania montana Bl.** (= **Sapindus montanus Bl.***). Nat. fam. der **Sapindaceae.** Kilajoe goenoeng, Jav. — Boom.

269. **A. paucijuga Radlk.** (= **Sapindus paucijuga L.***). Kale toelang, Minangk.; Kelat toelang, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor balken.

270. **Apium graveolens L.*** Nat. fam. der **Umbelliferae.** Seladri, Mal. Batav.; Sladri, Balin. — Kruid, selderie. Gebr.: Wordt hier en daar gekweekt.

271. **Apluda mutica L.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Kapantoan, Alf. Min. Bant. — Kruid.

272. **Aporosa aurea Hook.f.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Gading betina, Mal.; Kajoe gading betina, Mal.; Sebasa hitam (zie 807 en 1648), Mal.; Sebasa minjak, Mal.; Sebasa nipis koelit, Mal.; Sibasa hitam, Mal.; Sibasa minjak, Mal.; Sibasa nipis koelit, Mal. — Boomheester.

273. **A. Benthamiana Hook.f.*** Kasei (zie 2830), Mal. — Boom.

274. **A. ficifolia Baill.*** Sebasa djantan, Mal.; Sebasa nipis koelit betina, Mal.; Sibasa djantan, Mal.; Sibasa nipis koelit betina, Mal. — Boomheester.

275. **A. fruticosa Muell.Arg.*** Beroenai talang, Mal.; Boeni talang, Mal. Pal. — Boom. Gebr.: De bast wordt bij het roodverven van garens gebezigd.

276. **A. Maingayi Hook.f.*** Tampoei patjat (zie 1669), Mal.; Tampoi patjat, Mal. — Boom.

277. **A. microcalyx Hassk.*** Pelangas (zie 391), Midd. Sum. — Boom.

278. **A. microsphaera Hook.f.*** Sakam, Minangk.; Sekam merah, Mal.; Sikam, Bat. — Boom.

279. **A. nigricans Hook.f.*** Bantoenan, Mal. — Lage boom.

280. **A. Praineana Hook.f.** Petaling tandoek, Mal. — Lage boom. Gebr.: Het hout wordt wel bij huisbouw gebezigd.

281. **A. stellifera Hook.f.*** Sebasa nipis koelit poetih, Mal.; Sibasa nipis koelit poeth, Mal. — Lage boom.

282. **Apostasia nuda Br.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Djoekoek pering, Lamp. Ab.; Kentjing pelandoek, Mal.; Sendjoewang hoetan (zie 105), Mal. — Kruid.

283. **Aquilaria malaccensis Lam.*** Nat. fam. der **Thymelaeaceae.** Agaroe, Balin.; Alwah, Mal.; Beroenan, Mal. W. Born.; Broenan, Mal. W. Born.; Engkaras, Mal.; Gaharoe, Mal.; Garoe, Balin., Boeg., Jav., Makas., Sas., Soend.; Gharoe, Madoer.; Kadjoe gharoe, Madoer.; Kajoe engkaras, Mal.; Kajoe gaharoe, Mal.; Kajoe karas, Mal.; Kalamba, Makas.; Kalampa, Boeg.; Karas, Mal.; Kekaras, Mal.; Kelembak §), Mal.; Ketimoes, Balin.; Madja gaoe, Balin. Varieteiten in Mal.: G. betina: G. boewaja; G. lanang; Kelembak boenga. In Soend.: Garoe hideung; G. kapas. In Balin.: Lengedi of G. lanang. — Boom. Gebr.: Inlanders hezigen het hout (alochout, agelhout, wierookhout) ter wille van den geur; zij besproeien ook de graven van pas overledenen met water, waarin men dit hout heeft laten trekken, met het doel de booze geesten te verjagen. De fijnste stukken reukhout vindt men in omgevallen ten deele vergaoe boomen, waarvan het hart nog gaaf is; die stukken hebben een waarde van *f* 4 à *f* 5 de katie, maar worden niet bij alle boomen in gelijke hoeveelheid aangetroffen, ofschoon enkele tot twee en meer pikoel bevatten. Bij nog levende boomen behoort er een zekere oefening toe om te weten, of een boom al dan niet gaharoe-hout bevat. In de Maleische landen zijn het de pawang (wichelaars, geestenzieners), die in de kennis hiervan uitmunten; zij hebben tot dat einde bij zich een stukje gaharoehout, dat eenigszins den vorm van een dier heeft en als gaharoe meroepa bekend is, waarin de geest, wien het hout zou behooren of die er het toezicht over heeft, wordt verondersteld te verblijven. Zonder dit hulpmiddel houden de Maleiers zich ver van den boom, daar zij meenen in de nabijheid harde knallen als geschuts-losbarstingen te hooren, het voorteeken van naderende onheilen. Hierbij dient niet vergeten, dat ook in andere boomen reukhout wordt aangetroffen. De Maleiers hebben een spreekwijze: „Soedah gaharoe tjendana poela", d. i.: „Je hebt al aloë-hout en nu vraag je nog sandel; of zooveel als: „Je weet het al en nu vraag je het nog".

§) Voor den Jav. naam kalembak zie 2966. Wegens het verbranden als of met wierook is verwisseling der opgegeven namen met die voor Santalum album niet zeldzaam; terwijl bovendien moeilijk is uit te maken, welke inlandsche namen meer bijzonder gelden voor Gonystylus Miquelianus T. et B.*, eene naverwante boomsoort, die op Java dit reukhout levert.

284. **Arachis hypogaea L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Foee kase, Tim.; Foefoee ina, Rotin.; Katjang, Madoer. B., P.; Katjang djawa, Mal. Men.; Katjang goreng, Makas.; Katjang landjaran §), Jav.; Katjang pendem, Jav.; Katjang soeöek, Soend.; Katjang tanah, Balin., Mal.; Katjang taneuh, Soend.; Katjang tjina, Jav. Mal.; Laoeroer makaharere, Sermata; Laoeroeroe makasre, Leti; Oetan tana, Solor; Otok kalepat, Madoer. S.; Otok sabhoek, Madoer. B.; Otok tjena, Madoer. S.; Rapa, Biman.; Retak tanah, Lamp.; Soeöek, Soend.; Tjaog goreng, Boeg.; Warahe, Alf. Boer. — Kruid, de aardnoot. Gebr.: De versche of gedroogde bladen zijn een geliefd veevoeder. Uit de fijngestampte zaden (z.g. apenootjes, arachiden, grondnoten, curaçaosche amandelen) wordt na stooming en uitpersing een olie (Vulg. Mal. miojak katjang) verkregen, welke in runder- of buffelblazen aan de markt wordt gebracht. Het is bekend, dat deze olie zich ook in de Europeesche industrie tot velerlei doeleinden een plaats heeft veroverd, o.a. als Delftsche slaolie. De na de persing overgebleven koeken, in Jav. boengkil, in Soend. gebleg en in Madoer. talepek of tataen geheeten, bezigt men op Java en Madoera als meststof, en op Java, onder den naam van tempe boengkil, ook als versnapering. In het Javaansch heeft men een raadsel: „Katjang noenggang oeler", d. i.: „Een boon rijdt op een rups", waarvan de oplossing is: „Een Chinees rijdt te paard". De katjang is de katjang tjina, de oeler is de oeler djaran.

§) Dit is eigl. een algem. benam. voor katjangsoorten, maar die langs staken opgroeien.

285. **Aralia dasyphylla Miq.*** Nat. fam. der **Araliaceae.** Panggang badak §), Soend. — Boomheester.

§) Panggang is een inl. „geslachtsnaam" voor verschillende heesters en boomen uit de fam. Araliaceae.

286. **A. ferox Miq.*** Kerembiet, Alf. Min. T. B.; Panggang tjerme (zie 2552), Soend. — Boomheester.

287. **A. javanica Miq.*** Balik soempoeh Mal.; Panggang piët, Soend. — Heester.

288. **A. montana Bl.*** Garang goenoeng, Jav. — Heester.

289. **A. Themsonii Seem.*** Didoelang, Mal.; Doelang-doelang §), Mal. — Heester.
§) Zie voor dezen naam in het Minangk. bij 1647; en met de bijvoeging van akar bij 1264.

290. **Archytaea Vahlii Chois.*** Nat. fam. der **Ternstroemiaceae.** Malakaoedang, Sum. W. K.; Pokok rijang-rijang §), Mal.; Rijang-rijang, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor stijlen en daksparren.
§) De bijvoeging pokok ter onderscheiding van 252.

291. **A. sp.** Bangka, Atjeh, Sum. W. K. Varieteiten voor Sum. W. K.: B. semoet; B. toelang. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw, de bast voor fakkels. Een afkooksel van dezen bast levert bruine verfstof, waarmede lijnwaden en matten worden gekleurd.

292. **Ardisia Blumei A.D.C.*** Nat. fam. der **Myrsinaceae.** Ki lampani goenoeng, Soend.; Ki lampani lemboet, Soend.; Lampani goenoeng, Soend.; Lampani lemboet, Soend. — Heester.

293. **A. celebica Scheff.*** Pabanap, Alf. Min. T. L. — Heester.

294. **A. complanata Wall. (= A. colorata Roxb.*).** Ki lampani gede, Soend.; Lampani gede, Soend. — Heester.

295. **A. crenata Roxb.*** Mata pelandoek §), Mal. — Heester. Gebr.: De zuurachtige vruchten worden gegeten.
§) Op Bangka is dit de naam van Euthemis leucocarpa Jack.* (zie 1397).

296. **A. elliptica Thunb.*** Bak ram, Atjeh; Ki lampani, Soend.; Lampani §), Soend.; Lampeoe, Madoer.; Lempadjong, Sas.; Lempeni, Balin.; Rampanai, Minangk.; Rempenai, Mal.— Heester. Gebr.: De kleine vruchten worden als geneesmiddel tegen wormen en ook als rinkelbelletje gebruikt. Een kwaadaardige pokziekte, op deze gelijkende, heet in het Maleisch: Ketoembohan rempenai.
§) Ook Myrsine avenis A.D.C. (= M. capitellata Wall.*) (zie 2405).

297. **A. Forstenii Scheff.*** Kai tepoe, Alf. Min. T. B.; Padaka, Boeg.; Poesoli, Alf. Min. Tonsaw. — Boom.

298. **A. fuliginosa Bl.*** Ki adjag, Soend. — Boomheester. Gebr.: De roodbruine hars (getah adjag) is een gezocht geneesmiddel tegen huidziekten.

299. **A. humilis Vahl.*** Ki lampani peutjang, Soend.; Lampani peutjang, Soend. — Boomheester.

300. **A. Korthalsiana Scheff. (= Pimelandra Wallichii A.D.C.*).** Kandoeeng rimbo, Minangk. — Heester.

301. **A. laevigata Bl.*** Ki mangoe, Soend. — Boomheester. Gebr.: De jonge bladen worden door de bergbewoners soms rauw gegeten.

302. **A. lurida Bl.*** Ki lampani hedjo, Soend.; Lampani hedjo, Soend. — Boomheester.

303. **A. macrophylla Reinw.*** Ki lampani badak, Soend.; Lampani badak, Soend. — Heester.

304. **A. Miqueliana Scheff.*** Dada boeroeng, Mal. — Heester.

305. **A. edentophylla Wall.*** Pasal, Mal. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

306. **A. oxyphylla Wall.*** Boedjang semalam boekit, Mal. — Heester.

307. **A. palembanica Miq.*** Pasong, Atjeh.— Heester.

308. **A. reclinata Scheff.*** Ki lampani laoet, Soend.; Lampani laoet, Soend. — Heester.

309. **A. serrata Pers. (= A. Cavanillesii Roem. & Schult.*)** var. **semiserrata Scheff.** Kajoe mata ikan, Mal. Bandj. — Heester.

310. **A. sumatrana Miq.*** Simasam, Minangk. — Heester.

311. **A. tuberculata Wall.*** Moeka parang, Mal. — Heester.

312. **A. villosa Roxb.*** Mata pelandoek gadjah, Mal. — Heester.

313. **A. sp.** Kadjoe o-paowan, Madoer. — Boom. Gebr.: Het hout dient tot vervaardiging van huisraad.

314. **A. sp.** Oetol, Alf. Min. Bent. — Boom.

315. **Areca Catechu L.*** Nat. fam. der **Palmae.** Alosi, Boeg.; Bereo, N. Guin. Noemf.; Beren knam, N. Guin. Noemf.; Bhoengkana penang, Madoer.; Boea, Gorom, Sas.; Boeja, Aroe; Boewah, Balin., Lamp., Mal. Tel. Bet.; Booi, Simaloer; Dena, Alf. N. O. Halm.; Djambe, Balin. Kr., Jav. Ng., Soend.; Djambi, Mal. Pal.; Ehoe, Endeh; Eoefe, Enggano: Eoepo, Enggano; Fino, Nias; Foea, Alf. Boer.; Foea poen, Alf. Boer.; Gehat, Daj. Kat.; Hena, Tern.; Hoea, Alf. Amb., Asil., Har., Hila, Z. Cer.; Hoewal, Alf. N. Laoet, Sap.; Isoa, Tenimbar; Isoe, Kei; Kamtjoe, N. Guin. 4 R.; Kamtjoe ajo, N. Guin. 4 R.; Kela, Sawoe; Keoe, Lio; Kepoewe wenji, Sawoe; Mama, Goront.; Mamaän, Alf. Min. Ponos., Bol., Mong.; Maman, Alf. Min. Bent.; 'Mboewa, Rotin.; Momongo, Alf. Tom.; Ngangan, Alf. Min. Tonsaw.; Oea, Biman.; Oefe, Enggano; Oegai, Lamp. Ab.; Oepo, Enggano: Oerai, Lamp. Ab.; Oromol, Babar; Penang, Madoer.; Pinang, Mal.; Pineng, Atjeh; Pineung, Atjeh; Pining, Bat.; Poa, Sermata; Poea, Banda, Leti, Rotin., Timo., Wetar; Poea oeöen, Wetar; Poeja, Aroe; Poetjang, Balin.; Pohon pinang, Vulg. Mal.; Poö, Kisar; Poposo, Alf. Min. Bant.; Poromke, Kisar; Rapo, Makas.; Soï, Alf. W. Cer.; Tangkal djambe, Soend.: Tenga, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S.; Tilade, Sangi; Wenji, Sawoe; Wesoe, N. Guin., Sekar; Wino, Nias; Winoe, Soemba; Wit djambe, Jav.; Woea, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., Sika, Solor; Wohan, Jav. Kr. Varieteiten in Alf. N. O. Halm.: Dena o paremongi. In Nias.: F. of. w. beloe; F. of w. bowo. In Balin.: Dj. of p. loewak; Dj. of p. djabah; Dj. of p. gonong. In Alf. Min. T. B.: Tenga of w. pepesoeten; Tenga of w. pondang; Tenga of w. roesip. In Jav.: Djambe ranti of dj. koming, met kleine vrucht; Dj. taloch; Dj. wangen, met groote vrucht en welriekende bladen; In Soend.: Dj. kabongan; Dj. kalajar; Dj. tjaroelak; Dj. toetoel; Dj. wangi; Dj. wiwi, enkele dezer met half-bolronde vrucht, andere met ovale vrucht, die aan de basis is afgeplat. In Madoer. P.: P. rambaj; P. malokok; P. batang. In Madoer. S.: P. roöm; P. ghaltek. In Alf. Min. Bant.: Poposo mabingi; Poposo kahangang. In Mal.: Pinaog gading. In Atjeh: Pineng manggis; P. moesang; P. siba. In Mal. Amb.:

Pinang itam; Pinang trang boelan, met heldergele bladstelen. In Mal. Men.: Pinang babaoe; P. itam; P. kapas; P. telor ikan. In Vulg. Mal.: Pinang betoel; P. boender besar; P. boender ketjil; P. soesoe. In Alf. Min. T. L., T. S.: Tenga of w. kapes; T. of w. katawa; T. of w. pera; T. of w. sampinit; T. of w. laoesip. In Bat.: Pining oewani. In Alf. Min. T. P.: Tenga of w. kekekow; T. of w. sela; T. of w. woöe. In Makas.: Rapo baoe of r. gading; R. didi, met gele vrucht. In Alf. Min. Bent.: Maman kanaramen; M. kasoeang; M. mawingi; M. pamoesa; M. pisa. — Boom, de areca- of pinangpalm. Gebr.: Gedroogd en van de schil ontdaan zijn de zaden (pinangnoot, nux arecae) algemeen in gebruik bij het sirihkauwen; (er wordt beweerd, dat die waaraan men vooraf geroken heeft, bedwelmend zouden werken). Bij elke feestelijke gelegenheid en ook in het dagelijksch leven is de aanbieding daarvan een bewijs van beleefdheid en welwillendheid, terwijl ze tevens gebezigd worden bij toovergebeden en het leeren der hiervoor gebruikelijke formules. Nog jong zijnde, dienen zij met andere middelen als geneesmiddel tegen dysenterie, en geeft men ze ook aan het rundvee, om dit tegen de koude te harden. Het hout van den stam wordt soms benut tot vervaardiging van kleine voorwerpen, de bladscheeden om iets in te wikkelen, en de bladen hier en daar tot het kleuren van hengelgaren en voor grof vlechtwerk. Om een kort tijdsverloop aan te duiden zegt de Javaan: „Saplekah djambe", d. i.: „(De tijd benoodigd) om een areca-noot door te slaan", en de Balinees: „Apangentjak boewah", d. i.: „(De tijd noodig) om een pinang-noot geheel te kneuzen", welke hij gelijk stelt met het tellen van elf duiten. In het Alfoersch van Ambon zijn: „Ane hoea wain", en in het Gorontaleesch: „Ngapoiloetoe lo mama", d. i.: „(De tijd) om pinang tot rijpheid te brengen", gewone uitdrukkingen voor de tijdsruimte, die in den regel gevorderd wordt om éénmaal pinang te kauwen (dit in Jav.: „Sapanginang", en in Balin: „Apakpakan"). In het Maleisch heeft men een spreekwijze: „Saperti pinang di belah doewa", (en in het Javaansch: „Kaja djambe sinigar"), d. i.: „Als een pinang-noot, die in tweeën gespleten is", om te kennen te geven, dat iemand of iets geheel op een ander of iets anders gelijkt; en in diezelfde taal zegt men van lieden, die tijdelijk zijn vooruitgegaan, maar weder tot hun vroegeren staat vervallen: „Saperti pinang poelang ka tampoek", d. i.: „Gelijk een pinang-vrucht tot de kelk terugkeert". In de Maleische landen houden vrouwen, die als medium zullen optreden, gedurende de hiermede gepaard gaande dansende bewegingen bloemtrossen van Areca in de hand, welke men veronderstelt een geschikt middel te zijn om de extase op te wekken. „Uit zijn humeur zijn" heet in het Minangkabaoesch: „Maboeck di malan pinang", d. i.: „Bedwelmd door pinang". In het Makasaarsch wordt met de uitdrukking „Rapo-rapo mi" de persoon aangeduid die, verloofd zijnde, den huwelijksband door den dood der andere partij verbroken ziet; de overblijvende heeft weinig kans om te trouwen, en het eenig middel dien vloek weg te nemen bestaat hierin, dat de overlevende naar een pinang-boom gebracht en tot driemaal toe met het hoofd er tegen aan wordt geduwd. In dezelfde taal heet „Rapo sarakatijang" een pinang-noot, die er uitwendig goed uitziet, maar van binnen vol zwarte strepen en rottende is; zoodat men aldus ook betiteld een schoone vrouw, die bij nauwere kennismaking tegenvalt. Voor het geheel willekeurig met iemand te werk gaan, zegt de Makasaar: Parirapo en de Boeginees: Maparijalosi, d. i.: „(Hem of haar) als pinang beschouwen of behandelen". In het Javaansch heeft men een raadsel: „Botjah anggawa banjoe satetes saka ing awang-awang", d. i.: „Een knaap brengt een druppel water uit de lucht", waarvan pinang de oplossing is, omdat er in elke jonge noot eenig vocht is.

316. **A. glandiformis Lam.*** Doko, Alf. N. O. Halm., Tern.; Dokoto, Alf. N. W. Halm.; Jejel, N. Guin. 4 R.; Kakahar, Alf. Amb.; Pinang goemoetoe, Mal. Mol.; Pinang langsa, Mal. Mol.; Pinang pandang, Mal. Mol. — Boom. Gebr.: Het hout wordt wel als timmerhout gebezigd.

317. **A. Nenga Bl. (= Nenga Wendlandiana Scheff.*).** Djambe ngenge, Soend.; Nangak, Mal.; Ngenge, Soend.; Ngingi, Jav.; Pinang bari §), Mal. — Boom.

§) Ook Ternstroemia japonica Thunb.*

318. **A. Nenga Bl. (= Nenga Wendlandiana Scheff.*)** var. **Sumatrana Teysm.** Oegai moeli, Lamp. Ab. — Boom.

319. **A. paniculata Scheff. (= Mischophloeus paniculata Scheff.*).** Goeloebenge, Alf. N. O. Halm.; Goenaga, Tern.; Pinang jaki, Mal. Men.; Pinang oetan (zie 2899), Mal. Mol.; Tenga im bolai, Alf. Min. T. L.; Woea ne angko, Alf. Min. T. S.; Woea ne wale, Alf. Min. T. B. — Boom. Gebr.: In de Minahasa worden de uitspruitsels boven aren-bladen verkozen tot inwikkeling van tabak voor sigaretten.

320. **A. sp.** Patawakoean, Alf. Min. T. L.; Pomboea, Alf. Min. T. P. — Boom.

321. **Arenga obtusifolia Mart.*** Nat. fam. der **Palmae.** Langhap, Bat. Mand.; Langkak, Lamp.; Langkap, Jav., Mal., Soend.; Langko, Minangk. — Boom. Gebr.: Het hout dient voor lansen; van de bladen vervaardigt men wannen.

322. **A. saccharifera Labill.*** Aehe, Nias; Akel, Alf. Min.; Akele, Sangi; Akere, Alf. Min. Bant.; Akol, Alf. Min. Ponos.; Anaoe, Lamp., Minangk.; Aren, Jav., Madoer.; Bagot, Bat. Mand.; Bak djok, Atjeh; Bargot, Bat. Mand.; Batang anaoe, Minangk.; Benda, Koetei; Boehoe, Daj. Kat.; Bone, Tim.; Daloe, Alf. Halm.; Daloekoe, Alf. N. O. Halm. K.; Djaka, Balin.; Djemaka, Sas.; Djoek, Atjeh; Djok, Atjeh; Edhoek, Kang.; Enaoe, Mal.; Feto, Nias; Hanaoe, Daj. Samp., Lamp., Loeboe, Mal. Bandj.; Hano, Balin.; Inroe, Boeg., Makas.; Kaboeng, Mal.; Kawoeng, Soend.; Ketan, Alf. Min. Tonsaw.; Koömekene, Kisar; Lebeno, Alf. N. O. Halm.; Lirang, O. Jav.; Lolo nao, Sas.; Maka, Alf. Asil.; Minok-minok, Enggano; Moka, Sawoe; Nakel, Alf. Min. T. B., T. L.; Nakwa, Alf. W. Cer.; Nanggoeng, Jav.; Nao, Binan., Sas.; Naoe, Mal., N. G. Noemf., Wetar; Naoe knam, N. Guin. Noemf.; Nawa, Alf. N. Laoet, Sap., Z. Cer.; Nawaïn, Alf. Amb.; Nawal, Alf. Asil., Har., Hila; Niroe, Kor.; Noeh, Mal. Pal.; Nooë, Makian; Panggoh, Gajo; Peloeloek, Mal.; Pohon gemoeti, Mal. Tim.; Pohon majang, Mal. Amb.; Pohon sageroe, Mal. Amb.; Pola, Bat. Dair, Soembawa; Seho, Mal. Men., Tern.; Sikit, Kei; Sipa, Sangi; Tio metme, Leti. Varieteit in Jav.: Aren ampal, met groote witachtige bloem; A. banteng, donkergrijze soort; A. blereng, gespikkelde soort; A. brama, met kleine roode bloem; A. djingga, met geelachtige bloem; A. glegar, met korten dikken stam; A. gontol, met ronde bijna witte bloem; A. idjo, met groote groene bloem; A. ranteng, met donkerbruine bloem; de voorlaatste op Java het meest gezocht voor het tappen van palmwijn; A. tjebong, die de grootste hoogte bereikt. In O.

Jav.: A. ritjik. In Minangk.: Sampië of Andoe sampië. In Soend.: Kawoeng gede, met hoogen stam; K. gendjah of K. hawara of K. saeran, met kleinen stam; K. karinding of K. hideung, levert veel palmwijn; K. kembang, met gering palmwijngehalte; K. parasi. In Bat.: Poeli. — Boom, de aren- of suikerpalm. Gebr.: Uit den stam wordt wel tuingereedschap gesneden, en gespleten dient die in tal van streken als vloerbedekking; ook voor goten, voor wandelstokken, enz. Het daaraan groeiend zwam is de inlandsche tonder, en nagenoeg de geheele stam is bedekt door gemoeti of idjoek, zijnde grove zwarte vezels, waarvan touwwerk wordt gedraaid. Tusschen deze bevinden zich tal van pennen of stekels; de fijnere worden gebezigd tot vervaardiging van vischlijnen en strikken om parkietjes te vangen, de grijze voor bezems, de zwarte voor fakkels en, puntig afgesneden, als pennen om in Arabische letterteekens te schrijven, waartoe men ze doopt in een mengsel van roet en suikerrietsap. In het Oosten van den Archipel wordt hier en daar uit het merg een soort sagoe bereid, gewoonlijk wegens de lichtere bewerking of op plaatsen, waar weinig Metroxylon voorkomt; men zou dus kunnen zeggen alleen in geval van nood. De mutsvormige hoofddeksels, oepia, in Gorontalo door de hoogere klassen gedragen, zijn van de wortelvezels van dezen palm gevlochten; dit geschiedt eveneens, doch met paardenhaar vermengd, in Zuid-Celebes, waar die mutsen songko heeten; soms wordt van die vezels ook hengelgaren gemaakt, waartoe men anders de draadvezels der bladscheede van jonge boomen bezigt. Slechts bij uitzondering dekt men woningen met de bladen. Deze zijn een doelmatig dekblad voor sigaretten. Van meer nut zijn de bladnerven, voor bezems, mondtrompetjes, bakjes, en bovendien tot het vlechten van matten, welke o. a. in Zuid-Celebes gelegd worden onder vrouwen van voorname afkomst, als zij bevallen moeten. De bloemen worden wel als groente gegeten, de vruchten geconfijt. Van de harde vruchtschaal snijdt men soms oorringetjes, maar meer algemeen bezigt men die bij het doorsteken der oorlellen van kinderen, waarbij alleen reeds aanraking der huid voldoende is om door de scherpte van het uitvloeiende sap eene opening te vormen. Als het vruchtvleesch om de zaden verdikt of kleverig is, wordt de boom geschikt geacht tot het tappen van palmwijn. Tot dat einde wordt de kolf geklopt en geschud om de celwanden te scheuren, hetgeen men herhaalt, totdat er bij een kleine insnijding helder vocht uitzijpelt, waarna de kolf wordt afgesneden en de stomp in bladen gewikkeld om te voorkomen, dat bijen of wespen die beschadigen. Elken dag wordt een schijfje afgesneden en het uitdruppelende vocht in een bamboezen koker (te Ambon in een palmbladscheede) opgevangen. Gedurende een paar maanden blijft het vocht rijkelijk uitvloeien, als men slechts zorg draagt de wond aan den bloemsteel telkens versch te maken. Hier en daar wordt de bloemkolf eerst na de afsnijding geklopt. In de Bataklanden int men palmwijn door een mesje met een vlakke punt in den stam te drijven en op het heft te kloppen, en op Halmahera hakt men vaak den boom om, steekt dien in brand en ontbloot de palmiet, waarnit dan een vocht vloeit, aldaar goedo geheeten, dat gezegd wordt sterker te zijn dan de door afsnijding van den bloemkolf verkregen palmwijn. De aldus verkregen palmwijn, die in het Maleisch toewak heet en na 24 uren begint te gisten, om dan in die taal nira genoemd te worden, levert ongegist gekookt een dikke stroop, welke tot bruine suiker wordt verwerkt. Van een werk, dat met behoedzaamheid moet verricht worden, zegt de Javaan: „Kekrek aren", d. i.: „(Als) de insnijding van den aren", want doet men dit onvoorzichtig, dan krijgt men het jenkverwekkend sap der vruchten over zijn handen; en van iemand, die veel in het bijzijn eener vrouw is en eindigt met op haar te verlieven: „Edoek sanding geni", d. i.: „Als het harig weefsel van aren bij het vuur", dat ten slotte ontvlamt; terwijl lichtgeloovige menschen, die ieders raad willen opvolgen, zoodat een zaak verkeerd afloopt, worden aangeduid met: „Nglelet edoek pinggiring dalan", d. i.: „Als zij die touw draaien aan den kant van den weg" en door opvolging van veler raad nooit goed touw krijgen. Wegens de broosheid der pennen noemt de Soendanees iemand, die licht geraakt is: „Pennggas haroepateun", d. i.: „Zoo broos als de pennen van den kawoeng"; en voor iemand, die zich verbeeldt boven anderen uit te steken, heeft de Minangkabaoeër de uitdrukking: „Indak poetjoeek ateh anaoe lai", d. i.: „Er is geen kruin boven den arenpalm". Ook heeft de laatste een spreekwijze: „Tak ado rotan aka pagoeno" (in het Bataksch: „Moeka soewada idjoek andor pe ni rahoetkon do"), d. i.: „Als er geen idjoek aanwezig is een klimplant als bindmiddel gebruiken", met de beteekenis van zich met iets minder tevreden stellen, als men niet kan krijgen wat men verlangt; en zegt de Batak nog van iemand, die in zijn eigen strikken gevangen wordt en zich zoo in het ongeluk stort: „Di pangan oenokna songon bargot na toewa-toewa", d. i.: „Verteerd worden door het hart van den stam als oude bargot-boomen". „Voor het onmogelijke willen", zegt de Minangkabaoeër: „Mantjari koetoe dalam idjoeek", d. i.: „Ongedierte in de idjoek zoeken". Anaoe is de oplossing van het Minangkabaoesche raadsel: „Awaknjo gadang pandjang, kain hatoembok-toembok", d. i.: „Zijn lichaam is groot en lang, (zijn) kleed bestaat uit lappen", en idjoek, die van het Bataksche raadsel: „Mangambboer gompoel, ngada nida indegena", d. i.: „Als de zwarte beer springt, laat hij geen sporen achter", want als de idjoek bij het kappen op den grond valt laat die geen indruksel na. In het Toëensea-dialect van het Alfoersch der Minahasa is akel de oplossing van dit raadsel: „Si toealokoo si lebemo oeng kadambo si dai koemawin; oem beja ne renga-rengana jo wajamo kinawin, ni sija mokan si dai; taän witoe mokan moeri niitoe sija makarinte; i nesa si dai si kaäwoe, kompoange jo sija eleken ne toöe jo tawimo makarinte; kalalawid oeman ne rintena jo se daimo karekenan oeng kedaked", d. i.: „Een grijsaard van hooge statuur is niet getrouwd; al zijn tijdgenooten zijn reeds getrouwd, hij alleen nog niet; maar eenigen tijd daarna krijgt hij kinderen; hij alleen heeft geen vrouw en toch ziet men plotseling, dat hij bijna kinderen zal krijgen; worden zijn kinderen geboren, dan is hun aantal niet te tellen". In de Gajo-landen mogen zwangere vrouwen onder dezen boom geen schaduw zoeken, om reden men meent, dat hierin veel kwade geesten huizen.

323. **Argostemma microcnide Miq.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Loemai, Sum. W. K. — Kruid.

324. **A. sp.** Taloemoe (zie 1251 en 1252), Alf. Min. T. B. — Kruid.

325. **Argyreia capitata Chois. (= Lettsomia Thomsoni Clarke*).** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Areuj boeloe, Soend. — Klimplant.

326. **A. mollis Chois.*** Areuj tatapajan, Soend.; Rabet po-sepo, Madoer.; Tatapajan, Soend. — Klimplant. Gebr.: De stengels dienen wel als bindmateriaal.

327. **Arisaema filiforme Bl.*** Nat. fam. der **Araceae.** Lompongan oela, O. Jav — Kruid.

328. **Aristolochia moluccana Duchart.*** Nat. fam. der **Aristolochiaceae.** Besa, Alf. N. O. Halm.; Besa-besa, Fern.; Talioedjan, Mal.

Mol. — Windend kruid, een soort „pijpbloem". Gebr.: Tot versterking der huid worden zuigelingen gewasschen in water, waarin de ranken dezer plant zijn geweekt.

329. **A. Roxburghiana Klotsch.*** Akar ara, Mal.; Areuj babah kebo, Soend.; Areuj katoek pentjang, Soend.; Ketola hoetan (zie 2107), Mal. — Klimplant.

330. **A. Tagala Cham.*** Mararetes, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

331. **Artabotrys odoratissimus R. Br.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Areuj kananga, Soend.; Kananga areuj, Soend. – Klimmende heester.

332. **A. suaveolens Bl.*** Areuj ki ladja (zie 3425), Soend.; Areuj ki ladja lalaki, Soend.; Doeri kerbhoej, Madoer.; Kananga oetan, Mal. Amb.; Tali kerbaoe (zie 3425), Vulg. Mal.; Walet meten, Alf. Z. Cer.; Woesai, Alf. Min. T. P. — Klimmende heester. Gebr.: Het hout dient tot brandhout en de ranken zijn biodmateriaal; de bloemen worden wel tusschen kleederen gelegd.

333. **A. suaveolens Bl.*** var. **parviflorus Miq.** Madang boengo tandjoeëng, Minangk. — klimmende heester.

334. **Artanema sesamoides Benth.*** Nat. fam. der **Scrophulariaceae.** Keloeloet gadjah, Mal.; Sesawi pasir, Vulg. Mal. — Kruid.

335. **Artemisia vulgaris L.*** Nat fam. der **Compositae.** Baroe tjina, Vulg. Mal.; Djoekoet lokot mata, Soend.; Gendjean §), O. Jav.: Ilja, Mal. Batav.; Lire oetan, Mal. Men.; Padang derman, Balin.; Padang dreman, Balin.; Pakoe prapak, Sas.; Panderman, Jav. — Kruid, de „bijvoet". Gebr.: Wordt veel door Chineezen gekweekt. Men beweert dat de bladen met vrucht als aphrodisiacum gebezigd worden, als inlandsche drogerij beeten ze in het Jav.: „Soeda mala", en worden, als thee getrokken, aan kraamvrouwen toegediend.

§) Ook Leonurus sibiricus L.*

336. **Arthrophyllum diversifolium Bl.*** Nat. fam. der **Araliaceae.** Djangkorang gompong, Soend.; Gompong, Soend.; Kidjangkorang gompong, Soend.; Leto-leto, Boeg.; Madang santan, Sum. W. K.; Susangkongan lewo, Alf. Min. T. L. — Boom.

337. **Artocarpus altissima T.etB.** Nat. fam. der **Urticaceae.** Kaloetoem, Lamp.; Keloetoem, Mal.; Kelotom, Mal. Pal. — Boom. Gebr.: Hout gewild voor prauwen, daar het in water niet rot.

338. **A. Blumei Trecul.*** Benda, Jav.; Dinga, Alf. N. O. Halm.; Ehoboe, Enggano; Gomoe hanga, Tern.; Gomoe oetan, Mal. Men.: Kambala, Soemba; Katjoewada, Boeg.; Koekap, Balin. Kr., Jav.; Kokap, Madoer.; Makoka, Alf. Min. T. P.; Oholoe, Nias; Pingi kambala, Soemba; Taeng, Makas.; Tarok, Atjeh, Minangk.; Teëp, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S.; Teep, Balin.; Terap, Mal.; Terep, Bat., Sas.; Tero, Boeg.; Teureup, Soend.; Tew, Alf. Min. Tonsaw.; Toegap, Alf. Min. Bent.; Torap, Bat.; Wake, Mentawei. Varieteiten in Mal.: Terop gajal. In O.-Jav.: B. loeloep; B. wingka. — Boom, de „wilde broodboom". Gebr.: Het hout is in Oost-Java gezocht voor huisbouw, daar het bijzonder hard is en niet door witte mieren wordt aangetast; op Madoera voor prauwen. Het melksap dient als vogellijm. In enkele streken geldt het voor een bewijs van armoede, als de woningen met bladen van dezen boom zijn gedekt; tijngestampt en met rijst vermengd, worden zij als een middel tegen longtering aangewend. De pitten worden gepoft en gegeten en zijn o. a. in Oost-Java op alle pasar's in de nabijheid van bosschen te koop. Van den bast vervaardigt men touw, op Sumatra voor strikken om herten of kidjang's te vangen, en vlecht men wel matten; minder beschaafde volksstammen maken er kleedingstukken van door de schors van jonge boomen eerst zacht te kloppen, waarbij de buitenste laag wordt verwijderd, en die dan gedurende 3 à 4 dagen in water te weeken, daarna te drogen en op nieuw te kloppen, tot ze de voor hoofddoeken, baadjes of schaamgordels gevorderde lenigheid heeft verkregen. Het kloppen geschiedt met een vierhoekig afgesneden stuk hout en duurt 2 tot 3 uren, zoodat het weefsel zeer dun en uitgerekt wordt, hetgeen noodig is, omdat van te dik weefsel de plooien zich niet naar het lichaam voegen. Intusschen beweert men in de Minahasa, waar die kleedingstukken vroeger veel gebruikt werden, dat de schors van Artocarpus voor dit doel minder duurzaam is dan die van Celtis spec. (?). Zij, die geen kinderen willen krijgen, eten soms den bast van afgebouwen tronken van dezen boom, of winden zich een band, met dien bast gevuld, om den buik. Op Bali gaat een legende, dat uit dankbaarheid het hout niet door witte mieren wordt aangetast; om reden in vroeger tijden een blad van dezen boom twee personen had verborgen, die waren overgebleven uit een slachting, door een uitgehongerden aap aangericht. In de Minahasa werden voorheen (en misschien nog wel) de bladen beschouwd als de schilden van kwade geesten en duidde beweging dier bladen op aanwezigheid, terwijl het knakken, als er op geslagen werd, een teeken was dat die geesten waren verjaagd of gedood. Bij de Batak's geldt voor de rechtspleging deze regel: „Oelang songon pardaka ni torop djoerockdjoerock lopot torbangan di oedjong", d. i.: „Als men niet tot het wezen der zaak doordringt, gelijkt men op den torop-boom, die slechts aan het einde zijner takken vruchten draagt". In het Minangkabaoesch wordt een zeer arm en behoeftig persoon nog steeds aangeduid als. „Oerang bakajin tarok", d. i.: „Gekleed in tarok-bast".

339. **A. communis G. Forst. (= A. incisa L.*).** Gamasi, Makas.; Gogomo, Alf. N. O. Halm.; Gomoe, Mal. Amb., Mal. Men., Tern.; Kalantjang, Balin.; Kalawi, Sum. W. K.; Kalewih, Balin.; Kaloeweh, Jav.; Kaloewih, Jav.; Kelewih, Soend.; Keloer, Mal.; Kene-kene, Babar; Ketimboel, Balin. Sembr.; Koeloe, Atjeh, Soemba; Koeloeh, Sas.; Koeloer, Mal., Sas., Soend.; Koeloro, Saleijer; Koka, Alf. Min., Sangi; Kolo, Biman.; Kolor, Madoer.; Lakoef, Tim.; Naoen mafoea, Tim.; Oelo, Boeg.; Oeloe, Wetar; Oera, Kisar; Oerhoe, Kisar; Otal (zie 484), Bat.; Pingi koeloe, Soemba; Poelor, Lamp.; Soekoen batoe, Mal. Amb.; Soekoen bidji, Mal. Tim.; Soeöe kadeëk, Rotin.; Soeöen hatoe, Alf. Har., Z. Cer.: Soeöeno hatoe, Alf. N. Laoet, Sap.; Timboel, Balin., Mal. Batav. — Boom, de broodvruchtboom. Gebr.: Van de onrijpe vruchten wordt sajoer gekookt, de pitten worden gepoft gegeten. De ruwe bladen worden wel gebruikt om te polijsten en het kleverige sap dient als vogellijm. Op Sumatra wordt uit den bast een sterk en duurzaam touw vervaardigd en op Bali maakt men van den wolachtigen bloesem lonten. In het Sangireesch is de vrucht van koka de oplossing van het raadsel: „Mahana oe palede, metalapochang oe sikoe d. i.: „Het brengt een handpalm voort, het verzorgt een elleboog", waarbij de wordende goede vruchten bij een handpalm, de mislukte scheef trekkende bij een elleboog worden vergeleken. Evenzoo van dit: „Tahentoengang kabawiting" d. i.: „Een stekelvisch, die in de hoogte hangt". Op Bali de boom van „Sijap groengsang megetih poetih" d. i.: „Een kip met opstaande veeren, die wit bloed heeft".

340. **A. communis G. Forst.** (= **A. incisa L.***) var. **laevis** (zonder zaden). Amo, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern.; Baka, Boeg.; Bak soekoen, Atjeh; Bakara, Makas.; Hatopoel, Bat.; Hoekoen, Kei, Watoeb.; Karara, Biman., Endeh, Soemba; Koehoe, Alf. Min. Bent.; Koehoehoe, Alf. Min. Bant.; Koeloeg, Alf. Min. Ponos.; Koeroer, Alf. Min.; Naoen lakoe, Tim.; Naoenoe, Tim.; Oeloe oeöen, Wetar; Oer knam, N. Guin. Noemf.; Pingi karara, Soemba; Poeöe Karara, Endeh; Poko bakara, Makas.; Pong baka, Boeg.; Soekoen, Balin., Jav., Mal., Soend.; Soekoen kapas, Mal. Tim.; Soekoen radja, Mal. Tim.; Soeöe manek, Rotin.; Soeöek, Rotin.; Soeöen, Alf. Har., Z. Cer.; Soeöeno, Alf. N. Laoet, Sap.; Sokon, Alf. Boer., Madoer.; Tangkal soekoen, Soend. Varieteiten in Madoer.: S. batang; S. maloko. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten, het hout soms tot vervaardiging van meubels gebezigd. Met de schutblaadjes der bloemen worden houten voorwerpen wel glad gewreven. Van iets, dat voor onbepaalden tijd wordt uitgesteld, zegt men in het Maleisch van Ambon schertsenderwijs wel: „Nanti akan djadi pada tahoen soekoen, boelan gomoe", d. i.: „Het zal gebeuren in de maand gomoe van het jaar soekoen".

341. **A. Dadak Miq.***. Dadak, Lamp. — Gebr.: Het hout dient tot timmerhout; de vruchten worden gegeten.

342. **A. dasyphylla Miq.*** Boloeli boeja, Bol. Mong.; Kakoembi §), Alf. Min. Bent.; Kalembi, Alf. Min. T. B., T. S.; Kelembi, Alf. Min. T. B., T. S.; Keremb i, Alf. Min. Bant.; Maoembi, Alf. Min.; Maoembi wakar, Alf. Min. T. P.; Moömbi, Alf. Min.; Moömbi wakar, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout wordt voor balken en planken gebezigd, en wordt gezegd tegen weersinvloeden bestand te zijn.
§) Ook eene Antiaris-soort.

343. **A. glauca Bl.*** Tiwoe landak, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout wel bij huisbouw.

344. **A. glaucescens Trécul.*** Sembir, Jav. — Boom. Gebr.: Van het hout worden gambangtoetsen vervaardigd.

345. **A. Gomeziana Wall.*** Darak, Daj. Z. O. Born.; Kadodo, Enggano; Kajoe tampang, Mal.; Kajoe tampang boeroeng §), Mal.; Tampang, Mal.; Tampang boeroeng §), Mal. — Boom. Gebr.: Het hout als bruikbaar vermeld, ofschoon het zeer hard moet zijn en moeielijk te bewerken; men maakt er veelal huiselijke benoodigdheden van, o. a. voor den weefstoel. Het heet ook bestand te zijn tegen den paalworm.
§) Ook Ficus vasculosa Wall.*

346. **A. Gomeziana Wall.*** var. **Griffithii King.** Kajoe tampang boelat, Mal.; Tampang boelat, Mal. — Boom.

347. **A. hirsutissima Kurz.*** Nangka rimba, Mal. — Boom.

348. **A. integrifolia L.f.*** (zie 353). Anaü, Alf. Har.; Anaül, Alf. N. Laoet., Sap.; Anaämahoe, Alf. Z. Cer.; Anaäne, Alf. Hila; Anaäwakan, Alf. Z. Cer.; Angka, Alf. Min.; Bak panah, Atjeh; Bak panas, Atjeh; Kanakane, Alf. Asil.; Kawera, Solor; Lamasa, Lamp.; Langge, Goront.; Malasa, Lamp.; Mangka, Alf. Min.; Naü, Nias; Naka, Alf. Boer., N. O. Halm., W. Cer., Tern.; Nakaü, Alf. Cer; Nangga, Biman.; Nangka, Alf. Min., Balin., Daj. Z. O. Born., Kang., Madoer., Mal., Soend.; Nangka boerboer, Bat.; Nangka leuweung, Soend.; Nangke, Sas.; Nongka, Nongko, Jav.; Pana, Atjeh; Panah, Atjeh; Panas, Atjeh; Panasa, Boeg.; Pinasa, Bat.; Rapo tjidoe, Makas. Varieteiten in Jav.: Nongka bloedroe; N. boeboer, ook N. blonjo of N. bonjo; N. dandang, de grootste; N. kendil, de kleinste; N. salak; N. tikoes; N. tjeling, de zeldzaamste, met eenige of alle (?) vruchten onder den grond. In Madoer.: Nangka bhadjhang; N. kabhoengan; N. salak of N. salat; N. bhoenjo. In Kang.: Nangka ghabhoengan. In Soend.: Nangka beurit; N. boeboer; N. tjangkoewang. In Balin.: Nangka berit of N. timboel; N. boeboeh manas; N. boeboeh salak; N. kasoer; N. klepon of klepon; N. lolos of N. boeboeh; N. peded of N. kesed. In Makas.: Rapo tjidoe koemili, met hard vruchtvleesch; R. tjidoe moemoesang, met week vruchtvleesch. In Biman.: Nangga karao; N. nenggi. — Boom, de „Jack-tree". Gebr.: Het hout wordt voor huisbouw gebezigd, de vruchten als ooft genuttigd; ook de bloembodem wordt als roedjak bij de rijst gegeten. In de Minahasa werden van de schors voorheen wel kleedingstukken vervaardigd. Het melksap uit de vrucht wordt op reepjes hout gesmeerd, die men aan in vrucht staande boomen bevestigt, en die moeten dienen om kleine vogels te vangen. Om dit te verkrijgen hakt men willekeurig in de vrucht, waar men haar maar raken kan, en vandaar zegt de Soendanees: „Tjatjag nangkaeun", d. i.: „In de nangka hakken", met de bedoeling van „alles door elkaar praten". Aan dezen boom besteedt de inlander eenige zorg voor het onderhoud, daar de straf anders dadelijk door kleine en slechte vruchten volgt; die zorg bestaat in het jaarlijks wegnemen der kleine en lagere takken en in de verwijdering van overvloedige vruchten. Dit onderhoud is op Java het werk van mannen, omdat alle zorg toch niets zou baten, zoodra een vrouw die verricht. De hooge waarde, in vele streken door de bevolking aan dezen boom gehecht, vindt men o. a. uitgedrukt in de Bataksche spreekwijze: „Mangoensande di pinasana", d. i.: „Steunen op zijn pinasa", voor iemand die in goeden doen of rijk is. Van iemand, die niet uitsteekt boven anderen en niets bijzonders aan zich heeft, heet het in het Javaansch: „Ora endah katewel", d. i.: „Hij is niet zoo mooi als een katewel"; dit laatste de naam der jonge vrucht van A. integrifolia. De Maleier heeft een spreekwijze: „Saorang makan nangka serata kena getahnja", d. i. „Een eet er nangka en allen worden door het sap bespat", om aan te duiden dat een heele familie er onder lijdt, als een der leden iets misdaan heeft. Van een vrouw, die zich niet rustig kan houden, zegt de Madoerees: „Mara olakna nangka", d. i.: „Als een nangka-wormpje". De boom is de oplossing van het Bataksche raadsel: „Marparboewe so marboenga", d. i.: „Het draagt vrucht zonder te bloeien"; en van het Javaansche: „Godonge satampel-tampel oewohe sagoedel-goedel", d. i.: „Het blad is zoo groot als een hand, de vrucht als een buffelkalf".

349. **A. Lakoocha Roxb.*** Kajoe tampang manis, Mal.; Keledang beroek, Mal.; Tampang manis, Mal. — Boom.

350. **A. lanceaefolia Roxb.*** Keledang, Mal.; Nangka pipit, Mal. — Boom. Gebr.: Levert goed timmerhout, waarvan o. a. in Riouw de Chineezen hunne doodkisten vervaardigen; de vruchten worden gegeten.

351. **A. Limpato Miq.*** Lampato, Minangk.; Limpato, Minangk. — Boom. Gebr.: Uit het hout wordt gele kleurstof verkregen.

352. **A. Maingayi King.*** (zie 1963). Tiwadak banjoe, Mal. Z. O. Born.; Tjampada ajer, Midd. Sum.; Tjempedak ajer, Mal.; Tjoebadak aije, Minangk. Varieteiten in Mal. Z. O.

Born.: Tiwadak banjoe koening; Tiwadak banjoe merah. — Boom. Gebr.: Het hout is zeer geschikt voor inlandsche vaartuigen; aan de takken hechten de bijen gaarne hare nesten.

353. **A. Polyphema Pers.*** §) Akan-akan, Lamp. Pam.; Anaälo, Alf. N. Laoet.; Anaän, Alf. Z. Cer.; Anaäno, Alf. Har.; Kakan, Kawi, Lamp. Ab.; Kaoekane, Alf. Cer.; Lemasa, Lamp.; Mangkahi, Daj. Z. O. Born.; Melasa, Lamp.; Nakannakan, Lamp. B. Ag.; Naknak, N. Guin. Noemf., 4 R.; Nanaä, Alf. Z. Cer.; Nangka tjomedak, Madoer P.; Sibodak, Bat.; Soebodak, Bat.; Tamedak, Midd. Sum.; Tembedak, Mal. Bengk.; Temedak, Koeboe; Tewelak, Watoeb.; Tiwadak, Mal. Bandj.; Tjampada, Makas., Midd. Sum.; Tjampeda, Boeg.; Tjampedak, Jav., Soend.; Tjapedak, Mal. Bengk.; Tjempedak, Mal.; Tjempendak, Atjeh; Tjepedak, Jav., Mal. Bengk.; Tjimpedak, Atjeh; Tjoebadak, Minangk.; Tjomedak, Madoer. S.; Toewada. Alf. N. O. Halm., Daj., Tern. — Varieteiten in Alf. N. O. Halm.: Toewada da totogoi; T. o gamoe konora; T. o goele-goele. — Boom. Gebr.: Het hout is zeer deugdzaam en wordt niet door witte mieren aangetast; op Sumatra vooral is het als timmerhout en ook voor meubels gezocht. Ook dient het veel tot vervaardiging van trommen. Waar in menige streek de vruchten een belangrijke bron van inkomsten vormen, wordt het hout echter zelden gebruikt. De bast bevat gom, die goede vogellijm levert. De vruchten worden gegeten; ook de pitten zijn geroost een geliefkoosde toespijs bij de rijst. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Saorang makan tjoebadak, sadonjo kanai gatahnjo", d. i.: „Eén eet nangka, allen worden door het melksap besmet", met de beteekenis, dat als iemand zich aan eenige misdaad schuldig maakt, zijn bloedverwanten er allen onder lijden. In het Bataksch zegt men: „Halak mangan sibodak aoe hona gotana", d. i.: „Eén eet sibodak en ik heb last van de gom", en in het Maleisch van Bengkoelen: „Orang makan tembedak diri olih getahnje", d. i.: „Een ander eet de vrucht, zelf krijgt men de gom", beiden met de beteekenis van „niet de vrucht van zijn arbeid genieten", In het Lampongsch spreekt men van: „Noewar lemasa oanom kemoerakni", d. i.: „Lemasa vellen, zijn pit planten", voor het wegwerpen van een ouden schoen óórdat men een nieuwen heeft; en voor iets, dat zwaar neerploft, zegt de Minangkabaoer: „Bak boenji tjoebadak djatoech", d. i.: „Als het geluid van een vallende tjoebadak-vrucht". De vrucht is de oplossing van het Maleische raadsel: „Orang toewa berbadjoe manik", d. i.: „Een oud man met een baadje van kralen".

§) In de spreektaal worden de namen voor dezen boom herhaaldelijk aan A. integrifolia L.f.* gegeven en omgekeerd.

354. **A. reticulata Miq.*** Kakoembi koehoe, Alf. Min. Bent.; Maoembi sela, Alf. Min. T. P.; Moömbi sela, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor balken en planken.

355. **A. rigida Bl.*** Kadodohok, Enggano; Kosar §), Mal. Batav.; Mandalika §§), Soend.; Mandelika, Mal. Batav.; Mendelika, Mal. Batav.; Peusar, Soend.; Tampoenick, Minangk.; Tampoenik, Bat.; Tawan, Lamp.; Temponck, Mal. — Boom, de „monkey-jack". Gebr.: De vruchten worden gegeten, het hout is wel gezocht voor stijlen van huizen. In de Batak-landen maakt men van den bast bergplaatsen voor rijst.

§) Volgens anderen is dit Dillenia indica L.*

§§) Verg. ook 245 en 1661.

356. **A. varians Miq.*** Tjoebadak rimbo, Minangk. — Boom. Gebr.: Het hout veel bij huisbouw.

357. **A. Vriesiana Miq.*** Maoembi rintek, Alf. Min. T. L.; Matoeka, Alf. Min. T. P.; Moombi rintek, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr. De vruchten worden gegeten.

358. **Arytera littoralis Bl. (= Ratonia littoralis D.C.*).** Nat. fam der **Sapindaceae.** Gangai loenow, Alf. Min. Ponos.; Kelajoe hitam, Mal.; Kilalajoe hideung, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw.

359. **Asclepias curassavica L.*** Nat. fam. der **Asclepiadaceae.** Boenga emas, Mal.; Boenga lebar, Mal. Men.; Boengo ameh, Minangk.; Boengong ijer mas, Atjeh; Kapas tjinde, Soend.; Kembang mas §), Vulg. Mal.; Leletoken §§), Alf. Min. T. P.; Mas sekar, Jav.; Maskar, Jav.; Melockoet paja, Mal.; Tjinga-tjinga batawi, Alf. Halm., Tern. — Kruid, de z.g. „bastaard-ipecacuanha". Gebr.: Wordt veel in tuinen gekweekt.

§) Deze naam wordt ook gegeven aan de goudsbloem, Calendula officinalis L.*, hier en daar gekweekt.

§§) Dezelfde naam wordt aan Tylophora sp. gegeven (zie 2692).

360. **Aspidium cicutarium Sw.*** Nat. fam. der **Filices.** Pakoe tembaga, Mal. — Varensoort.

361 **A. ferox Bl. (= Dryopteris ferox Ktze.*).** Pakoe tihang boeloe, Soend. — Varensoort.

362. **A. Leuzeanum Kze.*** Pakoe gading, Mal. — Varensoort.

363. **A. obscurum Bl. (= Dryopteris arida Ktze.*).** Pakoe koening, Vulg. Mal.; Woli-woli, Nias. — Varensoort.

364. **A. polymorphum Wall.*** Pakoe kikir, Mal. — Varensoort.

365. **A. procurrens Mett. (= Dryopteris procurrens Ktze.*).** Pakoe tjokeh §), Soend. — Varensoort.

§) Ook Arthropteris obliterata Sm.*

366. **A. singaporianum Wall.*** Pakoe bijawak, Mal.; Pakoe merak (zie 2878), Mal. — Varensoort.

367. **Aspidocarya uvifera Hook.f.et Th.*** Nat. fam. der **Menispermaceae.** Oewoes, Alf. Min. T. P. — Klimplant. Gebr.: De binnenbast der stengels wordt op oude etterende wonden gelegd; het sap bij oogziekte ingedruppeld.

368. **Asplenium malabaricum Mett. (= Diplazium esculentum Sw.*).** Nat. fam. der **Filices.** Laminding, Sangi; Oeta haoe, Alf. Z. Cer.; Oeta paso, Alf. Amb.; Oeta waoe, Alf. Amb., Har., Cer.; Oeta wasol, Alf. Sap.; Pakis wilis, Balin. Kr.; Pakoe djoekoet, Balin.; Sajor pakoe, Mal. Mol. — Varensoort. Gebr.: Het jonge loof wordt als groente gegeten.

369. **A. minus Bl.*** Pakoe lalaj leutik, Soend. — Varensoort.

370. **A. nidus L.*** Pakoe pandan, Mal. — Varensoort.

371. **A. simile Bl. (= A. macrophyllum Sw.*).** Pakoe lalaj, Soend. — Varensoort.

372. **A. sorzogonense Presl. (= Diplazium sorzogonense Pr.*).** Pakis kidang, Jav.; Pakoe kidjang, Mal.; Pakoe mendjangan, Vulg. Mal.; Pakoe oentjal (zie 2776), Soend.; Pakoe roesa, Mal. — Varensoort.

373. **Astronia macrophylla Bl.*** Nat. fam. der **Melastomaceae.** Aliwowos, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., T. P.; Aloewowos §), Alf. Min. T.B., T.L., Tonsaw., T.P.; Kajoe im pokal, Alf. Min. T.P.; Ki harendong, Soend.; Sengganen §§), Jav. — Boom. Gebr.: Het hout heet als meubelhout geschikt.

§) Ook Astronia Stapfii Koord.* en Homalium foetidum Benth.* (zie 1810).

§§) Zie voor dezen naam in O. Javn bij 2224a.

374. **A. spectabilis Bl.*** Ampet (zie 897), O. Jav.; Gembiroeng, Jav.; Ki harendong, Soend.; Pari raden, Jav.; Semboeng bima, Jav. — Boom.

375. **Asystasia intrusa Bl.*** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Rebha ketek balung lakek, Madoer.; Wila, Alf. Min. T. P. — Kruid. Gebr.: Een papje der fijngekneusde bladen wordt bij hoofdpijn op het voorhoofd gelegd.

376. **Atalantia Roxburghiana Hook.f.*** Nat. fam. der **Rutaceae.** Dima laïsoe, Nias; Limaoe paga, Minangk.; Limaoe pagar, Mal.; Moenter pager, Atjeh. — Boom. Gebr.: De schil der vruchten wordt geconfijt gegeten, het sap als azijn in de inlandsche keuken aangewend.

377. **Atalaya salicifolia Bl.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Atalai, Tim. — Boom.

378. **Atylosia scarabaeoides Benth.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Kadulan. Jav.; Katjangan ireng, O. Jav. — Klimplant. Gebr.: De bladen zijn scherp in den mond.

379. **Averrhoa Bilimbi L.*** Nat. fam. der **Geraniaceae.** Asom, Bat.; Bainang, Makas.; Balibi, Alf. N. O. Halm., Tern.; Balimbi, Goront.; Balimbiëng, Minangk.; Balimbing, Alf. Min. T. L., Jav., Mal. Mol.; Balingbing, Bat., Soend.; Belimbing, Mal.; Belimbing asem, Mal.; Belimbing boeloh, Mal.; Bhalingbhing, Madoer.; Bhalingbhing boeloe, Madoer.; Blimbing, Jav.; Blimbing botol, Mal. Men.; Blimbing woeloeh, Jav.; Blingbing, Balin.; Doempijas, Alf. Min. T. S.; Doempijas toewama, Alf. Min. T. S.; Ifel, Alf. Boer.; Ifel milo, Alf. Boer.; Kioe kase, Tim.; Koelirang, Saleyer; Libi, Sawoe; Limeng, Atjeh; Limbi, Biman.; Loempijas, Alf. Min. Bent., T. B, T. P.; Loempijas in taloen, Alf. Min. T. P.; Malimbi, Nias; Niniloe daelok, Rotin.; Poelirang, Saleyer; Roempeasa, Alf. Min. Bant.; Sulimeng, Atjeh; Sanggoelera, Alf. Tom.; Selimeng, Atjeh; Takoele, Alf. Tom.; Thlimeng, Atjeh; Tjalene, Boeg.; Tjalingtjing, Soend.; Tjalingtjing woelet, Soend.; Woelidan, Alf. Min. T. P. Varieteiten in Jav.: Blimbing alas; B. djingga; B. kapoek; B. koenir; B. waloelang. — Kleine boom, de „blimbing". Gebr.: De zure vruchten worden bij de spijsbereiding en voor het maken van z.g. „zoetzuur" gebruikt, en het sap dient tot het poetsen van wapens. In het Makasaarsch heet een schaal met gleuven als een Averrhoa-vrucht: tjepere nibai-bainang.

380. **A. Carambola L.*** §) Asom djorbing, Bat.; Bainang soelapa, Makas.; Balijareng kelo, Boeg.; Balimbiëng manih, Minangk.; Balimbing tombal, Alf. Min. T. L.; Balingbing amis, Soend.; Balireng, Boeg.; Belimbing besi, Mal.; Belimbing manis, Mal.; Bhalingbing manes, Madoer.; Blimbing lenger, O. Jav.; Blimbing lingir, O. Jav.; Blimbing keris, Jav.; Blimbing manis, Jav., Mal. Men.; Blingbing besi, Balin.; Doempijas tariïs, Alf. Min. T. S.; Ifel emroro, Alf. Boer.; Koelirang taning, Saleyer; Libi melai, Sawoe; Loempijas mamis, Alf. Min. Bent.; Loempijas tombal, Alf. Min. T.B., T. P.; Poelirang taning, Saleyer; Tjalingtjing amis, Soend. — Kleine boom, „de carambola". Gebr.: De vruchten worden gegeten; de Demak'sche variëteit is groot en sappig.

§) Het is mogelijk, dat namen der vorige soort voor deze gelden.

381. **Avicennia officinalis L.*** Nat. fam. der **Verbenaceae.** Api-api §), Boeg., Jav., Mal., Sas.; Kajoe kendeka, Mal. Batav.; Kajoe ting, Mal. Men.; Ki balanak, Soend.; Manggi-manggi poetih, Mal. Mol.; Pe-ape, Madoer.; Pepe-pepe, Makas.; Tioes lewo, Alf. Min. T. P. — Boom der vloedbossehen, („white mangrove"). Gebr.: Het hout voor dakribben en regelwerk van huizen, ook als brandhout.

§) Dezelfde naam wordt ook gegeven aan Sonneratia acida L.f.* (zie 3188), en Ridley geeft dien ook op voor Lumnitzera coccinea W.et A.* (zie 2109).

382. **Azadirachta indica Juss. (= Melia Azadirachta L.*).** Nat. fam. der **Meliaceae.** Imba, Jav.; Intaran, Balin.; Membha, Madoer.; Mimba, Jav. — Boom. Gebr.: Het duurzaam hout („margosa-hout") wordt soms voor huisbouw gebezigd. Op Madoera zouden de zeer bittere bladen in den drogen tijd als rundervoeder dienen (?). De uitvloeiende gom is als lijm in gebruik. Op Bali kookt men den bast met lootar-bladen om hieruit de mot te weren en men wascht er de hoeden met de bladen om de de luizen te verwijderen. Aldaar en ook op Java vergelijkt men fraaie wenkbrauwen wel met deze bladen. In het Madoereesch heeft men een spreekwijze: „Dada ghoela balakang membha", d. i.: „Van voren als suiker, van achteren als membha", gebezigd van een, die zich lief voordoet in iemands tegenwoordigheid, maar achter zijn rug kwaad spreekt.

B.

383. **Baccaurea acuminata Muell.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Bebakaoe, Lamp.; Rambai tijoeng, Sum. W.K. — Variëteiten: Bebakaoe merah; B. poetih. — Boom. Gebr.: Het hout wordt bij den huisbouw gebezigd; dat van de roode varieteit is meer geschikt tot vervaardiging van meubels.

384. **B. bracteata Muell. Arg.*** Tampoei kern, Mal.; Tampoi kera, Mal. — Boom.

385. **B. brevipes Hook.f.*** Daoen mata ajam, Mal.; Matu ajam §), Mal.; Rambai boekit, Mal. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten. Een afkooksel der bladen wordt gedronken om de menstruatie te bevorderen.

§) Onder den naam van mata ajam of kajoe mata ajam is ook bekend Myrsine sumatrana Miq.*

386. **B. dulcis Muell. Arg.*** Tampoei boeroeng, Mal.; Tampoi boeroeng, Mal. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

387. **B. javanica Muell. Arg.*** Hentjip, Soend. — Boom.

388. **B. Kunstleri Hook.f.** Rambai hoetan §), Mal. — Boom.
§) Ook Baccaurea parviflora Muell. Arg.*

389. **B. lanceolata Muell. Arg.*** Lempaoeng, Mal.; Limpaoeng, Minangk.; Lompajang, Bat. Mand. — Boom. Gebr.: De vruchten eetbaar; het hout voor pakkisten dienstig. Op Sumatra's Westkust legt men fijngewreven vruchten vóór de opening, waardoor het water in de sawah vloeit, als de halmen van het rijst-gewas verwelken of rood worden.

390. **B. macrophylla Muell. Arg.*** Tampoei boenga, Mal.; Tampoi boenga, Mal. — Boom. Gebr.: De vruchten zijn eetbaar.

391. **B. malayana King.*** Tampoei, Mal.; Tampoei batang, Mal.; Tampoi, Mal.; Tampoi batang, Mal. — Boom. Gebr. De vruchten worden gegeten.

392. **B. Minahassae Koord.*** Arope, Boeg.; Aropi, Boeg.; Daoesip, Alf. Min. T. S.; Laoesip, Alf. Min. T. B., T. L., T. P.; Loeloembaken, Alf. Min. T. P.; Loesing, Alf. Min. Tonsaw.; Ngoesi, Alf. Min. Bant.; Ropisi, Makas.; Toetoembalen koelo, Alf. Min T. P. — Boom. Gebr.: De bast wordt geweekt voor gele verfstof gebezigd; de vruchten worden gegeten.

393. **B. Motleyana Muell. Arg.*** Hoe, Nias; Rambai, Mal.; Rambe, Balin.; Rambe-rambe, Bat.; Ramboi, Atjeh. — Boom. Gebr.: De rinsche vruchten worden gegeten.

394. **B. pubera Muell. Arg.*** Tampoei beroenai, Mal.; Tampoi beroenai, Mal. — Boom.

395. **B. racemosa Muell. Arg.*** Bowo, Nias; Hapoendoeng, Bat.; Kamodhoeng, Madoer. P., S.; Kamodoeng, Madoer. B.; Kapoendoeëng, Minangk.; Kapoendoeng, Balin., Jav., Soend.; Kepoendoeng, Mal.; Menteng, Mal. Batav., Soend.; Modoeng, Madoer. B.; Poendoeng, Jav.; Tangkilan, Balin. Kr. — Kleine boom. Gebr.: De zoetachtig-zure ronde vruchten worden gegeten; hout nogal deugdelijk. Van iemand, die het beste voor zich zelf neemt en het mindere aan een ander overlaat, zegt de Minangkabaoeër: „Katoepek bainti di awak, kapoendoeëng bahaboeih di oerang", d. i.: „Ketoepat met suiker voor zich, in water gekookte Baccaurea-vrucht voor een ander".

396. **B. Wallichii Hook.f.*** Pokok toekoe takal, Mal.; Toekoe takal, Mal. — Boom. Gebr.: De bladen als middel tegen den invloed van booze geesten.

397. **Baeckea frutescens L.*** Nat. fam. der **Myrtaceae.** Aron, Atjeh; Game-game, Bat.; Gamei-gamei §), Sum. W. K. — Boomheester. Gebr.: Vroeger werd in de Bataklanden de stam tot kool verbrand, welke dan met het door de bevolking zelve vervaardigde salpeter tot het maken van kruit diende; thans heeft de boom daar geen nut meer. Algemeen is het gedroogde aromatische loof in de inlandsche geneeskunde als tjoetjoer atap bekend. In het Javaansch heet die drogerij djong raäb of oedjoeng raäb; in het Balineesch andjoeng atep of andjoeng raäb; in het Madoereesch djhoeng rahap.
§) Ook Antidesma cuspidatum Muell. Arg.* (zie 258).

398. **Baissea acuminata Benth.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Kajoe rapat, Vulg. Mal.; Madak si, Madoer.; Megat sih, Jav.; Pegat sih, Jav.; Pegat seh, Jav. — Klimmende heester. Gebr.: De schors is een bekend inlandsch geneesmiddel.

399. **Balanocarpus maximus King.*** Nat. fam. der **Dipterocarpaceae.** Tjangal, Mal. Z. O. Born., Midd. Sum.; Tjengal, Mal. — Varieteiten in Mal.: Tjengal boenga; T. tandoek. — Boom. Gebr.: Het hout is dienstig voor planken en bij scheepsbouw, daar het niet door paalworm wordt aangetast. De groote omvang van den stam maakt dezen tot uitholling voor kleine inlandsche vaartuigen geschikt. De boom levert een der harsen op, als damar mata koetjing in den handel gebracht.

400. **B. penangianus King.*** Batang damar hitam, Sum. W. K.; Damar hitam §), Mal. — Boom. Gebr.: Heeft zijn naam ontleend aan de onder dien naam in den handel voorkomende damar-soort, die echter van mindere kwaliteit is, en tot verlichting van inlandsche woningen dient.
§) Volgens Ridley; in de Molukken zijn als zwarte damar voortbrengende boomen bekend: Canarium longiflorum Zipp.* en C. rostratum Zipp.*

401. **Balanophora abbreviata Bl.*** Nat. fam. der **Balanophoraceae.** Proet §), Soend. — Woekerplant, groeit op Vaccinium-wortels. Gebr.: Dit geslacht levert eene soort plantenwas.
§) Dezelfde naam geldt voor de eveneens op Java voorkomende B. globosa Jungh.*

402. **B. elongata Bl.*** Proet beunjing, Soend. — Woekerplant.

403. **Balanostreblus ilicifolia Kurz.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Kosa-kosa, Alf. Min. Ponos. — Boom.

404. **Bambusa sp. div.** Nat. fam. der **Gramineae.** Algem. Benam. Aholal, Alf. N. Laoet; Aoe, Endeh, Soemba, Solor; Aoeg, Bol. Mong.; Aoer, Mal., Sika; Aoewe, Minangk. (dunne soorten); Aor, Bat. (dunne s.); Awi, Soend.; Awo, Boeg.; Awoer, Sas.; Baloel, Makian; Bamboe, Mal. Tim., Minangk. (dikke s.), Vulg. Mal.; Bangboe, Jav. Teg.; Boelo, Daj. Z. O. Born., Makas., Sangi; Boeloe, Bat.; Boeloeëh, Minangk.; Boeloeh, Balin., Bat. Dair., Lamp. B. Ag., Mal. Mol.; Boeloh, Mal.; Bolo, Alf. Boer.; Boloh, Loeboe; Deling, Jav. Kr.; Djadjang, O. Jav.; Eere, Sermata; Epring, Jav. Ng.; Ewan, Kei; Hao, Nias; Haoer, Mal.; Hawi, Lamp. Pab., Pam.; Hoembang, Daj. Z. O. Born.; Kabalam, N. Guin. 4 R.; Kabalem, N. Guin. 4 R.; Kabalim, N. Guin. 4 R.; Kabel, Aroe; Kaka, Tim.; Kelaiwoe, Sawoe; Keles, Madoer.; Keoe, Biman.; Koin, Alf. Min. Bent.; O, Rotin., Tim.; Oeka, Alf. Boer.; Oete, Alf. Asil., Hila, Z. Cer.; Oeteo, Alf. Har.; Oetoöl, Alf. Sap.; Ole, Alf. W. Cer.; Oloh, Gajo; Oö, Biman., Wetar; Oöeroe, Kisar; Parawata, Boeton; Paring, Daj. M.; Pereng, Kang., Madoer.; Peri, Endeh; Pering, Lamp. Ab.; Pring, Jav. Ng.; Rosan, Jav. Kr. D.; Tabadiko, Tern.; Taholal, Alf. Sap.; Taki, Alf. Min. T. S.; Tambelan, Alf. Min.; Tehing, Balin., Semb.; Teli, Alf. Z. Cer.; Temar, Tenimbar; Tereng, Sas.; Teri, Alf. Z. Cer.; Tiing, Balin.; Timbarang, Alf. Min. Bant.; Toe, Manggarai; Totoöden, Alf. Min. T. S.; Totoören, Alf. Min.; Trieng, Atjeh; Tring, Atjeh; Woeloe, Gorom; Wojo, Alf. Tom. — Bamboesoorten. Gebr.: Bamboe is van veelzijdig nut in de inlandsche samenleving, zoowel voor het bouwen van woonhuizen, kookplaatsen, rijstschuren of stallen, als tot vervaardiging van allerlei huisraad, mond- en vaatwerk. De jonge loten zijn een gewilde groente. „Bamboe", zegt de inlander, „is er altijd", en als ergens een stoel afsterft, dat gewoonlijk op een leeftijd van 15 tot 20 jaar plaats vindt, is er naar zijne meening elders

weer een andere gegroeid. Van daar het Javaansche spreekwoord: „Lebar pring bosok beling", d. i.: „Als de bamboe op is, verrotten de glasscherven", of zooveel als ons: „Zoo de hemel valt, zijn wij allemaal dood". Iemand, die bamboe plant, heet in het Bataksch: sisoewan boeloe of woordelijk bamboeplanter, maar daar bamboe het bolwerk is (of was) van een dorp, zoo wordt hiermede figuurlijk een zoon, die iemand geboren wordt, als verdediger voorgesteld. In vele streken wordt ontraden op Vrijdag bamboe te kappen, daar men beweert dat op dezen dag gekapte bamboe eerder door den worm wordt aangetast; ook Dinsdag heet daarvoor een verboden dag, doch het nadeel kan sommijlen worden voorkomen door het kapmes vooraf plechtig te baden. Men heeft in het Bataksch een spreekwijze: „Songon na mamboha boeloe, ni abin sabariba ni degehon sabariba", d. i.: „Als bij het splijten van bamboe, de eene helft wordt naar boven getrokken, de andere op den grond gedrukt", doelende op een vader, die het eene kind boven het andere voortrekt, of een rechter, die de eene partij boven de andere bevoordeelt. En een andere: „Ngada tarsoewan boeloe na so marmata" d. i.: „Men kan geen bamboe planten, als er geen oog is", met de beteekenis van uit niets kan niet iets voortkomen, of men noemt geen koe bont tenzij er een vlekje aan is. Van een groote hoeveelheid of menigte zegt men in het Soendaasch: „Ngembang awi", d. i.: „Als de bloem van bamboe", daar deze alom in grooten getale aanwezig is. Iets onmogelijks drukt de Maleier uit door: „Aoer di tarik songsong", d. i.: „Een bamboe voorttrekken tegen de richting der takken in", en een hoogen ouderdom door: „Meranting aoer", d. i.: „Het voorkomen hebben van bladerlooze bamboe". Van iemand in den grond bederven, heet het in het Minangkabaoesch: „Bak toenggang-toenggang boeloeeh saroewe", d. i.: „Evenals men een bamboe-geleding onderstboven keert", en van iemand die zich bloot geeft of met zijn gebreken te koop loopt: „Bak aoewe di ateh boekik", d. i.: „Als een bamboe-stoel boven op een heuvel", terwijl iets ondoenlijks in die taal wordt uitgedrukt door: „Manampakan kasiek ka boeloeeh", d. i.: „Zand tegen bamboe willen plakken". Voor het ergens bescherming gaan zoeken zegt de Boegineesch: „Lao matjeke awo", d. i.: „In de schaduw gaan zitten onder het loof van bamboe", en in het Maleisch van Bengkoelen bestaat de spreekwijze: „Rebong dih djaoh di roemponnje", d. i.: „De jonge bamboeloot is niet ver van den stoel", of „de appel valt niet ver van den boom". Nog zegt men in het Javaansch: „Djeksa pring sadapoer", d. i.: „Een djaksa met bamboe van één stoel", voor een inlandschen rechter, die slechts vrienden en verwanten tot onderhoorigen heeft. Rantai boeloh heet in het Maleisch een ketting, waarvan de schakels op bamboegeledingen gelijken. Scherpe gezegden of kwetsende uitdrukkingen worden herhaaldelijk met bamboesplinters vergeleken. Herhaaldelijk is bamboe de oplossing van raadsels. Zoo in het Soendaasch van: „Anakna di samping, indoengna di tarandjang", (in het Javaansch: „Anake tapihan embokne woeda"), d. i.: „Het kind heeft een kleedje aan, de moeder is naakt"; waarbij met het kind de jonge spruit (iwoeng) bedoeld wordt. In het Bataksch van: „Lam matoewa lam mangkail", d. i.: „Hoe onder het wordt, des te meer hangt het over (hengelt)", en van: „Andorang posa pangidowan ingkajoe, ija doeng matoewa pangidowan aek" d.i.: „Als het nog jong is, vraagt men er groente (roboeng) aan, als het oud is water (nl. waterkokers)", terwijl roboeng de oplossing is van: „Targan menek marabit, doeng godang salang-salang", d. i.: „Nog klein is het gekleed, groot is het naakt". In het Minangkabaoesch van: „Babiliik lai bapintoe indak", d. i.: „Kamers heeft het maar deuren niet". In het T. S. dialect van het Alfoersch der Minahasa van: „Si poetri si taintoe oeng kakendis roemengan oeman ange rinte kampe jo winoejangano wo damboengan, taän mange tare matoeai sija tinangkolan", d. i.: „Een overschoone prinses draagt van kindsbeen af reeds een saroeng en kabaai, maar oud geworden gaat zij geheel ontkleed".

405. **B. Apus Schult.*** Apoes, Jav.; Awi apoes, Soend.; Awi tali, Soend.; Bamboe tali, Vulg. Mal.; Deling tangsoel, Jav. Kr.; Djadjang pring, O. Jav.; Pereng tale, Madoer.; Pring apoes, Jav.; Pring tali, Jav. Ng., O. Jav.; Tiing tali, Balin.; Tiing tlantan, Balin. — Gebr.: Als bindsel bij den huisbouw, tot het vlechten van mandwerk, in het algemeen bij alles, waar het op stevigheid aankomt. Het is de eenige soort, van wier bast sterk touw kan worden vervaardigd; dat te danken is zoowel aan de taaiheid der vezels als aan de mindere inerustatie, die bij het buigen van andere bamboe-soorten lichtelijk breken veroorzaakt. De bladknoppen zijn een geneesmiddel tegen ingewandswormen van paarden. De kiezelafscheidingen in de geledingen (tabashir, singkara) dienen o.a. als middel tegen diphtheritis. Voor ons „Oude koeien uit den sloot halen", zegt de Javaan: „Andoedoek apoes kapendem", d. i.: „Geplante bamboe uitgraven"; en de Madoerees van „Iemand, die zoowel grof als fijn werk kan verrichten": „Mara pereng tale", d. i.: „Als deze bamboe", dus voor alles geschikt.

406. **B. lineata Munro.*** var. **Rumphiana Kurz.** Winaloejan in dolop, Alf. Min. T. P.

407. **B. longinodis Miq.*** Awi boeloeh, Soend.; Awi boeloeh moenti, Soend.; Barnaf, N. Guin. Noemf.; Boeloe, Alf. Min. Ponos., Bol. Mong.; Boeloe im bahoe, Alf. Min. Tonsaw.; Boeloeëh kasok (zie 2469), Minangk.; Boeloeh kedampal, Balin.; Boeloeh pidampel, Balin.; Boeloeh toeï, Mal. Mol.; Boero, Alf. Min. Bant.; Djadjang woeloeh, O. Jav.; Ineus, Gajo; Kedampal, Balin. Semb.; Laga, Bat.; Lampar, O. Jav.; Pereng boeloe, Madoer.; Pidampel, Balin.; Pring lampar, O. Jav.; Pring oeloeh, Jav.; Pring woeloeh, Jav.; Pring woeloeh gading, Jav.; Tabadiko toeï, Tern.; Tabalo, Alf. Tom.; Tambong, O. Jav.; Tapir, Alf. Z. Cer.; Tenatoeï, Alf. Har.; Tenan, Alf. Boer.; Tiing kedampal, Balin.; Tiing pidampel, Balin.; Tinan, Alf. Z. Cer.; Tinano, Alf. N. Laoet, Sap.; Tinat, Alf. Z. Cer.; Triëng toeloer, Atjeh; Walo, Alf. Tom.; Wawohoe, Goront.; Woedoe, Alf. Min. T. S.; Woeloe, Alf. Min. Bent., T. B., T. L.; Woeloe raä, Gorom; Woeloed, Alf. Min. T. P.; Woeloeh, Jav.; Wojo woeloe, Alf. Tom. — Gebr.: Dient tot vervaardiging van manden, wannen, fuiken, fluiten, blaasroeren, lanspunten en tot het vlechten van omwandingen. De fijn afgesplete buitenbast is zeer scherp en wordt gebruikt voor het snijden van zachte zelfstandigheden; ook bij de besnijdenis. Overigens heet het, dat wonden met deze soort wegens den aard der bamboe altijd doodelijk zouden zijn.

408. **B. nana Roxb.*** Aboki, Alf. Tom.; Aoewe tjino, Minangk.; Aog, Alf. Min. Tonsaw.; Awi tjina, Soend.; Boeloe tjina, Bat.; Boeloeeh tjino, Minangk.; Boeloeh pagar, Mal. Men.; Boeloh perindoe§), Mal.; Boeloh tjina, Mal.; Koïntilen, Alf. Min. Bent.; Pereng tjena, Madoer.; Pring djabal, Jav.; Tabadiko tjina, Tern.; Tambelan emoet, Alf. Min. T. L.; Teling, Alf. Min. T. B.; Tering, Alf. Min. Bant.; Totoöden, Alf. Min. T. S.; Totoören, Alf. Min. T. B.; Wina-

loejan, Alf. Min. T. P. — Gebr.: Dient veel voor omheiningen en ook als omwanding van woningen.

§) Volgens RIDLEY geldt die naam echter uitsluitend voor Bambusa magica Wray. Deze soort, welke in Minangkabaoesche verhalen als talang parindoe voorkomt, moet naar het volksgeloof een kleine bamboesoort zijn, die op den top van bergen groeit, niet hooger wordt dan een span, en herkenbaar is aan de doode vogels, die er onder liggen: alleen een orang bertoewah vindt die, en hij, die er een bezit, kan alles krijgen wat hij verlangt. Met boeloh perindoe duiden de Maleiers echter ook aan een bamboezen koker, waarin tusschen twee geledingen overlangsche insnijdingen zijn aangebracht, en die in den wind gehangen een klagend geluid voortbrengt als van een Aeolus-harp. Dat B. nana zich hiertoe bijzonder leent en daarom dien naam ontving, is niet onmogelijk.

409. **B. Teba Miq.*** Aoe kramat, Solor; Awo madoeri, Boeg.; Awo tara, Boeg.; Bamboe oetan, Mal. Tim.; Banggeha, Alf. Z. Cer.; Boeloeh badoeri, Mal. Amb.; Haoer badoeri, Mal. Bandj.; Pakajoe soesoenejan, Alf. Min. T. P.; Tiing gesing, Balin.; Tomo oesi, Alf. Z. Cer.; Tomo pakaha, Alf. Har.; Tomo roeri, Alf. Z. Cer.; Totoöden oe watoe, Alf. Min. T. S.; Totoören oe watoe, Alf. Min. T. B. — Gebr.: Vooral gebezigd om water in te bewaren.

410. **B. tuldoides Munro.*** Boeloh balai, Mal.

411. **B. vulgaris Schrad.*** var. **aurea.** Aoegtaraki, Bol. Moog.; Aoeloto, Alf. N.O. Halm.; Aoer gading, Mal.; Aoewe gadiëng, Minangk.; Aoewe koeniëng, Minangk.; Awi gading, Soend.; Awi haoer geulis, Soend.; Awo lagading, Boeg.; Bamboe koeniëng, Minangk.; Boelo gading, Makas.; Boeloeh djawa, Mal. Mol.; Boeloeh gading, Mal.; Gata oeroe, Alf. N. W. Halm.; Hao adoelo, Nias; Haoer bahenda, Mal. Bandj.; Haoer gading, Mal.; Pamolo, Alf. Sap.; Pereng ghadhing, Madoer.; Pring djawa, O. Jav.; Pring roempil-arampal, Jav.; Tañki, Alf. Mia. T.L.; Tahaki, Alf. Min. Bant., T. B.; Taki, Alf. Min. T. S.; Teli hahoe, Alf. Z. Cer.; Teri hahoe, Alf. Z. Cer.; Terin, Alf. Har., Z. Cer.; Tiing djangkrik, Balin.; Tiing djlepoeng, Balin.; Triëng gading, Atjeh; Winaloejan taranate, Alf. Min. T. P. — Gebr.: Het riet dient voor zitbanken, omwandingen, lijkbaren en watervaten, ook tot het opvangen van palmwijn; de jonge spruiten zijn als groente gezocht en er wordt bovendien zuur van gemaakt. In Zuid-Celebes worden de jonge uitspruitsels fijn gehakt als amulet gedragen; elders griffelt men tooverspreuken op deze bamboe en draagt die dan om den hals als afweringsmiddel voor ziekten.

412. **B. vulgaris Schrad.*** var. **striata.** Ampel, Balin., Jav., Sas.; Awi toetoel, Soend.; Bamboe koering-koering, Midd. Sum.; Boeloeh kei, Banda; Djadjang ampel, O. Jav.; Hampjal, Balin. Kr.; Kalahing, Sangi; Koering, Midd. Sum.; Pereng ampel, Madoer.; Pereng tjamel, Kang.; Pereng toltol, Madoer.; Poeling, Balin.; Pring ampel, Jav.; Pring rampal, Jav.; Pring toetoel, Jav.; Tabadiko nani, Tern.; Tereng dendeng, Sas.; Tereng rendeng, Sas.; Tereng toetoen, Sas.; Tiing ampel, Balin.; Tiing hampjal, Balin. Kr.; Tiing poeling, Balin.; Tiing toeltoel, Balin.; Totoöden, Alf. Min. T. S.; Totoören, Alf. Min. T. B.; Winaloejan im bene, Alf. Min. T. P. — Gebr.: De jonge spruiten worden gegeten; het riet dient voor voetangels en draagstokken. Ofschoon de geledingen slechts een kleine holte hebben, wordt hierin op Bali toch wel palmwijn bewaard en heeft men daarop doelende de spreekwijze: „Kele ampel kaden bek ja poejoeng", (of „Kele ampel malah kendel kadoaoga"), d. i.: „Van een ampel-koker denkt men dat hij vol is en hij is leeg", dus zooveel als „schijn bedriegt".

413. **B. Wrayi Stapf.*** Awi boenar, Soend.; Awi tamijang, Soend.; Bamboe ende, Mal. Tim.; Boelo lan, Daj. Z. O. Born.; Boeloe tamijang, Bat.; Boeloeëh tamijang, Minangk.; Boeloeh bersoempitan, Mal.; Boeloeh temijang, Mal.; Hamija, Biman.; Oö hamija, Biman.; Tamijang, Daj. Z. O. Born., Soend.; Temijang, Mal.; Temije, Sawoe; Triëng iges, Atjeh; Triëng senoempit, Atjeh. — Gebr.: Er worden blaasroeren en fluiten van vervaardigd, benevens het handvat van het rijstmesje; ook maakt men er drooglatten van. De Dajak's in Zuid-Oost Borneo planten deze bamboe gaarne in de nabijheid hunner woningen, om die naar hunne meening voor het inslaan van den bliksem te beschermen. Daar deze soort gespleten zijnde zeer scherp aan de kanten is, zoo heeft de Maleier een spreekwijze: „Mereboet temijang belah", d. i.: „Om een gespleten temijang vechten", met de beteekenis van „om iets gevaarlijks vechten of strijden". In het Soendaasch heeft de uitdrukking: „Tamijaang meulit ka bitis", d. i.: „De tamijaag slingert zich om de kuit", de beteekenis van „zich zelf een ongeluk op den hals halen".

414. **Barclaya Motleyi Hook.f.*** Nat. fam. der **Nymphaeaceae.** Daoen kelapa, Mal. — Eene soort lotos-plant.

415. **Barleria ciliata Roxb. (= B. cristata L.*).** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Djarong woengoe, Soend. — Heester (zie 416 en 417).

416. **B. cristata L.*** Armenal, Jav.; Daoen madhoe, Madoer.; Djarong §), Jav., Soend.; Djarong walanda, Soend.; Djarongan, Jav., Soend. — Heester. Gebr.: Dient voor levende omheiningen. De Madoerees noemt de plant naar den zoeten smaak bij het uitzuigen der bloem.

§) Ook Peristrophe tinctoria Nees.* (zie 2648).

417. **B. dichotoma Roxb. (= B. cristata L.*).** Djarong bodas, Soend. — Halfheester.

418. **B. Prionitis L.*** Boenga landak, Mal.; Dalok, Minangk.; Daoen landak, Mal.; Djarong kembang landep, Soend.; Godong landep, Jav.; Landep, Jav.; Landep-landep, Balin.; Landhep, Madoer.; Lonjo-lonjo, Boeg.; Sondhep, Madoer. — Kleine heester. Gebr.: De bladen worden tegen winden gebruikt.

419. **Barringtonia alba Blume.*** Nat. fam. der **Myrtaceae.** Alakang §), Boeg.; Poetja, Makas. — Boom (deze en volg. s.). Gebr.: Sommige deelen in de inl. geneeskunst.

§) Varieteiten: Alakang radi en A. tjawa.

420. **B. fusiformis King.*** Poetat §) padi (zie 423), Mal.

§) De naam poetat geldt op Java ook voor andere B. soorten, bepaaldelijk voor Barringtonia spicata Bl.* (zie 426) en Planchonia spicata Bl. (zie 2770).

421. **B. macrocarpa Hassk.*** Songgom §), Soend.; Songgom laoet, Soend.

§) Evenals poetat in het Mal., is songgom in het Soend. een benaming voor vele Barringtonia-soorten.

422. **B. macrostachya Kurz.*** Poetat boekit, Mal.; Poetat hoetan, Mal.

423. **B. racemosa Roxb.*** Kajoe in tabe, Alf. Min. T. P.; Kajoe petje, Mal. Men.; Koengkoengan (zie 1467), Alf. Min. Ponos.; Mahakoengkoengan, Alf. Min. Bent.; Malegai, Alf. Min.

T. P.; Penggoeng (zie 2771), Jav., Soend.; Poetat padi (zie 420), Mal. — Gebr.: Het hout wordt als brandhout gebruikt; de vrucht is een uitwendig middel tegen huidziekten.

424. **B. Scortechenii King.*** Poetat gadjah, Mal.

425. **B. speciosa Forst.** Adjoe boetoeng, Boeg.; Bitoeng, Mal. Men.; Boetoen, Jav., Mal., Soend.; Boetoeng, Boeg.; Daga, Aroe; Djina, Aroe; Hoeöeno, Alf. Z. Cer.; Hoetoen, Alf. Amb., Oel.; Hoetoeno, Alf. N. Laoet., Sap.; Kaoe toefa, Alf. Boer.; Keben, Jav.; Keben-keben, Balin.; Midjioe, Alf. N. O. Halm.; Modjoei, Tern.; Songgom lalaki, Soend.; Tahoe, Wetar; Talise, Makas.; Toembak, Alf. Min.; Witoeng, Alf. Min. — Gebr.: Levert brandhout. De bladen worden rauw bij de rijst gegeten, de zaden en het wortelhout wel als vischvergift gebezigd. Naar de overeenkomst met de vruchten van dezen boom heeten de houten sieraden aan balken van huizen en aan prauwen in het Boegineesch boetoeng-boetoeng en in het Maleisch boewah boetoen.

426. **B. spicata Bl.*** Koetat, Balin.; Poetat, Balin., Bat., Jav., Mal., Soend.; Poetat lalaki, Soend.; Salinsa, Alf. Min. T.S. — Gebr.: Het hout heet geschikt voor huis- en bruggenbouw. De jonge bladen, die samentrekkend van smaak zijn, worden als toespijs gegeten. Op Bali worden schrapsels van den bast in palmwijn gedaan, om het zuur worden te voorkomen.

427. **B. sumatrana Miq.*** Poetat darat §), Mal.

§) Op Bangka wordt deze Mal. naam ook gegeven aan Euthemis leucocarpa Jack* var. latifolia (zie 1398).

428. **B. sp.** Laoesieb, Alf. Min. Tonsaw.

429. **Basella alba L. (= B. rubra L.* var.).** Nat. fam. der **Chenopodiaceae.** Gandola, Soend.; Gandolo bodas, Soend.; Gendola, Balin., Mal. Batav.; Gendola poetih, Balin., Mal. Batav.; Gendrek, O. Jav.; Kandoela, Madoer.; Laka, Sas.; Rinoetoe, Alf. Oel.; Tataboewe, Alf. Min. Bant. — Windend kruid. Gebr.: De bladen worden als groente gegeten.

430. **B. rubra L.*** Gandola beureum, Soend.; Gendola merah, Mal. Batav.; Gendola mirah, Balin.; Kandoela mera, Madoer. — Windend kruid („Malabar-spinazie"). Gebr.: Wordt evenals het vorige wel tegen heiningen opgeleid. De kleine paarse vrucht, een slijmverdrijvend middel voor kinderen, wordt gebruikt om te verven en gebak te kleuren.

431. **Bauhinia Kingii Prain.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Akar soeloh (zie 2936), Mal. — Klimplant.

432. **B. malabarica Roxb.*** Bentjoeloek, O. Jav.; Gandajakan, Jav.; Kendajakan, Jav.; Tjampalok, Madoer. — Kleine boom. Gebr.: De jonge bladen worden als toespijs bij de rijst gegeten, en dienen ook als surrogaat voor tamariade; de schors bezigt men soms als touw.

433. **B. Minahassae Koord.*** Kongkom, (zie 3394), Alf. Min. T. L.; Loenga-loenga arei, Alf. Min. Beot. — Klimplant.

434. **B. scandens L. (= B. anguina Roxb.*).** Areuj koekoepoe, Soend.; Areuj koepoe-koepoe, Soend.; Daoen lidah-lidah, Mal. Mol.; Madakaka, Tern.; Sape bawa, Makas.; Sape sala, Boeg. — Klimmende heester („snake climber"). Gebr.: De kinderen dragen de bladen als banden om den hals, tot afwering der verwenschingen, die hun van verschillende zijden soms worden toegevoegd; ook worden deze bladen gebrand bij kinderziekten.

435. **B. stipularis Korth.*** Akar peroet ajam, Sum. W. K.; Peroet ajam, Sum. W. K. — Klimplant.

436. **B. Teysmanniana Scheff.*** Wolisoe, Alf. Min. Tonsaw. — Klimplant.

437. **B. tomentosa L.*** Daoen koepoe-koepoe, Mal. Batav.; Ki koekoepoe, Soend.; Koepoe-koepoe, Mal. Batav., Soend.; Lidah-lidah, Mal., Minangk.; Prikantjoe, Balin.; Sbita §), Balin.; Soebani, O. Jav.; Soebita §), Balin.; Tali kantjoe, Soend.; Tiga kantjoe, Balin.; Trikantjoe, Balin. Kr., Jav. — Heester. Gebr.: Het hout dient tot heften en scheeden van wapens, de bloemen met curcuma om geel te verwen.

§) Deze Balin. namen volgens sommigen voor de witbloemige in tegenstelling van de geelbloemige.

438. **Beaumontia multiflora T. et B. (= B. khasiana Hook. f.*).** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Areuj soesoe moending, Soend.; Soesoe moending, Soend.; Soesoe kebo, Jav. — Klimmende heester.

439. **Beccarimnea rigida Pierre.** Nat. fam. der **Sapotaceae.** Karakas, Alf. Min. T. B.; Poeloetan riutek, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout is zeer duurzaam.

440. **Begonia aptera Bl.*** Nat. fam. der **Begoniaceae.** Roekoet titiwi, Alf. Min. T. B., T. L., T. P.; Titiwi, Alf. Min. T. B., T. L., T. P. — Kruid (deze en volg. s.). Gebr.: Wordt als sierplant gekweekt.

441. **B. bombycina Bl. (= B. isoptera Dryand.*).** Roempoet oedang-oedang, Mal. Bengk. — Gebr.: Wordt gebezigd om wapens van roest te zuiveren.

442. **B. coriacea Hassk. (= B. peltata A. D. C.)*.** Harijang §), Soend.; Harijang beureum, Soend.; Sesepang §), Lamp.; Sesepang soeloeh, Lamp.

§) Deze namen gelden voor alle Begonia-soorten.

443. **B. Hasskarliana Miq.*** Asam simpai, Sum. W. K.

444. **B. heteroclinis Miq.*** Soeroek-soeroek, Alf. Min. Ponos.

445. **B. multangula Bl.*** Bloeboek, O. Jav.

446. **B. racemosa Jack.*** Lajang-lajang simpai, Mal. Bengk.

447. **B. repanda Bl.*** Harijang dijoek, Soend.

448. **B. robusta Bl.*** Asam rijang-rijang, Mal.; Asem tembiloengan, Jav.; Harijang boeloe, Soend.; Rijang-rijang, Bat., Minangk.; Sesepang oedjaoe, Lamp.; Tembiloengan, Jav.

449. **B. tonera Dryand.*** Peng-kopeng, Madoer.

450. **B. tuberosa Lam.*** Harijang peutjang, Soend.; Katji, Mal. Amb.; Tai bawi, Alf. Min. — Gebr.: De wortel heet geneeskrachtig; de bladen worden wel als groente gegeten.

451. **B. sp.** Esem, Alf. Min. Tonsaw.

452. **B. sp.** Larijang bata, Bonth.

453. **Beilschmiedia Madang Bl.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Hoeroe sarijawan, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout dient tot bouwhout.

454. **Belamcanda chinensis Rod. (= B. punctata Moench.*).** Nat. fam. der **Iridaceae.** Ketep, Alf. Min. T. L.; Ketew, Alf. Min. Tonsaw.; Kiris, Alf. Min. T. P.; Semprit, O. Jav. — Kruid („panterbloem",' „leopard flower"). Gebr.: De wortelstok in de inl. geneeskunst.

455. **Benincasa hispida Cogn. (= B. cerifera Savi*).** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Baligo, Jav., Soend.; Baloe, Daj.; Beligoe, Mal.; Bhalighoe, Madoer. B.; Bligo, Balin., Jav.; Bongo, Rotin.; Djelok, Bat.; Goendoer, Bat.; Kamalenga, Alf. N. O. Halm., Tern.; Koendo, Atjeh; Koendoee, Minangk.; Koendoer, Balin., Mal., Soend.; Koendor, Mal. Bengk.; Koenroeloe, Boeg., Makas.; Kondoer, Madoer.; Laba, N. Guin. 4 R.; Labet, Jav. Kr.; Laboe, Jav. Ng., Madoer.; Laboe tjena, Madoer. P.; Lejor (zie 2107), Soend.; Oendroe, Nias; Onang, Bat.; Sardak, Lamp.; Serdak, Lamp.; Sionang, Bat.; Soedang, Makas.; Soedeng, Boeg.; Sondak, Sas. Het schijnt dat van deze namen baligo en verwanten meer bijzonder voor de groote langwerpige, koendoer voor de kleine langwerpige en laboe voor de ronde varieteit gelden. — Klimplant („was-kalebas"). Gebr.: Wordt jong als groente gegeten; de oudere vruchten worden geconfijt en zijn dan als tangkoewah bekend. Soedang is eigenlijk een oud-Makasaarsche naam voor deze plant en nog heden wordt hiermede in die taal aangeduid het zwaard van Lakipadada, een der rijkssieraden van Gowa, dat in de vrucht zou gevonden zijn. In het Minangkabaoesch zegt men: „Bak koendoee", d. i.: „Als de benincasa", van iemand, die zijn eigen weg weet te vinden of overal hulp weet te krijgen; en in het Maleisch: „Koendoer tijada melata pergi, laboe tijada melata mari", d.i.: „Als de koendoer niet vooruit kruipt, zal de laboe er niet heen gaan om haar te ontmoeten", met de beteekenis dat van beide zijden iets moet worden toegegeven om tot overeenstemming te geraken; terwijl versierselen in den vorm der bloemen als boenga koendoer worden aangeduid. De Batak hangt een goendoer-vrucht met een witte lap boven de deur zijner woning om de kwade geesten verwijderd te houden, en duidt een zeer grooten buffel aan met: „Doewana sagoendoer tena", d. i.: „Zijn keutel is tweemaal zoo groot als een goendoer". Ook heeft hij een spreekwijze: „Goendoer pangaloemian simoen pangalambohi", d.i.: „Genezende goendoer's, verkoelende komkommers", waarmede men bij heilwenschen of aanroeping van geesten „Zegen en voorspoed" bedoelt. De vrucht is de oplossing van meerdere raadsels. Zoo in het Minangkabaoesch van: „Indoeknjo mandjaladjaoe anaknjo batjitjiran", d. i.: „De moeder sluipt rond, de kinderen blijven verspreid achter"; in het Maleisch van Bengkulen van: „Anak ketjik doe dok bepoepor", d. i.: „Een klein kind, dat zich blanket"; in het Dajaksch van: „Boewae sapamalok batange sapanali", d. i.: „De vrucht als een omspanning, de stam als een touwtje".

456. **Berberis Wallichiana D.C.*** (of **B. nepalensis Spreng.***). Nat. fam. der **Berberidaceae.** Ri sisir, Jav.; Rwi sisir, Balin.; Sisir, Jav. §) — Heester, verwant aan „zuurbes".

§) Sisir beteekent in Mal. en Jav. ook „tros" (racemus), alsmede „kam". Men spreekt van een „sisir pisang" voor een tros bananen.

457. **Bidens pilosa L.*** Nat. fam. der **Compositae.** Atjerang, Mal. Batav.; Daoen atjerang, Mal. Batav.; Daoen damar angoes, Mal. Mol.; Djaringan, O. Jav.; Harenga, Soend.; Makomantes §), Alf. Min. T. P.; Raoe tjaga, Tern.; Sambit, Alf. Min. Tonsaw.; Sangkara mata, Makas.; Tipipit, Alf. Min. T. L. — Kruid. eene soort „tandzaad". Gebr.: In Zuid-Celebes is dit kruid een paardenvoeder. Te Ternate wordt het sap der uitgeperste bladen bij koorts gegeven.

§) Ook Ixora macrophylla Bartl.* (zie 1924).

458. **Biophytum sensitivum D.C.*** Nat. fam. der **Geraniaceae.** Ai laoe mahai, Alf. Z. Cer.; Daoen hidoep, Mal. Mol.; Djoekoet kakalapaän, Soend.; Kakalapaän, Soend.; Krambilan, Jav.; Pajoeng ali, Mal. — Kruid („herbe vivante").

459. **Bischofia javanica Bl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Bintoengan, Minangk.; Djentoengang, Boeg.; Gadog, Soend.; Gatoengang, Boeg.; Gintoeng, Soend.; Gintoengan, Balin.; Glintoeng, Jav.; Glintoengan, Jav.; Kajawoe, Alf. Min. T. B., T. P., T. S.; Keheng, Alf. Min. Tonsaw.; Marintek, Alf. Min.; Tingkeueum, Atjeh; Tingkeum, Gajo. — Boom. Gebr.: Het hout is uitstekend voor huisbouw en bruggen; op Sumatra bezigt men het veel voor scheeden van wapens. De schors en bladen zijn als geneesmiddel in gebruik; met de eerste wrijft men damarsoorten wel in om deze een roode kleur te geven. Als spreekwijze heeft men in het Soendaasch: „Di piamis boewah gintoeng", d. i.: „Zoet maken met (of als) de gintoeng-vrucht, die bitter is", of op een zoetsappige manier iets onaangenaams zeggen.

460. **Bixa Orellana L.*.** Nat. fam. der **Bixaceae.** Boenga parada, Boeg.; Boewah prada, Vulg. Mal.; Delinggem, Mal. Batav.; Gulinggem, Soend.; Galoega, Mal. Batav., O. Jav., Soend.; Gelinggem, Mal. Batav.; Ghaloegha, Madoer.; Kasoemba keling, Jav.; Kasombha, Madoer.; Kasombha keling, Madoer.; Kesoemba, Mal.; Koenjit djawa, Mal.; Paparada, Boeg.; Rapo parada, Makas.; Somba keling, Jav. Varieteiten in Madoer.: K. bhiroe; K. bhiroe lange; K. boengo; K. lor; K. manc; K. sare. — Kleine boom, de orlean-plant. Gebr.: Wordt vaak als levende heining geplant. De met een harige schil omgeven vruchten bevatten zaden, waaruit een roodgele verfstof (galoega) wordt verkregen, die tot kleuring der nagels en ook tot het verven van garens en bamboe vlechtwerkdient. In Europa dient deze kleurstof (anatto, roucou, orlean) o. a. voor boter, en kaaskleursel. Deze plant is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Ana temboeng patang wanda dadi araning wiwitan; kan rong wanda ngarep dadi araning poetra, nata kang dadi botohing nata Pandawa; kang rong wanda boeri dadi araning nagara, kang di enggoni wong hindoe", d. i.: „Er is een woord van vier lettergrepen, dat den naam vormt van een plantensoort; de eerste twee lettergrepen vormen den naam van een prins, wiens vader de raadgever was van den vorst van Pandawa; de laatste twee lettergrepen vormen den naam van een land, dat bewoond wordt door Hindoe's"; Somba was de zoon van den uit de wajang-verhalen bekenden Kresna, en Keling is de naam van Kalinga op de kust van Coromandel.

461. **Blainvillea latifolia A.D.C. (= B. rhomboidea Cass.*).** Nat. fam. der **Compositae.** Roempoet babi, Mal.; Toetoep boemi paja, Mal. — Kruid.

462. **Blechnum orientale L.*** Nat. fam. der **Filices.** Pakis bang, Jav.; Pakis dadoe, Jav.; Pakoe hoerang, Soend.; Pakoe ikan, Mal.; Pakoe oedang, Balin.; Pakoe oelar, Mal.; Pakoe randi, Balin. — Varensoort, verwant aan „dubbelloof".

463. **Blepharochloa (= Leersia*) ciliata Endl.** Nat. fam. der **Gramineae.** Paparean, Soend. — Kruid („rice grass").

464. **Blumea balsamifera D.C.*** Nat. fam. der **Compositae.** Afoat, Tim.; Ampampaoe, Boeg.; Ampompase, Boeg.; Apa-apa kebo, Jav.; Embong, Makas.; Galoenggoeng, Bat. Mand.; Kamandhin (zie 3203), Madoer.; Kesemboeng, Sas.; Komandhin, Madoer. P., S.; Langgoenggoeng sapa, Bat.; Madikapoe, Tern.; Matoewakan, Alf. Min. T. P.; Sapa, Bat.; Semboeng§), Balin., Jav., Mal., Soend.; Semboeng awewe, Soend.; Sembueng goela, Jav.; Semboeng legi, Jav.; Tjapa, Mal.; Tjapo, Boeg., Makas., Minangk. Varieteit in Mal.: Tjapa boekit. — Kruid. Gebr.: De bladen (eener varieteit) worden wel als groente gegeten en zijn ook als zweetdrijvend en maagversterkend middel in gebruik tot welk doel ze aan kraamvrouwen en bij koorts worden toegediend. Op Sumatra's westkust zijn ze (wegens den sterken geur) een middel tegen neusbloeding en bezigt men ze tot reiniging van den anus van kleine kinderen na ontlasting. Het uit die bladen geperste sap wordt gedronken tegen galziekte en dient als bloedstelpend middel na de besnijdenis. Als extempore, bij onzekerheid of zij hem het jawoord zal geven, zingt in de Soendalanden een meisje den jongeling, die haar het hof maakt, toe: „Ngala soeloeh rangrang semboeng, ngala pantjar kakedjoan; tatjan poegoeh njeboet embong, tatjan ngennah tatembongan", d.i.: „Doode takken van semboeng tot brandhout halen en ook den penwortel van kakedjoan; het is nog niet zeker of ik zeggen zal dat ik niet wil, wat zich aan mijn oog voordoet is nog niet aangenaam".

§) Semboeng heeten ook andere soorten van Blumea, Conyza, Vernonia; bepaaldelijk Vernonia cinerea Less.* (zie 3448).

465. **B. floresiana Boerl.** Karowa in taloen rintek, Alf. Min. T. P. — Kruid.

466. **B. lacera D.C.*** Batoe lintjar, Soend.; Kremahan, O. Jav.; Lalangkapan, Soend.; Loemai hitam, Mal. Varieteiten in Soend.: Batoe lintjnr beureum of L. beureum; B. l. bodas of l. bodas; B l. leutik of l. leutik. — Kruid (zie 467).

467. **B. lactucaefolia D.C. (= B. lacera D.C.*).** Kamandhin kerbhoej, Madoer.; Komandhin kerbhoej, Madoer. P., S. — Kruid. Gebr.: Tegen hoofdpijn wordt een papje der versche bladen op het voorhoofd gelegd.

468. **B. macrophylla D.C.*** Semboeng koeöek, Balin.; Semboeng koewoek §), O. Jav.; Semboeng lalaki, Soend. — Halfheester.

§) Ook Vernonia arborea Buch-Ham.* (zie 3446).

469. **B. maxima Jungh.** Semboeng koewoek gede, O. Jav. — Heester.

470. **B. riparia D.C. (= B. chinensis D.C.*).** Baloentas oetan, Mal. Mol.; Djonge areuj (zie 1730), Soend; Lawet koelo, Alf. Min. T. B., T. P.; Lawet poeti, Alf. Min. T. L.; Lidah koetjing §), Mal.; Semboeng gantoeng, Balin.; Semboeng rambat, Balin. — Klimmende heester.

§) Dezelfde naam wordt gegeven aan de hier en daar gekweekte Turnera ulmifolia L.*

471. **B. semivestita D.C. (= B. procera D.C.*).** Kajoe im beris, Alf. Min. T. P.; Mahawooe pasang, Alf. Min. T. B.; Mahawoöe pasang koelo, Alf. Min. T. B. — Kruid.

472. **B. sp.** Mahawooe pasang rintek, Alf. Min. T. B.; Roekoet in seudang, Alf. Min. Bant. — Kruid.

473. **Blyxa malaccensis Ridl.** Nat. fam. der **Hydrocharidaceae.** Loemoet roempoet, Mal. — Waterplant (zie 1848).

474. **Boehmeria latifolia Bl. (= Cypholophus latifolius Wedd.*).** Nat. fam. der **Urticaceae.** Kajoe tongkoewa, Alf. Min. Bant.; Tongkoewa, Alf. Min. Bant. — Heester.

475. **B. nivea Gaudich.*** Akame, Boeg.; Angkame, Makas.; Bagoen dami, Balin.; Dami, Balin.; Djalatong harami, Lamp.; Djelatong harami, Lamp.; Haramaj, Soend.; Haramaj lalaki, Soend.; Harami, Lamp.; Hori, Bat.; Hori siboeloe, Bat.; Kadjoe labaj, Madoer.; Kame, Boeg., Makas.; Kelai, Kor.; Keloeï, Mal. Pal.; Rami, Boeg., Jav., Mal.; Ramin, Minangk.; Romin, Minangk.; Talio, Nias. — Heester, de rameh-plant („china-grass"). Gebr.: Bekend zijn de langjarige proeven, deze vezelstof tot een artikel der koloniale landbouwnijverheid te maken. Van de bastvezels wordt sterk touw gedraaid, dat tot velerlei doeleinden dient. In Kampar, vanwaar veel van dit touw naar Raoe op Sumatra's westkust wordt uitgevoerd, geschiedt zulks volgenderwijs: „Nadat de buitenbast van den stengel is afgenomen, wordt het groene gedeelte met een kapmes weggeschraapt. Zoodra de vezels bloot liggen, worden ze door middel van een stokje, aan welks einde een haak is, in elkaar gedraaid en om een spoel of klos gewonden. Zijn twee spoelen voldoende voorzien van de reeds tot draad verwerkte vezels, dan spant men ze in een vierkant raam met bandvat, zoodanig dat ze zich vrij om een as kunnen bewegen. Daarna verbindt men de beide einden van de klossen en hecht ze aan den haak van evengenoemd stokje, waaraan door een paar malen wrijven over de knie een ronddraaiende beweging wordt geven. De hierdoor verkregen dubbele draad wordt weder om een klos gewonden, die ook in het raam geplaatst kan worden, tot de vereischte dikte is verkregen. De bewerking is zoo eenvoudig, dat die in den regel door één man wordt verricht." De fijngekoensde bladen worden bevochtigd en met andere middelen tegen hoofdpijn aangewend.

476. **B. nivea Gaudich.*** var. **candicans Wedd.** Haramaj awewe, Soend. — Heester.

477. **B. platyphylla Don.*** var. **celebica Wedd.** Nanasi oetan, Mal. Men.; Pengow, Alf. Min. T. P. — Heester. Gebr.: Van den bast wordt soms touw vervaardigd.

478. **B. rugosissima Miq.*** (zie 2165). Rami boeloes, Jav. — Heester.

479. **Boerlagiodendron celebicum Harms.*** (zie 1309). Nat. fam. der **Araliaceae.** Sinomaha, Alf. Min. Bant. — Boom.

480. **Bombax malabaricum D.C.*** Nat. fam. der **Malvaceae.** Dandere, Makas.; Dangdeur, Soend.; Dangdeur gede, Soend.; Dangdeur leuweung, Soend.; Kaboe, Sum. W.K.; Kapes in taloen, Alf. Min. T. P.; Kepoch, Balin.; Makapes, Alf. Min.; Makapok, Alf. Min. T. L.; Nanggher, Madoer.; Nanggher kapo, Madoer.; Rande, Balin.; Randoe agoeng, Jav. Kr.; Randoe alus, Jav. Ng.; Randoe leuweung, Soend.; Randoe leuweung beureum, Soend.; Randoe wana, Jav. Kr.; Rangdoe, Balin. — Boom, de z.g. wilde kapokboom

(„fromager"). Gebr.: Het hout van dezen wondreus wordt soms voor prauwen gebezigd. De inzameling van de vruchtwol is veel moeilijker dan van den tammen kapok-boom, en in Midden-Java bestaat een bijgeloovige vrees om kussens te vullen met de kapok van dezen boom, die bovendien jeukte veroorzaakt. Op Bali wordt de boom op begraafplaatsen aangeplant. In Zuid-Celebes bezigt men den Makasaarschen naam wel van iets of iemand, dat (of die) bijzonder hoog en lang is, bijv.: „Taoe dandere", d. i.: „Een groot, zwaar persoon", en in het Madoerecesch zegt men van zoo iemand: „Tengana mara nanggher" d. i.: „Zijn middel is als een nanggher-boom". Nog heeft men in deze taal een spreekwijze voor „het onmogelijke willen" n.l.: „Katkat ngondhoe naoggher", d. i.: „Een vliegende hagedis schudt een nanggher-boom".

481. **B. Valetonii Hochr.*** Nanggher alas, Madoer.; Randoe leuweung gede, Soend.; — Boom. Namen eenigszins twijfelachtig.

482. **Bonnaya reptans Spreng.*** Nat. fam. der **Scrophulariaceae.** Djoekoet matakeujeup (zie 2209), Soend.; Keroet poeti (zie 939), Alf. Min. T. L.; Parang koelo, Alf. Min. T. P. — Kruid.

483. **B. veronicaefolia Spreng.*** Karsani, Jav.; Kerak-kerak djantao, Mal.; Kerak nasi djantan, Mal. — Kruid. Gebr.: Een afkooksel wordt bij koorts te drinken gegeven.

484. **Borassus flabellifer L.*** Nat. fam. der **Palmae.** Aälowole, Kisar; Bhoengkana karakara, Kang.; Diroen, Tim.; Djoental, Soembawa; Doental, Sas.; Doewe, Sawoe; Dontal, Balin. Semb.; Ental, Balin., Jav.; Etal, Jav.; Hoek toewak, Rotin.; Kanaoe, Alf. Tom.; Kepoewe doewe, Sawoe; Koli, Sika, Tenimbar.; Konaoe, Alf. Tom.; Koë, Kisar; Lonta, Minangk.; Lontar, Mal.; Lontara, Boeg., Makas.; Menggit, Soemba; Noë, Tim.; Otal (zie 339), Bat.; Pingi menggit, Soemba; Pohon toewak, Mal. Tim.; Soko, Biman.; Sosonga, Rotin.; Ta, Boeg.; Taä, Biman.; Taäl, Madoer.; Tal, Jav.; Tala, Makas.; Tareboeng, Madoer.; Tio, Leti; Toewak, Rotin., Solor; Toewak hoek, Rotin.; Toewak pokang, Solor; Togo, Sermata; Wit lontar, Jav.; Wit siwalan, Jav.; Wit tal, Jav. — Boom, de lontarpalm of palmyraboom. Gebr.: Somwijlen wordt uit dezen palm sagoe bereid, waartoe de boom echter vóór den bloeitijd moet gekapt worden. De uitgeholde stam dient bij den bruggenbouw, en b. v. in Timor wel voor doodkisten. Van de jonge bladstelen wordt een grove touwsoort geslagen, de oudere zijn bij huisbouw als latten of dakribben in gebruik. De bladen werden vroeger gebezigd om op te schrijven (hetgeen nu nog op Bali met een mesje geschiedt, waar er ook figuren op geteekend worden en personen die pas van de pokken hersteld zijn deze om het hoofd winden om zich voor iostorting te behoeden); thans voor het vlechten van hoeden, matten, manden, doozen en zakken, of in sommige streken voor omwanding of dakbedekking. Ook bevestigt men die in het geraamte van vliegers, om die door den wind een gonzend geluid te doen voortbrengen. In Timor maakt men hiervan nog een soort muziekinstrument; en op Bali zijn ze een versieraad en, met figuren beteekend, een offerversiering. In die streken van den Archipel, waar gewoonte is, dat aanzienlijke vrouwen den nagel van den linker duim lang laten groeien, beveiligen zij dezen door een gouden busje of door een kokertje van het blad van Borassus, en in Zuid-Celebes dragen voornamere personen mutsjes van de bladnerven. Het vruchtvleesch wordt wel bij wijze van versnapering genuttigd. Om hieruit palmwijn te verkrijgen wordt o. a. in de residentie Timor de vrouwelijke bloemkolf afgesneden en deze daarna om de 3 dagen driemaal goed geknepen, waarop het sap uitdruppelt en wordt opgevangen in van de bladen vervaardigde bakjes of bamboezen kokers, die men vooraf heeft berookt om het vocht beter te bewaren. De fijngestampte wortels, in dezen palmwijn gedaan, zouden een langzaam werkend vergift doen ontstaan. Op Bali wordt door overhaling uit den palmwijn arak verkregen en elders suiker bereid, waarvan uit Madoera veel naar Java's oosthoek wordt uitgevoerd. In het Makasaarsch beteekent lalang tala zooveel als „de schaduw van den talaboom", en daar die bij den stam gering maar door den hoogen kruin op eenigen afstand grooter is, zoo wordt in Zuid-Celebes dezelfde uitdrukking gebezigd van iemand, die zijn naaste verwanten bij vreemden doet achterstaan. De vrucht van Borassus is de oplossing van het Boegineesche raadsel: „Taboe sitapeng lamana, teloe sine boewangena; matjoemiring na matangka rijataboe boewangena; madala-pi na-mahelo, ripinreng, na-rijataboe; maranai-pi soelije, na-timpengi", d. i.: „Spijs, welker bladen nauw verbonden zijn, met drie pitten van binnen; als ze nog jong zijn, zijn ze lekker om te eten; als de vrucht rijp is, is het een genot er van te eten en gebak van te maken; om die vrucht te krijgen, klimmen de mannen hoog in de boomen". Hanen, die geel met zwart gekleurd zijn, vergelijkt men vaak met deze vruchten.

485. **Boschia Griffithii Mast.*** Nat. fam. der **Malvaceae.** Dedoerijan, Mal.; Doerijan hadji, Mal.; Doerijan-doerijan, Mal. — Boom.

486. **Botrychium ternatum Sw.** Nat. fam. der **Ophioglossaceae.** Pakoe pajoeng leutik, Soend. — Varensoort, verwant aan „maanvaren".

487. **Bouea burmanica Griff.*** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Ramboenija Mal.; Ramoenija, Mal. — Boom.

488. **B. diversifolia Miq. (= B. microphylla Griff.*).** Raman, Lamp. Varieteit in Lamp.: Raman boeroeng. — Gebr.: Levert goed timmerhout; de vruchten worden gegeten.

489. **B. macrophylla Griff.*** Baranija, Daj. Z. O. Born.; Boewa melawe, Boeg.; Djatake, Soend.; Gandarija, Mal., Soend.; Gandorijah, Minangk.; Gondarija, Jav.; Kalawasa, Makas.; Koendangan, Mal.; Rapo-rapo kebo, Makas.; Wetes (zie 1450), Alf. Min. T. B., T. P., T. S. — Lage boom. Gebr.: De rijpe vruchten zijn zeer sappig, de jonge worden in pekel gelegd en bij de rijst gegeten. Van het hout wordt houtskool gemaakt.

490. **Brachyspatha variabilis Schott. (= Amorphophallus variabilis Bl.*).** Nat. fam. der **Araceae.** Atjoeng bodas, Soend. — Kruid.

491. **Bragantia corymbosa Griff.*** Nat. fam. der **Aristolochiaceae.** Tjabai oelar, Mal. — Halfheester §).

§) Een andere soort van dit geslacht, B. tomentosa Bl.*, geldt als geneeskrachtig en heet „siogah depah"(§).

492. **Brassaiopsis speciosa Dec. et Pl.*** Nat. fam. der **Araliaceae.** Panggang (zie 1781), Soend.; Paoggang ranti, Soend. — Boom. Ook eenige andere Araliaceae heeten panggang.

493. **Brassica juncea Cosf.*** Nat. fam. der **Cruciferae.** Sawi alas, Jav. — Kruid, de „Indische mosterd" of „Sarepta-mosterd". Gebr.: Als de volgende.

494. **B. nigra Koch.*** Basat, Alf. Boer.; Djabong, Makas., Saleyer; Kenthawi, Atjeh; Sabi, Bat.; Samba hia, Nias; Sasawe, Alf. Asil, Hila, N. Laoet, Sap.; Sasawcja, Alf. Z. Cer.; Sasawen, Alf. Z. Cer.; Sasawi, Balin., Minangk., Soend.; Sawel, Alf. Har.; Sawi, Jav.; Sawi-sawi, Mal.; Sesabi, Lamp.; Sesawi, Vulg.Mal.; Tangkal sasawi, Soend.; Thithawi, Atjeh. — Kruid, de „zwarte mosterd" („senfkohl"). Gebr.: De jonge blaadjes worden bij de rijst gegeten. In het Bataksch heeft men een spreekwijze: „Oelang giling sabi, inda ni ida doi na lamot", d. i.: „Wrijf geen sabi fijn, men ziet immers dat het fijn is", doelende op het vragen naar den bekenden weg; en een andere: „Ni saboer batoe ni sabi anso adong solongan", d. i.: „Men moet sabi zaaien, om er later de bladen van te kunnen plukken", in de beteekenis van tijdig voor de toekomst zorgen.

495. **B. oleracea L.*** Boko, Minangk.; Gobes, Madoer. S.; Goebis, Madoer.; Kobis, Vele Talen; Koebis, Vele Talen; Koel, Madoer. B.; Kol, Vele Talen; Koles, Alf. Min.; Koloe, Makas. — Kruid, de „troskool" („cabbage", „chou"). Gebr.: Op vele plaatsen gekweekt en de jonge bladen gekookt gegeten.

496. **Breynia racemosa Muell.Arg.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Mareme lemboet §), Soend. — Heester.

§) Eenige soorten van Glochidion heeten mareme; de aanwijzing lemboet (= klein) geldt niet alleen voor deze.

497. **B. reclinata Hook. f.*** Peringgat, Mal. — Heester.

498. **B. rhamnoides Muell. Arg.*** Ataata (zie 1245), Alf. Min. T. B.; Mentje-mentje, Bonth.; Tjeme-tjeme, Makas.; Wewek, Alf. Min. T. P., T. S. — Heester. Gebr.: De vrucht en bladen dienen als geneesmiddel; hier en daar ook tot het zwart kleuren van vlechtmateriaal.

499. **B. rubra Muell. Arg.*** Kipare lentik (zie 1650), Soend. — Heester. Dezelfde opmerking geldt als bij 496; lentik = lemboet.

500. **Bridelia lanceolata Kurz.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Gandri, Jav.; Kandri, Jav.; Kanjere, Soend.; Kanjere peuti, Soend.; Koendri, Jav.; Kondri, Jav. — Boom. Gebr.: De kleine ronde vruchten gebruiken de kinderen in proppenschieters. De Javaan meent, dat deze boom den bliksem afweert, en als het bliksemt roept hij: „gandri!"

501. **B. minutiflora Hook.f.*** Kanjere badag, Soend.; Kanjere badak (zie 1911), Soend.; Pamoeli, Alf. Min. T. B., T. L., T. P.; Warikis, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout is bestand tegen weersinvloeden en geschikt voor balken en planken.

502. **B. multiflora Zipp.*** Alele, Alf. Min. T. L.; Aloso, Alf. Min. T. S.; Balele, Alf. Min. T. B.; Nalele, Alf. Min. T. L.; Losolapota, Alf. Min. Bent.; Polasan §), Alf. Min. T. B., T. L. — Boom. Gebr.: Als de vorige.

§) Deze naam geldt ook voor vele Lauraceae.

503. **B. pustulata Hook.f.*** Kenidei gadjah, Mal.; Kenidei hoetan, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt voor stijlen en daklatten gebruikt.

504. **B. stipularis Bl.*** Kanjere lemboet, Soend.; Kenidei babi, Mal. — Boom.

505. **B. tomentosa Bl.*** Kanidei, Minangk.; Kanjere bodas, Soend.; Kenidei, Mal.; Kenidei djantan, Mal. — Boomheester.

506. **B. sp.** Samodja, Bat. — Boom. Gebr.: Levert goed timmerhout.

507. **Broussonetia papyrifera Vent.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Dhaloebang, Madoer.; Dhoeloebang, Madoer.; Galoegoe, Jav.; Glega, Jav. Kr. D.; Gloegoe, Jav.; Kembala, Soemba; Mala, Aroe; Malak, Alf. Cer.; Posoerolo, Alf. Cer.; Saeh, Soend. — Heester, de „Japansche papierplant" of „papiermoerbezie". Gebr.: Van de schors wordt het zoog. Javaansch papier bereid. Waar dit geschiedt (in sommige streken, o. a. Ponorogo in Madioen, vooral door priesters), wordt de binnenkant eerst in water geweekt, teneinde dien van het daaraan klevende moes te zuiveren, en dan met een houten of koperen hamer op een houten plank zoolang gebeukt, tot de vezels zich vereenigd hebben en het blad effen is, dat men op een bamboezen horde te drogen hangt. Tot schrijven bestemd zijnde, worden de strooken door rijstwater gehaald en dan geglansd, waarna ze tot dat doel geschikt zijn. Dit papier (in Jav. en Soend. daloewang, Mal. deloewang geheeten) wordt wegens de lage prijzen van het ingevoerde papier tegenwoordig weinig bereid en gebruikt. Op Soemba dient die schors tot vervaardiging van hoofddoeken en op Madoera maakt men er touw en op Ceram schaamgordels van.

508. **Brownlowia lanceolata Benth.*** Nat. fam. der **Tiliaceae.** Doerijan laoet, Mal. – Boom.

509. **Brucea sumatrana Roxb.*** Nat. fam. der **Simarubaceae.** Ambar mritja, O. Jav.; Belilik, Mal.; Kajoe njali, Balin.; Tambara maritja, Makas.; Tjerek djantan, Mal. — Heester. Gebr.: De plant is in alle deelen zeer bitter; zij levert de bekende Makasaarsche pitjes, als middel tegen dysenterie geroemd; de bladen worden tegen koorts aangewend.

510. **Brugmansia Zippelii Bl.*** Nat. fam. der **Cytinaceae.** Proet soesoewan, Soend. — Woekerplant.

511. **Bruguiera caryophyllaeoides Bl.*** Nat fam. der **Rhizophoraceae.** Lindor, O. Jav.; Manggi-manggi tjengke, Mal. Mol. §); Waät poölawan, Alf. Z. Cer.; Wata poölawan, Alf. Z. Cer. — Boom der vloedbosschen of mangrove-vegetatie (deze en vlg. s.).

§) Zie 513 en het aldaar aangeteekende.

512. **B. cylindrica Bl.** §) Daoe, Alf. N. O. Halm., Tern.; Doöe, Tern.; Tandjang ketek, Jav.; Tindjang, Madoer.; Toemoe merah, Mal.; Toendjang, Mal.; Toendjang bakaoe, Minangk.; Tongke parampoewan, Mal. Mol.; Waät mahina, Alf. Z. Cer.; Wata mahina, Alf. Z. Cer.; — Boom. Gebr.: De vruchten worden bij kinderen tegen spruw aangewend. De schors is looistofhoudend.

§) Volgens Index Kewensis is deze soort deels B. caryophyllaeoides Bl.*, deels B. malabarica Arn.* Zie verder Koorders en Valeton, Bijdr. No. IV.

513. **B. eriopetala W. et A.*** Bakaoe boeroes, Mal.; Bakoe poetih §), Mal.; Bakoe, Jav.; Bangko, Atjeh; Boeasa, Goront.; Kajoe kendeka nasi, Mal. Batav.; Kajoe toto ne angko, Alf. Min. T. S.; Kateja, Mal. Batav.; Katija, Soend.; Kendeka nasi, Mal. Batav.; Laro, Alf. N. O. Halm. K.;

Lendoer, Madoer.; Lindoer, Balio.; Lolaro, Mal. Men., Tern.; Makoeroeng, Alf. Min. T.B., T.P., T.S.; Manggi-manggi tjengke, Mal. Mol. (zie 511); Pahepa, Sangi; Peneko, Enggano; Poko tongke, Makas.; Sala-sala, Boeg., Makas.; Tiag, Alf. Min. Bant., T. B., T. S.; Tinga, Balin.; Tingi, Alf. N. O. Halm.; Toke, Boeg.; Tongke, Makas.; Mal. Mol.; Tongke laki-laki, Mal. Mol.; Wot, Makian. Gebr.: De uitwassen van den wortel worden als kurk gebezigd; het hout is voor heipalen en stakeo van vischfuiken zeer bruikbaar, en de schors, ook van enkele andere soorten, dient om netten te tanen en zwart te verven, soms na vooraf gekookt te zijn met de schil van Garcinia Mangostana. In Zuid-Celebes worden de fijngesneden vruchten een dag in water geweekt tot verwijdering van de looistof, en daarna bij de rijst gekookt gegeten; elders geschiedt dit wel bij gebrek aan ander voedsel.

§) Bij Ridley is dit in Malaka de Mal. naam voor Brugniera caryophyllaeoides Bl.*, welke soort eveneens voor de Boeg. en Makas. namen wordt opgegeven; zie 511. Er moet aan herinnerd worden, dat vele dezer namen voor allerlei soorten Rhizophora en Sonneratia gelden (zie 2968 en 3189).

514. **B. gymnorrhiza Lam.*** Soki, Alf. Halm., Tern.; Tandjang, Jav.; Toemoe, Mal.; Tongke, Alf. Min. T. L., T. P.; Waät lopoe, Alf. Z. Cer.; Wata lopoe, Alf. Z. Cer. — Gebr.: Van het hout worden riemen en pagaaien vervaardigd, overigens gelijk aan dat van de vorige; dient nog veel tot het branden van houtskool. Bepaaldelijk deze wordt vaak aangeduid als „mangrove" of „palétuvier des Indes".

515. **B. oxyphylla Miq.*** Toemoe poetih, Mal.

516. **B. parviflora W. et A.*** Langgade, Atjeh; Langgadei (zie 2970), Sum. W. K.; Lenggadai, Mal.; Lenggadi, Mal. — Gebr.: Het hout wordt voor huisstijlen en daksparren gebezigd.

517. **Bruinsmia styracoides B. et K.** Nat. fam. der **Styracaceae.** Ki hoerang (zie 2650), Soend. (in Bantam). — Boom. Gebr. Het hout bij huisbouw.

518. **Bryonopsis laciniosa Naud.*** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Arenj parija djengge, Soend.; Tjakar ajam, Jav.; Walaän in tjawok (zie 1726), Alf. Min. T. P. — Klimplant. Gebr.: De bladen worden als pap tot rijpmaking van steenpuisten aangewend.

519. **Bryophyllum calycinum Salisb.*** Nat. fam. der **Crassulaceae.** Boentiris, Soend.; Daoen ghamet, Madoer. B.; Daoen pentjolap, Mal. W. Born.; Daoen sedjoek, Vulg. Mal.; Daoen tebel, Mal. Men.; Dingin-dingin, Bat.; Djhampe, Madoer. P.; Djoekoet kawasa, Soend.; Kiti-kiti, Makas.; Koenambel, Alf. Min. Tonsaw.; Pentjolap, Mal. W. Born.; Rarate, Alf. Min. T. S.; Sedingin, Mal.; Sidingin, Minaangk.; Sisidjoek, Atjeh; Thithidjoeëk, Atjeh; Toemboh daoen, Mal.; Tomboe daoen, Madoer. S. — Heesterachtig kruid, het „wonderblad" of de „lifeplant". Gebr.: De fijngewreven bladen worden op wonden en zweren gelegd en soms in afkooksel bij koorts gedronken. In Midden-Sumatra worden op de ladang's, vóór men met het pooten der padie begint, in het midden van het veld op een daartoe als gunstig aangewezen dag Bryophyllum calycinum Salisb.*, Panicum Myurus Lam. (= P. indicum L.*) en Costus speciosus Sm.* geplant, in de meening aldus de kwade geesten te verschalken, die zouden denken dat men al begonnen is rijst te planten. Ook besprenkelt men aldaar de voor de kweekbedding bestemde padie met water, waarin vooraf bladen van dit kruid gelegd zijn, als z.g. verkoelend of onheilwerend middel. In de Bataklanden plant men het op de daken als onheilwerend middel.

520. **B. sp.** §) Boen tebel-tebel, Balin.; Boentiris koneng, Soend.; Hapal-hapal, Bat.; Kajoe oerip, Balin.; Kasoewang, Alf. Min. T. S.; Kembel (zie 3111), Alf. Min. T. P.; Kemel (zie 3111), Alf. Min. T. P.; Kiti-kiti balanda, Makas.; Maradede, Makas.; Patji-patji, Sas.; Sosor bebek, Jav.; Tawara tana, Makas.; Tjakar bebek, Vulg. Mal.; Tjakar itik, Mal.; Tjakara bebe, Makas.; Tjakara kiti-kiti, Makas.; Tjotjor bebek, Jav.; Tjotjor bhibhik, Madoer. B., P.; Tjotjor etek, Madoer. P. S. — Heesterachtig kruid. Gebr.: De bladen worden gebezigd tot het rijp maken van gezwellen en als pap bij hoofdpijn, vooral als cataplasmen op het hoofd van kleine kinderen.

§) Wellicht een varieteit van de vorige, of Kalanchoe sp.

521. **Buchanania auriculata Bl. (= Campnosperma auriculata Hook. f.*).** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Tarantang, Mal. Z. O. Born.; Tarintin, Bat.; Terantang, Mal. Pal., Sum. W. K.; Terentang §), Mal. Varieteiten (of verwante soorten?) in Mal.: Terentang batoe; T. paja; T. tangan. — Gebr.: Wegens de taaiheid en lichtheid is het hout veel in gebruik tot vervaardiging van benoodigdheden in de dagelijksche huishouding.

§) Ook Campnosperma Griffithii March.*

522. **B. florida Schauer.*** Getasan, Jav.; Ingas manoek, Jav.; Kalela, Alf. Min. T. B., T. P.; Makoeranga (zie 1217 en 1234), Alf. Min; T. L.; Makoeranga rendai, Alf. Min. T. L.. Otak hoedang, Mal.; Popohan, Jav.; Reungas manoek (zie 2220), Soend. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het hout wordt als te weinig duurzaam slechts zelden gebezigd. Fijngewreven zijn de jonge vruchten nogal aromatisch riekend en oliëachtig van smaak.

523. **B. macrophylla Bl. (= Campnosperma macrophylla Bl.*).** Madang sangkoeïk, Minangk.; Modang sangkotan, Bat. — Hooge boom.

524. **B. sessilifolia Bl.*** Pauch pipit, Mal.; Rengas balang, Lamp.; Terantang ajam, Mal. Pal. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw.

525. **B. splendens Miq.*** Terantang hoeroeng, Mal. Pal.; Terentang boeroeng, Mal. — Hooge boom.

525*a*. **Buchnera arguta Decaisne (= B. ramosissima R.Br.*).** Nat. fam. der **Scrophulariaceae.** Kamandhin lakek, Madoer. — Kruid.

526. **Buddleia asiatica Lour.*** Nat. fam. der **Loganiaceae.** Daoen poetihan, O. Jav.; Embong lompo, Bonth.; Goedejan §), Jav.; Ki hiris, Soend.; Ki monjenjen, Soend.; Koekoeroe in taloen, Alf. Min. T. L.; Malelema, Alf. Min. T. P.; Monjenjen, Soend.; Poetihan, O. Jav.; Semboeng lanang (zie 464), Jav. — Heester. Gebr.: De takjes worden in het water gelegd, waarmede bij bijzondere gelegenheden de priesters der Tenggeresen de omgeving tot in- en uitwendige reiniging besprenkelen.

§) Zie voor dezen naam in O. Jav. bij 2023.

527. **Buettneria angulata Hassk.*** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Arenj ki-kadal, Soend. — Klimplant.

528. **B. Maingayi Mast.*** Akar batoe, Mal., Akar ketjoeboeng, Mal.; Akar peroet gagak; Mal.; Peroet gagak, Mal. — Klimplant. Gebr.: Van de ranken worden buikbanden gemaakt, die men tegen lendenpijn draagt.

529. **Burmannia coelestis Don.*** Nat. fam. der **Burmanniaceae.** Roempoet sisik naga, Mal.; Sisik naga §), Bat. Mal. — Kruid.

§) Zie voor dezen naam, verbonden met akar, ook bij 1072.

530. **B. sumatrana Miq.** (= **B. disticha L.***). Siangik maatjik, Minangk.; Sianik mantjik, Minangk. — Kruid.

531. **Butea frondosa Roxb.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Palasa, Madoer., Soend.; Plasa, Balin., Jav.; Sekar djalak, Jav. Varieteiten in Jav.: Plasa abang, met roode bloemen; P. koening, met gele bloemen. — Lage boom („dhak tree"). Gebr.: Schors met purper sap, tot „kino" opdrogend. In Br.-Indie wordt van eene schildluis, die op de takken leeft, stoklak en schellak verkregen. Op Java is het nuttig gebruik van dezen boom gering. De bladen worden gebezigd om gekookte rijst of andere eetwaren, die men te koop heeft, op te leggen of in te wikkelen. De bloemen heeten in het Javaansch kembang djalak. Men gebruikt die tot het vangen van krekels, door er een druppeltje sap uit de knol van Dioscorea hirsuta in te doen. De mandjes, waarin men het rijstzaad naar de kweekbedding draagt, zijn vaak bedekt met Butea-bladen, in de hoop dat het plantsoen er even groen en frisch moge uit zien als deze.

C.

532. **Caesalpinia Bonducella Fleming.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Akar kelitji, Mal.; Areuj matahijang, Soend.; Aroek, Soembawa; Bagore, Makas.; Balekoro, Sas.; Boewa goro, Boeg.; Dodotenge, Alf. N.O. Halm.; Galitji, Mal. Men.; Kadara, Biman.; Kaletja, Madoer.; Kaliti, Rotin.; Kalitji, Batav. Mal., Mal. Amb., Mal. Tim.; Kaniker, Mal. Men.; Kate-kate, Alf. N. O. Halm., Tern.; Kemroenggi, Jav.; Ketket, Balin.; Langgem, Sas.; Matahijang, Soend.; Raroendoe, Alf. Min. T. S.; Roeroendoe, Alf. Min. T. B.; Sampinit, Alf. Min. T. L.; Sempini, Sangi; Sompini, Alf. Min. Bent., Tom.; Tampoenono, Boeg.; Tenglor, Madoer.; Tinglocr, O. Jav.; Toewoeng, Sika; Tompingis, Alf. Min. T. P.; Tompinis, Alf. Min. T. P. Varieteiten in Balin.: K. got, met breede bladen en lange doornen; K. lengis, de kleinere. — Klimmende heester. Gebr.: Men maakt er wel heiningen van. De jonge bladen bevatten eene bitterstof, en worden aangewend tegen koorts en ingewandswormen; ook besmeert hiermede een moeder haar tepels, als het kind moet gespeend worden en wrijft men er bij pijnen in den rug dezen mêe in. De gestampte zaden worden in koud aftreksel bij duizeligheid tijdens zwangerschap gedronken en als afwerend middel tegen muskieten gebruikt. In de Molukken knikkert de jeugd met die zaden en op Java dienen ze bij proppenschieters. In 't Engelsch heeten die op knikkers gelijkende zaden „nickor (nicker) nuts".

533. **C. Nuga Ait.*** Kate-kate ketjil, Mal. Mol.; Kate-kate oetan, Mal. Mol.; Kate-kate pante, Mal. Mol.; Rambega pante, Mal. Men.; Sampinit rintek, Alf. Min T.L.; Tjamba djawa, Makas.; Tjempa djawa, Boeg. — Klimmende heester. Gebr.: Het sap wel bij oogziekten in gebruik.

534. **C. pulcherrima Sw.*** Boenga djanggo, Makas.; Boenga katjang, Mal. Men.; Boenga merah, Mal. Tim.; Boenga merak, Mal.; Boenga tjakalele, Mal. Men.; Boenga tjina §), Mal.; Boenga trang doenija, Mal. Mol.; Kembang abang, O. Jav.; Kembang merakan §§), Jav.; Kemrakan, Balin.; Mar kegel, Madoer. S.; Merak, Balin. Semb.; Merak kegel, Madoer. B. P.; Merak egel, Madoer. B. P.; Merak-merakan, Jav.; Merak ugegel, Madoer. B. P.; Merak ngigel, Jav.; Parak kegel, Madoer. S.; Patrakombala, Soend.; Patramenggala §§), Jav.; Pepitpit, Alf. Min. T.S.; Saja tjina, Tern.; Sepampoelijo, Boeg.; Sepang poelijo, Boeg.; Temerakan, Balin. — Heester, „Barbades pride" (e.), „Fleur de paridis" (fr.). Gebr.: Om de fraaie bloempluimen veel aangeplant.

§) Deze naam schijnt ook aan in tuinen gekweekte Gardenia's en Ixora's te worden gegeven.

§§) Ook Cytisus Laburnum L. (zie 1009).

535. **C. Sappan L.*** Ajoe loehi, Goront.; Hate sonjiha, Tern.; Hipang, Daj. Z. O. Born.; Kadjoe setjang, Madoer.; Kajoe laka, Mal. Pal.; Lolang, Mal. Mol.; Sapang, Makas., Minangk.; Sepang, Boeg., Mal., Sas.; Sepe, Rotin.; Setjang, Madoer.; Setjang, Jav., Soend., Mal. Batav.; Seupeuëng, Atjeh; Siaiha, Alf. N. O. Halm.; Soepang of Soepa, Biman.; Soga djawa, Jav.; Sonjiha, Tern.; Sopang, Bat.; Tjang, Balin.; Tjatjang, Minangk. — Boomheester. Gebr.: Wordt vooral in de lagere streken van West-Java veel tot omheining gebezigd. Het kernhout („sappan wood", e.) dient tot rood verven, is in den handel bekend als kajoe sampang; dat van Bima wordt voor het beste gehouden. In Ambon kleurt men er sagoeweer mede. In Atjeh vermengt men het uitkooksel met gomlak, ter voorkoming van het verbleiten der kleur bij het verven van weefsels en garens. Een aftreksel van het hout wordt (op Sumatra) als waschmiddel bij oogontsteking aanbevolen; inwendig bij bloeddiarrhée. Fijne stukjes worden wel gebezigd om gaten in de oorlellen te boren. Met andere ingredienten als wierook gebrand. Het afgeven van kleuren, vooral van rood, heet in het Javaansch: setjangan (Balin.: tjangan); en om die kleur aan te geven zegt men in die taal: „Kaja di setjang", d. i.: „Alsof het door setjang geverfd is".

536. **C. sepiaria Roxb.** Areuj matahijang goenoeng, Soend.; Matahijang goenoeng, Soend.; Setjang lemboet, Soend. — Klimmende heester. Gebr.: Dient wel tot omheining.

537. **Caesulia axillaris Roxb.*** Nat. fam. der **Compositae.** Kangkoeng kerbaoe, Mal. — Kruid.

538. **Cajanus indicus Spreng.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Bintatoeng, Makas.; Kantje, Boeg.; Katjang bali, Jav.; Katjang goede, Jav.; Katjang hiris, Soend.; Katjang iris, Vulg. Mal.;

Katjang kadjoe, Madoer.; Katjang kajo, Minangk.; Katjang kajoe, Mal.; Katjang toeris, Mal. Tim.; Kekatje, Balin.; Leboewi, Sas.; Oendis, Balin.; Toelis, Rotin.; Toeris, Mal. Tim.; Tori, Sawoe. Varieteiten in Vulg. Mal.: Katjang iris boerik. In Soend.: Katjang hiris bodas. In Balin.: K. poeh of K. poeöeh. – Halfheester, „pigeon pea"(e.). Gebr.: De boontjes worden als groente gegeten; de bladen dienen wel als „obat". De Balineezen noemen den koudsten tijd van het jaar (ongeveer Juli) masan oendis, omdat alsdan de vruchten van oendis aan het rijpen zijn.

539. **Calamus sp. en Daemonorops sp.** Nat. fam. der **Palmae.** Algem. Benam. §): Adje woea, Lio; Awe, Atjeh; Awei, Tid. Born.; Emat, Sas.; Fis, N. Guin. 4 R.; Gai, Sika; Goewi, Sawoe; Hoei, Daj. W. Born.; Hoetia, Goront.; Hoewi, Lamp.; Hotang, Bat.; Hotia, Goront.; Howe, Soend.; Hwi, Balin.; Iwi, Alf. N. O. Halm., Soemba; Kotang, Loeboe; Laoero, Alf. Tom., Boeg., Boeton, Saleijer; Lotan, Alf. Z. Cer.; Lotno, Kisar; Mandjhalin, Madoer. S.; Noewe, Alf. Min. T. S.; Oeme, Alf. Tom.; Oeöe, Kei; Oeri, Tern.; Oewa, Alf. Asil., Boer., Har., Hila, Endeh, Wetar; Oewai, Daj. Z. O. Born., Simaloer; Oewalo, Alf. N. Laoet, Sap.; Oewe, Alf. Min. T. B., T. S., Nias, Rotin., Saleijer, Sangi; Oewei, Alf. Min. Bant.; Oewel, Tim.; Oewi, Lamp., Mal. Bengk.; Oewoi, Bol. Mong.; Owe, Gajo; Pandjalin, Jav.; Pandjatos, Jav. Kr. D.; Pandjhalin, Madoer.; Pandjhalen, Kang.; Pendjalin, Balin. Semb., Jav., Mal. Pal.; Penjalin, Balin.; Pikat, Mal. Bandj.; Pis, N. Guin. 4 R.; Poeti, Alf. Z. Cer.; Pondjhalen, Kang.; Pondos, Alf. Min. T. L., T. P., Tonsaw.; Pondet, Bol. Mong.; Raoekang, Makas.; Raoekeng, Boeg.; Rotan, Mal., Minangk.; Walet poeti, Alf. Z. Cer.; We, Daj. Z. O. Born., Gajo; Wi, Balin., Lamp. — Rotansoorten (rotang of rotting, n., cane, e.). Gebr.: Voor het gebruik der rotans in de huishouding vindt men aanwijzingen bij de afzonderlijke soorten. In het Maleisch zegt men: „Peroet rotan" of „peroet berisi rotan", d. i.: „Een buik gevuld met rotan", van iemand, die tot niets geschikt is, evenals het binnenste van rotan. In het Makasaarsch echter als zinnebeeld van iets voortreffelijks: „Raoekang taena mo salijana", d. i.: „Van rotan is niets te verwerpen (alles te gebruiken)".

§) Deze gelden ook voor verwante geslachten. Vele soortnamen kunnen door gebrek aan gegevens niet nader worden aangeduid, en vele der hieronder vermelde soortnamen met de inlandsche synoniemen zijn twijfelachtig door de moeilijke determinatie der rotanplanten.

540. **C. adspersus Bl. (= Daemonorops adspersus Bl.*).** Howe bogo, Soend. — Rotansoort.

541. **C. caesius Bl*.** Blatoeng §), Balin.; Howe walat, Soend.; Hwi walatoeng, Balin.; Latoeng, Jav.; Pendjalin latoeng, Jav.; Pendjalin slatoeng, Jav.; Pendjalin welatoeng, Jav.; Rotan bilatoeng, Mal.; Rotan dandan, Minangk.; Slatoeng, Jav.; Walat, Soend.; Walatoeng, Balin.; Welatoeng, Jav.; Wiwalatoeng, Balin. Varieteit in Balin.: Blatoeng lengis of elot of lot of oewi-oewian §§) of walatoeng lot; B. wajang (de breedbladige) of B. woekoe. — Gebr.: Dient vooral als bindrotting en voor het vlechten van matten.

§) Ook Euphorbia neriifolia (?).

§§) Deze naam naar de kindertrompetjes, die van de bladen worden vervaardigd.

542. **C. castaneus Griff.*** Atap tjoetjoer, Mal.; Basbasan, Bat.; Hotang basbasan, Bat.; Rotan tjoetjoer, Mal. — Gebr.: De bladen dienen wel als dakbedekking.

543. **C. Cawa Bl.*** Rotan kawan, Mal. Mol. — Gebr.: Is zeer geschikt voor vlechtwerk.

544. **C. ciliaris Bl.*** Howe moeka, Soend.; Howe pahit, Soend.; Howe tjatjing, Soend.; Mandjhalin tjatjeng, Madoer. S.; Pandjhalin tjatjeng, Madoer.; Pendjalin tjatjing, Jav.; Penjalin tjatjing, Balin. — Gebr.: Levert een fijne bindrotting. In het Javaansch heeft men een raadsel: „Kĕris mangan pendjalin", d. i.: „Een dolk eet rotan", waarvan de oplossing is „een djalak (soort spreeuw) eet wormen"; de kĕris is de kĕris djalak (een soort met recht lemmet) en pendjalin de pendjalin tjatjing.

545. **C. depressiusculus T. et B.*** Rotan sikek, Minangk. — Gebr.: De bladen dienen in de Padangsche Bovenlanden wel tot dakbedekking, welke echter weinig duurzaam is.

546. **C. didymophyllus Becc.** Awe getah, Atjeh; Awe oedeng, Atjeh; Eoewa, Enggano; Hotang oedang, Bat.; Oewi bekoes apoi, Lamp.; Oewi getah, Lamp.; Rotan gatah, Minangk.; Rotan getah, Mal.; Rotan oedang, Mal.; Owe oedang, Gajo; We oedang, Gajo. — Gebr.: Dient tot het vlechten van allerlei soort mandwerk. De uitspruitsels worden gegeten. De vruchtschil geeft een soort drakenbloed.

547. **C. exilis Griff.*** Pepa, Boeg.; Raoekang montjong, Makas.; Rotan goenoeng, Mal.

548. **C. fasciculatus Roxb. (= C. viminalis Reinw.*).** Rotan galitiĕk, Minangk.

549. **C. glaucescens Bl. (= C. caesius Bl.*).** Howe perlas, Soend. — Gebr.: Is geschikt voor zweepen en voor bindwerk onder water.

550. **C. graminosus Bl.*** Oewa poeti, Alf. Asil., Har., Hila; Rotan alija, Mal. Amb.; Oewalo poeïl, Alf. N. Laoet; Oewalo poetiil, Alf. Sap. — Gebr.: Dient vooral als bindmateriaal.

551. **C. heteroideus Bl. (= C. Reinwardtii Mart.*).** Howe geureung, Soend.

552. **C. heteroideus Bl.** var. **refractus.** Howe sege, Soend.

553. **C. horrens Bl.*** Rotan galang, Minangk.; Rotan gelang (zie 1017), Mal. — Gebr.: Wordt vooral tot bindrotting gebezigd.

554. **C. insignis Griff.*** Awe batee, Atjeh; Kihi, Enggano; Mandjhalin bato, Madoer. S.; Pandjhalin bato, Madoer.; Rotan batoe, Mal. — Gebr.: Is een der hardste rotansoorten: er worden manden van vervaardigd.

555. **C. javensis Bl.*** Awe lilin, Atjeh; Hoewi pantis, Lamp.; Howe omas, Soend.; Owe lilen, Gajo; Owe pedeh, Gajo.; Rotan lilin, Mal.; Rotan tjatjing, Vulg. Mal.; We lilen, Gajo; We pedeh, Gajo. — Gebr.: Wordt in de Maleische landen op prijs gesteld tot vervaardiging van matten en stoelzittingen.

556. **C. litoralis Bl. (= C. viminalis Reinw.*).** Rotan ajer §), Mal. Batav.

§) Ook Calamus aquatilis Ridl. (zie 1025).

557. **C. Manan Miq.*** Awe manee, Atjeh; Dekoe, Atjeh; Eïje, Enggano; Hotang maldo, Bat.; Hotang malo, Bat.; Maldo, Bat.; Malo, Bat.; Manaoe, Mal., Minangk.; Mano, Gajo; Oewi noenggal, Lamp.; Rotan manaoe, Mal.; Rotan mantji, Mal. Bengk. Varieteiten in Minangk.: Manaoe bana; M. gadang; M. katjije; M. likiĕ;

M. siaboe; M. taboe-taboe. — Gebr.: Is zeer lang en dient om wegen en rivieren af te sluiten; op Sumatra ook tot vervaardiging der rotan-hangbruggen. Deze soort bevat veel water, dat bij inkapping uitvloeit, de vruchten worden soms gegeten. Daar die vrucht voor de helft hard en onrijp blijft, is die hier en daar als beeld van partijdigheid in gebruik.

558. **C. melanolama Mart.*** Howe lemes, Soend.; Howe lilin, Soend.; Pendjalin malam, Jav. — Gebr.: Dient als bindmateriaal.

559. **C. micranthus Bl.*** Awe kerokrok, Atjeh; Kokrok (zie 1551), Jav.; Pendjalin kokrok, Jav.; Rotan sega ajer, Mal.

560. **C. ornatus Bl.*** Awe saga, Atjeh; Hoewi sesah, Lamp.; Howe toetoel, Soend.; Oewi sega, Lamp.; Oewi sesah, Lamp.; Oewi temen, Lamp.; Owe segen, Gajo; Pendjalin porong, Jav.; Pendjalin sego, Mal. Pal.; Rotan sago, Minangk.; Rotan sega, Mal.; Sega, Mal.; Sego, Mal. Pal.; We segen, Gajo. Varieteiten in Jav.: Pendjalin tingal of P. boental. In Mal.: Rotan sega baloes; R. sega kasar. — Gebr.: Is als bindrotting van groote waarde; terwijl het deze soort is, die in Zuid-Sumatra gespleten dient tot vervaardiging der z.g. Palembangsche matten, welke o. m. veel naar Batavia worden uitgevoerd.

561. **C. Oxleyanus T.et B.*** Rotan kikir, Mal.

562. **C. rhomboideus Bl.*** Howe sampang, Soend.; Sampang, Soend.

563. **C. Scipionum Lour.*** Hoei samaboe, Daj. W. Born.; Hoewi semamboe, Lamp.; Hotang samamboe, Bat.; Oewi semamboe, Lamp.; Poak-poak, Enggano; Rotan radja, Mal.; Rotan semamboe §), Mal.; Rotan simamboe, Sum. W. K.; Samamboe, Bat.; Semamboe, Mal.; Simamboe, Sum. W. K.; Wi samamboe, Lamp. — Gebr.: Deze dient tot wandelstokken en ook voor ombeiningen. In de Lampong wordt ze gesneden ter lengte van $1^1/_2$ vadem, dan rechtstandig in den wind gedroogd en vervolgens in den rook opgehangen; als ze voldoende bruin is, wrijft men ze in met olie, en voert ze aldus uit. De Dajaks meenen bij dit riet dolle toonen te hooren, die zij aan de aanwezigheid van geesten toeschrijven, zoodat zij het alleen snijden als die toonen uitgerekt zijn, hetgeen wellicht met de rijpheid verband houdt.
§) Ook Daemonorops grandis Mart.*

564. **C. stoloniferus T.et B. (= C. horrens Bl.*).** Oewi pamoerangan, Lamp. — Gebr.: Er worden matten en meubels van gemaakt.

565. **C. viminalis Reinw.*** Howe korod, Soend.; Owa weria, Alf. Har.; Rotan djawa, Mal. Mol.

566. **C. sp.** Iwi denga, Alf. N.O. Halm.; Noewe rintek, Alf. Min. T. S.; Oewe rintek, Alf. Min. T. B.; Oewei sahisi, Alf. Min. Bant.; Pondos rintek, Alf. Min. T. P.; Rotan aloes, Mal. Men. — Gebr.: Wordt soms als bindmiddel gebezigd en is overigens een der weinige rotansoorten in de Minahasa, geschikt tot het vlechten van stoelzittingen.

567. **C. sp.** Anga, Alf. Min. T. L., T. S.; Kalekes, Alf. Min. T. P. — Gebr.: De bladen dienen tot dakbedekking.

568. **C. sp.** Mapait, Alf. Min. T. L., T. S.; Mapentoe, Alf. Min. T. P.; Papentoe, Alf. Min. T. P.

569. **Calanthe rubens Ridl.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Halija enggang, Mal. — Gebr.: De schijn-knollen zijn in de inl. geneeskunde in gebruik.

570. **C. veratrifolia R.Br.*** Anggrek popotjongan, Soend.; Boenga tiga lapis, Mal. Amb.

571. **C. sp.** Koeni in tuloen §), Alf. Min. T. P.
§) Ook Coelogyne sp.

572. **Callicarpa arborea Roxb.*** Nat. fam. **Verbenaceae.** Amboeng-amboeng poetih, Mal.; Matalo, Bonth.; Sitapoeeng, Minangk.; Tindjaoe, Mal. — Boom.

573. **C. cana L.*** Amboeng-amboeng, Balin.; Apoe-apoe, Soend.; Daoen tampal besi §), Mal.; Goro-goro oetan, Mal. Men.; Katoempang badak (zie 575), Soend.; Ki katoempang badak, Soend.; Poeltak-poeltak, Bat.; Tampa basi, Minangk.; Tampal besi §), Mal.; Tampong besi poetih, Mal. — Boomheester. Gebr.: De bladen geneeskrachtig.
§) Ook Meliosma confusa Bl.* (zie 2230).

574. **C. longifolia Lam.*** Katoempang §), Soend.; Ki katoempang, Soend.; Songka, Jav.; Tama, Alf. Min. T. P., Sangi; Tampong besi, Mal.; Tampong besoi, Atjeh. — Boomheester. Gebr.: De bladen worden fijngestampt en dienen op Sangi om vissehen te bedwelmen; elders zijn ze in medicinaal gebruik.
§) Ook Viburnum coriaceum Bl.* (zie 3451).

575. **C. pedunculata Br.*** Balik angin laoet, Mal.; Katoempang badak, Soend.; Ki katoempang badak, Soend. — Boomheester.

576. **Calonyction Bona-nox Boj. (= Ipomoea Bona-nox L.*).** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Areuj koetjoeboeng, Soend. — Klimplant.

577. **Calophyllum bancanum Miq. (= C. pulcherrimum Wall.*).** Nat. fam. der **Guttiferae.** Bintangoer tandoek, Mal.; Mentangoer tandoek, Mal. — Boom.

578. **C. canum Hook. f.*** Bintangoeë boengo, Minangk.; Bintangoer boenga, Mal.; Mentangoer boenga, Mal. — Boom. Gebr.: Hout gebezigd voor masten van vaartuigen.

579. **C. Hasskarlii T.et B.*** Boede, Makas.; Kikisan sela, Alf. Min. T. L.; Kiskisan sela, Alf. Min. T. B.; Salatri, Soend.; Soelastri, Jav.; Soelatri, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout is gezocht voor den huisbouw; de bloemen als geneesmiddel.

580. **C. Inophyllum L.*** Balitako, Alf. N. O. Halm.; Benaga, Mal.; Betao, Boeg.; Bintangoer laoet, Mal.; Bintangoer penaga, Mal.; Bitaoe woijo, Gorom; Dingkaran, Alf. Min. T. S.; Fitako, Tern.; Hataoe, Alf. Asil., Hila; Hataoele, Alf. Cer.; Kajoe naga, Mal. W. Born.; Kanaga, Daj. Z. O. Born.; Kapoeratja, Mal. Mol.; Lingkaran, Alf. Min. T. B., T. L.; Lintjaran, Alf. Min. T. P.; Mandara, Balin. Kr.; Mantaoe, Biman.; Mentangoer laoet, Mal.; Mentangoer penaga, Mal.; Naga, Mal. W. Born.; Ngoefaär, Kei; Njamploeng, Jav., Soend., Mal. Batav.; Njamplong, Madoer.; Panaga, Daj. Z. O. Born.; Penaga, Mal.; Penago, Lamp.; Poede, Boeg.; Poenaga, Balin., Bat., Makas.; Poenago §), Minangk.; Tjamploeng, Balin.; Tjamplong, Madoer. — Boom, de „schoonbladboom", „Alexandrian laurel" e. Gebr.: Het hout is fijn, geelrood en fraai gevlamd en dient tot meubelhout en

spanten van vaartuigen; het moet echter zorgvuldig behandeld worden, anders scheurt het spoedig. Men maakt er prachtige prauwen uit één stuk van. Van het zaad, dat gebrand hier en daar een bestanddeel is van inlandsche inkt, komt een (niet voor spijs geschikte) olie, soms, bijv. op Madoera, als lampolie gebrand; men stampt de zaden ook wel tot deeg en kleeft dit om een stok om te dienen als flambouw. Van de vruchtschillen worden waterschepperijes of tolletjes gemaakt tot speelgoed van kinderen. Op Bali heeft men een spreekwijze: „Oelahe agajoeng tjamploeng di tengah pasihe ko tjelebang masih twah amoen to", d. i.: „De gajoeng (waterschepper), uit een tjamploeng-vrucht bestaande, kan door de kleinheid slechts weinig opscheppen", om aan te duiden, dat iemand, welke moeite hij zich ook geve, toch niet rijk kan worden.

§) Ook Ficus cyclonoeura King. (zie 1457).

581 **C. macrocarpum Hook.f.*** Bintangoer rimba, Mal.; Mentangoer rimba, Mal. — Boom.

582. **C. plicipes Miq. (= C. pulcherrimum Wall.*).** Bintangoer perit, Mal.; Mentangoer perit, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw.

583. **C. pulcherrimum Wall.*** var. **gracile Boerl.** Bintanghoer bateë, Atjeh; Bintangoer batoe, Mal.; Bintangoer batoe hati, Mal.; Bintangoer beloelang §), Mal.; Bintangoer boekit, Mal.; Mentangoer batoe, Mal.; Mentangoer batoe hati, Mal.; Mentangoer beloelang, Mal.; Mentangoer boekit, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout geschikt voor masten, zelfs van de grootste schepen.

§) Deze vier namen worden ook gegeven aan Cal. lanigerum Miq.*

584. **C. spectabile Willd.*** §) Bintanghoer, Atjeh; Bintangoeë, Minangk.; Bintangoer, Jav., Mal.; Bintangoer boenoet, Mal.; Bintangoro, Makas.; Bitangoer, Jav.; Ejobe, Enggano; Eroba, Enggano; Kapoeratja oetan, Mal. Mol.; Malangmalang, Mal.; Mentangoer, Mal.; Mentangoer boenoet, Mal.; Poede ale, Boeg. — Boom. Gebr.: Het hout is elastisch en sterk en zoowel voor masten als voor stijlen van huizen in gebruik. In het binnenland van Sumatra wordt de buitenbast wel gebezigd voor omwandingen van huizen en tot bergplaats van rijst (padie).

§) In hoever de hier opgegeven namen als algemeene voor het geslacht gelden, dan wel aan bijzondere soorten worden gegeven, blijft onzeker. Vele inlandsche soortnamen zijn niet nader aan te duiden.

585. **C. Teysmanni Miq.*** Bintangoeë laboe, Minangk.; Bintangoer laboe, Mal.; Mentangoer laboe, Mal. — Boom.

586. **C. Wallichiana Planch.*** Bintangoer merah, Mal.; Penaga batoe, Mal.; Mentangoer, Mal. — Boom.

587. **C. sp.** Kajoe toewa, Alf. Min. T. L., T. P.; Toewa, Alf. Min. T. L., T. P. — Boom. Gebr.: Het hout geschikt voor huisbouw, mits onder dak gebezigd.

588. **C. sp.** Kikisan, Alf., Min. T. L.; Kiskisan, Alf. Min. T. B.; Latoena, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: De fijngehakte bast wordt in ondiepe riviertjes als vischbedwelmend middel gebezigd; het hout voor masten van schepen.

589. **C. sp.** Bintaoe, Alf. Min. T. L.; Wintaoe, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout is voor balken en planken geschikt, mits onder dak gebezigd.

590. **C. sp.** Kikisan rintek, Alf. Min. T. L.; Kiskisan rintek, Alf. Min. T. B.; Malesoeng, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout wordt gebruikt voor karren en wagens.

591. **Calotropis gigantea Ait.*** Nat. fam. der **Asclepiadaceae.** Badori, Soend.; Bidhoeri, Madoer. B.; Bidoeri, Madoer. P. S., Vulg. Mal.; Boenga rambega, Mal. Men.; Kore, Biman.; Lembega §), Mal.; Mandoeri, Balin.; Mandori, Balin.; Rambega, Boeg.; Makas.; Mal. Men.; Rembega §), Mal.; Rembiga, Sas.; Roembigo, Minangk.; Sadoeri, Jav.; Wadoeri, Balin. Kr.; Widoeri, Jav. — Heester. Gebr.: Op Java wordt het zaadpluis, dat eene soort „plantaardige zijde" geeft, weinig in weefsels gebruikt, alleen in de Preanger; in Zuid-Celebes vermengt men het met gewone wol om hieraan glans te geven. Hier en daar dienen de bladen als geneesmiddel tegen jeuking, vooral die door kinderpokken veroorzaakt is, en wordt het sap, waarmede achtergebleven dorens uit de huid worden verwijderd, ook als geneesmiddel bij oogziekten aangewend. De bloempjes geeft men op Bali aan krekels te eten, om deze wild te maken voor het gevecht. Widoeri is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Godong entong, kembang brondong, wohe blentjong", d. i.: „Het blad heeft den vorm van een rijstlepel, de bloem is als gebraden maïskorrels, de vrucht gelijkt op de lamp bij het wajang-scherm".

§) Ook Calotropis procera Ait.*

592. **Calycopteris floribunda Lam.*** Nat. fam. der **Combretaceae.** Akar pelawas, Mal. — Klimplant.

593. **Calyptrocalyx spicatus Bl.*** Nat. fam. der **Palmae.** Hena-hena, Tern.; Hoea ewang, Alf. Amb.; Iboel, Lamp.; Iwoel, Soend. — Boom. Gebr.: Bij gebrek aan pinang-noten worden de vruchten wel gekauwd.

594. **Camellia Minahassae Koord.*** Nat. fam. der **Ternstroemiaceae.** Kajoe kapal, Alf. Min. T. L., T. P.; Kapal, Alf. Min. T. L., T. P.; Mabakoempas, Alf. Min. Bent. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor stelen van lansen.

595. **C. Thea Link.*** Ete, Madoer.; Eteh, Jav.; Te, Boeg., Makas.; Teh, Jav., Mal., Soend.; Tih, Lamp. — Heester, de theeplant.

596. **C. sp.** Kelorak, Mal.; Kloerak, Balin., Jav.; Koeloerak, Balin., Jav.; Kroerak, Sas. — Heester. Gebr.: De bladen zijn een middel tegen buikziekten.

597. **Campanumoea javanica Bl.*** Nat. fam. der **Campanulaceae.** Sreutel-sreutel, Jav. — Kruid.

598. **Campelia glabrata Kunth. (= C. Zanonia H.B.& K.*).** Nat. fam. der **Commelinaceae.** Ketoelan, Jav. — Kruid. Gebr.: De bladen dienen wel tot paardenvoeder.

599. **Campium repandum Presl. (= Leptochilus cuspidatus Presl.*).** Nat. fam. der **Filices.** Pakoe balawo, Boeg., Makas.; Pakoe tikoes, Vulg. Mal. — Varensoort.

600. **Campnosperma oxyrhachis Engl.*** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Antoemboes, Bat. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor planken.

601. **Cananga odorata Hook.f.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Inango, Minangk.; Kananga, Biman., Boeg., Daj. Z. O. Born., Jav., Madoer. B., P.; Makas., Soend.; Kananga wangi, Mal. Amb.; Ka-

nango, Minangk.; Kembhang bhiroe, Madoer. S.; Kenanga, Atjeh, Jav., Mal.; Koembang, Alf. Boer.; Koempoel, Alf. Min. T. L.; Koepanaïn, Alf. Z. Cer.; Lalingiran, Alf. Min. Bent.; Loeït, Alf. Min. Tonsaw.; Ngana-ngana, Nias; Poempoem, Alf. Min. T. L.; Sandat (zie 3403), Balin., Sas.; Sandat kananga, Balin.; Sandat wangsa, Balin.; Sapalene, Alf. Amb.; Sapalin, Alf. Har., Z. Cer.; Sekar kemoening, Balin. Kr.; Semanga, Atjeh; Silanga, Atjeh; Tenaga, Sawoe; Tenanga, Atjeh; Wale im poeket §), Alf. Min. T. P.; Wangoerer, Alf. Min. T. B., T. P., T. S.; Wangsa, Balin. Kr.; Wongsa, O. Jav. — Boom. Gebr.: De bijzonder welriekende bloemen worden in het haar gestoken, tusschen kleederen gelegd en met tjempaka- en tandjoeng-bloemen, bij wijze van offerande, op een pisangblad nabij vereerde plaatsen gelegd. Ook maakt men er eene geurige olie van, in het Javaansch bekend als lisah kenanga of lisah soendoel langit. De Cananga-olie wordt wel van Java uitgevoerd; die der Filippijnen is het hoofdbestanddeel van het alom verkrijgbare reukwater Ilang-ilang. Van den bast vervaardigen de bewoners der Minahasa bergplaatsen voor padie en netten en deze dient er ook als geneesmiddel. Een fraaie gele huidskleur wordt in het Balineesch als njandat omschreven.

§) Deze naam beteekent „bergplaats van jachtnetten" en is hieraan ontleend, dat die netten (poeket) bewaard worden in een soort vat, uit den bast vervaardigd.

602. **Canarium commune L.*** Nat. fam. der **Burseraceae.** Dakae, Watoeb.; Dedi, Alf. Min. T. S.; Deri, Alf. Min. T. L.; Hial, Alf. Z. Cer.; Hihi, Alf. Min. Bant.; Hihi kahangan, Alf. Min. Bant.; Iale, Alf. Asil., Cer., Hila; Ialo, Alf. Har.; Ieere, Kisar; Ipa, Alf. Boer.; Ipei, Alf. Min. Bent., Tonsaw.; Jal, Alf. Z. Cer.; Jale, Alf. Asil., Cer., Hila; Jalo, Alf. Har., N. Laoet, Sap.; Jar, Alf. Z. Cer.; Kanaäre, Makas.; Kanale, Kang., Madoer. S.; Kanare, Boeg., Makas.; Kanari, Alf. Min. T. P., Biman., Madoer., Mal., Soend.; Kanari paudjang, Mal. Amb.; Kenareh, Madoer.; Kenari, Jav.; Ki kanari, Soend.; Kiëre, Leti; Kodja, Sika; Konari, Madoer. B., P.; Lehi, Sangi; Nanja, N. Guin. 4 R.; Nanja ajo, N. Guin. 4 R.; Ngië, Makian; Niel, Alf. W. Halm.; Niha, Alf. N. O. Halm.; Njiara, Alf. N. W. Halm.; Njiha, Tern.; Oewaär, Kei; Reri, Alf. Min. T. B., T. P.; Roriël, Babar; Solo kajoe, Alf. Min. T. L.; Wijar oeöen, Wetar. — Boom, de kanari- of elemi-boom (deze en vlg.), „Java almond", e. Gebr.: Is een der fraaiste allée-boomen. De oliehoudende zaden worden gegeten en in gebak gebruikt. De uit de schors komende geelachtige hars (elemi) wordt op Java met menjan vermengd en gebrand, zij is ook geneeskrachtig. De vrucht van Canarium, is de oplossing van het Sangische raadsel: „Moensing namikoeng batoe, watoe namikoeng koempire", d. i.: „Een lang uitgedoofde houtskool omwikkelt een steen, een steen omwikkelt papier"; waarbij de zwarte schil der rijpe vrucht met houtskool en de witte kern met papier vergeleken wordt.

603. **C. decumanum Gaertn.*** Hafo, Tern.; Hapo, Alf. N. O. Halm.; Jalo halat, Alf. Har., N. Laoet, Sap.; Kanari babi, Mal. Amb.; Kanari ketjil, Mal. Amb.; Njiha hafo, Tern. — Gebr.: De vruchten worden gegeten; de uitvloeiende hars dient wel voor flambouwen.

604. **C. denticulatum Bl.*** Kajoe noach, Alf. Min. Tonsaw.; Kenaren, Jav.; Kenari alas, Jav. Ng.; Kenari wana, Jav. Kr.; Raoe woelan, Jav. — Gebr.: Op enkele plaatsen wordt het hout bruikbaar geacht voor den huisbouw; zaden eetbaar.

605. **C. eupteron Miq.*** Kajoe kapoer, Sum. W. K.; Lagam, Midd. Sum.; Lagan, Bat. Maud. — Gebr.: Het hout wordt duurzaam geacht. Soms wordt de boom omgekapt met het doel er een balsem uit te winnen, die roodachtig van kleur is, wel tot verlichting dient en als geneesmiddel in gebruik is.

606. **C. fissistipulum Miq.*** Asam damar §), Lamp. — Gebr.: Uit den stam vloeit een welriekende hars.

§) Meerdere Canarium-soorten, die hars opleveren, zijn in de Lampongsche districten bekend onder den naam van asam met bijvoegingen.

607. **C. Greshoffi Koord.*** Kakanen e oewak sela, Alf. Min. T. P.; Kanari jaki, Mal. Men.; Niha i foefoeroe, Alf. N. O. Halm. — Gebr.: Sierlijke boom.

608. **C. hispidum Bl.*** Biroe, Soend.; Djambejan, Jav.; Kakanen e oewak, Alf. Min. T. P.; Kakanen ne oewak, Alf. Min. T. S.; Ken e oewak, Alf. Min. T. P.; Mahangkalow, Alf. Min. Bent.; Mamalapa, Alf. Min. T. L.; Mawowang, Alf. Min. T. B. — Gebr.: De bast wordt gestampt, met water aangelengd, als geneesmiddel tegen booze zweren aan de onderste ledematen gebezigd.

609. **C. Kadondon Benn.*** Kedondong matabari §), Mal.

§) Ook Trigonochlamys Griffithii Hook.f.* (zie 616 en 3376).

610. **C. Kipella Miq.*** Ki pelah, Soend. — Gebr.: De zaden worden wel gegeten.

611. **C. littorale Bl.*** Ki kanari, Soend.; Sadjeng, Jav. — Gebr.: De aangenaam smakende zaden worden gegeten.

612. **C. microcarpum Willd.*** Iale bandang, Alf. Asil., Hila; Ialo bandang, Alf. Har.; Jalo bandang, Alf. N. Laoet, Sap.; Kanari bandang, Mal. Amb.; Kanari minjak, Mal. Amb. — Gebr.: De zaden bevatten veel vette olie. Stamvoet en wortel houden reukhout (rasamala) in.

613. **C. Minahassae Koord.*** Woewoek, Alf. Min. — Gebr.: De hars wordt als wierook gebrand.

614. **C. moluccanum Bl. (= C. Mehenbethene Gaertn.*).** Dedi taranate, Alf. Min. T. S.; Deri taranate, Alf. Min. T. L.; Hihi tahinate, Alf. Min. Bant.; Ipei tainate, Alf. Min. Bent.; Kanari bageja, Mal. Amb.; Kanari besar, Mal. Amb.; Kanari taranate, Mal. Men.; Niha mara, Alf. N. O. Halm.; Reri taranate, Alf. Min. T. B., T. P. — Gebr.: Deze onderscheidt zich door de groote vruchten; de zaden worden veel gegeten.

615. **C. nitidum Benn.*** Kedondong hoetan, Mal.

616. **C. pilosum Benn.*** Kedondong keroet (zie 609), Mal.

617. **C. rostratum Zipp.*** Damar itam, Mal. Mol.; Kamal meten, Alf. Z. Cer. — Gebr.: De hars dient tot het kalefateren van prauwen.

618. **C. rostriferum Miq.*** Asam doekoe, Lamp.

619. **C. rufum Benn.*** Kedondong boelan §), Mal.; Kerat teloendjoek, Mal.

§) Ook Santiria laxa King.*

620. **C. sp.** Dama-dama, Boeg.; Dama-damaru, Makas.; Solo (zie 1037), Alf. Min. T. P.; Solo koelo, Alf. Min. T. L.; Solo lewo, Alf. Min. T. L.; Solo rendai, Alf. Min. T. L.; Solo reri, Alf. Min. T. P.; Solo tana, Alf. Min. T. L.

621. **C. sp.** Solo ing koko, Alf. Min. T. L.

622. **C. sp.** Solo ne talawaän, Alf. Min. T. L.

623. **C. sp.** Ape, Alf. Min. Ponos.; Lijaoe, Alf. Min. Bent.

624. **C. sp.** Hihi manoe, Alf. Min. Bant.; Kanari boeroeng, Mal. Men.

625. **C sp.** Parempang, Boeg.

626. **Canavalia ensiformis D.C.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Haritu 'mbela, Nias; Katjang parang, Mal.; Kekara arit, Balin; Kekara parang, Mal. Batav.; Langijoeng, Alf. Min. T. L. — Klimplant, de „zwaardboon", „sword bean", e., „pois sabre", fr. (deze en vlg.). Gebr.: Een soort kromme sabel is in het Maleischals pedang katjang parang bekend.

627. **C.ensiformis D.C.*** var. **albida Hassk.** Kokara parang, Mal. Mol.; Kokowasan, Soend.

628. **C. ensiformis D.C.*** var. **virosa Baker.** Areuj gongseng, Soend.; Gongseng, Soend.; Katjang hantoe, Mal.; Katjang-katjang §), Sum.W.K.; Kowas gede, Soend.; Simor dali-dali, Bat.; Tongaw i lawanan, Alf. Min. T.L.; Wontjis in taloen (zie 2665), Alf. Min. T. P. — Gebr.: De jonge bladen en peulen worden als groente gegeten.

§) Ook Agelaea vestita Hook.f.*

629. **C. gladiata D.C. (= C. ensiformis D.C.*).** Bedoes, Madoer.; Djoeleh, Balin.; Kekara djoeleh, Balin.; Kowas bakol, Soend.; Kowas leutik, Soend. — Gebr.: De peulen worden, na in water geweekt te zijn, gepoft als toespijs bij de rijst gegeten.

630. **Canna indica L.*** Nat. fam. der **Scitamineae.** Boenga tasabe, Makas.; Boenga tasebe, Boeg.; Boewah tasbih, Mal.; Gegoela, Sas.; Hosbe, Bat.; Kela, Alf. Min. Bent.; Kembang gedang, Jav.; Koutas, Alf. Min. Ponos.; Miloemiloe, Balin.; Poespa njidra, Jav.; Sebe, Soend.; Sebeh, Mal.; Sigi-sigi, Mal. Batav.; Tasabe, Makas.; Tasbeh, Soend.; Tasbhi, Madoer.; Tasbih, Mal.; Tasebe, Boeg.; Tasoebe, Alf. Halm., Tern.; Toeïs im tasitj, Alf. Min. T. P.; Totombe, Alf. Min. T. P.; Woero (zie 2677), Alf. Min. T. L. Varieteiten in Soend.: Tasbeh beureum of sebe beureum; T. koneng of s. koneng. In Jav.: Kembang gedang abang; K. gedang koening. — Kruid, het Indische bloemriet. Gebr.: Wegens de roode en gele bloemen als sierplant gekweekt. De harde zaden worden gebezigd als kralen voor bidkransen.

631. **Cannabis sativa L.*** var. **Indica.** Nat. fam. der **Urticaceae.** Gandja §), Mal.; Gandjo, Minangk.; Gĕndjé, Jav.; Gĕndjè, Soend.; Gendjih, Madoer.; Gindje, Jav. — Kruid, de Indische hennep, Indian hemp (e.). Gebr.: Hier en daar in tuinen gekweekt. De bladen worden door aamborstigen, soms met tabak, gerookt. Van de knoppen en bladen bereidt men de bedwelmende stof als bang bekend.

§) Volgens Ridley wordt dezelfde naam gegeven aan Clerodendron Siphonanthus Ait.* (deze heet volgens Koorders in W. en M. Java gendje) en volgens Bisschop Grevelink op Sumatra ook aan Polanisia viscosa D.C. (= Cleome gravcolens Rafin.*) (zie 2796), om reden de bladen tot hetzelfde doel gebezigd worden. Ook in het Jav. geeft men hierom den naam gĕndjé wel aan Thevetia nereifolia Juss.*

632. **Canthium (= Plectronia*) confertum Korth.** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Kemoening djantan hoetan, Mal.; Mata keli djantan, Mal.; Repoeloet, Mal. — Lage boom.

633. **C. Cornelia Ch.et Schl.** Toemboeng boeloe, Soend. — Heester. Gebr.: Hier en daar gekweekt.

634. **C. didymum Gaertn.f. (= Plectronia didyma Bedd.*).** Temeras, Mal. Pal. Heester.

635. **C.glabrum Bl.(=Plectronia glabra Benth. et Hook.f.*).** Ki kopijan, Soend.; Ki tjaroeloek, Soend.; Kopen, Jav.; Longijoëe, Alf. Min. Ponos. — Boom of heester.

636. **C. horridum Bl. (= Plectronia horrida K. Schum.*).** Boelang gadjah (zie 1666), Mal.; Boelang hitam, Mal.; Boelang tikoes, Mal.; Kemeding, Lamp.; Toemboeng kandjoet litjin, Soend.; Toemboeng litjin, Soend. — Heester. Gebr.: De vruchten worden gekookt gegeten.

637. **C. oliganthum Miq.** Akar boelang pelandoek, Mal.; Boelang pelandoek, Mal. — Klimmende heester.

638. **C.parvifolium Roxb. (=Plectronia horrida Benth. et Hook.*).** Areuj wareng, Soend. — Klimmende heester. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

639. **C. Rheedii D.C.** Toemboeng kandjoet, Soend. — Heester.

640. **C. scandens Bl. (= Plectronia scandens Benth. et Hook.*).** Akar koekoe baning, Mal. — Klimmende heester.

641. **Capellenia moluccana T.et B. (= Endospermum moluccanum Becc.*).** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Ai latoe, Alf. Amb., Har.; Ail latoe, Alf. N. Laoet, Sap.; Ai ratoe, Alf. Amb., Har.; Kajoe radja, Mal. Amb.; Kajoe semoet, Mal. Amb. — Gebr.: Daar de bevolking van Ambon en de Oeliasers vermeent uit dezen boom te zijn ontstaan, mag het hout niet als brandstof gebezigd worden.

642. **Capparis micracantha D.C.*** var. **callosa Hall.f.** Nat. fam. der **Capparidaceae.** Areuj kalijage (zie 3377), Soend.; Gotji, Boeg.; Kentjoeran, O. Jav.; Kledoeng, Jav.; Kledhoeng, Madoer.; Sanek, Madoer.; Tjampaga balawo, Makas.; Tjampaka gondok leuweung, Soend.; Weloe-walijala, Boeg. — Klimmende heester, eene kapper-soort. Gebr.: De vruchten zouden eetbaar zijn en de bladen worden als inlandsch geneesmiddel gebruikt.

643. **C. micracantha D.C.*** var. **Candolleana Hall.f.** Sahamoente, Alf. Min.; Saramoente, Alf. Min., Makas.; Saramoete, Alf. Min. Tonsaw. — Heester. Gebr.: De bladen dienen als geneesmiddel.

644. **C. micracantha D.C.*** var. **flexuosa Hall.f.** Kalijage goenoeng, Soend.; Ki ganggarangan, Soend.; Tjampaka loetoeng, Soend. — Heester.

645. **C. myrioneura Hallier.** Kajoe riïs, Alf. Min. T. L., T. S.; Riïs, Alf. Min. T. L., T. S. — Heester. Gebr.: Is voornamelijk als koortswerend middel in gebruik; de vruchten worden wel gegeten.

646. **C. pubiflora D.C.*** var. **moluccana Miq.** Mahalimoe, Alf. Min. Bent.; Mahamoente, Alf. Min. T. B.; Malemo, Alf. Min. Tonsaw.; Mamoente, Alf. Min. T. L., T. P., T. S.; Sahamoente, Alf. Min. Ponos.; Toetoenejan woering, Alf. Min. T. P. — Heester.

647. **C. sp.** Doeri pokak, Madoer.; Kakpokakan, Madoer. — Heester. Gebr.: Bij ziekten van kinderen wordt op Madoera een takje boven de deuropening gehangen tot wering van den invloed van booze geesten.

648. **Capsicum annuum L.*** Nat. fam. der **Solanaceae.** Bakoe soöe, Soemba; Daro, Mentawei; Hili, Sawoe; Hisa, Alf. Min. Bant., Sangi; Kalatoepa, Alf. Cer.; Kaloeja, Alf. Min. Bent.; Kaloja, Alf. Min. Bent.; Kamilake, Leti; Kamlaka, Sermata; Karatoepa, Alf. N. Laoet, Sap.; Kartoepa, Alf. Oel., Z. Cer.; Kasat, Alf. Z. Cer.; Kasato, Alf. Amb., Har.; Kastela, Alf. Boer.: Kidikidi, Enggano; Koeloes, Rotin.; Koeroes, Mal. Tim.; Koro, Endeh, Sika; Lada, Nias; Lada merah, Mal.; Lada seboea, Nias; Lado oengge, Minangk., Lasijak, Bat.: Lasinao, Loeboe; Lasinok, Bat.; Leuden, Gajo; Liachajoe, Alf. Min. Tonsaw.: Lobok, O. Jav.; Lombok, Balin.; Jav., Mal. Batav., Soend.; Malesan, Watoeb.; Malita, Goront.; Manisa, Alf. Cer.; Maresem, N. Guin. 4 R.; Mareta, Bol. Mong.; Marisa, Alf. Min., Tom.; Marisan, N. Guin. Noemf.; Menisa, Alf. W. Cer.; Oenoes, Tim.; Oeöes, Wetar; Pedesan, Balin. Kr.; Ritja, Alf. Halm., Mal. Men., Tern.; Sabija, Biman.; Sabrang, Soend.; Sahang (zie 2736), Daj. Z. O. Born., Mal. Bandj.: Sambaboe, Daj. Z. O. Born.; Sbija, Sas.; Sebija, Sas.; Siri, Alf. Asil., Hila; Tabja, Balin.; Tjabai, Mal.; Tjabé, Balin., Jav., Mal. Batav.: Tjabè, Soend.: Tjabhi, Madoer.; Tjabi, Lamp.; Mal. Bengk.; Tjabija, Makas.; Tjabja, Balin. Semb.; Tjampli, Atjeh; Tjapli, Atjeh; Tjebija, Boeg.; Tjengeh, O. Jav.; Tjili, Mal. Amb.; Tjingi, Madoer.; Tjitjingi, Madoer.; Warisa, Alf. Min. Varieteiten in Mal. Batav.: Tj. koening; Tj. merah. In Sangi: Hisa boere; H. watoeline. In Alf. Min. Bent.: Kaloeja toempi of kaloja toempi. In Jav.: Lombok tampar, met lange dunne vrucht; L. tatoeng, met ronde vrucht. In Mal. Men.: Ritja kapas; R. kenop: R. pandjang. In Alf. N. O. Halm.: Ritja o moemoe; R. o toko mabebele; R. o pelesoeko. In Soend.: Tjabe atjoeng. In Alf. Min. Bant.: Hisa konopo; H. marobo; H. soenting. In Madoer.: Tjabhi radja; Tj. adang; Tj. tjareme; Tj. ghoengseng; Tj. taäl; Tj. tongkol. In Alf. Min. T. P.: Marisa kapes; M. poerengkei; M. renet. — Kruid, de Spaansche peper. Guinea pepper (e.), Beissbeere (d.). Gebr.: De heetsmakende vruchten spelen een voorname rol bij de spijsbereiding. Om barensweeën op te wekken wordt het sap der rauwe bladen aan zwangere vrouwen te drinken gegeven. In de inlandsche geneeskunde heeten die bladen daoen sabrang. Als een echtpaar er goed uitziet, zegt men in het Soendaasch: „Ngembang tjabe", d. i.: „Als de bloem van Capsicum", omdat deze zich altijd frisch voordoet. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Bak balimaoe lado oengge", d.i.: „Als ingesmeerd met Capsicum", doelende op iemand, die in een onaangenaame positie verkeert of den wind van voren krijgt. De Madoerees zegt; „Tjabhi nantang lalap" d. i.: „De Capsicum daagt de groente uit", van iemand, die naar meer werk verlangt. In het Maleisch dialect van Ambon heet het: „Tjili kata halija dija pedes", d. i.: „Capsicum zegt van gember, dat zij heet op de tong is", overeenkomende met ons: „De pot verwijt den ketel dat hij zwart is"; en in het Maleisch: „Sijapa makan tjabai ijalah berasa pedas", d.i.: „Die tjabai eet, voelt dat het heet op de tong is", met de beteekenis, dat ieder de gevolgen van zijn eigen daden moet dragen. Capsicum is de oplossing van meerdere raadsels. Zoo in het Bataksch van: „Lam matoewa, lam mandjengkari", d. i.: „Hoe ouder, hoe meer het zich opschikt"; in het Boeginees van: „Taboe ritaboe pataboe", d. i.: „Spijs die gegeten wordt en tevens zelve eet"; in het Lampongsch van: „Di tjoelik bangik, di kanik sakik", d. i.: „Wordt het even met de vingers aangeraakt (dan rickt het) lekker, wordt het gegeten dan is het pijnlijk". In het T. S. dialect van het Alfoersch der Minahasa is de bloem de oplossing van het volgende raadsel: „Se dima mâtoeari se madoeka-doekad wija si inanera kenitan; tawimo mate minaloeso si inanera minatemo se rintena dima", d. i.: „Vijf zusters verzorgen hare zieke moeder; reeds bijna gestorven is hare moeder hersteld en zijn haar vijf kinderen overleden".

649. **C. bicolor Jacq. (= C. nigrum Willd.*).** Tjabe salasih, Soend.; Tjabe toendjoeng, Mal. Batav.; Tjabe woengoe, Soend.; Tjabhi lenjeng, Madoer. S.; Tjabhi totjeng, Madoer. B., P.; Tjabhi totjer, Madoer. B., P. — Heester. Gebr.: Van de vruchten wordt zuur gemaakt.

650. **C. frutescens L.*** Tjabai seberang, Mal.; Tjabe besar, Mal. Batav.; Tjabe gede, Soend.; Tjili ajer, Mal. Amb. — Heester. Goat pepper (e.).

651. **C. longum D.C. (= C. annuum L.*).** Lada tjantjang, Mal.; Tjabe edjo, Soend.: Tjabe idjoe, Mal. Batav.; Tjabe tjangak, Jav.; Tjabe tjengek, Soend.; Tjangak, Jav. — Kruid.

652. **C. longum D.C. (= C. annuum L.*)** var. **incrassatum Hassk.** Tjabe amis, Soend. — Kruid. Gebr.: De vruchten dienen bij de spijsbereiding.

653. **C. minimum Blanco.*** Hisa sina, Alf. Min. Bant.; Kartoepa marisano, Alf. N. Laoet, Sap.; Kasat batawe, Alf. Z. Cer.; Kasat hawai maoeï, Alf. Z. Cer.; Kasat pena, Alf. Har.; Lada limi, Nias; Lada maritja, Makas.; Lada moetija, Mal.; Lada tjapa, Makas.; Ladang boeritja, Boeg.; Ladang maritja, Boeg.; Lado koetoe, Minangk.; Laso mejong, Boeg., Makas.; Lombok djemprit, Jav.; Lombok gambir, O. Jav.; Lombok rawit, Jav.; Lombok setan, Jav.; Lombok tjempiling, Jav.; Marisa kokoak, Alf. Min. T. L., T. P.; Rawit, Sas.; Ritja kokene, Alf. N. O. Halm.; Ritja padi, Mal. Men.; Sahang roebit, Daj. Z. O. Born.; Sbija kedi, Sas.; Sitoedoe langit, Bat.; Tabja api, Balin.; Tabja kedi, Balin. Semb.; Tabja krinji, Balin.; Tabja tjaäk, Balin.; Tabja tjina, Balin.; Tjabe boeroeng, Vulg. Mal.; Tjabe keling, Balin.; Tjabe rawit, Soend.; Tjabe setan, Mal. Batav.; Tjabhi ghambir, Madoer. B.; Tjabhi letek, Madoer.; Tjili padi, Mal. Amb. — Kruid, de kleine Spaansche peper of duivelspeper („chillies"). Piment enragé (f.). Gebr.: De vruchtjes zijn alom bij de spijsbereiding in gebruik. Zij worden ook veel door vogels gegeten. In de Minahasa wendt men ze aan tegen beten van duizendpooten en giftige slangen. Bij de inlandsche geneeskundigen op Java zijn de bladen bekend als godong sabrang. In het Madoereesch heeft men een spreekwijze: „Keneh-keneh na tjabhi letek", d.i.: „Hij is zoo klein als tjabhi letek", om aan te duiden, „dat iemand klein maar dapper is".

654. **C. sinense Murr. (= C. chinense Jacq.*).** Lada tjina, Mal.; Lada tjempaka, Jav.; Tjabe sabrang, Soend.; Tjabe tjempaka, Batav. Mal. — Kruid. Hier en daar als sierplant gekweekt.

655. **Carallia integerrima D.C.*** Nat. fam. der **Rhizophoraceae.** Djanggoet keli (zie 1727), Mad.; Kedalen, Jav.; Ki koekoeran (zie 3454), Soend.; Sepat (zie 3509), O. Jav.; Tandjang goenoeng, O. Jav.; Tandjang girang, O. Jav. — Vrij hooge boom.

656. **C. lanceaefolia Roxb.*** Bawachi, Alf. Min. Tonsaw.; Kendis rendai, Alf. Min. T.L. — Boom.

657. **Carapa moluccensis Lam.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Boewah telor, Vulg. Mal.; Dilike, Alf. N. O. Halm.; Hate boewa kira-kira, Tern.; Ki niri, Soend.; Kira-kira §), Mal. Mol.; Kojawas i lawanan, Alf. Min. T. L.; Manireh, O. Jav.; Mojongtihoeloe, Alf. Min. Ponos.; Nereh, Madoer.; Nireh, Atjeh; Niri, Soend., Sum. W. K.; Njireh, Mal.; Njirei, Mal.; Njiri, Jav.; Njiri goendik, Jav.; Njoeroe, Jav.; Pamoeli in tasik, Alf. Min. T. B., T. L.; Pamoeli in tasitj, Alf. Min. T. P.; Pohon kira-kira, Mal. Mol.; Tamboe, Boeg., Makas. — Lage boom der vloedbosschen. Gebr.: Als fijn en sterk is het kernhout voor handvatten van wapens en onderdeelen van kleine vaartuigen gezocht; de schors dient voor het tanen van vischnetten. In Celebes worden de schors en de zaden gebezigd om sagoeweer een bitteren smaak te geven; in Zuid-Celebes alleen de eerste, tot dat doel vooraf geweekt en dan uitgeperst.

§) Deze naam is hieraan ontleend, dat in de Molukken het geregeld inenzetten van de uit hun verband genomen zaden bij wijze van puzzle wordt opgegeven, wat ook lang niet gemakkelijk is.

658. **C. moluccensis Lam.*** var. **elliptica.** Kelirik, Jav.; Klirik, Jav. — Boom.

659. **C. obovata Bl. (= C. moluccensis Lam.*).** Kira-kira laki-laki, Mal. Mol.; Nereh bato, Madoer.; Niri batoe, Sum. W. K.; Njirei batoe, Mal.; Njiri abang, Jav.; Pohon kira-kira laki-laki, Mal. Mol. — Boom, o. a. bekend door de eigenaardige knievormig gebogen adem-wortels. Gebr.: Als van C. moluccensis.

660. **Cardamine trifolia L.*** Nat. fam. der **Cruciferae.** Sesawi oetan, Vulg. Mal. — Kruid, eene soort „veldkers".

661. **Cardiopteris Rumphii Baill.*** Nat. fam. der **Olacaceae.** Pare anom, Jav.; Parija anom, Madoer. — Kruid.

662. **Cardiospermum Halicacabum L.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Bondot §), Jav.; Daoen kopo-kopo, Mal. Amb.; Loeng gendje, Jav.; Loengloengan, Jav.; Long-elongan, Madoer.; Oeta mahoe, Alf. Amb., Oel.; Parija boelan, Mal.; Walet apapi, Alf. Z. Cer. — Kruid. Heartpea (e.). Gebr.: Wordt als groente gegeten en het sap der bladen wel op huidzweren gedruppeld; zaden voor halskettingen.

§) Ook Dichroeephala latifolia D. C.* (zie 1089).

663. **Carex curvirostris Kunze (= C. baccans Nees*).** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Krengseng, Jav. — Rietachtig gras, eene soort „zegge".

664. **C. virgata Miq.*** Ilat §), Soend.; Kojondom in taloen, Alf. Min. T. P.; Rijat §), Alf. Min. T. B.; Wote in taloen, Alf. Min. T. P.

§) Ook andere Cyperaceae (zie 1572 en 3088).

665. **Carica Papaya L.*** Nat. fam. der **Passifloraceae.** Ai sawa, N. Guin. Noemf.; Asawa, N. Guin. Noemf.; Batick, Minangk.; Betik, Mal.; Botik, Bat.; Gadang, Daj. Samp.; Gedang, Balin., Lamp., Soend.; Ghedhang, Kang.; Hango, Sawoe; Kabaelo, Enggano; Kaliki, Boeg., Bouth.; Kaliki rijanre, Boeg.; Kalikih, Minangk.; Kampadja, Biman.; Kaoet, Tim.; Kapaja, Alf. Min., Bol. Mong., Jav.; Kapula, Sangi; Kastel, Kei; Katela (zie 1892), Jav.; Kates, Jav., Madoer., Mal. Pal., Sas.; Kates kapoer, O. Jav.; Kepaja, Mal.; Koestela, Mal. Bandj.; Mantela, Daj. Z. O. Born.; Moekoe djawa, Lio; Moeöe djawa, Sawoe, Sika; Moeöe malai, Kisar; Nasiloe, Midd. Sum.; Oedi melai, Letj; Oeöedi melai, Sermata; Oeta malai, Babar; Padoe, Manggarai, Sika; Paene, Alf. Z. Cer.; Pandja, Biman.; Pantjene, Minangk.; Papae, Alf. Asil., Hila, Z. Cer.; Papaeno, Alf. N. Laoet, Sap.; Papaï, Alf. Boer.; Papaï poen, Alf. Boer.; Papaïno, Alf. Har.; Papaja, Alf. N. O. Halm., Vulg. Mal.; Papaoe, Alf. Sap.; Pastela, Bat. Dair.; Pertek, Gajo; Petik, Atjeh; Peutek, Atjeh; Pisang katoeka, Minangk.; Pisang kijoe, Midd. Sum., Pisang malaka, Daj. Kat.; Pisang patoeka, Minangk.; Pisang pelo, Minangk.; Poenti kajoe, Lamp. B. Ag.; Popaen, Alf. Amb.; Popaja, Mal. Men.; Saugsile, Mal. Bengk.; Sempain, N. Guin. 4 R.; Tangang-tangang nikanre, Makas.; Tangkal gedang, Soend.; Titigono, Alf. N. W. Halm.; Titimoe §), Rotin.; Titimoek, Rotin.; Topaja, Alf. N. O. Halm., K. Men onderscheidt: *a.* papaja, waarvan de bloemen en vruchten aan lange takjes naar beneden hangen, de zoogenaamde mannelijke; en *b.* waarvan de bloemen en vruchten met korte steeltjes aan den stam zitten; deze is de vruchtdragende. In meerdere inlandsche talen heeten deze: In Jav.: *a.* Kates gantoeng of k. lanang of katela gantoeng of k. gandoel of k. grandel. *b.* Kates gamblok of k. gemblok of k. wadon; Katela gemblok. In Lamp.: *a.* Kemoentai. In Soend.: *a.* Gedang gandoel of g. lalakina; *b.* Gedang awewe. In Balin.: *a.* Gedang renteng of g. tjantel; *b.* Gedang tjoblong. In Madoer.: *a.* K. rambaj; *b.* K. talpek P.; S. of k. talpet B.; K. dhaging; K. ghentong. In Mal.: *a.* Betik rambai; *b.* Betik batang. In Minangk.: *a.* Batick djantan of b. gantoeëng of b. rambai; Kalikih djantan. *b.* Batick batino; Kalikih batino. In Alf. N. O. Halm.: *a.* Papaja manaoe; *b.* Papaja mabedeka. In Mal. Men.: *a.* Popaja boenga; *b.* Popaja boewah. In Alf. Min. Bant.: *a.* Kapaja babinei; *b.* Kapaja mahoeanei. In Alf. Min. Bent.: *a.* Kapaja wawinei. *b.* Kapaja mohanei; In Alf. Min. T. P.: *a.* Kapaja maloi; *b.* Kapaja mawoea, terwijl voor Jav. en Mal. nog onderscheiden worden: 1. Betik boeboer, Mal. = Kates boeboer, Jav., met week vruchtvleesch; 2. Betik beloelang, Mal. = Kates salak, Jav., met droog vruchtvleesch. — Boom, de papaja („Melonenbaum", d.; „Papaw tree", e.; „Papayer", fr.). Gebr.: De vruchten worden gegeten. In de Minahasa dienen die echter als varkensvoeder, maar gebruikt men de bladen en bloemen als groente bij de rijst; vooral aan herstellenden aanbevolen, daar de bittere bijsmaak den eetlust zou opwekken. De holle stam dient in enkele streken als een soort bijenkorf en de fijngemaakte wortels worden als pap op wonden gelegd. In de Batak-landen noemt een gastheer wel uit nederigheid het zijnen gasten aangeboden maal: „Boeloeng botik", d. i.: „Papaja-bladen" §§). Zij, wier tanden zullen gevijld worden, moeten vóór en na die operatie deze houden in de onrijpe vruchten, welke vooraf in de warme asch zijn gelegd; het wee gevoel en de stroefheid zouden daardoor verminderen. Op Java meent men hier en daar, dat als zwangere vrouwen kates-vruchten eten, waaraan de vogels zich hebben te

goed gedaan, dit ten gevolge heeft dat zij een mooi kind ter wereld brengen. Als men iemand wil aanduiden, die op het oog sterk is, maar niets verdragen kan (of veel praats heeft en eigenlijk niets is), zegt de Balinees: „Gede-gede bantang gedang di tengahne emoeh", d. i.: „Een groote papaja-stam, maar die van binnen week is". Van meerdere raadsels is de vrucht van papaja de oplossing: Zoo in het Soendaasch van: „Soemboelaloes ten di raoet, di eusi pedes sakoelak", d. i.: „Een fijn mandje dat niet gesneden is, het is gevuld met een koelak (soort maat) peper"; in het T. S. dialect van het Alfoersch der Minahasa van: „Oem bale ni kolano oe mapoedipoeding oem barisa ne djawa", d. i.: „Een vorstenhuis, gevuld met peperkorrels"; in het Alfoersch van Noordoost-Halmahéra van: „O lasinari moi maraba ò hagari marehe-rehe", d. i.: „Een doosje, waarin enkel hageltjes zitten"; in het Minangkabaoesch van: „Baroemah lai, bapintoe indak, tjiri mantji banjak dalamnjo", d. i.: „Een huis zonder deur, met veel muizendrek"; in het Maleisch van Bengkoelen: „Najek boekit, toeron boekit, besoewo nasi se-ibe, sedang di dalamnjo tahi mentjit", d. i.: „Heuvel op, heuvel af, treft men een portie rijst, waarin zich muizendrek bevindt"; in het Lampongsch van: „Wahni balag, bataugni balag boeloengni repa pajoeng", d. i.: „Zijn vrucht is groot, zijn stam is groot, zijn blad gelijkt een scherm"; in het Javaansch van: „Adja medoen-medoen jen ora anggawa mritja sakantoeng", d. i.: „Gij moogt niet beneden komen als gij niet een zak met peper meebrengt", of in dezelfde taal: „Kendil tembaga isi mritja, d. i.: „Een koperen pot met peperkorrels"; in het Balineesch van: „Tain bikoel makapoet", d. i.: „Vol muizendrek".

§) Zie voor de Rotin. namen ook bij 934.

§§) In de inlandsche geneeskunde zijn deze bladen op Java bekend als godong gampleng.

666. **Carissa Carandas L.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Karandan, Jav.; Karandang, Jav.; Kerandan, Jav.; Kerandang, Jav., Mal. — Heester. Gebr.: De vruchten worden rauw en ingelegd gegeten; in groote hoeveelheid genuttigd zouden ze bedwelmend zijn.

667. **Carthamus tinctorius L.*** Nat. fam. der **Compositae.** Hasoemba, Bat.; Inrale, Bonth.; Kadandang, Daj. Kat.; Kasoemba, Alf. Min., Boeg., Makas., Soend.; Kasoembo, Minangk.; Kasombha katabang, Madoer.; Kembang poeloe, Jav.; Kesoemba, Balin., Mal.; Koesoemba, Balin., Lamp.; Soepang, Daj. Z. O. Born.; Somba, Jav.; Wit kasoemba, Jav. — Kruid, de saffloer. Safflower (e.), safran bâtard (f.). Gebr.: Levert de bekende gelijknamige kleurstof, die o. a. dient tot het roodverven van zijde, katoen en garens. In den handel heet die boenga tahi kambing, als in den vorm van geitenkeuteltjes verkocht wordende.

668. **Carum Carvi L.*** Nat. fam. der **Umbelliferae.** Djemoedjoe, Mal.; Djeura, Atjeh; Djhinten, Madoer.; Djinta, Biman.; Djintan, Mal.; Djintang, Boeg., Makas.; Djinten, Jav., Soend.; Djoemoedjoe, Atjeh; Djra, Atjeh; Gintang, Mal. Amb., Saleijer. Varieteit in Mal.: Djemoedjoe djawa. §) — Kruid, de karwij. Caraway (e.), echter Kümmel (d.). Gebr.: Hier en daar gekweekt. Als medicinale drogerij heet het z.g. zaad (de splitvruchtjes) in het Javaansch „moengsi", in het Madoereesch „mose", in het Balineesch „moesi". Kleine kinderpokken worden hiernaar in het Maleisch „ketoembohan djintan" genoemd.

§) Anderen noemen deze als de Mal. naam der plant en beweren, dat de namen djemoedjoe en djoemoedjoe alleen betrekking hebben op de zaadjes van t'usenta chinensis Lam.* welke als inl. drogerij in gebruik zijn. Zie ook bij 2791.

669. **Caryota furfuracea Bl.** (= **C. mitis Lour.***). Nat. fam. der **Palmae.** Andoedoer, Bat.; Gendoeroe, Jav.; Ghandhoeroe, Madoer.; Panisi, Boeg.; Soewangkoeng leutik, Soend. — Boom.

670. **C. maxima Bl.*** Soewangkoeng, Soend.; Soewangkoeng gede, Soend. — Boom.

671. **C. mitis Lour.*** Beridin, Atjeh; Rotan toekas, Mal.; Toekas, Mal. — Rotansoort. Gebr.: Aan den wortel der bladen groeit een tondel, die men gebruikt om vuur te slaan.

672. **C. No Becc.*** Kajoe no; Sum. W. K. — Boom.

673. **C. propinqua Bl.** (= **C. mitis Lour.***). Saraj, Soend. — Boom.

674. **C. Rumphiana Mart.*** Akel im bolai, Alf. Min. T.L., T. P.; Andoedoe, Balin.; Andoeroe, Balin. Kr.; Ani, Boeg.; Baroech, Alf. Min. Tonsaw.; Jangdoedoe, Balin.; Nakel e wale, Alf. Min. T.B.; Nakel im bolai, Alf. Min. T. L.; Niboeng besar, Mal. Mol.; Niboeng jaki, Mal. Men.; Ramisi, Makas.; Scho jaki, Mal. Men. — Boom. Gebr.: Van het kernhout maakt men werpspietsen, op de varkensjacht in gebruik, en ook spinnewielen.

675. **Casearia gonocarpa Miq.*** Nat. fam. der **Samydaceae.** Balam palapah, Minangk. — Boom.

676. **C. grewiaefolia Vent.*** Baloeng, Jav.; Balong, Jav.; Bhalong, Madoer.; Karikis, Alf. Min. T. L.; Karikis poeti, Alf. Min. T. L.; Kariskis (zie 1809), Alf. Min.; Kariskis poeti, Alf. Min. T. L.; Torosi, Alf. Min. T. P. — Vrij hooge boom.

677. **C. grewiaefolia Vent.*** var. **deglabrata K. et V.** Aladen, Alf. Min. T. P. — Boom.

678. **C. grewiaefolia Vent.*** var. **subcuneata K. et V.** Karikis i lawanan, Alf. Min. T. L.; Kariskis i lawanan, Alf. Min. — Boom. Gebr.: Hout bij huisbouw.

679. **Cassia alata L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Apjoen-apjoenan, O. Jav.; Daoen koepang-koepang, Mal. Mol.; Daoen koerap, Mal.; Galinggang, Bat., Mal. Bengk., Z. O. Born.; Galingkang, Boeg.; Gelenggang, Mal.; Gelenggang besar, Mal.; Glinggang, Atjeh; Goelinggang, Minangk.; Katepeng, Balin., Jav., Soend.; Katepeng badak, Soend.; Kembang djawa, Balin.; Kembang koening praoe, Balin.; Kepeloe, Balin.; Ketepeng, Jav.; Ketjeloe, Balin.; Matetekel, Alf. Min. T. S.; Orokep, Daj. W. Born.; Paga gadoeëng, Minangk.; Piloe-piloe, Balin.; Rerenge (zie 910), Alf. Min. T. P.; Sasating, Daj. Z.O. Born.; Sosa, Nias; Talinggang, Mal. Z. O. Born.; Tjon-atjonan, Madoer.; Toemetekel, Alf. Min. T. L.; Toewi alas, Balin. — Varieteiten in Jav.: Katepeng kebo of ketepeng kebo, met breede bladen; Katepeng sapi of ketepeng sapi, met smaller bladen. — Heester. Ringworm shrub (e.), Dartrier (f.). Gebr.: Op Java dienen de bladen wel als paardenvoeder; in de Maleische landen worden zij als purgeermiddel aangewend. Uitwendig zijn ze een gezocht middel tegen ringworm en schurft. In de Minahasa worden bij koorts in het tijdperk van koude de patiënten berookt met den damp der in brand gestoken bladen, tot dat doel onder de slaapplaats opgehoopt. Voor Atjeh wordt aangeteekend, dat de zieke, die tot eigen gebruik glinggang-bladen afplukt, er voor moet zorgen dat zijn schaduw niet met den heester in aanraking komt, daar het geneesmiddel anders zijn kracht zou verliezen. Om geringe

lieden te bespotten bezigt men in de Bataklanden deze spreekwijze: „Teger galinggang patoeng arga saoewang na sopo la djingdjidon", d. i.: „Klein als een galinggang, vleesch ter waarde van een dubbeltje, niet de moeite waard om met twee vingers gedragen te worden". In het Javaansch heeft men een raadsel: „Ketepeng taroeng lan djerock", d. i.: „Ketepeng vecht met djerock", waarvan de oplossing is: „Een buffel vecht met een tijger"; de ketepeng is de ketepeng kebo en de djerock de djerock matjan.

680. **C. angustifolia Vahl.*** Senamaki, Mal.; Soenamaki, Mal. — Heester, gekweekt om de laxeerende bladen (senna). Gebr.: De (ingevoerde) sennabladen als medicijn.

681. **C. divaricata Nees.*** Antaboga, Jav.; Ontaboga, Jav. — Boomheester.

682. **C. Fistula L.*** Bak biraktha, Atjeh; Birakasa, Makas.; Biraksa (zie 1442), Mal.; Boebone, Ternat.; Boengboengdelan (zie 684), Soend.; Kajoe radja, Makas.; Kaloboer, Madoer.; Klohoer, O. Jav.; Klohor, O. Jav.; Linobalo, Sangi; Pong radja, Boeg.; Radja, Boeg., Makas.; Tanggoeli, Balin.; Tanggoli, Soend.; Tenggoeli, Jav.; Teniring, Mal.; Tilai, Daj. Z. O. Born.; Trenggoeli, Jav.; Tromolstok, Mal. Amb. — Vrij lage boom, de peul-cassia, canéficier (f.), Röhrenkassie (d.). Gebr.: Het hout is duurzaam en sterk en bruikbaar voor piekstokken en landbouwwerktuigen; de schors is een zeer goed looimiddel. De jonge bladen dienen als uitwendig geneesmiddel voor buffels en het vruchtvleesch als purgeermiddel, ofschoon het met eenige voorzichtigheid dient toegediend, daar het licht buikloop veroorzaakt. Ook in de Europeesche apotheek is de vrucht (pijpcassia, z.g. trommelstokken, oudemannetjes drop) in gebruik. In het Balinesch zegt men „koematanggoeli" van een half gaar gekookt ei, omdat de inhoud is als het vruchtvleesch van tanggoeli (?). De boom heet de oplossing van het Sangireesche raadsel: „Kaloe mebe- boean bara", d.i.: „Een boom, die zwaarden (?) tot vruchten heeft".

683. **C. glauca Lam.*** Djenar, Balin., Jav.; Embadjeng, Jav. Kr. D.; Embalo (zie 1184), Jav.; Gelenggang batawi, Mal.; Kembang koening, Balin., O. Jav.; Tembalo, Jav.; Trembalo, Jav.; Woenga koening, Balin. — Hooge boom. Gebr.: Men vervaardigt van het hout krisscheeden en sirihkistjes en de bladen worden wel, met kruiderijen vermengd, als toespijs gegeten.

684. **C. javanica L.*** Baroesoe, Makas.; Boengboengdelan (zie 682), Soend.; Kajoe doelang, Mal.; Pijoe-pijoe tanggoehan, Bat.; Poejoe-poejoe tanggoele, Bat.; Tanggoeli garantang, Balin. Kr.; Tanggoeli gending, Balin. Kr.; Tanggoeli ketoer, Balin.; Tanggoli, Soend.; Tenggoeli, Jav.; Tenggoeli wawang, §) Jav.; Trenggoeli, Jav.; Trenggoeli wawang, §) Jav. — Boom. Gebr.: Het hout is voor huisbouw niet ongeschikt, maar zelden in groote afmetingen te krijgen. In de Batak-landen dient het tot vervaardiging der z.g. tooverstaven. De vruchten zijn als purgeermiddel in gebruik. Als men over een op den grond liggende vrucht stapt, krijgt men volgens de Soendanezen buikpijn.

§) De bijvoeging ter onderscheiding van C. Fistula L.*

685. **C. laevigata Willd.*** Tajoeman, §) Jav. — Boomheester.

§) Murraya exotica L.* var. sumatrana Hook. (zie 2358).

686. **C. mimosoides L.*** Soekadoeka, Mal. Mol.; Toetoerijan, Soend. — Heesterachtig kruid. Gebr.: Wordt als veevoeder gebruikt.

687. **C. nodosa Buch.-Ham.*** Boesoekboesoek, Mal.; Seboesoek, Mal.; Siboesoeck, Minangk.; Siboesoek, Mal.; Toei manoe, Nias. — Boom. Gebr.: Een afkooksel van den bast van dezen boom dient, met andere middelen gemengd, op Sumatra om de stokjes te drenken, die men rondom sawah's in den grond steekt met het doel herten en wilde zwijnen verwijderd te houden. Het sap moet bij aanraking van de huid ontsteking verwekken.

688. **C. pumila Lam.*** Tjindo-tjindo, Boeg. — Klimmende heester.

689. **C. siamea Lam.*** Djoehar, Madoer. B.; Djijor, Bat.; Djoewa, Minangk.; Djoewar, Jav., Soend., Madoer. P. S.; Djohar, Mal.; Tjibree, Atjeh. — Boom. Gebr.: Wordt op Java langs wegen aangeplant; is in koffietuinen als schaduwboom ongeschikt gebleken; het hout dient wel voor huisstijlen en bruggen. Kernhout zeer hard. In het Minangkabaoesch vergelijkt men de excrementen van een pasgeboren kind met de kleur van het hout van dezen boom en noemt die dan „tjik djoewa".

690. **C. timorensis D. C.*** Ehing, Jav.; Haringin, Soend.; Ihing, Jav.; Miing, Balin.; Nginging, Jav.; Ringin, Soend.; Toeren, Jav.; Waringinan, O. Jav. — Kleine boom. Gebr.: Van het kernhout worden kleine voorwerpen vervaardigd, vooral stelen van bijlen. In de Vorstenlanden meent men, dat een stuk in de hand gehouden tegen den beet van giftige slangen zou beveiligen.

691. **C. Tora L.*** Gelenggang ketjil, Mal.; Gelenggang padang, Mal.; Goelinggang laoeik, Minangk.; Katepeng, Soend.; Katjang oetan (zie 3457), Mal. Men.; Njila walijala, Boeg.; Oeta manoe, Alf. Z. Cer., Oel., Sajor ajam, Mal. Amb.; Taroeng andja, Makas. — Kruid. Gebr.: De Boeg. en Makas. namen beteekenen letterlijk „de indigoplant der afgestorvenen", aldus genoemd, omdat dit kruid op het oog wel iets van indigo heeft, maar geen kleurstof bevat.

692. **Cassytha filiformis L.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Akar pengalasan, Mal.; Amoet potri, Alf. Min. T. P.; Areuj sangga langit, Soend.; Baling-baling, Alf. Min. Ponos.; Leko, Tim.; Potri, Alf. Min. T. P.; Ramboet poetri, Mal.; Sangga langit, Mal. Batav., Soend.; Sangir langit, Mal. Batav.; Soeket kremi, Jav.; Songga langit (zie 2472), Jav.; Tali poetri, Mal.; Wanaring i lawanan, Alf. Min. T. B. — Windend bladloos kruid. Gebr.: De stengels worden uitgeperst en dit slijmig sap met wat notemuskaat bij buikaandoeningen te drinken gegeven; met kalk gemengd bezigt men ze ook wel bij het metselen, om het afbrokkelen der kalk te voorkomen.

693. **Castanea argentea Bl. (= Castanopsis argentea A. D. C.).** Nat. fam. der **Cupuliferae.** Barangan, Bat. Mandh., Minangk.; Berangan §), Mal.; Berangan hadji, Mal.; Berangka, Atjeh; Harangka, Bat.; Saninten, Soend.; Sarangan, Jav. — Boom, eene kastanje-soort. Gebr.: Volgens sommigen munt het hout door duurzaamheid en sterkte uit. De zaden worden gegeten.

§) Deze naam geldt ook voor vele Quercus-soorten.

694. **C. Hullettii King. (= Castanopsis Hullettii King.*).** Berangan papan, Mal. — Boom. Gebr.: De zaden worden gegeten.

695. **C. javanica Bl. (= Castanopsis javanica A. D. C.*).** Andihit, Bat.; Audikit, Bat.; Barangan landak, Minangk.; Berangan

doeri, Mal.; Berangan gadjah, Mal.; Ki hijoer, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout is bijzonder gezocht bij huisbouw.

696. **C. Tungurrut Bl.** (= **Castanopsis Tungurrut A.D.C.***). Kalimborot, Soend.; Tanggeneuk, Soend.; Tanggeureuk, Soend.; Tanggoewoek, Soend. — Boom. Gebr.: De zaden worden wel gegeten, maar zouden in grooter hoeveelheid gebruikt maagdarm-ontsteking veroorzaken.

697. **C. Tungurrut Bl.** var. **sumatrana.** (= **Castanopsis Tungurrut A. D. C.***). Kemesindel, Lamp. — Boom. Gebr.: Het hout is sterk en duurzaam, en wordt bij den huisbouw gebezigd; de zaden worden gegeten.

698. **Casuarina equisetifolia L.*** §) Nat. fam. der **Casuarinaceae.** Adjoe anging, Boeg.; Ai samara, Alf. Asil., Hila; Ajo, Timo.; Araoe, Daj. Samp.; Aroen, Atjeh; Emboen, Midd. Sum.; Eroe, Mal.; Haro, Minangk.; Haroe, Minangk.; Hoeeoer, Alf. Z. Cer.; Joga, N. Guin. 4 R.; Joga ajo, N. Guin. 4 R.; Kai roja, Alf. min. T. B.; Kajaoe, Rotin.; Kajoe anging, Makas.; Kajoe emboen, Daj. W. Born.; Kajoe roja (zie 120), Alf. Min. T. L., T. S.; Kajoe tember, Alf. Min. T. L.; Kajoe walaoe, Daj. Z. O. Born.; Kasawari, Mal. Mol.; Kasoewari, Mal. Mol.; Kejoe, Soemba; Kweoele, Alf. W. Cer.; Laweoer, Alf. Z. Cer.; Leahoea, Alf. Har.; Lelei, Tern.; Lewoer, Alf. Z. Cer.; Lokoejoe, Alf. Min. Ponos., Bol. Mong.; Naroeöe, Nias; Njoga, N. Guin. 4 R.; Ogoe, Alf. Tom.; Oroe, Bat.; Pohon kasoewari, Mal. Mol.; Roe, Mal.; Roewe, Alf. N. O. Halm.; Tember, Alf. Min. T. L.; Teremboeöek, Alf. Min. T. P.; Tjamara, Balin., Madoer., Soend.; Tjemara, Balin., Jav.; Tjemara laoet §§), Jav.; Tjemawis, Jav. Kr. D.; Tjomara, Madoer. — Boom, met denachtig uiterlijk. Beefwood tree, e. Gebr.: Het hout is hard en wordt als brandhout gebezigd, zelden voor andere doeleinden, alleen maakt men van het kernhout hier en daar blaasroeren; ook de afgevallen „naalden" worden soms als brandstof benut. Te Ternate geeft men de gepofte zaadjes tegen bloeddiarrhoea. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Mananti haro hanjoeik", d. i.: „Wachten op het wegspoelen van haro", met de beteekenis van vruchteloos wachten of te vergeefs hopen. In het Balineesch zegt men: „Mesib tjemara", d. i.: „Geveerd als tjemara-bladen", van kippen, die alleen een schacht hebben (in het Madoereesch noemt men deze „adjam tjamara"). Versiersels in den vorm der op eikels gelijkende Casuarina-vruchten zijn in het Maleisch als boewah roe bekend.

§) De hier vermelde Minahasa- en Molukksche namen schijnen meer te gelden voor Casuarina Rumphiana Miq.*

§§) Alleen in Midd. Java ter onderscheiding van Podocarpus cupressina R. Br.* (zie 2791), en vooral ook van den „berg"-Casuarina (zie 699).

699. **C. montana Jungh.*** Tjamara goenoeng, Soend.; Tjemara goenoeng, Jav.; Tjemawis redi, Jav. Kr. D. — Boom. Gebr.: Het hout wordt als timmerhout gebezigd.

700. **C. sumatrana Jungh.*** Antoermangan, Bat.; Kajoe sentadoe, Mal.; Kajoe tjina, Mal. — Boom. Gebr.: De zaden worden gegeten en het hout wel bij den scheepsbouw gebezigd.

701. **Cedrela celebica Koord.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Alipega, Alf. Min. T. B., T. S.; Kajoe amoerang, Mal. Men.; Laloempe, Alf. Min. T. L., T. P.; Laloempehe, Alf. Min. T. L.; Lipoga, Alf. Min. Bent.; Roemeran, Alf. Min. T. P.; Soerat, Alf. Min. Tonsaw. — Boom. Gebr.: Het hout dient voor planken, als alleen onder dak duurzaam.

702. **C. febrifuga Bl.** (= **C. Toona Roxb.***). Ingoel, Bat.; Ki beureum, Soend.; Mansijoeng, Daj. Z. O. Born.; Redani, O. Jav.; Serijan, Lamp.; Soeren, Balin., Jav., Mal., Soend.; Soerijan, Mal. Z. O. Born., Minangk.; Soerijen, Minangk.; Soerin, Mal.; Soren, Madoer. Varieteiten (ook Cedrela serulata Miq.) in Soend.: Soeren beureum; S. kapas; S. tali; S. tandoek. In Mal.: Soerin merah; S. poetih. In Minangk.: Soerijan hana; S. bawang of s. rimbo; S. ingoe; S. nasi. In Mal. Z. O. Born.: Soerijan hitam; S. merah. — Woudreus. Red cedar, e. Gebr.: Het hout is gezocht voor planken, tafels, kasten, enz.; o. a. op Sumatra door de Maleiers voor de groote kist, waarin zij hun schatten bewaren. De bittere bast dient o. a. tegen koorts. De jonge uitspruitsels worden soms als groente gegeten.

703. **C. serrata Royle.** (= **C. Toona Roxb.*** var.). Soeren sabrang, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout is een goed meubelhout.

704. **Celosia argentea L.*** Nat. fam. der **Amarantaceae.** Borotjo, Soend.; Lampedo, Makas.; Lapedjo, Boeg. — Kruid, eene soort „hanekam". Gebr.: Als geneesmiddel bij stijfheid der ledematen.

705. **C. cristata L.*** Aja, Alf. Min. Bant.; Api-api, Mal. Men.; Ate-ate mawoero, Alf. Min. Bent.; Atoi mawoero (zie 838, 842 en 844), Alf. Min. Ponos.; Bajam biloedoe, Sum. W. K.; Bajam ekor koetjing, Mal.; Bajem tjenggeng, Jav.; Banda oeloe, Bat.; Boenga lali manoe, Boeg.; Djanggar kijoeh, Balin. Semb.; Djanggar roempoek, O. Jav.; Djanggar sijap, Balin.; Djawer hajam, Soend.; Djawer kotok, Soend.; Djengger roempoek, O. Jav.; Djhaungghar adjam, Madoer.; Her, Jav.; Kalijapa, Sangi; Lali manoe, Boeg.; Majana bata-bata, Mal. Men.; Majana poetih, Mal. Mol.; Oensehi, Alf. Min. Bant.; Poewa ri sawito, Boeg.; Rarang djangang, Makas.; Rebha mangsor, Madoer.; Rebha mengsor, Madoer.; Serewoeng (zie 844), Alf. Min.; Serewoeng koelo, Alf. Min. T. B., T. P.; Serewoeng poeti, Alf. Min. T. L., T. S.; Sijap pel sijap, Balin.; Tjelala, Gajo. — Kruid, de „hanekam". Gebr.: Als sierplant gekweekt. De bladen worden wel als groente gegeten.

706. **Celtis cinnamomea Lindl.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Ki-tamiang, Soend.; Kajoe tandoek, Sum. W. K — Boom.

707. **C. philippinensis Blanco.*** Kolompasijow roendang, Alf. Min. T. S.; Lampasijow mahamoe, Alf. Min. Bent.; Lampasijow mea, Alf. Min. T. L.; Pasijow meha, Alf. Min. Tonsaw.; Pasijow raindang, Alf. Min. T. P. — Boom.

708. **C. sinensis Pers.*** Fisa, Tern.; Gado, Alf. N. O. Halm.; Kajoe tjidakoe (zie 255), Mal. Mol.; Makowes, Alf. Min. Tonsaw.; Mawiringan, Alf. Min. T. P.; Pisa, Alf. Halm.; Ririnteken rintek, Alf. Min. T. L.; Wisa, Alf. Halm. — Boom. Gebr.: De geklopte schors dient tot vervaardiging van baadjes en schaamgordels.

709. **C. tetrandra Roxb.*** Machwachan disik, Alf. Min. Tonsaw. — Boom.

710. **C. Wightii Planch.*** Kolompasijow, Alf. Min. T. S.; Kolompasijow poeti, Alf. Min. T. S.; Lampasijow, Alf. Min. Bent., T. L.; Lampasijow poeti, Alf. Min. T. L.; Lampasijow mawoero, Alf. Min. Bent.; Pasijow, Alf. Min. T. P., Tonsaw.; Pasijow boedo, Alf. Min. Tonsaw.; Pasijow koelo, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Van deze of verwante soorten komt het stinkhout (kajoe tai), dat als inl. medicijn gebruikt wordt (zie 2854).

711. **Cenchrus viridis Spreng.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Matoene, Alf. Min. T. P. — Kruid.

712. **Centotheca lappacea Desv.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Doekoet karetket lempad, Alf. Min. T. S.; Kalameta moending, Soend.; Kareket lempar, Alf. Min. T. B.; Karetket lempad, Alf. Min. T. S.; Koïtjo batang (zie 2497), Alf. Min. T.L.; Nnualo, Alf. Min. Bent., Tonsaw.; Penggesel, Mal.; Rebba ujek-koujekan, Madoer.; Roekoet kareket lempar, Alf. Min. T. B.; Roempoet silat kaïn, Mal.; Saoeheun beurit, Soend.; Sarimbata sela, Alf. Min. T. L. — Kruid. Gebr.: Dit gras dient als veevoeder.

713. **Cephaëlis Griffithii Hook. f.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Tjempaka boekit, Mal. — Heester, verwant aan de ipecacuanha- of brakwortel-plant.

714. **C. stipulacea Bl.*** Kamperoe bogo, Soend. — Half heester.

715. **Ceramanthus gracilis Hassk. (= Phyllanthus gracilis Baill.*).** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Boeroeng randa, Soend. — Kleine heester.

716. **Ceratolobus Kingianus Becc.** Nat. fam. der **Palmae.** Rotan kipas, Mal. — Rotansoort.

717. **Ceratopteris thalictroides Brong.*** Nat. fam. der **Filices.** Pakoe tjaj §), Soend. — Varensoort.

§) Ook Acrostichum speciosum Willd. (= A. aureum L.*).

718. **Ceratostylis sp.** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Lansoena in taloen, Alf. Min. T. P.

719. **Cerbera lactaria Ham. (= C. Odollam Gaertn.*** var.). Nat. fam. der **Apocynaceae.** Bintan ketjil, Mal.; Bintaro leutik, Soend.; Godji, Alf. N. O. Halm.; Goro-goro, Mal. Men., Tern., Kadong, Alf. Min. Bant.; Kajoe soesoe, Mal. Mol.; Kojondom, Alf. Min. T. P., Bol. Mong.; Lamboeto, Makas.; Madang kapo, Minangk. — Boom. Gebr.: Het hout dient wel als timmerhout, de bladen als geneesmiddel. In Zuid-Celebes windt men bij het tappen van palmwijn uit Arenga saccharifera die bladen om den afgesneden bloemkolf, met het doel aan het uitvloeiende vocht een bitteren bijsmaak te geven.

720. **C. Odollam Gaertn.*).** Bintan, Mal.; Bintan besar, Mal.; Bintaro, Jav., Vulg. Mal.; Bintarò Soend.; Bintaro gede, Soend.; Darli oe tana, Sangi; Kedjate §) Daj. W. Born.; Kenjeri poetih, Balin.; Pedjatei §) Mal. W. Born. — Boom der kustwouden. Gebr.: Van het hout worden wel rijststampers vervaardigd. De zaadkern is zeer vergiftig, ook de daaruit geperste olie, vooral die welke uit een varieteit, welke in het Soendaasch biutaro woelang heet, verkregen wordt. Hier en daar dient die olie nog wel tot verlichting.

§) Ook Gymnartocarpus venenosa Boerl. (zie 1716).

721. **Ceriops Candolleana Arn.*** Nat. fam. der **Rhizophoraceae.** Bakaoe tingi, Mal.; Kajoe tengar, Mal.; Pamarai, Bat.; Soga tingi, Jav.; Sogha tengih, Madoer.; Tanga, Minangk.; Tangere, Makas.; Tengar §), Mal.; Tengeh, Balin.; Tenger, Lamp.; Tengere, Boeg.; Tengih, Madoer.; Tingi, Balin., Jav.; Tongor, Bat. — Boomheester der vloedboschen. Gebr.: Met den looistofrijken bast verft men garens en batiks geelrood, welke kleur door het daarna begraven in den grond zwart wordt; kleine stukjes dienen ook wel tot kleuring van vischgerechten. De geschilde stammen worden gebezigd als staken voor vischnetten en tot paalwerk in zee.

§) Deze naam en ook die der verwanten in andere talen schijnt eigenlijk die der verfstof te zijn, maar wordt gewoonlijk aan den boom gegeven, en, waar deze voorkomt, ook aan Ceriops Roxburghiana Arn.*

722. **Chaetocyperus setaceus Nees. (= Eleocharis Chaotaria Roem. & Schult.*).** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Boeloe mata moending leutik, Soend. — Rietachtig gras.

723. **Chamaecladon Griffithii Schott.*** Nat. fam. der **Araceae.** Asam tikoes, Mal.; Kelembahang padi, Mal. — Kruid, eene aronskelk.

724. **C. lanceolatum Miq.*** Tjarijang peutjang, Soend. — Kruid.

725. **Champereia Griffithiana Planch.*** Nat. fam. der **Santalaceae.** Tjemperai §), Mal. — Boom. Gebr.: De bladen worden als groente gegeten.

§) Ook Cansjera Rheedii Gmel.*

726. **Chasalia curviflora Thw.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Djaroem-djaroem hitam, Mal.; Gandaroesa djantan, Mal.; Ki kores woengoe, Soend.; Lado-lado, Minangk.; Mendjaroem hitam, Mal.; Petjah pinggan hitam, Mal. — Heester.

727. **C. rostrata Miq.*** Ki tikoekoer, Soend. — Heester.

728. **Cheilanthes tenuifolia Sw.*** Nat. fam. der **Filices.** Pakoe aloes, Soend.; Pakoe leutik, Soend.; Pakoe resam loemoet, Mal.; Pakoe resam padi, Mal. — Varensoort.

729. **Cheilosa montana Bl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Kolek labhang §), Madoer. — Boom.

§) Ook Bennettia Horsfieldii Miq.*

730. **Chilocarpus densiflorus Bl.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Arenj tjoengkangkang, Soend.; Arenj tjoengkangkang lalaki, Soend.; Tjoekangkang, Soend.; Tjoengkangkang (zie 3515), Soend.; Tjoengkangkang lalaki, Soend. — Klimplant.

731. **C. denudatus Bl. (= C. atroviridis Bl.*).** Arenj palasari bodas, Soend.; Arenj poelasari bodas, Soend.; Palasari bodas, Soend.; Poelasari bodas, Soend. — Klimplant.

732. **C. Diepenhorstii Miq.*** Akar poeloet, Sum. W. K. — Klimplant.

733. **C. enervis Hook. f.*** Ngarik, Sum. W. K. — Klimplant.

734. **C. suaveolens Bl.*** Arenj palasari lalaki, Soend.; Arenj poelasari lalaki, Soend.; Palasari lalaki, Soend.; Poelasari lalaki, Soend. — Klimplant.

735. **Chionanthus (= Linociera*) cordulata Koord.** Nat. fam. der **Oleaceae.** Sesela, Alf. Min. T. P. — Boom.

736. **C. cuspidata Bl. (= Linociera cuspidata Knobl.*).** Boejak, Alf. Min. Ponos. — Boom.

737. **C. (= Linociera*) gigantifolia Koord.** Pangasa sela, Alf. Min. T. P. — Boom.

738. **C. laxiflora Bl.** (= **Linociera laxiflora Knobl.***). Tajoengan, Jav. — Heester. Gebr.: De bladen zijn wel als geneesmiddel in gebruik.

739. **C. macrocarpa Bl.** (= **Linociera insignis Clarke***). Ki boled, Soend.; Medang tahi andjing (zie 928), Mal. Pal. — Boom.

740. **C. montana Bl.** (= **Linociera montana D.C.***). Ki beurit, Soend. — Boom.

741. **Chisocheton celebica Koord.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Makongkom, Alf. Min. T. S. — Boom.

742. **C. diversifolius Miq.*** Gambir-gambir (zie 854), Sum. W. K. — Boom.

743. **C. glomeratus Hiern.*** Mawewesar sela, Alf. Min. T. P.; Toembawa lewo, Alf. Min. T. L. — Boom.

744. **C. macrophyllus King.*** Kandhoedjha, Madoer. — Boom. Gebr.: Uit de zaden wordt olie geperst, die vroeger wel tot verlichting diende.

745. **C. microcarpus K. et V.*** Potren, Madoer. — Boom.

746. **C. penduliflorus Planch.*** Sangga loetoeng bitam, Mal. — Boom.

747. **C. sandoricocarpus K. et V.*** Kadjeng gendis prit, Jav. Kr.; kajoe goela prit, Jav. Ng.; Wong ghoenong, Madoer. — Hooge boom.

748. **Chloranthus officinalis Bl.*** Nat. fam. der **Chloranthaceae.** Karas toelang, Soend.; Keras toelang, Mal. Batav.; Kras toelang, Mal. Batav. — Kruid. Gebr.: Van de wortels wordt een aftreksel bereid, dat bij leudenpijn wordt gedronken. De Badoej's in West-Java kruiden hun palmwijn met de bladen.

749. **Chrysanthellum procumbens Rich.*** Nat. fam. der **Compositae.** Kemanden sewoe, O. Jav. — Kruid. Gebr.: Wordt soms in de inl. geneeskunde gebezigd.

750. **Chrysanthemum indicum L.*** Nat. fam. der **Compositae.** Saroeni walanda, Soend. Varieteiten in Soend.: Saroeni walanda beureum, (de roode); S. w. bodas, (de witte); S. w. koneng, (de gele); S. w. tambaga, (de bruine). — Kruid, eene soort „ganzebloem". Gebr.: Wordt als „chrysanth" veel in tuinen gekweekt.

751. **Chrysophyllum bancanum Miq.*** Nat. fam. der **Sapotaceae.** Kajoe poeloet, Mal.; Sambiring rintek, Alf. Min. T. L. — Boom.

752. **C. dioicum K. et V.*** Laket, Jav.; Njaleket, Balin.; Selaket O. Jav.; Tjalaket, Balin, Kr., Tjelaket, O. Jav. — Zeer hooge boom. Gebr.: Het hout is een goed timmerhout.

753. **C. rhodoneurum Hassk.*** §) Karet andjing, Soend. — Boom.

§) Koorders en Valeton achten deze een varieteit van Sideroxylon nitidum Bl.* (zie 3142).

754. **C. Roxburghii Don.*** Ki laketan, Soend.; Melockoet, Mal.; Mempoeloet, Mal.; Poeloeik-poeloeik, Minangk.; poeloet-poeloet, Mal.; Poeloet-poeloet pokok §), Mal. Varieteiten in Mal.: Mempoeloet padi of p. p. padi.; Mempoeloet toelang of p. p. toelang. — Hooge boom. Gebr.: Het hout op Java als te zeldzaam weinig gebezigd. In Riouw maakt men er sloepriemen van en op Bangka wegens de groote elasticiteit stelen van bijlen, waarmede de zwaarste boomen worden geveld. De vruchten worden gegeten.

§) De bijvoeging van pokok achter den Mal. naam ter onderscheiding van het kruid Urena lobata L.*, ofschoon die naam volgens Ridley ook geldt voor Mallotus penangensis Muell.* Wellicht zien de Mal. namen op de var. sumatrana (zie 3417).

755. **Chydenanthus excelsus Miers.** (= **Barringtonia excelsa Bl.***). Nat. fam. der **Myrtaceae.** Bloendeng, Jav.; Emprak, Jav.; Leprak (zie 912), Madoer.; Songgom andjing, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout dient tot brandhout; de zaden zijn als geneesmiddel in gebruik; de gestampte bast, bij spijzen gevoegd, zou bedwelming en den dood kunnen veroorzaken.

756. **Cibotium glaucescens Kze.** (= **C. barometz J.Sm.***). Nat. fam. der **Filices.** Bar djambe, Madoer.; Boeloe djambe, Madoer.; Djampi, Balin.; Penawar djambe §), Jav.; Penawar djambi, Mal. — Varensoort. Gebr.: Het bruine pluis is als bloedstelpend middel in gebruik. Het heet in de apotheek Pili cibotii en oudtijds Agnus scythicus.

§) Deze naam, evenals poepoes djambe, meer in de inl. geneeskunde gebezigd.

757. **Cicer arietinum L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Gamet, Soend.; Kara kapri §), Jav.; Katjang gamet, Soend.; Katjang kapri, Jav.; Katjang poetih, Mal.; Polong, Jav., Soend.; Ra-kara pote, Madoer. Varieteiten in Jav.: Kara andong; K. gadjih; K. pedang; K. wedoes(?). In Madoer.: Ra-kara odang; R. bedboeng. — Klimplant, een peulgewas („kiker"). Gebr.: Deze erwten (chick pea, e.) worden op vele plaatsen gekweekt, en gekookt gegeten. In het Javaansch heeft men een raadsel: „Pitik akeb karane", d. i.: „Een kip heeft veel kara", waarvan de oplossing is: „In het bosch zijn veel geiten". De pitik is de pitik alas of boschkip, de kara is de kara wedoes.

§) Het Jav. woord kara schijnt ook voor peulen (zie bij katjang) te worden gebruikt; zoo vindt men o. a. kara loke verklaard door groote of boerenboonen en kara pedang door drie dM. lange peulen.

758. **Cinchona sp. div.** §) Nat. fam. der **Rubiaceae.** Kina, Vele talen. — Boomen, de kina's (koortsbast-boomen). Gebr.: Worden bepaaldelijk in de Preanger Regentschappen in het groot gekweekt.

§) De voornaamste in N.-Indië gekweekte soorten zijn: C. Ledgeriana Moens* en C. succirubra Pav.*

759. **Cinnamomum Cassia Bl.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Kajoe manis tjina, Jav. — Boom, eene kaneelsoort. Gebr.: Is uit China in Indië ingevoerd.

760. **C. Culilawan Bl.*** Ai rora, Gorom; Ail lawanjo, Alf. N. Laoet; Kaoe lawan, Alf. Boer.; Salaäl, Alf. Z. Cer.; Salakal, Alf. Amb.; Wei, Alf. Har. Z. Cer. — Boom. Gebr.: Een aftreksel van bladen, bast en wortels wordt gedronken tegen rheumatismus enz.; vooral de bast geldt als geneeskrachtig.

761. **C. cyrtopodum Miq.*** Koelik manih, Minangk.; Madang koelik manih, Minangk. — Boom.

762. **C. iners Reinw.*** Kajoe lawang, Mal.; Kajoe manis hoetan, Mal.; Kajoe sene, Balin.; Kajoe tedja, Jav.; Ki teje, Soend.; Koelit lawang, Mal.; Lawang, Mal., Minangk.; Tedja, Jav., Mal.; Tindjo §), Boeg., Makas.; Varieteit in Mal.: Tedja djantan. — Boom. Gebr.: De bladen en

bast worden bij medicijnen gevoegd; de laatste dient ook als specerij in nasi kaboeli, d. i. een rijstgerecht met boter, gevogelte, eieren, enz. toebereid.

§) Dit is eigenlijk de naam van 't geen bij het branden van wierook gebruikt wordt, want de boom komt in Zuid-Celebes niet voor.

763. **C. javanicum Bl.*** Sintok mejong, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout is bij huisbouw in gebruik; de bast is een inlandsch geneesmiddel.

764. **C. Parthenoxylon Meissn.*** Kajoe gadis, Mal.; Kajoe lada, Lamp., Midd. Sum.; Ki pedes, Soend.; Ki sereh, Soend.; Medang kemangi, Mal.; Salasejau, Madoer.; Selasihan, Jav.; Telasihan, Jav.; Tjinta moela hitam, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is zeer deugdzaam en heeft een aangenamen geur; men maakt er prauwen en zaagt er plaoken van.

765. **C. Sintok Bl.*** Hoeroe sintok, Soend.; Sentok, Madoer.; Sintok, §) Jav. Mal., Soend.; Woeroe sintok, Jav. — Boom. Gebr.: De bast of schors, een soort kaneel, dient, met waroe- en djamboebladen tot thee getrokken, als geneesmiddel bij buikaandoeningen, en ook wel tot wassching van het hoofd.

§) De Mal. naam sintok wordt op Sum. W. K. ook gegeven aan Laplacea subintegerrima Miq.* en elders aan Litsea sp. (zie 1986 en 2072).

766. **C. subcuneatum Miq.*** Koelik manih toepai, Minangk.; Madang koelik manih toepai, Minangk. — Boom.

767. **C. zeylanicum Nees.*** Adjoe tjening, Boeg.; Ajoe molingo, Goront.; Ajoe tuning, Saleijer; Holim, Bat.; Kadjoe kanjengal, Madoer. S.; Kadjoe kanjengar, Madoer. B., P.; Kadjoe manih, Endeh; Kadjoe manisa, Biman.; Kajoe legi, Jav.; Kajoe manis, Jav., Mal.; Kajoe manis praoe, Balin.; Kajoe tene, Makas.; Kajoe walisoe, Alf. Min.; Kaningoe, Soemba; Kiamis, Soend.; Lolon sager, Sas.; 'Ndinga, Manggarai; Pingi kaningoe, Soemba; Poeöe 'ndinga, Manggarai; Wit keningar §), Jav. — Kleine boom, de Ceylon-kaneelboom, cinnamon tree, e., canellier, f., Zimtbaum, d. Gebr.: Kaneel wordt verkregen door afschilfering van de schors, die in dunne pijpen in den handel wordt gebracht. Bij veelzijdige geneeskundige aanwending, wordt o. a. ook van de bladen of van afschraapsel van het hout een papje gemaakt, dat, met uien vermengd, bij heeschheid kinderen op de keel wordt gesmeerd. Verwant aan dezen, is de boom die op Formosa enz. de gewone kamfer (verg. No. 1174) geeft, nl. C. Camphora Nees.* Trouweens ook uit kaneelwortel laat zich deze kamfer destilleeren.

§) Ook C. Burmanni Bl.*

768. **Cissampelos Pareira L.*** Nat. fam. der **Menispermaceae.** Akar gasing gasing §), Mal.; Akar gogasing §), Mal.; Areuj geureung bodas, Soend.; Areuj tjamtjaoch, Soend.; Dadaloeman, Balin.; Djanggelan, Jav.; Gasing-gasing §), Mal.; Gegasing §), Mal.; Geureung bodas, Soend.; Sibaroengoet, Minangk.; Tjamtjaoch; Soend. — Klimmende heester. Velvet leaf, e. Gebr.: Van de bladen wordt door uitpersing een tot geleï stollend sap verkregen, dat na toevoeging van suiker wel als geneesmiddel bij catarrhen, maar ook als lekkernij gebruikt wordt. Anderen uuttigen het sap met zout en geraspte kokosnoot.

§) Ook Pericampylus incanus Miers.* (zie 2645).

769. **Cissus dichotoma Bl. (= Vitis dichotoma Miq.*).** Nat. fam. der **Ampelidaceae.** Areuj ki-barera lalakina, Soend. — Klimmende heester, evenals de volgende soorten van dit geslacht.

770. **C. (= Vitis*) hastata Miq.** Aka rijang-rijang, Minangk.; Akar asam rijang-rijang, Mal.; Areuj harijang, Soend.; Kenop merah, Mal. Men. — Gebr.: De zure bladen worden gegeten.

771. **C. hirtella Bl. (= Vitis geniculata Miq.*).** Areuj ki-tjaoe, Soend.

772. **C. latifolia Vahl. (= Vitis adnata Wall.*).** Tali baboeni, Mal. Amb.; Walet mateï, Alf. Z. Cer.

773. **C. mutabilis Bl. (= Vitis mutabilis Miq.*).** Areuj ki-barera, Soend.

774. **C. nodosa Bl. (= Vitis nodosa Miq.*).** Areuj ki-barera bodas, Soend.; Areuj ki-barera boeled, Soend.

775. **C. papillosa Bl. (= Vitis pubiflora Miq.*).** Areuj ki-barera tjoetjoek, Soend.

776. **C. pergamacea Bl. (= Vitis pergamacea Miq.*).** Areuj ki-barera leutik, Soend.

777. **C. (= Vitis*) pubiflora Miq.** Akar oeloe-oeloe, Sum. W. K.

778. **C. pyrrhodasys Miq.** Akar tamboesoe, Sum. W. K.

779. **C. quadrangularis Bl. (= Vitis quadrangularis Wall.*).** Salah lakoe, Mal.

780. **C. repens Lam. (= Vitis repens Wight & Arn.*).** Daoen bisol, Mal. Amb.; Kakrepetan, Balin.; Katok, Sas.; Kekatoek, Sas.; Raoe hasoeï, Alf. Z. Cer.; Rota-rota, Tern.; Samboeng toelang, Balin.; Walet lotoe-lotoe, Alf. Z. Cer. — Gebr.: Aangewend bij jenking.

781. **C. scariosa Bl. (= Vitis coriacea Miq.*).** Areuj ki-barera gede, Soend.

782. **C. serrulata Roxb. (= Vitis caproolata Don.*).** Areuj ki-barera leutik beneum, Soend.

783. **C. sp. (= Vitis* sp.).** Bikoreng, Makas.; Lamolo, Boeg. — Klimplant. Gebr.: De ranken worden wel gebezigd om in blad gewikkelde arèn-suiker te omwinden.

784. **Citrullus vulgaris Schrad.*** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Balongka (zie 934), Alf. Tom.; Barongka, Bol. Mong.; Borahang, Alf. Min. Bant.; Dimoe dana, Sawoe; Dimoeng, Sika; Ghoeleng-ghoeleng, Kang.; Hamaka, Alf. N. O. Halm. K.; Hamandike, Bat.; Harambodja, Bat.; Kalambodjo, Minangk.; Kalende, Biman.; Kamandiki, Minangk.; Karambodjo, Minangk.; Karamodja, Bat.; Karamoedjo, Lamp. Ab.; Katimboe, Alf. Min. Bent., Tonsaw.; Katimoe, Alf. Min. T. P.; Kelende, Sas.; Klindi, Sas.; Lamoedja, Lamp.; Lamoedjo, Lamp. Pam.; Mandike, Boeg., Makas.; Mandiki, Vulg. Mal.; Mendikai, Mal.; Oka bana, Tim.; Pateka Mal. Amb., Mal. Tim.; Ramoedjo, Lamp. Ab.; Samaka, Alf. Boer., Halm., Min. T. B., Z. Cer., Bol. Mong., Lamp. B. Ag., Tern.; Samangka, Madoer., Mal. Men., Soend.; Samangko, Minangk.; Samaraka, N. Guin. Noemf.; Seboe, Kisar; Semaka, Alf. Min. T. S.; Semangka, Balin. Mal.; Semongka, Jav. Ng.; Sepoe, Kisar; Soemangka, Balin.; Somangka, Madoer.; Timoel, Alf. Z. Cer.; Timoen baka, Daj. Kat.; Timoen beroek, Atjeh.; Timoer, Alf. Z. Cer.; Titimoe dafa, Rotin.; Tjamangka, Banda; Watesan, Jav. Kr. Varieteiten in Jav.: Semongka

djiugga of s. gringsing, met groote witachtige vrucht; Semongka gamong of s. papasan, met kleine ronde vrucht. In Madoer.: S. kotjor, met week vruchtvleesch; S. dhadhoe, roode soort; S. arah. In Sas.: Kelende boenga. In Alf. Min. Tonsaw.: Katimboe sangi. In Alf. Min. T. S.: Samaka wiwang. — Klimplant, de watermeloen. Gebr.: De vruchten worden gegeten. Bij het vijlen der tanden geeft men deze den vorm der pitjes. Op Bali heeft men een spreekwijze: „Kemong timah koelkoel soemangka", d. i.: „Een looden trom met een soemangka tot alarmklok", toegepast op iemand, die een gunstig voorkomen heeft, maar die men slechts behoeft te hooren spreken om dadelijk van hem weg te loopen; en in het Javaansch een andere: „Sinigar semongka", d. i.: „Doorgesneden worden als semongka", voor iets, dat in twee gelijke deelen verdeeld of gesplitst wordt. Semongka is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Wohe adakah wite adikih", d. i.: „De vrucht is groot, de plant is klein".

785. **Citrus sp.** §) Nat. fam. der **Rutaceae.** Algem. benam.: Ahoesi, Alf. Oel., Z. Cer.; Amoesi, Alf. Z. Cer.; Amoeté, Boeg.; Anggra, N. Guin. Noemf.; Aoesi, Alf. Z. Cer.; Asam, Gajo; Delo, Rotin.; Dero, Rotin.; Dima, Nias; Djarik, Soemba; Djehoek, Balin. Semb.; Djeram, Jav. Kr.; Djerik, Soemba; Djerikoe, Soemba; Djeroe, Sawoe; Djeroek, Balin., Jav. Ng., Mal. Batav., Soend.; Djheroek, Madoer.; Djoeëk, Balin. (grootere soorten); Doengga, Biman.; Eke, Enggano; Hosi, Alf. Boer.; Katoengga, Biman.; Kroeet, Atjeh; Lelo, Tim.; Lemo, Alf. Halm., Min. Tonsaw., Boeg., Goront., Makas., Tern.; Lemon, Mal. Mol.; Leno, Tim.; Limaoe, Daj. Z. O. Born., Lamp., Mal., Minangk.; Limen, Gajo; Limoe, Alf. Min. Bent., Tonsaw., Bol. Mong., Goront., Sangi; Makolona, Boeton; Maoesi, Alf. Asil.; Moeda, Solor; Moede, Sika; Moente, Alf. Min., Saleijer; Moentoi, Alf. Min. Ponos.; Moesi, Alf. Z. Cer.; 'Nderoe, Manggarai; Ngaroe, Endeh; Oente, Bat.; Oesi, Alf. Har., Hila; Oesil, Alf. N. Laoet, Sap.; Oete, Bat.; Pingi djerik, Soemba; Poehat, Alf. Boer.; Poehat poen, Alf. Boer.; Reno, Tim.; Wama, Alf. N. O. Halm. — Boomen, de „citroenen" en derg. Gebr.: Wegens de vruchten gekweekt. Doornen van citroenen dienen wel tot het doorboren der oorlellen. Van iemand, die in menig opzicht boven zijn kamponggenooten uitmunt, bijv. van een gegoede, wiens familie het armoedig heeft, zegt de Maleier: „Saperti limaoe masak saoelas", d. i.: „Als een citroen, waarvan maar één vakje rijp is". Malimaoei of „ iemand met citroensap reinigen" is in het Minangkabaoesch ook een figuurlijke uitdrukking voor „iemand beschaamd maken", terwijl het zichzelf daarmede wassehen wordt aangeduid door balimaoe. „Naar iets watertanden" noemt men in deze taal: „Bak mantjalick limaoe masak", d. i.: „Als het zien van rijpe limaoe" (zie ook 792).

§) Koorders en Valeton (IV, 200) teekenen aan, dat volgens Brandis alle gecultiveerde vormen van Citrus zijn ontstaan uit C. Medica L.*, C. Aurantium L.* en C. decumana Murr.* (waarbij anderen nog C. Hystrix D. C.* voegen), doch dat een nader onderzoek noodig is.

786. **C. acida Roxb. (= C. Medica L.*).** Ahoesi binsi, Alf. Oel., Z. Cer.; Ahoesi bintji, Alf. Oel., Z. Cer.; Amoesi hinsi, Alf. Z. Cer.; Aoesi pipis, Alf. Z. Cer.; Asam kedeungsa, Gajo; Delo makiis, Rotin.; Dima adoelo, Nias; Djeroe kii, Sawoe; Djeroek alit, Balin.; Djeroek limo, Balin.; Djeroek mipis, Soend.; Djeroek nipis, Jav., Soend.; Djeroek petjel, Jav.; Djeroek tipis, Vulg. Mal.; Djheroek petjel, Madoer.; Doengga 'ntjija, Biman.; Inta, Alf. Min. Bant., Bent., T. L., T. P.; Kapoetoengan, Balin.; Kedangsa, Mal., Atjeh; Kelangsa, Atjeh; Kroeet kedangsa, Atjeh; Kroeet kelangsa, Atjeh; Lemo ape, Boeg.; Lemo djawa, Tern.; Lemo kapasa, Makas.; Lemo nipis, Alf. Min. Tonsaw.; Lemon nifis, Mal. Mol.; Lemon nipis, Mal. Mol.; Limaoe kastoeri, Mal.; Limaoe katoeri, Minangk.; Limaoe nipis, Daj. Z. O. Born., Mal.; Limo, Balin.; Limoe inta, Alf. Min. Bent.; Limoe manipis, Alf. Min. Bent.; Limoe nipis, Alf. Min. Tonsaw.; Limoe onta, Bol. Mong.; Makaniloe, Gorom; Makolona nipi, Boeton; Maoesi nipise, Alf. Asil.; Moeda keneloe, Solor; Moede telong, Sika; Moente inta, Alf. Min. Bant., T. L., T. P.; Moente kojawas, Alf. Min. T. B., T. S.; Moente kowajas, Alf. Min. T. B., T. S.; Moentoi onta, Alf. Min. Ponos.; Oente hapas, Bat.; Oesi nipis, Alf. Har., Hila; Oesi nipise, Alf. Har., Hila; Oesil binsi, Alf. N. Laoet, Sap.; Oesil bintji, Alf. N. Laoet, Sap.; Oete hapas, Bat.; Poehat emnipi, Alf. Boer.; Wama bi oedoe, Alf. N. O. Halm.; Wama daboe-daboe, Alf. N. O. Halm. Varieteiten in Alf. Z. Cer.: Ahoesi halawan; Amoesi halawan; Aoesi halawan. In Gajo: Asam limen kapas. In Balin.: Djeroek lengis. In Bat.: Oe rimo. In Vulg. Mal.: Djeroek kapas. In Soend.: Djeroek lemo of dj. limo; dj. limo gede. In Atjeh: Koejan. In Tern.: Lemo pinagara; l. titigila. In Madoer. P. S.: Djh. dhoergha of Madoer.: Djh. labaj. In Mal. Mol.: Lemon mas; l. tjoeï. In Minangk.: Limaoe kambiéng; l. kapeh. In Mal.: Limaoe kapas; l. kedangsa of kedangsa; l. soesoe. In Bol. Mong.: Limoe soeï. In Alf. Asil. Maoesi halawane. In Alf. Min. T. S.: Moente dedamoed. In Alf. Min. T. P.: Moente komantes. In Alf. Min. T. L.: Moente membe. In Alf. Min. T. B.: Moente nanamoer of m. rere. In Alf. Min. Bant.: Moente nananio. In Alf. Min. Ponos.: Moentoi soeï. In Alf. Har., Hila: Oesi halawan. In Alf. N. Laoet, Sap.: Oesil halawano. In Alf. N. O. Halm.: Wama o kira. In Alf. Boer.: Poehat eflawan. — Boom. Gebr.: De vruchten worden wel gegeten bij een benauwd gevoel in de maagstreek, dienen verder bij de bereiding van spijzen en zijn ook in gebruik bij het wassehen van het hoofdhaar en het insmeren van krissen. Op Java worden wel schijfjes der vrucht in het bevloeiingswater van sawah's geworpen om ziekte van het rijstgewas te voorkomen, en worden bast, bladen, bloemen, vrucht en wortel samen fijngemalen tot bereiding van een soort boreh.

787. **C. Aurantium L.*** Delo makeëk, Rotin.; Dima sami, Nias; Djarik langga, Soemba; Djerik langga, Soemba; Djeroe ngaä, Sawoe; Djeroek amis, Soend.; Djeroek djepoen, Mal. Batav.; Djeroek keprok, Jav.; Djeroek legi, Jav.; Djeroek manis, Vulg. Mal.; Djeroek tjoetjoek, Soend.; Djheroek manes, Madoer.; Djoeëk manis, Balin.; Hangkari, Alf. N. O. Halm. K.; Kroeet maneh, Atjeh; Lelo matetoe, Tim.; Lemo boelaeng, Makas.; Lemo boeritja, Boeg.; Lemo kabi, Tern.; Lemo maritja, Makas.; Lemo sangkari, Tern.: Lemo tene, Makas.; Lemo tjening, Boeg.; Lemo wola, Alf. Min. Tonsaw.; Lemon manis, Mal. Mol.; Limaoe manis, Mal.; Limaoe manjih, Minangk.; Limaoe mis, Lamp. Ab.; Limaoe palangan, Daj. Z. O. Born.; Limoe boetaka im bembe, Bol. Mong.; Limoe manis, Alf. Min. Bent.; Limoe manise, Sangi; Limoe moromimit, Bol. Mong.; Limoe wola, Alf. Min. Tonsaw.; Makolona patani, Boeton; Moeda

kanemi, Solor; Moente kakanen, Alf. Min. T. L.; Moente pola, Alf. Min. Bant.,T. B., T. S.; Moente tombal, Alf. Min. T. P.; Moentoi moetani, Alf. Min. Ponos.; Oesi wokoe, Alf. Har.; Pochat emroro, Alf. Boer.; Sangkari, Alf. N. O. Halm.; Sapoe, Kisar; Wama o sangkari, Alf. N. O. Halm. Varieteiten in Mal.: Limaoe wangkang. In Mal. Batav.: Djeroek djepoen besar; Dj. dj. ketjil; Dj. dj. sedang. In Mal. Mol.: Lemon manis besar; L. m. ketjil. — Boom, de oranje's. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

788. **C. Aurantium L.*** var. **microcarpa.** Djeroe lemoe, Sawoe; Djeroek banten, Mal. Batav.; Djeroek bokor, Jav.; Djeroek koewek, Jav.; Djeroek leter, Jav.; Djeroek ragi, Soend.; Djeroek tjina, Vulg. Mal.; Djheroek tjena, Madoer.; Djoengga, Bat.; Lelo sina, Tim.; Lemo oelaweng, Boeg.; Lemo tjina, Boeg., Makas., Tern.; Lemon tjina, Mal. Mol.; Limaoe sampoe rago, Minangk.; Moente sina, Alf. Min.; Oente djoengga, Bat.; Oete djoengga, Bat.; Semaga, Balin.; Soemaga, Balin. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

789. **C. celebica Koord.*** Moente in taloen, Alf. Min. T. P. — Boom.

790. **C. crassa Hassk.*.** Djeroek hondje, Soend. Varieteit in Soend.: Djeroek hondje gede. — Boom.

791. **C. decumana Murr.*** Ahoesi wokoe, Alf. Z. Cer.; Bak moenter, Atjeh; Dima kasoembo, Nias; Dima seboea, Nias; Djeroe kebaoe, Sawoe; Djeroek bali, Jav., Soend.; Djeroek dalima, Jav., Soend.; Djeroek gede, Soend.; Djeroek goeloeng, Jav.; Djeroek mana lagi, Vulg. Mal.; Djeroek matjan, Jav.; Djeroek pandan, Soend.; Djeroek pompelmoes, Vulg.Mal.; Djeroek rawa, Jav.; Djeroeti, Sas.; Djheroek matjan, Madoer.; Djoeöek moentis, Balin.; Djroengga, Balin.; Kasoemba, Alf. Min.; Lelo boko, Tim.; Lemo kalockoe, Boeg., Makas.; Lemo lolamo, Tern.; Lemo pakasoemba, Boeg., Makas.; Lemo wako, Alf. Min.Tonsaw.; Lemon karbaoe, Mal.Mol.; Lemon kasoemba, Mal. Mol.; Lemon pompelmoes, Mal. Mol.; Limaoe besar, Mal.; Limaoe gadang, Minangk.; Limaoe goelong, Daj. Z. O. Born.; Limaoe kasoembo, Minangk.; Limaoe kesoemba, Mal.; Limoe kasoemba, Bol. Mong.; Limoe soemba; Alf. Min. Bent.; Limoe wako, Alf. Min. Tonsaw.; Maoesi kerbo, Alf. Asil.; Moeda belin, Solor; Moene, Rotin.; Moente kasoemba, Alf. Min.; Moenter, Atjeh.; Moentis, Balin.; Nagiri, Atjeh; Oente godang, Bat.; Oesi kerbo, Alf. Hila; Oesil awalo, Alf. N. Laoet, Sap.; Oete godang, Bat.; Paka pokor, Kisar.; Wama i lalamo, Alf. N. O. Halm. Varieteiten in Nias: Dima boöe. In Jav.: Djeroek djamblang. In Mal.: Limaoe hantoe. In Alf. Min. Tonsaw.: Lemo wengemes. In Atjeh.: Moenter kebe; Tjalong. In Minangk.: Limaoe gadang merah; L. g. poetich. — Boom, de pompelmoes, Shaddock, e. Gebr.: De vruchten worden gegeten. In het Javaansch heeft men een raadsel: „Djeroek mongsa kara" d. i. „Eca djeroek verslindt kara", met de oplossing: „Een tijger verslindt een geit." De djeroek is de djeroek matjan, de kara is de kara wedoes.

792. **C. Medica L.*** Ahoesi tahoei, Alf. Z. Cer.; Djeroek asem, Vulg. Mal.; Djeroek bodong, Jav.; Djoeöek klanjwng, Balin.; Klanjwag, Balin.; Koejoen, Atjeh; Lemo kalolo, Boeg., Makas.; Lemo soesoe, Boeg.; Lemon pedang, Mal. Men.; Limaoe kabaoe, Minangk.; Limaoe kerbaoe, Mal.; Limaoe soendai, Minangk.; Moente kekemes, Alf. Min. T. B.; Moente padang, Alf. Min. T. P.; Moente toto, Alf. Min. T. L.; Oente roedang, Bat.; Oesi tahoei, Alf. Har.; Oete roedang, Bat.; Wama papaja, Alf. N. O. Halm. Varieteiten in Mal. Batav.: Djeroek asem besar; D. a. pandjang. — Boom. Gebr.: De citroen wordt hier en daar in tuinen gekweekt en meest door Europeanen gebruikt. Het hout is zeer fraai, en dient wel voor molens, stelen enz.

793. **C. nobilis Lour. (= C. Aurantium L.*).** Djeroek hideung, Soend.; Lemo sanggaleja, Makas. Varieteit in Soend.: Djeroek tjoplok. — Boom, de mandarijn-oranje.

794. **C. ovata Hassk.*** Ahoesi kanaroe, Alf. Z. Cer.; Lemo pengedaïn, Alf. Min. Tonsaw.; Lemon soewanggi, Mal. Mol.; Lemon swanggi, Mal. Mol.; Limoe pengedaïn, Alf. Min. Tonsaw.; Limoe popotoan, Alf. Min. Bent.; Limoe popotoeën, Bol. Mong.; Maoesi olaë, Alf. Asil.; Moente popontolen, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S.; Moente popotokang, Alf. Min. Bant.; Moentoi poposoean, Alf. Min. Ponos.; Oesi malamaïto, Alf. Har.; Oesi oloee, Alf. Hila; Oesil hoekoenalo, Alf. N. Laoet, Sap. — Boom. Gebr.: Het sap der vrucht is een geneesmiddel bij koorts enz.; de gedroogde vruchtschil, als thee gezet en gedronken, dient tot hetzelfde doel.

795. **C. Papaya Hassk.*** Djeroek papaja, Vulg. Mal.; Lemon popaja, Mal. Mol.; Limoe oeloenan, Bol. Mong. — Boom. Gebr.: Hier en daar gekweekt.

796. **C. Papeda Miq. (= C. Hystrix D.C.*).** Ahoesi lepia, Alf. Z. Cer.; Amoesi lepia, Alf. Z. Cer.; Dima kafalo, Nias; Djeroek poeroet, Jav., Soend.; Djeroek treuggaoe, Jav.; Djheroek lenglang, Madoer.; Djheroek porot, Madoer.; Djoeöek linglang, Balin.; Djoeöek poeroet, Balin.; Lemo djobatai, Tern.; Lemo poeroe, Boeg., Makas.; Lemon papeda, Mal. Mol.; Lemon papoewa, Mal. Mol.; Lemon poeroet, Mal. Mol.; Lenglang, Madoer.; Limaoe poeroeik, Minangk.; Limaoe poeroet, Mal.; Linglang, Balin.; Maoesi ela, Alf. Asil.; Moede matang boesoer, Sika; Moente kereng, Alf. Min. T. S.; Moente koekoesoe, Alf. Min. T. B.; Moente poeroe, Alf. Min. T. L.; Moente roepoe, Alf. Min. T. P.; Oente moekoer, Bat.; Oesi ela, Alf. Hila; Oesi lapia, Alf. Har.; Oesi lepia, Alf. Har.; Oesil ilalo, Alf. N. Laoet, Sap.; Oete moekoer, Bat.; Poeroet, Balin.; Wama falila, Alf. N. O. Halm. Varieteiten in Boeg.: Lemo goempa. In Makas.: Lemo kambang. In Mal. Mol.: Lemon kambar. — Boom. Gebr.: De vruchten zijn een middel tegen het „slapen" der ledematen, en het afschrapsel der schil wordt wel in haarolie gedaan. Bij bezweringen als anderszins, waarvoor sap van Citrussoorten wordt aangewend, is het vooral deze soort, die men hiertoe bezigt. Op Sumatra's Westkust wordt deze limaoe misbruikt door wanhopige minnaars, als iemands liefde voor eenig meisje niet beantwoord wordt. Hij bedenkt dan een middel om haar ongelukkig te maken, klimt daartoe midden op den dag in een lim. poer.-boom en plukt daarvan een takje, waaraan 3 of 7 vruchten zitten. Zoo stil mogelijk verwijdert hij zich, bewaart de vruchten tot den avond, wringt ze dan uit in een kommetje en zoekt nu een gelegenheid dat sap aan het meisje te drinken te geven. Bij voorkeur neemt hij hiertoe een handlanger en gelukt het dezen, dan wordt het meisje na het drinken terstond van zinnen(!) en schijnt een paar dagen later geheel krankzinnig, zoodat men haar moet binden of opsluiten.

Na geruimen tijd in dien toestand gebleven te zijn, herstelt zij langzamerhand weer. Dergelijk toovermiddel heet aldaar sidjoendai. „Andjerock poeroet", d. i.: „Als (de schil van) djerock poeroet", is in het Javaansch een figuurlijke uitdrukking voor „gerimpeld van voorhoofd".

797. **C. pyriformis Hassk.*** Djerock kendi, Soend.; Djeroek pandjang, Mal. Batav. — Boom. Gebr.: Hier en daar gekweekt.

798. **C. sp. (sarcodactylis Sbld.).** Djerock tangan, Mal. Batav. — Gebr.: De Chineezen schrijven aan de vrucht geneeskrachtige eigenschappen toe.

799. **C. vulgaris Risso (= C. Aurantium L.*).** Lemon itam, Mal. Mol.; Oesi meten, Alf. Har.; Poehat miten, Alf. Boer. — Boom, de bittere oranje. Bigaradier, fr.

800. **Claoxylon australe Baill.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Leilem in asoe, Alf. Min. T. P.; Rawong kajoe ere, Bonth. — Boomheester.

801. **C. indicum Hassk.*** Bleketoepoek, Jav.; Haleki (zie 2128), Alf. Amb.; Karoetoek, Alf. Min. T. B.; Ketoepoek, Jav.; Parake, Bonth.; Sitampoe, Sum. W. K.; Sitopoe, Bat. Mand.; Talingkoep, Soend. — Boomheester. Gebr.: De bladen worden gebruikt om goelei of gekruide saus te maken, en ook als purgeermiddel.

802. **Clausena chrysogyne Miq.*** Nat. fam. der **Rutaceae.** Merbaoe pipit, Midd. Sum. — Heester.

803. **C. excavata Burm.*** Goring-goring, Bat.; Mawoelidan, Alf. Min. T. P.; Sitjerek, Minangk.; Soempaga, Bonth.; Tjerek hitam, Mal. — Boomheester. Gebr.: De aromatische bladen worden wel in toespijs gedaan en daaraan schijnt men een voorbehoedende kracht toe te kennen, zoodat men ze o. m. met andere bladen op rijstvelden strooit om zich een goeden oogst te verzekeren.

804. **Clavaria sp.** Nat. afd. der **Fungi.** Tjendawan semangkok, Mal. — Paddestoel, een soort van „geitebaard".

805. **Cleidion javanicum Bl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Balambaog, Alf. Min. Tonsaw.; Brasan, Jav.; Djirak-djawa, Jav.; Djirak-kebo, Jav.; Tjakarajam, Jav. §). — Boom.

§) De Jav. namen zijn onzeker.

806. **Cleistanthus laevis Hook. f.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Djarak pipit, Mal. Boom.

807. **C. nitidus Hook. f.*** Sebasa batoe (zie 272, 274 en 1648), Mal.; Sibasa batoe, Mal. — Boom.

808. **C. sumatranus Muell. Arg.*** Belimbing rawah, Lamp. — Boom.

809. **Clematis aristata R. Br.*** Nat. fam. der **Ranunculaceae.** Kapoegoe mawoero, Alf. Min. Bent. — Klimplant, verwant aan „boschrank".

810. **C. Lechenaultiana D. C.*** (= **C. acuminata D. C.*).** Areuj ki koeja (zie 3258), Soend.; Djedjehan, O. Jav.; Kapalan (zie 1840), Jav. — Klimplant.

811. **Clerodendron calamitosum L.*** Nat. fam. der **Verbenaceae.** Bangka-bangkara (zie 3505), Boeg.; Boewagang, Makas.; Bowagang, Makas.; Kembang boegang, Soend.; Kokotokan, Soend.; Papanggil, Mal. W. Born.; Pawang boenga, Mal.; Sipanggie-panggië, Minangk. — Heester. Gebr.: Als sierplant gekweekt; hier en daar dienende tot verdrijving van kwade geesten.

812. **C. deflexum Wall.*** Lidah kerbaoe betina, Mal.; Petjah perijoek hitam, Mal.; Semboeng hoetan djantan, Mal. — Heester.

813. **C. fragrans Vent.*** Malate tompal, Madoer. P., S.; Malate tompang, Madoer. B.; Melati oetan, Vulg. Mal. — Heester. Gebr.: Als sierplant.

814. **C. Horsfieldii Miq.*** Kembang geni, Jav. — Heester.

815. **C. inerme Gaertn.*** Biring djene, Makas.; Biring djene laki, Makas.; Gambir laoet, Mal. Mol.; Parijan salojoo, Alf. Min. Ponos.; Pawang, Mal.; Tambara rapo-rapo, Makas.; Tampa boewa-boewa, Boeg.; Wiri salo, Boeg.; Wiri salo lai, Boeg. — Heester. Gebr.: De bladen zijn een inl. middel tegen wormen, en worden jong wel als groente gegeten.

816. **C. Minahassae T. et B.*** Banata, Alf. Min. Bant.; Leilem, Alf. Min.; Leilem in asoe, Alf. Min. T. L.; Leilem in taloen, Alf. Min. T. P.; Parata, Alf. Min. Tonsaw.; Sajor tatanaman, Mal. Men.; Wanata, Alf. Min. Bent. — Boomheester. Gebr.: De bladen worden als groente gekookt gegeten. Ook in tuinen als sierplant, om de fraaie groote bloemen; de langwerpige bloemknoppen zijn met water gevuld.

817. **C. nutans Wall.*** Mali-mali boekit, Mal.; Memali boekit, Mal.; Pijanggoe §), Mal. — Boomheester.

§) Ook Urophyllum peltistigma Miq.*

818. **C. phyllomega Steud. (= C. macrophyllum Bl.*).** Ramo daging lalaki, Soend. — Heester.

819. **C. Riedelii Oliv.*** Sesewanoea rintek, Alf. Min. T. L. — Halfheester.

820. **C. serratum Spreng.*** var. **Wallichii.** Kertase, Madoer.; Poediëng rimbo, Mioangk.; Sagoenggoe, Jav.; Sanggoegoe, Mal. Batav.; Sekang, Balin.; Sengeger, Balin.; Senggoegoe, Mal.; Senggoenggoe, Jav.; Singgoegoe, Balin.; Sri goenggoe, Jav. — Boomheester. Gebr.: De bladen worden aan boornvee gegeven, als dit aan buikziekte lijdt en fijn gekneusd bij gewrichtspijnen wel op de pijnlijke plaatsen gelegd.

821. **C. villosum Bl.*** Kasap, Mal.; Petjah perijoek babi, Mal.; Sibasoer, Bat.; Sikasap, Mal.; Sikasok, Minangk.; Tapak kerbaoe, Mal. — Heester. Gebr.: De ruige harige bladen dienen om onreinheden weg te vegen. Daarom zegt de Minangkabaoër van iets dat geheel op is of van iemand die alles verloren heeft: „Bak tjik ajam di hapoeih djo daoen sikasok", d. i.: „Als kippendrek, die met sikasokbladen is weggeveegd".

822. **C. sp.** Bale i tongo, Alf. Min. Tonsaw. — Halfheester.

822*a*. **Climacandra obovata Miq. (= Ardisia humilis Vahl.*).** Nat. fam. der **Myrsinaceae.** Daoen kikir(an), Mal. Amb.; Nanheit, Alf. Har., Z. Cer. — Heester.

823. **Clitoria cajanifolia Benth.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Beloentas padi, Mal.; Roempoet seboesoek, Mal.; Roempoet toeri, Mal. — Kruid.

824. **C. Ternatea L.*** Amoet riri, Alf. Min. T. P.; Boenga biroe, Mal. Mol.; Boenga keleutit, Mal.; Boenga talang, Makas.; Boenga te menraleng, Boeg.; Boenga telang, Mal.;

Boki magoetele, Tern.; Kateleng, Jav.; Kelentit njamoek, Mal.; Kembang teleng, Jav., Soend.; Kembhang boengo teleng, Madoer.; Kembhang boengo tjeleng, Madoer. B.; Menteleng, O. Jav.; Poetiana magitipi, Alf. N. O. Halm.; Saja magoetele, Tern.; Telang, Mal.; Teleng, Balin., Jav., Soend.; Woenga teleng, Balin. Varieteiten in Soend.: Kembang teleng bodas; K. t. boelaoe; K. t. soesoen, (met dubbele bloem). In O. Jav.: Menteleng biroe; M. poetih. — Klimplant. Gebr.: Veel als sierbloem in tuinen. Met de blauwe bloemen wordt gebak gekleurd en de in water geweekte bladen legt men op zieke oogen van kleine kinderen; het sap uit deze bladen heet een middel tegen hoest. Een lange sleep van een kleed vergelijkt men in de Maleische landen met een telang-bloem en heet daar pantjoeng telang.

825. **Cnesmone javanica Bl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Andoerijan, Bat.; Djalatong kebaoe, Lamp.; Djelatang badak, Mal.; Djelatang gadjah(?), Mal.; Djelatang kerbaoe, Mal.; Djelatang roesa (?), Mal.; Djelatong kebaoe, Lamp.; Poeloes areuj, Soend. — Klimplant. Gebr.: De bladen verwekken hevige jeukte.

826. **Cnestis ramiflora Griff.*** Nat. fam. der **Connaraceae.** Akar padang, Mal.; Sembilat merah, Mal.; Sembilat padang, Mal.; Sembilat papan, Mal.; Semilat merah, Mal.; Semilat padang, Mal.; Semilat papan, Mal. — Klimmende heester.

827. **Coccinia cordifolia Cogn. (= C. indica Wight & Arn.*).** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Areuj papasan Soend.; Papasan, Jav., Soend.; Papasang, Makas.; Paspasan, Balin.; Tapasang, Boeg. — Klimplant. Gebr.: De jonge bladen worden als groente en de vruchten gekookt gegeten; de eerste vooral door zoogende vrouwen. In het Balineesch heeft men een spreekwijze: „Nasak paspasan", d. i.: „Gaar als paspasan", doelende op besluiteloosheid of hinken op twee gedachten, daar de bladen nooit goed gaar te koken zija.

828. **C. cordifolia Cogn. (= C. indica Wight & Arn.*).** var. **Wightiana Cogn.** Areuj papasan lalaki, Soend.; Gembolo, Jav.; Paja poeh, Balin.; Paja poeëeh, Balin.; Papare amboeloengan, Balin.; Papasan lalaki, Soend.; Paspasan (zie 2108), Madoer.; Pepare amboeloengan, Balin.; Sarap alas, Jav.; Tjekli, Jav. — Klimplant. Gebr.: Als de vorige. Bovendien wordt de wortel als inlandsch geneesmiddel gebruikt.

829. **Cochlospermum balicum Boerl.*** Nat. fam. der **Bixineae.** Kanigara, Balin., Jav.; Tjanigara, Balin. — Boom. Gebr.: Wegens de gele bloemen gezocht.

830. **Cocos nucifera L.*** Nat. fam. der **Palmae.** Andjoro, Saleijer; Buk oer, Atjeh; Banga, Bol. Mong.; Bango, Alf. Min. Bant., Sangi; Banio, Nias; Baroebi, Alf. Tom.; Bboengkana ijor, Madoer.; Bboengkana njijor, Madoer.; Boengo lo bongo, Goront.; Bongo, Goront.; Bonol, Simaloer; Daä, Watoeb.; Efok, Enggano; Enjoe, Daj. B.; Enjor, Madoer. B.; Epok, Enggano; Harambir, Bat.; Igo, Alf. N. O. Halm., Tern.; Igo mahate, Tern.; Igono, Alf. N. W. Halm.; Ijor, Madoer. B., P.; Kabor, Sika; Kajoekoe, Alf. Tom.; Kalapa, Jav., Kr., Mal. Mol., Soend.; Kaloekoe, Alf. Tom., Boeg., Boeton, Makas.; Karambië, Minangk.; Katilambong, Daj. B.; Kelambir, Mal.; Kelapa, Mal.; Kelapo. Mal. Bengk.; Kepoewe njioe, Sawoe; Ketjambil, Jav. Teg.; Klapa, Jav. Kr.; Klendah, O. Jav.; Koekoer, Soemba; Kokoer, Soemba; Krambel, Gajo; Krambil, Jav. Ng.; Loewe, Alf. Cer.; Lolo nijoer, Sas.; Nejoer, Bat.; Niel, Alf. Z. Cer.; Nijoe, Balin.; Nijoeë, Minangk.; Nijoer, Mal., Sas.; Nijol, Midd. Sum.; Nikwel, Alf. Z. Cer.; Nimel nimele, Alf. Har.; Nimelo, Alf. Amb., Har.; Nio, Endeh, Manggarai; Nioe, Bimaa., Gorom; Nioei, Daj. Law., M.; Nioera, Gorom; Niwe, Alf. Boer., Cer.; Niwe poen, Alf. Boer.; Niwel, Alf. Asil., Hila, Z. Cer.; Niwel ni, Alf. Asil., Hila; Niwer, Alf. Z. Cer.; Njejong, Kang.; Njejor, Madoer.; Njieoe, Loeboe; Njijoei, Lamp. Ab.; Njijoer, Mal.; Njijor, Bat., Madoer.; Njioe, Sawoe; Njir, Soembawa; Njiwi, Lamp. Ab., B. Ag.; Njoe, Alf. Min. Bent.; Njoeh, Balin.; Njoer, Sas.; Njor, Madoer, B.; No, Rotia; No hoek, Rotia.; Noa, Tim.; Noe, N. Guin. 4 R.; Noe ajo, N. Guin. 4 R.; Noeöer, Kei; Noer, Leti, Tenimbar; Noera, Leti; Noewol ninjo; Alf. N. Laoet; Noewol aino, Alf. Sap.; Noewolo, Alf. N. Laoet; Noö, Wetar; Noö oeöen, Wetar; Noör, Kisar; Noöra, Kisar; Nor, Aroe, Sermata; Nor paten, Aroe; Noro, Kisar; Oe, Atjeh; Oer, Atjeh; Ohi, Nias; Onjoe, Daj. S.; Pangkoi im bango, Bol. Mong.; Peirol, Babar; Pinsaoe, Tid. Born.; Poen njoe, Alf. Min. Bent.; Poena kaloekoe, Boeton; Poenoe in tagoeloe, Alf. Min. Ponos.; Poenoe in towoeloe, Alf. Min. Ponos.; Poeöeng kajoekoe, Alf. Tom.; Poko kaloekoe, Makas.; Pong kaloekoe, Boeg.; Poöpo, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S.; Popo, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S.; Sra, N. Guin. Noemf.; Sra knam, N. Guin. Noemf.; Taangkal kalapa, Soend.; Tapo, Solor; Tochoeloe, Alf. Min. Toasaw.; Toepa, Bimaa.; Toewalah, Bat. Dair.; Togoeloe, Alf. Min. Ponos.; Toitet, Mentawei; Towoeloe, Alf. Min. Ponos.; Wit kalapa, Jav. Kr.; Wit krambil, Jav. Ng.

De varieteiten zijn talrijk, o. m.: 1. var. alba; 2. var. canarina; 3. var. cupuliformis; 4. var. eburnea; 5. var. machaeroides; 6. var. macrocarpa; 7. var. pumila; 8. var. regia; 9. var. rubescens; 10. var. saccharina; 11. var. viridis; enz. De in meerdere talen aangetroffen namen volgen hieronder, waarbij zoover doenlijk door bijvoeging van deze cijfers naar de botanische synoniemen is verwezen. Varieteiten in Jav.: Krambil poejoeh (7); K. pretjet, met glimmenden dop; K. tiris gading (3); K. woelan of volgens Gelpke: *A.* Krambil dalem: *a.* K. abang (9); *b.* K. idjo (11); *c.* K. legi (10); *d.* K. sriwoelan (4). *B.* K. gendjah: *a.* K. gading (3); *b.* K. poejoeh (7). In Soend.: Kalapa bali (6); K. beureum (9); K. bedjo (11); K. koneng (4); K. soesoe; K. tindjel; K. tjotjok (5). In Mal.: Kelapa padi of njijoer padi; K. poejoeh (7); K. poewan; Njijoer lemba; N. nipah; N. gading (3); N. hidjaoe (11). In Minangk.: Karambië gadiëng (3); K. poejoeeh (7). In Madoer.: Njor edjhoe; Nj. taäl; Nj. tomboeng; Nj. pandhuk; Nj. powan; Nj. podjoe; Nj. mera; Nj. ghadhing; Nj. baghoeng. In Madoer. B: Nj. bbiroe; Nj. edjhoe. In Kisar: Noör mame; N. mere; N. moke; N. oeëë. N. pahatië. In Leti: Noer asmoeiri; N. madoeere; N. mame; N. mere; N. mote; N. rië; N. woele. Var. in Tenimbar: Noer aoemetan; N. loba; N. mala; N. matabola; N. teboe. In Alf. Amb.: Nimelo kaoe (9); N. metena; N. latoe; N. poeti (1). In Alf. Min. Bent.: Njoe mawoero (1); N. mahamoe (9); N. wawi (7); N. soepang; N. woelaoe. In Sawoe: Njioe banga; Nj. hango; Nj. kehawa; Nj. mea; Nj. mengeroe. In Atjeh: Oe ke of Oer ke. In Alf. Min. Bant.: Bango ka-

para; B. pangi; B. taba(2). In Alf. Min. T. B.: Popokoelo; P. rangdung. In Alf. Min. T. S.: Popo poeti; P. roendang. In Alf. Min. T. P.: Popo kapal; P. reri(2); P. koelo; P. liba of P. raindang(9); P. pangi; P. wawi(7). In Alf. Min. T. L.: Popo mea(9); P. poeti(1). In Bat.: Harambir godang; H. lasoena(10); H. limo gading(3); H. rata(11); H. ronda(9); H. singkoet(7). In Alf. N. O. Halm.: Igo boela; I. doekoe(3); I. pine laoe(10). In Balin.: N. of njoeh poeh of N. of nj. njemboeloeng(11); N. of nj. enggal of N. of nj. poeöeh(7); N. of nj. danta of N. of nj. gading(3). In Mal. Men.: Kalapa merah(9); K. kapal; K. poetih(1); K. babi(7); K. kanari(2); K. pangi en voor Ambon en de Oeliasers: Kalapa babi(7), Mal. Amb. = Nimel hahoe, Alf. Har. = Niwel hahoe, Alf. Asil., Hila = Noewol hahoe, Alf. N. Laoet, Sap. — Kalapa kanari(2), Mal. Amb. = Nimel ialo, Alf. Har. = Niwel iale, Alf. Asil., Hila = Noewol jalo, Alf. N. Laoet, Sap. — Kalapa parang(5), Mal. Amb. = Nimel ekite, Alf. Har. = Niwel lopoel, Alf. Asil., Hila = Noewol lopoe, Alf. N. Laoet, Sap. — Kalapa radja(8), Mal. Amb. = Nimel latoe, Alf. Har. = Niwel latoel of N. laoel, Alf. Asil., Hila = Noewol latoe, Alf. N. Laoet, Sap. — Boom, de klapperboom of kokospalm. Cocoanut-palm, e., cocotier, fr. Gebr.: Deze palm groeit overal (juister: wordt in N.-O. Indië overal in de laagvlakte en in de lagere bergstreken gekweekt), maar 't getal vruchten en vooral 't oliegehalte daarvan verschilt zeer. Overigens heeft men niet bepaald hooge streken o. a. Soemba, waar de boom schaars voorkomt. De stam wordt somwijlen gebezigd als bouwmateriaal en voor beschoeiingen, de gedroogde bladen om rijst in te wikkelen en tot dekking van woningen of vlechtwerk. Nog jong en geel zijnde haogt men die in enkele streken bij epidemien voor de deuropening. De bladstelen dienen voor omheiningen en als brandstof voor toortsen; de bladnerven gebruikt men als bezems; soms tot bezwering of wering van regen met Capsicum-vruchten aan de punten in den grond gestoken. Van de bladscheede vervaardigt men touw en zakken; de bloemscheede kan tot lont gedraaid worden. Het vruchtvleesch en de palmiet worden gegeten; van de laatste bereidt men ook zuur. Van het vezelachtig omhulsel der noten vlecht men voetvegers en de doppen zijn als drinkschalen, rijstmaten of waterscheppers in gebruik; ook brandt men deze tot houtskool (vooral voor goudsmeden) en maakt er oorringen van, terwijl tijdens epidemiën dergelijke ringen soms als voorbehoedmiddel om de vingers gedragen worden. Met het vocht der jonge noten besproeit men wel personen, die onrein zijn; overigens is klapperwater een dorstlesschend middel, de palmwijn een gezochte drank, en de olie bij de spijsbereiding onmisbaar. Tot het verkrijgen van olie worden de noten in tweeën gedeeld, daarna geraspt en het geraspte in water uitgekneed; de aldus verkregen pap wordt gekookt en nadat de bovendrijvende oliedeelen afgeschept zijn, nogmaals verhit tot men een helder vocht krijgt. Bij aftapping ter verkrijging van palmwijn snijdt men alleen het uiteinde van den vruchtsteel af, zoodat de vruchten ongeschonden blijven; van dien palmwijn maakt men Javaansche suiker. Voor de als uitvoerartikel zoo belangrijke kopra (coprah) worden de van den vezelbast ontdane noten eenvoudig in stukken gesneden en in de zon gedroogd; er worden hiervan zeer groote hoeveelheden uitgevoerd. Op Java heet klapperwater het eenige middel tegen tering, een ziekte waaraan enkel vrouwen zouden lijden. De echtgenoot moet daartoe zelf in den boom klimmen, aldaar de schil van de noot zooveel mogelijk afkappen om het water te doen uitvloeien, dit in een kokertje van bamboe opvangen en het, met zijn urine vermengd, aan de lijderes te drinken geven. Ook wordt het, evenals de jonge vrucht der variëteit krambil idjo, bij arsenik-vergiftiging toegediend, en voorts gebezigd tot bezwering der ama of ziekten, die het rijstgewas kunnen treffen. Bij allerlei ziekten van paarden en runderen wendt men klapperwater aan, meestal gemengd met arèn-suiker. Afschrapsel van klapperdop wordt toegepast bij navelverbloeding van pasgeborenen. De wortels en vruchtknoppen zijn adstringeerend en als middel tegen dysenterie in gebruik. Op Soemba wrijft men het gebeele lichaam in met het sap van fijngekauwde kokosnoot als reinigingsmiddel; daar de boom hier echter schaars voorkomt, worden de noten aangevoerd van de zuidkust van Flores, vooral uit Endeh, en zijn er ook tot dat doel zeer gewild. Ten einde jonge kinderen spoedig te gewennen aan alles wat schrik kan verwekken, worden in hun nabijheid kokosnoten wel met geweld op den grond geworpen. Door eenige stammen in den Archipel wordt bij de geboorte van een kind een kokosnoot geplant, naar het tegenwoordig heet om later den leeftijd te kunnennagaan; maar waaromtrent men vermoedt, dat in vroeger tijden het denkbeeld van zielsverhuizing er niet vreemd aan was. In de Preanger moet elke landbouwer, die een huwelijk wil aangaan, een paar ontkiemde klappernoten aan den geestelijke vertoonen en na de voltrekking op zijn erf planten; men zegt, dat dit gebruik dagteekent van den Compagniestijd, toen de klapperteelt nog verplicht was. Op Java worden de noten geregeld elke maand geplukt, maar altijd als de maan in haar eerste of laatste kwartier is. De tot voortplanting bestemde noten mogen o. a. op Java niet onder dak komen, en daar ze men niet durft planten, zoowel om de dieven als omdat vrouwen en kinderen ze niet mogen aanraken, worden die aldaar ter uitbotting op den nok der daken geplaatst. Als na de ontluiking der eerste bladen de vinbladen zich beginnen af te scheiden, gaat men over tot het planten, dat met veel plechtigheid geschiedt. Na eerst gebaad en soms zijn beste baadje te hebben aangetrokken, doet de Javaan de uitgeloopen vrucht in een mand, waarin hij vezels van den arèn-palm en een rijst-aar heeft gelegd, om hierdoor den toekomstigen boom talrijke vruchten toe te wenschen. Hij neemt die mand op den rechterschouder zoo hij met de linkerhand wil planten en omgekeerd, als hij de rechter wil gebruiken. Hij plant de noot zoodanig, dat de helling van den stam later van zijn huis afgekeerd komt te staan en hij doet het hurkende om het jong afvallen der vruchten te beletten. Tevens pruttelt hij bezwerings-formules tot inroeping der hulp van de beschermgeesten van den landbouw. In het Javaansch heeft men een spreekwijze: „Toewa-toewa krambil", d. i.: „Zoo oud als een kokosnoot", in den zin van „wel oud, maar toch nog van nut zijn"; en in het Soendaasch: „Koenjoek ngagoegoeloeng kalapa", d.i.: „Een aap wentelt de kokosnoot rond", met de beteekenis van „het zijn paarlen voor de zwijnen", daar de aap niet weet hoe die noot te gebruiken; ook zegt men in deze taal: „Kalapa bidjil ti tjoengap", d. i.: „De kalapa-boom ontstaat uit het kiemgat", om te kennen te geven, dat kleine oorzaken groote gevolgen hebben. In het Minangkabaoesch zegt men: „Boengkoeëk saboeïk", d. i.: „Gebogen als de vezelbast van Cocos-noten", tegen een gebochelde, of figuurlijk tegen iemand, die koppig is. „Een kokosboom" is de oplossing van het Maleische raadsel: „Oeratnja menikam tanah, bertelor di awan-awan, menetas di tapak tangan", d. i.: „De wortels steken in den grond, in de wolken worden de eieren gelegd, in de handpalm worden ze opengebroken"; met eieren doelende op de vruchten, die men gewoonlijk op de vlakke hand in tweeën klooft. En van het Bat. Dair.:

„Kerangen poelo-poelo gantoengen takal-takal" d.i.: „Een bosch bij een dorp vol hangende met doodskoppen". Evenzoo van een ander in het T. S. dialect van het Alfoersch der Minahasa: „Si toealokon jo si miwowale; rinakerakek noe sija woemenungai daked se rinte, itoe sija si miwowale taintoe oeng kerakek; taän makasakasa sija toemawa se kalona, wo se kalona toemenekako witoe oem bale itii; makapeneklako sija jo sera ipanawoenaäi se kalona wo se rintena oeng kedaked; ne rintena nangemo ipekenawoemäi wo sija mijaoeai", d. i.: „Een bejaarde man bouwt een huis; hij maakt het hoog omdat hij bedenkt dat hij vele kinderen heeft, daarom maakt hij dat huis zoo hoog; maar van tijd tot tijd noodigt hij zijn vrienden en zij treden dat huis binnen; als hij naar boven klimt, duwt hij zijn vrienden en al zijn kinderen weg; zijn kinderen zijn op den grond gevallen en hij gaat naar beneden". Een „noot" is de oplossing van het Soendasche raadsel: „Soemoer gantoeng, talaga, di awang-awang, di eusi tjai sakaratjak", d. i.: „Een hangende put, een meer in de lucht, gevuld met een scheut water"; en van het Javaansche raadsel: „Sadjeroning tembaga ana kawat, sadjeroning kawat ana wesi, sadjeroning wesi ana langit lan sadjeroning langit ana segara", d. i.: „Het koper omsluit het metaaldraad, het metaaldraad omsluit het ijzer, het ijzer omsluit den hemel en de hemel omsluit de zee". Hierbij is koper de buitenste schil, metaaldraad de vezelige bast, ijzer de harde schaal, de hemel het vruchtvleesch en de zee het klapperwater. Ook van een ander in het Maleisch van Bengkoelen: „Najek boekit toeron boekit hesoewo ajer selaboe", d. i.: „Heuvel op, heuvel af, ontmoet men een kalebas met water", van een in het Bataviaasch-Maleisch: „Di loewar pager bamboe, di dalem pager papan; dalem sekali pager tembok, di tengah laoetan", d. i.: „Van binnen een bamboezen en van buiten een planken omheining; geheel binnen een steenen muur, in het midden de zee", en van het Sangische raadsel: „Langi ta bitoeinge, sasi ta kinae" d. i.: „Een hemel zonder sterren, een zee zonder visschen"; terwijl een Cocos-blad in het Maleisch van Bengkoelen de oplossing is van: „Orang toewo djatoeh bersorak", d.i.: „Een oud man, die schreeuwt als hij valt".

831. **Codiaeum variegatum Bl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Ai galihoe, Alf. Amb.; Baleja soemanga, Makas.; Dahengora, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern.; Daoen garida, Mal. Tim.; Demoeng, Balin.; Dendiki, Sangi; Doedi, Alf. Min. T. S.; Godiho, Tern.; Kadihoe, Mal. Amb.; Kalaloembang, Alf. Min. Bent.; Karoton, Madoer.; Karotong, Madoer.; Katomas, Soend.; Kelet, Alf. Min. T. P.; Kendeng disik, Alf. Min. Tonsaw.; Kole, Alf. Cer.; Leleme, Alf. Min. T. L.; Nasaloöe, Nias; Poedieng, Minangk.; Poeding, Lamp., Mal.; Poering, Balin., Jav., Mal. Batav.; Saloebota, Alf. N. O. Halm.; Sela, Alf. Min. T. B.; Silastom, Bat.; Sole, Alf. Cer.; Tomas §), Soend. Varieteiten in Alf. Min. T. S.: Doedi keroet; D. ragi; D. werot. In Alf. Min. T. L.: Leleme rendai; L. sela. In Alf. Min. T. P.: Kelet rintek; K. sela. In Lamp.: Poeding belawan; P. alom; P. oedjaoe. In Mal.: Poeding emas; P. perada; P. soewasa; P. temhaga. In Madoer.: K. akor; K. bintang temor; K. boentot matjan; K. djhila matjan; K. kadoengdoeng; K. kar djambe; K. karang emas; K. kole olar; K. langghem bhadja; K. mangko ajam; K. mangko emas; K. oler; K. poering; K. ramboet nori; K. ramboet potre. In Mal. Amb.: Kadihoe papoewa. — Heester. Gebr.: Gezochte sierplant (z.g. „crotons"). De bladen worden in het badwater van kraamvrouwen gedaan en in aftrekse] toegediend bij langdurige koortsen; ook dienen ze, evenals de bloemen, in het oostelijk deel van den archipel veel tot versiering van het lichaam. Op de, Amboasche eilanden maakt men rondom de graven wel heggen van dezen heester.

§) Meerdere namen gelden ook voor Graptophyllum sp.

832. **Coelogyne Rochusseni De Vr.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Sakat toelang oelar Mal.

833. **Coelostegia Griffithii Benth.*** Nat. fam. der **Malvaceae.** Poenggai §), Mal. — Boom. Gebr.: De bast wordt gebruikt als looimiddel en, met water gemengd, ook als zwarte verfstof. Het hout is hard en duurzaam.

§) Het is zeer wel mogelijk, dat de Sum. W. K. en Mal. namen voor beide boomen gelden (zie 2426).

834. **Coffea arabica L.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Ghawa, Madoer. S.; Kaba, Madoer. B., P.; Kahawa, Daj.; Kahoewa, Mal. Tel. Bet.; Kahwa (kawo), Jav.; Kawa, Boeg., Makas., Mal. Pal.; Koepi (kopi), Vele Talen: Kofi, Mal. Mol.; Kopi §), Vele Talen: Kowi, Sawoe; Sengkawa, Gajo; Wit kopi, Jav. — Kleine boom, de koffieplant. Caféier, f. coffeeplant, e. Gebr.: Daar de bessen ter bereiding van koffie voor de Europeesche markt veel geldswaarde bezitten, drinkt de inlander in enkele streken, vooral op Sumatra, de z.g. kopi daoen. De bladen der jonge takken worden daartoe boven het vuur geroosterd, dan fijngewreven en in een bamboezen koker met water uitgetrokken: deze wordt met een prop van idjoek gesloten, welke bij het uitschenken als filter dienst doet. In Korintji bezigt men tot dat doel alleen afgevallen bladen, omdat hier het afrukken der bladen strafbaar is.

§) Al dan niet met het plaatselijk voor boom gebruikelijke woord. C. liberica Bull.* heet op Java Kopiliberia; C. madurensis Teysm. et Binnend.* (een wildgroeiende heester) heet op Madoera Tohlong-tolongan.

835. **Coix agrestis Lour.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Andjalai, Minangk.; Andjolai, Minangk.; Bintoi, Alf. Min. T. L.; Dele, Rotin; Djali, Jav.; Djali ketan, Jav.; Djali-djali, Balin.; Djelai, Mal.; Djelai poeloet, Mal.; Djelim, Atjeh; Djepen, Jav.; Djeten, Jav.; Djhangle, Madoer.; Djilei, Midd. Sum.; Endjelai, Mal.; Gelim, Atjeh; Glem, Atjeh; Hadjeli, Soend.; Handjeli, Soend.; Hendjelai, Mal.; Indjilei, Midd. Sum.; Ino, Alf. Min. Bent.; Lelolon, Alf. Min. T. L.; Mani-mani setan, Mal. Men.; Penggong, Gajo; Roempoet mani-mani setan, Mal. Men.; Sale, Alf. Har.; Sale aue, Alf. Z. Cer.; Salea, Mal. Amb.; Sare, Alf. Z. Cer.; Singkoroe, Bat.; Soemboe tjina, Mal. Men.; Takokok, Alf. Min. T. P.; Tande oela, Alf. Min. T. B.; Tataokok, Alf. Min. T. P.; Togoea, Nias; Wintoi, Alf. Min. T. L. — Kruid, de jobstraaen. Hiobstränengras, d. Gebr.: Is een geliefd paardenvoeder. De kernen dienen wel bij de bereiding van versnaperingen: ook spelen de kinderen met de harde „tranen", en worden ze, als kralen geregen, tot armbanden en oorversiersels b.v. van topeng of gemaskerden gebruikt.

836. **C. Lacryma-Jobi L.*** Dele oetan, Rotin.; Djagoeng djali, O. Jav.; Djali watoe, Jav.; Djelai batoe, Mal.; Hadjere, Soend.; Handjere, Soend.; Singkoroe batoe, Bat. Varieteit in Soend.: Hadjere leutik of Handjere leutik. — Kruid. Gebr.: Als de vorige.

837. **Coleus aromaticus Benth.*** Nat. fam. der **Labiatae.** Bangoen-bangoen, Bat., Minangk.; Daoen hati-hati (zie 845), Mal.; Gogodongan(?) Jav.; Hati-hati (zie 845), Mal.; Iwak

irah, Jav.; Madjha nereng, Madoer. — Kruid. Gebr.: Om de aromatische bladen wel aangeplant. Op Sumatra geeft men dit kruid als groente toebereid aan vrouwen, die pas het kraambed verlaten hebben. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Manangib daoen bangoen-bangoen nak samo djo ali aije", d. i.: „Het blad van Coleus(?) schreit, omdat het gelijk wil zijn aan dat van Nymphaea", met de beteekenis van „vergeefs trachten gelijk te worden aan een hooger staande".

838. **C. atropurpureus Benth.** Ate-ate, Alf. Min. Bent.; Atei, Alf. Min. Ponos.; Daoen dilan §), Mal. Amb.; Daoen dhilem, Madoer. B., P.; Daoen dhilep, Madoer. S.; Daoen poepoer, Mal. Mol.; Delem, Balin.; Dhilem, Madoer. B., P.; Dhilep, Madoer. S.; Dilam, Mal.; Dilem, Balin., Jav.; Koenoe rote, Sawoe; Koenoe wangi, Mal. Tim.; Majana itam, Mal. Men.; Mijana miïk, Balin.; Nilam, Mal.; Poepoeroe, Boeg., Makas.; Saleboeng kero, Alf. Min. Tonsaw.; Singgolom, Bat.; Tinggelem, Bat. Varieteiten in Mal.: D. of N. boenga; D. of N. oetan; D. of N. wangi of D. of N. pinang. — Kruid. Gebr.: Uit dilembladen wordt olie bereid; ook gebruikt men deze bij het maken van bedak en het wasschen van kleederen. Dit kruid behoort tot die, welke bij verplanting dadelijk opgroeien, als zij maar water krijgen.

§) De hier opgegeven namen worden ook gegeven aan Pogostemon Patchouly Pell. (= P. Heyneanus Benth.*), die in tuinen gekweekt wordt, en andere Pogostemon-soorten.

839. **C. bicolor Benth.** Djawer koneng, Soend.; Djawer kotok koneng, Soend. — Kruid.

840. **C. carnosus Hassk.** Daoen kambing, Madoer. — Kruid. Gebr.: De tijngewreven bladen worden bij kinderen aangewend tegen kloven in de mondhoeken.

841. **C. galeatus Benth.** Dhin-kamandhinan, Madoer.; Djawer goenoeng, Soend.; Djawer kotok goenoeng, Soend. — Kruid.

842. **C. grandifolius Benth.** Ate-ate mahamoe (zie 705), Alf. Min. Bent.; Atoi mapoeha, Alf. Min. Ponos.; Serewoeng in taloen, Alf. Min. T. P.; Toetoembalen, Alf. Min. T. L. — Halfheester of kruid. Gebr.: De bladen dienen als geneesmiddel.

843. **C. macrophyllus Benth.** Djawer gede, Soend.; Djawer kotok gede, Soend. — Kruid.

844. **C. scutellarioides Benth.** Arak, Balin., Madoer.; Ate-ate (zie 705), Alf. Min. Bant.; Ate-ate mahamoe, Alf. Min. Bent.; Ate-ate mopoera, Alf. Min. Bant.; Atoi mapoeha, Alf. Min. Ponos.; Djawer beureum, Soend.; Djawer kotok beureum, Soend.; Majana, Mal. Mol.; Majana mas, Mal. Mol.; Majana merah, Mal. Mol.; Mijana, Balin., Mal. Batav.; Mijana ireng, Balin.; Mijana nila, Balin.; Mijana tjemeng, Balin.; Saleboeng meha, Alf. Min. Tonsaw.; Serewoeng, Alf. Min.; Serewoeng mea, §) Alf. Min. T. L.; Serewoeng raindang, Alf. Min. T. P.; Serewoeng rangdang, Alf. Min. T. B.; Serewoeng roendang, Alf. Min. T. S. — Kruid. Gebr.: De bladen worden in de Minahasa bij onzuiveren adem in den mond van kinderen uitgeperst, en in afkooksel bij bloedspuwing gedronken, elders met andere obat bij oogziekten als zalf op het voorhoofd gelegd.

§) De bijvoegingen ter onderscheiding van Celosia cristata L.* (zie 705).

845. **C. scutellarioides Benth.** var **Blumei Miq.** Daoen hati-hati (zie 837), Mal.; Hati-hati (zie 837), Mal. — Kruid. Gebr.: Een aromatisch middel, tevens wormkruid.

846. **C. tuberosus Benth.** Gambili, Daj.; Gembili, Jav.; Gombili, Mal. Bandj.; Hoewi koemeli, Soend.; Hombili, Bat.; Isahoe, Alf. Har., Z. Cer.; Isiahoe, Alf. Z. Cer.; Kambili, Madoer. B.; Katilen, Alf. W. Cer., Aroe; Kembili, Mal.; Kemili, Atjeh, Sum. W. K.; Keutang djawa§), Jav.; Koemeli, Soend.; Kombili, Mal. Mol.; Larbhak, Madoer. B.; Obi sola, Madoer.; Oebi kembili, Mal.; Sabrang, Balin.; Sebrang, Sas.; Safoet, Alf. Boer.; Toea, Kei. — Kruid. De knollen worden gekookt gegeten.

§) De bijvoeging ter onderscheiding van 3175.

847. **Colocasia antiquorum Schott.*** Nat. fam. der **Araceae.** Aladi, Boeg.; Bete, Mal. Men. Tern.; Dilago, Alf. N. O. Halm.; Edja, Biman.; Empek, Atjeh; Epokejak-kejak, Enggano; Etoe, Alf. Z. Cer.; Gorom; Etoe wakal, Alf. Z. Cer.; Gehoe, Alf. Boer.; Gehoet, Alf. Boer.; Gifal, Aroe; Hakal, Alf. Har.; Hakar, Alf. Z. Cer.; Iua, Alf. Amb.; Inano, Alf. N. Laoet, Sap.; Inawoeöe, Babar; Kaki, Alf. Z. Cer.; Kala, Alf. Cer.; Kaladi, Minangk.; Kalen, N. Guin. 4 R.; Keladi, Mal.; Ketoe, Watoeb.; Kladi, Balin.; Koedjang, Daj. Z. O. Born.; Koeladi, Minangk.; Kolai, Alf. Min. Bent. T. L., Tonsaw., T. S.; Kole, Sangi; Korei, Alf. Min. Bant.; Lali, Tim.; Leboeë, Atjeh; Lole, Mal. Tim. Rotin.; Lomak, Sas.; Lompong, Jav. Teg.; Moehaoe, Daj. Z. O. Born.; Patjo, Makas.; Rei, Soemba; Ronaän, Kei; Soehat, Bat.; Soeli, Saleijer; Talas, Sum. W. K.; Tale, Alf. Min. T. P.; Taleh, Minangk.; Tales, Balin., Jav., Madoer.; Taleus, Soend.; Talo, Nias; Talos, Lamp.; Wongkai, Alf. Min. T. B., T. P. Varieteiten in Jav.: Bentoel of tales bentoel, met enkelen grooten knol; Gelo; Kimpoel; Linjal; Loemboe; Tales banter, met donkerrooden knol; T. dempel, met opeengedrongen groei der knollen; T. gagakan, met donkerroode bladen; T. gelopari, met kleine smalle bladen. In Soend.: Bolang of taleus ateul; Kimpoel; Taleus denak; T. sente. In Atjeh: Empek sengeë. In Bat.: Hisik; Lamboek; Poring; Sigarege; Sihoerhoer; Sirorop. In Minangk.: Taleh bana; T. kamoemoe of kamoemoe; T. sipatjoeë. In Alf. Amb.: Iua mahaoe; I. metena; I. poeti. In O. Jav.: Tales anjangan; T. wangen; T. tegoeloenan; T. soeralaja. In Alf. Min. T. L.: Kolai roesip; K. tewasen. In Alf. Min. T. S.: Kolai poeti; K. roesip. In Alf. Min. T. B.: Wongkai keretan; W. koelo. In Alf. Min. T. P.: Wongkai koelo; W. woering. In Biman.: Edja wiloe. In Lamp.: Talos banglai; T. halom; T. minjak; T. radin; T. samaka; T. siwok. In Madoer.: T. koutje; T. kombha of Madoer. S.: Benthol; T. balandha of T. petedhan; T. bheloej; T. bbabang; T. djibaba; T. sombhaba. In Sas.: Todjang. In Tern.: Bete hoeroe; B. boso; B. gomo-gomo; B. gotola; B. ngebele; B. roraoe; B. sorowai; B. tjoemi. In Mal.: keladi oedang; K. telor; K. tjina; Seratah of K. seratah. In Bal.: Loemboe; Sangsit; T'jandoeng. — Kruid. Chou caraïbe, fr. Gebr.: De knollen worden gegeten; men meent echter dat pas herstelden deze niet mogen eten, omdat ze anders weder zouden instorten. Ook de toebereide bladstelen dienen wel als toespijs. Daar water niet op het blad blijft liggen, maar er over heen rolt, worden gevaarlijke zieken, die elk oogenblik kunnen sterven, wel eens met deze heen en weer glijdende waterdruppels vergeleken. Bij

het vijlen der tanden van kinderen worden die op Boeroe vooraf met Colocasia-bladen gewreven. Met de beteekenis van „het is den Moriaan geschuurd", zegt men in het Soendaasch: „Tjai minggang daoen taleus", d. i.: „Als water dat op een taleus-blad valt", en van lieden, op wien goede raad geen vat heeft, in het Maleisch: „Seperti ajer di daoen talas", dat hetzelfde beteekent. Nog heeft men in het Soendaasch een spreekwijze: „Njalijarkeun taleus ateul", d. i.: „Het uitplanten van taleus ateul", met de bedoeling van: „Het kwade dat men van iemand hoort aan hem overbrengen", daar van alle soorten de bolang of taleus ateul de meeste jeuking verwekt; bovendien: „Mojok bolang taleus ateul", d. i.: „De bolang verwijt aan taleus ateul, dat zij jeuk verwekt", of de pot verwijt den ketel, dat hij zwart is; en van iemand, die dikwijls verhuist, heet het in die taal: „Ngembang taleus", d. i.: „Als de bloem van taleus", welke gedurig van plaats verandert. Daar die bloem als antjal bekend is, zegt men daarvoor ook antjal-antjalaa. Van iemand, die de ware toedracht eener zaak niet kent, zegt de Javaan: „Ora weroch kentang kimpoele", d. i.: „Hij kan een aardappel niet van een kimpoel onderscheiden". Keladi is de oplossing van het Maleische raadsel: „Anak radja mandi ta basah", d. i.: „Een vorstenkind, dat baadt zonder nat te worden". In het Sangireesch zijn de bladen van de kole de oplossing van het raadsel: „Loelimbe majaug", d. i.: „Ze zwaaien met de armen, terwijl ze zitten"; en de geheele plant die van: „Sempoto kanengang, sempoto kinaseng, taloarane ilabo toemoewo", d. i.: „Een deel wordt als spijs gegeten, een deel wordt als vleesch gegeten, het midden weggeworpen groeit op"; de knollen nl. worden gegeten, ook de jonge bladen als groente, de stengel wordt gestekt en wordt een nieuwe plant. Om aan te duiden dat iemand, hoever hij ook gaat, steeds naar zijn woonplaats terugkeert, drukt men zich in het Bataksch volgenderwijs uit: „Doemaol-daol boeloeng soehat, laing madaboe toe bonana", d. i.: „Hoe een soekat-blad zich ook heen en weer beweegt, steeds valt het naar den voet van den stengel". Van iemand, die beslisteloos is en anderen steeds navolgt, zegt de Javaan: „Enggok-enggok loemboe", d. i.: „(hij doet) als de wendingen van loemboe". In het Minangkabaoesch drukt men de vele sterfgevallen bij epidemien uit door: „Bak batang kaladi di pantjoeeng oerang mati", d. i.: „De menschen stierven als afgesneden kaladi-stengels".

848. **Colubrina asiatica Brongn.*** Nat. fam. der **Rhamnaceae.** Moente in tasitj, Alf. Min. T. P. — Klimmende heester.

849. **Columbia celebica Bl.*** (? **C. serratifolia D. C.***). Nat. fam. der **Tiliaceae.** Kajeli, Alf. Min. — Boom.

850. **C. javanica Bl.*** Djaloepang, Soend.; Sampora, Soend. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het hout wordt soms voor den huisbouw gebezigd. Uit de schors wordt touw voor vischnetten bereid.

851. **C. Teysmanni Hook.** Bangilan rintek, Alf. Min. T. L.; Kakeni rintek, Alf. Min. T. L.; Kakini rintek (zie 1703), Alf. Min. T. L.; Lamoetagi, Boeg. — Boom. Gebr.: Het hout bij huis- en bruggenbouw.

852. **Combretum punctatum Bl.*** (zie 2330). Nat. fam. der **Combretaceae.** Areuj mangender (zie 1801), Soend.; Mangender, Soend.; Ojod djaha, Jav.— Klimmende heesters (deze en vlg.).

853. **C. squamosum Roxb.*** Amesu, Boeg.; Kaloewangkere, Makas. — Gebr.: De goudsmeden gebruiken het hout wel voor houtskool.

854. **C. sundaicum Miq.*** Akar gambir-gambir, Mal.; Akar gegambir, Mal.; Bajit djaho, Lamp.; Gambir-gambir (zie 742), Mal.; Gegambir, Mal.

855. **C. tetragonocarpum Kurz.*** Tingting §), Alf. Min. Ponos.

§) Ook Zizyphus celtidifolia D.C. (= Z. Oenoplia Mill.*).

856. **C. trifoliatum Vent.*** Akar songsong baroes, Mal.; Areuj ki tjaloeng, Soend. — Gebr.: De vruchten zijn als wormafdrijvend middel in gebruik.

857. **Commelina benghalensis L.*** Nat. fam. der **Commelinaceae.** Boelo-boelo, Boeg., Makas.; Boeloeeh-boeloeeh, Minangk.; Boeloh-boeloh, Mal.; Goboe, Tern.; Leko boelo-boelo, Makas.; Rebha kangkong, Madoer.; Oeloeh-oeloehan, Jav.; Roempoeëk boeloeeh-boeloeeh, Minangk.; Roempoet boeloh-boeloh, Mal. — Kruid (deze en vlg.). Gebr.: De bladen worden op bloedzweren gelegd.

857*a*. **C. communis L.*** Moksor tjeleng, Madoer. S.; Poksor tjeleng, Madoer. B.; Tjatjingan(?), O. Jav.

857*b*. **C. diffusa Bl.** Moksor binck, Madoer. S.; Poksor binck, Madoer. B.

858. **C. nudiflora L.*** Aoer-aoer, Mal.; Aoewe-aoewe, Minangk.; Awarang, Makas.; Awerang, Boeg.; Kekoepoe, Mal.; Roempoet aoer-aoer, Mal. — Gebr.: Is een goed paardenvoeder. De kinderen in Zuid-Celebes gebruiken de bloeiwijze soms bij 't soldaatje spelen.

859. **C. obliqua Buch.-Ham.*** Kor-tjekoran, Madoer. — Gebr.: Wordt als groente genuttigd. De fijngekneusde bladen dienen als buiksmeersel bij winderigheid en blaasaandoeningen.

860. **C. paludosa Bl.** (= **C. obliqua Buch.-Ham.***). Djoekoet patoek gagak, Soend.; Patoek gagak, Soend.; Roempoet tjatok ajam, Mal.

861. **C. undulata R. Br.*** Laganrong, Boeg.; Roempoet paitan, Mal. Men.

862. **Commersonia echinata Forst.*** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Ai sapar, Alf. Amb.; Andilaoe, Minangk.; Andilo, Bat.; Barotan, Alf. Min. T. L.; Doerijan toepai, Mal.; Handeong, Soend.; Kai poeti, Alf. Min. T. B.; Kajoe ing kolot, Alf. Min. T. L., T. P.; Kajoe kolot, Alf. Min. T. L.; Kajoe totara, Mal. Mol.; Ki handeong, Soend.; Ki oraj §), Soend.; Ki tjareuh §§), Soend.; Lampiri, Makas., Boeg.; Linow, Alf. Min. T. P.; Mangilo, Alf. Min. T. P.; Moehoetoe, Tern.; Ngoehoetoe, Alf. N. O. Halm.; Oewar-oewar, Jav.; Sapar, Alf. Amb.; Sowen, Alf. Min. Bent.; War, Jav.; Wawar §§§), Jav. — Boom. Gebr.: Het hout is niet bruikbaar en wordt hoogstens voor daklatten benut; in de Zuid-Preanger wordt uit de schors soms touw gemaakt. Elders is deze een middel tegen door hars veroorzaakte brandwonden. Op Sumatra's Westkust vervaardigt men van de bastvezels zakken en vlecht er ook matten van.

§) Ook Hibiscus grewiaefolius Hassk.* (zie 1792).

§§) Ook Marlea begonifolia Roxb.* (zie 2197).

§§§) Deze namen gelden ook voor Commersonia platyphylla Andr.*

863. **Connaropsis monophylla Planch.*** Nat. fam. der **Geraniaceae.** Belimbing kera, Mal.; Belimbing pipit, Mal. — Boom.

864. **Connarus Diepenhorstii Miq.*** Nat. fam. der **Connaraceae.** Akatandoeïk, Minangk. — Klimplant.

865. **C. diversifolius Hassk.** Areuj ki tjaäng, Soend.; Hahanjiran, Soend. — Klimmende heester.

866. **C. ferrugineus Jack.*** Akar merah, Mal. — Klimmende heester.

867. **C. polyphyllus Miq.*** Patoek senggoeloeng, Lamp. — Klimmende heester.

868. **C. Spanoghei Bl.*** Koenet wawakas im bolai, Alf. Min. T. L. — Klimmende heester.

869. **Conocephalus amoenus King.** Nat. fam. der **Urticaceae.** Akar tentawan, Mal.; Ara djangkang, Mal.; Tentawan, Mal. — Klimmende heester.

870. **C. Scortechinii King.*** Akar oengoe, Mal. — Klimmende heester.

871. **C. suavolens Bl.*** Akar tentawan, Mal.; Areuj kakedjoan, Soend.; Banjon, Jav.; Hoempa, Biman.; Kakedjoan, Soend.; Kaleleng djene, Makas.; Kaleleng lompo, Makas.; Kasebseb, Balin.; Lakoekoe, Boeg.; Landië, Minangk.; Lengi-lengi, Boeg.; Loenda, Jav.; Oenoepael, Alf. Min. Ponos.; Samaran, Alf. Min.; Samarang, Alf. Min.; Sasamaren, Alf. Min. T. L.; Serebseb, O. Jav.; Tentawan, Mal.; Wakai pangaroja, Daj. Z. O. Born.; Welareng maradja, Boeg.; Welareng oewaë, Boeg. Varieteiten in Makas.: Kaleleng mali-mali. In Alf. Min. T. P.: Samarang kete (harde); S. leme (taaie). In Boeg.: Welareng salo. — Klimmende heester. Gebr.: De stengels worden als touw gebezigd. Bij gebrek aan drinkwater wordt in de bosschen het sap wel gedronken, en voorts tegen oogziekten aangewend. Een kaleleng, die den vorm van het vizier (lijo-lijo) van een geweer heeft, omdat de tak of bloem niet wil doorbreken, noemt de Makasaar „kaleleng palijo" (en de Boegineesen „welareng alijo-lijong") en bezigt dan die uitdrukking als beeld eener trouwelooze liefde, die wel belooft maar geen woord houdt. En daar de ranken taai en sterk zijn, zegt hij van menschen, die elkaar onafgebroken helpen: „Samboeng kalelengi taoewa", d. i.: „De menschen zijn tezamen verbonden als kaleleng-ranken".

872. **C. subtrinervius Miq.*** Akar sandang padi, Mal. — Klimmende heester.

873. **Convolvulus parviflorus Vahl.*** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Areuj djotang lemboet, Soend. — Klimplant, eene soort „winde".

874. **Coptosapelta Griffithii Hook. f.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Akar maloeng, Mal. — Klimmende heester.

875. **Corchorus acutangulus Lam.*** Nat. fam. der **Tiliaceae.** Kenal in tambe, Alf. Min. T. P.; Lalate manoe, Boeg.; Roempoet baja rasa, Mal.; Roempoet tahi sapi, Mal. Men. — Kruid.

876. **C. capsularis L.*** Boene, Madoer. P.; Boeni, Madoer. P.; Gandja rami tjina, Mal.; Goeni, Madoer., Mal.; Goni, Jav., Madoer. B., Soend.; Rami tjina, Mal.; Silangkang Bat. — Kruid, de jute. Gebr.: Soms wel gekweekt. Van deze plant worden in Bengalen de goeni-zakken gemaakt.

877. **C. olitorius L.*** Djepen, Balin.; Gandja hoetan, Mal. — Kruid, elders als groente. Jew's mallow, e.

878. **Cordia Blancoi Vid.*** Nat. fam. der **Boraginaceae.** Anonang, Alf. Min. Tonsaw.; Boenga tjena, Boeg.; Kamondor, Alf. Min. T. P.; Kanoenang, Makas.; Manonang, Alf. Min. Bent., Tonsaw.; Nonang, Alf. Min. Bent., Tonsaw. — Boom. Gebr.: Het oude hout is gezocht voor prauwribben. In Zuid-Celebes wordt beweerd dat rijst, boven dit hout gekookt, een soort uitslag doet ontstaan, die aldaar in 't Makas. als poeroe kanoenang en in 't Boeg. als poeroe tjena bekend is.

879. **C. Myxa L.*** Hate toteo, Tern.; Kanang, Makas.; Kanonang, Alf. Min.; Kendal, Balin., Jav., Soend.; Kendhal, Madoer.; Sekendal, Mal.; Teo-teo, Mal. Men.; Toematangtang, Alf. Min. T. S.; Toteo, Tern.; Toteolo, Alf. N. O. Halm. — Boom. Gebr.: De bladen worden wel op schurftwonden gelegd en behooren tot de ingredienten, die aan klophanen worden ingegeven. Op Bali dienen ze als groene bemesting. De bast der jonge takken levert touw en van de vrucht bereidt men een soort lijm, die ook als geneesmiddel in gebruik is.

880. **C. strigillosa Miq.** Amoet kamondor, Alf. Min. T. P.; Kendal areuj, Soend.; Koenet kete, Alf. Min. T. L. — Epiphytische heester.

881. **C. suaveolens Bl.*** Kendal piit, Soend. — Boom. Gebr.: Dient enkel tot brandhout.

882. **C. subcordata Lam.*** Klimasada, O. Jav.; Moermasada, Jav.; Poernamasada, O. Jav.; Pramasada, O. Jav.; Salamoeli, Mal. Amb.; Salimoeli, Alf. Halm., Tern. — Boom. Gebr.: Het hout is een fijn meubelhout, dient ook voor wapengevesten.

883. **C. subdentata Miq.*** Noenang, Daj. Z. O. Born., Minangk. — Boom. Gebr.: De vruchten bevatten een kleverig sap, dat wel als lijm gebezigd wordt. Op Borneo wordt beweerd, dat de kwade geesten bevreesd zijn voor den rook van het hout, waarom dit des nachts wel in de nabijheid der huizen wordt gebrand.

884. **Cordyline sp.** §) Nat. fam. der **Liliaceae.** Ai hoeroe, Alf. Cer.; Anderoewang, Lamp.; Andjiloewang, Minangk.; Andong (zie 1697), Balin., Mal. Batav., Jav.; Bak djoewang, Atjeh; Daoen ngasi, Mal. Tim.; Daoen sabang, Mal. W. Born.; Daoen sawang, Mal. W. Born.; Daoen soegi, Mal. Batav.; Djedjoewang, Mal.; Djoewang-djoewang, Mal.; Endong, Jav.; Handjoewang, Soend.; Handwang, Balin.; Hatoeoggal, Bat.; Laklak, Atjeh; Lendjoewang, Mal.; Lindjoewang, Bat., Minangk.; Ngase, Tern.; Ngasi, Alf. N. O. Halm.; Palili, Makas.; Panjaoereng, Boeg.; Pendjeloewang, Midd. Sum.; Popopok, Alf. Min. T. L.; Randjoewang, Mal. W. Born.; Rendjoewang, Daj.; Sabang, Daj.; Sawang, Daj.; Sendjoewang, Mal.; Silindjoewang. Bat.; Siri, Boeg., Makas.; Tabaoeng, Alf. Min. Bant.; Tabongo, Goront.; Tawaän, Alf. Min.; Tawaoeng, Sangi. Varieteiten in Jav.: Andong sili of endong sili A. woengoe of e. woengoe. In Alf. Min. Bant.: Tabaoeng mabida; T. mahendeng. In Alf. Min. T. B.: T. koelo; T. rangdang. In Balin.: H. of andong bang, de roode; H. of A. beneh, met lichte bladen; H. of A. tjemeng, de zwarte; A. of handwang loengsir of loengsir. In Alf. Min. T. L.: T. poeti; T. mea. In Alf. Min. T. S.: T. poeti; T. roendang. In Alf. Min. T. P.: T. koelo; T. raindang. In Alf. Min. Bent.: T. mahamoe; T. mawoero. In Tern.: Ngase kolöni. In Alf. Min. T. L. nog: T. keles mea; T. k.

poeti. In Soend.: Handjoewang beureum; H. bokor; H. hedjo; H. kasintoe; H. merah; H. tjomas of Tjomas. In Mal.: Lendjoewang hidjaoe of Dj. hidjaoe of S. hidjaoe; L. merah of Dj. merah of S. merah; In Alf. Min. T. L.: Popopok mea; P. poeti. In Mal. Batav.: Andong idjoe: A. merah. In Lamp.: Anderoewang besi; A. oedjaoe; A. poejoeh; A. soeloeh. In Mal. W. Born.: Daoen sabang darah. — Halfheesters. Gebr.: Worden wel op graven geplant en op Sumatra en in de Minahasa als levende omheining tot grensteeken. De bladen dienen als geneesmiddel en worden ter afwering van onheilen op vaste tijden met andere bladen in het badwater van zieke kinderen gedaan of op andere wijze als voorbehoedmiddel gebezigd. Vooral bij de minder beschaafde volksstammen van den Archipel spelen die bladen een groote rol. Alom ziet men ze bij deze als versiering aangebracht, naar het heet als een soort schild tot afwering van booze geesten; het zwaaien met een bundel bladen door heen, die als leiders optreden, schijnt met gelijke bedoeling te geschieden. Ook z.g. heilige plaatsen omringt men met deze bladen, als een teeken, dat die niet mogen betreden worden. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Pasik basisiek andjiloewang tatagak", d. i.: „De dijk is afgestoken, de Cordyline is geplant", waarmede men wil te kennen geven, dat men niet anders dan met elkaar in vijandschap kan leven, of dat de weg voor goed is afgesloten.

§) Omtrent de soortnamen heerscht nog veel onzekerheid; Koorders geeft voor het Alf. Min. bepaald op: Cordyline terminalis Kunth.*, en Ridley voor de Mal. namen: de var. ferrea van dezen.

885. **Coriandrum sativum L.*** Nat. fam. der **Umbelliferae.** Hatoembar, Bat.; Katoembah, Balin., Biman.; Katoembar, Daj. Z. O. Born., Jav.; Katoembara, Boeg., Makas.; Katoentjar, Soend.; Katombhar, Madoer.; Ketoembar, Mal.; Ketoembor, Mal. Bengk.; Keutoemba, Atjeh; Pendjelang, Balin., O. Jav.; Penjilang, Kor.; Toentjar, Soend.; Tombhar, Madoer. — Kruid, de koriander. Gebr.: Wordt gekweekt; de vruchtjes als drogerij bekend. Wegens de overeenkomst met koriander-zaad worden middelmatig groote kinderpokken in het Maleisch „ketoembohan ketoembar" genoemd, en op Madoera omschrijft men rond en klein schrift als „ngatombhar", d. i.: „als koriander".

886. **Corymborchis veratrifolia Thouars.** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Lelemba paja, Mal.

887. **Corypha Gebanga Bl.*** Nat. fam. der **Palmae.** Aka, Boeg.; Boeroeng, Soemba; Boro, Sawoe; Gabang, Daj. Z. O. Born.; Gawang, Mal. Tim.; Gebang, Balin., Jav., Soend.; Iboes, Atjeh, Bat., Sas.; Ihoesoe, Saleijer; Iwes, Soemba; Iwoes, Sas.; Katawoe, Solor; Koewala, Makas.; Ladjoe, Biman.; Lanoe, Alf. Tom.; Lelangi, Alf. Tom.; Lontar hoetan, Mal.; Poetjoek, Mal. Batav., Jav.; Potjok, Madoer.; Rombe, Alf. Tom.; Silar, Alf. Min. T. B., T. P.; Sirada, Alf. Min. Bant.; Sirar, Alf. Min. T. L., T. S.; Tiladoe, Goront.; Toela, Rotin.; Toöe, Boeg. — Boom, de gebangpalm. Gebr.: Van de waaiervormige bladen, die op de akkers als regenscherm dienst doen, maakt men, na ze afgekrabt, in reepen gescheurd en gedroogd te hebben, zakken, zeilen, netten, hoeden, manden, doozen, sigarenkokers (deze o. a. in de Minahasa), en in Timor emmers (haik) voor het vervoer van palmwijn; van de gekookte bladstelen een vrij sterk touw, naar de bastvezels in het Javaansch en Soendaasch agel geheeten. Gebanggom wordt aangewend tegen hoest en longaandoening en heeft wegens de zeldzaamheid groote waarde. Op Timor tapt men soms palmwijn uit gebang, door een gat in den stam te boren en daarin een bamboezen koker te bevestigen, waarlangs het sap uitdruppelt; hetzelfde geschiedt in Oost-Sumatra, waar er soms suiker uit bereid wordt. Ook worden ze wel gekapt om het merg, welke als mindere soort sagoe voor varkensvoeder in gebruik is, maar op Madoera en in Noord-Celebes bij schaarsche van rijst tot eigen voeding dient. In Zuid-Celebes is men gewoon den leeftijd van paarden aan te duiden door vergelijking der tanden met de doornen van dezen boom. De boom sterft als hij vrucht heeft gedragen; waarom b.v. in het Madoereesch als „mate motjok" gesproken wordt van iemand, die bij zijn dood geen nakomelingen achterlaat.

§) Op Java schijnt aan dezen palm ook de naam van bogor te worden gegeven, en men wil zelfs den onder inlanders gebruikelijken naam voor Buitenzorg hiervan zien afgeleid.

888. **Coscinium Blumeanum Miers.*** Nat. fam. der **Menispermaceae.** Akar koenjit, Mal.; Akar koenjit-koenjit babi, Mal.; Akar mengkoenjit, Mal.; Koenjit-koenjit babi §), Mal. — Klimmende heester.

§) Ook Coscinium fenestratum Colebr.*

889. **Cosmos caudatus H. B. K.*** Nat. fam. der **Compositae.** Oelam radja, Mal. — Kruid. Gebr.: De bladen worden wel als groente gegeten.

890. **Costus speciosus Smith.*** Nat. fam. der **Scitamineae.** Boento, Madoer.; Daoen tabar-tabar, Mal. W. Born.; Galoba oetan, Mal. Men.; Goloba oetan, Mal. Men.; Katimba (zie 160), Alf. Tom.; Katimbang (zie 160), Makas.; Lingkoewas in taloen, Alf. Min. T. L.; Lintjoewas in taloen, Alf. Min. T. P.; Oega-oega, Alf. Halm., Tern.; Patjing, Jav., Soend.; Patjing tawa, Jav.; Patjing tawar, Soend.; Pola i batang, Alf. Min. Tonsaw.; Setawar §), Mal.; Sitawa, Minangk.; Sitawar, Sum. W. K.; tabar-tabar, Bat.; Tapoeng tawara, Saleijer; Tampoeng tawara, Makas.; Tepoe tawa, Boeg.; Tepoetepoeng, Boeg.; Tepoeng tawar, Soend.; Tawatawa, Minangk.; Tawar-tawar §) Mal.; Toeboetoeboe, Mal. Amb. — Kruid. Gebr.: De wortel is een beroemd geneesmiddel. Kleine giften van het sap werken purgeerend. De geheele plant wordt met andere vaak bij bezweringen gebruikt. Zoo bereidt men er in de Maleische landen een soort meel uit, bekend onder den naam van tepoeng tawar, waarmede ter afwering van onheilen personen en vaartuigen bestrooid worden; en besprenkelt aldaar bruid en bruidegom, jongens die besneden zullen worden, benevens zieken, met water, waarin vooraf de bladen van Costus, Cordyline, Coleus, Lygodium, Rauwolfia en de jonge loten van Eleusine gelegd zijn. „Tigas patjing", d. i.: „Als patjing (zoo gemakkelijk en in eens) afgehouwen", zegt de Javaan figuurlijk voor verslagenen of gesneuvelden. Patjing is de oplossing van het Soendasche raadsel: „Tangkal tiwoe, daoen bako, kembang salaka, boewah tambaga", d. i.: „Een stam als suikerriet; bladen als tabak, zilveren bloemen, koperen vruchten".

§) Volgens Ridley worden de Mal. namen ook gegeven aan Forrestia sp. (zie 1561 en 1562).

891. **Couthovia celebica Koord.*** Nat. fam. der **Loganiaceae.** Achera (zie 2418), Alf. Min. Tonsaw.; Achera lika, Alf. Min. Tonsaw.; Akera, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout zou voor planken kunnen dienen, maar is toch niet duurzaam.

892. **Crataeva membranifolia Miq.*** Nat. fam. der **Capparidaceae.** Kalelaboe, Alf. Min. Tonsaw.; Makendem rintek, Alf. Min. T. L. — Boom.

893. **C. Nurvala Buch.-Ham. (= C. religiosa Forst.*).** Baroendaj, Soend. — Vrij lage boom. Gebr.: Wegens de groote geelwitte bloemen tot versiering gezocht; het hout soms voor scheeden van wapens gebezigd.

894. **Cratoxylon arborescens Bl. (= C. Blancoi Bl.*).** Nat fam. der **Hypericaceae.** Garoenggang, Bat., Daj. Z. O. Born.; Geronggang, Mal.; Penaga hitam, Mal. — Boom. Gebr.: De getah-houdende bast wordt tegen schurft aangewend; het hout is als timmerhout in gebruik.

895. **C. celebicum Bl.*** Balangahan, Alf. Min. Tonsaw.; Boering, Alf. Min. T. L.; Kai woering, Alf. Min. T. B.; Kajoe arang, Mal. Men.; Kajoe woering, Alf. Min.; Patonan, Alf. Min. T. P.; Penasalan, Alf. Min. Tonsaw.; Rerentekan, Alf. Min. T. P.; Temoer, Alf. Min. T. L.; Tinono, Alf. Min. T. B.; Tono, Alf. Min. T. L.; Woering, Alf. Min.; Woheng, Alf. Min Bent. — Boom. Gebr.: Het hout heeft op Noord-Celebes den naam van tegen paalworm bestand te zijn, maar wordt daar overigens alleen, vooral door smeden, als houtskool gebezigd, waaraan vele dezer namen ontleend zijn.

896. **C. formosum Benth. & Hook. f.*** Haremeng boetoen, Soend.; Ki haremeng boetoen, Soend.; Ki remeng boetoen, Soend.; Mampat hoetan, Mal.; Maroeng, Madoer.; Marong, Jav.; Mempat hoetan, Mal.; Mempitis, Mal.; Merpitis, Mal.; Remeng boetoen, Soend. — Boom. Gebr. Het hout soms bij huisbouw.

897. **C. Hornschuchii Bl.*** Ampet (zie 374), Jav.; Haremeng, Soend.; Ki haremeng, Soend.; Ki remeng, Soend.; Klampet, Jav.; Lampet, Jav.; Remeng, Soend. — Boom.

898. **C. polyanthum Korth.*** Mampat, Mal.; Mampat hitam, Mal.; Mempat, Mal.; Mempat hitam, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt gebezigd tot het bouwen van huisjes in de droge rijstvelden.

899. **C. racemosum Bl.*** Haremeng gede, Soend.; Ki haremeng gede, Soend.; Ki remeng gede, Soend.; Remeng gede, Soend. — Boom. Gebr.: De jonge bladen dienen tot geneesmiddel.

900. **Creochiton bibracteata Bl.*** Nat. fam. der **Melastomaceae.** Areuj harendong, Soend.; Areuj tjaloengtjoeng, Soend.; Harendong areuj, Soend.; Tjaloengtjoeng, Soend. — Klimmende heester.

901. **Crepis japonica Benth.*** Nat. fam. der **Compositae.** Loenteng oe membe poeti (zie 1268 en 1732), Alf. Min. T. L. — Kruid, eene soort „streepzaad".

902. **C. sp.** Roekoet e lamperan, Alf. Min. T. P. — Kruid. Gebr.: De bladen als pap tegen hoofdpijn.

903. **Crescentia Cujete L.*** Nat. fam. der **Bignoniaceae.** Bila balanda, Boeg., Makas.; Bila balandha, Madoer.; Bernoek, Soend. — Boom, de kalebasboom. Calebassier, fr. Gebr.: Wel gekweekt; soms als omheining. De uitgeholde vruchten zijn als waterscheppers in gebruik.

904. **Cretensia cumifolia.** (?) Nat. fam. der **Bignoniaceae.** Brenoek, Soend. (zie 903). — Boomheester. (Vermoedelijk slechts een foutieve lat. naam).

905. **Crinum asiaticum L.*** Nat. fam. der **Amaryllidaceae.** Bahong, Bat.; Bakoeëng, Minangk.; Bakoeng, Boeg., Jav., Makas., Mal., Soend.; Bawang brodjol, Jav.; Bhakoeng, Madoer. Boenga tembaga soewasa, Mal.; Daoen soempitan, Mal. Mol.; Fete-fete, Tern.; Jolep, N. Guin. 4 R.; Leli, Mal. Mol.; Pete, Alf. N. O. Halm.; Tolok, Mal. Mol. — Varieteiten in Mal.: Bakoeng emas of bawang hoetan of b. tembaga; Bakoeng perak. — Kruid. Gebr.: Wegens de groote witte bloemen als sierplant gekweekt. De bladen worden soms op brandwonden gelegd. Mooi golvend haar noemt de Javaan: „Rema ngembang bakoeng", d. i.: „Haar als de bloem van bakoeng" (in het Maleisch: „Mengembang bakoeng").

906. **C. moluccanum Roxb. (= C. latifolium L.*).** Baoewang, Alf. Min. T. P.; Bawang oetan, Mal. Mol.; Lasoena ale, Boeg.; Lasoena romang, Makas.; Madansoena, Alf. Min. T. S.; Sibola oetan, Mal. Tim.; Waoewang, Alf. Min. T. P. — Kruid.

907. **Crossandra undulaefolia Salisb.*** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Djarong boentoet oetjing, Soend.; Tereba djepoen, Mal. Batav. — Halfheester. Gebr.: Wel in tuinen gekweekt.

908. **Crotalaria alata Buch-Ham.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Katjang hantoe darat, Mal. — Kruid.

909. **C. laburnifolia L.*** Orok-orok, Jav. — Heesterachtig kruid.

910. **C. retusa L.*** Garingging §), Bat.; Gegering, Mal.; Gering-gering §), Mal.; Gigiring, Mal.; Girieng-giriëng §), Minangk.; Giring landak §), Jav.; Giring-giring §), Mal.; Gorongkorong pangampi, Boeg.; Grek-grek, Atjeh; Greng-grengan, Balin.; Gring-gring, Balin.; Kakatjangan (zie 3109), Soend.; Kerekan, Balin.; Rerenge (zie 679), Alf. Min. T. P.; Rerengeen, Alf. Min. T. L.; Telpok, Madoer.; Tetengeen, Alf. Min. Tonsaw. Varieteit in Madoer.: Telpok ghoengseng. — Kruid. Gebr.: De meeste namen zijn hieraan ontleend, dat de zaden in den peul rammelen, zoodat o. a. in Zuid-Celebes de buffelhoeders die als rammelaar gebruiken. In de Bataklanden dienen de bladen tot vlechtwerk en ook wel tot bedekking van huizen. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Baganto girieng-girieng", d. i.: „Groote en kleine belletjes hebben", figuurlijk gebezigd voor iemand van aanzien.

§) Meerdere Crotalaria-soorten zijn onder deze namen bekend, wel het meest: C. biflora L.*, C. calycina Schrank.*, C. striata D. C.* en C. Trifoliastrum Willd.*

911. **C. verrucosa L.*** Gegering djantan, Mal.; Gering-gering djantan, Mal.; Gigiring djantan, Mal.; Giriog-giring djantan, Mal.; Kakatjangan polong, Soend. — Kruid.

912. **Croton argyratus Bl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Hamba radja, Mal.; Kalikih rimbo, Minangk.; Leprak §), Madoer.; Prakosa, Jav.; Selo in taloen, Alf. Min. T. L.; Tapen kebo, Jav.; Tjenderai gadjah, Mal.; Tjirit boedak, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout dient enkel tot brandhout.

§) Chydenanthus excelsus Miers. (= Barringtonia excelsa Bl.*) (zie 755).

913.? **C. argyratus Bl.*** var. **gracilis Muell. Arg.** Djarak brama, Jav. — Boom.

914. **C. caudatus Geisel.*** Akar toekoe takal, Mal.; Ara loemoet, Mal.; Areuj toekoe takal, Soend. — Klimplant.

915. **C. Griffithii Hook. f.*** Toempoeng, Mal. — Boombeester. Gebr.: Het sterke hout is geschikt voor huisbouw.

916. **C. laevifolius Bl.*** Djharak, Madoer.; Ki malakijan goenoeng, Soend. — Boom.

917. **C. sublyratus Kurz.*** Balik angin boekit, Mal. — Heester.

918. **C. Tiglium L.*** Adal-adal, Balin., Jav.; Djemakijan, Mal.; Djemekijan, Mal.; Doengkow, Alf. Min. T. S.; Kamaore, Boeg. Makas.; Ki malakijan, Soend.; Lanta, Alf. Min. T. P.; Loengkow, Alf. Min. T. L., T. P.; Pasagi, Alf. N. Laoet; Simalakijan, Minangk.; Tjampalagijang, Makas.; Tjemekijan Mal.; Tjemengkijan, Mal.: Tjempalagijang, Boeg.; Tjeraken, Jav.; Tjerakin, Mal.; Tjoemalakijan, Minangk. — Kleine boom, de purgeernoot. Purgirkroton, d. Gebr.: De zaden zijn drastisch; als vischbedwelmend middel veel in gebruik. Mea beweert, dat het water van jonge kokosnoten den stoelgang door crotonzaad dadelijk stopt, als de gebruikte hoeveelheid niet te groot is. Ook de wortel dient als geneesmiddel, en soms bij het maken van doepa. Het zaad geeft de sterk giftige crotonolie der apotheek.

919. **Crudia bantamensis B. et H.** Nat. fam. der **Leguminosae.** Degel, Soend.; Ki degel, Soend. — Lage boom.

920. **Crypteronia paniculata Bl.*** Nat. fam. der **Lythraceae.** Boewah babi §), Mal.; Kajoe ramo, Mal. Pal.; Ki banen, Soend. — Hooge boom. Gebr.: Wordt wel bij huisbouw gebezigd.

§) Ook Crypteronia pubescens Endl.*

921. **Cryptocarya caesia Bl.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Hoeroe koneng, Soend.; Madang laso, Minangk.; Medang lasa, Mal.; Rangaoe, Mal.; Woeroekoenjit, Jav. — Boom. Gebr.: Het lichtgele hout wordt gezegd geschikt te zijn voor kleine prauwen, omdat het niet door den paalworm wordt aangetast.

922. **C. crassinervia Miq.*** Medang sanggih, Lamp.; Medang talang, Mal. Pal. — Boom.

923. **C. densiflora Bl.*** Hoeroe loehoer (zie 2667), Soend.; Hoeroe paoel, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huisbouw en ook voor meubels.

924. **C. ferrea Bl.*** Hoeroe beusi, Soend.; Hoeroe mentjek (mentek), Soend.; Mampat djantan, Mal.; Mempat djantan, Mal. — Boom. Gebr.: Hout voor balken.

925. **C. Griffithiana Wight.*** Medang boewaja, Mal. — Gebr.: Hout voor huisbouw.

926. **C. impressa Miq.*** Kajo koenir, Jav.; Kajoe koenjit, Balin., Mal.; Madang api-api (zie 1052), Minangk.; Medang koening (zie 1774), Mal.; Medang koenjit (zie 1774), Mal.; Tahen koenir, Balin. Kr. — Boom. Gebr.: Het hout wordt veel gebezigd om geel te verven.

927. **C. reticulata Bl.*** Hoeroe hiris, Soend. — Boom.

928. **C. Teysmanniana Miq.*** Madang tjirik andjieng, Minangk.; Medang tahi andjing (zie 739), Mal. Pal. — Boom.

929. **C. tomentosa Bl.*** Hoeroe madang, Soend. — Boom.

930. **Cryptocoryne cordata Griff.*** Nat. fam. der **Araceae.** Daoea hati-hati paja, Mal.; Hati-hati paja, Mal. — Kruid, eenesoort aronskelk.

931. **Ctenolophon parvifolius Oliv.*** Nat. fam. der **Olacaceae.** Bangkal, Midd. Sum.; Bengkal, Mal.; Bengkal paja §), Mal.; Kelat beroewang, Mal.; Kelat hitam, Mal.; Mata kelat, Mal. — Boom.

§) De bijvoeging van paja ter onderscheiding van Mastixia rostrata Bl.* (zie 2206).

932. **Cubilia Rumphii Bl.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Araran, Alf. Min. Tonsaw.; Boewa asa, Makas.; Boewa latji, Boeg.; Boewa poewasa, Makas.; Boewa sanrangang, Makas.; Boeg.; Kamesi, Alf. Min. T. L., Tonsaw., T. P.; Kamilo, Alf. Min. Bent.; Kinidow, Alf. Min. T. S.; Kinilow, Alf. Min. T. B., T. L.; Latji, Boeg.; Poewasa, Makas.; Saninten sabrang, Soend. Varieteiten in Alf. Min. T. P.: Kamesi koelo of K. riatek; K. raindang. — Boom. Gebr.: Het hout is bij den huisbouw in gebruik. De zaden worden gekookt gegeten en zouden in smaak met kastanjes overeenkomen.

933. **Cucumis Melo L.*** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Bhalongkak, Kang.; Samangka balandha, Madoer.; Semangka belanda, Vulg. Mal.; Semongka londa, Jav.; Somangka balandha, Madoer. — Klimplant, de meloen. Gebr.: De fijnste meloenen worden in Oost-Java en Madoera gekweekt.

934. **C. sativus L.*** Antemon, Madoer. S.; Antimoe, Boeg.; Antimoen, Balin. Kr., Minangk., Sas.; Antjimoen, Bat. Dair.; Atsimoen, Bat.; Balaän, Bol. Mong.; Balongka (zie 784), Alf. Tom.; Belaän, Alf. Min. T. L.; Biloengka, Mal. Bandj.; Bodjo mangkasa, Boeg.; Bojo, Makas., Bolongka, Goront.; Bonteng, Soend.; Borahang tandanaw, Alf. Min. Bant.; Daka, Lio; Dimoe, Biman., Sawoe, Solor; Dimoe poro, Sawoe; Entimoen, Mal. W. Born.; Hantimoen, Daj., Lamp., Loeboe; Hentimoen, Mal.; Kadingir, Soemba; Kariri, Soemba; Katimboe walanda, Alf. Min. Bent.; Katimoen, Balin., Soend.; Ketimoen, Balin., Jav., Mal., Vulg. Mal.; Kimoeni, Enggano; Komor-komor, Banda; Laïsoe, Nias; Lempang, Daj. Z. O. Born.; Lepang, Koeboe, Lamp., Mal. Bengk., W. Born.; Limoed, Alf. Min. Tonsaw.; Mentimoen, Mal.; Oka timoe, Tim.; Okanak menoe, Tim.; Oto, Sika; Papinjo, Mal. Amb.; Simoen, Bat.; Soewai, Alf. Tom.; Tantimon, Daj. Z. O. Born.; Temon, Madoer. B., P.; Timoe, Alf. Halm., Tom., Tern.; Timoen, Jav., Mal., Sas., Soend.; Titimoe (zie 665), Rotin.; Titimoek, Rotin.; Tjemoen, Bat. Dair.; Walaän, Alf. Min. T. L., T. P.; Walahan, Alf. Min. T. B.; Welaän, Alf. Min. T. S. Varieteiten in Mal.: Mentimoen atjeh of timoen atjeh; M. kerai of t. kerai; M. pipit of t. pipit. In Soend.: Bonteng pandjang; B. soeri; B. tjatang. In Alf. Min. T. S.: Welaän karengan; W. tambelan. In Jav.: Kerai of krai, nog onderverdeeld in: Krai loelang, K. loemoeh, K. oeleh; K. of t. bonteng, groote; K. of t. serit of soemerit, augurk; K. of t. watang, met klimmenden stengel; K. of t. woekoe, kleine met veel pitten; K. of t. woelan; K. of t. woeroe, lange gele vrucht. In Balin.: Katimoen dapdap; K. oeka, veel pitten; K. gantoeng, klimmende. In Mal. Bandj.: Biloengka batoe; B. djawa; B. waloeh. In Makas.: Bojo

biloka of biloka; B. karapoe of b. lompo. In Boeg.: Beloka of bodjo beloka. In Daj. Z. O. Born.: Tantimon karai. In Madoer. S., B., P.: A. of t. naghara; A. of t. todjoek; A. of t. moseng; A. of t. malokok; A. of t. ghaloedhroe; A. of t. ghaltek; A. of t. ghadhing; A. of t. ghadjhi; A. of t. batang. In Madoer.: Bhaloengka; Karae; A. tjareme; A. aeng; A. tjatjeng; T. aeng; T. tjatjeng; T. tjareme. In Madoer. S.: Antemon boeko. In Madoer. B., P.: Temon boeko. — Klimplant, de komkommer. Cucumber, e., Concombre, fr., Gurke, d. Gebr.: De vruchten worden gegeten. In het Bataksch heeft men een spreekwijze: „Pege sakaripang, aosimoen sadaholboeng", d. i.: „Eén wortel gember is een dal komkommers", dat zooveel beteekent (?) als ons „eendracht maakt macht"; en in het Daïri-dialect: „Bagen tjemoen moenga-moenga ji empoetna", d. i.: „Als de komkommer van achteren bloemdragende", of zooveel als: eerst vertellen wat men weet en dan het overige verzinnen. Van een werk, dat met geringe moeite gedaan wordt, zegt de Javaan: „Timoen djinara", d. i.: Als het boren van een komkommer"; terwijl het Soendasche: „Neneh bonteng", d. i.: „Van iemand houden als van een komkommer", ergens op slaat, dat men eerst kweekt en later verorbert of in de beteekenis van iemand eerst goed behandelen en later zonder reden kwellen. Van iemand, die zich toevallig ergens vertoont en geroepen wordt om een handje te helpen, heet het in het Madoereesch: „Antemon (temon) nantang lalap", d. i.: „De komkommer noodigt de rauwe toespijs"; en in diezelfde taal is: „Antemon moso dhoerin", d. i.: „De a. legt het af tegen doerian", een uitdrukking voor: „Tegen iemand niet opgewassen zijn". Het spoedig groot worden van kinderen drukt de Batak uit door: „Godang-godang antjimoen", d. i.: „Opgroeien als de komkommer"; en op Bali doelt: „Sajang-sajang katimoen" op het liefhebben van een vrouw alleen om die te gebruiken, gelijk men slechts van komkommers houdt, om die te eten. In het Dajaksch van Zuid-Oost-Borneo zegt de zoon van een tweede vrouw (gewoonlijk slavin) bij het verdeelen der erfenis tot zijn stiefbroeder: „Akoe botong tantimon boewa lawie", d.i.: „Ik ben maar een latere vrucht van de komkommer", en dus overeenkomende met: „Ik reken op uw welwillendheid". In het Maleisch van West-Borneo heeten golven met witte koppen: „Ombak memboenga lepang", d. i.: „Golven, die zich als lepang-bloemen voordoen". Veelvuldig zijn vergelijkingen met de vrucht van Durio zibethinus (zie 1180). Zoo in het Soendaasch: „Bonteng ngalawan kadoe", d. i.: „Een komkommer wil zich tegen een doerijan verzetten", in den zin van met het hoofd tegen den muur loopen, dat in het Maleisch van Bengkoelen wordt uitgedrukt door: „Embak lepang djoe derijan"; in het Javaansch: „Timoen moengsoeh doeren", d. i.: „De timoen heeft een doeren tot vijand", als een geringe man een aanzienlijke tot vijand heeft; in het Minangkabaoesch: „Bak antimoen balago djo doerijan", d. i.: „Als een komkommer in gevecht met doerijan", of: „Met groote heeren is het slecht kersen eten"; en in het Bataksch: „Djamoeda antjimoen toeminggang doeri, laing antjimoen do na maboegang", d.i.: „Al valt de komkommer ook op een doorn (doerian?), toch wordt *zij* gewond". Antimoen is de oplossing van het Minangkabaoesche raadsel: „Nan masak nan masam, nan moedo nan manih", d. i.: „Rijp is het zuur, jong is het zoet"; en timoen van het Javaansche: „Oewite kaja tjatjing oewohe kaja gandik", d. i.: „De plant is als een worm, de vrucht als een rolsteen".

935. **Cucurbita maxima Duch.*** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Laboe merah, Mal. — Kruipende plant.

936. **C. Pepo L.*** Besi, Sika, Solor.; Boh laboe, Atjeh; Bojo pampoeoa, Makas.; Boko manaha, Tim.; Djonggoe, Lio; Ebok-eboke, Enggano; Karoboe, Soemba; Koloe-koloe, Saleijer; Laboe (zie 1973), Mal.; Laboe kastela, Mal. Mol.; Laboe kendhi, Madoer.; Laboe paranggi, Minangk.; Laboe poetih, Mal.: Laboe pringgi, Mal.; Laho, Makas.; Laoe, Makas.; Laoe paranggi, Makas.; Lawo, Boeg.; Lawo lempareng, Boeg.; Lawo pai, Boeg.; Ledjet, Soend.; Loepoe makoko, Alf.N.O.Halm.; Nggelas (zie 1973), Rotin.; Paranggi, Minangk.; Penggenleu, Gajo; Perenggi, Mal. Bengk.; Pompoen, Mal.Tim.; Pranggi, Balin. Semb.; Selo, O. Jav.; Tintjo, Alf. Min. T. P.; Waloeh (zie 1973), Balin., Jav.; Waloeh bokor, Jav.; Waloeh kendi, Jav.; Waloeh kenti, Jav.; Waloeh pait, Balin.; Waloeh pranggi, Balin.; Waloeh selo, O.Jav. — Kruipende plant, de pompoen. Gourd, pumpkin, e., courge, giraumon, fr., Schmuckkürbis, d. Gebr.: De uitgeholde vruchten worden wel als flesch gebezigd.

937. **Cudrania javanensis Trécul.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Adjoe oenji, Boeg.; Ai idjoe, Soemba; Binaba, Bat.; Kaderang, Minangk.; Kajoe koening, Vulg. Mal.; Kajoe koenji, Makas.; Kederang, Mal.; Koedarang, Minangk.; Koederang, Atjeh; Soend.; Pakoedara, Boeg.; Raba tigo, Alf. N. O. Halm.; Tegeran, Jav.; Tegerang, Jav.; Tjira, Biman. — Boom. Gebr.: Hout en schors dienen om geel te verveo, maar worden ook gebezigd bij het groen en rood verven; in het laatste geval om een bruinroode kleur helderder te maken.

938. **Cuminum Cyminum L.*** Nat. fam. der **Umbelliferae.** Djeura engkoet, Atjeh; Djeura poeteh, Atjeh; Djhinten pote, Madoer.; Djintan poetih, Mal.; Djintang kebo, Makas.; Djintang poete, Boeg.; Djinten bodas, Soend.; Djinten poetih, Jav.; Gintang poetih, Mal., Amb. — Kruid, de komijn. Echter Römer Kümmel, d. Gebr.: Hier en daar om de vruchtjes gekweekt.

939. **Curanga amara Juss.*** Nat. fam. der **Scrophulariaceae.** Ampadoe tanah, Minangk.; Empedoe tanoh, Atjeh; Keroet, Alf. Min. T. L.; Keroet mea, Alf. Min. T. L.; Mempedoe tanah §) Mal.; Papaïta, Alf. N. O. Halm., Tern.; Parang, Alf. Min. T. P.; Parang raindang §§), Alf. Min. T. P.; Parang rintek, Alf. Min. T. P. — Kruid. Gebr.: In den Oostelijken Archipel worden de bladen aangewend tegen de zwarte schubziekte (kaskado); elders dienen ze met andere middelen uitwendig tegen zwelling.

§) Ook Harmandia Kunstleri King.*

§§) Ook Torenia sp. (zie 482).

940. **Curculigo recurvata Dryand.*** Nat. fam. der **Amaryllidaceae.** Ahan laoeï, Alf. Z. Cer.; Ai raoe sapoö, Alf. Har.; Daoen boengkoes, Mal. Mol.; Daoen kora-kora, Mal. Amb.; Daoen tjongkok, Soend.; Godong tlotoh, O. Jav.; Kahan laoeï, Alf. Z. Cer.; Karimenga in empoeng, Alf. Min. T. L.; Karimenga ing kajoe §), Alf. Min. T. L.; Katari, Minangk.; Katoktokan, Balin.; Lemba §§), Mal.; Lemba merah, Mal.; Njangkoeh, Jav.; Popo ing kawok, Alf. Min. T. B.; Popo ne kawok, Alf. Min. T. S.; Popo in tjawok, Alf. Min. T. P., (zie 2374); Tjongkok. Soend. — Kruid. Gebr.: Wegens de gele bloemen als sierplant in potten gekweekt. De bladen dienen soms om het een of ander in te wikkelen. Verschillende soorten van dit geslacht dienen voor vezels, o. a. op Borneo.

§) Cymbidium sp.

§§) Peliosanthes sp.

941. **C. sumatrana Roxb. (= C. latifolia Ait*.).** Lemba rimba, Mal. — Kruid.

942. **Curcuma aeruginosa Roxb*.** Nat. fam. der **Scitaminoae.** Koenjir hideung, Soend.; Koneng hideung, Soend.; Temoe erang, Mal.; Temo ereng, Madoer.; Temoe ireng, Balin., Jav.; Temoe itam, Vulg. Mal. — Kruid. Gebr.: Wordt in aftreksel tijdens de bevalling aan kraamvrouwen toegediend.

943. **C. Amada Roxb.*** Tamoe pawo, Makas.; Temoe mangga, Mal. Batav.; Temo pao, Madoer.; Temoe paoeh, Mal.; Temoe pawo, Boeg.; Temoe poh, Jav. — Kruid. Mango-ginger, e. Gebr.: De wortelstok bevat een meelachtige zelfstandigheid, die gegeten wordt.

944. **C. aromatica Salisb.*** Temo potre, Madoer.; Temoe poetri, Mal. Batav. — Kruid. Gebr.: Wordt tot geneeskrachtige doeleinden aangewend.

945. **C. longa L.*** Djiten, Lamp. Ab.; Efaino, Enggano; Goerati, Alf. N. O. Halm.; Goeratji, Tero.; Henda, Daj. Z. O. Born.; Hoekim, Tim.; Hoeni, Bimau.; Hoenik, Bat.; Hoening, Bat.; Kladjir, Lamp.; Koema, Solor; Koenai, Minangk.; Koendidi, Alf. Min. Bant.; Koendjir, Lamp.; Koeni (zie 1622), Alf. Min. T. B., Tonsaw., T. P., T. S.; Koenik, Minangk., Rotin.; Koening, Bat. Dair.; Koenir, Alf. Min. Bent., T. L., Balin., Jav.; Koenjet, Atjeh; Koenji, Makas.; Koenjik, Minangk., Sas., Koenjir, Lamp., Soend.; Koenjir gede, Soend.; Koenjit, Balin., Mal.; Kone, Alf. Boer.; Koneng, Soend.; Koneng gede, Soend.; Konjek, Madoer.; Lia tana, Daj. Z. O. Boro.; Loeloe malai, Babar; Mamara, Wetar; Minggoeai, N. Guin. Wand.; Oelin, Tenimbar; Oeodre, Nias; Oenin, Alf. Har., Z. Cer., Gorom; Oenino, Alf. Amb.; Oenji, Boeg.; Oenji tedong, Boeg.; Onji, Boeg.; Tamoe koenji, Makas.; Tamoe koenjik, Minangk.; Temo koneng, Madoer.; Temoe koening, Jav.; Temoe koenjit, Mal.; Wingir, Soemba. — Kruid, de curcuma of kurkuma-plant. Turmeric, e., Safran des Indes, fr. Gebr.: De wortelstok wordt veel tot geelkleuren gebezigd, na eerst te zijn fijngestampt en met water en djeroek-sap goed te zijn vermengd en uitgeperst; dient ook als geneesmiddel bijv. van wondjes, bij het doorboren der oorlellen van meisjes ontstaan, en inwendig, bijv. tegen borstziekten. Vermengd met rijstemeel krijgt men de z.g. boreh of loeloer, waarmede o. a. bruidegom en bruid het bovenlijf insmeren. Ook de bij feesten opgedischte gele rijst heeft haar kleur aan curcuma te danken. In de Lampongsche districten wasschen de vrouwen elkaar bij wijze van zeep met curcuma-wortelstok, dien zij met een stuk rotan of een gladden steen over de te reinigen ledematen wrijven. Op vele plaatsen dient die wortelstok als onderlaag bij het doorboren der oorlellen. Over het geheel kan men zeggen, dat van geneeskrachtige smeersels curcuma veelal het hoofdbestanddeel uitmaakt. In het Bataksch heeft men een spreekwijze: „Songon namor lopan boenik", d. i.: „Als met curcuma vermengd", door een gastheer gebezigd, als zijn gasten zeggen, dat zij verzadigd zijn en doelende op het fraaie van hun compliment. De Makasaar heeft de uitdrukking: „Koenji na palejo", (in het Maleisch: „Koenjit dengan kapoer") d. i.: „Curcuma met kalk", gebezigd om de snelle uitwerking van iets aan te duiden, daar toch de kalk door bijvoeging van curcuma terstond van kleur verandert. De Minangkabaoer zegt: „Indak koenjieng di koenjik", d. i.: „Niet geel zijnde wordt er koenjik bijgedaan", om figuurlijk iemand aan te duiden, die onvatbaar is voor het praten of vleien van anderen. Vuilgeel of donkergeel duidt de Madoerees aan met konjek boetjok. In de Maleische landen heeft men een soort orakel, dat bekend is onder den naam van temas-temas en vooral wordt aangewend om den afloop eener ziekte te weten te komen. Men neemt hiervoor een stuk Curcuma-wortelstok en snijdt dat overlangs door, zoodat de eene zijde vlak en de andere bolrond is; deze stukken nu legt men met de vlakke zijde naar boven op den rugkant der uitgestrekte vingers en laat ze, onder het prevelen eener bezwerings-formule vallen; valt daarbij het eene stuk op de vlakke en het andere op de bolle zijde, dan is dat een gunstig teeken. Daar de bladen tot niets dienstig zijn, zegt de Maleier: „Mendaoen koenjit" voor „onnut werk verrichten". Koenjit is de oplossing van het Maleische raadsel: „Teloendjoek poetri dalam tanah", d. i.: „De wijsvinger der prinses in den grond".

946. **C. purpurascens Bl.*** Koenjir santen, Soend.; Koenjit santen, Mal.; Koneng santen, Soend. — Kruid.

947. **C. sumatrana Miq.*** Hoenik gadja, Bat.; Koenik rimbo (zie 1638), Minangk.; Koenjik rimbo, Minangk.; Toeïs im pokok (zie 160), Alf. Min. T. P. — Kruid.

948. **C. viridiflora Roxb.*** Koenjir tinggang, Soend.; Koneng tinggang, Soend.; Temo ghoenong, Madoer.; Temoe giring, Jav. — Kruid. Gebr.: De wortelstok dient tot medicijn en wordt jong als toespijs bij de rijst gegeten; ook mengt men deze met rijstemeel tot boreh. „Heldergeel" duidt de Javaan aan door „koening nemoe giring", d. i.: „geel als dit kruid".

949. **C. Zedoaria Rosc.*** Bohongi, Alf. N. O. Halm.; Doemoe, Biman.; Goeratji karabanga, Tern.; Kapanggjan, Balin.; Kapanggjan lawak, Balin.; Koenjik sasa, Sas.; Koenjik gawah, Sas.; Koenjir bodas, Soend.; Koneng bodas, Soend.; Lawa, Makas.; Moelee, Atjeh; Panggjan, Balin.; Panggjan lawak, Balin.; Tamoe, Makas., Minangk.; Tamoe lawa, Makas.; Temo, Madoer.; Temo labak, Madoer.; Temoe, Balin., Boeg., Jav., Mal., Soend.; Temoe lawa, Boeg.; Temoe lawak, Balin., Jav., Mal., Soend.; Temoe tiis, Soend.; Temoe tis, Balin., Jav.; Toemoe, Mal., Amb. — Kruid. Gebr.: Dient tot zg. geneeskrachtige doeleinden; zoo wordt o.a. de uitgekauwde worstelstok op puisten gespuwd om die te doen rijpen.

950. **C. Zerumbet Roxb. (= C. Zedoaria Rosc.*).** Koendidi peha, Alf. Min. Bant.; Koeni rintek, Alf. Min. T. P.; Koening aloes, Mal., Men.; Koenjir pare, Soend.; Koenjit padi, Mal.; Koneng pare, Soend.; Temo pote, Madoer.; Temoe poetih, Jav., Mal. — Kruid. Gebr.: Als voren.

951. **Cuscuta chinensis Lam.*** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Madja moedjoe, Jav., Mal., Batav.; Maja moejoe, Madoer. — Kruid, verwant aan „warkruid". Gebr.: Hier en daar gekweekt om de geneeskrachtige zaden.

952. **C. reflexa Roxb.*** Oelan-oelan, O. Jav. — Bladlooze klimplant.

953. **Cyathea arborea Sm.*** Nat. afd. der **Filices.** Gogopoa, Alf. N. O. Halm.; Miït, Alf. Z. Cer.; Pakoe itam, Mal. Amb.; Siboe-siboe, Tern. — Boomvaren. Gebr.: Het jonge loof wordt als groente gegeten.

954. **C. Brunonis Wall. (= C. moluccana R. Br.*).** Pakoe gadjah, Mal.; Pakoe hitam paja, Mal.; Pakoe pahat, Mal. — Varensoort.

955. **C. medullaris Sw.*** Pakoe tihang hideung, Soend. — Boomvaren.

956. **C. Walkerae Hook.f.** (= **Homitelia Walkerae Pr.***). Pakoe tihang tambaga, Soend. — Boomvaren.

957. **Cyathocalyx Kingii Boerl.** (zie 1170). Nat. fam. der **Anonaceae.** Tawa im bolai §), Alf. Min. T. L. — Boom.

§) Deze Alf. Min. naam geldt voor meerdere Anonaceae, ofschoon niet overal voor dezelfde; zie bijv. 1679.

958. **C. Minahassae Koord.*** Sangsalan, Alf. Min. T. P. — Boom.

959. **C. sumatrana Scheff.*** Kalak koenir, Jav.; Kalak lawe, Jav.; Ketijan, Lamp. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw.

960. **Cyathula geniculata Lour.*** Nat. fam. der **Amarantaceae.** Asoe talina, Alf. Amb., Cer., Oel.; Asoe tarina, Alf. Amb., Cer., Oel.; Oendoer-oendoer, Balin., Jav.; Pepoejoet §), Alf. Min. T. S.; Poeloet, Alf. Min. T. P.; Poepoejoet, Alf. Min. T. B.; Rai-rai, Alf. Halm., Mal. Men., Tern.; Roempoet semoetjoep, Mal.; Soeï in soeï lewo, Alf. Min. T. L., T. P.; Soendal gamit, Mal.; Tjemoetjoet, Atjeh. — Kruid.

§) Deze en de drie volgende namen geeft men ook aan Urena lobata L.* (zie 224 en 3417).

961. **C. prostrata Bl.*** Akar sendjarang, Mal.; Bajam roesa, Mal.; Keloeloet merah, Mal.; Roempoet djarang-djarang, Mal.; Roempoet keloeloet merah, Mal. — Kruipplant.

962. **Cycas Rumphii Miq.*** (= **C. circinalis Roxb.**). Nat. fam. der **Cycadaceae.** Akor, Madoer. S.; Angkora, Alf. Min. T. P.; Angkorang, Alf. Min. T. P.; Bahoetoe, Alf. Min. T. B.; T. L.; Bijoeng, Bonth.; Bolocho, Alf. Min. Tonsaw.; Bolokoe, Alf. Min. Ponos.; Litoko, Alf. N. O. Halm.; Oekadjoe datoe, Boeg.; Oeta niel, Alf. Z. Cer.; Oeta niwel, Alf. Amb., Cer.; Oeta noewolo, Alf. Oel.; Ogong, Alf. Min. Ponos.; Paki adji, Minangk.; Pakis adji, Jav.; Pako hadjhi, Madoer.; Pakoe adji, Mal.; Pakoe ampoetoe, Balin.; Pakoe badak, Soend.; Pakoe hadji, Balin., Mal., Soend.; Pakoe hajok, Lamp.; Pakoe laoet, Mal.; Pakoe lempoetoe, Balin.; Pakoe kroetoeg, Balin.; Papa, Boeg., Makas.; Patoekoe, Mal. Men.; Patoko, Tern.; Rohen miten, Alf. Boer.; Sajor kalapa, Mal. Mol.; Sajor radja, Mal. Mol.; Tandijang, Bat. — Cycasboom, vaak ten onrechte een palm genoemd. Gebr.: Het hout dient tot stijlen van kleine huizen; op Bali tot het vervaardigen van kammen; de jonge bladknoppen worden als groente gegeten; de vruchten zijn in de inlandsche geneeskunde tegen uitslag in gebruik en worden na wegneming van het giftig beginsel wel gegeten; wegens den walgelijken geur is de „bloesem" een middel om ratten te verdrijven. Met de fluweelachtige stof aan het ondereinde der bladscheeden vult men soms wijlen kussens. In het Bataksch heeft men een spreekwijze: „Songon tandi jangna hapoelowan", d. i.: „Als een tandijang, die alleen onder andere gewassen staat", waarmede men zooveel bedoelt als „een vreemdeling in Jerusalem". In het Soendaasch is Cycas de oplossing van het raadsel: „Anak di geloeng, indoengna ngaroendaj", d. i.: „Het kind heeft het haar saamgerold, de moeder heeft het loshangen"; het jonge loof toch is opgerold, het oude open.

963. **Cyclea peltata Hook. f.*** Nat. fam. der **Menispermaceae.** Kelemajoch telor, Mal.; Teroeng kemaoe, Mal. — Klimmende heester. Gebr.: De bladen worden met suiker tot gelei gekookt.

964. **Cyclostemon celebicum Boerl. et Koord.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Gangai loenok, Alf. Min. Ponos.; Kai kalawatan, Alf. Min. T. B.; Kajoe kalawatan, Alf Min. Bent., T. L., T. S.; Kalawatan, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., T. S. — Boom. Gebr.: Het hout wordt bij huisbouw gebezigd.

965. **C. macrophyllus Bl.*** Kajoe kalawatan sela, Alf. Min. T. L.; Kalawatan sela, Alf. Min. T. L.; Ki soka lalaki, Soend.; Poerisi, Alf. Min. T. L. — Boom.

966. **C. Minahassae Boerl. et Koord.*** Kajoe kalawatan poeti, Alf. Min. T. L.; Kalawatan poeti §), Alf. Min. T. L.; Lila rintek, Alf. Min. T. P. — Boom.

§) Ook Polyalthia glauca Boerl.*

967. **C. sp.** Endog-endogan (zie 3525), O. Jav. — Boom.

968. **Cymbidium aloifolium Sw.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Anggrek oentjal, Soend.

969. **C. cuspidatum Bl.*** Lasoena in taloen, Alf. Min. T. L.

970. **Cynodon Dactylon Pers.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Djoekoet kakawatan, Soend.; Djoekoet tapak djalak (zie 1098), Soend.; Gigirinting, Soend.; Girintingan, Soend.; Grinting, Jav.; Kakawatan, Soend.; Padang kawat, Balin.; Padang lepas, Balin.; Soeket grinting, Jav. — Kruid, „hondsgras". Dog's tooth grass, Bermuda grass, e., Gros chiendent, fr. Gebr.: Is een geschikt veevoeder.

971. **Cynoglossum javanicum Thunb.** (= **Echinospermum javanicum Lehm.***). Nat. fam. der **Boraginaceae.** Katisan, O. Jav.; Noepan-noepan, Jav.; Oemping-oempingan, Bonth.; Oepan-oepan, Jav. — Kruid, verwant aan „hondstong". Gebr.: Dit is het Javaansche „vergeetmij-nietje".

972. **Cynometra cauliflora L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Andjing-andjing, Mal.; Arepa, Boeg.; Bainang sijang, Boeg., Makas.; Hate namo-namo, Tern.; Kendis (zie 1598), Alf. Min. T. B., T. S.; Lamoeta, Alf. Amb., Oel.; Namnam, Jav., Mal., Soend.; Namo-namo, Tern.; Namoe-namoe, Mal. Mol.; Pocki andjing, Mal., Soend.; Poekijandjeng, Makas.; Poetji anggi, Biman. — Boom. Gebr.: Om de eetbare vruchten gekweekt; soms als sierboom in tuinen van Europeanen.

973. **C. ramiflora L.*** Kateng, Jav., Soend.; Kepel §), Balin., Jav.; Makembes §§), Alf. Min. T. P.; Namoe-namoe oetan, Mal. Mol.; Piroe, Alf. Z. Cer.; Woenoet, O. Jav. — Vrij hooge boom. Gebr.: De vruchten zijn oneetbaar; zij worden bij gebrek aan Areca-noten wel gekauwd.

§) Ook Stelechocarpus Burahol Hook. f.* (zie 3221).

§§) Ook een Eugenia-soort (zie 1377).

974. **Cyperus sp. div.** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Algem. Benam.: Ajaman, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S.; Ala-alara, Boeg., Makas.; Alara, Boeg., Makas.; Berot, Alf. Min. T. B., T. L.; Daoen tikar, Mal. Men.; Djoekoet boeloe mata, Soend.; Fom, N. Guin. 4 R.; Fom kajaoe §); N. Guin. 4 R.; Hat boeloe mata, Soend.; Kaingas, Alf. Min. Tonsaw.; Lanteboeng, Makas.; Lintaboeeng, Minangk.; Tekaj, Madoer.; Teki (zie 1969), Jav., Soend.; Tike, Bat.; Tinoron, Alf. Min. T. B.; Toi, Alf. N. O. Halm.; Werot, Alf. Min. T. B.; T. L.,

T. P., T. S. — Rietachtige grassen, „cypergras" (deze en volg.). Galingane, e., Souchet, fr. Gebr.: Van de stengels van vele Cyperussoorten maakt men gebruik om grove matten tot droging van rijst en koffie te vlechten; de wortels dienen tot geneeskrachtige doeleinden. In het Javaansch heeft men een spreekwijze: „Tjobolo mangan teki", d. i.: „Een dommerik eet tjeki", met de bedoeling, dat rijst veel te goed voor hem is.
§) Deze naam meer bijzonder voor de dunnere soorten.

975. **C. compressus L.*** Mota, Madoer., Mal.; Moto, Minangk.; Rebha mota, Madoer.; Roempoet tiga sari, Mal.

976. **C. dilutus Vahl. (= Mariscus microcephalus Presl.*).** Djoekoet lilisoengan, Soend.; Lilisoengan, Soend.

977. **C. distans L.*** Roempoet wangi, Mal.

978. **C. elatus L.*** Lingi, Jav.; Pagoro (zie 1256), Boeg.; Pangoke (zie 1256), Makas.; Walingi, Soend.; Welingi, Jav.; Wlingi §), Jav.
§) Zie voor de laatste drie namen bij 3081 en 3390.

979. **C. (= Pycreus*) Eragrostis Vahl.** Djoekoet majang leutik, Soend.

980. **C. Haspan L.*** Roempoet bilis djantan, Mal.; Roempoet soemboe, Mal.

981. **C. hexastichus R. et S.** Teki lalaki, Soend.

982. **C. Iria L.*** Djoekoet majang, Soend.; Teki sawah, Jav.

983. **C. kyllingioides Vahl. (= Mariscus Dregeanus Kunth.*).** Teki laoet, Soend.

984. **C. malaccensis Lam.*** Ajaman kawesar, Alf. Min. T. B., T. P., T. S.; Ajaman sela, Alf. Min. T. L.; Darengdeng, Soend.; Kawesar, Alf. Min. T. B., T. P., T. S.; Kedot, Jav. — Gebr.: Dient tot het vlechten van grove matten, o. a. die, waarop de rijst, gewoonlijk in de zon wordt gedroogd.

985. **C. pennatus Lam. (= Mariscus albescens Gaudich.*).** Djoekoet boeloe mata lemboet, Soend.; Rajoeng, Jav.

986. **C. pilosus Vahl.*** Roempoet para-para, Mal.; Para-para, Mal.; Paro-paro, Minangk.

987. **C. piptolepis Steud. (= C. pilosus Vahl.*).** Siangik padang, Minangk.; Sianik padang, Minangk.

988. **C. platystylis Br.*** Lindji, Jav.

989. **C. polystachyus Rottb.*** Ajaman in taloen, Alf. Min. T. P.; Roempoet para-para hetina, Mal.

990. **C. procerus Rottb.*** Basijang, Bat.; Hoi, Nias; Mansijang, Sum. W. K.; Masijang, Mal. Bengk.; Mensijang, Mal.; Mesijang §), Sum. W. K.; Roempoet mensijang, Mal. Gebr.: De bladen dienen tot vlechtwerk, o. a. van manden, matten en versierselen.
§) Ook Scirpus-soorten.

991. **C. pubisquama Steud.*** Koeloewing aloes, Alf. Min. T. B.

992. **C. rotundus L.*** Djoekoet boeloe mata moending, Soend.; Tage-tage, Tern.: Teki kebo, Jav.

993. **C. tuberosus Rottb.** Keunoeë, Atjeh; Memoeta, Sas.; Teki wangi, Jav. — Kruid. Gebr.: De wortelstok is in de inlandsche geneeskunde in gebruik, en ook voor boreh.

994. **C. turgidulus Clarke.*** Roempoet tjoekoer kerhaoe, Mal.

995. **C. umbellatus Benth.*** Papajoengan, Soend.

996. **Cyphomandra betacea Sendtn.*** Nat. fam. der **Solanaceae.** Terong walanda, Soend. — Boomheester. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

997. **Cypripedium barbatum Lindl.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Boenga kasoet, Mal.

998. **Cyrtandra bruteliana Koord.*** Nat. fam. der **Gesneraceae.** Koles im batoe, Alf. Min. T. L.; Koles in taloen, Alf. Min. T. L., T. P.; Koles raindang, Alf. Min. T. P.; Koles rangdang, Alf. Min. T. B. — Heesterachtig kruid.

999. **C. Engleri Koord.*** Koles kai, Alf. Min. T. B.; Tepoe im batoe, Alf. Min. T. L., T. P. — Heester.

1000. **C. glabra Jack.*** Reundeu badak, Soend. — Heester.

1001. **C. holodasys Miq.*** Katoprak, Jav.; Letah meri, Soend.; Lidah bebek, Vulg. Mal. — Heester.

1002. **C. incompta Jack.** Langkanan, Midd. Sum. — Kruid. Gebr.: Van den bast der stengels worden sterke matten vervaardigd, waarop men de rijst droogt.

1003. **C. Jellesmani Koord.*** Tepoe §), Alf. Min. T. L., T. P. — Kruid.
§) Ook Elatostema sp. (zie 1247).

1004. **C. pendula Bl.*** Asam batoe, Mal.; Reundeu lalaki, Soend.; Pokok asam batoe, Mal. — Heester. Gebr.: De bladen worden wel als groente gegeten.

1005. **C. Vriesii Clarke.*** Mapoporong, Alf. Min. T. P.; Serewoeng ni sakit, Alf. Min. T. B. — Heester.

1006. **Cyrtosperma lasioides Griff.*** Nat. fam. der **Araceae.** Bira-bira, Bat.; Birah hoetan, Mal.; Djoekoet sareuni, Soend.; Gelo pare, Jav.; Keladi pari, Mal.; Sareuni, Soend.; Simor bira-bira, Bat. — Kruid, eene aroeskelk.

1007. **Cyrtostachys Lakka Becc.*** Nat. fam. der **Palmae.** Pinang radja, Mal. — Boom.

1008. **C. Rendah Bl.*** Malaha, Bat.; Pinang merah, Mal.; Pining malaha, Bat. — Boom. Gebr.: Is wegens de fraaie bloedroode bladscheeden als sierplant zeer gezocht.

1009. **Cytisus Laburnum L. (= Laburnum anagyroides Medic.*).** Nat. fam. der **Leguminosae.** Sor srengenge (zie 534), Jav. Varieteiten: S. s. abang; S. s. koening. — Heester, de gouden regen. Laburnum, e., cytise, aubour, fr., Goldregen, d. Gebr.: Soms gekweekt; de bladen worden fijngekneusd op den buik gelegd bij windzucht.

D.

1010. **Dacrydium elatum Wall.*** Nat. fam. der **Coniferae.** Eroe boekit, Mal.; Madang tjamara, Sum. W. K.; Roe boekit, Mal.; Sampinoer, Bat. — Boom. Gebr.: Waarschijnlijk wegens den aangenamen harsachtigen geur wenden de Dajaks in West-Borneo het hout aan als z. g. kajoe pengasih, tot verwerving van vrouwengunst.

1011. **Dactyloctenium aegyptiacum Willd. (= Eleusine aegyptiaca Dess.*).** Nat. fam. der **Gramineae.** Godong oela, Jav.; Rebha padang (zie 2329), Madoer.; Soeket kebo, Jav.; Tapak djalak, Soend. — Kruid. Gebr.: Is een goed veevoeder.

1012. **Daedalacanthus viscidum Anders.** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Djarong boeboekoean (zie 1859), Soend. — Heester.

1013. **Daemonorops barbatus Mart.*** §) Nat. fam. der **Palmae.** Rotan asam, Mal. Mol. — Rotansoort (deze en vlg.). Gebr.: De vruchten worden gegeten.

§) Zie voor de algem. benam. van dit geslacht bij Calamus.

1014. **D. calapparius Bl.*** Oewa niwel, Alf. Asil., Hila; Rotan kalapa, Mal. Amb.; Oewa nimelo, Alf. Har.; Oewalo noewolo, Alf. N. Laoet., Sap. — Gebr. Dient als bindmateriaal.

1015. **D. calicarpus Mart.*** Rotan tjoetjoer minjak, Mal.

1016. **D. Draco Bl.*** Awe djernang, Atjeh; Djanang, Minangk.; Djaranang, Makas.; Djarenang, Boeg.; Djerenang, Daj. Samp.; Djernang, Mal.; Djirenang, Daj. Kat.; Djornang, Bat.; Hotang djornang, Bat.; Oewi djerenang, Lamp.; Owe djernang, Gajo.; Rotan djanang, Minangk.; Rotan djernang, Mal.; We djerenang, Daj. Samp.; We djernang, Gajo. — Drakebloed-rotanpalm. Gebr.: De vruchten worden gekookt of in een koker geschud, waarna zich een karmozijnroode verfstof afscheidt, die op een scherf boven het vuur wordt verhit en tot kleine koekjes gekneed als drakebloed in den handel worden gebracht. In het Maleisch heet die verfstof sagalinggam.

1017. **D. geniculatus Mart.*** (zie 553). Hoewi gelang, Lamp.; Rotan gelang (zie 553), Mal.; Rotan kerai, Mal.; Rotan tjintjin §), Vulg. Mal.

§) Ook Daemonorops erinitus Bl.

1018. **D. hygrophilus Mart.*** Rotan sepat, Mal.

1019. **D. Hystrix Mart.*** Awe saboet, Atjeh; Hoewi sabock, Lamp.; Hotang saboet, Bat.; Oewi saboet, Lamp.; Rotan boewah, Mal.; Rotan saboeïk, Minangk.; Rotan saboet, Mal.; Saboet, Bat., Mal. — Gebr.: Op Sumatra gezocht voor kabels van inlandsche vaartuigen.

1020. **D. melanochaetes Bl.*** Howe seel, Soend.; Pendjalin selang, Jav.

1021. **D. micracanthus Becc.*** Rotan tahi ajam, Mal.

1022. **D. niger Bl.*** Irit, Daj. Z. O. Born.; Lasaoer, Alf. Z. Cer.; Oewa mete, Alf. Har., Hila; Oewa mite, Alf. Asil.; Oewa tehoe, Alf. Asil., Hila; Oewai irit, Daj. Z. O. Born.; Oewalo meteïl, Alf. N. Laoet, Sap.; Oewe ne wowato, Alf. Min. T. S.; Poeti meten, Alf. Z. Cer.; Rotan itam, Mal. Mol.; Rotan toeboe, Mal. Mol.

1023. **D. periacanthus Miq.*** Pendjalin landak, Mal. Pal.

1024. **D. platyacanthus Mart. (= Calamus oblongus Reinw.*).** Howe teretes, Soend.

1025. **D. propinquus Becc.** Rotan bakaoe §), Mal.

§) Ook Calamus aquatilis Ridl.* (zie 556).

1026. **D. Rumphii Mart.*** Oewa toeni, Alf. Asil., Har., Hila; Oewalo toeni, Alf. N. Laoet., Sap.; Poeti toeni, Alf. Z. Cer.; Rotan boeboe, Mal. Amb.; Rotan toeni, Mal. Amb.; Walet poeti toeni, Alf. Z. Cer. — Gebr.: Dient tot vervaardiging van fuiken.

1027. **D. scandens Bl.** Howe pelah, Soend. — Gebr.: Van de vezels maken de Badoej's in Bantam baadjes en lendendoeken, welke bij feestelijke gelegenheden gedragen worden.

1028. **D. strictus Bl. (= D. longipes Miq.*).** Pendjalin woeloeh, Jav.; Rotan boeloe, Mal.; Rotan toeni daoen besar, Mal. Amb. — Gebr.: Dient als bindmateriaal.

1029. **Dalbergia Junghuhnii Benth.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Saga paja, Mal. — Klimmende heester.

1030. **D. latifolia Roxb.*** Angsana keleng, Madoer.; Sana keling, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout („rozenhout") is wegens de fraaie kleur en duurzaamheid zeer gezocht, vooral voor tafels en kasten.

1031. **D. monosperma Dalz.*** Djakoli, Boeg.; Maroenggai laoeïk, Minangk. — Heester.

1032. **D. tamarindifolia Roxb.*** Areuj haseum, Soend.; Areuj tjotjoreneau, Soend. — Klimmende heester.

1033. **D. Zollingeriana Miq. (= D. Cumingiana Benth.*).** Boelangan, Mal. Pal.; Taradjangang §), Makas.; Taratoenggang, Lamp.; Toenggang, Lamp. — Boombeester. Gebr.: Het hout is als verfhout of kajoe laka in den handel bekend; het geeft verbrand een wierooklucht.

§) Denkelijk de handelsnaam van het hout, daar het voorkomen van den boom in Zuid-Celebes niet bekend is.

1034. **Daldinia vernicosa Cesati.** Nat. afd. der **Fungi.** Djempoet-djempoet, Mal.; Tjendawan djempoet-djempoet, Mal. — Paddestoelsoort.

1035. **Dalechampia bidentata Bl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** — Akar kelembai, Mal.; Areuj kakapasan, Soend. — Klimmende heester.

1036. **Dammara alba Rumph. (= Agathis loranthifolia Salisb.*).** Nat. fam. der **Coniferae.** Damar batoe, Mal.; Damar mata koetjing poetih, Sum. W. K.; Damar poetih,

Vulg. Mal.; Damar toeni, Mal. Mol.; Hate salo bobocdo, Tern.; Kajoe damar poetih, Vulg. Mal.; Kajoe damar toeni, Mal. Mol.; Kolano, Alf. N. O. Halm.; Salo bobocdo, Tern. — Hooge boom. Gebr.: Het hout is zeer geschikt voor planken. Aan de harde hars, er van verkregen, die als „kopal" verhandeld wordt, ontleent de boom zijn naam.

1037. **D. (= Agathis) celebica Koord.** Ajoe damahoe, Goront.; Damahoe, Goront.; Dama, Alf. Min. T. L., T. S.; Kai rama, Alf. Min. T. B.; Kajoe dama, Alf. Min. T. L., T. S.; Kajoe damach, Alf. Min. Tonsaw.; Kajoe ruma, Alf. Min. T. P.; Kajoe solo (zie 620), Alf. Min. Bent., T. P., T. S.; Maramu poeti, Alf. Min. T. L.; Pohon damar, Mal. Men.; Rama, Alf. Min. T. B., T. P.; Solo, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout dient tot vervaardiging van planken voor vaartuigen. De versch ingezamelde hars dient tot verlichting. Aan de in den grond afgezette hars werd vroeger groote kracht toegekend tot bezwering van booze geesten, en men gebruikte deze toen veel bij bewierooking van priesters of wapens en talismans; thans wordt deze hars onder den naam van kopal in den handel gebracht. Damar heeten de zachtere soorten van dergelijke harsen (zie Hopea).

1038. **D. orientalis Lam. (= Agathis loranthifolia Salisb.*).** Damar minjak, Mal. — Boom. Gebr.: Uit den stam vloeit een soort terpentijn (harsbalsem), die aan de lucht niet snel schijnt te verharsen.

1039. **Dapania racemosa Korth.*** Nat. fam. der **Geraniaceae.** Belimbing pahit, Mal. — Kleine boom.

1040. **Daphniphyllum glaucescens Bl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Pahi, Bonth. — Boom.

1041. **D. laurinum Baill.*** Hoeroe manoek, Soend.; Mampat padang, Mal.; Mempat padang, Mal.; Roewas-roewas djantan, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is weinig in tel; wordt wel bij scheepsbouw gebruikt.

1042. **Datura* spec. div.** §) Nat. fam. der **Solanaceae.** Bembe, Biman.; Katjobhoeng, Madoer.; Katjoeboeëng, Minangk.; Katjoeboeng, Jav.; Katjoebong, Makas.; Kerentoengan, Alf. Min. T.P.; Ketjoeboeng, Balin., Mal.; Koetjoeboe, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern.; Koetjoeboeng, Soend.; Korontoengan, Alf. Min., Bent., T. L.; Tahoentoengan, Alf. Min. Bant.; Tampongtampong, Boeg.; Tjobhoeng, Madoer.; Toejoeng poengar, Bat. Maud.; Toroe mabo, Nias. Varieiteiten in Madoer.: Katjobhoeng boengo of tj. boengo; K. pote of tj. pote. In Jav.: Katjoeboeng ireng, met violette bloemen; K. kasihan, met kleine bloemen; K. poetih, met groote witte bloemen. In Makas.: Katjoebong kamoemoe; K. kebo. In Alf. Min. T. P.: Kerentoengan koelo; K. raindang. In Balin.: Ketjoeboeng kasijan; K. poetih. In Mal.: Ketjoeboeng merah; K. poetih. In Mal. Men.: Koetjoeboe merah; K. poetih. In Soend.: Koetjoeboeng bodas; K. hideung. In Alf. Min. Bent.: Korontoengan mahamoe; K. mawoero. In Minangk.: Katjoeboeng poetieh; K. sirah. In Alf. Min. T. L.: Korontoengan mea; K. poeti. In Alf. Min. Bant.: Tahoentoengan mabida; T. mahendeng. In Boeg.: Tampong-tampong kamoemoe; T. poete. In Tern.: Koetjoeboe boboedo; K. roriha. — Heester, verwant aan „doornappel". Gebr.: Het zaad heeft een bedwelmende kracht en wordt op vele plaatsen evenals de bloemen der roode varieteit gerookt tegen aamborstigheid. Naar men zegt wordt de plant ook veel voor misdadige doeleinden gebruikt. Op Java mengt men de gestampte pitten heimelijk in de rijst, waarmede kort vóór het gevecht krekels gevoed worden, om ze strijdlustiger te maken. Op Saleijer zijn de gekneusde en daarna uitgekookte bladen als wormdrijvend middel in gebruik, elders uitwendig tegen jicht. Wegens de overeenkomst met de bloem geeft men denzelfden naam in het Maleisch aan de trechtervormige opening van blaasinstrumenten. In het fransch heet D. fastuosa: „trompette du jugement".

§) De inl. namen hebben deels op meerdere, deels op éénc soort betrekking, als Datura fastuosa L.*, D. arborea L.* en D. suaveolens H. et B.

1043. **Davallia biserrata Bl. (= Tapeinidium pinnatum C. Chr.*).** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe njere leuweung, Soend. — Varensoort (deze en vlgd.).

1044. **D. elegans Swartz. (= D. denticulata Mett.*).** Pakoe hoerang leutik, Soend.; Pakoe kadal, Soend.

1045. **D. parvula Wall.*** Pakoe loemoet batoe, Mal.

1046. **D. polypodioides Don. (= Microlepia strigosa Pr.*).** Pakoe njere, Soend.

1047. **Debregeasia dichotoma Wedd.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Ki tongo, Soend. — Heester.

1048. **D. sp.** Birapang, Boeg. — Heester.

1049. **Decaspermum paniculatum Kurz*** Nat. fam. der **Myrtaceae.** Kale pajo, Minangk.; Kelat paja, Mal.; Kemoenting batoe, Mal.; Ki sireum §), Soend.; Merpojan padang, Mal.; Roepet in taloen, Alf. Min. T. P. — Lage boom.

§) Ook Eugenia corymbifera K. et V.* (zie 1319).

1050. **Deeringia indica Retz. (= D. celosioides R. Br.*).** Nat. fam. der **Amarantaceae.** Bajem besar, Vulg. Mal.; Bajem doehoer, Mal. Batav.; Bajem loeöer, Balin.; Bajem pohon, Vulg. Mal.; Bantji (?), Jav.; Djangloer, Balin.; Ketil balang, Balin.; Pantjaloehoer, Mal., Soend.; Pentjeloehoer, Mal.; Ritja djawa poetih, Mal. Men.; Tangtang angin, Soend. — Kleine heester. Gebr.: De bladen worden als groente genuttigd, en uitwendig tegen maagpijn aangewend.

1051. **Dehaasia cyrtopoda Boerl.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Madjang, Minangk. — Boom.

1052. **D. elongata Bl.*** Madang api-api (zie 926), Minangk. — Boom. Gebr.: Hout geschikt voor huisbouw. De soort D. caesia Bl., die een in den grond en in water bijzonder duurzaam hout levert, wordt als hoeroe katjang (zie 2671) vermeld.

1053. **D. microcarpa Bl.*** Gadjoes hoetan(?), Mal.; Madang tamtam (?), Minangk. — Boom.

1054. **Dendrobium conostalix Rchb. f.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Roempoet radja sari, Mal. — De inl. namen van D. soorten zijn onzeker, evenals van vele andere orchideeën.

1055. **D. crumenatum Sw.*** Anggerik merapati, Mal.

1056. **D. pumilum Roxb.*** Sakat kelembai, Mal.

1057. **D. sp.** Tabisasoe, Alf. N. O. Halm., Tern.; Tatawa, Daj. Z. O. Born. Varieteiten in Tern.: Tabisasoe goeti; T. koi; T. moemoe; T. oega. In Alf. N. O. Halm.: Tabisasoe maloha. — Gebr. Het dikke gele einde der bladscheeden wordt gedroogd en in reepen gesneden en dan tot het vlechten van hoeden enz. gebezigd; die der 2e en 4e Tern.-varieteit heeten hiervoor het meest geschikt.

1058. **Dendrocalamus strictus Nees.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Aoewe batoe, Minangk.; Boeloh batoe, Mal.; Boeloh tempat, Mal.; Koöjan laua, Alf. Min. T. L.; Pakajoe (zie 2528), Alf. Min. T. P.; Teling batoe, Alf. Min. T. B. — Bamboesoort. Male bamboo, e. Gebr.: Wordt tot velerlei doeleinden gebezigd.

1059. **Dentella repens Forst.** Nat fam. der **Rubiaceae.** Boenga karang (zie 3246), Mal. — Kruid.

1060. **Derris bantamensis Hassk.** Nat. fam. der **Leguminosae.** Kawaoe leutik, Soend. — Klimplant.

1061. **D. elliptica Benth.*** (zie 2310). Djenoe, Balin., Jav.; Djheno, Madoer.; Djoni, Bat.; Doewa, Bimau.; Lawoco, Sangi; Loepoi, Alf. Min. T. L., T. S.; Momboel,; Madoer.; Oepoi, Alf. Min. T. P.; Tobha, Madoer.; Toeba, Balin., Bat., Jav., Mal.; Toeba bakak, Lamp. Toeba djenoe, Balin., Jav.; Toeba djoni, Bat.; Toebai, Daj.; Toebe, Daj.; Toebo, Minangk.; Toefa, Alf. Boer., Mal. Tim.; Toepo, Alf. N. O. Halm.; Toewa, Boeg., Makas., Sangi, Soend. Toewe, Daj. — Klimplant. Gebr.: Het sap uit den wortel wordt veel gebruikt om visschen te bedwelmen en aldus te vangen. §) Tot dat doel worden die wortels eerst in het rijstblok gestampt en daarna met water vermengd en uitgewrongen, welk sap verzameld en in de zee of rivieren wordt uitgestort. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Bak badar kanai toebo", d. i.: „Als de badar-visch bedwelmd door toebo"; ter aanduiding van iemand, die in groote moeilijkheden verkeert en als het ware de kluts kwijt is; en een andere: „Aïje soesoe di baleh djo aije toebo", d. i.: „Melk omgezet in toebo-water" of: „Goed met kwaad vergelden".

§) Alle middelen tronwens, die hiertoe dienen, worden met het woord toeba of verwanten aangeduid.

1062. **D. Forsteniana Bl. (= D. uliginosa Benth.*** var.). Galadoepa, Makas.; Kajoe galadoepa, Makas. — Klimmende heester. Gebr.: De ranken zijn in gebruik tot bedwelming van visschen.

1063. **D. Maingayana Bak.*** Akar toebatoeba, Mal. — Klimplant.

1064. **D. uliginosa Benth.*** Areuj ki tonggeret, Soend.; Djariëng-djariëng padang, Minangk.; Toewa areuj, Soend.; Toewa awewe, Soend. — Klimmende heester. Gebr.: De wortel dient tot het bedwelmen van visschen (zie 1062).

1065. **Desmodium barbatum Benth.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Gagakan, Jav.; Gagangagan §), Jav. — Heesterachtig kruid. Gebr.: De bladen dienen wel tot veevoeder.

§) Ook Alysicarpus vaginalis D. C.* (zie 1852).

1066. **D. biarticulatum Muell.*** Ora kora, Boeg.; Ora-orasa, Makas.; Ore koreng, Boeg.; Oro korong, Boeg.; Woenga te malala, Boeg. — Heesterachtig kruid. Gebr.: De takjes worden in Zuid-Celebes in rijstschuren gelegd tot verdrijving der muizen; arme lieden bezigen de vruchtjes tot opvulling van kussens. Den laatsten Boeg. naam gebruikt men alleen, als met de huwelijksgift takjes aan de bruid worden gezonden, en dit doelt dan op het onverbreekbare van den echt, want te malala beteekent in die taal „niet scheiden".

1067. **D. capitatum D. C.*** Katepan, Jav. — Kruid.

1068. **D. dasylobum Miq.*** Siambek, Minangk. — Heester.

1069. **D. dependens Bl.*** Kajoe roemediket, Alf. Min. T. L.; Roemediket, Alf. Min. T. L. — Heester.

1070. **D. gangeticum D. C.*** Goro-goro magofoe, Tern.; Kalkal otek, Madoer.; Kajoe roemediket sela, Alf. Min. T. L.; Katjang goenoeng, Vulg. Mal.; Potong koedjang, Soend.; Ririket rintek, Alf. Min. T. L.; Ririjet sela, Alf. Min. T. P.; Roemediket sela, Alf. Min. T. L.; Roempoet goro-goro, Mal. Men.; Toemotongkok, Alf. Min. T. B. — Halfheester. Gebr.: De fijngekneusde bladen worden bij hoofdpijn wel op het voorhoofd gelegd.

1071. **D. gyroides D. C.*** Potong koedjang bodas, Soend. — Halfheester.

1072. **D. heterophyllum D. C.*** Akar sisik naga §), Mal.; Akar telinga tikoes, Mal.; Sesi piring, Boeg.; Sisi piring, Makas. — Kruipende plant.

§) Ook Pellionia Daveauana N. E. Br.*

1073. **D. Minahassae Koord.*** Koemama, Alf. Min. T. P. — Kruipende plant.

1074. **D. parvifolium Bak.*** Akar selgoeri, Mal.; Akar tjelegoeri, Mal.; Sidagori areuj, Soend. — Kruipende plant.

1075. **D. polycarpum D. C.*** Katjang kajoe betina, Mal.; Petet, Jav.; Tente sela, Alf. Min. T. P.; Tinti sela, Alf. Min. T. L. — Heesterachtig kruid. Gebr.: De penlen worden wel gegeten (?).

1075*a*. **D. Scalpe D.C.*** var. **sinuata.** Kadelen, O. Jav. — Kruid.

1076. **D. triflorum D. C.*** Djarem, Jav.; Djoekoet moeles, Soend.; Doekoet djarem, Jav.; Isep nanab, Balin., Madoer.; Sember, Alf. Min. T. P.; Sep nana, Madoer.; Soeket djarem, Jav.; Soeket garem, Jav.; Tente rintek, Alf. Min. T. P. — Een varieteit met roode bladen heet in 't Balin.: Isep daäh of isep getih. — Kruid. Gebr.: Wordt inwendig tegen dysenterie gegeven en uitwendig als pap op puisten om het doorbreken te bevorderen.

1077. **D. triquetrum D.C.*** Daoen doedoek, Mal. Batav.; Doedoek, Mal. Batav. — Halfheester. Gebr.: De bladen zijn in de inlandsche geneeskunde in gebruik.

1078. **D. umbellatum D. C.*** Daoen boewaja, Mal. Mol.; Gowoöe, Tern.; Kanjere laoet, Soend.; Petai laoet, Mal.; Sesi boewadja, Boeg.; Sisi boewadja, Makas.; Tamboe asing (zie 2159), Alf. Min. T. L. — Heester. Gebr.: De bladen worden uitgeperst en het sap gegeven tegen bardlijvigheid.

1079. **Dialium indum L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Asam kerandji. Mal.; Asem tjina, Jav.; Ekas, Sas.; Hoerandji, Bat.; Kajoe papeda, Mal. Mol.; Karandjhi, Madoer.; Kawan-

dji, Balin.; Kerandji, Mal.; Kirandji, Soend.; Koeandji, Minangk.; Koerandji, Jav., Minangk.; Krandji, Jav., Sas., Soend.; Kwandji, Balin.; Parandji, Soend.; Prandji, Jav.; Randji, Soend.; Teradi, Atjeh. — Hooge boom. Gebr.: Als duurzaam en sterk wordt het hout voor meubels en masten van kleine vaartuigen en soms voor huisbouw gebezigd; het vruchtmoes der rijpe vruchten wordt evenals tamarinde gegeten. Om met de zure bladen roest weg te nemen, worden deze gestampt, met water aangelengd en het ijzerwerk hierin 2 × 24 uren gedoopt, waarna het afgewasschen van alle roest ontdaan blijkt.

1080. **D. laurinum Bak.*** Kerandji papan, Mal. — Boom.

1081. **D. Maingayi Bak*.** Kerandji boeroeng, Mal. — Boom.

1082. **D. patens Bak*.** Kerandji oemboet, Mal. — Boom.

1083. **D. platysepalum Bak*.** Kerandji tembaga, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt gebezigd bij huis- en scheepsbouw.

1084. **Dianella ensifolia Red. (= D. nemorosa Lam.*).** Nat. fam. der **Liliaceae.** Dewangga, Balin.; Djamaka, Soend.; Djambaka, Soend.; Djampaka, Soend.; Djos, Balin.; Dwangga, Balin.; Edjos, Sas.; Sijak-sijak, Mal.; Sijak-sijak djantan, Mal.; Sijek-sijek, Minangk.; Taghari, Madoer.; Tegari §), Jav. — Kruid. Gebr.: De wortel wordt wel wegens den aangenamen geur in reukwerk gebezigd; ook is die als rattenvergift in gebruik.

§) Andere Dianella-soorten schijnen ook aldus genoemd te worden, ten minste de Soend. namen zijn opgegeven voor Dianella montana Bl. (= D. nemorosa Lam.* var.) en de Madoer. nog voor D. bancana Miq.*

1085. **Dianthus sp.** Nat fam. der **Caryophyllaceae.** Indjiliri, Boeg., Makas. — Kruid. Gebr.: Anjelieren worden hier en daar als sierplant gekweekt.

1086. **Dichapetalum (= Chailletia) deflexifolium Turcz.*** Nat. fam. der **Chailletiaceae.** Akar sarang poenei, Mal.; Sarang poenei, Mal. — Klimmende heester.

1087. **D. scandens Hassk.** Darangdang areuj (zie 1516), Soend. — Klimmende heester.

1088. **Dichroa Cyanitis Miq. (= D. febrifuga Lour.*).** Nat. fam. der **Saxifragaceae.** Gigil, Jav. — Kleine heester. Gebr.: De bladen worden als geneesmiddel tegen hoest aangewend. „Gillend hoesten" duidt men in het Javaansch aan met anggigil.

1089. **Dichrocephala latifolia D.C.*** Nat. fam. der **Compositae.** Boudot (zie 662), Jav.; Kos-tekosan, Madoer.; Tjontoman, O. Jav.; Wedahan idjo, O. Jav. — Kruid.

1090. **D. paniculata Miq. (= D. latifolia D.C.*).** Tespong bodas, Soend. — Kruid.

1091. **D. tanacetoides Schultz. (= D. chrysanthemifolia D.C.*).** Wedahan, O. Jav.

1092. **Dichrostachys cinerea W. et A.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Epoeng, Jav.; Kadjoe pereng, Madoer.; Kajoe epoeng, Jav.; Kajoe poeng, Jav.; Pereng, Madoer.; Peuëung, Soend.; Poeng, Jav., Soend. — Zeer lage boom. Gebr.: Als bizonder hard en sterk wordt het hout bij den scheepsbouw voor peunen gebezigd; de peulen zijn als wormdrijvend middel in gebruik.

1093. **Dicksonia scandens Bl. (= Dennstaedtia scandens Moore.*** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe tjoetjock, Soend. — Varensoort.

1094. **Dicliptera chinensis Juss.*** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Pinten, Jav. — Kruid. Gebr. Het sap der gekneusde bladen heet een middel tegen bloedafgang.

1094*a*. **D. sp.** Kol-tongkolan, Madoer. — Kruid.

1095. **Didymocarpus Brownei Koord.*** Nat. fam. der **Gesneraceae.** Mahawoöe koko, Alf. Min. T. B. — Heesterachtig kruid.

1096. **D. crinita Jack.*** Semboeng merah, Mal. — Heesterachtig kruid.

1097. **Didymochlaena sinuosa Dsv. (= D. truncatula J. Sm.*)** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe rantjang, Soend.; Pakoe tjarem, Balin. — Varensoort.

1098. **Digitaria (= Panicum) digitata Büse.** Nat. fam. der **Gramineae.** Djoekoet tapak djalak (zie 970), Soend. — Kruid, eene soort „vingergras".

1098*a*. **D. (= Panicum) Pes-avis Büse.*** Lamoeran (zie 2829), O. Jav. — Kruid.

1099. **D. pruriens Büse (= Panicum sanguinale L.*).** Djoekoet tapak gede, Soend. — Kruid, zie 1100.

1100. **D. (= Panicum) sanguinale L.*** Djoekoet tapak boeloe, Soend. — Kruid. Bloedgierst, n., Bluthirse, d.

1101. **Dillenia aurea Smith.*** Nat. fam. der **Dilleniaceae.** Djoenti, Jav.; Enche, Enggano; Ki sempoer, Soend.; Sempoer, Soend.; Simpoer §), Mal.; Simpoh, Mal.; Sompor, Madoer.; Tjimpoh, Mal. — Vrij hooge boom. Gebr.: De asch van hout en schors wordt in Zuid-Preanger, met klei gemengd, tot vervaardiging van vuurvast aardewerk gebruikt.

§) Ook Wormia excelsa Jack.* (zie 3519).

1102. **D. elongata Miq.*** Ampaleh, Minangk., Empelas, Mal.; Mempelas §), Mal. — Boom. Gebr.: Geschikt werkhout.

§) Meerdere Dillenia-soorten worden met deze namen aangeduid en ook Ficus semicordata Miq.* (zie 1514). Voor het tot dezelfde familie behoorende geslacht Tetracera is akar of aka bijgevoegd (zie 3321 vlg.).

1103. **D. indica L.*** (zie 355). Sempoe, Jav.; Sempoer batoe, Soend.; Sempoer tjaj, Soend.; Simpoer ajer §), Mal.; Simpoh ajer, Mal.; Songing, Boeg.; Tjimpoh ajer, Mal. — Vrij lage boom. Gebr.: Het hout wordt als te krom op Java zelden door inlanders gebezigd; elders zou het bij den huisbouw in gebruik zijn.

§) Ook Cleistanthus hirsutulus Hook. f.*

1104. **D. pentagyna Roxb.*** Djoenti, Soend.; Sempoe, Jav. — Vrij lage boom. Gebr.: Het weinig duurzaam hout dient tot brandhout, en ook wel om er gereedschappen van te maken. In het Soendaasch heeft men een spreekwijze: „Djati kasilih koe djoenti", d. i.: „Djati-hout wordt vervangen door djoenti-hout", met de beteekenis van „iets slechts in de plaats van iets goeds nemen"; en in het Javaansch, daar sempoehout moeilijk vuur vat: „Idep-idep ngempahake toegel sempoe", ten aanzien van een goeden zul, die uit domheid niets doet dan op last.

1105. **Dinochloa Tjankorreh Büse.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Awi tjangkore, Soend.; Awo nana, Boeg.; Boelo nana, Makas.; Boeloeh jaki, Mal. Men.; Nana, Boeg., Makas.; Tambelan im bolai, Alf. Min. T. P.; Tjangkore, Soend.; Totoöden ne angko, Alf. Min. T. S.; Totoören ne wale, Alf. Min. T. B.; Woeloe ne wolai, Alf. Min. T. L. Bamboesoort. Gebr.: De ranken dienen tot bind- en vlechtwerk.

1106. **Dioclea reflexa Hook. f.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Katjang laoet, Mal. — Klimplant.

1107. **Dioscorea sp. div.** Nat. fam. der **Dioscoreaceae.** Algem. benam.: Aelan, Alf. Z. Cer.; Asiahoe, Alf. Z. Cer.; Eër, Kei; Elan, Alf. Z. Cer.; En, Kei; Farkia, N. G. Noemf.; Gowi, Nias; Heri, Alf. Amb., Har., Z. Cer.; Hiwoe, Sawoe; Hoeëljo, Alf. Sap.; Hoeheljo, Alf. N. Laoet; Hoewi, Soend.; Ibi, Alf. Min. Tonsaw.; Ihoe, Alf. Cer.; Ima, Tern.; Kapoe, Alf. Min. T. B., T. S.; Kapoet, Alf. Min. T. L.; Karondoe, Kang.; Ketabi, Soemba; Kikim, Lamp.; Koetabi, Soemba; Koewi, Watoeb.; Lakoe, Tim.; Lame, Boeg., Makas.; Maelan, Alf. Z. Cer.; Mandengen, Alf. Boer.; Melan, Alf. Z. Cer.; Nomei, Babar; Nomol, Babar; Obi, Madoer., Midd. Sum.; Oebi, Alf. Min. Bant., N. O. Halm., Atjeh, Balin., Bat., Lamp., Mal., Minangk., Sas.; Oebi djarar, Bat.; Oefi, Rotin.; Oehi, Alf. Asil., Hila, Z. Cer., Saleijer, Wetar; Oerlala, Aroe; Oewe, Solor; Oewi, Alf. Min. Bent., T. P., T. S., Biman., Gorom., Jav., Kisar, Madoer., Soend.; Ohoe, Sika; Owi, Daj., Endeh; Tete, Manggarai; Tis, Alf. Min. Tonsaw.; Tocal, Tenimbar; Wadan, Watoeb.; Waloïni, Sermata; Wi, Jav.; Wili, N. Guin. 4 R.; Wiwawak, Aroe; Wiwi, Goront. — Klimplanten, de jam-soorten (deze en vlg.). Yam, e., Igname, fr., Yamswurzel, d. Gebr.: Bekend om de zetmeelrijke wortels of knollen, die vaak ook scherp zijn. Zoowel oewi als andere aardvruchten plant de Javaan als de zon hoog aan den hemel staat en de dieren in de kraal nitrusten. Naar zijn buffels ziende spreekt hij daarbij onder het uitleggen der knollen vaak deze bezwering uit: „Lo keho djeroem kahe gede temen, sak gedene isih gede olehkoe nandoer oewi", d. i.: „Kijk die liggende karbouwen, wat zijn ze groot; maar hoe groot ze ook zijn, moge mijn oewi-aanplant nog grooter worden!" Soms krijgen de knollen kolossale afmetingen; men treft er zelfs aan, die een mansvracht zwaar zijn. In streken, waar Dioscorea's het hoofdvoedsel vormen, wordt een kort tijdsverloop meermalen aangeduid door den tijd, noodig om de knollen gaar te koken; b. v. op Kei zegt men in dezen zin: „Een man nabtahan". Een afgeleefd persoon, die tot niets meer nut is, noemt de Javaan: „Kawak oewi", d. i.: „Als een oude oewi", want deze kan niet meer gegeten worden, als zijnde hol en houtig. In het Minangkabaoesch is: „Lilik oebi", d. i.: „Omwinden als oebi", het winden van den doek om het hoofd zoodanig, dat de kruin bloot blijft.

1108. **D. alata L.*** Ghoewak, Kang.; Heri makalaoen, Alf. Amb., Har.; Heri manoe, Alf. Z. Cer.; Hiwoe boetoe, Sawoe; Hoewi boeton, Soend.; Hoewi kalapa, Soend.; Hoewi lilin, Soend.; Kapoe lokon, Alf. Min. T. B., T. S.; Kapoe rangdang, Alf. Min. T. B.; Kapoe roendang, Alf. Min. T. S.; Kapoet laka, Alf. Min. T. L.; Kapoet lokon, Alf. Min. T. L.; Kelibang, Mal.; Keribang, Mal. W. Born.; Lame boetoeng, Boeg., Makas.; Lame taoe, Boeg., Makas.; Loea, Soemba; Mandengen meha, Alf. Boer.; Obi elos, Madoer., Obi radhin, Madoer.; Oebi badjari, Mal. Mol.; Oebi boetoeng, Vulg. Mal.; Oebi da sawala, Alf. N. O. Halm.; Oebi gendola, Balin.; Oebi hahipiang, Alf. Min. Bant.; Oebi halija, Mal. Amb.; Oebi kelibang, Mal.; Oebi klesih, Balin.; Oebi lilin, Vulg. Mal.; Oebi merah, Mal. Men.; Oebi nasi, Mal.; Oewi abang, Jav., Oewi aloes, Jav.; Oewi laka, Alf. Min. T. P.; Oewi raindang, Alf. Min. T. P.; Oewi sengganì, Jav.; Oewi wiloes, Jav.; Owi soeman, Daj. Z. O. Born.; Rabet elos, Madoer.; Rerepin, Alf. Min. T. S.; Wiloes, Jav. — Gebr.: De knollen worden gegeten.

1109. **D. atropurpurea Roxb.*** Kapoe an tadoen, Alf. Min. T. S.; Kapoe an taloen, Alf. Min. T. B.; Oebi manoesija, Mal. Men. — Gebr.: De wratten van de wortels worden fijngestampt rondom bloedzweren gelegd.

1110. **D. bulbifera L.*** Ahoehoe, Alf. Har., Z. Cer.; Kaboeran, Madoer.; Oebi bontal, Mal. Amb.; Ohoehoe, Alf. Z. Cer.; Rabet sosejan, Madoer. Varieteiten in Madoer.: K. bhabang; K. dhoengkang; K. gbadjam; K. tekos; K. tjena; K. tjetjek. — Gebr.: De knollen worden gekookt gegeten.

1111. **D. Diepenhorstii Miq.*** Aka kamijan, Minangk.; Aka koemajan, Minangk.; Aka koemojan, Minangk.; Aka koemojen, Minangk.

1112. **D. glabra Roxb.*** Kapoet ne wijo, Alf. Min. T. L.; Oewi in toewa §), Alf. Min. T. P.; Oewi in toewa rintek, Alf. Min. T. P.; Tis pawatoan, Alf. Min. Tonsaw.

§) Ook aan Smilax-soorten gegeven (zie 3155 en 3159).

1113. **D. heterophylla L.** Oebi manoesija merah, Mal. Men. — Gebr.: Als van D. atropurpurea.

1114. **D. hirsuta Bl.*** Abaoe, Solor; Djangga, Balin.; Gadoe, Biman.; Gadoeëng, Minangk.; Gadoeng, Balin., Jav., Mal., Soend.; Gadong, Atjeh, Bat., Daj. Z. O. Born.; Ganrong, Daj. Z. O. Born.; Ghadhoeng, Madoer.; Hajoeroe, Alf. Amb., Oel.; Hoewi gadoeng, Soend.; Iwi, Soemba; Kapak, Sas.; Kasimoen, Mal. Tim.; Lei, Kei, Wetar; Oebi gadis, Bat.; Oebi gadoeëng, Minangk.; Oebi gadoeng, Mal.; Oewi alas, Jav.; Oewi gadoeng, Jav.; Ondo, Alf. Amb., Oel.; Ondot i lawanan, Alf. Min. T. P.; Pintoer, Alf. Min.; Pitoer §), Alf. Min.; Sijapa, Boeg.; Sikapa, Makas.; Sikari, Balin. Varieteiten in Balin.: Gadoeng kastoeri, sterk riekend; G. malati, met gele bloem en breed blad; G. tombong of tombong. In Balin. Semb.: G. djaé. In Jav.: Gadoeng ketan; G. koening. In Atjeh: Gadong adong; G. lekat; G. oer. In Bat.: Gadong balaka, met kleinen ovalen knol; G. djalor; G. goja; G. holi-holi, met langen dikken knol; G. pira ni manoek, met grooten ovalen knol; G. rambé, met trosgewijzen knol; G. ramping, met langen dunnen knol; G. si apoer, met rooden knol. — Gebr.: De knol heeft een bedwelmende kracht, doch wordt, na vooraf in kalkwater gezuiverd te zijn, gekookt gegeten. In de bergstreken van Oost-Java worden de knollen verscheidene malen in water gekookt, dan uitgeperst en vermengd met wat rijst of maïs gegeten. Elders worden ze geschild en tot schijven gesneden, minstens 24 uren in zout water geweekt, dan met zout water afgespoeld en in de zon gedroogd, alvorens gegeten te worden. Paarden, die steeds mager blijven, geeft men als voedsel den in heete asch gebraden en daarna fijngeraspten knol, met wat zwavel en zout vermengd. Op Bali wrijft men de lijken met stukjes van den knol in, ten einde die bij een volgende menschwording een mooie huid te bezorgen; bovendien bedwelmt men er daar kippen mede, die men wil stelen.

Van iemand, die opgelicht of bedrogen wordt, zegt de Javaan: „Di gadoeng", d. i.: („Item) wordt gadoeng gegeven", doelende op de bedwelmende eigenschap van den knol. Ook vergelijkt hij een langen gebogen hals met een gadoeng-rank. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Saroman oebi poelo gadoeng", d. i.: „Stelt zich aan of doet zich voor als oebi", figuurlijk gebezigd van een persoon van geringe afkomst, die zich als een voorname aanstelt. In het Bataksch heeft men de uitdrukking: „Pasigadong", d. i.: „Middel om aan gadong te komen"; schertsenderwijs door een man aan zijn vrouw gegeven, omdat in den regel deze alleen den veldarbeid verricht. Gadong is de oplossing van het Bataksche raadsel: „Magodang di goeloewan", d. i.: „Het wordt groot (groeit op) in het vuil".

§) Deze Alf. namen gelden voor meerdere klimen kruipplanten, o. a. (zie 2354) voor Mucuna reticulata Burck* en voor eenige Ipomoea-soorten.

1115. **D. mollissima Bl.*** Kapoe kajoe, Alf. Min. T. B., T. S.: Oebi kajoe, Mal. Men.; Oewi tjajoe, Alf. Min. T. P. — Gebr.: De knollen worden gegeten. Van het merg der stengels vervaardigt men een soort kunstbloemen ter versiering van de haarwrong.

1116. **D. oppositifolia L.*** Akar kelona, Mal.; Hoera, Sika; Kelona, Mal.; Lame ale, Boeg.; Oebi kelona, Mal.: Oebi oetan, Vulg. Mal.; Oewi alas, Jav.; Owi bawoi, Daj. Z. O. Born.; Soeda, Balin., Jav.; Soenda, O. Jav. — Gebr.: De platte draderige knollen zijn niettemin eetbaar.

1117. **D. pentaphylla L.*** Hoewi sawoel, Soend.; Kapoe sajor, Alf. Min. T. S.: Katak, Jav.; Oebi mangindano, Mal. Men.; Oebi pasir, Mal.; Rabet bhangkat, Madoer.; Samowan, Balin.; Samwan, Balin. Varieteiten in Balin.: S. djae; S. nasi; S. samboek. In Jav.: K. boenga of k. woenga; K. dewot; K. lawe. — Gebr.: De knollen worden gegeten.

1118. **D. pyrifolia Kunth.*** Akar kemenjan, Mal.; Akar kemenjan paja, Mal. — Gebr.: De bloemen rieken als benzoë.

1119. **D. salicifolia Bl.*** Winto, Alf. Min. T. B., T. S. — Gebr.: De ranken dienen wel als touw.

1120. **D. sativa L.*** Elan poeti, Alf. Z. Cer.; Heri poeti, Alf. Amb., Har.; Hiwoe wara, Sawoe; Hoeëljo poetiil, Alf. Sap.; Hoeheljo poeïl, Alf. N. Laoet; Maelan poeti, Alf. Z. Cer.; Mandengen boti, Alf. Boer.; Melan poeti, Alf. Z. Cer.; Oebi da are, Alf. N. O. Halm.; Oebi ipit, Balin.; Oebi ondo, Alf. Min. Bant.; Oebi poetih, Vulg. Mal.; Oebi tjina, Mal.; Oebi poeti, Alf. Asil., Hila; Oewi koelo, Alf. Min. T. P.; Owi behas, Daj. Z. O. Born. — Gebr.: De knollen worden gegeten.

1121. **D. spiculata Bl.*** Hoewi badak, Soend.; Ima pariama, Tern.; Oebi badak, Vulg. Mal.; Oebi tahoen-tahoen, Mal. Mol.

1122. **D. tiliaefolia Kunth. (= D. spinosa Roxb.*).** Hoewi kawojang, Soend.; Hoewi taropong, Soend.; Kapoe sajawoe, Alf. Min. T. B.; Kapoe woeol, Alf. Min. T. S.; Kapoet woeol, Alf. Min. T. L.; Lame tjengka, Boeg.; Oewi sajawoe, Alf. Min. T. P.; Opa, Boeg., Makas.; Sajawoe, Mal. Men., Tern.; Sijaboe, Bol. Mong.; Sijafoe, Tern.; Sijahoe, Alf. Amb., Cer.; Sijahoel, Alf. N. Laoet., Sap.; Sijaoe, Alf. N. W. Halm.; Sijapoe, Alf. N. O. Halm.; Tjengka, Boeg. Varieteiten in Alf. Min. T. P.: Oewi sajawoe sela; O. s. riutek. — Gebr.: De knollen worden gegeten.

1123. **D. triphylla L. (= D. pentaphylla L.*).** Hoewi sawoet djahe, Soend.; Hoewi tjeker, Soend.

1124. **D. sp.** Kapoegoe, Alf. Min. Bent.

1125. **Diospyros aurea T. et B.*** Nat. fam. der **Ebenaceae.** Ki tjaloeng mas, Soend. — Vrij hooge boom.

1126. **D. Beccarii Hiern.*** Item lewo lana, Alf. Min. T. L.; Maïtem lewo lana, Alf. Min. T. L.; Woewoeringan (zie 2771), Alf. Min. T. P. — Boom.

1127. **D. buxifolia Hiern. (= D. microphylla Bedd.*).** Bibis §), O. Jav.; Keloran, Jav.; Ki merak (zie 2792), Soend.; Tjantigi (zie 2636), Soend. — Hooge boom. Gebr.: Het kernhout zou zwart zijn en een inferieur soort ebbenhout opleveren; wordt overigens als te klein en te krom weinig gebruikt.

§) Ook Maba buxifolia Pers.* (zie 2119).

1128. **D. cauliflora Bl.*** Kolang-kaling dongkol, O. Jav.; Lamaha, Alf. Min. Bent.; Tokbrol, Soend. — Lage boom.

1129. **D. Embryopteris Pers.*** Item lewo sela, Alf. Min. T. L.; Kaletja, Jav.; Klega, Jav.; Kletja, Jav.; Mahangkoese (zie 1486), Alf. Min. Bent.; Maïtem lewo sela, Alf. Min. T. L.; Makoesei, Alf. Min. T. P.; Tjoeliket, Soend.; Tjokoekoe, Alf. Min. Ponos. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het hout wordt zelden gebezigd; de vruchten worden wegens den aangenamen smaak soms rauw gegeten. In Mohamedaansche streken bezigt men de gom wel als lijm bij het inbinden van godsdienstige geschriften.

1130. **D. flavicans Hiern.*** Boniok, Alf. Min. Ponos. — Boom.

1131. **D. frutescens Bl.*** Gegentelan, Soend.; Item lewo, Alf. Min. T. L.; Ki gentel, Soend.; Maïtem lewo, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Daar de boom weinig voorkomt wordt het hout zelden voor huisbouw gebezigd, maar het moet volgens inlanders zeer sterk en duurzaam zijn.

1132. **D. hirsuta L.*** var. **lucida Wall.** Taring pelandoek, Mal. — Boom.

1133. **D. Horsfieldii Hiern.*** Kasemek §), Soend.; Semak, Jav.; Semek, Madoer., O. Jav. — Boom. Gebr.: Het hout wordt als te klein weinig gebruikt; de vruchten en rijpe zaden worden gegeten. Met het kleverig sap der vruchten bestrijkt men Chineesche regenschermen.

§) Dezelfde naam wordt gegeven aan de uit Japan als vruchtboom in de bergstreken ingevoerde D. Kaki L.*

1134. **D. macrophylla Bl.*** Areng-areng, Jav.; Ki katjaloeng, Soend.; Ki tjaloeng, Soend.; Tjaloeng §), Soend. — Hooge boom. Gebr. Het hout is wel sterk, maar wordt als niet duurzaam weinig gebezigd.

§) Ook Ostodes paniculata Bl.*

1135. **D. maritima Bl.*** Brama, Jav.; Maïtem lewo, Alf. Min. T. L. — Lage boom.

1136. **D. pseudo-ebenum K. et V.** Kadjoe areng, Kang., Madoer. B.; Kadjoe njareng. Madoer. P., S.; Kai areng, Soend.; Kajoe areng, Jav., Sas.; Kajoe ireng, Balin. — Gebr.: Volgens verklaring van inlanders de eenige op Java inheemsche echte ebbenhout-soort; het kernhout is voor gevesten van krissen zeer gezocht.

1137. **D. pyrrhocarpa Miq.*** Ampedoe, Mal. W. Born.: Hampedoe kajoe, Sum. W. K. — Boom. Gebr.: Van de uitgeholde stammen maakt men inlandsche prauwen.

1138. **D. truncata Z. et M.*** Perelek, Soend. — Lage boom. Gebr.: Het hout als van geringe kwaliteit (en wegens de zeldzaamheid) bijna nooit gebezigd.

1139. **D. utilis K. et V.*** Adjoe lotong, Boeg.; Ajoe doeito, Goront.; Ajoe etang, Saleijer; Item, Alf. Min. T. L.; Item leos, Alf. Min. T. L.; Kajoe itam, Mal. Men.; Kajoe leleng, Makas.; Kajoe maitem, Alf. Min. T. L.; Kajoe mojondi, Alf. Min. Ponos.; Kajoe wale, Alf. Min. T. S.; Kajoe waled, Alf. Min. T. P.; Kajoe woeling, Alf. Min. Tonsaw.; Maïtem, Alf. Min. T. L.; Maitem leos, Alf. Min. T. L.; Mojondi, Alf. Min. Ponos., Bol. Mong.; Toë, Alf. Tom.; Waled (zie 2120), Alf. Min. T. P.; Watoe linai. Alf. Min. Bent. — Boom. Gebr.: Minahasa-ebbenhout. Het kernhout is voor meubels en balken bijzonder geschikt en zelfs in den grond of aan weersinvloeden blootgesteld buitengewoon duurzaam. Afschrapsel van het hout wordt als obat aangewend.

1140. **Diplanthera bancana Scheff.*** Nat. fam. der **Bignoniaceae.** Merkoebang, Mal. — Boom.

1141. **Diplophractum auriculatum Desf.*** Nat. fam. der **Tiliaceae.** Dhaloebang tali, Madoer.; Nila koetjing, Vulg. Mal. — Heester.

1142. **Diplospora singularis Korth.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Gading (zie 2653), Mal.; Kajoe gading, Mal.; Soengkai alas, Mal. Pal. — Heester.

1143. **Diplycosia sp.** Nat. fam. der **Ericaceae.** Karangkang pantji, Bonth.; Toekatoeka, Bonth. — Heester.

1144. **Dipterocarpus crinitus Dyer.*** Nat. fam. der **Dipterocarpaceae.** Keroewing boeloe, Mal. — Boom. Gebr.: Uit den stam en de vruchten wordt veel balsem gewonnen. Het hout is in gebruik bij huis- en bruggenbouw. Dipterocarpusbalsems komen in den handel voor als „woodoil" en „gurjunoil".

1145. **D. grandiflorus Blanco.*** Keroewing boekoe, Mal.; Keroewing poetih, Mal. — Boom. Gebr.: De uit den stam verkregen balsem dient als vernis.

1146. **D. Hasseltii Bl. (= D. trinervis Bl.*).** Klalar, Jav.; Palahlar §), Soend.; Plalar, Jav. — Boom. Gebr.: Ook van dezen wordt door insnijding in den stam een balsem verkregen, dien de inboorlingen veelal bezigen tot vervaardiging van flambouwen (zie 1150).

§) Dezelfde Soend. naam wordt gegeven aan Dipterocarpus gracilis Bl.* en D. littoralis Bl.* (zie 2207).

1147. **D. lampongus Scheff.*** Bangbang, Lamp. — Boom. Gebr.: Het hout wordt bij den huisbouw gebezigd.

1148. **D. pilosus Roxb.*** Bak basong, Atjeh; Basoeng, Minangk.; Basoeng, Midd. Sum.; Basong, Atjeh; Etolio, Nias. — Boom. Gebr.: Van het hout vervaardigt men handvatten van bijlen, kokertjes ter bewaring der sporen van vechthanen, hoeien van groote vischnetten en zwemplanken, in gebruik bij het oversteken van bergstroomen; van het hart (kernhout) versierselen voor bedgordijnen.

1149. **D. Tampurau Korth.*** Empoeraoe, Mal. W. Born.; Karoewing, Mal. Z. O. Born.; Keroewing, Mal.; Keroewing hidjaoe, Mal.; Simor haloewang, Bat. Mand.; Tampoeraoe, Daj. Z. O. Born. — Boom. Gebr.: Het hout heeft een fraaie bruine kleur en wordt gebezigd voor kielen van groote prauwen en scheepsplanken; het moet daartoe vooraf in modder worden uitgeloogd. Op Sumatra wordt van den boom een balsem gewonnen die, met hars en kalk vermengd, dient om reten, naden en gaten van vaartuigen te pekken en in Atjeh als politoer. Daartoe wordt op een hoogte van 3 voet boven den grond in den boom een gat geboord en daaronder een vuur gestookt, waarop de olieachtige vloeistof uitsijpelt, die evenwel vóór het gebruik eerst goed doorgekookt moet worden. Daar deze ruwe bewerking vaak het afsterven van den boom tengevolge heeft en deze overigens zeer geschikt is voor sijalang, wordt dit van bestuurswege tegengegaan.

1150. **D. trinervis Bl.*** Pala koeroeng, Sas.; Pala medon, Balin.; Palahlar minjak §), Soend. — Boom. Gebr.: Volgens het volksgeloof op Bali zou er bij het kappen der takken met een bijl (voor brandhout) aanhoudende regen volgen.

§) De bijvoeging duidt overvloed van balsem- of harsachtige stoffen aan, waarom diezelfde naam ook wordt gegeven aan Dipterocarpus retusus Bl.*

1151. **Dischidia Collyris Wall.*** Nat fam. der **Asclepiadaceae.** Longka ate rintek, Alf. Min. T. L.; Palen in tjawok, Alf. Min. T. P. — Klimmende epiphyt (deze en vlg.).

1152. **D. digitiformis Becc.*** Tawa lawasa tagintoe, Boeg.

1153. **D. maxima Koord.*** Boenga lilin, Mal. Men.; Kokop, Alf. Min. Bent.; Longka ate, Alf. Min. T. L.; Roekoet ate, Alf. Min. T. P.; Tongko ate, Alf. Min. T. P.

1154. **D. Nummularia R. Br.*** var. **Gaudichaudii Dec.** Daoen pitis ketjil, Mal. Mol.; Pitis-pitisan ketjil, Mal. Mol.

1155. **D. Wallichii Wight.*** Matajoe in tjawok, Alf. Min. T. P.

1156. **Dissochaeta gracilis Bl.*** Nat. fam. der **Melastomaceae.** Arenj harendong bodas, Soend.; Harendong arenj bodas, Soend. — Klimmende heester (deze en vlg.).

1157. **D. palembanica Miq. (= Anplectrum divaricatum Triana*).** Loehoe-loehoe akar, Mal. Pal.

1158. **D. pallida Bl.*** Akar kemoenting §), Mal.; Kemoenting akar, Mal.

§) Ook Anplectrum divaricatum Triana* (zie 2204).

1159. **Dodonaea viscosa Jacq.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Ki tjongtjorang, Soend.; Kresek, Jav.; Krisik, O. Jav.; Motongsi, Alf. Min. Ponos.; Tengsek, Jav.; Tesek, Jav. — Boom, Gebr.: Het harde hout (eene soort ijzerhout) dient voor wandelstokken, en wordt door boosdoeners tot knuppels gebruikt.

1160. **Dolichandrone macroloba Miq.** Nat. fam. der **Bignoniaceae.** Soengkai §), Mal. — Lage boom. Gebr.: Is als houtsoort zeer gewild.

§) Ook Peronema canescens Jack.* (zie 2649).

1161. **D. Rheedii Seem.*** Kadjengkapal, Jav. Kr.; Kadjoe djharan binck, Madoer.; Kajoe djaran§), Jav. Ng.; Kajoe pelok, Jav.; Kajoe pelompong, Mal. Men.; Kapal, Balin., Jav. Kr.; Sangi, Alf. Min. T. L. — Vrij lage boom. Gebr. Het hout wordt als drijvers voor vischnetten gebezigd, daar het zeer licht is, en dient ook wel tot vervaardiging van doozen of kistjes. In de Minahasa maakt men er scheeden en geweesten van wapens van. Een aftreksel der bladen wordt gegeven als mondspoeling bij ontstekingachtige aandoening van het mondslijmvlies.
§) Ook Polyscias nodosa Seem.* (zie 2826).

1162. **Dolichos Lablab L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Arbila, Mal. Tim.; Asang padi, Bat. Mand.; Boutjis boelan, Mal. Men.; Kara-kara, Boeg., Makas., Mal.; Kasa-kasa, Saleijer; Katjang agel, O. Jav.; katjang kara-kara, Mal.; Katjang kekara, Mal. Batav.; Katjang pandjang, Mal. Batav.; Katjang ranti, Balin.; Katjang sabock, Jav.; Katjang soetra, Balin.; Kekara, Mal. Batav., Mal. Amb.; Kekara loengsir, Balin.; Kokara, Mal. Men.; Komak, Balin., Sas.; Loöpa, Sermata; Ra-kara, Madoer.; Ranti, Balin.; Rorakon, Alf. Min. Bant.; Tepakoe, Leti; Wongkis loloën, Alf. Min.; Wontis loloen, Alf. Min. — Klimplant. Gebr.: De peulen worden als groente gegeten; de stengel en bladen zijn een zeer gezocht veevoeder. Volgens het volks-geloof in sommige streken zou het insect „wandelend blad" (Mal.: Belalang daoen; Mal. Mol.: Daoen meraja) uit het blad dezer plant ontstaan.

1163. **Doodia dives Kz.*** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe kembang, Soend. — Varensoort.

1164. **Dracaena angustifolia Roxb.*** Nat. fam. der **Liliaceae.** Djedjoewang boekit, Mal.; Djoewang-djoewang boekit, Mal.; Kopoi, Alf. Min. Ponos.; Lendjoewang boekit, Mal.; Pohon soedji, Mal. Batav.; Popopok im bolai, Alf. Min. T. L.; Semar mabock, Jav.; Semar mendem, Jav.; Sendjoewang boekit, Mal.; Soedji, Soend.; Tawaän im bolai, Alf. Min. T. P.; Tawaän ni angko, Alf. Min. T. S.; Tjijamaoe, Mal. Varieteiten in Mal.: Tjijamaoe keremangka; T. moedjoer. — Heester, een drakebloed-plant. Gebr.: Het spint, met water fijngewreven, is als verkoelend geneesmiddel in gebruik. Uit de bladen verkrijgt men een sap, dat dient om gebak groen te kleuren.

1165 **D. conferta Ridl.*** Djedjoewang hoetan djantan, Mal.; Djoewang-djoewang hoetan djantan, Mal.; Lendjoewang hoetan djantan, Mal.; Sendjoewang hoetan djantan, Mal. — Heester.

1166. **Dracontomelon celebicumKoerd.*** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Boewah raoe, Mal. Men.; Koïli, Alf. Min.; Ngame, Alf. Halm., Tern.; Reoe, Alf. Min. Bant.; Woto kaïli, Alf. Tom. — Hooge boom. Gebr.: Het hout is een week timmerhout, onder dak wel voor balken en planken gebezigd; de bloemen worden gegeten.

1167. **D. mangiferum Bl.*** Dahoe, Soend.; Dawo, Boeg.; Dawo rijanre, Boeg.; Dhao, Madoer.; Leow sela, Alf. Min. T. L.; Mabiroe, Alf. Min. T. P.; Rahoe, Balin.; Raoe§), Bat., Biman., Jav., Mal.; Rawa, Mal.; Rawo, Makas.; Rawo nikanre, Makas. — Woudreus. Gebr.: Het hout wordt wel gebruikt, maar verweert spoedig; de rijpe vruchten worden om den rinschen smaak soms rauw gegeten.
§) Ook Canarium laxum Benn.*

1168. **D. mangiferum Bl.*** var. **puberula Engl.** Sengkoewang kajoe, Mal. Pal. — Boom.

1169. **D. sylvestre Bl.*** Dawo lantjeng, Boeg.; Rawa hoetan, Mal.; Rawo dare, Makas. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

1170. **Drepananthus pruniferus Maing.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Antoei hitam, Mal.; Antoi hitam, Mal. — Boom. Gebr.: Als de volgende.

1171. **D. ramuliflorus Maing.*** Antoei, Mal.; Antoei poetih, Mal.; Antoi, Mal.; Antoi poetih, Mal. — Gebr.: Het hout wordt bij huisbouw gebezigd.

1172. **Drymaria cordata Willd.*** Nat. fam. der **Caryophyllaceae.** Djoekoet iboen, Soend.; Djoekoet kasimoekan, Soend.; Rebha kasembhoegan, Madoer. S.; Rebha kasembhoekan, Madoer. B. P.; Sindi, Alf. Min. Tonsaw.; Tatantaa, Alf. Min. T. B.; Tente, Alf. Min. T. P.; Tonte, Alf. Min. T. P. — Kruid.

1173. **Drymoglossum piloselloides Presl. (= D. heterophyllum C. Chr.*).** Nat. afd. der **Filices.** Pakis doewitan, Jav.; Pakoe doedoewitan, Soend.; Sakat riboe-riboe, Mal. — Gebr.: Is als inlandsch geneesmiddel in gebruik.

1174. **Dryobalanops aromatica Gaertn.*** Nat. fam. der **Dipterocarpaceae.** Fombora gafo, Nias; Hajoe hapoer, Bat.; Hapoer baroes, Bat.; Kajoe apon, Daj. Z. O. Bora.; Kapoer baroes, Sum. W. K. — Boom, de kamferboom van Sumatra en Borneo. Gebr.: Deze kamfer wordt niet, als de gewone soort (verg. 767) door destillatie gewonnen, doch bevindt zich binnen den bast tot zelfs in het hart van den boom in den vorm van kleine kristallen. Zij wordt verkregen door den boom om te kappen en te splijten of tot planken te houwen en alsdan de stukjes kamfer af te schrappen. De hoedanigheid hangt af van den glans, de grootte en de witheid dier stukjes, welke, alvorens ze in den handel te brengen, gezuiverd worden door wassching met citroensap en lauw water. De gewone oogst is in Tapanoeli van 10—12 katies per boom, maar het is voorgekomen, dat men van één boom meer dan 100 katies verkreeg. Kamferolie (oembil, Bat.) krijgt men van boomen, die nog niet oud genoeg zijn om geveld te worden: het vocht dringt door de schors en vloeit uit den stam. Deze kamfer is een oud inlandsch geneesmiddel tegen kiespijn en wordt ook op wonden gelegd. De vruchten worden wel gecontijt; de pit is tijn gestampt in gebruik tegen kolick. In Atjeh worden de lijken met een weinig kamfer bestrooid. In de Batak-landen hebben de kamferzoekers een afzonderlijke taal, waaraan zij zich trouw houden, omdat hiermede naar hun meening het al of niet vinden van veel en goede soorten nauw verband houdt. Zij moeten zich aan bepaalde gebruiken houden, mogen zich in den tijd dat zij zoeken niet wasschen, en denken, dat in den droom door een vrouwelijke geest de richting wordt aangewezen, waar de meeste kamfer aanwezig is. Ook in de Maleische landen bezigen zij, die zich met de inzameling bezig houden, tal van woorden welke van de dagelijksche spreektaal afwijken, daar ook dit een gelukkige voodst ten gevolge kan hebben.

1175. **Duabanga moluccana Bl.*** Nat. fam. der **Lythraceae.** Ahes, Alf. Min. Bent.; Aras, Alf. Min. Tonsaw.; Ares, Alf. Min.; Aret, Alf. Min. T. L., T. P.; Kadjimas, Balin.; Kajoe ares, Alf. Min.; Taker, Madoer.; Takir, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt tot vervaardiging van planken voor prauwen; de bast wordt tot zwart verven gebezigd.

1176. **D. sonneratioides Ham.*** Berembang boekit, Mal. — Boom.

1177. **Duchesnea sundaica Miq. (= Potentilla Kleiniana W. et A.*).** Nat. fam. der **Rosaceae.** Ketjalingan lemboet, O. Jav. — Kruipende plant.

1178. **Durio Oxleyanus Griff.*** Nat. fam. der **Malvaceae.** Derijan rimba, Lamp. Pam.; Deurenjan oenggah, Atjeh; Deurenjan rime, Atjeh; Deurenjan toebatoe, Atjeh; Doerijan daoen, Mal.; Toemi, Lamp. Ab. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten; het hout is deugdzaam en sterk, maar moeilijk te bewerken.

1179. **D. testudinarius Becc.*** Doerijan boeroeng, Mal.; Doerijan tanah, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt als goed timmerhout geroemd.

1180. **D. zibethinus Murr.*** Adoerija, Biman.; Ambetan, Jav. Kr. D.; Bak deurenjan, Atjeh; Dahijan, Daj. B.; Dahoeian, Daj. B.; Derijan, Lamp. Pam., Mal. Bengk.; Deurenjan, Atjeh; Dhoerin, Madoer.; Djoeria, Gorom, Goront.; Doejan, Daj. Law.; Doel, Bol. Mong.; Doeranaä, Gorom; Doeren, Balin., Jav., Mal. Batav.; Doerene, Alf. Hila; Doereno, Alf. Har.; Doerija, Biman., Nias; Doerijan, Koeboe, Mal., Minangk.; Doerijang, Boeg., Makas., Mal. Mol.; Doewojan, Alf. Min. Bant.; Entoerijan, Simaloer; Kadoe, Soend.; Loerijan, Alf. Min. T. B., T. S.; Oerijan, Alf. Boer.; Patjekan, Balin. Kr.; Roejan, Daj. M.; Roewajan, Alf. Min. T. P.; Rojan, Alf. Min. Bent., T. P.; Taroetoeng, Bat.; Toeren, Alf. Z. Cer.; Toerene, Alf. Asil.; Toerenjo, Alf. N. Laoet; Toereno, Alf. Har., Sap.; Toeria, Alf. Cer.; Tolian, Alf. Z. Cer.; Torane, Alf. Z. Cer.; Torian, Alf. Z. Cer.; Wajatoe, Alf. Tom. Varieteiten in Mal. Batav.: Doeren seketan, met wit vruchtvleesch en kleine pitten; D. siteroeboek, met geel vruchtvleesch en groote pitten. In Jav.: Doeren boengkik, kleine soort. In Soend.: Kadoe ganggaeng of k. genggaeng of k. kalahang. In Mal.: Doerijan tembaga, met geel vleesch; D. tenggajoen. In Mal. Mol.: Doerijang gadjah. In Bat.: Taroetoeng sibalingbingan; T. sidjabak; T. sinitak, met wit vleesch; T. sisagoe-sagoe; T. siteni manoek, aldus genoemd, omdat het gebruik doet rieken naar kippendrek; T. sitombaga, met geel vleesch; T. tongor, met geel vleesch, maar kleine pitten. — Boom, de doerian. Civetcat-fruit tree, e. Gebr.: Het hout wordt, als 't beschikbaar komt, o. a. in West-Java voor goedkoope planken en meubels gebezigd. Veel belangrijker is 't gebruik der sterk riekende zaadrok, door Europeanen maar vooral door inlanders gaarne gegeten; ook de zaden worden gekookt, van de schil ontdaan, gedroogd, gebakken en zoo met wat zout bij de rijst genuttigd. Men wil dat alleen die vruchten smakelijk zijn, welke rijp van den boom vallen. Nergens worden naar den aard der vrucht zoovele soorten onderscheiden als in de Bataklanden, hetgeen verklaarbaar is, omdat velen die vrucht er niet alleen als versnapering, doch bepaald als voedingsmiddel gebruiken. Men heeft er zelfs een afzonderlijk woord: mamoehoen, voor het bewaken der boomen in den tijd, dat deze de meeste vruchten opleveren. Als dit bewaken 's nachts geschiedt en een der wakers neiging tot slapen heeft, steekt de andere hem een doerijan-pit in den mond om hem wakker te houden. Ook het eiland Ambon munt wat doerians betreft boven de andere streken uit. In het Soendaasch heeft men een spreekwijze: „Ngembang kadoe", d. i.: „Doen als de bloem van doerian", om iemand te omschrijven, die met open mond over iets verbaasd staat. In het Javaansch „Ngembang doeren", om een vrouw aan te duiden, die niet meer maagd is, terwijl de Madoerees de lichtbruine kleur van een paard „kembhang dhoerin" noemt. De Balinees zegt: „Boeka doerene hoeloeng, masi ada ngapoet", d. i.: „Als een afgevallen doeren, er is altijd iemand die haar opraapt", met de beteekenis van altijd een vriend of bloedverwant te vinden, die zich zijner aantrekt, als iemand ongelukkig is geworden; en de Batak: „Djaroe satampoek pe taroetoeng, laïng palegan-legan do roewangna", d. i.: „Al heeft de doerian-vrucht maar één steel, toch verschillen de afzonderlijke vakken altijd", met de beteekenis van: kinderen, die van dezelfde ouders afkomstig zijn, hebben toch uiteenloopende karakters. Voor iets dat zoo klaar is als de dag zegt de Maleier: „Saperti doerijan menoendjoekkan pangsanja", d. i.: „Gelijk een doerijan-vrucht haar vakken laat zien", om reden aan den buitenkant te zien is, waar de vakken zich inwendig van elkaar scheiden. Van iemand wiens verlangen onbevredigd blijft, zegt de Madoerees: „Kaloewang tero ka dhoerin", d. i.: „De kalong begeert een dhoerin". In het Minangkabaoesch heet „een buitenkansje hebben" figuurlijk „mandape doerijan roentoeeh", d. i.: „Overvloed van vruchten aan zijn doerijan krijgen". De Javaan duidt een niet te ver gedreven scherts aan met de uitdrukking: „Sabrebet doeren", d. i.: „Als een schram met de dorens van een doeren-vrucht", die niet doordringt. De Balinees noemt de zich spoedig openbarende genegenheid van een man: „Nasak doeren", d. i.: „Als een rijp wordende doeren", die zich door den geur dadelijk verraadt. Dezelfde vrucht is de oplossing van meerdere raadsels; zoo in het Lampongsch van: „Di tjoeloek sakik di kanik bangik", d. i.: „Wordt het even met de vingers aangeraakt, dan is het pijnlijk, wordt het gegeten, dan is het smakelijk; in het Minangkabaoesch van: „Ambie doeri, bapaga doeri, saroego di dalam, narako di loewa", d. i.: „Het noemt dorens, het is met dorens omheind: de hemel van binnen, de hel van buiten"; in het Javaansch van: „Ana landak toeroe ing epang; amboene doedoe-doedoe", d. i.: „Een stekelvarken slaapt in de takken, de geur er van is buitengewoon"; en van: „Gedeboeg tjiting-tjiting", d. i.: „(Op) het geluid van vallen (volgt) het voorzichtig aanpakken" (dit vanwege de dorens); in het Balineesch van: „Landak magantoeng", d. i.: „Een stekelvarken dat hangt", en „Anak laboeh njapoetin ibana", d. i.: „Een kind, dat zich vallend kleedt", daar de afvallende bladen zich aan de stekels der vruchten vast zetten; zoo in het Boegineesch van: „Taboe ridjari padjari rilowiseng palowiseng", d. i.: „Spijs die hem, die het betast, wederkeerig betast", terwijl „Bangkijang ni taroetoeng" of „De pitten der vrucht", de oplossing zijn van het Bataksche raadsel: „Markapit halahi di bagasan tai ngada marsipangkoelingan", d. i.: „Zij zitten er dicht opeengepakt in, maar spreken niet met elkaar".

1181. **Dyera costulata Hook. f.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Djeloetoeng, Mal.; Djeloetoeng pipit, Mal.; Laboei, Sum. W. K.; Laboewai (zie 175), Sum. W. K.; Laboeweh, Sum. W. K. — Boom. Gebr.: De schors bevat een melksap, dat drinkbaar (?) heet en in smaak eenigszins met melk overeenkomt. De daaruit gewonnen harsige massa komt in 't groot in den handel als caoutchoucsurrogaat en is bekend als getah djeloetoeng, ook wel als „Dead borneo" en „Pontianak gom".

1182. **D. Maingayi Hook. f.** Djeloetoeng, Mal.; Djelotoeng, Sum. W. K.; Handjalotong, Daj. Z. O. Born.; Medang palai, Mal.; Medang pelai, Mal.; Palai, Mal.; Pantoeng, Daj. Z. O. Born.; Pelai §), Daj. Z. O. Born. — Boom. Gebr.:

Het witte hout dient tot het maken van huisraad en kisten en ook voor planken. Het melksap-stremsel wordt eveneens als getah djeloetoeng in den handel gebracht.

§) Deze beide namen zijn wellicht plantselijke afwijkingen van poelai, den Mal. naam van Alstonia scholaris R. Br.* (zie 178).

1183. **Dysophylla auricularia Bl.*** Nat. fam. der **Labiatae.** Boentoet sero, Soend.; Ekor koetjing (zie 3406), Mal.; Majana boesoek, Mal. Mol.; Majana oetan, Mal. Mol; Slangking, Jav. — Halfheester.

1184. **Dysoxylum acutangulum Miq.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Ambalaoe, Minangk.; Balaoe §), Mal.; Besar, Alf. Min. T. L.; Embalaoe, Mal.; Hembalaoe, Mal.; Mambalaoe, Mal. Bengk.; Malang, Mal.; Mawesar, Alf. Min. T. L.; Mawewesar (zie 1498), Alf. Min. T. P.; Melaboeng, Mal.; Membalaoe, Mal.; Pasak lingga, Mal.; Wesar, Alf. Min. T. B., T. L. Varieteiten in Mal.: Balaoe batoe; B. boenga; B. telor §§) — Boom. Gebr.: Het fraai gevlamde wortellijsten-hout is, o. a. op Bangka, zeer gezocht door Arabieren en Chineezen; de laatsten maken er doodkisten van. In de Minahasa heet het hout voor balken en planken geschikt, mits het onder dak wordt gebezigd.

§) Balaoe en verwanten worden door RIDLEY gedetermineerd als Parinarium oblongifolium Hook. f.*, maar het schijnt dat ten dezen aanzien nog geen klaarheid bestaat, daar die naam ook wordt opgegeven voor Hopea linggensis Boerl.*

§§) Deze kunnen wel afzonderlijke soorten zijn.

1185. **D. alliaceum Bl.*** Adjoe lasoena, Boeg.; Kajoe bawang, Vulg. Mal.; Kajoe lasoena, Makas.; Ki bawang, Soend.; Pela, Jav.; Pesitan monjet, Soend.; Priwoet, Daj Z. O. Born.; Tanglar monjet, Soend. — Hooge boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor meubelhout, en wordt verder aanbevolen voor lanssehachten. De schors riekt naar uien en heeft een walgelijk-bitteren smaak.

1186. **D. amooroides Miq.*** Doja, Jav.; Kadoja, Soend.; Kadhoedja, Madoer.; Kedoja, Jav.; Mamalapa §), Alf. Min. T. P. — Lage boom. Gebr.: Het hout wordt als weinig duurzaam zelden gebezigd.

§) Ook Rhus retusa Zoll. (= R. rufa T. et B.*) (zie 2981).

1187. **D. arborescens Miq.*** Berasan, Jav.; Brasan §), Jav.; Haroeman tjaj, Soend.; Mawawoeang, Alf. Min. T. P. — Boomheester. Gebr.: Het hout dient tot brandhout.

§) Ook Pavetta-soorten.

1188. **D. caulostachyum Miq.*** Kapotren, Madoer.; Kokosan leuweung, Soend.; Kraminan §), Jav.; Langsak hoetan, Lamp.; Langsep alas, Jav.; Mangir (?), Soend.; Mahawoöc lansoena (zie 91), Alf. Min. T. B.; Welahan, Jav. — Hooge boom. Gebr.: Het hout wordt wel bij huisbouw gebezigd.

§) Er moet aan herinnerd worden, dat ten opzichte der namen van de soorten ook bij inlanders groote verwarring bestaat.

1189. **D. costulatum Miq.*** Pasak kerai, Mal. Boom. Gebr.: Ofschoon van minder goede kwaliteit, wordt het hout wel bij den huisbouw gebezigd.

1190. **D. densiflorum Miq.*** Ambalo, Madoer. P.; Kambalo, Madoer. B.; Ki boma (zie 1753), Soend.; Pingko, Soend.; Tjapaga, Jav.; Tjapagi, Jav. Kr.; Tjempaga, Jav.; Tjepaga, Jav.; Tjepagi, Jav. Kr.; Toembawa §), Alf. Min.; Toembawa rendai, Alf. Min. T. L.; Toembawa rintek, Alf. Min. T. P.; Tombawa, Alf. Min. Varieteiten in Alf. Min. T. P.: Toembawa koelo; Toembawa raindang. In Alf. Min. T. L.; T. mea; T. poeti. In Alf. Min. T. B.: T. koelo; T. rangdang. In Alf. Min. T. S.: T. poeti; T. roendang. — Hooge boom. Gebr.: Het hout is bij huisbouw en ook voor meubels en krisscheeden zeer gezocht; als bestand zijnde tegen weersinvloeden vervaardigt men er bovendien veelal wielen van voertuigen van.

§) De minder deugdzame toembawa-soorten schijnt men in de Minahasa door toevoeging van adjectiva te onderscheiden (zie 743).

1191. **D. densiflorum Miq.*** Var. **minor K. et V.** Kapinango, Soend.; Ki bawang bodas, Soend.; Mahalansa mawoero, Alf. Min. Bent.; Toembawa sela, Alf. Min. T. L., T. P. — Boom. Gebr.: Wordt in de Soenda-landen als bouw- en meubelhout hoog geschat.

1192. **D. excelsum Bl.*** Kedoja, Jav.; Ki goegoela, Soend.; Ki tjarirang, Soend.; Ki warirang, Soend.; Kokosan monjet, Soend.; Troes goenoeng, Soend. — Woudreus.

1193. **D. Hasseltii K. et V.*** Kraminan, Jav.; Narap, Jav. — Vrij hooge boom. Gebr.: Van het hout maakt men fraaie krisscheeden.

1194. **D. macrocarpum Bl.*** Ki hadji, Soend.; Kraminan, Jav.; Njan-minjanan, Madoer. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het hout wordt in de Preanger als duurzaam en voor huisbouw geschikt geacht.

1195. **D. nutans Miq.*** Tampoei teratai §), Mal.; Tampoi teratai, Mal. — Boom.

§) Zie voor tampoei vooral bij 391.

1196. **D. ramiflorum Miq.*** Kapinango, Soend.; Maranginan, Soend.; Pingko, Soend.; Tanglar, Soend. — Hooge boom.

1197. **D. simile Bl.*** Maranginan bodas, Soend. — Boom.

E.

1198. **Ebermaiera angustifolia Anders.*** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Kerak nasi rimba, Mal.; Kerak-kerak rimba, Mal. — Kruid.

1199. **E. incana Hassk.*** Reunden peutjang. Soend. — Heester.

1200. **E. lanceolata Hassk.*** Djarong awewe, Soend. — Halfheester.

1201. **E. subpaniculata Hassk. (= E. elongata Nees.*).** Kakedji, Mal. Batav.; Kedji, Jav.; Reunden, Soend. – Kruid. Gebr.: De bladen worden wel gegeten; zij heeten een geneesmiddel tegen graveel.

1202. **Ecdysanthera pedunculosa Miq. (= Parameria pedunculosa Benth.*).** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Gitan mantjik, Sum. W. K. — Klimmende heester.

1203. **E. scandens Hassk. (=Anodendron inflatum Hassk.*).** Areuj tataroeman (zie 2245), Soend.; Areuj tjoengkangkang goenoeng, Soend.; Tataroeman (zie 2245), Soend.; Tjoengkangkang goenoeng, Soend. — Klimmende heester.

1204. **Echinochloa colonum Büse (= Panicum colonum L.*).** Nat. fam. der **Gramineae.** Bajondah, Soend.; Djoekoet bajondah, Soend.; Roempoet koeda, Mal. Batav. — Gras, verwant aan „hanepoot". Gebr.: Wordt tot veevoeder geschikt geacht.

1205. **E. stagnina Beauv. (= Panicum Cruss-galli L.*).** Djoekoet mamarakan, Soend.; Mamarakan, Soend. — Hanepoot, n., barnyard grass, e., panic pied-de-coq, fr., Hühnerbirse, d.

1206. **Eclipta alba Hassk. (= E. erecta L.*).** Nat. fam. der **Compositae.** Daoen sipat, Mal. Mol.; Keremak djantan, Mal.; Kermak djantan, Mal. — Kruid. Gebr.: Soms medicinaal.

1207. **Ehretia acuminata Br.*** Nat. fam. der **Boraginaceae.** Kendal keho, Jav. Ng.; Kendal maesa, Jav. Kr.; Ki terong gede, Soend.; Semboeng idjo, Jav. — Hooge boom.

1208. **E. buxifolia Roxb.*** Kajoe seroet tjina, Jav.; Kasinen, Balin.; Kendal banjoe, O. Jav.; Pinaän, Madoer.; Seroet tjina, Jav. — Heester. Gebr.: De bladen als middel tegen bloeddiarrhee.

1209. **Elaeagnus ferruginea Rich. (= E. latifolia L.*).** Nat. fam. der **Elaeagnaceae.** Biwir koeda, Soend.; Empos, O. Jav. — Klimmende heester, eene soort „olijfwilg".

1210. **E. latifolia L.*** Areuj doedoerenan, Soend. — Klimmende heester. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

1211. **E. sp.** Katoete, Bonth. — Klimmende heester.

1212. **Elaeocarpus Acronodia Mast.*** Nat. fam. der **Tiliaceae.** Peutag(?), Soend. — Boom (deze en vlg. soorten).

1213. **E. celebicus Koord.*** Boekoe-boekoe, Alf. Min. T. L.; Woekoe-woekoe, Alf. Min. T. L.

1214. **E. Cumingii Turcz.*** Moental, Alf. Min. T. P. — Gebr.: Het hout soms bij huisbouw.

1215. **E. edulis T. et B.*** Bainang romang, Makas.; Balimbing oetan, Mal. Mol.; Ifel moa, Alf. Boer.; Kareala, Mal. Amb.; Kopotolo, Alf. N. Laoet, Sap.; Poelirang boli, Saleijer; Tagoerela, Mal. Amb.; Takoerela, Alf. Z. Cer.; Taoerela, Alf. Z. Cer.; Tjarimela, Mal. Amb.; Totofoeko, Tern. — Gebr.: De vruchten worden gegeten. Het is vooral op dezen boom, dat in Ambon de wandelende bladen of Phyllium sp., aldaar als daoen meraja (elders in het Maleisch als bilalang daoen, Javaansch katepan) bekend, worden aangetroffen.

1216. **E. floribundus Bl.*** Hahaoean, Soend.; Hahaoean peutjang, Soend.; Kameso, Madoer.; Kemesoe, Jav.; Mesoe, Jav. — Gebr.: De vruchten worden gegeten.

1217. **E. Ganitrus Roxb.*** Djenitri, Jav.; Djinitri, Jav.; Gandateri, Mal.; Ganitri, Balin., Soend.; Genditeri, Mal.; Genitri, Jav. Mal.; Kajoe londola, Alf. Min. Tonsaw.; Keudeuke, Atjeh; Koemeriit, Alf. Min. T. L.; Koemeriit rendai, Alf. Min. T. L.; Londola, Alf. Min. Tonsaw.; Madjakale, Biman.; Madjakani, Biman.; Madjakeling, Mal.; Mahakoeranga (zie 522 en 1234), Alf. Min. T. B.; Mandjakaling, Makas.; Mandjakani §), Boeg., Makas.; Mandjakeling, Boeg.; Mendjakeling, Mal.; Sima, Boeg., Makas.; Woeloembi, Alf. Min. Beut. — Gebr.: De vruchten worden gegeten. Van de pitten, die o. a. van Java wel worden uitgevoerd, maakt men bidkransen.

§) Deze naam voor de langwerpige, en mandjakaling voor die met ronde vruchten. Gewoonlijk echter zijn madjakeling en verwanten de namen voor vruchten van Terminalia Bellerica Roxb.*, als drogerij in gebruik.

1218. **E. grandiflorus Smith.*** Andoel, Balin., Jav.; Anjang-anjang, Soend.; Radjasa, Balin. Kr.; Redjaos, Jav. Kr. D.; Redjasa, Jav.; Ridjasa, Balin. — Gebr.: De bittere schors is fijngestampt een uitwendig middel tegen beenzweren. In oude legenden wordt de bloem met fraai tandvleesch vergeleken.

1219. **E. Hullettii King.** Deremoeng pipit, Mal.

1220. **E. Jackianus Wall.*** Djentik-djentik, Mal.; Djentikan, Atjeh, Sum. W. K.; Djontikan, Bat. — Gebr.: Als men de (eetbare) vruchten knijpt, springen ze open, waaraan de boom zijn naam ontleent.

1221. **E. longifolius Bl.*** Hahaoean, Soend.

1222. **E. macrophyllus Bl.*** Katoelampa badak, Soend.

1223. **E. Mastersi King.** Medang asam, Mal. — Gebr.: Het hout wordt gebruikt voor daklatten en ook als brandhout.

1224. **E. oblongus Sm.** Taï gigi, Makas.; Taï isi, Boeg. — Gebr.: Het weinige vruchtvleesch blijft bij het eten der vrucht tusschen de tanden kleven en van daar de naam.

1225. **E. obtusus Bl.*** Katapanggoenoeng, Soend.; Medang kawan (zie 2579), Mal.; Medang tanah, Mal.; Talangtang, Soend. — Gebr.: Het hout dient tot vervaardiging van planken.

1226. **E. ovalis Miq.*** Koemokanis, Alf. Min. T. L.; Koemokanis poeti, Alf. Min. T. L.; Mahakoepa, Alf. Min. Beut. — Gebr.: Het hout dient als tijdelijk bouwmateriaal.

1227. **E. oxypyren K. et V.** Katilompa, Jav.; Katoelampa, Balin., Soend.; Talilampah, O. Jav. — Gebr. De vruchten worden gegeten.

1228. **E. paniculatus Wall.*** (Zie 2065). Deremoeng hitam, Mal.; Mendoeng moesang, Mal.

1229. **E. parvifolius Wall.*** Djamboe kelawar, Mal.; Djamboe kelelawar, Mal.; Medang api, Mal.; Medang pipit, Mal.; Mendoeng kelawar, Mal.; Mendoeng kelelawar §), Mal. — Gebr. Uit enkele mendoeng-soorten wordt eene benzoë-achtige hars gewonnen, de beste uit het hoogste gedeelte van den stam, en zich onderscheidende door de witte kleur.

§) Er wordt aan herinnerd, dat meerdere Elaeocarpus-soorten in het Mal. mendoeng en in het Minangk. mandoeeng genoemd worden, evenals deremoeng door achtervoeging van adjectiva nader onderscheiden.

1230. **E. petiolatus Wall. (= E. integer Wall.*).** Medang tandjoeng §), Mal.

§) Ook Kingstonia nervosa. Hook. f.*

1231. **E. Pierrei K. et V.** Hoeroe djanitri, Soend.

1232. **E. polystachyus Wall.*** Deremoeng, Mal.; Deremoeng babi, Mal.

1233. **E. robustus Roxb.*** Aripoengoe, Alf. Min. T. B., T. S.; Aripoengoe poeti, Alf. Min. T. S.; Aripoengoe toewama, Alf. Min. T. B., T. S.; Panang, Alf. Min. T. P.; Raripoengoe, Alf. Min. T. L. — Gebr.: Het hout is geschikt voor timmerhout.

1234. **E. ruminatus F. Müll.*** Leka §), Alf. Min. T. L.; Lilis, Alf. Min. T. S.; Makoeranga (zie 522 en 1217), Alf. Min. T. S.
§) Ook Pygeum zeylanicum Gaertn.* (zie 2906).

1235. **E. salicifolius King.** Deremoeng padi, Mal.

1236. **E. stipularis Bl.*** Deremoeng pelandock, Mal.; Klapan (zie 2384), O. Jav.; Paroeparoe anggang, Minangk.; Paroe-paroe enggang, Mal.; Poelai pipit (zie 177), Mal. — Gebr.: Het hout is niet duurzaam; dient wel voor kisten en daklatten.

1237. **E. subdenticulatus Miq.*** Madang rimbo, Minangk.

1238. **E. Teysmannii K. et V.*** Polasan toemenem, Alf. Min. T. B., T. L.

1239. **E. sp.** Napa-napa, Bonth.

1240. **E. sp.** Karang asi, Bonth.

1241. **Elateriospermum Tapos Bl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Perah, Mal.; Pokok perah, Mal.; Tapoeïh, Minangk.; Tapoes, Bat., Lamp., Mal. Bengk.; Tapos, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout dient wel als timmerhout; de vruchten worden gegeten. In de Maleische landen worden de laatste gedroogd, geschild, fijngestampt en daarna in een blad gewikkeld; na drie dagen is de inhoud zuur en wordt gebruikt bij de bereiding van sambal.

1242. **Elatostema macrophyllum Brongn.*** var. **paludosa Wedd.** Nat. fam. der **Urticaceae.** Koemis badak (zie 1631), Soend.; Trasen (zie 3449), Jav. — Kruid (deze en vlg. soorten); inl. namen onzeker.

1243. **E. nigrescens Miq.*** Waderan (zie 1904), Jav.

1244. **E. polioneurum Hall. f.*** Tepoe, Alf. Min. T. B. — Heester.

1245. **E. puberulum Hall. f.*** Ata-ata (zie 498), Alf. Min. T. B. — Heester.

1246. **E. rostratum Miq.*** Oeöejahan, Soend.

1247. **E. rostratum Miq.*** var. **brevirostre Hall. f.** Kimbil, Alf. Min. Bent.; Tapoe, Alf. Min. Ponos.; Tepoe (zie 1003), Alf. Min. T. L.

1248. **E. sesquifolium Hassk.*** Tjotjok boewoe, Soend.

1249. **E. sinuatum Hassk.*** (zie 2182), Kimbil mawoero, Alf. Min. Bent.; Tawoelandang koelo, Alf. Min. T. P.; Tawoelandang rintek, Alf. Min. T. P.

1250. **E. sp.** Kimbil mahamoe, Alf. Min. Bent.; Tawoelandang raindang, Alf. Min. T. P.

1251. **E. sp.** Taloemoe koelo, Alf. Min. T. B.

1252. **E. sp.** Taloemoe rintek, Alf. Min. T. B.

1253. **Elattostachys verrucosa Radlk. (= Cupania verrucosa Bl.*).** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Kajoe sapi radja, Jav.; Kesampi-radje, Mad.; Sampirodjo, O. Jav.; Sapeh radjha, Madoer. — Boom.

1254. **Eleocharis plantaginea R. Br.*** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Babawangan beureum (zie 3544), Soend.; Bela ne peret, Alf. Min. T. L. — Waterplant, een „waterbies".

1255. **E. subprolifera Steud. (= E. afflata Steud.*).** Boeloe mata moending, Soend.; Dekeng woeloeh, Jav. — Rietachtig gras.

1256. **E. tuberosa Schult.*** Dekeng, Jav.; Goro, Boeg.; Pagoro (zie 978), Boeg.; Pangoke (zie 978), Makas.; Peroe-peroe leurong, Boeg.; Roekoe tekere, Makas.; Tekere, Makas.; Teki tike, Jav.; Tike, Mal. Batav. — Rietachtig gras. Gebr.: De bolletjes zijn grooter dan van teki en worden gegeten.

1257. **Elephantopus scaber L.*** Nat. fam. der **Compositae.** Godong tapak liman, Jav.; Panak in dekat, Alf. Min. T. P.; Roempoet petje, Mal. Men.; Sesapah, Sas.; Talpak tana, Madoer.; Tampak asti, Balin.; Tampak liman, Balin., Jav.; Tapak liman, Balin., Jav., Soend.; Tapak tangan, Jav.; Toetoep boemi, Mal. — Kruid. Gebr.: Dient als geneesmiddel, vooral bij koortsen; het jonge loof is wel als veevoeder in gebruik. De Madoereezen hebben een spreekwijze: „Dhibikna tjong talpak tana tengghi", d.i.: „Bij jou vergeleken is talpak tana hoog te noemen", met de beteekenis van: „Ge wordt nooit rijk".

1258. **Eleusine coracana Gaertn.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Djampang moenggang, Soend.; Doehoet sambo, Bat.; Hotong banggala, Mal. Amb.; Roempoeïk sambaoe, Minangk.; Roempoet sambaoe, Mal.; Sambaoe, Mal., Minangk.; Sambo, Bat. — Kruid. Gebr.: Is een door het vee gezocht voeder. Dollars, waarvan de randsnijdingen op de bloesem van dit gras gelijken, heeten in het Maleisch: „Ringgit boenga sambaoe". Ook een steek bij het naaien van denzelfden vorm noemt men daarnaar.

1259. **E. indica Gaertn.*** Bariri, Alf. Min. T. L.; Djampang, Jav., Soend.; Djampang koeda, Soend.; Djampangan, Jav.; Djoekoet djampang, Soend.; Djoekoet tjaroelang, Soend.; Doehoet padang, Bat.; Naleueng thambo, Atjeh; Padang, Bat.; Rebha mangghoek, Madoer.; Rebha panggheek, Madoer.; Rengkei, Alf. Min. T. L., T. P.; Roempoet keras, Mal. Amb.; Roempoet kerbaoe, Mal.; Soeket brabahan, Jav.; Soeket djampang, Jav.; Soeket resep, O. Jav.; Soi-soi, Nias; Tjaroelang, Soend.; Tontohigoöe, Alf. Min. Ponos.; Waliri, Alf. Min. Bent.; Wariri, Alf. Min. T. B., T. S.; Waron-waron, Balin.; Wawarwan, Balin. Varieteit in Bat.: Padang sila. In Soend.: Djampang piit. — Kruid, het „mangras". Wire grass, e. Gebr.: Als de vorige; wellicht hebben inl. namen van 1258 op deze soort betrekking.

1260. **Elsholtzia elata Zoll. et Mor.*** Nat. fam. der **Labiatae.** Djoegoel, Soend.; Djoenggoel, Balin, O. Jav. — Halfheester. Gebr.: De bladen worden wel als groente genuttigd.

1261. **Embelia amentacea Clarke.*** Nat. fam. der **Myrsinaceae.** Akar meloekoet, Mal. — Klimplant.

1262. **E. garciniaefolia Miq. (= E. Ribes Burm.*).** Areuj katjembang, Soend.; Katjembang, Jav., Soend.; Tjembang, Jav. — Klimmende heester.

1263. **E. javanica A. D. C.*** Areuj katjembang gede, Soend. — Klimmende heester.

1264. **E. Lampani Scheff.*** Akar dedoelang, Mal.; Akar doelang-doelang, Mal. — Klimplant.

1265. **E. oblongata Miq. (= E. coriacea Wall.*).** Akar api-api, Mal. — Klimmende heester.

1266. **E. pergamacea A.D.C.*** Ting-ting bosing, Alf. Min. Ponos. — Klimplant.

1267. **Emilia prenanthoidea D.C.*** Nat. fam. der **Compositae.** Kenal in tjawok, Alf. Min. T. P. — Kruid.

1268. **E. purpurea Cass. (= E. sonchifolia D.C.*).** Djonge §), Soend.; Djonge beureum, Soend.; Kalong tedong, Boeg.; Kemendelan, O. Jav.; Kipoet, Alf. Min. T. P.; Lajah bebek, Balin. Semb.; Loentengoe membe §), Alf. Min. T. L.; Padoe pejo, Biman.; Patah kemoedi §§), Mal.; Rajana §§§), Soend.; Rebijo, Sas.; Sajor moeka manis, Mal. Amb.; Sawi tegal, Mal. Batav.; Soeket saraban, O. Jav.; Tagala kijoeng, Makas.; Tawanan toba, Alf. Min. Tonsaw.; Tegil kijoeh, Balin.; Tempoeh wijang §), Jav.; Wange malako, Tern. — Kruid. Gebr.: De bladen dienen wel als groente, de wortel als geneesmiddel.

§) Ook Gynura sp. (zie 1729 en 1732).

§§) Ook Sphaeranthus africanus L.* (zie 3203).

§§§) Ook Lactuca indica L.* en Sonchus sp. (zie 3182).

1269. **E. sagittata D.C. (= E. flammea Cass.*).** Djonge hodas, Soend.; Roempoet poetih, Mal. Men. — Kruid.

1270. **Endiandra rubescens. Bl.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Hoeroe mangparang(?), Soend.; Hoeroe tjarijang(?), Soend. — Boom. Gebr.: Het hout moet als timmerhout bruikbaar zijn.

1271. **Endospermum malaccense Benth.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Medang kelaboe, Mal.; Sendok-sendok, Mal.; Sesendok, Mal.; Sondock-sondock, Bat. — Boom.

1272. **E. moluccanum Becc.*** (zie 641). Matitiri, Alf. Min. T. P. — Boom.

1273. **Engelhardtia rigida Bl.*** Nat fam. der **Juglandaceae.** Roendoe, Soend. — Boom.

1274. **E. spicata Bl.*** var. **aceriflora K. et V.** Kalipapa, O. Jav.; Keper(?), Soend.; Ki hoedjan, Soend.; Ki keper, Soend.; Klimasawa, Jav.; Lipapa, O. Jav.; Marasawa, Jav.; Mesawa, Jav.; Sawa, Jav.; Woeroe sawa, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout wordt gebruikt voor prauwen en karrewielen.

1275. **E. spicata Bl.*** var. **Colebrookiana K. et V.** Dangloe, O. Jav. — Boom.

1276. **E. sp.** Boene romang, Bonth. — Boom.

1277. **Enhalus acoroides Rich. (= E. Koenigii Rich.*).** Nat. fam. der **Hydrocharidaceae.** Ando, N. Guin. Noemf.; Bi-lambi, Madoer.; Deringoe laoet, Vulg. Mal.; Djari amboen, Minangk.; Djari amoen, Minangk.; Djelamoen, Jav.; Djeringaoe laoet, Mal.; Gilamoe, Sangi; Goedir, Jav., Madoer.; Gosoengi, Alf. N. O. Halm., Tern.; Lalamon, Mal. Amb.; Lamoen, Balin., Soend.; Latoeh, Jav.; Latoh, Jav., Mal.; Lawi-lawi, Boeg., Makas.; Setoe, Mal.; Woenga tanri, Boeg. Varieteiten in Boeg., Makas.: Lawilawi bangkara; L. boene. In Mal.: Rengkam. — Plant der zeekust, uit de familie der „waterkaarden". Gebr.: De vruchten worden door kinderen gegeten; op de bloemen zouden zwangere vrouwen belust zijn. Van de lange bladreepen, die naast nieuw ontloken bladen aan den wortelstok voorkomen, wordt in de Molukken wel touw vervaardigd. Het is deze plant, die hoofdzakelijk dient tot voedsel van den doejoeng (Halicore Dujong), terwijl schildpadden zich met rengkam voeden. De vrucht van setoe is de oplossing van het Maleische raadsel: „Boewanja di atas, boenganja di atas djoega", d. i.: „De vrucht is boven, de bloem is ook boven".

1278. **Entada scandens Benth.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Akar peloeroen, Mal.; Areuj garoet peutjang (?), Soend.; Areuj tjarioe, Soend.; Bangkong-bangkong, Boeg.; Bhalang, Madoer.; Bhalang tambhal, Madoer.; Boloworeke, Alf. N. O. Halm.; Boroöli, Tern.; Fekakek, Mal. Tim.: Gantji, Boeg., Makas.; Ipoes in tjawok (zie 3219), Alf. Min. T. P.; Makoeseimakente, Alf. Min. T. P.; Simbole, Alf. Min. Ponos.; Tjarioe, Soend.; Tjikal, Balin.; Wejo, Tim.; Wiloeroe, Jav. — Slingerplant. Liane à boeuf, fr. Gebr.: Het sap uit deze vaak rensachtige liaan is een middel tegen buikziekte. De kinderen spelen met de groote platte bruine zaden, die eenigszins giftig zijn.

1279. **Epidendrum caninum Brm.** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Anggrek (zie 1054) an djing, Soend.; Anggrek asoe, Balin.; Anggrek sasih, Balin.; Anggrek tjambra, Balin.; Anggrek tjamra, Balin.; Anggrek tjitjing, Balin.

1280. **Epipremnum elegans Engl.*** Nat. fam. der **Araceae.** Kasili rintek, Alf. Min. T. P.; Koemasili, Alf. Min. Tonsaw.; Lolo §), Soend.; Tonton kasili rintek, Alf. Min. T. L. — Klimplaat.

§) Ook Pothos Rumphii Schott.* (zie 2844).

1281. **E. nobilis Engl.*** Daledes, Alf. Min. Tonsaw.; Kasidi, Alf. Min. T. S.; Kasili, Alf. Min. T. B., T. L.; Tonton kasidi, Alf. Min. T. S.; Tonton kasili §), Alf. Min. T. B., T. L. — Klimplant.

§) Ook Pothos Rumphii Schott.* (zie 2844).

1282. **Epiprinus malayanus Griff.** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Bantoen hitam, Mal. — Boom.

1283. **Equisetum debile Rupr.** var. **gracile.** Nat. fam. der **Equisetaceae.** Bibitoengan, Soend.; Djoekoet bibitoengan, Soend.; Roempoet betoeng, Mal. — Kruid, een soort „paardestaart". Gebr.: Heeft geneeskrachtige eigenschappen.

1284. **Eragrostis amabilis Wight et Arn.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Patjaran, Jav.; Soeket-patjaran, Jav. — Kruid, eene soort „liefdegras".

1285. **E. tenella R. et Sch.** var. **plumosa Stapf. (= E. plumosa Link.*).** Djoekoet tambaga leutik, Soend.; Gofoe oekoe manjefo, Tern.; Koendoe, Alf. Min. T. B., T. L., T. P.; Rengkei rintek, Alf. Min. T. P.; Roekoet koendoe, Alf. Min. T. B., T. L.; Tatambagaän leutik(?), Soend. — Kruid. Gebr.: Heet een geschikt veevoeder.

1286. **E. verticillata Beauv. (= E. pilosa Beauv.*).** Djoekoet mandjarakan, Soend.; Mandjarakan, Soend. — Kruid.

1287. **Eranthemum Andersoni Mast.*** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Tondijos, Alf. Min. Ponos. — Halfheester.

1288. **E. malaccense Clarke***. Goerah boekit, Mal.; Petjah perijoek biroe, Mal.; Pokok melor hoetan, Mal.; Tampan poetri, Mal.; Toeloes, Alf. Min. T. L. — Halfheester.

1289. **Erechtites valerianaefolia D.C.*** Nat. fam. der **Compositae.** Djelantir, O. Jav. — Kruid.

1290. **Eria pellipes Reichb.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Anggerik gading gadjah, Mal.; Gading gadjah, Mal.

1291. **Erigeron linifolius Willd.*** Nat. fam. der **Compositae.** Semboeng djantan, Mal.; Sri boelan, Mal. — Kruid, de „vlasblad-fijnstraal".

1292. **Eriocaulon quinquangulare L.*** Nat. fam. der **Eriocaulonaceae.** Babawangan leutik, Soend.; Djoekoet babawangan leutik, Soend. — Kruid.

1293. **E. sexangulare L.*** Babawangan gede, Soend.; Djoekoet babawangan gede, Soend.; Roempoet boetang (zie 2983), Mal.; Roempoet soewasa, Mal. — Kruid.

1294. **Eriochloa polystachya H. B. K.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Gilen, O. Jav.; Pendjalinan (zie 1710 en 2322), Jav. — Kruid. Gebr.: Dient wel tot paardenvoeder.

1295. **Eriodendrum anfractuosum D.C.*** Nat. fam. der **Malvaceae.** Afasi, Nias; Aoe manoe, Kisar; Bhoengkana kapo, Madoer.; Boeboehoe, Alf. Min. Baot.; Boewoehe, Sangi; Bola, Sika; Kaboese, Alf. Z. Cer.; Kadjoe kapo, Madoer.; Kailoepa, Alf. N. O. Halm., Tern.; Kajoe kapoch, Alf. Min. Tonsaw.; Kamba sika, Soemba; Kaoe-kaoe, Boeg., Makas.; Kapeh pandji, Minangk.; Kapes (zie 1686), Alf. Min.; Kapo, Alf. Z. Cer., Madoer.; Kapoch, Alf. Min. Tonsaw.; Kapoeek, Minangk.; Kapoese, Alf. Hila, Oel.; Kapot, Alf. Min., Bol. Mong.; Koetoeh, Balin.; Landhoe, Kang.; Mahangkapes, Alf. Min. Bent.; Pandji, Minangk.; Pandjoe, Atjeh; Pandjoi, Atjeh; Pohon kapok, Vulg. Mal.; Pondji, Bat.; Randoe, Jav., Mal., Soend.; Rangdoe, Sas.; To, Tim.; Wit randoe, Jav. Ng.; Kadjeng randoe, Jav. Kr. Varieteiten in Minangk.: Kapeh rimbo. In Bat.: Pondji haboe-haboe. In Jav. Ng.: Randoe koening. In Jav. Kr.: Randoe djene. — Boom, de kapokboom. Silkcotton tree, e. Gebr.: Vooral op Sumatra, maar ook op Java, worden de levende boomen als telegraafpalen gebezigd. In sommige streken worden de jonge vruchten wel als groente gegeten. Hier en daar dient de uit de zaden geperste olie tot lampolie. De vruchtwol (kapok) is veel in gebruik als opvullingsmateriaal voor matrassen en kussens, men haalt er dan echter de pitten uit, daar de ratten hierop afkomen. De draad is niet lang genoeg om gesponnen te worden. Voor uitvoer is kapok een artikel van aanzienlijke beteekenis. Als inlandsch geneesmiddel heeten de bladen in het Javaansch „samara kandi". Op Bali mag de wol van een boom, welks bladen op nieuw uitschieten nadat de vruchten droog geworden zijn, niet voor kussens gebruikt worden, daar dit ongeluk zou aanbrengen. Van iemand met een gladde tong zegt de Javaan: „Kaja ngandoet godong randoe", d. i.: „Alsof hij randoe-bladen bij zich draagt", omdat deze in de hand gewreven erg glibberig worden. In het Maleisch van Ambon heet het van iemand die dronken is: „Dija soe kapok", d. i.: „Bewegelijk als een pluisje kapok"; soe is daarbij een verkorting van soedah. Kippen met wollige veeren heeten in het Madoeresch: „Adjam kapok". Suceuw wordt wel als „Oedjan kapok" omschreven.

1296. **Erioglossum edule Bl.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Bampaino, Boeg.; Batangbatang, Makas.; Kalajaoe, Minangk.; Kalajoe, Balin., Jav.; Katilajoe, Jav.; Kelajoe, Mal.; Kilalajoe, Soend.; Kilajan, Balin.; Kilajoe, Jav.; Klajan, Balin.; Klajoe, Balin., Jav.; Kodongkodong, Boeg.; Menteradjam, Mal.; Pohon kilajoe, Mal. Batav.; Ramboetan hoetan, Mal.; Wangan, Lamp. Varieteiten in Soend.: Kilalajoe bodas; K. l. gede. — Boom. Gebr.: De vrucht wordt gegeten; de jonge bladen dienen tot groente en gekauwd als geneesmiddel bij ontvellingen. Het harde hout bezigt men voor stelen van gereedschap.

1297. **Erismanthus obliquus Wall.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Moerai bata, Mal. — Heester.

1298. **Erycibe angulata Prain.*** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Aka tampoeeng ari, Minangk.; Akar tampoeng ari, Mal.; Roempoet oelar ari, Mal.; Tampoeeng ari, Minangk.; Tampoeng ari. Mal. — Klimmende heester.

1299. **E. Princei Wall.*** Akar oelam djantan, Mal.; Akar peroet kerbaoe, Mal.; Akar peroet kidjang, Mal.; Oelam djantan, Mal.; Peroet kerbaoe, Mal.; Peroet kidjang, Mal. — Klimmende heester.

1300. **Erythrina euodiphylla Hassk.** Nat. fam. der **Leguminosae.** Dadap seungit, Soend.; Dadap wangi, Jav. — Boom.

1301. **E. hypaphorus Boerl.*** (= **E. lithosperma Miq. non Bl.**) Adjoe rada, Boeg.; Arioe, Alf. Z. Cer.; Boenga rara, Makas.; Dadap, Daj. Z. O. Born., Jav., Soend.; Dadok, Minangk.; Dap, Alf. Min. Bent.; Dapdap, Alf. Min. T. S., Balin., Bat.; Dara, Nias; Darap, Alf. Min. T. L.; Deda, Sangi; Dedaoe, Alf. Min. Tonsaw.; Dedap, Mal.; Dedop, Gajo; Delas, Rotin.; Deras, Mal. Tim.; Dhadhak, Madoer.; Doda, Alf. Min. Tonsaw.; Doedepoe, Goront.; Dopoe, Solor; Encho, Enggano; Galala banga, Tern.; Galala oetan, Mal. Mol.; Kajoe madjanang, Makas.; Kare, Sawoe; Madjanang, Makas.; Moöe, Alf. Z. Cer.; Nenas, Tim.; Nensae, Tim.; Peto, Biman.; Pohon deras, Mal. Tim.; Poko rara, Bonth.; Rada, Boeg.; Radap, Alf. Min. T. P.; Rangin, Balin.; Raprap, Alf. Min. T. B.; Redeb, Atjeh; Reudeueb, Atjeh; Rope, Sas. — Vrij hooge boom, de dadapboom. Gebr.: Wordt veel aangeplant als schaduwboom in koffietuinen, waartoe hij wegens den snellen groei, zijn altijd groenen kroon en weinig vertakt wortelstelsel (met talrijke „wortelknolletjes") bijzonder geschikt is. In menige streek dient bij bovendien evenals de E. ovalifolia tot stut of staak voor sirih- of peperranken, die men er om heen leidt. In de Minahasa worden de jonge bladen als groente gegeten: elders zijn deze een varkensvoeder, en fijngestampt een inwendig geneesmiddel voor kraamvrouwen. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Mamaadjek dadok", d. i.: „Een Erythrina beklimmen", met beteekenis van „zijn wrok niet kunnen inhouden", terwijl de eerste ontwikkeling der borsten bij meisjes er uitgedrukt wordt met „Mandoeri dadok", d. i.: „Doornen krijgen als dadap".

1302. **E. hypaphorus Boerl.*** var. **armata Miq.** Ai kendara, Soemba; Anitoe, Boeg.; Dadap doeri, Vulg. Mal.; Dadap rangrang, Soend.; Dadap ri, Jav.; Dadok doeri, Minangk.; Daloengdoeng, Balin.; Dapdap doeri, Bat.; Dedap tjoetjoek, Mal.; Dhadhak pese, Madoer.; Dela hedoe, Rotin.; Dloengdoeng, Balin.; Galala ajer, Mal. Mol.; Gemiwang koening, O. Jav.;

Kaue, Makas.; Neusae no menoetoe, Tim.; Peto radarasa, Biman.; Rase, Boeg.; Redag, Lamp.; Redeb medoeroi, Atjeh. Varieteiten in Balin.: D. djoekoet, met de breedste bladen; D. tengel of tengel; d. poedah of poedah; en d. prit. — Boom. Gebr.: De doornige stam dient voor omheiningen. Verwarmde bladen worden op de borst gelegd om de zogafscheiding te bevorderen.

1303. **E. hypaphorus Boerl.*** var. **inormis Miq.** Dadap lenga, Jav.; Dadap lesang, Soend.; Dadap lisah, Jav. Kr.; Dadap minjak, Vulg. Mal.; Dadap serep, Jav.; Dadok tanam, Minangk.; Dapdap tis, Balin.; Dhadhak menjak, Madoer.; Dhadak oleng, Madoer.; Dela mina, Rotin.; Neusae no naek, Tim.; Tis, Balin. — Boom. Gebr.: Het sap der bladen heet verkoelend en zou de zogafscheiding bevorderen.

1304. **E. indica Lam.*** (= **E. lithosperma Bl. non Miq.**). Bleudoeng, Soend.; Dadap ajam, Jav.; Dadap blendoeng, Soend.; Dadap laoet, Jav.; Galala itam, Mal. Mol.; Galala laoet, Mal. Mol.; Ocken, Alf. Z. Cer. — Boom. Indian coral tree, e. Gebr.: De jonge bladen worden als groente genuttigd.

1305. **E. indica Lam.*** var. **picta.** Balatachan, Alf. Min. Tonsaw.; Dadap sabrang, Jav.; Derek, Banda; Galala, Mal. Mol., Tern.; Galala poetih, Mal. Mol.; Kele, Alf. Z. Cer.; Kere, Alf. Z. Cer.; Kola, Alf. Har.; Lakin, Alf. W. Cer.; Loloť, N. Guin. 4 R.; Ngolola, Alf. N. O. Halm.; Ocken poeti, Alf. Z. Cer.; Tindodap, Bol. Mong.; Walantakan, Alf. Min. — Vrije hooge boom. Gebr.: In de Molukken wordt het hout voor planken geschikt geacht, de bladen soms als groente gegeten. Als schaduwboom in koffietuinen ongeschikt, omdat de boom in den oostmoesson zijne bladen verliest. Wordt op Java wel als levende omheining aangeplant. In het Alf. Min. T. S. is walantakan de oplossing van dit raadsel: „Si wikoki si karowen"; d.i.: „Een jong meisje dat de schurftziekte heeft".

1306. **E. microcarpa K. et V.** Dadap bong, Jav.; Dhadhak bong, Madoer. — Lage boom. Gebr.: Zeer bruikbaar voor levende omheining, en als zoodanig hier en daar dienende.

1307. **E. ovalifolia Roxb.*** Bak rehat, Atjeh; Dhakpong, Kang.; Tjanging, Balin.; Tjangkieng, Minangk.; Tjangkreng, Madoer.; Tjangkring, Jav., Soend.; Tjengkering §), Mal. — Lage boom. Gebr.: De fraaie roode bloemen worden als groente gegeten. Van de doornen maakt men fluitjes. Van een goeden raad, die door een verkeerden verijdeld wordt, zegt men in het Javaansch: „Dadap katoewoehan tjangkring", d.i.: „De dadap schiet op als een tjangkring"; de eerste is een goede schaduwboom, de tweede niet. De Maleische naam wordt ook aan een soort gevaarlijke pokken gegeven, die min of meer op de aan den stam voorkomende doornen gelijken, en in het Balineesch heeten om dezelfde reden de vergulde knobbels aan het houten gevest van een kris tjetjangingan; terwijl in deze taal van het rood gekleurde steenen naar de kleur der bloemen als maboengan tjanging wordt gesproken.

§) Ook Erythrina stricta Roxb.*

1308. **Erythroxylum burmanicum Griff.*** Nat. fam. der **Linaceae.** Beloentas boekit, Mal.; Medang legoendi, Mal.; Medang wangi, Mal.; Tjinta moela, Mal. — Hooge boom, van hetzelfde geslacht als „coca". Gebr.: Ofschoon van kleine afmetingen is het hout bij bouwwerken in gebruik.

1309. **Eschweilera palmata Zipp. (= Boerlageodendron palmatum Harms)** (zie 479). Nat. fam. der **Araliaceae.** Ai arita, Alf. Z. Cer.; Ai oelita, Alf. Z. Cer.; Ai rita, Alf. Z. Cer.; Ail oerita, Alf. N. Laoet, Sap.; Daoen goerita, Mal. Mol.; Doö, Rotin.; Goeheba magolo tjifi, Tern.; Kajoe goerita, Mal. Mol.; Pelenda, Balin. — Heester. Gebr.: De bladen dienen wel tot groente.

1310. **Ethulia megacephala Schulz. Bip. (= E. conyzoides L.*).** Nat. fam. der **Compositae.** Katoetoengkoel, Soend.; Toengkoel, Jav. — Vertakt kruid.

1311. **Eucalyptus deglupta Bl.*** Nat. fam. der **Myrtaceae.** Ai alija, Alf. Amb.; Kajoe swanggi, Mal. Mol. — Boom, van 't geslacht der „Australische koortsboomen".

1312. **Euchresta Horsfieldii Benn.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Koetjila, Jav.; Poernadjiwa, Balin.; Pranadjiwa, Jav.; Tjatjabean, Soend. — Heester. Gebr.: De bittere en giftige zaden zijn de zoogenaamde „echte pranadjiwa" §), het beroemde middel tegen bloedspuwing en tering. Inboorlingen bezigen ze tot smeersel van vechthanen en als tegengif bij slangenbeet; in het Jav. zijn ze als zoodanig onder den naam van djaka tawa bekend.

§) Over de „onechte pranadjiwa" zie 3236.

1313. **Eugeissona tristis Griff.*** Nat. fam. der **Palmae.** Bertam, Mal. — Boom. Gebr.: De gespleten bladstelen dienen tot vervaardiging van vlechtwerk, vooral omwandingen van huizen.

1314. **Eugenia sp. div.** §) Nat. fam. der **Myrtaceae.** Algem. benam. *A.* Voor die, welker vruchten gegeten worden. Boewa malaka, Boeton; Damboe, Goront.; Djambeë, Atjeh; Djambet, Jav. Kr. of Kr. D.; Djamboe, Balin., Biman., Daj. Z. O. Boru., Jav. Ng., Makas., Mal., Minangk. Soend.; Djambon, Jav.; Djampoe, Alf. Tom., Boeg.; Djhambhoe, Madoer.; Gamboe, Alf. Tom.; Gelam, Soend.; Goda, Alf. N. O. Halm.; Gora, Mal. Men., Tern.; Gora jadi, Mal. Men.; Kaloke, Alf. Cer.; Kembes, Alf. Min.; Ki-seurum, Soend.; Koa, Alf. Min. T. S.; Koemboi, Alf. Min. T. L.; Koempas, Alf. Min. Bent.; Koempasa, Alf. Min. Bant.; Koempase, Sangi; Koepa, Alf. Min., Sangi; Koha, Alf. Min. Bant., T. L.; Kohoew, Alf. Min. Tonsaw.; Kokoepa, Bol. Mong.; Kompose, Sangi; Laine, Alf. Amb.; Loeba, Sawoe; Manilgok, N. Guin. 4 R.; Manting, Jav.; Maoefa, Nias; Masapa, Alf. Cer.; Momokmomok, Enggano; Njamboe, Balin.; Njamboek, Sas.; Oelaeh, Alf. Min. Tonsaw.; Oente djaoe, Bat.; Oepo, Goront.; Oete djaoe, Bat.; Omoeto, Goront.; Petag, Soend.; Roeöen, Alf. Oel.; Roetoen, Alf. Asil., Hila; Salam, Soend.; Salapia, Alf. Z. Cer.; Sapia, Alf. Z. Cer.; Woko djawa, Sawoe. *B.* Voor die met deugdzaam hout. Kale, Minangk.; Kelat, Mal.; Sikelat, Atjeh. *C.* Voor die, waarvan de bast tot looien dient. Kajoe samak, Mal.; Samak, Mal. — Boomen, alle volgende soorten. Gebr.: In legenden en oude verhalen vindt men herhaaldelijk gesproken van vrouwen, die schoon waren als de bloem van djamboe. In het Boegineesch heeft men een spreekwijze: „Rekoewa matase ni djampoewa marepe ni paninge" (in het Makasaarsch: „Pona tino mi djamboewa repa mi panjikija"), d. i.: „Als de djampoe's rijp zijn, naderen de vleermuizen in groot aantal", met de beteekenis dat de jongelui op een ontloken schoonheid in menigte afkomen.

§) Vele der hierbij opgegeven dubbele namen hebben betrekking op de witte en rozeroode soorten. Bij de groote onzekerheid omtrent de systematische benamingen is het onmogelijk de inlandsche nomenclatuur met deze in overeenstemming te brengen.

1315. **E. aquea Burm.*** Boewa malaka oewe, Boeton; Djambee raja, Atjeh; Djambee ije, Atjeh; Djamboe ajer, Mal., Soend.; Djamboe njie, Minangk.; Djamboe djene, Makas.; Djamboe er, Balin.; Djamboe oewer, Jav.; Djamboe tjaj, Soend.; Djamboe wer, Jav.; Djampoe salo, Boeg.; Djhambhoe ir, Madoer.; Djhambhoe wir, Madoer.; Njamboe er, Balin.; Oewer, Jav.; Samba, Nias; Wer, Jav. Varieteiten in Jav.: Djamboe wer abang of dj. oewer abang; Dj. w. poetih of dj. oewer poetih. In Madoer.: Djh. i. bhirue of djh. w. bhiroe; Djh. i. eng-mawar of djh. w. engmawar; Djh. i. mera of djh. w. mera; Djh. i. pote of djh. w. pote. — Gebr.: De vruchten worden gegeten.

1316. **E. argutata K. et V*.** Ki handjere, Soend.; Ki tandoek, Soend. — Gebr.: Het hout wordt soms bij huisbouw gebezigd.

1317. **E. axillaris Koord.*** Djamboe boeroeng, Vulg. Mal.; Kopo beurit, Soend.; Kopo lalaj §), Soend. — Gebr.: De vruchten worden wel gegeten.

§) Ook Eugenia Suringariana K. et V.*

1318. **E. caryophyllata Thunb.*** Boeglawan, Alf. Boer.; Boelangang, Alf. Min. Ponos.; Boeloelawa, Alf. N. O. Halm.; Boenga lawang, Mal.; Boerangang, Alf. Min. Bant.; Boewah lawa, Tern.; Gofote, Tern.; Hoengo lawa, Goront.; Kembang lawang, Vulg. Mal.; Mangalaän, Gorom; Pekalawa, Alf. N. Laoet; Pelasenge, Rotin.; Perawano, Alf. Sap.; Poealawane, Alf. Hila; Poealawanjo, Alf. N. Laoet; Poekalawane, Alf. Asil.; Pokolawan, Alf. Har.; Pooëlawano, Alf. Amb., Har.; Poölawan, Alf. Z. Cer.; Sake, Nias; Sangke, Daj. Z. O. Born., Saleijer; Sengke, Tim.; Singke, Alf. Min.; Sintje, Alf. Min. T. P.; Tjangka, Daj. Z. O. Born.; Tjangke, Biman., Makas., Mal. Z. O. Born.; Tjangkih, Lamp.; Tjengke, Boeg., Madoer.; Tjengkeh, Balin., Jav., Mal., Soend.; Tjingke, Alf. Min.; Woenga lawang §), Balin. — De nagel- of kruidnagelboom. Clove tree, e., Girofler, fr., Gewürznelkenbaum, d. Gebr.: Vooral op de Ambonsche eilanden gekweekt. De gedroogde bloemknoppen zijn als kruidnagelen algemeen bekend. Waar de boom niet voorkomt, hebben vele der opgegeven namen betrekking op deze drogerij. Vroeger, en misschien nog hier en daar, mocht men in het Ambonsche gedurende den bloeitijd in de tuinen niet schieten, schreeuwen of eenig gedruisch maken; ook kwamen man en vrouw vóór den bloeitijd onder de boomen samen, opdat de boomen een rijken oogst zouden afwerpen. De pluk werd er steeds gevierd met muziek, zang en dans.

§) Voor de Molukken worden varieteiten vermeld, welker namen echter onzeker zijn. Zoo heet die met groote nagelen in Alf. N. Laoet: „Pekalawa latoe" enz. en in Mal. Amb.: „Tjengkeh radja".

1319. **E. corymbifera K et V.*** Ki sireum (zie 1049), Soend.; Salam alas, Jav. Ng.; Salam wana, Jav. Kr.

1320. **E. cuprea K. et V.*** Ki tambaga, Soend. — Gebr.: Het zeer harde hout wordt wel bij den huisbouw gebezigd.

1321. **E. decussata Kurz.** Kelat asam Mal.

1322. **E. densiflora Duthie.** Djambet wana, Jav. Kr.; Djamboe ajer hoetan, Mal.; Djamboe alas, Jav. Ng.; Djamboedipo, Minangk.; Djamboe klampok, Jav.; Djhambhoe kalampok, Madoer; Kalampok, Madoer.; Kelat poetih boekit §), Mal.; Klampok §§), Jav.; Klampwak, Balin.; Kopo badak, Soend.; Lampok, Madoer. B.; Owah, Sas.; Petag, Soend.; Resep §§§), O. Jav.; Risep §§§), O. Jav. Varieteit in Jav.: Klampok ketek. In Madoer: Kalampok alas; K. kapo; K. se kaghit. Gebr.: Het hout is duurzaam en sterk en voor huisbouw geschikt.

§) Ook Eugenia anisosepala Duthie*.

§§) Ook Eugenia Klampok K. et V.*

§§§) Ook Eugenia jamboloides K. et V.*

1323. **E. fastigiata K. et V.*** Ki djangkar, Soend.; Salam gede, Soend. — Gebr.: Het hout soms bij huisbouw.

1324. **E. filiformis Wall.*** Kelat api, Mal.; Kelat belijan, Mal.; Kelat lapis §), Mal.

§) Ook Eug. acuminatissima Kurz. (= E. Thumra Roxb.*).

1325. **E. glomerata K. et V.*** Koekoepaän, Soend.

1326. **E. grandis Wight.*** Djamboe ajer laoet, Mal. — Gebr.: Het hout wordt gebruikt bij den scheepsbouw en voor balken.

1327. **E. Griffithii Duthie.*** Kelat bising, Mal.; Medang telor §), Mal. — Gebr.: Staat als een goede houtsoort bekend.

§) Ook Actinodaphne sp.

1328. **E. inophylla Roxb.*** Samak paja, Mal.

1329. **E. Jambolana Lam.*** Alitjopeng, Boeg.; Dhoewak, Madoer.: Djambelan, Vulg. Mal.; Djambiang, Soend.; Djamboe kalang, Minangk.; Djamboelan, Alf. Min. T. B., Mal. Mol.; Djambolan, Alf. Min. T. P.; Djiwat, Mal.; djoedjoetan, Balin. Kr.; Djoewet, Balin., Jav., Mal.: Batav.; Doebet, Balin. Kr.; Doewe, Biman.; Doewet, Jav.; Oebar, Sum. W. K.; Oebor, Gajo; Rapo djawa, Makas.; Rapo-rapo djawa, Makas.; Wawaoelingen, Alf. Min. T. S. Varieteiten in Jav.: Djoewet sapi of doewet sapi. In O. Jav.: Djoewet manting of doewet manting. In Balin.: Djoewet renteng of djoewet nasi; Dj. mintjid. In Mal.: Djiwat padi. In Madoer.: Dhoewak alas; Dh. bato; Dh. bhabang; Dh. boeter; Dh. dhaghing; Dh. pote. — Gebr.: De zoetachtige vruchten worden gegeten; de bast dient tot het tanen van vischnetten en zeilen en wordt wel in palmwijn gedaan om het verzuren te voorkomen. Zaad en bast worden tegenwoordig in Europa wel tegen diabetes voorgeschreven. Wegens de kleur der vruchten noemt men in het Boegineesch donkerblauwzwart: „Lotong makalitjopeng", d. i.: „Zwart als de alitjopeng-vrucht". De vrucht is de oplossing van het Balineesche raadsel: „Tamboelilingan megantoeng", d. i.: „Een hangende hommel".

1330. **E. Jambos L.*** Djambeë ije mawar, Atjeh; Djamboe air mawa, Balin.; Djamboe ajer mawar, Mal., Soend.; Djamboe dersana, O. Jav.; Djamboe djene mawara, Makas.; Djamboe klampok aroem, Jav.; Djamboe kraton, Jav.; Djamboe mawar, Jav., Mal.; Djamboe tjaj mawar, Soend.; Gora mawar, Mal., Men.; Kalampok aeng mawar, Madoer.; Kembes mawar, Alf. Min. T. L., T. P.; Klampok aroem, Jav.; Njamboe ermawa, Balin. — Rose apple, e. Gebr.: De vruchten zijn zeer gezocht.

1331. **E. javanica Lam.*** Djamboe samarang, Jav., Soend., Vulg. Mal.; Djamboe semarang, Balin. Varieteiten in Jav.: Djamboe samarang abang; Dj. s. poetih. In Soend.: Djamboe samarang beureum; Dj. s. bodas. In Vulg. Mal.: Djamboe samarang merah; Dj. s. poetih. — Gebr.: De vruchten worden gegeten.

1332. **E. laxiflora K. et V.*** Nagasari prit, Jav. — Gebr.: Het hout dient voor brandhout.

1333. **E. lepidocarpa Wall.*** Samak teberaoe, Mal.

1334. **E. lineata Duthie.*** Kelat mérah §), Mal.; Nagasaren, Jav.; Nagasari rangkang, Jav. — Gebr.: Het hout dient tot bouwhout.
§) Ook Eugenia cymosa Lam.*

1335. **E. macrocarpa Roxb.*** Djamboe boekit, Mal.; Kale djamboe, Minangk.; Kelat boeroeng, Mal.; Kelat djamboe, Mal.; Tabolo-tabolo, Bat.

1336. **E. Macromyrtus K. et V.*** Ki beusi awewe, Soend.

1337. **E. malaccensis L.*** Darsana, Jav.; Dersana, Jav.; Dharsana, Madoer.; Djambee bertih, Atjeh; Djamboe berteh, Mal.; Djamboe bol, Balin., Jav., Mal.; Djamboe bolo, Makas.; Djamboe boöl, Soend.; Djamboe dersana, Jav.; Djamboe djambak, Minangk.; Djamboe merah, Vulg. Mal.; Djamboe soesoe, Makas., Mal.; Djamboe tersana, Jav.; Djampoe boloe, Boeg.; Djampoe soesoe, Boeg.; Djhambhoe dharsana, Madoer.; Gora merah, Mal. Men.; Kembes mea, Alf. Min. T. L.; Kembes raindang, Alf. Min. T. P.; Koepa mahamoe, Alf. Min. Bent.; Koepa raindang, Alf. Min. T. P.; Koha mahendeng, Alf. Min. Bant.; Njamboe bol, Balin. Varieteiten in Makas.: Djamboe kalongkong. In Boeg.: Djampoe galongkong. In Jav.: Djamboe galar (?) In Mal. Men.: Gora poetih. In Alf. Min. T. P.: Kembes koelo. In Alf. Min. Bant.: Koha mabida. In Mal. Mol.: Djamboe bol itam; Dj. b. merah; Dj. b. poetih. In Balin.: Dj. rakta of nj. rakta of dj. agoeng of nj. agoeng. — Gebr.: De vruchten zijn zeer gezocht. Kinderen spelen met de bloemknoppen in proppenschieters.

1338. **E. Manogynum Hook.f.** Samak serai, Mal.

1339. **E. Michelii Lam. (— E. uniflora L.*).** Bati-bati, Minangk.; Beti-beti, Mal.; Borti-borti, Bat.; Gelam poetih, Lamp.; Gelam tikoes §), Mal.; Kelat nasik-nasik, Mal.; Nasi-nasi, Balin.; Nasik-nasik, Mal.; Rondang-rondang, Bat.; Sofo manji-manji, Tern. — De z.g. kerseboom. Gebr.: De jonge spruiten worden rauw als toespijs bij de rijst gegeten; de wortel is als geneesmiddel en de bast als looimiddel in gebruik.
§) Volgens RIDLEY is gelam tikoes te Singapore: Eugenia pustalata Duthie* en te Pinang: Eugenia grata Wight.*

1340. **E. napiformis K. et V.*** Ki pantjar, Soend.

1341. **E. nodosa Engl.*** Salam badak, Soend.

1342. **E. operculata Roxb.*** Bandje, Jav. — Gebr.: Het hout wordt bij huisbouw gebezigd.

1343. **E. operculata Roxb.*** var. **densiflora.** Kalampok bato, Madoer. — Gebr.: De vruchten worden rauw met zout gegeten.

1344. **E. papillosa Duthie.*** Samak boekit, Mal.

1345. **E. pendens Duthie.*** Kelat besar, Mal.

1346. **E. polyantha Wight.*** Djanggar oelam, Balin.; Kastolam, Kang; Kelat djantan, Mal.; Kelat penaga, Mal.; Salam, Jav., Madoer., Mal., Soend.; Tjanggam oelam, Balin. Varieteit in Jav.: Salam watoe, de in het wild groeiende. — Gebr.: De bladen en vruchtjes dienen als specerij om spijzen geurig te maken. De buitenbast wordt fijngestampt, gemengd met dien van manggoestan of ramboetan, hierop water gedaan, en met het aftreksel touwwerk en vischnetten besmeerd, teneinde die beter bestand te maken tegen de inwerking van het zeewater. Van de varieteit wordt het hout voor brandhout gebezigd en ook wel voor djoekoeng's en den huisbouw.

1347. **E. polycephala Miq.*** Dompjong §), O. Jav.; Gohok, Mal. Batav.; Gowok, Jav.; Kalesem, Jav.; Kaligoejoe, Balin.; Kalihasem, Balin. Kr.; Kalijasem, Balin.; Klesem, Jav.; Koepa §§), Soend.; Koepa bennjeur, Soend.; Koepa gowok, Soend.; Koepa manoek, Soend.; Kopo §§), Soend. — Gebr.: Het roode hout is sterk; er kan smakelijke gelei van de vruchten gemaakt worden, en deze worden ook als ooft gegeten. Om zeer donkerrood aan te duiden zegt de Balinees: „Nasak kalijasem", d. i.: „Als een rijpe kalijasem-vrucht".
§) Ook Eugenia sexangulata K. et V.*
§§) Ook Eugenia bantamensis K. et V.*

1348. **E. pyrifolia Duthie.*** Kelat poetih, Mal.; Samak darat, Mal.

1349. **E. rhytidocarpa Zoll.** Djamboe marege, Makas.; Djampoe marege, Boeg.

1350. **E. subdecussata Duthie.*** Kelat koboe, Mal.; Samak poeloet, Mal.

1351. **E. subglauca K. et V.*** Djemblock, Jav.; Klampok watoe, Jav.; Kopo laoet §), Soend. — Gebr.: Het hout dient alleen tot brandhout; de vruchten worden soms gegeten.
§) Ook Eugenia formosa Wall.*

1352. **E. tenuicuspis Miq.** Kajoe sape, Minangk.; Kajoe sepat, Djambi, Mal. Pal.; Sape §), Minangk.; Sapot §), Bat.; Sepat, Djambi, Mal. Pal. — Gebr.: Het hout dient voornamelijk tot vervaardiging van steelen van gereedschappen.
§) Ook Macaranga-soorten.

1353. **E. valdevenosa Duthie.*** Kelat boenga, Mal.

1354. **E. venulosa Duthie.*** Kelat djamboe ajer, Mal.; Kelat poetra, Mal.

1355. **E. sp.** Kaima, Alf. Min.; Mahakaima, Alf. Min. T. B.; Makaima, Alf. Min. — Gebr.: De vruchten worden rauw en ingezouten gegeten. Ofschoon het hout voor balken en planken geschikt heet, wordt het, om de vruchten, weinig gekapt. In het Alfoersch der Minanahasa T. B. heeft men een spreekwijze: „Mahawoea ang kaima", d. i.: „De kaima is vruchtdragend"; doelende op een groot aantal gerechten bij de eene of andere feestelijkheid aanwezig.

1356. **E. sp.** Palowas, Alf. Min. T. P.

1357. **E. sp.** Ganggo, Atjeh, Minangk. — Gebr.: Het hout is zeer hard en sterk, en geschikt voor stijlen van huizen en voor gereedschappen.

1358. **E. sp.** Kelis, Jav. — Gebr.: Het hout is van kleine afmetingen en dient voor padiestampers.

1359. **E. sp.** Kowal, Alf. Min. T. P.; Lemes, Alf. Min. T. P.; Pakaba, Alf. Min. Bant.: Pakewa, Alf. Min. T. B., T. L., T. S.; Pakoba, Mal. Men.; Pakoewa, Alf. Min. Bent. — Gebr.: Het hout wordt gebruikt bij den huisbouw; de vruchten worden gegeten; de schors dient als geneesmiddel en ook bij het leerlooien.

1360. **E. sp.** Pakewa in taloen (zie 1365), Alf. Min. T. L.; Parewei, Alf. Min. Tonsaw. — Gebr.: Het hout is voor balken en planken geschikt, mits het onder dak wordt gebezigd.

1361. **E. sp.** Sambiring sela, Alf. Min. T. L.

1362. **E. sp.** Tampesing, Alf. Min. T. L. — Gebr.: Het hout is voor balken en planken geschikt, mits onder dak gebezigd.

1363. **E. sp.** Wawahoeling, Alf. Min. T. L. — Gebr.: Het hout is geschikt voor balken en planken; de vruchten worden gegeten.

1364. **E. sp.** Bahoeding, Alf. Min. Bant.; Bombongan, Mal. Men.; Gogoan, Alf. Min. T. L., T. S.; Mombongan, Mal. Men.; Pangasa, Alf. Min. T. P.; Wawahoelingen, Alf. Min. T. B.; Wowombongan, Alf. Min. T. B. — Gebr.: Het hout is geschikt voor bouw- en timmerhout; de vruchten worden gegeten.

1365. **E. sp.** Kowal in taloen, Alf. Min. T. P.; Pakewa in taloen (zie 1360), Alf. Min. T. P.

1366. **E. sp.** Makoepa poeti, Alf. Min. T. L.

1367. **E. sp.** Gora pante, Mal. Men.; Makoepa, Alf. Min. T. L.

1368. **E. sp.** Makembes, Alf. Min. T. L.; Makoepa rintek, Alf. Min. T. L. Varieteiten in Alf. Min. T. L.: Makembes mea; M. poeti. — Het hout is geschikt voor huis- en bruggenbouw.

1369. **E. sp.** Mamarisa, Alf. Min. T. L.; Tampesing rintek, Alf. Min. T. L. — Gebr.: Het hout is geschikt voor huis- en bruggenbouw.

1370. **E. sp.** Koepa in dano (zie 3452), Alf. Min. T. B. — Gebr.: Het hout is in gebruik bij den huisbouw.

1371. **E. sp.** Koepa i lawanan, Alf. Min. T. P.

1372. **E. sp.** Makoepa in taloen, Alf. Min. T. L. — Gebr.: Het hout is geschikt voor balken.

1373. **E. sp.** Gogoan in taloen §), Alf. Min. T. L.
§) Ook Medinella Teysmanni Miq.* (zie 2217).

1374. **E. sp.** Gora babi, Mal. Men. — Gebr.: De vruchten worden gegeten.

1375. **E. sp.** Makoepa sela, Alf. Min. T. L.

1376. **E. sp.** Lelean, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., T. P., T. S. Varieteiten in Alf. Min. T. P.: Lelean koelo; L. raindang. In Alf. Min. T. B.: L. koelo; L. rangdang. In Alf. Min. T. L.: L. mea; L. poeti. In Alf. Min. Tonsaw.: L. boedo; L. meha. In Alf. Min. T. S.: L. poeti; L. roendang. — Gebr.: Het hout is geschikt voor boomen van wagens.

1377. **E. sp.** Gora oetan, Mal. Men.; Kembes in empoeng, Alf. Min. T. B.; Kembes in taloen, Alf. Min. T. P.; Koha bokaha, Alf. Min. Bant.; Makembes (zie 973), Alf. Min. T. P., T. S. — Gebr.: Het hout staat als zeer deugdelijk bekend, maar is moeilijk te bewerken; de vruchten worden gegeten.

1378. **E. sp.** Makowal, Alf. Min. T. P., T. S.; Pakewa ing koko, Alf. Min. T. B., T. L. — Gebr.: Levert goed bouw- en timmerhout.

1379. **E. sp.** Palawas, Alf. Min. T. L., T. S. — Gebr.: De vruchten worden gegeten.

1380. **E. sp.** Kajoeh merah daoen tjengkeh, Mal. Mol. — Gebr.: Het hout is een goed timmerhout.

1381. **E. sp.** Gora taranate, Mal. Men.; Koa, Alf. Min. T. P.; Koepa mangkoha, Alf. Min. Bent. Varieteiten in Mal. Men.: Gora taranate merah; G. t. poetih. In Alf. Min. T. P.: Koa koelo; K. raiadang. — Gebr.: De vruchten worden gegeten.

1382. **Eulalia japonica Trin. (= Miscanthus sinensis Anderss.*).** Nat. fam. der **Gramineae.** Bajongbong, Soend.; Glagah ploempoeng, Jav.; Glagah proempoeng, Jav.; Paloengpoeng, Soend.; Paroempoeng, Balin.; Paroengpoeng, Balin.; Paroepoek, Bat.; Parongpong, Madoer.; Peloengpoeng, Mal. Batav.; Peroempoeng, Mal. Z. O. Born.; Peroepoek §), Mal.; Ploempoeng, Jav.; Proekproek, Balin.; Proempoeng, Jav.; Prokprok, Sas.; Rongos, Sas. — Rietachtig gras. Gebr.: De stengels worden met een hamer plat geslagen en na drogiog en afschrapping wel om te vlechten gebezigd.
§) Deze naam wordt ook gegeven aan een houtsoort (zie 1767). Wellicht zijn de Mal. en verwante namen meer in gebruik voor Gahnia javanica Mor.* (zie 1575).

1383. **Eulophia graminea Lindl.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Bawang hantoe, Mal.

1384. **Eupatorium Ayapana Vent. (= E. triplinerve Vahl.*).** Nat. fam. der **Compositae.** Boenga prasman, Mal. Mol.; Daoen panahan, Vulg. Mal.; Daoen prasman, Mal. Batav., Soend.; Djapana, Jav.; Djepana, Jav.; Djoekoet prasman, Soend.; Godong prasman, Jav.; Sala oe padihe, Sangi. — Kruid, verwant aan „leverkruid". Gebr.: Wordt in tuinen gekweekt en dient tot genezing van verwondingen, als schorpioensteek. Een aftreksel der geurige bladen wordt ook als zweetdrijvend middel aangewend.

1385. **Euphorbia Atoto Forst.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Djeloetoeng laoet, Mal. Soesoean i lawanan, Alf. Min. T. P. — Kruid, soort van „wolfsmelk".

1386. **E. neriifolia L.*** Godong entong, Jav.; Obat dingin, Mal. Amb.; Soedoe-soedoe §), Bat., Mal. Minangk.; Soeroe, Balin., Jav.; Soeroe kebo, Jav. Ng.; Soeroe maesa, Jav. Kr.; Soesoedoe, Mal.; Soesoeroeh, Balin.; Soesoeroeh lanang, Balin.; Tareta lakek, Madoer. — Heester. Gebr.: Wordt veel tot omheining gebruikt. Het melksap is een vischvergift, en in klapperolie gekookt druppelt men het bij kinderen in loopende ooren. Van personen, die om hun geslepenheid bekend zijn en daarom beter vermeden worden, zegt men in het Minangkabaoesch: „Soedoe-soedoe di tapi djalan, di takie kanai gatahno, di singkoeeng kanai rabehno, di gisie kanai mijangno", d. i.: „Zooals de soedoe-soedoe aan den kant van den weg; als men er in hakt komt men met haar sap, als men er langs wrijft met de afhangende druppels, als men ze even betast met de haartjes in aanraking", of hoe ook, altijd voelt men sterke jeuking. Wegens overeenkomst met het blad noemt men in die taal het ondereinde van het borstbeen: „soedoe-soedoe hati".
§) Ook Euphorbia antiquorum L.*

1387. **E. pilulifera L.*** Ara tanah, Mal.; Ara tanoh, Atjeh; Djenggotan, Balin.; Gelang soesoe, Mal.; Kak-sekakan, Madoer.; Keremak soesoe, Mal.; Kermak soesoe, Mal.; Koekonkoekon, Sas.; Nanangkaän, Soend.; Patikan, Jav.; Sesewanoea, Alf. Min. T. L., T. P., T. S. — Kruid. Australian asthmaherb, e. Gebr.: De bladen worden tijngewreven bij buikpijn op den buik gelegd en zijn ook als urinedrijvend middel in gebruik, en in Europa tegen asthma aanbevolen.

1388. **E. thymifolia L.*** Daoen tinta, Mal. Mol.; Krokot tjina, Jav.; Mandi-mandi (zie 2690), Bat.; Naboratan dimandina, Bat.; Nanangkaän gede, Soend.; Pateken, Madoer.; Patikan, Jav. — Kruid. Gebr.: Het melkachtige sap wordt tegen oogziekte en zwelling, en een afkooksel van het kruid tegen dysenterie aangewend.

1389. **E. Tirucalli L.*** Getih oerip, Jav.; Kadjoe djaliso, Madoer. P.; Kadjoe langtolangan, Madoer. S.; Kadjoe leso, Madoer. S.; Kadjoe potong, Kang.; Kadjoe tabar, Madoer. B., P.; Kajoe getih oerip, Jav.; Kajoe oerip, Jav.; Kajoe tangan§), Jav.; Kajoe toelang, Balin.; Lang-tolangan, Madoer. S.; Lelesoek, Sas.; Pata toelang, Makas., Mal. Men.; Patah toelang, Mal.; Setoelang, Mal.; Soerue tangan, Jav.; Tatoelang, Daj. Z. O. Born.; Tikel baloeng§), Jav.; Tikel tosan, Jav. Kr. D.; Toelang, Balin.; Toelang samboeng, Balin. — Heester. Milkbush, e. Gebr.: Wordt hier en daar als omheining gebruikt. In de Madoereesche wateren dient het scherpe melksap tot vischvergift; elders geeft men het als purgeermiddel en ook om braking op te wekken. Meer algemeen wordt het tot rijpmaking op gezwellen nitwendig gebezigd. Zij, die het verzamelen, winden zich voorzichtigheidshalve bladen van Paederia foetida om den hals ter voorkoming van nadeelige inwerking.

§) Aldus genoemd naar den groei in den vorm van een hand. Deze naam geldt eveneens voor Heptapleurum rigidum Hassk. (= H. longifolium Seem.*), zie 1777.

1390. **Euphorianthus (= Euphoriopsis*) obtusatus Radlk.** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Boesel ing koko, Alf. Min. T. L.; Tompingis in taloen, Alf. Min. T. P.; Tompinis in taloen, Alf. Min. T. P.; Woesel (zie 2830), Alf. Min. T. P.; Woesel ing koko§), Alf. Min. T. L. — Boom.

§) Ook Elattostachys Zippeliana Radlk.*

1391. **Eurya acuminata D.C.*** Nat. fam. der **Ternstroemiaceae.** Djirak, Mal.; Kai mamarisa, Alf. Min. T. B.; Ki kadal (?), Soend.; Ki sapoe (?), Soend.; Ki tjabe (?), Soend.; Ki wates (?), Soend.; Mamarisa, Alf. Min. T. B.; Medang meloekoet djantan, Mal.; Meloekoet djantan, Mal.; Sadang (?), Jav. — Boomheester. Gebr.: Het hout is geschikt voor het maken van houtskool.

1392. **E. glabra Bl. (= E. obovata Korth.*).** Kalapa tijoeng hedjo (?), Soend. — Heester.

1393. **E. japonica Thunb.*** Toeri in taloen, Alf. Min. T. P. — Boomheester.

1394. **Eurycles amboinensis Lindl. (= E. sylvestris Salisb.*).** Nat. fam. der **Amaryllidaceae.** Babawangan (zie 1543 en 2555), Soend.; Bawa-bawa, Tern.; Bawang foeroe, Mal. Mol.; Daoen sapenoch, Mal.; Djoekoet babawangan (zie 1543 en 2555), Soend.; Lansoena in tjasoeroean, Alf. Min. T. P.; Ngoenoe boho, Alf. N. O. Halm.; Waoewang in tjasoeroean, Alf. Min. T. P. — Kruid. Gebr.: Soms als sierplant, evenals Pancratium. Ook voor geneesmiddel in gebruik.

1395. **Eurycoma longifolia Jack.*** Nat. fam. der **Simarubaceae.** Adjoe mapaï, Boeg.; Ai betek, Rotin.; Ai hedoe, Rotin.; Bada, Atjeh; Bak bada, Atjeh; Bidara laoet (zie 3539), Mal.; Bidara lawok, Mal. Bengk.; Bidara malotong, Boeg.; Bidara mapaï, Boeg.; Bidara pahit, Mal.; Bidara pai, Makas.; Bidara poetih, Mal.; Bidara laoeik, Minangk.; Eloe, Tim.; Kajoe oelar§), Mal. Tim.; Kajoe paï, Makas.; Penawar pahit, Mal.; Songga, Biman.; Toengke ali, Minangk.; Widara poetih, Jav. — Kleine boom, het slangenhout- of bitterhoutboompje van Billiton. Gebr.: Afschrapsel van het hout laat men op water trekken en drinkt dit dan tot versterking van maag en ingewanden. Een pap van den bast en het hout heet een goed middel tegen vlekken op het aangezicht. In Atjeh worden de bladen in het water gedaan, waarmede men de lijken wascht. Wegens den bitteren smaak van bast en hout wordt de boom wel gebezigd als beeld van afkeer.

§) Meerdere namen zien op het hier en daar als geneesmiddel aangevoerde hout; er is echter ook een Kajoe oelar van Strychnos sp.

1396. **Eusideroxylon Zwageri T. et B.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Belijan, Mal.; Boelijan, Mal.; Boelin, Mal. W. Born.; Kajoe besi, Vulg. Mal.; Kajoe boelin, Mal. W. Born.; Kajoe tebelijan, Mal. W. Born.; Oelin, Mal. Z. O. Born.; Oengalin, Midd. Sum.; Onglin, Mal. Pal., Z. O. Born.; Tabalijen, Daj. Z. O. Born.; Talijoen, Daj. Z. O. Born.; Taloejoen, Daj. Z. O. Born.; Tawoedijen, Daj. Z. O. Born.; Tebelijan, Mal. W. Born.; Telijan, Koetei. Varieteiten in Mal. Z. O. Born.: Oelin baning; O. batoeng; O. paja; O. tandoek. — Boom, Borneo'sch ijzerhout. Gebr.: Is als meubelhout zeer geschikt. In Zuidoost-Borneo wordt het harde zware hout veel gebruikt voor palen en beschoeiingsplanken, omdat het goed bestand is tegen den paalworm. De zaden zijn in de inlandsche geneeskunde in gebruik; de inboorlingen zijn echter bevreesd ze mede naar huis te nemen, tenzij voor de boschgeesten andere vruchten, bijv. pinangnoten, aan den voet van den boom in ruil worden nedergelegd.

1397. **Euthemis leucocarpa Jack.*** Nat. fam. der **Ochnaceae.** Mata pelandoek§), Mal.; Pelawan beroek, Mal. — Heester.

§) Ook Ardisia crenata Roxb.* (zie 295).

1398. **E. leucocarpa Jack.*** var. **latifolia.** Poetat darat (zie 422 en 427), Mal. — Heester.

1399. **E. minor Jack.*** Koetat banjoe, Balin.; Poetat ajer, Mal. — Heester.

1400. **Evodia aromatica Bl. (= E. glabra Bl.*)** Nat. fam. der **Rutaceae.** Kajoe sampang, Jav.; Ki sampang, Soend.; Sampang, Jav.; Sempajang, Jav. — Vrij lage boom.

1401. **E. euneura Miq.*** Sapoetan kawok, Alf. Min. T. L.; Talang-talang, Lamp., Mal. Pal. — Boom.

1402. **E. latifolia D. C.*** Ai asa, Alf. Har.; Belo, Sas.; Empag, Balin.; Kajoe rama in asoe, Alf. Min. T. P.; Kasei (zie 1409), Alf. Min. Bant., T. L., T. S.; Ki sampang, Soend.; Leban djantan, Mal.; Leban pelandoek, Mal.; Malasijapa, Boeg.; Paoeh-paoeh betina, Mal.; Rama in asoe, Alf. Min. T. P.; Sampang, Jav.; Tenggek boeroeng, Mal. — Boom. Gebr.: De bladen zijn een uitwendig geneesmiddel tegen krampen; afschrapsel van den bast zou in palmwijn het zuur worden voorkomen.

1403. **E. meliaefolia Benth.*** var. **celebica Koord.** Apedoe, Alf. Min. T. S.; Aperoe, Alf. Min. T. B., T. L.; Awedoe, Alf. Min. Tonsaw.; Pedoe, Alf. Min. T. P.; Pendoe, Alf. Min. T. P.; Toto in singkoi, Alf. Min. Ponos. — Boom. Gebr.: Als niet door houtworm aangetast, wordt het hout veel voor planken en voorts in het algemeen bij huisbouw gebezigd.

1404. **E. Minahassae T. et B.** (= **Acronychia Minahassae Miq.***). Kasei boekir, Alf. Min. Bent.; Rerewoeng, Alf. Min. — Boom. Gebr.: Het hout is wel bij huisbouw in gebruik, maar het is niet duurzaam.

1405. **E. nervosa K. et V.*** Ki sampang, Soend.; Tempajang, Jav. — Boom.

1406. **E. Roxburghiana Benth.*** Mansiro, Minangk.; Melasirah, Mal.; Mensirah, Mal.; Mesira, Mal.; Paoch-paoch, Mal.; Paoch-paoch paja, Mal. — Boomheester. Gebr.: Dient gewoonlijk tot brandhout.

1407. **E. sambucina Hook. f.** Kajoe menjawak, Jav.; Ki bajawak, Soend.; Menjawak, Jav. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het hout wordt somwijlen bij huisbouw gebezigd.

1408. **E. speciosa Reichb.f. et Zoll.*** Abhal, Madoer.; Awal, Jav. — Hooge boom. Gebr.: De fraaie bloemen maken dezen tot een sierboom; de schors wordt uitwendig aangewend tegen beten van bloedzuigers.

1409. **E. triphylla D.C.*** Kai emoeöet, Alf. Min. T. B.; Kajoe emoeöet, Alf. Min. T. S.; Kajoe kasei, Alf. Min. T. S.; Kasei (zie 1402), Alf. Min. T. S. — Boom. Gebr.: Aan het hout van dezen boom werd in de Minahasa vroeger groote kracht toegekend, zoodat het bij offers (foso) meermalen gekapt en bewerkt werd tot lansen, zwaarden, enz., die men bij de daarmede gepaard gaande formaliteiten gebruikte. Van de boomen, welker bladen reeds geel waren, moeht het hout echter niet gebezigd worden, daar dit eene verbleeking der huidskleur ten gevolge kon hebben.

1410. **E. sp.** Laniti, Boeg. — Boom.

1411. **Evonymus (= Euonymus) celebicus Koord.*** Nat. fam. der **Celastraceae.** Toto riatek, Alf. Min. T. P. — Boom, verwant aan „kardinaalsmuts".

1412. **E. (= Euonymus) javanicus Bl.*** Laoesip lewo, Alf. Min. T. L. — Boom.

1413. **E. timorensis Zipp.** (= **Euonymus javanicus Bl.***). Beren ni meong, Alf. Min. T. L.; Weren oe meong (?), Alf. Min. T. B. — Boom.

1414. **Excoecaria Agallocha L.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Alim (?), Bat., Enggano; Betah, Jav.; Boeta-boeta, Mal.; Darli oe apeng, Sangi; Goro mata boeta, Tern.; Halim, Lamp.; Kaitanoeng, Rotin.; Kajoe betah, Jav.; Kajoe boeta, Mal. Men.; Kajoe boeta-boeta, Mal.; Kajoe mata boeta, Mal.; Kalapinrang, Boeg.; Maä hoelo, Alf. N. Laoet; Malengan, Madoer.; Mata boeta, Mal.; Mata bika, Alf. Asil., Hila; Mata hoeae, Alf. W. Cer.; Mata hoeli, Alf. Z. Cer.; Mata hoelo, Alf. Sap.; Mata hoeri, Alf. Har., Z. Cer.; Mata woeli, Gorom; Meneng, Balin.; Menengan, Balin., Jav.; Raman bobot, Alf. Boer.; Samboeta, Boeg., Makas.; Taboeta, Mal. Z. O. Born.; Tontoöelo, Alf. Min. Ponos.; Waredjit, Soend. — Boom. Blind your eyes, e., Arbre aveuglant, fr., Blindbaum, d. Gebr.: Het melksap, soms als vischbedwelmend middel in gebruik, wordt als zeer gevaarlijk voor de oogen beschouwd, van waar in vele talen de naam is afgeleid; trouwens elk ontbloot lichaamsdeel, zoowel gezicht, handen als bovenlijf, zwelt bij aanraking met het sap weldra op en onder koortsverschijnselen vormen zich blaren, die na enkele dagen haar vocht ontlasten en geen litteeken achtergelaten. Op het blad schrijft men hier en daar wel bezweringsformules. Als de Bataksche naam goed is (het zou nl. kunnen wezen, dat die eigenlijk geldt voor een Aquilaria-soort), zoo levert de bast van dezen boom, glad gewreven en met rijstwater bestreken, het papier der aldaar gebruikelijke boeken of poestaha; ook in de Lampong diende die wel om op te schrijven.

1415. **E. bicolor Hassk.*** Sambang darah, Mal. Batav. — Heester. Gebr.: De bladen worden aangewend bij nabloeding na de menstruatie.

1416. **Exidia purpurascens Jungh.** Nat. afd. der **Fungi.** Djamoer koeping, Jav., Vulg. Mal.; Koeping tikoes §), Vulg. Mal.; Kopeng tekos, Madoer.; Sipi toli halawo, Makas. — Zwamsoort, eene soort „Judasoor". Gebr.: Wordt veel toegevoegd aan z. g. Chineesche spijzen.

§) Ook Exidia Auriculae Judae Berk.

1417. **Exocarpus ceramicus A. D. C.*** Nat. fam. der **Santalaceae.** Daoen kajoe, Mal. Amb. — Boom, tot de familie van sandelhout behoorend.

1418. **E. latifolius R. Br.*** Tjandana semoet, O. Jav.; Tjandhana kastore, Madoer. — Lage boom. Gebr.: Hout als van Santalum, doch minder welriekend.

F.

1419. **Fagraea auriculata Jack.*** Nat. fam. der **Loganiaceae.** Maugandeuh badak, Soend.; Peler moesang, Mal. — Klimmende heester.

1420. **F. elliptica Roxb.*** Tembesoe boekit, Mal.; Tembesoe tembaga, Mal. — Boom. Gebr.: Van het hout worden planken vervaardigd.

1421. **F. fastigiata Bl.*** Melabira, Mal. — Lage boom. Gebr.: Het hout wordt voor stijlen van woningen gebezigd en ook voor palen, daar het met den bast er om in water niet door den paalworm zou worden aangetast.

1422. **F. fragrans Roxb.*** Ki badak, Soend.; Tambesoe talang, Lamp.; Tamboesoe, Sum. W. K.; Tambosoe, Bat.; Tamoesoe (zie 3057), Bat.; Tamosoe, Bat.; Tembesoe, Mal.; Tembesoe talang, Midd. Sum.; Temoesoe, Mal. W. Born.; Toemoesi, Nias. Varieteiten in Lamp.: Tambesoe rawang; Tembesoe angin; T. kapoer; T. langkanang. In Midd. Sum.: Tembesoe rawang, op hooge gronden; T. renah, op moerassige gronden; T. tekoejoeng. In Mal.: Tambesoe samak. — Boom. Gebr.: Het voortreffelijk hout is uitnemend geschikt voor stijlen van huizen; het wordt niet door witte mieren aangetast. Als een bewijs, hoezeer de tembesoe's op Sumatra in tel zijn, kan dienen, dat bij omkapping of velling van eenigen boom aldaar terstond een loot of stek in de plaats wordt geplant; — voor inlanders, die aan roofbouw gewoon zijn,

zeker een groote uitzondering. In de Bataklanden waren bij deze boomen vroeger de verzamelingsplekken van hoofden en bevolking, en werden onder hunne schaduw de gewichtigste besluiten genomen. Van daar dat zij er namen droegen als de rechte (na tigor), de witte (na boutar), de negenstammige (na sambilan), enz., welke verband hielden met legenden, welke over den stand in omloop waren en thans in onbruik zijn geraakt.

1423. **F. lanceolata Bl.*** Ki terong (zie 168), Soend. — Epiphytische heester.

1424. **F. litoralis Bl.*** Ki terong badak, Soend. — Klimplant.

1425. **F. litoralis Bl.*** var. **Forstenii Miq.** Matenga, Alf. Min. T. P.; Simbelan §), Alf. Min. T. B. — Klimplant.

§) Zie 3224, ofschoon die naam, evenals matenga, zeer onzeker is.

1426. **F. morindaefolia Bl.*** Dada koera, Mal.; Lenggoegoe, Mal. Pal.; Lidah mendjangan, Vulg. Mal.; Lidah roesa, Mal.; Mengkoedoe badak, Mal.; Pekan paja, Mal.; Tembesoe paja, Mal.; Tengkok bijawak §), Mal.; Tjangkoedoe badak, Soend.; Tjangkoedoe goenoeng, Soend.; Tjangkoedoe leuweung, Soend.; Tjatjangkoedueau, Soend. — Boom. Gebr.: De gekneusde bladen worden met Chineesche tabak gerookt bij verkoudheid.

§) Ook Allomorphia exigua Bl.* (zie 144).

1427. **F. obovata-javana Bl. (= F. obovata Wall.*).** Ki minjak, Soend. — Boomheester.

1428. **Feronia elephantum Correa.*** Nat. fam. der **Rutaceae.** Bila, Madoer.; Kabista, Madoer. B. P.; Karabista, Madoer. S.; Kawis, Jav.; Kawista, Jav., Soend.; Kintja, O. Jav.; Madjha, Kang. — Vrij lage boom. De onechte „Bael tree", verg. Aegle (58). Elephant apple, e. Gebr.: Op Java gekweekt en wel alleen in de lagere streken van Midden- en Oost-Java. Het vruchtmoes der rijpe vruchten wordt hier en daar gegeten. Uit de schors vloeit gom. Deze boom is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Godonge sadoemoek wohe saklemoek", d. i.: „De bladen zijn zoo klein dat men ze met een vinger bedekken kan, de vrucht is als een aarden potje".

1429. **F. lucida T. et B.*** Kawis watoe, Jav.; Kawista krikil, Jav.; Kawista watoe, Jav. — Lage boom.

1430. **Festuca nubigena Jungh.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Soeket bandjaran, Jav. — Kruid, eene soort „zwenkgras".

1431. **Fibraurea chloroleuca Miers (= F. tinctoria Lour.*).** Nat. fam. der **Menispermaceae.** Aka koeniëng, Minangk.; Akar kentjing kerbaoe, Mal.; Akar koening, Mal.; Areuj ki koneng §), Soend. — Klimmende heester. Gebr.: Diende vroeger en misschien ook nu nog om zwak geel te kleuren.

§) Ook Tiliacora racemosa Colebr.* en Erythropalum scandens Bl.*

1432. **Ficus spec. div.** §) Nat. fam. der **Urticaceae.** Algem. benam.: Aä, Balin.; Ara, Boeg.; Makas., Mal., Sas.; Aro, Minangk.; Bak ara, Atjeh; Ha, Balin, Semb.; Hara, Lamp.; Hajoe ara, Bat.; Harijara, Bat.; Kajoe ara, Mal.; Kajoe aro, Minangk.; Kajoe hara, Lamp.; Kijara, Soend.; Loha, Balin. Kr. — Gebr.: Deze namen gelden gewoonlijk voor de boom-soorten (vijgenboomen). Fig tree, e., Figuier, fr., Feigenbaum, d.

§) Verg. de aanteekening bij 1496. Voor de ongemeen samengestelde nomenclatuur van het geslacht Ficus, raadplege men verder Koorders en Valeton, Bijdrage Booms. Java No. X (1904) en No. XI (1906), alsmede de Flora van N. O. Celebes (1898) en het Plantkundig Woordenboek der Boomen v. Java (1894), beide door eerstgenoemden.

1433. **F. acamptophylla Miq.*** Ara boeroeteh, Mal. — Boom.

1434. **F. alba Reinw.*** Ara pérak, Mal.; Hamberang minjak, Soend.; Hamberang segoeng, Soend.; Hamerang minjak, Soend.; Hamerang segoeng, Soend.; Kalong, Madoer.; Kebak, Jav.; Kebeg, O. Jav.; Kebek, Jav.; Kebek berang, Jav.; Kelampong ajer, Mal.; Kelampong boeroeng, Mal.; Kelampong djantan, Mal.; Ki seuhang, Soend.; Seuhang §), Soend. — Heester.

§) Ook Ficus hirta Vahl.*

1435. **F. albipila Miq.** Ara gatel, Mal. Pal.; Benakat, Midd. Sum.; Hara gatol, Lamp. — Boom. Gebr.: Deze behoort tot de boomen, waarop bijen zich gaarne nestelen (zie 1963).

1436. **F. altissima Bl.*** Ara djeloteh, Mal.; Ara djoeloeteh §), Mal.; Ki bonteng, Soend.; Noenoek tangowan, Alf. Min. Bent.; Tangkoepan §§), Alf. Min. T. L. — Boom, vaak van reusachtige afmetingen.

§) Ook Ficus diversifolia Bl.*

§§) Ook Ficus Forstenii Miq.* (zie 1489).

1437. **F. Ampelos Burm.*** Darangdang (zie 1454), Soend.; Kijara darangdang, Soend.; Kope, Alf. Min. Bent.; Roepet tekek, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: De ruwe bladen dienen als schuurpapier.

1438. **F. annulata Bl.*** Ara koebang (zie 1460), Mal.; Ara koebangan, Mal.; Goejangan, Alf. Min. T. L.; Koebang, Mal.; Koebangan, Mal.; Tangkoepan sela, Alf. Min. T. L. — Hooge boom. Gebr.: Het zachte hout is ongeschikt voor huisbouw. In den tijd der ontbladering zijn het vooral de takken dezer boomen, waaraan zich over dag de kalong's vasthechten.

1439. **F. annulata Bl.*** var. **flavescens King.** Kijara bodas, Soend. — Boom.

1440. **F. annulata Bl.*** var. **valida King.** Kijara koneng, Soend. — Boom.

1441. **F. aurantiaca Griff.*** Akar palapala, Mal.; Akar tengkok bijawak hitam, Mal.; Hamberang beunjeur, Soend.; Hamerang beunjeur, Soend. — Klimplant.

1442. **F. Benjamina L.*** Baïngin, Balin.; Bak beringen, Atjeh; Bao, Sika; Baoe, Solor; Baoe kajo, Solor; Baringen, Madoer.; Baringin, Bat., Sum. W. K.; Beraksa (zie 682), Mal.; Beringen, Atjeh; Beringin, Mal.; Bringen, Gajo; Djadjangkit, Daj. Z. O. Born.; Eo, Nias; Goerda, Jav.; Hajoe ara baringin, Bat.; Kaka, Enggano; Keboenoe, Sawoe; Laärol, Babar; Laroöl, Babar; Loeloea, Goront.; Marana (zie 1504), Boeg., Makas.; Noenoe, Alf. Asil., Har., Hila, Z. Cer., Babar, Gorom, Kisar, Leti, Wetar; Noenoek, Bol. Mong., Tim.; Noeooeol, Alf. N. Laoet, Sap.; Oeringin, Balin.; Pangkoi i noenoek, Bol. Mong.; Pepe, Rotin.; Soembang, Banda; Soepal, Alf. N. Laoet, Sap.; Tjaringin, Soend.; Warimbing, Alf. Min.; Waringi, Alf. Halm., Tern.; Waringin, Balin., Jav., Mal. Mol.; Wawoe, Kei; Wokiorai, Babar; Wringin, Jav. — Boom, de waringin. Gebr.: Het hout heet alleen geschikt voor het branden van houtskool. Waringin-boomen staan in den geheelen Ind. archipel in een reuk van heiligheid, hetzij dan dat zij beschouwd worden als de verblijf-

plaatsen van goede of kwade geesten, hetzij dat er personen van naam onder begraven liggen, of dat volgens de overlevering hier en daar de bevolking uit dezen boom is gesproten. Vandaar dat onder het lommer herhaaldelijk overblijfsels van een soort offers te zien zijn, in den vorm van het branden van wierook, het strooien van bloemen of het nederzetten van spijzen, gebracht aan de zielen van voorvaderen, wier hulp wordt ingeroepen of die tot afwering van onheilen door kwade geesten moeten dienen. In legendarische verhalen vindt men vaak als een verdienstelijke daad van dezen of genen vorst vermeld den last deze of andere Ficus-soorten als schaduwboomen te planten. Van een gevallen grootheid zegt men in het Maleisch van Ambon: „Pohon waringin soedah roeboch", d. i.: „De waringin-boom is neergestort"; en als bijv. kinderen hun vader hebben verloren en er niemand is om hen te beschermen, heet het in het Soendasch: „Roembak tjaringin di boeroewan", d. i.: „De tjaringin op het voorerf is omgevallen". In het Javaansch duidt men iemand, op wiens hulp en bescherming velen kunnen rekenen, aan als: „Sanggar waringin", d. i.: „Bid- of offerplaats onder den waringin"; en zegt men van iemand, die ongelukken ontloopt: „Kendit mimang kadang dewa", d. i.: „Zij heeft een mimang om het lijf gebonden en is verwant aan de goden". (Mimang is nl. een op nieuw uitschietende wortel van den waringin en het dragen wordt verondersteld duurzaam geluk aan te brengen). Als tooverformulier ter bekoming van bovennatuurlijke lichaamskracht bezigt de Javaan: „Waringin soengsang", d. i.: „Een omgekeerde waringin"; zijnde een beeld, dat hij in de nevelvlekken van de maan ziet. Toegeknepen van de oogen bij iemand die slaap heeft, drukt hij uit door: „Mringin", d. i.: „Als waringin-bladen", nl. klein en spits toeloopend. Ook is waringin de oplossing van het Javaansche raadsel: „Wite adakah wohe adikih", d. i.: „De boom is groot, de vrucht klein".

1443. **F. Binnendijkii Miq.*** Ara akar, Mal.; Kijara beunjeur, Soend. — Boom.

1444. **F. botryocarpa Miq.*** Balisoesoek sela, Alf. Min. T. L.; Tarera in taloen, Alf. Min. T. P. — Boom.

1445. **F. brevicuspis Miq.*** Beunjing beureum, Soend.; Hampelas amis mata, Soend. — Heester.

1446. **F. callophylla Bl.*** Betes (zie 1450), Alf. Min. T. L.; Kijara poeroet, Soend.; Poerotoe, Makas. — Boom.

1447. **F. callosa Willd.*** Djhila kerbhoej, Madoer.; Ilat-ilat §), Jav.; Koekoeniran sela, Alf. Min. T. L.; Lola, Alf. Min. T. P.; Pangsar, Soend. — Boom.

§) Ook Alstonia villosa Bl.* (zie 182).

1448. **F. chartacea Wall.*** Kelompang mata poenei, Mal. — Heester.

1449. **F. chrysocarpa Reinw.*** Kondang koneng, Soend. — Heester.

1450. **F. chrysolepis Miq.*** Betes (zie 1446), Alf. Min. T. L.; Momo (zie 1478), Alf. Min. T. L., T. P.; Wetes (zie 489), Alf. Min. T. L., T. P., T. S.; Wetes leme, Alf. Min. T. P. — Boom.

1451. **F. condensissima Koord.** Lolondoken rintek, Alf. Min. T. L., T. P. — Boom.

1452. **F. consociata Bl.*** Kajoe ara boeloe, Mal.; Kajoe ara serapat, Mal. W. Born.; Koebang boeloe, Mal. — Boom.

1453. **F. consociata Bl.*** var. **Murtoni King.** Karet beloelang, Mal. Bengk.; Kijara goenoeng, Soend.; Loenoek ampelas, Mal. Z. O. Born.; Loenoek tempelas, Mal. Z. O. Born. — Boom. Gebr.: Het gedroogd melksap, in den handel gebracht als getah binasa, is een minderwaardige caoutchoue-soort.

1454. **F. copiosa Steud.** (= **F. Ribes Reinw.***). Darangdang (zie 1437), Soend.; Neknek, Alf. Min. T. B.; Paäjap makajoe, Alf. Min. T. P.; Pesang (zie 1502), Alf. Min. Bent. T. L., T. P.; Sarapsap (zie 1506), Alf. Min. T. B. — Boom. Gebr.: Het hout dient wel voor timmerhout.

1455. **F. crininervia Miq.*** Ampaleh oela, Minangk.; Hampaleh oela, Minangk. — Heester.

1456. **F. cuspidata Reinw.*** Kijara pereng, Soend.; Pereng (zie 1476), Soend.; Pereng lemboet, Soend. — Boomheester.

1457. **F. cycloneura King.** Poenago (zie 580), Minangk. — Boom.

1458. **F. decipiens Reinw.*** Sarapsap sela, Alf. Min. T. B. — Heester.

1459. **F. disticha Bl.*** Sesesaän, Alf. Min. T. L.; Wetes in tjaris, Alf. Min. T. P. — Boom.

1459*a*. **F. diversifolia Bl.*** Telinga gadjah, Mal. — Epiphytische heester.

1460. **F. dubia Wall.*** Ara gadjah, Mal.; Ara koebang (zie 1438), Mal.; Ara koewap, Mal. — Boom.

1461. **F. Edelfeltii King.** Koekoeniran, Alf. Min. T. L.; Koekoeniran rendai, Alf. Min. T. L.; Lilis, Alf. Min. T. L.; Masambockow, Alf. Min. T. P.; Masawockow, Alf. Min. T. P.; Sawoekow, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Uit den bast werden vroeger schaamgordels vervaardigd.

1462. **F. elastica Roxb.*** Hajoe ara gitan, Bat.; Harijara gitan, Bat.; Karet, Jav., Madoer., Soend.; Karet batang, Mal. Bengk.; Karet moending, Soend.; Karik-karik, Lamp.; Kekaret, Lamp.; Kekarik, Lamp.; Kidjai (zie 3376), Sum. W. K.; Kijara karet, Soend.; Kolelet, Soend.; Pidjoe, Enggano. — Boom, de Indische gomelastiekboom. India-rubber tree, e., Gummifeigenbaum, d. Gebr.: Belangrijk als cultuurplant voor caoutchouc of gom elastiek (rubber). Om deze uit het melksap te verkrijgen maakt men in schuine richting inkepingen, laat het uitvloeiende vocht aan den boom drogen en krabt het daarna af.

1463. **F. erecta Thunb.*** Loesoe, Alf. Min. T. L.; Noesoe, Alf. Min. T. L.; Roepet, Alf. Min. T. B.; Woesoe, Alf. Min. T. P. — Boom.

1464. **F. fistulosa Reinw.*** Awelas lewo, Alf. Min. T. P.; Beunjing, Soend.; Beunjing hapa, Soend.; Beunjing tegal, Soend.; Dijot, Alf. Min. Tonsaw.; Djempang boemboe, Bonth.; Kekewang (zie 1515), Alf. Min. T. B.; Lolondoken (zie 1515), Alf. Min. T. L., T. P.; Sempol, Madoer.; Simpol, Madoer.; Wilada, Jav. — Boom.

1465. **F. fulva Reinw.*** Beren koese (zie 1486), Alf. Min. T. L.; Hamberang, Soend.; Hamberang badak, Soend.; Hamberang beureum, Soend.; Hamerang, Soend.; Hamerang badak, Soend.; Hamerang beureum, Soend.; Kebek poetih, Jav.; Weren koese (zie 1486), Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: De uit het melksap door koken verkregen was (in Soend.: Bilin hamberang) wordt door de inlanders veel gebruikt.

1466. **F. fulva Reinw.*** var. **minor King.** Hamberang leutik, Soend.; Hamerang leutik, Soend. — Heester.

1467. **F. geocarpa Teijsm.*** Koengkoengan (zie 423), Alf. Min. Ponos.; Lola, Alf. Min. T. L., T. S.; Poporong, Alf. Min. T. P.; Toekoes oe mai, Alf. Min. Bent. — Boom. Gebr.: Deze boom heeft de eigenaardigheid, dat de vruchtdragende takken aan den voet ontspruiten en onder den grond vruchten voortbrengen.

1468. **F. gibbosa Bl.*** Horas tadji, Bat.; Kijara bejas, Soend.; Kresek, Balin.; Tjinantoeng, Minangk. — Boom. Gebr.: Dient wel voor omheining. De bast wordt door de Loeboe geklopt en verder bereid tot schaamgordels.

1469. **F. glabella Bl.*** Aä nasi, Balin.; Ara nasi, Mal.; Boenoet, Soend.; Karoja §), Balin., Jav.; Kijara boenoet, Soend.; Koerja §), Jav.; Kroja §), Balin., Jav.; Preh, Balin., Jav.; Prih, Balin., Jav. — Boom.

§) Deze Jav. namen zijn bij de bergbewoners in gebruik.

1470. **F. glandulifera Wall.*** Kibang, Lamp.; Leles §), Soend. — Boom. Gebr.: Van den bast wordt wel touw gedraaid.

§) Wellicht geldt deze naam eigenlijk voor een varieteit van Ficus variegata Bl.* (zie 1520).

1471. **F. glanduliferaWall.*** var. **celebica Koord.** Daägon, Alf. Min. Ponos.; Gangai daägon (zie 2816), Alf. Min. Ponos.; Matana kete, Alf. Min. T. L.; Matana lewo, Alf. Min T. L.; Mawijaoe, Alf. Min. T. L. — Boom.

1472. **F. globosa Bl.*** Ara kelalawar, Mal.; Ara paja, Mal.; Tenrenp arenj, Soend. — Epiphytische heester.

1473. **F. glomerata Roxb.** Lowa sabrang, Soend. — Boom. Gebr.: Vruchten eetbaar.

1474. **F. heterophylla L.** Amis mata, Soend.; Ki amis mata, Soend. — Boom.

1475. **F. hispida L.** Awelas in taloen, Alf. Min. T. P.; Bisoro, Soend.; Dongdong, Bat.; Karongrong, Madoer.; Leloewing, Mal. Batav.; Loewing, Jav.; Remboemboeng, Mal. — Gebr.: In de Bataklanden worden de bladen fijngekorven en met amfioen vermengd; in sommige streken ook als fuikaas gebezigd.

1476. **F. indica L.*** Ara tampok pinang, Mal.; Ara tandoek Mal.; Kijara minjak, Soend.; Kijara pereng, Soend.; Pereng (zie 1456), Soend. — Boom.

1477. **F. infectoria Roxb.*** Arah, Madoer.; Biraeng, Makas.; Boewadjeng, Boeg; Danromang, Boeg.; Doewadjeng, Boeg.; Elo, Jav.; Hate tjoro, Tern.; Lo, Balin., Jav.; Lowa, Soend.; Lowadjeng, Boeg.; Lwa, Balin. Kr.; Tjoro, Tern. — Boom. Gebr.: Levert getah. Daar de boom zeer zelden bloeit, wordt een daaraan aangetroffen bloem als een teeken van groot geluk beschouwd en zinspeelt men met deze op iets, dat geheel onverwacht gebeurt. Stelt iemand vertrouwen in een ander, die zulks volstrekt niet waard is, dan zegt de Javaan: „Tjotjak angoental elo", d. i.: „Alsof een tjotjak (zeer kleine vogel) een lo-vrucht inslikt", dat hij natuurlijk niet in staat is te doen. De overeenkomst der vrucht met die van gondang-kasih, die alleen in kleur verschilt, doet den Javaan alles wat enkel in dit opzicht afwijkt (bijv. tweelingen, waarvan een met een lichte en de andere met een donkere huidskleur) aanduiden als lo gondang kasih; daarbij doelende op het kleurverschil der vruchten van die boomen.

1478. **F. infectoria Roxb.*** var. **caulocarpa King.** Momo (zie 1450), Alf. Min. T. L., T. P. — Boom. Gebr.: Van den geklopten bast werden vroeger kleedingstukken vervaardigd; ook draait men er touw van.

1479. **F. irregularis Miq.*** Lowijan rintek, Alf. Min. T. P. — Boom.

1480. **F. japonica Bl. (= F. erecta Thunb.*).** Ramo kekes, Soend. — Boomheester. Gebr.: Hier en daar in tuinen gekweekt.

1481. **F. laevis Bl.*** Leles areuj, Soend. — Klimplant.

1482. **F. lepicarpa Bl.*** Beunjing tjaj, Soend.; Boekoe-boekoe, Sum. W. K.; Daolo, Nias; Ongkoi lapotak, Alf. Min. Bent.; Papampang, Alf. Min. T. B. — Boom.

1483. **F. leucantatoma Poir.*** Abar, Jav.; Awar-awar, Balin., Jav.; Bar-abar, Madoer.; Beï, Alf. Min. Bent.; Boboeloetoe, Alf. N. O. Halm.; Daoe salo, Boeg.; Daoen kak, Mal. Tim.; Kalang bibing, Madoer.; Kepenoeh, Balin. Semb.; Ketoel, Jav.; Lambilang, Madoer.; Lemokak, Sas.; Lolojan, Alf. Min. T. B., T. L.; Rijo, Alf. Min. T. P.; Saroekajat, Alf. Min. Tonsaw.; Sirih popar, Mal. Amb.; Tagalolo, Mal. Men., Tern.; Tjitjiap, Soend.; Tobo-tobo, Makas.; Tombor, Banda; Wewoejoen, Alf. Min. T. S.; Woewoejoen, Alf. Min. T. S. — Boomheester. Gebr.: Het bij insnijdingen in den stam uitvloeiende melksap veroorzaakt jeukte op de huid; in het oostelijk deel van den archipel wordt het later uitdroppelende water wel in bamboezen kokers opgevangen en gedronken. De wortels heeten er een middel tegen duizeligheid en flauwte, en tevens tegen steken van giftige visschen. Op Java worden de fijngekorven bladen gemengd met voor rooken bestemd opium. Van iemand, die dient bij een ambteloos persoon, die hem niet kan vooruithelpen, zegt men in het Javaansch: „Ngahoeb awar-war", d. i.: „Schuilen onder een awar-awar" – die weinig of geen schaduw geeft.

1484. **F. melinocarpa Bl.*** Hampelas badak (zie 3453), Soend.; Leses, Jav.; Letjes, O. Jav.; Pelas, Lamp. — Boom.

1485. **F. microstoma Wall.*** Ara ketjil, Mal. — Boomheester.

1486. **F. Minahassae Miq.*** Beren koese (zie 1465), Alf. Min. T. L.; Langoesei, Alf. Min. Tonsaw., T. P.; Mahangkoese (zie 1129), Alf. Min. Bent.; Tambing-tambing, Alf. Min. Ponos.; Weren koese (zie 1465), Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: De schors diende vroeger tot vervaardiging van kleedingstukken.

1487. **F. Miquelii King.** Ara batoe, Mal.; Ara lampong, Mal.; Kelampong, Mal.; Kelampong boekit, Mal.; Kelampong gadjah, Mal.; Ongkoi, Alf. Min. Bent. — Boom.

1488. **F. myriocarpa Miq.*** Tata, Tim. — Boom. Gebr.: Het bij insnijding in den stam uitvloeiende melksap wordt op wapens gesmeerd, met het gevolg dat dan de hierdoor veroorzaakte wond doodelijk is.

1489. **F. mysorensis Heyne.*** Tangkoepan (zie 1436), Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S. — Boom.

1490. **F. nodosa T. et B.*** Goudal, Alf. Amb. — Boom. Gebr.: De bladen zijn in de inlandsche geneeskunde in gebruik en de schors schijnt vroeger tot het vervaardigen van schuamgordels te hebben gediend.

1491. **F. obscura Bl.*** Bisoro hideung, Soend.; Darangdang bejas, Soend.; Ipik, Jav.; Oejah-oejahan, Jav.; Wulen badak, Soend. — Heester. Gebr.: Met de bladen wordt de madat (opium) tot tike bereid; ook zijn die wel in gebruik als geneesmiddel voor vrouwen na de bevalling.

1492. **F. obtusa Hassk.*** Areuj hampelas §), Soend.; Areuj kondang, Soend. — Klimplant.
§) Deze niet te verwarren met 1503.

1493. **F. obtusifolia Roxb.*** Gambiran, Jav.; Kijara gambir, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout dient tot meubelhout, en men zegt, dat door de bergbewoners uit de schors een soort gambir bereid wordt tot eigen gebruik.

1494. **F. parietalis Bl.*** Darangdang litjin, Soend. — Heester.

1495. **F. pilosa Reinw.*** Amboeloe, Balin.; Boeloe, Jav.; Kijara ateul, Soend.; Boenoet panggang, Balin. — Boom.

1496. **F. pisifera Wall.*** Ara lidah rimaoe, Mal.; Ara soeboeroeteh, Mal.; Ara soepoedeh (zie 1519), Mal.; Ara soepoedeh paja, Mal.; Darangdang manoek, Soend.; Kajoe tampang telor, Mal.; Peuheur, Soend.; Poeloeehen, Alf. Min. Tonsaw.; Soepoedeh, Mal.; Soepoedeh paja, Mal.; Tampang telor, Mal. — Boom of heester.§)
§) Sommige Ficus-soorten (zooals deze) komen zoowel als heester alsook als boom voor; andere soorten, o.a. van het ondergeslacht Urostigma, zijn in de jeugd halfepiphytische boomen („boomwurgers"), terwijl het later reusachtige, zelfstandige, in den bodem wortelende boomen worden. Eenige Ficus-soorten zijn hooggroeiende klimplanten, een paar soorten zijn kleine rechtop groeiende halfheesters, andere soorten vormen het midden tusschen een boomheester en een klimplant.

1497. **F. procera Reinw.*** Kijara pajoeng, Soend. — Boom.

1498. **F. pruniformis Bl.*** Kijara boewah, Soend.; Mawewesar (zie 1184), Alf. Min. T. P. — Boom.

1499. **F. pseudo-Ribes Koord.** Masamper (zie 1505), Alf. Min. T. B. — Boom.

1500. **F. punctata Thunb.*** Areuj konjal leutik, Soend.; Kontol moending, Soend.; Poeloet in tjijos, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

1501. **F. purpurascens Bl.*** Amis mata beureum, Soend.; Ki amis mata beureum, Soend. — Boom.

1502. **F. quercifolia Roxb.*** Apolos, Alf. Min. Ponos.; Besang, Alf. Min. T. L.; Krasinga, Alf. Min. T. S.; Pesang (zie 1454), Alf. Min. Bent., T. P.; Pesang in taloen, Alf. Min. T. L.; Sasapeten sela, Alf. Min. T. L. — Boom.

1503. **F. recurva Bl.*** Hampelas areuj §), Soend. — Klimplant.
§) Deze niet te verwarren met 1492.

1504. **F. retusa L.*** (zie 1510). Barimbing, Alf. Min. T. L.; Boeloe, Sum. W. K.; Gala-gala, Bat.; Hoepoe, Alf. N. O. Halm.; Kijara gede, Soend.; Kijara rambaj, Soend.; Lowijan, Alf. Min. T. P.; Marana (zie 1442), Boeg., Makas.; Ofo, Tern.; Waringin daoen ketjil, Mal. Mol.; Wetes mea, Alf. Min. T. L.; Wetes rintek, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: De gekookte schors wordt op gezwollen lichaamsleelen gelegd; de vrucht dient als hengelaas en wordt soms met zout gegeten.

1505. **F. Ribes Reinw.*** (zie 1937). Ampere, Madoer.; Kijara walen, Soend.; Masamper (zie 1499), Alf. Min. T. B.; Rempelas bawang, Jav.; Walen, Soend. — Boom. Gebr.: Een aftreksel van de schors wordt tegen malaria gedronken, en de bladen kauwt men (bij gebrek aan gambir) wel met sirih.

1506. **F. Riedelii Teijsm.*** Awelas, Alf. Min. Tonsaw.; Awelas in tjoko, Alf. Min. T. P.; Awelas loudejan, Alf. Min. T. P.; Kaäne karokok, Alf. Min. T. L.; Rahangis, Alf. Min. Bent.; Sarapsap (zie 1454), Alf. Min. T. B.; Sasapeten, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: De bladen worden als geneesmiddel aangewend.

1507. **F. rostrata Lam.*** Apolos kahoejangan, Alf. Min. Ponos.; Paäjap, Alf. Min. T. P.; Pahanap rintek, Alf. Min. T. L.; Roepet, Alf. Min. T. L.; Roepet rintek, Alf. Min. T. P.; Siksik, Alf. Min. T. S.; Tamboeu, Alf. Min. Bent.; Tamboeng-tamboeng, Makas.; Warimbing rintek, Alf. Min. T. L. — Boom.

1508. **F. Roxburghii Wall.*** Ara keleboek, Mal.; Keleboek, Mal. — Boom.

1509. **F. rudis Miq.*** Paäjap koelo, Alf. Min. T. P. — Boom.

1510. **F. Rumphii Bl.*** Antjak, Balin., Mal. Batav., Soend.; Ara djawi-djawi, Mal.; Batang bodi, Minangk.; Bodi, Makas., Minangk.; Djabi-djabi, Bat.; Djadjawaj, Soend.; Djawi-djawi §), Boeg., Makas., Mal.; Djedjawi, Mal. Pal.; Djidjawi, Atjeh; Harijara djabi-djabi, Bat.; Kajoe bodi, Mal. Batav.; Ki antjak, Soend.; Ki djadjawaj, Soend.; Nga, Atjeh; Wodi, Boeg.; Woedi, Balin., Jav. — Hooge boom. Gebr.: Het hout wordt voor ra's van inlandsche vaartuigen en voor nokbalken van huizen gebezigd; de vruchten hebben een samentrekkenden zuurzoeten smaak. De wortel is, met andere middelen vermengd, als versterkend geneesmiddel in gebruik. Het gelaat eener vrouw, dat mooi en niet te lang is, wordt wel met het blad van dezen boom vergeleken; en naar den vorm van het blad heeten de ruitvormige tusschennaaisels onder de oksels van kleedingstukken in het Minangkabaoesch daoen bodi.
§) Ridley noemt Ficus retusa L.* als djedjawi, maar djawi-djawi als Ficus rhododendrifolia Miq.*

1511. **F. rupestris Bl.*** Konjal beunjeur, Soend. — Heester.

1512. **F. scandens Roxb.*** Rowi, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

1513. **F. Schwarzii Koord.*** Oesoe, Alf. Min. T. P., Tonsaw. — Boom.

1514. **F. semicordata Miq.** Ampalasa, Makas.; Ampaleh §), Minangk.; Ampaleh batang, Minangk.; Ampelah, Atjeh; Ampelas, Madoer. P., S., Vulg. Mal.; Ampelas lemboet, Vulg. Mal.; Ampele, Boeg.; Amplas, Balin.; Ampolas, Bat.; Awelas, Alf. Min. T. B., T. P., T. S.; Awelas disik, Alf. Min. Tonsaw.; Awelas im bawi, Alf. Min. T. P.; Barasa, Alf. Min. Bant.; Daoen gosok, Vulg. Mal.; Empelas §), Mal.; Empelas batang,

Mal.; Hampalas, Daj. Sampit; Hampaleh, Minangk.; Hampaleh batang, Minangk.; Hampelas, Daj. Kat., Soend.; Hampelas lemboet, Soend.; Hope, Mal. Men.; Impele, Boeg.; Lage, Nias; Masem (zie 2116), Alf. Min. T. L.: Mempelas §), Mal.; Mempelas batang, Mal.; Ope, Alf. Min. T. L.; Pelas, Sas.; Rempelas, Jav.; Tampelas, Daj. Kat., Madoer. B.; Woelas, Alf. Min. Bent. Varieteit in Mal.: Mempelas babi of empelas babi. — Boom. Gebr.: De vruchten worden soms (o. a. in de Minahasa) gegeten. De bladen dienen om hout glad te schuren en maken ook een bestanddeel uit van middelen, die men klophanen te slikken geeft. De wortels worden wel voor geneesmiddel op etterende wonden gebruikt. Van iemand met een stijfhoofdig karakter zegt men in het Javaansch: „Goedang rempelas", d. i.: „Hij kookt rempelas-bladen in klappermelk". In het Minangkabaoesch heeft met een spreekwijze: „Batoenggoeé di tarah kasek di hampaleh", d. i.: „Wat met verhevenheden is moet met den dissel worden gekapt, wat ruw is wordt met hampaleh-bladen gewreven"; met de bedoeling dat waar geschillen of zwarigheden bestaan, deze naar hun aard uit den weg moeten geruimd worden.

§) Ook Dillenia sp. (zie 1102).

1515. **F. serraria Miq.*** Kekewang (zie 1464), Alf. Min. T. B.; Lolondochen, Alf. Min. Tonsaw.; Lolondoken (zie 1464), Alf. Min. T. L., T. P.; Oeroen, Alf. Min. Ponos.; Poesoko, Alf. Min. Bant. — Boom.

1516. **F. subulata Bl.*** Kelampong agas, Mal.; Kelampong merah, Mal.; Naä in taloen, Alf. Min. T. P.; Nanek, Alf. Min. T. L.; Woelalas, Alf. Min. T. P., T. S. — Boom. §)

§) Dit volgens Koorders; daarentegen noemt Miquel deze Ficus-soort een klimplant, waarvoor de opgegeven Soend. naam, darangdang areuj, eveneens zou pleiten.

1517. **F. superba Miq.*** Kajoe kowang, Makas.; Kijara kowang, Soend.; Kowang, Balin., Jav. — Boom.

1518. **F. toxicaria L.*** Goembot, Bat.; Hajoe ara motoeng, Bat.; Hamberang bodas, Soend.; Hamerang bodas, Soend.; Harijara motoeng, Bat.; Motoeng, Bat. — Boom. Gebr.: Melksap zeer scherp. In de Bataklanden heeft men een spreekwijze: „Por hambing songon boeloeng goembot na torbalik di sipaha toloe", d. i.: „Die geiten heeft als goembot-bladen, welke in de derde maand worden omgekeerd"; welke vergelijking zoowel op de kleur als op het aantal geiten ziet, daar de bladen van onderen wit zijn. Si motoeng is er een benaming voor witte honden.

1519. **F. urophylla Wall.*** Akar boentat oelar, Vulg. Mal.; Ara soepoedeh (zie 1496), Mal.; Soepoedeh (zie 1496), Mal. — Epiphytische heester.

1520. **F. variegata Bl.*** Aha (zie 2883), Alf. Min. Bent.; Ghoendhang, Madoer.; Gondang, Balin., Jav.; Hate fisa foeroe, Tern.; Hiha, Alf. N. O. Halm.; Hisa, Tern.; Kajoe tanang, Makas.; Kondang, Soend.; Latoea, Alf. Min. Tonsaw.; Matana, Alf. Min. T. L.; Naä, Alf. Min. T. P.; Naha, Alf. Min. T. L.; Oelang-oelang, Mal.; Tinasa, Boeg.; Waringin daoen besar, Mal. Mol.: Wawahatoe, Alf. Min. T. B. Varieteiten in Jav.: Gondang abang; G. idjo; G. poetih; G. tjarak. In Alf. Min. Bent.: Aha watoe. In Soend.: Kondang beureum; K. leles (zie 1470). In Alf. Min. Tonsaw.: Latoea lika (var. Chlorocarpa); Moemoe, met roode vrucht. In Alf. Min. T. L.: Mataoa mea of naha mea; M. poeti of naha poeti. In Alf. Min. T. P.: Naä koelo; N. raindaog. — Boom. Gebr.: Het hout dient alleen tot brandhout; de schors werd vroeger in de Minahasa en wordt tegenwoordig nog op Noord-Halmahera tot vervaardiging van kleedingstukken gebezigd. Het uit de vruchten vloeiende melksap wordt door de inboorlingen wel voor was gebruikt, waarom het op Java lilin gondang of lilin kondang heet, en op Sumatra als getah laoe in den handel wordt gebracht.

1521. **F. villosa Bl.*** Akar ara boeloe, Mal.; Akar ara sipadeh, Mal.; Ara boeloe, Mal.; Ara sipadeh, Mal.; Areuj konjal, Soend.; Areuj konjal bejas, Soend.; Konjal, Soend.; Konjal bejas, Soend. — Klimplant. Gebr.: Het door insnijding in den stengel verkregen sap is een geneesmiddel tegen buikziekte.

1522. **F. Vriesiana Miq.*** Bennjing oraj, Soend. — Heester.

1523. **F. Wassa Roxb. (= F. difformis Lam.*).** Aä adan, Balin.; Adan, Balin.; Gohi, Mal. Amb. Tern.; Sajor wasa, Mal. Amb.; Wasa, Alf. Amb.; Wasal, Alf. Oel. — Heester. Gebr.: De bladen worden soms als groente gegeten; soms wordt een aftreksel daarvan in warm water aan kraamvrouwen toegediend.

1524. **F. xylophylla Wall.*** Ara daoen lebar, Mal.; Kajoe ara nasi, Mal. W. Born. — Boom.

*1525. **F. sp.** Kanre kambing, Bonth. — Boom (?).

1526. **F. sp.** Harijara sidaboelan, Bat.; Salaboelan, Bat. Dair.; Sidaboelan, Bat. — Boom. Gebr.: De getah wordt als vogellijm gebezigd.

1527. **F. sp.** Tjapoeko, Makas. — Boom.

1528. **F. sp.** Toelak-toelak, Bat. — Boom.

1529. **F. sp.** Bregad, Jav. — Boom. (?)

1530. **F. sp.** Djrakah, Jav. — Hooge boom. Gebr.: Het hout is voos; de vruchten zijn eetbaar.

1531. **F. sp.** Kajen, Balin., Jav.; Koejang, Balin., Jav. — Boom. Gebr.: Van dezen boom wordt op Bali het hout gebezigd bij het verbranden van lijken van vorsten.

1532. **F. sp.** Apak, Jav.; Kajoe apak, Jav. — Boom.

1533. **F. sp.** Toetoembalen (zie 842), Alf. Min. T. L., T. P. — Boom. Gebr.: De bast wordt gebezigd om roodbruin te kleuren, o. a. de te Tondano vervaardigde hoeden. Vroeger diende die wel tot vervaardiging van kleedingstukken.

1534. **F. sp.** Boenjaoe, Daj. Z. O. Born.; Boenoed, Mal.; Boenoet, Alf. Min. T. L., Lamp., Mal.; Woenoet §), Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: De bast werd in de Minahasa vroeger tot vervaardiging van kleedingstukken gebruikt; thans geschiedt dit in de Lampong nog wel van die, welke voor tuinarbeid gebezigd worden; ook draait men er touw van. Het hout dient bij den scheepsbouw en de vruchten zijn een geneesmiddel.

§) Ook Grewia-soorten (zie 1703).

1535. **F. sp.** Katimesmes, Balin.; Katimoesmoes, Balin, Semb. — Boom. Gebr.: Bij gebrek worden de vruchten wel in plaats van rijst genuttigd.

1536. **F. sp.** Sri gontang, Balin. — Boom.

1537. **Filices.** Algem. benam.: Badjai, Daj.; Fakoe, Biman.; Keketo, Alf. N. O. Halm.; Lachoewa, Nias; Lodong, Boeg.; Manoek, N. Guin. Noemf.; Oela, Alf. Boer.; Pahoe, Bat. Dair.; Pakes, Madoer.; Pakis, Balin. Kr., Jav., Sum. W. K.; Pakoe, Alf. Min. Balin., Boeg.; Makas., Mal., Minangk., Soend.; Pangoe, Alf. Min. Tonsaw.; Paoe, Bat. Mand.; Pesa-pesa, Bonth.; Sirang, Alf. Min. — Varens. Ferns, e., Fougères, fr., Farne, d. Gebr.: Vele worden gegeten als groente. Van een lijk, dat men mishandelt, zegt de Makasaar: „Nironto pakoe" (en de Boeginees: „Ridjemoe pada pakoe"), d. i.: „Gekneed worden als pakoe-groente". Pakis is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Embokna angoere ramboet, anake ageloengan", d. i.: „De moeder heeft loshangende haren, het kind heeft het haar opgemaakt".

1538. **Fimbristylis asperrima Boeck.*** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Roempoet bawang, Mal.; Soeket brambangan (zie 1543), Jav. — Rietachtig gras.

1539. **F. complanata Link.*** Hat goenoeng, Soend. — Kruid.

1540. **F. diphylla Vahl.*** Mendong, Jav.; Poerin, Minangk.; Poeroen, Mal.; Roempoet poeroen, Mal.; Wawalingijan tali, Soend.; Woeret in taloen, Alf. Min. T. L. — Rietachtig gras. Gebr.: Daar het zeer sterk is, worden er, na droging en afschrapping, matten en zakken van gevlochten, tot welk doel men het op sawah's teelt; de matten zijn echter grof en dienen slechts als onderlaag van fijnere pandan-matten. Ook gebruikt men de biezen tot vervaardiging der figuren op pandan-matten, waartoe ze worden gekookt in water met bladen van Peristrophe tinctoria en Ficus leucantatoma voor de roode en met Carthamus tinctorius en Psidium guajava voor de zwarte kleur.

1541. **F. globulosa Kunth.*** Loelangan, Jav. Ng.; Roempoet sandang, Mal.; Roempoet tjoetjalan, Jav. Kr.; Roempoet wetjoetjalan, Jav. Kr.; Soeket loelangan, Jav.; Soeket weloelangan, Jav.; Tjoetjalan, Jav. Kr.; Waloelangan, Jav.; Wawalingijan leutik, Soend.; Weloelangan, Jav.; Wetjoetjalan, Jav. Kr. — Rietachtig gras. Gebr.: Als de vorige.

1541a. **F. globulosa Kunth*** var. **Torresiana Clarke.** Mendoeng, Jav. — Rietachtig gras. Gebr.: Vooral in Kedoe door de inlanders gekweekt voor de vervaardiging van matwerk.

1542. **F. miliacea Vahl.*** Roempoet tahi kerbaoe, Mal.; Toembaran, Jav. — Rietachtig gras.

1543. **F. monostachya Hassk.*** Babawangan (zie 1394 en 2555), Soend.; Bang-bhabangan, Madoer.; Bawang keladi, Vulg. Mal.; Djoekoet babawangan (zie 1394 en 2555), Soend.; Soeket brambangan (zie 1538), Jav. — Kruid.

1544. **F. polytrichoides R.Br.*** Roempoet boeloe babi, Vulg. Mal. — Kruid. Gebr.: Is een geschikt veevoeder.

1545. **F. rigida Kunth.*** Djoekoet pentol, Soend. — Kruid.

1546. **Finschia excelsa Bl.** Nat. fam. der **Protoaceae.** Mooe esem §), Alf. Min. T. P. — Boom.

§) Ook Knema (= Myristica*) tomentella Warb. (zie 1962).

1547. **Flacourtia inermis Roxb.*** Nat. fam. der **Bixaceae.** Hate tome-tome, Tern.; Lamatje, Makas.; Lobe-lobe, Boeg., Makas.; Lobilobi, Mal.; Saradaa kajoe, Jav.; Tome-tome, Alf. Halm., Tern.; Tomi-tomi, Alf. Min., Mal. Mol.; Tomoe-tomoe, Alf. Z. Cer. Varieteiten in Mal. Mol.: Tomi-tomi asam; T.-t. manis. In Mal.: Lobi-lobi asam; L.-l. manis; L.-l. sepat. In Alf. Min. Bant.: Tomi-tomi mamisi; T.-t. marising. In Alf. Min. Bent.: Tomi-tomi mamis; T.-t. malising. In Alf. Min. T. B., T. L., T. P.: Tomi-tomi esem; T.-t. tombal. In Makas.: Lobe-lobe katji; L.-l. tene. In Alf. Min. T. S.: T.-t. esem; T.-t. tariis. In Boeg.: Lobe-lobe ketji; L.-l. tjening. — Boom. Gebr.: De vruchten der zoete varieteit worden als ooft gegeten, van die der zure maakt men confituur.

1548. **F. Ramontchi l'Her.*** Baga, Jav.; Roekam asam, Mal.; Roekem sepet, Jav.; Saradaa, Jav. — Boomheester. Gebr.: De vruchten worden gegeten

1549. **F. Rukam Z. et M.*** Bak roekam, Atjeh; Gandaroekam, Mal.; Gondaroekem, Jav.; Karoekam, Minangk.; Kem, Balin.; Koepa landak, Soend.; Kopo landak, Soend.; Oegem, Sas.; Roekam, Bat., Daj. Z. O. Born., Mal.; Roekam manis, Mal.; Roekem, Balin. Kr., Jav., Soend.; Roengkom, Atjeh; Rokem, Madoer. — Boom. Gebr.: Het harde hout dient tot vervaardiging van rijststampers. De vruchten worden veel gegeten; zij dienen voor het maken van gelei en als surrogaat voor „bessensapsaus". In het Madoereesch heet etter naar de kleur der bloemen naua rokem.

1550. **Flagellaria indica L.*** Nat. fam. der **Flagellariaceae.** Aoe bine, Makas.; Hoewar, Sas.; Horomoma, Alf. N. O. Halm.; Noewe ne angko, Alf. Min. T. S.; Oerijoma, Tern.; Oewar, Sas.; Oewe ne angko, Alf. Min. T. S.; Oewe ne wale, Alf. Min. T. B.; Oewer, Sas.; Owar, Soend.; Owar gede, Soend.; Padoepa, Alf. Min. T. S.; Pondos e wolai, Alf. Min. T. L.; Pondos im bakajoe, Alf. Min. Tonsaw.; Pondos im bolai, Alf. Min. T. P.; Pondos ne kawok, Alf. Min. T. L.; Rotan jaki, Mal. Men.; Rotan mantjik, Minangk.; Rotan oetan, Mal. Amb.; Rotan tikoes, Mal.; Waebae, Boeg.; Wala, Jav.; Walan, Jav.; Wowo, Jav. — Klimplant. Gebr.: De stengel wordt als touw gebezigd, bij gebrek aan rotan; de bladen gelden als middel tegen stuipen bij kinderen. Ook worden (of werden) de laatste wel door Alfoeren boven de deur der woning gehangen, als een der huisgenooten is overleden en diens geest de levenden voortdurend komt lastig vallen; de versperring zou dan verhinderen, dat die geest de deuropening herkende. Het is hiervan dat op Java de bogen gemaakt worden, welke aan de vier hoeken van een rijstveld vóór het snijden worden opgesteld. In sommige streken maakt men er werpschichten van.

1551. **F. minor Bl.*** Kokrok (zie 559), Jav.; Owar leutik, Soend.; Owar nuga, Soend. — Klimplant.

1552. **Flemingia congesta Roxb.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Apa-apa §), Jav.; Hahapaän, Soend.; Iing-iing, Balin.; Ingan-ingan, Balin. Kr.; Kajoe ampang, Balin.; Reringeun, Gajo; Ringan-ringan, Bat., Sum. W. K.; Roendoen, Sas.; Seringan (zie 3406), Mal.; Seringan djantan, Mal.; Tangkel, Madoer.; Tokekan, Soend. — Heester. Gebr.: Met de bladen (die gedroogd goed vulsel leveren voor kussens) slaat men tegen de voeten van een vermoeide om hem weer frisch te doen worden; ook tegen de beenen van kleine kinderen die moeilijk loopen om den gang lichter te maken. Javanen steken wel een blaadje achter het oor, als voorbehoedmiddel tegen ongevallen (apa-apa).

§) Deze naam schijnt ook aan Cerastium sp. te worden gegeven en met de volgende bovendien aan Desmodium vestitum Benth.* (zie 2691).

1553. **F. strobilifera Ait.*** Auto monjok, Madoer.; Hahapaän gede, Soend.; Meras, Alf. Min. T. L.; Ora-ora, Boeg. — Heester. Gebr.: De schudblaadjes der bloemen dienen, na gedroogd te zijn, wel tot vulling van kussens.

1554. **Flourya aestuans Gaud.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Kemadoeh (zie 1987), Jav.; Ripi hajam, Mal. — Kruid, eene netelsoort. Gebr.: De bladen veroorzaken een brandende jeuking. Een vroegere medevrouw of vijand noemt de Javaan overdrachtelijk: „Toenggakan kemadoeh", d. i. „Een nieuw uitspruitsel van kemadoeh", dat bij aanraking branding veroorzaakt; en ngemadoeh is het „prikkelen van een beest met deze bladen", zooals dit wel gebeurt met buffels bij tijgergevechten.

1555. **F. interrupta Gaud.*** Bajem gatel, Jav.; Daoen gatel, Vulg. Mal.; Djelatang ajam, Mal.; Djelatang manoek, Atjeh; Djilatang, Minangk.; Lalatang, Boeg., Makas.; Lana, Alf. Min. T. B., T. L., T. P.; Lateng (zie 1987), Jav.; Latong, Bat.; Pahaweng, Alf. Min. T. B.; Pahir ing kawok, Alf. Min. T. L.; Paweng, Alf. Min. T. S.; Poeloes, Bat., Soend.; Sala, Alf. Asil., Hila, Z. Cer.; Sala haboe, Alf. Z. Cer.; Sala poeti, Alf. Z. Cer.; Salal, Alf. Sap.; Salaol, Alf. N. Laoet; Salato, Alf. Har.; Soro, Alf. N. O. Halm.; Sosoro, Mal. Men.; Sosoro hoboedo §), Tern. — Kruid. Gebr.: Het jonge kruid wordt als groente gegeten. Te Ternate geeft men de bladen in afkooksel bij koorts. In Alf. Min. T. S. heeft men een raadsel: „Oen teken ni kolano oen dai kakamoean (in T. B.: „Oen taisi ni kolano oen dai katawian"), d. i.: „Een vorstenstaf, die niet kan vastgehouden worden", waarvan de oplossing paweng (of pahaweng) is.

§) Ook Laportea sp.

1556. **F. ruderalis Gaud.*** Lana in tjoko, Alf. Min. T. P.; Lana ing koko, Alf. Min. T. L.; Pahaweng ing koko, Alf. Min. T. B.; Pahir ing koko, Alf. Min. T. L.; Paweng ing koko, Alf. Min. T. S.; Poeloes hajam, Soend. — Kruid.

1557. **Flindersia amboinensis Poir.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Kajoe paroedan, Mal. Amb. — Hooge boom. Gebr.: Het hout is als timmerhout gezocht, de vruchten worden wel als rasp gebruikt.

1558. **Floscopa scandens Lour.*** Nat. fam. der **Commelinaceae.** Kangkoeng ajer, Mal.; Koempai tikoes, Mal.; Tapak itiek, Minangk.; Tapak itik, Mal. — Kruid.

1559. **Flueggia microcarpa Bl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Imer, Jav.; Mata poenai, Mal.; Mato poenai §), Minangk.; Mato-mato poenai (zie 2685), Minangk.; Simpenreum, Soend.; Simpenreum leutik, Soend. — Boomheester. Gebr.: Wordt soms als timmerhout gebezigd. De bladen dienen voor smeersel tegen koorts en gezwollen beenen.

§) Ook Rhododendron citrinum Hassk.*

1560. **Foeniculum vulgare Mill.*** Nat. fam. der **Umbelliferae.** Adas, Balin., Jav.; Adas landi, Jav. Kr.; Adas londa, Jav. Ng.; Adas pedas, Mal.; Adas welandi, Jav. Kr.; Adas welonda, Jav.; Adasa, Makas.; Adasa padasa, Makas.; Adase, Boeg.; Adase padase, Boeg.; Ade, Boeg.; Ade pese, Boeg.; Adhas, Madoer.; Das-pedas, Atjeh; Hadas, Soend.; Hades, Soend.; Paäpang, Alf. Min. Bent.; Pingkel, Mal. Mol.; Popaäs (zie 2704 en 233), Alf. Min. Tonsaw.; Rempasoe, Bonth.; Wala woenga, Soemba. Varieteit in Soend.: Ender of inder. — Kruid, venkel of fenkel. Fennel, e., Fenouil, fr., Fenchel, d. Gebr.: Gekweekt (verwilderd o. a. op den Tengger), daar venkel bij de bereiding van vele gerechten gebezigd wordt. In de Molukken dient men wel een aftreksel der bladen bij buikpijn toe. Van iemand, dien van alle kanten iets goeds wordt toegewenscht, zegt de Javaan: „Semboer-semboer adas", d. i.: „Er wordt adas (over hem) uitgespuwd".

1561. **Forrestia Griffithii Clarke.*** Nat. fam. der **Commelinaceae.** Setawar djantan, Mal.; Setawar hoetan, Mal.; Tawar-tawar djantan, Mal.; Tawar-tawar hoetan, Mal. — Kruid.

1562. **F. mollis Hassk.*** Setawar betina, Mal.; Setawar gadjah, Mal.; Tawar-tawar betina, Mal.; Tawar-tawar gadjah, Soend. — Kruid.

1563. **Fraxinus Eedenii Boerl. et Koord.*** Nat. fam. der **Oleaceae.** Kadjoe kedhang, Madoer.; Kajoe kidang(?), Jav.; Kedhang, Madoer.; Poelen, O. Jav.; Selaton, O. Jav. — Boom, eene esch-soort. Gebr.: De fijngewreven bladen worden met tabak gemengd wel als sigaretten gerookt.

1564. **Freycinetia angustifolia Bl.*** Nat. fam. der **Pandanaceae.** Akar oelar, Mal.; Rotan moesang, Mal. — Klimplant.

1565. **F. celebica Solms.*** Maoeng tandang, Soend.; Mejong tandang §), Soend. — Klimplant.

§) Ook Freycinetia Walkeri Solms.* en andere soorten.

1566. **F. graminea Bl.*** Saoeng Soend. — Klimplant.

1567. **F. Minahassae Koord.*** §) Koenet pondang, Alf. Min. T. L. — Klimplant.

§) Freycinetia-soorten worden in het Alf. Min. met aretes aangeduid, zijnde in die taal anders een algemeene naam voor klimplanten.

1568. **F. radicans Gaudich.*** Kariki, Bonth.; Pandan tali, Mal. Amb. — Klimplant.

1569. **F. stenophylla Warb.*** Saoeng ringgeung, Soend. — Klimplant.

1570. **F. strobilacea Bl.** Maoeng tandang litjin, Soend.; Mejong tandang litjin, Soend.; Pandan merah, Mal. Amb.; Pandan tali, Mal. Amb. — Klimplant.

1571. **Fuirena glomerata Lam.*** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Roempoet boekoe boeloh, Mal. — Rietachtig gras.

1572. **F. umbellata Rottb.*** Ilat (zie 664), Soend.; Koeloewing, Alf. Min. T. B.; Roekoet koeloewing, Alf. Min. T. B.; Roempoet ragi, Mal. Men. — Kruid.

1573. **Fungi.** Algem. benam.: Amoeroeng, Alf. Min. T. B., T. P.; Basi-basi, Boeg., Makas.; Dan, Bat.; Dawan, Bat. Mand.; Djamoer (zie 2363), Balin., Jav., Mal. Batav.; Djhamor, Kang.; Gangang bosi (witte), Makas.; Gangang kila (gele), Makas.; Hageri, Alf. Boer.; Hong, Bal. Semb.; Jefen, N. Guin. 4 R.; Kaha maiso, Alf. N. O. Halm.; Kala-kala, Makas.; Kalatemoko, Alf. N. O. Halm.; Kapo, N. Guin. Noemf.; Keho, Mal. Men., Tern.; Kekoela, Mal. Bengk.; Koedat, Alf. Min. T. S.; Koelak, Lamp. Ab.; Koelat, Alf. Min., Atjeh,

Mal.; Kolut, Madoer.; Loöng, Sika; Oekndjoe, Boeg.; Oelat, Alf. Oel., Z. Cer.; Oerat, Alf. Z. Cer.; Ofo, Alf. Boer.; Olibogot, Bol. Mong.; Ong, Balin.; Oöng, Balin.; Pamanggoe, Soemba; Pemanggoe, Soemba; Pepisa, Bouth.; Pipi, Boeg., Makas.; Pipisi, Makas.; Poekoe, Rotin.; Poeöek, Mal. Tim., Tim.; Soeng glatik (witte), Jav.; Soeng kidang (roode), Jav.; Soeöeng, Soend.; Soepa §), Soend.; Tulimbo, Nias; Tede, Boeg.; Tenawoer, Midd. Sum.; Tengkong, Sas.; Tindawan, Minangk.; Tindowan, Bat.; Tjatjoro, Biman.; Tjendawan, Mal.; Tjindawan, Minangk.; Woedoeng, Alf. Min. T. S.; Woenga, Sangi; Woeroeng, Alf. Min. T. L. — Paddenstoelsoorten. Toadstools, e., Champignons, fr., Pilze, d. Gebr.: Groeien op stammen en takken van boomen, vooral van doode, echter ook op den bodem en bijv. uit buffeldrek. Het overmatig gebruik van gangang bosi, die na het invallen der regens in den westmoeson veelvuldig opschieten, veroorzaakt in Zuid-Celebes tal van buikaandoeningen. Van iemand, die wel de lusten maar niet de lasten van iets wil dragen, zegt de Javaan; „Arep djamoeré emoh watangé", d.i.: „Hij wil wel den hoed van den paddenstoel maar niet de steel hebben"; en van alles wat vreemd is: „Djamoer toewoch ing séla", d.i.: „Een paddenstoel groeit op een rots". In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Dima tindawan timboech sénan tambilang tibo", d.i.: „Waar een paddenstoel groeit, daar verschijnt de spade"; met de beteekenis dat, waar ongerechtigheden voorvallen ook moet gestraft worden en een andere „Bak tindawan di sasah", d.i.: „Als gereinigde of gewusschen tindawan" van iemand, die buitengewoon bleek ziet. De Makasaar zegt: „Pipi na pipina, batang na batanna", d.i.: „De stoel met al wat er aan zit komt hem toe", met de bedoeling: „Al wat de slaaf bezit behoort zijn meester". Poetih moöng is in het Balineesch een uitdrukking voor vuil wit in tegenstelling van poetih sentak of spierwit. Dawan is de oplossing van het Bataksche raadsel: „Manongos oamati toena mangoloe", d.i. „De doode brengt den levende ter wereld".

§) Soeöeng zijn soorten, die uit den grond opschieten, soepa die, welke op boomen ontstaan; hetzelfde geldt in Alf. Min. voor amoeroeng of woeroeng en koelat. In 't Balin. noemt men de eerste O. sikep en die op boomen O. njihnjih of njinjihan.

G.

1574. **Gaertnera Koenigii Wight.*** Nat. fam. der **Loganiaceae.** Sike-sike rimbo, Minangk. — Heester.

1575. **Gahnia javanica Mor.*** (zie 1382). Nat. fam. der **Cyperaceae.** Pimping goenoeng, Sum. W. K.; Serai boekit, Mal.; Serai gadjah, Mal.; Sereh goenoeng, Soend.; Sijek-sijek goenoeöng, Minangk. — Een cypergras.

1576. **Galearia affinis Miq.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Rambai poentijanak, Mal. — Boom.

1577. **G. phlebocarpa Miq.*** Rambai daoen, Mal. — Boom.

1578. **Galinsoga parviflora Cav.*** Nat. fam. der **Compositae.** Bhar-katombharan, Madoer.; Djaringan lanang, O. Jav. — Kruid, het „knopkruid". Franzosen-knopfkraut, d.

1579. **Galium rotundifolium L.*** var. **Javanicum Hook.f.** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Soelandjani, Jav. — Kruid, eene soort „walstroo".

1580. **G. subtrifidum Reinw.*** Katoembaran, Jav.; Soeket seret, Jav. — Kruid.

1581. **Ganophyllum falcatum Bl.*** Nat. fam. der **Burseraceae.** Kiangir, Soend.; Manger, Madoer.; Mangir, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout wordt zeer duurzaam geacht en is geschikt voor huis- en bruggenbouw. De schors dient als zeep, en wordt door inlandsche schoonen gebezigd tot verfraaiing van haar teint.

1582. **Garcinia balica Miq.*** Nat. fam. der **Guttiferae.** Kandis keling, Mal. — Boom.

1583. **G. bancana Miq.*** Kelobang, Mal.; Selapan, lamp. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

1584. **G. brevirostris Scheff. (= G. eugenifolia Wall.*).** Menteroeng, Mal.; Tjaroei, Mal.; Tjaroi, Mal. — Kleine boom. Gebr.: Van het weinig sterke hout worden planken vervaardigd; de vruchten worden gegeten.

1585. **G. Cambogia Desr.*** Asem selong, Jav.; Hasem selong, Soend. — Boom. Gebr.: Uit Ceylon op Java ingevoerd en hier en daar in tuinen gekweekt.

1586. **G. Celebica L. (= G. cornea L.*).** Baroewas (zie 2851), Bat.; Beroewas (zie 2851), Mal.; Boewas-boewas (zie 2851), Mal.; Hoesoer, Alf. Amb.; Ire, Boeg.; Kirasa, Makas.; Sibaroeweh (zie 2851), Minangk. — Boom. Gebr.: Het melksap van dezen boom wordt gezegd giftige eigenschappen te bezitten.

1587. **G. dioica Bl.*** Kemendjing, Jav.; Kitjeuri, Soend.; Tjeuri, Soend.; Wadoeng, O. Jav. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

1588. **G. dulcis Kurz.*** Djaoera, Soend.; Djawoera, Soend.; Gantalang, Daj. Z. O. Born.; Moendoe alas, Jav. Ng.; Moendoe wana, Jav. Kr. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten; het hout wordt bij den huisbouw en ook voor roeiriemen gebezigd.

1589. **G. dulcis Kurz.*** var. **pyriformis Boerl.** Gledog panto, Soend.; Kendis sela, Alf. Min. T. L.; Maboendoe, Alf. Min. T. S.; Moendah, Sas.; Moendeh, Balin.; Moender, O. Jav.; Moendoe, Jav., Mal., Soend.; Mondhoe, Madoer.; Putoeng, Boeg. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten; de getah is in de inlandsche geneeskunde in gebruik. Vlechtmateriaal kookt men met bast en wortels om er een groene kleur aan te geven. Een fraai gele huidskleur noemt de Madoerees: „Koneng-konenga moudhoe".

1590. **G. lateriflora Bl. (= G. Morella Desr.*).** Kemendjing kebo, Jav.; Manggih rimbo, Minangk.; Manggis hoetan, Mal.; Manggoe leuweung, Soend.; Manggoestan oetan, Mal. Mol. — Boom. Gebr.: Het hout wordt wel bij den huisbouw gebezigd; de vruchten worden gegeten.

1591. **G. macrophylla Miq.*** Nat. fam. der **Guttiferae.** Asam galoegoec, Minangk.; Asam geloegoer, Mal.; Garoegoer, Bat.; Geloegoer, Mal. — Boom. Gebr.: De appelvormige vruchten zijn zuur van smaak, en bij de spijsbereiding in gebruik.

1592. **G. Mangostana L.*** Basitangi, Alf. N. O. Halm.; Magi, Nias; Mangghis, Madoer.; Manggih, Minangk.; Manggis, Balin., Jav., Koeboe, Mal.; Manggisi, Boeg., Makas.; Manggista, Balin., Sum. W. K.; Manggistan, Vulg. Mal.; Manggisto, Bat.; Manggoe, Soend.; Manggoes, Lamp.; Manggoesta, Balin., Biman., Mal.; Manggoestan, Mal. Mol.; Manggoita, Atjeh; Manggos, Koeboe, Lamp.; Mangkosota, Makas.; Soengkop, Daj. Kat., Sampit. — Boom, de mangostan. Mangosteen, e. Gebr.: Het aangenaam smakend witte vleesch der vruchten wordt gaarne gegeten, ofschoon meer in tel bij Europeanen dan bij inboorlingen. Het hout zou voor huisbouw niet ongeschikt zijn. Uit de vruchtschil wordt op Sumatra een verfstof bereid, waarmede men witte kippen paars verft; een afkooksel van die gedroogde samentrekkende schil wordt tegen buikziekte te drinken gegeven. De stempels laten aan den top der vrucht een teeken achter, waaruit men kan zien in hoeveel vakken het vruchtvleesch is verdeeld; inlanders snijden die merken af en laten dan raden, hoeveel vakjes er in worden gevonden. Purperroode lippen noemt men in het Javaansch: „Lambe manggis karengat", d.i.: „Lippen als ingesneden manggisvrucht"; en iets, dat bolrond is, heet in diezelfde taal: „Boender samanggis", d. i.: „Rond als een manggis-vrucht". Ook is deze vrucht de oplossing van het Javaansche raadsel: „Ngendog ing awang-awang, netese ing epek-epek", d.i.: „Eieren leggen in de lucht, uitbroeden in de hand".

1593. **G. nigro-lineata Planch.*** Kandis toelang-toelang, Mal. — Boom.

1594. **G. parvifolia Miq.*** Asam kandis, Mal.; Gandis, Daj. Z. O. Born.; Handis, Bat.; Kandih, Minangk.; Kandis, Mal. Varieteiten in Mal.: Kandis gadjah. In Mal. Bill.: K. bini; K. laki. — Boom. Gebr.: De vruchten zijn eetbaar. Het hout wordt o. a. in Lampong bij den huisbouw gebruikt, in de Dajaklanden vervaardigt men er stelen van bijlen van en in Djambi bereidt men er een goudgele verfstof uit. Van de genoemde varieteit zijn de vruchten grooter.

1595. **G. picrorhiza Miq.*** Lapaë. Alf. Z. Cer.; Makool, Alf. N. Laoet, Sap.; Maloele, Alf. Asil., Hila; Maroe, Alf. Z. Cer.; Motocao, Alf. Har.; Obat sageroe, Mal. Amb.; Paloe, Alf. Z. Cer.; Paroe, Alf. Z. Cer.; Pohon obat sageroe, Mal. Amb.; Samoele, Alf. W. Cer.; Wat, Tenimbar. — Boom. Gebr.: Op de Ambonsche eilanden wordt het hout en de schors, in kleine stukjes gehakt, in den opvangenden koker gelegd, om den palmwijn (sageroe) bitter te maken.

1596. **G. Prainiana King.*** Tjoepoe. Mal. — Boom.

1597. **G. sizygiifolia Pierre.*** Geloegoer koening, Mal. — Boom.

1598. **G. sp.** Kendis (zie 972), Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., T. S. — Boom.

1599. **G. sp.** Boene. Alf. Min. T. L.; Woeloewoeloe, Alf. Min. Bent.; Woene, Alf. Min. T. L., T. S.; Woenet, Alf. Min. T. P. Varieteiten in Alf. Min. T. L.: Boene rintek; B. sela. — Boom.

1600. **G. sp.** Kendis mea, Alf. Min. T. L. — Boom.

1601. **G. sp.** Gangai koesei, Alf. Min. Ponos. — Boom.

1602. **G. sp.** Kendis im bakajoe, Alf. Min. Tonsaw.; Kendis watoe, Alf. Min. T. L. — Boom.

1603. **G. sp.** Socka ing koko, Alf. Min. T. L. — Boom.

1604. **Gardenia florida L.** (= **G. jasminoides Ellis***). Nat. fam. der **Rubiaceae.** Boenga katja piring §), Mal.; Boenga pane djawa, Makas.; Boenga pene djawa, Boeg.; Boengong radja poetih, Atjeh; Djempiring, Balin.; Katja piring, Jav., Mal., Soend.; Kembang katja piring, Jav., Soend.; Menloe broeëk, Atjeh; Pane djawa, Makas.; Pene djawa, Boeg.; Petjiring, O. Jav.; Radja poetih, Atjeh; Sangklapa, Vulg. Mal.; Tjepiring, Jav.; Tjeplok piring, Jav. — Heester, de „Kaapsche jasmijn". Gebr.: Zeer gezocht wegens de geurige bloemen, en daarom veel geplant.

§) Ook Gardenia grandiflora Lour.*

1605. **G. Forsteniana Miq.*** Mahakawilei, Alf. Min. T. B.; Makawidei, Alf. Min. T. S.; Makawilei, Alf. Min. T. L., T. P.; Mongombilei, Alf. Min. Tonsaw.; Patoemboe, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: De bladen dienen voor medicijn.

1606. **G. Griffithii Hook.f.*** Tjempaka hoetan, Mal. — Boomheester.

1607. **G. mutabilis Reinw.*** Oembar, Alf. Min. T. P.; Tolong borong, Bonth. — Boom.

1608. **G. tentaculata Hook.f.*** Kepajang ajer, Mal.; Ketjoeboeng paja, Mal. — Heester.

1609. **G. tubifera Wall.*** Dalima berock, Atjeh; Delima hoetan §), Mal.; Tjempaka hoetan, Mal. — Boomheester.

§) Ook Randia-soorten.

1610. **Garuga mollis Turcz.*** Nat. fam. der **Burseraceae.** Boehoe, Goront.; Bogoe, Bol. Mong.; Kajoe kambing, Mal. Men.; Ketoel, Alf. Min. T. P.; Oentoel, Alf. Min. Bent.; Tetoel, Alf. Min. T. B., T. L., T. S.; Toel, Alf. Min. Bent. — Boom. Gebr.: Het hout is voor balken en planken geschikt en goed tegen weer en wind bestand. De schors wordt als geneesmiddel toegediend aan vrouwen die bevallen. Het sap der fijngestampte en uitgekookte bladen dient soms om silar-bladen zwart te kleuren.

1611. **G. pinnata Roxb.*** Bidjoe, Madoer.; Wijoe, Jav. — Hooge boom. Gebr.: De vruchten worden wel gegeten.

1612. **Gastrochilus pandurata Ridl.*** Nat. fam. der **Scitamineae.** Doemoe koentji, Biman; Koentji, Jav., Mal., Soend.; Oenipae, Alf. Z. Cer.; Tamoe kontji, Makas.; Temo kontje, Madoer.; Temoe koentji, Boeg., Jav., Mal., Soend.; Temoe kontji, Balin.; Toemoe kontji, Mal. Amb. Varieteiten in Madoer.: Temo kontje pet. In Jav.: Temoe koentji pepet of k. pepet; T. k. koening of k. koening; T. k. poetih of k. poetih. — Kruid. Gebr.: De wortels zijn geschikt om er zuur van te maken en worden ook in de inlandsche geneeskunde gebruikt; de bladen eet men soms als groente.

1613. **Gaultheria leucocarpa Bl.*** Nat. fam. der **Ericaceae.** Poerwa sada, Jav.; Sanglir §), O. Jav.; Tjantigi bodas (zie 1127 en 2636), Soend. — Halfheester. Gebr.: De bladen worden wel als sirih gekauwd, en dienen in warm aftreksel tot geneeskundige doeleinden.

§) Ook Astilbe speciosa Jungh. (= A. rivularis Buch.-Ham.*).

1614. **G. punctata Bl. (= G. fragrantissima Wall.*).** Gondapoera (zie 1789), Jav.; Kajoe poentijana, Bonth.; Karangkang poentijana, Makas.; Poerwa djamboe, Jav.; Sari moedjari, Mal.; Sarik mendjari, Sum. W. K.; Tjantigi wangi, Soend. — Heester. Gebr.: De bessen worden gegeten. Uit de bladen en bloemen wordt een welriekende olie gewonnen, waarmede o. a. de saroeng's van vorstelijke personen geparfumeerd worden. Op Sumatra's westkust kauwt men de bladen wel als sirih.

1615. **G. repens Bl. (= G. nummularioides Don.*).** Giriuting kawah, Soend. — Heester.

1616. **Gelonium multiflorum Juss.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Limaoe-limaoe §), Mal.; Roewas igoeng, Bat.; Roewas-roewas, Mal. — Boomheester.

§) Op Sum. W. K. wordt deze naam gegeven aan Limonia spectabilis Miq.*; dezelfde namen schijnen overigens te gelden voor G. bifarium Roxb.*

1617. **Geniostoma haemospermum Steud. (= G. rupestre Forst.*).** Nat. fam. der **Loganiaceae.** Boehogan, Alf. Min. Tonsaw.; Kajoe im boeloed, Alf. Min. T. L., T. P.; Kajoe tai, Alf. Min. T. L., T. S.; Kapopojaän wewene, Alf. Min. T. S.; Mawoöe tai, Alf. Min. T. L.; Moöe tai, Alf. Min. T. L. — Boomheester. Gebr.: De vruchten en bladen zijn als inl. geneesmiddel in gebruik.

1618. **G. oblongifolium K. et V.*** Gandaroesa oetan, Mal. Amb.; Kameuiran, Balin.; Mauiran idjo, O. Jav.; Meniran idjo, O. Jav.; Meniren (zie 2690 en 2964)), Balin. — Boomheester. Gebr.: De fijngemaakte bladen worden op wonden van runderen gelegd.

1619. **Geophila reniformis Don.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Akar pantat beroek, Mal.; Antanan leuweung, Soend.; Penggaga oelar, Mal.; Penggaga tikoes, Mal. — Kruipende plant.

1620. **Geunsia farinosa Bl.*** Nat. fam. der **Verbenaceae.** Oempang §), Soend. — Boom.

§) Ook Callicarpa-soorten.

1621. **G. Cumingiana Rolfe.*** Lelema, Alf. Min.; Lelema rendai, Alf. Min. T. L.; Molas in talaen, Alf. Min. T. P.; Mololajoe, Alf. Min. Tonsaw.; Nanajoep, Alf. Min. Bent.; Olimatoch §), Alf. Min. Tonsaw.; Ololajo, Alf. Min. Ponos. — Boom. Gebr.: Het hout is soms bij huisbouw in gebruik; de bladen dienen als geneesmiddel.

§) Ook Callicarpa-soorten.

1622. **Gigantochloa aspera Kurz.** Nat. fam. der **Gramineae.** Aoe petoeng, Solor; Aoe taring, Soemba; Awi bitoeng, Soend.; Awo petoeng, Boeg.; Bamboe batoeëng, Minangk.; Bamboe betoe, Mal. Tim.; Batoeeng, Minangk.; Betong, Daj. Z. O. Born.; Boelu lotoeng, Daj. Z. O. Born.; Boelo patoeng, Makas., Sangi; Boelo patong, Makas.; Boeloe botoeng, Bat.; Boeloe godang, Bat.; Boeloe moewal, Bat.; Boeloe suma, Bat. Mand.; Boeloeëh peing, Midd. Sum.; Boeloeh koening, Mal. Men.; Boeloeh petong, Mal. Amb.; Boeloeh soewanggi, Mal. Amb.; Boeloh betoeng §), Mal.; Djadjang betoeng, O. Jav.; Goef, N. Guin. 4 R.; Gof, N. Guin. 4 R.; Koaeng madidihi, Alf. Min. Bant.; Koeni (zie 945), Alf. Min. T. P.; Kwewerane, Alf. W. Cer.; Lewoeo goeroe, Nias; Loeloe (zie 2528), Alf. Min. Bent.; Oewa faton, Alf. Boer.; Oloh otong, Gajo; Omolo, Alf. N. Laoet; Oö potoe, Biman.; Oö todo, Biman.; Patoeng, Sangi; Patoeng boelawan, Bol. Mong.; Pereng petong, Madoer.; Pering betoeng, Lamp. Ab.; Petoeng, Balin., Jav.; Pring petoeng, Jav.; Soema, Alf. N. O. Halm.; Soma, Bat. Mand.; Tabadiko ake, Tern.; Tambelan keroet, Alf. Min. T. L.; Tambelan riiri §§), Alf. Min. T. B., T. P.; Tambelan riiri warotan, Alf. Min. T. S.; Teli ela, Alf. Z. Cer.; Teli oeëte, Alf. Z. Cer.; Teri ela, Alf. Z. Cer.; Tiing petoeng, Balin.; Tomol, Alf. Har., Z. Cer.; Tomolo, Alf. Sap.; Tomor, Alf. Z. Cer.; Trieng betong, Atjeh. Varieteiten in Minangk.: Batoeeng bana of bamboe b. b.; Batoeëng danto of bamboe b. d.; Batoeeng hitam of bamboe b. h.: Batoeëng koenieng of bamboe batoeëng koenieng. In Jav.: Petoeng woeloeng of pring petoeog woeloeng. — Bamboesoort (deze en vlg.). Gebr.: Deze is geschikt voor huisbouw, waterleidingen en stoelen, en dient gewoonlijk tot watervaten; de jonge uitspruitsels worden als groente gegeten. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Batoeeng di tanam, aoewe toemboeh", d. i.: „Men plant batoeeng en er groeit (bamboe) doeri van", in de beteekenis van „goed met kwaad vergelden"; en een andere: „Bak barado di bawah batoeeng", d. i.: „Alsof men onder batoeëng schuilt" (dus toch nat wordt), in de beteekenis van „de hulp heeft weinig te beduiden". In diezelfde taal is de bladscheede van batoeeng de oplossing van het raadsel: „Ekoeenjo bak ekoee kambiing, djatoeëhujo garoentang bajang", d. i.: „Zijn staart is als een geitenstaart, zijn vel ruischend en zwevend".

§) Ridley determineert een b. betoeng-soort als Dendrocalamus flagillifer Munro*.

§§) Ook Schizostachyum chilanthium Kurz.*

1623. **G. ater Kurz.*** Aoelo, Alf. Sap.; Awi ater, Soend.; Awo koerisa, Boeg.; Bamboe lelepa, Mal. Tim.; Boelo karisa, Makas.; Boeloeh loeleba, Mal. Amb.; Kwarakwa, Alf. W. Cer.; Loleba, Tern.; Mila, Biman.; Noepaljo, Alf. N. Laoet; Tapat, Alf. Z. Cer.; Wemo, Alf. N. O. Halm. — Gebr.: Dient wel tot vervaardiging van fluiten en de schil tot fijn vlechtwerk; hier en daar soms tot omheining.

1624. **G. heterostachya Munro.*** Awo telang, Boeg.; Boelo popo, Makas.; Boelo soemaling, Makas.; Boelo talang, Makas.; Boeloe tolang, Bat.; Boeloeëh talang, Minangk.; Boeloeh loöe, Mal. Men.; Boeloh telang, Mal.; Boeloh telor, Mal.; Giloöe, Alf. N. W. Halm.; Loöe, Alf. N. O. Halm., Tern.; Mohoi, Enggano; Pring boudjor, Jav.; Talang, Balin., Minangk.; Tambelan, Alf. Min.; Timbarang, Alf. Min. Bant.; Timbelang, Sangi; Tolang, Bat.; Trieng talang, Atjeh. Varieteiten in Minangk.: Talang hitam; T. koeniing. In Mal. Men.: Boeloeh loöe koening. In Alf. Min. T. P.: Tambelan koeni. In Alf. Min. Bant.: Timbarang madidihi. — Gebr.: Is wegens de dunne schil geschikt om rijst in te koken, en leent zich wegens de lange geledingen ook tot het maken van zeilen (kere) en banken; voorts tot vlerken van prauwen en als vaten om palmwijn in te halen, terwijl de kleinere geledingen veel als drinknap worden gebezigd. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Bak manambakao kasiek ka talang" d. i.: „Evenals men zand aan talang wil plakken", met de beteekenis van „het is den moriaan geschuurd".

1625. **G. Kurzii Gamble** (zie 3065). Akar boeloh, Mal.; Boeloh akar, Mal.: Boeloh mata roesa, Mal.

1626. **G. latispiculata Gamble.*** Boeloh telang minjak, Mal.

1627. **G. maxima Kurz** (= **G. verticillata Munro.***). Awi andong, Soend.; Awi gede, Soend.; Awi gombong, Soend.; Awi soerat, Soend.; Bamboe majang, Minangk.; Bamboe majen, Minangk.; Boeloeh soewat, Balin.; Majang, Minangk.; Majen, Minangk.; Pring gombong, Jav.; Pring soerat, O. Jav.; Pring tambelang, Jav.; Pring tambelang gading, Jav.; Soerat, O. Jav.; Soewat, Balin.; Tambelang, Jav.; Tamblang, Balin.; Tamboewang, O. Jav.; Totoöden demdem, Alf. Min. T. S.; Totoören remdem, Alf. Min. T. B. — Gebr.: Het riet dient voor huisbouw, beschotten en vloermatten; eenkele geledingen worden gebruikt tot waterenmer of voor het opvangen van palmwijn. Wordt licht door den worm aangetast en dan het poeder tegen roest aangewend.

1628. **G. robusta Kurz.*** Awi hideung, Soend.; Awi woeloeng, Soend.; Bamboe item, Vulg. Mal.; Bamboe tiring, Mal. Tim.; Pring woeloeng, Jav.; Tiing soedamala, Balin. — Gebr.: De jonge uitspruitsels worden gegeten; het riet is minder bruikbaar, omdat het spoedig door insecten wordt aangetast. In het Javaansch heeft men een raadsel: „Pring njamber pare", d. i.: „Bamboe grijpt pare (rijst)", met de oplossing: „Een kiekendief grijpt een kip": de pring is de pring woeloeng, de pare is de pare ajam.

1629. **G. Scortechinii Gamble.*** Boeloh raja, Mal.

1630. **G. Wrayi Gamble.*** Boeloh pelang, Mal.

1631. **Girardinia heterophylla Decaisne** (= **G. palmata Gaud.***). Nat. fam. der **Urticaceae.** Koemis badak §), Soend. — Houtachtig kruid.

§) Ook Elatostema macrophyllum Brongn.* (zie 1242).

1632. **Gironniera lucida Kurz.*** (zie 2596) Nat. fam. der **Urticaceae.** Kajoe woeloe, Jav.; Malongkal, Alf. Min. T. L. — Boom.

1633. **G. nervosa Planch.*** Medang hitam, Mal.; Siloek, Mal. — Boom. Gebr.: Goed timmerhout, uit den stam zou hars (dammar) vloeien(?)

1634. **G. parvifolia Planch.*** Ampas teboe (zie 2386), Mal.; Medang ampas teboe, Mal.; Medang kasap, Mal.; Wole (zie 87), Alf. Min. T. P., T. S. — Boom.

1635. **G. subaequalis Planch.*** Ki asahan, Soend.; Medang belanak, Mal.; Medang kasap djantan, Mal. — Boom.

1636. **Gleditschia celebica Koord.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Karangejan (zie 2984), Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout van dezen acacia-achtigen boom is voor balken en planken geschikt, mits onder dak gebezigd.

1637. **Gleichenia linearis Clarke.*** Nat. afd. der **Filices.** Arsam, Bat.; Arsom, Bat.; Hasam, Lamp.; Pakoe resam, Mal.; Ransam, Minangk.; Rasam, Minangk.; Resam §), Mal.; Reusam, Atjeh. Varieteiten in Mal.: Resam gadjah, dikke soort; R. pijai, zeer korte soort. — Varensoort. Gebr.: Ter opvulling der dijkjes tusschen de sawah's bezigt men op West-Sumatra, met andere takjes, deze varensoort om de aarde beter aaneen te houden. In het boomlooze Toba dient ze tot brandstof en elders voor schrijfpennen en vlechtwerk, o.a. hoofddeksels (kopijah songko) en fuiken. Bij zieklen die de inlandsche dokoen niet kan herkennen, wordt het geheele lichaam besprenkeld met water, waarin Gleichenia-loof is uitgeperst. Arsam is de oplossing van het Bataksche raadsel: „Sada do tijangna, roemana roema gorga", d.i. „Het heeft één stijl, zijn huis is met allerhande figuren versierd"; de varen met hare vele insnijdingen wordt hier vergeleken bij de gorga of figuren, die op de gevels der huizen geschilderd zijn.

§) Ook Gleichenia dichotoma Hk. (= G. linearis Clarke*).

1638. **Globba aurantiaca Miq.*** Nat. fam. der **Scitamineae.** Koenik rimbo, Minangk.; Koenjik rimbo (zie 947), Minangk.; Poewar gemboer, Mal.; Tamoe rimbo, Minangk. — Kruid.

1639. **G. Kingii Bak.*** Alija kera, Mal.; Halija kera, Mal.; Poewar birah, Mal. — Kruid.

1640. **G. maculata Bl.** Djeuntir beureum, Soend.; Djeuntir leutik, Soend.; Lampoejang beureum, Soend. — Kruid.

1641. **G. malaccensis Ridl.*** Poewar gadjah, Mal.; Poewar oedang, Mal.; Poewar rimba, Mal. — Kruid.

1642. **G. marantina L.*** Alija hoetan, Mal.; Djeuntir, Soend.; Halija hoetan, Mal.; Koendidi boehow, Alf. Min. Bant.; Koeni in tjasoeroean, Alf. Min. T. P.; Koening oetan, Mal. Men.; Remba-rembang, Alf. Min. T. S. — Kruid. Gebr.: De wortelstok wordt wel gegeten.

1643. **G. uliginosa Miq.*** Alija tikoes, Mal.; Halija tikoes, Mal. — Kruid.

1644. **Glochidion album Boerl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Bonak, Alf. Min. Ponos.; Dempoel, Jav.; Iloes sela, Alf. Min. T. P.; Impo, Boeg.: Lasisi, Boeg.; Mareme, Soend. — Boom.

1645. **G. arborescens Bl.*** Mareme minjak, Soend. — Boom.

1646. **G. brunneum Hook. f.*** Kenidei paja, Mal.; Oeba merah §), Mal. — Boom. Gebr.: Het hout dient voor daklatten en als brandhout.

§) Oeba zou men in de Maleische landen een algemeene benaming voor Glochidion sp. kunnen noemen, door bijvoegingen soms nader omschreven (zie 1654).

1647. **G. dasyanthum Kurz.*** Doelang-doelang §), Minangk.; Manik, Midd. Sum.; Ngin, Midd. Sum. — Boom. Gebr.: Het hout is zeer fijn en hard en geschikt om te verwerken; de bast wordt gedroogd en voor flambouwen gebruikt.

§) Volgens Ridley is doelang-doelang de Mal. naam van Aralia Thomsonii Seem.* (zie 289).

1648. **G. desmocarpum Hook. f.*** Oeba hitam, Mal.; Sebasa §), Mal.; Sibasa, Mal.; Sibaso, Minangk. — Boom. Gebr.: Het hout is bij den huisbouw in gebruik.

§) Ook Scyphiphora hydrophyllacea Gaertn.* (zie 272, 274, 807 en 3098).

1649. **G. fulvirameum Miq.*** Aloso, Alf. Min. T. B. — Boom.

1650. **G. glaucum Bl.*** Kajoe pari, Jav.; Ki pare §), Soend. — Boombeester. Gebr.: Het hout wordt wel voor huisbouw gebezigd maar is niet duurzaam.

§) Ook Glochidion molle Bl.* (zie 499).

1651. **G. leiostylum Kurz.*** Oeba ketjil, Mal. — Boom.

1652. **G. lutescens Bl.*** Ki hoeöet, Soend. — Heester.

1653. **G. macrocarpum Bl.*** Mareme awewe, Soend. — Heester.

1654. **G. microbotrys Hook. f.*** Oeba paja §), Mal. — Boom. Gebr.: Het hout dient voor huisstijlen en bruggen.

§) Ook G. brunneum Hook. f.*

1655. **G. obscurum Bl.*** Ki hoeöet, Soend.; Tjermai antan, Mal. — Boom.

1656. **G. rubrum Bl.*** Dempo lelet §), Jav.; Ki pare awewe, Soend.; Loso, Alf. Min. Bent.; Parading, Makas. — Boom. Gebr.: Bladen als inl. medicijn.

§) Ook Orophea enneandra Bl. (zie 2507).

1657. **G. sericeum Zoll. et Mor.*** Hoedjan panas poetih, Mal.; Kenidei boekit, Mal.; Sendering, Mal. — Boom.

1658. **G. zeylanicum Juss.*** Bengsing, Alf. Min. Ponos.; Kai toewa, Alf. Min. T. B.; Matoewa, Alf. Min. T. P. — Boom.

1659. **G. Zollingeri Miq.*** Kajoe tjaboek, O. Jav.; Tjaboek, O. Jav. — Boom.

1660. **G. sp.** Bakang katale, Boeg. — Boom.

1661. **Gloriosa superba L.*** Nat. fam. der **Liliaceae.** Kembang koekoe matjan, Mal. Batav.; Kembang soengsang, Jav.; Koemis matjan, Mal. Batav.; Mandalika (zie 355), Balin.; Mandhalika, Madoer.; Mondalika, Jav.; Soengsang, Jav. — Kruid, de „prachtlelie". Superb lily, e., Superbe de Malabar, fr. Gebr.: De bloemen zijn, o. a. in Midden-Java, zoo gevreesd, dat een inboorling er niet naar kijken wil; hetgeen geenszins te verwonderen is, daar de geheele plant, maar vooral de bol, giftige eigenschappen heeft. In sommige streken dient de laatste tot het vergiftigen van wilde varkens en honden. In Europa als sierplant gekweekt, soms onder den geslachtsnaam Methonica.

1662. **Gluta coarctata Hook. f. (= G. velutina Bl.*).** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Rengas boeroeng, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout dient bij huisbouw en ook als meubelhout.

1663. **C. Renghas L.*** Balawan, Daj.; Engas, Madoer.; Ingas, Jav.; Ingas tembaga §), Jav.; Kerbaoe djalang §§), Mal.; Rangas, Daj.; Rangasa, Makas.; Rangeh, Minangk.; Rengas §§§), Mal.; Reungas, Soend.; Reungas tambaga §), Soend. — Boom. Gebr.: Het hout is wegens de traaiheid en duurzaamheid zeer gezocht voor huisbouw en meubels, ook voor krisscheeden en op Borneo voor rijststampers. Het kappen wordt eenigszins gevaarlijk geacht om het bij aanraking met de huid ontsteking veroorzakende roode sap. De boomen aan 't water staande, maken zelfs dit huidprikkelend. De uit het hout verkregen kool wordt in Tapanoeli en Zuid-Celebes door de ijzersmeden gebruikt.

§) De bijgevoegde namen ter onderscheiding van Semecarpus heterophylla Bl.*, daar de schors koperkleurig-grijs is (zie 3105).

§§) Ook Gluta elegans Hook. f.*

§§§) Volgens Ridley wordt deze naam ook gegeven aan Melanorrhoea Maingayi Hook. f.* en M. Wallichii Hook. f.* (zie 2220).

1664. **Glycine Soja Sieb. et Zucc.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Dekeman, Jav. Kr. D.; Dele, Jav.; Gadele, Jav.; Kadale, Boeg., Makas.; Kadale, Jav.; Kadheli, Madoer.; Katjang djepoen, Soend.; Katjang kedelai, Mal.; Katjang kedele, Mal. Batav.; Kedangsoel, Jav. Kr. D.; Kedelai, Mal.; Kedele, Balin., Jav., Mal. Batav.; Kendeule, Soend.; Lawoeï, Biman.; Leboewi bawak, Sas.; Retak medjong, Lamp. Varieteiten in Soend: Katjang djepoen beureum; K. dj. bodas; K. dj. hedjo; K. dj. hideung. — Kruid, de sojaboon. Gebr.: Bekend om het hoog eiwitgehalte der boonen, meest echter door de inlanders onrijp als groente gegeten. Tot bereiding van de Bataviasche ketjap of soja dienen de peulen der zwarte varieteit. Voorts worden de boonen gekookt, tot platte koeken geslagen en met een bepaalde schimmel bedeeld, ter verkrijging van de op Java zoo geliefde tempe.

1665. **Glycosmis pentaphylla Correa.*** Nat. fam. der **Rutaceae.** Akar merajit, Mal.; Akar tjirit moerai, Mal.; Teterongan, Soend.; Tjirit moerai, Mal. — Klimmende heester. Gebr.: De wortels zijn als medicijn in gebruik.

1666. **Gmelina villosa Roxb.*** Nat. fam. der **Verbenaceae.** Boelang §), Mal.; Boelangan, Madoer., Mal.; Boewah krandjang, Mal. Men.; Poenranga, Makas.; Ponranga, Boeg.; Wareng, Jav., Soend. — Boomheester. Gebr.: Dient wel voor omheining; de wortels heeten geneeskrachtig. De vrucht bevat een sap, dat men op Zuid-Celebes in het oog van een kat druppelt, als die traag wordt in het muizen vangen. Ook weekt men de bladen en vruchten wel in water en besprenkelt daarmede tabak om die geuriger te maken. De vruchtschillen worden geconfijt.

§) Volgens Ridley worden de Mal. namen ook gegeven aan Canthium horridum Bl. (= Plectronia horrida Benth. et Hook.f.*) (zie 636). De Jav. zou nog gelden voor Vangueria spinosa Roxb.*

1667. **Gnaphalium involucratum Forst. (= G. japonicum Thunb.*).** Nat. fam. der **Compositae.** Tanalajoe (zie 220), O. Jav. — Kruid, eene soort „droogbloem".

1668. **G. luteo-album L.*** Padang kasna, Balin.; Padang kasna rangkep, Balin.; Tanalajoe lemboet, O. Jav. — Kruid, de bleekgele droogbloem. Jersey everlasting, e. Gebr.: De bloemen worden in het haar gedragen.

1669. **Gnetum edule Bl. (= G. scandens Roxb.*).** Nat. fam. der **Gnetaceae.** Akar ketangkil, Mal.; Akar poetat, Mal.; Areuj kasoengka, Soend.; Atangkil, Balin. Kr.; Boen kalot, Balin.; Kalijat (?), Alf. Min.; Kalot, Balin.; Kasoengka, Soend.; Kedijat, Alf. Min. T. S.; Kelijat (?), Alf. Min.; Ketangkil, Mal.; Koelang, Boeg., Makas.; Koenet kalijat, Alf. Min. T. P.; Tali ganemoe, Mal. Amb., Men.; Tangkil, Balin., Jav., Lamp.; Tangkil areuj, Soend.; Tenggang, Daj. W. Born.; Tilil, Balin.; Walet soewa, Alf. Z. Cer. — Klimplant. Gebr.: De bastvezels dienen tot bereiding van touw en de rijpe zaden worden gekookt gegeten. In het Balineesch zegt men maboekoen kalot van iemand, die zoo mager is, dat zijn botten overal uitsteken.

1670. **G. funiculare Bl.*** Akar mentadoe, Mal.; Areuj kasoengka beureum, Soend.; Areuj kasoengka beurit, Soend.; Areuj kasoengka gede, Soend.; Areuj kasoengka oentjal, Soend.; Kasoengka beureum, Soend.; Kasoengka beurit, Soend.; Kasoengka gede, Soend.; Kasoengka oentjal, Soend. — Klimplant. Gebr.: Als de vorige.

1671. **G. Gnemon L.*** Ai soewa, Soemba; Ambong bagoe, Sas.; Bagoe, Alf. Min. T. B., T. L., Makas., O. Jav., Sas.; Bakoe-bakoe, Boeg., Makas.; Bangoe, Alf. Min. Bant.; Blindjo, Sas.; Bogor, Jav.; Ekor belangkas, Mal.; Eso, Jav.; Ganemoe, Mal. Mol., Tern.; Hoeka, Kei, Watoeb.; Kael, Alf. Z. Cer.; Ki tangkil, Soend.; Koeaile, Alf. Z. Cer.; Kokja, Enggano; Malindjo, Vulg. Mal.; Manendjo, Balin.; Manindjo, Balin., Boeg., Makas.; Menindjaoe, Mal.; Moelieng, Atjeh; Papi, Alf. Z. Cer.; Pohon manindjoe, Banda; Poko bakoe-bakoe, Makas.; Poko soemba §), Makas.; Pong bakoe-bakoe, Boeg.; Roeki, Alf. N. O. Halm.; Roekiti, Alf. N. O. Halm. K.; Sake, Soend.; So, Jav.; Soecha, Alf. Min. Tonsaw.; Soegi-soegi §§), Mal. Minangk.; Soeka, Alf. Min. T. B., T. P., T. L.; Soewa, Alf. Har., Z. Cer., Boeg., Soemba; Soewal, Alf. N. Laoet, Sap.; Sowa, Soemba; Tangkal sake, Soend.; Tangkil, Soend.; Tjamal, Alf. W. Cer.; Tjengkarang, Jav.; Trangkil, Jav.; Wagoe, Alf. Min. T. S.; Wit so, Jav. Varieteiten in Soend.: Tangkil bera, de mannelijke; T. boewah, de vrouwelijke. — Boom. Gebr.: De jonge bladen, bloemen en vruchten worden als groente gekookt gegeten. De door klopping van den bast verkregen vezels zijn zeer sterk en dienen, na gedroogd te zijn, tot het maken van touw voor vischnetten als anderszins. De rijpe vruchtjes worden van de roode schil ontdaan en in een ijzeren pan geroosterd, waarna de zaadhuid zich gemakkelijk laat verwijderen en men de zaden tot platte ronde koekjes vormt, door ze met een steenen stamper te kloppen; na droging in de zon verkrijgt men de kroepoek malindjo, als toespijs zeer gezocht, die na in kokende olie even opgebraden te zijn wordt genuttigd.

§) Deze naam is daaraan ontleend, dat de boom veelvuldig voorkomt op het Sandelhout-eiland of Soemba, en zoo heet het hiervan vervaardigde touw in Zuid-Celebes steeds toeloe soemba. Overigens dient herinnerd, dat vele dezer namen ook aan de slingerplanten van dit geslacht worden gegeven, wellicht met plaatselijke bijvoegingen, die echter nog niet bekend zijn.

§§) Ook Aporosa microcalyx Hassk.* (zie 277).

1672. **G. latifolium Bl.*** Ojod eso, Jav.; Ojod so, Jav. — Klimplant.

1673. **G. sp.** Rakoes, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

1674. **Gomphandra javanica Val. (= Lasianthera javanica Miq.*).** Nat. fam. der **Olacaceae.** Tes-katesan, Madoer. — Boom.

1675. **G. lanceolata King.*** Kastoeri hoetan, Mal.; Tjemperai batoe, Mal. — Boom.

1676. **Gomphia Hookeri Planch.*** Nat. fam. der **Ochnaceae.** Tampoei paja (zie 391), Mal.; Tampoi paja, Mal. — Boom.

1677. **G. sumatrana Jack.*** Mata ketam batoe, Mal.; Seboeroe §), Mal.; Siboeroe, Minangk. — Boom. Gebr.: De bast wordt gebrand tot afweering van booze geesten; met de gekneusde en verwarmde bladen bij koorts het lichaam ingewreven. Het hout splijt licht, maar is toch wel in gebruik bij scheepsbouw.

§) Ook Sterculia rubiginosa Vent.*

1678. **Gomphrena globosa L.*** Nat. fam. der **Amarantaceae.** Adas-adasan, Jav.; Boenga knop, Mal. Men.; Boenga ratna, Balin.; Boenga ta malate, Makas.; Boenga te malate, Boeg.; Boengo bandabaro, Minangk.; Bokingkang, Alf. Min. Bant.; Kembang kantjing, Jav.; Kembang mentoelan, O. Jav.; Lontok, Balin.; Mentoelan, O. Jav.; Ratna, Balin. Semb.; Ratna pakadja, Mal.; Rondang saboelan, Bat.; Ta malate, Makas.; Te malate, Boeg. — Kruid, de „kogel-amarant" of „bol-kattestaart". Globe amaranth, e. Gebr.: Als sierplant gezocht. De bladen worden als groente gegeten.

1679. **Goniothalamus brevicuspis Miq.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Soesoean, Alf. Min. T. L.; Tawa im bolai (zie 957), Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huisbouw.

1680. **G. giganteus Hook.f.*** Penawar hitam §), Mal. — Boom.

§) Eene drogerij is onder denzelfden naam bekend.

1681. **G. malayanus Hook.f.*** Mempisang, Mal.; Merpisang, Mal.; Pisang-pisang §), Mal. — Boomheester.

§) Ook Uvaria-soorten, en andere Anonaceae.

1682. **G. Tapis Miq.*** Tapis, Balin., Sum. W. K.; Tapis minjak, Sum. W. K. — Boom.

1683. **Gonocaryum longeracemosum King.*** Nat. fam. der **Olacaceae.** Roewai gadjah, Mal. — Boomheester.

1684. **Gordonia excelsa Bl.*** Nat. fam. der **Ternstroemiaceae.** Kajoe pagar anak djantan, Mal.; Ki mandjel (zie 1736), Soend.; Ki sapi, Soend.; Koemarakas in taloen, Alf. Min. T. L.; Mandjel (zie 1736), Soend.; Marerer toewama §), Alf. Min. T. S.; Pagar anak djantan, Mal. — Boom. Gebr.: De bast dient om vischnetten en hengelsnoeren bruin te kleuren en beter tegen het water bestand te maken; het hout wordt wel bij den huisbouw en voor rijststampers gebezigd.

§) Ook Pyrenaria serrata Bl.*

1685. **Gossypium arboreum L.*** Nat. fam. der **Malvaceae.** Kapas besar, Vulg. Mal.; Kapas gede, Soend. — Boomheester, de boomachtige katoenplant. Tree cotton, e.

1686. **G. herbaceum L.*** Aäfa, Sermata; Abas, Rotin., Tim.; Aha kian, Alf. Z. Cer.; Aha kolai, Alf. Z. Cer.; Ahaja, Alf. Cer.; Ai aha, Alf. Z. Cer.; Ai sale, Wetar; Alapoal, Alf. Z. Cer.; Alapoeal, Alf. N. Laoet, Sap.; Aohe, Kisar; Ape, Boeg.; Araboa, Alf. Z. Cer.; Awas, Gorom; Awol, Babar; Bak gapes, Atjeh; Base, Alf. Boer.; Boembon, Daj. Z. O. Born.; Boenge, Sas.; Gapes, Atjeh; Gapeuèh, Atjeh; Hapas, Bat.; Kamba, Soemba; Kaoe base, Alf. Boer.; Kapa, Alf. N. O. Halm., Sika, Tern.; Kapab-kapah, Loeboe; Kapas, Jav., Madoer., Mal., Soend.; Kapasa, Makas.; Kapase, Alf. Asil., Hila; Kapaso, Alf. Har.; Kapatie, Babar; Kapeh, Minangk.; Kapeh batang, Minangk.; Kapes (zie 1295), Alf. Min.; Kapes aroro, Alf. Min. T. P.; Kapese, Alf. Min. Bant., Sangi; Kawas, Leti; Moenggi, Lamp.; Pohon banang, Mal. Tim.; Rambak, Lamp.; Reroe, Endeh; Tiopo, Goront.; Wangoe, Sawoe; Wit kapas, Jav.; Woengoe, Sawoe. Varieteiten in Goront.: Tiopo bilango; T. boetolo; T. hoewolo. In Madoer.: K. pandhak; K. tengghi. In Bat.: Hapas hajoe ara; H. hoelembang. — Boomheester, de kruidachtige katoenplant. Gebr.: Wordt in den Archipel alom gekweekt om de haren der zaden. De zuivering geschiedt veelal door wrijving tusschen een stuk hard hout en bamboe, met gelijktijdige drukking en voortschuiving; daarna wordt het katoen met de trillende pees van een boogvormig werktuig goed losgeklopt en gaat men over tot het spinnen der draden,

die nu voor het weven geschikt zijn. In den oostelijken Archipel worden de uitgeperste bladen bij buikaandoeningen op den buik gelegd. Hier en daar legt men wel katoenpluis op het gelaat van een doode. In het Boeginesch heeft men een spreekwijze: „Api na ape" (in het Makasaarsch: „Pepe na kapasa"), d. i.: „Vuur en katoen", gebezigd om de snelle werking van eenig geneesmiddel aan te duiden, daar katoenpluis door vuur spoedig in brand vliegt. Kapas is de oplossing van het Soendasche raadsel: „Hoeïs di djerona hoeloe, lamoen ka pasar kapanggih", d. i.: „Grijze haren binnen in het hoofd, als men naar de markt gaat komt men ze tegen": dat de oplossing in de uitdrukking „ka pasar" verborgen is, moet de aardigheid verhoogen. Evenzoo op Sumatra's westkust van dit raadsel; „Katakan kajoe boekan kajoe, katakan akar boekan akar, di toenggoe boedjang belantan", d. i.: „Het wordt een boom genoemd en is er geen, het wordt een slingerplant genoemd en is er geen, het wordt bewaakt door blanke jongelingen".

1687. **G. indicum Lam. (= G. herbaceum L.*** var.). Kapas djawa, Mal.; Kapas lemboet, Soend. — Heester. Gebr.: Levert sterk doch grof katoen.

1688. **G. micranthum Cav. (= G. herbaceum L.*** var.). Kapas gendjah, Jav.; Kapas mori, Soend.; Kapas nori, Jav. — Heester. Gebr.: Levert sterk en fijn katoen.

1689. **G. purpurascens Poir. (= G. arboreum L.*** var.). Kapas beureum, Soend.; Kapas merah, Vulg. Mal. — Heester.

1690. **G. religiosum L. (= G. herbaceum L.*** var.). Kapas balandha, Madoer.; Kapas hideung, Soend.; Kapas londa, Jav.; Kapas welonda, Jav. — Heester. Gebr.: Levert het z. g. Nieuw-Orleans-katoen. Waar beschikbaar, worden er voornamelijk de pitten der inlandsche lampen van gemaakt.

1691. **G. vitifolium Lam. (= G. barbadense L.*).** Kapas banggala, Soend.; Kapas inggris, Vulg. Mal.; Kapas taoen, Jav.; Kapeh taoen, Minangk. — Heester. Gebr.: Levert het Fernambuc-katoen. Het schijnt dat de vezels in de inlandsche samenleving onder den naam van boeloe koetjing of „kattenharen" bekend zijn.

1692. **Gouania ferruginea Reinw.** Nat. fam. der **Rhamnaceae.** Areuj sahagi, Soend.; Sahagi, Soend. — Klimmende heester.

1693. **G. macrocarpa D.C.** Akar siboeweh, Mal.; Siboeweh (zie 1745), Mal. — Klimmende heester.

1694. **Gracilaria lichenoides Ag.** §) Nat. klasse der **Florideae.** Aga-agara, Boeg., Makas.; Agar-agar, Jav., Mal., Soend.; Ager-ager, Jav., Soend.; Boeloeng, Balin., Madoer.; Emboeloeng, Sas.; Gar-agar, Madoer. S.; Lotoe-lotoe, Alf. Amb., Oel. Varieteiten in Mal.: Djanggoet doejoeng, (eetbare s.); Sangoe, (lijne s.). In Vulg. Mal.: Djanggoet monjet. In Boeg. en Makas.: Donge-donge; Gose; Sango-sango. — Zeewier. Ceylon moss, e. Gebr.: Dient voor agar-agar. Wordt van den bodem der zee gehaald op een diepte van hoogstens 3 vademen of bij eb van 1 tot 1½ vadem; het wordt eerst in zee- en dan in zoet water uitgewasschen en, na in de zon gedroogd te zijn, in den handel gebracht en o. a. veel naar China uitgevoerd. Op Java houdt zich hiermede de bevolking der Djapara- en Duizend-eilanden bezig, buiten Java vooral de Sekah van Bangka en Billiton. Wegens het slijm gebruikt men het veel tot bereiding van gebak.

§) Ook Sphaerococcus lichenoides Ag.

1695. **Grammatophyllum scriptum Bl. (= G. speciosum Bl.*).** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Saja bake, Tern.

1696. **G. speciosum Bl.*** Anggrek garing-sing, Balin.; Anggrek teboe, Jav.; Boenga bidadari, Mal.; Boenga poetri, Mal. — Gebr.: Vooral de Balineezen versieren zich gaarne het haar met deze bloemen, die echter niet gemakkelijk te bekomen zijn, daar de plant op dat eiland alleen in het gebergte gevonden wordt. Aldaar heeft men een spreekwijze: „Boeka anggrek garing-singe; djabaning akatih di dja milike", d. i.: „Als de anggrek garingsing; buiten dat éene wat is haar geur?", met de beteekenis van een geheele familie of desa niet naar één persoon te mogen beoordeelen; en ook van „die zijn neus schendt, schendt zijn aangezicht".

1697. **Graptophyllum hortense Nees.*** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Andong §), Balin.; Ate-ate, Sas.; Daoen poeding, Mal.; Daoen poetri, Mal. Amb.; Dinging, Alf. Min. Bant., Bent., Tonsaw.; Handeuleum, Soend.; Kabi-kabi, Mal. Men., Tern.; Karoton, Madoer.; Karotong, Madoer.; Loloweng, Alf. Min. T. P.; Poediing, Minangk.; Poeding, Mal.; Poeding perada, Mal.; Poering, Balin., Batav. Mal., Jav.; Rarangdang, Alf. Min. T. B.; Reraindam, Alf. Min. T. L., Reramdam, Alf. Min. T. S.; Silantam, Bat. Dair.; Sorha sala, Bat.; Tabalijang langi, Boeg., Makas.; Temen, Balin. Varieteiten (album, rubrum en viride) in Soend.: Handeuleum beureum; H. bodas; H. hedjo. In Makas.: Leleng banowa. In Mal. Men.: Kabi-kabi merah; K.-k. poetih. In Tern.: Kabi-kabi boboedo; K.-k. roriha. In Boeg.: Lelembanowa. In Alf. Min. Bant.: Dinging mabida; D. mahendeng. In Alf. Min. Bent.: Dinging mahamoe; D. mawoero. In Alf. Min. Tonsaw.: Dinging beretan; D. i toba; D. lika; D. meba. In Alf. Min. T. P.: Loloweng koelo; L. raindang. In Alf. Min. T. B.: Rarangdang koelo; R. rangdang. In Alf. Min T. L.: Reraindam mea; R. poeti. In Alf. Min. T. S.: Reramdam poeti; R. roendang. — Heester. Gebr.: Door geheel Indie verspreid als sierplant (= Justicia picta) en voor omheiningen. De onderschorslaag dient wel als pap voor het rijpmaken van puisten. De bladen spelen bij vele feestelijkheden een groote rol, wellicht om reden hieraan vroeger (en somwijlen nog) een onheilwerende kracht werd toegekend.

§) Ook Codiaeum-soorten (zie 831 en 884).

1698. **Greenea Jackii W. et A.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Sekam boelan, Mal. — Heester.

1699. **Grewia acuminata Juss. (= G. scabrida Wall.*).** Nat. fam. der **Tiliaceae.** Akar kepijaloe, Mal.; Akar tjenderai, Mal.; Andilaoe roeso, Minangk.; Andilo oersa, Bat.; Areuj darowak, Soend. — Klimplant.

1699a. **G. acuminata Juss. (= G. scabrida Wall.*).** var. **odorata Hochr.** Areuj kilalaki, Soend. — Klimplant.

1700. **G. celtidifolia Juss.*** Talok §), Balin., Jav.; Tanglok §§), Madoer. — Lage boom. Gebr.: Het hout dient tot brandhout en wordt ook wel voor buitenpalen van een huis gebruikt: is zeer gezocht voor stelen van bijlen en karreboomen.

§) Dezelfde naam wordt gegeven aan Grewia eriocarpa Juss.* en is dan voor dezen tevens de Soend. naam.

§§) Ook Grewia excelsa Vahl.*

1701. **G. excelsa Vahl.*** Talok kapoer, Jav.; Talok wingka, Jav. — Lage boom. Gebr.: Het hout is wegens de elasticiteit gezocht, maar slechts in korte afmetingen te krijgen.

1702. **G. fibrocarpa Mast.*** Tjenderai hoetan, Mal.; Tjenderai rimba, Mal. — Lage boom.

1703. **G. laevigata Vahl.*** Boenoet (zie 1534), Alf. Min. T. L.; Bosi, Alf. Min. Tonsaw.; Darowak, Soend.; Dadja-dadja, Boeg.; Iris-irisan, Jav.; Kakeni, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., T. S.; Kakini, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., T. S.; Mawoenoet (zie 1534), Alf. Min. T. B., T. L., T. S.; Oeroes-oeroesan, Jav.; Woenoet (zie 1534), Alf. Min. T. B., T. L. Varieteiten in Alf. Min. Bent.: K. baba; K. kagoerangen. In Alf. Min. T. B.: K. koelo; K. rangdang. In Alf. Min. T. L.: K. poeti; K. mea. In Alf. Min. T. S.: K. poeti; K. roendang. — Lage boom. Gebr.: Van den zeer taaien bast vervaardigen de Javanen wel touw of gebruiken dien als bindsel b.v. van rijstbossen. Het hout is wel bij den huisbouw in gebruik.

1704. **G. Microcos L.*** Darowak, Soend.; Deloewak, Jav.; Tjenderai §), Mal. — Lage boom.
§) Ook Grewia paniculata Roxb.*

1705. **G. Miqueliana Kurz.** Meleboe, Mal. W. Born.; Tjenderai paja, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is een goed timmerhout.

1706. **G. paniculata Roxb.*** Hareno, Soend.; Klinoe, Jav. — Boom.

1707. **G. subcordata Miq.*** Kelotom nangka, Mal. Pal. — Heester.

1708. **Guazuma tomentosa Kunth (= G. ulmifolia Lam.*).** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Djati londa, Jav. Ng.; Djati walanda, Soend.; Djatos landi, Jav. Kr. — Boom. Bastard cedar, e., Orme d'Amérique, fr. Gebr.: Deze boom, ingevoerd uit tropisch-Amerika, wordt op de hoofdplaatsen als snelgroeiende schaduwboom langs de wegen aangeplant.

1709. **Guettarda speciosa L.*** §) Nat. fam. der **Rubiaceae.** Ketapangketek, Jav.; Melati kosta, Jav.; Rijo i lawanan, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: De welriekende bloemen, grooter dan die van melati.
§) Volgens Ridley zou men dezen boom in het Mal. wel aanduiden als baroe laoet, een naam die ten rechte aan Thespesia populnea Soland.* toekomt (zie 3334).

1710. **Guioa diplopetala Radlk. (= Cupania regularis Bl.*).** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Kihowe (zie 2322), Soend.; Pendjalinan §) Jav.; Walik elar (zie 18), Jav. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw.
§) Deze naam wordt ook vermeld voor een grassoort, Eriochloa polystachya H. B. et K.* (zie 1294).

1711. **G. pleuropteris Radlk. (= Cupania pleuropteris Bl.*).** Simpajan oelar, Mal. — Boom.

1712. **G. sp. (= Cupania *).** Kajoe oeroem, Lamp. — Boom.

1713. **Gunnera macrophylla Bl.*** Nat. fam. der **Haloragidaceae.** Soekmadiloewih, Jav.; Tarate goenoeng, Soend. — Groote overblijvende plant, op rhabarber gelijkend. Gebr.: Bij inlanders soms als wormdrijvend middel.

1714. **Gymnacranthera Forbesii Warb.*** Nat. fam. der **Myristicaceae.** Rila, Alf. Min. Bent. — Boom. Gebr.: Het hout dient tot vervaardiging van huisraad.

1715. **Gymnanthera paludosa Schum. (= Dicerolepis paludosa Bl.*).** Nat. fam. der **Asclepiadaceae.** Tandoek mendjangan, Jav. — Klimmende heester. Gebr.: De fijngekneusde bladen worden, met azijn vermengd, bij gedeeltelijke verlamming op de onderste ledematen gelegd.

1716. **Gymnartocarpus venenosa Boerl.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Boeloe ongka, O. Jav.; Kedjate §), Daj. W. Born.; Nangka oetoe, Balin.; Oetoe, Balin.; Pedjatei §), Mal. W. Born.; Poeroet, Soend. — Boom. Gebr.: De zuurachtige vruchten worden soms gegeten (?). Aan het melksap schrijft men zeer giftige eigenschappen toe. Op Java worden hiermede besmeerd de ijzeren punten der lansen, die in gebruik zijn bij de jacht op wilde varkens; in West-Borneo is het als rattenvergift in gebruik. Naar de overeenkomst met de knobbels der vruchten heet hoofdzeer in het Balineesch: oetoenan.
§) Ook Cerbera Odollam Gaertn*. (zie 720).

1717. **Gymnema acuminatum Wall.*** Nat. fam. der **Asclepiadaceae.** Akar serapat koening, Mal.; Akar siboeweh api, Mal.; Serapat koening, Mal.; Siboeweh api, Mal. — Klimplant.

1718. **G. syringaefolium Boerl.** Octa mata, Alf. Cer., Oel. — Klimplant. Gebr.: Wordt als groente gegeten.

1719. **Gymnopetalum cochinchinense Kurz.*** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Areuj bobontengan §), Soend.; Areuj lopang, Soend.; Lopang §§), Soend. — Klimplant.
§) Ook Melothria leucocarpa Cogn. (= M. odorata Hook.f.*) (zie 2255).
§§) Ook Melothria maderaspatana Cogn.* (zie 2256).

1720. **G. leucostictum Miq.*** Kemarogan, Jav. — Klimplant. Gebr.: De bittere vruchten worden geconfijt; de bladen zijn als stoondendrijvend middel in gebruik en worden gekneusd bij spierpijnen op de pijnlijke deelen gelegd.

1721. **Gymnosporia montana Benth.*** Nat. fam. der **Celastraceae.** Kalijage laoet, Soend. — Heester.

1722. **Gymnotrix elegans Büse (= Pennisetum elegans Nees.*).** Nat. fam. der **Gramineae.** Benrong-benrong, Makas.; Boenga waraug, Makas.; Boentoet andjing, Soend.; Boentoet monjet, Soend.; Simariboer-ihoer ni asoe (zie 3406), Bat.; Talasa, Makas.; Tele, Boeg. — Kruid. Gebr.: In het Makas. zegt men „boekoeleng benrong-benrong" voor een „huidskleur, zoo mooi als lichtgeel benrong-benronggras".

1723. **Gynandropsis pentaphylla D.C.*** Nat. fam. der **Capparidaceae.** Bhoebhoewan (zie 2795), Madoer.; Bobowan, Jav.; Entjengentjeng, Jav.; Galagangsa, Mal. Amb.; Kalenglengan, Jav.; Langsana merah, Vulg. Mal.; Lenglengan, Jav.; Mamang, Mal. Batav.; Sasawi leuweung, Soend.; Tjoro papoea, Tern. Varieteiten in Mal. Batav.: Mamang besar en M. ketjil. — Kruid. Gebr.: De bladen worden somwijlen, met andere groenten gemengd, gegeten. De fijngestampte stengels legt men in warm water en geeft dit aan kraamvrouwen te drinken.

1724. **Gynochthodes coriacea Bl.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Akar mali-mali (zie 3208), Mal.; Kajoe rampe, Bonth.; Rampe, Bonth. — Klimmende heester.

1725. **Gynopachys abnormis Korth. (= Randia abnormis Boerl.*).** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Kajoe rochi, Alf. Min. T. L.; Kajoe roci, Alf. Min. T. P.; Rochi, Alf. Min. T. L.; Roci, Alf. Min. T. P.; Wowohan, Alf. Min. Bent.; Wowohan in taloen, Alf. Min. T. L. — Boom.

1726. **Gynostemma laxum Cogn. (= G. Wightianum Benth. et Hook.f.*).** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Ketimoen tikoes, Mal. Men.; Walaän in tjawok §), Alf. Min. T. P.; Walaän ne kawok, Alf. Min. T. L. — Klimplant.
§) Dezelfde namen gelden voor andere soorten dezer familie; zie o. a. bij 518.

1727. **Gynotroches axillaris Bl.*** Nat. fam. der **Rhizophoraceae.** Boroboj, Soend.; Djanggoet keli §), Mal.; Mata keli, Mal.; Memboeloh, Mal.; Memboeloh djantan, Mal.; Merboeloh, Mal.; Merboeloh djantan, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt bij den huisbouw onder dak gebezigd.
§) Ook Carallia integerrima D.C.* (zie 655).

1728. **G. axillaris Bl.*** var. **obtusa K. et V.** Ki djambe §), Soend. — Boom.
§) Ook Memecylon-soorten (zie 2267).

1729. **Gynura aurantiaca D.C.*** Nat. fam. der **Compositae.** Lahoenoen, Alf. Min. T. B.; Tempoeh wijang (zie 1268), Jav. — Kruid.

1730. **G. sarmentosa D.C.*** Djonge areuj (zie 1268 en 470), Soend.; Laoete, Alf. Min. T. B.; Mawooe kawilei, Alf. Min. T. P.; Mooë kawilei, Alf. Min. T. P.; Tawanan, Alf. Min. Tonsaw. — Klimplant.

1731. **G. sumatrana Miq.*** Aka tali soemange, Minangk. — Klimplant.

1732. **G. sp.** Loenteng oe membe mea, Alf. Min. T. L. — Kruid.

1733. **Gyrocarpus americanus Jacq.*** Nat. fam. der **Combretaceae.** Bregiding (zie 2889), Balin.; Ganggangan, O. Jav.; Kemeroekoep, Jav.; Wineng (zie 2889), Jav.; Wining (zie 2889), Balin. — Boom. Gebr.: Met de gevleugelde vruchten spelen de kinderen; het hout wordt soms voor prauwen gebezigd.

H.

1734. **Haemanthus pubescens L.f.*** Nat. fam. der **Amaryllidaceae.** Ompoe-ompoe, Bat. — Sierplant.

1735. **Haemaria discolor Lindl.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Beldoe merah, Mal.

1736. **Haemocharis integerrima K. et V. (= Gordonia integerrima T. et B.*).** Nat. fam. der **Ternstroemiaceae.** Hoeroe mandjel, Soend.; Ki mandjel, Soend.; Mandjel (zie 1684), Soend. — Gebr.: Voor meubelhout gezocht.

1737. **Harpullia imbricata Thw. (= H. cupanioides Roxb.*).** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Peloes, Jav.; Pelos, Madoer. — Boom.

1738. **Harrisonia paucijuga Oliver.** Nat. fam. der **Simarubaceae.** Kengkeng, Jav. — Heester. Gebr.: Alle deelen dezer plant zijn zeer bitter; de spruitjes dienen wel als geneesmiddel bij diarrhoea.

1739. **Hedychium angustifolium Roxb. (= H. coccineum Buch.-Ham.*).** Nat. fam. der **Scitamineae.** Djadjahean, Soend. — Kruid.

1740. **H. coronarium Koen.*** Dagasoeli, Alf. N. O. Halm.; Gandasoeli, Mal.; Gandasoli, Soend.; Gondasoeli, Jav.; Kandasoeli, Bol. Mong.; Manasoeli, Balin.; Mandasoeli, Balin.; Mandasoeling, Balin.; Sempol, Balin., Jav. Varieteiten in Mal.: Gandasoeli koening, met gele bloemen; G. poetih; met witte bloemen. In Jav.: Gondasoeli abang; G. poetih. In Soend.: G. beureum; G. bodas. — Kruid. Garland flower, e. Gebr.: Wegens de welriekende bloemen gekweekt. Deze toch worden gaarne in het haar gedragen. In de Maleische landen worden zij wel gezonden door een vrouw aan haar minnaar, dien zij van ontrouw verdenkt. De bollen worden soms gegeten, na in heete asch gepoft te zijn. In het Balineesch geeft men den naam van „i sempol" aan witte honden.

1741. **H. longicornutum Griff.*** Tepoes lada, Mal. — Kruid. Gebr.: De wortelstok soms als wormdrijvend middel.

1742. **H. sumatranum Jack.*** Gandasoeli hoetan, Mal. — Kruid.

1743. **Hedyotis capitellata Wall.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Akar kemenjan hantoe, Mal. — Akar saboet, Mal. — Klimplant.

1744. **H. congesta R.Br.*** Lidah djin, Mal.; Roempoet lidah djin §), Mal. — Kruid.
§) Ook Peristrophe acuminata Nees.*

1745. **H. glabra R.Br.*** Boewe, Bat.; Roempoet tjengkering, Mal.; Roempoet siboeweh, Mal.; Roempoet siboeweh djantan, Mal.; Roempoet srigala, Mal.; Siboewe, Bat.; Siboeweh (zie 1693), Mal.; Siboeweh djantan, Mal. — Kruid.

1746. **H. hispida Retz.*** Djoekoet malela §), Soend.; Letah hajam §§), Soend.; Lidah ajam §§), Mal.; Malela §), Soend.; Oewi in timoe, Alf. Min. T. P. — Kruid.
§) Ook Panicum muticum Forsk.* (zie 2580).
§§) Ook Polygala-soorten (zie 2847).

1747. **H. latifolia Reinw.*** Widjen alas, Jav.; Widjen leuweung, Soend.; Wiwidjenan, Soend. — Halfheester.

1748. **H. parietarioides Miq.*** Makoekoeroe in taloen, Alf. Min. T. P. — Kruid.

1749. **H. pinifolia Wall.*** Roempoet biring, Mal. — Kruid.

1750. **H. vestita R.Br.*** Tokong boeloe, Mal. — Kruid.

1751. **Hedysarum tenellum Don (= Desmodium parvifolium D.C.*).** Nat. fam. der **Leguminosae.** Nanahan, O. Jav. — Kruid, tot de groep der „esparcette" behoorend.

1752. **Helianthus annuus L.*** Nat. fam. der **Compositae.** Boenga matahari, Mal.; Boengo pantja mantari, Minangk.; Boengong matahoeroi, Atjeh; Kembang matahari, Vulg. Mal.; Kembang sangenge, O. Jav.; Kembang srengenge, Jav.; Kembang sringenge, Sas.; Kembhang mata are, Madoer.; Kembhang tampong are, Madoer.; Kembhang tapongare, Madoer. S.; Poerba negara§), Jav.; Saja matahari, Tern. — Kruid, de „zonnebloem". Sunflower, e., Grand soleil, tournesol, fr., Echte Sonnenblume, d. Gebr.: De bloem is de oplossing van het Javaansche raadsel „Ana kembang, jen isih enom kaja-kaja doeweja mata, demen andedeleng roeroepan kang betjik", d. i.: „Er is een bloem, als zij nog jong is, schijnt het alsof zij oogen heeft en gaarne mooie dingen ziet".

§) Deze naam heet hierdoor ontstaan, dat de zonnebloem het eerst door den prins van dien naam geplant werd. De andere namen wijzen op het naar de zon gekeerd zijn.

1753. **Helicia javanica Bl. (= H. robusta Wall.*).** Nat. fam. der **Proteaceae.** Kendoeng, Soend.; Kendoeng peutjang, Soend.; Ki boma (zie 1190), Soend.; Medang keladi (zie 2180), Mal.; Medang lajang, Mal.; Poetat paja, Mal.; Poetat tepi, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout soms voor stelen van bijlen.

1754. **H. serrata Bl.*** Bareubeuj§), Soend.; Kajoe morsegoe, Mal. Amb.; Kendoeng gede, Soend.; Marasigo, Boeg., Makas.; Moera, Alf. Boer. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor planken.

§) Onzekere naam, ook aan andere boomsoorten gegeven.

1755. **Heliconia Bihai L.*** Nat. fam. der **Scitamineae.** Bijoe klikih, Balin.; Daïkit, Alf. Min. T. S.; Higi, Alf. Min. Bant.; Ikik, Balin.; Kaïkik, Balin.; Kikik, Balin.; Lahikit, Alf. Min. T. B.; Laïkit, Alf. Min. T. L.; Laïtjit, Alf. Min. T. P.; Togitiw, Alf. Min. Tonsaw. — Kruid, verwant aan de banaan. Wild plantain, e. Gebr.: Schoone plant, in Europa als siergewas gekweekt. Op Bali dienen de bladen tot inpakking van tabak; in de Minahasa wordt er gekookte rijst in bewaard.

1756. **Holicteres Isora L.*** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Boewah radja, Mal. Tim.; Kajoe poetar, Mal.; Kokontolan, Soend.; Oeletoelet, Jav.; Poeta taloe, Atjeh; Poeteran tali, Vulg. Mal.; Tjabai tali, Mal. — Heester. Gebr.: Uit den bast verkrijgt men een vrij sterke vezel, die tot touw gedraaid wordt. De vruchtjes zijn in de inlandsche geneeskunde in gebruik.

1757. **Heliotropium indicum L.*** Nat. fam. der **Boraginaceae.** Boentoet tikoes, Vulg. Mal.; Sari boemi, Mal. — Halfheester, de Indische heliotroop.

1758. **Helminthostachys zeylanica Hk.*** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe pajoeng, Soend. — Varensoort.

1759. **Hemigraphis affinis Nees.** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Legoendi pasir, Mal.; Lenggoendi pasir, Mal.

1760. **H. borneensis Hallier*.** Oendam sinokat, Alf. Min. Tonsaw.

1761. **H. colorata Hall.*** Kedji beling, Jav.; Petjah beling, Mal. Batav.; Reunden beureum, Soend. — Heester (deze en vlg.). Gebr.: Als sierplant om de bladen gekweekt, ook in Europa.

1762. **H. confinis Anders.*** Nilam djantan, Mal.; Roekoe-roekoe djantan, Mal.

1763. **H. discolor Boerl.*** Gofoe goeroemi dodo, Tern.; Ila-ila, Jav.; Laoe mamoeri, Alf. Z. Cer.; Obat soewanggi, Mal. Mol. — Gebr.: De bladen worden te Ternate aangewend bij z. g. behekste zuigelingen.

1764. **H. primulaefolia Vell*.** Keroet, Alf. Min. T. P.; Oendam i roepeng, Alf. Min. T. L.; Roepeng, Alf. Min. T. L.

1765. **H. repanda Hallier.*** Biwi, Alf. Min. T. L.; Dinding§), Jav.; Dinding ari, Jav.; Dingding ai, Balin.; Dingding ando, Sas.; Doedi rate, Alf. Min. T. S.; Katirah, Balin. Kr.; Ketirah, Mal.; Lire, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern.; Lire papoea, Mal. Men.; Parak, Alf. Min. T. P.; Roempoet mas, Vulg. Mal.; Samara kohe, Alf. Min. Bant.; Sembalik ate, Sas. — Gebr.: Dient in den oostelijken archipel als middel tegen waanzin, en in 't algemeen tot wering van den nadeeligen invloed van kwade geesten. Ook worden roode lippen er wel met de kleur dezer bladen vergeleken.

§) In O. Jav. is dit de naam van Aeschynomene indica L.* (zie 67). Overigens gelden al deze namen voor meerdere Hemigraphis-soorten.

1766. **H. reptans Anders.*** Roempoet merah, Mal. Men.

1767. **Hemigyrosa longifolia Hiern.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Paroepoeëk, Minangk.; Peroepoek (zie 1382), Mal. — Boom. Gebr.: Het lichte witte hout dient voor riemen en pagaaien.

1768. **Henslowia buxifolia Bl.*** Nat. fam. der **Santalaceae.** Benaloe tanah, Mal.; Binaloe tanah, Mal. — Woekerende heesters, verwant aan sandel (deze en vlg.).

1769. **H. Lobbiana A.D.C.*** Benaloe api batang, Mal.; Binaloe api batang, Mal.; Telinga kera, Mal. — Woekerende heesters met min of meer slingerende takken (deze en vlg.).

1770. **H. umbellata Bl.*** Akar pelawan, Mal.; Benaloe (zie 2096), Mal.; Binaloe (zie 2096), Mal.; Bindaloegadjah, Minangk.

1771. **H. varians Bl.*** Akar hidjaoe, Mal.

1772. **Heptapleurum aromaticum Seem.** Nat. fam. der **Araliaceae.** Panggang poejoeh§), Soend. — Lage boom.

§) Ook Heptapleurum serratum Seem.*

1773. **H. divaricatum Seem.*** Ramo giling, Soend.; Songga boewana, Jav. — Klimmende heester.

1774. **H. littorale Miq.** Medang koening, Mal.; Medang koenjit (zie 926), Mal.; Siroeweh, Minangk. — Boomheester.

1775. **H. longifolium Seem.*** Toelak tanggoel, Soend. — Heester.

1776. **H. polybothryum Seem.*** Panggang goenoeng, Soend. — Heester.

1777. **H. rigidum Hassk. (= H. longifolium Seem.*).** Kajoe tangan§), Jav.; Tanganan, Jav. — Lage boom der bergstreken.

§) Dezelfde Jav. namen worden gegeven aan Heptapleurum parasiticum Seem.* en andere soorten (zie 1389).

1778. **H. rugosum Seem.** Panggang boeloe, Soend.; Tanganan kebo, Jav. — Lage boom.

1779. **H. scandens Seem.*** Akar koekoe badjang, Mal.; Koekoe badjang, Mal.; Radjoen (?), Jav. — Klimmende heester.

1780. **H. subulatum Seem.*** Akar poesat boedak, Mal. — Klimmende heester.

1781. **H tomentosum Hassk.*** Panggang §), Jav., Soend; Papanggang, Balin.; Poeng panggang, Balin.; Ramo koenti, Soend. — Heester.

§) Deze namen gelden voor meerdere Heptapleurumsoorten, de eerste bovendien voor Brassaiopsis speciosa Dec. et Pl.* (zie 492).

1782. **H. venulosum Seem.*** Sepekoe, Mal. — Epiphytische heester. Gebr.: De vruchten worden tegen hoest aangewend.

1783. **Heritiera littoralis Ait.*** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Atoen laoet, Mal.; Bajoer laoet, Mal.; Balang pasisir, Jav.; Doengoe (zie 3306), Alf. Min. Ponos.; Doengoen, Mal.; Doengon, Atjeh; Kajoe lawang, Jav.; Kontol kambing, Vulg. Mal.; Lawanan kete, Alf. Min. T. L.; Lawanan rintek, Alf. Min. T. L.; Lida i topo, Alf. N. O. Halm.; Roemoeng, Boeg., Makas.; Roroemoe, Tern.; Tjerlang laoet, Soend.; Wolo i membe, Alf. Min. T. P. — Vrij lage boom. Looking-glass tree, e. Gebr.: Aan Java's zuidkust is het kernhout der aldaar groeiende rechtstammige soort voor scheepsmasten gezocht; elders dient het voor spanten van vaartuigen en ook voor balken en planken. De schors is een geneesmiddel bij buikaandoeningen, en de zaadkernen zijn in gebruik bij sommige vischgerechten.

1784. **H. sp.** Doengoen boekit, Mal. — Hooge boom.

1785. **Hernandia ovigera L.*** Nat. fam. der **Laurineae.** Afo, Tern.; Aitierhe, Sermata; Boewah keras laoet, Mal.; Kaliki, Minangk.; Kampis, Soend.; Machlana, Alf. Min. Tonsaw.; Mahandap, Alf. Min. Bent.; Mapopo, Alf. Min. T. L., T. P.; Mara laoet, Soend.: Mara minjak, Soend.; Mata ikan, Mal. Mol.; Matkoefoet, Alf. Boer.; Mawijaoe, Alf. Min. T. P.; Ngawa keling, Atjeh. Varieteiten in Alf. Min. T. P.: Mawijaoe koelo (de witte); M. raindang (de roode). — Kleine boom, de „eierboom". Gebr.: De dunne stammen leveren drijfhouten voor vischnetten, de grootere dienen tot kleine masten; de schors wordt in het waschwater van kleine kinderen gedaan. Uit de zaadkernen bereidt men een soort olie, die in de inlandsche huishouding wel als lampolie gebruikt wordt.

1786. **H. peltata Meissn.*** Bengkak, Jav.: Binong laoet, Soend.; Kajoe bengkak, Jav.; Kampak, Soend.; Kampis, Jav.; Kemiren, Jav.; Kemiri tjina, Mal. Batav.; Mata ikan, Mal. Men.; Moentjang tjina §), Soend.; Weren im pongkor, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Als de vorige.

§) Ook Aleurites cordata Steud.*

1787. **Herpestis Monnieria H. B. et K.** Nat. fam. der **Scrophulariaceae.** Beramei, Sum. W. K.; Beramoi, Atjeh; Bermi §), Mal.; Bremi, Mal.; Goenda leutik, Soend. — Kruipende plant. Gebr.: De jonge bladen worden als toespijs bij de rijst gegeten en zouden winddrijvend zijn.

§) Ook Limnophila conferta Benth.*

1788. **Hewittia bicolor W. et A.*** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Oewi malojoe, Alf. Min. T. P. — Klimplant, uit de fam. der „winde".

1789. **Hibiscus Abelmoschus L.*** Nat. fam. der **Malvaceae.** Baron, Madoer. B.; Gandapoera, Balin., Makas., Mal.; Gondapoera (?) (zie 1614), Jav.; Kakapasan koneng, Soend.; Kapas hantoe, Mal.; Kapas oetan, Vulg. Mal.; Kasatoeri, Makas.; Kasetoeri, Boeg.; Kastoeri, Jav.: Kastore, Madoer.; Kaworo, Soend.; Kostore, Madoer. B.; Roebik, Atjeh; Rote, Gajo; Tajo-Tajo (?), Boeg., Makas.; Toejoe-toejoe, Alf. Min. Ponos.; Weron, Jav. — Halfheester, het muskuszaadboompje. Ambrette, fr. Gebr.: Uit de zaden wordt olie bereid, en fijngestampt mengt men ze soms met bedak; ze geven bij wrijven geur af. De Timoreezen rijgen ze aaneen tot halssnoeren. Men vindt het waronzaad ook als inl. drogerij.

1790. **H. celebicus Koord.*** Kelembaoean in taloen, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout is duurzaam en voor planken en balken geschikt; van de schors wordt touw gedraaid.

1791. **H. floccosus Mast.*** Ape-kape, Boeg.; Kapa-kapasa, Makas.; Kapas-kapas, Mal. — Boomheester. Gebr.: Het hout dient slechts tot brandhout. Van den bast wordt touw gedraaid.

1792. **H. grewiaefolius Hassk.*** Kiorai §), Soend.; Taloeki, Balin., Jav., Madoer. S.; Teloeki, Jav.; Waroe geli, Jav. — Kleine boom. Gebr.: Wordt om de fraaie geel-purperen bloemen in tuinen als sierboom geplant.

§) Ook Commersonia platyphylla Andr.* (zie 862).

1793. **H. macrophyllus Roxb.*** Baroe loros, Madoer.; Tesoek, Soend.; Tisoek, Soend.; Tisoek tambaga, Soend.; Waroe djemboet, O. Jav.; Waroe goenoeng, Jav., Soend.; Waroe lanang, Jav.; Waroe pajoeng, Jav. Ng.; Waroe songsong, Jav. Kr.; Waroe watang, Jav. — Kleine boom. Gebr.: Het hout wordt voor huisbouw bruikbaar geacht; in Pekalongan wordt het eerst uitgeloogd om de duurzaamheid te bevorderen.

1794. **H. Manihot L.*** Degi, Tern.; Gedi, Mal. Men.; Gidi, Mal. Men.; Ijondog, Bol. Moog.; Koewei, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., T. P.; Mare, Alf. Min. T. S.; Nating, Alf. Min. Bant., Bent. Varieteiten (roode en witte) in Alf. Min. T. B.: Koewei raugdang; K. koelo. In Alf. Min. T. L.: Koewei mea; K. poeti. In Alf. Min. Tonsaw.: Koewei meha; K. boedo. In Alf. Min. T. P.: Koewei raindang; K. koelo. In Alf. Min. T. S.: Mare roendang; M. poeti. In Alf. Min. Bant.: Nating koehita; N. mahendeng; N. mabida. In Alf. Min. Bent.: Nating mahamoe; N. mawoero. In Mal. Men.: Gedi bobotja of gidi bobotja; Gedi merah of gidi merah; Gedi poetih of gidi poetih. — Halfheester. Gebr.: In de Minahasa worden de jonge bladen gekookt gegeten; elders wordt het uitgeperste sap bij vergiftiging toegediend.

1795. **H. mutabilis L.*** Baroe landak, Mal.; Boenga balik tjahaja, Mal.; Boenga waktoe, Mal. Mol.; Kakapasan (zie 2659), Soend.; Saja bali djaga, Tern.; Saja ngali-ngali, Tern.; Waroe landak, Jav. — Heester. Rose changeante, fr. Gebr.: Wordt als sierplant gekweekt; de witte bloemen nemen 's avonds een roode kleur aan.

1796. **H. Rosa-sinensis L.*** Boehanga, Alf. Min. Bant.; Boenga bisoe, Boeg., Makas.; Boenga-boenga (zie 2986), Bat.; Boenga raja, Mal.; Boenga rebhang, Madoer, S.; Boenga ribang, Balin. Semb.; Boenga tjapatoe, Makas., Mal. Tim.; Boengo rajo, Minangk.; Boengong raja, Atjeh; Boengo rebhang, Madoer. B.; Kembang sapatoe, Vulg. Mal.; Kembang sepatoe §), Vulg. Mal.; Kembang wera, Soend.; Koejanga, Bol. Moog.; Koeranga, Alf. Min.; Mandhaleka, Kang.; Ma-

rebhang, Madoer. B.; Morebhang, Madoer. B.; Noeribang, O. Jav.; Noribhang, Madoer. P., S.; Oebo-oebo, Alf. N. O. Halm., Tern.; Oelango, Goront.; Oeribang, Mal. Batav.; Pen, N. Guin. Noemf.; Poe, N. Guin. Humb.; Poetjoek, Balin.; Rebang, Madoer.; Soma-soma, Nias; Wari, Sas.; Wera, Soend.; Woehanga, Alf. Min. Bent.; Worawari, Jav. Varieteiten (roode en witte) in Minangk.: Boengo rajo poetieh; B. r. sirah. In Alf. Min. T. B.: Koeranga koelo; K. raugdang. In Alf. Min. T. L.: Koeranga mea; K. poeti. In Alf. Min. T. P.: Koeranga koelo; K. raindang. In Alf. Min. Tonsaw: Koeranga boedo; K. meha. In Vulg. Mal.: Kembang sepatoe merah; K. s. poetih. In Mal.: Boenga raja merah; B. r. poetih. In Alf. Min. T. S.: Koeranga poeti; K. roendang. In Alf. Min. Bant.: Boehanga mabida; B. mahendeng. In Soend.: Wera beureum; W. bodas. In Alf. Min. Bent.: Woehanga mahamoe; W. mawoero. In Sas.: Wari bang; W. pinge. In Jav.: Aribang of wora-wari bang; Worawari poeti of W. w. roempoek. In Mal.: Boenga raja airopa (met vleeschkleurige bloemen). In Balin.: Poetjoek bang; P. kepoek soesoen of P. semarang = P. pinge; P. tjina; P. genta of P. kleneng. — Heester, de z.g. Chineesche roos. China rose, shoeflower, e. Gebr.: Veel gebruikte sierplant. Omheiningen van Hibiscus zouden volgens de volksmeening in enkele streken de kracht van sterke windvlagen breken. De bloemen worden vaak gedragen en dienen tot kleuring van gebak, ook tot het poetsen van schoenen; nevens de bladen zijn ze ook als medicijn in gebruik. Zoo laat men bijv. vóór de barensweeën een zwangere vrouw het uitgeperste sap der rauwe bladen drinken, en gebruikt men de versche bloemen als pap om puisten te doen openbreken. Op Bali heeft men een spreekwijze: „Boeka boengan poetjoeke kembang, mara kembang minggiling sari", d. i.: „Als een bloeiende poetjoek, zoodra zij zich opent verheft zich de bloem", met de beteekenis van iemand, die van niets tot iets komt en dientengevolge met minachting op minder bevoorrechten nederziet. En in gelijken zin: „Boeka sari poetjoeke ninggarang iba", d. i.: „Als de bloem van een poetjoek, die zich zelve in de hoogte steekt". Daarentegen zegt de Javaan: „Lir wora-wari", d. i.: „Als de bloem van wora-wari", van iemand, die rood is van drift, en wordt ook elders een roode gelaatskleur vaak met deze bloem vergeleken.

§) Ook de gekweekte soorten H. Archeri Watson, H. Telfairiae Don en H. schizopetalus Hook. f. Zie Backer, Flora v. Batavia I (1907).

1797. **H. similis Bl. (= H. elatus Sw.*).** Baroe ghadjha, Madoer.; Baroe goenoeng, Mal.; Gombong, Jav.; Waroe goenoeng, Soend.; Waroe gombong, Jav.; Waroe rangkang, Jav.; Waroe wadon, Jav. — Kleine boom. Gebr.: Het hout wordt als minder deugdzaam weinig gebruikt. Waar H. tiliaceus ontbreekt, wordt van de schors van dezen boom touw gemaakt.

1798. **H. surattensis L.** Asam soesoer, Mal.; Asam walanda, Mal. Mol.; Djalanggaro, Tern.; Merang in taloen, Alf. Min. T. P.; Merang in tjoko, Alf. Min. T. P. — Klimplant. Gebr.: Als sierplant veel gekweekt. Te Ternate worden bij oogziekten de oogen gebet met de uitspruitsels der jonge bladen.

1799. **H. tiliaceus L.*** Balebirang, Sangi; Baoe, Alf. Min. T. P., Rotin.; Baoek, Mal. Tim.; Baroe, Alf. N. O. Halm., Madoer., Makas., Mal., Soemba, Tern.; Baroe bhender, Madoer.; Boöe, Nias; Faoe, Tim.; Haoe ai, Wetar; Haroe, Alf. Oel., Z. Cer.; Kabaroe, Soemba; Kalimbaoean, Alf. Min. T. P.; Kasjanaf, N. Guin. 4 R.; Kawaoean, Alf. Min. T. S.; Kelembaoean, Alf. Min. T. L.; Kelembaoean rendai, Alf. Min. T. L.; Kioko, Enggano; Lago, Sika; Molombagoe, Alf. Min. Ponos.; Molowahoe, Goront.; Papatat, Alf. Z. Cer.; Pohon baoek, Mal. Tim.; Siroen, Atjeh; Wahoe, Alf. Min. T. B.; Wande, Jav. Kr. D.; Waoe, Biman.; Waroe, Balin., Boeg., Jav., Mal. Batav., Soend.; Waroe laoet, Jav., Soend.; Waroe lenga, Jav.; Waroe lengis, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout wordt vooral door wagenmakers hoog geschat voor velgen en spaken van wielen; op Java vervaardigt men er de houten klompen (kletek of teklek) van; in de Geweermakersschool te Batavia dient het bij gebrek aan notehout ook voor het maken van geweerkolven. Uit de schors van stam en takken wordt touw gedraaid; de vezellinten ook wel naar Europa uitgevoerd voor dameshoeden enz. De bladen dienen soms tot veevoeder (ook van schildpadden) en worden in afkooksel als middel tegen kinkhoest aangeprezen; de schors heet een koortswerend middel. Daar die bladen tegen den namiddag afvallen, wordt dit somwijlen als tijdsbepaling gebezigd.

1800. **Hippocratea Cumingii Laws.*** Nat. fam. der **Celastraceae.** Gambir ajer, Mal. — Klimmende heester.

1801. **H. glaga Korth.*** Areuj mangender, Soend.; Mangender §), Soend. — Klimmende heester.

§) Ook H. indica Willd.* en enkele Combretumsoorten (zie 852).

1802. **Hiptage javanica Bl.*** Nat. fam. der **Malpighiaceae.** Areuj beurit, Soend.; Lo alas, Jav. — Klimmende heester (deze en vlg.). Gebr.: De bladen dienen wel als groente.

1803. **H. Madablota Gaertn.*** Kakas, Jav.

1804. **H. sericea Hook.f.*** Akar dedaloe boekit, Mal.; Akar kirai, Mal.

1805. **Hodgsonia macrocarpa Cogn. (= H. heteroclita Hook.f.*).** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Akar kepajang, Mal.; Areuj kalajar badak, Soend.; Batang, Boeg.; Biloengkiëng, Minangk.; Kadam, Minangk.; Kalajar badak, Soend. — Klimmende heester. Gebr.: In de Padangsche Bovenlanden en wel aan de westelijke helling van den Singgalang, op een hoogte van 4—5000 voet, komt deze reusachtige slingerplant voor, welke zich aan groote boomen vasthecht en jaarlijks van 50—100 vruchten afwerpt. Twintig vruchten geven een flesch olie, die men afscheidt door de bijzonder groote zaden in stukken te snijden, twee dagen in de zon te laten drogen en daarna in een zakje van boombast met een handoliepers uit te persen. Om het ransig worden te voorkomen, verhit men de olie.

1806. **Hoemaria discolor Lindl.** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Daoen laoe §), Mal.

§) Volgens Ridley eigenlijk daoen low naar Sir Hugh Low; ofschoon hij dit elders als de Mal. naam van meerdere soorten van het geslacht Anoectochilus opgeeft. Andere botanici determineeren daoen laoe als Cypripedium Lowei Lindl.*

1807. **Homalanthus giganteus Zoll.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Andoelpak sidari, Bat.; Djarak pati gede, O. Jav.; Totop pote, Madoer. — Boom.

1808. **H. populifolius Grah. (= H. Leschenaultianus Juss.*).** Andoelpak, Bat.; Djarak pati, O. Jav.; Karcumbi, Soend.; Krembi,

Jav.; Limbawoeta, Alf. Min. Bent.; Loedahi padi, Mal.; Mahang makan pelandoek, Mal.; Saäket, Alf. Min. T. B.; Sangket, Alf. Min. T. L., T. P.; Sangket in tjoentoeng, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout is zacht. De looistofrijke bast dient wel tot het zwartverven van bladen of rietstengels, welke vooraf in den modder zijn geweekt. Deze boom leverde in de Bataklanden vroeger houtskool voor het inheemsche buskruit.

1809. **Homalium celebicum Koord.*** Nat. fam. der **Samydaceae.** Karikis mea, Alf. Min. T. L.; Karikis makaänak, Alf. Min. T. L.; Kariskis makaänak (zie 676), Alf. Min.; Kariskis mea, Alf. Min. T. L. — Boom.

1810. **H. foetidum Benth.*** Aliwowos, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., T. P.; Aloewowos (zie 373 en 68), Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., T. P.; Kajoe besi, Mal. Men.; Kajoe watoe (zie 2514), Alf. Min. T. L., T. S.; Tohasik, Alf. Min. Ponos. — Boom, Ternataansch ijzerhout leverende. Gebr.: Dit harde hout is gezocht bij huis- en bruggenbouw.

1811. **H. grandiflorum Benth.*** Kajoe batoe, Mal. — Hooge boom. Gebr.: Het hout is zwaar en kan moeilijk bewerkt worden.

1812. **H. Griffithianum Kurz.*** Lenggoendi laoet, Mal. — Boom.

1813. **H. longifolium Benth.*** Paoehkidjang djantan, Mal. — Boom.

1814. **H. Minahassae Koord.*** Karikis sela, Alf. Min. T. L.; Kariskis sela, Alf. Min. — Boom. Gebr.: Hout bij huisbouw.

1815. **H. propinquum Clarke.*** Pantat oelat poetih, Mal. — Boom. Gebr.: Hout bij huisbouw.

1816. **H. tomentosum Benth.*** Aboe, Madoer.; Dalingsem, Jav.; Dalisem, Jav.; Dlingsem, Jav.; Dlisem, Jav.; Dringsen, Jav.; Estri, O. Jav.; Kadjoe aboe, Madoer.; Kajoe estri, O. Jav.; Ki bodas, Soend.; Klingsem, Jav. Zeer hooge boom. Hout als niet duurzaam zelden gebezigd.

1817. **Homalomena alba Hassk.*** Nat. fam. der **Araceae.** Langge, Bat.; Langge porhas, Bat.; Tjarijang bodas, Soend. — Kruid, een aronskelk. Gebr.: De knol is oneetbaar; de bladen worden gebezigd om uit te drinken of van te eten.

1818. **H. caerulescens Jungh.*** Empeleboe paja, Atjeh; Kamoemoe, Balin. Kr.; Kaoembang, Balin.; Kekalek, Sas.; Kelembahang §), Mal.; Kembahang, Mal. Pal.; Kesesi, Balin.; Koembahang, Sum. W. K.; Koembang, Balin.; Kroembang, O. Jav.; Oembahang, Bat.; Tjarijang, Soend. — Gebr.: Na afgekookt te zijn wordt de knol bij hongersnood wel gegeten; overigens wordt die in de Bataklanden als voedsel aan de varkens gegeven, en is ook bij de visschvangst met toeba in gebruik.

§) Ook Homalomena rostratum Griff.* (zie 1820).

1819. **H. cordata Schott. (= H. aromatica Schott.*).** Kaloentai, Alf. Min. T. P.; Kaloetai, Alf. Min. Bent., T. L., T. S.; Kokombaän, Alf. Min. T. B.; Senting, Jav.; Sesenting, Jav.; Tjarijang hedjo, Soend. — Gebr.: In de Minahasa worden de bladen boven vuur gedroogd en met water bevochtigd op wonden gelegd.

1820. **H. rostratum Griff.*** Kelembahang (zie 1818), Mal.; Lemba paja, Mal.

1821. **H. rubescens Kunth.*** Bete merah, Mal. Men.; Bete roriha, Tern.; Kaling tana, Sangi; Nambhoe tana, Madoer.; Sente beureum, Soend.; Sente woeloeng, Jav.; Taleh gata, Minangk.; Tjarijang beureum, Soend. — Gebr.: De knollen worden, in schijfjes gesneden, op wonden van paarden en rundvee gelegd.

1822. **Homonoia riparia Lour.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Balinenre lompo, Makas.; Djoere (zie 2452), Soend.; Sangke, Sum. W. K.; Sobah, Jav. — Heester. Gebr.: Het sap der bladen wordt gebezigd om de tanden zwart te maken, terwijl de bladen zelve tot de kwade geesten afwerende middelen behooren.

1823. **Hopea sp. div.** §) Nat. fam. der **Dipterocarpaceae.** Engkabang, Mal. W. Born.; Engkawang, Mal. W. Born.; Kakawang, Daj. Ng.; Kawang, Mal. W. Born.; Mandirawan, Minangk.; Melebakan, Mal. Pal.; Mengarawan, Lamp., Midd. Sum., Sum. W. K.; Mengerawan, Lamp., Midd. Sum., Sum. W. K.; Merawan, Mal.; Ngarawan, Lamp., Midd. Sum., Sum. W. K.; Seraja, Mal.; Singkawang, Minangk.; Tekawang, Mal. W. Born.; Tengkawang, Mal. W. Born. Varieteiten in Lamp.: Mengerawan areng; M. djanggak; M. resak; M. sepong; M. talai; M. tandjang. In Mal. Pal.: Melebakan abang; M. akar. In Midd. Sum.: Ngarawan boewi; Ng. djangkang; Ng. lilin; Ng. timah. In Mal. W. Born.; Tengkawang goentjang; T. rambei; T. toengkoel. — Boomen. Gebr.: Daar het hout gemakkelijk splijt, worden er wel planken van gezaagd; overigens is de bereiding van minjak tengkawang het hoofddoel. §§) In West-Borneo worden daartoe de afgevallen vruchten in water geweekt, om ze gemakkelijker te kunnen ontbolsteren, hierna de pitten gedurende een of meer dagen aan de zonnewarmte blootgesteld en als ze genoeg gedroogd zijn gestampt. De gestampte zaden legt men in een zeef boven den damp van kokend water en deze warme massa wordt dan overgebracht in mandjes van rotan om tusschen twee blokken hout door het indrijven van wiggen te worden uitgeperst. Het uitstroomende vet stolt spoedig en heeft een geelgroene kleur. De inboorlingen gebruiken deze talk als lampolie; willen ze die bezigen voor de spijsbereiding, dan worden de vruchten niet geweekt maar gedroogd vóór de ontbolstering, waardoor de kwaliteit van het vet beter is. Uitwendig wordt dit nog als smeersel aangewend en inwendig als verzachtend middel bij spruw, maaglijden en chronische dysenterie. Daar dit het eenige vet is, dat in Indie niet ranzig wordt, bezigt men het gaarne als zalf voor wonden, ook voor het invetten van metaal. In Europa dient het meest voor de kaarsenfabrieken.

§) Behalve de afzonderlijk vermelde, geeft Burck voor Borneo en Sumatra als soorten op: Hopea Beccariana Burck*, H. bracteata Burck*, H. coriacea Burck*, H. myrtifolia Miq.*, H. nigra Burck* en H. sericea Bl.* Of sommige dan wel alle der tevens opgegeven inlandsche soortnamen hiervoor gelden, of misschien voor Shorea sp. in gebruik zijn, is niet met zekerheid te zeggen.

§§) Welke Hopea-soorten hiertoe in 't bijzonder dienen, is niet bekend; wel wordt nog minjak tengkawang verkregen van Diploknema sebifera Pierre*.

1824. **H. dryobalanoides Miq.*** Oeloe toepai, Lamp. — Gebr.: Levert een goede damarsoort; het hout dient voor huis- en scheepsbouw.

1825. **H. fagifolia Miq.*** Kawang §), O. Jav.; Tjengal, Soend. — Gebr.: Vroeger diende de schors wel tot omwanding van huizen.

§) Ook Palaquium (= Dichopsis*) javense Burck (zie 2539).

1826. **H. globosa Brandis*** §). Damar katja, Lamp.; Damar mata koetjing, Mal.; Damar mata mie, Atjeh; Kajoe damar mata koetjing, Mal. — Gebr.: Aldus genoemd naar de in den handel onder dien naam bekende harssoort. Deze hars vloeit van zelf uit den stam en verzamelt zich aan den voet.

§) Volgens Ridley; andere damar mata koetjing opleverende boomen worden vermeld onder 399 en 2531.

1827. **H. Griffithiana Dyer.** Meranti poetih, Mal.

1828. **H. Mengarawan Miq.*** Merawan koenjit §), Mal. — Gebr.: Het lichtgele hout is zeer geschikt voor huisbouw, want het blijft wormvrij; het eigent zich ook voor masten van vaartuigen.

§) Ook Hopea intermedia King.*

1829. **Hornstedtia imperialis Ridl. (= Phaeomeria imperialis).** Nat. fam. der **Scitamineae.** Kaitan, Mal. — Kruid, (deze en vlg.). Gebr.: De jonge spruiten worden als groente gegeten.

1830. **H. Leonurus Retz. (= Amomum Leonurus Koen.*).** Poewar hitam, Mal.

1831. **H. (= Amomum*) minor Val.** Pining, Soend.; Pining landak, Soend.; Pining lemboet, Soend. — Gebr.: De eetbare vruchten worden wel geconfijt.

1832. **H. (= Amomum*) mollis Val.** Pining kisi, Soend.; Pining ranggong, Soend.

1833. **H. (= Amomum) paludosa K. Schum.*** Pining bawang, Soend.

1834. **H. (= Amomum*) Pininga K. Schum.** Pining rantjang, Soend.

1835. **Horsfieldia aculeata Bl.*** Nat. fam. der **Araliaceae.** Deleg (zie 2826), O. Jav.; Djangkorang, Soend.; Goenggrang, Jav.; Gorang ireng, Jav.; Gorang lanang, Jav.; Ki djangkorang, Soend.; Toendjang langit, Balin. — Heester.

1836. **Hoya coriacea Bl.*** Nat. fam. der **Asclepiadaceae.** Areuj ki kandel lalaki, Soend. — Klimplant, van 't geslacht der „wasplant" of „porseleinbloem" (H. carnosa).

1837. **H. coronaria Bl.*** Aka sitaba, Minangk.; Akar setebal, Mal.

1838. **H. laurifolia Dec.*** Areuj ki kandel sabrang, Soend.

1839. **H. macrophylla Bl.*** Areuj ki kandel §) Soend.; Areuj ki kandel badak, Soend.; Daoen pitis, Mal. Mol.; Pitis-pitisan, Mal. Mol.; Walet besi, Alf. Z. Cer.

§) Ook Aeschynanthus-soorten.

1840. **H. multiflora Bl.*** Kapalan (zie 810), Jav.; Koemaloe in taloen, Alf. Min. T. P. — Gebr.: Het sap uit de bladen als diureticum.

1841. **H. obtusifolia Wight.*** Aka sitaba rimbo, Minangk.

1842. **Hura crepitans L.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Boeta-boeta, Mal. Batav.; Daoen gedel, Madoer.; Koekoe matjan, Soend.; Koekoe mejong, Soend.; Pohon boeta-boeta, Mal. Batav. Pokok kosta, Mal. — Boom, de „zandkokerboom". Sandbox tree, e. Gebr.: Deze is door Europeanen ingevoerd, om reden het melksap lepra zou genezen, wat zich echter niet bewaarheid heeft. Het fijngewreven zaad wordt bij chronische zweren aangewend.

1843. **Hydnocarpus castanea Hook. f.*** Nat. fam. der **Bixaceae.** Alai baloe, Mal. — Boom.

1844. **H. laevis Miq.*** Kajoe goela, Lamp. — Boom.

1845. **H. sp.** Akar kerandji, Mal. — Heester.

1846. **Hydnophytum formicarum Jack.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Bifi mafala, Tern.; Imah sirenm, Soend.; Kapala beroek, Mal.; Ki tangkoerak, Soend.; Lalapeng, Alf. Min. T. B., T. L.; Oerek oerek polo, Jav.; Oewoe, Alf. Min. Ponos.; Pedal itik, Mal.; Roemah semoet, Vulg. Mal.; Roemoeng kaloewara, Makas.; Tahoeroe, Bat.; Tangkoerak, Soend. — Epiphytische halfheester. Gebr.: De ter grootte van een hoofd verdikte stengel dient als mierennest. §)

§) Tot een gelijk doel bezigen de mieren ook het geslacht Myrmecodia, dat derhalve dezelfde inlandsche namen heeft (zie 2404).

1847. **Hydrangea oblongifolia Bl.*** Nat. fam. der **Saxifragaceae.** Katoempang bodas, Soend.; Kembang lintangan, O. Jav.; Ki katoempang bodas, Soend.; Lintangan, O. Jav.; Semboeng djago, Jav. Ng.; Semboeng koewoek poetih, O. Jav.; Semboeng sawoeng, Jav. Kr. — Boomheester, van 't geslacht der „hortensia".

1848. **Hydrilla najadifolia Z. et M. (= H. verticillata Presl.*).** Nat. fam. der **Hydrocharidaceae.** Gagang, Jav.; Ganggang, Jav.; Gangggeng, Jav., Soend.; Ganggeng tjaj, Soend.; Ghanggheng, Madoer.; Gonggeng, Mal. Batav. — Waterplant, verwant aan duitblad (1851).

1849. **H. verticillata Presl.*** var. **longifolia Casp.** Arakan ne kasidi, Alf. Min. T. S.; Arakan ne kasili, Alf. Min. T. L. — Waterplant.

1850. **Hydrocera triflora W. et A. (= H. angustifolia Bl.*).** Nat fam. der **Geraniaceae.** Inai ajer, Mal.; Inai paja, Mal. — Kruid. Gebr.: Schijnt somwijlen voor het roodverven der nagels te worden gebruikt.

1851. **Hydrocharis asiatica Miq. (= H. Morsus-ranae L.*).** Nat. fam. der **Hydrocharidaceae.** Etjeng lalaki, Soend. — Waterplant, „duitblad". Echter Froschbiss, d.

1852. **Hydrocotyle asiatica L.*** Nat. fam. der **Umbelliferae.** Antanan, Soend.; Antanan bener, Soend.; Bebele, Sas.; Daoe toengketoengke, Boeg.; Daoen kaki koeda, Vulg. Mal.; Daoen penggaga, Mal.; Daroe-daroe, Alf. Min. Bant.; Gagan-gagan (zie 1065), O. Jav.; Ghanghagan, Madoer. S.; Hisoe-hisoe, Saleijer; Kaki koeda, Vulg. Mal.; Kelai lere, Sawoe; Kolotidi magofoe, Tern.; Pagaga, Makas.; Pagago, Minangk.; Païdoeh, Balin.; Panggaga, Balin. Kr.; Panegowang, Jav.; Patjoel gowang, Soend.; Pegaga, Atjeh; Pegagan, Mal. Batav.; Penggaga, Mal.; Pinagowang, Jav.; Poegago, Minangk.; Roempoet kaki koeda, Mal. Amb.; Roempoet kolotidi, Mal. Men.; Sorowai, Alf. N. O. Halm.; Tjipoe balawo, Boeg.; Tjowet gompeng, Soend.; Wisoe-wisoe, Makas. — Kruid, eene soort „waternavel", (deze en vlg.). Gebr.: De bladen worden gestoofd gegeten en ook als medicijn o. a. op wonden gebruikt, terwijl het sap een middel tegen koorts moet zijn. Men plant dit kruid op dijkjes van rijstvelden en hellingen van tuinen om het afspoelen van den grond tegen te gaan.

1853. **H. hirsuta Sw.*** Rendeng, Jav. —

1854. **H. nitidula Rich.** (= **H. rotundifolia Roxb.***). Antanan gede, Soend.

1855. **H. podantha Molk.** (= **H. javanica Thunb.***). Heni-heni, Balin.; Semanggi goenoeng, Jav.; Soemanggi atjala, Balin.; Soemanggi goenoeng, Balin. Jav.

1856. **H. rotundifolia Roxb.*** Doelang sontak (zie 3028), Soend.; Lalampang kawajo, Alf. Min. Bent.; Pendjelangan, O. Jav.; Semanggi (zie 2523), Jav.; Soemanggi, Balin., Jav.; Talektek api, Soend.; Tetch djaran, Balin. — Gebr.: Wordt als groente gegeten. De bladen legt men als pap op het voorhoofd van kleine kinderen, die koortsig zijn. Semanggi is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Empjak papat saka sidji", d. i.: „Vier zijdaken met een stijl", doelende op de vier blaadjes om den stengel. Hier zal echter wel Oxalis bedoeld zijn.

1857. **H. splendens Bl.*** Antanan lemboet, Soend.; Pateken tjena, Madoer.; Putikan tjina, Jav. — Gebr.: Bij hoofdpijn wordt een papje der fijngekneusde bladen op het voorhoofd gelegd.

1858. **Hygrophila salicifolia Nees.** (= **H. angustifolia R.Br.***). Nat. fam. der **Acanthaceae.** Keremak roesa, Mal.; Kermak roesa, Mal. — Kruid.

1859. **H. salicifolia Nees.** (= **H. angustifolia R.Br.***) var. **assurgens Clarke.** Djarong boeboekoean lemboet (zie 1012), Soend. — Kruid.

1860. **Hygrophora punicea Fr.** Nat. afd. der **Fungi.** Tjendawan telinga tijoeng, Mal — Paddenstoelsoort.

1861. **Hymenodictyon excelsum Wall.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Klepoe sapi, Jav. — Boom.

1862. **Hymenolophus Romburghii Boerl.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Gitan minjak, Sum. W. K. — Klimplant.

1862*a*. **Hymenophallus daemonum Nees.** Nat. afd. der **Fungi.** Boetoh setan, Mal. — Fraai geslnierde zwamsoort, verwant aan de „stinkzwam", Schleierdame, d.

1863. **Hypericum Leschenaultii Choisy** (= **H. Hookerianum W. et A.***). Nat. fam. der **Hypericaceae.** Poerwa koening, Jav.; Poerwa sari, Jav.; Ragoelo goenoeng, Jav.; Regoelo goenoeng, Jav. — Heester, soort van hertshooi.

1864. **Hypoëstes rosea Dec.*** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Djampang kai (zie 3251), Soend. — Heesterachtig kruid. Gebr.: Als trembochoe dient een H.-soort in de inl. geneeskunst.

1865. **Hypolytrum myrianthum Miq.** (= **H. latifolium Seem.***). Nat. fam. der **Cyperaceae.** Harashas lalaki, Soend. — Kruid, uit de fam. der cypergrassen. Gebr.: Men vervaardigt er grove matten van.

1866. **Hyptis brevipes Poit.*** Nat. fam. der **Labiatae.** Godong poeser (zie 2690), Jav.; Mata moending, Soend.; Sri enggang, Mal.; Sri hoetan, Mal. — Kruid. Gebr.: De bladen dienen bij navelaandoeningen van zuigelingen.

1867. **H. celebica Zipp.*** Kide, Alf. Min. T. S.; Roekoet ne membe, Alf. Min. T. B., T. P.; Roempoet kembang gros, Mal. Men.; Toetoembalen sela, Alf. Min. T. L. — Kruid.

1868. **H. suaveolens Poit.*** Babadotan, (zie 77 en 237), Soend.; Bandotan §), Jav.; Djoekoet baoe, Soend.; Koenoe boesoek, Mal. Tim.; Mangkamang, Madoer.; Selasch hoetan §§), Mal. — Sterk riekend kruid. Gebr.: Zou, inwendig toegediend, de melkafscheiding bij zoogenden bevorderen; dient overigens wel als veevoeder.

§) Ook Polygonum runcinatum Buch.-Ham*.

§§) Volgens RIDLEY geldt deze naam ook voor Stachytarpheta indica Vahl.* (zie 3219).

I.

1869. **Ichnocarpus frutescens R.Br.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Ragen, Jav. — Klimmende heester.

1870. **I. moluccanus Miq.*** Areuj ki batara (zie 3516), Soend. — Klimmende heester.

1871. **Iguanura spectabilis Ridl.*** Nat. fam. der **Palmae.** Teroeno, Mal. — Boom.

1872. **Ilex cymosa Bl.*** Nat. fam. der **Ilicaceae.** Kapas rawang, Sum. W. K.; Ki sekel, Soend.; Tamba-tambara, Bonth.; Timah-timah, Mal.; Titimah, Mal. — Boom, eene soort „hulst". Gebr.: Het hout is van geringe waarde.

1873. **I. macrophylla Wall.*** Timah-timah boelan, Mal.; Timah-timah gading, Mal.; Titimah boelan, Mal.; Titimah gading, Mal. — Boomheester.

1874. **Illicium religiosum Sieb.** Nat. fam. der **Magnoliaceae.** Adas tjina, Jav., Vulg. Mal.; Adhas tjena, Madoer.; Pekak §), Mal. — Heester, naverwant aan de steranijsplant, doch met giftige vruchtjes. Gebr.: Wordt in enkele tuinen gekweekt.

§) Deze naam is aan het Chineesch ontleend. Eigenlijk zijn dit de namen der Illicium-vruchtjes (steranijs) als inlandsche drogerij.

1875. **Illipe** (= **Bassia***) **burckiana Koord.** Nat. fam. der **Sapotaceae.** Bokaoe, Alf. Min. Ponos.; Poepoeloet, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Zaad vethoudend.

1876. **I. hypoleuca Miq.** (= **Dichopsis obovata Clarke***). Balam boengo tjino, Minangk. — Boom.

1877. **Imbricaria coriacea A. D.C.** (= **Labramia Bojeri A. D.C.***). Nat. fam. der **Sapotaceae.** Njamploeng sabrang, Jav., Soend. — Boom. Gebr.: Is afkomstig van Madagascar en wordt hier en daar in tuinen gekweekt; de vruchten zijn eetbaar.

1878. **Impatiens Balsamina L.*** Nat. fam. der **Geraniaceae.** Inai ajam, Mal.; Laka, Mal. Mol., Tern.; Pantjar nik, Sas.; Paroe hinai, Minangk.: Patjar banjoe, Jav.; Patjar leuweung §), Soend.; Patjar toja, Balin.; Slasih jeh, Balin.; Soelasih jeh, Balin. — Kruid, eene soort „springzaad" of „balsamine". (deze en vlg.). Garden balsam, e., Gartenspringkraut, d. Gebr.: De bladen worden gebezigd tot het roodkleuren van nagels, maar deze kleur houdt niet zoo lang als die van Lawsonia.

§) Ook I. chonceeras Hassk.* en I. latifolia L.* (zie 1944 en 2004).

1879. **I. Griffithii Hook.f.*** Inai hatoe, Mal.; Inai boekit, Mal.

1880. **I. pyrhotricha Miq.*** Inai ajer koening, Mal.

1881. **I. Teysmannii Miq.*** Inai ajer poetih, Mal.

1882. **I. sp.** Boenga basa, Bonth.; Lapo-lapo, Makas.; Lepo-lepo, Boeg. — Gebr.: De bladen dienen als geneesmiddel bij uitslag. De kinderen spelen wel met de vruchtjes, die ze tegen de hand laten knappen.

1883. **Imperata cylindrica Beauv. (= I. arundinacea Cyrilli*).** Nat. fam. der **Gramineae.** Alalang, Balin., Minangk.; Alang-alang, Balin., Jav. Ng., Vulg. Mal.; Ati 'ndolo, Biman.; Deja, Boeg.; Djeh, Gajo; Ediboetoe, Alf. Z. Cer.; Eri, Alf. Z. Cer.; Eroehoetoeï, Alf. Z. Cer.; Eurih, Soend.; Fi, Rotin.; Halalang, Daj., Mal. Bandj.; Hiha, Sawoe; Hilalang, Minangk.; Hoe moesoe, Tim.; Hohore, Kisar; Ilalang, Minangk., Simaloer; Kahioe, Enggano; Kambengan, Jav. Kr.; Koehoen, Alf. Min. T. B., Tonsaw.; Koen, Alf. Min. T. S.; Koeöen, Alf. Min. T. L., T. P.; Koesa, Kawi; Koesoe, Tern.; Koesoe-koesoe, Mal. Mol.; Koesoem, Makian; Kosa, Kawi; Lalang, Balin., Loeboe, Madoer., Mal.; Lele, Alf. Boer.; Lijoh, Lamp.; Naleng lakoe, Atjeh; Ngoehoemoe, Alf. N. O. Halm. K.; Ngoeöesoe, Alf. N. O. Halm.; Ngoesoemoe, Alf. N. W. Halm.; Oeroen, Sika; Oö, Nias; Re, Sas., Soembawa; Reja, Makas., Soemba; Ri, Bat.; Roempoet fi, Mal. Tim.; Weli, Alf. Hila; Welihoetoe, Alf. Z. Cer.; Weline, Alf. Asil.; Weljo, Alf. N. Laoet; Welo, Alf. Sap.; Weri, Alf. Har.; Widoe, Sawoe; Witoe, Soemba. — Grassoort, het bekende en gevreesde „alang-alang"- of „lalang"-gras. Gebr.: De jonge spruiten zijn een gewild veevoeder. Op meerdere plaatsen dienen de bladen tot dakhedekking, soms tot opvulling van kussens en matrassen. De wortels heeten een geneesmiddel tegen blaassteen; zij worden daartoe met warm water getrokken en dit bij wijze van thee gedronken. Als inlanders in de Minahasa, na pas gegeten te hebben, moeten loopen en daarbij een pijnlijk gevoel ontwaren in de huikstreek, nemen zij drie jonge uitspruitsels van den wortel en leggen die op de pijnlijke plaats. In het Makasaarsch heeft men een spreekwijze: „Maoa reja ka potongko, mana batoe ka kantisang, mana taï ka taïbaoï" (in het Boegineesch: „Maoe deja apa bewoengeng, maoe batoe apa batoe angasang, maoe taï apa taï baoï"), d. i.: „Hoewel maar reja (toch te gebruiken) voor dekking, hoewel maar steen (t. t. g.) als slijpsteen, hoewel bijendrek (t. t. g.) als was", met de beteekenis van „wij geven als boete wat wij kunnen en dat toch alles te gebruiken is"; en volgens inlandsch gebruik moet in een dergelijk geval met de afbetaling genoegen worden genomen, als de schuldige blijkbaar zooveel mogelijk aan zijn verplichting heeft voldaan. In diezelfde taal bezigt men nog de uitdrukking: „Rinring reja" (Boegineesch: „Renring deja"), d. i.: „Een omwanding van reja", als het beeld van iemand, op wien men zich niet verlaten kan. Vroeg rijpende rijst-soorten noemt men op Bali: „Tjitjih lalang", d. i.: „Vooruit als lalang", omdat deze dadelijk bloemen krijgt. Voor „slechts te kunnen oogsten hetgeen men gezaaid heeft", ook in overdrachtelijken zin, zegt de Maleier: „Tanam lalang takan toemboh padi", d. i.: „Als men lalang plant, zal er geen rijst uitspruiten". Van iemand, die zich spoedig boos maakt, maar ook gauw weer tot bedaren komt, zegt de Madoerees: „Ghalaghas katonon", d. i.: „De ghalaghas staat in brand". In het Minangkabaoesch heet het van iemand, die anderen op een handige wijze weet te bedriegen: „Bak gatah di bao ka ilalang", d. i.: „Als gom die naar de ilalang gebracht wordt", waarhij die spoedig aan al de bladen kleeft. Ri is de oplossing van het Bataksche raadsel: „Mangaloan anakna oelang indoekna", d. i.: „Het kind verzet zich meer (is ongewilliger, lastiger) dan de moeder", want zonder zich te snijden loopt men gemakkelijker door oud dan door jong ri, daar de bladen van het laatste veel scherper zijn. In het Javaansch luidt dit: „Annke ladak embokne alim", d. i.: „Het kind is trotsch, de moeder zachtzinnig".

1884. **I. exaltata Brongn.*** Lalang djawa, Mal. — Grassoort.

1885. **Indigofera sp. div.** §) Nat. fam. der **Leguminosae.** Aka sanam, Minangk.; Aka tamtam, Minangk.; Amoet olei, Alf. Min.; Bisi, Alf. N. O. Halm.; Daoe, Biman.; Daoen biroe, Mal. Mol.; Ente, Goront.; Etom, Jav.; Metem, Daj. Law.; Nila, Mal.; Njila, Boeg., Makas.; Poelasan, Minangk.; Roman, Tenimbar; Salaon, Bat.; Sanam Minangk.; Senam, Atjeh; Tahoem, Balin, Daj. B., S.; Tajoem, Daj. M.; Tajom, Bat.; Taloem, Lamp.; Talom, Lamp.; Tamoejong, Daj. M.; Tamtam, Minangk.; Tao, Manggarai; Taoek, Mal. Tim., Rotin.; Taoem, Alf. Min., Balin., Tim.; Taroe, Endeh; Taroem, Mal., Sas., Soend.; Taroen, Kor.; Taroeng, Atjeh, Makas.; Tarom, Madoer.; Tijarmoe, Leti; Tom, Jav., Mal. Pal., Tern.; Tom menir, Mal. Pal.; Woera, Soemba; Wora, Soemba. Varieteiten in Jav.: Tom kajoe; T. kembang. In O. Jav.: Tom toeroes; T. widji. In Mal.: Taroem daoen aloes; T. d. lebar. In Madoer.: T. harangan; T. berdhi; T. langkeng. In Soend.: Taroem kembang. — Kruiden of halfheesters, de indigoplanten. Indigotier, fr. Gebr.: Belangrijk cultuurgewas, schoon voor de Europeesche markt van sterk afnemende beteekenis. Na afsnijding wordt de plant in warm water geweekt en als de bladen uitgeloogd zijn, laat men het vocht door een bamboezen rooster afdruipen, dat, opgevangen en met kalk vermengd, de blauwe kleurstof voor het verven van garens, kleedjes, enz. levert. In de Bataklanden is de van salaon verkregen kleurstof donkerder dan die van tajom; een mengsel van beide dient aldaar tot het verven van zwart, welke kleur ook verkregen wordt door koking van Indigofera-bladen zonder vermenging met kalk. Op Java verzamelt men de gebruikte plantendeelen en legt die ergens onder een boom neêr, tot winning van een kleine soort smakelijke champignons (Verpa), die onder den naam van djamoer tom veel gegeten worden. Van iemand, die zelf slecht is en een ander belastert, zegt de Javaan: „Emboeh si nila emboeh si etom", d.i.: „Men weet niet, of het nila of etom is". Nila is nl. de uit de etom-plant bereide indigo.

§) De hier opgegeven inl. namen schijnen wel het meest in gebruik voor Indigofera sumatrana Gaertn. (= I. tinctoria L.*); slechts eenige soorten zijn nader gedetermineerd, bijv. taroem kembang als Indigofera Anil L.* en taroem daoen aloes als Indigofera arrecta Hochst.* (zie 2203).

1886. **I. echinata Willd.*** Tarom tjantek, Madoer B., P.; Tarom tjatek, Madoer. S. — Kruid.

1887. **I. galegoides DC.*).** Dedjanti §), Sas.; Djajanti, Balin., O. Jav.; Djanti, Jav., Mal.; Gajanti, Balin. Kr.; Gijanti, Jav.; Kadjanti, Balin.; Kaljanti, Balin.; Taroem oetan, Vulg. Mal. — Heester. Gebr.: Twee of drie jonge bladen worden op Bali fijn gewreven en onder het prevelen van een bezwering op de tong gelegd, om iemand vlug in het leeren te maken.

§) Ook Sesbania aegyptiaca Poir*, die er veel op gelijkt (zie 3109).

1888. **I. viscosa Lam.*** To-totowan, Madoer. — Kruid.

1889. **Inocarpus edulis Forst.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Aän, Alf. Boer.; Aënisin, Alf. Amb.; Akadjeng, Boeg.; Angkaëng, Makas.; Bosoea, Mal. Men., Tern.; Gajam, Balin. Kr., Daj. Z. O. Born., Jav., Mal., Sas., Soend.; Gajang, Mal. Mol.; Gama, Watoeb.; Gasep, Mal. Batav.; Gatep, Balin., Mal. Batav.; Gatet, Soend.: Ghadjam, Madoer.; Goegoera, Alf. N. O. Halm.; Hate bosoea, Tern.; Keama, Alf. Min.: Tolok, Mal. Varieteit in Mal.: Benjek of Benjik. — Boom. Gebr.: Heeft geurige bloemen. Het vleesch der vruchten wordt wel gegeten; ook de pitten soms gekookt.

1890. **Inula Cappa D.C.*** Nat. fam. der **Compositae.** Tikoesan, Jav. — Kruid, eene soort „alant". Gebr.: Dient als geneesmiddel.

1890*a*. **Iodes tomentella Miq. (= I. ovalis Bl.*).** Nat. fam. der **Olacaceae.** Koenet apetot, Alf. Min. T. P.; Sasair kete, Alf. Min. T. P. — Klimmende heester.

1891. **Ipomoea angustifolia Jacq.*** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Akar kermak, Mal.: Djalidri, Jav.; Kangkoeng pasir, Mal. — Klimplant, uit de fam. der „winde" (deze en vlg.).

1892. **I. Batatas Poir.*** Ambon, Sas.; Atetela, Goront.; Bagei, Bol. Mong.; Balading, Lamp. Ab.; Batata, Mal. Men.; Batatas, Mal. Amb.; Mal. Tim.; Bloini, Sermata; Boled, Soend.: Eba, Enggano; Eër maw, Kei; Goemi, Alf. N. O. Halm.; Goemimi, Alf. N. W. Halm.: Hiwoe djawa, Sawoe; Ima kastela, Tern.; Kahitela, Alf. Z. Cer.; Kasitela, Alf. Cer.; Kastela, Alf. Z. Cer.; Kastera, Alf. N. Laoet, Sap.; Katabang, Soembawa; Katela (zie 665), Jav.; Katela pendem, Jav.; Katelo, Minangk.; Katila, Mal. Bengk., Tel. Bat.; Keledek, Mal.; Kepileu, Gajo; Kesela, Balin.; Ketela, Mal. Batav.; Lakoe kase, Tim.; Lame djawa, Boeg., Makas.; Lame kamoemoe, Boeg., Makas.; Loli, Tim.; Mangat, Alf. Boer.; Mantang, Soend.; Nom melai, Babar; Oebi djalah, Minangk.; Oebi djawa, Vulg. Mal.; Oebi djolah, Minangk.; Oebi kapal, Sas.; Oebi katelo, Minangk.; Oebi ketela, Mal. Batav.; Oebi pelo, Minangk.; Oebi pilo, Minangk.; Oefi sina, Rotin.; Paäratoekale, Alf. Asil., Hila; Paritoekano, Alf. Har.; Patatas, Alf. Amb.; Pelo, Minangk.; Piek, Atjeh; Pilaoe, Midd. Sum.; Ranso, N. Guin. Noemf.; Sabbrang, Madoer. P. S.; Sabbrang longgha, Madoer. P. S.; Sane, Wetar; Setilo, Lamp.; Silang, Alf. Min. Tonsaw.; Tèla, Jav.; Tèla, Madoer. B. P.; Watata, Alf. Min., Sangi; Wohiwoe djawa, Sawoe. Varieteiten in Jav.: Katela djaran, roode; K. embjah, verwilderde; K. getak-getik, met dikke schil; K. kangkoeng, witte; K. koemis of k. koenir, gele; K. lengkong, witte; K. selat, ronde; K. sembawa, met paarsen bladsteel. In Mal. Men.: Batata merah; B. poetih. In Madoer. B.: Tela lobak. In Madoer. S.: Sabhrang loepa, gele. In Alf. Amb.: Patatas kawii; P. kongkii; P. manteroei; P. nia; P. patoekalo. In Balin.: Kesela praoe. In Sas.: Ambon djawa. In Mal. Batav.: Ketela merah; K. poetih. In Alf. Min. Bent.: Watata mahamoe; W. mawoero. In Alf. Min. T. P.: Watata koelo; W. raindang. In Alf. Min. T. B.: W. koelo; W. rangdang. In Alf. Min. T. S.: W. poeti; W. roendang. In Alf. Min. T. L.: W. poeti; W. mea. In Alf. Min. Hant.: W. mabida; W. mahendeng. In Tern.: Ima namo maboro; I. soerabaja; I. tapaja mahoetoe. — Klimplant, de zoete bataat. Sweet potato, e., Patate douce, fr. Gebr.: De knollen worden gegeten. Wegens de roode kleur dezer aardvrucht zegt men van iemand, die erg rood ziet, in het Makasaarsch: „Kama lame djawa roepana" (Boeg.: „Pada l. dj. r."), d. i.: „Hij ziet er uit als een lame djawa", terwijl roodachtige, en naar men meent onheilspellende, wolken aan den horizon betiteld worden als: „Ramang lame djawa" (Boeg.: „Eloeng l. dj."). In het Minangkabaoesch heeft men eene spreekwijze: „Mam bali nak pelo, mamakan nak lamang", d. i.: „Voor pelo willen betalen en lamang (een gerecht van kleefrijst met kokosmelk) willen eten", met de bedoeling van „voor weinig geld veel moois te willen hebben". Watata is de oplossing van het Sangische raadsel: „I kaoe hedo sini, ing kai solong pai", d. i.: „Blijf gij hier, ik ga naar ginds", want de hoofdstengel is op het veld en de rank groeit naar elders.

1893. **I. digitata L.*** Kangkoeng laoet, Mal. — Klimplant.

1894. **I. mollissima Hall. f.** Rabet kalorak, Madoer. — Gebr.: De bladen dienen inwendig als purgeermiddel en worden ook gebezigd als surrogaat voor zeep om lijfgoed te wasschen.

1895. **I. Nil Roth. (= I. hederacea Jacq.*).** Arenj djotang bodas, Soend.

1896. **I. obscura Ker.*** Arenj talikintjir, Soend.

1897. **I. Pes-caprae Roth. (= I. biloba Forsk.*).** Batata pante, Mal. Men.; Dalere, Alf. Min. Ponos., Sangi; Daoen katang, Mal. Mol.; Kapoet i lawanan, Alf. Min. T. L.; Katang-katang, Balin.; Lalere, Boeg.: Leleri, Makas.; Loloro, Alf. N. O. Halm., Tern.: Mari-mari, Alf. Z. Cer.; Tang-katang, Madoer.; Tapak koeda, Mal.; Tapak koedo, Minangk.; Tati raoei, Alf. Har.; Watata, Alf. Min. T. P. — Gebr.: De uitgeperste bladen worden bij dunnen afgang uitwendig aangewend. De knollen zouden wegens hare slijmerigheid in afkooksel bij blaasaandoeningen de prikkeling matigen. In Zuid-Celebes wordt de plant om het huis gespannen tot wering van booze geesten, als er een kraamvrouw is of er besmettelijke ziekten heerschen. Op Boeroe wordt een afkooksel der plant, nog warm zijnde, gebezigd tot wassching der beenen van beri-beri-lijders. In het Balineesch heeft men een spreekwijze: „Nganjoenang ban boen katang-katang, d. i.: „Iemand wiegen aan katang-katang (ranken)", met de beteekenis van iemand met schoone beloften paaien, daar die ranken zeer broos zijn.

1898. **I. Pos-tigridis L.*** Gamet, Jav.; Kaksamangkakan, Madoer. — Gebr.: De bladen worden fijngewreven op zweren gelegd.

1899. **I. reptans Poir. (= I. aquatica Forsk.*).** Kangko, Alf. Min. Bent., T. B., T. P., Z. Cer.; Kangkoeeng, Minangk.; Kangkoeng,

Balin., Jav., Mal., Soend.; Kangkong, Madoer., Makas.; Kingkoi, Alf. W. Cer.; Kongkia, Alf. Z. Cer.; Lara, Bimau.; Lare, Boeg.; Naniri, Makas.; Pangpoeng, Balin.; Ponangoi, Alf. Min. Tonsaw.; Roempoen, Atjeh; Sajoha, Alf. Min. Bant.; Sajor §), Alf. Min. T. L., T. P.; Sajor kangkoeng, Mal. Mol.; Sarocpapa sajor, Alf. Min. T. L., T. P.; Sendean kekentelen, Alf. Min. — Gebr.: Wordt als groente gegeten. Van iemand, die telkens meer vraagt voor iets dat hij wil verkoopen, zegt de Javaan: „Tjeblok kangkoeng", d. i.: „Als het planten van kangkoeng", die zich na het uitkomen spoedig over den grond verspreidt.

§) Deze naam, als zijnde zooveel als „de groente bij uitnemendheid".

1900. **I. uniflora Roem. (= I. martinicensis Mey.*).** Akar oelam poetih, Mal.; Lidah patoeng, Mal.; Oelam poetih, Mal.

1901. **Iresine Herbstii Hook.*** Nat. fam. der **Amarantaceae.** Bajem bang (zie 193), Jav.; Daoen pelawa, O. Jav. — Kruid. Gebr.: Als sierplant.

1902. **Irvingia malayana Oliv.*** Nat. fam. der **Simarubaceae.** Paoeh kidjang, Mal.; Paoeh mente, Midd. Sum. — Woudreus. Gebr.: Het hout der wortelvleugels is gezocht voor landbouwgereedschappen, maar in Midden-Sumatra gaat men niet licht tot het vellen van den boom over, omdat men meent, dat er boschgeesten in verblijven.

1903. **Isachne australis R. Br.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Loemapoet, Alf. Min. T. B.; Maletoek, Alf. Min. T. B. — Kruid.

1904. **I. miliacea Roth.*** Beubeunteuran, Soend.; Djoekoet beubeunteuran, Soend.; Koendoe rintek (zie 2497), Alf. Min. T. B.; Koeöen im batoe, Alf. Min. T. P; Roekoet koendoe rintek, Alf. Min. T. B.; Waderan (zie 1243), Jav. — Kruid. Gebr.: Is een geschikt veevoeder.

1905. **Ischaemum ciliare Retz.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Blembem watoe, Jav. — Kruid (deze en de vgl.). Gebr.: Dient soms tot paardenvoeder.

1906. **I. muticum L.*** Blembem, Jav.; Blembem lanang, Jav.; Djoekoet njere, Soend.; Doekoet karetket, Alf. Min. T. S.; Kareket, Alf. Min. T. B., T. L.; Karetket, Alf. Min. T. S.; Roekoet kareket, Alf. Min. T. B., T. L.; Roempoet ekortjari, Mal.; Roempoet tembaga, Mal.

1907. **I. timorense Kunth. (= Spodiopogon Byronis Trin.*).** Bhenta, Madoer.; Djoekoet tambaga, Soend.; Kalameta, Soend.; Kalamenta, O. Jav.; Lambeta, Soend.; Lameta, Soend.; Soeket tembaga, Jav.; Tatambagaän, Soend.; Tembagan, Jav.; Tembagen §), Jav.

§) Dit volgens Jav. Wdb.; bij Walbeehm tambagan, Jav. Ng.; Tambagen, Jav. Kr.

1907*a*. **Isolepis tetragona Roxb. (= Fimbristylis miliacea Vahl.*).** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Rebha komes, Madoer. P. S. — Kruid.

1908. **Isonandra pulchra Burck.*** Nat. fam. der **Sapotaceae.** Njatoh balam doerijan, Sum. W. K.; Njatoh doerijan, Sum. W. K. — Boom. Gebr.: Levert een soort getah-pertja.

1909. **I. sumatrana Burck.*** Balam kalimangoeng, Mal. Pal.; Balom kalimanggoeng, Lamp. — Boom.

1910. **Isoptera borneensis Scheff.*** Nat. fam. der **Dipterocarpaceae.** Tengkawang batoe, Mal. W. Born.; Tengkawang terindak, Mal. W. Born. — Boom.

1911. **Itea macrophylla Wall.*** Nat. fam. der **Saxifragaceae.** Kanjere badak (zie 501), Soend.; Oeliran, Jav. — Boomheester. Gebr.: Als vlug groeiende sierplant.

1912. **Ixonanthes icosandra Jack.*** Nat. fam. der **Linaceae.** Legoendi boenga, Mal.; Lenggoendi boenga, Mal. — Boom.

1913. **I. obovata Hook.f.*** Kajoe pagar §), Mal.; Kajoe pagar anak, Mal.; Pagar, Mal.; Pagar anak, Mal. Varieteiten in Mal.: Kajoe pagar anak betina of pagar anak betina; Kajoe pagar anak hitam of pagar anak hitam; Kajoe pagar anak merah of pagar anak merah. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het harde hout wordt gebezigd voor stijlen van huizen.

§) Ook Ixonanthes reticulata Jack.*

1914. **Ixora sp. div.** §) Nat. fam. der **Rubiaceae.** Algem. benam.: Angsoeka, Mal.; Angsoka, Balin., Jav., Madoer. B.; Asoka, Balin., Jav.; Boenga santang, Boeg., Makas.; Boenga sijantan, Mal.; Boenga sijantang, Boeg., Makas.; Daoen soengsit, Mal. Batav.; Kembang santen, Vulg. Mal.; Ki soka, Soend.; Mochoen, Soend.; Ranggola, Makas.; Sajamani, Tern.; Samocote, Alf. Min.; Santenan, Jav.; Sijantan, Mal.; Sikatan, Jav.; Soka, Madoer. S., Soend.; Soka tjina, Vulg. Mal. — Heesters. Gebr.: Veel als sierplanten. De bloemen zijn fraai; de bladen worden in de geneeskunde gebruikt. Van het sierlijk gevlamde hout maakt men op Sumatra wandelstokken.

§) Ook Pavetta sp. div. (zie 2619).

1915. **I. amboinica D.C.*** Djarong-djarong, Mal. Mol.; Kembang santen koening, Vulg. Mal.; Ki soka koneng, Soend.; Soka koneng, Soend.

1916. **I. amoena Wall.*** Boenga sijantan djantan, Mal.; Sijantan djantan, Mal.

1917. **I. arborescens Hassk. (= I. grandifolia Zoll. et Mor.*).** Ki soka gede, Soend.; Soka gede, Soend. — Boomheester.

1918. **I. coccinea L.*** Angsoeka merah, Mal.; Angsoka woengoe, Balin.; Asoka woengoe, Balin.; Boenga sijantan merah, Mal.; Boenga sijantang edja, Makas.; Boenga sijantang matjela, Boeg.; Kembang santen merah, Vulg. Mal.; Ki soka beureum §), Soend.; Sijantan merah, Mal.; Soka beureum §), Soend.; Tongo, Alf. Min. T. S. — Gebr.: Bekende sier-boomheester. Flame tree of the woods, e.

§) Ook Ixora stricta Roxb.*

1919. **I. concinna R. Br.*** Djaroem-djaroem merah, Mal.; Mendjaroem merah, Mal. — Gebr.: Van het hout maakt men wandelstokken.

1920. **I. grandiflora Zoll. et Mor.*** Sri gading djantan, Mal.

1921. **I. javanica D. C.*** Kahoeroewan, Soend.; Mochoen kahoeroewan, Soend.

1922. **I. leucoxylon Boerl. (= Pavetta leucoxylon Miq.*).** Andong watoe, Jav.

1923. **I. longituba Boerl. (= Pavetta longituba Miq.*).** Polo, Alf. Min. Tonsaw.; Tambaloi, Alf. Min. T. P. Varieteit in Alf. Min. Tonsaw.: Polo machaoclocchoen.

1924. **I. macrophylla Bartl.*** Gangai mamang, Alf. Min. Ponos.; Makomantes §), Alf. Min. T. P.; Moehoen bodas, Soend.; Semer danta, Mal.; Siri gading, Boeg., Makas.; Sri danta, Balin., Mal.; Sri denta, Jav.; Sri gading §§), Balin., Jav., Mal. — Gebr.: De versche en gedroogde bloemen dienen als aroom en geneesmiddel. Fraaie witte tanden worden wel met de bloemen vergeleken.

§) Ook Bidens pilosa L.* (zie 457).

§§) Ook Nyctanthes Arbor-tristis L.* (zie 2462).

1925. **I. nigricans R.Br.*** Boenga sijantan poetih, Mal.; Boenga sijantang kebo, Makas.; Boenga sijantang mapoete, Boeg.; Kembang santen poetih, Vulg. Mal.; Ki soka bodas, Soend.; Petjah perijoek poetih, Mal.; Sijantan poetih, Mal.; Soka bodas, Soend.

1926. **I. opaca R.Br.*** Djamboel sijoel, Mal.

1927. **I. parviflora Vahl.*** Kelat tandoek, Mal.

1928. **I. pendula Jack.*** Taboeng boenga, Mal.

1929. **I. salicifolia D.C.** (= **I. fulgens Roxb.***). Angsoka natar, Balin.; Boenga petjah perijoek §), Mal.; Ki soka goenoeng, Soend.; Moehoen goenoeng, Soend.; Petjah perijoek §), Mal.; Soka goenoeng, Soend.

§) Ook Pavetta-soorten.

J.

1930. **Jackia ornata Wall.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Pelawan toedak, Mal. Bill.; Seloemar §), Mal. Varieteiten in Midd. Sum.: Seloemar lanang; S. poetih. — Boom. Gebr.: Het hout is voor timmerhout zeer geschikt en ook voor palen, daar het niet aan bederf door witte mieren onderhevig is; ook wordt het veel voor rociriemen gebezigd.

§) Intusschen geeft RIDLEY voor seloemar als latijnsche benaming op: Mussaendopsis Beccariana Baill.*

1931. **Jasminum bifarium Wall.*** Nat. fam. der **Oleaceae.** Akar melor hoetan, Mal.; Akar pekan hoetan, Mal; Koendjoeng teja, Makas.; Melor hoetan, Mal.; Pekan hoetan, Mal.; Toenggeng teja, Bonth. — Klimplant, soort van jasmijn (deze en vlg.).

1932. **J. crassifolium Bl.*** Malati areuj, Soend.

1933. **J. distichum Bl.*** Daoen katamkatam, Sum. W. K.

1934. **J. glabriusculum Bl.*** Melati gambir oetan (zie 1937), Vulg. Mal.

1935. **J. grandiflorum L.*** Aka pakan, Minangk.; Akar pekan, Mal.; Boenga gambir, Mal. Men.; Boenga pekan, Mal.; Boengo pakan, Minangk.; Boengong peukan, Atjeh; Gabi, Alf. N. O. Halm.; Gambir tjaj, Soend.; Kembang gambir, Jav.; Kembhang ghambhir, Madoer.; Maloer gadang, Minangk.; Melati gambir, Vulg. Mal.; Meuloe rajoet, Atjeh; Pakan, Minangk.; Pekan, Mal. Varieteiten in Mal.: Pekan betina; P. djantan. — Spanish jasmine, e.

1936. **J. Griffithii Clarke*.** Koema-koema hoetan, Mal.

1937. **J. quinquenervium Bl.*** Gambir oetan §), Vulg. Mal.: Pontjasoeda, Jav. — Gebr.: De bladen en jonge takjes zijn in aftreksel een middel tegen koorts.

§) Ook Ficus Ribes Reinw.*

1938. **J. Sambac Ait.*** Baloeroe, Makas.; Boenga baloeroe, Makas.; Boenga eloeng, Boeg.; Boenga kebo, Makas.; Boenga maloeroe, Saleijer; Boenga maooeroe, Alf. N. O. Halm., Mal. Amb., Men.; Boenga manor, Mal. Amb.; Boenga poete, Boeg.; Koepa poeti, Alf. Oel., Z. Cer.; Koepoeti, Alf. Z. Cer.; Loro, Sawoe; Malate, Madoer.; Malati, Jav., Soend.; Maloer, Minangk.; Mandoeroe, Alf. Min., Mal. Men.; Manjoeroe, Alf. Boer., Banda; Manjoeroe toetoel, Alf. Boer.; Manjora, Mal. Tim.; Manoeroe, Alf. Min., N. O. Halm., Mal. Amb., Men.; Melati, Jav., Mal.; Melor, Mal.; Menoeh, Balin.; Menoer, Jav.; Meuloe tjina, Atjeh; Meuloe tjoet, Atjeh; Moendoe, Biman.; Poeti, Alf. Amb.; Saja manoeroe, Tern.; Seloepan, Sum. W. K.; Wilaboenga loro, Sawoe. Varieteiten in Jav.: Melati soesoen of Menoer toempang. In Mal.: Melati soesoen of Melor soesoen. — Heester, de melati. Arabian jasmine, e. Gebr.: De bloemen worden in het haar gedragen o. a. tot snoeren aaneen geregen door bruidegom en bruid, in bed gestrooid, enz.; ook bereidt men er een welriekende olie mede. Een papje der fijngekneusde bladen, op de borsten eener zoogende vrouw gelegd en eenige malen verversch, zou de melkafscheiding spoedig doen ophouden. De bloemen doet men wel in water, dat men als oogwater wil gebruiken. Zij moeten op Bali bij lijken de snijtanden voorstellen, die den doode in een latere menschwording ten deel vallen. De bloem is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Pitik kate angendok poetjocking eri" d. i.: „Een kruiphen legt een ei op de punt van een doorn"; want de kelkslippen zijn priemvormig en de bloemkroonslippen zijn met de randen naar binnen gebogen, waardoor zij eenigszins gelijken op eitjes.

1939. **J. smilacifolium Griff.*** Akar loemoet, Mal.; Akar sijal menahoe, Mal.; Kentjing kambing, Mal.

1940. **J. subelongatum Bl.*** Melati goenoeng, Vulg. Mal.

1941. **Jatropha Curcas L.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Balatjai, Mal. Men.: Balatjai hisa, Tern.: Bintalo, Goront.; Bolotjai, Alf. N. O. Halm.; Damar ende, Mal. Tim.: Djarak boedeg, Jav.; Djarak gendolo, Jav.: Djarak koesta, Vulg. Mal.; Djarak kosta, Soend.; Djarak pageh, Balin.; Djarak pager, Jav., Mal.; Djarak pindjal, Jav.; Djarak tjina, Jav.; Djarak wolanda, Mal.; Kaleke paghar, Madoer.; Ketangan, Sas.; Kolano, Alf. Min. T. L.; Lana (zie 135), Alf. Min. Tonsaw.; Loeloek masanasi, Rotin.; Nawaïh, Atjeh; Nawas, Atjeh; Pakoe kase, Tim.; Pakoe loenat, Tim.; Peleng kaliki, Boeg.; Saketa, Alf. Min.; Tangang-tangang kali, Makas.; Tangang-tangang kandjoli, Makas. — Heester, de „purgeer-

noot". Physie nut, e. Gebr.: Dient wegens den snellen groei wel tot levende omheining; de jonge bladen worden somwijlen als groente gekookt gegeten, elders op gezwellen gelegd; zij zijn in de Javaansche geneeskunde bekend als godang bledeg. Een afkooksel van de schors is in de Minahasa een geneesmiddel tegen bloedspuwing. Het melksap is als mondspoeling in gebruik en wordt op wonden gedroppeld tot bloedstelping en ter voorkoming van oedemateuse zwelling. Met de zaden spelen de kinderen; uit deze zaden bereidt men lampolie. Van iemand, die weinig of geen goede eigenschappen bezit, zegt de Boeginees: „Bara dara peleng kaliki mateke taoe", d.i.: „Het is wellicht het sap der vrucht van Jatropha, dat tot mensch gestold is". In het Javaansch heeft men een raadsel: „Djarak mangan goela", d.i.: „Eendjarak seet uiker"; waarvan de oplossing is: „Een Chinees eet suikerriet". De djarak is de djarak tjina, de goela is goela teboe.

1942, 3. **J. multifida L.*** Kaleke djarak, Madoer. B., P.; Kaleke djharak, Madoer. S. — Heester. Gebr.: Hier en daar gekweekt.

1944. **Jussieua repens L.*** Nat. fam. der **Onagraceae.** Ganggeng landeuh, Soend.; Patjar banjoe (zie 1878), Jav.; Tara-tara (zie 3111), Alf. Min. T. B., T. L. — Kruid.

1945. **J. suffruticosa L.*** Boedjang semalam, Mal.; Boedjang temalam, Mal.; Daoen pano, Mal. Mol.; Gagaboesan §), Soend.; Lakoem ajer, Mal.; Seming, Balin.; Troena semalen, Balin. — Kruid. Gebr.: De bloemen dienen wel om olie geurig te maken.

§) Ook Scaevola Koenigii Vahl.* (zie 3056).

1946. **Justicia Betonica L.*** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Djoekoet boentoet sero, Soend.; Lara wedoes, Jav. — Kruid.

1947. **J. diffusa Willd.*** Daoen benang, Sum. W. K.; Simor bonang-bonang, Bat. — Kruid. Gebr.: Uit de Batak-landen wordt onder dezen naam bericht van eene plant, waarvan „de witte zijdeachtige stof aan den onderkant der bladen tot garen wordt gesponnen en, met curcuma gekleurd, wegens den aangenamen geur om het hoofd gedragen"; dit komt echter met deze Justicia niet overeen.

1948. **J. Gendarussa Burm.*** Daoesa, Balin.; Doesa, Balin.; Gandarisa, Biman.; Gandaroesa, Alf. Min., Mal., Soend.; Ghandaroesa, Madoer.; Gondaroesa, Jav.; Handaroesa, Soend.; Oendam soera, Alf. Min. T. L.; Pahoeli, Alf. Min.; Pohoeri, Alf. Min. Bant.; Sisakil, Bat.; Sisangkil, Bat. Mand.; Tabalijang, Boeg., Makas. Varieteiten in Balin.: D. aja; D. keling; D. tjemeng. In Alf. Min. T. B.: G. koelo; G. rangdang. In Alf. Min. T. S.: G. poeti; G. roendang. In Alf. Min. Bent.: G. mahamoe; G. mawoero. In Alf. Min. Bant.: P. mabida; P. mahendeng. In Soend.: Gandaroesa beureum of handaroesa beureum; G. bodas of. h. bodas. In Alf. Min. T. P.: Gandaroesa koelo; G. raindang. In Alf. Min. T. L.: Oendam soera item; O. s. poeti. — Heester. Gebr.: Dient als omheining. De bladen worden, zacht verwarmd, bij kneuzing of inwendige beleediging op het zieke deel gelegd; in Zuid-Celebes ook, met roode uien vermengd, in water geweekt en als laxans aangewend. In de Batak-landen als ingredient in voorbehoedmiddelen; men heeft daar de uitdrukking: „Torsakil torpilit", d. i.: „Afgewend of krachteloos gemaakt van een kwaad voorteeken". De naam gandaroesa wil men in het Maleisch ontstaan zien door overeenkomst van den geur met de lucht, die een hert van zich afgeeft.

K.

1949. **Kadsura cauliflora Bl.*** Nat. fam. der **Magnoliaceae.** Areuj hoenjoer boeöet (zie 3204), Soend. — Klimmende heester.

1950. **K. scandens Bl.*** Akar damak-damak, Mal.; Areuj hoemboet, Soend. — Klimmende heester. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

1951. **Kaempferia rotunda L.*** Nat. fam. der **Scitamineae.** Asijor, Bat.; Bataka, Mal. Men., Tern.; Hasijor, Bat.; Hoetsejoer, Bat. Dair.; Katjiwer, Bat. Dair.; Kentjoer, Jav., Mal. Batav.; Kentjor, Madoer.; Ketjeoer, Bat.; Koentjoer, Mal. Tim.; Koöer, Alf. Z. Cer.; Oenegai, Alf. Boer.; Sikor, Daj. Z. O. Born.; Soechoer, Alf. Min. Tonsaw.; Soekoehoe, Alf. Min. Bant.; Soekoer, Alf. Min.; Soenipaeai, Alf. Z. Cer.; Sogi, Gorom; Sokoe, Biman.; Sokoer, Banda; Soöelo, Alf. N. Laoet; Soöer, Alf. Har.; Soöere, Alf. Z. Cer.; Soöero, Alf. Har.; Tjakoeë, Minangk.; Tjakoeroe, Makas.; Tjangkor, Mal. Amb.; Tjekir, Soembawa; Tjekoe, Boeg.; Tjekoeh, Balin.; Tjekoer, Mal., Sas.; Tjekor, Kang.; Tjeuko, Atjeh; Tjikoer, Soend.; Watau, Alf. Min. Bent. — Kruid. De wortelstok dient tot kruiding van spijzen en als geneesmiddel, ook worden de versche bladen als pap op het hoofd gelegd tegen hoofdpijn. In Makasar mag die nooit als geneesmiddel aan mannen worden gegeven, als naar inlandsch begrip impotentie veroorzakende: In de Batak-landen hangt men hem kinderen om den hals en in de Padangsche Bovenlanden vermengt men er een aftreksel van met rijstemeel en bestrijken de vrouwen hiermede wenkbrauwen en oogharen of bezigen dit mengsel als blanketsel. Op de daken der huizen in Boeroe vindt men Chineesche kopjes, waarin Kaempferia geplant is, ten eere der afgestorvenen en ook om booze geesten verwijderd te houden, welke vluchten voor den reuk, dien de geknoeste wortelstok verspreidt. Elders kauwt men dezen en bespuwt dan de zieke deelen. Van iemand, die zeer nederig is, zegt de Javaan: „Njoeroepi godong kentjoer", d. i.: „Onder kentjoer-bladen (die bijna op den grond liggen) doorkruipen"; en, daar de bloem er gedrongen uitziet, heet het in het Soendaasch van iemand, die verdriet heeft: „Ngembang tjikoer", d. i.: „Als de bloem van tjikoer". Een laag bij den grond waaiende hevige wind heet in het Bataksch: „Sioempat hasijor of maboetboet hasijor", d. i.: De hasijor is uitgetrokken", want dit kan zonder hevige rukwinden niet plaats hebben. Een aankomende maagd wordt in het Madoereesch aangeduid als „paraban kentjor".

1952. **Kayea grandis King.*** Nat. fam. der **Guttiferae.** Penaga paja, Mal. — Boom.

1953. **Kibara chartacea Bl.*** Nat. fam. der **Monimiaceae.** Ipoi bakas, Alf. Min. Ponos. — Boomheester.

1954. **K. coriacea Hook.f. (= K. Blumei Steud.*).** Boeloesan, Jav.; Ki bara §), Soend. — Boomheester.
§) Ook Zuccarinia macrophylla Bl.*

1955. **K. coriacea Hook.f. (= K. Blumei Steud.*) var. puboscens Perk.** Ki koeja, Soend. — Boomheester.

1956. **Kibessia azurea D.C.*** Nat. fam. der **Molastomacoae.** Ki beusi §), Soend.; Ki djeboeg, Soend. — Boom.
§) Ook Rhodamnia trinervia Bl.* (zie 2971).

1957. **K. celebica Koord.*** Torosi in tjoentoeng §), Alf. Min. T. P. — Epiphytische heester.
§) Ook Rhysotoechia Mortoniana Radlk.*

1958. **K. echinata Cogn. (= K. simplex Korth.*).** Kelat menahoe, Mal.; Sijal menahoe (zie 2881), Mal. — Heester.

1959. **Kickxia arborea Steud.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Kajoe santen (zie 2480), Jav.; Ki benteli §), Soend. — Zeer hooge boom. Gebr.: Het hout is wegens geringe duurzaamheid weinig in gebruik. Het melksap, dat door inkapping wordt verkregen, is een middel tegen ingewandswormen.
§) Ook Diospyros pendula Hassk. en Rauwolfia reflexa T. et B.* (zie 2956).

1960. **K. Wigmani Koord.*** Kajoe santi, Alf. Min. T. L.; Mawarotan, Alf. Min. T. S.; Santi, Alf. Min. T. L. — Boom.

1961. **Kleinhovia Hospita L.*** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Adjoe pali, Boeg.; Bina, Mal. Tim.; Bintangar, Alf. Min.; Bitangar, Alf. Min. Tonsaw.; Dena, Alf. Boer.; Kajoe palijasa, Makas.; Kajoe taoen, O. Jav.; Kaoewasa, Makas.; Katemaä, Kang.; Katimaä, Balin.; Katimaän, Balin.; Katimaha, Jav.; Katimahar, Mal.; Katimanga, Jav.; Kinar, Mal. Amb.; Mangar, Madoer.; Ngaro, Mal. Men., Tern.; Ngededo, Alf. N. O. Halm.; Noton, N. Guin. 4 R.; Pitawor, Banda; Rendei, Alf. Min. Bent.; Tangkele, Soend.; Tangkolo, Soend.; Timaha, Jav.; Timanga, Jav.; Weoe, Boeg.; Wintangar, Alf. Min. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het hout van boomen, die alleen wit hout leveren, is niet in tel; wel het zwart gevlamde of gevlekte hout van enkele, dat op Java en Bali pelet heet en slechts in sommige gevonden wordt, volgens inlandsch geloof door openbaring in een droom. Dit pelet dient voor handvatten en scheeden van krissen en voor stelen van lansen, en wordt verondersteld de kracht te bezitten onheilen af te weren, waarnaar het in meerdere soorten met bepaalde namen wordt onderscheiden. De jonge bladen worden soms als groente gegeten; de schors geldt als middel tegen diarrhee. De talrijke fraaie bloemplumen maken Kleinhovia tot een sierboom. Naar de overeenkomst der kleur met die der vruchten van dezen boom noemt de Makasaar een donkergeel paard: „Djarang goeloeng kaoewasa".

1962. **Knema (= Myristica) tomentella*** **Warb.** (?) Nat. fam. der **Myristicaceae.** Mawooe esem, Alf. Min. T. P.; Mooe esem §), Alf. Min. T. P.; Timboön rintek, Alf. Min. T. L. — Boom.
§) Ook Finschia excelsa Bl. var. (zie 1546).

1963. **Koompassia malaccensis Maing.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Ara sijalang, Mal.; Hompas, Bat.; Kampeh, Minangk.; Kempas, Mal.; Sijalang §), Mal. — Boom. Gebr. Het donkerbruine hout wordt gebruikt voor roeren en masten van vaartuigen en levert goede houtskool voor de tinsmelting.
§) Intusschen worden alle boomen op Oost-Sumatra, waarin zich bijen genesteld hebben met den naam van sijalang aangeduid (in Daj. Z. O. Born.: poensi, tanggiran, tioggiran en tinggiran manji; in Mingk.: Soewalang), zooals bijv. aan het zeestrand: Alstonia scholaris R.Br.* en Trigonochlamys Griffithii Hook. f.* (zie 178 en 3356) en in de binnenlanden: Artocarpus Maingayi King.* en Melanorrhoea Wallichii Hook. f.* (zie 352). De bijsoort, die het meest aan de takken haar nest heeft, heet aldaar lebah en de ingezamelde was komt voor $^1/_3$ aan den eigenaar van den boom, $^1/_3$ is voor hem die in den boom klimt en $^1/_3$ voor degenen, die de was onder aan den boom opvangen.

1964. **Koordersiodendron celebicum Engler.*** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Boegis, Mal. Men.; Bowis, Alf. Min. T. L.; Kajoe boegis, Mal. Men.; Mawowis, Alf. Min. T. L., T. P.; Naï, Alf. Min. Ponos.; Patagoe, Alf. Min. Tonsaw.; Wogis, Alf. Min. T. S.; Wowis, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., T. P. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huisbouw, mits onder dak gebezigd; de gestampte schors dient wel tot kleuring van Arenga-suiker.

1965. **Kopsia arborea Bl.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Djamboe-djamboe, Makas.; Djambon, Jav., Madoer.; Djampoe-djampoe, Boeg.; Ki loetoeng (zie 2121), Soend. — Zeer lage boom.

1966. **Korthalsia Junghuhnii Miq.*** Nat. fam. der **Palmae.** Howe sasampajan, Soend.; Sasampajan, Soend. — Rotansoort.

1967. **K. scaphigera Mart.*** Oewi semoeti, Lamp.; Rotan semoet, Mal. — Rotansoort. Gebr.: Deze dient op Sumatra hoofdzakelijk tot aaneenhechting van bladen van nipah, roembija, e. a., welke tot dakbedekking gebezigd worden.

1968. **Kyllingia brevifolia Rottb.*** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Djoekoet boengboengdelan, Soend.; Kantjing badjoe §), Mal.; Kantjing batjeë, Atjeh; Roempoet kantjing badjoe, Mal.; Woeta, Alf. Min. T. B.; Woeta in taloen, Alf. Min. T. P. — Kruid, uit de fam. der cypergrassen. Gebr.: Een afkooksel wordt gedronken bij buikaandoeningen.
§) Ook Tridax procumbens L.*

1969. **K. monocephala Rottb.*** Djoekoek teki, Lamp.; Koekoesen, Alf. Min. T. P.; Osi-osip, Alf. Min. Ponos.; Roempoet teki, Mal.; Saja dodopola, Tern; Sambit disik, Alf. Min. Tonsaw.; Teki (zie 974), Balin., Jav., Mal., Soend.; Teki poetih, Vulg. Mal. — Gebr.: In de Minahasa wordt de wortel, gemengd met roode gember, met bruine suiker gekookt en dit tegen mazelen gedronken.

L.

1970. **Labisia pothoina Lindl.*** Nat. fam. der **Myrsinaceae.** Mata pelandoek rimba, Mal. — Heesterachtig kruid.

1971. **Lactuca laevigata D.C.*** Nat. fam. der **Compositae.** Telong, Jav. — Kruid, eene soort „sla".

1972. **L. sativa L. (= L. Scariola L.*).** Saladah, Soend.; Saladah bokor, Soend.; Selada, Vulg. Mal. — Kruid, de gewone sla. Lettuce, e., Laitue cultivée, fr., Gartenlattich, d. Gebr.: Hier en daar gekweekt.

1973. **Lagenaria vulgaris Ser.*** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Baliwa, Nias; Balongka, Alf. Min. Ponos., Bol. Mong.; Bobera, Mal. Tim.; Bodjo leba, Boeg.; Bojo soelapa, Makas.; Bojo teue, Makas.; Boko, Tim.; Bonde, Bonth.; Bongko, Tim.; Dorofoe, Tern.; Hala, Biman.; Kabogol, N. Guin. 4 R.; Kalabasan, Alf. Min. Tonsaw.; Kalawasa, Alf. Min. T. S.: Kapitoe, Alf. Min. T. B., T. L., T. P.; Karabasa, Alf. Min. Bant.; Karoboe toenoe, Soemba; Ketageng, Sangi; Kiroe, N. Guin. Wand.; Koko, Alf. N. O. Halm.; Laäm, Kei; Laboe (zie 936), Alf. Amb., Madoer., Mal., Minangk.; Laboe aije, Minangk.; Laboe ajer §), Mal.; Laboe ijer, Atjeh; Laboe lente, Madoer.; Laboe merah, Mal. Amb.: Laoboe, Loeboe; Lapoe, Alf. Asil., N. Laoet, Z. Cer.; Lawo rijanre, Boeg.; Lawo tjening, Boeg.; Limboe, Alf. Tom.; 'Nggelas (zie 936), Rotin.; Parang, Balio. Semb.; Pona, Soembawa; Ponda, Biman.; Rapoe, Alf. Har.: Sambiki, Alf. N. O Halm., Mal. Men.; Tabo, Alf. Tom.; Taboe, Balin., Lamp.; Taboe-taboe, Bat.; Tahala, Goront.; Taoe, Lamp.; Tawal melai, Babar; Tawoe, Manggarai; Tawoel malaä, Tenimbar; Toropoe, Alf. N. O. Halm.; Waloe, Alf. Boer., N. O. Halm.; Waloeh (zie 936), Balin., Jav., Soeod.; Waloeh deleg, Jav.; Waloeh djoekoet, Balin.; Waloh, Jav.; Walongka, Alf. Min. Bent., Tonsaw.; Woko, Tim. Varieteiten in Jav.: Waloeh baja; W. gerong. In Biman.: Ponda 'mbolo; P. naroe; P. 'ndali. In Alf. Min. T. S.: Kalawasa rotor; K. sela. In Atjeh: Laboe kedikek; L. pehagadjah; L. pehit. In Soend.: Koekoek of waloeh koekoek; Peloes; Tabeng. In Alf. Min. T. L.: Kapitoe koere; K. koeroemboe; K. reko; K. rerer; K. woelan; K. wotel. In Mal.: Laboe ajer pandak: L. djantoeng; L. manis; L. padi. In Balin. Semb.: Parang loe. In Madoer.: L. sokon; L. landjhang; L. ghangan; L. ghoengseng; L. sampaj. In Alf. Min. T. P.: Kapitoe kindet; K. koeroempoe; K. pengapoean; K. pengkor; K. wangker; K. woelan. In Makas.: Bojo laba. In Alf. Min. T. B.: K. pepeheuen; K. reko; K. woerijas; K. wotel. In Alf. Min. Bent.: Walongka pangkajan; W. sapahoe; W. woelan. In Balin.: Waloeh kikil djaran; W. tjangak; W. tjina; W. tjremen. In Minangk.: Laboe tjakiek. In Bat.: Taboe-taboe siporngis; T.-t. tano. In Lamp.: Taoe galah; T. kebajan; T. koering; T. poewajan; T. poenaga; T. tapai; T. tjiri. — Klimplant, de gewone flesch-kalebas. Bottle gourd, e., Calebasse, fr., Flaschenkürbis, d. Gebr.: De jonge bladen en vruchten worden gekookt gegeten; het sap der laatste dient wel als kleefmiddel. De na droging uitgeholde rijpe vruchten, welker verharding nog bespoedigd wordt door ze in den rook te hangen, worden gebezigd om van alles in te bewaren; zoo vult men b.v. die van de var. tabeng in de Soendalanden met zeuelen en zet ze daarna in de rivier met het doel kleine visschen te vangen. Van iemand, die onverschillig is, zegt men in de Soendalanden: „Ngembang waloeh", d. i.: „Als de bloem van waloeh", daar deze zeer spoedig afvalt. In het Balineesch heeft men een spreekwijze: „Boeka waloeh moenggahin edjit", d. i.: „Als een waloeh zijn achterste in de hoogte steken", toegepast op iemand die zich voor meer uitgeeft dan hij is, daar van een waloeh de kroon naar boven uitsteekt; en in het Minangkabaoesch een andere: „Kapopoh goelai laboe aloen di singko lah rasau", d. i.; „Het is er mede als met het koken van laboe-saus, men heeft de deksel nog niet opgelicht of zij rickt al", overdrachtelijk doelende op iemand die hard schreeuwt, maar op stuk van zaken niets te beteekenen heeft. In het Maleisch zegt men van iemand die iets wil herstellen en het nog meer bederft: „Tikoes membajikken laboe", d. i.: „De rat maakt de laboe in orde". In geschriften wordt het opwellen van tranen uit de oogen wel vergeleken met de vrucht, waaruit druppels komen als men er met de nagels in knijpt. In het Soendaasch is een raadsel: „Boewah areuj naktrak andjing", d. i.: „De vrucht van een slingerplant roept den hond"; een inlander nl. roept zijn hond met koe! koe! koe! en daardoor moet hij die raadt tot de oplossing, zijnde koekoek, komen. In het Sangireesch is ketageng de oplossing van: „Kapoe soe panindoe neboean botole", d. i.: „Een slingerplant op het erf, die flesschen draagt". In het Javaansch van: „Goendoel adja loenga-loenga, akoe dak golek pangan ing saparan-parau", d. i.: „Kind, je moet niet uitgaan, ik zal eten zoeken in alle richtingen" — hierop doelende, dat de vrucht op dezelfde plaats blijft en de ranken zich in alle richtingen verspreiden.

§) Volgens Ridley is laboe ajer een varieteit van Cucurbita Pepo L.; verwarring met deze komt trouwens dikwerf voor.

1974. **Lagerstroemia floribunda Jack.*** Nat. fam. der **Lythraceae.** Bawoetoen, Daj. Z. O. Born.; Boengoer, Mal.; Boengoh, Atjeh. Varieteiten in Mal.: Boengoer betina; B. lanang. — Boom. Gebr.: Het hout dient tot vervaardiging van planken voor inlandsche vaartuigen, rijstblokken en huisstijlen. De vruchten heeten bedwelmend.

1975. **L. indica L.*** Teh oetan, Vulg. Mal. — Gebr.: Als sierplant gekweekt.

1976. **L. ovalifolia T. et B.*** Benger, Soend.; Boehoek, Alf. Min. Bent.; Boengoer baloeng, Mal.; Boengoer meloekoet, Mal.; Boi, Alf. Min. Tonsaw.: Gofasa batoe, Mal. Mol.; Gofasa mare, Tern.; Gofasa poetib, Mal. Men.; Langoting §), Boeg., Makas.; Maänonang, Alf. Min. T. P.; 'Ndaroe, Biman.; Papakelau, Alf. Min. T. P.; Pasal batoe, Alf. Z. Cer.: Pasalo batoel, Alf. Oel.; Pasar batoe, Alf. Har.; Saoe mea, Alf. Min. T. L.; Saoe rintek, Alf. Min. T. L.; Saoe watoe, Alf. Min. T. L., T. S.; Teo-teo oetan, Mal. Men. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het hout is voor meubels en huisbouw geschikt.

§) Het is niet geheel zeker of deze naam wel voor deze soort geldt; te minder daar in die talen nog vermeld worden langoting tanroe (Boeg., Makas.) en langoting bajawo (Makas.) of l. telo (Boeg.).

1977. **L. speciosa Pers. (= L. Flos-reginae Retz.*).** Bhoengor, Madoer.; Boengoer, Soend.;

Boengoer rajn, Mal.; Kajoe boedi, Mal.; Ketangi, Balin., O. Jav.; Tangi, Balin.; Woengoe, Balin., Jav. — Woudreus. Gebr.: Het hout wordt alom voor huis- en bruggenbouw hoog geschat. De bloem van woengoe is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Ijn djenenge ija roepane", d. i.: „De naam is als de kleur".

1978. **L. sp.** Boengoer koening, Mal. Z. O. Born. — Boom.

1979. **L. sp.** Boengoer loeroes, Mal. Z. O. Born.; Boengoer poetih, Mal. Z. O. Born. — Boom.

1980. **L. sp.** Boengoer bitam, Mal Z. O. Born.; Boengoer toelang, Mal. Z. O. Born. — Boom.

1981. **L. sp.** Boengoer gintoengan, Mal. Z. O. Born.; Boengoer merah, Mal. Z. O. Born. — Boom.

1982. **Landolphia gummifera K. Schum.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Areuj gembor, Soend.; Gembor, Jav., Soend.; Gembor kebo, Jav. — Klimmende heester. Gebr.: Het melksap levert caoutchouc.

1983. **Lansium domesticum Jack.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Aga, Alf. N. O. Halm. K.; Ai mahoea, Alf. Cer.; Baboene, Alf. Tom.; Bak lanthat, Atjeh; Bidjitan, Soend.; Bobano, Alf. Tom.; Dansot, Alf. Min. T. S.; Doekoe, Jav., Madoer. P. S., Mal.; Doekoeh, Soend.; Doko, Madoer. B.; Kokosan, Jav., Soend.; Lahat, Alf. Z. Cer.; Lahate, Alf. Asil., Hila; Langsa, Mal. Mol.; Langsak, Lamp.; Langsat, Balin., Bat. Dair., Mal.; Langsep, Jav., Madoer.; Lansa, Alf. Min. Bent.; Lansat, Bat., Mal.; Lansek, Minangk.; Lansong, Sangi; Lansot, Alf. Min. T. P.; Lantat, Bol. Mong.; Lanthat, Atjeh; Lasa, Alf. N. O. Halm., Biman., Makas., Tern.; Lasaol, Alf. N. Laoet, Sap.; Lasat, Alf. Boer., Min. Tonsaw., Z. Cer., Daj. B.; Lasate, Alf. Cer.; Lasato, Alf. Har.; Lasatol, Alf. N. Laoet, Sap.; Lase, Nias; Lasete, Alf. W. Cer.; Lasot, Alf. Min. T. B., T. L.; Latset, Bat.; Lehat, Daj. M.; Lese, Boeg.; Lisa, Saleijer; Londja, Alf. Tom.; Pidjetan, Balin., Jav.; Pisitan, Soend.; Poean, Alf. Amb.; Ranso, Alf. Min. Bant.; Roko, Daj. M.; Tjeloring, O. Jav.; Tjloring, Balin.; Tjroring, Balin. Men onderscheidt: Doekoe, Jav. = doekoeh, Soend., heeft de grootste en smakelijkste vruchten, met weinig melksap in den rijpen vruchtwand; Kokosan, Jav. en Soend., heeft smakelijke, meer rinsche vruchten, met veel kleverig melksap in de dikke vruchtschillen; Pidjetan, Jav.; Bidjitan of Pisitan, Soend.; Tjeloring, O. Jav., houdt het midden tusschen de beide voorgaande, met zeer dunne vruchtschil en groote pitten. Voor Mal. Pal.: de var.: Bidjitan en tjikotan. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het hout is gezocht voor stelen van bijlen en lansen; de vruchten worden alom gegeten. Een afkooksel van de schors en die van Pterocarpus indicus is als middel tegen dysenterie in gebruik. De bittere zaden worden tegen wormen aangewend en de gedroogde schillen, al of niet vermengd met hars van Styrax Benzoin, als wierook gebrand; o.a. om muskieten te verjagen. Een heldergele huidskleur, meer bepaald van het aangezicht, en vooral van vrouwen, wordt, in tegenstelling van donkerder nuancen, overal vergeleken met de kleur der schil van Lansium-vruchten en als Koelit langsep aangeduid; ook is vergelijking hiervan met de kleur van dieren niet ongebruikelijk. De vrucht van Lansium is de oplossing van een paar raadsels; zoo in het T. S. dialect van het Alfoersch der Minahasa van: „Se dima matoeari se rimengan oeman ange akad oe minatoëe se dai minaeleelekanai, si esa wo si esa nangetegam ni anana wo ni amaena oen sosib; taäsean sorib se matoeari dai mataoean; jo naäno ne potan ketaoenokan sa wo tempomo ni oponera moeknmo wija ni sera", d.i.: „Vijf zusters hebben elkaar van hare geboorte af niet eenmaal gezien en ieder voor zich maakt een kamer gereed voor haren vader en hare moeder; ieder heeft een kamer voor zich en de vijf zusters kennen elkander niet; eenige zijn reeds zwanger, dat eerst bekend zal worden, als hare grootmoeder de deur voor haar opent"; in het Saugireesch van: „Mageng ta komehnng ta loemege", d.i.: „Als hij niet aan zijn mond wordt geknepen, lacht hij niet"; en in het Boegineesch van: „Taboe poeroeng-poeroeng ladjoe, sengadjowe ritingara poeti-poeti te madesa tauringeng te manoesija", d.i.: „Spijs, die hoog aan de boomen in ritsen of trossen hangt en er in de hoogte uitziet als kippeneieren".

1984. **Lantana Camara L.*** Nat. fam. der **Verbenaceae.** Boenga pagar, Mal.; Kumuntjo, Madoer.; Kembang telek, Jav.; Poetjengan, Jav.; Salijara, Soend.; Salijere §), Soend.; Tembelek, Jav. Teg.; Tembelekan (zie 2497), O. Jav.; Teterapan, Jav.; Tjente, Soend.; Waoeng (zie 2856 en 2967), O. Jav. — Kleine heester. Gebr.: In Europa als sierplant, in Indie als onkruid. Wordt vooral als levende heining gebezigd en verdringt op braakliggende gronden met groote snelheid de inheemsche vegetatie.

§) Deze beide Soend. namen zijn verbasteringen van DE SERIÈRE, die als Assistent-resident van Krawang dit gewas invoerde.

1985. **Laplacea buxifolia Miq.*** Nat. fam. der **Ternstroemiaceae.** Kajoe paga-paga, Minangk.; Kajoe pagar-pagar, Mal.; Paga-paga, Minangk.; Pagar-pagar, Mal. — Boom.

1986. **L. subintegerrima Miq.*** Kaloetoem basah, Lamp.; Peloempang poetih, Mal.; Sintok (zie 765), Sum. W. K. — Boom. Gebr.: Levert een fijne houtsoort, geschikt voor meubels.

1987. **Laportea spec. div.** Nat. fam. der **Urticaceae.** Algem. benam.: §) Altjaltjal, Bat.; Daoe lasi, Tern.; Daoen gatel, Vulg. Mal.; Djalatong, Lamp.; Djelatang, Mal.; Djelateng, Sas.; Djelatong, Lamp.; Djilatang, Minangk.; Enggalating, Sangi; Kalating, Alf. Min. Bent.; Kamadhoe, Madoer.; Kemadoeh, Jav.; Lalatang, Boeg., Makas.; Lana, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., T. P.; Lateng, Balin., Jav., Madoer. B.; Lato, Nias; Latong, Bat.; Njalateng, Madoer. P. S.; Omon ete, Alf. Boer.; Pahir, Alf. Min. T. L.; Poeloes, Soend.; Salu, Alf. Asil., Hila, Z. Cer.; Sapijang, Midd. Sum.; Seranaä, Gorom; Sese, Alf. N. O. Halm.; Silawana, Alf. Amb. — Heesters en boomen, netelsoorten. Gebr.: Uit de schors van sommige soorten maakt men touw voor netten om vogels te vangen, en met de van bladen voorziene takken hitst men bij een tijgergevecht de buffels aan. Van iemand, die veel verhuist, zegt men in het Bataksch: „Partijang-tijang lutong", d. i. „Hij gebruikt stijlen van brandnetels"; die natuurlijk spoedig verrotten.

§) Zie 1554 en 1555. Als Alf. Min. T. L. opgegeven soorten: pahir mea, p. poeti, p rintek en p. sela.

1988. **L. amplissima Miq.*** Sala polot, Alf. Z. Cer. — Heester.

1989. **L. costata Miq.*** Kamadhoe kedhung, Madoer.; Poeloes hedjo, Soend. — Boom.

1990. **L. costata Miq.*** var. **contracta Miq.** Kai lana, Alf. Min. T. B.; Kajoe paweng, Alf. Min. T. S. — Boom.

1991. **L. crenulata Gaud.*** var. **Luzonensis Gaud.** Kamadhoe kodok, Madoer.; Kemadoeh sapi, Jav.; Paweng parangan, Alf. Min. T. S.; Poeloes djalatong, Soend.; Poeloes djalatrang, Soend.; Tahoi, Alf. Min. Ponos.; Tangkereng, Alf. Min. Ponos. — Boom. Gebr.: Dient soms voor omheiningen. De schors werd in de Minahasa vroeger wel tot vervaardiging van kleedingstukken gebezigd. Het door de bladen verwekte brandend gevoel zou door wrijving met merg uit den stam van pisang verminderen.

1992. **L. decumana Wedd.*** Poeloes ateul, Soend.; Poeloes ateul gede, Soend.; Sala hatoe, Alf. Z. Cer. — Heester. Gebr.: Een afkooksel der bladen wordt wel tegen aambeien gedronken.

1993. **L. microstigma Gaud.*** Poeloes malela, Soend. — Boomheester.

1994. **L. peltata Gaud.*** Djingkat, O. Jav.; Kamadhoe kerbhoej, Madoer.; Kemadoeh kebo, Jav. Ng.; Kemadoeh maesa, Jav. Kr.; Lateng kebo, Jav. Ng.; Lateng kerbhoej, Madoer B.; Lateng maesa, Jav. Kr.; Njolateng kerbhoej, Madoer. P., S. — Hooge boom.

1995. **L. stimulans Miq.*** Kemadoeh kidang, Jav.; Lateng goenoeng, O. Jav.; Lateng kidang, Jav.; Lateng sapi, O. Jav. — Heester.

1996. **Lasia spinosa Thw. (= L. aculeata Lour.*).** Nat. fam. der **Araceae.** Berat daja, Atjeh; Gali-gali, Sum. W. K.; Geli-geli, Mal. — Klimplant. Gebr.: De stengel wordt ontschild gekookt gegeten.

1997. **Lasianthus firmus Miq.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Mangkoedoe rimbo, Minangk.; Mengkoedoe hoetan (zie 2343), Mal. — Heester. Gebr.: Een afkooksel der bladen wordt bij vloeiing gedronken.

1998. **L. Minahassae Koord.*** Kai ni mahawoëe, Alf. Min. T. B.; Kajoe babaoe, Mal. Men. — Heester.

1999. **L. purpureus Bl.*** Atoe, Bonth.; Entoet-entoetan, Jav.; Kahitoetan, Soend.; Kajoe tahi, Vulg. Mal.; Kajoe tai §), Jav. — Heester. Gebr.: De bladen als geneesmiddel bij opgezetheid van den buik.

§) Wegens de onaangenaam riekende bladen worden dezelfde namen aan Saprosma-soorten gegeven; verg. ook die bij Paederia foetida L.* (zie 2533).

2000. **L. sanguineus Miq.** Ki boeloe §), Soend. — Heester.

§) Ook Lasianthus-soorten en Gironniera reticulata Thw.

2001. **L. stipularis Bl.*** Boroboj beurit, Soend. — Heester.

2002. **L. sylvestris Bl.*** Godong mata koetjing §), Jav.; Godong sikil, Jav.

§) Ook Lasianthus Oculus-cati Miq. (= L. cyanocarpus Jack.*).

2003. **L. sp.** Boto-boto, Bonth. — Heester.

2004. **Lawsonia inermis L. (= L. alba Lam.*).** Nat. fam. der **Lythraceae.** Alaät, Alf. Oel., Z. Cer.; Boenga laka, Mal. Tim.; Daoen laka, Mal. Amb.; Gatja §), Atjeh; Hatirangga, Bat.; Hatoerangga, Bat.; Hinai parasi, Minangk.; Inai, Bat. Mand., Mal.; Ineng, Atjeh; Kajoe laka, Mal. Men.; Kapantja, Biman.; Karoentigi, Makas.; Katjar, Gajo; Koirakat, Alf. Z. Cer.; Laät, Alf. Har., Z. Cer.; Lahine, Nias; Lalaän, Alf. Z. Cer.; Ngatoe, Daj. Kat.; Pantjar, Sas.; Parasi, Minangk.; Pasar, Daj. Z. O. Born.; Patjah, Balin.; Patjar, Balin., Daj. Samp.; Madoer.; Patjar koekoe, Jav.; Soend.; Patjar petok, Balin.; Patjara, Makas.; Patji, Boeg.; Roe laka, Sawoe; Toehangka (zie 1878), Alf. Min. Bant., Bent. — Boomheester, de zg. reseda of henna-plant. Henné, fr. Gebr.: Sierplant. De bladen worden gebruikt om de nagels, op Java en Zuid-Celebes ook die der teenen, rood te verven. Men wrijft ze daartoe fijn en mengt ze met gambir tot een pap, die men een etmaal op hand of voet laat liggen. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Hinai tatapoeeng koekoe tangga", d. i.: „Juist als de hinai fijngemaakt is, valt de nagel af", met de beteekenis dat men iets gereed maakte of bezat en het dan niet meer noodig heeft. En ook: „Poepoeih bak hinai" voor „langzamerhand uitgestorven van een kampong", daar ook de verfstof op den langen duur verdwijnt.

§) Dit is eigenlijk de kleurstof.

2005. **Lecananthus erubescens Jack.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Akar soesoer paja, Mal. — Klimmende heester.

2006. **Lecanopteris carnosa Bl.*** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe daging, Soend. — Varensoort.

2007. **Leea angulata Korth.*** Nat. fam. der **Ampelidaceae.** Gegirang, Balin.; Kadjoe bhadjha, Madoer.; Kajoe baja, Jav.; Ki boehaja, Soend.; Lalahe, Alf. Min. T. L.; Lengki, Jav.; Mali-mali berdoeri, Mal.; Mamali, Alf. Min. Bent., Tonsaw.; Memali berdoeri, Mal.; Memamali, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Dient wel voor omheiningen. Het hout wordt soms gebezigd voor gereedschappen en huiselijke benoodigdheden; het sap is een inlandsch geneesmiddel.

2008. **L. javanica Bl.*** Ginggijang lemboet, Soend.; Ki boehaja, Soend.; Lalahe rendai, Alf. Min. T. L.; Mamadi, Alf. Min. T. S.; Mamali, Alf. Min. Bent., T. B.; Toliwahoe, Alf. Min. Ponos. — Heester. Gebr.: De bladen dienen als geneesmiddel.

2009. **L. rubra Bl.*** Ginggijang beureum, Soend. — Heester.

2010. **L. rubra Bl.*** var. **celebica.** Mojongkombos, Alf. Min. Ponos. — Heester.

2011. **L. sambucina Willd.*** Djarak laoet, Mal.; Ghirang, Madoer.; Ginggijang, Soend.; Girang, Jav.; Ki toewa, Soend.; Kolotada, Tern.; Mali-mali, Bat., Boeg., Makas., Mal.; Memali, Mal.; Momoi, Alf. Min. Ponos.; Ngeteda, Alf. N. O. Halm.; Soelangkar, Soend.; Tekijok-kijok, Enggano; Tirah, Jav.; Topokan im bolai, Alf. Min. T. P. — Boomheester. Gebr.: De bladen worden in de Bataklanden als groente gegeten, elders wel op wonden gelegd. Wegens de overeenkomst van dezen naam met het Makasaarsche woord maling-maling, dat „gedurig aan iemand denken" beteekent, worden ze in Zuid-Celebes gelegd op de zich sluitende fontanel van meisjes, met de bedoeling dat jonge mannen later veel om haar mogen denken. In het Bataksch heeft men een spreekwijze: „Martoendjang hajoe ara oelang gijot dohot mali-mali", d. i.: „De mali-mali moet niet wenschen luchtwortels te hebben als de hajoe-ara", die beteekent, dat de kleine man zich niet met een aanzienlijke moet gelijk stellen.

2012. **L. Smithii Koord.*** Topokan im bolai sela. Alf. Min. T. P. — Heester.

2013. **L. sundaica Miq.*** Kajoe toewa, Jav.; Mali-mali hantoe, Mal. Pal. — Heester.

2014. **Lomna minor L.*** Nat fam. der **Lemnaceae.** Loekoet tjaj (zie 3024), Soend.; Loto, Alf. Min. T. L.; Mataiwak, Jav.; Pepengpengen, Alf. Min. T. B., T. S.; Wela tapareng, Boeg. — Waterplant, klein kroos. Kleine Wasserlinse, d.

2015. **Lontinus exilis.** Nat. afd. der **Fungi.** Tjendawan batang, Mal. — Paddenstoelsoort.

2016. **Lepisanthes montana Bl.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Katilajoe watoe, Jav.; Kiparaj, Soend.; Kilalajoe lalaki, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout als timmerhout gezocht.

2017. **Lepistemon flavescens Bl.*** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Polong asoe, Jav. — Windend kruid.

2018. **Leptaspis urceolata R. Br.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Batang ali, Mal.; Getah poejoeh, Mal.; Tjangkore dijoek, Soend. — Kruid.

2019. **Leptochloa chinensis Nees. (= L. capillacea Beauv.*).** Nat. fam. der **Gramineae.** Mon-temonan, Madoer.; Timoenan, Jav. — Kruid. Gebr.: Geschikt veevoeder.

2020. **Leptonychia glabra Turcz.*** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Toengaoe, Minangk. — Heester.

2021. **Leptospermum amboinense Bl. (= L. flavescens Sm.*).** Nat. fam. der **Myrtaceae.** Gelam boekit, Mal.; Kajoe papoewa, Mal. Mol. — Boomheester. Gebr.: Van het hout maakt men wandelstokken. De bladen worden in aftreksel bij koorts gedronken.

2022. **L. javanicum Bl.*** Kajoe poetih lemboet, Vulg. Mal. — Boom.

2023. **Lespedeza cytisoides Benth.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Goedejan (zie 526), O. Jav. — Halfheester.

2024. **Lettsomia Maingayi Clarke.*** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Akar teroengteroeng, Mal.; Akar teteroeng, Mal.; Teroengteroeng, Mal.; Teteroeng, Mal. — Klimplant.

2025. **L. peguensis Clarke.*** Akar oelam boekit, Mal.; Akar tapak roesa, Mal.; Oelam boekit, Mal.; Tapak roesa, Mal. — Klimplant.

2026. **L. rubicunda Clarke.*** Akar saga molek, Mal.; Saga molek, Mal. — Klimplant.

2027. **Leucaena glauca Benth.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Gbalandingan, Kang.; Kalandingan, Madoer.; Kemlandingan (zie 122), Jav.; Malandingan, Madoer. P.; Pete selong, Jav. — Boom. Gebr.: Voor levende omheiningen. Het harde hout dient voor rijtuigboomen. De rauwe zaadjes dienen tot toespijs en ook als wormdrijvend middel bij kinderen.

2828. **Leucas linifolia Spr. (= L. lavandulaefolia Sm.*).** Nat. fam. der **Labiatae.** Daoen patje-patje, Soend.; Daoen setan, Mal. Mol.; Gofoe hairan, Teru.; Hairani, Alf. N. O. Halm.; Kekombaän, Alf. Min.; Langa-langa, Boeg.; Patje-patje, Soend.; Patji-patji, Balin., Mal. Batav.; Sarap nor-nor, Madoer. — Kruid. Gebr.: Een papje van de geknesde bladen wordt met kalk vermengd op harduckige beenzweren gelegd; ook dient het kruid wel als veevoeder.

2029. **Leuconotis anceps Jack.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Akar moerai, Sum. W. K.; Karet moerai, Sum. W. K.; Djintaän entimoen, Mal. W. Born. — Klimplant.

2030. **L. eugenifolius A.D.C.*** Gitan ketjil, Sum. W. K.; Karet moerai boeroeng, Sum. W. K. — Klimplant. Gebr.: Levert caoutchouc van geringe hoedanigheid.

2031. **L. eugenifolius A.D.C.*** var. **glabior Boerl.** Gitan andjing, Sum. W. K. — Klimplant.

2032. **Leucopogon javanicus DeVr.*** Nat. fam. der **Epacridaceae.** Doekoet malela, O. Jav. — Halfheester.

2033. **L. malayanus Jack.*** Teratap, Mal. — Heester.

2034. **Leucosyke celebica Miq.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Panoewiran, Alf. Min. T. L.; Roewiran, Alf. Min. T. P.; Waliwiran, Alf. Min. Bent. — Boomheester.

2035. **L. javanica Z. et M.*** Kibeunteur §), Soend. — Boomheester.

§) Ook Pipturus propinquus Wedd. (= P. argenteus Wedd.*).

2036. **Licuala acutifida Mart.*** Nat. fam. der **Palmae.** Palas tikoes §), Mal. — Dwergpalm. Gebr.: Geeft de als „Penang-lawyers" bekende wandelstokken.

§) Ook Iguanura geonomaeformis Mart.*

2037. **L. amplifrons Miq.*** Palas §), Daj. Z. O. Born., Mal.; Paleh, Minangk. — Boom. Gebr.: In Zuid-Oost-Borneo dienen de gedraaide bladen bij feestelijke gelegenheden tot versiering der woningen.

§) Ook Licuala paludosa Griff.*

2038. **L. Bissula Miq.*** Alosi bisoe, Boeg.; Alosi tenge, Boeg.; Metje, Boeg., Makas.; Mitje, Bonth. — Boom.

2039. **L. glabra Griff.*** Palas goenoeng, Mal.; Palas padi, Mal. — Dwergpalm. Gebr.: Van de waaiervormige bladen worden emmertjes gemaakt; de jonge bladen worden met opium gerookt.

2040. **L. longipes Griff.*** Palas batoe, Mal. — Dwergpalm.

2041. **L. pumila Bl.*** Wiroeleutik, Soend. — Dwergpalm.

2042. **L. pusilla Becc.*** Palas rawang, Mal. — Dwergpalm.

2043. **L. Rumphii Bl.*** Biroe, Biman., Boeg., Makas.; Ko wala, Boeg.; Leko wala, Makas.; Simbel im bolai, Alf. Min. T. L., T. P. — Boom. Gebr.: De tijngesneden bladen worden wegens den geur wel gebezigd bij de bereiding van opium. Een blad, waarin de ingrediënten van een sirih-pruim gewikkeld zijn en dat in Zuid-Celebes door een geliefde aan haar minnaar wordt toegezonden, heet in het Boegineesch: „Wempompiroe".

2044. **L. spectabilis Miq.*** Wiroe, Jav., Soend.; Wiroe gede, Soend. — Boom. Gebr.: Van de bladen worden de groote welriekende sigaren gemaakt, die aan de hoven der vorsten in Midden-Java gerookt worden.

2045. **Ligustrum glomeratum Bl.*** Nat. fam. der **Oleaceae.** Ganti, Jav.; Gbante, Madoer.; Kemoening oelar, Mal.; Lamoedjhen, Madoer. — Boom, eene soort liguster. Gebr.: Het hout is voor heften van kapmessen in gebruik; de vruchten en wortel dienen als geneesmiddel.

2046. **Limacia cuspidata Hook.f.*** Nat. fam. der **Menispermaceae.** Akar minjak, Mal.; Mengkoedoekeli, Mal. — Klimmende heester.

2047. **L. oblonga Miers.*** Aka tjino, Minangk.; Akar berombong, Mal.; Akar tjina §), Mal. — Klimmende heester. Gebr.: Fijn gewreven en met water gedronken als medicijn tegen den beet van giftige slangen.
§) Ook Taeniochlaena Griffithii Hook.f.*

2048. **L. triandra Miers.*** Akar koenjit-koenjit, Mal.; Koenjit-koenjit, Mal. — Klimmende heester. Gebr.: Als bindsel, doch weinig deugdzaam.

2049. **Limnanthemum indicum Thw.*** Nat. fam. der **Gentianaceae.** Gelo-gelo, Boeg.; Ladara, Nias; Loenteng loëer, Alf. Min. T. L.; Talimpoek, Atjeh; Talipoe, Makas.; Talipoeek, Minangk.; Talipoek, Balin.; Tarate lentik, Soend.; Telipoek, Mal.; Tinarodja, Balin.; Woerontok, Alf. Min. T. S. — Waterplant, eene soort „watergentiaan". Gebr.: De bloemen worden door de vrouwen in het haar gedragen; de uitspruitsels nuttigt men als groente. De in water geweekte wortel dient tot reiniging van het hoofd van kleine kinderen, om den haargroei te bevorderen. In het Maleisch heeft men een spreekwijze: „Telinganja seperti telipoek lajoe", d.i.: „Haar ooren zijn als een verwelkte telipoek"; n.l. eenigszins slap, zoodat ze bij het loopen door de zwaarte der oorversierselen in trillende beweging geraken, hetgeen voor zeer schoon wordt gehouden. De plant zelve wordt gebezigd als het zinnebeeld van den zwakken loomen gang van vrouwen, die door de Maleier als bevallig beschouwd wordt.

2050. **Limnophila conferta Benth.*** Nat. fam. der **Scrophulariaceae.** Bermi hoetan, Mal.; Bremi hoetan, Mal. — Kruid.

2051. **L. gratissima Bl.*** Djerageh, Mal.; Djoeragi, Bat.; Kembang boekoe-boekoe, Soend.; Selaseh djerageh, Mal.; Selaseh padang, Mal. — Kruid. Gebr.: Als verkoelend geneesmiddel.

2052. **L. villosa Bl.*** Bebeloetan, Soend.; Kerak-kerak poetih, Mal.; Kerak nasi poetih, Mal.; Roempoet kerak nasi poetih, Mal.; Roempoet siboeweh batoe, Mal.; Siboeweh batoe, Mal.; — Kruid.

2053. **Lindera gemmiflora Boerl.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Ki talens gede, Soend. — Boom (deze en vlg.).

2054. **L. grandis Boerl.*** Ki talens bodas, Soend.

2055. **L. malaccensis Hook.f.*** Medang paja §), Mal.; Medang pajo betina, Midd. Sum. —
§) Ook Myristica intermedia Bl.*

2056. **L. pipericarpa Boerl.*** Andarsa, Bat. Mand.

2057. **L. polyantha Boerl.*** Hoeroe waleh, Soend.

2058. **L. sp.** Madang pirawch, Minangk.; Medang djamboe, Mal.; Medang merawas, Mal.; Medang perawas, Mal.; Medang pirawas, Midd. Sum.; Merawas, Mal.; Perawas §), Mal.; Pirabas, Bat.; Piras, Bat.; Pirawas, Bat., Mal. Z. O. Born., Midd. Sum.; Piraweh, Minangk.; Poerawch, Minangk. — Gebr.: Het hout dient tot planken van huizen en kleine vaartuigen.
§) Ridley maakt onderscheid tusschen medang perawas en perawas en determineert de laatste als Randia densiflora Benth.* (zie 2944).

2059. **Linostoma scandens Kurz.*** Nat. fam. der **Thymelaeaceae.** Akar kapang, Mal. — Klimmende heester.

2060. **Lipocarpha microcephala Kunth.*** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Koekoesen im bolai, Alf. Min. T. P. — Rietachtig cypergras.

2061. **Litosanthes biflora Bl.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Ki pajoeng, Soend. §) — Heester.
§) Ook eenige tot andere families behoorende heesters en boomen worden aldus genoemd.

2062. **Litsea amara Bl.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Hoeroe beurit, Soend.; Medang mijang, Mal.; Woeroe emprit, Jav.; Woeroe walang, Jav.; Woeroe widjen, Jav. — Boom.

2063. **L. angulata Bl.*** Boeroeh koneng, Madoer.; Hoeroe merang, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout dient soms bij huisbouw.

2064. **L. bancana Boerl.*** Medang serai, Mal.; Medang sirai, Mal. — Boom.

2065. **L. brachystachya Villar.*** Hoeroe hedjo, Soend.; Tindjaoe beloekar §), Mal. Pal. — Boomheester. Gebr.: Komt het eerst op verlaten gronden voor; het hout dient tot brandhout.
§) Ook Elaeocarpus paniculatus Wall.* (zie 1228).

2066. **L. chinensis Lam. (= L. sebifera Pers.*).** Adem ati, Jav.; Njampoe wingka, Jav.; Woeroe beling, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout zou geschikt zijn voor huisbouw.

2067. **L. chrysocoma Bl.*** Medang langit, Mal. — Boom.

2068. **L. citrata Bl.*** Antarasa, Bat.; Hoeroe lemo, Soend.; Ki lemoh, Soend.; Krangejan, O. Jav. — Kleine boom. Gebr.: Alle deelen van dezen boom rieken sterk citroenachtig, waarom de inlander die wel als specerij gebruikt en o. a. de vruchtjes bij zijn sambel doet. Deze vruchtjes (citroenpeper, lada serch) worden ook ter vervalsching van staartpeper (enbebe) gebruikt. Het hout wordt soms tot vervaardiging van kleine gereedschappen gebezigd en de bast is een inlandsch geneesmiddel.

2069. **L. cuneata Boerl.*** Medang boengkar, Mal. — Boom.

2070. **L. diversifolia Bl.*** Hoeroe ki serch, Soend.; Hoeroe serch, Soend.; Nongkan, O. Jav. — Kleine boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw.

2071. **L. elliptica Bl.*** Hoeroe madang lalaki, Soend. — Boom.

2072. **L. javanica Bl.*** Medang seloewang, Mal.; Seloewang, Mal.; Sintok monjet, Soend. — Boom. Gebr.: Levert bruikbaar bouwhout.

2073. **L. latifolia Bl.*** Hoeroe pajoeng bodas, Soend.; Medang padi, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is een goed timmerhout.

2074. **L. mappacea Boerl.*** Kajoe kapindieng, Minangk.; Kapindiëng, Minangk.; Madang kapindieng, Minangk.; Woeroe lemah, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw.

2075. **L. myristicaefolia Hook.f.*** Medang boenga, Mal.; Medang boengo, Midd. Sum.; Medang tahi ajam, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt voor huis- en scheepsbouw en ook voor meubels gebezigd.

2076. **L. nitida Hook.f.*** Medang kelor, Mal. — Boom.

2077. **L. Pantjara Bl.*** Hoeroe tjangkring, Soend. — Boom.

2078. **L. polyantha Juss.*** Ehae, Alf. Z. Cer.; Gempoer, Jav.; Halaor, Mal. Amb.; Hoeroe dapoeng, Soend.; Hoeroe gading, Soend.; Hoeroe pinggan, Soend.; Medang boesoek, Mal.; Nela, Alf. Har., Z. Cer.; Wahoeraoe, Alf. Z. Cer.; Woeroe dedek, Jav.; Woeroe kebo, Jav. Varieteiten in Mal. Amb.: Halaor daoen aloes; H. d. besar — Boom. Gebr.: Het hout is een goed timmerhout.

2079. **L. rosinosa Bl.*** Hoeroe minjak, Soend. — Boom.

2080. **L. Rumphii Villar.*** Siki, Alf. Amb., Oel., Mal. Amb.; Warhoka. Alf. Amb. Varieteiten in Mal. Amb.: Siki merah, S. poetih. — Boom. Gebr.: Het hout is een goed timmerhout, vooral geschikt voor planken.

2081. **L. sobifera Bl. (=L. Tetranthera Mirb.*).** Hoeroe tangkalak, Soend.; Malai, Mal.; Maleh, Mal. W. Born.; Tangkalak, Soend.; Woeroe lilin, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huisbouw; het vruchtmoes wordt met zout gegeten. Van de vruchten verkrijgt men een soort vet, dat wel dient tot vervaardiging van kaarsen, die in afgelegen streken voor verlichting gebezigd worden. De jonge bladen zijn een geliefd veevoeder; met andere geneesmiddelen vermengd worden bij vrouwen de borsten er mede ingewreven tot bevordering der zogafscheiding.

2082. **L. tomentosa Bl.*** Boeroch padjoeng, Madoer.; Woeroe loetoeng, Jav. — Kleine boom. Gebr.: Het hout dient soms bij huisbouw.

2083. **L. velutina Boerl.*** Boeroch pote, Madoer. — Kleine boom.

2084. **L. sp.** Intjaro, Alf. Min. T. P.: Koemarakas, Alf. Min. T. L.; Koemaraskas, Alf. Min. T. S.; Marakas, Alf. Min. T. L.; Medang, Alf. Min. Tonsaw.; Warakas, Alf. Min. T. L.: Wingkaro, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout is voor balken en planken geschikt, mits onder dak gebezigd.

2085. **L. sp.** Bakan, Alf. Min. T. B.; Machwachan sela, Alf. Min. Tonsaw.; Wakan, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., T. P., T. S. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huisbouw; de bladen dienen als geneesmiddel; de droge bast verwekt jeuking en zwelling.

2086. **L. sp.** Bachan, Alf. Min. Tonsaw. — Boom.

2087. **L. sp.** Panera, Bonth.; Wanecha, Alf. Min. Tonsaw.; Waneka, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Levert een goed timmerhout.

2088. **Livistona altissima Zoll.*** Nat. fam. der **Palmae.** Djaka modang, Balin.; Sadang, Minangk., Soend.; Sadeng, Jav.; Sading, Jav.; Serdang, Mal.; Sordang §), Bat. — Boom. Gebr.: De bladen dienen tot dakbedekking en het hout wel voor huisbouw: vooral is het in gebruik voor waterleidingen. De stam is anders bijna te hard om te kunnen gespleten worden. Op Bali schijnt men er palmwijn van te tappen.

§) Ook Livistona Hoogendorpii Hort.* en wellicht ook andere Livistona-soorten. RIDLEY determineert serdang als Livistona cochinchinensis Bl.*

2089. **L. rotundifolia Mart.*** Dambek, Alf. Min. T. S.; Daoen sariboe, Mal. Amb.; Komboeno, Alf. Tom.; Komoeno, Alf. Tom.; Komoenow, Alf. Min. Bant.; Lamek, Alf. Min. T. B.; Manmen, N. Guin. 4 R.; Niboeng itam, Mal. Men.: Niboeng woka, Mal. Men.; Nom, N. Guin. Noemf.; Ojong, Sas.; Omboeloe, Goront.; Sahang, Alf. Min. Bent.; Samih, Balin.; Samir, Balin. Kr.; Sarang, Alf. Min. T. B.; Sareng, Alf. Min. Tonsaw.; Simbel, Alf. Min. T. L., T. P.; Sohiwoek, Alf. Min. Ponos.; Tolong, Boeg., Makas.; Tombito, Goront.; Weka, Alf. N. O. Halm.; Wok, Makian; Woka, Mal. Men., Tern. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor stijlen, en gespleten voor wanden en vloeren; de bladen dienen tot dekking van huizen, voor verpakking, en als regenschermen. In Noord-Celebes werden voorheen de bladen, tot een bos saamgebonden, bij feestelijke gelegenheden heen en weder gezwaaid tot bezwering van kwade geesten.

2090. **L. rupicola Ridl.*** Serdang batoe, Mal. — Boom.

2091. **Lodoicea sechellarum Labill. (= L. callipyge Comm.*).** Nat. fam. der **Palmae.** Djenggi, Jav.; Djenggli, Jav.; Kelapa djengge, Mal. Batav.; Kelapa laoet, Vulg. Mal.; Kepoh djenggi, Jav.; Pao djengki, Boeg.; Paoch djonggi. Bat.; Paoch djanggi, Mal.; Pawo djangki, Makas.; Pelok djenggi, Jav.; Poh djenggi, Jav. — Boom, de „dubbele klapper" der Seychellen. Double cocoanut, e., Coco de mer, fr., Maledivische Nuss, d. Hier en daar gekweekt. Van den dop der groote vruchten, uit zee aangespoeld, vervaardigt men wel sirihdoozen enz.

2092. **Lomaria scandens R.Br.** Nat. afd. der **Filices.** Kalang-kalang kebo, Makas.; Lage-lage, Alf. N. O. Halm., Tern. Pakoe merah, Vulg. Mal. — Varensoort. Gebr.: Het loof wordt als groente gegeten.

2093. **Lonicera javanica D. C.*** Nat. fam. der **Caprifoliaceae.** Ojod kembangan, O. Jav. — Klimmende heester, eene soort „kamperfoelie".

2094. **Lophatherum gracile Brongn.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Roempoet djarang, Mal. — Kruid.

2095. **Lophopetalum fimbriatum Wight.*** Nat. fam. der **Celastraceae.** Karaboe, Minangk.; Keraboe, Mal. — Boom.

2096. **Loranthus sp. div.** Nat. fam. der **Loranthaceae.** Algem. benam. §) Api-api, Vulg. Mal.; Balatjoewi, Boeg.; Bandalo, Bat.; Benaloe, Mal.; Binaloe, Mal., Bindaloe, Lamp., Minangk.; Binoe 'mbae, Nias; Boenga menoempang, Mal. Mol.; Bolosoni, Nias; Daoen menoempang, Mal.; Kajoe menoempang §§), Mal.; Kajoe pindah, Mal.; Kajoe poeli, Makas.; Kamandi, Balin. Kr.; Kapasilan, Balin.; Kemadeh, Jav.; Kemadejan, Jav.; Kemadijan, Jav. Teg., Madoer.; Kemadoehan, Jav.; Kemladejan, Jav.; Malatjoewi, Boeg.; Mangandeuh, Soend.; Manoe tai, Alf. Amb., Z. Cer.; Mengandi, Sas.; Pasilan, Mal. Batav.; Sarindan, Bat.; Sesepanga, Alf. Min. T. S.; Soemeseled, Alf. Min. T. P.; Tahi boeroeng,

Vulg. Mal.; Tahi manoek, Soend.; Tete, Madoer.; Tjipilen, Balin. Semb.; Waka, Alf. Cer. — Woekerplanten, van 't geslacht der „eiken-mistel". Gebr.: Zij hechten zich aan boomen, o. m. gaarne aan Parkia speciosa, met het gevolg, dat van dien boom geheele takken afsterven. In de Minahasa wordt een aftreksel der bladen, met nien vermengd, bij kraamvrouwenkoorts te drinken gegeven. De Boegineesche naam wordt aldus verklaard, dat zij worden voortgeplant door vogeltjes, „tjoewi-tjoewi" §§§) genaamd. Deze vogeltjes eten de vruchtjes, welke de grootte hebben van een peperkorrel, en werpen die uit op takken van boomen, waar zij tot ontwikkeling komen ten nadeele van dien boom. Loranthus heet daarom in Zuid-Celebes wel: „Karaena kajoewa". d. i.: „De vorst der boomen", of de boom, waarvoor alle andere boomen als heer en vorst moeten bukken. Onze spreekwijze: op de schouders van anderen staan, wordt in het Soendaasch uitgedrukt door: „Tangkal kalindih mangandeuh", d. i.: „Een boom, door een woekerplant overweldigd". In het Minangkabaoesch zegt men: „Bak limaoe di alahkan bindaloe", d. i.: „Als een Citrus, die door bindaloe gedood is," (in het Bataksch: „Mate oente di bahan sarindan"), doelende op personen, die zich ten koste van anderen verrijken; terwijl in het dagelijksch leven in het Maleisch met binaloe een „indringer" of klaplooper wordt aangednid. In het Makasaarsch spreekt men van: „Amake kajoe poeli", d. i.: „Rood, geel en groen dragen", naar de drie kleuren der bloemen van kajoe poeli. Sarindan is de oplossing van het Bataksche raadsel: „Toeboe hajoe di gindjang hajoe", d. i.: „Op den eenen boom ontstaat de andere".

§) Vele dezer namen worden ook anderen woekerplanten gegeven (zie 1770).

§§) Ook Dischidia-soorten.

§§§) Op Sum. W. K. heet dit vogeltje: Boeroeng bindaloe of moerai en in het Bat.: Kitjo-kitjo (Henicurus of Motacilla sp.).

2097. **L. albidus Bl.*** Mangandeuh koetjoeboeng, Soend.

2098. **L. ampullaceus Roxb.*** Benaloe api djantan, Mal.; Binaloe api djantan, Mal.

2099. **L. atropurpureus Bl.*** Mangandeuh tai manoek §), Soend.

§) Ook L. pentandrus L.*

2100. **L. ferrugineus Roxb.*** Benaloe api §), Mal.; Binaloe api, Mal.

§) Volgens Ridley geldt dezelfde naam voor Loranthus crassus Hook.f.* en andere breedbladige mistels.

2101. **L. grandifrons King.*** Benaloe besar, Mal.; Binaloe besar, Mal.; Bindaloe gadang, Minangk.

2102. **L. longissimus Engl.*** Bindaloe oeri, Minangk.

2103. **L. repandus Bl.*** Mangandeuh beureum, Soend.

2104. **Lourea Vespertilionis Desv.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Djoekoet walet, Soend. — Kruid.

2105. **Lowia longiflora Scort.*** Nat. fam. der **Scitamineae.** Lobak hoetan, Mal. — Kruid.

2106. **Luffa acutangula Roxb.*** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Bestroe, Jav.; Bloestroe, Jav.; Emes, Soend.; Katola, Bat. Dair.: Ketola, Mal.; Papare, Balin.; Parija hawara, Soend.; Parija leuheur, Soend.; Parija timomor, Alf. Min. T. P.; Parija woelelen, Alf. Min. T. B., T. S.; Patola, Binan., Boeg., Makas., Sika.; Pepare, Balin.; Petola, Mal.; Pitoela, Bat.; Pitoelo, Minangk.; Tola, Sawoe. Varieteit in Mal.: Ketola pandjang of petola pandjang. — Klimplant. Gebr.: De jonge vrucht wordt gekookt als groente gegeten, in de oude ontwikkelt zich het vezelnet, dat als „plantenspons" bekend is; de bladen worden als mondspoeling gebruikt om een heidere stem te krijgen. De Batak heeft een spreekwijze: „Bagi perboewah katola melinang i darat raboet ibas" d.i.: „Als de katola-vrucht, van buiten glad, van binnen een warklomp", voor iemand, wiens schoon uiterlijk niet met zijn innerlijk overeenkomt.

2107. **L. acutangula Roxb.*** var. **amara Clarke.** Bloedroe pait, Jav.; Bloestroe pait, Jav.; Gambas, Jav.; Kambas, Lamp.; Ketola hoetan (zie 329), Mal.; Lejor (zie 455), Soend.; Papare alasan, Balin.; Pepare alasan, Balin.; Patola ale, Boeg.; Patola romang-romang, Makas.; Petola hoetan, Mal.; Sampak, Balin.; Sibak lenga das, Balin.; Soebak lenga das, Balin.; Troewoek gawah, Sas. — Klimplant. Gebr.: Op Bali dienen de vruchtvezels om na het eten de handen af te vegen; zij worden ook in sigaretten gerookt om maden in den neus te verdrijven.

2108. **L. cylindrica Roem. (= L. aegyptiaca Mill.*).** Ketjemeh, Jav.; Ketola manis, Mal.; Kimpoet, Soend.; Langker, Madoer.; Lengker, Madoer. B.; Odjong, Mal. Batav.; Ojong, Soend.; Pahja landa, Balin. Semb.; Paja tandoek, Balin.; Parija djawa, Makas.; Parija kalaoe, Boeg.; Petola manis, Mal.; Tjemo, Jav.; Tjemeh §), Jav. — Klimplant, de zeefkomkommer. Towel gourd, e.

§) Intusschen worden de aan Luffa-soorten gegeven namen herhaaldelijk verward, ook met Coccinia sp. en Momordica sp.

2109. **Lumnitzera coccinea W. et A.*** Nat. fam. der **Combretaceae.** Api-api, Mal.; Doedoek, Jav.; Doedoek agoeng, Jav.; Doedoek gede, Jav.; Kajoe pasir, Mal. Batav.; Taroengtoeng, Soend.; Tene, Tim.; Teroentoem §), Mal. — Boomheester der vloedbosschen, met fraaie scharlaken bloemen. Gebr.: De bladen zijn een middel tegen spruw; het hout is soms in gebruik voor assen van karren.

§) Ook L. racemosa Willd.*, welke echter in het Jav. als doedoek rajap (zie 3098) wordt onderscheiden. Voor den Mal. naam api-api (zie 381) en voor teroentoem bij 56.

2110. **Lunasia amara Blanco.*** Nat. fam. der **Rutaceae.** Pintan, Alf. Min. Ponos. — Boom. Gebr.: Bast bitter en giftig.

2111. **Lycoperdon giganteum Batsch.** Nat. afd. der **Fungi.** Djamoer gedang, Jav.; Djamoer impes, Jav.; Djamoer tombong, Mal. Batav.; Djhamo rempes, Madoer.; Djhamo rimpes, Madoer.; Rempes, Madoer.; Soepa djerock, Soend. — Zwamsoort, de reuzenbovist. Gebr.: Wordt als geneesmiddel gebruikt.

2112. **Lycopersicum osculentum Mill.*** Nat. fam. der **Solanaceae.** Ambelai, Soemba; Kamates, Alf. Min. Tonsaw.; Kanrantes, Alf. Min. Bent.; Komantes, Alf. Min.; Lambate, Bonth.; Leuntja komir, Soend.; Mata melek, Mal. Tim.; Matabai, Mal. Tim.: Ranti bali, Jav.; Ranti gendel, Jav.; Ranti kenong, O. Jav.; Samate, Alf. Min. Bant.; Tamantes, Alf. Min. T. S.; Tamate,

Alf. Halm., Mal. Mol., Tern.; Teroeng bali, Mal.; Terong balanda, Mal. Amb.; Tjoeng asem, Mal. Pal.; Tomate, Bonth. Varieiteiten in Alf. Min. Bent.: K. lowen; K. marintak; K. kanaramen; K. sah; K. ngihar. In Alf. Min. Tonsaw.: K. bako; K. dise. In Alf. Min. T. B., T. L., T. P.: K. rintek; K. sela. In Alf. Min. Bant.: Samate hegete; S. pandara. In Alf. Min. T. S.: T. rintek; T. sela. In Mal. Men.: T. aloes; T. gros. — Kruid, de tomaat of „pomme d'amour". Gebr.: Bij de toebereiding van spijzen van veel nut; in de Minahasa zijn de bladen en vruchten bovendien een middel tegen huiduitslag. Het sap der bladen wordt wel bij oogziekten aangewend.

2113. **Lycopodium cernuum L.** Nat. fam. der **Lycopodiaceae.** Pakis kawat, Jav.; Pakoe kawat, Mal., Soend.; Pakoe kawek, Minangk.; Rane gampang, Soend.; Toera-toera, Nias. — Kruid, eene soort „wolfsklauw". Gebr.: In afkooksel een middel tegen hoest en benauwdheid.

2114. **L. sp.** Koempaj, Soend.; Poerwa lata, Jav.; Roeroeng-roeroeng, Boeg., Makas.; Simbar (zie 2822), Balin. Jav., Varieiteit in Soend.: Koempaj lemboet. — Gebr.: Wordt door vrouwen in den haarwrong gedragen, in de meening dat het haar daardoor langer wordt. Ook wascht men met het sap het hoofd tot bevordering van den haargroei. Bij het afleggen van onware verklaringen heeft de Javaan een spreekwijze: „Simbar toemrap ing sela", d. i.: „Als een simbar zich legt op steen", terwijl die altijd op boomen groeit.

2115. **Lygodium circinnatum Sw.*** Nat. afd. der **Filices.** Ata, Balin.; Hata, Soend.; Hata gede, Soend. — Varensoort. Gebr.: De stengels dienen wel voor vlechtwerk, b.v. van sigarenkokers.

2116. **L. dichotomum Sw. (= L. circinnatum Sw.*).** Masem (zie 1514), Alf. Min. T. P.; Raga-raga, Makas.; Riboe-riboe, Mal., Minangk. — Klimmende varensoort. Gebr.: Van de stengels worden in de Minahasa stevige hoeden gevlochten.

2117. **L. microphyllum R. Br. (= L. scandens Sw.*).** Hata bejas, Soend.; Hata leutik, Soend.; Pakoe ramboet, Vulg. Mal. — Varensoort.

2118. **L. pinnatifidum Sw. (= L. flexuosum et L. polystachyum*).** Riboe-riboe gadjah, Mal. — Klimmende varensoort.

M.

2119. **Maba buxifolia Pers.*** Nat. fam. der **Ebenaceae.** Bibis §), O. Jav.; Item lewo rintek, Alf. Min. T. L.; Maitem lewo rintek, Alf. Min. T. L. — Boom.

§) Ook Diospyros buxifolia Hiern. (= D. microphylla Bedd.*) (zie 1127).

2120. **M. elliptica Forst.*** Ai atoen, Sika; Ai mete, Alf. Har.; Ai meten, Alf. Amb.; Ai meting, Soemba; Ai mite, Alf. Asil., Hila; Ai miting, Soemba; Ail meteil, Alf. N. Laoet, Sap.; Botolino, Alf. N. O. Halm.; Kajee arang, Atjeh; Kajoe arang, Mal.; Kajoe birong, Lamp.; Kajoe itam, Mal. Mol.; Kamiten, Alf. Boer.; Kaoe mopok, Banggai; Kofik-kofik, Enggano; Mologotoe, Alf. N. O. Halm., Tern.; Toengana, Alf. N. O. Halm. K.: Towas, Makian; Waled §), Alf. Min. T. P. Varieiteit in Alf. N. O. Halm.: Poligotoe. — Boom. Gebr.: Levert ebbenhout. Op Noord-Sumatra dient het vooral tot het maken van heften en scheeden van krissen en voor stokken.

§) De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat deze en vele der volgende namen eigenlijk op Diospyrossoorten betrekking hebben; Ridley geeft o. a. voor den Mal. naam Diospyros lucida Wall.* op.

2121. **M. merguensis Hiern.*** Kajoe boedeng §), O. Jav.; Kajoe loetoeng, O. Jav.; Ki loetoeng (zie 1965), Soend. — Lage boom. Gebr.: Het hout zou alleen voor wandelstokken gezocht zijn.

§) Deze naam uitsluitend bij de Tenggerezen in gebruik, daar de aapsoort Presbytes, die in het Jav. loetoeng heet, door hen boedeng wordt genoemd.

2122. **M. Teysmanni Hiern.*** Kajoe lilin, Mal. — Boom.

2123. **Macaranga celebica Koord.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Mawenang in taloen, Alf. Min. T. L.; Mawenang rintek, Alf. Min. T. L.; Wenang in taloen, Alf. Min. T. P. — Boom (deze en vlg.).

2124. **M. denticulata Muell. Arg.*** Karahan, Jav.; Mara bodas, Soend.; Toetoep karahan, Jav.

2125. **M. Diepenhorstii Muell. Arg.*** Sape gadang, Minangk.

2126. **M. gigantea Muell. Arg.*** Dahan kagoerangen, Alf. Min. Bent.; Kajoe jasan, Alf. Min. Bent.; Mahawenang, Alf. Min. T. B.; Mawenang, Alf. Min. T. L.; Same, Alf. Min. Ponos.; Simbar badak, Mal. Bengk.; Simbar koebang, Mal. Pal.; Toela-toela (zie 2153). Alf. Min. T. P. — Gebr.: In het Maleisch van Bengkoelen heeft men een spreekwijze: „Pipit endak negok boewah simbar badak", d. i.: „De pipit (een vogeltje) wil de vruchten van simbar badak opslokken"; daar deze vrij groot zijn, doelt dit op iets te willen doen, dat boven iemands krachten is.

2127. **M. gummiflua Muell. Arg. (= M. denticulata Muell. Arg.*).** Sitarok, Minangk.

2128. **M. hispida Muell. Arg.*** Haleki (zie 801), Alf. Amb.; Kajiit, Alf. Min. T. P.; Kajoe tewa, Alf. Min. T. L.; Menoang, Alf. Min. Tonsaw.; Tetewa, Alf. Min. T. L.; Tewa, Alf. Min. T. L.; Wenang, Alf. Min. T. B., T. P., T. S. — Gebr.: Het hout alleen als brandhout.

2129. **M. Hullettii King.*** Mahang boelan, Mal.; Mahang serindit, Mal.

2130. **M. hypoleuca Muell. Arg.*** Mahang poetih, Mal.; Sape lajang-lajang, Minangk.

2131. **M. javanica Muell. Arg.*** Bangkiring, Bat.; Bengkerang, Mal.; Mahang api, Mal.; Mahang bajan, Mal.; Marengpeng, Soend.; Mengkerang, Mal.; Parengpeng, Soend.; Toetoep rama, Jav. — Gebr.: Het hout dient tot brandhout.

2132. **M. Lowii King.*** Rami betina, Mal.

2133. **M. populifolia Muell.Arg.*** Balik angin poetih, Mal.

2134. **M. Tanarius Muell.Arg.*** Binangon, Alf. Min. Ponos.; Dahan, Alf. Min. Bent.; Hanoewa, Alf. Amb.; Ki mara, Soend.; Mara, Soend.; Sape oedang, Minangk.; Toetoeb, Jav.; Toetoep (zie 16), Jav.; Totop (zie 16), Madoer.; Totop lakek, Madoer. — Gebr.: Het sap is een geneesmiddel.

2135. **M. triloba Muell.Arg.*** Mahang damar, Mal.; Mahang koekoer, Mal.; Mara beureum, Soend.; Mara lentik, Soend.; Mara beuweung, Soend.; Toetoep antjoer, Jav.

2136. **M. sp.** Banjoro, Boeg., Makas.; Wadjo, Boeg. — Gebr.: Het hout staat als goed timmerhout bekend en is ook gezocht voor masten en rondhouten.

2137. **M. sp.** Mahang §), Bat., Daj. Z. O. Born., Mal. — Gebr. Het hout is licht, maar wordt niet door worm aangetast; de bladen zijn als geneesmiddel tegen koorts in gebruik.

§) Deze naam kan wel als algemeene benaming voor vele soorten gelden, evenals wenang, kai im benang, kajoe im benang en tjajoe im benang in het Alf. Min.

2138. **M. sp.** Malombahoe, Alf. Min. Ponos.

2139. **M. sp.** Balimasang, Boeg.

2140. **Machilus rimosa Bl.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Ai pasa §), Alf. Amb.; Hoeroe gambir, Soend.; Hoeroe poespa, Soend.; Makila §), Alf. Amb.; Woeroe djanggel, Jav.; Woeroe sepet, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huisbouw.

§) Ook Dehaasia media Bl.*

2141. **Macodes Petola Lindl.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Daoen patola, Mal. Amb.

2142. **Macropanax oreophilum Miq.*** Nat. fam. der **Araliaceae.** Laronan §), Jav.; Menjawoen, Jav.; Pampoeng, O. Jav.; Panggang serem, Soend.; Tjerem, Soend. — Boom. Gebr.: De bladen dienen wel tot veevoeder.

§) Ook het gras Panicum uneinatum Raddi* (zie 2589).

2143. **Maesa Blumei Don.*** Nat. fam. der **Myrsinaceae.** Ki piït beurit §), Soend. — Heester.

§) Ook Maesa mollissima A. D.C.*

2144. **M. indica Wall.*** Kajoe im bara, Alf. Min. Tonsaw., T. P.; Kajoe wara, Alf. Min. T. P.; Ki piit §), Soend.; Koeranga in taloen, Alf. Min. T. L.; Wara, Alf. Min. T. P. — Heester.

§) Ook Maesa membranacea A. D.C.*

2145. **M. latifolia A. D.C. (= M. indica Wall.*).** Ki piït lemboet, Soend. — Heester.

2146. **M. membranacea A.D.C.*** var. **ramentacea.** Kajoe telor §), Vulg. Mal. — Lesoeh, Lamp. — Heester.

§) Ook Xanthophyllum excelsum Miq.* (zie 3525).

2147. **Magnolia javanica K. et V.** Nat. fam. der **Magnoliaceae.** Tjampaka goenoeng, Soend. — Vrij hooge boom.

2148. **Mallotus angulatus Muell.Arg.*** Nat fam. der **Euphorbiaceae.** Nanang, Minangk. — Boom. Gebr.: Een warm aftreksel der bladen wordt, met andere middelen gemengd, tegen wormen toegediend.

2149. **M. Blumeanus Muell.Arg.*** Loengkow in taloen, Alf. Min. T. L.; Mahampirara, Alf. Min. Bent. — Boom.

2150. **M. calcosus Muell.Arg.*** Ai nitoe, Alf. Z. Cer.; Daoen kapoer, Mal. Mol.; Fika-fika, Tern. — Boom. Gebr.: De bladen worden bij huidnitslag aangewend en ook op wonden gelegd; het hout brandt men bij bezweringen als onheilwerend middel.

2151. **M. cochinchinensis Lour.*** Baliëkbaliek angin, Minangk.; Balik angen, Madoer.; Balik angin §), Mal.; Balik-balik angin, Bat.; Daoen balik angin, Mal.; Handrifa, Nias; Sambalik angin, Mal. Z. O. Born.; Sibalik angin, Bat.; Tjalik angin, Soend.; Tjalik angin beureum, Soend.; Walik angin, Balin., Jav. — Boom. Gebr.: Het hout dient tot brandhout; de bladen zijn in gebruik als geneesmiddel tegen gezwellen; van de bastvezels wordt touw gedraaid. Het wordt op vele plaatsen als een teeken van vruchtbaren bodem beschouwd, indien deze boom in gekapten boschgrond opschiet.

§) Dit volgens RIDLEY; voor Bangka noemt TEYSMANN het als Mal. naam van Quercus Bennettii Miq.*

2152. **M. diadenus Muell.Arg.*** Kajoe laboe, Minangk. — Boom.

2153. **M. floribundus Muell.Arg.*** Hate dofahe maboro, Tern.; Katapean, Balin.; Ngaäloe, Alf. N. O. Halm.; Tapen, Jav., Madoer., Soend.; Tapiëng batoe, Sum. W. K.; Toela-toela (zie 2126), Alf. Min. Bent., T. L., T. S. — Boom. Gebr.: Het hout levert goede houtskool. De gedroogde bloemen zijn om den welriekenden geur zeer gezocht; op Bali wordt beweerd, dat op feestdagen die geur sterker zou zijn dan gewoonlijk! Te Ternate is het nit de bladen geperste sap een middel tegen vergiftiging.

2154. **M. Griffithianus Hook.f.*** Laï, Makas.; Marapawo, Boeg., Makas.; Mempoeloet boekit, Mal.; Merpoh, Mal.; Poeloet-poeloet boekit, Mal. — Boom. Gebr.: De stam wordt gebezigd voor palen van woningen.

2155. **M. lancifolius Hook.f.*** Medang djarak, Mal. — Boom.

2156. **M. leucocalyx Muell.Arg.*** Lelema in taloen, Alf. Min. T. L. — Boomheester.

2157. **M. macrostachyus Muell.Arg.*** Balik koening, Mal.; Kajoe sala, Alf. Min. Bent., Tonsaw.; Kajoe selo, Alf. Min. T. L.; Sala, Alf. Min. Bent., Tonsaw.; Selo, Alf. Min. T. L.; Toetoep awoe, Jav.; Toetoep dedak, Jav.; Totop binek, Madoer. — Boom.

2158. **M. moluccanus Muell.Arg.*** Alom, Alf. Min. Bent.; Daoen doelang, Mal. Mol.; Bonoet, Alf. Min. Tonsaw.; Momonoek, Alf. Min. Ponos.; Wewengkelen, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: De bladen worden, als thee getrokken, tegen hoest gedronken.

2159. **M. philippinensis Muell.Arg.*** Asiasin, Alf. Min. Bent.; Boasin, Alf. Min. Tonsaw.; Boease, Sangi; Ki mejong, Soend.; Tamboe asing (zie 1078), Alf. Min. T. L.; Tamboe asing mawoeras, Alf. Min. T. L.; Tomboe asing, Alf. Min. T. S. — Boom. Monkeyface tree, e. Gebr.: Het hout soms bij huisbouw.

2160. **M. Porterianus Muell.Arg.*** Mempoeloet hoetan, Mal.; Poeloet-poeloet hoetan, Mal. — Boom.

2161. **M. repandus Muell. Arg.*** Akar tjarek poetih, Mal.; Tjarek poetih, Mal. — Klimmende heester.

2162. **M. ricinoides Muell.Arg.*** Kajoe sea, Alf. Min. T. P.; Sea, Alf. Min. T. P.; Tjalik angin bodas, Soend. — Boom.

2163. **M. subpeltatus Muell.Arg.*** Djarak gadjah, Mal.; Djarak hoetan, Mal.; Kajoe oedjan, Mal. Pal. — Boom.

2164. **M. Tokbrai Muell.Arg.*** Tokbraj, Soend. Boom. Gebr.: Het hout wel als timmerhout.

2165. **M. sp.** Kapasan §), O. Jav. — Boom.
§) Ook eene Boehmeria-soort, die in het Madoereesch pas-kapasan zou heeten.

2166. **Mangifera altissima Blanco.*** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Asam paoeh, Mal.; Paoe, Bat.; Paoeeh, Minangk.; Paoeh, Mal.; Pelem poh, Jav.; Poh, Balin., Jav. — Boom, eene manga-soort (deze en vlg.) Gebr.: De bruinachtig-blauwe vruchten worden gegeten. In het Maleisch zegt men van een meisje: pipinja bagai paoeh di lajang d.i.: „Haar wangen zijn als (een stuk van) de paoeh-vrucht", nl. langs de pit afgesneden.

2167. **M. caesia Jack.*** (zie 2170).* Bindjai, Daj. Z. O. Born., Mal.; Bindje, Atjeh; Isem, Lamp. Ab.; Lemoes, Bat.; Limoes, Balin., Soend., Sum. W. K. — Gebr.: De rinsche vruchten worden gegeten. Na gedroogd te zijn dienen de bladen in Zuid-Bantam als surrogaat voor thee. Als spreekwoordelijke uitdrukking bezigt de Soendanees: tjara limoes sakeureut d.i.: „Als (de) eene snede van de limoes-vrucht (op de andere) gelijkt", in de beteekenis van „Als twee druppels op elkaar gelijken"; en van iemand, die vast op zijn stuk staat: „Ngadaoen limoes", d.i.: „Als limoesbladen", om reden deze zeer stijf zijn. In Zuid-Oost-Borneo heeft men aarden potten, die in vorm eenigszins op de vrucht gelijken en daarom als bakam bindjai bekend staan.

2168. **M. foetida Lour.*** Asam bawang, Mal.; Batjang, Mal. Batav.; Bawang, Jav.; Isem, Lamp. Ab.; Lemoes, Bat.; Limoes, Soend., Sum. W. K.; Mangga batjang, Mal. Batav. Varieteit in Soend.: Limoes tipoeng. — Gebr.: De vruchten worden (door de inlanders) gegeten.

2169. **M. indica L.*** Ampalam, Minangk.; Ampelam, Mal. Bandj.; Amplem, Balin.; Aoe, Alf. Z. Cer.; Aoehene, Alf. W. Cer.; Awa, N. Guin. Noemf.; Balamo, Alf. Cer.; Boewah, Soend.; Empelam, Mal.; Eokio, Enggano; Foö, Biman.; Getas, Balin. Kr.; Goeawe, Alf. N. W. Halm.; Goewae, Tern.; Hampalam, Daj. Z. O. Born.; Hampelom, Lamp. B. Ag.; Haoe, Alf. Cer.; Haoer, Alf. Z. Cer.; Heoem, Tim.; Kalimbang, Alf. Min. T. L.; Kapelam, Lamp.; Kapelom, Lamp. Pam.; Kawidei, Alf. Min. T. S.; Kawilei, Alf. Min. T. B.; T. P.; Kombilei, Alf. Min. Tonsaw.; Kombiloi, Bol. Moog.; Mablang, Alf. Oel.; Maga, Nias; Mampalana, Kisar; Mangga, Soend., Vulg. Mal.; Manilja, N. Guin. 4 R.; Maparane, Alf. Z. Cer.; Marapalam, Minangk.; Mempelam, Mal.; Mo, Manggarai; Morpolom, Bat.; Oeai, Sangi; Oepoen, Tim.; Oewai, Alf. Min. Bant.; Ohi, Alf. Min. Bent.; Oile, Goront.; Palam, Sum. W. K.; Pao, Boeg., Endeh, Madoer., Rotin., Sika, Soemba; Paoe, Sawoe; Paoeh, Atjeh; Paok, Sas.; Pawa, Solor; Pawen, Alf. Boer.; Pawo, Bonth., Saleijer; Pelem, Balin. Semb., Jav., Lamp. Ab.; Pelom, Lamp. Pab.; Po, Boet.; Poena po, Boet.; Poh, Balin.; Polam, Sum. W. K.; Taipa, Makas.; Taïpah, Sas.; Tangkal boewah, Soend.; Taripa, Alf. Tom.; Wai, Sangi; Wale, Alf. N. O. Halm.; Wit pelem, Jav. Het getal varieteiten is zeer groot en verschilt voor vele streken tusschen 20 en 30; wellicht leidt een nader botanisch onderzoek tot de ervaring, dat meerdere dezer eigenlijk afzonderlijke soorten zijn; voor vele der boven opgegeven namen zal dan 't zelfde het geval wezen. Voorloopig schijnt echter tot dit doel in de herbaria het benoodigde materiaal te ontbreken. — De manga-boom. Mango tree, e., manguier, fr., Mangobaum, d. Gebr.: De vruchten worden gegeten; gezochte ooftsoort. Een zeer jong meisje noemt men in het Boegineesch overdrachtelijk wel: „Pao garepoeng" (en in het Makas.: „Taïpa karapoekang"), d. i.: „Knappende manggavrucht", doelende op een mangga, die zeer hard en alleen gestoofd eetbaar is; terwijl men in het Makasaarsch een langwerpig gezicht door „aleko taipa" vergelijkt met een mangga-blad.

2170. **M. Kemanga Bl. (= M. caesia Jack.*).** Kemang, Mal., Soend.; Mangga kemang, Soend., Vulg. Mal.; Wani, Balin. Varieteiten in Soend.: Binglo of kemang badak of k. binglo. In Balin.: Taloeh; Wangal. — Gebr.: De vruchten worden gegeten, hoewel ze wrang-zoet en terpentijnachtig zijn. Die deze vruchten schilt, zou een kaal hoofd krijgen. Naar de kleur der schil heet „groenachtig wit" in het Maleisch „warna kemang".

2171. **M. lagenifera Griff.** Landjoet, Mal. — Gebr.. De vruchten worden gegeten.

2172. **M. Langang Miq.*** Koembang, Atjeh; Langoeng, Sum. W. K.; Lengoeng, Mal. Gebr.: De vruchten worden gegeten, ook geconfijt.

2173. **M. laxiflora Desr.*** Lolade banga, Tern.

2174. **M. longipes Griff.*** Mangga pare §), Soend.
§) Ook Mangifera laurina Bl.*

2175. **M. odorata Griff.*** Ambasang, Bat.; Ambatjang, Daj. Samp., Minangk.; Ambawa, Alf. Tom.; Ambawang, Balin.; Antjami, Alf. Tom.; Asam membatjang, Mal.; Baät, Watoeb.; Bak mantjang, Atjeh; Batjang, Makas.; Bembem, Mal. Batav.; Beni, Madoer. B.; Binc, Madoer. B.; Embasang, Bat. Dair.; Embatjang, Minangk.; Hambawa, Nias; Hembatjang, Mal.: Kabembem, Mal. Batav.; Kaeni, Madoer. P., S.; Kaïne, Madoer. P., S.; Kalimbang kowini, Alf. Min. T. L.; Kaweni, Jav., Soend.; Kawilei kowini, Alf. Min. T. B., T. P.; Kebembem, Mal. Batav.; Koeweni, Jav.; Kombiloi insam, Bol. Mong.; Kweni, Balin., Jav.; Mangga kebembem, Mal. Batav.; Mangga kowini, Mal. Men.; Mantjang, Atjeh; Matjang, Mal.; Membatjang, Mal.; Oewai koewini, Alf. Min. Bant.; Ohi koewini, Alf. Min. Bent.; Pangi, Daj. Kat.; Pao daëko tjani, Boeg.; Pao kabine, Madoer. B.; Pao kaeni, Madoer. P. S.; Pao kaine, Madoer. P. S.; Patol, Alf. N. Laoet, Sap.; Prawa, Sas.; Taïpa batjang, Makas.; Tangkal kaweni, Soend. Varieteiten in Soend.: Bembem of kaweni tipoeng; B. koneng. In Jav.: Kwelem; Pakel. In Mal.: Lekoep. In Gajo: Lokop. In Minangk.: Lakoeïk. In Sas.: Paken. In Bat.: Gorat. In Alf. Min. Bent.: Ohi kapaja. In Balin.: Pakel; Poh weni. — Gebr.: De kwalijk riekende vruchten zijn bij de inlanders zeer gezocht. Een koud aftreksel der onrijpe vruchten en van den bast gebruikt men als abortivum. Het sap uit dezen boom is scherp, evenals trouwens van alle M.-soorten. In het Maleisch heeft men een spreekwijze: „Boewah membatjang boeroek koelitnja", d. i.: „De membatjang-vrucht heeft een leelijke schil",

om bijv. iemand aan te duiden wiens niterlijk niet in zijn voordeel is, maar die een goed hart heeft, of ook, van iets af wetende zich dom houdt. Van iets, dat duidelijk en klaar is, zegt de Minangkabaoërr: „Babaoe bak ambatjang", d. i.: „Het riekt als de ambatjang". Pakel is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Kleboeg sengok", d. i.: „Op het geluid van vallen volgt dat van opsnuiven"; want als men de vrucht hoort vallen, raapt men die dadelijk op en onderzoekt den geur en is deze goed, dan is de vrucht rijp.

2176. **M. similis Bl.*** Asam koembang, Mal. — Gebr.: Het hout is deugdzaam timmerhout; de bloemen zijn welriekend, de vruchten eetbaar.

2177. **M. sp.** §) Ambatjang rimbo, Minangk.; Batjang oetan, Mal. Batav.; Halambawa, Nias; Mantjang hoetan, Atjeh; Membatjang hoetan, Mal. — Gebr.: Het hout dient meestal voor brandhout, de bast tot omwanding van rijst-bergplaatsen.

§) Volgens sommigen Mangifera macrocarpa Bl.*

2178. **M. sp.** Hambawan, Daj. Z. O. Born. — Gebr.: Het hout is bijzonder geschikt voor planken.

2179. **Manglietia glauca Bl.*** Nat. fam. der **Magnoliaceae.** Baros (zie 2299), Jav., Soend.; Manglid (zie 2299), Soend.; Tjempaka boeloes, Jav. — Hooge boom. Gebr.: Levert een goed houwen meubelhout. De bloemen zijn welriekend en ook het fijngewreven zaad heeft een aromatischen geur.

2180. **M. sumatrana Miq.*** Madang kaladi (zie 1753), Minangk. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor planken en binnenwerk.

2181. **Manihot utilissima Pohl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Asibi, Alf. N. W. Halm.; Balandong, Madoer. B.; Banggala, Gorom; Bistoengkel, Mal. Amb.; Bodin, Jav.; Bolet, O. Jav.; Ebaë, Enggano; Eër mabal, Kei; Gadong djoeroer, Bat.; Gadong kajoe, Gajo; Hoewi dangdeur, Soend.; Hoewi walanda (zie 3175), Soend.; Ibi chajoe, Alf. Min. Tonsaw.; Ima gota, Alf. N. O. Halm.; Ima inggris, Tern.; Kapoe koelo, Alf. Min. T. B.; Kapoe ne toöemboedoe, Alf. Min. T. S.; Kasawe, Jav.; Kashi, Alf. Amb.; Kasepe, O. Jav.; Kaspe, O. Jav.; Kastela, Kang.; Katela boedin, Jav.; Katela djendral §), Jav.; Katela kaspe, O. Jav.; Katela menjog, O. Jav.; Katela poöeng, Jav.; Kesela kesawi, Balin.; Ketila, Atjeh; Keutila, Atjeh; Kikohak, Enggano; Lame adjoe, Boeg.; Lame kajoe, Makas.; Loea ai, Soemba; Loeai, Soemba; Manderasi, Alf. N. O. Halm.; Mangkao, Alf. Boer.; Menjok, Madoer. B.; Nasibi, Alf. N. O. Halm.; Obi kijoe, Midd. Sum.; Oebi batang, Minangk.; Oebi benggala, Mal.; Oebi goa, Mal. Tim.; Oebi inggris, Mal. Men.; Oebi kajee, Atjeh; Oebi kadjoe, Mal. Tim.; Oebi kajoe, Mal.; Oebi parantjih, Minangk.; Oebi prantjis §§), Minangk.; Oebi singkoeng, Mal. Batav.; Oewi kajoe, Alf. Min. T. P.; Ohoe ai, Sika; Panggala, Watoeb.; Parantjih, Minangk.; Poeboeng, Madoer. B., P.; Pohong, Madoer. P., S.; Sabhrang balandha, Madoer. B.; Sabhrang kadjoe, Madoer.; Sabhrang tenggang, Madoer. P., S.; Sabrang sawi, Balin. Kr.; Sampeu, Soend.; Sawe, Madoer. S.; Sawi, Madoer. B., P.; Sikong, Jav.; Singkong, Jav.; Tela balandha, Madoer.; Tela poöeng, Jav.; Tenggang, Madoer B. P.; Tis chajoe, Alf. Min. Tonsaw.; Tjapen, Soend. Varieteiten in Jav.: Katela andong, met knolvorming vlak aan het stengeleinde; K. krentil, met knolvorming in het midden van den wortel; K. randoe of K. tjemporang. In Soend.: S. amis of s. beuer of s. bodas, met lichtgrijzen stengel; s. beureum, met roode bladstelen; s. begog; s. gading, met lichtgele bladstelen; s. ketan; s. dangdeur of s. djagreng. In Balin: Kesela kajoe. — Heester, de cassaveplant. Cassava, e., manioc, fr. Gebr.: Voor de Europeesche markt is de teelt van cassave en bereiding van het zetmeel daaruit op Java een belangrijke nijverheid. In tijden van rijstgebrek wordt het meel der wortelknollen door de inlanders sinds lang gaarne gegeten en heeft boven andere aardvruchten het voordeel van niet spoedig tegen te staan. Op Bali en elders onderscheidt men de bittere soort. Op Madoera heeft men een varieteit met groene en een andere met roodachtige bladstelen; als het vee het loof der laatste eet wordt het duizelig, terwijl dat der eerste geen nadeelige gevolgen heeft. In West-Sumatra dient deze heester wel tot omheining.

§) Deze naam herinnert eraan, dat de Gouverneur-Generaal VAN DEN BOSCH de teelt van cassave op Java gelastte.

§§) Deze en verwante namen ontleend aan eene mededeeling van den heer FRANCIS, die dit gewas in West-Sumatra heeft ingevoerd, naar beweerd wordt uit Bourbon.

2182. **Maouita Puya Wedd.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Kajoe tongkoewa, Alf. Min. Bent.; Pareges, Alf. Min. T. B.; Tongkoewa (zie 474), Alf. Min. Bent. — Boom.

2183. **Mapania bancana Miq. (= Thoracostachyum bancanum Kurz.*).** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Roempoet soerat beloekar, Mal. — Rietachtig cypergras (deze en vlg.).

2184. **M. humilis Villar.*** Sijak-sijak goenoeng, Mal.; Sijak-sijak rimba, Mal.

2185. **M. hypolytroides Muell.** Embai, Mal.; Oembai, Mal.; Rembai, Sum. W. K. — Gebr.: De biezen dienen tot het vlechten van manden.

2186. **M. palustris Villar.*** Mengkoewang tedoeng, Mal.

2187. **Maranta dichotoma Wall.** §) **(= Clinogyne dichotoma Salisb.*).** Nat. fam. der **Scitamineae.** Arima, Alf. Har.; Bamban, Jav., Minangk., Soend.; Bamban boeroeng, Mal. Pal.; Bampeng, Boeg.; Banban, Bat. Dair.; Bangban, Soend.; Bemban §), Mal.; Bijawa, Alf. N. O. Halm.; Boeroeng, Makas.; Borong, Boeg.; Bomba, Alf. Tom.; Bomban, Bat.; Eloesan im bolai, Alf. Min. T. P.; Eloesan ing kawok, Alf. Min. T. L.; Koeri, Alf. Z. Cer.; Limbang, Lamp.; Loïn, Alf. Z. Cer.; Mata hinan, Alf. Z. Cer.; Moa, Mal. Men., Tern.; Moendoeng, Alf. Min. Bent., Tonsaw., T. S.; Nini, Alf. Z. Cer.; Tidoen toan, Alf. W. Cer.; Toan, Alf. Z. Cer.; Tongkat setan, Mal. Amb.; Woewoe, Jav. Varieteiten in Mal.: Bemban ajer §§); B. gadjah §); B. serahi. — Kruid. Gebr.: Men maakt er vlechtwerk van, b. v. mandjes, ligmatten en fuiken, en o. a. te Batjan de bekende zeefjes. Te Ternate is het sap van den stengel een geneesmiddel bij oogziekte. Als daoen bemban is in het Mal. bekend het lemmet van een piek, dat den vorm van dit blad heeft.

§) Ook Donax grandis Ridl.

§§) Ook Donax arundinastrum Lour. (= Clinogyne dichotoma Salisb.*).

2188. **M. indica L.** Araroet, Vulg. Mal.; Aroes, O. Jav.; Aroet, Madoer. B.; Djelaroet, O. Jav.; Garoet, Jav.; Katjoenda, Biman., Boeg., Makas.; Katodjo, Saleijer; Kraroes, Balin.; Laroe, Madoer. P.; Laroet, Madoer. S.; Maroes, Balin.; Patat sagoe, Soend.; Peda soela, Alf. N. O. Halm.; Pi

walanda, Kisar; Sagoe belanda, Mal.; Salaroet, Madoer. B.; Tawang, Alf. Min. Beut.; Towang, Alf. Min. T. P.; Waeroet, Jav. — Kruid, de arrow-root. Arrow-rootplant, e. Gebr.: Levert het bekende voor voeding van kinderen en zieken zeer gezochte zetmeel. In legenden op Zuid-Celebes vindt men de witte aardvrucht wel eens met groote tranen vergeleken; dit klopt echter meer voor Batatas-knollen dan voor de vingervormige en gelede Maranta-rhizomen.

2189. **Marasmius gordipes.** Nat. afd. der **Fungi.** Tjendawan ramboet ali, Mal. — Paddenstoelsoort.

2190. **Marattia sambucina Bl.*** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe hangkong, Soend. — Varensoort.

2191. **M. silvatica Bl.*** Pakoe moending leutik, Soend. — Varensoort.

2192. **Mariscus albescens Gaud.*** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Wiwitoan, Alf. Min. Tonsaw. — Kruid, eene soort cypergras, verwant aan „galigaangras" (deze en vlg.).

2193. **M. cyperinus Vahl.*** Toloentoen, Alf. Min. Ponos.

2194. **M. pennatus Clarke.** Doehoet soerisoeri, Bat.; Roempoet soerai, Mal.; Soerai, Mal.; Soeri-soeri, Bat.

2195. **M. Sieberianus Nees.*** Kawesar in dekat, Alf. Min. T. P.; Tatalian, Alf. Min. Tonsaw.

2196. **M. umbellatus Clarke.** Djanggoet baoeng, Mal.; Djoekoet lilisoengan gede, Soend.; Roempoet djanggoet baoeng, Mal.; Roempoet pinang, Mal. — Gebr.: Wordt als groente gegeten.

2197. **Marlea begonifolia Roxb.*** Nat. fam. der **Cornaceae.** Ki soerili, Soend.; Ki tjareuh (zie 862), Soend.; Lenggoeöeng, Balin.; Linggoeöeng, Balin. — Lage boom. Gebr.: Het hout zou geschikt zijn voor stelen van bijlen.

2198. **M. ebenacea Clarke.*** Lidah kerbaoe, Mal.; Lidah kerbaoe poetih, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt gebruikt voor balken.

2199. **M. nobilis Clarke.*** Setebal, Mal. — Boom. Gebr.: De rook van den brandenden hast dient voor medicatie; het hout is bij huisbouw in gebruik.

2200. **M. vitiensis Benth.*** var. **tomentosa Benth.** Koeniran, Jav. — Boom.

2201. **M. sp.** Kajoe tas, Mal.; Tas, Mal. — Boom. Gebr.: De vruchten zijn eetbaar; de Maleiers dragen wel stukjes hout van dezen boom bij zich, meenende dat die hen tegen aanvallen van tijgers zouden beschermen.

2202. **Marsdenia celebica Boerl.*** Nat. fam. der **Asclepiadaceae.** Pasolon, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

2203. **M. tinctoria R.Br.*** §) Pasa woera, Soemba; Pasa wora, Soemba; Taoeng, Alf. Min. T. L.; Taroem akar, Mal.; Taroem areuj, Soend. — Klimplant. Gebr.: Op Sumatra als indigo.

§) Meerdere der bij Indigofera sp. opgegeven namen zijn ook, zoo niet uitsluitend, voor deze plant in gebruik, die als inheemsch oorspronkelijk tot bereiding der kleurstof diende.

2204. **Marumia muscosa Bl.*** Nat. fam. der **Melastomaceae.** Akar sendoedoek §), Mal.; Areuj harendong badak, Soend.; Areuj tjaloengtjoeng beureum, Soend.; Harendong badak, Soend.; Harendong boeloe, Soend.; Sendoedoek ajer, Mal. Pal.; Sendoedoek akar §), Mal.; Sikadoedoeik aka, Minangk.; Tjaloengtjoeng beureum, Soend. — Klimmende heester. Gebr.: De bastvezels worden als bindmateriaal gebezigd; de vruchten wel gegeten.

§) Volgens Ridley wordt dezelfde naam gegeven aan meerdere klimplanten der geslachten Anpleetrum en Dissochaeta.

2205. **Massoia aromatica Becc.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Ai kor, N. Guin. Noemf., Waud.; Ai kor knam, N. Guin. Noemf.; Ai kori, N. Guin. Noemf.; Ai ori, N. Guin. Jaoer; Alinge, Boeg.; Emsoïen, Alf. Boer.; Emsoïn, Alf. Boer.; Kajoe kamoe, Makas.; Maho, N. Guin. Sekar; Masodji, Madoer.; Masoi, Mal. Mol.; Masowe, Boeg., Makas.; Mesoewi, Mal.; Meuthoei, Atjeh. — Boom. Gebr.: Levert den bekenden masoibast van N. Guinea. Van waar de naam masoi afkomstig is, is niet opgehelderd. In verschillende talen van Nieuw-Guinea draagt de boom misschien de opgegeven namen, ofschoon ai kori wel kan beteekenen boomschors (het Mal. koelit kajoe). Gewoonlijk zijn het de bergbewoners, die de schors inzamelen en aan de strandbewoners van de hand zetten, welke laatste die weder aan de handelaren verkoopen. Masoi-schors is o. a. bij vrouwen als geneesmiddel in gebruik bij krampen tijdens de graviditeit; terwijl die in China bij de bereiding van cosmetica gebezigd wordt. Vele inl. namen gelden alleen voor den bast, waarin vrij levendige inl. handel is.

2206. **Mastixia rostrata Bl.*** Nat. fam. der **Cornaceae.** Bengkal boekit (zie 931), Mal.; Hoeroe lilin, Soend.; Ki tendjo, Soend. — Boom.

2207. **M. trichotoma Bl.*** Palahlar beurit, Soend. — Boom.

2208. **Matthaea (=Schwenkia*) sancta Bl.** Nat. fam. der **Monimiaceae.** Linsoem, Mal. — Heester.

2209. **Mazus laevifolius Bl.*** Nat. fam. der **Scrophulariaceae.** Daoen boekoe-boekoe, Mal. Tim.; Djoekoet mata keujeup (zie 482), Soend. — Kruid.

2210. **Medinilla crassifolia Bl.*** Nat. fam. der **Melastomaceae.** Harendong dijoek, Soend. — Heester.

2211. **M. Cummingii Naud.*** Lila, Alf. Min. T. P. — Heester.

2212. **M. Hasseltii Bl.*** Harendong mangandeuh §), Soend.; Lokan djantan, Mal.; Lokan poetih, Mal.; Soemeseled sela, Alf. Min. T. P.; Tali morea, Mal. Amb.; Walet maroeöe, Alf. Z. Cer.; Waloöl moeloeöe, Alf. N. Laoet, Sap. — Klimplant, soms woekerend.

§) Ook Proscephaleium javanicum Korth.*

2213. **M. javanensis Bl.*** Harendong tapok, Soend.; Pari djata §), Jav.; Kalpataroe, Balin., Jav. — Boomheester. Gebr.: De zoete bessen worden gegeten, vooral door zwangere vrouwen, in de hoop dan een schoon kind ter wereld te brengen. Deze bessen toch zijn geel en dit is de schoone huidskleur bij uitnemendheid.

§) Ook M. intermedia Bl.* en M. speciosa Bl.*

2214. **M. Korthalsii Bl.*** Bindaloe rimbo, Minangk. — Heester, parasiteerend.

2215. **M. macrocarpa Bl.*** Ai laoe nia, Alf. Z. Cer.; Ai laoe nial, Alf. Har.; Ail laoe nial, Alf. N. Laoet, Sap. — Klimmende heester.

2216. **M. radicans Bl.*** Arenj mandjel, Soend. — Klimplant. Gebr.: Met het sap uit den gestampten bast worden wel bamboereepen, die tot vlechtwerk dienen, paars gekleurd.

2217. **M. Teysmanni Miq.*** Gogoan in taloen §), Alf. Min. T. L.; Tawa in taloen, Alf. Min. T. B., T. L.; Woanga, Alf. Min. Bent. — Heester.

§) Ook Eugenia sp. (zie 1373).

2218. **Melaleuca Leucadendron L.*** (= **M. minor Smith**). Nat. fam. der **Myrtaceae.** Ai elan, Alf. Z. Cer.; Ai elane, Alf. Hila; Ai kelane, Alf. Asil.; Baroe galang, Makas.; Galam, Daj.; Gelam, Jav., Mal., Soend.; Ghelam, Madoer.; Hano, Alf. N. Laoet, Sap.; Inggolom, Bat.; Iren, Alf. Z. Cer.; Irono, Alf. Har.; Kadjoe poeti, Boeg.; Kajoe poetieh, Minangk.; Kajoe poetih, Makas., Vulg. Mal.; Kelan, Alf. Z. Cer.; Pohon gelang, Mal. Tim.; Pohon kajoe poetih §), Mal. Mol.; Poko baroe galang, Makas.; Pong waroe gelang, Boeg.; Waroe gelang, Boeg. — Boom, de kajoepoetih-boom. Cajuputoil tree, e. Gebr.: Het hout diende vroeger tot vervaardiging van lansen, o. a. in de Bataklanden; thans wordt het nog voor staken van vischfuiken gebezigd. De bast wordt tot medicijn gebruikt en ook voor werk om te breeuwen en naden te stoppen. Een afkooksel der bladen is een middel bij buikaandoeningen en vooral ook bloeddiarrhee, en het blad zelf legt men als pleister op de slapen bij hoofdpijn. Vooral de bladen en vruchten zijn rijk aan de bekende vluchtige olie (kajoepoeti-olie), die ook in Europa als medicijn dient. Zij wordt door destillatie verkregen, in grooter hoeveelheid op het eiland Boeroe, waar lieden van het naburige eiland Soela zich hiermede bezig houden.

§) Ook Eucalyptus-soorten.

2219. **Melanochyla Maingayi Hook.f.*** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Tjengal batoe, Mal. — Boom.

2220. **M. tomentosa Hook.f.*** Rangas §) (zie 1663), Daj.; Rangeh, Minangk.; Rangeh manaoe, Minangk.; Rengas manaoe §) (zie 1663), Mal.; Reungas §) (zie 1663), Soend.; Reungas manoek, Soend. Varieteiten in Minangk.: Rangeh abang; R. hitam; R. poetieh. — Boom. Gebr.: Het sap van dezen boom is evenzeer gevreesd als dat van Semecarpus. Het hout is vooral in de Padangsche bovenlanden gezocht; maar het kappen eischt bijzondere voorzorgen, daar het sap op de huid pijnlijke wonden veroorzaakt. Zij, die zich hiermede bezig houden en vermoed worden geheime middelen tegen mogelijke verwonding te bezitten, heeten aldaar toekang rangeh.

§) Voor al de namen blijft het onzeker, of zij ook niet voor soorten van verwante geslachten gelden (zie 522).

2221. **Melanorrhoea Curtisii Oliv.*** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Merah keloewang, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt deugdzaam geacht.

2222. **Melastoma sp. div.** §) Nat. fam. der **Melastomaceae.** Algem. benam.: Bak he, Atjeh; Bere-bere, Makas.; Biroerang, Vulg. Mal.; Biroro, Makas.; Bitjoro, Makas.; Dadoeroek, Lamp.; Doeroe-doeroe, Nias; Doeroek-Doeroek, Lamp.; Harendong §§), Soend.; Kadoeroek, Mal. Bengk.; Kadoeroek-doeroek, Mal. Bengk.; Kedoedoek, Atjeh; Kedoekdoek, Balin.; Loeroeloeroek, Balin.; Nadoeroek, Lamp.; Sandoedoek, Bat.; Sekedoedoek, Mal. Bengk.; Sendoedoek, Mal.; Sendoeroe, Koetei; Senggani, Jav.; Sikadoedoeik, Minangk. — Heesters. Gebr.: De bladen zijn in gebruik als een middel tegen buikloop. De vrucht van sandoedoek is de oplossing van het Bataksche raadsel: „Parijoek ni radjai indahang siarang di bagasan", d. i.: „Een vorstelijk vat met zwarte rijst er in". Evenzoo van het Maleische raadsel: „Nasi masak perijoek petjah", d. i.: „Als de rijst gaar is gaat de pot stuk" (in het Lampongsch: „Mini masak rajohni petjoh"), want als de bes rijp is, barst zij open.

§) Op Java komen het veelvuldigst voor: M. asperum Bl.*, M. Francavilleanum Cogn.*, M. Molkenboerii Miq.* en M. setigerum Kl.*; op Sumatra: M. polyanthum Bl.*

§§) Met voorvoeging van ki wordt in het Soend. dezelfde naam gegeven aan de boomen van het geslacht Astronia.

2223. **M. asperum Bl.*** Biroerang merah (zie 2519), Vulg. Mal.; Lelema im pokal, Alf. Min. T. P.; Lelema in tjepal, Alf. Min. T. P. — Heester.

2224. **M. decemfidum Roxb.** (= **M. sanguineum Sims.***). Dadoeroek badak, Lamp.; Loehoe-loehoe gadjah, Mal. Pal.; Sendoedoek poetih, Mal. — Heester.

2224*a*. **M. normale Don.*** Sengganen (zie 373), O. Jav. — Heester.

2225. **M. polyanthum Bl.*** Bang-kombangan, Madoer.; Biroerang itam, Vulg. Mal.; Djamboelan pante, Mal. Men.; Harendong goenoeng, Soend.; Kemanden, O. Jav. — Heester. Gebr.: De vruchtjes worden soms gegeten; de gedroogde en gepulveriseerde bladen zijn een inl. geneesmiddel bij buikaandoeningen.

2226. **Melia Azedarach L.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Djempinis, Balin.; Gempinis, Balin.; Mendhi, Madoer.; Mindi §), Jav., Soend.; Mindi leutik, Soend.; — Boom, de zg. Indische sering. Persian lilac, bead tree, e., lilas des Indes, fr. Gebr.: Het roodachtig witte hout wordt als sandelhout gebruikt en men plant de boomen wel als schaduwboomen in de koffietuinen. De bladen zijn een inlandsch geneesmiddel.

§) Ook Melia composita Willd. (= M. dubia Cav.*).

2227. **M. Azedarach L.*** var. **javanica K. et V.** Gringging, Jav. — Boom.

2228. **M. bogoriensis K. et V.*** Mindi gede, Soend. — Boom.

2229. **M. sambucina Bl.** (= **M. Azedarach L.***). Kembang kikir-kakar, Vulg. Mal.; Kikir-kakar, Vulg. Mal.; Kikiri-kakara, Makas.; Kokrok-kikrik, Jav.; Tjakra-tjikri, Jav. — Kleine boom. Gebr: Wordt voor bouquetten gekweekt, daar hij het geheele jaar bloeit.

2230. **Meliosma confusa Bl.*** Nat. fam. der **Sabiaceae.** Daoen tampal besi (zie 573), Mal.; Tampal besi, Mal. — Heester. Gebr.: De bladen in de inlandsche geneeskunde.

2231. **M. ferruginea Bl.*** Ki tiwoe, Soend.; Ki tiwoe bener, Soend.; Tjerme hadak, Soend. — Boom. Gebr.: Het roodachtige wecke hout wordt wel voor de vervaardiging van huisraad gebezigd.

2232. **M. lanceolata Bl.*** Ki tiwoe lalaki, Soend. — Boom.

2233. **M. lanceolata Bl.*** var. **membranacea.** Kajoe aboe, Mal. W. Born. — Boom.

2234. **M. lanceolata Bl.*** var. **obliqua Bl.** Kajoe saoet rintek, Alf. Min. T. L.; Papako, Alf. Min. T. P. — Boom.

2235. **M. norvosa K. et V.*** Tjerme beureum, Soend. — Boom.

2236. **M. nitida Bl.*** Kajoe saoet, Alf. Min. T. L., T. P., T. S.; Kajoe reboeng, Mal.; Ki tiwoe landak, Soend.; Poengow, Alf. Min. Bent.; Reboeng, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout soms voor planken.

2237. **M. pinnata Max.*** Kajoe lansoena, Alf. Min. Bent.; Kajoe lasoena, Alf. Min. Tonsaw.; Koentoe (zie 3386), Alf. Min. Ponos. — Boom. Gebr.: Het hout soms voor planken.

2238. **M. Wallichii Planch.*** Gempong, Jav.; Kadjoe djharan, Madoer.; Kowakang, Alf. Min. Tonsaw.; Lijasaa, Alf. Min. Bent.; Moemping §), Alf. Min. T. L., T. S. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huisbouw.
§) Ook Eugenia-soort.

2239. **Melocanna humilis Roep.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Boeloeh sero, Mal. Amb.; Anat, Alf. Z. Cer.; Wanat, Alf. Z. Cer. — Bamboesoort (deze en vlg.).

2240. **M. serpentina Kürz.** Bambue oelar, Vulg. Mal.

2241. **M. tenuispiculata Kürz (= Schizostachyum Blumii Nees.*).** Awi irateun, Soend.; Irateun, Soend.

2242. **Melochia corchorifolia L.*** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Boenga padang, Mal.; Lima ketam, Mal. — Kruid.

2243. **M. indica A. Gray.** Bintinoe, Soend.; Bisnoh, Madoer.; Boesi, Tim.; Lesnoe, Jav.; Senoe, Jav.; Wesnoe, Jav. — Lage boom. Gebr.: Is geschikt voor het spoedig verkrijgen van schaduw langs wegen en tuinen; het hout als te bros niet gebezigd. Van de bastvezels wordt touw gedraaid.

2244. **M. odorata Forst.** Balisoe, Alf. Min. T. L.; Kajoe bintang, Mal. Men.; Kajoe woekoeën, Alf. Min. Bent.; Tawe, Alf. Min. Tonsaw.; Welesi, Alf. Min. T. B., T. L., T. P.; Woekoeën, Alf. Min. Bent. — Boom.

2245. **Melodinus laxiflorus Bl.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Areuj tataroeman, Soend.; Tataroeman, Soend.; Tom-toman §), Jav. — Klimplant.
§) Ook Ecdysanthera scandens Hassk. (= Anodendron inflatum Hassk.*) (zie 1203).

2246. **M. orientalis Bl.*** Areuj ki kadantja, Soend.; Gitan (zie 3513), Sum. W. K.; Oedjoel (zie 3517), Mal. — Klimplant. Gebr.: Het melksap zou giftig zijn.

2247. **M. ovalis Boerl.*** Djintaän arang, Mal. W. Born. — Klimplant.

2248. **M. pulchrinervius Boerl.*** Djintaän lemah, Mal. W. Born. — Klimplant.

2249. **Melodorum fulgens Hook.f.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Akar larak §), Mal.; Akar rarak, Mal.; Akar sekarang, Mal.; Akar sengkarang, Mal.; Larak, Mal.; Rarak, Mal. — Klimmende heester (deze en vlg.). Gebr.: Tot bindsel.
§) Ook Uvaria- en Unona-soorten.

2250. **M. hypoglaucum Miq.*** Akar larak merah, Mal.; Akar rarak merah, Mal.; Larak merah, Mal.; Rarak merah, Mal.

2251. **M. manubriatum Hook.f.*** Akar djangkang, Mal.; Akar larak api, Mal.; Akar rarak api, Mal.; Akar sekarang boeboe, Mal.; Akar sengkarang boeboe, Mal.; Larak api, Mal.; Rarak api, Mal.

2252. **M. sphaerocarpum Miq.*** Areuj ki tjantoeng, Soend.

2253. **Melothria affinis King.*** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Koendoer tikoes, Mal. — Klimplant (deze en vlg.).

2254. **M. indica Lour.*** Papinjo tikoes, Mal. Amb.; Wawaloehan, Soend. Gebr.: Bij huiduitslag wordt met de bladen ingewreven.

2255. **M. leucocarpa Cogn. (= M. odorata Hook.f.*).** Areuj bobontengan (zie 1719), Soend.; Areuj hamperoe, Soend.; Samaka bakas, Alf. Min. Ponos.

2256. **M. maderaspatana Cogn.*** Areuj lopang (zie 1719), Soend.; Bojo-bojo balawo, Makas.; Lopang (zie 1719), Soend.; Sapet makente, Alf. Min. T. P.; Sapet woering, Alf. Min. T. L.

2257. **M. marginata Cogn. (= M. Rumphiana Scheff.*).** Katimoen njingnjing, Balin.; Ketimoen njingnjing, Balin.; Kokoro, Soend.; Koro, Soend.; Mentimoen tikoes, Mal.; Timoen tikoes, Mal.

2258. **M. mucronata Cogn.*** Parejan kalak, Jav.

2259. **M. perpusilla Cogn.*** Areuj hamperoe bogor, Soend.; Kokoro koeda, Soend.; Koro koeda, Soend.

2260. **M. punctata Cogn.*** Djodjo, Jav.; djoedjoe, O. Jav. — Gebr.: De lange taaie stengel wordt wel als bindsel gebruikt.

2261. **M. Rauwenhoffii Cogn.*** Gintoeng, Jav.

2262. **Memecylon sp. div.** Nat. fam. der **Melastomaceae.** Algem. benam.: Bagas, Mal.; Dalek, Mal.; Dalie, Minangk.; Mangas, Mal. — Boomen of boomheesters. Gebr.: Het harde hout zou voor huisstijlen geschikt zijn, maar het wordt weinig gebruikt.

2263. **M. appendiculatum Bl.*** Ki koepa, Soend.; Tapohoet, Daj. Z. O. Born. — Boom.

2264. **M. caeruleum Jack.*** Dalek djamboe, Mal.; Pantat oelat, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt bruikbaar geacht.

2265. **M. costatum Miq.*** Kajoe toelang, Sum. W. K.; Toelang, Sum. W. K. — Boom. Gebr.: Het fijne en harde hout is voor huisbouw en meubels geschikt. Het hout wordt verbrand en de asch met olie op het vuur gezet, na hierin een stuk geroest ijzer gelegd te hebben: met dit mengsel smeert men de gewrichten in bij stijfheid en pijn.

2266. **M. edule Roxb.*** Dalek ajer, Mal.; Ipis koelit (zie 2880), Soend.; Tipis koelit (zie 2880), Soend. — Heester. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

2267. **M. excelsum Bl.*** Ki djambe awewe, Soend.; Ki djambe badak, Soend. — Heester.

2268. **M. garcinioides Bl.*** Bagas merah, Mal.; Mangas merah, Mal. — Boom.

2269. **M. glomeratum Bl.*** Reunggang, Soend. — Heester.

2270. **M. grande Retz.*** var. **Horsfieldii Clarke.** Mengkeras, Mal. — Heester.

2271. **M. heteropleurum Bl.*** Djamboe baning, Mal.; Koekoe baning, Mal. — Heester.

2272. **M. laevigatum Bl.*** Dalek tembaga, Mal. — Heester.

2273. **M. Minahassae Koord.*** Wanoete, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout is zeer hard, maar van kleine afmetingen.

2274. **M. myrsinoides Bl.*** Dalek poetih, Mal.; Klis, Jav.; Koekoe baning, Mal. — Lage boom.

2275. **M. Ridleyi Cogn.** Bagas poetih, Mal.; Delima boeroeng, Vulg. Mal.; Mangas poetih, Mal. — Lage boom.

2276. **Mentha arvensis L.*** var. **javanica Hook.** Nat. fam. der **Labiatae.** Bidjanggoet, Soend.; Boedjanggoet, Soend.; Daoen poko, Vulg. Mal.; Hahadesan, Soend. — Kruid, de akkermunt. Corn mint, e., menthe des champs, fr., Feldminze, d. Gebr.: Hier en daar gekweekt om als specerij te worden gebezigd. De bladen zijn fijngestampt een middel tegen hoofdpijn. Uit dit kruid heet de olie gestookt, welke als minjak poko bekend is.

2277. **Merremia convolvulacea Dennst. (= Convolvulus flavus Willd.*).** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Areuj djotang gede, Soend.; Lawatan, O. Jav.; Soeket lawat, Jav. — Klimplant.

2278. **M. (= Convolvulus*) gemella Hall.f.** Katama §), Alf. Min. T. L.; Katamach, Alf. Min. Tonsaw.; Wale in sengit, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

§) Ook Smilax-soorten (zie 3155 en 3159).

2279. **M. hastata Hall.f. (= Convolvulus hastatus Desr.*).** Mawooe eotoet, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

2280. **M. (= Convolvulus*) mammosa Hall.f.** Bidara oepas, Vulg. Mal.; Oebi soefoe, Mal. Mol.; Widara oepas, Jav.; Wiradja, Jav. — Windend kruid. Gebr.: Het sap uit de wortelknollen zou, met water aangelengd, een goed middel zijn tegen keelziekten en longtering. Uitwendig wordt het met gunstig gevolg gebezigd bij oedemateuse zwelling. In den laatsten tijd ook door Europeesche geneesheeren voorgeschreven, voornamelijk tegen suikerziekte.

2281. **M. (= Convolvulus*) nymphaeifolia Hall.f.** Aka sambang, Minangk.; Akar oelam gadjah, Mal.; Halolo, Alf. Amb.; Kangkoeng boekit, Mal.; Koege, Alf. N. O. Halm., Tern.; Manaring, Alf. Min. T. P.; Mandaring, Alf. Min. T. L.; Oelam gadjah, Mal.; Tapak gadjah, Balin., Mal.; Tichinian, Alf. Min. Tonsaw.; Wanaring, Alf. Min. T. S. — Klimplant. Gebr.: Het sap wordt bij oogaandoeningen in de oogen gedroppeld.

2282. **M. umbellata Hall.f. (= Ipomoea umbellata Mey.*).** Akar oelam (zie 3336), Mal.; Oewi im pager, Alf. Min. T. P.; Oelam (zie 3336), Mal. — Klimplant.

2283. **M. vitifolia Hall.f. (= Ipomoea vitifolia Sweet.*).** Areuj kawojang, Soend. — Klimplant.

2284. **Mesua ferrea L.*** Nat. fam. der **Guttiferae.** Lowe §), Makas.; Mamak, Atjeh; Nagakoesoema, Jav.; Nagapoespa, Jav.; Nagapoespita, Jav.; Nagapoesta, Bat.; Nagasantoen, Jav. Kr. D.; Nagasari §§), Balin., Boeg., Jav., Makas., Mal., Soend.; Nagasinom, Jav.; Nagathari, Atjeh; Naghasare, Madoer.; Penaga koenjit, Mal.; Penaga lilin, Mal.; Penaga poetih, Mal. — Kleine boom, tot de ijzerhout-leverende soorten gerekend. Gebr.: In Midden-Java heeft het hout als meubelhout een goeden naam; in de Bataklanden wordt het wel voor lansstelen verwerkt. In Zuid-Celebes dient de boom ook tot omheining. De bloemen zijn als welriekend gezocht. Op Madoera vult men wegens den aangenamen geur met de meeldraden kleine kussens, welke op het huwelijksbed gelegd worden. Zij dragen als inlandsche drogerij in het Javaansch den naam van sari naga of s. koeroeng. In de Preanger maakt men, bij gebreke van geutah kolampis, van het sap ook inkt.

§) Deze naam wordt als een verouderd woord uit vroeger tijden opgegeven.

§§) Ook Achillea sibirica Ledeb.*

2285. **Metroxylon elatum Mart. (= Pigafetta elata Wendl.*).** Nat. fam. der **Palmae.** Banga, Alf. Min. Tonsaw.; Niboeng poetih, Mal. Men.; Sahang, Alf. Min. Bant.; Wanga, Alf. Min. — Boom. Gebr.: De stam wordt gespleten en de aldus verkregen latten tot bevloering en ook tot omwanding gebezigd; de wrange vruchten worden wel gegeten. In het Alfoersch der Minahasa heeft men een spreekwijze: „Wijan taoen im banga", d. i.: „In het jaar van den wanga", of zooveel als „morgen", 't geen als antwoord gegeven wordt op de vraag: Gaat ge hier of daar heen? Dit geschiedt ter voorkoming van onheilen, want bij bekendheid met den af te leggen weg zouden de kwade geesten wel kunnen vooruitsnellen en ergens ongeluk aanbrengen.

2286. **M. filare Mart. (= Pigafetta filaris Becc.*).** Sagoe oetan, Mal. Amb. — Boom. Gebr.: Levert weinig meel en bovendien van geringe hoedanigheid.

2287. **M. longispinum Mart.*** Lapia makanaloe, Alf. Amb., Har.; Lapia makanaroe, Alf. Amb., Har.; Sagoe makanaroe, Mal. Amb. — Boom. Gebr.: Levert het minste zetmeel van alle Metroxylon-soorten.

2288. **M. micracanthum Mart.*** Lapia loeli oewa, Alf. Amb., Har.; Sagoe doeri rotan, Mal. Amb. — Boom.

2289. *a.* **M. Rumphii Mart.*** §) *b.* **M. Sagu Rottb.*** Amboeloeng (*a*), Balin.; Bai, Gorom; Bakoe, Makian; Bariam, N. Guin. Noemf; Bariam knam, N. Guin. Noemf.; Bhoeloeng, Madoer. B.; Bi, N. Guin. 4 R.; Bi ajo, N. Guin. 4 R.; Bija, Alf. Boer.; Boeloeng, Jav.; Boengo lo labia, Goront.; Darje, N. Guin. Jaoer; Eera, Tenimbar; Hambije, Daj. Z. O. Born.; Hamboelong, Daj. Samp.; Hembia, Sangi; Hoeda, Tern.; Hoeda bawa, Tern.; Hoeda mahate, Tern.; Hoeda topo bohcka (*a*), Tern.; Hoembia, Alf. Min. Bent., Sangi; Ipia, Alf. Cer.; Kamrioe, Wetar; Kamrioe oeöen, Wetar; Kaoe hija, Alf. Boer.; Karasoela, Jav.; Kersoela, Jav.; Kiraj, Mal. Batav., Soend.; Kiraj kebo, Soend; Kiraj tjoetjoek (*a*), Soend.; Kresoela, Balin., Jav.; Labia, Goront.; Lapia, Alf. Amb., Cer., Har.; Lapia molat, Alf. Amb., Har.; Lapia toeni (*a*), Alf. Amb., Har.; Lepia, Alf. Asil.,

Hila, Z. Cer.; Lepial, Alf. Sap.; Mangaä, Kei; Merija, Atjeh; Merijen, Gajo; Meurija, Atjeh; Ndana, N. Guin. Sekar; Ndawo, N. Guin. Sekar; Oera, Daj. Kat.; Pie, Kisar; Pieone, Kisar; Poetak, Rotin.; Pohon sagoe, Vulg. Mal.; Rabia, Aroe; Rambija, Mal.; Raoetao, Lamp.; Rembijen, Gajo; Remboeloeng (*a*), Jav.; Resoela, Jav.; Ripial, Alf. N. Laoet; Roembija §§), Makas., Mal.; Roembija berdoeri (*a*), Mal.; Roembijo, Minangk.; Roemija, Atjeh; Roempija, Boeg.; Rontan, Lamp.; Rotnia, Sermata; Sagoe, Vulg. Mal.; Sagoe badoeri (*a*), Mal. Men.; Sakoe, Nias; Sika (*a*), Alf. N. O. Halm.; Soempang (*a*), Alf. Min.; Soepang (*a*), Alf. Min. Tonsaw.; Tano, Alf. N. O. Halm.; Tawasen, Alf. Min.; Tewasen, Alf. Min.; Tremboeloen, Jav. — Boom, de sagoe-palm. Sagopalm, e., palmier sagou, fr. Gebr.: De stam wordt gespleten voor vloeren en wanden van woningen gebezigd; de bladen wegens hunne duurzaamheid veel tot dakbedekking gebruikt; de z. g. Buitenzorgsche matten vervaardigt men van de gespleten bladnerven, die (meer oostelijk) ook dienen tot omwanding van huizen, vervaardiging van doozen, enz. ook gebrand en fijn gemaakt hier en daar wel als bloedstelpend middel; van de vezels der bladscheeden draait men wel touw; de vruchten worden geconfijt. Op sommige eilandengroepen bewesten Sumatra en vooral in het oosten van den Archipel vormt het meel het hoofdvoedsel der bevolking, terwijl het elders meer dient tot bereiding van versnaperingen. Om dit meel, juister zetmeel, te verkrijgen wordt in de Molukken de boom geveld, in stukken van ongeveer een vadem lengte gekapt en deze door midden gekloofd; dan klopt of disselt men het merg er uit, dat met water boven een zeef wordt gekneed, waarbij de vezels achterblijven en het met zetmeel beladen water in een daartoe bestemden bak stroomt, waarin het bezinkt. De genoemde soorten leveren aldaar de grootste hoeveelheid meel, dat als zeer wit en aangenaam van smaak boven dat van andere soorten verkozen wordt. Op de Mentawei-eilanden laat men het uit den stam gehaalde merg 24 uren in een grooten bak staan, waarna het met de voeten wordt gekneed, tot het een dikke pap vormt en men door een opening de bovendrijvende onreinheden laat wegvloeien; na goed gedroogd te zijn verpakt men het meel in cylindervormige van palmbladen vervaardigde balen. In Noordoost-Sumatra, waar roembija bemban de grootste hoeveelheid meel oplevert, geschiedt het losmaken der vezels met een rasp. Het te raspen stuk wordt te dien einde vastgeklemd en twee personen brengen de rasp evenals een zaag in beweging. Door de fijnere verdeeling der vezels krijgt men aldus bij de wassching meer meel. Hier dient de bereiding hoofdzakelijk voor den uitvoer naar Singapore. Op Sumatra's Westkust is sagoe een voeder van paarden en pluimvee; men werpt ze dan een stuk van den gespleten stam toe, waaruit ze zelf het merg kunnen halen. Van iemand, die het atlegt of een zaak verliest, zegt men in het Soendaasch: „Ngembang kiraj", d. i.: „Als de kiraj-bloem", daar deze achterover is gebogen. Droge bladen van Metroxylon, op bijzondere wijze saamgevlochten en aan eenigen vruchtboom vastgebonden, dienen in de Molukken wel als matakaoe, of een middel om hem, die de vruchten steelt, ziekte of een ander onheil aan te brengen.

§) Vele der opgegeven namen gelden voor beide soorten; die, waarbij *a* is gevoegd meer bijzonder voor de eerste.

§§) Voor Noordoost-Sumatra worden vermeld: roembija bemban, ongedoornde soort, roembija doeri, met lange, en roembija sangka, met korte doornen.

2290. **M. sylvestre Mart.*** Lapia ihoel, Alf. Amb., Har.; Lapia ihoer, Alf. Amb., Har.; Lepia ihoer, Alf. Z. Cer.; Lepia rihoer, Alf. Z. Cer.; Sagoe ihoer, Mal. Amb. — Boom. Gebr.: Het van dezen boom verkregen meel is roodachtig.

2291. **Mezoneurum grande Miq.** §) (= **Acrocarpus grandis Miq.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Madang pariek, Minangk.; Pariek, Minangk. — Boom. Gebr.: Het hout dient vooral tot stijlen van woningen.

§) Ook Acrocarpus fraxinifolius Wight.*

2292. **M. sumatranum W. et A.*** Akar darah beloet, Mal.; Akar kelitji rimba, Mal. — Klimmende heester.

2293. **Mezzettia umbellata Becc.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Kenanga pantei (zie 154), Mal. W. Born. — Boom.

2294. **Michelia celebica Koord.*** Nat. fam. der **Magnoliaceae.** Adoöe, Alf. Min. Bant.; Basijan, Alf. Min. Tonsaw.; Mawasijan, Alf. Min. T. L.; Tjempaka oetan aloes, Mal. Men.; Tjempaka oetan, Mal. Men.; Wasijan, Alf. Min. Varieteiten in Alf. Min. T. L.: Wasijan reudai of W. rintek; W. sela. — Boom. Gebr.: Van alle timmerhoutsoorten is dit hout in de Minahasa het meest gezocht, daar het jaren lang goed kan blijven, ook al is het aan weer en wind blootgesteld. In figuurlijke uitdrukkingen of gezegden worden de hoofden in die streek dikwerf met den wasijan-boom vergeleken. Van dit hout is het Rumphius-gedenkteeken in het Koloniaal Museum te Haarlem vervaardigd.

2295. **M. Champaca L.*** Boenga edja, Makas.; Boenga matjela, Boeg.; Datoe adjoewe, Boeg.; Djempa, Atjeh; Djeumpa, Atjeh; Hepaka, Sawoe; Hoepaman, Alf. Z. Cer.; Kembhang koneng, Madoer.; Kepaka, Sawoe; Lotjari, O. Jav.; Pakoero, Alf. Amb.; Papokoer, Alf. Har., Z. Cer.; Petjari, O. Jav.; Petjari koening, O. Jav.; Po boenga matjela, Boeg.; Poko boenga edja, Makas.; Sampaka Alf. Min., Z. Cer.; Sampakang, Sangi; Tjampaga, Makas.; Tjampago, Minangk.; Tjampaka, Alf. Min., Balin., Madoer., Soeud.; Tjampaka barak, Balin.; Tjampaka ghading, Madoer. P. S.; Tjampaka koening, Balin.; Tjampaka koneng, Madoer., Soeud.; Tjampaka warangan, Balin.; Tjampaka mera, Madoer.; Tjapaka, Alf. Halm., Tern.; Tjempaka Jav., Mal.; Tjempaka koening, Jav.; Tjempaka merah, Mal.; Tjenrana, Boeg.; Tjepaga, Boeg.; Tjepaka, Jav.; Tjompaka, Madoer.; Tjompaka ghading, Madoer. P. S.; Tjompaka mera, Madoer. Varieteiten in Makas.: Tjampaga bajawo; T. tanroe. In Boeg.: Tjepaga lapang; T. tanroe; T. telo (de oranjegele). — Boom, de tjampaka-boom. Gebr.: De bloemen zijn wegens den aangenamen geur alom zeer gezocht; daarmede wordt een welriekende haarolie bereid. Van het hout vervaardigt men wel het bovenéinde van krisscheeden. In de Minahasa stampt men de zaden fijn en smeert die op de borsten om het zoogen te verhinderen, daar ze zeer bitter zijn. In Zuid-Celebes bijt men bij het tandenscburen vaak op een stukje tjampaga-hout, dat er tusschen gestoken is. Van iemand, die algemeen bemind is, zegt de Javaan: Katon tjepaka sawakoel, d. i.: „Er uitziende als een mandje tjepaka-bloemen"; en van iemand, wiens hart als het ware door droefheid is verscheurd: Tjepaka ginoebah d. i.: „Als kleingescheurde tjepaka". In het Makasaarsch wordt met de uitdrukking: „Manralena tjampagaja (Boeg.: Maboengana tjenranaé) d. i.: „Het bloeien van tjampaka", bedoeld de tijd voor het beploegen der rijstvelden. Naar de kleur der bloemen duidt men „geelachtig rood" in het Maleisch als hiring tjempaka aan.

2296. **M. Champaca L.*** var. **Binnendijkii Boerl.** Tjampaka warna, Soend. — Boom.

2297. **M. longifolia Bl. (= M. Champaca L.*).** Boenga edja kebo, Makas.; Boenga edja mapoete, Boeg.; Djeumpa gadeng, Atjeh; Patene, Makas.; Petjari poetih, O. Jav.; Po boenga mapoete, Boeg.; Poko boenga edja kebo, Makas.; Tjampaka bodas, Soend.; Tjampaka ghading pote, Madoer. P. S.; Tjampaka poetih, Balin.; Tjampaka pote, Madoer.; Tjempaka poetih, Jav., Mal.; Tjompaka ghading pote, Madoer. P. S.; Tjompaka pote, Madoer. — Hooge boom. Gebr.: Daar de bloemen om den geur zeer gezocht zijn, wordt deze boom door inlanders gekweekt.

2298. **M. montana Bl.*** Banggoelaë (zie 3557), Biman.; Boenglai kajoe, Mal.; Kadjoe kembhang, Madoer.; Kajoe djae, Jav.; Kajoe trawas, Jav.; Kembhang, Madoer.; Kembhang djhaï, Madoer.; Ki djabe, Soend.; Madang tjampago §), Minangk.; Mangli, Balin., Jav.; Manglid bodas, Soend.; Medang tjampaka, Mal. Pal.; Tjempaka djae, Jav. — Varieteiten in Madoer.: Kembhang marsiki; K. moendhoeng; K. tjampaka. — Hooge boom. Gebr.: Wegens de deugdelijke eigenschappen wordt het hout hoog geschat voor bruggen en huisbouw en ook voor meubels. De zaden zijn een inlandsch geneesmiddel. De fijngewreven bloemknoppen hebben een sterken gembergeur, waaraan de meeste inl. namen zijn ontleend. De bast wordt op uitvretende zweren gelegd.

§) Ook Talauma rubra Miq.* (zie 3298).

2299. **M. velutina Bl. (= M. Tsiampaca L.*).** Baros (zie 2179), Jav.; Kadjeng sekar, Jav. Kr.; Kajoe kembang (zie 3451), Jav.; Kembhang mangleh, Madoer.; Mangleh, Madoer.; Mangli, Balin., Jav.; Manglid (zie 2179), Soend.; Raboejoet, Balin.; Remboejoet, Jav.; Tjampaka boeloe, Soend. — Woudreus. Gebr.: Het hout is wegens duurzaamheid, sterkte en gemakkelijke bewerking geschikt voor huisbouw, en wegens de fraaie vlammen ook gezocht voor meubels.

2300. **Microdesmis caseariaefolia Planch.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Kenidei badak, Mal. — Boomheester.

2301. **Micromelum molle Turcz.*** Nat. fam. der **Rutaceae.** Kajoe wowowos, Alf. Min. T. L.; Wowowos, Alf. Min. T. L. — Boom.

2302. **M. pubescens Bl.*** Timah-timah betina, Mal.; Titimah betina, Mal.; Tjerek poetih, Mal. — Boom.

2303. **M. pubescens Bl.*** var. **denticulata K. et V.** Ki mangkok, Soend.; Mamangkokan, Soend. — Boom.

2304. **Micropora Curtisii Hook. f.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Medang sila, Mal.; Medang tandoek, Mal.; Modang tandoek, Bat. — Boom.

2305. **Microstylis congesta Reichb.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Sigoendoel, Mal.

2306. **Mikania scandens Willd.*** Nat. fam. der **Compositae.** Akar oelam tikoes, Mal.; Areuj bodas, Soend.; Areuj tjoepoe toekeur, Soend.; Kiwoet, Alf. Min. Tonsaw.; Koelili, Alf. Min. Bent.; Koenet lawet, Alf. Min. T. P.; Koenet lawet rintek, Alf. Min. T. L.; Lawet, Alf. Min. T. P.; Lawet rintek, Alf. Min. T. L.; Oelam tikoes, Mal. — Klimplant. Gebr.: Als sierplant.

2307. **Millettia atropurpurea Benth.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Toelang daïng, Mal. — Boom.

2308. **M. dasyphylla Boerl.** Mata boehoe, Jav. — Klimmende heester. Gebr.: De zaden worden gekookt of geroosterd gegeten; rauw zouden ze schadelijk zijn.

2309. **M. eriantha Benth.*** Akar koewajah, Mal. — Klimmende heester.

2310. **M. sericea W. et A.*** Akar manggoel, Mal. Pal.; Akar toeba, Mal.; Apow, Alf. Min. T. L., T. S.; Asa, Alf. Har.; Bindaloe katjang, Lamp.; Bori, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern.; Gadel §), Jav.; Ilan, Kei; Itoeöe, Kei; Kamoeroet, Alf. Amb.; Kaposi, Alf. Z. Cer.; Kaposine, Alf. Cer.; Kawaoe, Soend.; Male, Alf. Z. Cer.; Ranta, Alf. Min. Bant.; Rawe-rawe, Alf. N. O. Halm.; Soeha, Alf. Min. Bent.; Soejat, Alf. Min. Tonsaw.; Soerat, Alf. Min. T. B., T. P.; Soewa, Alf. Min. Bent.; Toeba gadel §), Jav.; Toewa laleur, Soend.; Toewa pepe, Makas. — Klimmende heester. Gebr.: De wortel dient tot het bedwelmen van vissehen en hangt men hem wel om den hals van kinderen, die last van wormen hebben.

§) Deze en sommige andere der opgegeven namen worden ook aan Derris-soorten gegeven (zie 1061). Inboorlingen maken hiertusschen blijkbaar geen scherp onderscheid (zie 3343).

2311. **Millingtonia hortensis L. f.*** Nat. fam. der **Bignoniaceae.** Hahomboe, Bat.; Kembang poetih (zie 2938), Jav. — Boom. Gebr.: Hier en daar in tuinen gekweekt.

2312. **Mimosa asperata L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Arenj garoet gede, Soend. — Kleine klimmende heester.

2313. **M. pudica L.*** Boentoe silit, Jav.; Daoen kaget-kaget, Mal. Men.; Daoen koetjing, Mal. Batav.; Daoen takedjo, Mal. Mol.; Daoen tidor-tidor, Vulg. Mal.; Djoekoek antjing, Lamp.; Djoekoet borang, Soend.; Doekoet kekompoen, Alf. Min. T. S.; Gehgerau, Soend.; Godong koetjing, Jav.; Gogiolo, Alf. N. O. Halm.; Koetjingan, Jav.; Padang getap, Balin.; Pis koetjing §), Jav.; Poetri maloe, Mal.; Rebah bangoen, Vulg. Mal.; Rebha does-todoeseun, Madoer. S.; Rebha lo-malowan, Madoer B., P.; Roempoet kemaloean, Mal.; Roempoet takedjo, Mal. Amb.; Semaloe, Mal.; Siherpoet, Bat.; Sikadjoeïk, Minangk.; Sikerpoet, Bat.; Sirap, Mal. Bengk.; Tindo-tindo (zie 3358), Boeg., Makas. — „Kruidje-roer-me-niet". Sensitive plant, e., Sinnpflanze, d. Gebr.: Er wordt beweerd, dat aanplanting van dezen de verspreiding van alang-alang, den grootsten vijand van den landbouwer, in afdoende mate zou tegengaan. Alle deelen gelden naar naïve signatuurleer voor geneeskrachtig. In Zuid-Celebes o. a., bezigt men de blaadjes als slaapmiddel bij kinderen, die niet slapen kunnen.

§) Dit is eigenlijk een naam, door kinderen aan dit kruidje gegeven.

2314. **Mimusops Elengi L.*** Nat. fam. der **Sapotaceae.** Angkatan, Balin.; Boenga tandjoeng, Mal.; Boengo tandjoeeng, Minangk.; Kepoela, Atjeh; Pekola tjange, Atjeh; Tandjhoeng, Madoer.; Tandjoe, Biman.; Tandjoeëng, Minangk.; Tandjoeng, Balin., Jav., Mal., Soend.; Tandjong, Boeg., Makas.; Wiladja, Balin. — Boom. Gebr.: Veel in tuinen. De vruchten zijn eet-

baar; de welriekende bloemen worden in het haar gedragen en op Sumatra wel tot kransen en armbanden geregen. De bladen en wortels worden bij verkoudheid tegen het voorhoofd gelegd en bij verstopping in den neus met geraspt hout als sigarette gerookt. In Makasaarsche liedjes wordt de bloem als het zinnebeeld van een minnaar gebezigd en in het Madoereesch duidt men het naar boven gericht zijn der oogbaren, dat als een teeken van schoonheid geldt, aan met: „Njekar tandjhoeng".

2315. **M. hexandra Roxb.*** Njatoh hitam, Mal. — Boom.

2316. **M. Kauki L.*** Keupoela, Atjeh; Naue, Boeg.; Nani, Makas.; Peukoela, Atjeh; Sabo, Balin.; Saboe, Madoer.; Sawo, Jav., Mal., Soend.; Sawo djawa, Jav. Ng.; Sawo djawi, Jav. Kr. — Vrij lage boom. Gebr.: Wordt bij voorkeur nabij de woningen van Javaansche vorsten en grooten geplant. Het hout is vrij hard en dient tot vervaardiging van meubels en kleine voorwerpen, b.v. tollen. De rijpe vruchten worden gegeten; met de pitten speelt men op het dakon en soms bezigt men ze bij het wegen van goud. Met dhoel saboe duidt de Madoerees de geelbruine kleur van een paard aan. Sawo is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Godong nongka wohe pala kembang lintang", d. i.: „Bladen als nongka, vruchten als muskaatnoten, bloemen als sterren".

2317. **M. parvifolia R.Br.*** Rekes, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw en als timmerhout.

2318. **Miquelia celebica Bl.*** Nat. fam. der **Olacaceae.** Lalai in tasitj, Alf. Min. T. P. — Klimmende heester.

2319. **Mirabilis Jalapa L.*** Nat. fam. der **Nyctaginaceae.** Anoedja, Balin.; Boenga ampat oras, Mal. Amb.; Boenga poekoel empat, Mal.; Boenga tete apa, Makas.; Boenga-boenga paranggi, Makas.; Boenga-boenga parengki, Boeg.; Hanoedja, Balin. Kr.; Kederat, Jav.; Kembang esoek sore, Jav.; Kembang pagi sore, Mal. Batav.; Kembang poekoel ampat, Mal. Batav.; Kenodja, Balin.; Koderat, Sas.; Koepa oras, Alf. Amb., Oel.; Koepan waktoe, Alf. Cer.; Nodja, Balin.; Odja, Balin.; Poekoel ampa, Alf. Min. T. L., T. P.; Sandja-sandja, Balin.; Segerat, O. Jav.; Srodja, Balin.; Tegerat, Jav. — Kruid, de wonderbloem of vieruursbloem. Belle de nuit, fr., Four o' clock plant, e., Jalapen-wunderblume, d. Gebr.: Wordt in tuinen als sierplant gekweekt. De gele, purperen of witte welriekende bloemen openen zich tegen den avond om zich eerst den volgenden ochtend te sluiten. Het meel uit de zaden wordt soms als blanketsel gebruikt wordt.

2320. **Miscanthus japonicus And.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Asa, Alf. Min. T. B.; Ipoes in asoe (zie 2638), Alf. Min. T. P.; Ipoes ne asoe, Alf. Min. T. S.; Nipoes in asoe, Alf. Min. T. L.; Papaïpal, Alf. Min. T. P.; Roekoet asa, Alf. Min. T. B.; Walana, Alf. Min. T. L., T. P. — Kruid.

2321. **M. sinensis And.*** Walana in tjoentoeng, Alf. Min. T. P. — Kruid.

2322. **Mischocarpus sundaicus Bl. (= Cupania Lessertiana Camb.*).** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Bintit, Mal.; Ki howe, Soend.; Pendjalinan §), Jav.; Perepat boekit, Mal. — Boom.

§) Ook Hebecoccus ferrugineus Radlk.* (zie 1710).

2323. **Mitrephora celebica Scheff.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Pamelesijan sela (zie 154 en 2799), Alf. Min. T. P. — Boom.

2324. **M. corymbosa Bl.** Ki saocheun lalaki, Soend. — Boom.

2325. **M. ferruginea Boerl.*** Tawa im bolai sela, Alf. Min. T. L. — Boom.

2326. **M. macrantha Hassk.*** Dhang-ghedhungan, Madoer.; Gedangan §), Jav. Ng.; Kalak sapi, Jav.; Ki ladja (zie 2803), Soend.; Pisangan §), Jav. Kr. — Lage boom.

§) Ook Alphonsea javanica Scheff.*

2327. **M. obtusa Hook.f. et Thoms.*** Ki pajoeng bodas, Soend.; Ki pajoeng goenoeng, Soend.; Ki saocheun, Soend.; Ki saocheun hideung, Soend. — Boom.

2328. **M. reticulata Hook.f. et Thoms.*** Wanitan, Jav. — Heester. Gebr.: Van het hout worden wandelstokken gemaakt.

2329. **Modecca celebica Koord.*** Nat. fam. der **Passifloraceae.** Mamarisa §), Alf. Min. T. P. — Klimplant.

§) Ook Tabernaemontana Cumingiana A. D.C.* (zie 3276).

2330. **M. cordifolia Bl.*** Areuj babalingbingan, Soend.; Areuj balingbing §), Soend.; Areuj tjalingtjing, Soend. — Klimmende heester.

§) Ook Combretum-soorten.

2331. **M. heterophylla Bl.*** Areuj patoek manoek lemboet, Soend.; Patoek manoek lemboet, Soend. — Klimplant.

2332. **M. singaporeana Mast.*** Akar saoet, Mal.; Mentimoen gadjah merah, Mal.; Mentimoen paja, Mal.; Saoetan, Sum. W. K.; Timoen gadjah merah, Mal.; Timoen paja, Mal. — Klimplant. Gebr.: Uit de vezels van den binnenbast verkrijgt men bindgaren, dat op West-Sumatra tot vervaardiging van visschnigen dient. De vrucht heet vergiftig.

2333. **M. sp. plur.** Areuj patoek manoek, Soend.; Areuj seuseurenhan, Soend.; Patoek manoek, Soend. — Klimplanten.

2334. **Mollugo stricta L. (= M. pentaphylla L.*).** Nat. fam. der **Ficoideae.** Roempoet belangkas, Mal.; Roempoet tapak boeroeng §), Mal.; Tapak boeroeng §), Mal. — Kruid. Gebr.: De bladen heeten als geneesmiddel daoen moetiara.

§) Ook Ancilema nudiflorum Br.* (zie 232).

2335. **Momordica Balsamina L.*** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Daoen parija, Madoer.; Inaure oela, Boeg.; Kande-kande oela, Boeg.; Kande-kande oelara, Makas.; Kaure oelara, Makas.; Lebak lengaha, Balin. Semb.; Moeloet gagak, Vulg. Mal.; Pare alas, Jav. Ng.; Pare wana, Jav. Kr.; Parija hoetan, Mal.; Parija leuweung, Soend.; Pepare oetan, Mal. Batav.; Popare popoloeloe, Tern.; Popari oetan, Mal. Mol.; Sibak lenga, Balin.; Soebak lenga (zie 3368), Balin. — Klimplant, balsamine-springkruid. Balsam apple, e., pomme de merveille, fr. Gebr.: De vruchtjes worden wel gegeten: het sap dient als kraamzuiverend middel na bevalling.

2336. **M. Charantia L.*** Apalija, Lamp.; Areuj parija, Soend.; Foria, Nias; Kambeh, Minangk.; Kaporiaoe, Alf. W. Cer.; Pahja, Balin. Semb.; Paita, Soemba; Paja, Balin.; Palia, Rotin.; Papaliaoe, Alf. Z. Cer.; Papariano, Alf. N. Laoet, Sap.; Papariaoe, Alf. Z. Cer.; Pare, Jav., Pare

ajam, Jav.; Parija, Alf. Min., Biman., Boeg., Madoer., Makas., Mal., Soend.; Parija dambot, Alf. Min. T. S.; Parija in dekat, Alf. Min. T. P.; Parija lambot, Alf. Min. T. B., T. P.; Parijo, Minangk.; Penia, Tim.; Pepare, Mal. Batav.; Peparch, Madoer.; Pepoele, Kisar; Poedoe, Alf. Min. Bant.; Poja, Alf. Min. Bent.; Popare, Alf. N. O. Halm., Tern.; Popari, Mal. Mol.; Prija, Balin. Kr.; Tapripon, Alf. Amb.; Troewoek, Sas. Varieteit in Minangk.: Kambeh gadiëng of Parijo gadieng. — Klimplant, het wijngaardbladig springkruid. Gebr.: De langwerpige vrucht wordt rauw of gekookt bij de rijst gegeten. De bladen dienen als medicijn en ook na herstel van zware ziekte tot opwekking van den eetlust §); in de Molukken wordt het sap aan pasgeboren kinderen ingegeven en verder gebruikt om den mond van zuigelingen rein te houden. Voor een tegenzin in iets hebben of ergens geen lust toe gevoelen zegt de Minangkabaoer: „Bak raso kambeh", d.i.: „Als de smaak van kambeh". In het Boegineesch heeft men een spreekwijze: „Batoe malorongije parija to Mampoe", d.i.: „Een steen, waarom zich de Mampoesche parija slingert"; waarmede bedoeld wordt zand (kesi), waarin deze plant het liefst groeit, en dan gezinspeeld is op kesing = schoon. In de Minahasa heeft men als meisjesnaam Pinarija, d.i.: „Gelijk gemaakt aan de parija", voor een soort gouden oorringen van dien vorm en gegeven aan een dochter, als de moeder deze oorringen bezit. De vrucht van parija is de oplossing van het Soendasche raadsel: „Daoen di tatah, boewah di oekir" (in het Balineesch: „Dona tetesan, boewaha oekiran"), d.i.: „De bladen zijn opengewerkt, de vruchten uitgesneden." In het Javaansch heeft men een raadsel: „Pare maugan walang", d.i.: „Een pare eet een sprinkhaan", met de oplossing „Een kip eet rijst", waarbij pare ziet op de pare ajam en walang op de walang beras.

§) Als medicinale benaming bezigt men voor deze bladen in het Javaansch het woord toendoeng, daarbij uitgaande van het denkbeeld, dat ze bij het noemen van den waren naam hunne werking zouden missen.

2337. **Monochoria hastaefolia Presl.*** Nat. fam. der **Pontederiaceae.** Bete ajer, Mal. Men.; Dajoe, Alf. Min. T. S.; Etjeng gede, Soend.; Ganggong, Daj. Z. O. Born.; Palipit, Alf. Min. Tonsaw.; Papang, Makas.; Pepang, Boeg.; Rahajoe, Alf. Min. T. B.; Rajoe, Alf. Min. T. L.; Tale in dano, Alf. Min. T. P. — Kruid. Gebr.: De knollen dienen, na goed gekookt en met zemelen gemengd te zijn, in de Minahasa als varkensvoeder. Zij worden ook geschild en fijngestampt met houtskool op schurftwonden gelegd. Rahajoe is in het Alf. Min. T. B. de oplossing van dit raadsel: „Se toöen soemaloe oen soosoan se peleng oeman maha-pajoeng", d. i.: „Er zijn menschen, die langs een stroom gaan; zij maken allen gebruik van zonneschermen."

2338. **M. linearis Miq. (= M. vaginalis Presl.*** var.). Etjeng lemboet, Soend. Kruid. Gebr.: De bladen worden als groente gegeten; zie volg.

2339. **M. vaginalis Presl.*** Balang-balang, Makas.; Balempaleng, Boeg.; Bijah-bijah, Balin.; Etjeng §), Soend.; Memadeng, Sas.; Memareng, Sas.; Toempeng, Alf. Min. T. L.; Wewehan, Balio., Jav.; Wewejan, Jav. — Kruid. Gebr.: Groeit op onder water gezette velden; de bloemen en bladen worden gegeten, de wortel is een inlandsch geneesmiddel. De geheele plant dient wel als groene bemesting van rijstvelden. Voor „licht blauw" heeft men in het Javaansch de uitdrukking: „Ngembang wewejan" (in Balin.: „Kadi kembang wewehan), d.i.: „Als de bloem van Monochoria".

§) Ook Limnocharis emarginata Humb. et Bonpl.*

2340. **Morinda citrifolia L.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Bakoedoe godang, Bat.; Bengkoedoe daoen besar, Vulg. Mal.; Bengkoedoe laki-laki, Vulg. Mal.; Koedoe keras, Jav.; Kodhoek alas, Madoer.; Mangkoedoe gadang, Minangk.; Mengkoedoe djantan Mal.; Mengkoedoe rimba, Mal. — Lage boom. S. e. Indian mulberry, e. Gebr.: Zie No. 2343.

2341. **M. rigida Miq.*** Akar sari, Mal. Pal. — Klimplant.

2342. **M. sarmentosa Bl.*** Boekoe bemban, Mal. — Klimplant.

2343. **M. tinctoria Roxb.*** Ampoeladjeng, Boeg.; Badja, Boeg.; Bae, Makas.; Baja, Makas.; Bakoedoe, Bat.; Bakoeloe, Tim.; Bakoeroe, Tim.; Batang 'ngkoedoe, Mal. Bengk.; Bengkoedoe, Sas., Vulg. Mal.; Bingkoedoe, Minangk., Saleijer; Bingkoedoeng, Mal. Amb.; Bingkoeroe, Boeg., Gorom, Makas.; Boenggoedoe, Goront.; Bokoedoe, Alf. Min. Tonsaw.; Bongkoedoe, Mal. Men.; Bongkoeroe, Alf. Min. Ponos.; Djati ale, Boeg.; Eodoe, Enggano; Eoroe, Enggano; Kajoe sea, Alf. Min. Bent., T. S.; Kemoedeë, Atjeh; Kemoedoe, Jav.; Kodhoek, Madoer.; Koedoe, Jav., Soend.; Koemoedeë, Atjeh; Kome, Alf. N. O. Halm., Tern.; Lenei, Alf. Min. T. L.; Mangkoedoe, Daj. Z. O. Born., Lamp., Minangk.; Manoekoedoe, Rotin.; Maraboelaeng, Makas.; Mengkoedoe, Mal.; Mengkoedoe padang, Mal.; Nenoe, Alf. Har., Z. Cer.; 'Ngkoedoe, Mal. Bengk.; Nonoe, Biman.; Patje, Jav., Sas., Soembawa; Popodoe, Alf. Min. T. P.; Sea, Alf. Min. Bent., T. S.; Seha, Alf. Min. Bant.; Tibah, Balin.; Tjangkoedoe, Soend.; Tompodoe, Mal. Men.; Woengkoedoe, Balin. Variëteiten in Atjeh: Kemoedeë hoetan of Koemoedeë hoetan (zie 1997); Kemoedeë kampong of Koemoedeë kampong of Kemoedeë bit of Koemoedeë bit. In Balin.: Tibah moenti. In Madoer.: K. ghalighi; K. koöng (zonder zaden); K. malate; K. tabar, met lange en zoete vrucht. — Boom, de Indische meekrap-boom. Gebr.: De vruchten worden jong als roedjak en oud met zout gegeten. Het vruchtsap dient wel tot wassching van het hoofdhaar en het uit de bladen geperste sap wordt, na gezeefd te zijn, tegen opzetting der milt gedronken. Een aftreksel van wortel en bast is in gebruik om garens of weefsels geelrood te verven, waarbij men soms voegt peper en asch, met het doel de kleur grootere vastheid te geven. Op Sumatra's Westkust heeft men een spreekwijze: „Banjak matonjo bagai maugkoedoe", d. i.: „De mangkoedoevrucht heeft veel oneffenheden"; waarmede gedoeld wordt op iemand, die zeer wispelturig is, ook ten opzichte van vrouwen. In het Maleisch van Bengkoelen bestaat een andere: „Peradje batang 'ngkoedoe doeloelah boewah pade boenge", d. i.: „Evenals de Morinda die eerst vrucht draagt alvorens te bloeien (?)"; met de beteekenis van de huid verkoopen vóór men den beer gevangen heeft. In Boegineesche gedichten wordt van dezen boom dikwijls gesproken als: „Een schuilplaats van lafhartigen"; van daar wordt pakam-poeladjeng gebezigd voor een „lafaard"; letterlijk: „De man die onder een ampoeladjeng schuilt". Een Atjeher spreekt van de bewoners van het eiland Nias als: „Nieh koemoedee", d. i.: „Niassers zijn bengkoedoe-eters", hetgeen hierop ziet, dat deze, in tegenstelling van andere volksstammen, de vruchten rauw eten, zonder iets er bij. Roode koeien noemt men in het Bataksch: „Sibakoedoe". De meugkoedoe-vrucht is de oplossing van het Maleische raadsel: „Nasi sakepal di oedjoeng galah", d. i.: „Een klompje rijst aan het einde van een duwstok"; om reden die vrucht den

vorm heeft van een in de hand gemaakt balletje rijst, en aan de einden der takken groeit. „Een ei" wordt gezegd de opl. te zijn van het Soendasche raadsel: „Boewah koedoe beukah warna", d. i.: „Een tjangkoedoe-vrucht, als zij opengaat, is zij veelkleurig"; want die vrucht is eirond en uit het ei komen kippen van allerlei kleur.

2344. **M. umbellata L.*** Arenj kakantjingan, Soend.; Kakantjingan, Soend.; Mengkoedoe ketjil, Mal. — Klimplant.

2345. **Moringa pterygosperma Gaertn.*** Nat. fam. der **Moringaceae.** Adjoe maroengga, Sawoe; Adjoe wona, Sawoe; Haoefo, Tim.; Kaïfok, Rotin.; Kawona, Soemba; Kelo, Alf. Halm., Min., Tern.; Kelor, Balin., Jav., Kang., Mal., Soend.; Kelor loemoet, Balin.; Keloro, Boeg., Makas.; Kerel, Alf. Har., Z. Cer.; Kerele, Alf. Z. Cer.; Kerelo, Alf. N. Laoet, Sap.; Kero, Alf. Min. Bant.; Kerol, Alf. Boer.; Kerore, Alf. Z. Cer.; Kilor, Lamp.; Maroengga, Mal. Amb., Mal. Tim.; Maroenggai, Minangk.; Marongghi, Madoer.; Moerong, Atjeh; Oho gaäiri, Sermata; Parongge, Biman.; Rowe, Saleijer; Sajor kelor, Mal. Men.; Tjelor, Balin.; Wona, Sawoe, Soemba. Varieteiten in Balin.: K. moenggi of K. maoenggi of Moenggi of maoenggi of maroenggi. In Madoer.: M. boengo; M. odang; M. tarom. — Boom, de behen-boom of z.g. mosterdboom („horseradish tree") naar den reuk der wortels. Ben oléifère, fr. Gebr.: De vruchten en bladen worden als groente toebereid gegeten; van de laatste op Bali alleen die eener varieteit. De wortel, door inlandsche geneeskundigen in het Maleisch remoenggai (zie boven de verwante namen voor den boom) geheeten, dient bij velerlei ziekten, o. a. uitwendig tegen hoofdpijn; wonden of zieke lichaamsdeelen worden ter genezing met een takje met bladen geklopt. Uit de zaden verkrijgt men een olie, op Java als lenga behen wel tot vermenging met reukwerk gebezigd. Met den naam van gata keloro of gom van Moringa wordt in het Makasaarsch het witte vocht bedoeld, dat een vrouw eenigen tijd vóór de bevalling zou kwijt raken. In het Javaansch heeft men een spreekwijze: „Legon lemar loepoet katiwar" of „Legon kelor loepoet katiwar", d. i.: „De uitspruitsels van kelor worden niet verwaarloosd", en daar deze als geneesmiddel dienen, doelt men hiermede op iemand die, hoezeer tot armoede vervallen, toch door zijn kennis in aanzien blijft. In het Balinecsch zegt men: „Aoet kelor", d. i.: „Het afstroopen van kelor", met de beteekenis van: „Allen zijn er in betrokken"; om ze als groente te gebruiken neemt men toch van dezen boom zoowel de jonge als de oude bladen en zelfs de stengels.

2346. **Morus indica L.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Basara, Makas.; Bebesaran §), Mal. Batav., Soend.; Besar, Balin.; Besara, Boeg.; Besaran, Jav.; Gerto, Atjeh; Kaka walanda, Alf. Min. Bent.; Karataoe, Makas.; Karatow, Madoer.; Karembang kajoe, Alf. Min. T. L.; Karetaoe, Boeg.; Kartaoe, Mal. Bengk.; Kereto, Gajo; Kertaoe, Mal.; Ketaoe, Midd. Sum.; Kitaoe, Lamp.; Kitoe, Lamp.; Kreto, Sas.; Merang im balanda, Alf. Min. T. L.; Moerbeng, Mal. Men.; Po besara, Boeg.; Poko basara, Makas.; Ronto, Alf. Min. Bant.; Tangkal bebesaran, Soend. — Boom, de Indische moerbei. Mulberry, e. Gebr.: Wordt als levende heining vaak geplant. De bladen dienen tot voeder van de zijdewormen, voor welk doel zij fijngesneden en telkens vernieuwd worden, totdat de rups in den staat van pop overgaat. Ook laat men ze na afloop eener bevalling met sirihbladen kauwen, tot bevordering der afscheiding van onreinheden.

§) Ook Malaisia tortuosa Blanco.*

2347. **M. paniculata Roxb.** §) (= **Pipturus velutinus Wedd.***). Kosilo, Alf. N. Laoet; Kosir, Alf. Har.; Sosilo, Alf. Sap.; Sosir, Alf. Z. Cer.; Toreran, Alf. W. Cer.; Tosil, Alf. Z. Cer.; Tosir, Alf. Z. Cer. — Boom.

§) Een andere soort, Morus macroura Miq.*, in Minangk. als andaleh, in Sum. W. K. als andelas bekend, wordt door Boerlage tot de twijfelachtige soorten gerekend.

2348. **Moschosma polystachyum Benth.*** Nat. fam. der **Labiatae.** Bajem bali, Vulg. Mal.; Sangket, Jav.; Soerawoeng goenoeng, Soend.; Soerawoengleuweung, Soend.; Wangon, Jav. — Kruid. Musk basil, e. Gebr.: De bladen worden als groente bij de rijst gegeten en dienen op Java, onder den naam van godong songket, ook als geneesmiddel.

2349. **Mucuna Bakeri Koord.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Lamboeow, Alf. Min. T. P.; Lamboeow rintek, Alf. Min. T. P.; Tatamoelak, Alf. Min. Tonsaw. — Klimplant.

2350. **M. capitata Sweet.*** Bengoek, Jav., Soend.; Bhengok, Madoer.; Kalu, Atjeh; Kalakalu minjan, Sum. W. K.; Kara bengoek, Jav.; Katjang bengoek, Soend.; Katjang kowas, Soend.; Kowas, Soend.; Nipe, Tim. Varieteiten in Soend.: Kowas bodas of b. bodas of k. b. bodas; K. hedjo of b. hedjo of k. b. hedjo; K. hideung of b. hideung of k. b. hideung. — Klimplant. Gebr.: De peulen worden gegeten; de zaden zijn als drogerij in gebruik en dienen als halssnoer bij kinderen tot voorbehoedmiddel tegen ziekten. Van iemand, die verdriet heeft en het hoofd laat hangen, zegt men in het Soendaasch: „Ngembang kowas", d. i.: „Als de kowas-bloem", om reden deze er gedrukt uitziet.

2351. **M. gigantea D.C.*** Arenj gongseng gede, Soend.; Gongseng gede, Soend.; Karakara minjak, Sum. W. K. — Klimplant.

2352. **M. hirsuta W. et A.*** Kowas koedjang, Soend.; Lepoi, Alf. Min. T. P.; Rawe matjan, Jav.; Tongaw lewo, Alf. Min. T. L. — Klimplant. Gebr.: De peulen veroorzaken bij aanraking jeuking en zwelling, soms zweren, waartegen wrijving met Capsicum-vruchten en Alpinia-stengels wordt aangewend.

2353. **M. pruriens D.C.*** Bija, Madoer.; Daoen gatel ajer, Mal. Mol.; Kalakatai, Bat.; Kara-kara ale, Boeg.; Kara-kara gatel, Mal.; Kara-kara romang, Makas.; Kararawejah, Soend.; Katjang babi, Mal.; Katjang mijang, Minangk.; Katjang kara-kara gatel, Mal.; Kokara gatel, Mal. Mol.; Rarawejah, Soend.; Rawe, Jav., Madoer.; Soebhja, Balin. — Klimplant. Cowitch, e., poil à gratter, fr. Gebr.: De haartjes der peulen („jeukpoeder") veroorzaken prikkeling en jeuking. Op Sumatra hangt men deze plant ergens in zijn tuin, als men zijn plantsoen tegen dieven wil beveiligen; met de bedoeling het gewas aldus onder de hoede der booze geesten te stellen. Van menschen, die kwaadspreken en lasteren, zegt men in het Minangkabaoesch: „Bak katjang mijang di bocki", d. i.: „Als mijangboontjes op een heuvel", daarbij doelende op de fijne haartjes die jeuking verwekken.

2354. **M. reticulata Burck.*** Lamboeow sela, Alf. Min. T. P.; Pintoer, Alf. Min.; Pitoer (zie 1114), Alf. Min. — Klimplant. Gebr.: De zaden zouden hevige diarrhée veroorzaken.

2355. **Muehlenbeckia platyclados Meissn.*** Nat. fam. der **Polygonaceae.** Kama, Alf. Min. T. L. — Halfheester. Gebr.: Alleen gekweekt in de hoogvlakte van Tondano. De bladen dienen als geneesmiddel.

2356. **Munronia javanica Benn.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Godung lemah, Jav. — Heester.

2357. **Murraya exotica L.*** Nat. fam. der **Rutaceae.** Kemoening; Patjar §), Jav., Mal. — Kleine boom. Satin wood, e. Gebr.: In tuinen veel als sierplant gekweekt (zie 2358).

§) Naam twijfelachtig, ook voor Impatiens radicans Z. et M.*

2358. **M. exotica L.*** var. **sumatrana Hook.** Ai kasabar, Soemba; Eschi, Wetar; Fanasa, Aroe; Garing, Alf. Min.; Kadjeni, Balin.; Kai garing, Alf. Min. T. B.; Kajoe charing, Alf. Min. Tonsaw.; Kajoe gading, Mal. Men.; Kajoe garing, Alf. Min.; Kajoe waring, Alf. Min. T. L.; Kamoeni, Biman., Tern.; Kamoeniong, Minangk.; Kamoening, Daj. Z. O. Born., Makas., Soend.; Kamoneng, Madoer.; Kemoening, Balin., Jav., Mal.; Kemoning, Balin.; Koemoening, Jav.; Palopo, Boeg.; Tajoeman §), Jav.; Waring, Alf. Min. T. L. — Kleine boom. Gebr.: Op Java is het gele hout zeer gezocht voor fijn snijwerk, vooral wapengevesten en wandelstokken. De fraaie witte bloemen dragen de vrouwen gaarne in het haar en om deze wordt de heester veel nabij de woningen geplant.

§) Ook Cassia laevigata Willd.* (zie 685) en nog eenige andere planten.

2359. **Musa acuminata Colla.*** Nat. fam. der **Scitamineae.** Awai, Daj. Z. O. Born.; Betjitji, Jav.; Gae 'ndroeëe, Nias; Gahe 'ndroeëe, Nias; Gajnoe, Lamp.; Gedang betjitji, Jav.; Gedang sepet, Jav.; Gedang tjitji, Jav.; Keuëus, Soend.; Koela roeal, Alf. Asil., Hila; Koelal roeal, Alf. Sap.; Koera roeal, Alf. Har.; Kole, Soend.; Oenti dare, Makas.; Oeti dare, Boeg.; Pisang jaki, Mal. Men.; Pisang oetan, Mal. Men.; Poenti im bolai, Alf. Min. T. P.; Poenti ne angko, Alf. Min. T. S.; Poenti ne wale, Alf. Min. T. B.; Saoet ne wolai, Alf. Min. T. L.; Tjaoe keuëns, Soend.; Tjaoe kole, Soend.; Tjitji, Jav. — Boomachtig kruid, soort van pisang of banaan (deze en vlg.). Gebr.: De vruchten zijn oneetbaar. De zaden worden wel aaneengeregen tot halssnoeren.

2360. **M. malaccensis Ridl.*** Pisang karok, Mal. — Gebr.: De vruchten zijn oneetbaar; wellicht door teelt te veredelen.

2361. **M. sapientum L.*** Awal, Gajo; Bago, Mentawei; Bijoe, Balin.; Boesa, Alf. Min. Bant., Sangi; Bole, Alf. N. O. Halm.; Focat, Alf. Boer.; Focat puen, Alf. Boer.; Foedi, Watoebela; Gaë, Nias; Gahe, Nias; Galoeh, Bat.; Gaol, Bat.; Gedang, Jav.; Ghedhang, Madoer.; Harijas, Daj. Ng.; Hitoe, Goront.; Hoedi, Gorom.; Hoeki, Alf. Z. Cer.; Hoeni, Rotin.; Hoeria, Alf. Cer.; Idjo, Enggano; Kalo, Biman., Sas.; Kaol, Simaloer; Kedhang, Madoer. B., S.; Kelo, Soemba; Keloe, Soemba; Koela, Alf. Asil., Hila; Koelal, Alf. Sap.; Koera, Alf. Har.; Koi, Tern.; Lambi, Goront.; Loehoeto, Goront.; Loka, Alf. Tom., Boeg., Boeton., Makian, Saleijer; 'Mhef, N. Guin. Noemf.; Moeiï, Wetar; Moek, Aroe; Moeko, Solor; Moekoe, Endeh, Lio; Moeëe, Kei, Kisar, Sawoe, Sika; Moetoe, Manggarai; Nembo, N. Guin. Sekar; Oedi, Leti; Oeki, Alf. Z. Cer., Tim.; Oenti, Makas.; Oeëet, Babar; Oeri, Alf. Cer.; Oetamne, Babar; Oeti, Boeg.; Oetji, Alf. W. Cer.; Pesang, Kang.; Peti, Daj. Z. O. Born.; Pingi keloe, Soemba; Pisang, Jav. Kr., Mal., Minangk.; Pithang, Atjeh; Poenti, Alf. Min., Tom., Lamp., B. Ag., Pab., Mal., Tid. Born.; Poentik, Mal., Sas.; Poeria, Alf. Cer.; Poeti, Lamp. Ab.; Rahijas, Daj. Z. O. Born.; Sagin, Alf. Tom.; Saoet, Alf. Min. T. L.; Seë, Alf. Min. Tonsaw.; Tagin, Bol. Mong.; Tala, N. Guin. 4 R.; Telewal, Alf. N. Laoet; Tema, Alf. Z. Cer.; Tjaoe, Soend.; Wit gedang, Jav.; Wit pisang, Jav. Kr.; Woesa, Sangi; Woesak, Alf. Min. Bent.; Woesek, Alf. Min. Bent. Het aantal varieteiten is zeer groot. — Gebr.: De pisang of banaan s.s., soms wel als „Adams vijgenboom" betiteld. In Suriname: bakove. De vruchten hebben een veelsoortig gebruik; in de eerste plaats dienen sommige veel tot voedsel, dan andere tot offerande, weer andere voor geneesmiddel of tot het bereiden van versnaperingen en soms tot industrieele doeleinden. Op de eilanden van de Banda-zee en ook in Atjeh bezigt men de jonge bladen voor het maken van sigaretten, elders voor mondtrompetjes als kinderspeelgoed; op vele plaatsen vervangt het blad schalen voor spijzen en moeten zieken er wel op rusten. Vooral in de Minahasa worden de jonge bloemen en het binnenste van den schijnstam als groente gekookt gegeten. Het sap uit den stam dient tot znivering van het hoofdhaar en de buitenbast voor vlechtwerk of als bindmateriaal; terwijl men met het sap uit de bloem nieuw potwerk inwrijft om het uitzweeten tegen te gaan. Zoulang de Musa geen bloesem heeft, zijn de bladen vrij gaaf en weinig ingescheurd; van daar wordt het lemmet van zwaarden in oude verhalen wel met deze vergeleken. In het Soendaasch heeft men een spreekwijze: „Tjaoe asak toeroen djantoeng, kalapa kolot doewegan", d. i.: „(Bij) rijpe pisang buigt de bloem zich naar beneden, (van) oude klapper is het vleezige gedeelte zacht"; daar de bloemtros van Musa zich reeds dadelijk omlaag buigt en het vleesch van een rijpe kokosnoot al hard is, zoo wil men hiermede zeggen: beide is onwaar. In het Maleisch van Bengkoelen wordt gehuichelde vriendschap uitgedrukt door: „Moelot di soewap dongan pisang, boentot di kait dongan oenak", d. i.: „In den mond wordt pisang gestopt, aan de stuit worden doornen gehangen" §). De Makasaar zegt: „Kama oenti tahangana memang tomi", d. i.: „Het is al lang tijd hem evenals een banaan om te houwen"; doelende op ouden van dagen, wier tijd het wordt dat ze sterven, daar men na de vruchtgeving Musa-boomen ook omkapt. Wijl een banaan, waaraan een bloem (Boeg. oeso) zit, geen jonge bladen meer krijgt, zoo zegt de Boegineesen van een vrouw, wier menses en daarmede het kinderen krijgen zijn opgehouden: „Oeso ni makoenraïje". Mooie vingers, die gelijkmatig en spits uitloopen, noemt de Boegineesen: „Djari mapungoeti", d. i.: „Vingers, die overeenkomst hebben met een pisang-stam". In Zuid-Celebes wordt beweerd, dat de uitbottende bladen van de banaan beurtelings van het mannelijk en vrouwelijk geslacht zijn (onder de eerste verstaat men de aanvankelijk puntige, onder de laatste de dadelijk platte bladen); als gevolg daarvan noemt men, in het Makasaarsch het om beurten ter wereld brengen van een jongen en een meisje: „Mana alapisi leko oenti", d. i.: „Baren als opvolgende pisang-bladen". Iets dat erg koud is, b.v. iemands huid op het aanvoelen, vergelijkt de Makasaar met den bast dezer plant; terwijl de Minangkabaoër er van zegt: „Dingin bak batang pisang", d. i.: „Koud als een pisang-stam". Ook zegt de laatste van iemand, die een buitenkansje heeft: „Boelieh pisang bakoebak", d. i.: „Hij krijgt geschilde pisang", en aan iemand die overladen is met goud en zilver: „Bak pisang masak saparak", d. i.: „Als een tuin vol rijpe pisang". Herhaaldelijk wordt een zachte gele huid van vrouwen met de schil van sommige pisangs vergeleken. Iemand, die aan een ongunstig uiterlijk een slecht karakter paart, wordt in het Javaansch aangeduid met: „Anggadebog busok", d. i.: „Als een rotte pisang-stam"; en iets dat buitengewoon vreemd is met: „Gedang apoepoes tjinde", d. i.: „Een pisang-boom, waaruit tjinde (een gebloemde zijden stof) uitbot"; terwijl een onbetrouwbare bediende

wordt omschreven als: „Pager klaras", d.i.: „Een omheiaing van verdorde pisangbladen", die natuurlijk niet stevig is. „Donkerpaars" duidt de Maleier aan met: „Seperti djantoeng di bakar", d. i.: „Als geroosterde pisangbloem". Voor de voortplanting gebruikt men op Java van alle soorten manshooge uitspruitsels. Na die te hebben uitgegraven, sleept men ze onder het roepen van landoeag!, om lange vruchttrossen te krijgen, over den grond, snijdt alle oude en ontloken bladen weg, verwijdert de wortels, hakt het ondereinde rond en laat den jongen stam een drietal dagen aan de lucht bloot staan. Het planten geschiedt om 12 uur, onmiddellijk na het eten, hopende daardoor veel vruchten te krijgen, waarbij de aarde ter aanvulling van elders, het liefst van de plaats, waar de moederboom groeit, wordt genomen. Batang pisang is de oplossing van het Maleische raadsel: „Tempo boenda kita belom mati, sagedang sijapa kakak? Djawabnja belom lagi sahaja", d. i.: „Toen onze moeder nog niet dood was, met wien waart ge toen even groot, ondere broeder?" Hij antwoordt: „Ik was er nog niet"; dit zijn vraag en antwoord van een jongere en ondere spruit, na het omkappen of afsterven van den boom uit den grond te voorschijn gekomen. Dezelfde oplossing heeft men voor het raadsel: „Keloewar anak di ampoe kaki, terocloer djantoeng maka mati", d. i.: „Het kind komt aan den grooten teen naar buiten, de bloem strekt zich uit en het sterft"; want bij het uitkomen der bloem volgen de vruchten spoedig en hiermede eindigt het leven van den boom. De bloem van Musa is de oplossing van het Bataksche raadsel: „Djolo gadong anso menek", d. i.: „Eerst wordt het groot en daarna klein"; en van dit: „Djolo manoedoe langit anso manoedoe tano", d. i.: „Eerst gaat het hemelwaarts en later naar de aarde". Een pisang-boom is de oplossing van het Alf. Min. T. S. raadsel: „Si toealokon simenawanawa se toöe doemangkoi, dai si esa wo paäd toemoedi, akadena noe padoedoeean, ne si goemenange si maransaransak se rintena; ange melawid sera taintoe oeng kedaked, taän si amanera kinalogosano, akadokan oeng koekoe esa oe minatoedaoe", d. i.: „Een bejaarde man roept de voorbijgangers binnen, maar niet een komt aansnellen, zoodat hij op het punt staat in tranen uit te barsten, omdat hij dacht zijn eigen kinderen te verzamelen; als zij geboren worden zijn zij zeer vele, maar nu is hun vader kaal geworden en hem slechts één voet overgebleven". De bladen toch gaan heen en weder, alsof iemand met de hand geroepen wordt; de kinderen zijn de vruchten en de tranen de dauw; als de vruchten rijp zijn, vallen de bladen af. Uit bijgeloof brengen de Javanen geen pisangblad in huis, voor de punt er af is. De bloemknop van Musa (tentoet) is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Demang klambi abang di soedoek mantoek-mantoek", d. i.: „Een demang met een rood kleed, gepord knikt bij herhaaldelijk met het hoofd"; want door de lengte van den steel blijft de knop bij aanraking lang in beweging. De boom echter van het volgende: „Oewoh gada godong blabag pang talang oewite wesi galigen", d. i.: „De vrucht is een knods, het blad een plank, de bladsteel een goot, de stam een ijzeren staat".

§) Of: „Pisang mas di loewar, oenak di dalamnje", d. i.: „Van buiten pisang mas, van binnen doornen".

2362. **M. textilis Nèe.*** Hote, Alf. Min. Bant., Sangi; Kawasi, Alf. N. O. Halm.; Kofo sangi, Mal. Men.; Pohon kofo, Mal. Men.; Rote, Alf. Min. T. B., T. S.; Wali, Alf. Min. T. L.; Walid, Alf. Min. T. P. — Boom, de vezel-banaan. Manilla hemp, e., chanvre de Manille, fr., Manilahanf, d. Gebr.: Dit is de stamplant der Manila-hennep. Op de Sangi-eilanden wordt het garen der bastvezels tot kleedingstukken geweven en ervan ook vischnetten gemaakt.

2363. **Musci.** Alg. benam.: Aniteï, Tim.; Arakan, Alf. Min. T. L.; Bilong, Alf. Min. Tonsaw.; Doemoet, Alf. Min. T. S.; Kaoela, Alf. Z. Cer.; Kaoera, Alf. Z. Cer.; Kot-lokot, Madoer.; Lapoet, Alf. Z. Cer.; Limoet, Bat., Daj. Z. O. Born.; Loekoet, Soend.; Loeloemoe, Alf. N. O. Halm.; Loemoe, Boeg., Makas.; Loemoe-loemoe, Mal. Amb., Tern.; Loemoet §), Alf. Min., Balin., Jav., Mal.; Loemoeto, Goront.; Loengkoe, Alf. Min. Bent.; Lolomot, Madoer.; Lomot, Alf. Boer., Daj. Z. O. Born., Gajo; Lopoe, Rotin.; Lopoe-lopoe, Mal. Tim.; Motlomot, Madoer.; Oera, Alf. Z. Cer.; Roemoet, Alf. Z. Cer. — Mossoorten. Gebr.: Als eenige bijzonderheid wordt vermeld, dat de Javanen de baardmossen kajoe angin-angin, de gewone mossen loemoet en de korstmossen, evenals paddenstoelen en andere zwammen, djamoer noemen. Dat sommige soorten nog bijzondere namen hebben of door bijvoegingen worden onderscheiden, ligt voor de hand.

§) In het Alf. Min. heeten aldus ook waterplanten, o. a. Najas celebica Koord.*

2364. **Mussaenda sp. div.** §) Nat. fam. der **Rubiaceae.** Adap-adap, Mal.; Areuj kingkilaban, Soend.; Areuj siwoeroengan, Soend.; balik adap, Mal.; Boenga poko-poko, Mal. Men.; Daoen poetri, Vulg. Mal.; Kajoe rera, Alf. Min. T. S.; Kingkilaban, Soend.; Lolopo, Alf. N. O. Halm.; Palele, Alf. Min. T. P.; Pantjar matahari, Sum. W. K.; Poeti weren, Alf. Min. T. L.; Walik adep, Balin., Jav.; Walik ajap, Balin.; Woeroengan, Soend. — Klimmende heesters. Gebr.: De wortel wordt soms in de inlandsche geneeskunde gebruikt.

§) Ofschoon de hieronder opgegeven namen voor meerdere soorten gelden, zoo hebben echter de Jav., Mal., Soend. en Sum. W. K. namen vooral betrekking op M. frondosa L.*, de Vulg. Mal. op M. glabra Vahl*, de Mal. Men., Alf. N. O. Halm. en Alf. Min. op M. macrophylla Kurz (= M. frondosa L.*).

2365. **M. variabilis Hemsl.** Adap-adap boekit, Mal.; Balik adap boekit, Mal. — Klimmende heester.

2366. **M. Wallichii Don.*** Silajoe minjak, Sum. W. K. — Heester.

2367. **Myriactis Wightii D.C.*** Nat. fam. der **Compositae.** Legetan §), Jav.; Tespong, Soend. — Kruid.

§) Ook Spilanthes rugosa Bl.*

2368. **Myrialepis Scortechini Becc.*** Nat. fam. der **Palmae.** Rotan gadjah, Mal.; Rotan kertang, Mal. — Rotansoort.

2369. **Myrica javanica Bl.*** Nat. fam. der **Myricaceae.** Kiteke, Soend.; Pitjisan, Jav.; Woeroe ketek (?), Jav. — Boom, eene soort „gagel". Gebr.: Het hout dient voor brandhout. Deze soort wordt in de res. Kedoe aangeplaat voor reboisatie van de kale berghellingen van den Sendoro en Soembing.

2370. **M. Nagi Thunb.*** Geletja, Mal.

2371. **Myristica affinis Warb.*** Nat. fam. der **Myristicaceae.** Padara, Boeg. — Boom, eene nootmuskaatsoort (deze en vlg.).

2372. **M. argentea Warb.*** §) Paäla lalakek, Madoer.; Pala papoewa, Mal. Mol. — Gebr.: De noten (de lange nootmuskaat) worden veel uitgevoerd van de standplaatsen in de Maeeluer-golf van Nieuw-Guinea.

§) Deze behoort tevens tot de Myristica-soorten, waarvan in Nieuw-Guinea foelie kan verkregen worden, wat ook het geval is met M. Schefferi Warb., M. speciosa Warb. en M. succedanea Bl.*

2373. **M. canariformis Bl.*** Pala kanari, Mal. Mol.

2374. **M. celebica Miq.*** Dahaän disik, Alf. Min. Tonsaw.; Dahaän lika, Alf. Min. Tonsaw.; Dahaän rintek, Alf. Min. T. L.; Pala ale, Boeg.; Pala borong, Makas.; Pala in taloen, Alf. Min. T. L.; Pala oetan, Mal. Mol.; Pala romang, Makas.; Palang kohoejangaa, Alf. Min. Ponos.; Popo in tjawok (zie 940), Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout wordt bij huisbouw gebruikt; de schors heet een middel tegen schurft.

2375. **M. Collettiana King.*** Kajoe djermal, Mal.; Mendarah paja, Mal.; Pendarah paja, Mal.; Tjindarah paja, Mal.

2376. **M. conferta King.*** Mendarah boekit, Mal.; Pendarah boekit, Mal.; Tjindarah boekit, Mal.

2377. **M. crassa King.*** Pala boekit §), Mal.
§) Ook Myristica Kunstleri King.*

2378. **M. crassifolia Hook.f.*** Pala djantan paja, Mal.

2379. **M. Curtisii King.*** Mendarah tandoek, Mal.; Pendarah tandoek, Mal.; Tjindarah tandoek, Mal.

2380. **M. elliptica Wall.*** Madang boewah palo, Minangk.; Pala hoetan, Mal.; Pendarahan, Sum. W. K.

2381. **M. fatua Houtt.*** Dahaän bako, Alf. Min. Tonsaw.; Dahaäa lewo, Alf. Min. T. L.; Dahaän sela, Alf. Min. T. L.; Kajoe laoe, Alf. Min. Bent.; Lagoe, Alf. Min. Ponos.; Laoe, Alf. Min. Bent.; Pala laki-laki (ook 2372), Mal. Mol. — Gebr.: Het hout bij huisbouw, mits onder dak gebezigd.

2382. **M. fragrans Houtt.*** §) Bak pala, Atjeh; Bangalawa, Sawoe; Boehoela, Rotin.; Djeboeg aroem, Balin.; Gohora, Alf. N. O. Halm. K.; Gosora, Alf. N. O. Halm., Tern.; Henggi, N. Guin. Sekar; Kangkome, N. Guin. Wand.; Kapala, Biman.; Koehi, Alf. Boer.; Koehi poen, Alf. Boer.; Mangalawa, Soemba; Paäla, Madoer.; Paäla babinek, Madoer.; Pabalo, Lamp. Ab.; Pal, Tim.; Pala, Alf. Asil., Har., Hila, Min., Boeg., Jav., Makas., Mal., Sas., Soend.; Palalo, Alf. N. Laoet, Sap.; Palang, Sangi, Alf. Min. Ponos.; Palo, Minangk.; Para, Alf. Min. Bant.; Poepoela, Rotin.; Saja, N. Guin. Roemb.; Sangkawa, N. Guin. Noemf. — De nootmuskaatboom s.s. Nutmeg tree, e., muscadier, fr., Muskatnussbaum, d. Gebr.: Belangrijke cultuurplant der Molukken. De zaden (nootmuskaat) en zaadrok (foelie) zijn als specerij alom in gebruik.
§) Bij de vele Myristica-soorten is het moeilijk op te geven, of deze soort wel overal als type van het geslacht geldt. Alleen in Nieuw-Guinea zijn meer dan 30 soorten, waarvan de inlandsche namen onbekend zijn. Vele der opgegeven namen zijn eigenlijk die der vrucht. Zie voor dit geslacht de in 1897 verschenen monographie van Warburg.

2383. **M. geminata Miq.*** Mendarah babi, Mal.; Pendarah babi, Mal.; Tjindarah babi, Mal.

2384. **M. glabra Bl.*** Bowang, Alf. Min. Ponos.; Dara, Madoer.; Dara mera, Madoer.; Kadjoe dara, Madoer.; Kadjoe dara mera, Madoer.; Kajoe rah, Jav.; Kalapa tijoeng, Lamp., Soend.; Klapan §), Jav.; Moedar-moedar, Bat.; Narahan, Daj. Z. O. Born.; Rah, Jav. — Gebr.: Het hout dient slechts tot brandhout. In Lampong en Zuid-Borneo worden de vruchten wel gegeten; zij leveren tevens een soort vet, dat hier en daar wel wordt uitgevoerd.
§) In O. Jav. is dit de naam van Elaeocarpus stipularis Bl.* (1236). Overigens gelden al deze namen ook voor Myristica Irya Gaertn.*

2385. **M. glaucescens Hook.f.*** Mendarah laoet, Mal.; Pala goenoeng, Mal. Mol.; Pendarah-laoet, Mal.; Tjindarah laoet, Mal.

2386. **M. Griffithii Hook.f.*** Ampas teboe (zie 1634), Mal.

2387. **M. Hookeriana Wall.*** Rengas daoen besar, Mal.

2388. **M. Horsfieldia Bl.*** Tjempaka selan, Mal. — Gebr.: Bloemen om haar bijzonder krachtigen geur gezocht.

2389. **M. iners Bl.*** Ki laka, Soend.; Tamboen tahi, Mal. — Woudreus. Gebr.: Het hart van het hout wordt als wierook gebrand.

2390. **M. intermedia Bl.*** Kajoe bedarah, Mal. Pal.; Mato anggang, Minangk.; Mendarah kekek, Mal.; Pendarah kekek, Mal.; Tjindarah kekek, Mal. — Gebr.: Het hout is bruikbaar voor huisbouw.

2391. **M. laurina Bl.*** Ki angin, Soend.; Sopoetan rintek, Alf. Min. T. P.; Timboön, Alf. Min. T. P.

2392. **M. litoralis Miq.*** Dara pote, Madoer.; Kadjoe dara pote, Madoer.; Ki mokla, Soend. — Hooge boom. Gebr.: Vroeger werd bij Tjemara in Bantam uit de zaden wel lampolie bereid.

2393. **M. macrothyrsa Miq.*** Palo rimbo, Minangk.

2394. **M. Minahassae Boerl.*** Dahaän, Alf. Min. T. L., Tonsaw.; Mahangsing, Alf. Min. Ponos.; Marara, Alf. Min. T. P.

2395. **M. missionis Wall.*** Mendarah padi, Mal.; Pendarah padi, Mal.; Tjindarah padi, Mal.

2396. **M. oblongifolia King.*** Mendarah hitam, Mal.; Pendarah hitam, Mal.; Tjindarah hitam, Mal.

2397. **M. polysphenula Hook.f.*** Djaangkang boekit, Mal.; Mendarah hidjaoe, Mal.; Pendarah hidjaoe, Mal.; Tjindarah hidjaoe, Mal.

2398. **M. Radja Miq.*** Pala radja, Mal. Mol.

2399. **M. Ridleyana King.*** Pijanggoe djantan, Mal.

2400. **M. Scortechinii King.*** Mendarah batoe, Mal.; Pendarah batoe, Mal.; Tjindarah batoe, Mal.

2401. **M. superba Hook.f. et Thoms.*** Bontar-bontar, Bat. Mand.; Mandarahan, Minangk.; Mendarah, Mal.; Pandarahan, Minangk.; Pendarah, Mal.; Tjindarah, Mal. — Gebr.: Het hout is in gebruik voor zolderingen en beschotten.

2402. **M. sylvestris Houtt.*** Pala boeroeng, Mal. Mol.; Pala manoe, Alf. Cer., Oel. — Gebr.: De noten worden door de vogels gegeten.

2403. **M. sp.** Lomoting, Alf. Min. Bent. — Gebr.: Het hout dient tot vervaardiging van huisraad.

2404. **Myrmecodia echinata Gaud.*** §) Nat. fam. der **Rubiaceae.** Perijoek hantoe, Mal. — Epiphytische halfheester.
§) Zie verder bij 1846.

2405. **Myrsine avenis A.D.C. (= M. capitellata Wall.*).** Nat. fam. der **Myrsinaceae.** Ki Lampani, Soend.; Lampani (zie 296), Soend.; Samparantoe §), Jav.; Tandjang (zie 2969), O. Jav. — Lage boom.

§) In verband met de bij 3148 voorkomende namen is deze wel eenigszins twijfelachtig.

2406. **M. avenis A.D.C. (= M. capitellata Wall.*).** var. **venosa K. et V.** Bareubeuj kakali, Soend. — Lage boom.

2407. **Myrtus communis L.*** Nat. fam. der **Myrtaceae.** Djambeé keling, Atjeh; Djamboe kalieng, Minangk.; Djamboe keling, Mal.; Moerad, Mal.; Patjar belanda, Vulg. Mal. Varieteiten in Mal.: Djamboe keling merah; Dj. k. poetih. — Heester, de gewone mirt. Myrtle, e., myrte, fr. Gebr.: Wordt hier en daar in tuinen gekweekt.

2408. **Myxopyrum nervosum Bl.*** Nat. fam. der **Oleaceae.** Areuj ki koepoe, Soend.; Kete, Alf. Min. T. L., T. P. — Klimplant.

N.

2409. **Nania vera Miq. (= Metrosideros vera Lindl.*).** Nat. fam. der **Myrtaceae.** Ai samal, Alf. Amb., Har.; Ai samar, Alf. Amb., Har.; Ail samal, Alf. N. Laoet, Sap.; Ail samar, Alf. N. Laoet, Sap.; Hate besi, Tern.; Kaboe, N. Guin. 4 R.; Kajoe nani, Mal. Mol.: Makalimbong, Alf. Min. T. L.; Nani, Mal. Mol.; Samal, Alf. Amb., Oel.; Samar, Alf. Amb., Oel.; Tioes (zie 3188), Alf. Min.; Tioes in tjatanaän, Alf. Min. T. P.; Wowoeso, Alf. Halm. — Boom, leverend eene ijzerhout-soort. Gebr.: Het zware hout is geschikt voor huishouw, maar kan wegens de hardheid niet fijn bewerkt worden. De schors wordt gedaan in het warme water, dat men aan barende vrouwen te drinken geeft.

2410. **Nasturtium indicum D.C.*** Nat. fam. der **Cruciferae.** Djabong tana, Bonth.; Djoekoet sakti, Soend.; Rom-taroman, Madoer. — Kruid, de Indische waterkers.

2411. **N. officinale R.Br.*** Saladah tjaj, Soend.; Selada ajer, Vulg. Mal. Varieteiten in Soend.: Saladah tjaj gede; Saladah tjaj leutik. — Kruid, de witte waterkers. Gebr.: Hier en daar gekweekt als groente.

2412. **Nauclea celebica Hav.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Maoemar, Alf. Min. T. L.; Maoemar rintek, Alf. Min. T. L.; Masoekat, Alf. Min. T. P.; Pepoipojen, Alf. Min. T. S. — Boom, (deze en vlg.). Gebr:: Het hout is geschikt voor boomen en wagens.

2413. **N. cyclophylla Miq.*** Bolowaro, Alf. N. O. Halm.; Morofala, Tern. — Gebr.: Het hout is uitmuntend meubelhout, en dient ook bij inlandschen scheepsbouw.

2414. **N. excelsa Bl.*** Handja, Soend.; Klampejan §), Jav.; Klopojan, Madoer.; Kolpojan, Madoer.; Tjangtjaratan, Soend.; Tjangtjaratan laoet, Soend.; Tjaratan, Soend.; Tjaratan laoet, Soend.

§) De namen voor Anthocephalus-, Nauclea- en Sarcocephalus- soorten worden door elkaar gebezigd.

2415. **N. excelsa Bl.*** var. **mollis K.etV.** Tjangtjaratan beurit, Soend.; Tjaratan beurit, Soend.

2416. **N. Havilandii Koord.*** Maoemar sela, Alf. Min. T. L.; Tioes sela, Alf. Min. T. P.

2417. **N. lanceolata Bl. (= N. purpurea Roxb.*).** Anggrit (zie 50), Soend.; Bilis, Madoer.; Gempol ketek, Jav.; Kadjoe bilis, Madoer.; Kadjoe wilis, Madoer.; Klepoe, Balin., Jav.; Klepoe pasir, Jav.; Klopo, Madoer.; Kolpo, Madoer.; Pitjisan §), Jav.; Poendoengan, Jav.; Wilis, Madoer. — Gebr.: Het harde hout is geschikt voor huisbouw en ook voor meubels. Uitlooging in stroomend water is noodig, daar anders het hout later bij warmte splijt.

§) Ook Myrica javanica Bl. (zie 2369).

2418. **N. macrophylla Roxb.*** Achera (zie 891), Alf. Min. Tonsaw.; Koror, Alf. Min. T. L.; Leow, Alf. Min. T. L., T. P., T. S. Varieteiten in Alf. Min. Tonsaw.: Achera boedo (de witte); A. meha (de roode). In Alf. Min. T. L.: Koror mea of leow mea; K. poeti of leow poeti. In Alf. Min. T. P.: Leow koelo; L. raindang. In Alf. Min. T. S.: Leow poeti; L. roendang. — Gebr.: Het hout is geschikt voor den huisbouw.

2419. **N. obtusa Bl.*** Klepoe ketek, Jav.; Tjangtjaratan minjak, Soend.; Tjaratan minjak, Soend.

2420. **N. pallida Reinw.** Tjangtjaratan tjaj, Soend.; Tjaratan tjaj, Soend. — Gebr.: Het hout zou wel bij huisbouw gebezigd worden.

2421. **N. purpurascens Korth.*** var. **parviflora K. et V.** Tegaron, Jav. — Gebr.: Het hout wordt soms voor lansstelen gebezigd.

2422. **N. strigosa Korth.*** Geroenggoeng, Mal. Pal.

2423. **N. synkorynes Korth.*** Kajoe semoet, Mal.

2424. **N. sp.** Ai nisat, Alf. Amb.; Nisat, Alf. Amb. — Gebr.: Het hout is een grof timmerhout.

2425. **N. sp.** Saroe manaï, Boeg.

2426. **Neesia altissima Bl.*** Nat. fam. der **Malvaceae.** Bengang, Soend.; Poenggei (zie 833), Sum. W. K. — Zeer hooge boom. Gebr.: Het hout wordt voor prauwen en planken gebezigd; de aan de binnenzijde met stijve en spitse haren bezette vruchtwand is in de inlandsche geneeskunde in gebruik.

2427. **Nelumbium speciosum Willd.*** Nat. fam. der **Nymphaeaceae.** Hoenta, Goront.; Karati, Alf. Min.; Patma, Mal., Soend.; Sanesane, Bat.; Serodja, Mal.; Tarate, Alf. Halm., Balin., Jav., Mal. Mol., Tern.; Tarate, Madoer., Soend.; Tarate gede, Soend.; Teratai, Mal.; Teratai besar, Mal.; Terate, Madoer. B.; Trate, Jav. — Waterplant, de heilige waterlelie (lotos) der Indiers.

Sacred lotus, Pythagorean bean, e., lotos sacré, fr., Lotusblume, d. Gebr.: Prachtige water-sierplant. De zaden worden gegeten. Aan paarden, die moeilijk urineeren, geeft men in de Minahasa een afkooksel der bladen te drinken. „Kelopak serodja" of „kelk van de serodja-bloem" noemt men in het Maleisch wegens de overeenkomst een klein metalen voetstuk, dienende om iets in een kopje of glas aan te bieden; en „Badjoe serodja" heet in dezelfde taal een „baadje met geplooiden halskrang". Tarate is de oplossing van het Maleische raadsel: „Daoennja tadah oedjan, batanguja kaja paroedan", d. i.: „De bladen vangen den regen op, de stengel is als een rasp".

2428. **Nenga Wendlandiana Scheff.*** Nat. fam. der **Palmae.** Pinang oengoe, Mal. — Boom.

2429. **Nepenthes ampullaria Jack.*** Nat. fam. der **Nepenthaceae.** Tahoel-tahoel, Bat. — Klimplant, de bekerplant (deze en vlg.). Gebr.: In het Bataksch heeft men een spreekwijze: „Songon baba ni tahoel-tahoel". d.i.: „Als de opening der urn van een bekerplant"; met de beteekenis van iemand, die van verbazing een ander met open mond staat aan te gapen.

2430. **N. Boschiana Korth.*** var. **sumatrana Miq.** Daoen soempitan, Mal.

2431. **N. celebica Hook.f.*** Paelepan in endo, Alf. Min. T. P.

2432. **N. eustachys Miq.*** Katoepe baroek, Minangk.

2433. **N. gracilis Korth.*** Hare-hare mombang boroe, Bat.; Kali koetjika, Jav.; Kali kotjika, Jav.; Ketakong kera, Mal. — Gebr.: Het water, dat zich in de urn verzamelt, dient bij de Batak's als middel voor lijders aan bedwateren.

2434. **N. maxima Reinw.*** Longkala, Alf. Min. T. B.

2435. **N. melamphora Reinw.*** Daoen kendi, Mal.; Kantong semar, Jav.; Kendi monjet, Soend.; Semar kantong, Jav.; Sorog radja mantri, Soend.

2436. **N. phyllamphora Willd.*** Hoeta ialisin, Alf. Z. Cer.; Kean, Alf. Z. Cer.; Ketakong beroek, Mal.; Taboeng beroek, Mal.; Tampajang setan, Mal. Amb. — Halfheester.

2437. **N. Reinwardtiana Miq.*** Akar perijoek kera, Mal.; Ketakong babi, Mal.; Perijoek beroek, Midd. Sum.; Perijoek kera §), Mal. — Kruipende plant. Gebr.: De wortels zijn een bindmateriaal.

§) Dit en Perijoek antoe is een algemeene naam voor Nepenthes.

2438. **N. Teysmanniana Miq.*** Ketakong pelandoek, Mal.

2439. **N. sp.** Ketakong, Mal.; Roetoe-roetoe, Mal. Mol., Tern.

2440. **N. sp.** Ketjoeboeng tandoek, Mal.

2441. **Nephelium eriopetalum Miq.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Ranggoeng, Mal. Pal.; Sangga loetoeng, Mal.; Sapai oewek, Atjeh; Tanggaring, Daj. Z. O. Born. — Boom. Gebr.: Geeft goed timmerhout. De vruchten worden wel gegeten.

2442. **N. hamulatum Radlk.*** Sangga loetoeng djantan, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt bij huisbouw gebezigd.

2443. **N. lappaceum L.*** Balatoe, Boeg., Makas.; Balatoeng, Boeg., Makas.; Banamon, Daj. Z. O. Born.; Barangkasa, Alf. Min. Bant.; Boehoe, Tid. Born.; Boelangat, Bol. Mong.; Boeloehan, Balin.; Boeloewan, Balin.; Boenglon, Madoer. B., P.; Kakapas, Lamp. Ab.; Poeroe biantjak, Koeboe; Poeroe bijawak, Koeboe; Ramboet, Atjeh; Ramboeta, Biman., Tern.; Ramboetan, Alf. Min., Jav., Madoer., Mal., Soend.; Rambot, Atjeh; Sagalong, Daj. Kat.; Samboebochon, Bat.; Sanggalong, Daj. Kat.; Siban, Daj. W. Born.; Toendoen §), Soend. Varieteiten in Soend.: Ramboetan atjeh; R. goendil; R. kabongan; Tjorogol of toendoen tjorogol. In Lamp. Ab.: Takoejoeng aloe, met groote vruchten. — Boom, de ramboetan. Gebr.: De vruchten worden veel gegeten; verschillende varieteiten ervan worden geteeld. De Balinees heeft een spreekwijze: „Boeka batoen boeloehane, memesik", d. i.: „Als een pit van boeloehan alleen", om iemand aan te duiden, die geen verwanten bezit.

§) Meerdere dezer namen gelden behalve voor andere soorten van Nephelium ook voor Otophora sp. en Xerospermum sp.

2444. **N. Lit-chi Camb.*** Kalengkeng, Madoer. B., P.; Leugkeng, Jav., Madoer. S., Mal.; Tangkoehi, Daj. — Boom, de litchi. Gebr.: Hier en daar gekweekt. De vruchten worden gegeten; meest gedroogd uit China ingevoerd.

2445. **N. Long-yan Bl.** Latji, vele talen; Latjin, vele talen; Lentji, Mal. Batav.; Litji, vele talen; Loetji, vele talen. — Boom. Longan, e. Gebr.: Als de vorige.

2446. **N. malaiense Griff.** Mata koetjing §), Mal. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

§) Elders schijnt deze naam wel aan Lasianthus sp. te worden gegeven.

2447. **N. Mangayi Hiern.*** Redan, Mal.; Ridan, Mal. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

2448. **N. mutabile Bl.*** Kapoelasan, Soend.; Paniëng-paniëng ramboetan, Minangk.; Poelasan, Mal., Soend. Varieteiten in Soend.: Poelasan bodas of k. bodas; P. hideung of k. hideung. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

2449. **Nephrodium (= Dryopteris*) dissectum Desv.** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe bilat, Mal. — Varensoort.

2450. **Nephrolepis exaltata Schott.*** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe njere gede, Soend.; Pakoe oeban, Mal.; Pakoe pinang, Mal. — Varensoort.

2451. **N. obtusifolia Presl. (= N. acuminata Kuhn.*).** Pakoe areuj, Soend. — Klimmende varensoort.

2452. **Nerium odorum Ait.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Apolaï, Boeg.; Boenga djepoen, Mal.; Djoere (zie 1822), Soend.; Godiho tjina, Tern.; Kenjeri soesoen, Balin.; Mandakaki §), Balin.; Mondakaki, Jav.; Pandakaki, Balin.; Sidawajah (zie 3518), Balin., Jav.; Wepelai, Mal. Varieteiten in Soend.: Djoere beureum, met roode bloemen; Dj. bodas, met witte bloemen. — Heester, de gewone oleander. Sweetscented oleander, e. Gebr.: Alleen ter versiering in tuinen gekweekt. De gedroogde bloemen, op vele plaatsen soedajah gebeeten, worden toegediend bij verval van krachten en uitwendig aangewend als borch; de bladen worden wel tusschen papieren gelegd, om te voorkomen, dat deze door insecten worden aangetast.

§) Ook Tabernaemontana coronaria Willd.* (zie 3274).

2453. **Nertera depressa Banks.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Karoet in taloen, Alf. Min. T. B.; Kremah goenoeng, Jav. — Kruipende plant. Gebr.: De bladen dienen wel tot paardenvoeder.

2454. **Neuropeltis racemosa Wall.*** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Akar tjina poetih, Mal. — Klimmende heester.

2455. **Nicolaia (= Amomum*) anthodioides T. et B.** Nat. fam. der **Zingiberaceae.** Hondje boeöet, Soend.; Toeïs in sendi, Alf. Min. T. P.; Toeïs loeloe, Alf. Min. T. B.; Toeïs rintek, Alf. Min. T. L., T. S. — Kruid. Gebr.: De vruchten worden soms gegeten.

2456. **N. (= Amomum*) magnifica K. Schum.** Hondje bener, Soend. Variëteiten in Soend.: Hondje beureum; H. bodas; H. leuweung. — Kruid.

2457. **N. solaris Schum. (= Elettaria solaris Bl.*).** Hondje badak, Soend. — Kruid.

2458. **Nicotiana Tabacum L.*** Nat. fam. der **Solanaceae.** Bachong, Simaloer; Bago, Nias; Bako, Endeh, Jav. Ng., Sika, Soend.; Bakong, Atjeh; Bala, Nias; Bhako, Kang., Madoer.; Ekbaäk, Kei; Itjo, Boeg.; Kabaäk, Kei; Mako, Sas.; 'Mbako, Lio; Modo, Rotin.; Nai, Sawoe; Roe nai, Sawoe; Sabachai, N. Guin. Humb.; Sabot, Tim.; Sambako, N. Guin. Noemf.; Santo, Minangk.; Sata, Jav. Kr.; Sebot, Tim.; Seseban, Balin. Kr.; Tabaä, Goront.; Tabaga, Aroe; Tabahië, Babar; Tabaka, N. Guin. 4 R.; Tabako, Alf. Boer., Halm., Tom., Bol. Mong., Tero.; Tabaoe, Gorom; Tambako, Makas., Soemba; Tambakoe, Alf. Oel., Biman.; Tambhako, Madoer. S.; Tapakoe, Kisar, Wetar; Tawakoe, Sermata; Tembakaoe, Loeboe, Mal.; Tembako, Balin., Jav. Ng.; Tembhako, Kang.; Tigo, Alf. Tom.; Timbaho, Bat.; Timbakaoe, Minangk.; Timbako, Bat.; Tjampako, Boeg.; Tobakoe, Alf. Min. Bant.; Toewakoe, Sangi; Towakoe, Alf. Min. De varieteiten verschillen schier voor elk gewest en bijna overal wordt het meest gewild zijn van tabak bepaald door de plaats van herkomst, daar inboorlingen zoowel voor hun pruim- als rooktabak in dit opzicht lang niet onverschillig zijn. In betrouwbare bronnen worden o. a. vermeld: voor Java: Tembako kenari, ineengedrongen plant met lange, breede, smal gebaarde, fijne bladen; T. lantjoer, met dunnen stengel en lange, breede, spits toeloopende, gebaarde, grove bladen; T. nali, met hooge stengels en breede, gebaarde, grove bladen; T. sempoe, met grove bladen en grove nerven; T. sili, met lange, grove bladen aan lange stelen; T. sompok gading, met lange, smalle, ongebaarde bladen aan korte stelen; T. sompok koel, ineengedrongen plant met kleine, ronde fijne bladen; T. sompok lenga, met lange, gebaarde, zeer fijne glanzende bladen. Voor Madoer.: Bh. papak; Bh. rokok; Bh. sergoek. Voor Goront.: Tabaä daä, met groote bladen; T. kiki, met kleine bladen; T. timamente. — Kruid, de gewone tabaksplant. Tobacco, e. Gebr.: Voor de inlandsche markt worden de bladen in vele streken na den pluk in pisang-bladen gewikkeld. Geel geworden zijnde worden zij naar keuze grover of fijner gekorven en daarna ter droging in de zon gelegd. Vaak bewaart men de tabak in bamboezen kokers, soms met een weinig honig vermengd. Tot het maken van sigaretten bezigt men arèn- en nipah-bladen en het schutblad van de maïskolf.

2459. **Nigella sativa L.*** Nat. fam. der **Ranunculaceae.** Djenra itam, Atjeh; Djhinten ereng, Madoer.; Djintan hitam, Mal.; Djintang leleng, Makas.; Djintang lotong, Boeg.; Djinten hideung, Soend.; Djinten ireng, Jav.; Gintang itam, Mal. Amb. — Kruid, de nigelle. Schwarzkümmel, d. Gebr.: Hier en daar om de geurige zaadjes gekweekt.

2460. **Nipa fruticans Thunb.*** Nat. fam. der **Palmae.** Bhoenjok, Madoer.; Bobo, Mal. Men., Tern.; Boboro, Alf. N. O. Halm.; Boejoek, Balin., Jav.; Duon, Jav. Teg., Soend.; Dimor, N. Guin. Sekar; Emai, Midd. Sum.; Gamoe, Gorom; Hapong, Daj. Z. O. Born.; Ipa, Daj. Kat., Samp.; Kokok-kokok, Enggano; Lataf, N. Guin. 4 R.; Nipa, Bat., Biman.; Boeg., Makas.; Nipah, Mal.; Poenel, Alf. Z. Cer.; Poengpoeng, Tid. Born.; Poeren, Alf. Har., Z. Cer.; Sanenem, N. Guin. Noemf.; Sasa, Alf. Min. Bant.; Sesa, Alf. Min., Sangi. — Boom, de nipa-palm. Gebr.: De bladen zijn een zeer gewild dek- en omwandingsmateriaal van huizen en vaartuigen, voor het eerste doel vaak na voorafgegane weeking in modder. Ook vlecht men er matten, hoeden, deksels en mandjes van, terwijl een aftreksel der jonge bladen in gebruik is tegen bloeddiarrhee. In het binnenland van Zuid-Sumatra dienden ze vroeger (en misschien nog wel) om er minnebrieven op te griffen en overal op Sumatra, benevens Borneo en vele streken van Java, Madoera en Bali, wordt in het jonge blad tabak gerold voor inlandsche sigaretten. De dikke bladstelen bezigt men als brandhout, de dunne bladnerven tot bezems; de onrijpe zaden worden gegeten, soms met suiker geconfijt; in meerdere deelen van Nieuw-Guinea tapt men er op de gebruikelijke wijze palmwijn uit. In Zuid-Oost-Borneo hangt men bij sommige feesten een bos nipa-bladen boven de huisdeur, met de bedoeling, dat de aangeroepen geest den weg derwaarts gemakkelijk kunne vinden. In het Sangireesch is deze boom de oplossing van het raadsel: „Tawe molong bisié, kai molong pilange", d. i.: „Het doorwaadt het water niet met zijn kuiten, maar met zijn dijen"; en een blad van: „Pilikang tembahe, mekaese ene, metaming dapela, wiwihe oease", d. i.: „Bij het afhouwen is het een spies, gaat het uit elkaar dan is het als zand, sluit het zich dan is het een rots, zijn lippen zijn van ijzer".

2461. **Notaphoebe (= Alseodaphne*) umbelliflora Bl.** Nat. fam. der **Lauraceae.** Kitaleus merang, Soend.; Medang ketanahan, Mal.; Modang katanohan, Bat. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huisbouw.

2462. **Nyctanthes Arbor-tristis L.*** Nat. fam. der **Oleaceae.** Katrangan, Balin.; Kembang penganten, Mal. Batav.; Sri gading (zie 1924), Balin., Jav. — Boomheester of heester. Gebr.: Wordt als sierplant om de geurige bloemen gekweekt.

2463. **Nymphaea Lotus L.*** Nat. fam. der **Nymphaeaceae.** Koemoeda, Balin.; Toendjoeng, Balin., Jav., Mal., Soend.; Toendjoeng taloetoer §), Jav.; Toendjoeng toetoer, Soend.; Toentjoeng, Boeg.; Tondjong, Makas. Varieteiten in Jav.: Toendjoeng abang; T. poetih. In Soend.: Toendjoeng beureum; T. bodas. In Mal.: Tondjoeng merah; T. poetih. In Balin.: Toendjoeng nilawati of nilawati, ook t. soedamala of soedamala; T. dadoe. — Waterplant, de Egyptische waterlelie. Egyptian lotus, e. Gebr.: De bloemen worden soms in het haar gedragen. Zaad en rhizoom bonden zetmeel. De gekookte bladen zijn, met wat zout gemengd, een middel tegen dunne ontlasting bij het vee. Van iets dat onmogelijk is, zegt de Javaan: „Toendjoeng toewoeh ing sela", d. i.: „Als een lotosbloem, die op steenachtigen grond groeit"; en de Balinees

van een gemoed, dat door verliefdheid als 't ware verzengd is: „Kadi toendjoeng tanpa toja", d. i.: „Als een lotusbloem zonder water".

§) Volgens anderen is t. taloetoer, Jav. (t. toetoer, Balin., Soend.) een op Lotus gelijkend plantje, dat niet in water groeit; elders worden deze beschreven als een lotos-soort met dubbele bloem.

2464. **N. stellata Willd.*** Irim-irim, Jav.; Lotpala, Balin.; Nilotpala, Balin.; Padma, Balin.; Serodja biroe, Mal.; Tarate biroe, Soend.; Teratai ketjil, Mal.; Toendjoeng biroe, Balin., Soend. — Waterplant. Gebr.: Inlanders weten te verhalen, dat de bloem van deze soort zich eerst opent, als de zon begint te rijzen, om zich tegen den avond te sluiten; na drie dagen gebloeid te hebben, daalt zij onder water.

2465. **N. sp.** Ali aije, Minangk. — Waterplant.

2466. **Nyssa sessiliflora Hook.f. et Th.*** Nat. fam. der **Cornaceae.** Hiroeng, Soend.; Ki hiroeng, Soend.; Woeroe gading(?), Jav. — Boom. Gebr.: Het hout is voor den huisbouw bruikbaar, maar niet duurzaam.

O.

2467. **Oberonia anceps Lindl.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Sakat lidah boewaja, Mal.

2468. **Ochanostachys amentacea Mast.*** Nat. fam. der **Olacaceae.** Petaling §), Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor kleine balken en ook voor meubels; tegen weersinvloeden is het echter niet bestand. De vruchten worden gegeten.

§) Ook Strombosia sp.

2469. **Ochlandra Ridleyi Gamble.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Boeloeëh kasok (zie 407), Minangk.; Boeloh kasap, Mal. — Bamboesoort. Gebr.: Is uitwendig ruw en wordt daarom gebruikt om houthoren fijn te schuren, ook door gouldwerkers tot reiniging van het goud. In het Maleisch heeft men een spreekwijze: „Menijaga boeloh kasap, oedjoeng ilang pangkal lesap, d. i.: „Als men handel drijft in boeloh kasap, gaat de top verloren en verdwijnt het ondereinde"; met de beteekenis van door een dwaze speculatie alle vroegere winst te verliezen.

2470. **Ochrocarpus ovalifolius Anders.*** Nat. fam. der **Guttiferae.** Njamploeng lalaki, Soend. — Boom.

2471. **Ochrosia acuminata Valet.** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Sambejan, Alf. Min. T. P.; Sangkongan, Alf. Min. T. B., T. L., T. S.; Sasangkongan rendai, Alf. Min. T. L.; Sasangkongan rintek, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout wel voor planken.

2472. **O. salubris Bl. (= O. borbonica J. T. Gmel.*).** Oepas laki-laki, Mal. Mol.; Sougga langit §), Jav.; Tampa badak laoeïk, Minangk. — Lage boom.

§) Ook Cassyta filiformis L. (zie 692).

2473. **Ochtocharis javanica Bl.*** Nat. fam. der **Melastomaceae.** Merlokan, Mal.; Silokan, Mal. — Heester.

2474. **Ocimum Basilicum L.*** Nat. fam. der **Labiatae.** Afi, Tim.; Baäla, Goront.; Hoelasi, Bat.; Koelasi, Alf. Min.; Lasi, Alf. Min.; 'Ndakehoeëe, Rotin.; Salase, Madoer.; Salasih, Soend.; Selaseh, Mal.; Selasi, Mal.; Selasih, Jav.; Slasih, Balin.; Soelaket, Balin. Kr.; Soelasi, Alf. Min., Mal. Amb.; Soelasi koeboer, Mal. Amb.; Soelasieh, Minangk.; Soelasih, Balin., Jav.; Solasi, Mal. Men., Tern.; Solasih, Soend.; Telasih, Jav., Soend.; Theulateh, Atjeh; Toelasih, Jav.; Tolasi, Boeg., Makas.; Woönene, Leti. Varieteiten in Balin.: Slasih tjemeng of Soelasih tjemeng. In Soend.: S. bodas of t. bodas. In Jav.: S. ireng of t. ireng. In Mal.: S. doelang; S. poetih. In Makas.: Tolasi djating. — Kruidachtige plant, het gewoon basilicum. Sweet basil, basil, e., basilie, fr., Basilienkraut, d. Gebr.: Aromatisch kruid tot specerij en medicijn. De paarse bloemen worden gebruikt om op de graven of bij offeranden te leggen. De pitjes worden in dranken gemengd. Daar de varieteit tolasi djating spoedig haar bladen verliest, wordt datzelfde woord in het Makasaarsch wel gebruikt van iemand, die veranderlijk en weinig te vertrouwen is. Wegens de zwarte pit spreekt men in het Boegineesch van een geheel zwarten haan als „Manoe lotong tolasi", (Makasaarsch: „Djangang leleng tolasi). In het Javaansch heet een tweeling van verschillend geslacht: Kembar selasih, wellicht omdat de selasih veel heeft van de kemangi en alleen in kleur verschilt. Een kip met paarsachtig vleesch, waaraan de Maleiers geneeskracht toeschrijven, duidt men in die taal aan als: Ajam selaseh; terwijl „Mabok selaseh" beteekent „Eenigszins bedwelmd".

2475. **O. Basilicum L.*** var. **glabratum Benth.** Amping, Alf. Min. Bent.; Pikit, Alf. Min. Ponos. — Kruid. Gebr.: De bladen dienen als geneesmiddel.

2476. **O. gratissimum L.*** Kemangi oetan, Mal. Batav. — Heesterachtig kruid. Shrubby basil, e. Gebr.: Zeer welriekend. Wordt in tuinen gekweekt.

2477. **O. sanctum L.*** Balakama, Mal. Men.; Boesoe-boesoe, Makas.; Kamange, Kang., Madoer. B., P.; Kelampes, Mal. Batav.; Kemange, Bat.; Kemangi, Jav., Mal. Batav., Sas.; Kendoeng, Soemba; Kentjaroem, Balin.; Ko-roko, Madoer.; Koekoeroe, Alf. Min. T. L., T. P.; Koemangi, Jav., Sas.; Koerasi, Alf. Min. Bant.; Koeroe-koeroe, Alf. Min. T. P.; Kokoeroe, Alf. Min. Bent.; Komange, Madoer. P., S.; Lampes, Jav., Soend.; Lengid, Alf. Min. Tonsaw.; Loefe-loefe, Tern.; Oekadjoe tjamangi, Boeg.; Oekoe-oekoe, Balin.; Pikit, Alf. Min. Ponos.; Pongpong, Alf. Min. T. B., T. S.; Reroekoe, Sas.; Roehoe-roehoe, Bat.; Roekoeroekoe, Boeg., Makas., Mal.; Salasih woengoe, Soend.; Selasih kemangi, Mal.; Sini-sini, Nias; Slasih mehik, Balin. Semb.; Slasih miïk, Balin.; Soelasih miïk, Balin.; Soerawoeng, Soend.; Tjamangi, Boeg.; Tjamani, Makas. Varieteiten §) in Alf. Min. T. P.: Koekoeroe koelo; K. raindang. In Alf. Min. T. L.: Koekoeroe mea; K. poeti. In Alf. Min. Bent.: Kokoeroe amping; K. mahamoe. In Alf. Min. Bant.: Koerasi mabida; K. maheudeng. In Mal.: Roekoe-roekoe merah; R.-r. poetih. In Madoer.: Ko-roko ereng. In Alf. Min.

Tonsaw.: Lengid boedo; L. meha. In Boeg.: Tjamangi balanda. In Makas.: Tjamani balanda of gangang baoe balanda. In Alf. Min. Ponos.: Pikit mopocha; P. mowoero. In Jav.: K. of l. abang; K. of l. poetih. In Soend.: Lampes beureum; L. bodas. In Alf. Min. T. B.: Pongpong koelo; P. rangdang. In Alf. Min. T. S.: Pongpong poeti; P. roendang. — Kruid. Holy basil, e. Gebr.: De welriekende bladen worden voor toespijs bij de rijst of als kruiderij gebezigd en ook bij verkoudheid van kinderen fijngewreven op het hoofd gelegd, of als zogafscheidend middel aan kraamvrouwen gegeven. Ook dienen zij wel om wonden te genezen. In het Javaansch heeft men een spreekwijze: „Lanang kemangi" (in 't Madoeresch: „Lakek kamange"), d. i.: „Een man als kemangi"; deze dient wel als lalab (groente) en hiermede wordt een bloodaard aangeduid, die altijd aan zijn eigen lalab denkt, en dus dapper schijnt, maar inderdaad laf is.

§) Het is niet zeker of vele der hier volgende namen niet voor O. Basilicum L.* gelden.

2478. **Octomeles moluccana Warb.*** Nat. fam. der **Datiscaceae.** Ai palaka, Alf. Z. Cer.; Benoang, Alf. Min. T. L.; Binoang, Alf. Min. Tonsaw.; Bonoeï, Alf. Min. Ponos.; Koror, Alf. Min. T. P.; Wenoang, Alf. Min. T. L., T. P.; Winneang, Alf. Min. Beut. — Boom. Gebr.: Het hout is voor planken geschikt.

2479. **O. sumatranus Miq.*** Banoewang, Mal. Z. O. Born.; Benoewang, Mal.; Binoewang, Bat., Minangk.; Gomboe, Nias. — Boom. Gebr.: Het hout is slecht en dient alleen om er dobbers en op groote rivieren vlotten van te maken. In de Bataklanden worden de bladen als groente genuttigd; elders heeten ze een inlandsch geneesmiddel.

2480. **Odina Wodier Roxb.*** var. **Wirtgenii Engl.** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Kadjoe palembhang, Madoer.; Kajoe koedakoeda, Vulg. Mal.; Kajoe santen §), O. Jav.; Ki koeda, Soend.; Santen, O. Jav.; Wit djaran, Jav. Ng.; Wit kapal, Jav. Kr.; Wit koeda-koeda, Jav. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het rijs wordt gebezigd voor levende heggen. Van het hout vervaardigt men wajang-poppen en zadelblokken. De gom wordt door inlandsche timmerlieden wel als kastenmakerslijm gebezigd.

§) Ook Kickxia arborea Stend.* (zie 1959).

2481. **Oenanthe stolonifera Wall.*** Nat. fam. der **Umbelliferae.** Bamboeng, Soend. — Waterplant, eene soort „torkruid".

2482. **Oldenlandia Burmanniana W. et A.** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Parang in tabe, Alf. Min. T. P.; Tawoelandang, Alf. Min. T. P. — Kruid.

2483. **O. corymbosa L.*** Boenga telor belangkas, Mal.; Pengka, Makas.; Roempoet sikoe-sikoe, Mal.; Sikoe-sikoe (zie 3249), Mal.; Telor belangkas §), Mal. — Kruid. Gebr.: Wordt wel als groente gegeten.

§) Deze naam is ontleend aan de overeenkomst der vruchtjes met de eieren van een krabsoort, belangkas genoemd.

2484. **O. diffusa Roxb.*** Andja pajoeng, Mal.; Indja, Mal.; Indja pajoeng, Mal.; Roempoet indja, Mal. — Kruid. Gebr.: Wordt door het vee gaarne gegeten.

2485. **O. paniculata L.*** Djoekoet reungit, Soend.; Koekoeroe in taloen, Alf. Min. T. P.; Mroeton, Jav. — Kruid.

2486. **Oncosperma horrida Griff.** Nat. fam. der **Palmae.** Bais, Bat.; Bajah, Atjeh; Bajas, Mal.; Bajeh, Minangk.; Pinang bajas, Mal.; Pinang bajeh, Minangk. Varieteit in Mal.: Bajas padi. — Boom. Gebr.: Als de volgende.

2487. **O. filamentosum Bl.** §) Aliboek, Mentawei; Dobotaboe, Sawoe; Eefe, Enggano; Eefo, Enggano; Eniboeng, Mal.; Erang, Soend., Galaga, Alf. Tom.; Gendiwoeng, Jav.; Goemboelanai, Tid. Born.; Halajong, Mal. Bandj.; Handibong, Daj. Samp.; Handiwoeng, Soend.; Handiwong, Daj. Samp.; Haniboeng, Lamp.; Hoja, Nias; Iboeng; Alf. Min. Tonsaw.; Kaparoen, Alf. Har.; Koeroeboe, Alf. Tom.; Liboeng, Atjeh; Bat.; Liwoeng, Soend.; Loekoelo, Alf. Sap.; Niboeng, Mal.; Njiboeng, Mal. Z. O. Born.; Noekoelo, Alf. N. Laoet; Noekoer, Alf. Z. Cer.; Noetjoel, Alf. W. t'er.; Oeroel, Alf. Z. Cer.; Pandoöng, Daj. Kat.; Pingrina, Alf. Tom.; Soemasoela, Alf. Min. T. P.; Tola, Daj. Z. O. Born. — Boom, de niboeng-palm. Gebr.: Het zeer harde hout dient voor stijlen, palen, vloerlatten, omheiningen, pieken, enz.; de uitgeholde stam voor goten en waterleidingen. Bij gebrek aan pinang-noten bezigt men deze zaden soms bij het betelkauwen. De bloem wordt als toespijs bij de rijst genuttigd.

§) Ook O. tigillaria Ridl.*

2488. **Onychium auratum Kaulf. (= O. siliculosum Desv.*).** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe tambaga, Soend. — Varensoort. Gebr.: Soms als sieraad gekweekt.

2489. **Operculina Turpethum Manso. (= Ipomoea Turpethum R.Br.*).** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Areuj djotang, Soend.; Areuj djotang bener, Soend. — Klimplant.

2490. **O. sp. (= Ipomoea sp.).** Rabet baladhing, Madoer. — Klimplant. Gebr.: De wortelknol wordt gegeten.

2491. **Ophioglossum ovatum Bl.** Nat. afd. der **Filices.** Bampesoe, Makas.; Bempesoe, Boeg.; Djoemoe toefa, Tern.; Malili, Makas.; Tongkat langit, Mal. Mol. — Varensoort, eene soort „addertong". Gebr.: Wordt als groente gegeten.

2492. **O. petiolatum Hassk. (= O. pedunculosum Desv.*).** Djoekoet siraroe, Soend.

2493. **Ophiorrhiza longiflora Bl.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Rigo-rigo, Minangk. Varieteiten in Minangk.: Rigo-rigo batino; R.-r. djantan. — Kruid. Gebr.: Bij koorts wordt het lichaam met de fijngeknensde bladen ingewreven.

2494. **O. Mungos L.*** Koeli ngingi §), Alf. Min. T. L., T. P.; Pati oela, Jav.; Tjatjangkahan §§), Soend. Varieteiten in Alf. Min. T. L.: Koeli ngingi mea; K. ng. poeti. In Alf. Min. T. P.: Koeli ngingi koelo; K. ng. raindang. — Kruid. Mongoose plant, e.

§) Ook Didissandra Clarkei Koord.*

§§) Ook Lasianthus tomentosus Bl.*

2495. **O. neglecta Bl.*** Djoekoet sisir, Soend. — Kruid.

2496. **O. sp.** Soemboe badak, Mal. — Kruid.

2497. **Oplismenus Burmannii Beauv.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Koendoe rintek (zie 1904), Alf. Min. T. B.; Koitjo batang (zie 712), Alf. Min. T. P.; Palango, Alf. Min. T. P.; Pangalo, Alf. Min. T. B., T. S., T. L.; Sarimbata rintek, Alf. Min.

T. L.; Tembelekan (zie 1984), Jav. Varieteiten (of verwante soorten) in Alf. Min. T. P.: Palango kete of p. i. lawanan; P. sela; Koïtjo batang leme; K. batang rintek. — Kruid. Gebr.: Is een geschikt paardenvoeder.

2498. **O. compositus Beauv.*** Boeloe oetjing, Soend. — Kruid. Gebr.: Is een goed veevoeder.

2499. **O. sp.** Rebha djam-adjaman, Madoer.; Rebha tjeng-kotjengan, Kang.; Tjeng-kotjengan, Kang. — Kruid. Gebr.: Zou de melkafscheiding van koeien en geiten bevorderen.

2500. **Opuntia coccinellifera Mill. (= Nopalea coccinellifera Salm-Dyck*).** Nat. fam. der **Cactaceae.** Entong, O. Jav.; Kalala, Soemba; Letah badak, Soend.; Nopal, Jav. — Heester, de cocheuille-dragende toorts-cactus of nopalplant. Cochineal cactus, e., Nopalpflanze, d.

2501. **O. sp. div.**§) Djhila bhadja, Madoer.; Djombeng, Sas.; Doeri tjentong, Madoer.; Doeri tongkok, Madoer. S.; Doeri tongkok bato, Madoer. B.; Langghem bhadja, Madoer.; Lidah badak§§), Mal.; Lila gadja, Boeg., Makas.; Lila matjang, Boeg., Makas.; Rebhadja, Madoer.; Ri baja, O. Jav.; Tareta binek, Madoer.; Tjeuli badak, Soend.; Tong-tjentongan, Madoer. B. Varieteiten in Soend.: Tjeuli badak gede; Tjeuli badak tjoektjoek. — Heester, soorten van toortscactus, „Indische of Turksche vijg". Gebr.: Vaak wegens de doornen gebezigd als omheining van plaatsen, die men ontoegankelijk wil maken; de bladen beeten geneeskrachtig.

§) Meer bijzonder: O. decumana Haw.*, O. Dillenii Haw.* en O. polyantha Haw.*

§§) Ook Pothos latifolius Hook.f.*

2502. **Orania macrocladus Mart.*** Nat. fam. der **Palmae.** Iboel, Mal.; Niboengiboel, Mal.; Woka oetan, Mal. Men. — Boom. Gebr.: Het hout dient wel voor lansschachten en de gekloofde stam voor goten en vloerlatten.

2503. **O. porphyrocarpa Bl. (= Didymosperma porphyrocarpa Wendl.*).** Kihoera, Soend. — Heester. Gebr.: De bladen dienen tot inwikkeling. De palmiet wordt gegeten.

2504. **Orchidaceae.** §) Algem. benaam.: Anggerik, Mal.; Anggrek, Balin., Jav., Soend,; Angkrek, O. Jav., Soend.; Kata, Soemba; Palen, Alf. Min. T. P.; Rofo-rofo, Eoggano. — Planten uit de fam. der standelkruiden. Gebr.: Men wil weten, dat op Java de inboorlingen uit vrees voor onheilen geen orchideeën kweeken. Daarentegen wordt van de Dajak's in West-Borneo medegedeeld, dat weelderige bloei van sommige soorten, b.v. Coelogyne een overvloedige rijstoogst belooft.

§) Daar eerst in de laatste jaren door Europeanen de bijzondere aandacht der inboorlingen op de als sierplanten gezochte orchideeën is gevestigd, zoo zullen de meeste namen nog moeten gevormd worden.

2504*a*. **Oreiostachys Pullei Gamble.** Nat. fam. der **Gramineae.** Awi-eul-eul, Soend. — Klimmende bamboesoort.

2505. **Ormocarpum sennoides D.C.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Bori, Alf. Min. T. L.; Dame, Alf. Min. Bant.; Darami, Alf. Min. Ponos.; Dorami (zie 3017), Alf. Min. Ponos.; Rorako, Alf. Halm., Mal. Men., Tern.; Wori, Alf. Min. Bent., T. B., T. P., T. S. — Boomheester. Gebr.: Wordt tot omheining van erven gebezigd. De jonge bladen legt men als pap op steenpuisten.

2506. **Ormosia venosa Bakor.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Koepang, Minangk.; Sagadengkol, Mal. — Boomheester. Gebr.: De zaadjes dienen wel als goudgewicht.

2507. **Orophea enneandra Bl.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Daloepang(?), Jav.; Deloepang(?), Jav.; Dempo lelet §), Jav.; Kalak-prit, Jav. — Heester.

§) Deze naam, ter onderscheiding van de volgende soort, wordt ook gegeven aan Glochidion rubrum Bl.* (zie 1656). Alle inl. namen van Orophea zijn onzeker.

2508. **O. hexandra Bl.*** Dempo koejang(?), Jav.; Kalak lombok(?), Jav. — Boomheester.

2509. **Oroxylon indicum Vent.*** Nat. fam. der **Bignoniaceae.** Boelai, Mal.; Bolai, Sum. W. K.; Dhang-pedhangan, Madoer.; Kadjeng djaler, Jav. Kr.; Kajoe lanang, Jav. Ng.; Kajoe pedang, Mal. Men.; Kajoe podang, Alf. Min. Tonsaw.; Kajoe santi, Alf. Min. T. S.; Ki lalaki, Soend.; Moengli, Jav.; Parang-parang, Mal.; Podang, Alf. Min. Tonsaw.; Pongporang, Soend.; Santi, Alf. Min. T. S.; Woengli, Jav. — Kleine boom. Gebr.: De bast dient tot geneesmiddel; de poetjoek's worden wel in sambel gebruikt. Op Sumatra's Westkust laat men peperranken tegen dit boompje opklimmen.

2510. **Orthopogon Burmanni R.Br. (= Oplismenus Burmannii Beauv.*).** Nat. fam. der **Gramineae.** Djela-djela, Tern.; Gofue djela-djela, Tern.; Kokeleda, Alf. N. O. Halm.; Padang tjekoeh, Balin. — Kruid. Gebr.: Wordt als paardenvoeder geroemd.

2511. **Orthosiphon stamineus Benth.*** Nat. fam. der **Labiatae.** Djoekoet singkir, Soend.; Koemis koetjing, Mal.; Koemis oetjing, Soend.; Loepoe magoeöemi, Alf. N. O. Halm.; Roemak djoen §), Jav.; Se-salasejan, Madoer.; Singkir, Soend.; Songot kotjeng, Madoer. — Sierplant, de „kattesnor". Gebr.: Dit kruid is in de inlandsche en nu ook in de Europeesche geneeskunde in gebruik, bepaaldelijk als „Javaansche thee" tegen blaasziekten.

§) Ofschoon dit volgens het Jav. Woorb. de juiste spelling is, zoo wordt deze plant in het dagelijksch leven steeds remoedjoeng genoemd.

2512. **Oryza sativa L.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Achai, Simaloer; Ala, Alf. Asil., Cer., Hila; Aliwerhe, Kisar; Ane, Tim.; Aoel, Tim.; Ara, Alf. W. Cer.; Are, Eadeh, Sawoe; Are meda, Sawoe; Ase, Boeg., Makas.; Awei djardjar, Aroe; Awriëhe, Sermata; Awriërse, Leti; Bae, Saleijer; Bai, Boeton; Banib, Mal. Bandj.; Bekoöe, Alf. Min. Tonsaw.; Bilan, Tid. Born.; Bira, Tern.; Bira maäbi, Tern.; Eme, Bat.; Eme, Sangi; Engkan, Alf. Min. T. S.; Fache, Nias; Faha, Watoeb.; Fare, Biman.; Fas, N. Guin.; Hade, Rotin.; Hae, Kisar; Hala, Alf. Cer., Har.; Halal, Alf. N. Laoet, Sap.; Hamasi, Makian; Iaän, Babar; Kaän, Alf. Min. T. L.; Kan, Alf. Min. T. S.; Kekei, Daj. Kat.; Kokat, Kei; Mai, Alf. Min. Bent.; Mei, Alf. Min. Bant.; Oemlaä, Wetar; Oesoe, Soemba; Pade, Atjeh; Padei, Daj. Z. O. Born.; Padi, Balin., Madoer., Mal.; Pae, Alf. Tom.; Page, Bat. Dair.; Paha, Watoeb.; Pai, Midd. Sum.; Pajoi, Alf. Min. Ponos., Bol. Mong.; Pala, Alf. Boer.; Pale, Goront.; Paatoe, Balin. Kr.; Pantoen, Balin. Kr., Jav. Kr.; Paodi, Loeboe; Pare, Daj., Makas., Sas., Soend.; Pare, Eadeh, Sika; Parei, Daj.; Pari, Jav. Ng., Lamp.; Paroi, Daj.; Pine, Alf. Halm.; Poi, Midd. Sum.; Rom, Gajo; Rom pedeh, Gajo; Tahan kama,

Solor; Tamo, Alf. N. O. Halm.; Tamo maloha, Alf. N. O. Halm.; Wanat, Tenimbar; Wene, Alf. Min. T. B., T. P.; Wodja, Manggarai. Naar de grootte, dikte, lengte en kleur van den korrel, naar de meerdere of mindere behaardheid, lengte en dracht van de aar, naar de hoogte en dikte van het gewas, en naar de geaardheid van den tot bebouwing bestemden grond worden tal van varieteiten onderscheiden, welker namen zelfs voor onderdeelen van gewesten zeer uiteenloopen. — Kruid, de gewone rijst. Rice, e., riz, fr., Reis, d. Gebr.: Het „koren" van Indie. Daar rijst in vele streken van den archipel het hoofdvoedsel der bevolking is, vindt men zoowel ten aanzien der plant als over hare opvolgende ontwikkelings-stadien in de inlandsche samenleving een groot aantal spreekwijzen, raadsels, vergelijkingen, enz., waarvan hieronder slechts eenige worden vermeld. Van iemand, die een ander geholpen heeft en daarvoor wat goeds terugverwacht, zegt de Javaan: „Mendem pari djero", d. i.: „Hij plant laat rijpende rijst", en doelt daarmede op de toekomst. In de Maleische landen zegt men: „Padi sakepok hampa, amas sapeti lojang, kerbaoe sakandang djalang", d. i.; „Een schuur met rijst (maar) ledig, een kist goud (maar) geel koper, een kraal buffels (maar) verwilderd", om aan te duiden, dat iets niet is zooals het zich voordoet en dus maar schijnbaar op iets goeds wijst. Op West-Sumatra is: „Elemoe padi", d. i.: „De wetenschap van het rijstgewas", een figuurlijke uitdrukking om te kennen te geven, dat hoe hooger iemand in rang is, hij des te welwillender moet zijn; ontleend aan een vergelijking met rijstaren, die zwaar bevracht nederbuigen, tegenover de leege, die rechtstandig omhoog groeien. Als een goed man in slecht gezelschap geraakt, heet het in het Minangkabaoesch: „Padi di sisik djo halalang", d. i.: „Rijst, tusschen alang-gras geplant". In de Minahasa heeft men een meisjesnaam: „Seé wene", d. i.: „Rijst-spruit", gegeven aan een dochter, als door de goede zorg harer moeder de padie veel spruiten gekregen en derhalve een goeden oogst heeft opgebracht. Als andere meisjesnaam bestaat daar: „Roentoe wene", d. i.: „De eerste in rijst" of: „Die meer rijst heeft dan anderen", als dit ook aan den ijver der moeder te danken is. Aldaar (en ook elders) wordt een tijd, waarop het een of ander plaats greep, vaak aangeduid door het planten, zaaien of oogsten van 't rijstgewas. Om afstanden uit te drukken vergelijkt men die o. m. met den tijd, die noodig is om rijst gaar te koken (ongeveer $^1/_2$ uur), en noemt dit in het Maleisch: „Perdjalanan sapermasak", d. i.: „De lengte van één kooksel (rijst)", of: „Sapertanak nasi", d. i.: „De tijd noodig om een pot rijst gaar te koken". In het Minangkabaoesch zegt men hiervoor: „Sakali pitanak, doewotiga kali pitanak", in het Soendaasch: „Sapangedjo wancun"; in het Madoereesch: „Sasobloegan"; in het Makasaarsch: „Si rere oering"; in het Bataksch: „Doewa taindahan", enz. Als voorbeelden van raadsels, waarvan rijst of de rijstplant de oplossing is, mogen dienen: in het Maleisch van: „Emas di loewar selaka di dalam", d. i.: „Goud van buiten, van binnen zilver"; in het Lampongsch van: „Mena nganak djak ngandoeng", d. i.: „Eerst krijgt het kinderen en dan is het zwanger"; in het Bataksch Dair.: „Leben matjik pemoranna asang empanna, d. i.: „De hengel verrot eerder dan het aas"; in het Sangireesch van: „Bocane pelole bamoee paminsang", d. i.: „De vrucht is genezend, de wortels zijn pijnverwekkend", want de laatste heeten giftig als ze gegeten worden; in het Javaansch: „Sapadang"; in het Balineesch: „Apanjakanan".

2513. **O. sativa L.*** var. **glutinosa L.** Ala poeloeti, Alf. Cer.; Anc poeloe, Tim.; Anel poeloe, Tim.; Are laka, Sawoe; Ase poeloe, Boeg.; Ase poenoe, Makas.; Bira poelo, Tern.; Djapet, Daj. Kat.; Eme sipoeloet, Bat.; Engkan poedoet, Alf. Min. T. S.; Fare keta, Biman.; Hade dima, Rotin.; Hade koa, Rotin.; Hala poeloeti, Alf. Cer.; Ketan, Balin., Mal. Batav., Jav., Kang., Lamp. Pam., Soend.; Ketos, Jav. Kr. D.; Lakatan, Mal. Bandj.; Laketan, Balin., Mal. Bandj.; Luktan, Balin.; Lekat, Atjeh; Leketan, Balin.; Leukat, Atjeh; Mai poeloe, Alf. Min. Bent.; Mei poeroe, Alf. Min Bant.; Oesoe kadita, Soemba; Pade leukat, Atjeh; Padi poeloet, Mal.; Padi palotan, Madoer.; Pae poelo, Alf. Tom.; Page poeloet, Bat. Dair.; Pala polot, Alf. Boer.; Palotan, Madoer.; Pare poenoe, Makas.; Poeloe, Boeg.; Poeloet, Mal.; Poewe, Daj.; Rapo, Lamp. Ab.; Reket, Sas.; Rom poelot, Gajo; Sepoeloet, Lamp.; Sipoeloeik, Minangk.; Sipoeloet, Bat.; Siwok, Lamp. B. Ag., Pab.; Tamo o goro-goro, Alf. N. O. Halm.; Wawajaso, Nias; Wene poeloet, Alf. Min. T. B., T. P. — Kruid, de kleefrijst. Gebr.: Bij offers aan de zielen der afgestorvenen, waarbij deze zich naar het heet te goed doen aan den geur der gereedgemaakte spijzen en genotmiddelen, wordt, wat rijst betreft, het meest van de eveneens talrijke soorten van kleefrijst gebruik gemaakt; evenzoo bij allerlei bijzondere gerechten of versnaperingen, die bij feestelijke gelegenheden worden opgedischt, terwijl er bovendien gom of stijfsel uit wordt bereid. Om een plaats aan te duiden, waar veel welvaart heerscht, zegt de Soendanees: „Reja ketan loba keton, moerah sandang moerah pangan", d. i.: „Veel kleefrijst en veel geld (dukaten), kleeren en voedsel zijn er goedkoop". In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Bak sipoeloeik di tapi djalan", d. i.: „Als kleefrijst aan den kant van den weg", doelende op vrouwen, die druk bezocht worden, daar van die rijstsoort elk voorbijganger wat afneemt.

2514. **Osmelia celebica Koord.*** Nat. fam. der **Samydaceae.** Kajoe watoe (zie 1810), Alf. Min. Bent. — Boom. Gebr.: Het zeer harde hout wordt wel voor huisbouw gebezigd.

2515. **Osmunda javanica Bl.** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe tihang koneng, Soend. — Boomachtige varensoort, verwant aan „konings-varen".

2516. **Ostodes macrophylla Benth.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Kesoemba djantan, Mal.; Tjindarah hantoe, Mal. — Boom.

2517. **O. paniculata Bl.*** Kemiri sepet, Jav.; Kaliki banten, Soend. — Boom.

2518. **Otanthera celebica Bl.*** Nat. fam. der **Melastomaceae.** Tetepesan, Alf. Min. T. P. — Heester.

2519. **O. cyanoides Tr. (= O. moluccana Bl.*).** Biroerang merah (zie 2323), Vulg. Mal.; Manoeweran in taloen, Alf. Min. T. P.; Sopit, Alf. Min. T. S. — Halfheester.

2520. **Otophora fruticosa Bl. (= Sapindus fruticosus Roxb.*).** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Mojowontoe, Alf. Min. Ponos. — Boomheester.

2521. **O. Zollingeriana T.et B.*** Balimbing tjina, Jav. — Heester.

2522. **Ottelia alismoides Pers.*** Nat. fam. der **Hydrocharidaceae.** Lila lalangkow, Alf. Min. T. L. — Waterplant, uit de fam. van het „duitblad". Gebr.: Alleen de witte bloemen drijven aan de oppervlakte van het water.

2523. **Oxalis corniculata L.*** Nat. fam. der **Geraniaceae.** Daoen asem, Vulg. Mal.; Djoekoet tjalingtjing, Soend.; Lito-lito, Tern.; Semanggi (zie 1856), O. Jav.; Takoet manoesija, Mal. Mol. — Kruid, de gehoornde klaverzuring. Gebr.: De bladen worden in aftreksel bij keelaandoening gegeven.

2523*a*. **O. javanica Bl.*** Semanggi goenoeng, O. Jav. — Kruid, de Javaansche klaverzuring.

2524. **Oxymitra biglandulosa Scheff.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Akar mempisang hitam, Mal.; Akar merpisang hitam, Mal.; Akar pisang-pisang hitam, Mal.; Mempisang hitam, Mal.; Merpisang hitam, Mal.; Pisang-pisang hitam (zie 3422), Mal. — Klimmende heester.

2525. **O. excisa Miq.*** Akar sekarang elang, Mal.; Akar sengkarang elang, Mal. — Klimmende heester.

2526. **Oxyspora macrophylla Tr.*** Nat. fam. der **Melastomaceae.** Sikadoedoeik rimbo, Minangk. — Heester.

2527. **Oxystelma esculentum R.Br.*** Nat. fam. der **Asclepiadaceae.** Blentjong, O. Jav.; Pepe, Balin., Jav. Varieteit in Balin.: Pepe goenting. — Windend kruid. Gebr.: De ranken dienen wel tot bindsel; op Java worden de vruchten en op Bali de jonge bladen tot groente gekookt. Het sap der bladen wordt aan kraamkinderen (jongens) te drinken gegeven, met het doel, dat ze op lateren leeftijd sterk worden.

2528. **Oxytenanthera sinuata Gamble.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Aoeg toling, Bol. Mong.; Boelo lana, Sangi; Boeloeh ajer, Mal. Men.; Boeloh minjak, Mal.; Koaeng, Alf. Min. Bant.; Koöjan, Alf. Min. T. L.; Loeloe (zie 1622), Alf. Min. Bent.; Pakajoe (zie 1058), Alf. Min. T. P.; Tambelan koöjan, Alf. Min. T. L.; Tandai, Bol. Mong.; Teling lana, Alf. Min. T. B.; Totoöden dana, Alf. Min. T. S.; Totoören lana, Alf. Min. T. B.; Wojo watoe, Alf. Tom. — Bamboesoort. Gebr.: Vooral als trap bij het tijferen (d. i. het suikerhoudend sap verzamelen) van den arenpalm in gebruik, en ook wel gebezigd om fluiten van te maken.

P.

2529. **Pachycentria constricta Bl.*** Nat. fam. der **Melastomaceae.** Harendong taugkoerak, Soend. — Epiphytische heester.

2530. **Pachyma Tuber regium Fr.** Nat. afd. der **Fungi.** Djamoer bangkoug, Jav.; Oelat hatoe, Alf. Oel. — Zwamsoort, met grooten knol (sclerotium). S. e. Indian bread, e. Gebr.: Als geneesmiddel.

2531. **Pachynocarpus Wallichii King.*** Nat. fam. der **Dipterocarpaceae.** Membatoe pasir, Mal.; Merbatoe pasir, Mal.; Petaling ajer, Mal.; Tembatoe pasir, Mal. — Boom. Gebr.: Levert een der harssoorten, welke in den handel als damar mata koetjing bekend zijn. §)

§) Zie voor deze hars produceerende boomen ook bij 399 en 1826.

2532. **Pachyrhizus angulatus Rich.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Bakoewang, Bat.; Bangkoewang (zie 2558), Bat., Minangk.; Bangkowan, Alf. Min., Mal. Men.; Bangkowang, Madoer., Makas., Soend.; Bekoewang, Bat. Dair.; Bengkoewang, Vulg. Mal.; Bengkowang, Jav.; Besoesoe, Jav.; Bitok, Madoer. B. P.; Bingko, Saleyer; Bingkowang, Saleyer; Boeri, Biman.; Djempirangan, Balin.; Djempiringan, Balin.; Hasang bakoewang, Bat.; Katjang bangkoewang, Minangk.; Oebi plisak, Sas.; Sangkowang, Mal. Z. O. Born.; Sengkoewang, Mal.; Singkoewang, Atjeh; Tobi, Madoer. S. — Klimmende heester. Yam bean, e. Gebr.: De knollen worden rauw en gekookt gegeten. De boontjes zouden bij gebruik een verdoovende uitwerking hebben en worden ook als vischbedwelmend middel aangewend.

2533. **Paederia foetida L.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Akar sekentoet, Mal.; Areuj kahitoetan, Soend.; Daoen dangkieng, Minangk.; Daoen dangking, Mal.; Daoen gonto, Mal. Men.; Daoen koentoet, Mal.; Daoen konto-konto, Mal. Amb.; Daoen sekentoet, Mal.; Entoet-entoet, Sas.; Haoe etoet ai, Alf. Amb.; Haoe etoet raoei, Alf. Z. Cer.; Haoe otoet raoei, Alf. Oel.; Kajoe maïboekan, Balin.; Kasembhoeghan, Madoer. S.; Kasembhoekan, Madoer. B., P.; Kasemboekan, Jav.; Kasimboekan, Balin.; Kasimbokan, Mal. Batav.; Kasimoekan, Soend.; Kentoetan, Jav.; Sekentoet, Mal.; Semboekan, Jav.; Sigentoet, Atjeh; Sikoentoet, Bat.; Simboekan (zie 1999), Mal. Batav. — Klimmende heester. Gebr.: De stinkende bladen worden in een uitwendig als geneesmiddel tegen opgezetheid van den buik aangewend; het sap gebruikt men tegen oogziekte. Bij slangebeten wordt het gewonde lichaamsdeel met de ranken afgebonden om verdere verspreiding van het gift tegen te gaan.

2534. **P. tomentosa Bl.*** Areuj kahitoetan gede, Soend.; Areuj kahitoetan lemboet, Soend.; Kasimoekan gede, Soend.; Kasimoekan lemboet, Soend. — Klimmende heester.

2535. **P. verticillata Bl.*** Areuj kahitoetan badak, Soend.; Kasimoekan badak, Soend. — Klimmende heester.

2536. **Pahudia javanica Miq.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Djoelang, Jav., Soend.; Djolang, Jav.; Ki djoelang, Soend.; Patai tjatjang (zie 71), Minangk. — Hooge boom. Gebr.: Het kernhout is wegens de effen bruinroode kleur in de Preanger zeer gezocht voor gevesten van wapens, stokken, enz.

2537. **Palaquium (= Dichopsis*) acuminatum Burck.** Nat. fam. der **Sapotaceae.** Balam soesoe, Mal. — Boom.

2538. **P. calophyllum Pierre (= Bassia caloneura Kurz*?).** Njatoh nangka, Mal. — Boom.

2539. **P. (= Dichopsis*) javense Burck.** Djempina, Jav.; Grawang §), Jav.; Kawang §§), O. Jav.; Nato, Boeg., Makas.; Njatoe, Daj. Z. O. Born., O. Jav.; Njatoh, Madoer. — Zeer hooge boom. Gebr.: In Oost-Java wordt uit de rijpe zaden olie gekookt.

§) In Midden-Java zijn djempina en grawang varieteiten van dezelfde soort; het eerste is weinig in tel, maar het hout van grawang is zeer gezocht voor gamelan's en meubels.

§§) Ook Hopea fagifolia Miq.* (zie 1825.)

2540. **P. (= Dichopsis*) Minahassae Burck.** Belocan lika, Alf. Min. Tonsaw.; Poedoetan, Alf. Min. T. S.; Poeloetan, Alf. Min. Bent.; T. B., T. L., T. P.; Poeloetan raindang, Alf. Min. T. P.; Poeloetan sela, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw.

2541. **P. (= Dichopsis*) oblongifolium Burck.** Balam merah, Mal.; Balam tambaga§), Sum. W. K.; Njatoh balam tembaga, Sum. W. K.; Njatoh tembaga, Sum. W. K.; Njatoh temijang, Mal. W. Born.; Partjo, Minangk.; Pertja, Mal.; Taban, Mal.; Taban merah, Mal.; Teubenn, Gajo. — Boom. Gebr.: Levert een voortreffelijke soort van plastische gom (getah), waarom de gommen van verwante boomen met den algemeenen naam van getah pertja bestempeld zijn. Om die te verkrijgen wordt de boom omgekapt en maakt men ringvormige inkervingen in den stam, waaruit het sap wordt verzameld en gekookt. De vruchten worden gezegd eetbaar te zijn.
§) Omtrent de met balam en njatoh aangeduide Palaquium-soorten heerscht nog veel verwarring.

2542. **P. obovatum Engl. (= Isonandra obovata Griff.*).** Belijan wangi, Mal.; Taban poetih, Mal. — Boom. Gebr.: Levert een goede soort getah-pertja.

2543. **P. (= Dichopsis*) obscurum Burck.** Balam doerijan, Sum. W. K.; Balom derijan, Lamp. — Boom. Gebr.: Levert een soort getah-pertja. Het hout wordt voor klein bouwmateriaal gebezigd.

2544. **P. (= Dichopsis*) obtusifolium Burck.** Antoe, Mal. Men.; Belocan, Alf. Min. Tonsaw.; Nantoe, Mal. Men.; Nato, Alf. Min. Bent.; Tataän, Alf. Min. T. B., T. S.; Tatahaän, Alf. Min. T. L.; Welocan, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout is voor balken en planken geschikt.

2545. **P. (= Dichopsis*) Ottolanderi K. et V.** Kibengang(?), Soend.; Woeroe santen, Jav. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het melksap levert een korrelige soort getah-pertja, die niet bruikbaar is.

2546. **P. (= Dichopsis*) rostratum Burck.** Balam teroeng, Mal. Pal.; Balom tioeng, Lamp.; Njatoh pisang, Mal.; Njatoh teroeng, Mal. — Boom. Gebr.: Het melksap wordt met water gelciachtig en is derhalve voor de getah-pertja-bereiding waardeloos. De vruchten worden gegeten.

2547. **P. (= Dichopsis*) Selendit Burck.** Njatoh salindit, Sum. W. K. — Boom. Gebr.: Levert een soort getah-pertja.

2548. **P. (= Dichopsis*) Treubii Burck.** Dedaoe, Mal. — Boom. Gebr.: Het uitvloeiende melksap wordt als getah dedaoe in den handel gebracht en schijnt van goede kwaliteit.

2549. **P. (= Dichopsis*) Verstegii Burck.** Katijaoe, Mal. Z. O. Born.; Ketijaoe, Mal. — Boom. Gebr.: De bloemen worden gegeten. Uit de pitten verkrijgt men een soort planteavet, dat als braadolie in gebruik is. Ook levert de boom getah, welke in den handel wordt gebracht.

2550. **Panax cochleatum D.C.*** Nat. fam. der **Araliaceae.** Bobobang, Alf. Min. Bant.; Boko oela, Alf. Min. Tonsaw.; Daoen koïn, Mal. Amb.; Daoen mangko, Mal. Men.; Daoen mangko perampoewnn, Mal. Men.; Daoen papeda, Mal. Amb.; Godang mangkokan, Jav.; Kendem wewene, Alf. Min. T. P.; Mamanoekan, Soend.; Mangko-mangko, Boeg., Makas.; Mangkoedoeng, Alf. Min.; Mangkok, Vulg. Mal.; Memangkokan, Mal.; Poering mangkok, Madoer.; Pohon mangkok, Vulg. Mal.; Raoe paroro, Tern.; Woworan, Alf. Min. T. S. — Heester. Gebr.: Wordt veel voor omheining van erven geplant. De bladen dienen als geneesmiddel.

2551. **P. fruticosum L.*** Boko oela rise, Alf. Min. Tonsaw.; Dnoen ambong-ambong, Mal. Amb.; Daoen papeda papoewa, Mal. Amb.; Goernbnti, Alf. N. O. Halm., Tern.; Kadoengdoeng laot, Madoer.; Kadoengdoeng petedhan, Madoer.; Kadongdong laoet, Soend.; Kadongdong tjina, Soend.; Kendem, Alf. Min.; Kendem rintek, Alf. Min. T. P.; Kendeng, Alf. Min. Tonsaw.; Sirihalat, Alf. Z. Cer. — Heester. Gebr.: Dient wel voor heggen. De jonge bladen worden in de Minahasa gekookt gegeten, ook wel als inl. medicijn gebruikt.

2552. **P. obtusum Bl.*** Panggang tjerme§), Soend.; Tjongkrang, Jav. — Heester.
§) Ook Aralia ferox Miq.* (zie 286).

2553. **P. pinnatum Lam. (= Arthrophyllum pinnatum Maing.*).** Daoen papeda pandjang, Mal. Amb.; Kendem sela, Alf. Min. T. P. — Heester. Gebr.: Dient wel voor levende heggen. De bladen zijn een inlaadsch geneesmiddel.

2554. **P. tricochleatum Miq.** Tapak leman, Minangk.; Tapak soelaiman, Mal. — Heester.

2555. **Pancratium zeylanicum L.*** Nat. fam. der **Amaryllidaceae.** Babawangan (zie 1394 en 1543), Soend.; Djoekoet babawangan (zie 1394 en 1543), Soend.; Kasesclan, Balin.; Lansoena in tjasoeroean koelo, Alf. Min. T. P.; Waoewang in tjasoeroewan koelo, Alf. Min. T. P. — Kruid. Gebr.: Als sierplant.

2556. **Pandanophyllum palustre Hassk. (= Mapania palustris Villar*).** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Harashas tjaj, Soend. — Kruid.

2557. **Pandanus sp. div.** Nat. fam. der **Pandanaceae.** De latijnsch-inlandsche namen zijn nog zeer onzeker. Algem. benaam.: Ekam, Tim.; Fanda, Biman.; Henak, Rotin.; Hendak, Mal. Tim.; Inima' Enggano; Kawaé, Alf. Boer.; Lata, Sawoe; Lolon, Alf. Min.; Loölon, Alf. Min.; Panda, Soemba; Pandan, Balin., Bat., Jav., Madoer., Mal., Soend.; Pandang, Makas., Mal. Amb.; Paureng, Boeg.; Pindang, Sangi; Pondang, Alf. Min., Mal. Men.; Seke, Atjeh; Sinasa, Nias; Theuke, Atjeh. — Lage boomen of boomheesters, de pandanen. Screwpine, e., baquois, fr., Schraubenbaum, d. Gebr.: Van meerdere soorten worden bladreepen, waarin bloemen gestoken zijn, door vrouwen als haarversiersel gebezigd; terwijl bij wijze van offermaal vaak in het rijstkooksel jonge bladen worden gedaan, dat hierdoor iets groen gekleurd wordt.

2558. **P. atrocarpus Griff.*** Aser, Alf. Min. Tonsaw., T. P.; Baugkoewang (zie 2532), Bat., Mal. Bill., Z. O. Born., Minangk.; Beugkoewang, Gajo; Bingkoewang, Minangk.; Boengkoewang, Bat. Dair.; Fanda dipi, Biman.; Kaockoed, Alf. Min. T. S.; Kaockoer, Alf. Min. T. B., T. L.; Lais, Mal. Bill.; Mengkoewang, Mal.; Pandan bangkoewang, Bat.; Pandan laïs, Mal. Bill.; Pandan tikar, Vulg. Mal.; Tjangkoewang, Soend. — Gebr.: Van de bladen worden zeilen en matten gevlochten, waartoe ze eerst in de zon en daarna boven het vuur gedroogd en dan met fijngevlochten rotan aan elkaar genaaid worden. Deze zijn het, die voornamelijk dienen

tot bedekking (kadjang) van vaartuigen, en als mandjes en toetoep sadji of deksels voor spijzen. Als iemand in de Preanger zijn beminde voor eene andere verlaat, maakt de teleurgestelde deze toespeling: „Ngala tjangkoewang ka leuweung, tjantigi di kali deni; nja poelang kadjeun ka deuëung, soepagi ka koering deni", met de beteekenis: „Laat hem maar naar een ander gaan, als hij later tot mij terugkeert." Van een armen drommel, die vermoord is en nu het middelpunt van een groote rechtszaak wordt, zegt de Batak: „Bagi bangkoewang, ergan patepatena asa geloehna", d. i.: „Als de pandan na zijn dood meer waard dan tijdens zijn leven."

2559. **P. bifurcatus Roxb.** Pandan na toenoe, Bat.; Pandan na tonoe, Bat. — Gebr.: De bladen dienen tot vlechtwerk.

2560. **P. caricosus Spreng.*** Harashas gede, Soend.; Pandan sarengseng, Soend.; Sarengseng, Soend. — Boom. Gebr.: De bladen dienen tot vlechtwerk.

2561. **P. ceramicus Rumph.** Aretan, Alf. Min. T. S.; Daoen tikar (zie 2565), Mal. Mol.; Imawonjo (zie 2565), Alf. N. Laoet.; Koelewe, Alf. N. O. Halm.; Koïn, Mal. Amb.; Lolon in tadoen, Alf. Min. T. S.; Lolon in taloen, Alf. Min.; Pandang goenoeng, Mal. Amb.; Pohon koïn, Mal. Amb.; Pondang oetan, Mal. Men.; Tabalocko, Alf. N. O. Halm.; Tijoe, Alf. Tom.; Toeöe, Alf. Tom.; Tojoe, Alf. Tom. — Gebr.: De wortels dienen als bindsel, en van de bladen vlecht men matten.

2562. **P. fascicularis Lam. (= P. odoratissimus L.*).** Banga, Boeg., Makas.; Boeroboero, Tern.; Lata banga, Sawoe; Lolon i lawanan, Alf. Min. T. P.; Mengkoewang laoet, Mal.; Pandan doeri, Madoer., Vulg. Mal.; Pandan eri, Jav.; Pandan laoet, Mal., Soend.; Pandan lawok, Lamp.; Pandan nore, Madoer.; Pondang, Alf. Min.; Pondang i lawanan, Alf. Min.; Pondang in dawanan, Alf. Min. T. S.; Pondang pante, Mal. Men. — Gebr. Volgens sommigen zijn de bladen geschikt voor vlechtwerk, anderen ontkennen dit. Op het eiland Bawean zou deze soort zelfs tot dit doel bepaaldelijk worden aangeplant. In het Madoereesch heeft men een spreekwijze: „Martabhat doerina pandan", d.i.: „Hij heeft wel iets van pandandorens", om iemand aan te duiden, die gaarne iets krijgt, maar zelden iets geeft.

2563. **P. helicopus Kurz.*** Pandan rasaoe, Mal.; Pandan raso, Bat.; Rasaoe, Mal.; Raso, Bat.; Rasoeh, Mal. Pal. — Gebr.: Deze soort vormt een dicht struikgewas langs de oevers der rivieren van Noordoost-Sumatra.

2564. **P. Houlletii Carr.*** Mengkoewang hoetan, Mal.

2565. **P. humilis Rumph.*** Bok, Tern.; Bokoemoe, Alf. N. W. Halm.; Daoen tikar (zie 2561), Mal. Mol.; Djakas, Mal.; Harashas, Soend.; Harashas leutik, Soend.; Imawonjo (zie 2561), Alf. N. Laoet; Kokoa, Alf. N. O. Halm.; Kokoja, Mal. Amb.; Lawat, N. G. 4 R.; Oha, Alf. Har.; Ohal, Alf. N. Laoet, Sap.; Pandan ketjil, Vulg. Mal.; Pandan lengis, Balin. Kr.; Pandan minjak, Balin.; Saleper, Banda; Sapatane, Alf. Asil., Hila; Seke tikar, Atjeh. — Gebr.: De bladen worden aan elkaar geregen tot grove matten, o. a. om bij regen iets voor nat worden te behoeden, en zij doen ook dienst als zeilen op inlandsche vaartuigen.

2566. **P. immersus Ridl.*** Mengkoewang ajer, Mal.

2567. **P. inermis Roxb. (= P. laevis Lour.*).** Djaksi, Soend.; Pandan podhak, Madoer.; Pandan poedak, Mal.; Pandang boenga, Makas.; Pandang kastoeri, Mal. Amb.; Pandang poeda, Makas.; Panreng ale, Boeg.; Papala, Alf. N. W. Halm.; Poedak, Mal., Soend. — Gebr.: In legendarische verhalen vindt men de kuiten eener schoone wel vergeleken met een omgekeerde poedakbloem, als dik van boven en smal uitloopende. Bij geringere lieden wordt in Zuid-Celebes onder de woning, ter plaatse, waar de vrouw bevallen moet, een Pandanus met bladen neergelegd. Als een aanzienlijke vrouw zwanger is, zegt de Javaan. „Pandan isi pandoga", d. i.: „Een pandan, met een vrucht er in"; deze heet in die taal pandoga.

2568. **P. labyrinthicus Kurz.*** Atoenoe, Bat. Varieteit (met hollen stam) in Bat.: Atoenoe djangkang. — Gebr.: De bladen, die bedekt zijn met een witachtige stof als op de vleugels van vlinders, dienen tot vlechtwerk.

2569. **P. laevis Lour.*** Bakong, Bol. Mong.; Bonak, Tim.; Daoen bageja, Mal. Mol.; Daoen nasi, Banda; Fanda mengi, Biman.; Henak sina, Rotin.; Kawaë, Alf. Boer.; Lata mengi, Sawoe; Pandan aroem, Balin.; Pandan bebaoe, Vulg. Mal.; Pandan djaoe, Bat.; Pandan haroem, Midd. Sum.; Pandan ong, Balin.; Pandan rampe, Soend.; Pandan rempai, Mal.; Pandan roöm, Madoer.; Pandan tijang, Jav. Kr.; Pandan wangi, Mal. Batav.; Pandan wong, Balin., Jav. Ng.; Pandang baoe, Makas.; Pandang rampe, Makas.; Panreng baoe, Boeg.; Rempai, Mal.; Seke poeloet, Atjeh. Varieteiten in Soend.: Pandang rampe gede; P. rampe leutik. — Gebr.: De afgesneden bladen verspreiden na korten tijd een welriekenden geur en dienen veel om spijzen een aangenamen reuk te geven, tot welk einde ze o.a. ook tusschen kleederen worden gelegd. Men gebruikt ze om er rijst in te koken bij wijze van offermaal om zich bijv. bij het op reis gaan voor ongelukken te behoeden. Er zou vroeger wel op geschreven zijn. Ook maken zij, fijn gekorven, op Java een bestanddeel uit van kembang ramping. In het voeht, waarin garens vóór het weven gedoopt worden, doet men een vrucht van deze pandan-soort, teneinde die aldus meerdere stevigheid te geven.

2570. **P. littoralis Jungh. (= P. odoratissimus L.f.* ?).** Pandan laoet leutik, Soend.; Pandan pasir, O. Jav.; Pandan samak laoet, Soend. — Gebr.: De in reepen gesneden bladen worden afgeschraapt, daarna in water gekookt, en dienen dan, na gedroogd te zijn, tot het vlechten van fijne matten.

2571. **P. montanus Miq. (= P. atrocarpus Griff.*).** Pandan goenoeng, Mal. Amb.

2572. **P. ornatus Kurz.*** Pandan tikoes, Mal.

2573. **P. spurius Rumph.** Pandan laoet gede, Soend. — Gebr.: De bladen dienen wel tot vlechtwerk.

2574. **P. sylvestris Rumph.** Pandan oetan, Mal. Amb.

2575. **Pangium edule Reinw.*** Nat. fam. der **Bixaceae.** Hapesong, Bat.; Kapajang, Minangk.; Kapentjoeëng, Minangk.; Kapetjong, Minangk.; Kepajang, Mal.; Ngafoe, Tenimbar; Pakem, Madoer., O. Jav.; Pange, Bat.; Pangi, Alf.

Min., Balin., Bat. Dair., Boeg., Daj. Z. O. Born., Makas., Mal. Mol.; Patjoeng, Soend.; Pitjoeng, Soend.; Poetjoeng, Mal. Batav., Jav.; Poko kalowa, Makas.; Poko pangi §), Makas.; Pong pangi, Boeg.; Potjoeng, Soend.; Simaoeng, Minangk.; Toeba kajoe, Lamp. — Boom, de „blauwzuurboom". De zaden zijn versch hoogst vergiftig, maar worden op Java toebereid gegeten en heeten dan kloewak Jav. of kelewik Soend. Die bereiding geschiedt door de pitten te koken en daarna met eenig zout in een bamboezen koker, dan wel in asch of zemelen, te bewaren om, als ze gedeeltelijk tot bederf zijn overgegaan, bij sommige gerechten te gebruiken. In het binnenland van Sumatra, waar klapperboomen ontbreken, wordt er braadolie uit verkregen. In de Minahasa worden de bladen gekookt als groente gegeten. Gestampt worden deze met Spaansche peper vermengd en dit mengsel gebezigd om visschen te bedwelmen, en soms om het hoofd van ongedierte te zuiveren. Zonder bijmenging gebruikt men het gestampt zaad en blad als vulsel der gevangen visch, ter bederfwering, zoo deze op grooten afstand moet vervoerd worden. Op Bali dient de bast van niet-vruchtdragende boomen ter bedwelming van wespen en ook als abortivum. Op Java meent men, dat de wortels onheil zouden aanbrengen, als zij het huis bereiken, waarom men den boom zelden op erven plant. Als iemand een raad geeft, dien men niet noodig heeft of reeds kent, of men in 't algemeen zoo iets zeggen wil als: „Ge vertelt me oud nieuws, ge geeft me opgewarmden kost", dan luidt in de Bataklanden de gelijkte spreekwijze: „Hoeboto do hapesong kalalanga", d. i.: „Ik weet wel, dat Pangium vergiftig is". In het Maleisch van Bengkoelen heeft men een spreekwijze: „Embak meloendang kepajang moede, di makan mabok, di tjapak sajang", d. i.: „Als bij het splijten van een jonge kepajang-vrucht, eet men er van dan wordt men bedwelmd en toch is het jammer die weg te werpen", met de beteekenis van iets, dat te slecht is om gebruikt en te goed om weggeworpen te worden. In gewoon Maleisch luidt dit eenigszins anders: „Saperti boewah kepajang, di makan mabock, di boewang sajang".

§) Volgens sommigen is het woord pangi geen goed Makasaarsch en wordt dit alleen in het Boegineesch gebezigd.

2576. **Panicum auritum Presl.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Blembem rawa, O. Jav.; Djoedjoelock, Soend.: Djockoet djoedjoelock, Soend.; Koempai, Mal.; Oedoel-oedoel, Mal. Batav.; Oedoelan, Jav.; Roempoet koempai, Mal.; Sikoempai §), Minangk. — Hoog gras, een soort „vingergras". Gebr.: Van het witte merg worden pitten voor lampen vervaardigd.

§) Ook P. Myurus H.B.K.

2577. **P. colonum L.*** Roempoet padi boeroeng, Mal.; Toeton, Jav.

2578. **P. Crus-galli L.*** Djadjagoan, Soend.; Djagowan, Jav.; Djawan, Jav.; Djoekoet djudjagoan, Soend.; Ghoe-djhagoe, Madoer.; Palepale, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S.; Soeket djagowan, Jav. — „Hanepoot". Barnyard grass, e., panic pied de coq, fr., Hühnerhirse, d. Gebr.: Staat als goed paardenvoeder bekend. Bij hongersnood worden de zaadjes wel gegeten.

2579. **P. infidum Steud. (= P. ambiguum Trin.*).** Blabahan, Jav.; Loewohan, O. Jav. — Gebr.: Dient soms als paardenvoeder.

2579*a*. **P. javanicum Poir.*** Kem-sekem, Madoer.

2580. **P. muticum Forsk.*** Djoekoet malela (zie 1746 en 2807), Soend.; Djoekoet tambaga bodas, Soend.; Kaladjana, Jav.; Kaladjana sidi, Jav.; Kalandjana, Jav.; Kolondjani, Jav.; Malela (zie 1746 en 2807), Soend.; Rebha lang-tolangan, Madoer.; Soeket kaladjana, Jav.; Tatambagaän bodas, Soend. — Gebr.: Is een gezocht veevoeder.

2581. **P. nodosum Kunth.*** Roempoet sarang boewaja, Mal.

2582. **P. palmaefolium Koen. (= P. plicatum Lam.*).** Godong loeloewan kebo, Jav.; Loeloewaa kebo, Jav.; Saocheun, Soend.; Saocheun badak, Soend. — Gebr.: De fijngewreven bladen worden, met andere vermengd, wel op den afgesneden bloemkolf van Arenga saccharifera gesmeerd, om de afscheiding van palmwijn te bevorderen.

2583. **P. pilipes Nees et Arn.*** Koendoe sela, Alf. Min. T. B.; Letoep, Alf. Min. T. L.

2584. **P. plicatum Lam.*** Lakar, Alf. Min. T. B.; Sowa-sowaoe, Alf. Min. Ponos.

2585. **P. prostratum Lam.*** Banto, Minangk.; Doehoet oma, Bat.; Lasae, Nias; Oma, Bat.; Roempoeïk banto, Minangk.; Roempoet koeda, Vulg. Mal.; Simisit, Atjeh. Varieteiten in Minangk.: Banto minjak; B. oedang. — Gebr.: Van dit na den rijstoogst op sawah's weelderig opschietend kruid worden paarden en runderen spoedig vet. De Minangkabaoer zegt van personen, die zeer klein zijn: „Sagadang boekoe banto", d. i.: „Zoo groot als een geleding van banto".

2586. **P. radicans Retz.*** Koendoe sela, Alf. Min. T. L.; Roempoet telor ikan, Mal.; Soemboe, Mal. Men.

2587. **P. sarmentosum Roxb.*** Djanggoet adam, Mal.; Djanggoet ali, Mal.; Roempoet djanggoet adam, Mal.; Roempoet djanggoet ali, Mal.; Roempoet keloeboeng, Mal.; Roempoet keroeboeng, Mal.; Roempoet toengkat ali, Mal.

2588. **P. trigonum Retz.*** Djoekoet totongoan (zie 3023), Soend.; Roempoet keloeboeng padi, Mal.; Roempoet keroeboeng padi, Mal.; Totongoan, Soend.

2589. **P. uncinatum Raddi.*** Laronan (zie 2142), Jav. — Gebr.: Is een geschikt veevoeder.

2589*a*. **P. sp.** Emprit-empritan, O. Jav.; Prit-pritan, O. Jav.

2590. **Parameria polyneura Hook. f.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Akar serapat, Mal.; Akar serapit, Mal.; Oerot sirapit, Atjeh; Serapat, Mal.; Serapit, Mal. — Klimplant. Gebr.: Als men den stengel doorsnijdt, druipt daaruit een wit melksap, dat in bamboezen kokers verzameld wordt, daarna verwarmd en gewasschen, en in bollen of schijven aan de markt gebracht als een min soort caoutchouc.

2591. **Paramignya monophylla Wight.*** Nat. fam. der **Rutaceae.** Akar merlimaoe, Mal. — Klimmende heester.

2592. **Paranephelium xestophyllum Miq.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Garoentang, Bat., Minangk.; Geroentang, Atjeh. — Boom. Gebr.: De stekelige vrucht wordt gebraden of gekookt gegeten.

2593. **Parashorea (= Shorea*) lucida Kurz.** Nat. fam. der **Dipterocarpaceae.** Meranti hitam, Mal. — Boom.

2594. **Parastemon urophyllus D.C.*** Nat. fam. der **Rosaceae.** Kajoe malas, Mal.; Kelat pasir, Mal.; Malas, Mal. — Boom. Gebr.: Voor timmerhout.

2595. **Parinarium asperulum Miq.*** Nat. fam. der **Rosaceae.** Kale rimbo, Minangk. — Boom.

2596. **P. Griffithianum Benth.*** Gesing, Jav.; Ki toewak, Soend.; Membatoe lojang, Mal.; Merbatoe lojang, Mal.; Sawo hoetan, Mal.; Soeloeh, O. Jav.; Tembatoe lojang, Mal.; Tjanar, Mal.; Woeloh §), Jav. — Boom. Gebr.: Het hout dient tot timmerhout, ofschoon het moeilijk te bewerken is.
§) Ook Gironniera lucida Kurz.* (zie 1632).

2597. **P. nitidum Hook.f.*** Kelat hoetan, Mal.; Medang kawan §), Mal.; Membatoe, Mal.; Merbatoe, Mal.; Tembatoe, Mal.; Tohosip, Alf. Min. Ponos. Varieteiten in Mal.: Merbatoe merah of Membatoe merah of T. merah; Merbatoe poetih of Membatoe poetih of T. poetih. — Boom.
§) Ook Elaeocarpus obtusus Bl.* (zie 1225).

2598. **P. polyneurum Miq.*** Doerijandoerijan §), Mal. Pal. — Boom.
§) Ook Boschia Griffithii Mast.*

2599. **P. scabrum Hassk.*** Atoeng, Mal. Mol. — Boom. Gebr.: Het zaad dient tot kruiderij van gerechten, o. a. van het op Ambon kohoe-kohoe genoemde gerecht, waarvan rauwe vischjes het hoofdbestanddeel uitmaken.

2600. **P. sumatranum Benth. (= P. costatum Bl.*).** Tajas, Bat. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

2601. **Parkia africana R.Br.** Nat. fam. der **Leguminosae.** Goede (?), Jav.; Patai (zie 2755), Minangk.; Patei, Minangk.; Petai §), Mal.; Petar, Lamp. Ab.; Peuteuj, Soend.; Pode, Biman.; Potar, Bat.; Saloda, Boeg.; Soloda, Makas. — Gebr.: De zaden zijn kleiner, en onaangenamer van reuk, dan die van P. speciosa. De geweekte en fijngewreven bast wordt bij kneuzing op het beleedigde deel gelegd. „Ngembang peuteuj", d. i.: „Als de bloem van Parkia", zegt men in het Soendaasch schertsenderwijs van een zwangere vrouw, want die bloem heeft een dikken knop voordat zij ontluikt.
§) Ook Parkia biglandulosa W. et A.*

2602. **P. biglobosa Benth. (= P. Roxburghii G. Don.*).** Dhahoeng, Madoer. B.; Kadawo, Boeg., Makas.; Kadawoeng, Jav.; Kadhaboeng, Madoer.; Kedahoeng, Mal. Batav.; Kedaoeng, Mal.; Kedawoeng, Jav.; Keudawong, Atjeh; Kopa, Biman.; Pete alas, Jav. Ng.; Pete poespalata, Jav.; Pete wana, Jav. Kr.; Petir, Soend.; Peundeuj, Soend.; Pote, Bat. — Woudreus. Gebr.: De zaden dienen soms als surrogaat voor peteboontjes, maar zijn bitter. Ook worden ze gebrand en, met andere geneesmiddelen gekauwd, op den buik gespuwd van een kind, dat pijn in het lijf heeft.

2603. **P. singularis Miq.*** Patai papan, Minangk. — Boom.

2604. **P. speciosa Hassk. (= P. Roxburghii G. Don?*).** Parira, Bat.; Pete, Jav.; Peteh, Madoer.; Peuteuj, Soend.; Sindoetan, Jav. Kr. Varieteit in Soend.: Goendjae. — Boom. Gebr.: Op Java veel gekweekt om de stinkende zaden, die rauw en gekookt gegeten worden. Parira-vrucht is de oplossing van het Bataksche raadsel: „Doegoelna sipanganon", d. i.: „Zijn bobbels worden gegeten"; en ook van dit: „Gantoeng marnijang", d. i.: „Het hangt en het is mager".

2605. **Parkinsonia aculeata L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Mas kemanten, Madoer.; Tjempaka moelija (?), Vulg. Mal. — Kleine boom, de doornbremboom. Jerusalem thorn, e. Gebr.: Gekweekt om den zonderlingen habitus en de fraaie sterkriekende bloemen.

2606. **Parochetus communis Buch.-Ham.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Semanggen, O. Jav. — Kruid.

2607. **Parsonsia Minahassae Koord.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Ritja oetan, Mal. Men.; Sengo, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

2608. **Paspalum sp. div.** Nat. fam. der **Gramineae.** Djoekoet pingping kasir, Soend.; Djoekoet ramo kekes, Soend.; Pingping kasir, Soend. — Kruiden, zg. pannengras of raspgras (deze en vlg.).

2609. **P. cartilagineum Presl. (= P. scrobiculatum L.*).** Djoekoet lalampoejangan, Soend.; Lalampoejangan, Soend.; Lampajong, Daj. Z. O. Born.; Lampodjangan, Madoer.; Lembajoengan, Jav.; Rebha lampodjangan §), Madoer.
§) Ook Panicum repens L.* var. ischaemoides Boerl.

2610. **P. conjugatum Berg.*** Djaodon, Jav.; Djoekoet pahit §), Soend.; Paitan, Jav.; Pangalo weroe, Alf. Min. T. L. — Heet in Suriname wel „savannagras".
§) Ook Panicum sanguinale L.*

2611. **P. mollicomum Kunth. (= P. molle Poir.*).** Roempoet banggala, Vulg. Mal. — Gebr.: Is een zeer geschikt veevoeder.

2612. **P. sanguinale Lam. (= Panicum sanguinale L.*).** Sesewenan, Alf. Min. T. P.; Soendoek gangsir, Jav. — „Bloedgierst". Crab grass, e., panic sanguin, fr., Bluthirse, e. Gebr.: Is gezocht als veevoeder.

2613. **P. scrobiculatum L.*** Gendjoran, Jav.; Roempoet hidjaoe, Mal.; Roempoet telor sentadoe, Mal.; Telor sentadoe, Mal.; Totoigon, Alf. Min. Tonsaw. — Gebr.: Is een geschikt veevoeder.

2614. **Passiflora alata Ait.*** Nat. fam. der **Passifloraceae.** Markisat, Vele talen; Markisat gede, Soend. — Klimplant, de gevleugelde passiebloem. Gebr.: Uit West-Indie ingevoerd en als sierplant in tuinen gekweekt. Het vruchtvleesch wordt gegeten.

2615. **P. foetida L.*** Antimoen dandang, Minangk.; Mentimoen dendang, Mal.; Mentimoen pedendang, Mal.; Pedendang, Mal.; Timoen dendang, Mal.; Timoen pedendang, Mal. — Kruipende plant.

2616. **P. Horsfieldii Bl.*** Draboeset, Jav.; Kap, Balin.; Praboeset, Balin. Kr.; Praboeset mata, Jav.; Raboeset, O. Jav.; Reboeset, O. Jav.; Tjakap, Balin. — Klimplant. Gebr.: Om de fraaie bloemen zeer gezocht. Met de stralenkrans van meeldraden in de bloem worden de oogharen van mooie meisjes soms vergeleken.

2617. **P. laurifolia L.*** Markisat leutik, Soend. — Klimplant. Pomme de liane, fr.

2618. **P. quadrangularis L.*** Mentimoen hoetan, Mal.; Timoen hoetan, Mal. — Kruipende plant, de passiebloem met vierhoekige stengels, de zg. grenadilla of kleine granaat. Common granadilla, e., barbadine, fr.

2619. **Pavetta humilis Hook.f.*** (zie 1914), Nat. fam. der **Rubiaceae.** Djaroem-djaroem batoe, Mal.; Mendjaroem batoe, Mal. — Heester.

2620. **P. indica L.*** Angsuka djaoem, Balin.; Djaoem-djaoem, Balin.; Djaroem-djaroem §), Mal.; Mendjaroem, Mal. Varieteiten: Djaroem-djaroem padang of m. padang; Dj.-dj. paja of m. paja. — Heester. Gebr.: Sierplant met welriekende bloemen.

§) Ook Webera sp.

2621. **P. sylvatica Bl.*** Kletjoeng (?), Balin.; Poerijan, Balin. Kr.; Pote-pote, Bat. — Heester. Gebr.: De vruchten worden gestampt, vermengd met het melksap van Euphorbia Tirucalli, als vischvergift gebruikt.

2622. **Payena costata King.** Nat. fam. der **Sapotaceae.** Njatoh, Mal.; Njatoh poetih, Mal.; Peroet pelandoek, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is wel gezocht, en de boom levert een soort getah pertja.

2623. **P. lamponga Burck (= Isonandra lamponga Miq.*).** Kalimangoeng. Lamp. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw.

2624. **P. latifolia Burck.*** Bengkoe, Mal. — Boom. Gebr.: Uit de vruchten wordt lampolie gemaakt, door ze eerst in de zon te drogen om de schil gemakkelijk te kunnen afnemen, en ze daarna met de voeten te trappen; vervolgens wordt de kern in een rijstblok fijngestampt en er heet water op gegoten, welk mengsel in een zak van waroe-bast tusschen twee planken wordt uitgeperst. De bengkoe-olie brengt men gewoonlijk gekookt aan de markt, daar dit op de kwaliteit van invloed heet te zijn.

2625. **P. Leerii Kurz.*** Balam baringin, Sum. W. K.; Balam tandjoeng, Mal. Pal.; Balam tandoek, Mal. Pal.; Balam tjabe, Mal. Pal.; Koelan, Mal.; Njatoh balam baringan, Sum. W. K.; Semaram, Mal.; Soendik, Mal.; Sondek, Gajo. — Boom. Gebr.: Levert een melksap van goede hoedanigheid, dat, door koking verhard, als getah koelan of getah soendik in den handel komt.

2626. **P. macrophylla Burck.*** Kasra, Soend.; Pasra, Soend. — Hooge boom. Gebr.: Het hout wel bij huisbouw.

2627. **P. Maingayi Clarke.*** Pertja boeroeng, Mal. — Boom. Gebr.: Het hiervan verkregen melksap geeft de getah pertja boeroeng van den handel.

2628. **P. Suringariana Burck (= Bassia sericea Bl.*).** Bak balam, Atjeh; Balam, Mal., Minangk.; Balom, Bat. Maand., Lamp.; Godoe, Nias; Majang, Bat., Gajo; Majang pedeh, Gajo. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huisbouw. Na den boom geveld te hebben, maakt men er insnijdingen in, waaruit een melksap te voorschijn komt, dat gedroogd als getah pertja in den handel wordt gebracht. De zaden leveren de minjak balam.

2629. **P. Suringariana Burck (= Bassia sericea Bl.*)** var. **Junghuhniana Burck.** Djengkot, Jav., Soend.; Kakadoean (?), Soend. — Vrij hooge boom. Gebr.: Het hout is sterk en duurzaam en wordt daarom wel bij huisbouw gebezigd.

2630. **Peliosanthes albida Baker.*** Nat. fam. der **Liliaceae.** Seloedang pinang, Mal. — Kruid.

2631. **P. sp.** Lemba boekit, Mal. — Kruid.

2632. **Pellacalyx Saccardianus Scort.*** Nat. fam. der **Rhizophoraceae.** Kajoe djohor, Mal.; Memboeloh rimba, Mal.; Merboeloh rimba, Mal. — Boom. Gebr.: Van het hout worden daklatten vervaardigd.

2633. **Pellionia Daveauana N.E.Br.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Akar sijak naga, Mal. — Kruid.

2634. **Peltophorum dasyrachis Kurz.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Alai, Mal.; Alei §), Mal. Bandj.; Aloi, Atjeh; Halai, Mal.; Kajoe alei, Mal. Bandj. — Boom. Gebr.: Hout als brandhout.

§) Op Sumatra's Westkust worden de namen alai of alei ook aan Parkia-soorten gegeven.

2635. **P. ferrugineum Benth.*** Daowi, Nias; Kadjoe djhoewok, Kang.; Kajoe laroe, Mal.; Kajoe soega, Jav.; Kajoe soga, Jav.; Laroe, Mal.; Oelim, Atjeh; Raroe, Bat.; Saga, Lamp.; Soega, Jav.; Soga, Jav., Saleijer; Sogha, Madoer. Varieteiten in Jav.: Soga djambal, S. gradjagan, en S. tambak. In Madoer.: S. ampenang; S. boekoe; S. djambal. — Vrij hooge boom. Gebr.: De schors bevat een roodbruine kleurstof, gebezigd tot het verven van saroeng's; ook wordt die met het hout gebruikt om aan pas getapten palmwijn een prikkelenden smaak te geven. Van iets, dat mislukt is, zegt de Madoerees: „Boedhoe soghana", d.i.: „De sogha is bedorven".

2636. **Pemphis acidula Forst.*** Nat. fam. der **Lythraceae.** Balinenre tjadi §), Makas.; Kajoe koeranga §§), Alf. Min. T. P.; Kajoe sentigi, Jav.; Kajoe setigi, Jav.; Mentigi, Mal.; Perepat gelang, Mal.; Santigi, Boeg., Makas.; Sentigi, Jav.; Setigi, Jav.; Tjantigi (zie 1127 en 1613), Soend. — Kleine boom. Gebr.: Het hout moet bijzonder hard zijn en is daarom in gebruik voor ankers en nagels van prauwen; ook om schildpadden te dooden. Voorts maakt men er wandelstokken van, die den drager tegen slangebeten zouden beveiligen. In het Makasaarsch heeft men een spreekwijze: „Pangerangangi paloe-paloe santigi" d.i.: „Iemand toetakelen met een knuppel van santigi-hout" of „Iemand goed op zijn huid geven".

§) Ook Aegiceras floridum R. et Sch. (= A. majus Gaertn.*).

§§) Zie voor koeranga, zonder bijvoeging van kajoe, bij 1796.

2637. **Pennisetum longistylum Hochst.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Koenjit, Soend.; Saja, Tim. — Kruid, verwant aan „vossestaart". Gebr.: De gierstachtige graanvruchtjes, waarmede de aar van dit fraaie gras bezet is, worden gegeten.

2638. **P. macrostachyum Trin.*** Ipoes in asoe (zie 2320), Alf. Min. T. P.; Titiches, Alf. Min. Tonsaw. — Kruid. Gebr.: Als siergras.

2639. **Pentace polyantha Hassk.*** Nat. fam. der **Tiliaceae.** Kisegoeng, Soend.; Kisigeung, Soend.; Segoeng, Soend.; Sigeung, Soend. — Zeer hooge boom. Gebr.: Door inlanders om de sterkte en duurzaamheid geroemd en voor bruggen en huisbouw gebezigd.

2640. **P. triptera Mast.*** Sepah poetri, Mal. — Boom.

2641. **Pentapetes (Dombeya) phoenicea L.*** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Boenga tengah hari, Mal. Mol.; Saja kasitela, Alf. N. O. Halm.; Saja kastela, Tern.; Saja wange konora, Tern. — Kruid. Gebr.: Hier en daar om de scharlaken bloemen als sierplant gekweekt.

2642. **Pentaphragma begoniaefolium Wall.*** §) Nat. fam. der **Campanulaceae.** Bajam baloeng ajam, Mal.; Toko maredede, Alf. N. O. Halm. — Kruid.

§) Mogelijk is bedoeld de soort P. grandiflorum Kurz.*

2643. **Pergularia odoratissima Sm.*** Nat. fam. der **Asclepiadaceae.** Boenga toengking, Mal.; Boenga tongkeng, Mal. Mol.; Katongghing, Madoer. B.; Kembhang tongkeng, Madoer.; Magori tongkeng, Mal. Mol.; Maratongkeng, Makas.; Melati toengking, Mal.; Pokok selan(?), Mal.; Tongkeng, Jav., Soend. — Klimplant. Gebr.: Om de gele welriekende bloempjes in tuinen veel gekweekt.

2644. **P. puberula Miq. (= P. procumbens Blanco.*).** Mandoeroe in dekat, Alf. Min. T. P.; Manoeroe, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

2645. **Pericampylus incanus Miers.*** Nat. fam. der **Menispermaceae.** Akar gasing-gasing (zie 768), Mal.; Akar gegasing (zie 768), Mal.; Areuj geureung §), Soend.; Gasing-gasing (zie 768), Mal.; Gegasing (zie 768), Mal.; Geureung, Soend.; Katjopeng, Madoer.; Loemoloör, Alf. Min. T. P.; Matongaw, Alf. Min. T. P.; Mawoöe lalai in taloen, Alf. Min. T. P.; Tjiloeman, O. Jav. — Klimmende heester. Gebr.: Op Madoera spelen de kinderen met de bladen als vliegers.

§) Ook Stephania sp.

2646. **Peristrophe pallida Nees.*** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Moksor, Jav., Madoer. S.; Poksor, Madoer. B. — Kruid.

2647. **P. salicifolia Hassk.*** Djoekoet emas, Soend. — Kruid.

2648. **P. tinctoria Nees.*** Amoedja, Boeg.; Anroeda, Makas.; Daoen benang, Mal. Mol.; Daoen nodja, Mal.; Djarong (zie 416), Soend.; Gangai manoek, Alf. Min. Ponos.; Hoerip tjaj (zie 3251), Soend.; Karodo, Alf. Min. T. P.; Kembang nodja, Jav.; Lelenoe, Alf. Min. T. P.; Lenoe roekoet, Alf. Min. T. L.; Nodja (zie 3251), Jav., Mal.; Nodjha, Madoer.; Noedja, Jav., Mal.; Soewai, Alf. Min. Tonsaw. Varieteiten in Madoer.: N. bhelak; N. koneng; N. mera; N. pote. In Jav.: N. ireng; N. poetih. — Kruid. Gebr.: De bladen leveren een roodbruine verfstof, die, somwijlen met andere kleurmiddelen gemengd, tot het verven van matten en vlechtwerk dient.

2649. **Peronema canescens Jack.*** Nat. fam. der **Verbenaceae.** Ki sabrang, Soend.; Soengkai (zie 1160), Sum. W. K.; Soengkai melajoe, Sum. W. K. — Boom. Gebr.: Het hout dient voor stijlen van huizen.

2650. **Perrottetia alpestris Loes.*** Nat. fam. der **Celastraceae.** Kajoe werang, Alf. Min. T. L., T. S.; Ki hoerang §), Soend.; Werang (zie 52), Alf. Min. T. L., T. S. — Boomheester.

§) Ook Caryospermum serrulatum Miq.* en ook Bruinsmia styracoides B. et K. (zie 517).

2651. **Persea gratissima Gaertn.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Apokat §), Vulg. Mal.; Boewah poekat, Mal.; Boewah tempoeroeng, Mal.; Djhambhoe pongkak, Madoer. — Boom, de advocaatboom. Alligator pear, avocado pear, e., avocatier, fr., Avogatebaum, d. Gebr.: Wegens de vruchten veel gekweekt. Europeanen gebruiken het vruchtmoes wel met zout of koffie, soms met cognac of madeira.

§) Dit moet evenals „advocaat" een verbastering zijn van den in Zuid-Amerika gebruikelijken naam (abacate).

2652. **Petunga longifolia D.C.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Apit, Jav.; Babalan, Jav.; Hapit §), Soend.; Ki hapit §), Soend.; Peloek, Lamp., Mal. — Kleine boom.

§) Ook Diplospora javanica Miq.*

2653. **P. venulosa Hook.f.*** Gading §), Mal.; Kajoe gading, Mal.; Peloek hantoe, Mal.; Poelas hantoe, Mal. — Boom.

§) Ook Diplospora singularis Korth.* (zie 1142), wellicht verder nog Canthium sp.

2654. **Phaeanthus nutans Hook.f.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Boewah djodjaro, Mal. Mol.; Mempisang boekit, Mal.; Mempisang ketjil, Mal.; Mempisang paja, Mal.; Merpisang boekit, Mal.; Merpisang ketjil, Mal.; Merpisang paja, Mal.; Pisang-pisang boekit, Mal.; Pisang-pisang ketjil, Mal.; Pisang-pisang paja, Mal. — Heester.

2655. **P. Schefferi Boerl.*** Pamelesijan leos, Alf. Min. T. L.; Pomosijon (zie 2799), Alf. Min. Ponos., Tonsaw., Bol. Mong.; Toeboesoeng, Alf. Min. Bent. — Boom.

2656. **Phajus Blumei Lindl. (= Ph. Wallichii Lindl.*).** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Beseran, Jav.

2657. **P. callosus Lindl.*** Anggrek lemah, Soend.; Anggrek taneuh, Soend. — Gebr.: Fraaie aard-orchidee.

2658. **Phalaenopsis amabilis Bl.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Anggerik boelan, Mal.; Anggrek boelan, Soend.; Anggrek menoer, Jav.; Anggrek oelan, Balin.; Anggrek woelan, Jav.; Pombo terbang, Mal. Mol. — Gebr.: Eene prachtige sierbloem („Reine des Orchidées").

2659. **Phaleria Blumei Benth.*** Nat. fam. der **Thymelaeaceae.** Kakapasan (zie 1795), Soend.; Martjoe koenda, Jav. — Boomheester. Gebr.: De bast wordt voor touw gebezigd.

2660. **P. urens Koord.*** Soeka(?), Boeg.; Soesoean, Alf. Min. T. P. — Boomheester. Gebr.: De vruchten veroorzaken braking en duizeling.

2661. **Phaseolus sp. div.** Nat. fam. der **Leguminosae.** Algem. benam.: Abroe, N. G. Noemf.; Antap, Balin. Semb., Sas.; Asang, Bat. Maud.; Atak, Balin.; Boewe, Biman., Boeg., Endeh; Boewoi, Bol. Mong.; Bongkis, Alf. Min.; Bontjis, Mal. Men.; Bose, Alf. Boer.; Dali, Bat., Loeboe; Foee, Tim.; Foefoee, Rotin.; Gaele-gaele, Nias; Haratak, Daj. M.; Haretak, Daj. B., Kat.; Harita, Nias; Hasang, Bat.; Iiro, Alf. Amb.; Itak, Lamp.; Kaboewe, Alf. Cer.; Kambi, Soemba; Kara, Jav.; Kasang, Alf. Min. Tonsaw., Tid. Born.; Katjang, Balin., Jav., Kang., Mal., Soend.; Kekara, Balin.; Kofoli, Watoeb.; Kratok, Madoer.; Laoeroe, Kisar; Laoeroeroe, Leti; Lawaroeroe, Kisar; Laworoeroe, Babar; Oeta, Goront.; Oetan, Solor,

Wetar; Pohiel, Babar; Retak, Lamp.; Retek, Atjeh; Reuteuek, Atjeh; Saretak, Daj. B., Kat.; Tamboewe, Alf. Tom.; Tangoen, Kei; Tangoeöen, Kei; Tibesi, Alf. Tom.; Tibowang, Makas.; Wahit, Alf. Boer.; Wewe, Sika; Woee, Manggarai; Woöra, Sermata. — Klimplanten, soorten van boonen. Kidney bean, e., haricot, fr., Bohne, d. Gebr.: Vele zijn belangrijk als voedingsmiddel. Van iemand, die zijn mond niet kan houden en al maar door ratelt, zegt men in het Soendaasch: „Katjang ninggang kadjang", d. i.: „Erwten vallen op kadjang-matten", waarbij een kletterend geluid ontstaat. Dezelfde uitdrukking wordt gebezigd als men wil te kennen geven, dat eenig gezegde den aangesprokene niet raakt, maar op den spreker terugspringt, als de erwt op de mat. In het Maleisch van Bengkoelen zegt men: „Lok katjang bepilin", d. i.: „Als het kronkelen van boonenstengels", om iemand aan te duiden die zijn woorden steeds verdraait. Van een braven man die slecht wordt, of den braven zoon van een slechten vader, heet het in het Javaansch: „Katjang tinggal landjaran", d. i.: „De boon verlaat zijn staak"; en van iemand, die zeer schraapziek is: „Taine ana katjange di tjoetike", d. i.: „Als er een boontje in de drek is, haalt hij er dat uit". Op Kangejan heet een geit met bijzondere huidskleur: „Embik katjang", elders wordt dit in figuurlijken zin gebezigd van iemand, die bang is te gaan baden. In het Maleisch zegt men van iemand van lage afkomst, die, tot iets hooger gekomen, deze kom-af vergeet: „Soedah loepa katjang akan koelitnja", d. i.: „De peul is haar dop vergeten"; hetgeen ook wel gebezigd wordt van personen, die niet meer om vroeger genoten weldaden denken. In het Maleisch is katjang de oplossing van dit raadsel: „Najik boekit toeroen boekit, bersoewa poetri berdjoentai", d. i.: „Heuvel op, heuvel af, (overal) ontmoet men prinsessen, die naar beneden hangen".

N. B. Het verschil tusschen de soorten van kara en katjang zou hierin bestaan, dat de peulen der eerste plat en kort en die der laatste rond en langwerpig zijn.

§) Behalve voor Phaseolus-soorten gelden deze algemeene benamingen nog voor andere geslachten derzelfde fam. De determineering der inlandsche namen is lang niet altijd zeker.

2662. **P. lunatus L.*** Kara legi, Jav.; Karopo, Madoer.; Katjang baoe, Bonth.; Katjang glejor, Jav.; Katjang kratog, Jav.; Katjang mas, Vulg. Mal.; Katjaog serinding, Mal.; Saroepapa, Alf. Min. T. L., Tonsaw., T. P., T. S.; Saroepapang, Alf. Min. T. L.; Tangoeöen terterfoeöe, Kei. — Klimplant, de Lima-boon. Gebr.: De jonge bladen en peulen worden toebereid gegeten; de eerste dienen ook tot het groen kleuren van eetwaren. Tot deze soort behoort de door de aanwezigheid eener blauwzuur-afsplitsende stof giftige kratok-boon. Pleksgewijze aanplanting dezer Phaseolus-soort in alang-alang-velden heeft uitroeiing van dit lastige gras ten gevolge. Nog met meer succes bezigt men thans ook daarvoor Leucaena (2027).

2663. **P. radiatus L. (= Ph. Mungo L.*).** Ahoeë, Alf. Z. Cer.; Artak, Madoer.; Atak wilis, Balin.; Boewe kope, Boeg.; Boewe radja, Boeg.; Bora, Romang; Foee moetoe, Tim.; Foefoee loetoe, Rotin.; Foeo, Tern.; Haïla, Alf. N. Laoet; Haoe, Alf. N. O. Halm.; Harita 'ndrawa, Nias; Hatila, Alf. Sap.; Hatira, Alf. Har.; Hoee, Alf. Har.; Hoeële, Alf. Har.; Hoeëlo, Alf. N. Laoet, Sap.; Idjo, Balin.; Kaboë, Biman.; Kaboee, Alf. W. Cer.; Katjang djogo, Soend.; Katjang hedjo, Soend.; Katjang herang, Soend.; Katjang hidjaoe, Mal.; Katjang idjo, Balin., Jav.; Katjang ireng, O. Jav.; Katjang tjindai, Mal.; Katjang tjinde, Jav., Soend.; Katjang wilis, Balin.; Keboeï, Sawoe; Kocoko, Alf. N.W. Halm.; Koepoeo, Alf. N. O. Halm.; Paädas, Alf. Min.; Retak redip, Lamp.; Retek hidjo, Atjeh; Riro, Alf. Z. Cer.; Tangoeöen tangtemaär, Kei; Tibowang kope, Makas.; Tibowang lompo, Makas. Varieteiten in Madoer.: A. aeng; A. baluoe; A. bhoedheng; A. koneng; A. malokok; A. tjeleng. — Klimplant. Green gram, e. Gebr.: De jonge plant wordt als groente gegeten; de boontjes gelden o. a. als middel tegen beri-beri.

2664. **P. semierectus L.*** Katjang monjet (zie 2901 en 2902), Soend. — Klimplant. Gebr.: De zaden zijn als vischbedwelmend middel in gebruik.

2665. **P. trinervius Heyne.*** Katjang monjet, Soend.; Wontjis in taloen (zie 628), Alf. Min. T. P. — Klimplant.

2666. **P. vulgaris L.*** Aïm, Tim.; Atjekatje, Boeg.; Betek, Rotin.; Botok, Mal. Tim.; Kara taoen, Jav.; Katjang boentjis, Mal., Soend.; Katjang pendek, Mal.; Katjang ridjig, Balin.; Katjang roewaj, Soend.; Katjang rowaj, Soend.; Kokara oetan, Mal. Men.; Oeboe, Sawoe; Roewaj, Soend.; Roewaj tahoeo, Soend.; Saïm, Tim.; Tjampe, Bonth.; Tjempe-tjempe, Makas. Varieteiten in Soend.: Katjang boentjis bodas; K. b. hideung; K. b. leutik. — Klimplant, de gewone boon. French bean, e., haricot, fr., Gartenbohne, d. Gebr.: Vooral de jonge peulen worden door de inlanders als groente gegeten.

2667. **Phoebe declinata Nees.*** Nat. fam. der **Lauraceae.** Hoeroe loehoer (zie 923), Soend.; Ki taleus, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout geschikt voor huisbouw.

2668. **P. cuneata Bl.*** Ki taleus badak, Soend.; Medang ketanah, Mal.; Medang merah, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is in de Maleische landen een der meest gezochte soorten bij huisbouw.

2669. **P. lanceolata Nees.*** Tjempaka of Woeroe gading, Jav. — Boom.

2670. **P. macrophylla Bl.*** Hoeroe moending, Soend.; Ki rantja(?), Soend.; Ki taleus rantja, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor planken.

2671. **P. opaca Bl.*** Hoeroe katjang (zie 1052), Soend. — Boom. Gebr.: Het hout moet uitstekend zijn, maar is zelden in groote afmetingen te krijgen.

2672. **P. rigida Miq.*** Madang taloeë ajam, Minangk.; Medang telor ajam, Mal. — Boom.

2673. **Phoenix dactylifera L.*** Nat. fam. der **Palmae.** Djitoen§), Soend.; Koerma, Jav., Mal., Soend.; Korma, Madoer., Mal.; Koroma, Boeg., Makas.; Tamar, Soend.; Wit koerma, Jav. — Boom, de dadelpalm. Date palm, e., dattier, fr. Gebr.: Hier en daar in slijkerigen bodem gekweekt, ofschoon de verspreid voorkomende boomen toch het meest uit weggeworpen pitten zijn opgeschoten. Ingevoerde zoete dadels zijn in het Maleisch bekend als albarni.

§) Dit is de plaatselijke uitspraak van het Arabische woord voor olijfboom.

2674. **Photinia Notoniana W. et A.*** Nat. fam. der **Rosaceae.** Kajoe kidang (zie 1563), O. Jav.; Sapen, Jav.; Sekar sapen, Jav.; Tjantigi nangka, Soend. — Kleine boom.

2675. **Phragmites communis Trin.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Atowong §), Alf. Min. — Kruid, het gewone riet. Common reed, e., roseau à balais, fr., Teichrohr, d. Gebr.: Het jonge loof door het vee gegeten.

§) Deze naam wordt aan meerdere grassoorten gegeven.

2676. **P. filiformis Steud.*** Kasongket, Soend. — Rietachtig gras.

2677. **Phrynium capitatum Willd.*** Nat. fam. der **Scitamineae.** Daoen nasi, Mal. Men.; Eloesan, Alf. Min.; Koloewas, Alf. Min. Tonsaw.; Lajoen, Alf. Min. Tonsaw.; Lepongan, Jav.; Lipoeng, Soend.; Patat lipoeng, Soend.; Waäkoeng, Alf. Min. T. S.; Wijoe, Alf. Tom.; Woero (zie 630), Alf. Min T. L. — Kruid. De bladen dienen tot inwikkeling o. a. van gekookte rijst, en soms als paardenvoeder.

2678. **P. Houtteanum Koch.*** Klempret, O. Jav.; Patat soerat, Soend. — Kruid.

2679. **P. latifolium Bl.*** Patat, Soend. — Kruid. Gebr.: Van iemand, die veel praats heeft als hij alleen is of achteraf staat, zegt men in het Soendaasch: „Gombijak patat", d. i.: „Levendig als de patat-bloem"; deze toch is frisch in het bosch, maar verwelkt dadelijk als men ze plukt.

2680. **P. obscurum T.et B.*** Larijan, Minangk.; Larijan siro, Minangk. — Kruid.

2681. **P. sumatranum Miq.*** Larijan oela, Minangk. — Kruid.

2682. **Phyllanthera bifida Bl.*** Nat. fam. der **Asclepiadaceae.** Areuj walen, Soend. — Klimmende heester.

2683. **Phyllanthus distichus Muell.Arg.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Loempijas malimboeng, Alf. Min. Bent.; Saroeme, Biman.; Selmele, Tim.; Seloemelek, Rotin.; Tili, Goront.; Tjamin-tjamin, Mal., Minangk.; Tjaramele, Boeg, Makas.; Tjarameng, Boeg.; Tjareme, Jav.; Tjareme, Madoer., Soend.; Tjarmela, Mal. Mol.; Tjereme, Soend.; Tjeremoi, Atjeh; Tjermai, Mal.; Tjerme, Jav., Soend.; Tjermele, Mal. Tim.; Tjremen, Balin. — Boom, de cheramelaboom. Otaheite gooseberry, country goose-berry, e., ehéramelier, fr. Gebr.: De kleine zure vruchten worden bij spijsbereiding gebezigd en ook geconfijt. Door insnijding wordt uit den wortel een sap verkregen, dat giftige eigenschappen bezit. De vrucht is de oplossing van het Boegineesche raadsel: „Taboe te belo maide-ide lamana, makaraka ri tapena; madala pi na mainong tapena", d. i.: „De spijs (vrucht) is niet mooi en klein en kleeft aan den stam; als zij rijp is, ziet zij er wit uit".

2684. **P. Emblica L.*** Haroening, Bat.; Kalimoko, Balin.; Kamalaka, Balin.; Kemlaka, Jav.; Ki malaka, Soend.; Lemaka, Sas.; Lemeke, Sas.; Madang soedoch, Atjeh; Malaka §), Boeg., Jav., Madoer., Mal., Soend.; Mlakah, Madoer. — Boom. Gebr.: Van het hout wordt meest houtskool gemaakt; de zure vruchten worden, na gezouten te zijn, wel gegeten. In de Bataklanden wordt ook de bast als holat gebruikt.

§) Ook Ph. pectinatus Hook.f.* en Tetramerista glabra Miq.*

2685. **P. glaucinus Muell. Arg.*** Matomato poenai (zie 1559), Minangk. — Heester.

2686. **P. Niruri L.*** Daoen doekoeng anak merah, Mal.; Doekoeng anak merah, Mal.; Gosaoe madoengi, Tern.; Memeniran merah, Mal. Batav.; Ner-meneran, Madoer. — Kruid. Gebr.: Een afkooksel van dit kruid wordt o. a. bij gonorrhoea toegediend.

2687. **P. quadrangularis Klein (= Sauropus quadrangularis Muell.Arg.*).** Nanangkaän lemboet, Soend.; Nanangkaän lentik, Soend. — Kruid.

2688. **P. reticulatus Poir.*** Mahasoemambei, Alf. Min. Bent.; Tjotjoreneau, Soend.; Wori in taloen, Alf. Min. T. P. — Heester.

2689. **P. simplex Retz.*** Sahakepo, Alf. Min. Bent. — Heester. Gebr.: De bladen dienen als geneesmiddel.

2690. **P. Urinaria L.*** Ambin boewah, Mal.; Daoen ambin boewah, Mal.; Daoen doekoeng anak, Mal.; Daoen gendong anak, Mal. Batav.; Daoen soesoe-soesoe, Mal. Batav.; Daoen tjinta-tjinta, Mal. Amb.; Doekoeng anak, Mal.; Gendong anak, Mal. Batav.; Godong poeser (zie 1866), O. Jav.; Igo-igo, Tern.; Kalanggjan, Balin.; Karambië-karambië, Minangk.; Kemeniran, Mal. Batav.; Keroek lawak, Jav.; Mandimandi (zie 1388), Bat.; Memeniran, Mal. Batav.; Menir-meniran, Mal. Batav.; Meniran §), Jav.; Roempoet tjinta-tjinta, Mal. Amb.; Sesengejan, Alf. Min. T. L.; Sidoekoeëng, Minangk.; Tjinta-tjinta, Mal. Amb.; Tondang kolo, Balin.; Wewelesan, Alf. Min. T. B., T. P.; Wora woloe, Soemba. — Kruid. Gebr.: Wordt bij moeilijke waterloozing toegediend en uitwendig als geneesmiddel tegen oogziekte aangeprezen. Ook zouden de bladen, gemengd met temoe lawak, koortswerende eigenschappen bezitten.

§) Zie 1618 en 2964. Deze en verwante namen zijn ontleend aan de vergelijking der zaadjes met menir d.z. stampsel van rijstkorrels, het zoogen. padiegruis.

2691. **Phyllodium vestitum Benth. (= Desmodium vestitum Benth.*).** Nat. fam. der **Leguminosae.** Apa-apa (zie 1552), Jav.; Hahapaän (zie 1552), Soend.; Po-kepo, Madoer. — Kruid. Gebr.: De schutblaadjes der bloemen dienen tot vulling van kussens.

2692. **Physalis angulata L.*** Nat. fam. der **Solanaceae.** Leletoken (zie 359), Alf. Min. T. P.; Tjetjendet, Soend.; Tjimploekan menjak, O. Jav.; Tjitjindit, Soend. — Kruid, verwant aan „jodenkers" en „lampionplant". Gebr.: In het Soendaasch heeft men een spreekwijze: „Tjetjendet made kijara, d. i.: „Een tjetjendet wil zich als een kijara voordoen"; met de beteekenis van: zich voor grooter of beter te laten doorgaan, dan men werkelijk is.

2693. **P. minima L.*** Angket, Balin.; Daoen boba, Mal. Amb.; Dededes, Sas.; Kembang sisit beusi, Soend.; Kenampok, Sas.; Ketjeplokan, Balin.; Kopok-kopokan, Balin.; Lapoenonai, Alf. Z. Cer., Tenimbar; Padang rase, Balin.; Tjeploekan, Jav.; Tjimploekan, O. Jav.; Tjiploekan, Jav.; Tjitjiploekan, Balin. — Kruid. Gebr.: De fijngewreven bladen worden, met kalk gemengd, op wonden, ook bij huidziekten, aangewend. Kinderen spelen met de bessen, die ze op het voorhoofd laten knappen. Van vee, dat dit kruid gegeten heeft, riekt het vleesch naar muskus.

2694. **Physostelma Wallichii Wight.*** Nat. fam. der **Asclepiadaceae.** Akar sijak, Mal. — Klimplant. Gebr.: De welriekende wortel is als geneesmiddel in gebruik.

2695. **Phytocrene dasycarpa Miq.*** Nat. fam. der **Olacaceae.** Areuj pitjoeng tjeleng, Soend.; Langkere romang, Bonth.; Pitjoeng tjeleng, Soend.; Sapet koelo, Alf. Min. T. P.; Sapet poeti, Alf. Min. T. L. — Klimplant (deze en vlg.).

2696. **P. hirsuta Bl.*** Koenet ri sasap, Alf. Min. T. L.

2697. **P. macrophylla Bl.*** Pisang baroek, Minangk. Gebr.: Uit den stengel vloeit bij aansnijden drinkbaar vocht.

2698. **P. ovalifolia Koord.*** Tali-tali oetan, Mal. Men.

2699. **P. palmata Wall.*** Akar pisang-pisang boeloh, Mal.; pisang-pisang boeloh, Mal.

2699*a*. **Phytolacca acinosa Roxb.*** Nat. fam. der **Phytolaccaceae.** Rante peutjang, Soend. — Heester, eene z.g. lakplant. Gebr.: Van het vasteland van Azië ingevoerd en hier en daar als sierplant gekweekt.

2700. **Picrasma javanica Bl.*** Nat. fam. der **Simarubaceae.** Kajoe choetoe, Alf. Min. Tonsaw.; Ki pahit, Soend.; Ki tjanting, Soend.; Paet, Bat. Mand.; Pati laler, Jav. — Boom. Gebr.: De bittere bast is van Padang als valsche kina aangevoerd.

2701. **Pilea trinervia Wight.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Pongan, Soend.; Popongan, Jav., Soend. — Houtachtig kruid.

2702. **Pimelandra Wallichii A.D.C.*** Nat. fam. der **Myrsinaceae.** Medang pandjang, Mal. — Boom.

2703. **Pimelodendron amboinicum Hassk.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Ai mamina, Alf. Amb.; Mamina, Alf. Amb. — Boom. Gebr.: Het hout dient tot brandhout.

2704. **Pimpinella Anisum L.*** Nat. fam. der **Umbelliferae.** Adas manis, Jav.; Adasa manisi, Makas.; Adase manisi, Boeg.; Ade tjening, Boeg.; Adhas manes, Madoer.; Anes, Mal. Mol.; Djeradjil, Midd. Sum.; Djeura manch, Atjeh; Djintan manis, Mal.; Kamanis, Daj. Z. O. Born.; Paämpaäs, Alf. Min.; Popaäs (zie 1560), Alf. Min. Tonsaw.; Rampa, Bat. — Kruid, anijs. Anise, fr. Gebr.: Soms in tuinen gekweekt. De vruchtjes worden in gebak gedaan en met suiker tot „muisjes" gemaakt.

2705. **P. javana D.C.*** Djaka sawoer, Jav. — Kruid.

2706. **P. Pruatjan Molk.*** Djaja pirosa, Jav.; Poerwa atjeng, Jav.; Poerwa tjeng, Jav.; Soeri pandak abang, O. Jav. — Kruid. Gebr.: Een aftreksel van den wortel zou de eigenschap hebben als aphrodisiacum te werken.

2707. **Pinanga coronata Bl.*** Nat. fam. der **Palmae.** Bimbing, Jav.; Bingbin §), Soend.; Bingbing, Jav. — Boom (deze en vlg.).
§) Ook Pinanga Kuhlii Bl.*

2708. **P. disticha Bl.*** Legoeng, Mal.; Pinang legoeng, Mal.

2709. **P. javana Bl.*** Andawe, Balin.; Dawe, Jav.; Djambe 'ndawe, O. Jav.; Handawaj, Balin.; Handjawar, Soend.; Lanoet, Bol. Mong.; Penang kandawar, Madoer. S.; Penang ranteh, Madoer.

2710. **P. Kuhlii Bl.*** var. **sumatrana.** Pinang-pinang, Sum. W. K. — Gebr.: Deze palm gelijkt op Areca Catechu, behalve in de kleur en groeiwijze der vruchten, die helder rood zijn en laag bij den grond in trossen afhangen. Het hout dient tot lansstelen.

2711. **P. patula Bl.*** Andoeng. Sum. W. K.; Pinang kera, Mal. — Gebr.: Het hout dient tot vervaardiging van schachten van picken.

2712. **P. polymorpha Becc.*** Pinang kaki pelandoek, Mal.

2713. **P. Scortechini Becc.*** Bajas betina, Mal.; Pinang bajas betina, Mal.

2714. **Pinus Merkusii Jungh. et De Vr.*** Nat. fam. der **Coniferae.** Hajoe toesam, Bat.; Kajoe toesam, Sum. W. K.; Sigi, Kor.; Toesam, Bat., Sum. W.K. — Boom, de eenige in den Mal. archipel wildgroeiende echte „den". Gebr.: Het hout levert veel terpentijn en is witachtig van kleur; het wordt door de Bataksche bevolking in spaanders gespleten en als verlichtingsmateriaal gebezigd. Waar de toesam groeit (volgens NEUMANN niet beneden 1000 M. hoogte in het plateau van Garoga, begrensd door den Bila-keten ten noorden en het Hoeroeng-gebergte ten zuiden), is het gewone hars- of damar-licht nergens in gebruik. In den laatsten tijd heeft echter petroleum dit verlichtingsmiddel verdrongen.

2715. **Piper baccatum Bl.*** Nat. fam. der **Piperaceae.** Areuj ki-bara(?), Soend.; Rinoe manoek, Soend. — Klimplant, soort van peper (deze en vlg.).

2716. **P. Banksii Miq.*** Bojong in taloen, Alf. Min. Tonsaw.; Poenoi kohoejangan, Alf. Min. Ponos.

2717. **P. Betle L.*** Amoe, Alf. Amb., Har., Hila, Z. Cer.; Amoe laoe, Alf. Z. Cer.; Amoel, Alf. N. Laoet, Sap.; Base, Balin.; Bido maraoe, Tern.; Blo, Gajo; Boeja, Tid. Born.; Boeloe, Biman.; Boerangir, Bat. Mand.; Dae, Rotin.; Dae dok, Rotin.; Daoena, Alf. Min. T. S.; Dawe, Daj. Kat.; Foerockoewe, Enggano; Hoeroe roön, Wetar; Iboen, Midd. Sum.; Ifan, Simaloer; Kamoe, Alf. Asil., Z. Cer.; Kenana, Sawoe; Komba, Saleijer; Koudama, Bol. Mong.; Lalai, Alf. Min. T. P.; Leko, Makas., Sas.; Leoet, Daj. B.; Loeat, Daj. M., S.; Maloe, Solor; Mama, Saleijer; Manoef, Tim.; Manof, Tim.; Mengi, Endeh; Mera, Boeg.; Mota, Lio; Nahi, Biman.; Nan daim, N. Guin. Noemf.; Napoeran, Bat.; Oeroe, Daj. Z. O. Born.; Oewit, Daj. W. Born.; Ota, Boeg.; Papek, Alf. Min. Bent.; Poeroe koewo, Enggano; Rambika daoeng, Alf. Min. Bant.; Ranina, Alf. Min. T. B., T. L.; Ranoeb, Atjeh; Sedah, Jav. Kr.; Serasa, Mal.; Sere, Madoer.; Sereh, Gajo; Seureuh, Soend.; Seweh, Loeboe; Sihe, Kor.; Sireh, Mal.; Siriëh, Minangk.; Sirih, Vulg. Mal.; Soeroch, Jav. Ng., Mal. Pal.; Taä, Sika; Tawoeo, Nias; Toena, Alf. Min. Tonsaw.; Wawali, Alf. Min. T. B. Varieteiten in Sawoe: Kenana hawoe; K. bangi; K. mengi wa; K. mengi kota. In Jav. Ng.: Soeroch adas, met groote dunne bladen; S. atal, met dunne gele bladen; S. boendel, met hartvormige dikke bladen; S. djawa, met breede dunne bladen; S. lanang; S. tjanang of S. kodok, met smalle dikke bladen. In Mal.: Sireh hidjaoe bertoelang hidjaoe, met groene bladen en nerven; S. kaloeng; S. koening bertoelang merah; S. kaki merapati, met gele bladen en roode nerven. In Madoer. P.: S. raden. In Madoer. S.: S. radin. In Madoer: S. koneng; S. temo orak; S. tjeleng. In Soend.: Seureuh beureum; S. bodas. In Vulg. Mal.: Sirih itam; S. koening; S. merah. In Mal. Z. O. Born.: Sireh behas; S. djarenang; S. tawah; S. sambai. In Atjeh: Ranoeb djatoi; R. oedeng; R. oeten; R. selasih. In Minangk.: Sirieh koe-

boeëng. In Makas.: Leko boegisi; L. leleng; L. mangkasara; L. taring; L. toka. In Boeg.: Ota lotoog; O. mangkasa; O. ridi; O. woegi. — De betel- of sirihplant. Betel pepper, e., bétel, fr., Betelpfeffer, d. Gebr.: De bladen dienen als belangrijk Indisch genotmiddel, nl. voor de vervaardiging van een z.g. sirih-pruim, (met de andere ingredienten er in gewikkeld), behalve in het Oostelijk deel van den Archipel, waar voor soortgelijk doel de vrucht van de var. Siriboa (zie 2718) gekauwd wordt. Bladen met rooden steel worden als de beste beschouwd en heeten in het Maleisch: „Sireh kaki meraputi", d. i.: „Duivenpooten-sirih". Soms plakt men bij wijze van versiering op het voorhoofd een blad tusschen de wenkbrauwen. Het bespuwen met sirih-speeksel wordt, gewoonlijk gepaard met het prevelen van tooverformulieren, bij tal van ziekten ter genezing toegepast. §) Bovendien wordt alom sirih geofferd op heilige plaatsen, wegens een gelofte of iets dat men wenscht te erlangen. „Boedjoer sireh" of: „Langwerpig als een sirih-blad" is in het Maleisch een gewone uitdrukking voor: een lang smal gezicht; en: „Sireh aajek djoendjoeng patah" of: „Toen de sirih opklom brak de staak" voor: het ongeluk dat een gezin treft, als het hoofd sterft. In Maleische landen heeft het aanbieden van sirih door den gestrafte aan iemand, die een geldboete oplegde, ten doel schuld te erkennen en vergiffenis te vragen. Men noemt dit membawa tepak en gewoonlijk wordt dit bewijs van onderdanigheid aangenomen en met de betaling van $^1/_{10}$ der opgelegde boete de straf als geeindigd beschouwd. In het Makasaarsch noemt men een sirih-blad, dat aan beide zijden een kleine inkeping heeft (even alsof het daar gebonden geweest is), leko siko, en zoodanig blad wordt nimmer gegeten, uit vrees vroeg of laat in banden te komen. In diezelfde taal is als leko salasa bekend een blad, waarvan een of meer nerven schuiner loopen dan de andere en ana awo of stiefkinderen heeten; uit bijgeloof wordt zoodanig blad niet gegeten en in minnezangen komt het voor als beeld van verijdeling en teleurstelling. Van iemand, die den goeden gang van een feest verstoort, zegt de Makasaar: „Agesara leko", d. i.: „Hij vernielt de sirih", terwijl voor het geheel willekeurig met iemand te werk gaan in die taal gezegd wordt: „Parileko", d. i.: „Met hem handelen als ware hij sirih". Van zijne bruid sprekende, duidt de Batak deze aan met: „Pangidoan boerangir", d. i.: „Degene aan wie men sirih vraagt" of met: „Paniktik boerangir", d. i.: „Degene die de sirih gereed maakt". Een kort tijdsverloop drukken velen uit door: den tijd voor het kauwen van één sirihpruim. Sirih is de oplossing van het Bataksche raadsel: „Moroewas songon toboe, mandjoerner songon oelok, habang songon pidong", d. i.: „Het heeft geledingen als snikerriet, het schuifelt als een slang, het vliegt als een vogel"; en „Marboerangir" of „Sirih kauwen" van dit: „Di hopoli djoehoet boeloeng", d. i.: „Het vleesch omgeeft de bladen".

§) De doekoen's gebruiken daartoe bij voorkeur die bladen, waarvan de kleinere nerven juist aan de middennerf bijeenloopen. Voor al hetgeen op sirih betrekking heeft, wordt overigens verwezen naar de uitvoerige behandeling van dit onderwerp in het balletin No. 32. van het Koloniaal Museum te Haarlem.

2718. **P. Betle L.*** var. **densiflorum Cas. D.C.** Areujtjabe, Soend.; Bidolele, Tern.; Daoena koeramber, Alf. Min. T. S.; Lalai koeraäber, Alf. Min. T. P.; Lalai koeramber, Alf. Min. T. L.; Lele, Alf. N. O. Halm., Tern.; Rarina koeramber, Alf. Min. T. B., T. L.; Sirieh aije, Minangk.; Sirih lele, Mal. Men.; Tjabe areuj, Soend.; Tjabhi djhamo, Madoer.; Tjabhi ongghoe, Kang., Madoer. B.; Tjabhi sola, Madoer. S.; Wawali masamoea, Alf. Min. T. B. — Gebr.: De bladen worden bij gebrek aan beter wel als sirih gekauwd.

2719. **P. Betle L.*** var **Siriboa Cas. D.C.** Amoe isi, Alf. Hila; Amoe isin, Alf. Har., Z. Cer.; Amoe isine, Alf. Har.; Amoel isin, Alf. N. Laoet, Sap.; Arol, Babar; Balas, Alf. Min. Ponos., Tonsaw.; Bido, Alf. N. O. Halm., Tern.; Bido masofo, Tern.; Bido masopo, Alf. N. O. Halm.; Bidoho, Alf. N. O. Halm. K.: Bodeh, Jav.; Daloe, Alf. Boer.; Deling, Sangi; Gandjeng, Boeg., Makas.; Gantjeng, Boeg.; Hasambe, Bat.: Hoeroe, Wetar; Inaän, Tenimbar; Kaänoe, Leti; Kakioeroe, Gorom.; Kamoe hoea, Alf. Cer.; Kamoe isi, Alf. Asil; Kamoe isin, Alf. Z. Cer.; Kamoe oetoeï, Alf. Z. Cer.; Kaoe, Leti; Kaoenoe, Sermata; Kaoewa, Alf. Cer.; Kenan, N. Guin. Sekar; Koeta, Soemba; Lalai, Alf. Min. T. L., T. P.; Laoembe, Alf. Tom.; Malhoe, Kisar; Maloehe, Kisar; Maneran, Kei; Manoef foea, Tim.; Manof foea, Tim.; Maroea, Gorom; Nan bon, N. Guin. Noemf.; Neran, Kei; Oboejoe, Bol. Mong.; Owaän, Tenimbar; Paritan, Aroe; Rambika, Alf. Mio. Bant.; Raoenge, Alf. Min. Bent.; Reling, Sangi; Sambai, Daj. Z. O. Born.; Soeroeh bodeh, Jav.; Tjambaj, Lamp., Minangk., Soend.; Wawadi, Alf. Min. T. S.; Wawali, Alf. Min. T. B.; Wewadi, Alf. Min. T. S. Varieteiten in Alf. Min. T. P.: L. koelo; L. raindang; L. taranate; L. im bolaäng. In. Alf. Min. T. L.: L. mea; L. poeti. In Alf. Min. T. B.: W. koelo; W. rangdang. In Alf. Min. T. S.: W. poeti; W. roendang. In Alf. Min. Bent.: R. ipoesan; R. toewini; R. togasa. In Alf. Min. Bant.: Rambika boraäng; R. mabingi; R. toegoe. — Gebr.: De fijngestampte vruchten zijn in het oosten van den Archipel een middel tegen tandworm, terwijl ze daar bijna algemeen in stede van de bladen bij het sirihkauwen in gebruik zijn. In het Maleisch van Ambon zegt men van iemand, die plotseling is gestorven: „Mata sama patah sirih hoewah", d. i.: „Hij stierf evenals alsof men een sirih-vrucht afbrak".

2720. **P. brachystachyum Wall.*** Sirih tanah, Mal. Mol.

2721. **P. caninum Bl.*** Akar kaloeng, Mal.; Kaloeng, Mal.; Lada andjing, Mal.; Lada hantoe, Mal.; Pedes leuweung, Soend.; Sirih monjet, Vulg. Mal.; Tjabai hoetan, Mal.; Tjabhi alas, Madoer.

2722. **P. Chaba Hunter.*** Bakei, Mal.; Bakik, Mal.; Lombok woedel, Jav.; Tjabe beurit, Soend.

2723. **P. Cubeba L.*** Baritja makiko, Boeg.; Kamokos, Madoer.; Kemoekoes, Mal.; Koemoekoes, Balin., Jav.; Lada berekoer, Mal.; Makiko, Boeg.; Maritja boentoet, O. Jav.; Maritja kidong, Makas.; Mritja boentoet, O. Jav.; Pamoekoesoe, Makas.; Rinoe, Soend.; Saäng boentok, Madoer.; Temboekoes, Balin.; Temoekoes, Balin., Mal. — De staartpeper. Cubeb or tailed pepper, e. Gebr.: De vruchtjes (cubeben) zijn een geneesmiddel. In sommige streken wordt deze gekweekt voor de Europeesche markt.

2724. **P. Forstenii Cas. D.C.*** Lamika, Alf. Min. Bent.

2725. **P. Koordersii Cas. D.C.*** Karokas lewo, Alf. Min. T. B.; Lalai lewo, Alf. Min. T. L.; Lalai im bolot, Alf. Min. T. P.

2726. **P. Lonchites Schult.*** Lada antan, Mal.; Lalai makoese, Alf. Min. T. P.

2727. **P. longum L.*** Lada pandjang, Mal.; Lada tauroe, Makas.; Ladang tauroe, Boeg.; Tjabai djawa, Mal.; Tjabe djawa, Soend.; Tjampli boeta, Atjeh; Tjampli poeta, Atjeh. — De lange peper. Long pepper, e., poivrier long, fr. Gebr.: De vruchtaren zijn in de inlandsche geneeskunde in gebruik.

2728. **P. maculatum Bl.*** Seureuh koneag, Soend.

2729. **P. majusculum Bl.*** Sirih setau, Mal. Mol.; Sirih soewanggi, Mal. Mol.; Tjaka mabido, Tern.; Toka mabido, Alf. N. O. Halm.

2730. **P. majusculum Bl.*** var. **celebicum Cas. D.C.** Karokas ne sakit, Alf. Min. T. B.; Kawitan, Alf. Min. T. S.; Lalai im bowot sela, Alf. Min. T. L.; Lalai ne asoe, Alf. Min. T. L.; Sirih andjing, Mal. Men. — Gebr.: De wortels en bladen dienen als geneesmiddel.

2731. **P. Malamiri Bl.*** Amoe apar, Alf. Amb.; Areuj kekeb, Soend.; Gandjeng kongkong, Makas.; Gandjeng tai asoe, Boeg.; Gandjeng tai kasoe, Boeg.; Karok manoek, Soend.; Kekeb, Soend. — Gebr.: In Zuid-Celebes worden de vruchten wel als sirih gekauwd.

2732. **P. Minahassae Cas. D.C.*** Bido ritja, Tern.; Karokas, Alf. Min. T. B., T. L., T. S.; Lalai in taloen, Alf. Min. T. P.; Poehengke, Alf. Min. Bant., Bent.; Poerengke, Alf. Min. T. S.; Sirih oetan, Mal. Mol. — Gebr.: De worteltjes worden tegen kiespijn bij wijze van pruim in den mond gestoken.

2733. **P. miniatum Bl.*** Sireh ajer, Mal.; Sirih hantoe, Vulg. Mal.

2734. **P. mollissimum Bl.*** Areuj tjeuli mejong, Soend.; Tjeuli mejong, Soend.

2735. **P. muricatum Bl.*** Karakok, Minangk.; Keroeboet paja, Mal.; Sireh karakok, Minangk. — Gebr.: In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Bak karakok teh batoe", d.i.: „Als karakok op steenachtigen grond" voor: een moeilijk leven leiden, of: niet vooruitkomen.

2736. **P. nigrum L.*** Baritja, Boeg.; Doeioenoe, Goront.; Hisa djawa, Alf. Min. Bant.; Kaloejn djawa, Alf. Min. Bent.; Kaloja djawa, Alf. Min. Bent.; Kelailinga djawa, Sawoe; Lada, Makas., Mal., Rotin., Soend., Tim.; Lada hita, Nias.; Ladang, Boeg.; Lado, Minangk.; Laodao, Loeboe; Liachajoe djawa, Alf. Min. Tonsaw.; Maïtja, Balin.; Manisihoewe, Alf. Asil.; Maresane, Alf. Z. Cer.; Marijos, Jav. Kr. D.; Marisa, Alf. Har., Z. Cer., Saleijer; Marisa ne djawa, Alf. Min.; Marisano, Alf. Sap.; Maritja, Alf. Hila, Boeg., Jav., Makas.; Marsano, Alf. N. Laoet; Mitja, Balin.; Mritja, Jav.; 'Nggoeroe, Manggarai; Pedes, Soend.; Peresan, Kisar; Risa, Bol. Mong.; Ritja djawa, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern.; Ritja poeloeloe, Alf. N. O. Halm.; Saäng, Jav. Teg., Madoer., Sika; Saha, Biman.; Sahang (zie 648), Daj. Z. O. Born., Mal. Bandj.; Sahang salija, Daj. Z. O. Born.; Saag, Sas., Sika, Solor; Warisa ne djawa, Alf. Min. Varieteiten in Jav. Teg.: S. soelah, witte; In Balin.: M. goendil, (witte). In Jav.: M. soelah (witte). In Jav. Kr. D.: M. pilpilan, (witte). In Mal.: Lada hitam; L. soelah, (witte). In Madoer.: S. pote, S. tjeleng. In Minangk.: Lado gadang; L. ketek; L. padi; L. ranik; L. soelah. — De gewone peper. Black pepper, e., poivre noir, fr., Schwarzer Pfeffer, d. Gebr.: De rijpe bessen geven, na gewasschen (geschild) en gedroogd te zijn, de witte peper van den handel; de minder rijpe worden in de schil gedroogd en leveren de zwarte peper. In de Lampong worden de bessen niet afgestroopt maar met de geheele aar afgeplukt, in manden gedaan en na een paar dagen broeiens in de zon gedroogd; vier of vijf dagen later is de groene kleur in zwart overgegaan en laten de bessen los; zij worden dan in zakken verzameld en in den handel gebracht als zwarte peper. Wil men witte peper hebben, dan worden de geoogste bessen in de mand in stroomend water gezet; na verloop van acht dagen laat de groene schil los en blijft de zuivere peperkorrel over, die na droging en wrijving met asch een dofgrijze kleur aanneemt. In het Makasaarsch zegt men van iemand, die met alle winden meegaat en nooit een eigen meening heeft: „Taoe giling lada", d.i.: „Hij draait als een peperkorrel"; en in het Minangkabaoesch: „Ketek-ketek lado padi", met de beteekenis van: klein maar dapper. Kleine bloedzweren, ter grootte van peperkorrels, heet men in het Maleisch bisoel lada. In het Madoeresch heeft men een spreekwijze: „Ondhoer saäng dateng tjabhi", met de beteekenis van: in plaats van een strengen chef die aftreedt, komt een nog strengere.

2737. **P. phyllostictum Cas. D.C.*** Akar lada, Sum. W. K.

2738. **P. recurvum Bl.*** Rinoe leuweung, Soend.

2739. **P. ribesioides Wall.*** Akar kaloeng gadjah, Mal.; Akar kaloeng oelar, Mal.; Andaliman, Bat.; Kaloeng gadjah, Mal.; Kaloeng oelar, Mal.; Lada rimba, Mal.

2740. **P. sarmentosum Roxb.*** Kadoeek, Minangk.; Kadoek, Mal.; Kalambaoe, Boeg., Makas.; Karoek, Balin.; Karok, Soend.; Sireh kadoek, Mal.; Sireh kadoeëk, Minangk.; Sirih dingin, Vulg. Mal. — Halfheester (niet klimmend). Gebr.: De bladen worden als groente gegeten.

2741. **P. Singkojan Cas. D.C.*** Singkojang, Alf. Min. Bent.

2742. **P. stylosum Miq. (= Peperomia rostrata Dietz.*).** Kadoek hoetan, Mal.; Kadoeëk rimbo, Minangk.; Sireh kadoek hoetan, Mal.; Sirieh kadoeëk rimbo, Minangk.

2743. **P. subpeltatum Willd.*** Bombo, tombo, Jav.; Gedebong, Soend.; Lalai im bowot, Alf. Min. T. L.; Taintjoro, Alf. Min. T. P. — Heester of halfheester (niet klimmend). Gebr.: Wordt als groente gegeten, ook eet men de zaden.

2744. **P.** §) **sulcatum Bl.*** Sere alas, Madoer.; Seureuh leuweung, Soend.; Sirih goenoeng, Vulg. Mal. — Heester (niet klimmend).

§) Zie voor de latijnsche en inlandsche namen van alle Piperaceae van Java de monographie van Dr. S. H. Koorders (1909).

2745. **Piptospatha Ridleyi N.E.Br.*** Nat. fam. der **Araceae.** Selimpat, Mal.; Solempat, Soend. — Kruid. Gebr.: De bladen worden als groente gegeten.

2746. **Pipturus repandus Wedd.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Areuj leuksa, Soend.; Leuksa, Soend.; Nangsi areuj, Soend. — Klimplant.

2747. **P. velutinus Wedd.*** Kahamei, Alf. Min. Bent.; Ki tjamoen, Soend.; Lawe, O. Jav.; Lilit koetoe, Sum. W. K.; Tare, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S.; Tjamoen, Soend.; Toetoep wesi, Jav.; We-lawean, Madoer. — Boomheester. Gebr.: Bij zwelling der gewrichten worden deze met de gekneusde bladen ingewreven.

2748. **Pisonia alba Span.*** Nat. fam. der **Nyctaginaceae.** Ai poeti, Alf. Amb., Cer., Har.; Ail poeil, Alf. N. Laoet; Ail poetiil, Alf. Sap.; Dagdag se, Balin. Semb.; Dagdag see, Balin.; Hale, Sika; Hate boelan, Tern.; Kai lolohoen,

Alf. Min. T. B.; Kajoe boelan, Mal. Men.; Kajoe koelo, Alf. Min. T. P.; Kajoe loloen, Alf. Min. T. S.; Kaoe foelan, Alf. Boer.; Kendoe, N. Guin. Noemf.; Kol bandang (banda), Jav., Mal., Soend.; Motong, Solor; Pohon talang, Banda; Sajor boelan, Mal. Tim.; Sajor poetih, Mal. Amb.; Soewe, Tenimbar; Talang, Banda. — Boom, de z.g. koolboom. Gebr.: De bladen worden tot groente gekookt en dienen op vele plaatsen als voedsel voor de varkens.

2749. **P. excelsa Bl.*** Ares, Jav.; Kadjeng pisang, Jav. Kr.; Kadjoe ghedang, Madoer.; Kajoe gedang, Jav. Ng.; Kechemelen, Alf. Min. Tonsaw.; Ki tjaoe, Soend.; Mahansaoe, Alf. Min. Bent. — De eenige vogel-vangende boom op Java. Tallooze insecten en soms ook kleine vogels, die aan de kleverige vruchten bleven vastgeplakt en stierven, vindt men in den vruchttijd onder dezen boom. Grootere vogels vliegen echter met de vruchten weg en zorgen aldus voor de verspreiding.

2750. **P. sylvestris T. et B.*** Djaja koesoema, Jav.; Kampa, Mal.; Radja koembala, Jav.; Seotolong, Jav.; Widjaja koesoema, Balin., Balin.; Widjaja moelja, Balin., Jav. — Boom, geeft „de bloem der overwinning". Gebr.: Bij het optreden van een nieuwen vorst in de Javaansche Vorstenlanden (meer bijzonder van Soerakarta) worden de bloemen van dezen boom, die op een paar rotsige eilandjes in de Segara-anakan-zee groeit, door een gezantschap plechtstatig afgehaald, met het doel den voorspoed zijner regeering te bevorderen en in de meening, dat het getal voorspoedige regeeringsjaren in rechte verhouding staat tot het aantal verkregen bloemen.

2751. **Pistia Stratiotes L.*** (zie 2014). Nat. fam. der **Araceae.** Apoe-apoe, Mal. Z. O. Born.; Apoeng-apoeng, Sas.; Apon-apon, O. Jav.; Empieng ara, Atjeh; Gadjambang, Bat.; Gangang tingkoro, Makas.; Kadjeng apoe, Jav. Kr.; Kajoe apoe, Jav., Soend.; Kapoe-kapoe, Balin., Mal. Batav.; Kijambang, Mal.; Oekadjoe toepang, Boeg.; Pejambang, Mal. W. Born.; Pejapeh, Madoer.; Poda-poda, Makas.; Sarme-sarme, Bat.; Sirambon, Bat.; Tajapoe, Mal. Z. O. Born.; Tjapotjapo, Boeg., Makas. Varieteiten in Boeg.: Awa kawang. In Makas.: Bembang bosi. In Balin.: Emping-emping. In Jav.: Endol-endol. — Waterplant, zg. ruiterkroos. Tropical duckweed, e. Gebr.: Het geheele plantje wordt in water gekookt en het aftreksel als bad bij koorts gebruikt.

2752. **Pithecolobium angulatum Benth.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Ki poek leutik, Soend.; Patai bilalang, Minangk.; Petai belalang §), Mal. — Boom. Gebr.: Het hout dient o. a. tot vervaardiging van krisscheeden.

§) Ook P. microcarpum Benth.*

2753. **P. bigeminum Mart.*** Djarieng, Minangk.; Djaring, Daj., Lamp., Mal. Pal., Z. O. Born.; Djeïng, Midd. Sum.; Djengkol, Jav., Soend.; Djerig, Koeboe; Djering §), Jav., Mal.; Djoring, Bat. Varieteiten in Minangk.: Djarieng hantoe. In Mal. Pal.: Djaring hantoe. — Boom. Gebr.: Alom aangeplant om de stinkende zaden, die gekookt als toespijs bij de rijst gegeten worden. Door deze vooraf eenige dagen in vochtige aarde te begraven, zouden ze minder schadelijk worden en tevens voorkomen de ziekte als padjengkolan bekend, bestaande in een krampachtigen aandrang tot herhaald urineeren. De Maleiers strooien den fijngestampten bast in de rijstvelden, als het gewas door wormen is aangetast.

§) Ook P. lobatum Benth.*

2754. **P. bubalinum Benth.*** Djering antan, Mal. — Lage boom.

2755. **P. Clypearia Benth.*** Haboe-haboe, Bat.; Kaboe-kaboe §), Mal.; Kajoe salawakoe merah, Mal. Mol.; Kelor goenoeng, Mal. Amb.; Kelor oetan, Mal. Amb.; Ki poek gede (?), Soend.; Patai (zie 2601), Minangk.; Warotan, Alf. Min. Bent., T. S. — Boom. Gebr.: Het hout dient voor brandhout. De wortels en bast zijn een uitweedig middel tegen schurft.

§) Volgens Ridley is dit de Mal. naam van Trevesia sundaica Miq.* (zie 3357) en heet P. Clypearia Benth.* in die taal djering monjet.

2756. **P. contortum Mart.*** Asam djawa antan, Mal. — Boom.

2757. **P. dulce Benth.*** Asem koerandji, Jav.; Asem krandji, Jav.; Asem landi, Jav. Kr.; Asem londa, Jav. Ng. — Boom. Gebr.: Wordt veel in Midden- en Oost-Java gekweekt, ook ter beschaduwing van wegen en marktplaatsen. Het vruchtmoes wordt gegeten.

2758. **P. ellipticum Hassk.* (= Inga elliptica Bl.*).** Djering hoetan, Mal. — Boom.

2759. **P. fasciculatum Benth.*** Djering balai, Mal.; Katjang toepei, Mal.; Ki poek, Soend.; Saga gadjah, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout dient tot vervaardiging van krisscheeden.

2760. **P. lobatum Benth.*** Djaring (zie 2753), Lamp., Mal. Z. O. Born.; Loebi (zie 128), Alf. Min. T. P. — Boom. Het hout wordt als timmerhout geroemd.

2761. **P. microcarpum Benth.*** Djaring toepai, Lamp.; Djering toepai, Mal. — Boom.

2762. **P. Minahassae T. et B.*** Kajoe taki, Alf. Min. T. S.; Kamesi kijong, Alf. Min. Tonsaw.; Mahakamboel, Alf. Min. Bent.; Maweweka (zie 3241), Alf. Min. T. B., T. L.; Papate in tanga, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: De bladen dienen soms tot het dooden van ongedierte.

2763. **P. moniliferum Benth.*** Aram-aram, Balin., Jav.; Lamarao, Soend.; Lambaran, Soend.; Lom, Jav.; Lowam, Sas. — Lage boom.

2764. **P. montanum Benth.*** Haroeman §), Soend.; Kiharoeman, Soend.; Sengon wewe, Jav.; Soghaän, Madoer.; Wewe, Jav. — Vrij lage boom. Gebr.: In Midden-Java heeten de bladen vergiftig voor het hoornvee.

§) Ook Afzelia montana Benth. (zie 122).

2765. **P. rostratum Miq.*** Ki poek, Soend.; Patai rimbo §), Minangk. — Boom.

§) Ook Afzelia puberula Miq. (zie 71).

2766. **P. subacutum Benth.*** Rendejan, Alf. Min. T. L. — Boom.

2767. **P. sp.** Menggris, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is zeer geschikt voor planken.

2768. **Pittosporum ferrugineum Dryand. et Ait.*** Nat. fam. der **Pittosporaceae.** Hoeroe hondje, Soend.; Karangkang banti, Bonth.; Katjombrangan, Jav.; Ki hondje, Soend.; Medang pasir, Mal.; Tjombrangan, Jav.; Woeroe tjombrangan §), Jav. — Boom. Gebr.: In Zuid-Preanger worden de fijngestampte vruchten en bladen soms wijlen als vischvergift gebezigd.

§) Ook Pittosporum ramiflorum Miq.; volgens Ridley wordt de Mal. naam medang pasir ook gegeven aan Vatica Ridleyana Brandis.*

2769. **P. microcalyx K. et V.*** Pelong, Madoer. — Kleine boom.

2770. **Planchonia sundaica Miq. (= P. valida Bl.*).** Nat. fam. der **Myrtaceae.** Poetat goenoeng, Mal., Soend.; Poetat kebo, Jav. Ng.; Poetat maesa, Jav. Kr.; Poetat resek, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout wordt voor huisbouw geschikt geacht.

2771. **P. timorensis Bl.*** Achlem, Alf. Min. Tonsaw.; Intjalen, Alf. Min. T. P.; Ipil §), Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S.; Kajoe itam perampoewan, Mal. Men.; Keng §§), Alf. Min. Bent.; Nipil, Alf. Min. T. B., T. L.; Penggoeng §§§), Jav.; Woewoeringan (zie 1126), Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout is een goed meubelhout en is ook bij huisbouw in gebruik.

§) Ook Diospyros Hiernii Koord.*

§§) Ook Ternstroemia Ioquiam Villar. (zie 3319).

§§§) Ook Barringtonia sp. (zie 423).

2772. **Plantago Hasskarlii Dec.*** Nat. fam. der **Plantaginaceae.** Soeri pandak, O. Jav. — Kruid, eene soort weegbree.

2773. **P. major L.*** Ekor angin, Mal.; Ki oerut, Soend.; Koeping mendjangan, Vulg. Mal.; Oerat, Jav.; Otot-ototan, Jav.; Tjeuli oentjal, Soend.; Torongoat, Alf. Min. T. L. — Kruid, de groote weegbree. Waybread, e., grand plantain, fr., grosser Wegerich, d. Gebr. Bij pijn in de ledematen worden de pijnlijke deelen met de bladen gewreven en deze ook op gezwellen gelegd om het rijpen te bevorderen.

2774. **Platea excelsa Bl.*** Nat. fam. der **Olacaceae.** Doedoerenan, Soend. — Boom.

2775. **P. latifolia Bl.*** Ki kadantja, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout wordt onder dak voor huisbouw geschikt geacht.

2776. **Platycerium alcicorne Gaud. (=P. bifurcatum C.Chr.*).** Nat. afd. der **Filices.** Pakis tandoek mendjangan, Jav.; Pakoe oentjal (zie 372), Soend.; Simbar agoeng, Mal. W. Born.; Simbar mendjangan, Balin., Jav.; Simboe koekoep, Midd. Sum. — Varensoort, hertshoornvaren. Stag's horn fern., e. Gebr.: Het loof wordt als pap op gezwollen lichaamsdeelen gelegd. Op Borneo meent men, dat in deze plant geesten verblijf houden.

2777. **P. biforme Bl. (= P. coronarium Desv.*).** Pakoe kadaka §), Soend. — Varensoort.

§) Deze naam geldt voor meerdere varen-soorten.

2778. **Platyclinis sp.** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Saoeme im batoe, Alf. Min. T. P.

2779. **Ploctocomia elongata Mart. et Bl.*** Nat. fam. der **Palmae.** Badoewar, Bat.; Badowar, Bat.; Boeboewaj, Soend.; Hoewi memboewai, Lamp.; Hotang badoewar, Bat.; Hotang badowar, Bat.; Howe boeboewaj, Soend. — Rotansoort. Gebr.: De bloemen, die in groote trossen bij elkaar groeien, worden in de Bataklanden als vogelverschrikkers gebezigd, daar ze luid kletteren als ze door den wind bewogen worden. Van iemand, wiens geslacht van geringe afkomst is maar langzamerhand in aanzien stijgt, zegt men in het Bataksch: „Mamanggal songon badoewar", d. i.: „Aan het eind dikker worden als de badoewar".

2780. **P. Griffithii Becc.*** Awe dahenon, Atjeh; Bhandhil, Madoer. B.; Hoenak, Minangk.; Howe oeneur, Soend.; Oenak, Mal.; Onak, Madoer. P., S.; Rotan dahan, Mal.; Rotan boenak, Minangk.; Rotan oenak, Mal. — Rotansoort. Gebr.: Dient tot vervaardiging van manden en ander stevig vlechtwerk. Bij insnijding der stengels vloeit water uit. In het Madoereesch zegt men martabhat bhandhil van iemand, die gaarne iets krijgt maar niets afgeeft.

2781. **Ploctranthus javanicus Benth.*** Nat. fam. der **Labiatae.** Sangket-sangket, Balin., Jav.; Sangketan, Jav. — Kruid, de z.g. rheumatiekplant.

2782. **Pleopeltis (= Polypodium phymatodes L.*).** Nat. afd. der **Filices.** Lodong babaoe, Boeg.; Pakis wangi, Sum. W. K.; Pakoe wangi, Mal.; Sipoet baploeng, Atjeh. — Varensoort.

2783. **Pluchea indica Less.*** Nat. fam. der **Compositae.** Baloentas, Madoer., Mal. Mol.; Baroentas, Soend.; Beloentas, Mal.; Beloentas paja (zie 1308), Mal.; Bloentas, Mal.; Lamoetasa, Boeg., Makas.; Loentas, Jav.; Walontas, Alf. Min. — Heester. Gebr.: Dient soms voor levende omheining. De bladen zijn sterkriekend en worden rauw bij de rijst gegeten; ook dienen zij uitwendig als geneesmiddel bij bloedzweren en schurft, terwijl ze bij een bad wel gebruikt worden om de zweetlucht weg te nemen.

2784. **Plukenetia corniculata Smith.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Areuj tangtang angin, Soend.; Oetetala, Jav.; Pinn-pina, Bat., Mal. — Slingerplant. Gebr.: De geheele plant wordt wel als groente bij de rijst gegeten.

2785. **Plumbago rosea L.*** Nat. fam. der **Plumbaginaceae.** Akar binasa, Mal.; Bama, Soela; Modjar, Jav.; Sentagi, Mal.; Setaka, Mal.; Sitako, Minangk.; Tjeraka, Mal. — Kruid. Gebr.: Sierplant. Als blaartrekkend middel worden de bladen wel bij rheumatische aandoeningen aangewend.

2786. **P. zeylanica L.*** Daoen entjok, Mal. Batav.; Kareka, Madoer.; Mandoeroe raindang, Alf. Min. T. P.; Manoeroe raindang, Alf. Min. T. P.; Poksor §), Jav. — Kruid.

§) Ook Graptophyllum hortense Nees.* (zie 1697).

2787. **Plumeria acutifolia Poir.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Boenga djeboen, Balin.; Boenga djene mawara §), Makas.; Boenga djepoen, Balin.; Boenga djera, Makas.; Boenga kembodja, Mal.; Boenga koeboer, Mal.; Boenga lo milate, Goront.; Boenga oewae mawara §), Boeg.; Boenga tampoeng §), Boeg.; Boenga tjempaka moelija, Mal.; Boenga wolanda, Banda; Kambodja, Jav.; Kambojang, Mal. Tim.; Kamodja, Soend.; Kolongsoesoe, Mal. Amb.; Kolongtjoetjoe, Mal. Men.; Kolontjoetjoe, Ternt.; Oebangaä, Gorom; Pandam, Minangk.; Sambodja, Jav.; Samodja, Soend.; Sembodja, Jav.; Semodja, Balin. Semb.; Sempodja, Sas.; Soeboch, Sas.; Tintis, Alf. Min. Bent.; Tjampaka bakoel, Madoer. B.; Tjampaka maldja, Madoer. P., S.; Tjampaka sabakoel, Madoer. B.; Tjapaka da are, Alf. N. O. Halm.; Tjempaka kembodja, Mal.; Tjempaka koeboer, Mal.; Tjempaka moelija, Mal.; Tjompaka bakoel, Madoer. B.; Tjompaka maldja, Madoer. P., S.; Tjompaka sabakoel, Madoer. B. — Boomheester. Pagoda tree, e. Gebr.: Wordt alom op begraafplaatsen geplant. De welriekende bloemen legt men tusschen kleederen. Het melksap wordt soms als purgeermiddel aangewend, en een afkooksel van den bast dient als urinedrijvend middel, ook bij paarden.

§) Ook Rosa damascena Mill.* (zie 2986).

2788. **Poa amboinicia L.** (= **Eragrostis amboinensis Trin.***). Nat. fam. der **Gramineae.** Hoeloene, Alf. Asil., Hila; Hoeloenjo, Alf. N. Laoet; Hoeloeno, Alf. Sap.; Hoeroeno, Alf. Har.; Koesoe-koesoe laki-laki, Mal. Mol.; Ngangala karamboe, Makas.; Ngangala tedong, Makas.; Sipo-sipo tedong, Boeg. — Kruid, eene soort beemdgras. Gebr.: Wordt gebezigd tegen het uitvallen der haren. In Zuid-Celebes brandt men het om door den rook booze geesten verwijderd te houden; ook meent men daar, dat door het gebruik de buffels hun tanden verliezen.

2789. **Podocarpus amara Bl.*** Nat. fam. der **Coniferae.** Ki merak pahit, Soend.; Ki poetri awewe, Soend. — Boom. Sommige soorten van dit geslacht heeten „geelhout". Gebr.: Het hout is geschikt voor snijwerk.

2790. **P. Blumei Endl.*** Kadjoe radhin, Madoer.; Ki bima awewe, Soend.; Ki bima, Soend.; Ki malela, Soend.; Ki tamijang gede, Soend.; Marama, Alf. Min. T. L.; Marama rendai, Alf. Min. T. L. Varieteiten in Alf. Min. T. L.: Marama rintek; M. sela. — Boom. Gebr.: Het hout heet voor balken en planken gesehikt, mits onder dak gebezigd.

2791. **P. cupressina R.Br.*** Amboen, Minangk.; Aroe (zie 2833), O. Jav.; Djamoedjoe, Soend.; Kajoe amboen, Minangk.; Ki poetri lalaki, Soend.; Ki hades, Soend.; Ki djamoedjoe, Soend.; Ki tjamara (zie 698), Soend.; Santigi romang, Bouth.; Tjamara binck, Madoer.; Tjemara (zie 698), Jav.; Tjemara rante, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout dient meest voor planken; is echter ook voor meubels gezocht. Fraaie sierboom.

2792. **P. neriifolia Don.*** Ki merak, (zie 1127), Soend.; Ki poetri, Soend.; Sentada, Mal.; Tjeban, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is gesehikt voor kleine vaartuigen en voor meubels; de vruchten zijn eetbaar; het loof wordt in de geneeskunde gebruikt. Men beweert, dat krabben, boven het vuur van dit hout gebraden, bedwelmend zouden zijn.

2793. **P. Rumphii Bl.*** Ai ewan, Alf. Amb. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw.

2794. **Pogonatherum crinitum Kunth.** (= **P. saccharoideum Beauv.***). Nat. fam. der **Gramineae.** Djoekoet pajijas, Soend.; Djoekoet palijas, Soend.; Roekoet in tjepal, Alf. Min. T. P.; Sarimbata i riping, Alf. Min. T. L. — Kruid. Gebr.: Takjes hiervan worden boven de deur gestoken om kwade geesten verwijderd te houden.

2795. **Polanisia angulata Miq.** (= **Cleome angulata Schult.***). Nat. fam. der **Capparidaceae.** Bhoebhoewan §), Madoer.; Djaroemama, Boeg.; Djaromamang, Makas. — Kruid. Gebr.: De bladen worden wel gegeten, verwarmd worden ze uitgeperst en het sap in 't oor gedruppeld bij ontsteking.

§) Ook Gynandropsis pentaphylla D.C.* (zie 1723).

2796. **P. viscosa D. C.** (= **Cleome graveolens Rafin.***). Djoekoet porosot, Soend.; Djoekoet setan, Soend.; Djoempaï, Boeg., Makas.; Langsana poetih, Vulg. Mal.; Sajor pahit, Mal. Mol. — Kruid. Gebr.: De bladen worden gegeten. Wegens den smaak bezigt men op Zuid-Celebes den naam van dit kruid wel als beeld van onwil of weigering. (zie 631).

2796*a*. **Polianthes tuberosa L.*** Nat. fam. der **Amaryllidaceae.** Boenga rasamalang, Makas.; Boenga rasamaleng, Boeg.; Boenga soendal malam, Mal.; Kembang sedep malem, Jav., Mal. Batav., Soend.; Kembang soendel malem, Jav., Soend.; Rasamalang, Makas.; Rasamaleng, Boeg.; Sedep malem, Jav., Mal. Batav., Soend.; Soendal malam, Mal.; Soendel malem, Jav., Soend.; Soudhel malem, Madoer. — Kruid, de tuberoos. Tubéreuse, fr. Gebr.: Tuinplant. De witte bloemen verspreiden vooral 's nachts een sterken geur.

2797. **Pollia japonica Thunb.*** Nat. fam. der **Commelinaceae.** Andjiloewang rimbo, Minangk.; Lindjoewang rimbo, Minangk. — Kruid.

2798. **Pollinia glabrata Trin.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Palango raindang, Alf. Min. T. P. — Kruid.

2799. **Polyalthia canangioides Boerl.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Pamelesijan (zie 2655), Alf. Min. T. L., Tonsaw., T. P., T. S.; Pamelesijan sela §), Alf. Min. T. L.; Pomosijon (zie 2655), Alf. Min. Ponos. — Boom. Gebr.: Het hout is zeer deugdzaam en wordt gebruikt voor masten en roeiriemen.

§) Ook Alphonsea Teysmannii Boerl. (zie 1540 en 2323).

2800. **P. celebica Miq.*** var. **acuminata Boerl.** Pamelesijan rintek, Alf. Min. T. L.; Sandat memedi, Balin. — Boom.

2801. **P. lateriflora Kurz.*** Apoeh, Balin.; Kalak (zie 3427), Balin., Jav., Madoer., Soend.; Kalak djedjer, Jav.; Kalak lenga, Jav.; Kalijapoeh, Balin.; Sakalak, Jav.; Toeralak, Soend. Varieteiten in Jav.: Kalak asoe; K. babal. In Balin.: Kalak asoe of Apoeh asoe; K. memedi of a. memedi. — Boom.

2802. **P. Scortechinii King.*** Djangkang hoetan, Mal.; Kenanga oetan, Mal. Batav.; Sandat alas, Balin.; Sandat gawah, Sas. — Boom.

2803. **P. subcordata Bl.*** Kalak prit, Jav.; Ki ladja (zie 2326), Soend.; Ki landjang, Soend.; Ki tjantoeng, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout wordt tot vervaardiging van prauwen gebezigd.

2804. **P. sumatrana King.*** Bemban, Mal. Pal.; Kajoe bemban, Mal. Pal.; Tapis boelan, Sum. W. K. — Boom.

2805. **P. Teysmannii Boerl.*** Bakbakan, Bat. Mand.; Banitan §), Mal.; Tapis segar, Sum. W. K. Varieteiten in Mal.: Banitan gedang; B. tandock. — Boom. Gebr.: Het hout vooral voor masten van vaartuigen, ook voor stelen van lansen en bijlen.

§) Banitan is volgens Ridley de Mal. naam van Goniothalamus Prainianus King*, terwijl hij larak merah noemt als Mal. naam van P. Teysmannii Boerl.*, zie 2250.

2806. Zie 2796*a*.

2807. **Polygala glomerata Lour.*** Nat. fam. der **Polygalaceae.** Djoekoet malela (zie 1746 en 2580), Soend.; Malela, Soend. — Kruid, eene soort „vleugeltjesbloem". Gebr.: Het geheele kruid wordt in aftreksel bij asthma en bronchitis toegediend.

2808. **Polygonum barbatum L.*** Nat. fam. der **Polygonaceae.** Kintelan, Soend. — Kruid, eene soort „duizendknoop".

2809. **P. chinense L.*** Ketebon, Jav.; Titiwoean, Soend.; Tjaloli, Bouth. — Kruid.

2810. **P. erythrodes Miq.*** Pantji-pantji, Minangk.; Toeba bilis, Atjeh. — Waterplant. Gebr.: Het sap der bladen dient om vissehen te bedwelmen; ook wordt het als geneesmiddel tegen schurft aangewend.

2811. **P. pedunculare Wall.*** Djanggoet harimaoe, Mal.; Katong-katong, Boeg.; Koelai, Alf. Min. T. B., T. L.; Koelai meu, Alf. Min. T. L.; Koelai rangdang, Alf. Min. T. B.; Roempoet djanggoet harimaoe, Mal. — Kruid.

2811*a*. **P. sp.** Tehoe sawoer, O. Jav. — Kruid.

2812. **P. sp.** Boesoechan, Alf. Min. Tonsaw. Varieteit in Alf. Min. Tonsaw.: Boesoechan ache. — Kruid.

2813. **Polyosma integrifolia Bl.*** Nat. fam. der **Saxifragacoae.** Apoe-apoean, Soend. – Boom.

2814. **P. mutabilis Bl.*** Pokok toepai, Mal.; Tembesoe djantan, Mal. — Boom.

2815. **P. velutina Bl.*** Ki sero §), Soend. — Boomheester.

§) Ook Lonicera javanica D. C.*

2816. **Polyothyrsis (= Poliothyrsis) Stapfii Koord.*** Nat. fam. der **Bixaceae.** Daägon (zie 1471), Alf. Min. Ponos.; Danoen, Alf. Min. T. L.; Gaugai daägon (zie 1471), Alf. Min. Ponos. — Boom.

2817. **Polypodium abbreviatum Z. et M.** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe sepat, Soend. — Varensoort, verwant aan „eikvaren" (deze en vlg.).

2818. **P. Dipteris Bl. (= Dipteris conjugata Reinw.*).** Pakoe tarute gede, Soend.

2819. **P. ferox Hassk. (= Dryopteris ferox Ktze.*).** Pakoe beureum leutik, Soend.

2820. **P. phymatodes L.*** Pakoe tjatjing, Soend.

2821. **P. pteropus Bl.*** Pakoe tjaroelang, Soend.; Pakoe walet, Soend.

2822. **P. quercifolium L. (= Drynaria quercifolia Sm.*).** Barang-barang, Makas.; Kadaka, Soend.; Kotifo maraoe, Tern.; Plangkirau bodjog, Balin. Semb.; Saksak, Sas.; Selembar, Mal.; Simbar §), Balin., Jav., Mal.; Simbar lajangan, Mal.; Tonra lolangeng, Boeg.; Trawas §§), Jav.; Wandaka, Balin. Kr.; Waramparang, Boeg. — Gebr.: Een afkooksel der plant wordt in Zuid-Celebes met klapperolie en kurkuma vermengd om dan als purgeermiddel te worden toegediend, vooral aan kraamvrouwen.

§) Ook Lycopodium-soorten (zie 2114), waarmede vaak verwarring voorkomt.

§§) Wellicht is bedoeld Daoen terawas, de gedroogde bladen van Tetranthera brawas Bl.

2823. **Polyporus acer L.** Nat. afd. der **Fungi.** Soesoe rimaoe, Mal. — Zwamsoort, een pijpzwam (deze en vlg.).

2824. **P. amboinensis Fr.** Djamoer sondo, Mal. Amb.

2825. **P. sanguineus L.** Djamoer brama, Jav.; Djamoer merah, Mal. Batav.; Kolat barama, Madoer.; Pipi edja, Makas.(Tjendawan merah, Mal. — Gebr.: Wordt o. a. tegen steenpuisten als geneesmiddel gebruikt.

2826. **Polyscias nodosa Seem.*** Nat. fam. der **Araliaceae.** Deleg (zie 1835), Jav.; Djaliroe, Jav.; Djaranan, Jav.; Kajoe djaran (zie 1161), Jav.; Ki langit, Soend.; Litjo-litjo, Boeg.; Loeloesoken, Alf. Min. Bent.; Manoeilapa, Alf. Min. Tonsaw.; Papaja oetan, Mal. Mol.; Toendoe, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: De wortel heeft een bedwelmende kracht, waarom die wel bij de vischvangst in gebruik is. Het hout dient voor brandhout.

2827. **Polystictus sanguineus.** Is 2825.

2828. **P. xerampelinus Kalchbr.** Tjendawan telinga kera, Mal. — Paddestoel-soort.

2829. **Polytrias praemorsa Hack.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Djoekoet kakasoeran, Soend.; Lamoeran (zie 1098*a*), Jav.; Rebha padang (zie 1011), Madoer.; Soeket lamoeran, Jav. — Kruid. Gebr.: Is een gezocht veevoeder.

2830. **Pometia pinnata Forst.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Boesel (zie 134 en 1390), Alf. Min. T. L., Tonsaw.; Boesel rendai, Alf. Min. T. L.; Daoen gaba-gaba, Mal. Mol.; Kajoe lema, Alf. Min. T. L., T. S.; Kajoe taoen, Alf. Min. Bent.; Kasai, Sum. W. K.; Kasei §), Sum. W. K.; Lema, Alf. Min. T. L., T. S.; Taoen, Alf. Min. Bent.; Woesel (zie 134 en 1390), Alf. Min. T. L., T. P.; Woesel rendai, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout is gewild voor bouwhout. De bladen dienen als middel tegen koorts. Een bast-afkooksel dient tegen hoofdpijn.

§) Volgens RIDLEY wordt de Mal. naam kasei ook gegeven aan Aporosa Benthamiana Hook.f.* (zie 273).

2831. **P. tomentosa T. et B.** Bantijanggoro (?), Boeg., Makas.; Djagir, Madoer.; Kajoe sapi, Jav.; Katjape (?), Madoer.; Katjapi (?), Jav., Soend.; Ketjapi (?), Jav.; Ki leungsir, Soend.; Lengsar, Jav.; Leungsir, Soend.; Sapeh, Madoer.; Sentoel §), Balin. — Boom. Gebr.: Hout sterk en duurzaam.

§) Naam hier twijfelachtig. Ook Pometia acuminata Radlk. en Sandoricum indicum Cav.* (zie 3027).

2832. **Pongamia dehiscens K. et V.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Lempir, Jav. – Lage boom.

2833. **P. glabra Vent.*** Aroe (zie 2791), O. Jav.; Boetis, Tim.; Kajoe besi koening, Mal. Men.; Kajoe besi pante, Mal. Men.; Ki pahang laoet, Soend.; Loebi in tasitj, Alf. Min. T. P.; Mabai, Mal.; Malapari, Mal.; Maraoewen, Alf. Min. T. L. — Boom. s.c. Indian beech, e., arbre de pongolote, fr. Gebr.: De schors wordt uitwendig tegen schurft gebezigd.

2834. **Popowia foetida Maing.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Mempisang besar, Mal.; Merpisang besar, Mal.; Pisang-pisang besar, Mal. — Heester.

2835. **P. nervifolia Maing.*** Mempisang batoe, Mal.; Merpisang batoe, Mal.; Pasak katjoeng, Mal.; Pisang-pisang batoe, Mal. — Boomheester. Inl. namen twijfelachtig.

2836. **Porana volubilis Burm.*** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Bidha sare, Madoer.; Dingin-diogin, Balin.; Widasantoen, Jav. Kr.; Widasari, Jav. Ng. — Windend kruid. Gebr.: Een afkooksel wordt gebruikt tot bevordering der kraamzuivering.

2837. **Portulaca oleracea L.*** §) Nat. fam. der **Portulacaceae.** Gelang, Jav., Mal.; Gelang, Makas., Soend.; Gelang pasir, Mal.; Kasegsegan, Balin.; Lengalir, Soembawa; Lengaloer, Sas.; Re-serejan, Madoer.; Sesegan, Mal. Batav. — Kruid, de postelein. Purslane, e., pourpier, fr., Gartenportulak, d. Gebr.: Wordt veel gekweekt en als groente gegeten. Op Bali is de vrouwennaam Saregseg ontleend aan deze groente, als de moeder hiernaar in zwangeren staat zeer verlangde.

§) Meerdere der bij 3111 opgegeven namen schijnen ook aan deze plant te worden gegeven; evenzoo, wellicht met bijvoegingen, aan soorten van het tot diezelfde familie behoorende geslacht Trianthema.

2838. **P. quadrifida L.*** Kara, Sum. W. K.; Memeniran poetih, Mal. Batav. — Kruid. Gebr.: Op Sumatra worden de bladen, als thee getrokken, bij buikziekten aangewend.

2839. **P. sclerocarpa A.Gray.*** Keroet in taloen, Alf. Min. T.P.; Malia, Alf. Min. T.L. — Kruid.

2839*a*. **P. sp.** Tjeng-tjatjengan, Madoer. — Kruid.

2840. **Potamogeton Gaudichaudii Cham. (= P. mucronatus Presl.*).** Nat. fam. der **Potamogetonaceae.** Lilai, Alf. Min. T. L. — Waterplant, eene soort „fonteinkruid".

2841. **P. natans L.*** Lidah tijoeng, Mal.; Lidah tioeeng, Minangk. — Waterplant, het drijvend fonteinkruid. Pondweed, e., épi d'eau, fr., Laichkraut, d.

2842. **P. pectinatus L.*** Kakolei, Alf. Min. T. L. — Waterplant.

2843. **Pothoidium Lobbianum Schott.*** Nat. fam. der **Araceae.** Songgiehi disik, Alf. Min. Tonsaw. — Klimplant.

2844. **Pothos Rumphii Schott.*** Nat. fam. der **Araceae.** Kasili sela, Alf. Min. T. P.; Lolo §), Soend.; Malalai, Alf. Min. T. P.; Tonton kasidi, Alf. Min. T. S.; Tonton kasili §§), Alf. Min. T. L. — Klimplant.

§) Ook Epipremnum elegans Engl.* (zie 1280).

§§) Ook Raphidophora sp. en Epipremnum nobilis Engl.* (zie 1281).

2845. **P. scandens L.*** Areuj ki tjongtjorang, Soend.; Djoeloeïk-djoeloeik hantoe, Minangk.; Djolok hantoe §), Mal.; Klabangan, Jav.; Tapanawa, Alf. Amb., Oel. — Klimplant. Gebr.: Verwekt bij aanraking jeukte op de huid.

§) Volgens Ridley is dit de Mal. naam van Arthrophyllum diversifolium Bl.*

2846. **P. Zollingerianus Schott.*** Singkil, Jav. — Klimplant. Gebr.: De bladen worden wel tot groente gebruikt (?).

2847. **Pouzolzia indica Gaud.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Aring-aring, Mal.; Djoekoet letah hajam (zie 3202 en 1746), Soend.; Ketjekoe, Sas.; Oerang-aring, Mal.; Orang-aring, Jav.; Padang moeloek-moeloek, Balin.; Sambang tjolok, Jav.; Soempoeëng, Atjeh; Tare in tjoentoeng, Alf. Min. T. P. — Kruid. Gebr.: Dit kruid is eetbaar en dient ook als paardenvoeder.

2848. **P. pentandra Benn.*** Gadjihan abang, O. Jav.; Kesisat, Balin.; Pleugpeng, Sas. — Kruid.

2849. **Pratia begonifolia Lindl.*** Nat. fam. der **Campanulaceae.** Bawangan, Jav. — Kruid. Gebr.: De fijngewreven bladen zijn een middel tegen spruw.

2850. **P. montana Hassk.*** Srentel, Jav. — Kruid.

2851. **Premna cordifolia Roxb.*** Nat. fam. der **Verbenaceae.** Amboeog-amboeng laoet, Mal.; Baroeeh, Atjeh; Baroewas §), Bat.; Barob, Atjeh; Beroewas §), Mal.; Boewas-boewas, Mal.; Boroea, Nias; Sibaroeweh §), Minangk. — Boom. Gebr.: Van het hout worden riemen en roeren van inlandsche vaartuigen vervaardigd; de spruiten worden gegeten en de wortels dienen als geneesmiddel bij kortademigheid.

§) Dit volgens Boerlage; volgens Ridley is beroewas of boewas-boewas de Mal. naam van Garcinia celebica D.C. (zie 1586).

2852. **P. Cumingiana Schau.*** Molas, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout wordt bij den huisbouw gebezigd.

2853. **P. cyclophylla Miq.*** Ki pahang (zie 2833), Soend.; Ki pahang gede, Soend. — Lage boom.

2854. **P. foetida Reinw.*** Ai tai, Alf. Cer., Har.; Ail tai, Alf. N. Laoet, Sap.; Goemira, Tern.; Indjaro, Makas.; Inrelo, Boeg.; Ki tahi, Soend.; Singkil, O. Jav.; Singkil alas, Jav. — Heester. Gebr.: De bladen en wortel dienen tot geneesmiddel. Het stinkende hout kajoe-tai (drekhout), dat als geneesmiddel dient en wel in doepa gebrand wordt, komt niet van deze plant, doch is Celtis-drijfhout (zie 710).

2855. **P. integrifolia L.*** Kajoe in tasitj, Alf. Min. T. P.; Oeta pipi, Alf. Cer., Oel.; Oetan bibi, Alf. Boer.; Ojogoëc, Alf. Min. Ponos.; Sajor kambing, Mal. Mol. — Heester. Gebr. Het hout dient tot brandhout.

2856. **P. leucostoma Miq.*** Waoeng (zie 1984), Jav. — Boom. Gebr.: Stukjes van het hout (verg. echter 2854) worden bij veepest om den hals van het zieke dier en in de kraal opgehangen.

2857. **P. parasitica Bl.*** Akar beroewas, Mal.; Akar boewas-boewas, Mal.; Beroewas akar, Mal.; Boewas-boewas akar, Mal.; Djati areuj, Soend.; Hogoëc, Alf. Min. Bant.; Kajoe sengit, Alf. Min. Tonsaw.; Kendal rambat, Soend. — Klimmende heester.

2858. **P. tomentosa Willd.*** Boengboelan, Soend.; Bolang, Jav.; Gadoengan, O. Jav.; Gembolang, O. Jav.; Kajoe bolang, Jav. — Boom. Gebr.: De boom herinnert aan djati. Het hout is wel geschikt voor huisbouw; de bladen worden op wonden van dieren gelegd.

2859. **Procris sp.** Nat. fam. der **Urticaceae.** Katiloporo, Boeg.; Tawara borong, Bonth. — Halfheester.

2860. **Protium javanicum Burm.*** Nat. fam. der **Burseraceae.** Goeloen, Jav.; Ketos, Jav.; Lowa, Biman.; Tangghoeloen, Madoer.; Tanggoeloeng, Madoer.; Tanggoeloen, Soend.; Tenggoeloen, Jav.; Tinggoeloen, O. Jav.; Trenggoeloen, Balin., Jav. Variëteit in Balin.: Djenang of djernang. — Boom. Bammier de Java, fr. Gebr.: Van het zeer harde hout worden kleine gereedschappen vervaardigd, waartoe men het gaarne bezigt, ook omdat het niet door witte mieren wordt aangetast. Van de naar terpentijn riekende bladen wordt bij buikpijn een pap op den buik gelegd. De vruchten worden soms wel rauw gegeten.

2861. **Prunus javanica Miq.*** Nat. fam. der **Rosaceae.** Maloeloembo §), Alf. Min. T. P.; Salam andjing, Soend.; Somoding §), Alf. Min. Tonsaw. — Boom, verwant aan de „pruim".

§) Ook Pygeum celebicum Miq.* (zie 2903).

2862. **Psidium Guajava L.*** Nat. fam. der **Myrtaceae.** Bajabas (?), O. Jav.; Bijawas, Mal.; Djamboe bidji, Vulg. Mal.; Djamboe bijawas, Mal.; Djamboe kloetoek, Jav., Soend.; Djamboe kruetoek, Jav. Teg.; Djamboe lipo, Minangk.; Djamboe paratoegala, Makas.; Djamboe pertoekal, Mal. W. Born.; Djamboe petokal (?), Jav.; Djamboe tokal (?), Jav.; Djampoe paratoekala (?), Boeg.; Djhambhoe bhender (bentoh), Madoer.; Djhambhoe bighi, Madoer. S.; Gawaja, Alf. N. O.

Halm., Tern.; Goihawas, Sika; Gojawas, Mal. Mol.; Kajawas, Alf. Min.; Kedjawas, Mal. Tim., Rotin.; Kloetoek, Jav.; Koedjawas, Mal. Tim., Rotin.; Kojabasa, Alf. Min. Bant.; Kojawas, Alf. Min.; Kowajas, Alf. Min.; Laine batoe, Alf. Amb.; Masiamboe, Nias; Petokal, Jav.; Pijawas. Mal.; Pijaweh, Minangk.; Sotong, Balin.; Tokal, Jav. Varieteiten in Mal.: Bijawas poetih of Djamboe bijawas poetih; B. kesoemba of Dj. b. kesoemba. In Vulg. Mal.: Djamboe bidji merah, deze volgens sommigen de var. rhodosarcum. In Balin.: Sotong koenal of koenal, met dikke groene schil en rood van binnen. In Madoer.: Djh. b. bhali; Djh. b. dhadhoe; Djh. b. malokok; Djh. b. mera; Djh. b. pote. In Madoer. S.: Djh. b. eng-dake; Djh. b. ghalighi; Djh. b. lomot; Djh. b. longon; Djh. b. malokok. — Boom, de guava of guave. Goyavier, fr. Gebr.: Het hout is zeer taai, fijn en hard en geschikt tot draaiwerk; de Maleiers gebruiken het voor heften van timmermansgereedschap. De vruchten worden rauw en gestoofd gegeten. Een aftreksel der bladen wordt algemeen tegen buikloop aangewend, de gekookte bladen bij droes van paarden.

2863. **P. pumilum Vahl. (P. Guajava L.*).** Djamboe lemboet, Soend.; Djamboe tjina, Vulg. Mal.: Gojawas ketjil, Mal. Mol.; Gojawas laki-laki, Mal. Mol. — Boom.

2864. **Psophocarpus palustris Desv.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Djaät monjet, Soend. — Klimplant.

2865. **P. tetragonolobus D. C.*** Areta, Boeg.; Biraro, Mal. Men., Tern.; Biroro, Mal. Amb.; Botor, Mal.; Botoro, Makas.; Djaät, Mal. Batav., Soend.; Harita hili, Nias; Kareta, Saleijer; Katjang botor, Mal.; Katjang katjiper, Balin., Jav.; Katjeper, Madoer.; Katjipir, Balin., Jav.; Kelongkang, Balin., Mal. Batav.; Kendokak, Sas.; Kenokak, Sas.; Ketjeper, Madoer.; Ketjipir, Jav.; Klongkang, Balin., Mal. Batav.; Lalaäkong, Alf. Min. T. S.; Tampwag, Balin.; Tatabang, Alf. Min. Bant.; Tegok, O. Jav.; Tjetetet, Jav.; Tongaw, Alf. Min.; Toöengaw, Alf. Min.; Wit katjipir, Jav.; Wit tjipir, Jav. Varieteiten in Soend.: Djaät peuteuj; Dj. peuteuj bodas gede; Dj. p. b. leutik; Dj. p. hideung; Dj. p. koneng. In Alf. Min. T. P.: Tongaw koelo; T. woering. In Mal. Men.: Biraro poetih; B. itam. In Mal. Batav.: Djaät item; Dj. koening; Dj. poetih. — Klimplant. Pois carré, fr. Gebr.: De jonge bladen en zaden worden toebereid met zout gegeten; de zaden ook wel geroost. In de Molukken zijn deze in gebruik als voorbehoedmiddel tegen de gevreesde kinderziekte bobento, zijnde zweren aan de voetzolen en het aangezicht; zij worden daartoe met andere geneesmiddelen gekookt en dit afkooksel gedronken door vrouwen, wier kinderen nog de borst krijgen. Van zaken, die een vreemd verloop hebben, zegt de Javaan: „Tjetetet woh koedoe", d. i.: „De tjetetet krijgt koedoe (Morinda)-vruchten". Tongaw is het Alf. Min. T. B. de oplossing van dit raadsel: „Si toöe tare mamoealimei woan sijan ajoan ni opona oen teken", d. i.: „Pas is iemand geboren en reeds wordt hem door zijn heer een stok overreikt", daar bij deze klimplant dadelijk na de ontkieming staken worden geplaatst.

2866. **Psychotria angulata Korth.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Djaroem-djaroem betina, Mal.; Mendjaroem betina, Mal.; Mojongleow, Alf. Min. Ponos. — Heester.

2867. **P. aurantiaca Bl.** Ki kores, Soend.; Moehoen woengoe, Soend.; Popotjongan, Soend.; Paroepoek, Alf. Min. T. P.; Tepoe wangko, Alf. Min. T. L.; Titimboön rintek, Alf. Min. T. P. — Boomheester of lage boom §). Gebr.: In de Minahasa dient het hout wel voor heften van kapmessen.

§) Dit volgens Koorders; bij Ridley echter „a low jungle shrub" onder den Mal. naam van bajam badak.

2868. **P. Binnendijkii Koord.*** Woenet in taloen, Alf. Min. T. P. — Heester.

2869. **P. celebica Miq.*** Bingkoeroe bawi, Bonth. — Boom.

2870. **P. polycarpa Hook.f.*** Akar nasiknasik, Mal.; Akar tjinta moela, Mal. — Klimmende heester.

2871. **P. Rhinocerotis Reinw.*** Randoe badak, Soend. — Heester.

2872. **P. rhodocarpa T. et B.*** Simanih mato, Minangk. — Heester.

2873. **P. robusta Bl.*** Hamperoe badak leuweung, Soend.; Oedang-oedang (zie 98), Mal. Pal. — Boom.

2874. **P. sarmentosa Bl.*** Akar rambai padang, Mal.; Koma im batoe, Alf. Min. T. L.; Sedingin hoetan, Mal. — Klimmende heester.

2875. **P. stipulacea Wall.*** Djoeloengdjoeloeng boekit, Mal. — Heester.

2876. **P. sp.** Koenet kan e koese, Alf. Min. T. P. — Boom.

2877. **Pteris attenuata Sw. (= P. tripartita Sw.*).** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe modang, Soend. — Varensoort, verwant aan „adelaarsvaren".

2878. **P. crenata Sw. (= P. ensiformis Burm.*).** Pakoe merak (zie 366), Soend. — Varensoort.

2879. **Pterisanthes caudigera Planch.*** Nat. fam. der **Ampelidaceae.** Aka game, Minangk.; Akar gamat, Mal.; Gamat §), Mal.; Gamik, Mal. Bengk. — Klimmende heester.

§) Ook Melastoma-soorten.

2880. **Pternandra caerulescens Jack.*** Nat. fam. der **Melastomaceae.** Boenoet paja, Mal.; Kajoe tjelaka, Mal.; Sijal menahoe (zie 1958), Mal. — Boomheester. Gebr.: De wortels zijn als geneesmiddel in gebruik en het hout dient tot brandhout. Wegens de fijne bloemen wordt bij wijze van vergelijking in het Maleisch een motregen wel hoedjan boenoet geheeten. §)

§) Wellicht ziet deze spreekwijze op 1534.

2881. **P. capitellata Jack.*** Ipis koelit §), Soend.; Koelit nipis §), Mal.; Mengkatak, Mal.; Nipis koelit §), Mal.; Tipis koelit §), Soend. — Boom.

§) Ook Memecylon sp. (zie 2266) en andere.

2882. **Pterocarpus hypostictus Miq.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Terpandi, Lamp. — Boom. Gebr.: Het hout is zeer gewild voor masten, en voor stijlen van woningen.

2883. **P. indicus Willd.*** §) Acha, Alf. Min. Tonsaw.; Aga, Alf. Min. T. P.; Aha (zie 1520), Alf. Min. Bent.; Ai kenawa, Soemba; Angsana, Balin., Jav., Madoer., Soend.; Asan, Atjeh; Asana, Balin., Jav.; Athan, Atjeh; Goeloembae, Makas.; Kajoe

kenaha, Solor; Kajoe merah, Mal. Tim.; Kajoe sena, Mal. W. Boru.; Kalai, Tim.; Kenaha, Solor; Langi badjo, Boeg.; Langiri bajo, Makas.; Langsano, Minangk.; Lenggoea, Mal. Mol.; Lenggoea boenga, Mal. Mol.; Lenggoea merah, Mal. Mol.; Ligoea, Alf. N.O. Halm., Tern.; Naä, Rotin.; Naäkir, Alf. Min. T. L.; Naga, Alf. Min. T. B., T. S.; Nala, Alf. Asil., Har., Hila, Z. Cer.; Nalol, Alf. N. Laoet, Sap.; Nara, Alf. W. Cer., Biman.; Oemboet, Banda; Sana, Jav., Lamp., Sas.; Sana kapoer §§), Jav.; Sana kembang, Jav.; Sena, Mal.; Sona, Bat.; Soudana, Bol. Mong.; Tonala, Goront. — Wondreus, de sanaboom. Burmese kino tree. Andaman redwood, e. Gebr.: Het harde fraaie hout is als meubelhout gezocht; tot dat doel moet het echter met veel oordeel worden uitgezocht, daar anders hiervan vervaardigde meubels wegens broosheid licht breken. De welriekende bloemblaamen zijn gewild, terwijl uit de schors de getah angsana, een roode looistof (kino), vloeit, in de inlandsche geneeskunde o. a. tegen spruw in gebruik en in de Bataklanden bestanddeel van den inheemschen inkt. De in water geweekte bladen worden wel gebezigd tot hoofdwassching om den haargroei te bevorderen; bij schele hoofdpijn worden zij gestampt en in het overeenkomstige neusgat gestopt, waarbij het dan spoedig volgende niezen verlichting zou aanbrengen.

§) Vooral in de Molukken heeft men meerdere soorten van Pterocarpus, waarvan de namen onzeker zijn.

§§) Deze en de volgende naam ter onderscheiding van Dalbergia latifolia Roxb.

2884. **P. mollis Rumph.** Lenggoea gabagaba, Mal. Mol.; Lenggoea poetih, Mal. Mol. — Boom.

2885. **P. obtusatus Miq.*** Nara watoe, Biman. — Boom.

2886. **P. saxatilis Rumph.** Boetroeo, Gorom; Lenggoea batoe, Mal. Mol.; Lenggoea kastoeri, Mal. Mol. — Boom, de wortelhoutboom. Gebr.: Op de Ambonsche eilanden dienen bij het baden de bladen tot reiniging van het lichaam en zij worden bij rheumatische aandoeningen als pap aangewend. De vleugelachtige uitgroeisels aan het ondereinde van den stam van dezen boom worden tot schijven voor tafelbladen gezaagd.

2887. **Pterocaulon tomentosus Boerl.*** Nat. fam. der **Compositae.** Koewoet, Jav. - Kruid.

2888. **Pterocymbium javanicum R.Br. (= Sterculia campanulata Wall.*).** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Barih, Madoer.; Bineng, Madoer.; Bregiding (zie 1733), Balin.; Sriwil, Jav.; Tongtolok, Soend.; Wineng (zie 1733), Jav.; Wining (zie 1733), Balin.; Woenoeng, Jav. — Zeer hooge boom. Gebr.: Het hout dient slechts tot brandhout.

2289. **P. (= Sterculia*) viridiflorum T. et B.** Taloetoe §), Alf. Min.; Toeloetoe, Alf. Min.; Woewoes, Alf. Min. Bent. — Boom. Gebr.: Hout licht, waardeloos.

§) Ook P. campanulatum Pierre.

2890. **Pterospermum acerifolium Willd.*** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Bajich, Alf. Min. Tonsaw.; Bajoer djantan, Mal.; Bajoer rawang, Lamp.; Balang, Jav.; Balang djawa, Jav.; Kai wolo, Alf. Min. T. B.; Kajoe i lawanan, Alf. Min. T. L.; Kajoe wolo, Alf. Min. T. L., T. S.; Ki tjerlang, Soend.; Lawanan, Alf. Min. T. L.; Marelang, Sum. W. K.; Merelang, Mal.; Tjerlang, Soend.; Wolo, Alf. Min. T. B.; T. L., T. S.; Wolo sela, Alf. Min. T. L.; Wowi, Alf. Min. T. P. Varieteiten in Alf. Min. T. P.: W. koelo; W. raindang. In Alf. Min. T. B.: W. koelo; W. rangdang. In. Alf. Min. T. L.: W. poeti; W. mea. In Alf. Min. T. S.: W. poeti; W. roendang. — Hooge boom. Gebr.: Het hout wordt wegens duurzaamheid, ook bij gebruik onder water, voor kleine bruggen en onderdeelen van vaartuigen gebezigd. Op Sumatra maakt men van den bast verf.

2891. **P. celebicum Miq.*** Kajoe i lawanan, Alf. Min. T. L.; Lawanan, Alf. Min. T. L.; Owoejaän, Alf. Min. Tonsaw.; Poejaän, Alf. Min. Ponos.; Wajoe, Alf. Min. Bent.; Wolo riutek, Alf. Min. T. L. — Hooge boom. Gebr.: Het hout is voor balken en planken geschikt, mits onder dak gebezigd.

2892. **P. Jackianum Wall.*** Bajoec, Minangk.; Bajoer, Mal.; Bajoer betina, Mal.; Poro, Enggano. Varieteiten in Mal.: Bajoer hitam; B. poetih. — Boom. Gebr.: Het hout wordt gebruikt voor planken en bij den scheepsbouw. De witte varieteit levert beter hout dan de zwarte.

2893. **P. javanicum Jungh.*** Bajoer, Soend.; Bhadjoer, Madoer.; Kajoe kadjeng walang, Jav.; Mretjoegoenda, Balin.; Mretjoekoenda, Balin.; Tjajoer, Soend.; Wadang, Jav., Sum. W. K.; Wajoer, Jav.; Walang, Jav. — Boom. Gebr.: Als van 2890. In West-Java wordt de bast wel in palmwijn gedaan. De zaadjes dienen als purgeermiddel en zijn op Java als inlandsche drogerij bekend onder de namen palakija, palakijoeh, sahang doekoen of kajoe doekoen.

2894. **Ptychosperma calapparia Miq. (= Actinorhytis calapparia Wendl.*).** Nat. fam. der **Palmae.** Dawar, O. Jav.; Hoea niwel, Alf. Amb., Z. Cer.; Kamaka, Alf. Min. T. L., T. P.; Maka-maka, Alf. Min. T. B.; Pandjawar, Soend.; Pinang kalapa, Mal. Amb., Men.; Pinang sinawa, Minangk.; Pinang sinawar, Mal.; Pineng sinawar, Atjeh; Pining soendari, Bat.; Poposo bango, Alf. Min. Bant.; Sinagar, Soend.; Sinawa, Minangk.; Sinawah, Atjeh; Sinawar, Mal.; Sindawar, Bat. Dair.; Soendari, Bat. — Boom. Gebr.: De als een ganzenei groote vruchten veroorzaken bij het gebruik jeuking in de keel, men kauwt ze bij de sirih slechts bij gebrek aan andere (d.i. pinang). Op Sumatra's westkust worden zij tegen schurft aangewend en dienen er ook als bezweringsmiddel tegen booze geesten.

2895. **P. coccinea Hort. (= Cyrtostachys Renda Bl.*).** Pajong antoe, Banka; Pinang rimbo, Minangk. — Boom, de zg. roode pinang. Gebr.: Als sieraad.

2896. **P. malaiana Miq. (= Pinanga malaiana Scheff.*).** Pinang boeroeng, Mal. — Boom.

2897. **P. punicea Miq. (= Pinanga ternatensis Scheff.*).** Niboeng merah, Mal. Amb. — Boom.

2898. **P. Rumphii Bl. (= Drymophloeus olivaeformis Mart.*).** Lempidji, O. Jav.; Pedji, Balin.; Pidji, Jav. — Boom. Gebr.: Bij gebrek aan bamboe maakt men in de wildernis van den stam wel banken als anderszins; de vruchten worden, vóór ze rijp zijn, wel gekauwd.

2899. **P. vestiaria Miq. (= Areca vestiaria Giseke*).** Eslait, Alf. Boer.; Pinang oetan (zie 319), Mal. Mol.; Soligon, Alf. Min. Tonsaw.; Wenji edoe, Sawoe. — Boom. Gebr.: De jonge bladen werden vroeger aaneengeregen tot schortjes van vrouwen, soms na voorafgegane kleuring.

2900. **Pueraria phaseoloides Benth.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Katjang oetji, Soend.; Katjang oetjoe, Balin.; Katjang roedji,

Jav.; Otok boewa, Madoer, S.; Otok ghangan, Madoer. P. Varieteit in Soend.: Katjang oetji leuweung. — Klimplant. Gebr.: Wordt als groente gegeten.

2901. **P. phaseoloides Benth.*** var. **javanica Baker.** Katjang monjet (zie 2664 en 2665), Soend.; Tongaw in dekat, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

2902. **Punica Granatum L.*** Nat. fam. der **Lythraceae.** Dalima, Alf. Min., Atjeh, Balin., Boeg., Jav., Makas., Soend.; Dalimo, Bat., Minangk.; Delima, Atjeh, Jav., Mal.; Dhalima, Madoer.; Dilimene, Kisar; Djeliman, Sas.; Gangsalan, Jav. Kr. D.; Glima, Atjeh; Glimen, Gajo; Talima, Biman. Varieteiten in Jav.: Delima poetih; D. wantah, (deze zonder vrucht met groote roode bloem). In Jav. Kr. D.: Gangsalan petak; G. wantah. In Soend.: Dalima beureum; D. bodas; D. koneng. In Mal.: Delima danta; D. gading; D. katai; D. koening; D. merah; D. poetih; D. soesoen. In Alf. Min. T. L.: Dalima mea; D. poeti. In Alf. Min. T. P.: Dalima koelo; D. raindang. In Balin.: Dalima wanta. In Madoer.: Dhalima koneng; Dh. pote; Dh. boengo of dh. salase; Dh. djhepang; Dh. dhaghing of dh. mera; Dh. baghoeng. — Boomheester, de granaatboom. Pomegranate, e., grenadier, fr., Granatbaum, d. Gebr.: De vruchten worden gegeten; de looistofhoudende schil van onrijpe vruchten wordt gekauwd met het doel de tanden zwart te maken, vooral na het vijlen. Een aftreksel van den wortelbast der varieteit, die in Jav. delima wantah, in Soend.: dalima beureum en in Mal. delima soesoen heet, is als geneesmiddel tegen lintworm in gebruik; ook in Europa dient granaatbast veel als taenifugum. In legenden worden de borsten eener vrouw wel vergeleken met granaatappels. Violetkleurige robijnen heeten in 't Balineesch mirah dalima. In Maleische landen wordt de uitdrukking: „Delima merekah", d.i.: „Een van rijpheid gebarsten granaatappel", gebezigd ter vergelijking met vrouwentanden, als de vrouw na reiniging van den mond een sirih-pruimpje gebruikt en het witte tandvleesch even zichtbaar is, gelijk het witte vlies dat tusschen de pitten der vrucht van granaat zit; terwijl de Minangkabaoeer als figuurlijke uitdrukking nog spreekt van: „Marangkahkan diri bak dalimo", d. i.: „Openbarsten als een granaatappel", voor: het niet kunnen verzwijgen van eigen leed. Diezelfde vrucht is de oplossing van het Boegineesche raadsel: „Taboe maide lamana, nagaretjeng ri-maurocna, mamasing-masing tapena; na-matangka rijataboe, madala-pi na-mabelo", d. i.: „Spijs, klein van bladen, van binnen rammelend door het groot aantal pitjes, die verschillend van kleur zijn; een vrucht, aangenaam om te eten, er schoon uitziende als zij rijp is".

2903. **Pygeum celebicum Miq.*** Nat. fam. der **Rosaceae.** Maloeloembo (zie 2861), Alf. Min. T. P.; Marenge, Alf. Min. T. P.; Somoding (zie 2861), Alf. Min. Tonsaw. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huisbouw.

2904. **P. parviflorum T. et B.*** Kawojang §), Soend.; Mojang, Jav. — Boom. Het hout is geschikt voor huisbouw; de schors dient als geneesmiddel.

§) Ook Prunus-soorten.

2905. **P. sumatranum Miq.*** Mata pergam, Mal. Pal. — Heester.

2906. **P. zeylanicum Gaertn.*** Dolipoga, Bol. Mong.; Dolipoha, Alf. Min. Ponos.; Katomong romang, Boeg.; Leka (zie 1234), Alf. Min. T. L.; Waneka sela, Alf. Min. T. P. — Boom.

2907. **Pyramidanthe rufa Miq. (= Melodorum prismaticum Hook.f.*).** Nat. fam. der **Anonaceae.** Limaoe poeroet hoetan, Mal. — Boom.

2908. **Pyrenaria acuminata Planch.*** Nat. fam. der **Ternstroemiaceae.** Geloegoer gadjah, Mal.; Madang gloegoer, Sum. W. K.; Medang geloegoer, Mal.; Samak djantan, Mal.; Tampoei dada (zie 391), Mal.; Tampoi dada, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor stijlen en daksparren.

Q.

2909. **Quamoclit coccinea Mönch (= Ipomoea coccinea L.*).** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Areuj tjatjabean, Soend.; Boenga wolanda, Mal. Amb.; Ojong-ojong, Soend. — Klimplant, de scharlakenroode ipomoea. Gebr.: Als sierplant gekweekt.

2910. **Q. pinnata Boj. (= Ipomoea Quamoclit L.*).** Areuj katilang, Soend.; Boenga djawa, Mal. Mol.; Boenga tali-tali, Mal.; Kambang tali, Lamp.; Katelan, Jav.; Tali-tali, Mal., Minangk. — Klimplant. S.c. Red jasmine, e., Fieder-prunkwinde, d. Gebr.: Als de vorige.

2911. **Quercus sp. div.** Nat. fam. der **Cupuliferae.** Algem. Benam.: Empening, Mal.; Ero hoak-hoak, Enggano; Kajoe pening, Midd. Sum.; Kajoe pepening, Sum. W. K.; Mampining, Sum. W. K.; Mempening, Mal.; Pampaning, Mal. Z. O. Born.; Panieng-panieng, Minangk.; Pasang, Jav., Madoer., Soend.; Pening-pening, Mal.; Pepening, Sum. W. K.; Takalet, Daj. Z. O. Born.; Timpalang, Makas. — Boomen, eiksoorten (deze en vlg.). Oak, e., chêne, fr., Eiche, d. Zie voor de eik- en kastanje-soorten van Java de Bijdr. (X, 1904) van Koorders en Valeton.

2912. **Q. celebica Miq.*** Lojang, Alf. Min. T. L.; Soesoendeg, Alf. Min. T. B. — Gebr.: Het hout is voor huisbouw zeer gewild; de vruchten worden wel geroosterd gegeten.

2913. **Q. Companoana Vid.*** Lojang, Alf. Min. T. P.; Lojang rintek, Alf. Min. T. L.

2914. **Q. costata Bl.*** Pasang tjotjok, Soend.; Resak paja, Mal. — Gebr.: Van het hout worden planken vervaardigd.

2915. **Q. crassinervia Bl.*** Pasang baloeng, Jav.

2916. **Q. Eichleri Wenz.*** Mempening djantan, Mal.; Pening-pening djantan, Mal.

2917. **Q. encleisacarpa Korth.*** Berangan babi hoetan, Mal.; Mempening poetih (zie 2927), Mal.; Pening-pening poetih, Mal. — Gebr.: Het hout wordt bij huisbouw gebezigd.

2918. **Q. fagiformis Jungh. (= Q. Junghuhnii Miq.*).** Barana, Makas.; Kajoe mranak, Jav.; Kajoe pranak, Jav.; Ki rijoeng, Soend.: Makana, Alf. Min. T. L.; Mranak, Jav.; Pranak, Jav.; Rijoeng anak, Soend.; Rijoeng goenoeng, Soend.

2919. **Q. gemelliflora Bl.*** Pasang djambe, Jav.; Pasang hiris, Soend. — Wondreus.

2920. **Q. glutinosa Bl.*** Pasang lalaki, Soend.

2920*a*. **Q. Hystrix Korth.*** Mempening merah, Mal.; Pening-pening merah, Mal.

2921. **Q. induta Bl.*** Karingis, Alf. Min. Tonsaw.; Lojang poeti, Alf. Min. T. L.; Lojang sela, Alf. Min. T. L., T. P.; Pasang bodas, Soend.; Pasang soengoe, Jav.

2922. **Q. infectoria Oliv. (= Q. lusitanica Lam.*).** Madjakan, Jav.; Madjakane, Sas.; Madjakani, Mal., Soend.; Madjhakane, Madoer.; Mendjakani §), Mal. — Kleine boom, de verf- of galappel-eik. Dyer's oak, gall oak, e., chêne à galles, fr., Galleiche, d. Gebr.: De galnoot wordt in de inlandsche geneeskunde gebruikt. De galnoten uit de Chineesche apotheek worden in China ingezameld van de bladstelen van Rhus semialata Murr.*, var. Osbecki D.C.

§) De boom zelf komt in Indië niet voor; de galnoten dragen de opgegeven namen.

2923. **Q. lamponga Miq.*** Berangan babi (zie 2930), Mal.

2924. **Q. lineata Bl.*** Balak, Mal.; Balak goenoeng, Mal.; Pasang emprit, Jav. — Gebr.: Het harde hout wordt wel als bouwhout gebezigd.

2925. **Q. litoralis Bl.*** Pasang laoet, Soend.

2926. **P. oidocarpa Korth.*** Berangan antan, Mal.

2927. **Q. omalokos Korth.*** Mempening poetih (zie 2917), Mal.; Pening-pening poetih, Mal. — Gebr.: Het hout dient voor balken.

2928. **Q. Pinanga Bl.*** Pasang djambe, Soend.; Pasang gede, Soend.

2929. **Q. pruinosa Bl.*** Pasang kapoer, O. Jav.; Pasang minjak §), Soend. — Gebr.: Het hout wordt soms bij den huisbouw gebezigd.

§) Ook Quercus poculiformis V. Seem.*

2930. **Q. Pseudo-molucca Bl.*** Berangan babi (zie 2923), Mal.; Lojang rintek, Alf. Min. T. P.; Pasang djangkar, Soend.; Pasang kalimborot, Soend.

2931. **Q. Rassa Miq.*** Paniëng-panieng rasak, Minangk.

2932. **Q. rotundata Bl.*** Pasang kopejah, Soend.

2933. **Q. spicata Smith.*** Berangan padi, Mal.; Berangan pipit, Mal.; Kepoel, Mal.; Mempening boengkoes, Mal.; Mengkepoel, Mal.; Pasang batoe, Soend.; Pasang soesoe, Soend.; Pening-pening boengkoes, Mal. — Gebr.: Het hout wordt wel bij huisbouw gebezigd.

2934. **Q. sundaica Bl.*** Kajang, Soend.; Ki heneur, Soend.; Mempening bagan, Mal.; Pasang kajang, Soend.; Pening-pening bagan, Mal. — Gebr.: Het hout wordt soms bij huisbouw gebezigd.

2935. **Q. turbinata Bl.* (= Q. lineata Bl.*).** Pasang tjeleng, Soend. — Gebr.: Het hout dient voor bruggen en bij den huisbouw.

2936. **Quisqualis indica L.*** Nat. fam. der **Combretaceae.** Akar poentijanak, Mal.; Akar soeloh (zie 431), Mal.; Katekloek, Jav.; Katjekloek, Jav.; Oedani, Balin., Makas. Mal., Batav.; Tikao, Boeg.; Tjegoek, Jav.; Tjekloek, Jav. — Klimmende heester. Rangoon creeper, e., liane vermifuge, fr., Wunderstrauch, d. De lat. naam Quisqualis (= hoedanig) is eene woordspeling met oedani (Rumphius, V, 71). Gebr.: De zaden dienen als geneesmiddel tegen wormen bij kinderen; in te groote hoeveelheid gebruikt zouden die hik (Jav. tjegoek) veroorzaken.

R.

2937. **Radermachera gigantea Miq. (= Stereospermum hypostictum Miq.*).** Nat. fam. der **Bignoniaceae.** Bedali, Jav.; Dali, Jav.; Kai mahatoes, Alf. Min. T. B.; Kajoe maätoes, Alf. Min. T. L., T. P.; Kajoe matoes, Alf. Min. T. S.; Kar pote, Madoer.; Kedali, Jav.; Ki padali, Soend.; Koetoe-koetoe, Alf. Min. T. P.; Maätoes, Alf. Min. T. L., T. P.; Mahatoes, Alf. Min. T. B.; Potejan, Madoer.; Sekar pote, Madoer.; Toewi gadang, Minangk.; Wowohan, Alf. Min. T. P. — Zeer hooge boom. Gebr.: Het hout is sterk en duurzaam, en geschikt voor huis- en bruggenbouw.

2938. **R. stricta Zoll. et Mor. (= Stereospermum glandulosum Miq.*).** Ambal (?), Jav.; Kembang poetih §), Jav. Ng.; Ki padali lalaki, Soend.; Sekar petak, Jav. Kr.; Sekar pote, Madoer.; Toewi, Mal., Minangk. — Vrij lage boom. Gebr.: Het hout wordt soms voor klein bouwhout gebezigd. Ook laat men tegen dezen boom sirih-ranken opklimmen.

§) Ook Millingtonia horteasis L.* (zie 2311).

2939. **Rafflesia Arnoldi R.Br.*** Nat. fam. der **Cytinaceae.** Ambai-ambai, Mal., Minangk.; Karoeboeïk, Minangk.; Keroeboek (zie 211), Lamp.; Keroeboet, Mal.; Tjeroeboet, Mal. — Parasiet, beroemd om de reusachtige bloemen. Komt veel voor op Cissus sp. Gebr.: In Sumatra's Westkust heeft men een raadsel: „Kajoe ara serimbak rimbon, kena di tebang ngan sembiloe", d. i.: „Een bladrijke Ficus-soort, die met een bamboesplinter kan worden geveld"; waarvan deze plant de oplossing heet (?)

2940. **R. Hasseltii Suringar.*** Tjendawan matahari (?), Sum. W. K.

2941. **R. Patma Bl.*** Padma, patma, Jav.; Pakma, Madoer., Mal. — Leeft op de reusachtige liaan Cissus scariosa Bl. (zie 781). Gebr.: De patma-bloem der inl. geneeskunde is niet deze plant, doch de roos van Jericho.

2942. **R. Rochussenii T. et B.*** Proet ki barera, Soend.

2943. **Randia anisophylla Hook.f.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Djaroem-djaroem djantan, Mal.; Medang gadjah, Mal.; Mendjaroem djantan, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout voor stijlen en daklatten.

2944. **R. densiflora Benth.*** (zie 2058). Berombong djantan, Mal.; Kajoe mata oelar, Mal.; Makopi, Alf. Min. T. P.; Mata oelar, Mal.; Mata oelat, Atjeh; Mata tjitjim, Atjeh; Merombong djantan, Mal.; Perawas, Mal. — Boom. Gebr.: Het zeer harde hout dient bij scheepsbouw.

2945. **R. dumetorum Lam.*** Djandjang, Jav.; Ri djandjang, Jav. — Boomheester.

2946. **R. fasciculata D.C.*** Akar doeri, Mal.; Akar koekoe lang §), Mal.; Koekoe lang §), Mal. — Klimplant.

§) Ook Gardenia curvata T. et B.* (zie 3560).

2947. **R. longiflora Lam.*** Akar sijantan hoetan, Mal.; Areuj moending djaloe (zie 3198), Soend.; Sijantan hoetan, Mal. – Klimmende heester.

2948. **R. macrophylla Benth. et Hook.*** Boenga petjah pinggan, Mal.; Kembang pitjah piring, Soend.; Ketjoeboeng rimba, Mal.; Petjah pinggan, Mal.; Pitjah piring, Soend. — Heester.

2949. **R. sp.** Paladjaoe, Minangk. — Boom. Gebr.: Het hout wordt gebruikt voor planken; de vruchten zijn eetbaar. Uit den stam wordt een olie verkregen (?), die men tegen kwaadaardigen huiduitslag aanwendt.

2950. **Ranunculus diffusus D.C.*** Nat. fam. der **Ranunculaceae.** Godong nga, Jav.; Masmasan, O. Jav.; Nga, Jav. — Kruid, eene soort „hoterbloem". Gebr.: Van de bladen wordt beweerd, dat zij slangen onschadelijk maken, zoodat een slang in de nabijheid van dit kruid niet kan bijten of verder kruipen.

2951. **Raphanus caudatus L. (= R. sativus L.*** var.). Nat. fam. der **Cruciferae.** Loba, Biman., Boeg., Makas.; Lobak, Jav., Madoer., Mal., Soend.; Moela, Atjeh; Rades, vele talen; Radis, vele talen. — Soort van „radijs" of Indische rammenas. Radish, rattoil radish, e., mougri de Java, fr., Schlangenrettich, d.

2952. Zie 2964*a*.

2953. **Rauwolfia amsoniaefolia D.C.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Pamadeng, Boeg.; Parempasa, Makas. — Heester. Gebr.: De bladen worden in afkooksel, met roode uien vermengd, als laxeermiddel toegedient.

2954. **R. javanica K. et V.*** Bita, Alf. Min. T. L.; Kajoe telor (zie 3535), Mal. Men.; Poele pandak, Jav., Mal. Batav.; Polaj pandhek of P. lakek (zie 2955), Madoer.; Sepoeleh, Mal.; Soemering, Alf. Min. T. B., T. S. — Boom. Gebr.: De fijngestampte bladen dienen als smeersel o.a. bij wonden van dieren; de bittere bast en wortel is een sterk werkend geneesmiddel.

2955. **R. madurensis Burck.** Polaj lakek, Madoer. — Boom. Gebr.: Het hout dient bij den bouw van paardenstallen; de bast is een middel tegen dysenterie.

2956. **R. reflexa T. et B.*** Ki benteli §), Soend. — Lage boom. Gebr.: De schors wordt als laxans gebruikt.

§) Ook Kickxia arborea Steud.* (zie 1959).

2957. **R. serpentina Benth.*** Akar tikoes, Mal. — Klimmende heester.

2958. **R. sumatrana Jack.*** Lame lalaki, Soend.; Tampa badak, Minangk. — Boomheester.

2959. **Ravenala madagascariensis Gmel.*** Nat. fam. der **Musaceae.** Pisang kipas, Vulg. Mal.; Tjaoe kipas, Soend.; Tjaoe tjaj, Soend. — Boom. de „waterboom", van Madagascar. Traveller's tree, e., arbre des voyageurs, fr. Gebr.: Wordt veel (als „waaierpisang") tot sieraad in tuinen gekweekt.

2960. **Reinwardtiodendron celebicum Koord.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Malansot §), Alf. Min. T. P.; Mawewe, Alf. Min. T. L.; Wewe, Alf. Min. T. L. Varieteiten in Alf. Min. T. P.: Malansot koelo; M. raindang. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor den huisbouw.

§) Dezelfde boom of wel andere tot de verwante geslachten Aglaja en Dysoxylum behoorende boomen heeten in Alf. Min. T. S. madansot, in Alf. Min. Bent. mahalansa, in Alf. Min. T. B. mahalansot en in Alf. Min. T. L. malasot. Zie ook bij 80, 99 en 213.

2961. **Remusatia vivipara Schott.*** Nat. fam. der **Araceae.** Kadjar, Jav.; Kadjar-kadjar, Soend.; Kadjar-kadjaran, Balin.; Kekadjar, Balin., Jav.; Kepotan katak, Balin.; Koetjoekoetjoer, Balin. Kr.: Sili, Soemba. Varieteit in Jav.: Kadjar angkrik. — Kruid. Gebr.: De Javanen noemen deze de niet-eetbare soort. De bladen dienen als geneesmiddel tegen wormen bij kinderen; ook worden zij wel met opium vermengd tot het schuiven.

2962. **Renanthera Arachnites Lindl. (= Arachnanthe bilinguis Benth.*).** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Anggrek katoenggeng, Jav.; Anggrek katoenggjang, Balin.; Anggrek kerisan, Jav. — Gebr.: Sier-orchidee.

2963. **R. (= A.) moschifera Bl.*** Anggerik kastoeri, Mal.; Boenga kasatoeri, Makas.; Boenga kasetoeri, Boeg.; Boenga kastoeri §), Mal.; Kembang kastoeri, Jav.

§) Dit volgens Ridley; voor het oostelijk deel van de Archipel wordt boenga kastoeri vermeld als Maleische naam van Tapeinocheilos pungens Miq.*

2964. **Rhamnus javanica Miq.*** Nat. fam. der **Rhamnaceae.** Maniran, O. Jav.; Meniran (zie 1618 en 2690), O. Jav. — Boomheester, verwant aan „wegedoorn". O. a. aangetroffen op het Tengger-gebergte, ter hoogte van ± 2000 Meter.

2964*a*. **Rhaphidophora Lobbii Schott.*** Nat. fam. der **Araceae.** Akar tebing paja, Mal.; Tebing paja, Mal. — Klimplant.

2965. **Rhapis javanica Bl.*** Nat. fam. der **Palmae.** Howe andong, Soend.; Pendjalin woeroek, Jav.; Regoe, Jav.; Waregoe, Soend.; Wergoe, Jav.; Wiroe lalaki, Soend.; Woeroek, Jav.; Wregoe, Balin. — Kleine boomheesterachtige waaierpalm. Gebr.: Van het stammetje van oude planten maakt men wandelstokken, die op Java zeer gezocht zijn.

2966. **Rheum palmatum L.*** Nat. fam. der **Polygonaceae.** Kajoe kalembak §), Jav.; Kalembak, Jav.; Krembah, Jav.; Riwanda, Mal. — Kruid, de rhabarber. Rhubarbe officinale vraie, fr., Russischer Rhabarber, d. Gebr.: De ingevoerde wortelstok is, gelijk in de Europeesche, ook in de inlandsche geneeskunde als laxans in gebruik.

§) Deze naam, die eigenlijk alleen voor de drogerij geldt, heeft wel tot verwarring geleid met het Mal. woord kelembak, waarvoor verwezen wordt naar 283.

2967. **Rhinacanthus communis Nees.*** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Ai laoe manoe, Alf. Z. Cer.; Daoen boeroeng, Mal. Amb.; Daoen sarang boeroeng, Vulg. Mal.; Kembang batjin, O. Jav.; Kembang slinger, O. Jav.; Kesaksak memedi, Balin.; Kesaksak tjina, Balin.; Manoekmanoekan, Jav.; Pohon daoen boeroeng, Mal. Amb.; Ronjokan, O. Jav.; Saksak memedi, Balin.; Saksak tjina, Balin.; Tarebak, Soend.; Tereba, Mal. Batav.; Tribah §), O. Jav. — Heester. Gebr.: Wordt veel als levende omheining gebezigd; de wortel (akar treba djapan) is een gezocht inl. geneesmiddel tegen ringworm.

§) Ook Lantana Camara L.*

2968. **Rhizophora conjugata L.** §) Nat. fam. der **Rhizophoraceae.** Aät, Alf. Z. Cer.; Akit, Mal.; Baho, Bat.; Baka, Atjeh; Bakaoe, Mal.; Bakaoe akit, Mal.; Bako (bedoelt ook tabak, 2458), Bat., Boeg.; Bakoe (meest in meervoudsvorm, dus Bakoe-bakoe), Vulg. Mal.; Bangko, Makas.; Bibido, Alf. N. O. Halm.; Bido-bido, Tern.; Bongka, Jav.; Gain, Gorom; Halatal, Alf. N. Laoet; Hamoe, Alf. Min. Bent.; Hate bido-bido, Tern.; Kantar, Alf. Min. T. P.; Lahatalo, Alf. Sap.; Manggi-manggi, Mal. Mol.; Naloean, Tid. Born.; Parepa, Alf. Min. T. B., T. S.; Parepat, Alf. Min. T. L.; Pojopat, Alf. Min. Ponos.; Poko bangko, Makas.; Tangala, Goront.; Tandjang, Jav.; Tandjang-brangga, Jav.; Waät, Alf. Z. Cer.; Waäte, Alf. Asil., Cer.; Waäto, Alf. Har.; Waätol, Alf. Sap.; Wakat, Alf. Boer.; Wakatan §§), Bol. Mong. Varieteit in Mal.: Bakaoe soewasa, met rood hout. — Boom der vloedbosschen, de mangrove (deze en vlg.). Manglier, fr. Gebr.: Als hard en bestand tegen de vernielende inwerking van zeedieren wordt het hout veel gebezigd tot vervaardiging van fuiken of seru's, die visschers aan de monding der rivieren maken, en ook tot palen van woningen boven het water. De looistofrijke bast is o.a. in gebruik tot het tanen van netten. Deze en andere mangrove-basten zijn ook van toenemende waarde voor de Europeesche markt, verwerkt tot looiextract, zg. mangrove-cachou. Zie voor dit en soortgelijke onderwerpen de monographie der looistoffen door Dr. J. Dekker (1908).

§) Deze soort wordt ten onrechte in Ind. Kew. met Bruguiera gymnorrhiza Lam.* gelijk gesteld.

§§) Het is zeer wel mogelijk, dat vele dezer namen eigenlijk op Sonneratia betrekking hebben, of voor andere Rhizophoraceae (o. a. voor Bruguiera en Ceriops) gelden (zie 513, 514 en 3189).

2969. **R. mucronata Lam.*** Bakaoe beloekap, Mal.; Bakaoe katjang, Mal.; Beloekap, Mal.; Kadjoe djhangkar, Kang.; Kadjoe tendjhang, Madoer.; Manggi-manggi laki-laki, Mal. Mol.; Tandjang (zie 2405), Jav.; Tandjang rajap, Jav.; Tandjang rangga, Jav. — Black mangrove, e. Gebr.: Het hout wordt veel voor braadhout gebezigd. Het gebruik van vruchten en bast komt met dat van 2968 overeen.

2970. **R. mucronata Lam.*** var. **typica Schimp.** Bakaoe betina, Sum. W. K.; Langgadei (zie 516), Sum. W. K.

2971. **Rhodamnia trinervia Bl.*** Nat. fam. der **Myrtaceae.** Diho, Nias; Kibensi §), Soend.; Marapoejen, Sum. W. K.; Marapojan, Atjeh; Merpojan, Mal.; Merpojan batoe, Mal.; Renjoeng, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout dient bij huisbouw en tot vervaardiging van gereedschappen; is bovendien bij de goudsmeden gezocht voor het branden van houtskool, terwijl men met het sap de lippen zwart verft. De bast wordt gebruikt tot het tanen van netten en de vruchten zijn eetbaar.

§) Ook Kibessia azurea D.C.* (zie 1956).

2972. **R. trinervia Bl.*** var. **montana.** Merpojan boekit, Mal. — Boom, zie voorgaand artikel.

2973. **Rhododendron javanicum Benn.*** Nat. fam. der **Ericaceae.** Djoegdjoegan, Soend.; Kembang kepiting, Jav.; Poerwa geni, Jav. — Heester, uit de bekende groep van sierplanten: rhododendron en azalea (deze en vlg.).

2974. **R. malayanum Jack.*** Tjantigi§) boeloe, Soend.

§) De naam tjantigi dient voor allerlei (tot verschillende geslachten en familien behoorende) en aan den Soendanees meestal niet of slecht bekende hooggebergte-heesters en boompjes.

2975. **R. multicolor Miq.*** Karamoentiëng rimbo nan djantan, Minangk.

2976. **R. retusum Benn.*** Boengatjangke, Sum. W. K.

2977. **Rhodoleia Teysmanni Miq.*** Nat. fam. der **Hamamelidaceae.** Kajoe baranak, Minangk.; Kasie baranak, Minangk. — Heester. Gebr.: Het hout dient slechts tot brandhout.

2978. **Rhodomyrtus tomentosa Wight.*** Nat. fam. der **Myrtaceae.** Ampoerete, Boeg.; Haramonting, Bat.; Harendong sabrang, Soend.; Karamoentiëng, Minangk.; Karamoenting, Mal.; Kemoenting, Mal.; Tambara baramoente, Makas.; Tambara moente, Makas. — Heester. Hill gooseberry, e. Gebr.: De kleine roodzwarte vruchten zijn eetbaar. Het uit het hout verkregen kleursel is in gebruik tot het zwart maken der tanden. De gestampte bladen dienen wel als geneesmiddel voor wonden, en in sommige streken wordt met de bloemen de rijst bestrooid, welke men aan de zielen der voorvaderen offert. Men wil beweren, dat het voorkomen van dezen heester wijst op onvruchtbaarheid van den grond.

2979. **Rhus nodosa Bl.*** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Kadongdong areuj, Soend. — Klimmende heester.

2980. **R. retusa Zoll. (= R. rufa T. et B.*).** Haloendang, Bat.; Kadongdong goenoeng, Soend.; Tjembawak, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout wordt onbruikbaar geacht; het uit de schors vloeiende, zwart opdrogende sap is als huidontsteking veroorzakend gevreesd.

2981. **R. retusa Zoll. (= R. rufa T. et B.*)** var. **rufa K. et V.** Beloe, Alf. Min. Tonsaw.; Mamalapa §), Alf. Min. T. P. Varieteit in Alf. Min. Tonsaw.: Beloe i korotong. — Boom.

§) Ook Dysoxylum amooroides Miq.* (zie 1186).

2982. **R. vernicifera D.C.*** Pohon tjat, Vulg. Mal. — Boom, de Japansche lakboom. Lacquer tree, e., Vernis du Japon, fr., Lackbaum, d. Gebr.: Uit Japan overgebracht, alwaar het aan de lucht opgedroogd melksap van dezen boom de fraaie lak (ki-urushi) levert. Uit de vruchtjes van deze en verwante soorten verkrijgt men de Japansche was (Japan-talg).

2983. **Rhynchoglossum obliquum Bl.*** Nat. fam. der **Gesneriaceae.** Oetji-oetji, O. Jav. — Kruid.

2984. **Ricinus communis L.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Balatjai roriha, Tern.; Damar djarak, Mal. Tim.; Djarag, Lamp.; Djarak, Balin., Daj. Z. O. Born., Jav., Mal., Minangk., Soend.; Djarak dalem, Jav.; Djarak djawa, Mal. Pal.; Djarak djitoen, Soend.; Djarak kaliki, Soend.; Djarak kepjoer, Jav.; Djarak sapi, Jav.; Doelang, Bat.; Doelang djai, Bat.; Doelang-doelang, Bat.; Esilatoe, Alf. Z. Cer.; Esiratoe, Alf. Z. Cer.; Gloah, Gajo; Kaleke, Madoer.; Kaliki beoe, Boeg.; Kaliki djera, Boeg.; Kaliki tjamboeloe-boeloe, Boeg.; Kaliki, Soend.; Kalikih alang, Minangk.; Kamahoe, Alf. Z. Cer.; Kamalatoe, Alf. Z. Cer.; Karangejan §), Alf. Min.; Ketowang, Sangi; Kilaloi, Alf. Min. Tonsaw.; Kohongijang, Alf. Min. Bant.; Loeloek, Rotin.; Lolo, Sawoe; Pakoe ton, Tim.; Patimaral, Alf. W. Cer.; Peleng kaliki djera, Boeg.; Rangam, Daj. Kat.; Saroerangei, Alf. Min. T. P.; Solo walanda, Alf. Min.; Tangang-tangang djara, Makas.; Tatanga, Biman. Botanische namen der varieteiten: *Blumeanus Muell. Arg.; inermis Muell. Arg.; rugosus Muell. Arg.; speciosus Muell. Arg.* Inlandsche in Jav.: Djarak bang; D. poetih.

In Mal.: Djarak merah of D. malaka; D. poetih. In Soend: Djarak kaliki beureum; D. k. bodas. In Madoer: K. bese; K. gheta; K. sabhrang. In Balin.: Djarak kaliki; D. klipes; D. ujoeh. In Boeg.: Tangang-tangang djara kamoemoe; T.-t. d. kebo. In Boeg.: Kaliki djera mapoete; K. d. matjela. In Alf. Min. T.B.: Karangejan koelo; K. rangdang. In Alf. Min. T.P.: Karangejan koelo; K. raindang; In Alf. Min. T.S.: Karangejan poeti; K. roendang. — Boomheester, de wonderboom. Castoroil plant, palma Christi, e., ricin, fr., Wunderbaum, d. Gebr.: Uit de zaden wordt de bekende dikvloeibare vette olie (wonderolie of castorolie) bereid door ze te ontbolsteren, fijn te stampen, met water uit te persen en te koken. De olie dient meest als medicijn, zelden voor de lamp. Bij oorvloeiïng of oorpijnen worden de bladstelen der roode varieteit verwarmd en de daarvan uitgaande damp met dien van gember in het naugedaan oor geblazen. In het Javaansch heeft men een spreekwijze: „Toenggak djarak pada mradjak, toenggak djati pada mati", d.i.: „De tronken van djarak planten zich voort, die van djati sterven", om aan te duiden, dat geringe lieden goede betrekkingen krijgen en die van hooge afkomst ambteloos voortleven. Van iemand, die kwaad doet en zijn loon krijgt, zegt men in het Soendaasch: „Ngembang djarak", d.i.: „Als de bloem van djarak". De Balinees noemt uit nederigheid zijn eigen huis wel „Tjanggah djarak", d.i.: „Een gaffelvormige djarak-tak". Katten met oranjekleurige en zwarte strepen worden in het Madoereesch aangeduid als: „Kaleke tjeleng". De driehokkige vrucht van Ricinus is de oplossing van het Bataksche raadsel: „Toloe tor, toloe roera, toloe si lopak manginganiasa", d.i.: „Drie dalen, drie bergen en drie mussehen met witte koppen"; ook van het Minangkabaoesche: „Tigo petak, tigo pindjoeroe, tigo ekoee koembang di dalom", d.i.: „Drie afdeelingen, drie openingen, met drie zwarte kevers er in"; welk raadsel in het Maleisch iets anders luidt: „Tiga boewah petak, katiganja berisi koembang", d.i.: „Drie vakken met drie torren"; ook van het aardige Sangireesche raadsel: „Tamba kalinsoe hae siwe", d.i.: „Zij liggen onder één saroeng, maar zijn toch in verschillende vertrekken". Djarak of andjarak beteekent in het Javaansch ook „berekenen", daar bij gebrek van duiten of ander tehnateriaal de pitten wel dienen om bij hanegevechten of dobbelspelen berekeningen te maken.

§) Deze naam schijnt oorspronkelijk alleen te zijn toegekend aan Gleditschia celebica Koord.* (zie 1636).

2985. **Rivea nervosa Hall.f.** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Areuj boöl kebo, Soend. — Klimplant. Gebr.: Soms als sierplant gekweekt.

2986. **Rosa damascena Mill.*** §) Nat. fam. der **Rosaceae.** Aeng mabar, Kang., Madoer. S.; Aeng mawar, Madoer.; Air mawa, Balin.; Argoelo, Jav.; Boenga ajer mawar, Mal.; Boenga djene mawara (zie 2787), Makas.; Boenga oewaé mawara (zie 2787), Boeg.; Boenga ros, Mal.; Boenga rosi, Mal. Mol.; Boenga tampoeng (zie 2787), Boeg.; Boenga-boenga (zie 1796), Bat.; Boengo aie mawa, Minangk.; Boengong ije mawo, Atjeh; Ergoelo, Balin., Madoer. B.; Ermawa, Balin., Madoer. B.; Ermawar, Jav.; Gernawa, Balin., Madoer. B.; Goelo, Soend.; Ije mawo, Atjeh; Kembang ajer goelo, Mal. Batav.; Kembang ajer mawar, Vulg. Mal.; Kembang goelo, Soend.; Kembang ros, Vulg. Mal.; Kembhang aeng mabar, Madoer. S.; Kembhang aeng mawar, Madoer.; Kembhang eroes, Madoer.; Lirgilo, Balin.; Lirmawa, Balin.; Maros, Balin.; Ragoelo, Jav.; Regoelo, Jav.; Remawa, Balin.; Roes, Madoer.; Ros, Madoer. B.; Rosi, Mal. Mol.; Tjina rakta, Balin. — Heester, de roos, deze soort bepaaldelijk de Perzische roos of roos van Damascus. Damask rose, e., rosier des quatre saisons, fr., Damaszener Rose, d. Gebr.: Op tal van plaatsen gekweekt; dient ook voor omheiningen.

§) Dat hiervan vele varieteiten bestaan, laat zich licht begrijpen, zoo worden o.a. in Mal. Mol. vermeld: Rosi mawar; R. merah; R. pagar; R. poetih en R. tjina; en in Balin.: Lirgilo tangi of ros (de donkerroode); sommige namen schijnen echter voor deze z.g. Perzische roos alleen te gelden.

2987. **Rottboellia glandulosa Trin.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Di-padijan, Madoer. B.; Djoekoet kikisan, Soend.; Paren, Jav.; Rewok, Alf. Min. T. L., T. P.; Roempoet padi, Mal. Mea. — Kruid.

2988. **Roucheria Griffithiana Planch.*** Nat. fam. der **Linaceae.** Akar ipoh poetih, Mal.; Akar kait-kait poetih, Mal.; Kait-kait poetih, Mal. — Klimplant. Gebr.: Van deze plant schijnen deelen bij het ipoh-vergift te worden gemengd.

2989. **Rourea fulgens Planch.*** Nat. fam. der **Connaraceae.** Asam akar, Mal.; Sembilat, Mal.; Sembilat darat, Mal.; Semilat, Mal.; Semilat darat, Mal. — Klimmende heester. Gebr.: De bladen worden geweekt en bij buikpijn op den buik gelegd.

2990. **R. rugosa Planch.*** Akar kelintit kera, Mal.; Sembilat poetih, Mal.; Semilat poetih, Mal. — Gebr.: Als de vorige.

2991. **Roureopsis javanica Planch.*** Nat. fam. der **Connaraceae.** Areuj tjetjer, Soend.; Tjetjer katjepet, Soend. — Klimmende heester.

2992. **Roxburghia javanica Kunth. (= Stemona javanica Wright.*)** Nat. fam. der **Roxburghiaceae.** Bohoötja, Tern.; Oebi gorita, Mal. Mol. — Klimplant. Gebr.: De bladen worden op gezwollen deelen gelegd.

2993. **Rubia cordifolia L.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Soeket serep, Jav.; Tjareuhan, Soend. — Kruid, verwant aan meekrap. Indian madder, e., garance indienne, fr., Indische Röte, d. Gebr.: De wortel en stengels dienen tot het rood verven van lijawaden.

2994. **Rubus alcaefolius Poir. (= R. moluccanus L.*).** Nat. fam. der **Rosaceae.** Areuj garoet (zie 9), Soend.; Langkere djangang, Bonth.; Pantjaringek, Minangk.; Pentjaringek, Minangk.; Sihoepi, Bat. — Klimplant, soort van „braam".

2995. **R. elongatus Sm.*** Merang im pengi, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

2996. **R. fraxinifolius Poir.*** Ketjalingan lanang, O. Jav.; Koekoembi, Alf. Min. Beat.; Merang in toewa raindang, Alf. Min. T. P.; Merang koentoeng, Alf. Min. T. P. — Heester.

2997. **R. glomeratus Bl.*** Akar balik adap, Mal. — Klimplant.

2998. **R. Horsfieldii Miq. (= R. lasiocarpus Sm.*).** Gharoenggoeng, Madoer. B.; Groenggoeng tjilik, O. Jav.; Kala koentjet, Jav. — Kleine heester.

2999. **R. lineatus Reinw.*** Groenggoeng kebo, O. Jav. — Heester. Gebr.: De vruchten worden wel gegeten.

3000. **R. moluccanus L.*** Ebo, Alf. Boer.; Gandi-gandi, Bonth.; Groenggoeng lanang, Jav.; Hareuëns, Soend.; Kaka tamamisi, Alf. Min. Bent.; Kamerang i langkow, Alf. Min. T. L.; Karembang ne langkow, Alf. Min. T. B.; Koenet kamerang, Alf. Min. T. L.; Langkere, Bonth.; Merang in toen, Alf. Min. T. P. Varieteiten in Soend.: Hareuëns badak; H. leutik; H. minjak. — Klimplant. Vigne marronne, fr. Gebr.: Hinderlijk onkruid vaak.

3001. **R. pungens Camb.*** Boboretejan, Soend.; Garocta tedong, Boeg., Makas.; Kaka kagoerangen, Alf. Min. Bent.; Kamerang, Alf. Min. T. L.; Karembang, Alf. Min.; Kompendang, Alf. Min. Bant.; Merang, Alf. Min. T. P.; Rowa-arowa, Bonth. — Klimplant.

3002. **R. rosaefolius Sm.*** Ketjalingan bener, O. Jav. — Heester.

3003. **R. sumatranus Miq.*** Pantjaringek bulam, Minangk.; Pentjaringek balam, Minangk. — Heester.

3004. **Ruellia repens L.** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Deras malam, Mal. — Kruid.

3005. **Rumex nepalensis Spreng.*** Nat. fam. der **Polygonaceae.** Asem-asem, Jav.; Rebha sem-aseman §), Madoer.; Sem-aseman §), Madoer.; Tjamba-tjamba, Makas.; Tjempa-tjempa, Boeg. — Kruid, eene soort zuring. Gebr.: Is in de inlandsche geneeskunde in gebruik.

§) Ook Smithia ciliata Royle.*

3006. **Ruta graveolens L.*** Nat. fam. der **Rutaceae.** Anroeda boesoe, Makas.; Aroeda Boeg., Mal.; Engghoe, Madoer.; Godong inggoe, Jav.; Godong minggoe, Jav.; Hinggoe, Balin., Soend.; Inggoe, Balin., Boeg., Jav., Soend.; Pohon inggoe, Mal. Batav. — Kleine heester, de wijnruit of het „stuipkruid". Rue, e., fr., Gartenraute, d. Gebr.: In tuinen gekweekt. Amuletten of talismans worden wel besprenkeld met het sap der bladen en dan bij het heerschen van epidemien opgehangen aan den ingang van woningen, ten einde aldus de booze geesten te weren. Inggoe heet echter ook de duivelsdrek (asa foetida).

3006*a*. **Rynchospora Wallichiana Kunth.*** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Boenga boetang, Mal. Mol.; Boenga botang, Makas.; Roempoet boetang (zie 1293), Mal. — Kruid, eene soort „grasbies".

3007. **Ryssopterys dealbata A. Juss.*** Nat. fam. der **Malpighiaceae.** Makendem, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

S.

3008. **Sabia Menicosta Bl.*** Nat. fam. der **Sabiaceae.** Areuj katjapi, Soend. — Klimmende heester.

3009. **Saccharum arundinaceum Retz.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Soechoe, Nias; Tabaraoe, Minangk.; Taberaoe, Mal. W. Born.; Teberaoe §), Mal.; Tibaraoe, Minangk.; Timbaraoe, Minangk. — Rietachtig gras, van 't zelfde geslacht als suikerriet (deze en vlg.). Gebr.: Het merg wordt voor fleschproppen of kurken gebruikt; ook brengt men het in het gat eener doorboorde oorlel om derwijze de opening langzaam te verwijden.

§) Ook Saccharum Ridleyi Hack.* en Thysanolaena acarifera Arn. et Nees. (= T. Agrostis Nees.*).

3010. **S. edule Hassk. (= S. officinarum L.*** var.). Dodiliboe, Alf. N. O. Halm.; Idowaho, Tern.; Patodo peha, Alf. Min. Bant.; Pola pera, Alf. Min. T. P.; Pola were, Alf. Min. T. S.; Sajor lilin, Mal. Men.; Teboe endog, Jav.; Teboe telor, Mal. Batav.; Toeboe telor ikan, Mal. Amb. — Gebr.: De jonge nog niet ontloken bloemen worden als groente gekookt en gegeten.

3011. **S. officinarum L.*** Amajok, Enggano; Deboe, Sawoe; Doboe, Biman.; Goengar, Aroe; Kaman, N. Guin. Noemf.; Kawiei, Babar.; Keoe, Kisar; Kob, N. Guin. Noemf.; Manisan, Mal. Bandj.; Oega, Alf. Halm., Tern.; Oegaka, Alf. N. W. Halm.; Patodo, Alf. Min. Bant.; Patodoe, Goront.; Pola, Alf. Min.; Rorosan, Jav. Kr.; Rosan, Jav. Kr.; Soean, Alf. Min. Ponos.; Taboe, Daj. W. Born., Makas., Minangk.; Tapo, Daj. Z. O. Born.; Tawoe, Endeh; Tebaoe, Midd. Sum.; Tebeë, Atjeh; Tebboe, Madoer.; Teboe, Balin., Boeg., Jav., Mal.; Teboe, Daj., Mal. Tim.; Tefoe, Alf. Boer.; Tefoe, Rotin., Tim.; Tehoe, Alf. Asil., Hila, Z. Cr., Wetar.; Teoe, Manggarai; Teabeë, Atjeh; Tewo, Solor; Tewoe, Daj. Z. O. Born., Leti, Sika; Tiboe, Soemba; Tifoe, Alf. Boer.; Tiwoe, Soend.; Tob, Makian, N. G. 4 R.; Toboe, Bat.; Toe, Gajo; Toeb, N. Guin. 4 R.; Toeboe, Mal. Amb., Men.; Toeëeri, Alf. Min. Bent.; Toewoe, Alf. Min. Bent., Sangi; Tohoe, Alf. Amb., Har., Z. Cer.; Tohoelo, Alf. N. Laoet., Sap.; Toöe, Gorom; Towoe, Alf. Tom., Nias, Watoeb. Variëteiten in Jav.: Teboe ardjoena, wit met gele strepen; T. awoe; T. djae; T. djapara; T. kejong; T. loemoet; T. malam; T. mangli (groote); T. mata ele, van Otaheite; T. rapoeh of t. rapoh. In Soend.: Tiwoe betoeng, dikke; T. beureum, paarse; T. endog; T. gombong, roodbruine; T. landjoeng, wilde; T. rapoeh, met korte geledingen. In Lamp.: Teboe apoi; T. aroe; T. awi; T. goela; T. halom; T. manoe; T. nipah; T. pantis; T. teloi. In Alf. Min. T. P.: Pola koelo; P. keretan; P. mawanga; P. raindang; P. saraw (zie 3012); P. tawaän; P. woering. In Alf. Min. Bant.: Patodo batoerinei; P. mabida; P. mahendeng. In Alf. Min. T. L.: Pola mea; P. poeti; P. rarap; P. tambelan; P. tiwoö; P. wanga; P. warotan. In Alf. Min. T. B.: Pola ne walian; P. koelo; P. rangdang; P. warotan. In Alf. Min. T. S.: Pola daä; P. karengan; P. petor; P. poeti; P. roendang; P. warotan; P. woedoe. In Mal. Men.: Toeboe merah; T. poetih; T. itam. In Bat.: Toboe botoeng, groene; T. djoengdjoeng, vijf vadem lange; T. hotang, lange en dunne; Toboe lijat, gele, zeer zoete; T. rara, roode; T. sala, met bruin blad; T. soerat, gele, wit en rood van halm. In Makas.: Taboe edja; T. gading; T. tjoera. In Boeg.: Teboe lagading; T. makeme; T. soere; T. tjela. In Atjeh: Tebeë gading; T. gapoer; T. gatja; T. kamar; T. reliëng; T. rimong; T. selembik. In Alf. Amb.: Tohoe ijane; T. kaoe; T. poeti. In Mal.: Teboe landjoeng, met lange geledingen. In Balin.: Teboe rare; T. tjemeng; T. wilis. In Minangk.: Taboe djoendjoeng. In Alf. Min. Bent.: Toewoe mahamoe; T. tangkar; T. maïtem; T. pea. In Biman.: Doboe ragi. In Madoer.: Tebhoe ereng; T. pereng; T. pote; T. palotan; T. njamplong; T. mangle; T. ghadjhi; T. bhanteng. — Het suikerriet. Sugar cane, e., canne à sucre, fr., Zuckerrohr, d. Gebr.: Uiterst belangrijk Indische teeltgewas voor de suikerfabricatie. Voorts is het uitzuigen van suikerriet in den geheelen Archipel een gewone versnapering; vooral in Atjeh, zoo zelfs dat het geven van een fooi aldaar wordt aangeduid door: „Ngon bloë ié teubeë", d. i.: „Geld om rietsap te koopen". Van sommige varieteiten dienen de

wortelvezels als geneesmiddel tegen bloedigen buikloop. In het Soendaasch zegt men van iemand, dien men wat vraagt, maar die zich van den doove houdt en zonder te antwoorden doorloopt: „Ngembang tiwoe", d. i.: „Als de bloempluim van suikerriet", want deze is zoo hoog, dat er geen bijkomen aan is. Dezelfde bloem wordt in die taal overdrachtelijk wel „badaoes" geheeten, zijnde het grondwoord van „ngabadaoes", een verhaalvorm met de beteekenis van „zich niet aan het roepen of de vraag van een ander storen". Leden van eenzelfde familie duidt men in het Javaansch aan met: „Teboe saoejoen", d. i.: „Eén stoel suikerriet"; en van iemand, die een slechte zaak afwijst om er een nog slechtere voor in de plaats te krijgen, heet het: „Milih-milih teboe", d. i.: „Hij zoekt suikerriet uit", waarvan hij niet kan weten of het soms van binnen voos is. Ook is aan het suikerriet de Javaansche spreekwijze ontleend: „Poetjoek-ane maneh jen anaha rasane, bongkotane sepa bahe", d. i.: „Hoe zou de top zoet kunnen zijn, als het onderste gedeelte smakeloos is", met de bedoeling van uit te drukken, dat de zoon onmogelijk iets kan zijn als de vader niets is. De Balinees heeft een spreekwijze: „Boeka anaké medahar teboe", d. i.: Als een kind dat suikerriet kauwt", zooveel beteekenende als „veel werk en weinig nut", of toegepast op iemand, die hard moet werken voor den kost en toch nauwelijks genoeg heeft om van te leven, evenals er bij het kauwen van suikerriet veel meer weggespuwd dan genoten wordt. Hieraan denkt nog de Maleier, als hij zegt: „Saperti teboe, ajernja di makan, ampasnja di boewang", d. i.: „Als suikerriet, het water wordt gedronken, de vezels werpt men weg", slaande op iets, waarvan men het goede behoudt en het onnutte wegwerpt. Voor alles volgens vaste regels doen, zegt de Batak: „Maroewas-roewas songon toboe, marsihat-sihat songon pisang", d. i.: „Geleed als suikerriet, in rijen als bananen"; en met de beteekenis van: „De tering naar de nering zetten": „Partoboe ni si Mandjoeng-Mandjoeng", d. i.: „Suikerriet planten als M.-M.", de laatste een fictief persoon, die het riet dat hij plantte opat vóórdat het rijp was. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Taboe saroeweh di oelek poelo", d. i.: „Aan eene geleding suikerriet knaagde de worm nog", om te kennen te geven dat men slechts één kind bezit dat altijd ziek is, of dat men veel zorg heeft over een geringe bezitting: en een andere: „Maharak taboe di maliëng", d. i.: „Een gestolen stuk riet overal rondbrengen", doelende op het te koop loopen met eigen gebreken; terwijl: „Saloebang hak taboe" of: „In één knil als suikerriet" in die taal gebezigd wordt voor: „Lieden van denzelfden stand". Suikerriet is de oplossing van vele raadsels; zoo in het Maleisch van: „Bertakoek bertakah berkoeliling, masoek basah keloewar kering", d. i.: „Het is ingekeept en rondom week geklopt, het gaat er nat in en komt er droog uit"; in het Maleisch van Bengkoelen van: „Kajoe seroempon maois boekoe", d. i.: „Een stoel (van planten) met zoete geledingen"; in het Minangkabaoesch van: „Masoeek basah kaloea kariëng", d. i.: „Het is eerst nat en later droog (na uitgekauwd te zijn)"; in het Bataksch van: „Dakana boeloengna hajoena porboewena", d. i.: „Zijne takken zijn zijne bladen, zijn hout is zijne vrucht"; in het Sangireesch van: „Hakondan gagoerang makadaloengkang", d. i.: „Takkebossen van ouders, die aan het huilen brengen", doelende op het jengelen van kinderen als zij een stukje suikerriet willen hebben.

3012. **S. spontaneum L.*** Araso, Boeg.; Dipes, Alf. Min. Tonsaw.; Eurih gede, Soend.; Galagah, Minangk.; Galoga, Bat.; Gelagah, Mal.; Ghalaghas, Madoer.; Glagah, Balin., Jav.; Hepoe, Goront.; Kakano, Alf. N. O. Halm.; Kakanoko, Alf. N. W. Halm.; Kalagah, Minangk.; Kanokano, Mal. Men., Tern.; Kaso, Soend.; Kenoe, Buman.; Kifo-kifo, Enggano; Kipo-kipo, Enggano; Salab, Alf. Min. T. P.; Sarab, Alf. Min. T. P.; Saraw, Alf. Min. T. L., T. P.; Taboe sala, Makas.; Tateboe, Mal. Tim.; Teboe padang, Boeg.; Tebijoe, Lamp.; Teboe-teboe, Mal. Amb.; Tiboe, Goront.; Tiwoho, Alf. Min. T. B.; Tiwoö, Alf. Min. T. S.; Tlengat, Sas.; Toï kano, Alf. N. O. Halm.; Tolong, Bat. Varieteiten in Jav.: Gelanggang of glanggang; Glonggong. In Madoer: Tebhoe sala of Bhoe-tebhoewan. In Soend.: Boeloekhoek. In Bat.: Beski. — z.g. Wild suikerriet. Thatch grass, e., Canne à sucre sauvage, fr. Gebr.: De jonge bladen worden gaarne gegeten door het vee en soms als groente genuttigd; de stengels wel aan touwen bevestigd, die men in zee werpt om vissehen op te drijven. In vroeger tijden was het in de Bataklanden gebruikelijk bij een oorlogsverklaring eenige stukken tolong te voegen, die dan het getal der oorlogvoerenden aanduidden. Om dezelfde reden als bij Sacch. off. is opgegeven, spreekt men in het Soendaasch van iemand die oostindisch doof is als: „Ngembang kaso", d. i.: „Als de bloem van kaso". Van een onrustig persoon, die geen zit heeft, zegt de Batak: „Songon galoga na di topi aek mompas toe djae mompas toe djoeloe", d. i.: „Als een galoga aan den waterkant, die heen en weer geslingerd wordt"; en van iemand, die bibbert van koorts of vrees: „Hoemotar songon galoga na ni tompoe ni aek", d. i.: „Hij beeft als galoga in stroomend water", d. i. als riet dat gedurig wordt opgewipt.

3013. **Saccolabium Blumei Lindl. (= Rhynchostylis retusa Bl.*).** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Anggrek lilin, Soend. — Gebr.: Sierlijke boom-orchidee.

3014. **Saccopetalum Horsfieldii Benn.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Djanglot, Jav.; Kalak gedang, O. Jav.; Kalak kembang, Jav. — Boomheester. Gebr.: Het hout is bekend wegens zijn groote elasticiteit; de bladen zijn wel in de inlandsche geneeskunde in gebruik.

3015. **Sageretia parviflora Don. (= S. oppositifolia Brongn.*).** Nat fam. der **Rhamnaceae.** Djamboe areuj, Soend. — Heester.

3016. **Sagittaria hirundinacea Bl. (= S. sagittifolia L.*).** Nat. fam. der **Alismaceae.** Bija-bija, Mal.; Bijo-bijo, Minangk.; Etjeng gendjer, Soend. — Waterplant, „pijlkruid". Gebr.: Wordt als zeer schadelijk onkruid op de sawah's aangetroffen; de blaadjes zijn als bloedstelpend middel in gebruik.

3017. **Salacia celebica Bl.*** Nat. fam. der **Celastraceae.** Darami, Alf. Min. Ponos.; Dorami §), Alf. Min. Ponos. — Klimmende heester.

§) Ook Ormocarpum sennoides D.C.* (zie 2505).

3018. **S. grandiflora Kurz.*** Ampedal ajam, Mal.; Mempedal ajam, Mal. — Boomheester. Gebr.: Het hout wordt gebezigd voor paalwerk van huizen, daar het niet van de witte mieren heeft te lijden.

3019. **S. macrophylla Bl.*** Areuj kiganggarangan, Soend.; Areuj mata peutjang, Soend.; Katjipot, Jav.; Ketjipoet, Jav.; Mata peutjang, Soend. — Klimmende heester. Gebr.: De vruchten worden wel gegeten.

3020. **Salix tetrasperma Roxb.*** var. **Horsfieldiana And.** Nat. fam. der **Salicaceae.** Kapeh-kapeh, Minangk. — Boomheester, eene soort wilg.

3021 **S. tetrasperma Roxb.*** var **sumatrana Anders.** Daloe-daloe, Bat., Mal.; Dedaloe, Mal. — Boomheester.

3022. **S. tetrasperma Roxb.*** var. **Zollingeriana.** Anjang-anjang, Mal. Batav.; Anjang, Jav., Madoer.; Kadjoe anjang, Madoer.; Kajoe anjang, Jav. Madoer. — Boom. Gebr.: De wortels en ook de bladen dienen tot geneesmiddel; de laatste meer bijzonder tegen pijnlijke waterloozing, de eerste in aftreksel tegen koorts.

3023. **Salvia coccinea Juss.*** Nat. fam. der **Labiatae.** Djoekoet totongoan, Soend.; Totongoan (zie 2588), Soend. — Hontig kruid, de scharlakenroode salie. Gebr.: Als sierplant gekweekt.

3024. **Salvinia elegans Hassk.** Nat. fam. der **Salviniaceae.** Loekoet tjaj §), Soend. — Waterplant, verwant aan vlotvaren.

§) Ook Azolla decomposita Zoll., en Lemna, zie 2014.

3025. **Samadera indica Gaertn.*** Nat. fam. der **Simarubaceae.** Boewah ati-ati, Mal. Amb.; Gatep pahit §), Mal. Batav., Soend.; Sahangi, Alf. Min. Ponos. — Boomheester. Gebr.: De bittere zaden en bast dienen als geneesmiddel.

§) Ook S. brevipetala Scheff.*

3026. **Sambucus javanica Reinw.*** Nat. fam. der **Caprifoliaceae.** Abeba, Bonth.; Boeboekoean §), Soend.; Ki tambleg, Soend.; Tatamaïkang, Alf. Min. T. B. — Heester, de Javaansche vlier. (Aldus wordt ook wel ten onreechte Eupatorium aangeduid) De namen voor het geslacht Sambucus (vlier) zijn: Elder, e., Sureau, fr., Holunder, d.

§) Ook Justicia Adhatoda L. (= Adhatoda Vasica Nees.*).

3027. **Sandoricum indicum Cav.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Bak setoel, Atjeh; Hasapi, Bat.; Kasapi, Daj. Ng.; Katjape, Madoer.; Katjapi §), Soend.; Katjapi monjet, Soend.; Santoel, Mal. Batav.; Satoeloe, Makas.; Sentoel, Balin., Jav., Mal., Soend.; Sentol, Madoer.; Setoel, Atjeh; Setoeng, Boeg.; Soentoe, Biman.; Wasoeöe, Alf. Min. T. P. — Hooge boom. Gebr.: Het hout dient als timmerhout, voor planken en grof huisraad; de vruchten worden gegeten; de schors is in de inlandsche geneeskunde in gebruik.

§) Volgens Ridley is ketjapi de Mal. naam van Sandoricum radiatum King* en heet Sandoricum dasyneuron Baill.* in die taal ketjapi hoetan. (Zie ook de inl. namen bij 2831).

3028. **Sanicula montana Reinw. (= S. europaea L.*).** Nat. fam. der **Umbelliferae.** Doelang sontak §), Soend.; Soempel woewoe, O. Jav.; Soendoek weloet, Jav.; Toembaran idjo, O. Jav. — Kruid, „heelkruid". Saniele, e., Heilknecke, d.

§) Ook Hydrocotyle rotundifolia Roxb.* (zie 1856).

3029. **Santalum album L.*** Nat. fam. der **Santalaceae.** Ai nitoe, Rotin., Soemba; Ai saloen, Alf. Amb., Har.; Ai saroen, Alf. Amb., Har.; Ail saloen, Alf. N. Laoet, Sap.; Ail saroen, Alf. N. Laoet, Sap.; Ata, Endeh; Daroe-daroe §), Mal.; Derdaroe, Mal.; Dewandaroe, Balin., Mal.; Haoe meni, Tim.; Kadjoe ata, Endeh; Kamenir, Wetar; Mendaroe, Mal.; Sindana, Tid. Born.; Tindana, Daj. Kat.; Tjandana, Balin., Boeg., Jav., Lamp., Makas., Soend.; Tjandani, Jav. Kr. D.; Tjandano, Minangk.; Tjandhana, Madoer.; Tjendana, Mal.; Tjenrana baoe, Boeg.; Tjindana, Lamp.; Tjinrana, Makas. Varieteiten (?) in Mal.: Tjendanadjanggi (met rood hout); Tj. koening (met geel hout). In Jav.: Tj. djenggi of tj. djenggli. — Boom, het sandelhout. Sandalwood, e., Santal blanc, fr. Gebr.: Bekend als reukhout. Dit hout is ook voor wapengevesten en krisscheeden gezocht. De grootste handel in het hout wordt gedreven met China, alwaar het gebruik zich schijnt te bepalen tot offerstokjes voor het branden van wierook in de tempels. Om het te verkrijgen worden de boomen dicht bij den wortel gekapt en daarna van de buitenste witachtige geurlooze houtdeelen (spint) ontdaan; de lichter gekleurde soorten zijn van jongere boomen afkomstig. Op Soemba mag de boom niet geveld worden, daar dit onheil zou teweegbrengen. In het Maleisch noemt men ajer tjendana het met fijngewreven sandelhout vermengde water, dat na een begrafenis op het graf gegoten wordt; en is tjendana kering of „droog sandelhout" een scheldwoord, waarmede iemand wordt aangeduid, die voor niets deugt. In het Balineesch duidt men met kelaoe tjandana bruinwit gevlekte kippen aan. Hier en daar strooit men schraapsel van het hout op de oogleden van een overledene. De uit sandelhoutverkregen vluchtige olie is ook in Europa belangrijk als geneesmiddel en parfum.

§) Eene Sapotacea (?).

3030. **Santiria fasciculata Benn.*** (zie 3376). Nat. fam. der **Burseraceae.** Kedondong boelan poetih, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt gebruikt bij den huisbouw, doch is niet duurzaam.

3031. **Sapindus Rarak D.C. (= Dittelasma Rarak Hook. f.*).** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Bhoengkana lerek, Madoer.; Boewah saboen, Vulg. Mal.; Derog, Lamp.; Kelerek, O. Jav.; Lerak §), Jav., Mal.; Lerek, Madoer.; Pohon saboen, Mal. Amb.; Rerak, Mal.; Rerek, Balin., Soend.; Tampar boera, Bat.; Tandikije, Minangk.; Tapar boera, Bat. — Boom, de zeepnootboom. Gebr.: De vruchten (zeepnoten) worden bij het wasschen als zeep gebruikt, daar zich in 't vruchtvleesch een stof (saponine) bevindt, die sterk schuimende in water oplost. De bast dient tot zuivering van het hoofdhaar.

§) Ook Phrynium Griffithii Bak.* en P. parviflorum Roxb.*

3032. **Sapium baccatum Roxb.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Loedahi pelandoek, Mal. — Boomheester. Gebr.: De bladen worden gebezigd om dwergherten in een valstrik te lokken.

3033. **S. indicum Willd.*** Goerah, Mal. — Boom. Gebr.: De vruchten worden gebruikt om vissehen te bedwelmen en zijn als toeba goerah bekend. Hout wit, sponzig.

3034. **S. sebiferum Roxb.*** Kareumbi sabrang, Soend. — Boom. Gebr.: Uit China ingevoerd en hier en daar gekweekt.

3035. **S. sp.** Dawolang, Soend.; Rawan, Jav. — Boom. Gebr.: Van het hout maakt men gambang's.

3036. **Saprosma arboreum Bl.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Membocloh paja, Mal.; Merboeloh paja (zie 1999), Mal. — Heester.

3037. **Saraca indica L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Boenga dedese, Makas.; Kembang dedes, Soend.; Soka, Jav.; Soka dedes §), Jav. — Lage boom. Gebr.: Om de geurige oranje bloemen veel gekweekt.

§) Ook Saraca declinata Miq.*; volgens sommigen echter ziet de bijvoeging dedes op een soort met nietwelriekende bloemen; enkele namen zijn ontleend aan Ixora of Pavetta sp.

3038. **Sarcanthus secundus Griff.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Sakat oelar, Mal.

3039. **Sarcocephalus cordatus Miq.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Djabon (zie 2414), Balin., O. Jav., Soend.; Gempol, Jav., Mal. Batav.; Tjangkoedoe lalaki, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout wordt benut voor lansstelen en handvatten van rijstmesjes; de vruchten zijn een inlandsch geneesmiddel.

3040. **S. Junghuhnii Miq.*** Tjamin aije, Minangk.; Tjermen ajer, Mal. — Boom.

3041. **S. subditus Miq.*** Kajoe koedoe, Mal. Pal. — Boom.

3042. **S. undulatus Miq.*** Adjoe bake, Boeg.; Arawa, Boeg.; Bake, Boeg.; Bangkala, Makas.; Kajoe bangkala, Makas.; Kajoe mas, Mal. Men.; Kawak §), Alf. Min. T. S.; Sempal, Alf. Min. T. P.; Toa, Alf. Min. T. B., T. L. Varieteiten in Alf. Min. T. P.: Sempal rintek; S. sela. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huisbouw en prauwen, en ook als drijfhout onder vlotten. Uit den bast bereidt men in de Minahasa een drank tegen koorts.

§) Ook Stephegyne parvifolia Korth. (= Mitragyne parvifolia Korth.*).

3042*a*. **Sarcolobus globosus Wall.*** Nat. fam. der **Asclepiadaceae.** Peler kambing sedjoek, Mal. — Klimmende heester.

3043. **S. Spanoghei Miq.*** Kalak ambing, Jav.; Kalikambing, Soend.; Lakambing, O. Jav.; Lekambing, O. Jav.; Olakambing, O. Jav.; Peler kambing, Madoer., Mal.; Walikambing, Jav., Soend. — Klimmende heester, de tijgergift-slingerplant. Gebr.: De schors en wortel worden als tijgervergift gebezigd en ook wel tot het dooden van wilde varkens aangewend. De Maleische naam is ontleend aan het gelijken der vrucht op het scrotum van een bok. Ook de zaden, in het Maleisch als pitis-pitis bekend, gelden als zwaar vergift.

3044. **Saurauja bracteosa D.C.*** Nat. fam. der **Ternstroemiaceae.** Bel-belan, Jav.; Kileho, Soend.; Oembel-oembelan, Jav.; Tjoewoet, O. Jav. — Kleine boom. Gebr.: Het hout als brandhout.

3045. **S. cauliflora D.C.*** Kileho lemboet, Soend. — Heester.

3046. **S. nudiflora D.C.*** Kileho badak, Soend.; Kileho beureum, Soend. Varieteit in Soend.: Kileho moending. — Lage boom.

3047. **S. nudiflora D.C.*** var. **tetragyna Boerl.** Ingoee-ingoee, Minangk.; Kileho lalaki, Soend. — Boomheester.

3048. **S. oxyphylla Miq. (= S. tristyla D.C.*).** Ingoee-ingoeë rimbo, Minangk. — Boomheester.

3049. **S. Reinwardtiana Bl.*** Kileho koneng, Soend. — Heester.

3050. **S. squamulosa K. et V.*** Kileho tjanting, Soend. — Boomheester.

3051. **S. Teysmanniana Miq. (= S. tristyla D.C.*).** Silajoe, Sum. W. K.; Silajoe badak, Sum. W. K. — Heester. Gebr.: Van het gele hout worden wandelstokken gemaakt.

3052. **S. sp. div.** §) Kakapojaän, Alf. Min.; Kapoja, Alf. Min.; Kochomoan, Alf. Min. Tonsaw.; Makapoja, Alf. Min. — Boomen of heesters.

§) Hiertoe worden in de Minahasa gerekend: S. altissima Zipp.*, S. callithrix Miq.*, S. euryolepis De Vr.*, S. Hoeveniana Koord.*, S. lepidicalyx Miq.*, S. MinahassaeKoord.*, S. oligolepis Miq.*, S. polyodon Miq.*, S. Schwarzii Koord.*, S. spadicea Bl. (= S. lanceolata D.C.*), S. tristyla D.C.* forma celebica Miq., S. Warburgii Koord.*, S. Waworoentii Koord.* en S. Wigmanni Koord.*, waarvan sommige in het dialect T. P. heeten: Kapoja in taloen, K. sela, K. rintek, Kakapojaän koelo en K. raindang, met onzekere bijvoegingen in andere dialecten.

3053. **Sauropus albicans Bl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Daoen kartoe, Mal. Batav.; Kajoe katoe, Balin.; Kajoe manis, Balin.; Kartoe, Mal. Batav.; Katoe, Jav.; Katoek, Soend.; Madoe katoe, Balin. Kr.; Tahen madoe, Balin. Kr.; Tjekok manis, Mal.; Tjekop manis, Mal. — Heester. Gebr.: De bladen worden wel bij de spijsbereiding gebruikt, o. a. om eetwaren groen te kleuren, en, na vooraf gekauwd te zijn, bij hoest kleinen kinderen in den mond gestopt, om dien van slijm te zuiveren; de vruchten worden geconfijt.

3054. **S. rhamnoides Bl.*** Babing, Jav.; Daoen mani-mani, Mal. Mol.; Godong babing, Jav. — Boom. Gebr.: Als de vorige; ook de vruchten worden als groente gegeten.

3055. **S. sumatranus Miq.*** Simani, Minangk.; Soemani, Minangk. Heester.

3056. **Scaevola Koenigii Vahl.*** Nat. fam. der **Goodenoviaceae.** Amboeeng-amboeëng, Minangk.; Amboeng-amboeng, Mal.; Bawoentoelon, Alf. Min. Ponos.; Beroewas laoet, Mal.; Bodjo, Biman.; Bodjolo, Boeg., Makas.; Boewasboewas laoet, Mal.; Djhate paser, Madoer.; Doedoelan, Jav.; Gaboesan, Vulg. Mal.; Gagaboesan §), Soend.; Gilitopa, Alf. N. O. Halm.; Hokal, Alf. Har., Z. Cer.; Klindo, Balin.; Kokole, Alf. Min. T. P.; Mokal, Alf. Z. Cer.; Mokar, Alf. Z. Cer.; Papatjeda, Mal. Mol., Tern.; Plendo, Balin. Semb.; Soebang-Soebang, Bat.; Soebong-soebong, Mal. Bengk.; Toetoeket, Banda; Woedoelan (zie 3357), Jav. — Heester. Gebr.: Het hout wordt gebruikt voor pennen en nagels. Het witte sponsachtige merg dient voor lampepitten en soms tot oorsieraad; ook ter opvulling van knoppen en bloembodem bij het vervaardigen van Ambonsche kunstbloemen. De bladen zijn een inwendig geneesmiddel (tegen koorts) en den fijngestampten bast wendt men aan op zweren aan den voet.

§) Ook Jussieua suffruticosa L.* (zie 1945).

3057. **Schima crenata Korth.*** Nat. fam. der **Ternstroemiaceae.** Tamoesoe (zie 1422), Bat. — Boom.

3058. **S. Noronhae Reinw.*** Hoeroe batoe, Soend.; Poespa, Soend. Varieteiten in Soend.: Poespa beureum; P. bodas; P. merang. — Zeer hooge boom. Gebr.: Het hout wordt wegens de sterkte en duurzaamheid in West-Java hoog geschat, de schors in Djampang voor het bedwelmen van visschen gebezigd, en de bloemen zijn in de inlandsche geneeskunde in gebruik onder den naam van tjangkok.

3059. **S. Wallichii Chois.*** Kemetroe, Lamp. — Boom. Gebr.: Het hout is zeer geschikt voor huisbouw.

3060. **Schismatoglottis calyptrata Zoll. et Mor.*** Nat. fam. der **Araceae.** Tale in telitjir, Alf. Min. T.P. — Kruid.

3061. **S. latifolia Miq. (= S. rupestris Zoll. et Mor.*).** Nampoe, Jav.; Salempat, Soend. — Kruid. Gebr.: De bladen worden op zweren en etterende wonden gelegd.

3062. **S. picta Schott.*** Salempat toelis, Soend.; Tale in telitjir, Alf. Min. T. P. — Kruid.

3063. **Schizostachyum aciculare Gamble.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Boeloeh nasi, Mal. Men.; Boeloh padi, Mal.; Karengan, Alf. Min. T. L.; Tambelan karengan, Alf. Min. T. P. — Bamboesoort (deze en vlg.).

3064. **S. Blumii Nees.*** Awi karisik, Soend.; Awi kirisik, Soend.; Awi majam, Soend. — Gebr.: Het riet dient voor ladders en tot bevloering.

3065. **S. chilianthum Kurz.*** Akar boeloh, Mal.; Boeloh akar §), Mal.; Raoekang romang, Makas; Raoekeng ale, Boeg.

§) Ridley geeft dezelfde Mal. namen voor Bambusa Ridleyi Gamble* en Gigantochloa Kurzii Gamble,* (zie 1625).

3066. **S. Durie Rupr. (= Bambusa Blumeana Schult.*).** Aoer doeri, Mal.; Aoewe doeri, Minangk.; Aor doeri, Bat.; Awi haoer gading, Soend.; Awi haoer koneng, Soend.; Awi haoer tjoetjoek, Soend.; Boelo katinting, Makas.; Boelo totowang, Makas.; Boeloe doeri, Bat.; Boeloeëh aoewe doeri, Minangk.; Boeloeh batoe, Mal. Men.; Boeloh doeri, Mal.; Djadjang gading, O. Jav.; Djadjang ori, O. Jav.; Dore, Madoer.; Hadoeri, Saleijer; Hao 'mbitaha, Nias; Haoer batoe, Mal. Bandj.; Hori, Balin.; Horwi, Balin.; Koaëng tabada, Alf. Min. Bant.; Lelepoetan, Alf. Min. T. S.; Medoeri, Gajo; Oe doerih, Simaloer; Ori, Jav.; Orwi, Balin.; Pengindontaäkoes, Alf. Min. T. P.; Pepoesoengen, Alf. Min. T. L.; Perengdoeri, Madoer. S.; Pereng nore, Madoer. B., P.; Pering kawoer gading, Lamp. Ab.; Poetoenejan, Alf. Min. T. P.; Pring gading, Jav.; Pring ori, Jav.; Tiing hori, Balin.; Tiing horwi, Balin.; Tiing orwi, Balin.; Totoöden lelepoeten, Alf. Min. T. S.; Totoören batoe, Alf. Min. T. B.; Triëng medoeroi, Atjeh. — Gebr.: Is in gebruik voor huisbouw, waterleidingen en tot beplanting van borstweringen als versperring. Dient op Sumatra's Westkust tot vervaardiging der vogelkooien, waarin de Maleiers een soort wilde duiven (balam) houden. Bij het kappen moeten eerst de doornen afgehouwen worden. Van een gemakkelijk werk, dat bemoeilijkt wordt, zegt de Javaan: „Anggered ori saka ing poetjoek", d. i.: „Een bamboe-ori bij de punt sleepen"; hierdoor toch veroorzaken de doornen moeielijkheden, welke door het voortsleepen bij het ondereinde voorkomen worden. Ook heeft men in deze taal een raadsel: „Koepoe noegel pring", d. i.: „Een vlinder breekt een bamboe", waarvan de oplossing is: „Een olifant breekt een slagtand". De koepoe is de koepoe gadjah, de pring is de pring gading.

3067. **Schleichera trijuga Willd.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Ading, Boeg.; Bado, Makas.; Kasambhi, Madoer.; Kasambi, Jav.; Kasembi, Soemba; Kehabe, Sawoe; Kesambi, Balin., Jav.; Koele, Rotin.; Koesambi, Balin., Jav., Mal.; Kosambhi, Madoer. S.; Kosambi, Soend.; Sambi, Balin., Biman., Jav. — Boom. Kusam lac tree, s.e. Ceylon oak, e., conghas, fr. Gebr.: Van het hout wordt fijne houtskool gemaakt, waarvan o. a. te Soerabaja een aanzienlijke toevoer plaats heeft uit Toeban. In sommige streken wordt van de pitten olie verkregen, nadat zij eerst uitgeperst en in wasem gekookt zijn, welke olie dan met andere ingredienten wordt vermengd en als geneesmiddel tegen schurft en wonden dient. Dit is de echte Makasar-olie. De bast wordt wel in palmwijn gedaan om het verzuren tegen te houden. De Madoerees heeft een spreekwijze: „Kasambhi mate saseba", d. i.: „De kasambhi lijdt aan halfzijdige verlamming", gebezigd bij huwelijken tusschen lieden van verschillenden stand.

3068. **Schmidelia littoralis Bl.*** (zie 146 en 147). Nat. fam. der **Sapindaceae.** Kalampajen, Minangk. — Boom. Gebr.: Het hout dient tot planken van woningen; de bladen zijn voor smeersel bij huiduitslag in gebruik.

3069. **S. mutabilis Bl.*** Sitjantjang, Mal., Minangk.; Tjikong, Makas. — Heester.

3070. **S. racemosa L. (= Allophylus Cobbe Bl.*).** Tjoekilan, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout wordt soms voor gevesten van wapens gebezigd.

3071. **Schoutenia Buurmanni K. et V.*** Nat. fam. der **Tiliaceae.** Sindoek §), Jav.; Walikoekoen, Jav. — Hooge boom. Gebr.: Het hout wordt voor den huisbouw even hoog geschat als woengoe. Voor de „vleeschhout" leverende Schoutenia ovata, zie 36.

§) Deze naam alleen op het eiland Noesa Kambangan; zie 36.

3072. **S. Mastersii King.*** Banitan merah, Mal. — Boom.

3073. **Scindapsus lingulatus Hassk. (= Rhaphidophora lingulata Schott.*).** Nat. fam. der **Araceae.** Lolo monjet leutik, Soend. — Klimplant.

3074. **S. montanus Korth.** Antjal, Soend.; Lolo kawat, Soend. — Klimplant.

3075. **S. officinalis Schott.*** Lolo monjet, Soend. — Klimplant. Gebr.: Is wormdrijvend.

3076. **S. pertusus Schott. (= Rhaphidophora pertusa Schott.*).** Aka kalimpanang, Minangk.; Akar kelimpanang, Mal.; Djaloe mampang, Jav.; Godong djaloe mampang, Jav.; Kalimpanang, Minangk.; Kelimpanang, Mal.; Lolo moending, Soend.; Sambloeng (zie 103), Balin. — Klimplant. Gebr.: De scherpsmakende wortelstok wordt als geneesmiddel aangewend.

3077. **S. sylvestris Kunth (= Rhaphidophora angustifolia Schott.*).** Antjal beurit, Soend. — Klimplant.

3078. **Scirpus juncoides Roxb. (= S. erectus Poir.*).** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Koemboeëh mantjik, Minangk. — Rietachtig gras, soort van „bies" (deze en vlg.).

3079. **S. macrothyrsus Miq.** Kerisan, Jav. — Gebr.: Dient als paardenvoeder.

3080. **S. mucronatus L.*** Kertjoet, Mal.; Koembah, Mal.; Koemboeëh, Minangk.; Koemboeh, Mal. — Gebr.: Men vlecht er matten van voor dagelijksch gebruik, en ook een soort hoofddeksel in den vorm van een mutsje.

3081. **S. sundanus Miq. (= S. mucronatus L.*).** Balinge, Madoer.; Walingi, Soend.; Welingi, Jav.; Wlingi (zie 978 en 3390), Jav. — Gebr.: Groeit op vochtige plaatsen als onkruid tusschen de rijst. Om het uit te roeien tracht men het door een rol met dwarslatten plat te drukken. Soms dient het tot vervaardiging van rijstzakken of matten.

3082. **S. supinus L.*** Roempoet peroet tikoes, Mal.

3083. **S. ternatensis Miq.** Rijat sela, Alf. Min. T. P.

3084. **Scleria caricina Benth.*** Nat. fam. der **Cyperaceae.** Rambeh-rambeh, Sum. W. K.; Roembai, Lamp. — Kruid, uit de fam. der cypergrassen. Gebr.: Van de biezen worden wel matten gevlochten.

3085. **S. levis (= laevis) Retz.*** Ilat minjak, Soend.

3086. **S. lithosperma Willd.** Ilat gede, Soend.

3087. **S. pubescens Std.*** Ilat leutik, Soend.

3088. **S. scrobiculata Necs.*** Dijat, Alf. Min. T. L.; Rijnt (zie 664 en 3083), Alf. Min. T. P.; Roekoet dijat, Alf. Min. T. L.; Roekoet rijat, Alf. Min. T. P.; Roempoet piso, Mal. Men.; Salnot, Alf. Min. Tonsaw.; Sarait, Alf. Min. T. S.; Sarawes, Alf. Min. Bent.; Sarawet, Alf. Min. T. L., Satarip, Alf. Min. T. P.; Serawet, Alf. Min. T. L. — Gebr.: De bladen dienen als geneesmiddel, en worden ook door paarden gegeten.

3089. **S. sumatrensis Retz.*** Roempoet koembar, Mal.; Tjaka mangoli, Tern.

3090. **Scleroderma flavo-crocatum.** Nat. afd. der **Fungi.** Tjendawan tombong kelapa, Mal. — Paddestoelsoort, verwant aan de „aardappelbovist".

3091. **Scleropyrum Maingayi Hook.f.*** Nat. fam. der **Santalaceae.** Roekam poetih (?), Mal. — Boom.

3092. **Scolopia maritima Miq.** Nat. fam. der **Bixaceae.** Roekam laoet, Sum. W. K. — Heester.

3093. **S. rhinanthera Clos.*** Roekam hoetan, Mal.; Roekem kembang, Jav., Soend. — Heester.

3094. **S. Roxburghii Clos.*** Rilam, Jav.; Roekem karang, Jav.; Songga wadja, Jav. — Boom.

3095. **Scorodocarpus borneënsis Becc.*** Nat. fam. der **Olacaceae.** Hoelim, Bat.; Koelim, Mal. Varieteiten in Mal.: Koelim betina; K. lanang. — Boom. Gebr.: Het donkerroode hout is van zeer goede kwaliteit, en bij huisbouw veel in gebruik. De vruchten van k. betina dienen bij spijsbereiding.

3096. **Scutellaria heteropoda Miq. (= S. discolor Colebr.*).** Nat. fam. der **Labiatae.** Daoen koekoer, Mal. Amb.; Daoen koekoeran, Soend.; Hoeta alosoe, Alf. Z. Cer. — Kruid, eene soort „glidkruid".

3097. **S. sumatrana Miq.*** Soelasiëh rimbo, Minangk.

3098. **Scyphiphora hydrophyllacea Gaertn.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Doedoek rajap, Jav.; Sebasa (zie 1648 en 2109), Mal. — Boomheester.

3099. **Secale cereale L.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Darigoe, Madoer.; Gandoem, Jav., Madoer., Minangk., Soend.; Gendong, Boeg., Makas.; Tarigoe, Boeg., Makas., Mal., Soend.; Terigoe, Mal.; Trigoe, Mal. — Rogge. Rye, e., seigle, fr. Gebr.: Graan (tarwe en rogge) wordt zeer zelden verbouwd, getuige de daarvoor aan het Perzisch en Portugeesch ontleende namen.

3100. **Securidaca scandens Jack.*** Nat. fam. der **Polygalaceae.** Kiendog areuj, Soend. — Klimmende heester.

3101. **Selaginella atroviridis Spring.** Nat. fam. der **Selaginellaceae.** Djamboel merak, Mal.; Tapak dara, O. Jav. — Wolfsklauwachtige plant.

3102. **S. intermedia Spring.** Longko batoe, Bonth.; Pakoe rane, Soend.

3103. **Semecarpus albescens Kurz.*** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Reungas goenoeng, Soend. — Boom.

3104. **S. Anacardium L.*** Beloean pela, Alf. Min. Tonsaw.; Kelemboeng, Alf. Min. T. L., T. P. Varieteiten in Alf. Min. T. L.: Kelemboeng i lawanan; K. rintek; K. sela. — Boom, de Oost-Indische hartvrucht- of inktboom. Marking nut tree, e., anacardier d'orient, fr., Elephantenlaus-baum, d. Gebr.: Het harsachtige sap veroorzaakt jeuking en verzwering der huid.

3105. **S. heterophylla Bl.*** Ingas, Jav.; Ingas kapoer, Jav.; Ingas kebo, Jav.; Ingas telik, Jav.; Ingas tjelik §), Jav.; Kajoe lasi §§), Mal. Mol.; Kajoe sakoe, Mal. Amb.; Kamajoe, Alf. Halm.; Kanoema, Sangi; Lasi §§), Mal. Mol., Tern.; Renat, Alf. Amb.; Reungas woeloeng, Soend.; Telik, Jav.; Wolasi, Alf. Tom. — Vrij hooge boom. — Gebr.: Het kappen van dezen boom is zeer gevreesd wegens het scherpe harsachtige sap, dat bij insnijding uit de schors vloeit en op de huid zwelling verwekt, die licht tot ontsteking overgaat. Het hout is overigens een goed meubelhout.

§) Ook Gluta Renghas (zie 1663).

§§) Naam twijfelachtig, het echte lasi-hout moet afkomstig zijn van Nauclea fagifolia T. et B.

3106. **Senecio sumatranus Mart.*** Nat. fam. der **Compositae.** Lobak, Sum. W. K. — Kruid, eene soort „kruiskruid". Gebr.: Komt voor op den pick van Korintji.

3107. **Serpicula indica Thwait.*** Nat. fam. der **Haloragidaceae.** Koesambi betina, Sum. W. K. — Kruid.

3108. **Sesamum indicum L.*** Nat. fam. der **Pedaliaceae.** Bidjan, Mal.; Bidjen, Mal. Batav.; Bidjhan, Madoer.; Langa, Makas.; Lango, Minangk.; Lena, Rotin.; Lenga, Balin., Boeg., Mal.; Lengo, Daj. Z. O. Born.; Lengoe, Lamp.; Lengong, Atjeh; Lingoe, Lamp.; Longa, Bat., Nias; Ringa, Biman.; Temo, Alf. Min. T. P.; Watoe, Soend.; Widjen, Balin. Jav., Soend. Varieteiten in Jav.: Widjen kebo, met vierkanten stengel en zwarte zaden; Widjen sapi, met gedeeltelijk ronden stengel en bruine zaden. — Kruid, de sesamplant. Gingelly, e. Gebr.: Levert het bekende sesamzaad, waaruit door persing de vette olie wordt verkregen, en dat ook wel op gebak gestrooid wordt. De olie wordt o. a. uitwendig aangewend als smeersel bij rheumatiek. Daar het zaad zeer klein is, heeft men in het Makasaarsch een spreekwijze: „Singai kama langa nipoewe pangkoeloe", d. i.: „Zoozeer aan elkaar verbonden, dat men evenmin te scheiden is als een sesamkorrel door een bijl in tweeën kan gekloofd worden." In de Bataklanden wordt door den daarmede belasten persoon bij de huwelijksvoltrekking sesamzaad over bruid en bruidegom uitgestrooid, met de aanmoediging om het maal gezamenlijk te nuttigen, opdat het huwelijk vruchtbaar zij. Dit zaad wordt tevens door hen gegeten en van daar heeft men voor „door den echt verbonden" in die taal de uitdrukking: „Mandjompoet longa"; deze wijze van echtvereeniging is echter weinig meer in gebruik. In diezelfde taal zegt men nog: „Songon longa tinirlir", d. i.: „Als sesamzaad (uit de vrucht) geschud", om een zeer groote menigte aan te duiden; en wegens het pikzwarte zaad noemt men er geheel zwarte heesten wel si longa. Een gele gelaatskleur wordt hier en daar als overeenkomende met die van Sesamum-bloemen beschreven.

3109. **Sesbania aegyptiaca Poir.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Kakatjangan (zie 910 en 1887), Soend. — Boomheester.

3110. **S. grandiflora Poir.*** Adjne taloema, Boeg.; Gala-gala, Mal. Tim.; Hate toeri, Tern.; Kajoe djawa, Makas.; Katoeri, Alf. N. O. Halm.; Oelijango, Goront.; Palawoe, Biman.; Pohon gala-gala, Mal. Tim.; Pohon toeri, Mal. Mol.; Taloema, Boeg.; Tanoenae, Soemba; Toeri, Alf.

Min., Jav., Mal., Soend., Tern.; Toering, Alf. Min. Bent.; Toewi, Balin.; Toroj, Madoer. Varieteiten in Biman.: Palawoe boera; P. keta. In Tern.: Toeri boboedo; T. roriha. In Mal. Tim.: Galagala merah; G.-g. poetih. In Madoer.: Toroj mera; T. pote. In Jav. Kr.: T. abrit; T. petak. In Jav.: Toeri bang; T. poetih. In Soend.: Toeri beureum; T. bodas. In Mol.: Toeri merah; T. poetih. In Alf. Min. T. L.: Toeri mea; T. poeti. In Alf. Min. T. P.: Toeri koelo; T. raindaang. In Alf. Min. T. B.: Toeri koelo; T. rangdang. In Alf. Min. T. S.: Toeri poeti; T. roendang. In Alf. Min. Bent.: Toering mahamoe; T. mawoero. In Alf. Min. Tonsaw.: Toeri boedo; T. meha. — Boom. Corkwood tree, e., Turibaum, d. Gebr.: Van de varieteit met witte bloemen worden deze en de vruchten als groente gekookt en gegeten; van die met roode zijn ze daarentegen bitter en dienen als geneesmiddel. De bast, die gom bevat, wordt gebruikt om vischsnoeren of touw (bijv. voor het strikken van boschhanen) met een gomlaag te bedekken, en potten of pannen te verglazen, waardoor die minder van uitwendige invloeden te lijden hebben; inwendig genomen is de bast een middel tegen buikaandoeningen en uitwendig tegen scharft. In azijn gelegde bladen zijn soms in gebruik tegen hoofdpijn en hun sap tegen kramphoest. In het Makasaarsch heeft men een spreekwijze: „Apake kajoe djawa", d. i.: „Groen met wit dragen"; naar de groene bladen en witte bloemen van dezen boom. De Sangireezen hebben een raadsel: „Korakoran Mawoe Ratoe soe winangaeng", d. i.: „Een oorlogsprauw van een koning in de lucht"; waarbij de bloem vergeleken wordt met de kiel van een groote prauw.

3111. **Sesuvium Portulacastrum L.*** Nat. fam. der **Ficoideae (Aizoaceae).** Bilang-bilang, Minangk.; Bileng, Atjeh; Djaloe-djaloe, Alf. N. O. Halm., Tern.; Djoeragan, Bat.; Gelang (zie 2837), Jav., Mal.; Gelang (zie 2837), Makas., Soend.; Gelang laoet, Mal.; Karokot, Madoer.; Kembel (zie 520), Alf. Min. T. P.; Kemel (zie 520), Alf. Min. T. P.; Krokot, Jav., Mal. Batav.; Langalo, Boeg.; Lela, Nias; Roempoet babi, Mal. Men.; Sepit-sepit, Mal.; Sesepit, Mal.; Soka, Biman.; Tara-tara (zie 1944), Alf. Min. T. S.; Welang, Sika. Varieteiten in Minangk.: Bilang-bilang darek; B.-b. laoeïk. In Mal.: Gelang merah, met bladen, die aan de keerzijde rood zijn; G. poetih, met geheel groene bladen. In Makas.: Gelang tana. In Madoer.: K. balandha; K. bhiroe; K. tjatjeng; K. tjeleng. — Kruid. Portulakähnliches Gliederkraut, d. Gebr.: De bladen worden als groente gegeten; het daaruit geperste sap wordt door teringlijders gedronken. In de Minahasa dient het kruid nog als varkensvoeder. Van een lijk, dat mishandeld wordt, zegt de Makasaar: „Nigisirang gangang gelang", d. i.: „Fijn gewreven worden als Sesuvium". In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Tinggi kajoe aro di longkahi, randah bilang-bilang di soeroeki", d. i.: „Al is de kajoe aro hoog, er wordt over heen gestapt, al is de bilang-bilang laag, er wordt onder door gekropen", met de beteekenis, dat tegenover familieleden de passende houding dient in acht genomen, ook al is een mindere tot een hoogere positie gekomen.

3112. **Setaria glauca Beauv.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Batang loemoe, Makas.; Roempoet djoeloeng-djoeloeng, Mal. Varieteit in Makas.: Batang terasa. — Kruid, de zeegroene naaldaar. Gebr.: Zaad als gierst

3113. **S. italica Beauv.*** §) Bane, Saleijer; Batang, Makas.; Beteng, Boeg.; Boboötene, Alf. N. O. Halm.; Botao, Tenimbar; Boté, Alf. Min. T. L.; Boteme, Alf. N. W. Halm.; Degem, Soend.; Djawa semi, Balin.; Djawawoet, Balin., Jav., Soend.; Djegeng, Soend.; Djeloeï, Midd. Sum.; Djhaba, Madoer.; Djhabalek, Kang.; Djhaghoeng djhaba, Madoer. B.; Djoewawoet, Jav.; Feteng, Alf. Boer.; Foetoe, Mal. Men.; Gandroeng, Soend.; Hetan, Wetar; Hotong, Mal. Amb.; Keli, Kisar; Oesoe kanoe, Soemba; Otek, Jav.; Pokem, N. Guin. Noemf.; Potan, N. Guin. Ansoes; Randaoe, Lamp.; Rore, Alf. Halm., Tern.; Sakoei, Minangk.; Sakoeïh, Minangk.; Sekoeï, Mal.; Sekoel, Soend.; Sikoeai, Minangk.; Weteag, Boeg.; Wote, Alf. Min. Varieteiten in Madoer: Djhaba binek of Djh. palotan (harige); Djh. lakek (niet harige). In Alf. Boer: Feteng meha (roode); F. miten (zwarte). — Kruid, de trosgierst. Italian millet, e., panic d'Italie, fr., Welschhirse, Kolbenhirse, d. Gebr.: De vruchtjes dienen tot voedsel van duiven (perkoetoet), om die mooi te doen kirren, en een afkooksel wordt wel tegen koorts gegeven. In West-Sumatra is het op sommige plaatsen gewoonte, dat bruidegom en bruid bij aankomst in de woning, waar het huwelijk voltrokken zal worden, door hen die binnen zijn met deze gierstkorrels bestrooid worden — een welkomstgroet, die zij op gelijke wijze beantwoorden; dit geschiedt als zinnebeeld, dat men elkaar overvloedig geluk toewenscht. Timoro batang heet op Zuid-Celebes de tijd van den oost-moesson, waarop men te Saleijer batang plant; zijnde het tijdstip, waarop de oostenwind reeds van tijd tot tijd begint te waaien, maar spoedig weder ophoudt. In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Sapantoen basiang sikoeai, djokok di siang antah padi, tidak di siang antah roempoeïk", d. i.: „Het is er mede als met het schoonmaken van de sikoeai, doet men dat, dan trekt men wellicht rijst uit, laat men het na, dan groeit er misschien gras tusschen"; met de beteekenis van: niet weten hoe te handelen, of: met iets verlegen zijn. De Madoeresch zegt: „Keteran korang djhabana" d. i.: „De tortelduif heeft gebrek aan gierst", van een opiumschuiver die niet genoeg te schuiven heeft.

§) Ook Sorghum-soorten.

3114. **Shorea sp. div.** §) Nat. fam. der **Dipterocarpaceae.** Maranti, Bat., Minangk.; Marati, Bat.; Meranti, Mal.; Soeranti, Minangk. Soorten in Bat.: Maranti boenga; M. homboeng; M. mangarawan. In Mal.: Meranti anggoeng; M. asap; M. betina; M. boenga; M. koenjit; M. sambang; M. sarang poenai; M. tembaga. — Boomen, de talg- of talkboomen (met Hopea) §§). Gebr.: Het hout is zeer gezocht voor bouwhout en planken; de uit den stam rijkelijk vloeiende damar-hars, hier en daar bekend als damar batoe, wordt o. a. door inlanders gebezigd voor het bepekken hunner vaartuigen en om te harpuizen. De zaden leveren veelal vast vet.

§) Het is niet mogelijk met de bestaande gegevens voor al de bij inboorlingen bekende soorten de wetenschappelijke synoniemen op te geven. De voornaamste tengkawang-leverende en voor dat doel in Borneo's westerafdeeling aangeplante boom heet S. stenoptera Burck* Behalve de afzonderlijk vermelde soorten geeft Burck voor Sumatra op: Shorea furfuracea Miq.*, S. fusca Burck* en S. palembanica Miq.* Overigens lette men op het onder Hopea (1823) aangeteekende.

§§) De woorden talg en talk worden beide gebruikt, maar eigenlijk is talg een vast vet en talk een mineraal.

3115. **S. acuminata Dyer.*** Meranti paja, Mal. — Gebr.: Het hout dient tot vervaardiging van planken.

3116. **S. aptora Burck.*** Tengkawang madjaoe, Mal. W. Bora. — Gebr.: Levert eene soort Borneo-talg (zie 1823).

3117. **S. Balangeran Burck.*** Balangiran, Mal. Bandj. §); Belangiran, Mal. Bandj.; Blangiran, Mal. Bandj.; Kajoe kahoi, Koetei; Mahambong, Daj. Z. O. Born. Varieteiten in Mal. Bandj.: Belangiran hitam; B. koening. — Gebr.: De uitvloeiende hars wordt tot verlichting gebezigd. Vooral van de „zwarte" soort wordt het hout als timmerhout geroemd en door de bevolking bij huis- en scheepsbouw veel gebruikt.

§) De als Mal. Bandj. opgegeven namen zijn ook bij de Dajaks in zwang, en denkelijk aan een dialect hunner taal ontleend.

3118. **S. barbata Brandis.*** Rasak, Mal. Z. O. Born., Minangk.; Resak §), Mal.; Risak, Mal. Bill. — Gebr.: Het hout is zeer gezocht voor planken bij het bouwen van woningen en vaartuigen, voor de laatste vooraf tusschen wiggen of boomstammen gesteld en door het vuur krom getrokken. In Zuidoost-Borneo wordt van dezen boom een harssoort verkregen, aldaar onder den naam van damar mata koetjing bekend, welke bij inlanders o. a., met azijn gemengd, als geneesmiddel tegen diarrhoea in gebruik is.

§) Ook Vatica bancana Scheff.

3119. **S. bracteolata Dyer.*** Tjingam, Mal. — Gebr.: Het hout is geschikt voor handvatsels van gereedschappen, ook maakt men er pagaaien en vormen voor gebak van; de witte schors heeft jenkverwekkende eigenschappen.

3120. **S. Curtisii Dyer.*** Meranti tahi, Mal. — Gebr.: Het hout is een geschikt meubelhout.

3121. **S. eximia Scheff.*** Keloekoep §), Mal.; Koejoeng, Lamp. — Gebr.: Het hout wordt gebruikt tot vervaardiging van trappen, en de schors voor omwanding van huizen en als dakbedekking; uit den stam vloeit een hars, die in den handel bekend is als damar koejoeng en wellicht ook als damar keloekoep.

§) Ook Balanocarpus bancanus Boerl.*

3122. **S. glauca King.*** Damar laoet daoen besar, Mal.

3123. **S. Koordersii Brandis.*** Asi-asin, Alf. Min. Ponos.; Kajoe rama woering, Alf. Min. T. P.; Karo, Alf. Min. T. L.; Rama woering, Alf. Min. T. P.; Waro, Alf. Min. T. L. — Gebr.: Het hout is geschikt voor balken en planken, mits onder dak gebezigd.

3124. **S. lepidota Bl.*** Meranti beras, Mal.; Sekawang, Mal. Pal.; Sengkawang, Sum. W. K. — Gebr.: Het geelachtig gekleurde hout wordt gebruikt voor huis-stijlen. Uit de vruchten wordt brandvet verkregen, dat in bamboekokers bewaard wordt en zelfs in Indie niet vloeibaar is.

3125. **S. leprosula Miq.*** Seraja batoe, Mal. — Gebr.: De hieruit verkregen hars gaat als damar seraja batoe in den handel.

3126. **S. macroptera Dyer.*** Kekapong, Lamp.; Kepoeng, Mal. — Gebr.: De bast dient wel als omwanding en een afschrapsel daarvan als uitwendig geneesmiddel bij milt- en leverziekten.

3127. **S. Maranti Burck.*** Meranti batoe, Mal. — Gebr.: Het roodachtige hout dient als kiel van inlandsche vaartuigen.

3128. **S. parvifolia Dyer.*** Meranti daoen ketjil, Mal.; Seraja samak, Mal.

3129. **S. Pinanga Scheff.*** Tengkawang ajer, Mal. W. Born.; Tengkawang pinang, Mal. W. Born. — Gebr.: Levert Borneo-talg.

3130. **S. scaberrima Burck.*** Tengkawang babi §), Mal. W. Born.; Teogkawang lajar, Mal. W. Born. — Gebr.: Levert Borneo-talg.

§) Ook Shorea compressa Burck.*

3131. **S. selanica Bl.*** Ai bapa, Alf. Amb., Har.; Ail bapa, Alf. N. Laoet, Sap.; Damar malajoe, Mal. Mol.; Hini, Alf. Boer.; Kaoe hini, Alf. Boer.; Salo goro, Tern. Varieteit in Alf. Boer.: K. h. boti of h. boti; K. b. meha of h. meha. In Alf. Har.: A. b. kaoe; A. b. poeti. In Alf. N. Laoet en Sap.: A. b. knoeil; A. b. poetiil, (Sap.); A. b. poeil, (N. L.). — Gebr.: Levert een mindere soort hars, die in de Molukken als damar selan bekend is. Het hout dient wel voor masten van inlandsche vaartuigen.

3132. **S. stipulosa Burck.*** Meranti djawi, Mal.; Meranti pinang, Mal. — Gebr.: Ook deze bevat tengkawang-talg, maar men zamelt de vruchten niet in, om reden het vetgehalte te gering is voor een voordeelige bewerking.

3133. **S. utilis King.*** Damar laoet, Mal. — Gebr.: Is wegens het harde hout zeer gezocht en levert een damar-soort op, die veel in den handel komt.

3134. **Shuteria vestita W. et A.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Kakatjangan areuj, Soend. Kruipende plant.

3135. **Sida carpinifolia L.** (= **S. acuta Burm.***). Nat. fam. der **Malvaceae.** Ketoembar hoetan, Mal. — Halfheester. Gebr.: Zie 3138.

3136. **S. cordifolia L.*** Kakaïs in dekat, Alf. Min. T. P.; Keloeloet poetih, Mal.; Pepoeloet betina, Mal.; Poeloet-poeloet betina, Mal.; Roekoet kakaïs in dekat, Alf. Min. T. P.; Roempoet keloeloet poetih, Mal. — Kruid.

3137. **S. pauciflora D.C.** (**Hibiscus sp.**). Lamoet, Alf. Min. T. P.; Roempoet sosapoe §), Mal. Men. — Kruid.

§) Ook Urena lobata L. (zie 3417).

3138. **S. rhombifolia L.*** Beweli kenalo, Alf. Min. Tonsaw.; Daoen sosapoe, Mal. Mol.; Digo, Alf. N. W. Halm., Tern.; Godong sidagoeri, Jav.; Kakaïs, Alf. Min. T. P.; Kakaïs rintek, Alf. Min. T. P.; Koejangan momong, Alf. Min. Bent.; Otok-otok, Jav.; Paramaoe, Biman.; Pojopojo (zie 3417), Makas.; Rengga singan, Sas.; Roekoet kakaïs, Alf. Min. T. P.; Roekoet kakaïs rintek, Alf. Min. T. P.; Saligoeri, Minangk.; Sangga goeri, Sas.; Santagoeri, Sas.; Sapoe halaman, Mal.; Selgoeri, Mal.; Sibagoeri, Bat.; Sidagoeri, Boeg., Jav.; Sidagori, Soend.; Siligoewi, Balio.; Sindagoeri, Lamp.; Soelagoerai, Mal.; Taghoeri, Madoer.; Tetepi, Alf. Min. T. L.; Tjelegoeri, Mal.; Tjinagoeri, Boeg., Makas., Vulg. Mal.; Tongtong goeri, Sas. Varieteiten in Jav.: Sidagoeri lanang §); S. wadon. In Soend.: Sidagori awewe; S. lalaki §§). In Mal.: Tjelegoeri betina §§) of s. betina; T. djantan of s. djantan. In Mal. Mol.: Daoen sosapoe taranate. — Halfheester. Sammtpappel (voor het gesl. Sida), d. Gebr.: De bloem wordt gebruikt tot geneesmiddel tegen bijen- of wespensteken, en van de vezels van den stam draait men na wassching en droging touw. De fijngewreven bladen van tj. djantan worden op den onderbuik gelegd bij blaasaandoeningen, die van tj. betina als verkoelend middel op bloedzweren aangewend. In het Bataksch heeft men een spreekwijze: „Ngada tarbahen onggang songgop di sibagoeri", d.i.: „Een rhinoceros-vogel kan zich niet neerzetten op een sibagoeri-struik", met de beteekenis van soort bij soort,

dat bijv. een radja niet mag huwen met een meisje van geringen stand, enz. Over het algemeen dient sibagoeri in de Bataklanden als beeld van nederigheid en achterlijkheid. Volgens een legende op Bali was deze beester vroeger zoo hoog, dat de apen daaruit met de sterren konden spelen; met zijn val, door der goden vloek, voortaan de kleinste boom zijnde, kwamen de tijgers van Java op dat eiland.

§) Ook Sida acuta Burm.f.*

§§) Ook Clerodendron disparifolium Bl.*

3139. **Sideroxylon celebicum Pierre.*** Nat. fam. der **Sapotaceae.** Beloean batoe, Alf. Min. Tonsaw.; Kedel, Alf. Min. Tonsaw.; Makoeranga rintek, Alf. Min. T. L.; Sambiring, Alf. Min. Bent.; Taler, Alf. Min. T. P. — Boom.

3140. **S. ferrugineum Hk. et A.*** Karet pantjal, Jav.; Pantjal §), Jav.; Sambiring, Alf. Min. T. L. — Hooge boom.

§) Ook Sideroxylon obovatum Burck.

3141. **S. Koordersii Pierre.** Sasangkongan, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout is voor balken en planken geschikt, mits het onder dak wordt gebezigd.

3142. **S. nitidum Bl.*** Badoet, Jav.; Kadoet, Jav.; Kedoe, Jav.; Kedhoe, Madoer.; Kemid, Lamp.; Kemit, Balin., Jav., Lamp.; Reungas gedeper, Soend. — Woudreus. Gebr.: Het harde hout wordt als weinig duurzaam zelden gebezigd.

3143. **S. sp.** Tjinta moela poetih, Mal. — Boom.

3144. **Siegesbeckia orientalis L.*** Nat. fam. der **Compositae.** Djaboeng, Soend.; Djaboengan, Jav.; Lamboe, Bonth. — Kruid. Herbe divine, fr. Gebr.: Wordt als groente gegeten (?), ook medicinaal gebruikt.

3145. **Sinapis alba L. (= Brassica alba Boiss.*).** Nat. fam. der **Cruciferae.** Mositor, Alf. Min., Mal. Men.; Mostor, Alf. Min., Mal. Men.; Motehe, Alf. Min. Bant.; Sajor tjina, Mal. Tim.; Sasawi sodas, Soend.; Sesawi poetih, Vulg. Mal. — Kruid, de gele mosterd. White mustard, e., moutarde blanche, fr., Senf, d. Gebr.: Hier en daar gekweekt; de bladen rauw en gekookt als groente gegeten.

3146. **Sindora coriacea Prain.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Sepoetih minjak, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt gebruikt bij huisbouw en als meubelhout.

3147. **S. sumatrana Miq.*** Sindoer, Mal. Pal. Varieteiten: Sindoer poetat; S. ragis. — Boom. Gebr.: Het hout dient wel voor planken. Uit den stam verkrijgt men een harsachtige olie, als minjak sindoer bekend, die bij het breeuwen van vaartuigen wordt gebruikt. De vruchten worden onder den naam van sampa-rantoe (separantoe) uitgevoerd en veel in de inl. geneeskunde aangewend, zie vlg.

3148. **S. sumatrana Miq.*** var. **javanica K.et V.** Oekoe-aka, Soend.; Samarantok, Madoer. S.; Sambaramentoe, Makas.; Sampar wali, Balin.; Sampar wantoe, Balin.; Samparantoe, Soend.; Saparantoe, Jav.; Saparantok, Madoer. B.; Saprantoe, Jav.; Sibalik soempah, Bat.; Tampar hantoe, Mal.; Thibeuranto, Atjeh. — Hooge boom. Gebr.: De vruchten zijn zeer gezocht en worden in verschillende geneesmiddelen gemengd, en ook ter haarzuivering gebezigd. Daar de boom niet overal voorkomt, moeten vele dezer namen op de vrucht als inlandsche drogerij betrekking hebben (zie 2405).

3149. **S. velutina Bak.*** Sepoetih djantan, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt gebezigd voor balken van woningen.

3150. **S. Wallichii Benth.*** Sepoetih, Mal.; Sepoetih sendok, Mal. — Boom. Gebr.: Levert een goed timmerhout.

3151. **Sisyrinchium latifolium Sw. (= Eleutherine plicata Herb.*).** Nat. fam. der **Iridaceae.** Bawang kapal, Vulg. Mal.; Loeloewan sapi, Jav. — Kruid. Rüsselschwertel, d. Gebr.: Uit Japan ingevoerd, in tuinen gekweekt.

3152. **Sloanea Sigun K.Schum.*** Nat. fam. der **Tiliaceae** (ook **Elaeocarpaceae**). Beleketebek, Soend.; Boeloe noenggoel, Soend.; Ki somang, Soend.; Merantong, Jav.; Mrantong, Jav. — Zeer hooge boom.

3153. **Sloetia Minahassae Koord.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Daendong, Alf. Min. T. S.; Lahendong, Alf. Min. T. B.; Lahindong, Alf. Min. T. L.; Laïndong, Alf. Min. T. P.; Tajapoe rintek, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: De geklopte bast diende vroeger tot kleeding; nu nog wel tot vervaardiging van hoofddeksels.

3154. **S. Sideroxylon T.et B.*** Hapinis, Bat.; Kamarija, Atjeh; Kapini, Sum. W. K.; Kepini, Sum. W. K.; Pindis, Sum. W. K.; Tempinis, Mal. Varieteiten in Mal.: Tempinis hitam; T. merah; T. poetih. — Boom, geeft Rioeuwsch ijzerhout. Gebr.: Goed timmerhout, en wordt veel gebezigd voor palen en staken voor peperranken, omdat het nooit door witte mieren of paalworm wordt beschadigd. Daar het hout zeer hard is, dient het ook als wig om ander hout te splijten.

3155. **Smilax barbata Wall.*** Nat. fam. der **Liliaceae.** Areuj tjanar beureum, Soend.; Areuj tjanar bokor, Soend.; Katama poeti sela, Alf. Min. T. L.; Oewi in toewa koelo sela, Alf. Min. T. P.; Tjanar beureum, Soend.; Tjanar bokor, Soend. — Klimplant.

3156. **S. China L.*** Gadoeëng tjina, Minangk.; Gadoeng, Boeg., Makas.; Gadoeng tjina, Jav., Mal.; Ghadhoeng tambha, Madoer.; Ghadhoeng tjena, Madoer.; Lede, Biman.; Peundang, Atjeh. — Klimplant. Gebr.: Hier en daar in tuinen gekweekt. De uit China aangevoerde wortelstok (rhiz. chinae) dient als inlandsch geneesmiddel en heet als drogerij in het Maleisch wel obat radja (zie 3162), een naam voor meer dan één soort medicijn.

3157. **S. glycyphylla Sm.*** Areuj tjanar bokor minjak, Soend.; Tjanar bokor minjak, Soend. — Klimplant. S. e. Sweet tea. e.

3158. **S. Helferi A.D.C.*** Gadoeng tikoes, Mal.; Olamboe, Nias. — Doornige klimplant.

3159. **S. leucophylla Bl.*** Areuj tjanar, Soend.; Katama poeti, Alf. Min. T. L.; Oewi in toewa koelo, Alf. Min. T. P.; Tjanar, Soend. — Klimplant.

3160. **S. leucophylla Bl.** var. **heterophylla.** Areuj tjanar bokor lalaki, Soend.; Tjanar bokor lalaki, Soend. — Klimplant.

3161. **S. odoratissima Bl.*** Areuj tjanar wangi, Soend.; Tjanar wangi, Soend. — Klimplant.

3162. **S. zeylanica L.*** Bana, Boeg.; Banara, Balin.; Daoen banar, Madoer.; Obat radja, Vulg. Mal.; Riwana, O. Jav.; Talagtag, Soend. — Klimplant. Gebr.: De boven het vuur gewarmde bladen worden aangewend bij hardnekkige zweren aan het onderbeen.

3163. **Solanum aculeatissimum Jack.*** Nat. fam. der **Solanaceae.** Taroeeng asam, Minangk.; Teroeng asam, Mal.; Teroeng perat, Mal.; Terong endog, Jav.; Terong perat, Madoer.; Terong pait, Soend.; Tjoeng peret, Mal. Pal.; Tjoeng pipit, Balin.; Toeöeng pipit, Balin.; Trong prat, Gajo; Trong pret, Gajo. — Halfheester, soort van „nachtschade". Gebr.: De vruchten hebben ranzigen smaak; menschen met kropgezwellen dragen ze vaak om den hals. Om wellustige personen aan te duiden zegt de Minangkabaoer: „Gaek taroeeng asam kijan toeho kijan tadjam", d. i.: „Als de vrucht van taroeeng asam, hoe onder des te scherper" of: hoe onder hoe gekker.

3164. **S. denticulatum Bl.*** Leuntja, Soend.; Ranti, Bat., Jav.; Tohokok, Alf. Min. T. B.; Wewelesan in taloen, Alf. Min. T. B.; Wit ranti, Jav. Varieteit in Soend.: Leuntja beureum. — Kruid. Gebr.: Wordt bij de rijst gegeten. Van elk gemakkelijk werk zegt de Javaan: „Soewe midjet wohing ranti", d. i.: „Een korten tijd ranti-vruchten drukken".

3165. **S. ferox L.*** Karoendoeng, Soend. Varieteiten in Soend.: Karoendoeng badak; K. goenoeng; K. sapi. — Kruid. Gebr.: De vruchten worden wel als toespijs bij de rijst gegeten; de bladen dienen als geneesmiddel.

3166. **S. indicum L.*** Foki-foki oetan, Mal. Men.; Kokak, Balin.; Ranti kajoe, Jav.; Takokak, Soend.; Tekokak, Balin.; Tjoeng kokak, Balin.; Toeöeng kokak, Balin.; Toeöeng piing, Balin. Varieteiten in Soend.: Takokak bodas; T. lemboet; T. pahit. — Kleine heester. Gebr.: De vruchten zijn bitter; in 't bijzonder die der in het Soend. T. pahit geheeten varieteit.

3167. **S. lysimachioides Wall.*** Leuntja monjet, Soend. — Klimplant.

3168. **S. macranthum Dun.*** Tjambaoel, Soend. — Heester.

3169. **S. Melongena L.*** Bodong-bodong, Makas.; Entjoeng, Jav. Indram.; Fofoki, Teru.; Foki-foki, Mal. Men.; Iteroeng, Boeg.; Kadoewi, Biman.; Katimboe, Alf. Min. Bent.; Kendoeroe, Soemba; Kiniwoki, Alf. N. O. Halm.; Ledi, Sas.; Palolo, N. Guin 4 R.; Paploba, Alf. Boer.; Pohi, Alf. Min. Bant.; Poki-poki, Alf. Min. Banda; Tare, Sawoe; Taroeeng, Minangk.; Tehoeng, Balin, Semb.; Tere, Sawoe; Teroeng, Mal.; Tèrong, Jav., Mal. Amb.; Tèrong, Madoer., Sas.; Tèrong, Soend.; Terong andjing, Mal. Amb.; Terong gede, Soend.; Terong ngor, Jav.; Terong tjoengor, Jav.; Tijoeng, Lamp.; Tioeng, Bat., Lamp.; Tjoeng, Balin., Mal. Pal.; Tjoeng batok, Mal. Pal.; Tjokrom, Soend.; Tjoetjoemoe, Alf. N. W. Halm.; Toejoeng, Bat.; Toeöeng, Balin.; Toloen, Alf. Har., Z. Cer.; Toroe, Nias; Toroen, Alf. Har. Z. Cer.; Toroeng, Bat.; Toroeno, Alf. N. Laoet, Sap.; Troeeng, Atjeh; Trong, Gajo. Varieteiten in Makas.: Bodong-bodong balanda, met kleine gele vrucht; B.-b. para. In Mal. Men.: Foki-foki popoloeloe. In Biman.: Kadoewi doloe djanga; K. nać; K. paranggi; K. tarenole. In Boeg.: Iteroempanoewa. In Alf. Min. Bant.: Pohi pakaba. In Minangk.: Taroeeng hitam; T. pandjang; T. paranggi; T. poetieh. In Jav.: Terong getas; T. glatik; T. kopek; T. pandan. In Madoer.: Terong bhiroe; T. boengo; T. pote; T. taäl. In Soend.: Terong bodas; T. galatik; T. kadoet; T. koepa; T. lijat; T. maleber; T. pelem; T. rangoe of rangoe; T. penheur; T. tjoetjoek. In Sas: T. pedar of T. rengeh. In Balin.: Toeöeng of tj. boetoeh sampi; T. of tj. galatik; T. of tj. kandji; T. poeri of tj. poeri; T. of tj. praoe of t. of tj. sangklat; T. of tj. rijang; T. of tj. tabah. — Heester, de „eierplant". Eggplant, brinjal, e., aubergine, mélongène, fr., Eierfrucht-Nachtschatten, d. Gebr.: De vruchten worden ranw of toebereid gegeten. Op de oorijpe vruchten laat men kinderen bij het tanden krijgen wel bijten, terwijl de rook van op houtskool gelegde droge vruchten een middel tegen kiespijn is. In tegenstelling met andere varieteiten, hebben de vruchten van t. glatik twee kleuren, wit en oranje. Op Bali worden de gedoornde bladen op de draden van het weefsel gelegd, om te beletten, dat kwade geesten die in de war brengen. Lang gewimperde oogharen noemt men aldaar: „Soengkab toeöeng", omdat de vruchten onder de bladen zitten en deze dus bij het plukken eerst moeten opgetild worden. De vrucht is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Endog sapatarangan kadjoepoek sidji obah kabeh", d.i.: „Als uit een kippennest vol eieren één weggenomen wordt, bewegen ze alle"; want als van deze plant één vrucht wordt afgeplukt, raken de andere vruchten in beweging.

3170. **S. Minahassae Koord.*** Kamoenti, Alf. Min. T. L., T. P., T. S.; Kamoeti, Alf. Min. Tonsaw.; Pohon tatanuman, Mal. Men. — Heester. Gebr.: De bladen worden afgekookt gegeten.

3171. **S. nigrum L.*** Ranti goenoeng, O. Jav.; Teroeng meranti, Mal. — Kruid, de zwarte nachtschade.

3172. **S. parasiticum Bl.*** Terongan, Soend. — Heester, soms epiphytisch. De plant is ten onrechte door Blume „parasiticum" gedoopt.

3173. **S. sarmentosum Noes.*** Teroeng tikoes, Mal. — Kruid.

3174. **S. torvum Swartz.*** Inggir-inggir, Bat.; Lantojoeng, Bat.; Latojoeng, Bat.; Magae, Soend.; Tahoetoe, Alf. Min. Bant.; Taroetoep, Alf. Min.; Teroeng pipit, Mal.; Terong weloet, Jav.; Tjontom, Jav. Varieteit in Bat.: Lntojoeng porat, met witte vrucht, die bedwelmend is. — Halfheester. Gebr.: Wegens de doornen wordt deze soms geplant om plaatsen ontoegankelijk te maken. De jonge vruchten worden gekookt gegeten. Het pas uitgebroed zijn van kippen noemt de Batak: „Mortojoeng", d. i.: „Er uitzien als de vrucht van latojoeng".

3175. **S. tuberosum L.*** Artapel, Vulg. Mal.; Boh gantang, Atjeh; Hoewi walanda (zie 2181), Soend.; Kantang, Bat. Mal.; Bengk., Minangk.; Kapoe ne walanda, Alf. Min. P. B., T. S.; Kapoet ni koendam, Alf. Min. T. L.; Kembili welanda, Mal., Kentang, Balin., Jav., Madoer., Mal., Soend.; Kentang welonda, Jav.; Ketubi djawa, Soemba; Koetubi djawa, Soemba; Lame balanda, Boeg.; Makas.; Lame-lame, Boeg., Makas.; Mangut safoet, Alf. Boer.; Mangsafoet, Alf. Boer.; Mowole, Alf. Min. T. B.; Oebi bandera, Mal. Bengk.; Oebi kantang, Sum. W. K.; Oebi koemandoer, Mal. Pal.; Oebi mandira, Lamp.; Oebi oelando, Minangk.; Oebi welanda, Mal.; Oewe wolanda, Solor.; Oewi kentang, Jav.; Pelo gadoeeng, Minangk.; Sabrang djawa, Balin.; Toeka wawa, Sika; Toeka wolonda, Sika. — Kruid, de aardappel. Potato, e., pomme de terre, fr., Kartoffel, d. Gebr.: Wordt in hooger gelegen streken nog al aangeplant.

3176. **S. verbascifolium L.*** Lanting, Bat.; Leuntja badak, Soend.; Sompong, Sas.; Teroeng raja, Mal.; Teter, Balin., Jav., Soend. — Heester. Gebr.: De bladen worden bij tandpijn aangewend en ook na het tandvijlen tot mondreiniging gebezigd.

3177. **S. sp.** Taroetoep in taloen, Alf. Min T. P. — Kruid.

3178. **Sonchus asper Vill.*** Nat. fam. der **Compositae.** Djekeng, Soend.; Rajana bodas, Soend. — Kruid, de ruwe melkdistel. Spiny sow thistle, e., laitron épineux, fr., rauhe Saudistel, d.

3179. **S. malayanus Miq.*** Blenggi, Jav. — Kruid.

3180. **S. oleraceus L.*** Ketoebar, O. Jav.; Rajana beureum, Soend.; Sarap (zie 3447), Madoer. — Kruid, de melkdistel. Sow thistle, e., laitue de lièvre, fr., gemeine Saudistel, d.

3181. **S. sp.** Lambere soesoe, Bouth. — Kruid.

3182. **S. sp.** Kipoet, Alf. Min. T. B.; Rajana (zie 1268), Soend.; Roekoet in timoe, Alf. Min. T. P. — Kruid.

3183. **S. sp.** Sonri, Bouth. — Kruid.

3184. **Sonorila heterostema Naud. (= S. obliqua Korth.*).** Nat. fam. der **Melastomaceae.** Daoen hati-hati gadjah, Mal.; Daoen hati-hati hoetan, Mal.; Hati-hati gadjah, Mal.; Hati-hati hoetan, Mal. — Kruid.

3185. **S. insignis Bl.*** Penawar radja, Mal.; Piladang, Minangk.; Sari-sari, Nias. — Kruid. Gebr.: Soms als sierplant. Bij huiduitslag worden de aangedane plekken met de bladen ingewreven en bedekt.

3186. **S. picta Korth.*** Penawar poetih, Mal. Pal. — Kruid.

3187. **S. sp.** Boeloe oelat, Mal. — Kruid.

3188. **Sonneratia acida L.f.*** Nat. fam. der **Lythraceae.** Api-api §), Jav., Sas.; Awak-awak, Enggano; Barambang (zie 142), Minangk.; Barongbang, Bat.; Berembang, Mal.; Boa, Rotin., Sawoe; Boak, Mal. Tim.; Kapidada, Jav.; Kedada, O. Jav.; Kewaka, Solor; Papasoengan, Soend.; Parapa, Makas.; Parapat, Madoer. S.; Parepa, Boeg.; Paropa, Biman.; Pedada, Jav., Mal.; Perepat, Mal.; Perepat poetih, Mal.; Peudada, Atjeh; Pidada, Balin., Jav., Minangk., Soend.; Pining, Sas.; Posiposi, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern.; Tingatinga, Balin.; Tioes §§), Alf. Min.; Tioes in tasitj, Alf. Min. T. P.; Tioes karengan, Alf. Min. T. P.; Tioes sama, Alf. Min. T. P.; Wat, N. Guin. 4 R.; Wata, Alf. Z. Cer. Varieteiten in Makas.: Parapa batoe. In Boeg.: Beropa of parepa batoe. — Vrij lage boom der kuststreek, de „kaasjesboom". Gebr.: Het weeke hout der aspergevormige ademwortels wordt wel als surrogaat voor kurk gebezigd en heet in O. Java gaboes (zie 178); de rijpe vruchten worden met zout gegeten. In oude verhalen worden vrouwenborsten soms met die vruchten vergeleken en in het Maleisch drukt men dit „eenigszins verheven" nog uit door: „Boelat boewah berembang", d. i.: „Rond als een berembangvrucht". In het Maleisch van Bengkoelen is deze vrucht de oplossing van dit raadsel: „Beseroban boekannjo hadji, beikor boekannjo kero", d. i.: „Het draagt een tulband en is geen hadji, het heeft een staart en is geen aap".

§) Ook Avicennia (zie 381).

§§) Ook Nania (= Metrosideros*) vera Rumph. (zie 2409).

3189. **S. alba Smith.*** Bhoegem, Madoer.; Bogem, Soend.; Padada §), Boeg., Lamp., Makas.; Poghem, Madoer. S. — Lage boom. Gebr.: De ademwortels zijn kleiner en hun kurk dus minder bruikbaar; de vruchten zijn niet eetbaar. Het hout van den stam is in de Minahasa als dekplanken en regels zeer gezocht.

§) Ook S. Griffithii Kurz (zie 513 en 2968).

3190. **Sophora tomentosa L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Boewah oepas, Vulg. Mal.; Doelang-doelang batino, Minangk.; Kajoe penawar, O. Jav.; Kelo i lawanan, Alf. Min. T. L.; Ki koetjing, Soend.; Lolang badjo, Mal. Mol.; Lolang pante, Mal. Mol.; Mata koetjing, Soend.; Oepas bidji, Vulg. Mal.; Polidan in tasitj, Alf. Min. T. P. — Heester. Gebr.: De fijngestampte bladen zijn een uitwendig geneesmiddel, terwijl ze inwendig toegediend worden bij buikziekten; ook de giftige zaden, rozekransvormig door de peulschil omsloten, gelden als geneeskrachtig.

3191. **Sorghum fulvum Beauv. (= Andropogon serratus Thunb.*).** Nat. fam. der **Gramineae.** Doehoet pimping, Bat.; Pimpieng, Minangk.; Pimping, Bat.; Teriti, Midd. Sum. — Kruid, eene soort „gierst". Gebr.: In het Minangkabaoesch heeft men een spreekwijze: „Batareh kaloea bak pimpieng", d. i.: „Hard van buiten, maar zacht van binnen", ter aanduiding van domme lieden, die zich voor knap, en arme, die zich voor rijk uitgeven; en een andere: „Kasek-kasek daoen pimpieng", d. i.: „Grof als pimpieng-bladen", van iemand, die zeer onvriendelijk jegens een ander is.

3192. **S. saccharatum Moench (= S. vulgare Pers.*** var.). Bata, Boeg.; Batara todjeng, Makas.; Batari, Mal.; Djaja moetri, Jav. Varieteiten in Makas.: Batara todjeng edja; B. todjeng kabo. In Boeg.: Bata mapoete; B. matjela. — Kruid, de suikergierst of chineesche gierst. Broom corn, e., Sorgho sucré, fr., Zuckerhirse, Zuckerbartgras, d. Gebr.: Hier en daar om de zaden gekweekt.

3193. **S. vulgare Pers.*** §) Boeka, Tim.; Djaba oere, Bat.; Djagoeng rote, Mal. Tim.; Djagoeng tjantel, Jav.; Djagong tjetik, Soend.; Djawa, Balin.; Djawaras, Mal.; Djawe, Daj. Z. O. Born.; Djhaghoeng boelir, Madoer.; Getem, Sas.; Godem, Balin.; Goël, Soend.; Terachawoe, Sawoe; Tjantel, Jav. — Kruid, de gewone gierst of kafferkoorn of z.g. kleine mais. Guinea corn, e., grand millet, sorgho, fr., Mohrenbartgras, d. Gebr.: De trosgewijs aan den hoofdstengel groeiende vruchtkorrels worden na stamping en zuivering gekookt gegeten. In het Bataksch is djaba oere de oplossing van dit raadsel: „Ijasinoewan na samonis mandjadi saihoer ni bijang, d. i.: „Geplant zoo groot als rijstgruis, wordt het een hondenstaart". In diezelfde taal zegt men van iemand, die men om zijn aanmatiging niet lijden mag en die daarom buiten alles gehouden wordt: „Ni doeroewi bagi djaba", d. i.: „Langs den kant (van het rijstveld) geplant als djaba".

§) Zie ook het aangeteekende bij Setaria en Panicum. Verwant is S. halepense Pers.*, die in het engelsch Cuba-grass of Johnson-grass heet.

3194. **Soulamea amara Lam.*** Nat. fam. der **Simarubaceae.** Kajoe soelamoe, Mal. Mol.; Obat pamali, Mal. Amb.; Soelamoe, Mal. Mol. — Boom. Gebr.: De bittere bast als geneesmiddel.

3195. **Spathiphyllum commutatum Schott.*** Nat. fam. der **Araceae.** Matoenak, Alf. Min. T. L.; Matoetoenak, Alf. Min. T. B.; Toenak §), Alf. Min. T. L.; Toendak, Alf. Min. Bent., T. P. — Kruid. Gebr.: De jonge bladen worden gekookt als groente gegeten.

§) Ook Schismatoglottis sp.

3196. **Spathoglottis plicata Bl.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Taliawan, Alf. Min. T. P.

3197. **Spatholobus gyrocarpus Benth.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Akasedjangke §), Minangk.; Akar sedjangkat §), Mal.; Bajit halimawoeng, Lamp. — Klimplant.

§) Ook klimmende Bauhinia-soorten.

3198. **S. littoralis Hassk.*** Areuj moendjing djaloe §). Soend. — Klimplant. Gebr.: Het sap wordt gedronken en bij groote vermoeidheid tot voetwassching gebezigd.

§) Ook Randia longiflora Lam.* en Combretum-soorten (zie 2947).

3199. **Spergula arvensis L.*** Nat. fam. der **Caryophyllaceae.** Damar wadja, O. Jav. — Kruid, de spurrie. Spurrey, spurry, e., spergule, fr., Ackerspark, d.

3200. **Spermacoce hispida L.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Bueloe loetoeng, Soend.; Roempoet soesoer, Mal. — Kruid. Gebr.: Soms als inl. medicijn.

3201. **S. mitracarpoides Miq.*** Saroenen walang, Jav. — Kruid.

3202. **S. scaberrima Bl.*** Djoekoet letah hajam (zie 2847), Soend.; Roempoet lidah ajam, Vulg. Mal. — Kruid.

3203. **Sphaeranthus africanus L.*** Nat. fam. der **Compositae.** Badjogol, Soend.; Boenga roe doepa-doepa, Boeg.; Boenga roe taï bembe, Boeg.; Djotang badak, Soend.; Kamandhin (zie 464), Madoer.; Patah kemoedi §), Mal.; Tambatambako, Bouth.; Timbo-timbo padja, Makas. — Kruid. Gebr.: Een afkooksel van dit kruid wordt na afloop van een koortsaanval gedronken; ook dient het kruid wel als veevoeder.

§) Ook Emilia purpurea Cass. (zie 1268).

3204. **Sphaerostemma (= Schizandra*) pyrifolium Bl.** Nat. fam. der **Magnoliaceae.** Areuj hoenjoer boeöet (zie 1949), Soend.; Patjetan, O. Jav.; Patjetan ojod, O. Jav. — Klimmende heester.

3205. **Sphenoclea zeylanica Gaertn.*** Nat. fam. der **Campanulaceae.** Gangang karaeng, Makas.; Goenda, Jav., Soend.; Gonda, Balin.; Gonra, Boeg., Makas. Variëteit in Balin.: G. djago. — Waterplant. Gebr.: De jonge bladen worden gegeten.

3206. **Sphenodesma barbata Schauer.*** Nat. fam. der **Verbenaceae.** Akar tjabang lima §), Mal. — Klimmende heester.

§) Ook Heptapleurum heterophyllum Seem.*

3207. **S. pentandra Jack.*** Akar soebang, Mal.; Akar tanak rimaoe, Mal.; Kang asee, Atjeh; Tanak rimaoe, Mal. — Klimmende heester. Gebr.: De bladen worden wel als sambel gebruikt.

3208. **S. triflora Wight.*** Akar bisa, Mal.; Akar mali-mali (zie 1724), Mal. — Klimmende heester.

3209. **Spilanthes Acmella Murr.*** Nat. fam. der **Compositae.** Djotang, Soend.; Gatang, Minangk.; Getang, Mal.; Kenal, Alf. Min. T. P.; Legetan, Jav.; Roemaras, Alf. Min. T. L. — Kruid, het A B C-kruid. Abécédaire, fr. Gebr.: De scherp-aromatische bladen worden wel bij koorts aangewend. De Ned. naam is door RUMPHIUS (VI, 145) bedacht, omdat de speekselafscheiding bevorderende knoppen te kauwen gegeven werden aan scholieren, die moeite hadden lispelend de Arabische letters voor S uit te spreken. De var. oleracea (zie 3211) is de eigenlijke Para cress, waarvan in de apotheek eene kiespijn-tinctuur (Paraguay-roux) getrokken wordt.

3210. **S. ciliata H.B.K.** Daoen bentang, Madoer. — Kruid.

3211. **S. oleracea Jacq.** Djotang gede, Soend. — Kruid. Para cress, e., cresson de Para, fr., Parakresse, d. Gebr.: Medicinaal, zie 3209.

3212. **S. Pseudo-Acmella L.** (= **S. Acmella Murr.***). Daoen loedah, Mal. Mol.; Djotang lemboet, Soend.; Saroenen §), Jav. — Kruid, zie 3209.

§) Ook Wedelia asperrima Benth.* (zie 3500).

3213. **Spinifex squarrosus L.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Angen-angen, Madoer.; Dendedende, Boeg., Makas.; Djoekoet tijara, Soend.; Rebha angen-angen, Madoer.; Roekoet in deges, Alf. Min. T. P.; Roempoet angin, Mal. Batav.; Roempoet boeloe mata, Vulg. Mal.; Roempoet lari-lari, Mal. — Gras, de strand- of steppenlooper. Ground rottan, e. Dit kustgras heeft groote en lichte kogelvormige bloeiwijzen, uit stijve aren samengesteld, die na de vruchtzetting met groote sprongen langs het strand worden voortgestuwd en bij die beweging het zaad uitstrooien.

3214. **Spondias lutea L.*** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Kadoengdoeng aren, Madoer.; Kadongdong sabrang, Soend. — Boom. Gebr.: Vrucht eetbaar, de varkenspruim. „Mope" in Suriname. Golden apple, e., gelbe Mombinpflaume, d.

3215. **S. mangifera Willd.*** Liwas, Alf. Min.; Olibas, Alf. Min. Tonsaw. — Boom. Hog plum, e. Gebr.: Het hout wordt bij huisbouw gebezigd.

3216. **S. mangifera Willd.*** var. **javanica K. et V.** Daoe ketji, Boeg.; Goriodo, Alf. N. O. Halm.; Intji, Biman.; Kadoengdoeng, Madoer.; Kadondoeëng, Minangk.; Kadongdong, Balin., Soend.; Kadongdong haseum, Soend.; Kadongdong leuweung, Soend.; Kalontjeng, Madoer. B.; Karoenroeng, Makas.; Katjang, Boeg.; Katjemtjem §), Balin.; Kedondong §§), Mal.; Kedongdong, Balin., Jav.; Klontjing, O. Jav.; Ngoedoe, Tern.; Oelit, Alf. Oel., Z. Cer.; Oerit, Alf. Oel., Z. Cer.; Ontjo, Alf. Tom. Variëteiten in Madoer.: K. dhoergha; K. katjempli; K. paghar. — Zeer hooge boom. Gebr.: Het hout wordt soms voor stijlen gebezigd. De jonge bladen zijn met andere middelen een medicijn tegen hoest bij kinderen. Vruchten eetbaar.

§) Dit is, in tegenstelling van kadongdong, de naam van den boom, als die nog geen vrucht draagt.

§§) Volgens RIDLEY wordt deze naam ook gegeven aan meerdere soorten van de geslachten Canarium, Santiria en Trigonochlamys. Overigens gelden al de opgegeven namen nog voor Spondias dulcis Forst.*

3217. **Sporobolus diander Beauv.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Djoekoet ajenjeran §), Soend.; Koendai, Alf. Min. T. L.; Lantjoeran §), Jav.; Telor belalang, Mal. — Kruid. Gebr.: Dient wel tot veevoeder.

§) Ook Sporobolus indicus Br.*

3218. **S. pulchellus R.Br.*** Djoekoet tambaga gede, Soend.; Tatambagaän gede, Soend. — Kruid.

3219. **Stachytarpheta indica Vahl.*** Nat. fam. der **Verbenaceae.** Djarong lalaki, Soend.; Gadjihan, Jav.; Ipoes in tjawok §), Alf. Min. T. P.; Roem-djharoem, Madoer.; Selaseh hoetan §§), Mal.; Soeï in soeï koelo, Alf. Min. T. P. — Kruid. S.c. Brazilian tea, e. Gebr.: Soms voor omheiningen. De bladen dienen wel tot paardenvoeder.

§) Ook Entada scandens Benth.* (zie 1278).

§§) Ook Hyptis suaveolens Poit.* (zie 1868).

3220. **Steganthera Warburgii Perk.*** Nat. fam. der **Monimiaceae.** Kajoe soko, Bouth. — Boom.

3221. **Stelechocarpus Burahol Hook.f. et Thoms.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Boe-

rahol, Soend.; Kepel §), Jav. — Boom. Gebr.: De vruchten, uit den stam groeiend, worden gegeten.
§) Ook Cynometra ramiflora L.* (zie 973).

3222. **Stellaria saxatilis Buch.-Ham.*** Nat. fam. der **Caryophyllaceae.** Tepoeng otot, O. Jav. — Kruid, eene soort „sterremuur". Gebr.: De bladen dienen als geneesmiddel voor wonden.

3223. **Stemona tuberosa Lour.*** Nat. fam. der **Roxburghiaceae.** Kembili hoetan, Mal.; Oebi kembili hoetan, Mal. — Klimplant.

3224. **Stemonurus (= Lasianthera*) celebicus Val.** Nat. fam. der **Olacaceae.** Simbelan (zie 1425), Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout is voor planken en balken geschikt, mits onder dak gebezigd.

3225. **S. secundiflorus Bl. (= Lasianthera apicalis Benth. et Hook.*).** Sintok lantjang, Soend. — Boom.

3226. **Stenochlaena palustris Burm.*** Nat. afd. der **Filices.** Lambiding, Atjeh; Lemidang, Mal.; Lemidang betina, Mal.; Pakoe lemidang, Mal.; Paoe rara, Bat. Mand. — Varensoort. Gebr.: De wortels worden als bindsel gebezigd, vooral bij het maken van fuikeen; de jonge spruiten worden als groente genuttigd.

3227. **Stephania capitata Spreng.*** Nat. fam. der **Menispermaceae.** Akar taloer, Sum. W. K.; Areuj tjamtjaoeh minjak, Soend.; Karokas sela, Alf. Min. T. L.; Tjamtjaoeh minjak, Soend.; Tongaw in timi, Alf. Min. T. P. — Klimmende heester. Gebr.: Als inl. geneesmiddel.

3228. **S. corymbosa Bl.** Areuj geureung beureum, Soend.; Geureung beureum, Soend. — Klimmende heester.

3229. **Sterculia Blumei Don.*** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Hantap paraj, Soend. — Boomheester.

3230. **S. chrysodasys Miq.*** Kaloempang babi, Sum. W. K. — Boom.

3231. **S. coccinea Roxb.*** Hantap lemboet, Soend. — Boomheester.

3232. **S. colorata Roxb.*** Hantap leuweung, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout wordt voor landbouwgereedschap gebezigd.

3233. **S. crassinervia Miq.*** Kaloempang batino, Minangk. — Boom.

3233*a*. **S. cuneifolia Miq.*** Gadih batieh, Minangk. — Boom.

3234. **S. foetida L.*** Aloempang, Boeg.; Aloepang, Boeg.; Baroe kapes, Alf. Min. T. L.; Boengoro, Makas.; Djangkang, Jav.; Djhangkang, Madoer.; Ghalompang, Kang.; Haloempang, Bat.; Kaloempang §), Makas., Sum. W. K.; Kaloepa, Boeg.; Kalompang, Madoer.; Kapoch i taloen, Alf. Min. Tonsaw.; Kapok oetan, Mal. Men.; Kekepahan, Balin.; Keloempang, Mal., Kelompang, Mal.; Kepah, Balin.; Kepoeh, Balin.; Jav.; Kepoh, Jav., Soend.; Kole angka, Soend.; Maroe kapes, Alf. Min. T. L.; T. P.; Moroöka, Tern.; Moroöka nonaoe, Tern.; Nitas, Mal. Tim.; Poepoe, Boeg.; Poh, Jav. — Hooge boom. Arbre puant, fr., Stinkbaum, d. Gebr.: Het hout, wegens de geringe sterkte alleen voor prauwen gebezigd, wordt spoedig door insekten aangetast. Een koud aftreksel van den bast is als abortivum in gebruik. De zaden bezigt men rauw of geroosterd wel als spijs en geneesmiddel; in rauwen toestand zouden zij bedwelmend zijn. Met de daaruit verkregen olie wrijft men bij gebrek aan kokosolie kinderen van in het bosch vertoevenden in en de asch der gebrande schil is met water vermengd een middel tegen gonorrhoea, terwijl die bovendien wordt gebezigd bij de bereiding van verfstof uit Carthamus tinctorius. Daar de bloesem zeer kwalijk riekt, hoort men menigmaal overdrachtelijk de uitdrukking: „Ik houd van u zooveel als van Sterculiabloemen!" Daar de vrucht iets van een halve maan heeft, noemt men in het Javaansch al wat daarop gelijkt: „Djangkangen". Iemand, die ruw van zeden is, wordt in die taal aangeduid met: „Kaja di dadah lengah kepoh", d. i.: „Als het ware ingewreven met kepoh-olie", hetgeen kinderen in het bosch worden gedaan. Wanneer bij verloofden, vóór de voltrekking van het huwelijk, de bruidegom sterft, dan neemt de bruid in Zuid-Celebes een vrucht van Sterculia, die wel eenige overeenkomst heeft met het pudendum muliebre, legt die op den grond en stapt er driemaal over heen; het ongeluk zou aldus van haar overgaan op die vrucht, welke bij het lijk van den overledene wordt begraven. Daar de zaden bij het openmaken gewoonlijk dadelijk uit de vrucht vallen, zegt de Boeginees van een tandelooze: „Makaloepang ni bangina", d. i.: „Zijn kaak is als een geopende aloepangvrucht"; en omdat de schil der vrucht er van buiten zwart uitziet, noemt de Makassaar een gering en ellendig persoon: „Rapo nai boengorona", d. i.: „Een noot, die zwart is geworden". In het Bataksch heeft men een raadsel: „Rara bikbik lomlom", d. i.: „Het is rood, van rijpheid opengebarsten is het zwart", waarvan de vrucht van haloempang de oplossing heet (?). En ngron-ngron poh, d. i.: „Ongeveer als het blad van een kepoh-boom", dient in het Javaansch ter aanduiding van iets, dat evenredig is van lengte en breedte.
§) Ook S. hyposticta Miq.*

3235. **S. grandifolia R.Br.*** Hantap bejas, Soend. — Boom.

3236. **S. javanica R.Br.*** Hantap badak, Soend.; Hantap beureum, Soend.; Hantap dapoeng, Soend.; Hantap gede, Soend.; Kendoeng, Balin.; Kepoh ketek, Jav. — Hooge boom. Gebr.: Het grove hout wordt soms voor kano's gebruikt. De zaden, als onechte of zoete pranadjiwa bekend, zijn als die van andere Sterculia-soorten, tegen borstkwalen in gebruik, maar volgens velen zonder succes; ze zijn door den zoeten smaak gemakkelijk van de „echte" (afkomstig van Euchresta Horsfieldii Benn.) (zie 1312) te onderscheiden.

3237. **S. laevis Wall.*** Hantap batoe, Soend.; Tjempaka djanggi, Mal. — Boomheester.

3238. **S. macrophylla Vent.*** Bangilan, Alf. Min. T. B., T. L.; Bangilan sela, Alf. Min. T. L.; Dok, Jav.; Hantap heulang, Soend.; Kalongan, Jav.; Klowang, Madoer.; Wangilar, Alf. Min. Bent. — Hooge boom. Gebr.: Voor sierboom geschikt. Het hout wordt soms voor prauwen gebezigd.

3239. **S. Minahassae Koord.*** Bangilan koelo, Alf. Min. T. B.; Bangilan poeti, Alf. Min. T. L.; Lenoe, Alf. Min. T. L.; Mapangi, Alf. Min. T. L.; Talioe, Alf. Min. T. P. — Boom.

3240. **S. nobilis Sm.*** Hantap pasang, Soend. — Boomheester. Gebr.: Van de fraai vermiljoenroode vruchten worden de zaden wel gegeten.

3241. **S. oblongata R.Br.*** Bangilan, Alf. Min. T. B., T. L.; Lomos, Alf. Min. Bent.; Mawarisa, Alf. Min. T. S.; Mawaweka §), Alf. Min. T. L., T. S.; Talioe, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout wordt wel bij huisbouw gebezigd.
§) Ook Pithecolobium Minahassae T. et B.* (zie 2762).

3242. **S. scaphigera Wall.*** Merpajang, Mal.; Padjang, Madoer. — Boom. Gebr.: Van het hout maakt men planken. De zaden, ter grootte van een vingerlid, zetten zich in water zoodanig uit, dat met één zaad een kommetje gevuld wordt, waarom ze in het Maleisch: „Kembang semangkok" (en in Batav. Mal.: „Boewah tempajang"), in Madoer.: „Tampajang" of „sekar padjang" genoemd worden.

3243. **S. spectabilis Miq.*** Kaloempang beras, Sum. W. K.; Keloempang beras, Mal.; Kelompang beras, Mal. — Boom.

3244. **S. urceolata Sm.*** Boewah tinta, Mal. Mol.; Djeboek, Madoer.; Hantap §), Soend.; Keloempang boeroeng, Mal.; Keloempang hoetan, Mal.; Kelompang boeroeng, Mal.; Kelompang hoetan, Mal.; Mangidar, Alf. Min. T. S.; Tales, O. Jav.; Talesan, O. Jav.; Toengloer, Jav. — Zeer hooge boom. Gebr.: Als 3238. De zaden worden wel gegeten en de vruchtschil is voor kleurstof in gebruik.
§) Ook Tetrameles nudiflora R. Br.*

3245. **Stereospermum chelonoides D.C.*** Nat. fam. der **Bignoniaceae.** Ki tjaäng (?), Soend. Boom. Gebr.: Uit Eng.-Indie ingevoerd, soms in tuinen.

3246. **Stereum nitidulum.** Nat. afd. der **Fungi.** Boenga karang (zie 1059), Mal. — Paddestoel, eene soort „houtzwam".

3247. **Stictocardia tiliaefolia Hall.f.*** Nat. fam. der **Convolvulaceae.** Areuj tatapajan gede, Soend.; Tatapajan gede, Soend. — Klimmende heester.

3248. **Streblus asper Lour.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Kajoe seroet, Jav.; Kolasa, Makas.; Kowalasa, Boeg.; Oele koele, Boeg.; Peleh, Madoer.; Poengoet, Balin.; Seroet, Jav.; Tamboen, Alf. Min. T. S. — Boom. Gebr.: Van het hout vervaardigt men soms rijststampers. Bij de voorbereidende formaliteiten tot de inzameling van vogelnestjes uit de grotten te Karang Bolong (zuidkust v. Java) worden bloemen en vruchten nedergelegd onder een aldaar aanwezigen seroet-boom, die volgens de overlevering zou ontsproten zijn uit den navel van een te dier plaatse begraven voormalig hoofd. De bladen worden met zout aan kraamvrouwen gegeven om het bloed te doen vloeien of met andere obat toegediend tot bevordering der zogafscheiding.

3249. **Striga lutea Lour.*** Nat. fam. der **Scrophulariaceae.** Roempoet sikoe-sikoe, Mal.; Sikoe-sikoe §), Mal. — Kruid.
§) Ook Oldenlandia corymbosa L.* (zie 2483).

3250. **Strobilanthes crassifolius Miq.*** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Lado-lado rimbo, Minangk. — Heester.

3251. **S. crispus Bl.*** Godong nodja, Jav.; Boerip tjaj, Soend.; Nodja §), Jav. — Kruid. Gebr.: Eene der planten, waarvan een aftreksel der bladen als „ketjibling" tegen galsteen aangewend wordt.
§) Ook Hypoestis-soorten, (zie 2648).

3252. **S. glandulosus Bl.*** Djarong gede, Soend. — Heester.

3253. **S. involucratus Bl.*** Djarong koneng, Soend. — Heester.

3254. **S. moschiferus Bl.*** Boentoet segoeng, Soend. — Kleine heester.

3255. **S. Teysmanni Miq.*** Rigo-rigo rimbo, Minangk. — Kleine heester.

3256. **Strombosia javanica Bl.*** Nat. fam. der **Olacaceae.** Ki katjang, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huisbouw; de jonge bladen worden als groente gegeten.

3257. **S. membranacea Val.*** Ki katjang batoe, Soend. — Boom.

3258. **Strophanthus dichotomus D.C.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Akar doedoek kidjang, Mal.; Akar tandoek-tandoek, Mal.; Areuj ki koeja (zie 810), Soend.; Kembang pita, Vulg. Mal. — Klimmende heester. Gebr.: Als sierplant gekweekt; het zaad van Afrikaansche S.-soorten is een sterkwerkend geneesmiddel.

3259. **S. Jackianus Wall.*** Boengahantoe, Mal. — Heester.

3260. **Strychnos Tieute Lesch.*** Nat. fam. der **Loganiaceae.** Ahei, Alf. Amb.; Ipoh akar, Mal.; Tjetek, O. Jav. — Klimplant, verwant aan de strychnine-brucine houdende „braaknoot" (nux vomica). Gebr.: Op de Ambonsche eilanden schijnt de wortel wel als vergift te worden aangewend. De soort S. colubrina L.* geeft het echt slangenhout (zie 1395).

3261. **S. lanceolaris Miq.*** Temeras akar, Mal. Pal. — Klimplant.

3262. **Styrax Benzoin Dryand.*** Nat. fam. der **Styracaceae.** Adjoe kamanjang, Boeg.; A. kamenjang, Boeg.; A. kaminjang, Boeg.; Hajoe hamindjoe, Bat. Mand.; H. hamojan, Bat.; Kajoe kamanjang, Makas.; K. kamijan, Minangk.; K. kaminjang, Makas.; K. kemenjan, Mal.; K. koemajan, Minangk.; K. koemojan, Minangk.; K. koemojen, Minangk.; K. menjan, Balin. Jav.; K. menjin, Mal. Koetei; Tangkal menjan, Soend. — Boom, de „benzoeboom". Gum benzoin- of benjamintree, e. arbre à benjoin, fr. Gebr.: De bij insnijding of inkeping van den bast uit dezen boom vloeiende hars wordt als wierook gebrand; men laat die ter verharding door de zon eerst een paar maanden aan den boom zitten vóór ze weg te halen. Eén boom geeft niet meer dan twee katies benzoë 's jaars. Sumatrabenzoë is een alleszins belangrijk uitvoerartikel, schoon van veel geringer waarde dan Siam-benzoë. Op Java is de boom zeer zeldzaam. Ter onderscheiding van het drakebloed (menjan merah) heet de hars van dezen boom in het Maleisch wel menjan poetih en in den handel loeban djawi. Als veel op kippedrek gelijkende heet de weeke hars in het Maleisch wel minjak oenai. Om die geurig te maken doet men in sigaretten (roko) wel een weinig van deze menjan en biedt die bij een bezoek van voorname gasten aan. Het branden van benzoë heeft natuurlijk ten doel den invloed van booze geesten te ontzenuwen en aldus mogelijke gevaren af te wenden; terwijl bij raadpleging in ziektegevallen de inlandsche dockoen door den walm in een soort geestvervoering geraakt, die hem in staat stelt het geneesmiddel tegen de kwaal op te geven. Van iemand, die een groot geluk ten deel valt, zegt de Javaan: „Kadjoegroegan goenoeng menjan", d. i.: „Bedolven onder een berg van benzoë".

3263. **Suaeda nudiflora Moq.*** Nat. fam. der **Chenopodiaceae.** Aloer, Jav. — Kruid, eene soort „zoutmelde". Gebr.: De bladen worden als groente gegeten.

3264. **Susum anthelminthicum Bl.*** Nat. fam. der **Flagellariaceae.** Bahong-bahong, Bat.; Bakoeng ajer, Mal.; Bakoeng pantai, Mal.; Bakoeng soewasa, Mal.; Daoen bakoeng, Mal. — Moerasplant. Gebr.: Bezit wormdrijvende eigenschappen.

3265. **Swietenia Mahagoni Jacq.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Mahoni, Vele talen. — Boom, levert het mahoniehout. Mahogany tree, e., acajou à meubles, fr., Mahagonibaum, d. Gebr.: Inheemsch in Midden- en Zuid-Amerika. Op Java met goeden uitslag gekweekt in de djatibosch-streken, o. a. in de res. Pekalongan (Tegal) en Semarang.

3266. **Swintonia Schwenckii Kurz.** Nat. fam. der **Anacardiaceae.** Balaoe betina. Mal. — Boom.

3267. **Symplocos celebica Koord.*** Nat. fam. der **Styracaceae.** Moömok, Alf. Min. T.S.; Tampang, Bonth. — Boom.

3268. **S. fasciculata Zoll.*** Djhirek, Madoer.; Djirak, Jav., Soend.; Djirak beureum, Soend.; Djirak hoeloe §), Soend.; Djirak prit, Jav.; Djirek, Balin., Jav.; Ki djirak, Soend.; Sasah, Soend. — Boom. Gebr.: De bast wordt als fixatief bij het roodverven gebezigd en ook bij het leerlooien.

§) Andere Symplocos-soorten worden in het Soend. onderscheiden door de namen: Djirak hideung, Sasah badak en Sasah goenoeng; ofschoon de twee laatste namen ook op Aporosa sp. betrekking kunnen hebben.

3269. **S. ferruginea Roxb.*** Djirak meloewo, Jav.; Djirak sapi, Soend.; Kajoe sang, O. Jav.; Kandoeëng, Minangk.; Kendoengan, Mal. — Boom. Gebr. Bij het roodverven van zijde met embalaoe wordt de bast gebruikt om aan de kleur meer vastheid te geven. In West-Sumatra steekt men de takken en bladen wel rondom de rijstvelden tot wering der varkens.

3270. **S. odoratissima Choisy.*** Ki sarijawan, Soend. — Boom. Gebr.: De bast en bladen zijn in de inlandsche geneeskunde zeer in eere; laatstgenoemde maken een bestanddeel uit der zg. Indische-spruwkruiden (obat seriawan), welke als „Species antiaphthosae" in de Ned. pharmacopee (Ed. IV, 1905) zijn opgenomen.

3271. **S. racemosa Roxb.*** Maralilin, Atjeh, Sum. W. K.; Merlilin, Mal. — Boom. Lodh tree, e. Gebr.: Het hout dient tot brandhout. Het roet gebruiken de vrouwen voor het zwart en glanzend maken harer tanden. De bast wordt gebezigd tot bedwelming van vissehen.

3272. **S. rubiginosa Wall.*** Bantoen §), Mal. — Boomheester. Gebr.: Van het fraaie gele hout worden wandelstokken gemaakt.

§) Ook eene soort Coelodepas.

3273. **S. salaccensis Miq.*** Roepet, Alf. Min. T.S.; Roepet rintek, Alf. Min. T.L. — Boom.

T.

3274. **Tabernaemontana coronaria R. Br.** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Aligoero, Tern.; Bata-bata, Makas.; Boenga manila, Mal. Mol.; Boenga mantega, Mal. Mol.; Boenga soesoe, Mal.; Kembang tambaga, Soend.; Ki piit, Soend.; Mandakaki (zie 2452), Soend.; Mondakaki, Jav.; Oeti-oeti, Boeg.; Omahi, Mentawei. Varieteiten in Tern.: Aligoero hanga; A. ngolo. — Heester. Gebr.: Wordt wegens de geurige groote witte bloemen als sierplant gekweekt. Met water, waarin die bloemen geweekt zijn, worden wel lijders aan pokziekte besprenkeld. Op Mentawei worden alle deelen van dezen heester uitgeperst en dienen met andere middelen als pijlvergift.

3275. **T. corymbosa Roxb.*** Djeloetoeng badak, Mal.; Tjemperdik, Mal.; Tjeperdik, Mal. — Boomheester. Gebr.: De wortels zijn een geneesmiddel tegen restoeng (Inpus).

3276. **T. Cumingiana A. D.C.*** Mamarisa (zie 2329), Alf. Min. T. P.; Koemoeni, Alf. Min. Ponos. — Boomheester.

3277. **T. floribunda Bl.*** Kembang mantega, Jav., Soend.; Kembang soesoe kebo, Jav.; Kembang soesoe moending, Soend. — Heester.

3278. **T. malaccensis Hook.f.*** Lada-lada §), Mal.; Lada-lada djantan, Mal.; Lada-lada hoetan, Mal.; Lada-lada padi, Mal.; Lelada, Mal.; Lelada djantan, Mal.; Lelada hoetan, Mal.; Lelada padi, Mal.; Poeding hoetan, Mal.; Soesoen kelapa, Mal. — Heester.

§) Ook Alsodeia echinocarpa Korth.* (zie 167).

3279. **T. ovalis Miq.*** Balam dadi, Sum. W. K. — Heester.

3280. **T. pentasticta Scheff.*** Bita in taloen, Alf. Min. T. L.; Kita, Alf. Min. Tonsaw. — Boom.

3281. **T. Riedeliana Miq.*** Kaloeja malowo, Alf. Min. Bent.; Kaloja malowo, Alf. Min. Bent. — Heester.

3282. **T. sphaerocarpa Bl.*** Djembirit, Jav.; Gembirit, Jav.; Hamperoe badak (zie 3492), Soend.; Kembirit, Jav.; Ler kambhing, Madoer.; Loh kambing (zie 3493), O. Jav.; Mamarisa sela, Alf. Min. T. P.; Tjembirit, Jav.; Tjempirit, Jav. — Lage boom. Gebr.: Voor sierboom geschikt, o. a. om de witte bloemen en oranje vruchten.

3283. **T. sp.** Kalang patejan, Madoer. — Boom. Gebr.: Het hout wordt voor het maken van ploegen gebezigd.

3284. **Tacca celebica Koord.*** Nat. fam. der **Taccaceae.** Karimenga in taloen (zie 22), Alf. Min. T. P. — Kruid (deze en vlg.).

3285. **T. Minahassae Koord.*** Roekoet in tjoese, Alf. Min. T. P.

3286. **T. montana Schult. (= T. palmata Bl.*).** Karimenga in sowa, Alf. Min. T. B.; Mamerang, Alf. Min. T. P.

3287. **T. palmata Bl.*** Ileus leutik, Soend.

3288. **T. pinnatifida Forst.*** Labing, Madoer.; Leki, Atjeh; Oeweg, Jav.; Sobek, Madoer.; Sokang, Madoer. B.; Soeweg, Balin., Jav.; Teteroeng i lawanan, Alf. Min. T. P.; Tire, Sas.; Tjitjikoeran, Soend. — Gebr.: De zetmeelrijke knollen zijn gekookt eetbaar en dienen op Bali als varkensvoeder.

3289. **Taeniochlaena Diepenhorstii Kurz.** Nat. fam. der **Connaraceae.** Akar tandoek §), Sum. W. K. — Klimmende heester.

§) Ook Connarus pyrrhocarpus Miq.*

3290. **Taenitis blechnoides Sw.*** Nat. afd. der **Filices.** Pakoe haroepat, Soend. – Varensoort.

3291. **Tagetes erecta L.*** Nat. fam. der **Compositae.** Boenga tahi ajam (zie 3460), Mal.; Boenga taï manoe, Boeg.; Goemitir, Balin.; Kembang tai ajam, Mal. Batav.; Kembang tembelek, Jav.; Keniker, Jav.; Mas keniker, Jav.; Mas kinitir, Balin.; Senikir §), Jav.; Tahi ajam (zie 3460), Mal.; Temblekan, O. Jav. — Eenjarig kruid, de „afrikaan", African marigold, e., tagète dressée, grand oeillet d'Inde, fr., grosse Sammtblume, Totenblume, d. Gebr.: Wordt in tuinen gekweekt; de bloemen ricken eenigszins naar kippedrek (tai ajam).

§) Ook Tagetes patula L.*

3292. **Talauma Candollei Bl.*** Nat. fam. der **Magnoliaceae.** Lembong, Balin.; Tjampaka goendok, Madoer S.; Tjampaka gondok, Balin., Soend.; Tjempaka gondok, Jav., Mal.; Tjempaka kembang, O. Jav.; Tjompaka goendok, Madoer. S.; Toendjoeng, Mal. Z. O. Born.; Toendjoeng haoe, Mal. Z. O. Born.; Toendjoeng waugi, Mal. Z. O. Born. — Boomheester. Gebr.: De bloemen zijn om den geur zeer gezocht.

3293. **T. celebica Koord.*** Lila i langkow rendai, Alf. Min. T. L.; Wasijan watoe, Alf. Min. — Boom. Gebr.: Levert een goed bouwhout, maar niet zoo gezocht als het echte wasijan.

3294. **T. elegans Miq.*** Djalamprang, Jav.; Djalastrang, Soend.; Ki loengloem, Soend.; Nona leuweung, Soend. — Lage boom. Gebr.: Het hout moet geschikt zijn voor huisbouw.

3295. **T. gigantifolia Miq.*** Banio, Minangk. Varieteiten: B. rimbo; B. sapik oedang; B. tandoeck. — Boom. Gebr.: Het hout is op Sumatra's westkust een der duurzaamste en meest gezochte houtsoorten, en uitmuntend geschikt voor stijlen, palen en balken. Van de wortelbladen worden wel bakken voor de goudwassching vervaardigd. Ook wordt er hars (damar) uit dezen boom verkregen.

3296. **T. mutabilis Bl.*** Lila i langkow, Alf. Min. T. L.; Lila i langkow poeti, Alf. Min. T. L.; Tjampaka leuweung, Soend.; Tjempaka oetan, Vulg. Mal.; Totolon, Alf. Min. Ponos. — Boom. Gebr.: Heeft geurige bloemen.

3297. **T. ovalis Miq.*** Kajoe lewo, Alf. Min. T. P.; Pananaän, Alf. Min. T. L.; Pepeos, Alf. Min. Bent., T. P.; Taäs, Alf. Min. Tonsaw., T. S.; Tahas, Alf. Min. T. B., T. L.; Tjempaka foeroe, Mal. Men.; Tjempaka oetan kasar, Mal. Men. — Boom. Gebr.: Het hout is voor balken en planken zeer gezocht; het is gemakkelijk te bewerken en bestand tegen vocht.

3298. **T. rubra Miq.*** Madang taloen, Minangk.; Madang tjampago §), Minangk. — Boom. Gebr.: Van het hout worden de taboech of kokers vervaardigd, welke bij de woningen van hoofden tot het geven van seinen zijn opgehangen.

§) Ook Michelia montana Bl.* (zie 2298).

3299. **T. Rumphii Bl.*** Koepan pokoer wasi, Alf. Cer.: Tjempaka goenoeng, Mal. Amb. — Boom.

3300. **T. sp.** Oeloe, Alf. Min. Tonsaw. — Boom.

3301. **Tamarindus indica L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Aoe moli, Kisar; Asam djao, Minangk.; Asam djawa, Mal.; Asam kamal, Mal. Bandj.; Asan djawa, Alf. Amb., Oel., Z. Cer., Tern.; Asem, Jav., Soend.; Atjem, Madoer.; Bage, Sas., Soembawa; Bak mee, Atjeh; Bhoengkana atjem, Madoer.; Haseum, Soend.; Helagi, Sawoe; Kajoe asam, Mal.; Kamal, Mal. Bandj.; Kamalagi, Kawi; Kamaroe, Soemba; Kenefo, Tim.; Kioe, Tim.; Lotino lodjawa, Goront.; Mage, Lio, Sika; Make, Manggarai; Mangge, Biman.; Mentjelaki, Mal.; Naänge, Endeh; Niniloe, Rotin.; Pingi kamaroe, Soemba; Poeöe make, Manggarai; Pokok asam djawa, Mal.; Tamba, Goront.; Tangkal asem, Soend.; Tangkal haseum, Soend.; Tjamba, Makas.; Tjelagi, Balin.; Tjempa, Boeg.; Tjlagi, Balin.; Tjoemalagi, Minangk.; Tobi, Solor; Tobi kajo, Solor; Tobi poekan, Solor; Wit asem, Jav. Varieteit in Sawoe: Helagi wo mengi. — Boom, de tamarinde. Tamarind tree, e., tamarinier, fr. Gebr.: Tropisch Amerika is waarschijnlijk het vaderland van dezen sierlijken boom, maar tegenwoordig wordt hij in geheel Ned. Oost.-Indie gekweekt, vooral op Java langs de wegen. Het vruchtmoes en de jonge bladen worden gegeten §), ook wel de zaden; van het bruinzwarte kernhout maakt men soms wandelstokken en kamwielen. Het roet, ontstaan door brandende takjes tegen de punt van een mes te houden, dient wel als tandenzwartsel. De houtskool wordt geroemd, en een papje van gekneusde bladen zou heilzaam werken op wonden en zweren. Op Madoera wordt de gerookte bast door zwangere vrouwen in de plaats van ampo gebruikt. Van iets, dat onregelmatig plaats heeft, zegt men in het Javaansch: „Rogrog asem", d. i.: „Als het schudden van een asem-boom", waarbij nu eens weinig en dan weder veel vruchten afvallen; en in diezelfde taal heet het van iemand, die een ander verbittert: „Njempaloeki", d. i.: „Hij maakt (hem het leven) zuur als tjempaloek", dit laatste de naam der jonge vrucht. Oude vrouwen, die zich opschikken, worden in het Makasaarsch aangeduid met: „Aleko lolo tjambaja", (of Boeg.: „Madaoe lolowi tjempaé"), d. i.: „De tamarindeboomen krijgen jonge bladjes"; terwijl van iemand, die steeds geld opneemt en dus voortdurend achteruitgaat, in het Boegineesch gezegd wordt: „Riraoe tjempa", d. i.: „Als het ware tot tamarinde-boom gemaakt", waarvan men gedurig bladen aftrekt. Een donker vlekje op de sneb van een eend, dat als geluk aanbrengend beschouwd wordt, heet in het Balineesch batoen tjlagi wegens de overeenkomst met een tamarinde-pit. De oranjekleur van katten wordt naar die van tamarindebloesem in het Javaansch wel als kembang asem aangeduid. Asem is de oplossing van het Javaansche raadsel: „Ija rasane, ija djenenge", d. i.: „De smaak is als de naam", nl. zuur; dat men in 't Batav. Mal. verkort teruggeeft door: „Rasanja namanja".

§) Het van de pitten ontdane en tot ballen gekneede moes heet in den drogerijhandel op Java asem kawak.

3302. **Taraktogenos Blumei Hassk.*** Nat. fam. der **Bixaceae.** Kandar loetoeng, Soend. — Lage boom. Gebr.: De zaden dienen somwijlen tot bedwelming van vissehen.

3303. **Tarenna laxiflora K. et V.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Boengboelan peutjang, Soend. — Lage boom.

3304. **T. incerta K. et V.** Ki tjang-koedoe, Soend.; Koedou, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout hier en daar bij huisbouw.

3305. **Tarrietia javanica Bl.*** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Galoempit, Soend.; Ki manoek, Soend. — Hooge boom. Gebr.: Het donkerbruine hout is geschikt voor huisbouw.

3306. **T. Riedeliana Oliver.*** §) Doengoe, Alf. Min. Ponos.; Kajoe i lawanan rintek, Alf. Min. T.L.; Kelengan, Alf. Min. T.L.; Kolokapan, Alf. Min. Bent. — Boom. Gebr.: Het hout is in gebruik voor huisbouw en voor prauwen.

§) Ook Heritiera littoralis Ait.* (zie 1783).

3307. **T. simplicifolia Mast.*** Membajoer, Mal.; Merbajoer, Mal.; Sikoekeloewang, Mal.; Teralin, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor dekplanken van vaartuigen, en dient ook tot huiselijk gebruik.

3308. **T. sumatrana Miq.*** Kipoleng, Soend. Hooge boom. Gebr.: Het hout wordt voor prauwen en karrenwielen gebezigd.

3309. **Tectona grandis L.f.*** Nat. fam. der **Verbenacoae.** Bajang djati, Makas.; Djati, Boeg., Jav. Ng., Makas., Mal., Soend.; Djatoë, Atjeh; Djatoi, Atjeh; Djatos, Jav. Kr.; Djhate, Madoer.; Kajoe teges, Balin.; Sati, Nias. Varieteiten in Jav.: Djati doreng; D. gembel; D. kapoer; D. kejong; D. kembang; D. lenga; D. ri; D. soengoe; D. weroet. In Boeg.: Dj. tauroe; Dj. telo. In Makas.: Djati bajawo; Dj. tauroe. In Soend.: D. kapas; D. leutik; D. minjak; D. tjoetjoek. — Boom, de teak- of djatiboom; oudtijds wel als „Indische eik"(!) aangeduid. Teak tree, e., teck, fr., Teakbaum, d. Gebr.: Het welbekende hout („Java-teak") is duurzaam, fraai en sterk en uitnemend geschikt voor huisbouw en meubels; ook vervaardigt men hiervan de op Java als gamparan bekende klompen. Waar het boschtoezicht hieraan minder streng de hand houdt, maakt de Javaan de omwanding zijner woning of van een tijdelijk optrekje gaarne van de schors. Door stamping verkrijgt men uit de jonge bladen een bruinroode kleurstof, welke in Midden-Java wel dient tot het verven van vlechtmateriaal (Pandanus-, Typha- of Corypha-bladvezels na menging met gambir) en ook van meubels, alvorens ze te politoeren. In het Javaansch heeft men een spreekwijze: „Djati kasloesoehan loejoeng" d.i.: „Djati-hout wordt verdrongen door arèn-hout"; waarmede men wil te kennen geven, dat goede menschen bevriend worden met slechte. In het Soendaasch zegt men: „Boeroek-boeroek papan djati", d.i.: „Verrot als een plank van djati-hout", die van buiten vermolmd maar van binnen nog gaaf is; om aan te duiden, dat de stem des bloeds zich niet laat smoren of een minder goedgezinde broeder of zuster toch een verwant blijft. Dat op Java lieden van goede afkomst wel met den djati-boom worden vergeleken, blijkt ook uit de bij Ricinus communis (2984) opgegeven spreekwijze.

3310. **Telanthera strigosa Moq.*** Nat. fam. der **Amarantaceae.** Dandang gendis, Jav. Kr.; Dandang goela, Jav. Ng. — Kruid. Gebr.: De bladen worden op Java, gemengd met zwartsel van gesmolten was en olie, gebezigd tot kleefzalf op het voorhoofd van hofdanseressen.

3311. **Tephrosia Hookeriana W.etA.*** §) Nat. fam. der **Leguminosae.** Boewe baïtjoe, Boeg.; Boewe reni, Boeg.; Katjang hoeloe §), Mal.; Tibowang tjadi, Makas. — Kruid.
§) Ook Phaseolus sp.

3312. **Terminalia Bellerica Roxb.*** §) Nat. fam. der **Combretaceae.** Djaha, Balin., Jav.; Djaha kebo, Jav.; Djaha keling, Jav.; Djaha laket, Balin.; Djaha lawe, Jav.; Djaha sapi, Jav.; Djaho, Lamp.; Djalaket, Balin.; Djalawe, Jav.; Djhaä, Madoer.; Djhalabi, Madoer.; Leka sela, Alf. Min. T. L.; Madja lawai, Mal.; Mandjalawai, Mal.; Mendjalawai, Mal. — Boom, de myrobalaan. Gebr.: Van de looistofrijke steenvruchtjes wordt een soort inkt bereid en een zwartsel om de tanden, vlechtmateriaal en leder zwart te maken. Tot het laatste doel worden de kochuiden één dag in versch water en tien dagen in kalkwater geweekt; de haren worden er dan afgeschrapt, de huid nog een dag in versch water gelegd en met een mes goed gelijk gemaakt. Twintig katies djaha en één katie aluin, goed dooreengemengd, zijn voldoende voor de bereiding van honderd huiden. Dit mengsel wordt op de huiden goed ingewreven en als er nog oneffenheden aan de vleeschzijde voorkomen, worden die met een mes weggemaakt, waarna de huid uitgespannen en in den wind gedroogd wordt. Bovendien dienen die vruchtjes (oudtijds: „myrobalanae belericae") veelvuldig tot geneeskundig gebruik.
§) Vele der hier vermelde namen gelden voor varieteiten, waarvan op Java var. laurinoides Clarke het meest schijnt voor te komen.

3313. **T. Catappa L.*** Atapang, Boeg.; Beowa, Enggano; Diakwe, Alf. W. Cer.; Doempajang, Alf. Min. Ponos.; Geutapang, Atjeh; Hatapang, Bat.; Kalis, N. Guin. 4 R.; Kanaoengang, Makas.; Katapang, Balin., Jav., Madoer., Makas., Mal. Amb., Soend.; Katapiëng, Minangk.; Ketapang, Atjeh, Jav., Mal.; Ketapas, Mal. Tim.; Kila oeloe, Enggano; Kris, N. Guin. Noemf.; Lisa, Alf. Boer.; Loempojang, Alf. Min. Ponos.; Ngoesoe, Teru.; Noesoe, Mal. Mol.; Pohon talioe, Banda; Sadina, Alf. W. Cer.; Salisa, Alf. Oel., Z. Cer.; Sarisa, Alf. Oel., Z. Cer.; Talioe, Banda; Talisei, Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S.; Tarisei, Alf. Min. Bant. Varieteiten in Soend.: Katapang beureum; K. bodas; K. gede. In Minangk.: Katapiëng batoe; K. rimbo. In Mal. Mol.: Noesoe pante; N. petje. In Mal. Amb.: Katapaog pante; K. petje; K. oetan. — Boom, de z.g. „amandelboom" (zie 602). Indian almond, e., badamier, fr., Catappenbaum, d. Gebr.: De zaden worden gegeten. Van enkele varieteiten schijnt het hout wel gebruikt te worden.

3314. **T. javanica Miq.*** Kloempit, Jav.; Klomprit, Jav. — Boom. Gebr.: De zaden worden soms gegeten.

3315. **T. phellocarpa King.*** Empelam babi, Mal.; Mempelam babi, Mal. — Boom.

3316. **T. sumatrana Miq.*** Ketapang talang, Midd. Sum. — Boom.

3317. **T. sp.** Kanalo, Alf. Min. Tonsaw.; Toemoengkoi, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout wordt wel bij huisbouw gebezigd, maar is niet duurzaam.

3318. **Ternstroemia bancana Miq.*** Nat. fam. der **Ternstroemiaceae.** Merkoelai, Mal.; Merkoeli, Mal. — Boomheester.

3319. **T. Ioquiam Villar.** Keng (zie 2771), Alf. Min. Bent. — Boom.

3320. **T. macrocarpa Scheff. (= T. penangiana Choisy*).** Nang-penangan, Madoer. — Hooge boom. Gebr.: Volgens sommigen is het hout sterk en duurzaam.

3321. **Tetracera Assa D.C.*** Nat. fam. der **Dilleniaceae.** Akar mempelas (zie 1102), Mal.; Areuj ki asahan, Soend.; Empelas akar, Mal.; Mempelas akar, Mal.; Patjiri, Boeg.; Tali hasat, Mal. Amb. — Klimplant. Gebr.: De ruwe bladen dienen tot gladschuren, en de stengels soms als bindmateriaal. De wortel wordt wel op etterende wonden gelegd.

3322. **T. hebecarpa Boerl.*** Akar mempelas hari betina, Mal.; Akar mempelas poetih, Mal.; Akar mempelas tikoes, Mal.; Areuj ki asahan lalaki, Soend.; Empelas hari betina, Mal.; Empelas poetih, Mal.; Empelas tikoes, Mal.; Mempelas hari betina, Mal.; Mempelas poetih, Mal.; Mempelas tikoes, Mal. — Klimplant. Gebr.: De stengels dienen wel als bindmiddel, de bladen om glad te schuren.

3323. **T. scaberrima Miq.*** Aka ampaleh rimbo, Minangk.; Akar mempelas gadjah, Mal.; Akar mempelas harimaoe, Mal.; Ampaleh rimbo, Minangk.; Empelas gadjah, Mal.; Empelas harimaoe, Mal.; Hampaleh rimbo, Minangk.; Mempelas gadjah, Mal.; Mempelas harimaoe, Mal. — Klimplant. Gebr.: Als voren.

3324. **Totractomia majus Hook.f.*** Nat. fam. der **Rutaceae.** Medang oedang, Mal. — Boom.

3325. **Totrameles nudiflora R.Br.*** Nat. fam. der **Datiscaceae.** Balangitan §), Alf. Min. T. L.; Binoeng, Madoer.; Binong, Soend.; Kolakola, Alf. Min. T. L.; Mamalitan, Alf. Min. Tonsaw.; Walangitan, Alf. Min. Bent.; Winong, Balin., Jav. — Boom. Gebr.: Het hout wordt als brandhout en voor het maken van inl. vaartuigen gebruikt; onder dak gebezigd is het wel voor planken geschikt.
§) Ook Ailanthus moluccana D.C.* (zie 115).

3326. **Tetraplasandra paucidens Miq.*** Nat. fam. der **Araliaceae.** Mamalapa im bene, Alf. Min. T. P. — Boomheester.

3327. **Teysmannia altifrons R.et Z.*** Nat. fam. der **Palmae.** Balahan, Minangk.; Batang samik, Sum. W. K.; Daoen ekor boewaja, Mal.; Daoen pajoeng, Mal.; Daoen selebar, Mal. Varieteiten in Minangk.: Balahan siboesoeéng; B. sijaga; B. silandjai; B. siminja. — Dwergpalm. Gebr.: In Kampar worden de huizen gedekt met de bladen van dezen palm, welke daartoe zonder verdere bewerking laagsgewijs op elkaar worden gelegd.

3328. **Thalictrum javanicum Bl.*** Nat. fam. der **Ranunculaceae.** Toembaran alas, O. Jav. — Kruid, eene soort „ruit".

3329. **Thecostele maculosa Ridl.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Sakat belimbi, Mal.

3330. **Thelephora multipartita Sch.*** Nat. afd. der **Fungi.** Soepa kasongket, Soend. — Paddestoel, eene soort „bastzwam". Gebr.: Groeit op stronken van groote boomen, heet giftig.

3331. **Themeda gigantea Hack. (= Anthistiria gigantea Cav.*).** Nat. fam. der **Gramineae.** Djoekoet mandjah, Soend.; Djoekoet mandjah bodas, Soend.; Mandjah, Soend.; Mandjah bodas, Soend. — Een hoog gras.

3332. **Theobroma Cacao L.*** Nat. fam. der **Sterculiaceae.** Kawa balanda, Boeg., Makas.; Kawa menggala, Mal. Pal.; Sakelati, Alf. Halm.; Soklat, Vele talen; Tjoklat, Vele talen. — Boom, de cacaoboom. Cocoa tree, chocolate nut tree, e., cacaoyer, fr., Kakaobaum, d. Gebr.: Vaderland tropisch-Amerika, in Ned. Indië gekweekt.

3333. **Thespesia macrophylla Bl.*** Nat. fam. der **Malvaceae.** Baroe laoe, Makas.; Baroe nganga, Makas.; Baroe pante, Mal. Mol.: Waroe laoe, Boeg.; Waroe lot, Jav. — Kleine boom. Gebr.: In sommige streken wordt het hout voor de wagenmakerij en ook voor spanten van vaartuigen gebezigd.

3334. **T. populnea Soland.*** Baroe laoet (zie 1709), Mal. — Kleine boom. Portia tree, e. Gebr.: Als de vorige.

3335. **Thladiantha cordifolia Cogn.*** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Areuj kalajar beurit, Soend.; Kalajar beurit §), Soend.; Patola gadja, Boeg., Makas. — Klimplant.
§) Ook Trichosanthes tricuspidata Lour.*

3336. **Thunbergia alata Boj.*** Nat. fam. der **Acanthaceae.** Akar oelam (zie 2282), Mal.; Makarawoe makente, Alf. Min. T. P.; Oelam (zie 2282), Mal. — Klimplant. Gebr.: Wegens de fraaie bloemen o. a. in de Minahasa veel gekweekt.

3337. **T. fragrans Roxb.*** Areuj patoek gagak, Soend.; Ondot im pager, Alf. Min. T. P.; Saliatjawoeng koelo, Alf. Min. T. P.; Tjok dangdang, Madoer. — Klimplant.

3338. **Timonius celebicus Koord.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Wasak, Alf. Min. T. P. — Boom.

3339. **T. Rumphii D.C.*** Kajoe belo, Mal. Mol.; Ketil im balatik, Alf. Min. T. L.; Poelai batoe, Mal.; Toelang-toelang paja, Mal. — Boom. Gebr.: Als bestand tegen den invloed van het zeewater, dient het hout voor staketsels in zee; volgens sommigen ook wel als timmerhout.

3340. **T. sericanthus Miq.** Kajoe badjak, Vulg. Mal. — Heester.

3341. **T. sericanthus Miq.** var. **inaequisepalus Miq.** Membarang, Mal. — Heester.

3342. **Tinomiscium petiolare Miers.*** Nat. fam. der **Menispermaceae.** Akar laagkap, Mal.; Simor lakop-lakop, Bat. — Klimmende heester. Gebr.: Een afkooksel der wortels geldt als geneesmiddel bij rheumatische aandoeningen.

3343. **Tinospora crispa Miers*.** Nat. fam. der **Menispermaceae.** Aka mato alih, Minangk.; Akar pahit, Mal.; Gadel (zie 2310), Jav. — Klimmende heester. Gebr.: De bittere ranken worden soms tegen buikpijn aangewend.

3344. **T. sp.** Popo woerejan, Alf. Min. T. L. — Klimmende heester. Gebr.: De bladen dienden vroeger wel als surrogaat voor zeep.

3345. **Toddalia asiatica Lam. (= T. aculeata Pers.*).** Nat. fam. der **Rutaceae.** Akar koetjing-koetjing, Sum. W. K.; Areuj beleketebek, Soend.; Djeroekan, O. Jav.; Ojod djeroekan, O. Jav. — Klimmende heester. Gebr.: De bladen en ranken dienen tot het kruiden van spijzen.

3346. **Torenia peduncularis Benth.*** Nat. fam. der **Scrophulariaceae.** Kelawar, Mal.; Kelelawar, Mal.; Koekoejaïn (zie 939), Soend. — Kruid.

3347. **T. polygonoides Benth.*** Kerak nasi merah, Mal.; Kerak-kerak merah, Mal. — Kruid.

3348. **Tournefortia argentea L.*** Nat. fam. der **Boraginaceae.** Babakoan, Soend.; Ketjoeboeng pager, Vulg. Mal.; Ki bako, Soend.; Tambak oewah, Jav. — Lage kromme boom. Veloutier, fr.

3349. **T. sarmentosa Lam.*** Kembang sisir, Soend.; Koemit, Alf. Min. T.L.; Kongkom sela, Alf. Min. T.L.; Lawet sela, Alf. Min. T.P.; Kongkom im bolai, Alf. Min. T.L. — Klimplant.

3350. **T. tetrandra Bl.*** Boenga sisir, Mal. — Heester.

3351. **Toxocarpus lineatus Boerl.*** Nat. fam. der **Asclepiadaceae.** Areuj kakawatan, Soend. — Klimmende heester.

3351a. **Tradescantia sp.** Nat. fam. der **Commelinaceae.** Kebowaa, O. Jav.; Moksor lakek, Madoer. S.; Poksor lakek, Madoer. B. — Kruid, soort van „dagbloem".

3352. **Tragia hirsuta Bl.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Boeloe-boeloe, Mal.; Daoen boeloe-boeloe, Mal.; Hasat, Alf. Har.; Meroe, Alf. Z. Cer.; Tali api, Mal. Amb. — Slingerplant.

3353. **Trapa cochinchinensis Lour.*** Nat. fam. der **Onagraceae.** Lengkong, Mal. Batav. — Waterplant, verwant aan de waternoot (3354). Gebr.: Bij schaarsche van ander voedsel worden de vruchten wel gegeten.

3354. **T. quadrispinosa Roxb. (= T. natans L.*** var.). Salekat, Mal. Batav. — Drijvend kruid, de waternoot. Water chestnut, e., châtaigne d'eau, truffe d'eau, fr., Wassernuss, d. Gebr.: Als de vorige.

3355. **Trema amboinensis Bl.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Anggroeng, Jav.; Angghroeng, Madoer.; Bongkarejon, Bat.; Dehong, Alf. Min. Bent.; Intil, Alf. Min. Ponos.; Itil, Alf. Min. Tonsaw.; Ki koeraj, Soend.; Ki koeraj beureum, Soend.; Ki tamijang (?), Soend.; Koeraj, Soend.; Koeraj beureum, Soend.; Mangkirai, Minangk.; Mawa, Boeg., Makas.: Mengkirai, Mal.; Remi, Soemba; Roefoe, Mal. Men., Tern.; Tajapoe, Alf. Min.; Tamjang, Balin. — Boom. Gebr.: Het hout dient voor dobbers van netten. In de Molukken wordt de bast gebezigd tot het zwartverven van vischlijnen. Een aftreksel van bast of bladen geeft men te drinken bij keelaandoeningen. In het Soendaasch heeft men een raadsel: „Kai naktrak hajam", d. i.: „Een boom, die de kippen roept"; waarvan een oplossing een koeraj-boom is, daar een hoen steeds geroepen wordt met koe! koe!

3356. **T. orientalis Bl.*** Samaki §), Alf. Min. T. P.; Same, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern. — Boom. Charcoal tree, e. Gebr.: Met de in den bast aanwezige kleurstof worden vischnetten getaand, ook hengelgaren verdunrzaamd.

§) Ook andere voor het bruinverven gebezigde plantensoorten heeten aldus.

3357. **Trevesia sundaica Miq.*** (zie 2755). Nat. fam. der **Araliaceae.** Borang, Jav.; Gorang, Jav.; Pala mejong, Makas.; Pale mejong, Boeg.; Panggang tjoetjoek, Soend.; Papanggangan, Soend.; Tapak rimaoe, Mal.; Woedoelan (zie 3056), O. Jav. — Lage boom. Gebr.: Dient soms tot levende omheining.

3358. **Trewia nudiflora L.*** Nat. fam. der **Euphorbiaceae.** Adjoe tana, Boeg.; Binong peutjang, Soend.; Kajoe tana, Makas.; Kajoe tanah, Sum. W. K.; Tindo-tindo §), Makas. — Boom. Gebr.: Het hout is een goed timmerhout en wordt ook gebezigd tot vervaardiging van het hovenste gedeelte van krisscheeden.

§) Ook Mimosa pudica L.* (zie 2313).

3359. **Trichosanthes Anguina L.*** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Beloet, Vulg. Mal.; Ketola oelar, Mal.; Koekoek djantoeng, Soend.; Paja nenipi, Balin.; Paja nipi, Balin.; Pare oela, Jav.; Pare peloes, Jav.; Pare weloet, Jav.; Patola oela, Boeg.; Patola oelara, Makas.; Petola oelar, Mal.; Totagan, Alf. Min. Tonsaw. — Klimplant, de „slangkomkommer". Snake gourd, e. Gebr.: De jonge vruchten worden gekookt als groente gegeten. In het Javaansch heeft men een raadsel: „Pelem di pangan pare", d. i.: „Een mangga wordt door een pare opgegeten", waarvan de oplossing is: een waterslak (kejong) wordt door een paling (peloes) opgegeten. Pelem is de pelem kejong, pare de pare peloes.

3360. **T. bracteata Voigt.*** Areuj kalajar beureum, Soend. — Klimplant.

3361. **T. celebica Cogn.*** Amoet tamboerock §), Alf. Min. T. P.; Mentimoen dendang londjong, Mal.; Tamboeloech, Alf. Min. Tonsaw.; Tamboeroek, Alf. Min. T. P.; Tawoehoek, Alf. Min. Bent.; Tawoerock, Alf. Min. T. B., T. S.; Timoen dendang londjong, Mal. — Klimplant. Gebr.: De bladen als surrogaat voor zeep gebruikt, ofschoon vroeger meer dan tegenwoordig, en soms afgekookt als groente gegeten.

§) Ook Momordica cochinchinensis Spreng.*

3362. **T. cordata Roxb.*** Laboe ajer hoetan, Mal. — Kruipende plant.

3363. **T. cucumerina L.*** Areuj kalajar, Soend.; Areuj kalajar beuer, Soend.: Boloe, Jav.; Djantoer, Soend.; Kalajar, Soend.; Pengapoean, Alf. Min. T. P.; Tautang, Bol. Mong.; Tomba, Alf. Min. T. B.; Tumba ne kawok, Alf. Min. T. B. — Klimplant. Gebr.: De vruchten hebben giftige eigenschappen. Van iets, waarvan het einde niet te voorzien is, zegt de Javaan: „Boloe rambatan lemah", d. i.: „Evenals de boloe over den grond kruipt".

3364. **T. globosa Bl.*** Areuj djantoeng, Soend. — Klimplant.

3365. **T. nervifolia L.*** Akar lokan, Mal. — Kruipende plant.

3366. **T. ovigera Bl.*** Bloedroe, Jav.; Ghaloedhroe, Madoer.; Tiroe, Soend. Varieteiten in Madoer.: Gh. paghar, Gh. tabar. — Klimplant. Gebr.: Men geeft de geroosterde bladen, met rijst vermengd, wel als medicijn aan honden, die wegens de een of andere kwaal mager blijven.

3367. **T. pilosa Lour.*** Areuj kalajar gede, Soend. — Klimplant.

3367*a*. **T. tricuspidata Lour.*** Papasan tjina, O. Jav. — Kruipende plant.

3368. **T. trifoliata Bl.*** Lebak lengaha §), Balin. Semb.; Sajor morsegoe, Mal. Amb.; Sibak lenga §), Balin.; Soebak lenga §), Balin. — Klimplant.

§) Ook Luffa- of Momordica-soorten.

3369. **T. Wallichiana Wight.*** Mentimoen gadjah, Mal.; Timoen gadjah, Mal. — Klimplant.

3370. **T. Wawraei Cogn.*** Akar tiga tjabang, Mal. — Klimplant.

3371. **Trichospermum javanicum Bl.*** Nat. fam. der **Tiliaceae.** Dolog, Soend. — Lage boom. Gebr.: Het hout is niet in tel; uit de schors vervaardigt men touw.

3372. **T. Kurzii King.** Kesoemba boekit, Mal. — Boom.

3373. **Trifolium dubium Sibt.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Nanahan koening, O. Jav. — Kruid, eene soort klaver.

3374. **Trigonella Foenum-graecum L.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Alaba, Makas.; Aleba, Boeg.; Hoelbah, Mal.; Kalabhet, Madoer.; Kalamboe, Boeg.; Kelabet, Batav. Mal., Jav.; Klabet, Batav. Mal., Jav.; Koelabet, Soend.; Olba, Bat.; Waron, Jav. — Kruid, de fenegriek. Fenugreek, e., fenugree, fr., Griechisches Bockshorn, d. Gebr.: Wordt gekweekt. Het zaad als drogerij; dient ook tot bereiding van blanketsel.

3375. **Trigoniastrum hypoleucum Miq.*** Nat. fam. der **Polygalaceae.** Merdjali, Mal. — Kleine boom.

3376. **Trigonochlamys Griffithii Hook.f.*** Nat. fam. der **Burseraceae.** Babi koeroes, Mal.; Kadjai, Minangk.; Kempas roman, Mal.; Kidjai, Mal.; Tahala, Lamp. — Boom. Gebr.: Daar het hout zeer hard is, wordt bij ontginning van boschgronden deze boom gewoonlijk niet geveld. Door insnijdingen in den bast verkrijgt men getah kidjai. §)

§) Ridley spreekt niet van getah kidjai, maar van damar kidjai, en beweert, dat deze ook wordt geleverd door Canarium secundum Benn.* (zie 609 en 1963).

3377. **Triphasia trifoliata D.C. (= T. Aurantiola Lour.*).** Nat. fam. der **Rutaceae.** Djeroek kingkip, Jav.; Djeroek kingkit, Jav.; Djeroek lingkit, O. Jav.; Djherock kantjeng, Madoer. S.; Djherock rante, Madoer. B. P.; Kalijage §), Soend.; Kingkip, Jav., Mal. Batav.; Kingkit, Jav., Mal. Batav.; Lemo-lemo, Boeg., Makas.; Lingkit, O. Jav. — Heester. Chinese lemon, e. Gebr.: Van China afkomstig, veel gekweekt. De vruchtjes worden geeenfijt gegeten, de bladen in de inlandsche geneeskunde gebruikt.

§) De klimmende Capparis-soorten worden door bijvoeging van areuj onderscheiden.(zie 642, 644 en 1721).

3378. **Tristania obovata R.Br.*** Nat. fam. der **Myrtaceae.** Belawa, Boeg.; Pelawan §), Lamp., Mal.; Pelawan beloekar, Mal.; Pelawan boeboer, Mal.; Sanga, Boeg., Makas. — Boom. Gebr.: Het hout van deze en andere Tristania's dient o.a. op Bangka voor houtskool bij de tinbewerking, waartoe eerst de bast wordt afgeschild. Op Sumatra bezigt men het hout voor huisbouw en als meubelhout, en op de eilanden voor palen, daar het niet door de witte mieren wordt aangetast.

§) Ook Tristania Maingayi Duthie* en T. merguensis Griff.* (zie 1397 en 1930).

3379. **T. sumatrana Miq. (= T. Whitiana Griff.*).** Pelawan poetih, Lamp.; Sibeloasoej, Midd. Sum. — Boom.

3380. **T. sp.** Solon kanon, Alf. Min. T. L.; Totombaloi, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor huis- en bruggenbouw, maar moeilijk te bewerken.

3381. **Triumfetta cana Bl. (= T. obliqua Roth.*).** Nat. fam. der **Tiliaceae.** Poengpoeroetan bodas (zie 3417), Soend. — Kruid.

3382. **T. pilosa Roth.*** Poeloet-poeloet, Alf. Min. T. B. — Halfheester.

3383. **T. rhomboidea Jacq.*** Galopang, Alf. Min. Bant.; Kakais sela, Alf. Min. T. P.; Onggoloepang, Alf. Min. Ponos.; Poeloetan, Jav.; Poeloet-poeloet, Alf. Min. T. B.; Poengpoeroetan (zie 3417), Soend.; Poja-poja, Makas.; Rampo-rampo, Bonth.; Roekoet kakais sela, Alf. Min. T. P.; Rompo-rompo, Makas. — Halfheester. Herba à panier, fr. Gebr.: De bast bevat steake vezelstof, die wel tot vervaardiging van zakken dient. De bladen zijn veevoeder.

3384. **T. suffruticosa Bl.*** Poengpoeroetan awewe (zie 3417), Soend. — Kruid.

3385. **T. villosiuscula Bl.*** Poeloetan kebo, Jav.; Poengpoeroetan koneng, Soend. — Kruid.

3386. **Turpinia pomifera D.C.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Bangkang, Jav.; Bangkongan, Jav.; Bantjet, Jav., Soend.; Danoan §), Alf. Min. T. S.; Kajawoe, Alf. Min. T. L.; Kajoe reboeng djantan, Mal.; Ki bangkong, Soend.; Ki bantjet, Soend.; Koentoe (zie 2237), Alf. Min. Ponos.; Ranoan, Alf. Min. T. B.,T. P.; Reboeng djantan, Mal.; Songgak, Bat.; Tjememe, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout heeft weinig waarde; de vruchten worden gegeten. De boom dient wel voor reboisatie van berghellingen.

§) Ook Gomphandra australiana F. M. var. celebica Val.*

3387. **Tylophora cissoides Bl.*** Nat. fam. det **Asclepiadaceae.** Areuj peudjit hajam, Soend. — Klimplant.

3388. **T. villosa Bl.*** Areuj katoek, Soend.; Ojod soengon, Jav. — Klimplant.

3389. **T. sp.** Leletoken sela, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

3390. **Typha javanica Schnitz.*** Nat. fam. der **Typhaceae.** Asiwoeng radja mantri, Soend.; Wawalingijan, Soend.; Welingi (zie 978, 1540 en 3081), Jav. — Moerasplant, eene soort „lischdodde". Gebr.: De jonge spruiten zijn eetbaar; de bladreepen dienen, na gedroogd te zijn, tot het vlechten van zitmatjes en hoeden.

3391. **Typhonium divaricatum Decaisn.*** Nat. fam. der **Araceae.** Birah ketjil, Mal.; Ileus lemah, Soend. — Kruid. Gebr.: Als trenggiling meetik gebruikt men de knollen eener T. soort (?) in de inl. geneeskunde.

U.

3392. **Uncaria acida Roxb.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Akar kait-kait besi, Mal.; Daoen getah gambir, Vulg. Mal.; Kait-kait besi, Mal. — Klimmende heester.

3393. **U. attenuata Korth.*** Akar kait-kait merah, Mal.; Kait-kait merah, Mal. — Klimplant.

3394. **U. celebica Koord.*** Kongkom (zie 433), Alf. Min. T. L. — Klimplant.

3395. **U. ferrea D.C.*** Akar kait-kait boekit, Mal.; Areuj tjantel beusi, Soend.; Kait-kait boekit, Mal.; Tjantel beusi, Soend. — Klimmende heester. Gebr.: De jonge bladen en bloemen in de inl. geneeskunde.

3396. **U. Gambier Roxb.*** Gaämer, Gorom; Gabi, Tern.; Gambe, Atjeh, Nias; Gambee, Atjeh, Nias; Gambere, Boeg., Makas.; Gambie, Minangk.; Gambir, Bat., Jav., Mal., Soend.; Gamboë, Loeboe; Gani, Atjeh; Ghambhir, Madoer.; Gimber, Koeboe; Kambir, Kisar; Kupiri, Alf. Cer.; Katjoe, Gajo; Ngamir, Kei; 'Nggame, Rotin.; Pengilom, Lamp.; Santoen, Jav. Kr. D.; Tagambe, Biman. Varieteit in Bat. Mand.: Sontang. — Klimmende heester, de gambir- of gambier-plant. Gebr.: Uit de bladen wordt een dik sap gekookt, dat, na in den vorm van blokjes gedroogd

te zijn, bij het betelkauwen in gebruik is. Het is de gambir of gele cachou (catechu), die ook veel als looi- en geneesmiddel dient. In Midden-Sumatra acht men vaak de gedroogde bladen reeds voldoende om het betelkauwen smakelijk te maken. In het Minangkabaoesch zegt men figuurlijk van iemand, die zeer dom is: „Indak tahoe di gambie", d. i.: „Hij kent niet eens gambir"; en de Batak duidt een getrouwde vrouw die boeleert aan met de spreekwijze: „Soemaboerhon gambirna", d. i.: „Haar gambir verspillen".

3397. **U. glabrata D.C.*** Areuj tjantel, Soend.; Ojod tjantel, Jav. — Klimmende heester.

3398. **U. lanosa Wall.*** Akar gambir-gambir hoetan, Mal.; Akar gambir-gambir paja, Mal.; Akar gegambir hoetan, Mal.; Akar gegambir paja, Mal.; Daoen getah gambir hoeloe-hoeloe, Vulg. Mal.; Gambir-gambir hoetan, Mal.; Gambir-gambir paja, Mal.; Gegambir hoetan, Mal.; Gegambir paja, Mal.; Tali ajer, Mal. Mol. — Klimmende heester.

3399. **U. pedicellata Roxb.*** Akar kait-kait§), Mal.; Akar keknit, Mal.; Areuj kakait beusi, Soend.; Bopong, Jav.; Gai-gai, Mal. Amb.; Hail-hail, Bat.; Kait-kait, Mal.; Kakait beusi, Soend.; Ojod bopong, Jav. — Klimmende heester. Gebr.: Een afkooksel der bladen en wortels wordt gedronken bij een brandend gevoel in de maagstreek. In het bosch drinkt men wel het eenigszins naar hars smakende sap, bij gebreke van water.

§) Meerdere wilde gambir-soorten worden met deze namen aangeduid en op Sumatra's Westkust geeft men dien naam ook aan Peltophorum acanthobotrya Miq.

3400. **U. pteropoda Miq.*** Akar kait-kait darat, Mal.; Kait-kait darat, Mal. — Klimmende heester.

3401. **U. sclerophylla Roxb.*** Akar kait-kait toepai, Sum. W. K.; Belalai gadjah, Mal.; Gambir toepai, Sum. W. K.; Kait-kait toepai, Sum. W. K. — Klimmende heester. Gebr.: De zijdeachtige witte bloemen van deze gambir-soort maken haar als sierplant wel gezocht.

3402. **Unona Dasymaschala Bl.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Areuj ki ladja gede, Soend. — Klimmende heester.

3403. **U. discolor Vahl.*** Akalare, Minangk.; Aka laro, Minangk.; Akar darah, Mal.; Akar kenanga hoetan, Mal.; Akar larak (zie 2249), Mal.; Akar mempisang boekoe, Mal.; Akar merpisang boekoe, Mal.; Akar pisang-pisang boekoe, Mal.; Akar rarak (zie 2249), Mal.; Klajoe menedeng, Kawi; Mempisang boekoe, Mal.; Merpisang boekoe, Mal.; Pisang-pisang boekoe, Mal.; Sandat (zie 601 en 2802), Balin. Sas. — Klimmende heester.

3404. **U. dumosa Roxb.*** Mempisang padi, Mal.; Mempisang pipit, Mal.; Merpisang padi, Mal.; Merpisang pipit, Mal.; Pisang-pisang padi, Mal.; Pisang-pisang pipit, Mal. — Heester.

3405. **U. longiflora Roxb.*** Djuri ajam, Mal.; Kenanga paja, Mal. — Heester.

3406. **Uraria crinita Desv.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Ekor koetjing, Mal.; Memejongan, Soend.; Poewa, Mal.; Seringan (zie 1552), Mal.; Simariboer-iboer ni asoe (zie 1722), Bat.; Tampoewa §), Bat. — Halfheester.

§) Ook Acalypha-soorten, terwijl RIDLEY den Mal. naam ekor koetjing ook opgeeft voor Dysophylla auricularia Bl.* (zie 1183).

3407. **U. lagopoides D.C.*** Ekor andjing, Mal.; Ekor toepai, Mal. — Heesterachtig kruid.

3408. **Urceola brachysepala Hook.f.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Akar gerip poetih, Mal.; Akar gerit-gerit poetih, Mal.; Gerip poetih, Mal.; Gerit-gerit poetih, Mal.; Gitan kelapa, Sum. W. K. — Klimmende heester. Gebr.: Levert caoutchouc.

3409. **U. brachysepala Hook.f.*** var. **pilosa Boerl.** Akar serapat hitam, Mal. W. Born.; Serapat hitam, Mal. W. Born. — Klimmende heester.

3410. **U. elastica Roxb.*** Akar gerip tembaga, Mal.; Akar gerit-gerit tembaga, Mal.; Gerip tembaga, Mal.; Gerit-gerit tembaga, Mal.; Tahoei tahoe, Lamp.; Tahoi taboe, Lamp. — Klimmende heester. Gebr.: Levert een goede kwaliteit caoutchouc.

3411. **U. lucida Benth.*** Akar gerip merah, Mal.; Akar gerip nasi, Mal.; Akar gerit-gerit merah, Mal.; Akar gerit-gerit nasi, Mal.; Gerip merah, Mal.; Gerip nasi, Mal.; Gerit-gerit merah, Mal.; Gerit-gerit nasi §), Mal. — Klimmende heester. Gebr.: Als voorgaande.

§) Ook Chonemorpha macrophylla G.Don.*

3412. **U. Maingayi Hook.f.*** Gitan sirih, Sum. W. K.; Karet ahang, Mal. Pal.; Ngarik mantjik, Sum. W. K. — Klimmende heester.

3413. **U. malaccensis Hook.f.*** Akar serapat djantan, Mal.; Serapat djantan, Mal. — Klimmende heester. Gebr.: Levert melksap (getah), dat met andere soorten tot caoutchouc gemaakt wordt.

3414. **U. torulosa Hook.f.*** Akar soeloh hoetan, Mal. — Klimmende heester.

3415. **Urena heterophylla Smith (= U. sinuata L.*** var.). Nat. fam. der **Malvaceae.** Pepelet, Alf. Min. T. P.; Poengpoeroetan heureum, Soend.; Polot, Madoer.; Wotele, Alf. Oel. — Kruid. Gebr.: Bij hoofdpijn wordt een zacht verwarmd papje der bladen aangewend.

3416. **U. Lappago Sm. (= U. sinuata L.*** var.). Pepoeloet lelaki, Mal.; Poeloet-poeloet lelaki, Mal. — Heester.

3417. **U. lobata L.*** Benikan, Jav.; Djanggoet soleman, Bat.; Kakaïs poepoeloet, Alf. Min. T. P.; Laloepang, Boeg., Makas.; Pepoejoet (zie 960), Alf. Min. T. S.; Pepoeloet, Mal.; Pepoeloet ketjil, Mal.; Poelet, Balin.; Poeloet (zie 960), Alf. Min. T. P.; Poeloet-poeloet (zie 754), Mal.; Poeloet-poeloet ketjil, Mal.; Poengpoeroetan §), Soend.; Pupoejoet, Alf. Min. T. B.; Pojo-pojo (zie 3138), Makas.; Roekoet kakaïs poepoeloet, Alf. Min. T. P.; Roempoet sosapoe (zie 3137), Mal. Mol.; Senoepoelet, Sas.; Tempoeloet, Sas. — Kruid. Herbe à paniers, fr. Gebr.: In de Minahasa worden de bloemen fijngestampt om den rand van bloedzweren gelegd, om deze spoedig te doen openbreken; zij mogen daartoe slechts in oneven getal van 3, 5, 7 enz. gebruikt worden. Elders worden zij wel aan het vee als voeder gegeven. De Boegineesche en Makasaarsche naam wordt (wegens het spoedig afvallen der bloemen) in Zuid-Celebes zinnebeeldig gebezigd van iemand, op wiens genegenheid men geen staat kan maken; en wegens het nietige van dit kruid ook als beeld van een gering persoon.

§) Ook Xanthium Strumarium L.* en Triumfetta rhomboidea Jacq.* (zie 3383).

3418. **Urophyllum corymbosum Korth.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Sigar gadjah, Sum. W. K.; Kahitoetan badak, Soend. — Boomheester.

3419. **Usnea barbata Tr.** Nat. afd. der **Lichenes.** Alo, Alf. N. O. Halm.; Anin taïn, Alf. Z. Cer.; Djanggoet endoerabin, Bat.; Djanggoet rabion, Bat.; Djanggoetan resi, Balin.; Djenggotan resi, Balin.; Djenggot resi, Jav.; Kajoe angin, Jav.; Kajoe angin-angin Jav.; Lohoko maïho, Alf. N. O. Halm.; Rasoek angin, Jav.; Tae angen, Madoer.; Tahi angin, Mal.; Tai anging, Boeg., Makas.; Taïn angin, Sas.; Taïn oerep, Sas.; Tjirik angin, Minangk. — Soort van korstmos, het gewone „baardmos". Tree hair, e., lichen barbu, fr., gemeine Bartflechte, d. Gebr.: Het fijne draadmos, dat door de Maleiers verondersteld wordt na een regenbui op de boomen te zijn gevallen, bezigt men als geneesmiddel op wonden. De plant wordt wel door zwangere vrouwen gegeten, naar het heet om de bevalling te vergemakkelijken; terwijl die meermalen in de woning gebrand wordt tot verdrijving van booze geesten.

3420. **Utricularia flexuosa Vahl.*** Nat. fam. der **Lentibulariaceae.** Loemoet ekor koetjing, Mal. — Waterplant, eene soort „blaasjeskruid".

3421. **Uvaria acrantha Miq. (= U. ovalifolia Bl.*).** Nat. fam. der **Anonaceae.** Aka lare batoe, Minangk.; Aka laro batoe, Minangk.; Akar larak batoe, Mal.; Akar rarak batoe, Mal.; Larak batoe, Mal.; Rarak batoe, Mal. — Klimmende heester (deze en vlg.).

3422. **U. dulcis Dun.*** §) Akar pisang-pisang hitam, Mal.; Pisang-pisang hitam (zie 2524), Mal.

§) Ook Anomianthus heterocarpus Zoll.*

3423. **U. hirsuta Jack.*** Aka lare poetieh, Minangk.; Aka laro poetieh, Minangk.; Akar larak poetih, Mal.; Akar rarak poetih, Mal.; Akar sekarang batoe, Mal.; Akar sengkareng batoe, Mal.; Larak poetih, Mal.; Rarak poetih, Mal.

3424. **U. Laha Miq. (= Ellipeia Laha Miq.*).** Akar laha, Mal. Pal.

3425. **U. purpurea Bl.*** Aka inango, Minangk.; Aka koebang, Minangk.; Akar pisang-pisang djantan, Mal.; Akar pisang-pisang koening, Mal.; Akar pisang-pisang tandoek, Mal.; Akar sekarang, Mal.; Akar sengkarang (zie 2249), Mal.; Areuj ki ladja (zie 332), Soend.; Pisang-pisang djantan, Mal.; Pisang-pisang koening, Mal.; Pisang-pisang tandoek, Mal.; Tali kerbaoe, Vulg. Mal.

3426. **U. purpurea Bl.*** var. **flava Scheff.** Boenga katjoeng, Mal.; Katjoeng, Mal.

3427. **U. rufa Bl.*** Kalak §), Balin., Jav., Madoer., Soend.

§) Ook Polyalthia-soorten (zie 2801).

V.

3428. **Vaccinium laurifolium Miq.*** Nat. fam. der **Vacciniaceae.** Manis redja, Jav. — Heester, eene soort „boschbes". Gebr.: De vruchtjes hebben wel iets van de vaderlandsche blauwbessen.

3429. **V. malaccense Wight.*** var. **bancana Miq.** Wetes rintek, Alf. Min. T. P. — Boom.

3430. **V. microphyllum Reinw. (= Diplycosia microphylla Becc.*).** Tente in taloen §), Alf. Min. T. P. — Heester. Gebr.: De bessen worden gegeten.

§) Ook Rhododendron verticillatum Low.*

3431. **V. Miquelii Boerl.*** Boenga karang, Sum. W. K. — Heester.

3432. **V. Rollisoni Hook.*** Tjantigi lentik, Soend. — Heester.

3433. **V. Teysmanni Miq.*** Tjantigi gede, Soend. — Heester.

3433*a*. **V. varingaefolium Miq.*** Manis redja, Jav.; Tjantigi (zie 2974), Soend.; Tjantigi-gede, Soend. — Lage zeer kromme „alpine"boom. Gebr.: De bessen worden gegeten; hout waardeloos.

3434. **Valeriana Hardwickii Wall.*** Nat. fam. der **Valerianaceae.** Padang toendak, Balin.; Tropongan, Jav. — Kruid, eene soort „valeriaan".

3435. **Vallaris Pergulana Burm.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Areuj tjoengkangkang beurit, Soend.; Tjoengkangkang beurit, Soend. — Klimmende heester. Gebr.: Wegens de geurige bloemen gezocht.

3436. **Vanda insignis Bl.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Anggrek daü, Balin. — Gebr.: Als volgende.

3437. **V. tricolor Lindl.*** Anggrek pandan, Soend. — Boom-orchidee. Gebr.: Bekende sierplant.

3438. **Vandellia crustacea Benth.*** Nat. fam. der **Scrophulariaceae.** Dangan, Jav.; Karak-karak, Minangk.; Kerak nasi, Mal.; Kembang pelet, Sas.; Kerak-kerak, Mal.; Pelet sedangan, Balin.; Roempoet kerak nasi, Mal.; Sadaangan, Soend.; Sakar sading, Mal.; Sekar dangan, Jav.; Sisik betock, Vulg. Mal.; Soeket klabangan §), O. Jav. — Kruid.

§) Ook Eriocaulon sp.

3439. **V. nervosa Benth.*** Djoekoet boeloe mata kenjeup bodas, Soend.; Djoekoet mata kenjeup bodas, Soend. — Kruid.

3440. **Vanilla Griffithii Reich.*** Nat. fam. der **Orchidaceae.** Telinga kerbaoe boekit, Mal.

3441. **V. planifolia Andrews.*** Anggrek, Jav., Soend.; Fanili, Vele talen. — De vanielje. Vanilla, e., Vanille, fr. Gebr.: Gekweekt ter wille der vruchten.

3442. **Vatica pallida Dyer.*** Nat. fam. der **Dipterocarpaceae.** Merambong boekit besar, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt voor planken gebruikt.

3443. **V. Teysmanniana Burck.*** Gijam, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is zeer geschikt voor balken.

3444. **Ventilago leiocarpa Benth.*** Nat. fam. der **Rhamnaceae.** Akar hitam, Mal.; Akar toekas, Mal.; Bajit sinong, Lamp. — Klimmende heester.

3445. **V. maderaspatana Gaertn.*** Hanaet, Alf. Z. Cer.; Lamate, Alf. Sap.; Olit, Alf. Z. Cer.; Oriol, Alf. N. Laoet; Orit, Alf. Z. Cer.; Tali boeboe, Mal. Amb. — Klimmende heester. Gebr.: Bast voor touw.

3446. **Vernonia arborea Buch.-Hamlt.*** Nat. fam. der **Compositae.** Bareh-bareh, Minangk.; Djangkang paja §), Mal.; Hambiroeng, Soend.; Hamiroeng, Soend.; Lajo, Alf. Min. Ponos.; Matangtang in taloen, Alf. Min. T. B.; Naloso, Alf. Min. T. L.; Sembhoeng, Madoer.; Semboeng dedek, Jav.; Semboeng gede, Jav.; Semboeng gilang, Jav.; Semboeng goenoeng, Jav.; Semboeng koewanglot, Jav.; Semboeng koewoek §§), O. Jav.; Semboeng wanglot, Jav.; Soegi manaï, Boeg., Makas.; Soenggoe manaï, Boeg. Varieteit in Soend.: Hambiroeog beureum of Hamiroeng beureum. — Boom. Gebr.: Het hout wordt spoedig door de witte mieren aangetast. De bast wordt in Zuid-Celebes met andere middelen bij vorstenkinderen op den buik gelegd, opdat zij later boven anderen vooral door rijkdom zullen uitsteken.

§) Ook Xylopia ferruginea Hook.f. (zie 3540).

§§) Ook Blumea macrophylla D.C.* (zie 468).

3447. **V. chinensis Less.*** Sarap (zie 3180), Madoer. — Kruid. Gebr.: De bladen heeten een middel tegen stuipen bij kinderen.

3448. **V. cinerea Less.*** Daoen moeka manis, Mal. Mol.; Dida ne dangkow, Alf. Min. T. S.; Ekor koeda, Mal.; Kenal in dekat, Alf. Min. T. P.; Kesemboeng §), Sas.; Langa-langa parang, Makas.; Lenga-lenga padang, Boeg.; Lidah andjing, Mal. Mol.; Pidak bangkong, Jav.; Rante piit, Soend.; Roempoet ekor koeda, Mal.; Roempoet moeka manis, Mal. Amb.; Roempoet tahi babi, Mal.; Sajoer babi §§), Vulg. Mal.; Samboeëng, Minangk.; Semboeng §), Balin., Jav.; Semboeng kebo, Jav.; Semboeng rendetin, Balin.; Sofo moetijara, Tern.; Tahi babi, Mal.; Tjapeu tochoer, Soend. — Kruid. Gebr.: De bladen dienen als veevoeder; zij worden pasgeboren kinderen op het voorhoofd gelegd, terwijl men ze bij ouderen tegen hoofdpijn en duizeligheid aanwendt. Zij heeten als geneesmiddel boejoeng-boejoeng.

§) Ook Athroisma laciniatum D.C.* (zie 464).

§§) Ook Spermacoce ocymoides Burm.*

3449. **V. eupatorioides Bl.*** Trasen (zie 1242), O. Jav. — Kruid.

3450. **V. Reinwardtiana De Vr. et Miq.*** Kenal in taloen, Alf. Min. T. P.; Lawet mea, Alf. Min. T. L.; Lawet raindang, Alf. Min. T. P.; Lawet rangdang, Alf. Min. T. B. — Kruid.

3450*a*. **Veronica javanica Bl.** Nat. fam. der **Scrophulariaceae.** Djareman, O. Jav.; Nir meniran (§), Madoer.; Rebha mera, Madoer. — Kruid, eene soort „ereprijs".

3451. **Viburnum coriaceum Bl.*** Nat. fam. der **Caprifoliaceae.** Kajoe kembang (zie 2299), O. Jav.; Katoempang (zie 574), Soend.; Ki apoe, Soend.; Ki katoempang (zie 574), Soend.; Temendilan, Jav.; Toemendilan, Jav. — Kleine boom, zie vlgd.

3452. **V. odoratissimum Ker.*** Koepa in dano (zie 1370), Alf. Min. T. B.; Makendem in tjoentoeng, Alf. Min. T. P.; Pakewa ing koko rangdang, Alf. Min. T. B. — Boom, eene soort „sneeuwbal", met geurige bladen. Namen voor het geslacht: Viorne, fr., Schlingbaum, Schlinge, d.

3453. **V. sambucinum Reinw.*** Boewas-boewas boekit, Mal.; Boewas-boewas paja, Mal.; Beroewas boekit, Mal.; Beroewas paja, Mal.; Hampelas badak (zie 1484), Soend.; Kajoe tahi, Mal. Pal.; Ki apoe gede, Soend.; Ki pahang goenoeng, Soend. — Kleine boom of boomheester.

3454. **V. sundaicum Miq. (= V. lutescens Bl.*).** Ki apoe lemboet, Soend.; Ki koekoeran §), Soend.; Por-kaporan, Madoer. — Heester.

§) Ook Carallia integerrima D.C.* (zie 655).

3455. **V. sundaicum Miq. (= V. lutescens Bl.*) var. latifolia Miq.** Kendal sapi, Jav. — Boomheester.

3456. **Vigna Catjang Walp.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Boewe toge, Boeg.; Hantap, Sas.; Harita sojo, Nias; Katjamba §), Biman.; Katjang dadap, Soend.; Katjang dapdap, Balin.; Katjang merah, Mal.; Katjang pandjang, Mal.; Katjang peroet ajam, Mal.; Katjang peudjit, Soend.; Katjang toenggak, Jav., Mal. Batav.; Katjang toeroes, Soend.; Katjang toge, Makas.; Kekara oedang, Balin.; Lolitoe, Alf. Min.; Oera, N. Guin. Mor. Varieteit in Mal.: Katjang ketjambah of K. taoege of taoege of Ketjambah katjang. — Klimplant. Gebr.: De jonge vruchten en bladen worden gekookt gegeten. Het is dit soort katjang, dat bedoeld wordt in het Javaansche raadsel: „Katjang katockoelan ing pakoe", d. i.: „Katjang begroeid met spijkers"; met de oplossing: „Een boomstronk begroeid met paddestoelen", zijnde deze de pakoe djamoer.

§) In andere talen worden met dit woord eo toge of verwanten meer de tot spijs bestemde ontkiemde zaden bedoeld.

3457. **V. lutea A.Gray. (= V. retusa Walp.*).** Katjang oetan (zie 691), Mal. Men.; Rerenge makente, Alf. Min. T. P. — Klimplant.

3458. **Villebrunea integrifolia Gaud.*** Nat. fam. der **Urticaceae.** Djoerang, Jav.; Markalemaran, Madoer.; Nangsi, Jav., Soend.; Pelaogkongan, Madoer. — Boom. Gebr.: De bloemknoppen dienen als geneesmiddel; de bast levert vezelstof.

3459. **V. rubescens Bl. (= V. scabra Wedd.*).** Boelalak, Alf. Min. Beot.; Lalangoesan, Alf. Min. T. B., T. L., Tonsaw., T. P., T. S.; Monokoejoe, Alf. Min. Ponos. — Lage boom. Gebr.: Men zegt dat, als deze boom vruchten draagt, de muizen er niet van zijn af te houden; hierom wordt aanbevolen dien boom op en in de buurt van voor de teelt van rijst bestemde braakliggende gronden geheel uit te roeien.

3460. **Vinca rosea L.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Boenga tahi ajam (zie 3291), Mal.; Kembang sari tjina, Mal. Batav.; Kembang tambaga beureum, Soend.; Tahi ajam (zie 3291), Mal. — Kruid, eene soort „maagdepalm". Red periwinkle, e, pervenche du Cap, fr., rotes Siongrün oder Immergrün, d. Gebr.: Wordt als sierplant gekweekt.

3461. **Viola alata Burg.*** Nat. fam. der **Violaceae.** Gagang goenoeng, Jav.; Ganggang goenoeng, Jav. — Kruid, een viooltje.

3461*a*. **V. serpens Wall.*** Gantenan, O. Jav.; Socket gantenan, O. Jav. — Kruid.

3462. **Viscum articulatum Burm.*** Nat. fam. der **Loranthaceae.** Sakat rambai koewaoe, Mal.; Sakek rambajan, Minangk. — Woekerplant, verwant aan „vogellijm".

3463. **V. orientale Willd.*** Koepang im batoe, Alf. Min. T. P.; Mangandeuh saringan, Soend.; Tosanga, Alf. Min. Ponos.

3464. **Vitex celebica Koord.*** Nat. fam. der **Verbenaceae.** Basal, Alf. Min. Tonsaw.; Boengis, Alf. Min. Tonsaw.; Masarawet, Alf. Min. T. L.; Rimoewas, Alf. Min. T. P.; Saoe masarawet, Alf. Min. T. L.; Saoe poeti, Alf. Min. T. L.; Saoe rendai, Alf. Min. T. L.; Saoe sela, Alf. Min. T. L.; Woelas watoe, Alf. Min. Bent. — Boom. Namen v. h. geslacht: Chaste tree, e.; gattilier, fr., Müllen, d. Gebr.: Het hout is geschikt voor planken; bestand tegen weersinvloeden.

3465. **V. Cofassus Reinw.*** Adjoe biti, Boeg.; Baso, Makian; Biti, Boeg.; Biti tanroe, Boeg.; Bolat, Bol. Mong.; Gawasa, Alf. N. O. Halm.; Gofasa, Mal. Mol., Tern.; Holasa, Saleijer; Kajoe fasa, Mal. Mol.; Katonde, Boeg.; Katondeng, Makas.; Pasa, N. Guin. 4 R.; Pasal, Alf. Z. Cer.; Pasulo, Alf. N. Laoet, Sap.; Pasar, Alf. Har.; Sahai, Alf. Min. Bant.; Sarawet, Alf. Min. T. S. — Boom. Gebr.: Het hout dient voor huisbouw en is geschikt voor timmerhout.

3466. **V. glabrata Br.*** Bigboel, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout wordt bij huisbouw gebezigd.

3467. **V. heterophylla Roxb.*** var. **undulata Clarke.** Ketileng, Jav.; Kibangbara§), Soend.; Koetileng, Jav.; Laban ketileng §§), Jav.; Laban koening, Jav.; Laban semoet, Jav.; Tileng, Jav. — Boom. Gebr.: Het hout is bruikbaar voor huisbouw.

§) Ook Clerodendron-soorten.

§§) Ketileng en de vormen van laban zijn overal namen voor Vitex-soorten.

3468. **V. moluccana Bl.*** Kajoe titi, Mal. Mol. — Boom. Gebr.: Het hout gezocht voor het maken van inlandsche vaartuigen. De bast dient soms als uitwendig geneesmiddel.

3469. **V. Negundo L.*** Katoek laoet, Soend.; Lagondi laoet lalaki, Soend. — Heester. Gebr.: Soms medicinaal.

3470. **V. pubescens Vahl.*** Alaban, Sum. W. K.; Aloban, Bat.; Halaban, Mal. Z. O. Born., Minangk.; Hejas, Soend.; Kai arak, Soend.; Kapaoekoe, Enggano; Laban, Jav., Soend., Sum. W. K.; Labban, Madoer.; Lagondi laoet, Soend.; Leban, Mal.; Madang halaban, Minangk.; Manawa dano, Nias; Maneh, Atjeh. Varieteiten in Mal. Z. O. Born.: Halaban tandoek. In Jav.: Laban kapoer; L. oerang; L. soengoe. In Soend.: Laban gede; L. kapoer; L. tandoek. In Mal.: Leban hitam of l. tandoek; L. koenjit. In Sum. W. K.: Alaban koenjit. — Boom. Gebr.: Het hout dient voor huisbouw en tot vervaardiging van prauwen, ploegen, rijstblokken en kleine gereedschappen; het zou in water zoo hard worden als steen en dus uitstekend geschikt zijn voor beschoeiing en waterwerken, daar het bovendien nooit door den paalworm wordt aangetast. Van de schors verkrijgt men kleurstof, die gebruikt wordt bij het verven van lijnwaden. In de Bataklanden wordt bij gebrek aan koffiebladen wel een aftreksel van de bladen van dezen boom gedronken.

3471. **V. punctata Schauer.*** Gofasa gaba, Tern.; Gofasa gaba-gaba, Mal. Mol.; Toraoet, Bol. Mong. — Boom. Gebr.: Het hout dient veel voor kromhouten van vaartuigen.

3472. **V. timoriensis Walp.** (= **V. littoralis Decne***). Lagoendi laoet, Mal. Tim.

3473. **V. trifolia L.*** Ai tocban, Alf. Amb.; Akileuak, Rotin.; Daoe lawarani, Boeg.; Daoeng arelawarani, Boeg.; Gerepeng, Atjeh; Groepheueung agam, Atjeh; Koela, Rotin.; Lagoende, Alf. Min.; Lagoendi, Mal. Mol.; Lagondi, Soend.; Langghoendhi, Madoer.; Langgoendi, Minangk.; Laura, Makas.; Lawarani, Boeg.; Lego, Sas.; Legoendi, Jav., Mal.; Lenggoendi, Mal.; Lengoendi, Sas.; Lilegoendi, Mal. Batav.; Liligoendi, Balin.; Liligondi, Balin.; Kala, Boeg.; Sangari, Biman.; Sijalagoendi, Bat.; Silagoendi, Minangk.; Tastasino, Tim. Varieteit in Minangk.: Langgoendi loempoech of silagoendi loempoech. — Heester. Indian privet, e. Gebr.: Het hout dient bij huisbouw. De scherp-aromatische bladen worden gebrand om bij poklijders en kraamvrouwen boozegeesten door den onaangenamen geur verwijderd te houden; ook zijn ze in gebruik tegen ongedierte op het lichaam en legt men ze in rijstschuren tot wering van den worm. Hier en daar wordt beweerd, dat geesten van voorvaderen zich bij voorkeur in deze heesters zouden ophouden.

3474. **V. vestita Wall.*** Halaban boengoer, Mal. Z. O. Borneo; Leban boenga, Mal.; Leban nasik-nasik, Mal.; Madang halaban, Minangk.; Manawa 'mhanoewa, Nias. — Boom. Gebr.: Het hout is hard en moeilijk te bewerken; het wordt gebezigd voor stelen van dissels en roeispanen; uit de schors wordt een middel tegen koorts bereid.

3475. **Vitis cinnamomea Wall.*** Nat. fam. der **Ampelidaceae.** Akar djari bijawak, Mal.; Akar djari boewaja, Mal.; Aro-aro, Makas.; Djari bijawak, Mal.; Djari boewaja, Mal.; Karong, Makas. — Klimmende heester, verwant aan den wijnstok (deze en vlg.). Zie ook Cissus.

3476. **V. dichrotrix Miq.** Bajoer akar, Mal.; Kamoendor rintek, Alf. Min. T. P.; Kamoendor sela, Alf. Min. T. P.

3477. **V. Diepenhorstii Miq.*** Akar tali ambin, Sum. W. K.

3478. **V. diffusa Miq.*** Akar lakoem boelan, Mal.; Akar lakoem laoet, Mal.; Akar tjarek merah, Mal.; Lakoem boelan, Mal.; Lakoem laoet, Mal.; Tjarek merah, Mal.

3479. **V. discolor Dalz.*** Areuj beuheureuman, Soend.; Areuj harijang beureum, Soend.; Beuheureuman, Soend. — Gebr.: Wegens de fraaie bladen als sierplant.

3480. **V. imperialis Miq.*** Bahijang, Alf. Min. Bant.; Merang sela, Alf. Min. T. P.

3481. **V. indica L.*** Akar lakoem, Mal.; Areuj goenggoeroetoe, Soend.; Boewah anggoer oetan, Vulg. Mal.; Goeaggoeroetoe, Soend.; Lakoem, Mal.; Lamai, Daj. Z. O. Born.; Moerimoeri, Boeg., Makas.; Oerot lakoem, Atjeh; Tjaberoe, Boeg. — Gebr.: De zwartroode zure vruchten worden bij de rijst gegeten om den eetlust op te wekken. De ranken dienen wel als bindmateriaal ter vervanging van touw of rotan.

3482. **V. lanceolaria Wall.*** Akar kangkoeng gadjah, Mal.; Kangkoeng gadjah, Mal.

3483. **V. macrostachya Miq.*** Akar tjarek-tjarek, Mal.; Tjarek-tjarek, Mal.

3484. **V. mollissima Wall.*** Akar lakoem gadjah, Mal.; Lakoem gadjah, Mal.

3485. **V. novemfolia Wall.*** Akar lakoem teberaoe, Mal.; Lakoem teberaoe, Mal.

3486. **V. quadricornuta Miq.*** Wale in tjios, Alf. Min. T. P.

3487. **V. vinifera L.*** Adjoe anggoro, Boeg.; Bhoengkana anggoer, Madoer.; Boewa anggoro, Boeg.; Boewah anggoer, Vulg. Mal.; Djahibi, Tern.; Kajoe anggoer, Mal.; Kajoe anggoro, Makas.; Rapo anggoro, Makas.; Wit anggoer, Jav.; Woh anggoer, Jav. — De wijnstok. Grape vine, e., vigne, fr., Weinrebe, d. Gebr.: Wordt hier en daar gekweekt. Men wil weten, dat de op het eiland Timor geteelde druiven alle andere overtreffen, ofschoon die van Madoera en het eilandje Pisang nabij Padang ook zeer geroemd worden; in den laatsten tijd gaat men zich ook op Java zeer op de teelt van tafeldruiven toeleggen.

3488. **V. sp.** Parija in taloen §), Alf. Min. T. L.
§) Deze en volgende kunnen ook wel Cissus sp. zijn; over het geheel worden Vitis- en Cissus-soorten verward.

3489. **V. sp.** Kaleket, Alf. Min. Tonsaw.; Kamondor in taloen, Alf. Min. T. P.; Komantes in taloen, Alf. Min. T. P. — Gebr.: Volgens de Minahasers is de vrucht zeer vergiftig en zouden geiten, die de bladen eten, sterven.

3490. **V. sp.** Djamboelan oetan, Mal. Men.

3491. **V. sp.** Mawalontas in tjawok, Alf. Min. T. P.

3492. **Voacanga foetida Rolfe.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Hamperoe, Soend.; Hamperoe badak §), Soend.; Pong-kapong, Madoer.; Rangoek, Mal. — Lage boom. Gebr.: De boven het vuur verwarmde bladen worden op hardnekkige beenzweren gelegd.
§) Ook Tabernaemontana sphaerocarpa Bl.* (zie 3282).

3493. **V. grandifolia Rolfe.*** Ler kambhing §), Madoer.; Loh kambing §), Jav. — Boomheester.
§) Ook Tabernaemontana sphaerocarpa Bl.* (zie 3282).

3494. **Voandzeia subterranea Thouars.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Katjang bogor, Soend.; Katjang manila, Mal. — Klimplant, de „Mozambique-aardnoot" of „Angola-erwt". Earth-pea, e., Gebr.: Gekweekt; de zaden worden gegeten.

W.

3495. **Wahlenbergia gracilis Schrad.*** Nat. fam. der **Campanulaceae.** Angkeb §), Jav. — Kruid.
§) Ook Gentiana quadrifaria Bl.*

3496. **Wallaceodendron celebicum Koord.*** Nat. fam. der **Leguminosae.** Kajoe besi perampoewan, Mal. Men.; Mawewek, Alf. Min.; Mawewekan, Alf. Min. T. L. — Boom. Gebr.: Het hout is voor balken en planken geschikt, mits onder dak gebezigd.

3497. **Walsura multijuga King.*** Nat. fam. der **Meliaceae.** Pasak lingga djantan, Mal.; Pasak lingga merah, Mal. — Boom. Gebr.: Levert goed timmerhout.

3498. **Webera (= Tarenna*) fragrans Bl.** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Paga-paga rimbo, Minangk. — Lage boom.

3499. **W. (= Tarenna*) grandifolia Hook. f.** Djoeloeng-djoeloeng djantan, Mal. — Heester.

3500. **Wedelia asperrima Benth.*** Nat. fam. der **Compositae.** Saroenen (zie 3212), O. Jav. — Kruid.

3501. **W. biflora D.C.*** Danoi, Alf. Min. T. S.; Kembang teloeki, Mal. Batav.; Lahoenoei, Alf. Min. T. B.; Mengobili, Alf. Min. Tonsaw.; Oenei, Alf. Min. Bent.; Salingkawoeng, Alf. Min. T. L.; Salintjawoeng, Alf. Min. T. P.; Saroenai, Minaogk.; Saroeni, Balin., Jav., Soend.; Saroeni goenoeng, Soend.; Seroenai, Mal.; Seroenai darat, Mal.; Sroni, Balin.; Tjinga-tjinga, Alf. Halm., Mal. Men., Tern.; Tonton doewe, Alf. Min. T. S. — Heester. Gebr.: De jonge bladen dienen tot het kruiden van spijzen; met de bloemen en vruchten spelen de kinderen.

3502. **W. calendulacea Less.*** Saroeni ajer, Vulg. Mal. — Kruid.

3503. **W. moluccana Boerl.*** Daoen songga, Mal. Amb.; Kesaksak, Balin.; Oemalani, Alf. Har., Z. Cer.; Oetane maoelani, Alf. Hila; Poelono, Alf. N. Laoet; Poerono, Alf. Sap.; Saksak, Balin.; Saroeni tjina, Mal. Mol. — Kruid. Gebr.: De jonge bladen worden als groente gegeten. De gekneusde stengel wordt verwarmd op wonden gelegd.

3504. **W. montana D.C.** Djotang goenoeng, Soend. — Halfheester.

3505. **W. scabriuscula Engl.*** Bangkabangkara (zie 811), Boeg., Makas.; Biring djene gana, Makas.; Wiri salo bai, Boeg. — Halfheester.

3506. **W. serrulata Boerl.*** Seroenai laoet, Mal. — Kruid.

3507. **Weinmannia Blumei Planch.*** Nat. fam. der **Saxifragaceae.** Ki papatong, Soend.; Ki ringgit, Soend.; Ringgit, Jav. — Boom. Gebr.: De schors als geneesmiddel.

3508. **W. sundana Miq.*** Taeroe, Alf. Amb. — Boom.

3509. **Wendlandia densiflora D.C.*** Nat. fam. der **Rubiaceae.** Ki sampang goenoeng, Soend.; Sepat (zie 655), Jav. — Boom. Gebr.: Het hout dient tot brandhout.

3510. **W. paniculata D.C.*** Langa romang, Benth. — Heester.

3511. **W. Teysmanniana Miq.*** Poeding hoetan, Sum. W. K.

3512. **Wightia gigantea Wall.*** Nat. fam. der **Scrophulariaceae.** Bogem goenoeng, Jav. — Boomheester.

3513. **Willughbeia apiculata Miq.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Djantahan, Mal.; Djela, Mal. W. Born.; Djintaän, Mal. W. Born.; Djitah, Mal.; Djitahan, Mal.; Djotan, Bat.; Gitan (zie 2246), Sum. W. K.; Gitan boeroeng, Sum. W. K.; Langgitan, Minangk. — Klimplant. Gebr.: De oranjegele vruchten worden gegeten, de ranken als bindsel gebruikt. Het sap wordt op kwaadaardige zweren aangewend.

3514. **W. coriacoa Wall.*** Oedjoel djela, Mal. — Klimplant. Gebr.: Wordt wel als bindsel gebezigd. Het bij insnijding uitvloeiende sap schijnt bekend te zijn als getah gaharoe of getah oedjoel; het verhardt aan de buitenlucht eerst na bijvoeging van zeewater of zout.

3515. **W. firma Bl.*** Akar gerip, Mal.; Akar gerip besi, Mal.; Akar gerit-gerit, Mal.; Bajit karik-karik, Lamp.; Dango, Daj. Z. O. Born.; Djintaän kera, Mal. W. Born.; Djintaän soesoe, Mal. W. Born.; Doki-doki, Alf. Halm., Tern.; Gerip, Mal.; Gerip besi, Mal.; Gerit-gerit, Mal.; Gitan gedang, Sum. W. K.; Gitan soesoe, Sum. W. K.; Gitan tembaga, Sum. W. K.; Karik-karik, Lamp.; Kekarik akar, Lamp.; Ngarik kangkoeng, Sum. W. K.; Tahoei siboe, Lamp.; Tahoi siboe §), Lamp.; Tjoengkangkang (zie 730), Soend. — Klimplant. Gebr.: Levert een goed soort caoutchouc (rubber, gomelastiek), dat in den handel als getah gerip (op Borneo getah soesoe?) bekend is en, evenals andere getah-soorten, plaatselijk wel als vogellijm dient. De dikste deelen van den stengel worden in de Maleische landen gebruikt als hamers om op bekkens te slaan, en de schors wordt op vele plaatsen als bloedstelpend middel aangewend. De vruchten worden gegeten.

§) In het Lamp. is tahoi of tahoei een algemeene benam. voor dit geslacht.

3516. **W. javanica Bl.*** Areuj ki batara (zie 1870), Soend. — Klimplant.

3517. **W. tenuiflora Dyer.*** Djintaän serapat, Mal. W. Born.; Gitan ngarik, Sum. W. K.; Oedjoel (zie 2246), Mal.; Tahoei gitan, Lamp.; Tahoi gitan, Lamp. — Klimplant. Gebr.: Levert een mindere soort caoutchouc.

3518. **Woodfordia fruticosa Kurz. (= W. floribunda Salisb.*).** Nat. fam. der **Lythraceae.** Dhoebadja, Madoer.; Sedoewajah, Mal.; Sidawajah (zie 2452), Balin., Jav. — Heester. Gebr.: De zaadjes zijn in de inlandsche geneeskunde bekend als podi sari.

3519. **Wormia excelsa Jack.*** Nat. fam. der **Dilleniaceae.** Dregel, Jav.; Ki segel, Soend.; Segel, Soend.; Sempoer segel, Soend.; Simpoer §), Mal.; Simpoh, Mal.; Tjimpoh, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout wordt zelden gebruikt, als zijnde buitengewoon hard en niet duurzaam.

§) Ook Dillenia aurea Smith.* (zie 1101).

3520. **W. meliosmaefolia King.*** Simpoer boekit, Mal.; Simpoer djantan, Mal.; Simpoer hoetan, Mal.; Simpoh boekit, Mal.; Simpoh djantan, Mal.; Simpoh hoetan, Mal.; Tjimpoh boekit, Mal.; Tjimpoh djantan, Mal.; Tjimpoh hoetan, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout heeft weinig waarde, de vruchten worden soms gegeten.

3521. **W. ochreata Miq.*** Ababang, Makas.; Derel, Alf. Min. Tonsaw.; Kelemoer, Alf. Min. T. B., T. L., T. P.; Ngeaar, Alf. Min. Bent.; Rangi, Makas.; Raoeng bosi, Boeg. — Boom. Gebr.: Het hout voor stelen van bijlen.

3522. **W. pulchella Jack.*** Simpoer paja, Mal.; Simpoh paja, Mal.; Tjimpoh paja, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout is bruikbaar.

3523. **Wrightia javanica D.C.*** Nat. fam. der **Apocynaceae.** Beotaos §), Jav.; Bintaos, Madoer.; Djalitri, Soend.; Gentawas, Balin.; Ki djalitri, Soend.; Mentnos, Jav.; Tawas, Balin. — Lage boom. Gebr.: Het fraaie witte hout dient o. a. tot het maken van wajang-poppen en ander snijwerk; het sap uit de bladen wordt bij oogziekte ingedruppeld.

§) Ook Wrightia pubescens R. Br.*

X.

3524. **Xanthophyllum adenopodum Miq.*** Nat. fam. der **Polygalaceae.** Kajoe kastoeri, Mal.; Limaoe sarieng(?), Minangk. — Boom. Gebr.: Het welriekend hout wordt wel in doepa gemengd.

3525. **X. excelsum Bl.*** Endog-endogan (zie 967), Jav.; Kajoe kastoeri boenga (?), Mal.; Kajoe telor §), Vulg. Mal.; Ki endog, Soend.; Lorteloran, Madoer.; Ras-bherasan, Madoer.; Titiganan, Jav. Kr. — Boom. Gebr.: Fraaie boom voor parken. Het hout dient soms tot vervaardiging van rijststampers, maar is overigens weinig in gebruik. De bast is een middel tegen kolick.

§) Ook Maesa ramentacea Wall.* (zie 2146) en X. vitellinum Dietz.*

3526. **X. excelsum Bl.*** var. **affine Boerl.** Gading djantan, Mal.; Kajoe gading djantan, Mal.; Lima beroek djantan, Mal. — Boom. Gebr.: De bladen worden wel in aftreksel als thee gedronken.

3527. **X. Kunstleri King.*** Lima beroek poetih, Mal. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw.

3528. **X. Maingayi Hook.f.*** Lima beroek betioa, Mal. — Boom.

3529. **X. rufum Benn.*** Kapas boelan, Mal. — Boom.

3530. **X. vitellinum Dietz.*** (zie 3525). Ki endog, Soend.; Ruek djheroekan, Madoer. — Boom. Gebr.: Hout deugdelijk.

3531. **Xanthostemon celebicus Koord.*** Nat. fam. der **Myrtaceae.** Lokina, Alf. Min. Ponos.; Mokochowe, Alf. Min. Tonsaw.; Pasa, Alf. Min. T. L.; Tombaloi, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout is geschikt voor balken en planken, mits het onder dak wordt gebezigd.

3532. **Xanthoxylum (= Zanthoxylum) Budrunga Wall.*** Nat. fam. der **Rutaceae.** Kadjeng siti, Jav. Kr.; Kajoe lemah, Jav. Ng.; Ki taneuh, Soend. — Vrij hooge boom. Gebr.: Wegens de fijnheid is het hout gezocht voor krisscheeden en wapengevesten, en ook voor meubels. De vruchtjes zijn als specerij in gebruik.

3533. **X. (= Z.) celebicum Koord.*** Koemaroko, Alf. Min. T. B.; Tokoeloe, Alf. Min. T. L.; Towoeloe, Alf. Min. T. P. — Boom. Gebr.: Het hout is voor planken en balken geschikt, mits het onder dak wordt gebezigd.

3534. **X. (= Z.) Marambong Miq. (= Evodia Roxburghiana Benth.*).** Marambocing, Minangk.; Merambong, Mal.; Rambangoen, Mal. Z. O. Born.; Rembangoen, Mal. — Boom. Gebr.: Met het sap wordt de neus van honden ingewreven om den reuk te versterken.

3535. **X. (= Zanthoxylum) Minahassae Koord.*** Atedoe, Alf. Min. T. S.; Ateloe, Alf. Min. T. B., T. L.; Kai ateloe, Alf. Min. T. B.; Kajoe atedoe, Alf. Min. T. S.; Kajoe nteloe, Alf. Min. T. L.; Kajoe telor §), Mal. Men. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw; de wortel en schors dienen tot geneesmiddel.

§) Ook Rauwolfia javanica K.et V.* (zie 2954).

3536. **X. (= Z.) myriacanthum Wall.*** Kaboe-kaboe hoetan, Mal. — Heester.

3537. **X. (= Z.) torvum F. M.*** Areuj beulit gede, Soend. — Klimmende heester. Gebr.: De bast wordt als vischbedwelmend middel gebruikt.

3538. **Xerospermum Noronhianum Bl.*** Nat. fam. der **Sapindaceae.** Ramboetan patjat, Mal.; Tjorogol monjet, Soend. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw; de vruchten worden gegeten.

3539. **Ximenia americana L.*** Nat. fam. der **Olacaceae.** Bidara laoet (zie 1395), Mal.; Bidaro (zie 3559), Minangk. Varieteit in Mal.: Bidara merah of penawar merah. — Lage boom. False sandalwood (?), e., prunier épineux, fr. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

3540. **Xylopia ferruginea Baill.*** Nat. fam. der **Anonaceae.** Djangkang, Mal.; Djangkang betina, Mal.; Djangkang merah, Mal.; Djangkang paja §), Mal. — Boom. Gebr.: Het hout bij huisbouw.

§) Ook Vernonia arborea Buch.-Ham.* (zie 3446).

3541. **X. malayana Hook.f.*** Banitan kidjang, Mal. — Boom.

3542. **X. Tooropiana Scheff.*** Mempaoeng. Mal. — Boom. Gebr.: Het hout voor pakkisten dienstig.

3543. **Xyris indica L.*** Nat. fam. der **Xyridaceae.** Begaoe, Mal.; Bigaoe, Minangk.; Djeringaoe padang, Mal. — Biesachtig kruid.

3544. **X. melanocephala Miq.*** Akamantjik, Minangk.; Babawangan beureum (zie 1254), Soend.; Mendongan, Jav. — Kruid. Gebr.: Van de stengels maakt men wel grove matten voor eigen gebruik.

Z.

3545. **Zalacca conferta Griff.*** Nat. fam. der **Palmae.** Asam kelochi, Mal.; Asam paja, Mal.; Asam pajo, Minangk.; Kelochi, Mal.; Kloembi, Koeboe; Koewai-koewai, Minangk.; Salochi, Bat. Mand. — Dwergpalm. Gebr.: De zure vruchten worden gegeten; de bladen dienen tot dakbedekking en worden als onheilwerend middel wel op de hoeken van sawah's geplaatst.

3546. **Z. edulis Bl.*** Hakam, Daj. Kat.; Koemba, Atjeh; Oeloewi, Nias; Sala, Boeg., Makas., Minangk.; Salak, Balin., Jav., Madoer., Mal., Soend.; Toesoem, Daj. Z. O. Born. — Gebr.: De vruchten worden gegeten; men plukt ze echter niet vóór dat er een paar rijp van de plant gevallen zijn, want anders zouden ze zuur worden. Op Borneo maakt men van de platgeslagen stengels wel omwandingen. Wegens de overeenkomst met een salak-pit (?) heet de Adamsappel in het Balineesch batoen salak. De vrucht heet de oplossing (?) van het Javaansche raadsel: „Sega sakepel di roeboeng tinggi", d.i.: „Een handvol gekookte rijst, omgeven door wandlnizen".

3547. **Z. Wallichiana Mart. (= Z. edulis Bl.*).** Sala rimbo, Minangk.; Salak oelar, Sum. W. K.; Linsoem, Koeboe. — Gebr.: De vruchten worden gegeten; de bladen dienen tot het vervaardigen van vlechtwerk.

3548. **Zanonia indica L.*** Nat. fam. der **Cucurbitaceae.** Akar boelang, Mal.; Tjanar babi, Soend. — Klimplant.

3549. **Z. macrocarpa Bl.*** Koekoek soempoeng, Soend. — Klimplant. Gebr.: Bekend om de groote helmvormige vruchten met bijzonder sierlijk gevleugelde zaden.

3550. **Zea Mays L.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Adja, Sika; Adjawa, Sika; Aslaär, Kei; Bado, Bouth.; Batara, Saleijer; Binte, Goront.; Birale, Makas.; Biskoetoe, Alf. Boer.; Bokang, Alf. Min. Bant; Botos, Alf. Min. Tonsaw.; Djago, Biman.; Djagoeeng, Minangk.; Djagoeng, Balin., Bat., Jav., Mal.; Djagong, Daj. Z. O. Born., Soend.; Djanggel, Jav. Kr. D.; Djaoeng, Bat. Dair.; Djegang, Bat.; Djegoeng, Bat.; Djelai baha, Daj. Z. O. Born.; Djhaghoeng, Madoer.; Djoeng, Bat.; Djole, Alf. Tom.; Fasinaän, Gorom; Ganggenei, N. Guin. Tan. Mer.; Goa, Alf. Tom.; Gogota, Alf. N. W. Halm.; Goko, Alf. N. O. Halm.; Gotjila, Makian; Hala kastela, Alf. Z. Cer.; Hasinan, Gorom; Hetakrae, Wetar; Kahitela, Alf. N. O. Halm.; Kaleoeke, Kisar; Kasambere, N. Guin. Toeroe; Kastela, Alf. Amb., Tern., Watoeb.; Kastera, N. Guin. Noemf.; Kawokin, N. Guin. Jaoer; Latoeng, Manggarai; Lele, Sika; Manisai, Alf. Amb., Oel.; Miloe, Mal. Mol.; 'Mpelak, Rotin.; Oitela, Aroe; Oro djawa, Endeh; Pelak, Rotin.; Pena, Tim.; Pene, Tim.; Rigi, Nias; Selaroe, Tenimbar; Sesele, Alf. Cer.; Tahigoe, Sangi; Tainde, Alf. Min. T. S.; Takrae, Wetar; Talende, Alf. Min. T. P.; Talendei, Alf. Min. T. L.; Tande, Alf. Min. T. B., T. L.; Tarigi, N. Guin. 4 R.; Terae djawa, Sawoe; Toehigoe, Sangi; Toïgoe, Bol. Mong.; Warele, Boeg.; Wata, Solor; Watar, Soemba; Weheraol, Babar, Sermata; Wetraä, Babar, Leti, Sermata; Wokan, Alf. Min. Bent. Varieteiten in Jav.: Djagoeng dalem I, laat rijpende; Dj. gendjah II, vroeg rijpende. Tot I behooren: *a.* Djagoeng koening, met gele korrels; *b.* Dj. ngantang, met hoogen stengel, dikke bladen, witgele korrels; *c.* Dj. perak of dj. tongkol, met witte en platte korrels. Tot II behooren: *a.* Djagoeng kodok, met dunne spitse bladen; *b.* Dj. poedak, met dunnen stengel en kleine halmen. In Leti: Wetraä lasoe, (wit en roode k.); W. marmare, (gele); W. mermere, (roode); W. warwarse, (witte). In Babar.: Weheraol laliel, (gele); W. meloeloerol, (roode); W. woewoerol, (witte). In Madoer.: Djh. boerdak; Djh. dhalima; Djh. ghaltek; Djh. mera daber; Djh. mera lekas; Djh. palotan; Djh. pote daber; Djh. pote menjan. In Mal. Mol.: Miloe koening; M. merah; M. poetih; M. woem. In Kisar: Kaleseke mamarhe; K. memoere; K. momoson. In Alf. Min. Bant.: Bokang mabida; B. mahendeng. In Lamp.: Djagoeng ketoengkah; Dj.

koering; Dj. loenik. In Alf. Boer.: Biskoetoe boti, (witte); B. mcha, (roode). In Alf. Min. T. L.: Talendei keretan; T. laka; T. pepisin; T. pisa; T. soela; T. wanga. In Alf. Min. T. B.: Tande koelo; T. raindang. In Bat.: Djagoeng bangkelang, met oranjegele korrels; Dj. batani, met witte korrels; Dj. dolok, vroeg rijpende; Dj. pandak, laag bij den grond vruchtdragend. In Alf. Min. T. P.: Talende koelo; T. raindang. In Alf. Min. T. S.: Tainde poeti; T. roendang. In Alf. Min. Bent.: Wokan mahamoe; W. mawoero. — Kruid, de maïs of zg. Turksche tarwe. Indian corn, maize, e., blé de Turquie, fr., Türkischer Weizen, Welschkorn, d. Gebr.: Bekend is dat de maïs in vele landen een hoogst belangrijk en rijke oogsten opleverend graangewas is. De uitvoer van djagoeng van Java (Soerabaja) naar Nederland is tegenwoordig aanzienlijk en de cultuur voor dat doel toenemend. In vele streken, vooral hooger gelegene, is maïs het hoofdvoedsel der bevolking, hetzij men de jonge vruchtaren (kolven) kookt, die roostert of poft, dan wel tot meel stampt en verder toebereidt. Intusschen is deze op meerdere plaatsen door rijst verdrongen en geldt een voeding met maïs in het oog der bevolking vaak voor een bewijs van armoede; wel het meest daar, waar het ook tot voedsel van varkens dient. Het meest algemeen is maïs wel in O. Celebes. De schutbladen worden gebezigd tot inwikkeling van tabak voor sigaretten; ze moeten echter vooraf gekookt worden, daar anders heeschheid het gevolg zou zijn. Een kort tijdsverloop wordt in het Gorontalecsch aangeduid door: „Uiheolio wambao ngopoiloetoe lo binte loeopa", d. i.: „De tijd voldoende om maïs in water gaar te doen worden". De Javaan neemt den groei der plant als punt van vergelijking en spreekt van: „Saoemoering djagoeng", d. i.: „De tijd, die maïs noodig heeft om rijp te worden". Als uitdrukking van jeugd en onbedrevenheid zegt de Maleier: „Oemoer satahoen djagoeng, darah satampok pinang", d. i.: „Mijn leeftijd is een djagoeng-jaar (zijnde ± 3 maanden), mijn bloed (niet meer dan) een pinang-bloem kan bevatten". In het Soendaasch heeft men een spreekwijze: „Monjet kapalingan djagong", d. i.: „Den aap is een maïs-kolf ontstolen" of zooveel beteekenende als ons „de bedrieger bedrogen"; en in het Balineesch een andere: „Ngempoek djagoeng Bajoeng kropodan tra mahan angkoeh", d. i.: „Zwellen als maïs uit Bajoeng, ze knettert hard maar kan niet verzadigen", en daar Bajoeng een dorp is in Bangli, waar wel groote maar slechte maïs geteeld wordt, zoo doelt dit op iemand, die steeds het woord wil hebben doch niets dan onzin praat. „Ngramboet djagoeng", d. i.: „Als maïshaar zijn" is in het Javaansch een uitdrukking voor een soort kuif van een veulen, dat gezegd wordt een goed kenmerk te zijn; ketoembohan djagoeng noemt men in het Maleisch een soort kinderpokken ter grootte van maïskorrels. Maïs is de oplossing van vele raadsels; zoo in het Maleisch van: „Ketjil ramboetnja sampoen, soedah besar ramboet keriting", d. i.: „Klein zijnde heeft het lang haar (d. w. z. de stempel-kwasten der maïs-bloem), groot geworden krulhaar"; in het Minangkabaoesch van: „Di singkok kain tampak boeloe, di singkok boeloe takoenjieng isi", d. i.: „Als de kain opgelicht wordt is er haar zichtbaar, wordt het haar verwijderd dan komt er een geel binnenste voor den dag"; in het Bataksch van: „Dompak poso oebanon doeng matobang lomlom oboekna", d. i.: „In zijn jeugd heeft het grijze haren, oud geworden zijn ze zwart", in het Lampongsch van: „Kadjanggoek kandjak sanak, boekawai kandjak renik", d. i.: „Het heeft een baard van kindsbeen af, het draagt een baadje van zijn jeugd af", in het Sangireesch van: „Taoe magoerang kahiwoene ino", d. i.: „Een oude vrouw met een saroeng van kralen"; in het Javaansch van: „Salebeting koelit wonten ramboetipoen, salebeting ramboet kadoenoengan oentoe, salebeting oentoe wonten baloengipoen, salebeting baloeng wonten soengsoemipoen", d. i.: „De huid omsluit het haar, het haar omsluit de tanden, de tanden omsluiten het been, het been omsluit het merg"; in het T. S. dialect van het Alfoersch der Minahasa van: „Si rera kendis si winoejangan, engkasen oem boejang melek am berasin, endon oem berasin melek am bidji-bidji, isoro am bidji-bidji melek oeng kajoe", d. i.: „Een schoone maagd draagt een kabaai, neemt men die weg dan ziet men haartjes, verwijdert men de haartjes dan ziet men zaden, neemt men de zaden weg, dan ziet men een stengel".

3551. **Zephyranthes mesochloa Herb.*** Nat. fam. der **Amaryllidaceae.** Landa kete, Alf. Min. T. P. — Bolgewas. Gebr.: Als sierplant gekweekt.

3552. **Zingiber Cassumunar Roxb.*** Nat. fam. der **Scitamineae.** Gamongan, Balin.; Kampoedja, Biman.; Lampodjang, Madoer.; Lampodjang paek, Madoer.; Lampoejang, Boeg., Daj. Z. O. Born., Makas., Minangk., Soend.; Lampoejang gadjah, Soend.; Lampoewijang, Makas.; Lekaleka, Tern.; Lempoejang, Jav.; Lempoejang kebo, Jav.; Lempojang, Mal.; Lipoedjang, Boeg.; Pae-pae, Makas. — Kruid, eene soort gember. Gebr.: De wortelstok dient als geneesmiddel en tot bereiding van zuur. Tot een papje bereid wordt de wortel ook wel op de kruin van het hoofd van kleine kinderen gesmeerd, in de meening aldus ziekte te voorkomen. De jonge bladen worden soms als groente gegeten. In de omheining der kweekbedding voor rijst steekt de Javaan hier en daar lempoejang-bladen, in de hoop, dat zijn aanplant er later even frisch moge uitzien als deze. Lichtgele pooten van een haan omschrijft hij als: „Nglempoejang aking", d. i.: „Als verdroogde lempoejang". Van iemand, die zich als een kind aanstelt, zegt hij: „Doeroeng ilang poepoek lempoejange", d. i.: „Hij is zijn lempoejang nog niet kwijt"; want de bladen en wortels worden kinderen om het hoofd gewonden om ze voor ziekten te behoeden".

3553. **Z. gramineum Noronha.*** Alija padi, Mal.: Djahe leuweung, Soend.; Halija padi, Mal.; Lampodjang roöm, Madoer.; Lampoejang monjet, Soend.; Lampoejang roeöem, Soend.; Lampoejang wangi, Soend.; Lempoejang emprit, Jav.; Lempoejang gadjah, Jav.; Lempoejang wangi, Jav.; Sehi lala, Alf. Amb., Har., Hila, Z. Cer.; Schil lalal, Alf. N. Laoet, Sap.; Soenti, Jav.; Sonte, Madoer. — Kruid. Gebr.: Is als smeersel in gebruik bij een vermoeid gevoel in de onderste ledematen. Iroeng soenti is in het Javaansch een uitdrukking voor „stompneus", en als prawan (resp. dara, rara) soenti worden in vele talen de aankomende maagden aangeduid, die echter nog geen menses gekregen hebben.

3554. **Z. inflexum Bl.*** Lampoejang goenoeng, Soend. — Kruid.

3555. **Z. marginatum Roxb.*** Goraka banga, Tern.; Goraka oetan, Mal. Men.; Lampoejang pahit, Soend.; Lempoejang pait, Jav.; Lia in taloen, Alf. Min. T. L. — Kruid. Gebr.: Bij krampen in de maagstreek wordt het gekauwde rhizoom rondom den navel gelegd.

3556. **Z. officinale Rose.*** Alija, Mal., Soemba; Djae, Balin. Semb., Jav.; Djahe, Soend.; Djahi, Lamp. Pam.; Djahik, Lamp. Ab.; Djahja, Balin. Kr.; Djhaï, Madoer.; Gisoro, Alf. N. O. Halm.; Goraka, Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern.; Halija, Mal.; Kerint, Alf. Min. T. P.; Ladja, Saleijer; Lahija, Lamp. B. Ag.; Pab., Nias; Lahja, Balin.; Lai, Daj. Z. O. Born.; Laia, Aroe; Laii, Gorom;

Laija, Makas.; Lali, N. Guin. 4 R.; Lea, Sika; Lia, Alf. Min. Bent., T. B., T. L., Tonsaw., Rotin., Sangi, Wetar; Lolni, Babar; Lolol, Babar; Mehelito, Goront.; Mojoeman, Alf. Min. Ponos.; Najel, Tim.; Pege, Bat., Loeboe; Pemedus, Koetei; Pese, Boeg.; Pipakau, Mal. Bandj.; Poesoe, Alf. Asil., Z. Cer.; Reja, Biman.; Rija, Alf. Min. Bant.; Sedep, Alf. Min. T. S.; Sehi, Alf. Amb., Har., Hila, Z. Cer.; Sehil, Alf. N. Laoet, Sap.; Sekoe, Alf. W. Cer.; Serep, Alf. Min. T. S.; Sipadas, Sum. W. K.; Sipadeh, Minaogk.; Sipode, Bat.; Sipodeh, Minangk.; Siwi, Alf. Boer.; Tjipakan, Balin. Kr. Varieteiten in Mal.: Alija hara of halija harn (de roode soort). In Alf. Min. T. P.: Keriit koelo; K. raindang. In Makas.: Laija romang of l. taoe. In Alf. Min. Bent.: Lia mahamoe; L. mawoero. In Boeg.: Pese ale of p. taoe. In Alf. Min. Bant.: Rija mahendeng; R. mahida. In Alf. Min. Ponos.; Mojoeman mopoeha; M. mowoero. In Balin. Semb.: Djae pait. In Soend.: Djahe pait. In Alf. Min. T. B.: Lia koelo; L. rangdang. In Alf. Min. T. L.: Lia poeti; L. men. In Alf. Min. Tonsaw.: Lia meha; L. moboedo. In Alf. Min. T. S.: Sedep poeti; S. roendang. In Mal. Men.: Goraka merah; G. poetih. — Kruid, de gember. Ginger, e., gingembre, fr., Ingwer, d. Gebr.: Nageuoeg overal gekweekt; nergens in het wild voorkomende. De wortelstok heet in menig deel van den Archipel dengene te beschermen, die dezen in eenig kleedingstuk bij zich draagt, tegen betoovering of nadeeligen invloed van kwade geesten, wat men aan den geur toeschrijft; in afkooksel wordt gemberwortel inwendig gegeven tegen buikpijn en fijngeraspt als pap tegen hoofdpijn. In Boeroe heet een stukje van dezen wortel het krachtigste middel tot opwekking van genegenheid; men begraaft het op plaatsen, waar de man of vrouw gewoon is te loopen en, als de betrokkene hierop trapt, gevoelt hij of zij zich onweerstaanbaar aangetrokken tot den persoon, die dit middel aanwendde. Voor het eiland Soemba wordt aangeteekend, dat in de benedenlanden geen gember mag geplant worden, daar er anders overstrooming zou volgen. In Zuid-Celebes begraaft men boven het hoofd van een afgestorvene, even boven den grond, een stukje gemberwortel en laat dit drie dagen liggen om het daarna op te eten; dit geschiedt met de bedoeling aldus de betrekking tusschen den doode en zijn nagelaten verwanten te verbreken en derwijze de laatsten te behoeden voor ontijdige verontrusting. „Gemberwortel" is de oplossing van het Boegineesche raadsel: „Taboe masoelekae rilona", d. i.: „Spijs, die zich als het ware in de aarde met de beenen kroist". In het Balineesch zegt men van kromgegroeide beenen: „Boeka impaogan djae", d. i.: „Als de wortelstok van gember".

3557. **Z. Zerumbet Rosc.*** Bangalai, Daj. Z. O. Born.; Bangelei, Alf. Min. T. L.; Bangerei, Alf. Min. Bant.; Banggoelač (zie 2298), Biman.; Banglaj, Alf. Min. T. L.; Bengle, Jav.; Boenglai, Mal.; Boengle, Bat. Mand.; Boerle, Bat. Mand.; Kekoeniran, Alf. Min. T. L.; Manglai, Alf. Min. Bent.; Mangoelai, Alf. Min. Bent.; Moegle, Atjeh; Pae-pae, Makas.; Pandhijang, Madoer.; Panglaj, Soend.; Wagelei, Alf. Min. T. P.; Wangelei, Alf. Min. T. L.; Woengli, Balin. — Kruid. Gebr.: De fijngekauwde wortelstok wordt tegen de deur, in de vier hoeken en tegen den zolder gespuwd om, als er een zieke in huis is, de kwade geesten buiten te houden. In de Minahasa wordt de wortelstok als thee gezet en dit aftreksel gedronken tegen liehaamszwakte en buikziekten.

3558. **Zizyphus calophylla Wall.*** Nat. fam. der **Rhamnaceae.** Akar djamboe kelawar, Mal.; Akar koekoe lang betina, Mal.; Akar koekoe lang rimba, Mal.; Akar oenak, Mal.; Dawai-dawai, Mal.; Dedawai, Mal.; Koekoe lang betina, Mal.; Koekoe lang rimba, Mal. — Klimmende heester. Gebr.: De vruchten worden gegeten.

3559. **Z. Jujuba Lam.*** Bidara, Boeg., Makas., Mal., Soend.; Bidara tjina, Mal.; Bidaro (zie 3539), Minangk.; Boekol, Madoer.; Dara, Jav.; Kaboeka, Tim.; Kisan, Tim.; Kok, Rotin.; Kom, Mal. Tim.; Lawarang, Makas.; Lawareng, Boeg.; Loewarang, Makas.; Pohon kom, Mal. Tim.; Rangga, Biman.; Widara, Jav., Mal., Soend. — Lage boom, de „jujubenboom". Jujubier, fr. Gebr.: De vruchten worden gegeten. Op Madoera legt men de fijngekorven bladen met afschraapsel van sandelhout in het kleed, waarin men het lijk wikkelt.

3560. **Z. Oenoplia Mill.*** Akar koekoe balam, Mal.; Akar koekoe lang (zie 2946), Mal.; Akar koekoe toepai, Mal.; Bandil, Jav.; Koekoe balam, Mal.; Koekoe lang (zie 2946), Mal.; Koekoe toepai, Mal. — Klimmende heester.

3561. **Z. quinquenervia Miq.** Akar toepai, Mal.; Areuj koekoe heulang, Soend.; Koekoe heulang, Soend. — Klimmende heester. Gebr.: Met de bladen worden in enkele streken lijken gewasschen.

3562. **Z. rufula Miq. (= Z. Oenoplia Mill.*).** Areuj koekoe heulang gede §), Soend.; Bidara leutik, Soend.; Djhariboek, Madoer.; Koekoe heulang gede §), Soend. — Klimmende heester. Gebr.: De vruchtjes zijn eetbaar.

§) Ook Z. Horsfieldii Miq. (= Z. rugosa Lam.*).

3563. **Zoysia pungens Willd.*** Nat. fam. der **Gramineae.** Djoekoet hedjo (?), Soend.; Doehoet rija-rija, Bat.; Rija-rija, Bat. — Kruid. Gebr.: Dit gras wordt in de Bataklanden als zegeteeken in het haar gedragen.

INLANDSCHE NAMEN VAN PLANTENDEELEN. *)

*) Bij de bewerking van dit Woordenboek werden herhaaldelijk bijzondere namen voor afzonderlijke deelen van planten aangetroffen, die in zoover van belang zijn, dat zij in het dagelijksch leven dikwerf in de plaats van den eigenlijken naam gebezigd worden. Deze bijzondere namen nu zijn hierachter tot een geheel vereenigd, met bijvoeging der namen van gewone plantendeelen in de verschillende talen en dialecten. Ook deze opgaven blijven voor veel uitbreiding vatbaar, terwijl voortgezet onderzoek in vele gevallen tot een nauwkeuriger omschrijving der beteekenis van menig woord zal leiden. Het laatste vooral wordt door dit overzicht vergemakkelijkt.

A.

Aär, Kei, bloemen van Areca Catechu. — **Aär,** Kisar, wortel. — **Abar,** Bat. of **barà,** kam van Musa-vruchten. — **Abas,** Rotin., Tim., katoen (ruw vruchtpluis van Gossypium sp.); zie awas. — **Abis,** Bat., verdroogde bast van Musa. — **Abris,** N. Guin. Noemf., gras, onkruid. — **Ada-ada,** Jav., hoofdnerf van bladen. — **Adaja,** Nias, kaf, zemelen. — **Adan,** Mal. Bengk., bloemkolf van Arenga saccharifera. — **Adan,** Tid. Born., tak, twijg. — **Adhak,** Madoer. B., middennerf der bladen van Imperata cylindrica; zie djhoemàdhà. — **Adidi,** Boeg. of **tikĕroeng,** bladnerf van Cocos en Arenga. — **Adjar,** Jav. of **djiring, djoering** en **sijoeng,** vak of vakje van sommige vruchten, als van Citrus, Lansium, enz. — **Adjoe,** Boeg., Sawoe, boom, hout. — **Adjoe kàdjoeng,** Boeg., boom; Adjoe kàdjoeng mapontjo, heester. — **Afàsi,** Nias, katoen. — **Agàrè,** Alf. N. W. Halm., tronk van een boom. — **Agè,** Alf. N. O. Halm., afgehouwen boomtronk. — **Agĕl** of **Agĕl-gebang** (O. J.) Jav., Soend., bastvezel der bladstelen van Corypha gebanga; zie bagor. — **Agĕl,** Sas., vrucht van Corypha gebanga. — **Agrĕng,** Jav. of **grĕng,** tak van Schizostachyum Durio. — **Ahà,** Alf. Z. Cer., katoen. — **Ahaoenò,** Alf. Sap., bladscheede van palmen; zie taropal. — **Ahè,** Nias of **dola-dola,** steel, stengel. — **Ahi,** Tern., Tid. of **hatè maähi,** bast, schil, schors. — **Ai,** Alf. Asil., Har., Hila, Z. Cer., Aroe, Babar, Gorom., Kei, Leti, N. Guin. Noemf., Rotin., Sermata, Sika, Soemba, Wetar, boom, hout. — **Ai aät,** Alf. Z. Cer. of **ai waär,** wortel. — **Ai bon,** N. Guin. Noemf. of **bon,** vrucht. — **Ai hoeöeti,** Alf. Har., knoest in het hout. — **Ai hoeöetil,** Alf. Hila, knoest in het hout. — **Ai knam,** N. Guin. Noemf. of **knam,** boom, stam. — **Ai laoe,** Alf. Z. Cer. of **laoe,** blad. — **Ai oesa,** Alf. Har. of **oesa,** bast, schors. — **Ai oesaélé,** Alf. Hila of **oesaélé,** bast, schors. — **Ai oesané,** Alf. Asil of **oesané,** bast, schors. — **Ai pir,** N. Guin. Noemf. of **pir,** knoest in het hout. — **Ai ram,** N. Guin. Noemf. of **ram,** blad. — **Ai tapoekoe,** Alf. Asil, knoest in het hout. — **Ai waäljo,** Alf. N. Laoet of **waäljo,** wortel. — **Ai waälo,** Alf. Sap. of **waälo,** wortel. — **Ai waär,** Alf. Z. Cer., Kei, hetzelfde als ai aät. — **Ai waäri,** Alf. Har. of **waäri,** wortel. — **Ai waäti,** Alf. Hila of **waäti,** wortel. — **Ai wàka,** Alf. Asil. of **wàka,** wortel. — **Ai wijaä,** Babar, wortel. **Aïdò,** Rotin., groente, moeskruid. — **Ail,** Alf. N. Laoet, Sap., boom, hout. — **Ail maänjò,** Alf. N. Laoet, knoest in het hout. — **Ail matanò,** Alf. Sap., knoest in het hout. — **Ail oeritil,** Alf. N. Laoet, Sap. of **oeritil,** bast, schors. — **Ail waälò,** Alf. Sap., wortel. — **Ail waïljò,** Alf. N. Laoet, wortel. — **Ainèlè,** Alf. Har., boom, hout. — **Ainjò,** Alf. N. Laoet of **wònjò,** boom, hout. — **Ainò,** Alf. Sap. of **wònò,** boom, hout. — **Ajaman,** Alf. Min. T. B., T. L., T. P., algem. benaming van planten, die voor vlechtwerk dienen. — **Ajò,** N. Guin. 4 R., boom, hout. — **Ajoe,** Goront., Saleijer, Simaloer, boom, hout. — **Aka,** Makas., wortel. — **Aka,** Daj. W. Born., Minangk., klim-, kruip- of slingerplant. — **Akah,** Balin., wortel. — **Akah ramboe,** vezels van een jonge kokosnoot of van Bambusa. — **Akalal,** Alf. Z. Cer. of **masèïn,** pennen in het harige weefsel van Arenga saccharifera. — **Akar,** Mal., Soend., wortel; zie òjod. In Mal. bovendien: klim-, kruip- of slingerplant. — **Akei,** Alf. Z. Cer., knoest in het hout. — **Ako,** Alf. N. O. Halm., loot, spruit. — **Akòkòrĕng,** Boeg., jonge peul van Phaseolus; zie rampingĕng. — **Alabaä,** Gorom., bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Alambàkà,** Makas., klim- of slingerplant. — **Alapoeal,** Alf. N. Laoet, Sap., katoen. — **Alat,** Alf. Z. Cer. of **sahat,** klapperdop. — **Alipò,** Goront., bast, schil, schors. — **Alto,** Bat. of **halto** en **kalto,** vrucht van Arenga saccharifera. — **Amboe,** Balin., jong blad van Arenga saccharifera; zie ron. — **Amis,** Bat., buitenste houtlaag van het spint. — **Amlapala,** Kawi, vrucht van Tamarindus Indica. — **Amò,** Sawoe of **amò àdjoe,** wortel. — **Amoe,** Biman., Soemba, wortel. — **Amoet,** Alf. Min., Solor of **amoeta,** wortel. — **Ampas kĕlapa,** Vulg. Mal., hetzelfde als hampas njijoer. — **Ampèlo,** Boeg., bloemkelk van Areca Catechu en andere gewassen; zie lèpo. — **Ampèr,** N. Guin. Noemf., bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Amplok,** Jav., tegen den stengel gegroeide aar van Zea Mays. — **Amplong,** O. Jav., bloem van Durio Zibethinus; zie djomblong. — **Ampoe,** Minangk., **ampoe koenjik,** hoofdwortel van Curcuma longa. — **Ampoeloeë,** Minangk., merg, vooral van palmen. — **Anà,** Biman., Boeg., Makas., jonge spruit. — **Anak,** Jav., Mal., Soend., jonge spruit; in Soend. meer bijzonder van Musa sp.; zie siroeng. — **Anat,** Alf. Boer., **foeat anat,** jonge spruit van Musa. — **Andor,** Bat., klim-, kruip- of slingerplant. — **Anĕk,** Atjeh, hetzelfde als anak; **Anĕk bidjèh,** zaadkorrel. **Angga,** Jav. of **gèlang,** meel van Arenga saccharifera. — **Anggala,** Bat., stengel van Oryza sativa. — **Anggoeran,** Mal., stek. — **Angkoep,** Jav., Mal., knop- en schutblaadjes van sommige vruchten, b.v. van Garcinia Mangostana, Areca Catechu, enz. — **Angkoep,** Soend., hier en daar gebruikt voor poetjoek van Cucumis, Lagenaria en Phaseolus. — **Angkop,** Madoer. P., S., 1e jong blad van Ricinus communis, 2e schutblaadje der bloem van Artocarpus communis, var. laevis. — **Anitèï,** Tim., mos. — **Anròdjò,** Boeg. of **kanròdjò,** omhulsel der vrucht van Gossypium sp. — **Antah,** Mal., korrel van Oryza sativa in den

bolster. — **Antjal,** Jav., Soend., bloem van Colocasia antiquorum en waterplanten. — **Antjang,** Balin. 1e, of **lidi,** hoofdnerf van palmbladen. 2e dorre loot van Bambusa sp. — **Antok,** Jav., bloemkelk van Musa sp. — **Aoe,** Kisar, hout. — **Aok,** Rotin, boom, stam. — **Apà,** Madoer., vrucht van Piper Betle. — **Apa,** Sawoe, bladnerf van Metroxylon sp. — **Apang,** Solor, bast, schil, schors. — **Apè,** Bat., verdord blad; zie rabis. — **Apĕ,** Boeg., katoen. — **Ara,** Sika, ontbolsterde rijst. — **Arai,** Minangk., blad van palmen en volgens sommigen ook de bloesem. — **Arèp,** Madoer.B., kam van een tros Musa-vruchten; zie kĕdjhang. — **Arès,** Balin., Jav., de in den stam verborgen vruchtsteel van Musa; zie harjas. — **Arĕtĕs,** Alf. Min., klim-, kruip- of slingerplant; zie koenĕt. — **Areuj,** Soend., klim-, kruip- of slingerplant; zie koenĕt. — **Ari asè,** Boeg., nieuw uitspruitsel van rijst na het snijden. — **Arirang,** Bat., mannelijke bloemtros van palmen; ook de bloem van Laporten-soorten. — **Arò,** Boeg., rijst-stroo. — **Aroan,** Kei, groente, moeskruid. — **Aroemas,** Bat., houtvezel. — **Aroet,** Alf. Oel., Z. Cer., bladvezel van Corypha Gebanga. — **Aropĕ kaloekoe,** Boeg., hetzelfde als ampas kĕlapa. — **Asa,** Madoer. of **boewà àsa,** niet voldragen vrucht. — **Asak,** Soend. of **eutjeuj,** rijp van vruchten. — **Asam paja,** Mal., vrucht van Zalacca conferta. — **Asànà,** Boeg., bloem van Michelia Champaca. — **Asĕm,** Balin., Madoer., rijpe vrucht van Tamarindus Indica; die welke aan den boom zitten, heeten in 't Balin. loenak gantoeng en de afgevallene loenak taoen; zie dačm. — **Asom,** Bat., het zure sap der vruchten van Citrus sp. — **Asòsò,** Nias, rijp van vruchten. — **At,** Tim. of **haoe at,** wortel. — **Atah,** Minangk., korrel van Oryza sativa in den bolster. — **Ataropa,** Alf. Har., Hila, bladscheede van palmen. — **Atè,** Madoer., hart van de vrucht. — **Atè,** Makas., hart van de vrucht; **àtèna kajoe,** hetzelfde als tonàsa. — **Atè,** Sas., hart van het hout. — **Atèn-atèn,** Jav., de vliezige afscheidingen in de vrucht van Eriodendron anfractuosum; ook van de schil ontdane bast van Bambusa sp. — **Ati,** Alf. Boer., gom, melksap. — **Ati,** Boeg., hart van de vrucht. — **Ati,** Jav., hart of merg van sommige boomen. — **Ating,** Midd. Sum., takje, twijg. — **Atji,** Soend., het meel van sommige gewassen, als Arenga saccharifera, Manihot utilissima, enz. — **Atoet,** Atjeh, geleding. — **Atof,** N. Guin. Roemb., bladnerf van Metroxylon sp. — **Awa,** Alf. Min. Bent., rijststengel. — **Awà,** Simaloer, stam. — **Awang,** Boeg., Makas., bolster, schil; **awang àsè,** zemelen. — **Awas,** Gorom, Tim., katoen; zie abas. —

B.

Baäs, Balin., ontbolsterde rijst. — **Baät,** Tim., wortel. — **Babak,** Lamp. of **bawak,** bast, schil, schors. — **Babàkan,** Jav., Mal. Batav., reep of stuk boombast. — **Babal,** Mal. Batav., jonge pas gevormde vrucht. — **Babal,** Jav., de mannelijke bloesem van Artocarpus integrifolia in het eerste stadium van ontwikkeling. — **Babi,** Makas. of **kaloepàsa,** bast van een boom, schil van een vrucht; zie koeli. — **Babwah,** Loeboe, ontbolsterde rijst. — **Badèg,** Jav., gegiste palmwijn; zie lĕgèn. — **Badjàka,** Daj. Z. O. Born., klim- en slingerplanten. — **Badjik,** Atjeh, jonge vrucht van meerdere Artocarpus-soorten. — **Bàdjoe,** Makas., vlies van de pit der vrucht van Artocarpus incisa en A. integrifolia. — **Bàdjang,** Lamp. Pam., jonge noot van Cocos in het eerste stadium van ontwikkeling. — **Badò-badò,** Nias, spruit. — **Bagal,** Mal. Batav., stronk van Ananassa of Zea Mays. — **Bagal,** Soend. of **bagal tjaoe,** het ondereinde van den stam van Musa. — **Bagas,** Tid. Born., ontbolsterde rijst. — **Bagĕdor,** Soend., stam van Musa. — **Bago,** Jav., bastvezel van Gnetum Gnemon. — **Bagor,** Jav. of **kadoet,** bladvezel van Corypha Gebanga; zie agĕl. §) — **Baha,** Daj. W. Born., ontbolsterde rijst. — **Baha,** Lamp., kam van een tros Musa-vruchten. — **Baïjon,** Bat., algemeene benaming van kruiden en boomen, die tot vlechtwerk dienen. — **Baïk,** Madoer. of **bighi,** pit, zaadkorrel. — **Baïli,** Alf. Tom. of **osè** en **wèa,** ontbolsterde rijst. — **Baïng,** Sika, doorn, stekel. — **Bajit,** Lamp. of **wajit,** klim-, kruip- of slingerplant. — **Bajoech,** Alf. Min. Tonsaw., zwam van Arenga saccharifera. — **Bajoek,** Alf. Min. Ponos., zwam van Arenga saccharifera. — **Bak,** Atjeh, boom, stam. — **Bàka,** Makas., onbehaarde rijst. — **Bakak,** Lamp., bol of knol, ook penwortel. — **Bàkar,** Bat. of **bangkar,** het harde lederachtige bekleedsel om den stam van sommige palmen, bijv. Arenga saccharifera. — **Bakat,** Mentawei, boom, stam. — **Bakat,** Tid. Born., wortel van boomen. — **Bakatoel,** Soend., fijne zemelen; zie hoeöet. — **Bàkijang,** Bat. of **bangkijang,** pit der vrucht van Durio Zibethinus en eenige Artocarpus-soorten. — **Bakoenang,** Bat., deel der bloemkolf van Arenga saccharifera, waarop geklopt wordt vóór het tappen van palmwijn. — **Bakoet,** Sika, bladnerf, bladrib. — **Balakana,** Alf. Min. of **walakana,** spiot. — **Balĕbĕr,** Jav. of **blĕbĕr,** jonge vrucht van Areca Catechu. — **Balèmbèng,** Makas., boven den grond uitwassende wortel van zware boomen; bij palmen ook aan den stam gehecht ondereinde der palàpa. — **Balihi,** Simaloer, gras. — **Balindoek,** Madoer. B., gom, hars; zie bhalindhoek. — **Balinggi,** Alf. Tom. of **lari,** tak. — **Bàlo,** Makas., palmwijn. — **Baloeai,** Minangk., jong uitspruitsel. — **Baloekang,** Soend., afgevallen tak van Arenga saccharifera en Cocos; zie barangbang. — **Baloeloek,** Lamp. Ab., jonge noot van Cocos in het eerste stadium van ontwikkeling. — **Baloeloek,** Madoer. B., vrucht van Arenga saccharifera; zie lang-kalèng. — **Baloen,** Madoer., hetzelfde als kapas. — **Baloena,** Alf. Min. Tonsaw., gom, melksap. — **Baloeng,** Jav., of **ĕros** en **ros,** geleding; zie woekoe. — **Baloeng koelit,** Mal., in het hout gegroeide boomschors. — **Bàloeroe,** Makas., bloem van Jasminum Sambac. — **Baloetak,** Madoer. B., tronk van Nipa fruticans. — **Bambang,** Lamp. Pab., jonge noot van Cocos in het eerste stadium van ontwikkeling. — **Banat,** Alf. Min. Ponos., Tonsaw., bastvezel der noot van Cocos. — **Banga,** Alf. Tom. of **tabo,** klapperdop. — **Bangah,** Jav., bloeiwijze van Amorphophallus campanulatus. — **Bangka,** Minangk., knoest in het hout; zie matan. — **Bangkah,** Mal. Bengk., oude vrucht van Areca Catechu. — **Bangkàla,** Boeg., half rijp van vruchten. — **Bangkang,** Soend., rank van Piper Betle; zie bangkĕloeng en tangkaj. — **Bangkar,** Bat., hetzelfde als bàkar. — **Bangkar,** Koeboe, wortel. — **Bangkĕloeng,** Soend., hoofdrank van Piper Betle; zie bangkang. — **Bangkijang,** Bat., hetzelfde als bàkijang. — **Bangko,** Daj. Z. O. Born., kwast in het hout. — **Bangkoeli,** Makas., in het hout gegroeide boomschors. — **Bango,** Daj., klapperdop. — **Bangsah,** Balin., bloemscheede van

§) Het schijnt of die bladvezels bagor of kadoet heeten, als er zakken van vervaardigd worden, en agel, zoo men er touw van draait.

Cocos. — **Bangsal,** Soend., onontbolsterde rijst; zie gabah. — **Bangsoeng,** Mal. of **bansoeng** en **basoeng,** puntig uitspruitsel op den horizontalen wortel van sommige boomen, als Alstonia scholaris, Sonneratia acida, enz. — **Banië,** Minangk., wortellijsten bij Canarium, Koompassia, Dialium en andere boomen. — **Banië̈h,** Minangk., zaaling. — **Baniër,** Atjeh, wortellijsten bij Canarium, Koompassia, Dialium en andere boomen. — **Banir,** Mal., wortellijsten bij Canarium, Koompassia, Dialium en andere boomen. — **Banoes,** Bol. Mong., bastvezel der noot van Cocos. — **Bansoeng,** Mal., hetzelfde als bangsoeng. — **Bantang,** Balin., stam van een afgestorven boom. — **Bàoekang,** Makas., vrucht van Arenga saccharifera. — **Bará,** Bat., hetzelfde als abar. — **Baralak,** Soend., verdord blad van Cocos. — **Barangbang,** Soend., tak met bladen van Arenga saccharifera, Cocos, enz.; zie baloekang. — **Barèh,** Minangk., ontbolsterde rijst. — **Bàri,** Boeg., Makas., ader of vlam in het hout. — **Barik-barik,** Mal. of **koerai,** ader of vlam in het hout. — **Baroe,** Alf. Tom. of **toelè,** palmwijn. — **Bàroe,** Boeg., Makas., zwam van Arenga saccharifera en andere boomen. — **Baroea,** Gorom, zwam van Arenga saccharifera, e. a. b. — **Baroek,** Mal. Amb., Men., zwam van Arenga saccharifera en andere boomen. — **Baroekoe,** Makas., pit van Gossypium sp. — **Baroet,** Alf. Boer., zwam van Arenga saccharifera en andere boomen. — **Bas,** Alf. Min. Tonsaw., ontbolsterde rijst. — **Bas,** Jav. of **ëbas,** bladsteel van Corypha gebanga. — **Bàsé,** Alf. Boer., katoen. — **Basoeëng,** Minangk., hart of merg van boomen; ook hetzelfde als het Mal. bangsoeng. — **Bàsoeng,** Bat., wortel van Alstonia scholaris. **Basoeng,** Mal., hetzelfde als bangsoeng. — **Bàtang,** Makas., Mal., stam, stengel; zie pòko en pòkok. — **Bàtang kajoe,** Mal., boomstam; in Minangk. ook boom. — **Batanga,** Goront., stam, stengel. — **Batëng,** Atjeh, gevelde boomstam. — **Bati,** Tern., tronk van een boom. — **Batis,** Bat., deel van een vrucht. — **Batoe,** Bat., Boeg., pit van een steenvrucht. — **Batoen,** Balin., pit van een steenvrucht. — **Batoena,** Alf. Min. of **watoena,** korrel, pit, zaad. — **Batok,** Jav., Mal. Batav., Soend., klapperdop. — **Batol,** Bol. Mong., zaad. — **Bawa im pajoi,** Bol. Mong., stengel van Oryza sativa. — **Bawak,** Daj. Kat., Samp., pit van een vrucht. — **Bawak,** Lamp., hetzelfde als babak. — **Bëbak,** Rotin., Tim., middelste bladnerf van Borassus, Cocos en andere palmen. — **Bëbëlèn,** Gajo, stoppels, stroo. — **Bëbënih,** Mal. W. Born., zaad, zaailing. — **Bëdjilan,** Lamp. of **nanggoengan,** halfrijp van vruchten. — **Bëëm,** Balin., vrucht van Borassus. — **Bëghan,** Madoer. B., P., halfrijpe noot van Cocos; zie dhoebigan en dhoegan en tjengkèr. — **Bëhas,** Daj. B., ontbolsterde rijst. — **Bëjas,** Soend., ontbolsterde rijst. — **Bëka,** Boeg., onbehaarde rijst. — **Bëkatoel,** Jav., fijnste zemelen; zie dëdak en katëpoe. — Bëkë, Soend., korte geleding van Bambusa sp.; zie roewas. — **Bëlak,** Mal., vlam in het hout. — **Bëlanggreng,** Jav. of **blanggrèng,** bloem van Coffea arabica. — **Bëlarak,** Jav. of **blarak,** geheel gevormd blad van Cocos. — **Bëlas,** Midd. Sum., ontbolsterde rijst. — **Bëlët,** Atjeh, bladnerf van Cocos. — **Bëloeloek,** Balin., Mal., jonge vrucht van Arenga saccharifera. — **Bëlong,** Makas., bloemtros van Borassus; zie tòbò. — **Bëlta,** Madoer., jonge spruit; in Madoer. P. meer bijzonder van Nicotiana Tabacum. — **Bëndoel,** Jav., Soend., knoest van een boom. — **Bëndol,** Balin., knoest van een boom. — **Bëné,** Nias, bloemkelk, bloemknop. — **Bënèh,** Mal., zaad, zaailing. — **Bëngkèl,** Soend., bloemkolf van Arenga saccharifera, waaruit voor de derde maal het sap getapt wordt; zie tërëlëk. — **Bëngkoeng,** Mal., vezelachtige zelfstandigheid tusschen de bladen en den stam van Metroxylon Sagus. — **Bëntis,** Jav., jonge vrucht van Morinda tinctoria. — **Bëras,** Jav. Ng., Mal., ontbolsterde rijst; zie oewos. — **Bërása,** Makas., ontbolsterde rijst; zie oewos. — **Bërë,** Boeg. of **wërë,** ontbolsterde rijst; zie oewos. — **Bërë-bërë,** Boeg., **bërë-bërë màdjangè,** de enkele bloempjes der màdjang. — **Bërës,** Atjeh, of **breuëh,** ontbolsterde rijst. — **Bërgigi bëlalang,** Mal., noot van Cocos, als het onderste gedeelte na sëmantën zwart wordt; zie gontjang. — **Bërkas,** Mal., garve, schoof. — **Bëroek,** Jav., Mal. Batav., Soend., groote batok. — **Bërsolè,** Jav. of **bësolè,** vrucht van Chydenanthus excelsus. — **Bëtah,** Bat. of **bota-bota,** korrel van Oryza sativa in den bolster. — **Bëtom,** Atjeh; **bëtom triëng,** stoel van Bambusa. — **Bëton,** Jav., pit der vrucht van Artocarpus integrifolia; zie katëwël. — **Beuti,** Soend., knol van aardvruchten. — **Bhaäs,** Madoer., binnenbast van den bladsteel van Corypha gebanga. — **Bhabhaghan,** Madoer., reep of stuk boombast; zie kolëk. — **Bhabhal,** Madoer. B., P., jonge vrucht van Artocarpus integrifolia; zie dhoebhabhal. — **Bhalàrak,** Kang., verdord blad van Cocos. — **Bhalindhoek,** Madoer. S., gom, hars; zie balindoek. — **Bhaloeloek,** Madoer., zeer jonge noot van Cocos. — **Bhandhil,** Madoer. B., doorn van Schizostachyum Durie; zie onak. — **Bhatok,** Madoer., klapperdop. — **Bhëras,** Madoer., ontbolsterde rijst. — **Bhërëm,** Madoer. S., oude vrucht van Borassus; zie tàäl. — **Bhibhit,** Madoer., zaailing. — **Bhoebhoengkàän,** Madoer. of **djoe-kàdjoewan,** geboomte. — **Bhoegëm,** Madoer., vrucht van Sonneratia acida. — **Bhoengka,** Kang., Madoer. of **kàdjoe,** boom, stam; in Kang. nog bhnengka dakër, penwortel. — **Bhoeroek,** Madoer., kiem der noot van Cocos. — **Bhoerok-bhoerok,** Kang., hetzelfde als 't Madoer. bhoeroek. — **Bhoewar,** Madoer., kiemgat van Cocos-vrucht; de twee blinde indruksels heeten tjèngtjèng; zie mata. — **Bi,** N. Guin. 4 R., meel van Metroxylon Sagus. — **Bia,** Alf. Boer., meel van Metroxylon Sagus. — **Biaka,** Daj. Samp., wortel. — **Bibit,** Jav., Soend., Vulg. Mal., zaailing. — **Bidjèh,** Atjeh, pit van een vrucht, zaad. — **Bidjhang,** Kang., haartje van een rijstkorrel. — **Bidji,** Mal., pit van een vrucht, zaad. — **Bidjò,** Minangk., pit van een vrucht, zaad. — **Bighi,** Madoer., hetzelfde als baik. — **Bighilan,** Madoer. B., pit der vrucht van Artocarpus integrifolia of Durio zibethinus; zie mandjhilan en pandjhilan. — **Bigi,** Makas. of **bisà** en **oelàsa,** vakje eener vrucht, bijv. van Citrus sp., Lansium domesticum, enz. — **Bihasë,** Sangi of **bogasë,** ontbolsterde rijst. — **Biïr,** Alf. Min. T. L. of **bogasë,** ontbolsterde rijst. — **Bijas,** Lamp. of **bogase,** ontbolsterde rijst. — **Bijoer,** Bat. of **boerir,** tros van Musa-vruchten, van rijstaren. — **Bili,** N. Guin. 4 R., zwam van Oncosperma tigillaria. — **Biloeloeë,** Minangk., jonge vrucht van Arenga saccharifera. — **Bilong,** Alf. Min. Tonsaw., mos. — **Binè,** Madoer., Makas., zaailing; zie nè-binè. — **Binih,** Balin., Rotin., Soend., zaailing; zie winih. — **Binji,** Daj. Z. O. Born., zaailing. — **Birà,** Tern., ontbolsterde rijst. — **Biroeloek,** Soend., jonge noot van Cocos, voórdat zij tjëngkir heet. — **Bisà,** Makas., hetzelfde als bigi. — **Bisang,** Makas., pit der vrucht van Mangifera sp. — **Blanggrèng,** Jav., hetzelfde als bëlanggrèng. — **Blarak,** Jav., hetzelfde als

bĕlarak. — **Blĕbĕr,** Jav., hetzelfde als balĕbĕr. — **Blĕkatòkan,** Jav., bloemscheede van Musa. — **Blĕndok,** Jav., of **kĕplak,** gom, hars. — **Blibar,** Jav. of **blibaran,** jonge vrucht van Aegle Marmelos of Garcinia Mangostana. — **Blitjik,** Jav. Teg., hetzelfde als ĕntik. — **Bloekang,** Jav. of **bloengkang,** het ondereinde van den hoofd- of middennerf van palmbladen. — **Bloeloek,** Jav. Mal. Batav., jonge noot van Cocos, vóór dat zij tjengkir heet; volgens sommigen ook de stamper. — **Bloengkang,** Jav., hetzelfde als bloekang. — **Bloetjoek,** Jav., knop der knol van aardvruchten, die voor het uitplanten gebezigd wordt. — **Boa,** Rotin. of **boak** en **bowak,** vrucht. — **Bobòko,** Alf. N. O. Halm., nog niet ontrold blad. — **Bòbòò,** Rotin. of **bòò,** klapperdop. — **Boe-tomboewan sè nalar,** Madoer., klim- of kruipplant. — **Boean,** Sangi of **woean,** vrucht. — **Boebĕr,** Atjeh, verdord blad van Cocos. — **Boeboel,** Bol. Mong., fijne haartjes, dons. — **Boedoek,** Madoer., jonge scheut van Curcuma longa en Musa. — **Boegoel,** Bat., knoest van een boom. — **Boeh,** Atjeh of **boh,** vrucht. — **Boehoe,** Bat., knobbel in het hout. — **Boehol,** Lamp., knobbel in het hout. — **Boeja,** Alf. N. O. Halm., bladscheede van Areca Catechu; zie paga. — **Boejak,** Bol. Mong., bloem. — **Boekò,** Daj. Z. O. Born., Madoer., geleding. — **Boekoe,** Mal., Minangk., Soend., geleding. — **Boekoe kajoe,** Makas., kwast in het hout; zie pàsoe. — **Boekoelèng,** Makas., schil van vruchten; zie babi, Boekoelèng kajoe, hetzelfde als babi kajoe = boombast — **Boekoeti,** Alf. W. Cer., knoest van een boom. — **Boelëë,** Atjeh, fijne haartjes, dons. — **Boelèrè,** Makas., rijsthalm met aar. — **Boeli,** Boeg., Makas. of **pàboeli,** bast van Carapa moluccensis. — **Boelih,** Balin., rijsthalm met aar. — **Boelir,** Madoer. of **boeliran,** rijsthalm met aar. — **Boeloe,** Jav. of **kĕtjaltjil** en **kĕtjatjil,** vrucht van Schleichera trijuga. — **Boeloe,** Alf. Min. Bent., Boeg., Madoer., Makas., Mal., Minangk., Soend., fijne haartjes, dons. — **Boeloe,** Nias, blad; **boeloe 'ndroeöe,** groente. — **Boeloe lagi,** Bat., kroontje van de rijstkorrel. — **Boeloeng,** Bat., Lamp., blad. — **Boeloepan,** Lamp., aflegger, afzetsel. — **Boeloes,** Daj. Z. O. Born., stam van Areca, Cocos en andere palmen. — **Boelong,** Simaloer, blad. — **Boembong,** Daj. Z. O. Born., jong blad. — **Boemi pala,** Jav., aardvrucht. — **Boen,** Balin. of **ĕboen,** klim- of slingerplant. — **Boenboen,** Sum. W. K., schoof, garve. — **Boenènè,** Makas., afgeschilde noot van Cocos. — **Boeng,** Jav., Mal. Bengk., Tel. Bet. of **ĕboeng,** pas uitgeschoten loot van Bambusa sp. — **Boenga,** Bat., Boeg., Goront., Makas., Mal., Nias, Rotin., bloem, bloesem; zie bowo, oengà en ralè. — **Boenga,** Madoer., pas ontkiemd plantje van Nicotiana Tabacum — **Boenga,** Alf. Min. Ponos., vrucht. — **Boenga pala,** Boeg., Makas., Mal., foelie. — **Boengai,** Bol. Mong., vrucht. — **Boengan,** Alf. Min. Bent., Ponos., Tonsaw., bloem. — **Boengaran,** Mal., eerste vrucht van een jongen boom. — **Boengboeng,** Mal. Pal., geleding van Bambusa sp. — **Boengè,** Daj. Z. O. Born., bloem van rijst. — **Boengen,** Gajo, bloem. — **Boengkah,** Lamp., bloem van Parkia africana. — **Boengkèng,** Makas., bladscheede van Areca Catechu en andere palmen. — **Boengking,** Daj. Kat., geleding. — **Boengkoel,** Jav., bloemknop. — **Boengkoel,** Soend., bloemkolf van Arenga saccharifera, waaruit voor de tweede maal het sap getapt wordt; zie bèngkèl. — **Boengò,** Goront., boom, stam. — **Boengò,** Minangk., bloem; **pamaloeïk boengò,** bloemkelk. — **Boengong,** Atjeh, bloem; **boengong pala,** foelie; **boengong la wang,** kruidnagel. — **Boengsil,** Balin., Mal. Batav., jonge noot van Cocos; zie kloengah. — **Boeni,** Lamp., zaailing. — **Boenoe,** Sangi, bastvezel der noot van Cocos. — **Boeöe,** Nias, kwast in het hout. — **Boeöef,** Tim., geleding. — **Boeöek,** Madoer., fijnste zemelen; zie dhĕkdhĕk en sĕkĕm. — **Boeöek,** Rotin., geleding. — **Boerà,** Boeg., bast van Musa. — **Boerir,** Bat., hetzelfde als bijoer. — **Boesir-boesir,** Bat., uitloopende aardvrucht. — **Boesoeng,** Balin., jong blad van Cocos. — **Boetiti,** Soend., onderste kam van een tros Musa-vruchten; zie seuhang. — **Boetjitji,** Boeg., Makas., vruchtknop. — **Boetoeh,** Soend., kiem der noot van Cocos. — **Boewà,** Boeg., Daj. Z. O. Born., Madoer., Makas., Nias, vrucht; zie poewà. — **Boewa kadjee,** Boeg., boomvrucht. — **Boewà kalà,** Boeg. of **wotà,** vrucht van Arenga saccharifera; zie lĕtjoe-lĕtjoe. — **Boewah,** Bat. Dair., Mal., Soend., vrucht. — **Boewah anggoer,** Mal., druif. — **Boewah atĕp,** Vulg. Mal., vrucht van Arenga saccharifera. — **Boewah batoe,** Mal. Men., vrucht van Arenga saccharifera. — **Boewah kai** (?), Soend., oneetbare boomvrucht. — **Boewah katiapoeri,** Mal., vrucht, waarin nog een kleine vrucht van dezelfde soort besloten is, zoals bij Durio zibethinus soms voorkomt. — **Boewah manoempang,** Mal. Amb. of **roempoet manoempang,** woekerplant. — **Boewah tanah,** Vulg. Mal., aardvrucht. — **Boewah tĕmpajang,** Vulg. Mal., vrucht van Sterculia scaphigera. — **Boewapak,** Bat., of **dodak,** zemelen. — **Bogasĕ,** Sangi, hetzelfde als bihasĕ. — **Bogat,** Bol. Mong., ontbolsterde rijst. — **Bogĕm,** Jav., vrucht van Sonneratia acida. — **Boh,** Atjeh, Simaloer, hetzelfde als boeh. — **Bohas,** Alf. Min. Ponos., ontbolsterde rijst. — **Bohitò,** Goront., palmwijn. — **Bojas,** Daj. Law., ontbolsterde rijst. — **Bojoboi,** Bol. Mong., bloem van Areca, Cocos, Carica Papaya en Zea Mays. — **Bòko-bòko,** Nias, klapperdop. — **Bolé,** Nias, merg, vooral van planten. — **Bombong,** Boeg., Makas., jong bladuitspruitsel, iets ouder dan poetjoe; zie màràwanting. — **Bon,** N. Guin. Noemf., hetzelfde als ai bon. — **Bongbòròsan,** Soend. of **bòros,** jonge loot. — **Bonggol,** Jav., het dikke ondereinde van den stam van Musa; ook de inwendige verlenging van den steel van sommige vruchten, als Ananassa, Artocarpus integrifolia, enz. — **Bonggol,** Mal., of **bongkol,** wratachtig uitwas aan boomen. — **Bongi,** Biman., ontbolsterde rijst. — **Bongkot,** Jav., Soend., dik worteleinde van den stam. — **Boni,** Bat., zaailing. — **Bonog,** Bol. Mong., gras. — **Bòò,** Rotin., hetzelfde als bòbòò. — **Boòto,** Nias, vruchtsteel. — **Bora,** Nias, ontbolsterde rijst. — **Boras,** Bat., ontbolsterde rijst; zie dahanon. — **Borèngo,** Alf. N. O. Halm., bastvezel van Gnetum Gnemon. — **Bòro,** Alf. N. O. Halm., knop; zie bij lèroe. — **Bòros,** Jav., hetzelfde als djalirih. — **Bòros,** Soend., hetzelfde als bongbòròsan; ook merg van stengelgewassen. — **Borta,** Bat., jonge palm, meestal Arenga saccharifera. — **Bota-bota,** Bat., hetzelfde als bĕtah. — **Botoe,** Goront., pit van een vrucht, zaadkorrel. — **Bòtor,** Jav., erwt van Psophocarpus tetragonolobus. — **Bowak,** Rotin., hetzelfde als boa. — **Bowo,** Nias, bloem; zie boenga. — **Brajo,** Jav., vrucht van Avicennia officinalis. — **Branang sijang,** Soend., blad van Sonneratia acida. — **Breuëh,** Atjeh, hetzelfde als bĕrĕs. — **Broeëk,** Atjeh, klapperdop. — **Broengkah,** Jav., onderste deel van een boom met de wortels.

D.

Daän, Daj. Law., S., tak, twijg. — **Dàdà**, Boeg., Makas., rank van Piper Betle. — **Dadak**, Jav., melksap van vruchten. — **Dadak**, Minangk., zemelen. — **Dadaoen**, Soend. of **dangdaoenan**, gebladerte. — **Dadaoenan**, Madoer. of **oendaoenan**, gebladerte. — **Daĕm**, Balin., rijp van de vrucht van Tamarindus indica, maar nog niet droog; zie asĕm. — **Dagiëng**, Minangk., vruchtvleesch. — **Daging**, Jav., Mal., Soend., vruchtvleesch. — **Dagoel**, Bat. of **pagoel**, steel van een vruchttros. — **Daha**, Nias, tak, twijg. — **Daha**, Sika, rijp van vruchten. — **Dahamè**, Alf. Min. T. B., T. S., rijststoppels. — **Dahan**, Mal., Minangk., Soend., tak, twijg; zie ranting. In Minangk. ook de lange bladen, die uit een rijsthalm opschieten. — **Dahanon**, Bat., ontbolsterde rijst; zie boras en danon — **Dajang**, Balin. Kr. of **gajang** en **gĕsang**, jong blad van Nicotiana Tabacum. — **Dàka**, Bat. of **dangka**, tak, twijg. — **Dala**, Alf. Min. Tonsaw., klapperdop. — **Dalanggidhan**, Madoer B., steel van vruchten; zie talanggidhan. — **Dalĕdjĕr**, Jav., hetzelfde als londjor. — **Dalèng**, Gajo, worteluitwas boven den grond bij Canarium, Koompassia, Dialium en eenige andere boomen. — **Daligĕ**, Sangi, wortel. — **Daling**, Bat., hetzelfde als daleng. — **Daloe**, Alf. N. O. Halm., palmwijn; **daloe da popoetoeroe**, gegiste palmwijn. — **Daloe**, Soemba, pit van een vrucht. — **Daloekoe**, Alf. N. W. Halm., palmwijn. — **Damà**, Alf. Min. T. L., T. S., Boeg., Minangk., hars. — **Damach**, Alf. Min. Tonsaw., hars. — **Damàhoe**, Goroot., hars. — **Damar**, Bat., Mal., Soend., hars. — **Damar sèla**, Jav., hars. — **Damàra**, Makas., hars. — **Dami**, Alf. Min. Ponos., spint. — **Dami**, Balin., Jav., in Jav. nog **damèn** en **dĕrmènan**, rijststoppel op het veld achtergelaten; ook de peesachtige vezels van enkele vruchten, als van Artocarpus integrifolia. — **Damplak**, Jav., halfrijp der vrucht van Tamarindus indica. — **Dampoeloe**, Makas., gedeelte onder aan den stam van boomen of gewassen, waarnit de wortels ontspruiten. — **Dangdaoenan**, Soend., hetzelfde als dadaoen. — **Danggoel**, Balin. of **dangoel**, steel van een vruchttros. — **Dangka**, Balin., hetzelfde als dàka. — **Dangka**, Manggarai, stam, stengel, tak. — **Dangkèl**, Jav., wortelstok van sommige teeltgewassen, zooals van Bambusa en Musa. In die gevallen de beteekenis van „bamboe-stoel" en „pisang-stoel"; voorts bij rijst het onderscheide van de poendjĕr. — **Dangoe**, Jav., steel der bloemkolf van Arenga saccharifera, waarnit het sap getapt wordt. — **Dangoel**, Balin., hetzelfde als danggoel. — **Dani**, Biman., half rijp van vruchten. — **Danir**, Lamp., wortellijst bij Canarium, Koompassia, Dialium, en andere boomen. — **Danjoeh**, Balin., Mal. Batav., verdord blad van Cocos. — **Danon**, Bat. Mand., ontbolsterde rijst; zie dahanon. — **Dao**, Sawoe, indigo. — **Daoen**, Alf. Min. Ponos., Bol. Mong., Daj. Z. O. Born., Madoer., Mal., Minangk., Soend., blad, loof. — **Daoena**, Alf. Min. T. S., blad, loof. — **Dàoeng**, Boeg., blad, loof; zie ràoeng. — **Daol**, Bat., bloem van Lagenaria vulgaris. — **Dapa**, Jav. of **pradapa**, jong blad van boomen. — **Dapoer**, Jav., Soend., steel van Bambusa en andere gewassen; zie oejoen. — **Dapoeran**, Jav., steel van Bambusa en andere gewassen; zie oejoen. — **Dara**, Mal., jonge spruit van planten. — **Dàramè**, Boeg., rijststoppels. — **Darjè**, N. Guin. Iaoer, meel van Metroxylon Sagus. — **Dasar**, Bat., klapperdop. — **Dawà**, Makian, hetzelfde als piri. — **Dawĕgan**, Jav. of **dĕgan**, halfrijpe noot van Cocos; zie kĕmèndo en koemĕroek. — **Dawèn**, Daj. B., blad. — **Dèa**, Manggarai, ontbolsterde rijst. — **Dĕdak**, Jav. of **dĕdĕk**, zemelen, eigl. binnenschil der korrels; zie bĕkatoel en katĕpoe. **Dédè**, Alf. Min. T. S., pennen in het harige weefsel van Arenga saccharifera. — **Dĕdèk**, Jav., hetzelfde als dĕdak. — **Dĕdĕkoengan**, Balin., aflegger, afzetsel, stek. — **Dĕdĕran**, Jav., poteling, zaailing. — **Dĕèk**, Rotin., kern, pit. — **Dĕgan**, Jav., hetzelfde als dawĕgan. — **Dĕgol**, Jav., knoest van een boom. — **Déha**, Sangi, jonge spruit van Musa. — **Dĕhĕn**, Atjeh, tak, twijg. — **Dèï**, Biman., zaailing. — **Dĕkoeng**, Sas., aflegger, afzetsel, stek. — **Dĕkoengan**, O. Jav., aflegger, afzetsel, stek. — **Dèlè sòpoek**, Rotin., meel. — **Dĕlĕg**, Jav., stam van een boom tot aan de splitsing in takken, vooral bij Arthrophyllum en Polyscias. — **Dĕliring**, Jav. of **kawoeng**, blad van Arenga saccharifera. — **Dĕmènan**, O. Jav., rijststoppels. — **Dĕmpoel lĕlĕt**, Jav., vrucht van Orophea enneandra. — **Dènĕ**, Rotin., vruchtpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Dèni**, O. Jav., blad van Calamus sp. — **Dĕrèmi**, Alf. N. O. Halm., stoppels, stroo. — **Dĕrmèn**, Mal. Batav., geleding van een rijststengel. — **Dĕrmènan**, Jav., hetzelfde als dami. — **Dhalangòran**, Kang. of **gharantèngan**, steel van vruchten. — **Dhaloepang**, Madoer., schors van Hibiscus tiliaceus. — **Dhamè**, Madoer. of **dhami**, Madoer. S., peesachtige vezel van Artocarpus integrifolia. — **Dhangò**, Madoer., vruchtsteel van palmen. — **Dharamèjan**, Madoer. of **dharamijan**, rijststoppels. — **Dhĕkdhĕk**, Madoer., zemelen, eigl. binnenschil der korrels; zie sĕkĕm en boeöek. — **Dhĕkong**, Kang., wortel van Arenga saccharifera. — **Dhoebhabhal**, Madoer. S., hetzelfde als bhabhal. — **Dhoebighan**, Madoer. S. of **tĕghan**, halfrijpe noot van Cocos; zie bĕghan, dhoeghan en dhoemĕghan. — **Dhoeghan**, Madoer. P., S., halfrijpe noot van Cocos; zie beghan, dhoeghan en dhoemĕghan. — **Dhoek**, Madoer. of **ĕdhoek**, harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Dhoeloek**, Madoer. B., P., jonge boom van Teetona grandis. — **Diboe**, Alf. N. O. Halm., loot, uitspruitsel. — **Diboeroe**, Alf. N. O. Halm., loot, uitspruitsel. — **Diditè**, Rotin., gom. — **Dikil**, Bat., een vrucht van Durio zibethinus met weinig vruchtvleesch om de pit. — **Din**, Soembawa, blad. — **Dipin**, Kisar, bloem. — **Djaboeng**, Jav., djaboeng kĕmalo, gom van Caesalpinia Sappan. — **Djadjah**, Balin., merg. — **Djadjantoeng**, Soend., bloem van Musa. — **Djaga**, Mal. Amb., Tern., Tid., tak; in Tern. en Tid. ook haté madjaga. — **Djagrag**, Jav. of **djantok**, bloem van Coffea arabica. — **Djaha kĕling**, Jav., jonge vrucht van Terminalia Bellerica §). — **Djaja poeroesa**, Jav., wortel van Pimpinella Pruatjan. — **Djàka**, Boeg., opstaande vezels van de vrucht van Artocarpus integrifolia. — **Djàka**, Makas., vrucht van Aleurites moluccana met drie pitten. — **Djàkar**, Bat. of **djangkar**, bloem van Durio zibethinus. — **Djalak**, Jav., hetzelfde als Kĕmbang djalak. §§) — **Djalang**, O. Jav., aar, halm. — **Djalègor**, Jav., blad van Ipomoea Batatas. — **Djalirih**, Jav. of **bòros**, jong uitspruitsel van Zingiber Cassu-

§) Dit kan wel de naam zijn voor de noot als geneesmiddel, evenals djalawĕ, of djaha lawĕ en djaha kĕling soekoen.

§§) Dezen naam heeft de bloem van Butea gekregen, om reden die dient tot het vangen van djalak of spreeuwen, door er een droppel van het sap van Dioscorea hirsuta in te brengen.

manarca Saccharum spontaneum. — **Djaloe,** Jav., hetzelfde als tĕrik. — **Djambak,** Mal., schubben van den bol van Allium sp. — **Djamboe rara,** Bat., het roode haar (stijlen) binnen het hulsel der vrucht van Zea Mays. — **Djamboet,** Bat., pluim der rijpe vrucht van Zea Mays, die uit het omhulsel uitsteekt. — **Djami,** Lamp., Sas., rijststroo, stoppels; zie roman. — **Djamprok,** Jav., draad- of vezelwortel. — **Djandjang,** Jav., tros van noten van Cocos. — **Djangan,** Balin. Kr., Jav., groente, moeskruid; zie djoekoet. — **Djanggĕl,** Jav., deel der aar van Zea Mays, waaraan de zaden zitten. — **Djanggĕl,** Madoer., hetzelfde als 't Jav. djanggĕl. — **Djanggleng,** Jav., Madoer. P., S., vrucht van Tectona grandis; zie djhàghoer. — **Djanggoeïk,** Minangk., kafnaald, bijv. van rijstkorrels. — **Djanggoet,** Mal., kafnaald, bijv. van rijstkorrels. — **Djangkang,** Jav., harde schaal van nootvruchten. — **Djangkar,** Bat., hetzelfde als djàkar. — **Djangkar,** Mal., Soend., steltwortels van boomen, die tot de Rhizophoraceae behooren. — **Djanoer,** Jav., Soend., jong geel blad van Cocos. — **Djantèn,** Jav. of **djantènan,** stamper der bloem van Zea Mays. — **Djantoeëng,** Minangk., bloem of bloemknop van Musa. — **Djantoeng,** Bat., Jav., Mal., Soend., bloem of bloemknop van Musa; zie djadjantoeng, djàtoeng en santoeng. — **Djantok,** Jav., hetzelfde als djagrag. — **Djaoet,** Gajo of **idjok,** harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Djara-djara,** Bat. Mand., een Musa, die geen djàtoeng heeft. — **Djarami,** Minangk., Soend., rijststroo, stoppels. — **Djaroeëk,** Minangk., jong uitspruitsel van Cedrela febrifuga. — **Djarot,** Jav., vezels of draden van sommige vruchten, b.v. van peulvruchten, Mangifera, enz. — **Djati,** Lamp., hetzelfde als tijas. — **Djàtoeng,** Bat. of **djantoeng,** bloem of bloemknop van Musa; zie sàtoeng. — **Djawa kling,** Balin., jonge vrucht van Terminalia Belerica var. laurinoides. — **Djĕboeg,** Balin., Jav., Soend., geheel rijpe vrucht van Areca Catechu. — **Djĕboeg aroem,** Balin., notemuskaat. — **Djĕlamprang,** Jav., bloem van Michelia montana. — **Djĕlèbèng,** Mal. Bengk., breed wortelnitwas boven den grond. — **Djĕloetoh,** Atjeh, knoest van hout. — **Djèlok,** Jav., vrucht van Pithecolobium bigeminum. — **Djĕmpong,** Balin. of **kapopongan,** kroon van Ananassa, die men bij voorkeur plant. — **Djĕmpoeng,** Atjeh, rijststroo. — **Djèndjèt,** Jav., meel der korrels van Zea Mays. — **Djĕndrang,** Atjeh, rijststoppels. — **Djèné,** Saleijer, rijp van vruchten. — **Djèngga-djèngga,** Bat., kleine vruchtknop van Artocarpus integrifolia; zie sera-sera. — **Djĕngkĕr,** Jav., knoest van hout. — **Djĕp,** Balin., rijsthaartjes. — **Djĕprak,** Jav., mannelijke bloem van Zea Mays. — **Djĕrami,** Mal., rijststroo, stoppels; ook platte vezelachtige banden om de pitten van sommige vruchten, als van Artocarpus integrifolia, A. polyphema, enz. — **Djĕrdjĕr,** O. Jav., uitspruitsel van Imperata cylindrica. — **Djĕrĕkat,** Mal., onrijpe noot van Areca Catechu. — **Djeunah,** bloemkolf van Arenga saccharifera, waaruit voor de eerste maal het sap getapt wordt; zie hoengkoel. — **Djhalingĕt,** Madoer. of **djhalingèt,** bast van de bladsteel van palmen. — **Djàghoer,** Madoer B., vrucht van Tectona grandis; zie djanggleng. — **Djhaloe,** Madoer., schubje van een ui. — **Djhanor,** Madoer., jong geel blad van Cocos; zie ompaj. — **Djhĕbhoek,** Madoer., geheel rijpe noot van Areca Catechu. — **Djhoengparèng,** Madoer. B. of **pàdjar,** bloem van Saccharum officinarum; zie bhoe-tĕbhoewan. — **Djiboeroe,** Alf. N. O. Halm., jonge loot van Bambusa sp. — **Djipang,** Minangk., tak. — **Djirak,** Jav., vrucht van Baccaurea racemosa. — **Djiring,** Jav., hetzelfde als adjar. — **Djoe-kàdjoewan,** Madoer., hetzelfde als bhoebhoengkàan. — **Djoedjoetan,** Jav. Kr., hetzelfde als kapas. — **Djoedjong,** Daj. Samp., bloem. — **Djoehoe,** Daj., groente, moeskruid. — **Djoekar,** Bat., bloem van Durio zibethinus. — **Djoekoek,** Lamp., gras. — **Djoekoet,** Balin. Kr., groente, moeskruid; zie djangan. — **Djoekoet,** Soend., gras. — **Djhoemadhà,** Madoer. P., S., middennerf der bladen van Imperata cylindrica; zie àdhak. — **Djoelai,** Mal., Minangk., rank van klim- of kruipplanten. — **Djoenggĕl,** Jav., klos van Zea Mays. — **Djoengka,** Atjeh of **djok,** harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Djoeöe,** Sawoe, gras. — **Djoerè,** Bat., tros van vruchten. — **Djoerdjoer,** Aroe, klapperdop. — **Djoering,** Balin., Jav., Madoer. B., Mal. Batav., hetzelfde als àdjar. — **Djoeroemàso,** Mal. Men., bloemscheede van Cocos. — **Djogo,** Daj. Z. O. Born., kaf, zemelen. — **Djok,** Atjeh, hetzelfde als djoengka. — **Djomblong,** Jav., bloem van Durio zibethinus; zie amplong. — **Djompong,** Jav., jong blad van Tectona grandis. — **Djonggol,** Bat., stomp of afgeknotte stam van Cycas Rumphii. — **Djoror,** Bat., rank van klim- of kruipplanten. — **Djotos,** Jav., jonge vrucht van Areca Catechu. — **Dò,** Rotin. of **dok,** blad. — **Dodak,** Bat., hetzelfde als boewapak. — **Dòdòlan,** Soend., jonge boom van Tectona grandis. — **Doe,** Boeg. of **roe, sĕri** en **wĕla,** gras, onkruid. — **Doebò,** Tern., kiemblaadje. — **Doeboe,** Sawoe of **kĕdjanga,** loot, spruit. — **Doedi,** Alf. W. Cer., doorn, stekel. — **Doedoe,** Mal. Tim., Rotin., Sika, zwam van Arenga saccharifera. — **Doedoe,** Sawoe, doorn, stekel. — **Doegan,** Lamp. Pam., halfrijpe noot van Cocos. — **Doegi,** Alf. Min. Ponos., Bol. Mong., doorn, stekel. — **Doegoel,** Bat. Mand., knobbel aan den stam van een boom. — **Doeh,** Balin., sap van vruchten. — **Doehi,** Balin. Semb., Daj. Z. O. Born., Goront., doorn, stekel; zie doeï. — **Doehoet,** Bat., gras; zie doekoet. — **Doehrĕmĕk,** Madoer. P., S., bloem van Michelia Champaca; zie rangon. — **Doeï,** Daj. Z. O. Born., hetzelfde als doehi. — **Doek,** Balin., Jav. of **ĕdoek,** harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Doekoe,** Sangi of **roekoe,** groente. — **Doekoet,** Alf. Min. T. S., Balin., Bat., Loeboe, gras; zie doehoet. — **Doela,** Alf. Boer., loot, uitspruitsel. — **Doeli,** Goront., gom, melksap. — **Doemaroesa,** Balin., halfrijp der vruchten van Mangifera. — **Doemi,** Alf. Min. T. L., rijststengel. — **Doemla,** Balin., niet zeer jong maar nog week blad van Bambusa, Erythrina, Ricinus, enz. — **Doemoelè,** Alf. N. O. Halm., gras onkruid. — **Doemoet,** Alf. Min. T.S., mos. — **Doengò,** Goront., blad. — **Doeöe,** Nias, gras. — **Doeri,** Bat., Boeg., Madoer., Makas., Mal., Minangk., doorn, stekel. — **Doering,** Daj. Z. O. Born., loot, uitspruitsel. — **Doeröe,** Atjeh of **doeroi,** uitspruitsel. — **Doewegan,** Soend., halfrijpe noot van Cocos. — **Doewi,** Balin. of **rwi,** doorn, stekel. — **Dogan,** Mal. Pal., halfrijpe noot van Cocos. — **Doi,** Nias, doorn. — **Doïn,** Alf. W. Cer., blad. — **Dok,** Rotin., hetzelfde als dò. — **Dòké,** Makas., bloem van Musa. — **Doladola,** Nias, hetzelfde als ahè. — **Dòlog,** Jav., jonge boom van Tectona grandis. — **Dòmi,** Alf. N. O. Halm., verdorde vruchtsteel van Cocos. — **Don,** Balin., blad. — **Dongon,** Alf. Boer., rits, bijv. van uien. — **Dopdop,** Bat., zaadhuid van een korrel van Zea Mays. — **Dòpo,** Alf. N. W. Halm., bloem. — **Dorèng,** Jav., ader of vlam in het hout. —

Dori, Alf. N. O. Halm. K., loot, uitspruitsel. — **Drah** of **sadrah**, Jav., grashalm, grasscheutje. — **Drèngès**, Jav., bloem van Tectona grandis.

E.

Èafoe, Enggano, wortel. — **Ĕba** of **ĕkbą**, Alf. Boer., bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Ebak ifiĕ**, Enggano, zaad, zaailing. — **Ĕbas**, Jav., hetzelfde als bas. — **Ĕboen**, Balin., hetzelfde als boen. — **Ĕboeng**, Jav., hetzelfde als boeng. — **Edan**, Daj. B., tak. — **Ĕdhoek**, Madoer., hetzelfde als dhoek. — **Ĕdoek**, Jav., hetzelfde als doek. — **Eël**, Gorom, meel van Metroxylon Sagus. — **Efia èfok**, Enggano, hetzelfde als het Mal. santan. — **Efitoe** of **èpitoe**, Enggano, gom. — **Èfoekoe** of **èpoekoe**, Enggano, geleding. — **Èha**, Alf. Boer., palmwijn. — **Èhè**, N. Guin. Jaoer, palmwijn. — **Ehoewa**, Enggano, vrucht. — **Ejok**, Enggano, stam van boomen. — **Ĕkba**, Alf. Boer., hetzelfde als ĕba. — **Ekèhèodè** of **poedari**, Enggano, doorn. — **Ekoena**, Enggano, tak, twijg. — **Èla**, Mal. Amb., vezels die overblijven bij het uitwasschen van sagoemeel. — **Èlà-èlà**, Tern., stam van Musa. — **Ĕlas** of **las**, Jav., enkel rijstaartje, drager van ĕĕn korrel; ook laslàsan en talàsan. — **Ĕlisia** of **èlisiwa**, Alf. N. O. Halm., penneu in het harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Ĕloeng** of **loeng**, Jav., loot of rank van klim- en kruipplanten. — **Ĕmbhang** of **ghĕmbhang** of **kĕmbhang**, Kang., bloem. — **Ĕmboeng**, Balin. Semb., jong uitspruitsel van boomen en van eenige Bambuseae; zie imbong en rĕboeng. — **Ĕmboetan**, Balin., ĕmboetan pĕnjalin, palmiet of jong stengelmerg van Calamus en Daemonorops. — **Ĕmbong**, Balin., nieuw uitspruitsel van rijststoppels. — **Ĕmpĕlok**, Mal. Batav., pit der vrucht van Mangifera. — **Ĕmpoe**, Jav., hoofdbol van bol- en knolgewassen. — **Ĕmpoeloer** of **mĕmpoeloer**, Mal., merg van Panicum auritum en P. Myurus. — **Ĕmpol**, Balin., Mal. Batav., palmiet. — **Ĕmpol** of **ĕpol** en **pol**, Jav., het zachte vleezige deel van een jonge noot van Cocos bij den steel; ook de bladknop aan den kruin van Arenga saccharifera. — **Ĕnal**, Jav., zie tabon. — **Ĕngkah-ĕngkah** of **mĕngkal**, Mal., halfrijp van vruchten. — **Ĕngkĕt**, Balin., gom; zie gĕtah. — **Ĕnoï**, Alf. Boer., hars. — **Ĕntal**, Sas., blad van Borassus flabellifer. — **Ĕntik**, Jav., uitwas van aardvruchten; ook daaromheen zittende kleine knollen; zie blitjik. — **Ĕntik**, Soend., kleine klapperdop. — **Ĕntos**, Madoer. B., knol van Pachyrrhizus angulatus. — **Eodi** of **èoli**, Enggano, bast, schil, schors. — **Ĕoe**, Nias, hout. — **Ĕoeöe**, Enggano, steel van bloemen en vruchten. — **Ĕoko**, Enggano, vezel, draad. — **Ĕoli**, Enggano, hetzelfde als èodi. — **Ĕorojĕ** of **oeroepok**, Enggano, vezelige bast der noot van Cocos. — **Ĕpa**, Sawoe, bladnerf van palmen. — **Ĕpang** of **pang**, Jav., tak. — **Ĕpfoejĕ**, Enggano, bloem. — **Ĕpitoe**, Enggano, hetzelfde als èfitoe. — **Ĕpoehĕ** of **èpocho**, Enggano, hout, boom. — **Ĕpoekoe**, Enggano, hetzelfde als èfoekoe. — **Ĕpok** of **pok**, Jav., het onderste van een tak, waar die met den stam, en het onderste deel van een stam, waar die met den wortel vereenigd is. — **Ĕpol**, Jav., hetzelfde als ĕmpol. — **Ĕri** of **ri**, Jav., doorn, stekel. — **Ĕrijas**, Mal., hetzelfde als rijas. — **Ĕros** of **ros**, Jav., hetzelfde als baloeng. — **Ĕsari**, Nias, vruchtsteel van Musa. — **Ĕta**, Alf. Min., kaf, zemelen. — **Ĕta**, Daj. Ng., korrel van Oryza sativa in den bolster. — **Ĕtak**, Sas., korrel van Oryza sativa in den bolster. — **Ĕtĕk**, Soend., blad met langen steel van Piper Betle. — **Ĕto**, Sawoe, doppen, kaf. — **Eusi**, Soend., pit eener vrucht. — **Eutjeuj**, Soend., hetzelfde als asak. — **Ĕwèrol**, Babar, klapperdop. — **Ĕwo**, Alf. Tom., gras, onkruid.

F.

Famasoea of **tanòmò**, Nias, zaailing. — **Fanan**, N. Guin. Noemf., groente, moeskruid. — **Fangarò** of **foeròò**, Nias, hars. — **Farè naë**, Biman., harige rijst. — **Farinja**, Mal. Tim., rijstmeel. — **Fàtan**, Alf. Boer., stengel, stam; zie kaoe fàtan. — **Fatoe**, Alf. Boer., pit eener vrucht. — **Fini**, Tern., zaad. — **Fini**, Tim., zaailing. — **Foeà** of **foeai**, Tim., vrucht. — **Foean**, of **foeai**, Alf. Boer., vrucht. — **Foeloen**, Alf. Boer., dons, fijne haartjes. — **Foenoe**, Enggano, blad. — **Foeöe** of **ròna**, Biman., stam; **foeöe hadjoe**, boom. — **Foeròò**, Nias, hetzelfde als fangarò. — **Fòkon** of **kaoe fòkon**, Alf. Boer., knoest van een boom. — **Fòlèn** of **pongon**, Alf. Boer., tros van vruchten. — **Fòtè**, Makian, boom.

G.

Ga, N. Guin. 4 R., boom, stam. — **Gaä** of **gaänan** of **gaha**, Balin., overrijp van vruchten. — **Gaähoe**, Alf. N. O. Halm., groente, moeskruid. — **Gàbà**, Tern., bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Gàba-gàba**, Mal. Mol., bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Gabah**, Jav., Soend., rijstkorrel in den bolster; zie bangsal. — **Gada**, Jav., vruchttros van Arenga saccharifera. — **Gadĕbog** of **gĕdĕbog** en **kadĕbog**, Jav., stam van Musa sapientum. — **Gading**, Jav., gesloten bloem van Michelia Champaca, waarvan de kelk is afgevallen. — **Gagang**, Daj. Z. O. Born., Jav., Mal., Soend., steel van bladen, bloemen en soms van vruchten. — **Gagang**, Minangk., boofdrank van een kruipende plant. — **Gago**, Alf. N. O. Halm., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Gagoso**, Alf. N. W. Halm., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Gaha**, Balin., hetzelfde als gaä. — **Gaja**, Nias, blad- of bloemknop. — **Gajang**, Balin. Kr., hetzelfde als dajang. — **Gajok**, Lamp., wortel van Albizzia saponaria. — **Galĕpang**, Jav. Kr., meel. — **Galĕpoeng**, Jav. Ng., meel. — **Galih**, Jav., Madoer., Mal. Bengk., Soend., hart of binnenste harde hout, kernhout. — **Gàlò-gàlò**, Makas., wortel van Nymphaea Lotus. — **Galoe**, Mal., tronk van een boom. — **Galoeĕk**, Minangk., schaal der noot van Cocos. — **Galoega** of **gloega**, Jav., verfstof, bereid uit het moes om de zaden van Bixa Orellana. — **Galoegoer** of **galoehgoer**, Soend., stam van Arenga saccharifera. — **Galongkong**, Boeg., jonge bast der noot van Cocos; ook het weeke vlies om de pit eener jonge vrucht. — **Gambas**, Jav., vezels der vrucht van Luffa cylindrica. — **Gana**, Mal. Men., palmiet. — **Ganda** of **geganda**, Balin., schutblad der vrucht van Zea Mays. — **Gandĕk**, Jav., de vrucht van sommige boomen, als Michelia Champaca, Mesua ferrea, Polyalthia, enz. — **Gandoe**, Jav., Mal., volgens sommigen pit der vrucht van Afzelia bijuga of een verwante Afzelia; gewoonlijk echter zaad van Entada scandens. —

Gandos of **kĕntos**, Jav., kiem van een uitgeloopen noot van Cocos. — **Gangai**, Alf. Min. Ponos., hout, boom. — **Gangang**, Makas., groente, moeskruid. — **Ganoeng** of **gunong**, Jav., binnensteel of hart van sommige vruchten, als van Ananassa sativa, Anona squamosa en Artocarpus integrifolia; ook zaad van Nelumbium speciosum en knop van Tacca pinnatifida. — **Gantèlan** of **gantilan**, Jav., steeltje eener vrucht. — **Gaoe**, Alf. Halm., Mal. Men., Tern., bladreep van Arenga saccharifera. — **Gaoekoe**, Alf. N. W. Halm., groente, moeskruid. — **Gàpoeroe**, Boeg., Makas., vrucht van Piper Siriboa. — **Garai**, Lamp., bladnerf van Piper Betle. — **Garigis**, Bat., geurlooze, witte, gomachtige stof uit Dryobalanops aromatica. — **Garoeroe**, Mal. Amb., Men., Tern., bladscheede van palmen; zie goroeroe. — **Gàtà**, Makas., gom, melksap. — **Gàtah**, Minangk., gom, melksap. — **Gawing**, Jav., zie bij kĕmiri. — **Gĕbog**, Soend., stam van Musa. — **Gĕdĕboeng**, Mal. Batav., stam van Musa; zie gĕdĕbongan. — **Gĕdĕbog**, Jav., stam van Musa; zie gadĕbog. — **Gĕdĕbong**, Balin., Lamp., stam van Musa. — **Gĕdĕbongan**, Mal. Batav., stam van Musa; zie gĕdĕboeng. — **Gèdèng**, Sas., blad. — **Gĕdòbos**, O. Jav., bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Gĕganda**, Balin., betzelfde als ganda. — **Gĕgĕtak**, Sas., gom, melksap. — **Gĕgodongan**, Jav., gebladerte. — **Gĕlam**, Balin., zwam van Arenga saccharifera. — **Gèlang**, Daj. Z. O. Born., het deel der rijstplant, waaraan zich de aar ontwikkelt. — **Gélang**, Jav., betzelfde als angga. — **Gĕlĕpoeng**, Lamp., meel. — **Gĕloepak boengong**, Atjeh, bloemkelk. — **Gĕlongsong**, Mal., betzelfde als kĕlongsong. — **Gèmbol**, Jav., Mal., Soend., knoest of uitwas boven bloemwortels. — **Gĕmĕ**, Boeg., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Gĕmoeti**, Vulg. Mal., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Gèndèjo**, Jav., jonge vrucht van Mangifera odorata. — **Gĕndèr**, Jav., stek van Saccharum officinarum. — **Gèndjèh**, Jav., zaad uit peulvruchten, bijv. van Pachyrrhizus angulatus. — **Gĕndoel**, Soend., vrucht van Aleurites moluccana. — **Gèndori**, Jav., jonge vrucht van Lagenaria vulgaris. — **Gĕnĕt**, O. Jav., meel. — **Géoe**, Nias, hout, boom. — **Gĕrĕng**, Soend., doorn van Schizostachyum Durie. — **Gĕsang**, Balin., betzelfde als dajang. — **Gĕsi**, Saagi, vruchtvleesch. — **Gĕta**, Boeg., gom, melksap. — **Gĕtah**, Balin., Mal., gom, melksap; in het Balin. de vloeibare en èngkèt de verharde gom. — **Gĕtak**, Jav., de tweede manuelijke bloemkolf van Arenga saccharifera, die een jaar na de eerste uitschiet. — **Geutah**, Atjeh, Soend., gom, melksap; zie leugeut. — **Ghàär**, Madoer., zaad van Sterculia foetida. — **Ghadhĕbhoeng**, Kang., middennerf der bladen van palmen en Musa. — **Ghadhĕbhoeng**, Madoer., stam van Musa. — **Ghaghang**, Madoer., steel van bladen en bloemen. — **Ghak-tongghak** of **tongghàkan** of **ghĕl-tòghĕl**, Madoer., afgeknotte boomtronk. — **Ghali**, Madoer., kernhout. — **Ghalighi**, Kang., vrucht van Schleichera trijuga. — **Gharantèngan**, Kang., betzelfde als dhalangòran. — **Ghĕl-tòghĕl**, Madoer., betzelfde als ghak-tongghak. — **Ghembhang**, Kang., betzelfde als embhang. — **Ghĕnok**, Madoer., knoest van een boom. — **Ghĕta** of **lètjang**, Madoer., gom, melksap. — **Ghoe-dhaghoe**, Madoer., schutbladje van een rijsthalm. — **Ghoendhoeng**, Madoer., tros van vruchten. — **Gindiran**, Bat., hars van Shorea. — **Gisisi**, Alf. N. O. Halm., poteling, zaailing. — **Gita**, Daj. Z. O. Born., gom, melksap. — **Gitah**, Lamp., gom, melksap; zie poeloeg. — **Gitò**, Nias, gom, melksap. — **Glèga**, Jav. Kr. D., betzelfde als gloegoe. — **Glinggang**, Jav., doode, afgestorven boom. — **Gloega**, Jav., betzelfde als galoega. — **Gloegoe**, Jav., stam van palmen, vooral van Cocos; zie glĕga. — **Gloegoet of wooloe**, Jav., fijne haartjes, dons. — **Glompong**, Alf. Boer., meel. — **Godir**, Bat., gom van palmen. — **Gòdong**, Jav., blad. — **Goebal** of **koobal**, Mal., spint. — **Goedo**, Alf. N. O. Halm., merg van planten; ook palmiet van Arenga saccharifera. — **Goeë**, Atjeh, bladscheede van palmen. — **Geeloo banjak**, Jav., hoofdsteel van een tros Musa-vruchten. — **Goembar**, Mal. W. Born., merg van palmgewassen. — **Goemi**, Alf. N. O. Halm., Tern., klim- of slingerplant. — **Goemò**, Nias, fijne haartjes, dons. — **Goemoetoe**, Mal. Amb., Men., harig weefsel van Arenga saccharifera; **goemoetoe paha**, vezels van de bladscheede van Arenga saccharifera. — **Goempang** of **groeman**, Balin., rijststroo, stoppels. — **Goendoe**, Makas., vrucht van Afzelia bijuga. — **Goewal**, Soend., spint. — **Gòfo**, Mal. Amb., vezels uit den bast van Musa. — **Gòfoo**, Tern., Tid., gras, onkruid. — **Gògo**, Alf. N. O. Halm., fijne haartjes, dons. — **Gòhe, igò magòho**, Alf. N. O. Halm., kiem uit de noot van Cocos. — **Gògos**, Mal., tros van vruchten. — **Gòla**, Alf. N. O. Halm., knol, aardvrucht. — **Gola-gola**, Nias, gelediog van Bambusa. — **Gòlòpoeng**, Alf. N. O. Halm., meel. — **Gòlor**, Jav., jonge loot van Piper Betle. — **Golowongo**, Alf. N. W. Halm., pit eener vrucht. — **Gombjok**, Jav., secundaire takken van Bambusa. — **Gomis**, Bat., draderige vezels tusschen schil en vruchtvleesch van Musa. — **Gomplok**, Soend., tros van vruchten. — **Gona**, Tid., palmiet. — **Gonòfoe**, Mal. Men., Tern., vezelachtig omhulsel der noot van Cocos. — **Gònong**, Balin., vrucht en bladstengel van Calamus en Daemonorops. — **Gontjang**, Mal., noot van Cocos, na hĕrgigi bĕlalang, waarin het overgebleven vocht maar even beweegt; zie loeba. — **Gopoa**, Alf. N. O. Halm., jonge noot van Cocos. — **Gori**, Jav., jonge vrucht van Artocarpus integrifolia, onder dan katèwèl. — **Gòrò**, Mal. Men., Tern., gom, melksap. — **Gòrò-gòrò, igò magòrò-gòròsantĕn**, Alf. N. O. Halm., gom, melksap. — **Goroeroe**, Mal. Men., betzelfde als garoeroe. — **Gòsang**, Jav., vrucht zonder pitten. — **Gosòra masasawò**, Alf. N. O. Halm., foelie. — **Gòta**, Alf. N. O. Halm., boom, hout; **gòta maoema**, kwast in het hout; **gòta masiho**, kernhout. — **Gota**, Bat., gom, melksap. — **Gòtjèla**, Alf. N. O. Halm., tros van vruchten van Areca Catechu. — **Gotoehoen**, Alf. Min. Tonsaw., aar, halm. — **Gragèh**, Jav., rank van slingerplanten, als Lagenaria en Momordica. — **Grĕng**, Jav., betzelfde als agrĕng. — **Groeman**, Balin., betzelfde als goempang. — **Grònong**, O. Jav., betzelfde als het Balin. gònong.

H.

Haänjo, Alf. N. O. Halm., stam. — **Haboroewan** of **hapoer soeja**, Bat., kamfer; zie hĕrbĕroen. — **Hachi**, Nias, middelnerf van palmbladen. — **Hadijo**, Bat., pit van langgijas. — **Hadjoe**, Biman., Manggarai, boom, hout. — **Hadoek**, Mal. Baudj., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Hagoe**, Sawoe, meel van Metroxylon Sagus. — **Hahĕsi**, Mal. Amb., scheede van het ondereinde der bladnerven van Metroxylon Sagus. — **Hahi-**

boes, Lamp., jong blad van Musa acuminata. — **Hahoea,** Alf. Cer., zwam van Arenga saccharifera. — **Haï,** Biman, hout. — **Haïhi,** Kisar, ontbolsterde rijst. — **Hajoe,** Bat., boom, hout. — **Hajoe ara** of **harijara,** Bat., algem. benaming voor Ficus. — **Hala,** Nias, bladsteel, vooral van Metroxylon en Musa. — **Halàsi** of **hoelàsi,** Alf. Z. Cer., fijne haartjes, dons. — **Halé** of **oeroet,** Alf. Z. Cer., bladscheede van palmen. — **Halopa,** Bat., middennerf der bladen van palmen en Musa. — **Halto,** Bat., hetzelfde als alto. — **Hamindjon,** Bat. Mand., hars van Styrax Benzoin; zie hoemojan. — **Hamò,** Nias, meel. — **Hamoe,** Sangi, wortel. — **Hampa,** Bat., bladsteel van Colocasia. — **Hampas kalapa,** Soend., hetzelfde als ampas kĕlapa. — **Hampas njijoer,** Mal.; zie kĕpijat. — **Hampoelor,** Lamp., merg van planten. — **Handajang,** Daj. Z. O. Born., aan den boom verdorde bladnerf van palmen. — **Hanggang** of **larang,** Sangi, doorn, stekel. — **Hanggor,** Soend., tros van vruchten van Parkia. — **Hantoebong,** Daj. Kat., bloem van Musa. — **Haoe,** Tim., boom, hout; haoe at, zie bij at; haoe pòhò, bast, schil, schors. — **Haoeïl,** Alf. N. Laoet, kern, pit. — **Hapoer soeja,** Bat., hetzelfde als haboroewan. — **Haraboek,** Lamp., zwam van Arenga saccharifera; zie raboek. — **Harijara,** Bat., hetzelfde als hajoe ara. — **Harijas,** Bat., hetzelfde als rijas. — **Harimoemoe** of **singkara,** Soend., gruis aan den binnenwand van bamboegeledingen. — **Harjas,** Balin. Kr., hetzelfde als arès — **Haroepat,** Soend., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Harsap,** Bat. Mand., aar, balm. — **Hataélé,** Alf. Har., stam. — **Hatané,** Alf. Asil., Hila, stam. — **Hatano,** Alf. Sap., stam. — **Hatar,** Alf. Z. Cer., stam. — **Hatè,** Soend., binnenste of merg van gewassen. — **Hatè,** Tern., Tid., boom, hout; **hatè maähi,** hetzelfde als ahi; **hatè madjaga,** hetzelfde als djaga; hatè maraoe, hetzelfde als raoe. — **Hati,** Mal., binnenste of merg van gewassen. — **Hatoeélé,** Alf. Har., kern, pit. — **Hatoeï,** Alf. Hila, kern, pit. — **Hatoeïlo,** Alf. Sap., kern, pit. — **Hatoené,** Alf. Asil., kern, pit. — **Hawa isin,** Alf. Boer., aardvruchten. — **Hawak** of **hawakaäl,** Watoeb., klapperdop. — **Hèknak,** Mal. Tim., blad van Corypha Gebanga. — **Hĕmbia,** Sangi, meel van Metroxylon Sagus. — **Hĕrbĕroen,** Bat. Dair., kamfer; zie haboroewan. — **Heutjak,** Soend., rijstaar zonder steel. — **Hihĕka,** Alf. N. O. Halm. K., doorn, stekel. — **Hilo,** Alf. N. O. Halm. K., hars. — **Hiloe, hiloe lahoena,** Sawoe, schil van Allium. — **Hinis,** Soend., buitenste schil van Bambusa c. v. — **Hip,** Balin. Semb., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera, meer bepaald de zwarte; zie iip. — **Hobo** of **hoboaré,** Sawoe, rijstaar. — **Hòdong,** Bat., bladsteel van Palmae en Filices. — **Hoea,** Alf. Z. Cer., vrucht. — **Hoeaélé,** Alf. Har., vrucht. — **Hoeai,** Alf. Cer., Hila, vrucht. — **Hoeal,** Alf. N. Laoet, gras, onkruid. — **Hoeanjo,** Alf. N. Laoet, vrucht. — **Hoeano,** Alf. Sap., vrucht. — **Hoearoe,** Alf. Asil., vrucht. — **Hoeat,** Sika, harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Hoebé** of **koebé,** Bat., het binneaste van jonge stengels; ook palmiet. — **Hoebi,** Sawoe, bloemkolf van Borassus, Cocos. — **Hoegé** of **hoegé-hoegé,** Nias, vruchtsteel. — **Hoek,** Rotin., boom, stam. — **Hoekahoeka,** Alf. W., Z. Cer., bloem. — **Hoekam,** Bat., het binneaste van den stam van Musa. — **Hoelaò,** Goront., bloem. — **Hoelàsi,** Alf. Z. Cer., hetzelfde als halasi. — **Hoeli** of **hoeri,** Alf. Z. Cer., tros van vruchten; zie hoenoe. — **Hoeloe,** Alf. Asil., Hila, fijne haartjes, dons. — **Hoemboek,** Lamp., palmiet. — **Hoemboot,** Daj. Z. O. Born., Soend., palmiet. — **Hoemojan,** Bat., hars van Styrax Benzoin; zie hamindjon. — **Hoen,** Tim., gras. — **Hoengò,** Goront., vrucht. — **Hoeni,** Sawoe, doorn, stekel. — **Hoenò,** Nias, pit van een vrucht. — **Hoenoe,** Alf. Oel., Z. Cer., tros van vruchten; zie hoeli. — **Hoenoes,** Bat., witte vezels of draden in het bakar van sommige palmen; zie oenoes. — **Hoeöeol,** Alf. N. Laoet, bast der noot van Cocos. — **Hoeöet,** Alf. Z. Cer., bast der noot van Cocos. — **Hoeöet,** Soend., kaf, zemelen; zie bakatoel. — **Hoeòjòtò** of **poepoetò,** Goront., gras, onkruid. — **Hoeri,** Alf. Z. Cer., hetzelfde als hoeli. — **Hoeroe,** Alf. Oel., Z. Cer., fijne haartjes, dons. — **Hoeta,** Alf. Asil., Har., Hila, Z. Cer., gras, onkruid. — **Hoeta, hoeta njioe,** Sawoe, hetzelfde als het Mal. kepijat. — **Hoetal,** Alf. Sap., gras, onkruid. — **Hoetol,** Alf. Sap., bast der noot van Cocos. — **Hoewok,** Lamp., kaf, zemelen. — **Hòhòko,** Alf. N. O. Halm. K., vrucht. — **Hòka,** Alf. N. O. Halm. K., blad. — **Holim manis,** Bat., kaneel. — **Hòloe,** Bat., bast van Artocarpus Kunstleri. — **Hòsoe,** Bat., halfrijpe vrucht van Arenga saccharifera. — **Hot,** Balin. Semb., kaf, zemelen. — **Howoehao,** Nias, jonge loot van Bambusa.

I.

Iboe, Mal., hoofd- of moederknol van bol- of knol gewassen. — **Iboeng,** Lamp. Ab., jonge loot van Bambusa. — **Idjasan,** Balin., onderdeel van een idjĕngan, meer bijzonder kam van Musa-vruchten. — **Idjĕngan,** Balin., tros van vruchten van Musa, Cocos, enz. — **Idjoeëk,** Minangk., harig weefsel van Arenga saccharifera; **i. datoe,** de sterkste, **i. panaba,** de grofste vezels. — **Idjoek,** Bat., Mal., harig weefsel van Arenga saccharifera; **i. datoe,** de sterkste, **i. panaba,** de grofste vezels. — **Idjok,** Gajo, hetzelfde als djaoet. — **Idoe,** Mal. Men., Tern., vezels der bladscheede van Arenga saccharifera. — **If,** N. Guin. Noemf., schil van een vrucht. — **Ifoe,** Mal. Men., Tern., stoel van planten. — **Iïgo,** Alf. N. O. Halm., spint. — **Iïp** of **jip,** Balin., hetzelfde als hip. — **Iknoi,** Alf. Boer., hars. — **Iloe,** Tim., vrucht van Borassus. — **Ilok,** Rotin., draad, vezel. — **Ilongilong,** Bat., oneffenheden in de vrucht van Zea Mays, als de pitten even zichtbaar worden. — **Imboeloe,** Bat., dons, fijne haartjes. — **Imbong,** Balin., hetzelfde als ĕmboeng. — **Imoe,** Alf. Z. Cer., kaf, zemelen. — **Impang,** Balin., wortel van Zingiber officinale en andere Scitamineae; zie rimpang. — **Indajang,** Minangk., wit vlies om de noot van Areca Catechu. — **Indjoek,** Soend., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Ingkajoe,** Bat. Mand., groente, moeskruid. — **Ini,** Alf. Tom., zaailing. — **Inih,** Gajo, zaailing. — **Inono,** Enggano, bladscheede van Areca Catechu. — **Intjèk,** Minangk., pit of het niet eetbare binnenste eener vrucht. — **Ipĕt,** Jav., haartje van een rijstkorrel. — **Ipoeng** of **tipoek,** Lamp., kelkbladen, die na de vruchtzetting overblijven. — **Ira,** Alf. Tom., blad. — **Iri,** Biman., fijne haartjes, dons. — **Irò** of **oelèh,** Minangk., vakje eener vrucht. — **Isi,** Jav., pit eener vrucht, knol van sommige planten. — **Isi kajoe,** Mal., eigenlijke hout van een boom. — **Isik,** Rotin., ontbolsterde rijst. — **Itin,** Alf. Boer., gom, melksap. — **Itji,** Manggarai, pit, zaad. — **Iwàsa** of **liwàsa,** Makas., bast van de middennerf der bladen van Borassus. — **Iwiwò,** Nias, kiem van planten. — **Iwoeng** of **koejoek,** Soend., jonge loot van Bambusa c. v.

K.

Kaba, N. Guin. 4 R., bladnerf van Metroxylon. — **Kaba njioe,** Sawoe, klapperdop. — **Kabaho,** Biman., bladscheede van Areca Catechu. — **Kabang,** Balin., vlies om de pit der vrucht van Zalacca edulis; zie kloemadan. — **Kabèlènga,** Alf. N. O. Halm. K., klapperdop. — **Kabhoengka,** Madoer., ondereinde van den stam van boomen. — **Kabing,** Lamp., palmiet. — **Kaboeng,** Lamp. B. A., palmwijn. — **Kaboenoe,** Biman., vezelige bast van Cocos. — **Kaboes,** Kei, zaadpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Kaboetik** of **kamoetik,** Lamp. Ab., bloem, die zich tot vrucht heeft gezet. — **Kabong,** Mal. Pal., palmwijn. — **Kadak,** Jav., haartjes op de schutbladen van Bambusa. — **Kadàrò,** of **kadàrò kaloekoe** en **tjapeng,** Boeg., Makas., klapperdop. — **Kadàwò,** Boeg., Makas., vrucht van Parkia africana. — **Kadĕbog,** Jav., hetzelfde als gadĕbog. — **Kadĕpèr,** Soend., tros van vruchten van Garcinia Mangostana. — **Kadhoek,** Madoer., bladvezel van Corypha Gebanga. — **Kadi,** Jav., eerste mannelijke bloemkolf van Arenga saccharifera, die een maand na de vrouwelijke uitschiet. — **Kadjĕng,** Jav. Kr., boom, hout; zie kajoe. — **Kàdjoe,** Alf. Tom., Daj. S., Endeh, Kang., Lio, Madoer., Mal. Tim., Saleijer, boom, hout; zie bhoengka. — **Kadjoeroe,** Boeg., doorn, stekel. — **Kadoedoe,** of **kĕdoedoe,** Soemba, zwam. — **Kadoet,** Jav., Soend., hetzelfde als bagor. — **Kafa,** Biman., ruwe katoen van Gossypium. — **Kaha,** Watoeb., boom. — **Kahas** of **kahas boeloe,** Daj. Z. O. Born., rijstbolster. — **Kahi,** Alf. N. O. Halm., bast, schil, schors. — **Kahoe,** Balin. Semb., hout van een klapperdop; zie kaoe. — **Kai,** Alf. Min. T. B., Soend., hout. — **Kaiï,** N. Guin. 4 R., gras, onkruid. — **Kain njijoer,** Mal., vezelachtig weefsel tusschen bladscheede en stam van Cocos. — **Kaïno,** N. Guin. 4 R., bast, schors. — **Kajèë,** Atjeh, hout. — **Kajo,** Solor, boom, hout. — **Kajoe,** Alf. Min. T. L., T. S., Balin., Daj., Jav., Makas., Mal., boom, hout; zie kadjĕng en taroe. — **Kajoe gaboeïh,** Minangk., hout der ademwortels van Alstonia scholaris en Sonneratia. — **Kajoe gaboes,** Mal., Soend., hout der ademwortels van Alstonia scholaris en Sonneratia. — **Kajoe-kajoean,** vele talen, geboomte. — **Kajoe sampang,** Balin., Jav., Soend., hout van Caesalpinia Sapan. — **Kajoenga,** Alf. Min. Tonsaw., bloemstengel, vooral van Zea Mays. — **Kakàdjoen,** Madoer. B., geboomte. — **Kakàdjoewan,** Madoer., geboomte. — **Kakab,** Balin., Jav., bos van doek om den stam van Arenga saccharifera. — **Kakahatol,** Alf. N. Laoet, Sap., doorn, stekel; zie ririnjò. — **Kakaijan,** Soend., geboomte. — **Kakando,** Biman., jonge loot van Bambusa. — **Kakar,** Sas., bloem. — **Kakawoe,** Alf. Tom., kapok van Eriodendron anfractuosum. — **Kakĕlèha,** Eoggano, stoel van planten. — **Kala,** Alf. Asil., Har., Hila, tros van vruchten. — **Kala** of **mangkàla,** Makas., halfrijp van vruchten. — **Kalakop** of **kòlòkop,** Soend., breed uitloopend ondereinde der bladen van Cocos. — **Kalalangan,** Daj. Kat., halfrijp van vruchten. — **Kalamboeng,** Lamp. Ab., halfrijpe noot van Cocos. — **Kalampoeëng,** Minangk., kiem van Cocos. — **Kalanding** of **karanding** en **klanding,** Jav., vrucht van Corypha Gebanga. — **Kalarè,** Madoer., verdord blad van Cocos; zie kòlarè. — **Kalat,** Alf. Min. T. P., worteluitwas van vele boomen. — **Kalboesoeng,** Mal. Batav., schutblad der vrucht van Zea Mays. — **Kalè,** Alf. Tom., wortel. — **Kalèa,** Biman., klapperdop. — **Kalèhkèr,** Soend., gedroogde vrucht van Paogium edule of Parkia africana. — **Kalĕndah** of **klĕndah,** O. Jav., noot van Cocos. — **Kalèngsèk,** Kang., pit der vrucht van Tamarindus indica. — **Kalèntang,** Madoer., vrucht van Moringa pterychosperma. — **Kalĕpa,** Sangi, middelnerf van palmbladen. — **Kalĕtjèn,** Kang., pit der vrucht van Mimusops Elengi en M. Kauki. **Kalijang,** Lamp., verdord blad. — **Kalijang,** Madoer. S., zandblad van Nicotiana Tabacum; zie katjĕmbhĕr. — **Kalikih,** Jav., schaal van nootvruchten. — **Kalingsi** of **klingsi,** O. Jav., pit der vrucht van Tamariadus indica. — **Kalintang,** Makas., vrucht van Moringa pterychosperma. — **Kalòboet,** Madoer. S., schutblad der vrucht van Zea Mays; elders **kòlèkna djhaghoeng.** — **Kaloe** of **kaloen,** Sangi, boom, hout. — **Kaloekò,** Daj. Z. O. Born., jonge spruit van Cocolasia antiquorum. — **Kaloela,** Soend., splint of zacht hout tusschen de eigenlijke houtlaag en de schors. — **Kaloen,** Sangi, hetzelfde als kaloe. — **Kaloenga,** Soemba, loot, spruit. — **Kaloengsoe** of **kloengsoe,** Jav., pit der vrucht van Tamarindus indica. — **Kaloenjih,** Daj. Z. O. Born., inwendige weeke houtvezels van Bambusa. — **Kaloeno,** N. Guin. 4 R., blad. — **Kaloepak** of **koelipak,** Minangk., blad- of bloemscheede. — **Kaloepàsa,** Makas., hetzelfde als bahi. — **Kalòmon,** Madoer. S., halfrijpe vrucht van Tamarindus indica; zie kamadhoeng. — **Kalong,** Sika, merg van den stam van Musa. — **Kalongkong,** Makas., Mal. Amb., jonge noot van Cocos; in Makas., ook het vlies om de pit eener jonge vrucht van Mangifera; zie sàloe. — **Kalonsong,** Minangk., bladerige stof op vele Calamus en Daemonorops-soorten. — **Kalòpon** of **karòpon,** Alf. Z. Cer., meel. — **Kalorkor,** Kang., vrucht van Schleichera trijuga. — **Kalto,** Bat., hetzelfde als halto. — **Kama tandoek,** Balin., naast den hoofdstam uitgesproten loot van Musa. — **Kamadhoeng** of **kòmadhoeng** en **madhoeng,** Madoer. B., P., halfrijpe vrucht van Tamarindus indica; zie kalòmon. — **Kamadja,** Biman., ondereinde van een boomstam, vooral van Musa. — **Kamal,** Alf. Asil., Z. Cer., hars. — **Kamal,** Jav., Mal. Bandj., vrucht van Tamarindus indica. — **Kamalè,** Alf. Hila, hars. — **Kamalo,** Alf. Oel., hars. — **Kàmànjang,** Boeg., Makas., hars van Styrax Benzoin. — **Kamantjèr** of **mantjèr,** Madoer. B., P., jonge vrucht van Tamarindus indica; zie kòmantjèr. — **Kamar,** Alf. Z. Cer., hars. — **Kamarong,** Madoer., doorn der vrucht van Coleus tuberosus. — **Kamàsi** of **Kĕmasi,** Lamp., penuen in het harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Kambang,** Daj. Z. O. Born., Lamp., bloem; zie kĕkab en pahalĕlak. — **Kamboeroe,** Biman., tros van vruchten. — **Kàmĕnjang,** Boeg., hars van Styrax Benzoin; zie kaminjang. — **Kamijan** of **koemajan,** Minangk., hars van Styrax Benzoin; zie kaminjang. — **Kaminjang** of **koemajan,** Boeg., Makas., hars van Styrax Benzoin. **Kamis** of **koemis,** Daj. Z. O. Born., buitenste omkleeding van den stam van Musa. — **Kamkama** of **kooma-koema,** Mal., satraan. — **Kamoe,** Endeh, wortel. — **Kamoetik,** Lamp. Ab., hetzelfde als Kaboetik. — **Kamoentjoe,** Biman., jonge vrucht van Areca Catechu. — **Kampoan,** Alf. Min. T. L., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Kampok,** Lamp., bladscheede van Areca Catechu. — **Kandaj,** Soend., hars van Altingia excelsa. — **Kandok,** Sas., groente, moeskruid. —

Kanèma, Solor, blad van Borassus. — **Kangkot,** Soend., vakje der vrucht van Citrus, Lansium, enz. — **Kaningoe,** Soemba, kaneel. — **Kanjèngal,** Madoer. S. of **katjèngar** of **kònjèngal,** kaneel. — **Kanjèngar,** Madoer. B., P., kaneel. — **Kanoerak,** Wetar, klapperdop. — **Kanròdjò,** Boeg., hetzelfde als anròdjò. — **Kanropèng,** Makas., bloemkelk van Areca Catechu, Artocarpus incisa, Bambusa en Saccharum officinarum. — **Kantil,** Jav., bloem van Michelia Champaca. — **Kantjěloe,** Boeg., vrucht van Aleurites moluccana met drie pitten. — **Kaoe,** Alf. Boer., Boeton, boom, hout; zie poen. — **Kaoe,** Balin., hout van een klapperdop; zie kahoe. — **Kàoekàoe,** Boeg., Makas., vruchtpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Kaoe fàtan,** Alf. Boer., hetzelfde als fàtan. — **Kaoe fòkon,** Alf. Boer., hetzelfde als fòkon. — **Kaoe sangan,** Alf. Boer., hetzelfde als sangan. — **Kapal,** Jav., knoest, uitwas van een boom. — **Kapala widja,** Jav. Teg., hetzelfde als pala widja. — **Kapas,** Balin., Jav. Ng., Madoer., Mal., Soend., vruchtpluis van Gossypium sp.; zie baloen en djoedjoetan. — **Kapàsa,** Makas., vruchtpluis van Gossypium sp.; zie baloen en djoedjoetan — **Kapasé,** Alf. Asil., Hila, hetzelfde als kapas. — **Kapaso,** Alf. Har., hetzelfde als kapas. — **Kapatik,** Daj. Z. O. Born., halm. — **Kapè-kapè,** Kang. of **tòghi-tòghi,** wit vlies der korrels van Oryza en Zea. — **Kapi,** Jav., bloem van Gossypium. — **Kapkap,** Alf. Min. T. S., ééń nerf van het blad van Borassus. **Kapkap,** Balin. of **karakap,** blad, dat aan den stam en niet aan de takken groeit. — **Kapò,** Madoer., vruchtpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Kapoch,** Alf. Min. Tonsaw., vruchtpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Kapoe,** Alf. Min. Bent., gras. — **Kapoe,** Sangi, kruip- of slingerplant. — **Kapoeë baroeïh,** Minangk., kamfer. — **Kapoeëk,** Minangk., vruchtpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Kapoek,** Balin., Jav., Mal., Soend. of **kapok,** vruchtpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Kapoer baroes,** vele talen, kamfer. — **Kapoeratja,** Tern., bloem van Calophyllum Inophyllum. — **Kapoesé,** Alf. Oel., Hila, vruchtpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Kapok,** Jav., Mal., Soend., hetzelfde als kapoek. — **Kapòka,** Soemba, tak, twijg. — **Kapol,** Soend. of **tabò,** vezelbast der noot van Cocos. — **Kapon,** Daj. Samp., stoel van planten. — **Kapopongan,** Balin., hetzelfde als djěmpong. — **Kapor bharoes,** Madoer., kamfer. — **Kapòrò,** Makas., kamfer. — **Kara,** Alf. Boer., vruchtpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Kara,** Jav., §) erwt, boon; zie kàtjang. — **Karàba,** Makas., bladlooze tak. — **Karah,** Mal., donkere vlekken op sommige soorten van Bambusa. — **Karahak,** Enggano, stengel, stam. — **Karakap,** Balin., hetzelfde als kapkap. — **Karakok,** Minangk., blad, dat niet aan de takken maar aan den stam groeit. — **Karanding,** Jav., hetzelfde als kalanding. — **Karané,** Alf. W. Cer., hars. — **Karanggo,** Biman., takje, twijg. — **Karangin,** Solor, takje, twijg. — **Kararas,** Balin., Soend., verdord blad, vooral van Musa. — **Karéjo,** Alf. Min. T. L., meel van Arenga saccharifera. — **Karèkèp,** Kang., blad van Borassus. — **Kari,** Solor, vezelbast der noot van Cocos. — **Karisiëk,** Minangk., verdord blad, vooral van Musa. — **Karò,** Endeh, doorn. — **Karoek,** Jav., ontloken bloem van Gnetum Gnemon; ook bloemknop van sommige vruchtboomen, als Eugenia en Stelechocarpus Burahol, en van andere planten als Cananga en Wedelia biflora. — **Karoetèn,** Alf. Min. T. P., jonge vrucht met zachten dop van Cocos; zie kěmbal. — **Karombon,** Alf. Har., meel. — **Karopèng,** Makas., schil der vrucht van Gossypium. — **Karòpo,** Makas., verdord blad. — **Karòpon,** Alf. Z. Cer., hetzelfde als kalòpon. — **Karòro,** Boeg., Makas., bladvezel van Corypha Gebanga. — **Karòsang,** Makas., het na uitpersing van het sap overblijvend weefsel van het kiemwit der noot van Cocos. — **Karòtjok,** Madoer., bloemscheede van Cocos. — **Kasanga,** Soemba, tak. — **Kasèn,** Alf. Boer., geleding van Bambusa. — **Kasoenat,** Tim., doorn, stekel. — **Kataboel,** Jav., vezels der noot van Cocos. — **Kàtàmong,** Makas., pit met vruchtvleesch van Artocarpus integrifolia. — **Katěbon,** Jav. of **kětěbon,** stengel van Zea Mays en Sorghum vulgare; zie mòmol. — **Katèk,** Balin. of **katik,** steel van een vrucht. — **Katèk,** Jav., jonge rechtopschietende loot of scheut van Bambusa of Saccharum officinarum. — **Katěkěr,** Jav. of **kěnděkěr,** bloem van Zalacca edulis. — **Katèl,** Jav., onderaardsche stengel van aardvruchten. — **Katèpèngan,** Balin. of **tèpèngan,** bloem van Engenia malaccensis. — **Katěpoe,** Jav., zemelen, fijner dan dědak; zie běkatoel. — **Katèwèl,** Balin., Jav., jonge vrucht en zaad (?) van Artocarpus integrifolia; zie gori, katiwawal en tjètèk. — **Katid joeroe,** Balin., vrucht van Aleurites moluccana, met drie pitten. — **Katigoeboeg,** Jav., vrucht boven den grond van Dioscorea. — **Katik,** Balin., 1e. hetzelfde als katèk. 2e. **Katik tjangklang,** bloemknop van Eugenia Jambos. — **Katimbaba,** Minangk. of **timbaba,** jonge vrucht van Artocarpus integrifolia. — **Katinting,** Makas., doorn, stekel. — **Katiwawal,** Balin., hetzelfde als katèwèl. — **Katjambha,** Kang., Madoer. S. of **kòtjambha,** kiem van peulgewassen; zie tjamba. — **Katjang,** Jav., Mal., Soend., boon, erwt, peul; zie kara. — **Katjèloeng,** Jav. of **tjèloeng,** bloem van Erythrina. — **Katjěmbhěr,** Madoer. P., zaadblad van Nicotiana Tabacum; zie kalijang. — **Katjěmplèng,** Madoer. of **kòtjěmplèng,** vruchtbeginsel van Tamarindus indica. — **Katjěmtjěm,** Balin., nog niet vruchtdragende Spondias mangifera var. javanica. — **Katjèngar,** Kang., Madoer. S., hetzelfde als kanjèngal. — **Katjoepitan,** Balin., blad- of bloemknop; zie ketjoepitan. — **Katopès,** Jav., jonge kara-boon. — **Kawalon,** Jav., vezels der vrucht van Artocarpus integrifolia. — **Kawat,** N. Guin. 4 R., wortel. — **Kawat,** Sas., gekrulde rank van Lagenaria en Momordica. — **Kawi,** Atjeh, vlies om de pit der vrucht van Artocarpus integrifolia. — **Kawini,** Kisar, blad. — **Kawoel,** Jav., Mal. Batav., Mal. Pal., Soend., zwam van Arenga saccharifera; zie loengloem. — **Kawoeloo,** Sangi, klapperdop. — **Kawoeng,** Jav., Mal. Batav., hetzelfde als děliring; in O. Jav.: hoofdnerf van dat blad. — **Kěbabal,** Mal., jonge vrucht van Artocarpus integrifolia, die in haar eerste ontwikkeling afvalt. — **Kèboel,** Madoer. B., P., zwam van Arenga saccharifera; zie raboek. — **Kěboetě,** Sawoe, meel. — **Kěbohan,** Balin., dunne huid van de kloping. — **Kědapan,** Balin., jong blad, maar niet van palmen. — **Kědběoeng,** Mal. Pal., stam van Musa. — **Kědjanga,** Sawoe, hetzelfde als doeboe. — **Kèdjhang,** Madoer. P.,

§) Volgens den Regent van Brebes (Aant. op Veth's Java I) zijn kara cylinder- en bolvormige, maar katjang platte vruchten; terwijl Rhemrev (Jav. Woordenboek) de kara-soorten alle klimplanten noemt en van katjang alleen katjang landjaran.

S., kam van een tros Musa-vruchten, zie arĕp. — **Kĕdoeboe**, Sawoe, tronk van een boom. — **Kĕdoedoe**, Soemba, hetzelfde als kadoedoe. — **Kĕhood**, Balin. Semb., hetzelfde als koeöed. — **Kei-kei**, Mal. Amb., grove vezels in het merg van Arenga en Metroxylon. — **Kéjok**, Jav., of **pòjok** en **pijok**, peulvrucht van Cassia fistula. — **Kĕkaboe**, Gajo, vruchtpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Kĕkah**, Daj. Ng., §) bloem. — **Kĕkan**, Sika, schutblad der vrucht van Zea Mays. — **Kĕkara**, Balin., peulvruchten, die plat en kort zijn; vergl. 't Jav. kara. — **Kèkèdjòan**, Soend., melksap, dat bij afsnijding uit den bloemkolf van Arenga saccharifera druppelt. — **Kĕkrĕh**, Jav., hoofdnerf der bladen van Corypha Gebanga. — **Kĕkroepoekan**, Balin., jonge vrucht van Mangifera indica. — **Kĕlèntang**, Mal. Batav., hetzelfde als klèntang. — **Kèlèntoot**, Alf. Min. T. P., bloem van Musa. — **Kĕlèsèp**, Mal., buitenste bekleedsel van den stam van Musa. — **Kèloe**, Makas., jonge vrucht van Artocarpus integrifolia; ook de bloembodem, waarop de mannelijke bloemen van dienzelfden boom zich vormen. — **Kĕloemping**, Mal. Batav., hetzelfde als kĕlomping. — **Kĕloepas**, Mal. Bengk. of **kĕloepĕng**, dekblad der jonge loten van Bambusa. — **Kĕloepik**, Lamp., bladscheede van Areca en Oncosperma. — **Kéloot**, Sika, jonge vrucht van Cocos. — **Kĕloetjoepan**, Koetei, jonge vrucht van Areca Catechu. — **Kĕlokos**, Sas. of **kĕlokos tĕrèng**, vlies van Bambusa. — **Kĕlomping**, Mal. Batav. of **keloemping**, bloemscheede van Cocos. — **Kĕlongkong**, Mal., jonge noot van Cocos in het tweede stadium van ontwikkeling; zie moembang en telinga kambing. — **Kĕlongsong**, Mal. of **gĕlongsong**, schutblad der vrucht van Zea Mays. — **Kĕlopak boenga**, Mal., bloemkelk. — **Kĕlopas**, Mal. W. Born., vlies in Bambusa. — **Kĕloping**, Balin., bloemscheede van Cocos. — **Kĕmang**, Soembawa, bloem. — **Kĕmàsi**, Lamp., hetzelfde als kamàsi. — **Kĕmatal**, Jav. of koematal, halfrijp van peulvruchten. — **Kĕmbal**, Alf. Min. T. P. of **rowar**, jonge noot van Cocos, ouder dan karoetèn. — **Kĕmbang**, Balin., Jav. Ng., Sas., Soend., Vulg. Mal., bloem, ook meeldraad; zie sĕkar; in Sas. nog kĕmbang tòpong, een bloem die vrucht wordt, in tegenstelling van kĕmbang bola, waarbij dit niet het geval is. — **Kĕmbang djalak**, Jav. of **djalak**, bloem van Butea frondosa. — **Kĕmbang ing koekoe**, Balin., bloem van Caesalpinia Bonducella. — **Kĕmbang padma**, Jav., bloem van Nelumbium speciosum. — **Kĕmbang pajas**, Balin. of **k. prangga**, mannelijke bloem, dus die niet tot vrucht zet. — **Kĕmbang pala**, Jav., Soend., foelie. — **Kĕmbang paès**, Jav., mannelijke bloem, dus die geen vrucht zet. — **Kĕmbang prangga**, Balin., hetzelfde als kĕmbang pajas. — **Kĕmbang sĕmangkok**, Mal., vrucht van Sterculia scaphigera. — **Kĕmbhang**, Kang., Madoer., bloem; zie ĕmbhang. — **Kĕmbhang pàäla**, Madoer., foelie. — **Kĕmĕl**, Balin. of **mĕngkĕl**, halfrijp van vruchten. — **Kĕmèndo**, Jav. of **koemèndo**, onrijpe noot van Cocos, ouder dan dĕgan. — **Kĕmĕnjan**, Mal., hars van Styrax Benzoin. — **Kĕmijoen**, Midd. Sum. of **kĕminjoen**, hars van Styrax Benzoin. — **Kĕmiri**, Jav., kĕmiri djoeroe, de middelste grootste noot uit de vrucht van Aleurites moluccana; de twee anderen heeten gawing. — **Kĕmladakan**, Jav. of **tjĕmpaloek**, jonge vrucht van Tamarindus indica; zie tjampaloek. — **Kĕmoenjan**, Atjeh, hars van Styrax Benzoin. — **Kĕmoerak**, Lamp., pit der vrucht van Artocarpus en Durio. — **Kĕmoetik**, Mal. Bengk., vrucht in hare eerste ontwikkeling. — **Kĕmpoogang**, Sangi, harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Kĕmrikil**, Jav., pas ontloken bloem van Arenga saccharifera. — **Kĕmroepoekan**, O. Jav., jonge vrucht van Mangifera indica. — **Kĕnamoe**, Solor, aar, halm. — **Kĕndara**, Soemba, doorn, stekel. — **Kĕndĕkĕr**, Jav., hetzelfde als katĕkĕr. — **Kĕndola**, Sas., rijststoppels. — **Kĕningar**, Jav. of **manis djangan**, kaneel. — **Kĕnto**, Jav., pit der jonge vrucht van Pangium edule. — **Kĕntos**, Jav., hetzelfde als gandos. — **Kéoe**, Sika, vezelbast der noot van Cocos. — **Kèpèl**, Jav. of **kĕpĕr**, zaadlobben van een kiemplant. **Kĕpijat**, Mal., de overblijvende vezels na rasping en uitpersing der noot van Cocos; in het dagelijksch leven meer bekend als hampas njijoer. — **Kĕpitan**, Balin. of **kĕtjoepitan**, jong nog niet ontrold blad. — **Kĕplag**, Balin., middennerf van een Musablad; zie papah. — **Kĕplak**, Jav., hetzelfde als blĕndok. — **Kĕpoenggoer**, Mal. Bengk., tronk van een boom. — **Kĕpoewĕ**, Sawoe, boom, stam. — **Kĕra**, Solor, jonge loot van Bambusa. — **Kĕrandang**, Jav., bloem van Eriodendron anfractuosum. — **Kĕrakap**, Mal., blad, dat aan den stam en niet aan de takken groeit. — **Kĕraras**, Mal., verdord blad, vooral van Musa. — **Kĕrĕng**, Madoer. of **kĕrèngan**, stoel van Bambusa. — **Kĕroeba**, Sawoe, bladscheede van Areca Catechu. — **Kĕròpon**, Alf. Sap., meel. — **Kèsi**, N. Guin. Noemf., Wand., hars. — **Kĕsingar**, Balin. of **kĕtjingar**, kaneel. — **Kèta**, Tim., hoofdnerf van palmbladen. — **Kĕtĕbon**, Jav., hetzelfde als mòmol. — **Kĕtipir**, Balin. of **kiling loemboe**, vrucht van Gyrocarpus americanus. — **Kĕtiwongan**, Sas., uitspruitsel van aardvruchten. — **Kĕtjaltjil**, Balin., Jav. of **kĕtjatjil**, hetzelfde als boeloe. — **Kĕtjambah**, Mal., kiem van gewassen, vooral van Cajanus indicus en Phaseolus. — **Kĕtjapi**, Mal. Batav., vrucht van Sandoricum indicum. — **Kĕtjatjil**, Jav., hetzelfde als kĕtjaltjil. — **Kĕtjèk**, Madoer. B., P., pit der vrucht van Mimusops Elengi en M. Kauki. — **Kĕtjĕklĕk**, O. Jav., vrucht van Quisqualis indica. — **Kĕtjèloeng**, O. Jav., vrucht van Erythrina ovalifolia. — **Kĕtjèltjèlan**, Balin., bloemscheede van Artocarpus incisa. — **Kĕtjèr**, Jav., overgebleven schutbladjes aan het einde van den steel der noot van Cocos; zie tjoengap. — **Kĕtjèt**, Madoer. S., pit der vrucht van Mimusops Elengi en M. Kauki. — **Kĕtjik**, Jav., pit der vrucht van Mimusops Elengi en M. Kauki. — **Kĕtjingal**, Madoer., kaneel. — **Kĕtjingar**, Balin., hetzelfde als kĕsingar. — **Kĕtjoepitan**, Balin., hetzelfde als kĕtipan; zie katjoepitan. — **Keuëus**, Soend., vrucht van Musa acuminata. — **Kĕwéo**, Sawoe, zaad van Gossypium. — **Kĕwĕroe**, Sawoe, vruchtpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Kĕwohé**, Sawoe, geleding van Bambusa. — **Ki**, Soend., boom, hout. — **Ki**, Tim., tros van vruchten. — **Kiangkang**, Daj. Kat., Samp., stoppels, stroo. — **Kiaoe**, Alf. N. O. Halm., halfrijp van vruchten. — **Kidada**, Soend., vrucht van Sonneratia acida. — **Kihèn**, Alf. Boer., pit, zaadkorrel. — **Kijoe**, Midd. Sum., boom, hout. — **Kilang**, Minangk., gegiste palmwijn. — **Kilanjo**, Alf. N. Laoet, tros van vruchten. — **Kilano**, Alf. Sap., tros van vruchten. — **Kilapoet**, Alf. Min. T. P., zwam van Arenga saccharifera. — **Kiling loem-**

§) Dit woord wordt alleen gebezigd door hen, wien het niet geoorloofd is van kambang te spreken.

boe, Balin., hetzelfde als kĕtipir. — **Kimin,** Mal. Amb. of **koemin,** bloemscheede van Cocos. — **Kinikirĕ,** Sangi, pit der vrucht van Caesalpinia Bonducella. — **Kintjoep,** Jav., hetzelfde als koentjoep. — **Kioedĕ,** Enggano, hoofdnerf van palmbladen. — **Kirà-kirà,** Makas., vrucht van Carapa moluccensis. — **Kiring,** Jav., zeer oude noot van Cocos, waarvan de schil verdroogd is. — **Kirna,** Jav., vruchtboom. — **Kisam,** Bal. Semb., hetzelfde als toesam. — **Kitoet,** Balin., onderste kam van een tros Musa-vruchten; zie panggeh. — **Kitri,** Soend., uitgeloopen noot van Cocos. — **Kiwol,** Lamp., jonge vrucht van Arenga saccharifera. — **Klabaran,** Balin., schil van Allium — **Klamat,** Jav., hetzelfde als ramat. — **Klanding,** Jav., hetzelfde als kalanding. — **Klantang,** Jav., derde mannelijke bloemkolf van Arenga saccharifera, die een jaar na de tweede uitschiet. — **Klaras,** Jav., verdord blad van Musa; zie kléjang. — **Klatak,** Jav., pit der vrucht van Gnetum Gnemon. — **Klatjar,** Jav. of **tĕlatjar,** fijne rank van Piper Betle; zie tjatjing. — **Klédoeng,** Jav., Vulg. Mal., vrucht van Diospyros embryopteris. — **Kléjang,** Jav. of **klijang,** verdord blad; zie klaros. — **Klĕndah,** O. Jav., hetzelfde als kalĕndah. — **Klĕntang,** Balin., Jav., Mal. Batav., vrucht van Moringa pterychosperma; zie kĕlĕntang. — **Klĕntĕng,** Jav., pit der vrucht van Eriodendron anfractuosum; in O. Jav. van Gossypium. — **Klèrèng,** Sika, tak. — **Klijang,** Jav., hetzelfde als kléjang. — **Klika,** Jav., schors van sommige boomen, bijv. Tectona grandis, en van die waaruit verfstof bereid wordt. — **Klingsi,** O. Jav., hetzelfde als kalingsi. — **Klisa,** Jav., wortel van Psophocarpus tetragonolobus. — **Klitji,** Jav., pit der vrucht van Caesalpinia Bonducella. — **Klòbot,** Jav. of **kòbot,** schutblad der vrucht van Zea Mays. — **Kloedan,** O. Jav., blad van Spondias mangifera, var. javanica. — **Kloemadan,** Balin., vlies om de pit van Zalacca en Artocarpus integrifolia; zie kabang. — **Kloengah,** Balin., jonge noot van Cocos, kleiner dan koeöed en grooter dan boengsil. — **Kloengsoe,** Jav., hetzelfde als kaloengsoe. — **Kloepakan,** Balin., schil van Bambusa. — **Kloesoet,** Balin., nog niet ontrold blad van Musa sapientum; zie plòsor en poepoes. — **Kloewoengan,** Jav., geleding van halmen, vlak boven den grond. — **Klontjing,** Balin., O. Jav., vrucht van Spondias mangifera var. javanica. — **Klopèkan,** Balin., bloemkelk van Musa. — **Kloping,** Balin., bloemscheede van palmen. — **Klòtoh,** Jav., jong blad van Gnetum Gnemon. — **Klòtok,** Jav., reep boombast. — **Knam,** N. Guin. Noemf., hetzelfde als ai knam. — **Kòba,** Alf. N. O. Halm., bladsteel van Arenga saccharifera. — **Kòbal,** Madoer., bastvezel van de bladscheede van Corypha Gebanga. — **Kòbot,** Jav., hetzelfde als klòbot. — **Kòbongò,** Alf. N. O. Halm. K., stengel. — **Kòdhangdhang,** Madoer., vrucht van Aleurites moluccana, zonder pit. — **Kòdòkan,** Jav., de aan den stengel groeiende jonge blaadjes van Piper Betle. — **Kodon,** Alf. Boer., stroo van Setaria italica. — **Koë,** Kisar, palmwijn. — **Koebal,** Balin., jonge boom van Corypha Gebanga. — **Koebal,** Mal., hetzelfde als goebal. — **Koebé,** Bat., hetzelfde als hoebé. — **Koedit,** Alf Min. T. S., bast, schil, schors. — **Koedoe,** Jav., bast, bladen en wortel van Morinda tinctoria. — **Koedoe,** Balin. Kr., Mal., Soend., pas uitbottende blad- of bloemknop; zie koentoem en poesoeh. — **Koedoeng,** Lamp., Mal., bloem van Parkia africana en P. globosa. — **Koedoep,** Balin., Jav., pas uitbottende bloemknop; zie koedoe. — **Koefanĕ,** Alf. Asil., Hila, bloem. — **Koehi toetoen,** Alf. Boer., foelie. — **Koejat,** Bol. Mong., groente. — **Koejook,** Soend., hetzelfde als iwoeng. — **Koekisi,** Alf. N. W. Halm., bloem van Musa. — **Koelèt,** Atjeh, bast, schil, schors. — **Koeli,** Alf. Min., Tom., Bol. Mong., Makas., Mal. Mol., bast, schil, schors; zie babi. — **Koelik,** Lamp., Minangk., bast, schil, schors. — **Koelipak,** Minangk., hetzelfde als kaloepak. — **Koelit,** Alf. Min., Balin., Jav., Mal., Soend., bast, schil, schors; ook koelit kajoe, boomschors. — **Koelit ajam,** Jav., vliesje om de schil van sommige vruchten. — **Koeloemoed,** Soend., celweefsel (cambium) onder de schors; dun vlies onder de vruchtschil of om de pit. — **Koeloen,** Solor, pit, zaad. — **Koema-koema,** Mal., hetzelfde als kamkama. — **Koemajan,** Minangk., hetzelfde als kamijan. — **Koemajèn,** Minangk., hetzelfde als kamijan. — **Koematal,** Jav., hetzelfde als kĕmatal. — **Koembang,** Lamp., bloem. — **Koembar,** Mal., hoofdnerf van het blad van Metroxylon Sagus. — **Koeméndo,** Jav., hetzelfde als kĕmèndo. — **Koeměroek,** Jav., jonge noot van Cocos, jonger dan dĕgan. — **Koemin,** Mal. Amb., hetzelfde als kimin. — **Koemis,** Daj. Z. O. Born., hetzelfde als kamis. — **Koemojan,** Minangk., hetzelfde als kamijan enz. — **Koempoe,** Mal. Tim., stoel van planten. — **Koendoeh,** O. Jav., vrucht van Corypha Gebanga. — **Koenët,** Alf. Min. T. L., T. P., klimplant; zie arĕtĕs. — **Koenoe,** Tim., gras, onkruid. — **Koentjoep,** Jav., Mal., bloemknop; in Jav. ook kintjoep; zie koedoe en salaga. — **Koentoem,** Mal., blad- of bloemknop, op het punt van zich te ontwikkelen, iets verder dan koedoe. — **Koeöe,** Biman., kaf, zemelen. — **Koeöed,** Balin., jonge noot van Cocos; zie kloengah en pangliklik en kĕhoed. — **Koepa,** Alf. Amb., Oel., bloem. — **Koepak,** Daj. Kat., bast, schil, schors. — **Koepakan,** Balin., bloemkelk. — **Koepan,** Alf. Z. Cer., bloem. — **Koepanĕ,** Alf. Asil., Hila, bloem. — **Koepano,** Alf. Oel., bloem. — **Koepas,** Daj. Z. O. Born. of **koepis,** vezelbast der noot van Cocos. — **Koerai,** Mal., hetzelfde als barik-barik. — **Koeri,** Sawoe, bast, schil, schors. — **Koeroe,** Endeh, gras, onkruid. — **Koesi,** Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern., bloem van Musa. — **Koetai,** Mal., onde uitgedroogde noot van Cocos. — **Koetjil,** Balin. Semb., bloem die zich tot vrucht heeft gezet. — **Koetoe,** Minangk., draad of vezel der vrucht van Artocarpus polyphema. — **Koewal,** Jav., spint. — **Koewalon,** Jav., hetzelfde als kawalon. — **Koewang,** Alf. Min. T. B., T. L., bastvezels der noot van Cocos. — **Koewarò,** Lamp. Ab., vakje der vrucht van Durio zibethinus. — **Koewèso,** Alf. N. O. Halm., merg van Metroxylon Sagus. — **Kòfo,** Tern., buitenste omkleeding van den stam van Musa. — **Kòjò,** Makas., vrucht van Cassia fistula. — **Kokowo,** Alf. N. W. Halm., klapperdop. — **Kolang-kaling,** Jav., vrucht van Arenga saccharifera, ontdaan van de schil. — **Kolangkalèng,** Kang., hetzelfde als 't Jav. kolangkaling. — **Kòlarè,** Madoer. S., hetzelfde als kalarĕ. — **Kòlèjang,** Soend., verdord blad. — **Kolèk,** Madoer., schil van vruchten; **kolèk ghoewa,** binnenbast van een wortel; **kolèkna kàdjoe,** boombast; zie bhabhaghan; **kòleknà djaghoeng;** zie bij kalò boet. — **Kolèng,** Sika, stengel. — **Kolèr,** O. Jav., bloemscheede van Artocarpus incisa. — **Kòlèsèk,** Kang., ontbolsterde rijst. — **Kòlok,** Mal. of **kòlok pakoe,** krul van een jonge varen. — **Kòlòkop,** Soend., hetzelfde als kalakap. — **Kòlòpoe,** Alf. Min. Bent.,

gom, melksap. — **Kòmadhoeng,** Madoer., hetzelfde als kamadhoeng. — **Komamoe,** Enggano, jonge loot van Bambusa. — **Kòmantjèr,** Madoer., hetzelfde als kamantjèr. — **Komnian,** Alf. Boer., hars van Styrax Benzoin. — **Kòmò,** N. Guin. 4 R., tak, twijg. — **Kondoeh,** Madoer., bast, bladen en wortel van Morinda tinctoria. — **Kònga,** Mal. Men., Tern., schil van rijstkorrels. — **Kongkòwak,** Soend., hetzelfde als pĕtĕtan — **Kònjèngal,** Madoer. S., hetzelfde als kànjèngal. — **Korak,** Sika, klapperdop. — **Kòrè,** Madoer., geel gevlamd van hout. — **Korombar,** Alf. Min. T. P., bladscheede van palmen. — **Korona,** Alf. Min. Tonsaw., kokosmelk; zie santĕn. — **Kòros im bongò,** Bol. Mong., kokosmelk. — **Kòsè,** Alf. N. O. Halm., bloemkolf van Arenga saccharifera. — **Kosèran,** Jav., onderste bladen van Nicotiana Tabacum. — **Kot-lòkot,** Madoer., mos. — **Kòtjambha,** Madoer. S., hetzelfde als katjambha. — **Kòtjĕmplèng,** Madoer., hetzelfde als katjĕmplèng. — **Kowil,** Daj. Z. O. Born., spint. — **Kowin,** Sika, jonge vrucht van Borassus. — **Kramad,** Jav., vezelwortel van knolgewassen. — **Kroesoeng,** Atjeh, verdord blad van Musa. — **Kroetjoek,** O. Jav., bloemscheede van palmen. — **Kropak,** Jav., blad van Borassus. — **Kroto,** Jav. of **roto,** jonge vrucht van Areca Catechu en Gnetum Gnemon; zie djĕboeg en malindjo.

L.

La, Sawoe, stengel, stam. — **Làäng,** Madoer., ongegiste palmwijn. — **Làäs,** Madoer., rijstkorrel in den bolster. — **Labia,** Alf. Tom., Goront., meel van Metroxylon Sagus. — **Laboe,** Alf. Tom., Boeg., Makas., meel. — **Laboewan,** Bat. of **làkat,** schil van een vrucht. — **Lada,** Sawoe, hoofdnerf van palmbladen. — **Ladjĕr,** Jav., hetzelfde als tĕlĕndjĕr. — **Laésĕ,** Sangi, geleding. — **Lafon,** Alf. Boer., kaf, zemelen. — **Lahan,** Tern., palmwijn. — **Lahang,** Balin., Lamp. Pab., Pam., Mal., Soend., palmwijn: in Mal. echter zelden; zie wajoe. — **Lahèn,** Alf. Boer., wortel. — **Lahoeol,** Alf. N. Laoet, Sap., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Lai,** Nias, rijsthalm met aar. — **Lailoedoe,** Sawoe, ontbolsterde rijst. — **Lajò,** Minangk., onrijpe rijstkorrel in de schil. — **Lakanoeri,** Kisar, klapperdop. — **Lakat,** Alf. Boer., doorn, stekel. — **Làkat,** Bat., hetzelfde als laboewan. — **Laklak,** Bat., bast, schors; zie lambak. — **Lala,** Makas., kam van een tros Musa-vruchten. — **Lalaina,** Alf. Min. T. L., T. P., blad. — **Lalar,** Simaloer, klapperdop. — **Làlara,** Makas., rijststroo. — **Lali geoe,** Nias, wortelnitwas boven den grond van Canarium, Koompassia, Dialium en sommige andere boomen. — **Laloe,** Rotin., Tim., palmwijn. — **Làmà,** Boeg., rank van Piper Siriboa. — **Lambak,** Bat., bast van Musa; zie laklak. — **Lambè,** Bat., jong blad van Arenga saccharifera. — **Lamèn,** Jav., bladscheede, vooral van grassen. — **Lamlam,** Bat., groente. — **Lamoehi,** Sawoe, pit, zaadkorrel. — **Lamoen,** Bat., rijp van vruchten. — **Lampòghan,** Kang., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Lana,** Alf. Min. Bent., kokosmelk; zie santĕn. — **Landĕr,** Banda, breed wortelblad van sommige hooge boomen. — **Landjang,** Balin., hetzelfde als lantjah. — **Langkalèng,** Madoer. P., S., vrucht van Arenga saccharifera; zie baloeloek. — **Langè,** Daj. Z. O. Born. of **lantar** en **rantar,** rank van slingerplanten. — **Langgari,** Soend., bloemkolf van Arenga saccharifera; ook langari geschreven en vermeld als bloemtros van idem. — **Langgòkò,** Soend., vrucht van Metroxylon Sagus. — **Langkag,** O. Jav., knobbel op de schil van vruchten. — **Langkai,** Sangi, bloemkolf van Arenga saccharifera. — **Langkowang,** Daj. Z. O. Born., spint. — **Lantah,** Mal. Batav., rijstkorrel in den bolster. — **Lantar,** Daj. Z. O. Born., hetzelfde als langè. — **Lantas,** Soend., lange geleding van Bambusa; zie roewas. — **Lantjah,** Balin. of **landjang,** fijne rank van Piper Betle; zie tjatjing. — **Lantjoenèng,** Makas., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Laoe,** Alf. Z. Cer., hetzelfde als ai laue. — **Laoenè,** Alf. Asil., Hila, blad. — **Laoenjo,** Alf. N. Laoet, blad. — **Laoeno,** Alf. Sap., blad. — **Laoewèl,** Alf. Har., blad. — **Laos,** Bat., niet tot vrucht zettende bloesem. — **Laos,** Soend., hart van Alpinia Galanga. — **Làpa,** Boeg., geleding. — **Làpak,** Bat., bloemscheede van Areca Catechu; zie oepi. — **Lapar,** Daj. Z. O. Born., vakje van Citrus. — **Lapia,** Alf. Har., meel van Metroxylon Sagus. — **Lapoeng,** Bat., leege rijstaar. — **Lapoet,** Alf. Z. Cer., mos. — **Larang,** Sangi, hetzelfde als hanggang. — **Laras,** Mal., stam van een boom. — **Lari,** Alf. Tom., hetzelfde als balinggi. — **Laroe,** Mal. Tim., palmwijn, die met boombast vermengd is. — **Laroeng,** Sika, geleding van Bambusa. — **Las,** Jav., hetzelfde als ĕlas. — **Làsa boolò,** Makas., geleding van Bambusa. — **Laslàsan,** Jav., hetzelfde als ĕlas. — **Làsò biràlè,** Makas., hetzelfde als poelòro biràlè. — **Làsò warèlè,** Boeg. of **oesò warèlè,** hetzelfde als poelòro biràlè. — **Làsoe,** Alf. N. O. Halm., wortelblad. — **Latah,** Balin., korrel van Oryza sativa in den bolster. — **Làtjoo-làtjoe,** Makas., het vleezige der vrucht van Arenga saccharifera; zie bàoekang. — **Latjònĕ,** Boeg., pit der vrucht van Schleichera trijuga. — **Làtoek,** Bat.; geel geworden bladstelen van Colocasia, Filices en Musa. — **Lawa,** Balin. of **lawĕ,** bloemblad van Michelia Champaca en soms van Nymphaea. — **Lawas,** Balin., Daj. Z. O. Born., geleding van Bambusa, Calamus, enz. — **Lawĕ,** Balin., hetzelfde als lawa. — **Lawèn,** Sangi, rank van slingerplanten. — **Làwirà,** Makas., vrucht van Limnanthemum indicum. — **Lĕbas,** Madoer., geheel rijp van vruchten. — **Lèbhan,** Kang., bast van Peltophorum ferrugineum. - **Lĕboeng,** Midd. Sum., jonge loot van Bambusa. — **Lèboet,** Bat., hout der ademwortels van Alstonia scholaris. — **Lèbong,** Makas., jonge loot van Bambusa. — **Lĕgèn,** Jav., Madoer., ongegiste palmwijn; zie badèg. — **Lĕgon,** Jav., jonge loot van Moringa pterychosperma; ook het binnenste van een rijststengel. — **Lĕhasĕ,** Sangi, hart van een boom, kernhout. — **Lèhè,** Nias, jong blad. — **Lĕhok,** Atjeh, zemelen. — **Lèkan,** Sangi, bladsteel van Alocasia macrorrhiza. — **Lèko,** Makas., blad. — **Lĕlètè,** Alf. Asil., Hila, wortelvezel. — **Lèmaä,** Nias, harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Lĕmbajoeng,** Jav., blad van Arachis hypogaea en Phaseolus radiatus. — **Lĕmboi,** Daj. Kat., jonge loot van Bambusa. — **Lĕmoedjan,** Koetei, vrucht van Zalacca edulis. — **Lĕmot,** Lamp., vruchtvleesch van Durio zibethinus. — **Lĕmpoe,** Boeg., bloembodem, waarop zich de mannelijke bloemen van Artocarpus integrifolia bevinden. — **Lènèng,** Madoer. B., hetzelfde als lònèng. — **Lĕnggoko,** Jav., vrucht van Metroxylon Sagus. — **Lĕngok,** Madoer. S. of **ngok-lĕngok,** jong, nog niet ontrold blad. — **Lènjèng,** Madoer.

P., S., vezels van den stam van Musa. — **Lèntè,** Madoer., hoofdnerf der bladen van Cocos en andere palmen. — **Lĕpa,** Mal., verlengsel van de palmiet naar onderen. — **Lĕpa,** Sika, blad van Cocos. — **Lĕpang,** Boeg., hard vlies om de pit eener rijpe vrucht van Mangifera; zie gàlongkong. — **Lĕpĕn,** Alf. Min. T. S., palmwijn. — **Lĕpia,** Alf. Asil., Hila, meel van Metroxylon Sagus. — **Lĕpial,** Alf. Sap., meel van Metroxylon Sagus. — **Lèpò,** Boeg., bloemscheede van Areca Catechu en andere gewassen; zie ampèlo. — **Lèpo,** Daj. Z. O. Born., zwam van Arenga saccharifera. — **Lèroe,** Alf. N. O. Halm., bloem; **lèroe mabòre,** bloemknop. — **Lĕs,** Balin., hart van een boom. — **Lèsòro** of **lisàrang,** Makas., van den halm gescheiden rijstaar. — **Lĕtĕ,** Daj. W. Born., hoofdnerf van palmbladen. — **Lètjang,** Madoer., hetzelfde als ghĕta. — **Lĕtjoe-lĕtjoe,** Boeg., het vleezige der vrucht van Arenga saccharifera; zie boewà kàlà. — **Leugeut,** Soend., gom, hars; zie geutah. — **Leungeun, leungeun kawoeng,** Soend., bloemkolf van Arenga saccharifera; zie djeunah, boengkoel, bèngkèl en tèrèlèk. — **Lèwohĕ,** Sangi, jonge noot van Cocos, onder dan lingkoebĕ. — **Lichè,** Nias, bladsteel. — **Lidak,** of **lidik,** Rotin. hoofdnerf van palmbladen. — **Lidi,** of **lidik,** Balin., Bat., Mal. zie autjang, lili en oesoek. — **Lidih,** of **lidik.** Minangk. — **Lihai,** of **lidik.** Lamp. — **Lijawoet,** Alf. Min. T. B., T. S., merg van boomen. — **Likan,** Tim., bloemkelk. — **Liking,** Balin., krul van een jonge varen. — **Lili,** Bat., hetzelfde als lidi. — **Limi,** Nias, rijstkorrel in den bolster. — **Limoet,** Bat., Daj. Z. O. Born., mos. — **Lindjong,** Balin., de langste stengel van Orchidaceae; de eenige, die geurig is, is die van Grammatophyllum speciosum. — **Linggam** of **sadalinggam,** Mal., hars, bereid uit de vruchten van Daemonorops Draco. — **Lingkoebĕ,** Sangi, jonge noot van Cocos; zie lèwohĕ. — **Linglang,** Jav., jonge, in den groei gestuite vrucht van Citrus. — **Lingsĕh,** Balin. Semb., stoel van planten; zie lisĕh. — **Lintji,** Biman., pit, zaadkorrel. — **Lipni,** Leti, groente, moeskruid. — **Lirang, gĕdang sĕlirang,** Jav., een halve tros of een kam Musa-vruchten. — **Lirang,** Mal. Mol., streng van goemoetoe. — **Liri,** Alf. N. O. Halm., tros noten van Cocos. — **Lirih,** Jav., jong blad van Zingiber Cassumunar. — **Lisàrang,** Makas., hetzelfde als lèsòro. — **Lisĕ,** Boeg., pit der vrucht van Artocarpus integrifolia. — **Lisĕh,** Balin., stoel van planten; zie lingsĕh. — **Lisèrè,** Makas., pit, zaadkorrel. — **Lisoe,** Boeg., het weeke deel onder aan stam of stengel. — **Litè,** Tim., gom. — **Liwàsa,** Makas., hetzelfde als iwàsa. — **Loa,** Alf. N. O. Halm., geleding van Bambusa. — **Lobong,** Jav., onvruchtbare bloem van Luffa cylindrica. — **Lòdjoeng,** Madoer., kernhout van palmen. — **Loebloeb,** Balin., gom. — **Loechoet,** Alf. Min. Tonsaw., mos. — **Loegoet** of **sĕrit,** Jav., fijne haartjes of vezeltjes aan den bast of schil van sommige planten en vruchten. — **Loejoeng,** Jav., hout van Arenga saccharifera; zie roejoeng. — **Loekoek,** Lamp., mos. — **Loekoet,** Soend., mos. — **Loeli,** Alf. Z. Cer., doorn, stekel. — **Loeliné,** Alf. Asil., Hila, doorn, stekel. — **Loeloe,** Biman., rijststoppels. — **Loeloeb,** of **loeloep,** Jav., Soend. bastvezel van Hibiscus tiliaceus; in O. Jav. ook van Gnetum Gnemon. — **Loeloek,** Bat., zwam van Arenga saccharifera. — **Loeloomoe,** Alf. N. O. Halm., mos. — **Loeloen,** Alf. Min. T. B., T. P., jong, nog niet ontrold blad van Musa. — **Loeloep,** Jav., hetzelfde als loeloeb. — **Loem,** Atjeh, vruchtvleesch tusschen de pitten der vrucht van Sandoricum nervosum. — **Loemah, loemahing gòdong,** Jav., gladde zijde van een blad, in tegenstelling van de ruwe zijde. — **Loembaha,** Sangi, bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Loemboe,** Jav., breed blad van Colocasia antiquorum. — **Loemi,** Bat., vruchtvleesch om de pit. — **Loemik,** Mal. W. Born., vruchtvleesch om de pit. — **Loemoe,** Boeg., Makas., mos. — **Loemoe-loemoe,** Mal. Amb., Tern., mos. — **Loemoeïk,** Minangk., mos. — **Loemoet,** Alf. Min., Jav., Mal., mos. — **Loemoetò,** Goront., mos. — **Loempok,** Daj. Z. O. Born., merg van boomen. — **Loenak,** Balin., zie bij asĕm. — **Loendang,** Minangk., sap of slijm van enkele vruchten; ook pit met vruchtvleesch van Durio zibethinus. — **Loendoe,** Bat., langs den grond kruipend deel van den stengel van Piper Betle; ook jonge stam van Cycas. — **Loenèk,** Daj. Z. O. Born., om de pit zittend vruchtvleesch van Artocarpus integrifolia, Nephelium lappaceum, enz. — **Loeng,** Jav., hetzelfde als ĉloeng. — **Loengkoe,** Alf. Min. Bent., mos. — **Loengloem,** Soend., zwam van Arenga saccharifera; zie kawoel. — **Loentang,** Daj. Z. O. Born., kelkbladen, die na de vruchtzetting overblijven. — **Loentĕk,** Sas., krul van een jonge varen. — **Loeò,** Solor, gras, onkruid. — **Loeping,** Lamp., bekleedsel van jonge Bambusa of Calamus. — **Loerik,** Mal. Batav., vlammen in het hout. — **Loeroe,** Boeg., jong uitspruitsel van takken onder aan den stam. — **Loesi,** Lamp., holten voor de zaden der vruchtaar van Zea Mays. — **Loeti,** Bat., weekhout van boomen, als van Artocarpus Kunstleri, Morus macroura, enz. — **Loesoe,** Alf. Boer., meel. — **Loetjoe,** O. Jav., bloem van Amomum — **Loetoe,** Bol. Mong., rijpe vrucht van Musa. — **Loewanga** of **roewanga,** Alf. Min. Tonsaw., bast, schil, schors. — **Loewèk** of **lòwèk** of **lòtlòdhan,** Madoer., bast van Hibiscus tiliaceus. — **Loewi,** Manggarai, bast, schors. — **Loïn,** Alf. W. Cer., blad. — **Lolo,** Sas., boom. — **Lòlòëk,** Loeboe, zwam van Arenga saccharifera. — **Lòlon,** Alf. Min. T. B., T. S., rijststengel. — **Lòlon,** Solor, blad. — **Lombi,** Madoer. S., pit der vrucht van Sterculia foetida. — **Lòmoekoe,** Alf. N. O. Halm. K., rijp van vruchten. — **Lòmot,** Alf. Boer., Daj. Z. O. Born., mos. — **Lompong,** Jav., bladsteel van Colocasia antiquorum en waterplanten, vooral een holle. — **Lonak,** Mal., vleezig van vruchten. — **Londjor** of **dalĕdjĕr,** Jav., bladstengel van Bambusa en Oryza. — **Lòné,** Madoer. P., S., vakje van vruchten, als Citrus. — **Lònèng** of **lènèng,** Madoer. B., vakje van vruchten, als Citrus. — **Longkò** of **poetjoe,** Makas., jong blad, uitspruitsel. — **Longon,** Madoer., pit met vruchtvleesch van Mangifera; Durio zibethinus, enz. — **Longòrang,** Makas., steeltje van een rijstkorrel. — **Longòrĕng,** Boeg., steeltje van een rijstkorrel. — **Lòoek,** Rotin., bast, schil, schors. — **Lopal** of **lopar,** Alf. Z. Cer., bladscheede van palmen. — **Lòpoe,** Rotin., mos. — **Lòpoe-lòpoe,** Mal. Tim., mos. — **Lòpok,** Bat., deel van een plant, dat men gewoon is te planten, bijv. de kroon van Ananassa sativa. — **Lorkong,** Madoer., wortel van Amorphophallus variabilis. — **Loro,** Sawoe, klim- of slingerplant. — **Lòros,** Daj. W. Born., kernhout. — **Lòros** of **lòròsan,** Kang., stek van boomen of planten. — **Lòsin,** Bol. Mong., palmwijn. — **Lot-lòdhan,** Madoer., hetzelfde als loewèk. — **Lòte,** Soembawa, ontbolsterde rijst. — **Lòtik-lòtik,** Bat., vrucht van Melastoma. — **Lòwèk,** Madoer., hetzelfde als loewèk.

M.

Maähatoe, Alf. Har., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Mabàfa,** Tern., middennerf van het blad van Cocos en andere palmen. — **Mada, mada njioe,** Sawoe, kiemgat der noot van Cocos. — **Madhan,** Madoer P., S., halfrijp van vruchten. — **Madhoeng,** Madoer., hetzelfde als kamadhoeng. — **Madjakani,** Mal., vrucht van Aegle Marmelos (?) — **Madjakĕling,** Mal., jonge noot van Terminalia Belerica var. laurinoides. — **Madjang,** Boeg., aarvormige bloemtros van sommige palmen, als Areca, Borassus, Cocos, enz. — **Madjha,** Madoer., slijm der vrucht van Aegle Marmelos. — **Madjhakĕlèng,** Madoer., jonge noot van Terminalia Belerica var. laurinoides. — **Madoe koetjing,** Jav., uitgebloeide mannelijke bloem van Artocarpus integrifolia. — **Mafafa,** Mal. Men., middennerf van het blad van Cocos. — **Mafamòdok,** Rotin., halfrijp van vruchten. — **Magang,** Mal., overrijp van vruchten. — **Maghik,** Madoer., pit der vrucht van Tamarindus indica. — **Majang,** Jav., Makas., Mal., Soend., bloemtros van palmen, vooral van Areca Catechu. — **Majang,** Minangk., bladscheede van sommige palmen. — **Makanoenoe,** Mal. Amb., vrucht van Borassus. — **Makas,** Mal., onrijp van vruchten. — **Mala,** Balin., onderste bladen eener bloem. — **Malai,** Mal. Bengk., bloem van Areca Catechu. — **Malèndjhoe,** Madoer. B., P., hetzelfde als 't Jav. malindjo; zie manèndjhoe. — **Malap,** Lamp., jonge Bambusa — **Malindjo** of **mĕlindjo,** Jav., rijpe vrucht van Gnetum Gnemon; zie kroto. — **Malò ari,** Bat., meer dan halfrijp van vruchten. — **Maman,** N. Guin. Noemf., meel. — **Mandjèrè,** Soend., bloemknop van Cocos. — **Mandjhilan,** Madoer. S., pit der vrucht van Durio zibethinus of Artocarpus integrifolia; zie bighilan en pandjhilan. — **Manèndjhoe,** Madoer. S., rijpe vrucht van Gnetum Gnemon; zie malèndjhoe. — **Mangè-mangè,** Bat., pas uitkomende vrucht van Areca Catechu. — **Mangga,** Minangk., vruchtsteel van palmen. — **Manggar,** Mal., vruchtsteel van palmen. — **Manggar,** Jav., Soend., geopende bloemtros vao Cocos. — **Mangghar,** Kang., vruchtsteel van Arenga saccharifera. — **Mangghar,** Madoer., geopende bloemtros vao Cocos. — **Manggoem,** N. Guin. Noemf., kapok, d.i. vruchtpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Mangka,** Minangk., halfrijp van vruchten. — **Mangkàla,** Makas., hetzelfde als kàla. — **Manik,** Balin., kiem, waaruit zich eenig gewas ontwikkelt. — **Manis djangan,** Jav., hetzelfde als kĕningar. — **Manjang,** Daj. Z. O. Born., Madoer., bloemtros van Cocos en Areca Catechu. — **Manjanji,** Alf. N. O. Halm., hars van Styrax Benzoin. — **Manoe,** Atjeh, jonge vrucht van Tamarindus indica. — **Manting,** O. Jav., vrucht van Eugenia polyantha. — **Mantjèr,** Madoer., hetzelfde als kamantjèr. — **Mantjoeng,** Jav., Soend., bloemscheede van Cocos; zie sintjoeng. — **Marang,** Boeg., halfrijp van vruchten. — **Maratana,** Alf. N. O. Halm. K., bloem. — **Màràwanting,** Makas., jong bladuitspruitsel van palmen, iets onder dan bombong. — **Marè-marè,** Bat., jong blad van Arenga saccharifera. — **Marèno,** Mal. Men., merg van boom of plant. — **Marĕsoewang,** Boeg., jong bladuitspruitsel van palmen, iets onder dan bombong. — **Marò̀tjò,** Madoer. B., jonge Musa-vrucht. — **Màsà Màsà oenti,** Makas., bast van Musa. — **Masak,** Madoer., Mal., Sas., rijp van vruchten. — **Maseïn,** Alf. Z. Cer., hetzelfde als akalal. — **Masmòdok,** Mal. Tim., halfrijp van vruchten. — **Mata,** Bat., bloemknop van palmen. — **Mata,** Jav. Ng., Madoer., kiemgat; zie mripat en bhoewar. — **Màta,** Madoer., onrijp van vruchten. — **Mata,** Mal. Amb., stoel van planten. — **Matah** of **mĕntah,** Balin., onrijp van vruchten. — **Matan,** of **matò kajoe,** Minangk., kwast in het hout; zie bangka. — **Matĕng,** Jav., Mal. Batav., rijp van vruchten; van sommige echter toewa. - **Matò kajoe,** Minangk., hetzelfde als matan. — **Matò-matò,** Minangk., ongelijkheden of holten in de schil van vruchten. — **Matoea,** Alf. Min. T. S., rijp van vruchten; zie ririhan. — **'Mboenoet,** Rotin., hetzelfde als poenock. — **Méang,** Daj. Law., hart van een boom. — **Mĕdang,** Balin., fijne haartjes aan bast of schil van sommige planten en vruchten. — **Mèdĕm,** Jav., halfrijp van vruchten. — **Mèdhan,** Madoer. B., halfrijp van vruchten. — **Mèga,** Alf. Har., Z. Cer., vlam in hout. — **Mĕhèt,** Alf. Boer., gras, onkruid. — **Méjang-mèjangan,** Kang., bast van Hibiscus tiliaceus. — **Mĕkò** of **sĕkò,** Madoer., bloemknop. — **Mĕlindjo,** Jav., hetzelfde als malindjo. — **Mĕmi** of **moeroe,** Soemba, rijp van vruchten. — **Mĕmis,** Lamp., palmwijn. — **Mèmong,** Kang., pit der vrucht van Canarium. — **Mĕmpoeloer,** Mal., hetzelfde als ĕmpoeloer. — **Mĕnĕs,** Tim., ontbolsterde rijst. — **Mĕngkal,** Mal., hetzelfde als ĕngkahĕngkah; hier en daar ook bĕngkal. — **Mĕngkĕl,** Balin., Mal. Batav., hetzelfde als kĕmĕl. — **Mĕnik,** Sas., ontbolsterde rijst. — **Mĕnjan,** Balin., Jav., Madoer., Soend., hars van Styrax Benzoin; in Balin. nog: **mĕnjan madoe,** de fijnere witte, tegenover **mĕnjan sampang,** die vermengd is met **kajoe sampang** en in Jav: **mĕnjan poetih,** ter onderscheiding van **mĕnjan abang,** de verfstof van Daemonorops Draco. — **Mènjan,** Madoer., hetzelfde als mĕnjan: ook **m. madhoe** of **m. pòtè.** — **Mèno,** Enggano, palmwijn. — **Mĕntah,** Balin., hetzelfde als matah. — **Mèoet,** Mal. Amb., schors van Hibiscus tiliaceus. — **Mĕrang** of **mramboet** en **oman,** Jav., rijststoppels, eigl. halmsteeltjes. — **Mèrang,** Soend., haartjes op de schutbladen van Bambusa. — **Mĕsak** of **tasak,** Lamp., rijp van vruchten. — **Mĕsang,** Sas., hetzelfde als het Balin. mĕdang. — **Mijang,** Mal., fijne haartjes, dons. — **Mijor** of **ngijor,** Bat., jonge noot van Cocos. — **Mimang,** Jav., loten schietende wortel van Ficus benjamina; of, volgens anderen, boomwortels, die in den grond doorengegroeid zijn. — **'Mnèas** of **'Mnès,** Tim., ontbolsterde rijst. — **Mò-tĕmò,** Madoer., algemeene benaming voor speeerijachtige wortels. — **Moaf,** Tim., geleding van Bambusa. — **Mòbo,** Biman., bloemknop. — **Moe,** Atjeh, tros van vruchten. — **Moeboe,** Biman., meel. — **Moehi,** Tern., pit van vruchten. — **Moejè,** Alf. N. O. Halm., bastof bladvezels. — **Moekorhon** of **mòkor** en **mongkor,** Bat., halfrijp van vruchten. — **Moela,** Alf. N. Laoet, Sap., rijp van vruchten. — **Moeliö,** Alf. Asil., Hila, palmwijn. — **Moembang,** Mal., Minangk., jonge noot van Cocos in het eerste stadium van ontwikkeling; zie kĕlongkong. — **Moemis,** Lamp. Ab., palmwijn. — **Moemoe,** Mal. Men., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Moentjoek,** Balin., jong blad van Borassus. — **Moerai,** Daj. Kat., bloemtros van palmen. — **Moerkoe,** Kisar, harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Moeroe,** Soemba, hetzelfde als mĕmi. — **Moesi,** Nias, bast, schors; zie oeli. — **Moetaoe,** Alf. Har., vruchtvleesch van Artocarpus integrifolia en Durio zibe-

thinus. — **Moetik,** Bat., jonge vruchtknop. — **Mòkè,** Lio, palmwijn. — **Mòkoe,** Tern., vrucht van Areca Catechu. — **Mòkoeroe,** Alf. N. W. Halm., vrucht van Areca Catechu. — **Mòkor,** Bat. Mand., hetzelfde als moekorhon. — **Mòlak,** Mal. Tim., Rotin., steel van vruchten, geleding van Bambusa. — **Mòloetoe,** Bol. Mong., rijp van vruchten. — **Mòlok,** Tim., halfrijp van vruchten. — **Mombang,** Bat., blad van Musa, dat zich begint te ontwikkelen: zie oeltop. — **Momoan,** Balin., stengel van Oryza en andere Gramineae. — **Mòmol,** of **katòbon** en **kòtòbon,** Jav. stengel van Zea Mays. — **Momoöe,** Alf. N. O. Halm., halfrijpe noot van Cocos. — **Mondalika,** Jav., vrucht van Artocarpus rigida. — **Mongkol,** Loehoe, halfrijp van vruchten. — **Mongkor,** Bat., hetzelfde als moekorhon. — **Montjong,** Makas., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Montong,** Balin., stengeleinde van den wortelstok en knollen van enkele Zingiberaceae en Araceae. — **Montro,** Jav., bloem van Cucumis sativus. — **Mot-lòmot,** Madoer., mos. — **Motèk,** Sas., jonge vruchtknop. — **Mòtèn,** Bat., kwast in het hout. — **Mowa,** Nias, bladscheede van Areca Catechu. — **'Mpori,** Biman., gras, onkruid. — **Mramboet,** Jav., hetzelfde als mĕrang; eigl. buitenschil der korrels. — **Mripat,** Jav. Kr., hetzelfde als mata.

N.

Naboe, Minangk., pit met vruchtvleesch, bijv. van Artocarpus polyphema, Durio zibethinus, enz. — **Nahaga,** Sawoe, jonge boom van Borassus. — **Nakwa,** Alf. W. Cer., vezelhast der noot van Cocos. — **Nalĕng** of **naleuëng,** Atjeh, gras, onkruid. — **Nanà,** Eodeh, hars. — **Nanang,** Sika, hars. — **Nanè,** Boeg., hoontje of zaad van Abrus precatorius, Adenanthera pavonina en Mimusops Kauki; zie nàni. — **Nanèki,** Alf. N. O. Halm. K., hetzelfde als santĕn. — **Nanggoengan,** Lamp., hetzelfde als bĕdjilan. — **Nangkaojoe,** Loehoe, groente, moeskruid. — **Nàni,** Makas., hetzelfde als het Boeg. nanè. — **Nanoenrang,** Makas., jong blad, dat onder aan den stam uitbot. — **Naò,** of **naòn,** Wetar harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Naoe,** Rotin., gras. — **Napaf,** Tim., bloem van Musa. — **Nasak,** of **tasak,** Balin. rijp van vruchten. — **Nawa,** Alf. Boer., Har., Z. Cer., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Nawa,** Tim., gras, onkruid. — **'Ndaä,** Biman., kam van een tros Musa-vruchten. — **'Ndanak,** Rotin., tak. — **'Ndoeroe,** Biman., zwam. — **Nè-binè,** Madoer., hetzelfde als binè. — **Néa,** Solor, klapperdop. — **Néang,** Sika, zaad. — **Néboe,** Tim., vrucht der vrouwelijke bloem van Borassus. — **Nèès,** Tim., ontbolsterde rijst. — **Nèla,** Madoer., indigo. — **Nènèng,** Madoer., oude, houtachtige wortel van Dioscorea. — **Nèpà,** Madoer., blad van Nipa fruticans. — **Néra,** O. Jav., ongegiste palmwijn. — **Ngaäm,** Kei, boom. — **Ngairi,** Alf. N. W. Halm., korrel onontbolsterde rijst. — **Ngalai,** Nias, halm van rijst. — **Ngamohi,** Nias, tros van vruchten. — **Ngantji,** Biman., bladnerf. — **Ngàsi,** Alf. N. O. Halm., vruchtvleesch. — **Ngawan,** Lamp., geleding van Bambusa. — **Ngawoea,** Nias, korrel, zaad. — **Ngèfat,** Tenimbar, pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Ngèngè,** Nias, rank van slingerplanten. — **Ngĕsolè,** of **ontèl,** Jav. mannelijke bloem van Artocarpus incisa. — **'Nggaoek,** Rotin., doorn, stekel. — **'Nggès,** Rotin., zaad. — **'Nggik,** Rotin., vrucht der mannelijke bloem van Borassus. — **Ngiri,** Alf. N. O. Halm., korrel onontbolsterde rijst. — **Ngijor,** Bat., hetzelfde als mijor. — **Ngoera,** Alf. Min., onrijpe vrucht van Piper siriboa. — **Ngoetoe,** Alf. N. O. Halm., wortel. — **Ngoetoekoe,** Alf. N. O. Halm. K., wortel. — **Ngokléngok,** Madoer. S., hetzelfde als léngok. — **Ngòsi-ngòsi,** Nias, verdord blad, vooral van Musa. — **Ngowa,** of **ngowa farè,** Biman. rijsthalm. — **Nila,** Boeg., Jav., Mal., indigo. — **Nilang,** Makas., indigo. — **Nipah,** Jav., blad van Nipa fruticans. — **Nira,** Mal., ongegiste palmwijn; zie toewak. — **Nirò,** Minangk., Nias, ongegiste palmwijn; zie toeò en toewak. — **Niroe,** Bat., ongegiste palmwijn. — **Njadĕm,** Jav., bijna rijp van vruchten. — **Njalangking,** Daj. Z. O. Born., uitwas van aardvruchten. — **Njamoek,** of **tjamoek,** Balin. hetzelfde als 't Jav.: empol. — **Njamploengan,** Jav., pit met vruchtvleesch, bijv. van Artocarpus integrifolia, Durio zibethinus, enz. — **Njating,** Daj. Z. O. Born., hars. — **Njèlè,** Boeg., stam van Eriodendron anfractuosum. — **Njèn,** Atjeh, jonge vrucht van Areca Catechu. — **Njĕna,** Madoer., pas ontloken blad. — **Njèrè,** Soend., middennerf van het blad van Arenga saccharifera en Cocos. — **Nò,** of **nof,** Tim. blad. — **Noedan,** Alf. Min T. S., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Noek,** Mal. Tim., poteling, zaailing. — **Noepoek,** Mal. Tim., bot, knop. — **Noetjong,** Daj. Kat., bloem. — **Noewòlasino,** Alf. Sap., N. Laoet, hetzelfde als santang. — **Nof,** Tim., hetzelfde als nò. — **Nona,** Sika, zaad — **Nonoöe,** Alf. Min. Ponos., merg van boomen.

O.

Oa, Alf. N. O. Halm., stoel van planten. — **Obèk,** N. Guin. Noemf., klapperdop. — **Obo,** Sawoe, jonge tak of twijg. — **Odjang** of **osang,** Sas., fijne haartjes aan bast of schil van sommige planten en vruchten. — **Oeätò,** Goront., wortel. — **Oebi,** N. Guin. Noemf., kiemwit der noot van Cocos. — **Oeboë** of **oeboi** en **oetoem,** Atjeh, boven den grond uitstekende wortels van gewassen. — **Oeboen,** Solor, jonge loot, spruit. — **Oeboi,** Atjeh, hetzelfde als oeboë. — **Oebor,** Lamp., stamper van een bloem. — **Oebwak,** Loehoe, wortel. — **Oedjampoedjang,** Boeg., vlies van de pit der vrucht van Artocarpus integrifolia. — **Oedjaoe,** Daj. Samp., jonge spruit van Bambusa. — **Oef,** Tim., boom, stam. — **Oegara,** Gorom, wortel van Kaempferia pandurata. — **Oegè,** Tern., groente, moeskruid. — **Oehat,** Balin. Semb., Daj. Kat., wortel. — **Oehoeri,** Alf. Har., jonge loot van Bambusa. — **Oehoet,** Bat. Dair., kaf, zemelen. — **Oehoetè,** Alf. Asil., bast der noot van Cocos. — **Ooiè,** Endeh, bast, schil, schors. — **Oejat,** of **wakat,** Daj. Law., wortel. — **Oejoen,** Jav., hetzelfde als dapoer. — **Oejoeng,** Balin., hout van palmen. — **Oek,** Mal. Tim., Rotin., schil van rijstkorrels, zemelen. — **Oeka,** Alf. Min., Bol. Mong., klapperdop. — **Oeka,** Alf. Z. Cer., rijp van vruchten, vooral van Calophyllum en Canarium. — **Oekàdjoe,** Boeg., groente, moeskruid. — **Oekĕl,** **oekĕl pakis,** O. Jav., krul van een jonge varen. — **Oekhĕr** of **oekheur,** Atjeh, wortel. — **Oelan,** Alf. Min. T. B., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Oelaol,** Alf. N. Laoet, wortelvezel. — **Oelas,** Mal., vakje

der vrucht van Citrus, Durio, enz. — **Oelàsa,** Makas., vakje der vrucht van Citrus, Durio, enz.; zie bigi. — **Oelat,** Mal. Batav., buitenste omkleedsel van den stam van Bambusa. — **Oelatol,** Alf. Sap., wortelvezel. — **Oelé,** Boeg., rijsthalm met aar. — **Oelèh,** Minangk., hetzelfde als irò. — **Oeli,** Boeg., Nias, bast, schil, schors; zie moesi. — **Oeli** of **woeli** en **woelèn,** Jav., halm met aar. — **Oelihò,** Nias, kaf, zemelen. — **Oelik,** Kisar, bast, schil, schors. — **Oelit,** Sika, bast, schil, schors. — **Oelitò,** Nias, rijstkorrel in den bolster. — **Oeloe, oeloeh seureuh,** Soend., bladsteel van Piper Betle. — **Oeloci,** Lamp., bladsteel van klimplanten. — **Oeloet,** Simaloer, gom, melksap. — **Oelootè,** Alf. Asil., Hila, gom, melksap. — **Oeloowara,** Boeg., Makas., bovenste kam der vruchttros van Musa. — **Oelpit,** Bat., vleesch van vruchten, als er geen pitten in zijn. — **Oeltop,** Bat., nog ineengerold blad van Musa; zie mombang. — **Oema,** Alf. N. O. Halm., tak; **gota maoema,** zie bij gòta. — **Oembar,** Lamp., bloemkelk van Cocos. — **Oembi,** Balin., Mal., knol, bol; **oembi-oembian,** in Balin.: aardvruchten (zie tĕmoe-tĕmoean). — **Oemboeïk,** Minangk., palmiet. — **Oemboek** of **omboek,** Madoer., palmiet. — **Oemboet,** Mal., palmiet. — **Oemboet,** Jav., jonge spruit van Calamus of Daemonorops; ook van Arenga saccharifera en Saccharum officinarum. — **Oembon,** Sangi, pluim der bloem van Zea Mays. — **Oemin,** Mal. Amb., bladscheede van palmen. — **Oemoe,** Alf. Har., kaf, zemelen. — **Oemoe,** Alf. N. O. Halm., rijpe Musavrucht. — **Oen** of **on,** Atjeh, blad. — **Oenak,** Mal., haakvormige doorn, als van Zizyphus calophylla. — **Oendom,** Lamp., klapperdop. — **Oendomon,** Madoer., hetzelfde als dadaoenan. — **Oengà** of **poengà** en **woengà,** Boeg., bloem; zie boenga. — **Oenjir,** Alf. Min. Bent., merg van boomen. — **Oeno** of **toeno,** Alf. N. Laoet, bladscheede van palmen; zie taropal. — **Oenoeïh,** of **roenoeïh,** Minangk., hetzelfde als het Bat. hoenoes. — **Oenoes** of **roenoeïh,** Balin., Bat. Dair., O. Jav., hetzelfde als het Bat. hoenoes. — **Oenok,** Bat., merg van stengels. — **Oenok,** Lamp., hetzelfde als het Mal. oenak. — **Oentĕng,** Balin., hart van palmen, strook der vrucht van Ananassa; zie toesam en kisam. — **Oentjit gĕdang** of **poentjit gĕdang,** Jav., de onderste kam van een tros Musa-vruchten. — **Oentoe,** Jav., afzonderlijke korrel der vruchtaar van Zea Mays. — **Oentoel,** Jav., jong blad van Arenga saccharifera. — **Oeò,** Nias, bladnerf, vezel. — **Oeöen,** Wetar, boom. — **Oeöet,** Alf. Z. Cer., bast der noot van Cocos. — **Oeöeto,** Alf. Har., bast der noot van Cocos. — **Oepak,** Daj. Z. O. Born., bast, schil, schors. — **Oepal,** Alf. Hila, bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Oepalè,** Alf. Asil., bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Oepalo,** Alf. Sap., N. Laoet, bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Oepan,** Alf. Boer., bloemtros van palmen. — **Oepè** of **pè,** Alf. Min. T. P., palmwijn. — **Oepi,** Bat., afgenomen bloemscheede van Areca Catechu; nog aan den boom heet die làpak. — **Oepi,** Sika, vliesje om de korrel van Zea Mays. — **Oepiëh,** Minangk., bladscheede van Areca Catechu. — **Oepih,** Balin., Jav., Mal., Soend., bladscheede van Areca Catechu; zie talaboekan. — **Oepik,** Sas., bladscheede van Areca Catechu. — **Oepis,** Atjeh, bladscheede van Areca Catechu. — **Oera,** Boeg., Makas., bladnerf, draad, vezel. — **Oerak,** Lamp., bladnerf, draad, vezel. — **Oerang,** Alf. Min. Bant., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Oerat,** Mal., Soend., bladnerf, vezel. — **Ocrat,** Bat., wortelvezel, wortel; **oerat toenggal,** penwortel. — **Oeràti,** Alf. N. O. Halm., vezel. — **Oeràto,** Alf. Har., wortelvezel, wortel. — **Oerŏ,** Boeg., wortelvezel, wortel. — **Oeré,** Bat., bloem van Arenga saccharifera. — **Oerèk,** Minangk., wortelvezel; **oerèk toenggang,** penwortel. — **Oerèt,** Atjeh, wortelvezel; **oerèt mĕlata,** kruipende plant; **oerèt kajéë,** houtvezel. — **Oeri,** Lamp. Ab., doorn, stekel. — **Oeritil,** Alf. N. Laoet, Sap., hetzelfde als ail oeritil. — **Oermas,** Bat., vezel van vruchten, hout, enz. — **Oeroek,** Bat., bladnerf, bladrib. — **Oeroet,** Alf. Z. Cer., hetzelfde als halé. — **Oerot,** Atjeh, klim- of slingerplant. — **Oesa,** Alf. Har., Z. Cer., hetzelfde als ai oesa. — **Oesa,** Alf. N. O. Halm., bovenste kam van een tros Musa-soorten. — **Oesaèlé,** Alf. Hila, hetzelfde als ai oesaèlé. — **Oesam,** Balin., Mal. Batav., hetzelfde als het Mal. hampas njijoer; zie pĕsakan. — **Oesané,** Alf. Asil., hetzelfde als ai oesané. — **Oesar** of **hasinan oesar,** Gorom., enkele korrel der vrucht van Zea Mays. — **Oesò** of **tjàpa oeti,** Boeg., bloem van Musa; **oesò warĕlè,** hetzelfde als làsò warĕlé. — **Oesoe,** Enggano, bast, schors. — **Oesoe bara** of **oesoe karoosoe,** Soemba, ontbolsterde rijst. — **Oesoek,** Balin., hoofdnerf van het blad van Borassus; zie lidi. — **Oesoen,** Alf. Boer., bloem van Musa. **Oet,** Tim., kaf, zemelen. **Oeta,** Alf. Oel., Tom., Biman., Z. Cer., groente. — **Oeta karoenggoe,** Soemba, kaf, zemelen. **Oetan,** Alf. Boer., Z. Cer., Gorom, Sika, Tim., groente, moeskruid. — **Oetané,** Alf. Asil., Hila, groente, moeskruid. — **Oetano,** Alf. Amb., Har., Sap., groente, moeskruid. — **Oetjĕng,** Jav., Soend., bloem en vruchtknop van Gnetum Gnemon; in Jav. ook bloemknop van Oryza sativa; zie sigi. — **Oetjĕng,** O. Jav., bloem van Lansium domesticum. — **Oetò,** Alf. N. O. Halm., bladnerf van palmen. — **Oetoem,** Atjeh, hetzelfde als oeboé. — **Oetoengoe,** Alf. N. O. Halm. K., bladnerf van palmen. — **Oetoeti,** Alf. Z. Cer., tros van vruchten van Cocos aan den boom. — **Oewa,** Alf. N. Laoet, groente, moeskruid. — **Oewa,** Soemba, vrucht. — **Oewalang,** Bat., bast van Artocarpus elastica. — **Oewat,** Balin., bladnerf, vezel. — **Oewé,** Alf. Cer., geboomte. — **Oewĕk,** Lamp., kaf, zemelen. — **Oewènè,** Alf. Asil., boom, hout. — **Oewit** of **wit,** Jav., boom, stam. — **Oewit-oewitan,** Jav., geboomte. — **Oewoe,** Alf. Tom., merg van gewassen. — **Oewoeran,** Alf. Min., palmiet. — **Oewoh** of **woh,** Jav., vrucht. — **Oewok** of **wok,** Jav., uitspruitsel aan den stam van Ficus Benjamina. — **Oewos** of **wos,** Jav. Kr., hetzelfde als hĕras. — **Ohò,** Alf. Min. Tonsaw., gras. — **Ohoe,** Alf. N. O. Halm.; half rijp van vruchten. — **Ojod,** Jav., Mal., wortel; in Jav. ook algemeene benaming van houtachtige klimplanten; in Mal. meer bijzonder de in den grond voortkruipende wortels, ter onderscheiding van akar of de zichtbare. In Mal. Batav.: klim- of slingerplant. — **Okab-okab,** Jav., bladscheede van Arenga saccharifera en Metroxylon Sagus; zie talaboekan. — **Okak,** Rotin., wortel. — **Oki,** Alf. N. O. Halm., Mal. Men., Tern., rijstaar, tros van vruchten. — **Okolé,** Alf. Asil., klapperdop. — **Okon,** Alf. Boer., bast, schil, schors. — **Olor,** Simaloer, wortel. — **Olang,** Sika, stam van een boom. — **Olèr,** Jav., mannelijke bloem van Artocarpus incisa. — **Olĕr,** Madoer., vruchtvleesch van Artocarpus of Durio. — **Olò,** Kang., vrucht van Canarium commune in de schil. — **Olomboe** of **solé,** Nias, klapperdop. — **Olòpon,** Alf. Hila, meel. — **Oman,** Jav., hetzelfde als mĕrang. — **Ombak,** Madoer., aderen in het hout. — **Ombjok,** Jav., rist van Allium. — **Omboe-**

omboo, Nias, bot, knop. — **Ombook,** Madoer., hetzelfde als oemboek. — **Ombok,** Bat., aderen in het hout. — **Ombot,** Bat., kiemblaadje; overigens als het Jav. oemboet. — **Omon,** Alf. Boer., blad. — **Ompaj,** Madoer., jong groen blad van Cocos; zie djhanor. — **Ompos,** Madoer., jonge spruit of loot van Musa en palmen; zie pòpos. — **On,** Atjeh, hetzelfde als oem. — **Onàk,** Madoer. P., S., doorn van Schizostachyum Duric; zie bhaadhil. — **Ondjè,** Jav., vrucht van Amomum. — **Onè,** Kisar, boom, hout. — **Onggok,** Jav., merg van Arenga saccharifera; na gezuiverd te zijn heet het pati arèn. — **Ongklèd,** Soend., uitspruitsel onder aan de vrucht van Ananassa. — **Ongkol,** Soend., bloem van Musa. — **Ontèl,** Jav., hetzelfde als ngĕsolé. — **Ontok,** Kang., pit der vrucht van Mangifera. — **Ontong,** Jav., half ontloken bloemknop van Musa. — **Oöo,** Alf. N. W. Halm., half rijp van vruchten. — **Ooh,** Balin., vrucht; zie woh. — **Oölé,** Alf. Hila, klapperdop. — **Oöt,** Balin., kaf, zemelen. — **Opà,** Alf. Min. T. B., meel van Arenga saccharifera. — **Opè,** Madoer., bladscheede van Areca Catechu. — **Opoi,** Alf. Z. Cer., halfrijp van vruchten. — **Orak,** Madoer., bladnerf, vezel. — **Ordong-ordong,** Bat., kleinste van een tros noten van Cocos. — **Orei,** Alf. Min. Bant., bloemtros van Arenga saccharifera. — **Orèjan,** Jav., bijaar van de oeli. — **Oroe,** Daj. Z. O. Born., gras, onkruid. — **Oros,** Gajo, oatbolsterde rijst. — **Orot,** Jav., zijnerven van het blad van Corypha Gebanga. — **Osang,** Sas., hetzelfde als odjang. — **Osè,** Alf. Tom., hetzelfde als baïli. — **Osè,** Jav., een enkele boon of erwt van peulvruchten. — **Otèn,** Madoer., jonge wortel van Manihot utilissima. — **Ow-ow,** Mal. Amb., klapperdop.

P.

Pa of **pàë,** Makas., tros van vruchten van Areca Catechu. — **Paälo,** Alf. Har., bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Paär,** Alf. Z. Cer., bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Pàboeli,** Boeg., Makas., hetzelfde als boeli. — **Padang,** Balin., gras. — **Padapa,** Balin., jong blad. — **Padi,** Mal., ongebolsterde zaadkorrel. — **Padi bĕrkotèk,** Mal., harige rijst. — **Pàdjar,** Madoer. B., hetzelfde als djhoengparèng. — **Pàë,** Makas., hetzelfde als pa. — **Paga,** Alf. N. O. Halm., bladscheede van palmen; zie boeja. — **Pago,** Sawoe, bloem- of vruchtsteel. — **Pagoel,** Bat., hetzelfde als dagoel. — **Pahalèlak,** Daj. Z. O. Born., hetzelfde als kambang; zie sahoempak. — **Pahpah,** Balin. Semb., hetzelfde als pàpah. — **Pajoeng,** Mal., mantel van paddestoelen. — **Pàka,** Daj. Kat., tak, twijg. — **Pakah,** Jav., gesplitste boomtak. — **Pakal,** Bat., stam van een boom. — **Pakang,** Jav., groote boomtak. — **Pakang** of **pakoeng,** Soend., witte draden der bladscheede van Arenga saccharifera. — **Pakèl,** Soend., bloemknop van Mangifera, die zich tot vrucht heeft gezet. — **Pakò,** Bat., hout van palmen. — **Pakoeng,** Soend., hetzelfde als pakang. — **Pakok,** Rotin., bloem van Musa. — **Pakpak,** Bat., top van een boom. — **Pala na koepanè,** Alf. Asil., Hila, foelie. — **Pala widja** of **palawidja,** Jav., Soend., tweede gewassen, na afloop van den rijstoogst op het veld geplant; zie kapala widja. De Javanen verdeelen deze in 3 soorten: 1. **Pala goemandoel** of **p. goemantoeng,** slingerplanten met hangende vruchten, als Capsicum annuum, Glycine Soya, Gossypium, Nicotiana Tabacum, Panicum italicum, Phaseolus, Ricinus communis, Saccharum officinarum, Sesamum indicum, Solanum Melongena, Zea Mays, enz. 2. **Pala kasimpar,** planten, welker vruchten over den grond groeien, als Benincasa hispida, Citrullus vulgaris, Cucumis sativus, enz. 3. **Pala kĕpĕndĕm,** knolgewassen en aardvruchten, als Arachis hypogaea, Allium, Coleus tuberosus, Ipomoea Batatas, Manihot utilissima, Solanum tuberosum, enz. — **Palak** of **panglak,** Balin., groote tak onder aan den stam. — **Palala ni koepàno,** Alf. N. Laoet, Sap., foelie. — **Palangpèng,** Madoer. S., scheede van den bladsteel van Arenga saccharifera of Borassus; zie palèkang. — **Pàlàpa,** Madoer. B., hetzelfde als palangpèng. — **Palĕpah,** Lamp. Ab., middennerf der bladen van palmen en Musa; zie panahpah. — **Palĕpang,** Boeg., groote tak uit den stam. — **Pàlĕping,** Boeg., scheede van den bladsteel van Arenga saccharifera en Borassus. — **Palipi** of **palipi tala,** Makas., bladvezel van Borassus. — **Paloed** of **pidada,** Balin., bout der ademwortels van Alstonia scholaris en Sonneratia. — **Paloeïmpoeng,** Alf. Min. T. P., bot, knop. — **Paloeöeti,** Alf. Har., foelie. — **Palok,** O. Jav., hetzelfde als pĕlok. — **Pamaloeïk boengò,** Minangk., zie boengò. — **Pamapah,** Lamp., schut- of kelkbladen. — **Pampang,** Lamp., gaffelvormige boomtak. — **Pampèn,** N. Guin. Noemf., bloem. — **Panahpah,** Lamp. B. Ag., hetzelfde als palĕpah en pĕpah. — **Pandjhak,** Madoer., zaailing van Oryza sativa. — **Pandjhilan,** Madoer. P., pit der vrucht van Artocarpus integrifolia en Durio zibethinus; zie bighilan en mandjhilan. — **Pandoeja** of **pandoeja saga,** Bat., roode boontjes van Abrus precatorius en Adenanthera pavonina. — **Pandoga,** Jav., vrucht van Pandanus fascicularis. — **Pandong,** Daj. Z. O. Born., jonge spruit, vooral van Saccharum. — **Pang,** Balin., Jav., hetzelfde als ĕpang; zie tjanggah en tjarang. — **Panga,** Alf. Min., tak, twijg. — **Pangan,** Alf. Boer., doorn, stekel. — **Panggĕh,** Balin., bovenste kam van een tros Musa-vruchten; zie kitoet. — **Panggonak,** Mal. Tim., bloemscheede van Cocos. — **Pangka,** Madoer., hetzelfde als tjangka. — **Pangkè,** Makas., tak, nl. een groote, in tegenstelling van tangkè. — **Pangkoi,** Alf. Min. T. S., aar, halm. — **Pangkoi,** Bol. Mong., boom, stam. — **Pangliklik,** Balin., noot van Cocos, ouder dan koeöed, en jonger dan pĕnjadja. — **Panglak,** Balin., hetzelfde als palak. — **Pangsa,** Mal., vakje der vrucht van Citrus, Durio, enz. — **Panoe,** Tim., klapperdop. — **Pansò,** Minangk., vakje der vrucht van Durio zibethinus. — **Pantjar,** Soend., penwortel van boomen. — **Pantjĕr,** Balin., Jav., Soend., penwortel van boomen; zie pàsi. — **Pantok,** Minangk., vlammen in hout. — **Pàpa,** Madoer., middennerf der bladen van palmen en Musa. — **Papàgan,** Soend., bast, schors. — **Pàpah,** Balin., Jav., Madoer., middennerf der bladen van palmen en Musa; zie kĕplag en pahpah. — **Papàla** of **igo mapapàla,** Alf. N. O. Halm., klapperdop. — **Pàpan,** Soend., peul der vrucht van Parkia africana. — **Paparéas,** Wetar, ontbolsterde rijst. — **Papari** of **pĕpari,** Lamp., bloemtros van Arenga saccharifera. — **Papàsan,** Jav., aflegger, afzetter; zie tjangkok. — **Papè** of **wapè,** Alf. Z. Cer., rijp van vruchten. — **Papoeroeto,** Alf. Har., gom, melksap. — **Pàrà,** Makas., deel van de kiem der

noot van Cocus, dat in de noot besloten blijft; zie timbò. — **Parak,** Bat., kanaaltjes in het vruchtvleesch, bijv. van Citrus. — **Paràsi,** Alf. Min. T. P., fijne haartjes, dons. — **Pàràtjoelang,** Boeg., pit van Gossypium. — **Paratòlo,** Makas., zeer oude vrucht van Borassus. — **Paré,** Daj. Kat., Samp., zaailing, zaad. — **Paré,** Daj. Z. O. Born., ontbolsterde rijst. — **Parèkèt,** Soend., penl van Pithecolobium bigeminum. — **Parès,** Gajo, bladsteel van Arenga saccharifera. — **Paroe,** Sermata, zwam van Arenga saccharifera. — **Paroendak,** Alf. Min. T. P., jonge spruit van Arenga saccharifera. — **Paroerok,** Daj. Z. O. Born., hoofd- of penwortel van boomen. — **Parsè,** Madoer., uitgeloopen noot van Cocos. — **Pasada,** Alf. Tom., vezelbast der noot van Cocos. — **Pàsan,** Alf. Boer., bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Pasi,** Balin. Kr., penwortel van boomen; zie pantjĕr. — **Pàsoe,** Boeg., Makas., kwast, knoest van een boom; ook gewricht van Bambusa; zie hockoe kajoe. — **Pàsoeng,** Alf. Min. Bant., jonge loot van Bambusa. — **Pàsoeng,** Soend., ademwortels van Sonneratia acida. — **Patè,** Madoer., kokosmelk; zie santĕn. — **Patĕn,** Atjeh, halfrijp van vruchten. — **Pati,** Jav., Mal., meel uit boomen, wortels, enz. — **Pati,** Mal. Pal., hetzelfde als santĕn. — **Pating,** Daj. Z. O. Born., takje, twijg. — **Patjè,** rijpe vrucht van Morinda tinctoria. — **Pàto,** Bat., aderen in het hout. — **Patoch,** Alf. Min. Tonsaw., doorn, stekel. — **Pè,** Alf., Min. T. P., hetzelfde als oepè; zie péhé. — **Péda,** Alf. N. O. Halm., meel van Metroxylon. — **Pédoek,** Rotin., loot, jonge spruit. — **Pèhé,** Alf. Min. T. B., T. P., palmwijn; zie pè. — **Péjoer,** Bat. Dair., hetzelfde als pijor. — **Péjok,** Jav., hetzelfde als kéjuk. — **Pĕlĕpah,** Mal., hoofdrib der bladen van Musa en Filices. — **Pĕlĕpah,** Mal. Pal., bladscheede van palmen, als die nog aan den boom zit; op den grond gevallen heet zij oepih. — **Pèlèt,** Balin., Jav., gevlamd hout van Kleinhovia hospita, waarvan vele soorten die min of meer gezocht zijn. — **Pĕlok,** Jav., Madoer., Soend., pit der vrucht van Mangifera; zie palok. — **Pĕmalĕm,** Balin., halfrijpe noot van Cocos; zie koeöed. — **Pèmpang,** Sas., tak. — **Pĕndoel,** Jav., Soend., bloem van Parkia africana en P. globosa. — **Pĕnga,** Sangi, tak, twijg. — **Pĕngkè,** Kisar, gras. — **Pĕngoebal,** Balin., spint. — **Pĕngoewal,** Koetei, spint. — **Pĕngpĕng,** Alf. Min. T. S., bloemstengel. — **Pĕnjadja,** Balin., noot van Cocos, onder dan pangliklik. — **Pĕnjakar,** Sas., hoofdnerf van palmbladen. — **Pĕnjĕsaän,** Lamp., schutblad van Bambusa. — **Pĕntil,** Jav., Mal. Batav., Soend., bloem, die zich tot vrucht heeft gezet. — **Pĕpa,** Boeg., reep of stuk boombast. — **Pèpa,** Tim., draad, vezel. — **Pĕpah,** Lamp. Pam., middennerf der bladen van palmen en Musa; zie palĕpah. — **Pĕpang** of **poepang,** Lamp., tak. — **Pĕpari,** Lamp., hetzelfde als papari. — **Pèpèsan, pèpèsan gading,** Balin., jong blad van de var. cupuliformis van Cocos nuc. — **Perdèë,** Atjeh, stam; **pĕrdèë oer,** stam van Cocos. — **Pĕrdoe of roempoen,** Mal., steel van planten. — **Pĕsak,** Mal. Batav., kaf van rijst. — **Pĕsakan, pĕsakan njoeh,** Balin., hetzelfde als oesam. — **Pĕsĕl,** Alf. Min., kaf van rijst. — **Pĕsot,** Gajo, onvoldragen noot van Cocos. — **Pètèk,** O. Jav., jonge stam van Musa. — **Pĕtètan** of **kongkòwak,** Soend., zaailing, jong plantje. — **Peuleupouëk,** Atjeh, hoofdrib der bladen van palmen en Musa. — **Piaboeëng,** Minangk., merg uit Gahnia javanica. — **Pidada,** Balin., hetzelfde als paloed. — **Pidjĕr,** Balin., uitloopende noot van Cocos. — **Pijok,** Jav., hetzelfde als kéjok. — **Pijor,** Bat., vrucht van Dryobalanops aromatica; zie péjoer. — **Pingi,** Soemba, boom. — **Pinoa,** Alf. N. O. Halm., vrucht van Arenga saccharifera. — **Pintil,** Lamp., bloem, die zich tot vrucht heeft gezet. — **Pipa,** Sawoe, bladsteel van Borassus. — **Pir,** N. Guin. Noemf., hetzelfde als ai pir. — **Piri** of **dawà,** Makian, gras. — **Pisi,** Alf. Min. Bant., Bent., bast, schors. — **Pitis-pitis,** Mal., zaad der vrucht van Sarcolobus Spanoghei. — **Plapak,** Sas., middennerf der bladen van palmen en Musa. — **Plontjo,** Jav., jonge vrucht van Citrullus vulgaris. — **Plès,** Balin., onrijp van vruchten. — **Plĕtikan,** Balin., van zelf opgeschoten gewas. — **Plòsor,** Balin. Semb., nog niet ontrold blad van Musa; zie kloesoet. — **Poan,** Tim., bast, schors. — **Pòdhak,** Madoer., bloem van Pandanus laevis of P. inermis. — **Poe,** Boeton, boom. — **Poedak,** Balin., Jav., bloem van Pandanus laevis of P. inermis. — **Poedari,** Enggano, hetzelfde als èkèhèodè. — **Poedoeng,** Bat., bloem van Parkia africana en P. globosa. — **Poegpoeg,** Balin., hoofdnerf der bladen van palmen en Musa. — **Poehoe,** Soend., onderste deel van een boom of plant. — **Poehoen,** Sika, Solor, bloem. — **Poeki andjing,** Jav., vrucht van Cynometra cauliflora. — **Poelĕk,** Rotin., vrucht van Zea Mays. — **Poeli,** Mal. Tim., rijstaar, tros van vruchten. — **Poelingka,** Alf. Min. T. L., vrucht van Arenga saccharifera. — **Poelintja,** Alf. Min. T. P., vrucht van Arenga saccharifera. — **Poelir,** Balin., dwarse aderen in het hout, zooals bij Murraya, Wrightia, enz. — **Poelo,** Jav., bloem van Arenga saccharifera; **poelo djingga** of **p. padang,** bloem van Arenga saccharifera, met een geel puntje. — **Poeloe,** Alf. Min. Bent., Ponos., Bol. Mong., gom, melksap. — **Poeloeik,** Minangk., gom, melksap. — **Poeloek,** Lamp., gom, melksap; zie gitah. — **Poeloet,** Jav., melksap, slijmeriger dan taloetoeh. — **Poeloet,** Mal., Bol. Mong., plantengom. — **Poeloetan,** O. Jav., vrucht van Pisonia excelsa. — **Poelòro biràlè** of **làsò biràlè,** Makas., steel, waaraan de korrels van Zea Mays zijn vastgeheeht. — **Poen,** Alf. Boer., boom, bepaaldelijk vruchtboom; zie kaoe. — **Poen,** Alf. Min. Bent., boom, stam. — **Poenah,** Balin., aardverandering van planten of vruchten door kweeking, b. v. tjampaka poetih in tj. barak, nangka kĕsĕd in n. hoeboeh, enz. — **Poenalé,** Alf. W. Cer., bladnerf van Metroxylon. — **Poendjĕr,** Jav., hoofdwortel van Oryza sativa; zie dangkèl. — **Poenĕ,** Tim., vrucht van Zea Mays. — **Pòëng,** Makas., groote tak. — **Poeng,** Sangi, boom, stam. — **Poengà,** Boeg., hetzelfde als oengà. — **Poenggoer,** Bat., verdorde tak. — **Poenggoer,** Mal., tronk van een boom. — **Poengisi** of **rŏïli** of **rongkèlé,** Makas., vruchttros van Canarium moluccanum en Phyllanthus distichus. — **Poeni,** Alf. N. O. Halm., vezelige bast der noot van Cocos. — **Poenoe,** Alf. Min. Ponos., boom, stam. — **Poenoef,** Tim., vezelige bast der noot van Cocos. — **Poenoek,** Mal. Tim., Rotin., vezelige bast der noot van Cocos. — **Poentjit gĕdang,** Jav., hetzelfde als oentjit gĕdang. — **Poeöe,** Endeh, Manggarai, boom, stam. — **Poeöeng,** Alf. Tom., boom, stam. — **Poepang,** Lamp., hetzelfde als pĕpang. — **Poepoe,** Boeg., vrucht van Sterculia foetida. — **Poepoekoe,** Alf. N. O. Halm., geleding. — **Poepoes,** Balin., nog niet ontrold blad van Arenga saccharifera, soms ook van andere gewassen. — **Poepoes,** Jav., nog niet ontloken tophlad van boomen en grassen. — **Poepoet,** Alf. Min. Ponos., gras. — **Poepoetò,**

Goront., hetzelfde als hoeòjòtò. — **Poerèh,** Atjeh, bladnerf van palmen. — **Poeris** of **poeris djok,** Atjeh, pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Pooroe,** Alf. Min. Bant., gom, melksap. — **Poeroedoeè,** Enggano, harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Poeroeroe,** Enggano, blad. — **Poeroet,** Alf. Z. Cer., gom, melksap. — **Poeroetol,** Alf. N. Laoet, Sap., gom, melksap. — **Poeseèra,** Alf. Min. T. P., merg van boomen. — **Poeso,** Daj. Z. O. Born., bloemknop. — **Poesoe,** Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., Tom., bloemtros van Arenga saccharifera, Musa en Zea Mays. — **Poesoe,** Mal., knoest van een boom. — **Poesoeh,** Balin., bloemknop; zie koedoe. — **Poesoek,** Bat., Daj. Z. O. Born., loot, spruit. — **Poesoeng,** Bol. Mong., bloem. — **Poespa,** Mal., bloem (eigl. uit het Sanskrit). — **Poetiëk,** Minangk., vrucht in haar eerste ontwikkeling. — **Poetik,** Mal., vrucht in haar eerste ontwikkeling. — **Poetjang,** Jav., stam van Areca Catechu. — **Poetjil,** Balin., O. Jav., bloem, die zich tot vrucht heeft gezet. — **Poetjoe,** Boeg., Makas., spruit; ook de wortel van Luffa acutangula; zie bombong en longkò. — **Poetjoeëk,** Minangk., spruit, ook kruin van boomen. — **Poetjoeg,** Lamp., spruit; ook kruin van boomen. — **Poetjoek,** Mal., spruit; ook kruin van boomen; zie soeloer. — **Poetjoek,** Soend., spruit; ook bladknop; zie angkoep. — **Poetoe,** Bol. Mong., Goront., bloem van Musa. — **Poetrèn,** Jav., jonge aar van Zea Mays. — **Poewà,** Boeg., vrucht; zie boewà. — **Poewĕn,** Soembawa, boom. — **Pogog,** Jav., tronk van een boom. — **Pohon** of **pohon kajoe,** Vulg. Mal., boom, stam. — **Poi,** Mal. Tim., bloem van Oryza sativa. — **Pok,** Jav., hetzelfde als ĕpok. — **Pòkang,** Solor, boom, stam. — **Pòkò,** Boeg., palmiet. — **Pòko,** Makas., boom, stam; eigl. het onderste deel van den stam, terwijl het bovenste bàtang heet; **pòko kajoe,** boom met houten stam. — **Pòkok,** Mal., boom, stam. — **Pòkol,** Jav., knoest van een boom, wortelstronk. — **Pol,** Jav., hetzelfde als ĕmpol. — **Pola,** Soemba, stengel; **pola ai,** stam. — **Polimping,** Bol. Mong., loot, spruit. — **Poloempoe.** Alf. Min. Ponos., loot, spruit. — **Pòlok,** Mal. Tim., jonge, nog niet ontplooide bladen van sommige palmen, als Borassus, Cocos, enz. — **Pòlong,** Mal. Batav., peul (uit het Nederl.). — **Pondoh,** Jav., palmiet. — **Pondoh,** Soend., jong blad van Coryha Gebanga. — **Pònèti,** Alf. N. O. Halm. K., vezelige bast van Cocos. — **Pong,** Boeg., boom, stam; eigl. het onderste deel van den stam, terwijl het bovenste wàtang heet; **pong àdjoe,** boom, met houten stam. — **Ponggè,** Jav., pit met vruchtvleesch van Durio zibethinus. — **Pongghoe,** Madoer., onderste kam van een tros Musa-vruchten. — **Ponggòlan,** Soend., blad van Musa. — **Pongkò,** Makas., palmiet. — **Pongon,** Alf. Boer., hetzelfde als fòlèn. — **Ponring,** Bonth., tros van besvruchten. — **Ponsolè,** Sangi, jonge loot van Bambusa. — **Poòng,** Saleijer, boom, stam. — **Pòpok** of **tjĕpok,** Madoer., bloemscheede van Garcinia Mangostana. — **Pòpos,** Madoer. S., hetzelfde als ompas. — **Porboewò,** Bat., vrucht; meer bijzonder ontbolsterde rijst. — **Pòsong,** Alf. Min., blad van Livistona rotundifolia. — **Pòtjèt,** Madoer., bloem, die zich tot vrucht heeft gezet. — **Pòtjok,** Loeboe, spruit. — **Pòtot,** Madoer. B., bovenste kam van een tros Musa-vruchten; zie totpòtot. — **Pradapa,** Jav., hetzelfde als dapa. — **Printis,** Jav., kleine verhevenheid op de schil van Citrus.

R.

Ra-kara, Madoer., blad van Borassus. — **Raämi,** Alf. Min. T. P., rijststengel. — **Raän,** Daj. M., tak, twijg. — **Rabĕt,** Madoer., klim-, kruip- of slingerplant. — **Rabia,** Aroe, meel van Metroxylon Sagus. — **Rabis,** Bat., verdord blad van Musa; zie apé. — **Rabò,** Nias, zwam van Arenga saccharifera. — **Raboeëk,** Minangk., zwam van Arenga saccharifera. — **Raboeëng,** Minangk., jonge loot van Bambusa. — **Raboek,** Daj., Lamp., Madoer. S., Mal., O. Jav., zwam van Arenga saccharifera. — **Ràdjangan,** Mal. Batav., partje of schil van Allium; zie sijoeng. — **Rahan,** Mal. Amb., tronk van Metroxylon. — **Raïr,** Bat., stoel van Bambusa. — **Rajoedan,** Jav., klim- of slingerplant. — **Rakat,** Mal., boontje van Abrus precatorius. — **Rakèk,** Minangk., boontje van Abrus precatorius. — **Rakò-rakò,** Nias, jong blad van Piper Betle. — **Rakoetoe,** Alf. N. O. Halm. K., klimplant. — **Rala,** Alf. Asil., tros van vruchten. — **Ralè,** Makas., hetzelfde als boengà. — **Ram,** N. Guin. Noemf., hetzelfde als ai ram. — **Ramà,** Alf. Min. T. B., T. P., hars. — **Ramat** of **klamat,** Jav., bastvezels van Musa, bladvezels van Ananassa sativa, enz. — **Rambajan kajoe,** Minangk., luchtwortel. — **Rambak,** Jav., bij- of nevenwortel. — **Ramboe,** Bat., vezels van vruchten. — **Ramboet,** Jav., stamper der bloem van Zea Mays. — **Ramoet,** Sika, wortel. — **Ramok,** Madoer., wortel; **ramok ghasèng,** penwortel. — **Rampang,** Daj. Z. O. Born., meel. — **Rampingĕng,** Boeg., ondere peul van Phaseolus; zie akòkòrĕng. — **Randa,** Biman., rank van slingerplanten, vooral Piper Betle. — **Rangaranga,** Bat., pluim der vrucht van Zea Mays. — **Ranggai,** Lamp., bladlooze boomtak. — **Ranggakgak,** Soend., bladlooze boomtak. — **Ranggas,** Bat., Mal., bladlooze boomtak. — **Ranggèh,** Minaogk., bladlooze boomtak. — **Ranggeuj,** Soend., aar, halm, tros van vruchten. — **Rangin,** Solor, tak. — **Rangkai,** Mal., Minangk., aar, halm, tros van vruchten. — **Rangkil,** Mal. Bengk., aar, halm, tros van vruchten. — **Rangon,** Madoer. B., hetzelfde als doehrĕmĕk. — **Ranina,** Alf. Min. T. B., blad. — **Rantar,** Daj. Z. O. Born., hetzelfde als langé. — **Rantèng,** Gajo, tak, twijg. — **Rantiëng,** Minaogk., tak, twijg; zie dahan. — **Ranting,** Mal., tak, twijg. — **Rantjak,** Madoer., tak, twijg. — **Raoe,** Tern., Tid., Sawoe, Soemba, blad, loof; in Tern. en Tid. ook haté maraoe; zie roe. — **Ràoe kàdjoe,** Boeg., klim- of slingerplant. — **Raoeng,** Bat., bloemstengel. — **Ràoeng,** Boeg., Sangi, hetzelfde als dàoeng. — **Rapar,** Daj. Z. O. Born., hetzelfde als lapar. — **Ràpò,** Makas., vrucht, ofschoon eigl. de vrucht van Areca Catechu; zie boewà; **ràpò kajoe,** boomvrucht. — **Ràpò-ràpò lijoekang,** Makas., vrucht van Mimusops Kauki. — **Rara,** Alf. Min. Bent., klapperdop. — **Rara,** Soemba, rijp van vruchten. — **Raramè,** Makas., stoppels. — **Rarès,** N. Guin. Noemf., wortel. — **Raro,** Alf. N. O. Halm., buitenste omkleedsel van den stam van Musa. — **Rati,** Sika, bastvezels der noot van Cocos. — **Ràting,** Bat., tak, twijg. — **Ràtoem,** Soend., uitlooper van Saccharum officinarum. — **Rawèn,** Daj. M., blad. — **Rawis,** Jav., afhangende wortel van Ficus Benjamina, ook een jong blaadje aan den steel van een onder blad van Piper Betle. — **Rĕbha,** Madoer., gras. — **Rĕbhoeng,** Madoer., jonge loot van Bambusa. — **Rĕboek,** Balin., stuifmeel

van bloemen. — **Rĕboong,** Balin., Boeg., Mal., jonge loot van Bambusa; zie boeng. — **Rĕgis,** Mal. Bengk., Pal., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Rŏmbaong,** Sas., jonge loot van Bambusa. — **Rèmpang,** Mal., vingervormige wortelstok van Zingiber officinale en andere Scitamineae. — **Rĕndaina,** Alf. Min. T. B., T. L., bloemstengel, vooral van Zea Mays. — **Rèndang,** Mal., dichtgebladerd van boomen. — **Rèndèng,** Jav., blad van Arachis hypogaea. — **Rèntjèng,** Mal. Batav., tros van vruchten van Arenga saccharifera en Lansium domesticum. — **Rèrè,** Alf. Min. T. B., T. L., T. P., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera; **rèrè tahas,** T. B., **r. tina,** T. L., **r. woelan,** T. P., zwarte pennen in idem. — **Rĕrĕboe,** Sas., gras. — **Rŏsĕ,** Boeg., van den halm gescheiden rijstaar. — **Reubong,** Atjeh, jonge loot van Bambusa. — **Ri,** Jav., hetzelfde als čri. — **Ri,** Soemba, groente. — **Rii of waän,** Sika, gras. — **Rijas,** Bat., Mal., de in den stam verborgen vruchtsteel van Musa; zie harijas. — **Rimpang,** Balin., Bat., Minangk., vingervormige wortelstok van Zingiber officinale en andere Scitamineae; zie impang en ripang. — **Rinin,** Kei, jonge vrucht van Cocos. — **Rintji** of **roenggi,** Jav., bij- of nevenaartjes. — **Rip,** N. Guin. Noemf., bast, schors. — **Ripang,** Bat., hetzelfde als rimpang. — **Ripial,** Alf. N. Laoet., meel van Metroxylon Sagus. — **Ririhan,** Alf. Min. T. B., T. S., rijp van vruchten; zie matoea. — **Ririnjo,** Alf. N. Laoet, doorn, stekel; zie kakahatol. — **Risi,** Makas., reep of stuk boombast. — **Roan,** Kei, blad. — **Roboeng** of **toebis,** Bat., jonge loot van Bambusa. — **Roe,** Boeg., hetzelfde als doe. — **Roe,** Gorom, Sawoe, Soemba, blad; zie raoe. — **Roedang,** Bat., bladknop van Piper Betle, bloem van Carica Papaya. — **Roejoeëng,** Minangk., hout van palmen, in tegenstelling van het merg. — **Roejoeng,** Jav., Mal., Soend., hout van palmen, in tegenstelling van het merg, meer bijzonder van Areca, Arenga en Cocos; in Jav. ook loejoeng en wroejoeng. — **Roekoo,** Makas., gras, onkruid. — **Roekoe,** Sangi, hetzelfde als doekoe. — **Roekoet,** Alf. Min., gras, onkruid. — **Roemba,** Soemb., gras, onkruid. — **Roembija,** Alf. Min. T. S., meel van Arenga saccharifera. — **Roemègang,** Soend., onrijpe vrucht van Parkia. — **Roemèk,** N. Guin. Noemf., mos. — **Roemoet,** Alf. Z. Cer., mos. — **Roempoeïk,** Minangk., gras. — **Roempoen,** Mal., Minangk., hetzelfde als pĕrdoe. — **Roempoet.** Jav. Kr., Mal., gras; zie soekĕt. — **Roempoet manoempang,** Mal. Amb., hetzelfde als boewah manoempang. — **Roenggi,** Jav., hetzelfde als rintji. — **Roenoeïh,** Minangk., hetzelfde als oenoeïh. — **Roensi,** Bat., rijststroo. — **Roeri,** Alf. Z. Cer., hetzelfde als loeli. — **Roerinė,** Alf. Har., doorn, stekel. — **Roeroe,** Tern., meel — **Roetap,** Sas., rijpe vrucht van Phoenix paludosa. — **Roetoe,** Bat., knobbel op de schil van sommige vruchten. — **Roetoes,** Soemba, hars. — **Roewang,** Lamp. Pam., Minangk., vakje der vrucht van Durio zibethinus. — **Roewanga,** Alf. Min. Tonsaw., hetzelfde als loewanga. — **Roewas,** Bat., Mal., Soend., geleding van Bambusa; zie bèkè en lantas. — **Roewèh,** Minangk., geleding van Bambusa; zie bèkè en lantas. — **Roewi,** Alf. Tom., Biman., Lamp., doorn, stekel. — **Rŏhé,** Alf. N. O. Halm., stam, stengel. — **Rŏïli,** Makas., hetzelfde als poengisi. — **Rŏman,** Madoer., Mal., Sas., stoppels, rijststroo; zie djami. — **Rombèh,** Soend., bloem van Amomum. — **Romot,** Sas., jong blad van Tamarindus indica. — **Rompong,** Jav., bladstengel van Colocasia antiquorum var. — **Ron,** Balin., ontwikkeld blad van Arenga saccharifera; zie amboe. — **Rŏna,** Biman., hetzelfde als foeöe. — **Rondor,** Alf. Min. T. B., T. P., T. S., stam, stengel. — **Rondora,** Alf. Min. T. P., bloemstengel, vooral van Zea Mays. — **Rongkèlé,** Makas., hetzelfde als poengisi. — **Rongod,** Soend., vrucht van Hornstedtia. — **Rŏŏ,** Biman., blad. — **Rŏŏn,** Sika, Wetar, blad. — **Rŏpé,** Biman., schil, schors. — **Roréjan,** Alf. Min. T. L., jonge spruit van Arenga saccharifera. — **Ros,** Balin., Jav., hetzelfde als čros. — **Rŏtė,** Boeg., tros van vruchten van Canarium moluccanum en Phyllanthus distichus. — **Roto,** Jav., hetzelfde als kroto. — **Rowa,** Jav., pitjes van Ocimum Basilicum. — **Rowar,** Alf. Min. T. P., hetzelfde als kĕmbal. — **Rwi,** Balin., Gajo, hetzelfde als doewi.

S.

Sáär, Madoer., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera, meer bepaald de zwarte. — **Saboe,** Boeg., vezelige bast der noot van Cocos. — **Saboeïk,** Minangk., vezelige bast der noot van Cocos. — **Saboek,** Lamp., vezelige bast der noot van Cocos. — **Saboet,** Bet., Mal., Soend., vezelige bast der noot van Cocos. — **Sabot,** Mal. Bengk., vezelige bast der noot van Cocos. — **Sada,** Jav., bladnerf, meer bijzonder zijnerf van palmen; zie papah; de grovere en fijnere nerven worden onderscheiden als sada lanang en s. wadon. — **Sadalinggam** of **sagalinggam,** Mal., hetzelfde als linggam. — **Sadang,** O. Jav., blad van Licuala Rumphii. — **Sadjĕng,** Balin. Kr., palmwijn; zie toewak. — **Sadrah,** Jav., hetzelfde als drah. — **Saé,** Rotin., klapperdop. — **Saga,** Minangk., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera; **saga djantan,** ronde pennen zonder gleuf. — **Sagai,** Mentawei, het merg van Metroxylon en het daaruit bereide meel (= zetmeel). — **Sagalinggan,** Mal., hetzelfde als sadalinggan. — **Sagéë,** Atjeh, meel van Metroxylon. — **Sagéroe,** Mal. Amb., palmwijn. — **Saghoe,** Madoer., meel van Metroxylon en Arenga saccharifera; ook van Manihot utilissima. — **Sagoe,** Bat., Boeg., Daj., Jav., Makas., Mal., Minangk., Soend., meel van Metroxylon en Arenga saccharifera; ook van Manihot utilissima. — **Sagoewèr,** Mal. Men., palmwijn. — **Sagola,** Nias, vakje eener vrucht. — **Sahalo,** Alf. N. Laoet, Sap., klapperdop. — **Sahani,** Mal. Amb., middelste bladnerf van Cocos en andere palmen. — **Sahào,** Alf. Har., klapperdop. — **Sahat,** Alf. Z. Cer., hetzelfde als alat. — **Sahoemi,** Balin. Semb., rijststoppels, stroo; zie soemi. — **Sahoempak,** Daj. Z. O. Born., bloem; zie kambang. — **Saïboa,** Rotin., vrucht der vrouwelijke bloem van Borassus. — **Sajà,** Tern., Tid., bloem. — **Sajak,** Bat., klapperdop. — **Sajap,** Mal., schutblad van vruchten, vooral van Shorea. — **Sajoer,** Mal., Soend., groente, moeskruid. — **Sajoeran,** Jav., Madoer., Soend., groente, moeskruid. — **Sajor,** Mal. Amb., groente, moeskruid. — **Sakam,** Minangk., kaf, zemelen. — **Sakĕtjap,** Balin., vrucht van Phyllanthus distichus. — **Sakit,** Tid. Born., trook van een boom. — **Sakoeroe,** Alf. N. O. Halm., vruchtsteel van Musa. — **Salaga** of **sĕlaga,** Balin., Jav., buitenste bekleedsel van een bloem, overigens zooveel als koentjoep. — **Salak,** Kang, peesachtige vezel van Artocarpus

integrifolia. — **Saliboo,** Minangk., na het afsnijden op nieuw uitschietende rijst. — **Salisiëh,** Minangk., witte vezels in den bast van den stam van Musa. — **Saliwatoe,** Sangi, geschilde vrucht van Arenga saccharifera. — **Salò,** Tern., hars. — **Salòdang,** Minangk., bloemscheede van palmen. — **Sàloe,** Makas., vlies om de pit van oudere vruchten van Mangifera en Artocarpus integrifolia; zie kalongkong. — **Saloedang,** Bat., bloemscheede van palmen. — **Saloempit,** Soend., bladscheede van palmen, vooral van Cocos. — **Saloendik,** Daj. Z. O. Born., jonge spruit. — **Sàloeng,** Boeg., eetbaar vruchtvleesch van Artocarpus integrifolia en Mangifera. — **Saloengé,** Alf. Min. Tonsaw., loot, spruit. — **Saloi** of **saloi ěnjoh,** Daj. Z. O. Born., bladscheede van Cocos. — **Sambil,** Biman., geleding. — **Samboek,** Balin., Mal. Batav., vezelige bast der noot van Cocos. — **Samé,** Bat., zaailing van Oryza sativa. — **Samoer,** Sas., pit der vrucht van Schleichera trijuga. — **Sampil,** Mal., bladscheede van palmen. — **Sana,** Tim., vrucht der mannelijke bloem van Borassus. — **Sanàé,** Alf. Hila, N. Laoet, Sap., tak, twijg; zie sanano. — **Sanaèlé,** Alf. Har., tak, twijg; zie sanano. — **Sanané,** Alf. Asil., tak, twijg; sanano. — **Sanano,** Alf. N. Laoet, Sap., tak, twijg; zie sanàé. — **Sandrari,** Nias, bloemscheede van palmen. — **Sanga,** Alf. Min. Ponos., Biman., tak, twijg. — **Sangan,** Alf. Boer., tak, twijg; zie kaoe sangan. — **Sangik,** Minangk., sap uit de schil van Citrus. — **Sangkak,** Minangk., tak. — **Sangkaléng,** Kang., doorn van Coleus tuberosus (?) — **Santa,** Biman., hetzelfde als het Mal. santěn. — **Santang,** Alf. Asil., Har., Hila, Min., Boeg., Makas., sap der noot van Cocos, veelal kokosmelk geheeten. — **Santěn,** Balin., Jav., Kang., Mal., sap uit de noot van Cocos, veelal kokosmelk geheeten. — **Santoen,** Jav. Kr., hetzelfde als sari. — **Santoeng,** Bat., hetzelfde als djantoeng. — **Saò,** Biman., bloemkolf van palmen. — **Sàoe,** Makas., vezelige bast der noot van Cocos. — **Saoe,** Manggarai, blad. — **Saoet,** Koetei, vezelige bast der noot van Cocos. — **Sapiëh,** Minangk., nevenstengel, bij- of nevenaar. — **Sapoe,** Soend., rijststroo. — **Sarè,** Madoer., stuifmeel; ook de bloem van Calophyllum Inophyllum. — **Sarèrang,** Soend., tak van Arenga saccharifera. — **Sari,** Jav., draad en stuifmeel in de meeldraden der bloem, ook de bloem van Mesua ferrea; zie santoen. — **Sarisir,** Bat., verdroogde bast van den stam van Musa. — **Sarong, sarong kalapa, sarong pinang, sarong sagoe,** Mal. Tim., bladscheede dezer palmen. — **Sàtan,** Alf. Boer., komt overeen met het Mal. santěn. — **Sàtoeng,** Bat. Maod., hetzelfde als djàtoeng; zie santoeng. — **Sawaär,** Gorom, klapperdop. — **Sawàkèn,** Tim., tak. — **Sawalan,** Balin., blad van Borassus. — **Sawap,** Alf. Min. Ponos., groente. — **Sawoe,** Nias, vezelige bast der noot van Cocos. — **Sawoot,** Mal. Z. O. Born., vezelige bast der noot van Cocos. — **Sawoetan,** Soend., pit of kern der vrucht van Mangifera. — **Sěding,** Alf. Min. T. S., gom, melksap. — **Sèë,** Alf. Min. T. B., T. L., T. P., T. S., loot, spruit; zie soeroe. — **Sěgar,** Sum. W. K., hetzelfde als het Minangk. saga. — **Sěhěn,** Balin., eerste bladknop. — **Sèhsèh** of **sèsèh,** Balin., hout van Cocos. — **Sěkala,** Lamp., vrucht van Alpinia gigantea. — **Sěkam,** Mal., kaf, zemelen. — **Sěkar,** Balin. Kr., Jav. Kr., bloem; zie kěmbang. — **Sěkěm,** Atjeh, Madoer., kaf, zemelen; zie dhěkdhěk en boeëek. — **Sěkěm landjhang,** Kang., stoppels, rijststroo; **sěkěm pandak,** kaf, zemelen. — **Sěkò,** Madoer. B., hetzelfde als měkò. — **Sèkoel,** Jav., witachtig vocht, dat bij het afsnijden der bloemkolf van Arenga saccharifera te voorschijn komt en een teken is, dat met het tappen kan worden begonnen. — **Sěkoeng,** Jav., draderige vezels aan de bladscheede van Arenga saccharifera en andere palmen. — **Sělaga,** Jav., hetzelfde als salaga. — **Sèlang,** Jav., blad van Calamus of Daemonorops. — **Sělara,** Mal., fijne stekels aan jonge loten van Bambusa. — **Sělbhik** of **sělbhoek,** Madoer., loot, uitspruitsel. — **Sèlèr,** Soend., loot van heester of kruid. — **Sěling,** Alf. Min. T. B., T. L., T. P., gom, melksap. — **Sěloedang,** Mal., bloemscheede van palmen. — **Sěloempok,** Atjeh, schors van Bambusa en Calamus. — **Sěloepat,** Mal., vlies van sommige vruchten, bijv. van Zalacca edulis. — **Sěmantěn,** Mal., jonge noot van Cocos, als uit de kern santěn kan geperst worden; zie soengkoeran en běrgigi bělalang. — **Sěmbir,** Mal., rib van vruchten, bijv. van Averrhoa Bilimbi. — **Sěmé,** Atjeh, zaailing. — **Sěmè,** Madoer., pas ontloken blad. — **Sěmèn,** Jav., uitgeschoten blad. — **Sěmènto,** Mal. Tim., zaadpadie. — **Sěmpalan,** Balin., rijpe vrucht van Borassus. — **Sěmpoeng,** Sangi, stoel van Bambusa. — **Sěmprit,** Jav., schutbladje van een nog niet ontloken blad van Piper Betle. — **Sěnam,** Atjeh, indigo. — **Sènam,** Madoer., jong blad van Tamarindus indica. — **Sěnawi,** Lamp., bladlooze stoel van Bambusa. — **Sènggèh,** Soend., loot of uitspruitsel vlak onder den bloemstengel, bijv. van Ananassa sativa. — **Sèntong,** Kang., bloemscheede van Cocos. — **Sěpè,** Boeg., Sangi, kam van een vruchttros van Musa sapientum. — **Sěpět,** Jav., Madoer., Mal. Pal., zie tabon. — **Sěpi,** Soend., vrucht van Pithecolobium bigeminum. — **Sěping,** Sas., jonge vrucht van Tamarindus indica. — **Sěpoet,** Alf. Min. T. L., T. P., T. S., bloem. — **Sèra-sèra,** Bat., zeer kleine vruchtknop van Artocarpus integrifolia, kleiner dan djèngga-djèngga. — **Sěrampin,** Mal., na de uitpersing van het zetmeel van Metroxylon overblijvende vezels. — **Sěrat,** Jav., hout- of plantenvezel. — **Sěrěng** of **srěng,** Jav., sap der schil van Citrus. — **Sěri,** Boeg., hetzelfde als doe. — **Sěring,** Alf. Min. T. B., T. L., T. P., gom, melksap. — **Sěrit,** Jav., hetzelfde als loegoet. — **Sěroet,** Midd. Sum., gras, onkruid. — **Sěsě,** Alf. Tom., bloem. — **Sèsèh,** Balin., hetzelfde als sèhsèh. — **Sěsèk,** Mal. Tim., vezels, die overblijven na rasping en uitpersing der noot van Cocos. — **Sěsèndeën,** Alf. Min. T. B., T. P., T. S., groente. — **Sèsèr,** Kang., kam van een tros Musa-vruchten. — **Sětoek** of **theutoeëk,** Atjeh, bladscheede van Areca Catechu en Oncosperma filamentosa. — **Seuhang,** Soend., bovenste kam van een tros Musa-vruchten; zie boetiti. — **Sibilo,** Alf. N. O. Halm., verdord blad van Cocos. — **Siboak,** Mal. Tim., vrucht van Borassus. — **Sibòdjong,** Bat., jong blad van Cycas Rumphii. — **Sigi,** Soend., hetzelfde als oetjěng. — **Sigor,** Bat., sap uit de schil van Citrus. — **Siharatak,** Bat., vrucht van Durio zibethinus met pitten zonder vleesch. — **Siharaton,** Bat., vrucht van Amomum. — **Sihim,** Bat., vrucht van Calamus Manau. — **Sii,** Balin., zeer zacht vruchtvleesch van de jonge noot van Cocos, ook het was op de vrucht van Benincasa hispida. — **Sija,** O. Jav., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera, meer bepaald de zwarte. — **Sijàlà,** Boeg., vrucht van Cycas Rumphii. — **Sijoeng,** Balin., Jav., Mal. Batav., hetzelfde als sàdjar, ook van Allium; zie ràdjangan. — **Sikal,** Atjeh, klapperdop. — **Sikapa** of **skapa,** Balin., knol van Dioscorea hirsuta. — **Sikat,** Mal., Soend.,

kam van een tros Musa-vruchten, onderdeel van een toerocj; zie ook sisir. — **Siki,** Soend., graankorrel, pit, zaad. — **Sikoenroe** of **tjikoenroe,** Makas., rijstaar. — **Silara** of **sirara,** O. Jav., verdord of afgevallen blad. — **Siksik,** Balin., draad van het hout. — **Silarò** of **soelarò,** Minangk., jonge loot, die ontstaat nadat een oudere is afgevallen. — **Silir, silir bawang,** Jav., schil van Allium. — **Silo,** Alf. N. O. Halm., Tom., hars; **kolano masilo** is in Alf. N. O. Halm. hars van Dammara alba. — **Simbar,** Jav., woekerplant. — **Simoe,** Bat., vakje der vrucht van Artocarpus integrifolia, Citrus enz. — **Simpoongoi,** Bol. Mong., aar, halm, bloemstengel. — **Sinah** of **tjinah,** Gajo, bast van Musa. — **Sinan,** Alf. Boer., bloemknop. — **Sinang,** Jav., vrucht van Mimusops Elengi. — **Sinénar,** Tenimbar, blad van Cocos. — **Singgang,** Jav., nieuw uitspruitsel van rijststoppels. — **Singgangan,** Balin., nieuw uitspruitsel van rijststoppels. — **Singkara,** Soend., hetzelfde als harimoemoe. — **Sinom,** Jav., jong blad van Tamarindus indica. — **Sintjoeng,** Soend., hetzelfde als mantjoeng. — **Siò,** N. Guin. 4 R., bloem. — **Sipa,** Sangi, palmwijn. — **Sirara,** O. Jav., hetzelfde als silara. — **Siroeng,** Soend., loot, uitspruitsel; zie anak. — **Sisik,** Bat., de ruwe kant van boomschors. — **Sisir,** Mal., hetzelfde als sikat. — **Skapa,** Balin., hetzelfde als sikapa. — **Slèpaän,** Balin., ontwikkeld blad van Cocos. — **Snaoe,** N. Guin. Noemf., tak. — **Soboewon,** Bat., rijstbolster. — **Sòë,** Rotin., klapperdop. — **Soeat,** Gorom, Watoeb., meel van Metroxylon Sagus. — **Soeda-soeda,** Mal., puntig uitspruitsel aan den voet van sommige Gramineae, bijv. Imperata cylindrica. — **Soedjèn,** Jav., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera, meer bepaald de grijze; zie soewa. — **Soedji,** Mal., binnenste of inhoud van een korrel graan. — **Soedoe,** Alf. Min. T. S., loot, spruit; zie séé. — **Soeha,** Bat., vleesch der noot van Cocos. — **Soehoe,** Alf. N. O. Halm., pas uitkomend sprietje. — **Soekĕt,** Jav. Ng., gras; zie roempoet. — **Soelarò,** Minangk., hetzelfde als silarò. — **Soeligi,** Bat., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera, waarmede men op boombast schrijft; zie taroegi. — **Soelò,** Mal. Z. O. Born., loot, spruit. — **Soeloen,** Bat., bast van Excoecaria Agallocha. — **Soeloer,** Jav., fijne rank of wortel. — **Soeloer,** Mal., loot, spruit; zie poetjoek. §) — **Soemi** of **somi,** Balin., rijststoppels, stroo; zie sahoemi. — **Soemsoem,** Mal., merg. — **Soendoel langit,** Jav., bloem van Cananga odorata. — **Soengga,** Biman., rijststoppels. — **Soengkoeran** of **tjongkélan,** Mal., jonge noot van Cocos in het vierde stadium van ontwikkeling, als de kern er uitgenomen kan worden; zie tĕlinga kambing en sĕmantĕn. — **Soengoet,** Jav., vruchtsteel der noot van Cocos; ook haakje, waarmede de ranken van slingerplanten zich vasthechten. — **Soengsang,** Balin., bloem van Gloriosa superba. — **Soenti,** Mal., wratachtig uitwas bij sommige Scitamineae. — **Soerar,** Bat., aderen in het hout. — **Soeri,** Mal. Amb., palmwijn van Cocos. — **Soerijang,** Boeg., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Soeroe,** Alf. Min. T. B., T. L., T. P., loot, spruit; zie séé. — **Soesoe,** Alf. N. O. Halm., spruit van Metroxylon en Musa. — **Soesoeda,** Alf. Min. T. S., doorn, stekel. — **Soesoela,** Alf. Min. T. B., T. L., doorn, stekel. — **Soesoh,** Mal., groote doorn van sommige boomen. — **Soewa,** Jav., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera, meer bepaald de zwarte; zie soedjèn. — **Soewala,** Soend., vrucht van Borassus. — **Sòfò,** Tern., vrucht. — **Sogar djantèn,** Bat., grootste of dikste pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera; zie taroegi. — **Sòglèng,** Jav., hetzelfde als sògòlan. — **Sògol** of **sògòlan,** Jav., loot, waterloot; zie het voorgaande woord. — **Sòka,** Alf. N. O. Halm., blad. — **Sòkè,** Mal. Tim., klapperdop. — **Sokopat,** Alf. N. Laoet, bladscheede van palmen. — **Sòlang,** Madoer., uitlooper van Saccharum officinarum. — **Solbhoek,** Madoer., hetzelfde als sĕlbhik. — **Solè,** Nias, hetzelfde als òlomboe. — **Solor,** Jav., uit den wortel opschietende loot. — **Somba,** Bat., jong blad van Ficus. — **Somi,** Balin., hetzelfde als soemi. — **Songkèl,** Madoer., jonge vrucht van Zea Mays. — **Soòra,** Alf. N. O. Halm., kaf, zemelen. — **Sòpo,** Alf. N. O. Halm., vrucht. — **Soro** of **toemoe,** Biman., loot, spruit. — **Sotja,** Balin., oog eener uitloopende aardvrucht. — **Sotja,** Balin., Jav., kwast of spat in hout of bamboe. — **Sòtja,** Madoer., oog van een uitloopenden tak van Bambusa. — **Sowòko,** Alf. N. W. Halm., vrucht. — **Srèng,** Jav., hetzelfde als sĕrĕng. — **Srisip,** Sas., uitspruitsel van rijststoppels. — **Sriwil,** Jav., uitwas van boom of plant. — **Srompod,** Jav., onkruid. — **Swan,** N. Guin. Noemf., Wand., palmwijn.

T.

Tàäl, Madoer., vrucht van Borassus; zie bhĕrĕm. — **Tabih,** Balin., baltige wortels van boomen, boven den grond. — **Tabo,** Alf. Tom., hetzelfde als banga. — **Tabò,** Soend., hetzelfde als kapol. — **Tabok,** Midd. Sam., doorn, stekel. — **Tabolak,** Bat., vlies in Bambusa. — **Tabon,** Jav., buitenste vezelachtige vruchtwand der noot van Cocos; afgeschild heet die sĕpĕt en uitgeplozen ĕnal. — **Tada,** Soemba, bast, schil, schors. — **Tadji,** Balin., scheut of uitspruitsel van Imperata cylindrica en Alpinia galanga. — **Taèf,** Tim., tak. — **Tagaoe,** Daj. Z. O. Born., blad van Nipa fruticans. — **Tagé,** Alf. N. O. Halm., steel, blad- of vruchtsteel. — **Tàha,** Saleijer, blad. — **Tahan lolon,** Solor, ontbolsterde rijst. — **Tahĕn** of **taroe,** Balin. Kr., hout, boom. — **Tahoeri,** Alf. Z. Cer., hetzelfde als téhoeri. — **Takè,** Boeg., tak; **takè malòrong,** rank. — **Takil** of **tangkil,** Bat., steel eener vrucht. — **Tako,** Biman., bladsteel. — **Takoeng,** Lamp., bladscheede van Areca. — **Takoewal,** Bat., onrijpe vrucht van Artocarpus integrifolia of Durio zibethinus. — **Takoi,** Alf. Min. T. P., klapperdop. — **Talaboekan** of **talabòkan,** Jav., bladscheede van palmen; zie oepih en okab-okab. — **Talakoep,** Jav., schutblad, vooral van bamboe. — **Talakop,** Soend., schutblad, vooral van bamboe. — **Talampoeëng,** Makas., kiem van Cocos. — **Talanggidhan,** Madoer. B., steel van vruchten; zie dalanggidhan. — **Talangkèdhan,** Madoer. P., S., steel van vruchten; zie dalanggidhan. — **Talangkètan,** Madoer. S., steel van vruchten; zie dalanggidhan. — **Talàsan,** Jav., hetzelfde als ĕlas. — **Talboewan,** Bat., stronk van Ananassa sativa, Zea Mays, enz. — **Talèna,** Alf. Min. T. P., palmiet van Cocos. — **Talĕtah,** Jav. Kr. D., hetzelfde als tĕloetoeh. — **Taliwatoe,** Sangi, kiemhoudende vrucht van Arenga saccharifera. — **Talòdjhoengan,** Madoer., uiteinde van een

§) Volgens sommigen zou het verschil met poetjoek hierin bestaan, dat soeloer een loot of spruit is, die even boven den grond aan eenig gewas ontspringt.

Musa-blad. — **Taloedjok,** Mal. Z. O. Born., zeer jong blad van Musa en palmen. — **Taloema,** Makas., vrucht van Heritiera littoralis. — **Taloetis,** Daj. Z. O. Born., loot, spruit. — **Taloetoeh** of **tĕloetoeh,** Jav., klevcrig planten; sap; zie poeloet en talĕtah. — **Talòtjor** of **tlòtjor,** Jav., bijknollen van Colocasia antiquorum. — **Tambi,** Jav., wortellijst. — **Tambing,** Sas., boven den grond uitstekende wortel van boomen. — **Tambirik,** Bat., jonge boom van Musa — **Tamèlong,** Makas., vrucht van Rhizophora conjugata. — **Tamò malàké,** Alf. N. O. Halm., ontbolsterde rijst. — **Tamoetat** of **tanoetat,** Alf. Z. Cer., pit van Artocarpus integrifolia en Durio zibethinus. — **Tampang,** Mal. W. Born., zaailing. — **Tampilai,** Daj. Z. O. Born., rijststroo. — **Tampoeëk,** Minangk., kelkbladen, die na de vruchtzetting overblijven. — **Tampoek,** Mal., Bat., kelkbladen, die na de vruchtzetting overblijven; zie tampok. — **Tampoenik,** Bat., vrucht van Artocarpus Blamei. — **Tampoeroeëng,** Minangk., klapperdop. — **Tampoerong,** Mal. Amb., Men., klapperdop. — **Tampok,** Mal., hetzelfde als tampuek. — **Tamporong,** of **tèmporong,** Kang., klapperdop. — **Tàna,** Saleijer, tros vruchten van Cocos. — **Tanak,** Rotin., bloemkelk. — **Tanalè,** Madoer. B., P., rank van een slingerplant; zie tònalè. — **Tandan,** Bat., Mal., Minangk., tros van bloemen of vruchten; soms bloemsteel van Musa en vele palmen. — **Tandanan,** Mal. Batav., tros van vruchten van Cocos en Musa. — **Tanding,** Bat., jonge loot. — **Tandoek,** Mal., onderste deel der bladscheede van Areca Catechu, waarmede deze aan den stam vastzit. — **Tandoer,** Jav., jong rijstplantje. — **Tanga,** Bol. Mong., tak, twijg. — **Tangkai,** Mal., Minangk., steel, stengel. — **Tangkaj,** Daj. Z. O. Born., Soend., rank met blad van Piper Betle; zie bangkang. — **Tangkal,** Soend., boom, stam. — **Tangkè,** Makas., takje; zie pangkè; — **Tangkè,** Mal. Batav., steel, stengel. — **Tangkil,** Bat., hetzelfde als takil. — **Tangò,** Alf. Min. T. P., aar, halm. — **Tangò,** Goront., tak, twijg. — **Tanoetat,** Alf. Z. Cer., hetzelfde als tamoetat. — **Tanòmò,** Nias, hetzelfde als famasoea. — **Taoe,** Tim., boom, stam. — **Taoegé** of **toekoelan,** Jav., uitspruitsel van Vigna Catjang. — **Taoen,** Tid. Born., boom, stam. — **Tapas,** Jav., Soend., harig bekleedsel der bladscheede van Cocos; in Snend. ook bastvezels der noot van idem. — **Tapè,** Madoer. P., bladscheede van Bambusa; zie tjalomprèng. — **Tapĕs,** Atjeh, harig bekleedsel der bladscheede van Cocos. — **Tapès,** Madoer., harig bekleedsel der bladscheede van Cocos. — **Tapis,** Balin., harig bekleedsel der bladscheede van Cocos. — **Tapo,** Daj. Z. O. Born., vrucht van Nipa fruticans. — **Tapoean,** Alf. W. Cer., gras, onkruid. — **Tapoeëng,** Minangk., meel. — **Tapoek,** Balin., kelkbladen, die na de vruchtzetting overblijven. — **Tapoeng,** Saleijer, meel. — **Tapok,** Soend., kelkbladen, die na de vruchtzetting overblijven. — **Taponé,** Kisar, meel. — **Taras,** Mal. Bandj., hart van boomen, kernhout. — **Tarèh,** Minangk., hart van boomen, kernhout. — **Tari batoe,** Alf. Min. Bant., vrucht van Arenga saccharifera. — **Tarindi,** Biman., jong blad, vooral van Tamarindus indica. — **Taroe,** Balin. Kr., hetzelfde als tahĕn. — **Taroeëk,** Minangk., knop, uitbotsel. — **Taroegi,** Bat., pennen in het harig weefsel van Arenga saccharifera; zie socligi en sogar djaatĕn. — **Taroek,** Mal., knop, uitbotsel. — **Taroopak,** Bat., pas uit den grond geschoten rijststengel. — **Tarongtong,** Soend., bloem van Sonneratia acida. — **Taropal,** Alf., N. Laoet, Sap., bladscheede van palmen; zie ahaoeno en oeno. — **Tàsà** of **tino,** Makas., rijp van vruchten. — **Tasak,** Balin., Lamp., hetzelfde als nasak en mĕsak. — **Tasĕ,** Boeg., rijp van vruchten. — **Tawang,** Alf. Min. Tonsaw., meel van Metroxylon Sagus. — **Tawàrò,** Boeg., Makas., meel van Metroxylon Sagus. — **Tawàsĕn** of **tĕwàsĕn,** Alf. Min., meel van Metroxylon Sagus. — **Téas,** Rotin., kernhout. — **Tĕbon,** Jav., hetzelfde als katĕbon. — **Tĕghan,** Madoer. S., hetzelfde als dhoebighan. — **Téhoeri,** Alf. Z. Cer., jonge loot van Bambusa. — **Tèkèl,** Jav., spruitje van een uitgeloopen noot van Cocos. — **Tĕlabikan,** Jav., het onderste deel van een tak van Arenga saccharifera, waar die aan den boom zit. — **Tĕladjar,** Jav., hetzelfde als tĕlĕndjĕr. — **Tĕlatjar,** Jav., hetzelfde als klatjar; ook wortel boven den grond van Colocasia antiquorum. — **Tĕlĕndjĕr** of **ladjĕr** en **tĕladjar,** Jav., penwortel van boomen. — **Tĕlinga kambing,** Mal., jonge noot van Cocos in het derde stadium van ontwikkeling, als de kern verhardt; zie kĕlongkong en soengkoeran. — **Tĕloedjoeroe,** Jav., vrucht van Aleurites moluccana met drie pitten. — **Tĕloetoeh,** Jav., hetzelfde als tuloetoeh. — **Tĕmbatoe,** Mal., vrucht van Nipa fruticans. — **Tĕmbĕlèlè,** Balin., gekrulde rank van Lagenaria en Momordica. — **Tĕmĕng,** Atjeh, schors van Bambusa Wrayi. — **Tĕmò latè,** Madoer., moederknol van Kaempferia rotunda. — **Tĕmoe-tĕmoean,** Balin., algem. benaming van specerijachtige wortels en aardvruchten. — **Tĕmpoeroeng,** Mal., klapperdop; **tĕmpoeroeng djantan,** de bovenste helft, waarin de drie indruksels; **t. betina,** de onderste helft. — **Tèmpòrong,** Kang., hetzelfde als tamporong. — **Tèn-atèn, tèn-atèna pĕrèng,** Madoer., van de schil ontdane bast van Bambusa. — **Tĕngal,** Balin., halfrijp van vruchten. — **Tĕngap,** Daj. Z. O. Born., weefsel tusschen bast en eigenlijke houtlaag. — **Tènggèr,** Sas., bloemscheede van Cocos. — **Tĕnggoel,** Jav., pit der vrucht van Artocarpus incisa. — **Tèngkalok,** Mal., jonge pit van Mangifera. — **Tĕngkoelak,** Balin., klapperdop met vezelbast. — **Tĕngkok,** Mal., steeltje van een rijstkorrel. — **Tèpèngan,** Balin., hetzelfde als kutèpèngan. — **Tĕpoeng,** Balin., Mal., meel. — **Tĕpong,** Atjeh, Madoer., meel; zie teupong. — **Tĕras,** Mal., hart van een boom, kernhout. — **Téras,** Daj., hart van een boom, kernhout. — **Tèrèlèk,** Soend., bloemkolf van Arenga saccharifera, waaruit het sap voor de vierde maal getapt wordt; zie leungeun. — **Tĕrijang** of **toerijang,** Lamp., uitlooper van gesneden rijst. — **Tĕrik** of **djaloe,** Jav., jong spruitje van Ipomoea Batatas. — **Tès,** Tim., kernhout. — **Tĕtandan,** Sas., klim- of slingerplant. — **Tĕtangkèl,** Sas., hout van een klapperdop. — **Tĕtĕwa,** Alf. Min. T. P., binnenbast van Bambusa longinodis. — **Tètèngkòrĕn,** Alf. Min. T. P., ééa geleding van Bambusa. — **Teupong,** Atjeh, hetzelfde als tĕpong. — **Tèwàsĕn,** Alf. Min., hetzelfde als tawàsĕn. — **Tĕwĕr,** Banda, gom, hars. — **Tĕwi,** Alf. Min. T. B., T. P., ontbolsterde rijst. — **Thantan,** Atjeh, hetzelfde als het Mal. santan. — **Theuloedang,** Atjeh, bloemscheede van palmen. — **Theuloempoeëk,** Atjeh, stam van Musa. — **Theutoeëk,** Atjeh, hetzelfde als sĕtoek. — **Tibi,** Alf. Min. Bant., ontbolsterde rijst. — **Tigò,** Alf. N. O. Halm., gom, melksap. — **Tijas** of **djati,** Lamp., kern of hart van een boom. — **Tijoel,** Alf. Min. Ponos., bloemstengel, vooral van Zea Mays. — **Tikàroeng** of **tjapijoe,** Makas., bladnerf van

Arenga saccharifera en Cocos. — **Tikĕroeng,** Boeg., hetzelfde als adidi. — **Tikilan,** Jav., kiem, uitspruitsel. — **Timbaba,** Minangk., hetzelfde als katimbaba. — **Timbò** of **timbò kalockoe,** Makas., deel van de kiem der noot van Cocos, dat uit de noot opschiet; zie pàrà. — **Timbò-timbò, timbò-timbò asè,** Makas., nieuwe uitlooper van rijststoppels. — **Timboeng,** Sangi, bladnerf van Cocos. — **Timpa,** Alf. Min. T. L., palmwijn. — **Timpoega,** Sangi, harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Tingidoe,** Alf. N. O. Halm., verdord blad van Musa. — **Tino,** Makas., hetzelfde als tàsà. — **Tipas,** Alf. Min. Bent., palmwijn. — **Tipàsa,** Alf. Min. Bant., palmwijn. — **Tipoek,** Lamp., hetzelfde als ipoeng. — **Tipoeng,** Soend., meel. — **Tjabang,** Mal., tak, twijg; zie tjawang. — **Tjaboek,** Jav., de na uitpersing der olie van het zaad van Sesamum indicum overblijvende koek. — **Tjajoe,** Alf. Min. T. P., boom, hout. — **Tjalak,** Jav., bloem van Tectona grandis. — **Tjalilà,** Boeg., zeer jonge noot van Cocos. — **Tjaloempring** of **tjĕloempring,** Jav., bladscheede van Bambusa. — **Tjalomprèng,** Madoer., bladscheede van Bambusa; zie tapè. — **Tjamba,** Madoer. B., P., kiem van peulgewassen; zie katjambha. — **Tjambatoe,** Soend., vrucht van Nipa fruticans. — **Tjampaka djoego** of **tjampaka soga (soega),** Balin., bloem van Canna indica. — **Tjamoek,** Balin., hetzelfde als ujamoek. — **Tjampaloek,** O. Jav., jonge vrucht van Tamarindus indica; zie tjĕmpaloek. — **Tjampalok,** Kang., hetzelfde als 't O. Jav. tjampaloek. — **Tjampang,** Balin., kruis tusschen twee takken, dikke tak; zie tjarang. — **Tjanggah,** Balin., gaffelvormige tak; zie pang. — **Tjangka** of **pangka,** Madoer., gaffelvormige tak; zie tjatak. — **Tjangkalèng,** Soend., van de schil ontdane vrucht van Arenga saccharifera; zie tjaroeloek. — **Tjangkang,** Jav., Soend., een batok met het vezelachtig weefsel er om heen; in Soend. nog schil van peulen en vruchten. — **Tjangkoeĕk,** Minangk., aflegger, afzetsel. - **Tjangkòghan,** Madoer., aflegger, afzetsel. — **Tjangkok,** Jav., Mal., Soend., aflegger, afzetsel; in Jav. nog harde schaal van nootvruchten. — **Tjangkòkan,** Vulg. Mal., hetzelfde als tjangkok. — **Tjangoerip,** Balin., geheel groene (zeldzame) noot van Areca Catechu. — **Tjangtji,** Soend., rijstaar. — **Tjanik,** Atjeh, tros van vruchten, vooral van Areca Catechu. — **Tjanir,** Soend., wortelnitwas van boomen, boven den grond. — **Tjàpa oeti,** Boeg., hetzelfde als oesò. — **Tjapĕng,** Boeg., hetzelfde als kadàrò. — **Tjapijoe,** Makas., hetzelfde als tikàroeng. — **Tjapilong,** Tern., vrucht van Calophyllum inophyllum. — **Tjarang,** Balin., tak; zie tjampang en pang. — **Tjarang,** Jav., Mal., rank van slingergewassen; zie tjatjing. — **Tjarangan,** Madoer. S., hetzelfde als 't Jav. tjarang. — **Tjarangè** of **tjoerangè,** Boeg., bladerlooze tak. — **Tjaroeloek,** Soend., vrucht van Arenga saccharifera in de schil; zie tjangkalèng. — **Tjatak,** Madoer. B., gaffelvormige tak; zie tjangka. — **Tjatjing,** Balin., Jav., Mal., fijne rank van klimplanten; zie klatjar, lantjah en tjarang. — **Tjawang,** Mal., takje, twijgje; zie tjabang. — **Tjĕdèng,** Gajo, jong uitspruitsel van Nicotiana Tabacum. — **Tjĕdoewè,** Atjeh, hetzelfde als toekok. — **Tjĕlĕngan** of **tjĕlĕpan,** Jav. Kr., indigo. — **Tjĕloempring,** Jav., hetzelfde als tjaloempring. — **Tjèloeng,** Jav., hetzelfde als katjèloeng; zie tjiloeng. — **Tjĕmpaloek,** Jav., hetzelfde als kĕmladakan. — **Tjĕngkarang,** Jav., bloem van Gnetum Gnemon. — **Tjengkò pòlong,** Mal. Amb., moernagel. — **Tjĕngkèr,** Madoer., jonge noot van Cocos, ouder dan bhaloelock en jonger dan bĕghan. — **Tjĕngkir,** Jav., Mal. Batav., Soend., jonge noot van Cocos, ouder dan bhaloelock en jonger dan bĕghan; zie biroelock en bloelock. — **Tjèngtjèng,** Madoer., zie bij bhoewar. — **Tjĕplik,** Jav., bladsteel van Bambusa. — **Tjĕpok,** Madoer., hetzelfde als pòpok. — **Tjŏpok,** Sas., vruchtpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Tjĕrakèn,** Jav., pit der vrucht van Croton Tiglium. — **Tjètjĕk,** Jav. Teg., hetzelfde als katèwèl. — **Tjeutjeuh,** Soend., sap uit den stam van Musa, jonge Bambusa en Lycopodium (?) — **Tjèwèng,** Jav., gaffelvormige boomtak. — **Tji pàti,** Soend., sap uit de geraspte kern der noot van Cocos. — **Tjijar,** Mal., sap der schil van Citrus. — **Tjikal,** Jav., uitgeloopen noot van Cocos. — **Tjikoenroe,** Makas., hetzelfde als sikoenroe. — **Tjiloeng,** O. Jav., hetzelfde als tjèloeng. — **Tjinah,** Gajo, hetzelfde als sinah. — **Tjiri,** Makas., hetzelfde als tjoela. — **Tjitjing,** Jav., vrucht van Dioscorea. — **Tjoekoel,** Jav., jonge spruit, loot; zie tjòkol. — **Tjoela** of **tjiri,** Makas., jonge spruit, loot; zie tjòkol. — **Tjoemawènè,** Soend., jonge boom van Arenga saccharifera. — **Tjoenaj,** Soend., jonge noot van Cocos, iets ouder dan tjĕngkir. — **Tjoengap,** Jav. Teg., hetzelfde als kĕtjèr. — **Tjoengap,** Soend., kiemgat der vrucht van Aleurites moluccana en Cocos nucifera. — **Tjoepat,** Soend., kelkbladen van Garcinia Mangostana. — **Tjoeplik,** Jav., oog, kwast in Bambusa. — **Tjoerangè,** Boeg., hetzelfde als tjarangè. — **Tjoeroeng,** O. Jav., kam van een tros Musa-vruchten. — **Tjoetjoek,** Soend., doorn, stekel. — **Tjòkol,** Jav., jonge loot van medicinale kruiden; zie tjoekoel. — **Tjòli,** Boeg., pas ontloken boomblad. — **Tjombrang,** Soend., bloem van Amomum. — **Tjompong,** Jav., jong blad van Tectona grandis. — **Tjongkèlan,** Mal., hetzelfde als soengkoeran. — **Tjongok,** O. Jav., bloemscheede van Cocos. — **Tjorak,** Jav., bloem van gevlamd hout. — **Tlĕsok,** Sas., bloemscheede van palmen. — **Tlòtjor,** Jav., hetzelfde als talòtjor. — **Tobèh,** Loeboe, jonge spruit van Bambusa. — **Tòbò,** Makas., bloemtros van Areca Catechu, Borassus, Cocos en Nipa fruticans; zie bèlong. — **Tòdò,** Nias, bloem van Musa. — **Toea** of **toeak,** Rotin., palmwijn. — **Toeba,** Lamp., vrucht van Pangium edule. — **Toeba,** Mal., geheel rijpe noot van Cocos, na gontjang. — **Toebis,** Bat., hetzelfde als roboeng. — **Toeboeh,** Balin., half volwassen boom van Cocos. — **Toed,** Alf. Min. Tonsaw., boom, stam. — **Toed,** Jav., hetzelfde als toentoet. — **Toeès,** Gajo, jonge loot van Bambusa. — **Toegi,** Jav., haartje of naaldje van een rijstkorrel. — **Toehè,** Nias, ontlakte boomstam. — **Toehò,** Nias, merg van Panicum. — **Toehoe,** Alf. Z. Cer., loot, spruit. — **Toehot,** Lamp., afgehouwen boomtronk. — **Toeïdĕ,** Sangi, boom, stam. — **Toeïnòho,** Alf. Min. Tonsaw., groente. — **Toekoelan,** Jav., hetzelfde als taoegé. — **Toekok** of **tjĕdoewè,** Atjeh, afgehouwen boomtronk. — **Toelalajan,** Balin. Kr., gekrulde rank van Lagenaria en Momordica; zie tĕmbĕlĕlé. — **Toelamahà,** Mal. Amb., grove vezels aan den binnenkant van den gespleten stam van Metroxylon Sagus. — **Toelang,** Boeg., pit der vrucht van Eriodendron anfractuosum. — **Toelang,** Mal., hoofdrib van sommige bladen. — **Toelang, toelang goemoetoe,** Mal. Amb., Tim., penneu in het harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Toelò,** Alf. Tom., hetzelfde als baroe. — **Toelò** of **toerlò,** Bat., vak der vrucht van Durio zibethinus. — **Toelmok,** Bat.,

week hout van kleine boomen. — **Toemboek,** Alf. Min. Bent., loot, spruit. — **Toemboeng,** Bat., Soend., kern van uitgeloopen noot van Cocos. — **Toemboer,** Bat., jonge spruit van boomen. — **Toemoe,** Biman., hetzelfde als soro. — **Toemoeroelo,** Alf. N. Laoet, Sap., jonge loot van Bambusa. — **Toempak,** Mal., overgebleven kelkbladen van de vrucht van Garcinia Mangostana, e.a. — **Toempang,** Jav., kiemblaadje. — **Toempi,** Jav., het houtachtig weefsel tot afscheiding der geledingen van Bambusa. — **Toena** of **toenana,** Alf. Min. Tonsaw., blad. — **Toenai,** Alf. Min. Bent., doorn, stekel. — **Toenas,** Bat., Mal., hot, knop. — **Toendal,** Bat., onderkant van een blad. — **Toendé,** Biman., vruchttros van Musa. — **Toendjang,** Bat., Mal., lucht- of ademwortels van Pandanus, Ficus en Rhizophora; in Bat. ook **tordjang.** — **Toendoe,** Mal. Tim., rijstaar, tros van vruchten. — **Toendoen,** Jav., Sas., tros vruchten van Arenga saccharifera, Cocos en Musa. — **Toenèh,** Minangk., hot, knop. — **Toenggak,** Balin., Jav., Soend., afgehouwen boomtronk; in Jav. nog **toenggak sĕmi,** op nieuw uitloopende tronk, dat in Balin. **toenggak warêng** is; zie toewĕd. — **Toenggakan,** Mal., afgehouwen boomtronk. — **Toenggoë,** Minangk., onttakte boomstam. — **Toenggoel,** Balin., Bat., Mal., Soend., onttakte boomstam. — **Toengka,** Alf. Tom., aar, halm. — **Toengkoe,** Gajo, geleding. — **Toengkol,** Daj. Z. O. Born., bloemknop van Musa. — **Toeno,** Alf. N. Laoet, hetzelfde als oeno. — **Toenoe,** Sika, bladnerf van Borassus. — **Toenroeng,** Boeg., Makas., tros vruchten van Cocos, nog aan den boom zittende. — **Toentoet** of **toed,** Jav., bloemknop van Musa. — **Toeó,** Nias, gegiste palmwijn; zie nirò. — **Toeöe,** N. Guin. 4. R., gegiste palmwijn. — **Toeöed oeng kajoe,** Alf. Min. T. S., boom, stam. — **Toeöer in tjajoe,** Alf. Min. T. P., boom, stam. — **Toeöer oeng kai,** Alf. Min. T. B., boom, stam. — **Toeplé,** N. Guin. 4 R., jonge loot van Barringtonia speciosa. — **Toerá,** Makas., tak van Arenga, Borassus, Cocos en Nipa fruticans, waaraan vruchten hangen. — **Toerijang,** Lamp., Soend., uitlooper van afgesneden rijst; zie tĕrijang. — **Toerlé,** Bat., hetzelfde als toelé. — **Toeroetoeroe,** Nias, vruchtsteel van palmen. — **Toeroej,** Soend., vruchttros van Areca Catechu, Musa e.a. — **Toeroes,** Jav., stek van boomen of planten. — **Toesam** of **kisam,** Balin. Semb., hart van palmen; zie oentĕng. — **Toetoen,** Alf. Boer., bloem. — **Toetoen,** Atjeh, onderste kam van een tros Musa-vruchten. — **Toetoenè,** Alf. Min. T. L., T. P., doorn, stekel. — **Toetoewoe,** Sermata, klapperdop. — **Toewa,** Biman., Boeg., Watoeb., Tenimbar, palmwijn. — **Toewa,** Jav., zie bij matĕng. — **Toewak,** Alf. Min. Ponos., Tonsaw., Balin., Bat., Madoer., Mal., Minangk., gegiste palmwijn; zie nira en lààng. — **Toewao,** Alf. Har., palmwijn. — **Toewaol,** Alf. N. Laoet, Sap., palmwijn. — **Toewĕd,** Balin., afgehouwen boomtronk; zie toenggak. — **Toewĕk** of **toeweuk,** Atjeh, palmwijn. — **Toewin,** Balin., afgehouwen boomtronk. — **Toewò,** Boeg., deel van de kiem der noot van Cocos, dat naar buiten uitschiet; zie tompong. — **Toewoen,** Alf. Min. Bent., blad. — **Tòga,** Alf. N. O. Halm., zwam van Arenga saccharifera. — **Tòghitòghi,** Kang., hetzelfde als kapè-kapè. — **Tohal,** Bat., merg van palmen en van Musa. — **Tojoentoen,** Alf. Min. Ponos, lijne haartjes, dons. — **Toktòkan** of **tongtòngan** en **troktòkan,** Balin., bloemknop van palmen. — **Tombis,** Bat., knievormig uitwas van boomen. — **Tomboe,** Madoer., loot, spruit. — **Tombol,** O. Jav., jonge vrucht van Artocarpus integrifolia. — **Tombong,** Balin., Mal., kiem van een uitgeloopen noot van Cocos. — **Tompè,** Madoer., wit vlies der korrels van Oryza en Zea. — **Tompong,** Boeg., kiem van een uitgeloopen noot van Cocos; zie toewò. — **Tònalè,** Madoer. S., rank van slingerplanten; zie tanalè. — **Tònas,** Kang., afgehouwen boomtronk. — **Tonàsa,** Makas., hart van het hout; zie aténa kajoe. — **Tondoen,** Madoer., tros vruchten van Musa, Cocos en Borassus. — **Tondoi,** Daj. Kat., steel, stengel. — **Tonĕ,** Boeg., hart van het hout. — **Tongalaò,** Goront., loot, uitspruitsel. — **Tonggak,** Mal., ademwortel van Alstonia scholaris en Sonneratia acida. — **Tongghakan,** Madoer., hetzelfde als ghak-tongghak. — **Tongghoel padjoeng,** Madoer., top van een boom. — **Tongkol,** Madoer., bloem of bloemknop van Musa. — **Tongon,** Midd. Sum., hars. — **Tongor,** Bat., verfstof, getrokken uit den bast van Ceriops Candolleana. — **Tongtak,** Soend., bloem van Zingiber Cassumunar. — **Tongtòlang,** Soend., bloemknop van Artocarpus integrifolia, die zich tot vrucht heeft gezet. — **Tongtongan,** Balin., hetzelfde als toktòkan. — **Tòpi,** Bol. Mong., tros van vruchten. — **Tòpong,** Alf. Min., rijstmeel. — **Toras,** Bat., hart van het hout. — **Tordjang,** Bat., hetzelfde als toendjang. — **Toro,** Biman., verdord blad. — **Tòron òdjhan,** Madoer., onderste kam van een tros Musa-vruchten. — **Tòros,** Madoer., stek van boomen of planten. — **Tot-pòtot,** Madoer., hoogste kam van een tros Musa-vruchten; zie pòtot. — **Tòto,** Alf. N. O. Halm., hart van het hout. — **Torngò,** Madoer. S., jonge vrucht van Artocarpus communis. — **Tòtòpo,** Alf. N. O. Halm., doorn, stekel. — **Tòtot,** O. Jav., bloem van Alpinia Galanga. — **Towàhoe,** Goront., bladnerf van Metroxylon Sagus. — **Tòwang,** Alf. Min. T. P., meel van Arenga saccharifera. — **Trijoeng,** Balin., uitloopende vrucht van Borassus. — **Troeboes,** Jav., loot, uitspruitsel, van boomen en wortels. — **Troktòkan,** Balin., hetzelfde als toktòkan. — **Twas,** Balin., hart van het hout.

W.

Waä, Mal. Amb., buitenste harde bast van Metroxylon Sagus. — **Waä,** Nias, wortel. — **Waäl** of **waär,** Alf. Z. Cer., hetzelfde als ai waäri. — **Waäljo,** Alf. N. Laoet, hetzelfde als ai waäljo. — **Waälo,** Alf. Sap., hetzelfde als ai waälo. — **Waän,** Sika, hetzelfde als rii. — **Waär,** Alf. Z. Cer., hetzelfde als waäl. — **Waäs,** Alf. Min. T. S., outbolsterde rijst. — **Waäti,** Alf. Hila, hetzelfde als ai waäti. — **Wàbĕ,** Alf. Boer., rijp van vruchten. — **Wadèdè,** Alf. Min. T. S., bloemscheede van Musa. — **Wadoe,** Kisar, hars. — **Wadjèg,** Jav., vrouwelijke bloemkolf van Arenga saccharifera. — **Wàdjoe,** Boeg., vlies om de pit van Artocarpus integrifolia. — **Wah,** Lamp., vrucht. — **Wàhajoe,** Alf. Min. Bent., bloemstengel, vooral van Zea Mays. — **Wai** of **wai in akĕl,** Alf. Min. T. P., harde bast van den stam van Arenga saccharifera. — **Wajah,** Balin., rijp van kàtjang-soorten. — **Wajit,** Lamp. Ab., hetzelfde als bajit. — **Wajoe,** Soend., gegiste palmwijn; zie lahang. — **Wàka,** Alf. Asil, hetzelfde als ai wàka. — **Wakaï,** Daj. Z. O. Born., klim- of slingerplant. — **Wakat,** Daj. Law., hetzelfde als oejat. — **Wakò,** Manggarai, wortel. — **Wala** of **wĕla,** Soemba, bloem. — **Walakana,** Alf. Min., hetzelfde als balakana. — **Walan,** Alf. Boer., bladnerf. —

Walangan, Jav., blad van Pimpinella Pruatjan. — **Walémping,** Boeg., boven den grond uitwassende wortel van boomen; bij palmen het aan den stam gehecht ondereinde der palàpa. — **Walèt** of **warèt,** Alf. Z. Cer., klim- of slingerplant. — **Walèté,** Alf. Asil, Hila, klim- of slingerplant. — **Walèto,** Alf. Har., klim- of slingerplant. — **Waloe,** Alf. Min. Tonsaw., gom, melksap. — **Waloelang,** Alf. Min. Bent., spint. — **Waloöl,** Alf. N. Laoet, Sap., klim- of slingerplant. — **Wangé,** Alf. N. O. Halm., doorn van Calamus of Daemonorops. — **Wanoet,** Alf. Min. T. S., vezelige bast der noot van Cocos. — **Wapé,** Alf. Har., Z. Cer., hetzelfde als papé. — **Wapi,** Alf. N. O. Halm., pit van vruchten. — **Warâsi,** Alf. Min. T. B., T. L., T. S., fijne haartjes, dons. — **Warèt,** Alf. Z. Cer., hetzelfde als walèt. — **Waring,** Jav., fijn soort kadoet. — **Waroek,** Alf. Min. Bent., T. B., T. L., T. S., zwam van Arenga saccharifera. — **Wàta,** Alf. Z. Cer., blad. — **Wàtang,** Alf. Min. T. P., Boeg., Sangi, stam, stengel. — **Watin,** Alf. Z. Cer., bladsteel. — **Watoena,** Alf. Min., hetzelfde als batoena. — **Wawai,** Kei, rijp van vruchten. — **Wéà,** Alf. Tom., Daj. M., ontbolsterde rijst. — **Wědani,** Jav., bloem van Quisqualis indica. — **Wěla,** Boeg., hetzelfde als doe. — **Wèla,** Manggarai, blad- of bloemknop. — **Wěla,** Soemba, hetzelfde als wala. — **Wélé-wélé,** Tern., slingerplant, luchtwortel. — **Wèlom ràlé,** Boeg., bloem van Carthamus tinctorius. — **Wěngoe,** Sawoe, ruwe katoen van Gossypium. — **Wěrě,** Boeg., hetzelfde als běrě. — **Wéwé,** Nias, kruip- of slingerplant. — **Wi,** Lamp. Ab., doorn, stekel. — **Widji,** Balin., Jav., zaad, zaadkorrel. — **Wigi,** Boeg., vakje eener vrucht, bijv. van Citrus. — **Wijas,** Alf. Min. Bent., ontbolsterde rijst. — **Wilaboenga,** Sawoe, bloem; intusschen schijnen niet riekende bloemen alleen met wila te worden aangeduid. — **Winè,** Boeg., zaailing. — **Winénga,** Alf. Tom., rijstkorrel. — **Winga,** Sawoe, dons, fijne haartjes. — **Winih,** Balin., Endeh, Jav., Sawoe, Soemba, zaailing; zie binih. — **Wisang,** Boeg., pit der vrucht van Mangifera. — **Wit,** Jav., hetzelfde als oewit. — **Wit kadjěng,** Jav. Kr., boom, in tegenstelling van kruiden. — **Wit kajoe,** Jav. Ng., boom, in tegenstelling van kruiden. — **Wit ngrambat,** Jav., kruip- of slingerplant. — **Wit-witan** of **wiwitan,** Jav., geboomte. — **Wo,** Sawoe, vrucht. — **Woa,** Alf. Min., hetzelfde als woen. — **Woea,** Alf. Min., Tom., Sika, Soemba, vrucht; in Alf. Min. ook woeanu en woa. — **Woean,** Sangi, Solor, vrucht; zie boean. — **Woehi,** Alf. Min. Bent., aar, halm. — **Woekoe,** Alf. Min., Balin., Jav., geleding van Bambusa of Calamus; zie čros; in Jav. ook pit der vrucht van Gossypium. — **Woelèn,** Jav., hetzelfde als oeli. — **Woeli,** Alf. Min. T. B., Jav., aar, halm. — **Woeli,** Alf. Tom., bast van Carapa moluccensis. — **Woelig,** Alf. Min. Ponos., aar, halm. — **Woelilit,** Alf. Min. T. P., klimplant. — **Woelir,** Sika, aar, halm. — **Woelis,** Alf. Min. T. L., aar, halm. — **Woeloe,** Balin., Jav., Rotin., Soemba, hetzelfde als gloegoet. — **Woeloen,** Solor, groente, moeskruid. — **Woenakěl** of **woeöek in akěl,** Alf. Min. T. P., harig weefsel van Arenga saccharifera. — **Woenga,** Alf. Min. T. B., Boeg., bloem; zie boenga. — **Woenoe,** Endeh, blad. — **Woenta,** Biman., bloem. — **Woeöen,** Sika, kwast in het hout. — **Woerèk,** N. Guin. Noemf., doorn, stekel. — **Woeri,** Sawoe, aar, halm. — **Woeroo,** Sawoe, wortelvezel. — **Woetjâ,** Daj. S., ontbolsterde rijst. — **Woewa,** Biman., vrucht. — **Woh,** Balin., Jav., hetzelfde als oewoh en ööh. — **Woïni,** Kisar, vrucht. — **Wok,** Jav., hetzelfde als oewok. — **Wolo,** Biman., vruchtpluis van Eriodendron anfractuosum. — **Wolo,** Sika, korrel, pit. — **Woloe,** Soemba, palmwijn. — **Wòniki,** Kisar, vezelige bast der noot van Cocos. — **Wònjo,** Alf. N. Laoet, hetzelfde als ainjo. — **Wònò,** Alf. Sap., hetzelfde als ainò. — **Wonoeot** of **wonoöt,** Alf. Min. T. P., vezelige bast der noot van Cocos. — **Woöenoe** of **wonoöt,** Alf. Min. Bent., vezelige bast der noot van Cocos. — **Woönga,** Endeh, bloem. — **Wòöt,** Sika, kaf, zemelen. — **Wos,** Jav. Kr., hetzelfde als oewos. — **Wòta,** Boeg., hetzelfde als boewà kalà. — **Wòwé,** Alf. N. O. Halm., jong blad van Arenga saccharifera. — **Wòwos,** Alf. Min. T. L., T. P., rijp van vruchten. — **Wroejoeng,** Jav., hetzelfde als roejoeng.

STELSELMATIGE RANGSCHIKKING DER PLANTENGESLACHTEN.*)

EMBRYOPHYTA SIPHONOGAMA.

Divisio Gymnospermae.

CLASSIS CYCADALES.

Fam. **Cycadaceae.**

Cycas, 962.

CLASSIS GINKGOALES.

Fam. **Ginkgoaceae.**

CLASSIS CONIFERAE.

Fam. **Taxaceae.**

Dacrydium, 1010.
Podocarpus, 698*, 2789—2793.

Fam. **Pinaceae.**

Agathis (Dammara), 1036—1038.
Pinus, 2714.

CLASSIS GNETALES.

Fam. **Gnetaceae.**

Gnetum, 1669—1673.

Divisio Angiospermae.

CLASSIS MONOCOTYLEDONEAE.

Fam. **Typhaceae.**

Typha, 3390.

Fam. **Pandanaceae.**

Freycinetia, 1564—1570.
Pandanus, 2557—2574.

Fam. **Sparganiaceae.**

Fam. **Potamogetonaceae.**

Potamogeton, 2840—2842.

Fam. **Najadaceae.**

Najas, 2363*.

Fam. **Aponogetonaceae.**

Fam. **Juncaginaceae.**

Fam. **Alismaceae.**

Sagittaria, 3016.

Fam. **Butomaceae.**

Limnocharis, 2339*.

Fam. **Hydrocharitaceae.**

Blyxa, 473.
Enhalus, 1277.
Hydrilla, 1848—1849.
Hydrocharis, 1851.
Ottelia, 2522.

Fam. **Triuridaceae.**

Fam. **Gramineae.**

Andropogon, 224—230, 3191.
  Subg. Sorghum, 3113*, 3191—3193.
  Subg. Chrysopogon, 224.
  Subg. Cymbopogon, 229*.
Apluda, 271.
Bambusa, 404—413, 3065*, 3066.
Cenchrus, 711.
Centotheca, 712.
Coix, 835—836.
Cynodon, 970.
Dactyloctenium, 1011.
Dendrocalamus, 1058, 1622*.
Dinochloa, 1105.
Eleusine, 1011, 1258—1259.
Eragrostis, 1284—1286, 2788.
Eriochloa, 1294, 1710*.
Festuca, 1430.
Gigantochloa, 1622—1630, 3065*.
Imperata, 1883—1884.
Isachne, 1903—1904.
Ischaemum, 1905—1907.
Leersia (Blepharochloa), 463.
Leptaspis, 2018.

---

*) In deze lijst vindt men alle plantengeslachten, waarvan inlandsche namen in dit Woordenboek, hetzij in den hoofdtekst, hetzij in de aanteekeningen (hier gemerkt met *), opgenomen zijn, gerangschikt naar de natuurlijke familien, overeenkomstig het nieuwste werk op dit gebied, nl. „Genera Siphonogamarum", door De Dalla Torre en Harms. (Leipzig 1900—1907), terwijl voor de varens gebruikt is de „Index Filicum" door Christensen. (Kopenhagen 1906). Het voordeel is, dat men aldus kan nagaan wàt de inlandsche nomenclatuur is eener bepaalde groep van planten. Tevens vormt deze lijst *in nuce* eene „Flora van Nederlandsch-Indie", voor zooverre nl. naar inlandsche opvattiog de daartoe behoorende planten als opmerkenswaardig (blijkens de naamgeving) hebben te gelden. In al haar soberheid is deze flora eene prachtige getuigenis van het voortreffelijk waarnemingsvermogen der inlanders op 't gebied der planten. Opgemerkt zij nog dat in genoemd Duitsch werk, hetwelk naar het systeem van Engler is ingericht, de begrenzing en naam van familie en geslacht niet altijd dezelfde is als in het Engelsche stelsel van Bentham-Hooker, dat ten grondslag ligt aan den „Index Kewensis", die in dit Woordenboek is toegepast.

Dr. M. Greshoff.

Leptochloa, 2019.
Lopatherum, 2094.
Melocanna, 2239—2241.
Miscanthus (Eulalia), 1382, 2320—2321.
Ochlandra, 2469.
Oplismenus (Orthopogon), 2497—2499, 2510.
Oxytenanthera, 2528.
Oryza, 2512—2513.
Panicum, 519*, 1098—1100, 1204—1205, 1746*, 2142*, 2576—2589*a*, 2609*, 2610*, 2612.
Sect. Digitaria, 1098—1100.
Sect. Echinochloa, 1204—1205.
Paspalum, 2608—2613.
Pennisetum, 1722, 2637—2638.
Sect. Gymnotrix, 1722.
Phragmites, 2675—2676.
Poa, 2788.
Pogonatherum, 2794.
Pollinia, 2798.
Polytrias, 2829.
Rottboellia, 2987.
Saccharum, 3009—3012.
Schizostachyum, 1622*, 3063—3066.
Secale, 3099.
Setaria, 3112—3113.
Spinifex, 3213.
Spodiopogon, 1907.
Sporobolus, 3217—3218.
Themeda (Anthistiria), 250—252, 3331.
Thysanolaena, 3009*.
Zea, 3550.
Zoysia, 3563.

Fam. **Cyperaceae.**

Carex, 663—664.
Cyperus, 974—995.
Sect. Pycreus, 979.
Sect. Mariscus, 976, 983, 985, 2192—2196.
Eleocharis, 722, 1254—1256.
Sect. Chaetocyperus, 722.
Fimbristylis, 1538—1545, 1907*a*.
Sect. Isolepis, 1907*a*.
Fuirena, 1571—1572.
Gahnia, 1382*, 1575.
Hypolytrum, 1865.
Kylliingia, 1968—1969.
Lipocarpha, 2060.
Mapania, 2183—2186, 2556.
Sect. Thoracostachyum, 2183.
Sect. Pandanophyllum, 2556.
Rynchospora, 3006*a*.
Scirpus, 3078—3083.
Scleria, 3084—3089.

Fam. **Palmae.**

Actinorhytis, 37, 2894.
Areca, 315—320, 2899.
Arenga, 321—322.
Borassus, 484.
Calamus, 539—568, 1024, 1025*.
Subg. Daemonorops, 540, 563*, 1013—1028.
Calyptrocalyx, 593.
Caryota, 669—674.
Ceratolobus, 716.
Cocos, 830.
Corypha, 887.
Cyrtostachys, 1007—1008, 2895.
Didymosperma, 2503.
Drymophloeus, 2898.
Engeissona, 1313.
Ignamura, 1871, 2036*.
Korthalsia, 1966—1967.
Licuala, 2036—2044.
Livistona, 2088—2090.
Lodoicea, 2091.
Metroxylon, 2285—2290.
Mischophloeus, 319.
Nenga, 317—318, 320, 2428.
Nipa, 2460.
Oncosperma, 2486—2487.
Orania, 2502—2503.
Phoenix, 2673.
Pigafetta, 2285—2286.
Pinanga, 2707—2713, 2896—2897.
Plectocomia, 2779—2780.
Plectocomiopsis (Myrialepis), 2368.
Ptychosperma, 2894—2899.
Rhapis, 2965.
Teysmannia, 3327.
Zalacca, 3545—3547.

Fam. **Cyclanthaceae.**

Fam. **Araceae.**

Acorus, 22.
Aglaonema, 101—108.
Alocasia, 148—151.
Amorphophallus, 210—211, 490.
Sect. Brachyspatha, 490.
Anadendrum, 215—216.
Arisaema, 327.
Chamaeladon, 723—724.
Colocasia, 847.
Cryptocoryne, 930.
Cyrtosperma, 1006.
Epipremnum, 215, 1280—1281, 2844*.
Homalomena, 1817—1821.
Lasia, 1996.
Piptospatha, 2745.
Pistia, 2751.
Pothoidium, 2843.
Pothos, 1280*, 1281*, 2501*, 2844—2846.
Remusatia, 2961.
Rhaphidophora, 2844*, 2964*a*, 3073, 3077.
Schismatoglottis, 3060—3062, 3195*.
Scindapsus, 102—103, 3073—3077.
Spathiphyllum, 3195.
Typhonium, 3391.

Fam. **Lemnaceae.**

Lemna, 2014, 3024*.

Fam. **Flagellariaceae.**

Flagellaria, 1550—1551.
Susum, 3264.

Fam. **Restionaceae.**

Fam. **Centrolepidaceae.**

Fam. **Mayacaceae.**

Fam. **Xyridaceae.**

Xyris, 3543—3544.

Fam. **Eriocaulaceae.**

Eriocaulon, 1292—1293, 3438*.

Fam. **Rapateaceae.**

Fam. **Bromeliaceae.**

Ananas (Ananassa), 218.

Fam. **Commelinaceae.**

Ancilema, 231—232, 2334*.
Campelia, 598.
Commelina, 857—861, 857*a*, 857*b*.
Floscopa, 1558.
Forrestia, 890*, 1561—1562.
Pollia, 2797.
Tradescantia, 3351*a*.

Fam. **Pontederiaceae.**

Monochoria, 2337—2339.

Fam. **Philydraceae.**

Fam. **Juncaceae.**

Fam. **Stemonaceae** (Roxburghiaceae).
Stemona (Roxburghia), 2992, 3223.

Fam. **Liliaceae.**
Allium, 138—143.
Aloë, 152—153.
Cordyline, 884.
Dianella, 1084.
Dracaena, 1164—1165.
Gloriosa, 1661.
Peliosanthes, 940*, 2630—2631.
Smilax, 1112*, 2278*, 3155—3162.

Fam. **Haemodoraceae.**

Fam. **Amaryllidaceae.**
Agave, 74.
Crinum, 905—906.
Curculigo, 940—941.
Eurycles, 1394.
Haemanthus, 1734.
Pancratium, 2555.
Polianthes, 2796*a*.
Zephyranthes, 3551.

Fam. **Velloziaceae.**

Fam. **Taccaceae.**
Tacca, 22*, 3284—3288.

Fam. **Dioscoreaceae.**
Dioscorea, 1107—1124.

Fam. **Iridaceae.**
Belamcanda, 454.
Eleutherine, 3151.
Sisyriochium, 3151.

Fam. **Musaceae** (Scitamineae p.).
Heliconia, 1755.
Lowia, 2105.
Musa, 2359—2362.
Ravenala, 2959.

Fam. **Zingiberaceae** (Scitamineae p.).
Alpinia, 155—165, 199.
Amomum, 196—207, 218*, 1830—1834, 2455—2456.
Costus, 890.
Curcuma, 942—950.
Elettaria, 2457.
Gastrochilus, 1612.
Globba, 1638—1643.
Hedychium, 1739—1742.
Hornstedtia, 1829—1834.
Kaempferia, 1951.
Nicolaia, 2455—2457.
Phaeomeria, 1829.
Tapeinocheilos, 2963*.
Zingiber, 3552—3557.

Fam. **Cannaceae** (Scitamineae p.).
Canna, 630.

Fam. **Marantaceae** (Scitamineae p.).
Clinogyne, 2187.
Donax, 2187*.
Maranta, 2187—2188.
Phrynium, 2677—2681, 3031*.

Fam. **Burmanniaceae.**
Burmannia, 529—530.

Fam. **Orchidaceae,** 2504.
Aërides, 59.
Aeriopsis, 23.
Agrostophyllum, 111.
Anoectochilus, 244, 1806*..
Apostasia, 105*, 282.
Calanthe, 569—571.
Ceratostylis, 718.
Coelogyne, 571*, 832.
Corymborchis, 886.
Cymbidium, 940*, 968—969.
Cypripedium, 997, 1806*.
Dendrobium, 1054—1057.
Epidendrum, 1279.
Eria, 1290.
Eulophia, 1383.
Grammatophyllum, 1695—1696.
Haemaria, 1735, 1806.
Macodes, 2141.
Microstylis, 2305.
Oberonia, 2467.
Phajus, 2656—2657.
Phalaenopsis, 2658.
Platyclinis, 2778.
Renanthera (Arachnanthe), 2962—2963.
Rhynchostylis, 3013.
Saccolabium, 3013.
Sarcanthus, 3038.
Spathoglottis, 3196.
Thecostele, 3329.
Vanda, 3436—3437.
Vanilla, 3440—3441.

CLASSIS DICOTYLEDONEAE.

SUBCLASSIS ARCHICHLAMYDEAE.

Fam. **Casuarinaceae.**
Casuarina, 698—700.

Fam. **Saururaceae.**

Fam. **Piperaceae.**
Peperomia, 2742.
Piper, 2715—2744.

Fam. **Chloranthaceae.**
Chloranthus, 748.

Fam. **Lacistemaceae.**
Fam. **Salicaceae.**
Salix, 3020—3022.

Fam. **Myricaceae.**
Myrica, 2369—2370, 2417*.

Fam. **Balanopsidaceae.**

Fam. **Leitneriaceae.**

Fam. **Juglandaceae.**
Engelhardtia, 1273—1276.

Fam. **Betulaceae.**

Fam. **Fagaceae** (Cupuliferae).
Castanea (incl. Castanopsis), 693—697.
Quercus, 693*, 2151*, 2911—2935.

Fam. **Ulmaceae** (Urticaceae p.).
Celtis, 706—710.
Gironniera, 87*, 1632—1635, 2000*, 2596*.
Trema, 3355—3356.

Fam. **Moraceae** (Urticaceae p.).
Antiaris, 254—255, 342*.
Artocarpus, 337—357, 1963*.
Balanostreblus, 403.
Broussonetia, 507.
Cannabis, 631.
Conocephalus, 869—872.
Cudrania, 937.
Ficus, 345*, 580*, 1102*, 1432—1536, 1459*a*. 1937.*
Gymnartocarpus, 720*, 1716.
Malaisia, 2346*.
Morus, 2346—2347.
Sloetia, 3153—3154.
Streblus, 3248.

Fam. **Urticaceae.**
Boehmeria, 474—478, 2165*.
Cypholophus, 474.
Debregeasia, 1047—1048.
Elatostema, 1003*, 1242—1252, 1631*.
Fleurya, 1554—1556.
Girardinia, 1631.
Laportea, 1555*, 1987—1995.
Leucosyke, 2034—2035.
Maontia, 2182.
Pellionia, 1072*, 2633.
Pilea, 2701.
Pipturus, 2035*, 2347,2746—2747.
Pouzolzia, 2847—2848.
Procris, 2859.
Villebrunea, 3458—3459.

Fam. **Proteaceae.**
Finschia, 1546, 1962*.
Helicia, 1753—1754.

Fam. **Loranthaceae.**
Loranthus, 2096—2103.
Viscum, 3462—3463.

Fam. **Myzodendraceae.**

Fam. **Santalaceae.**
Exocarpus, 1417—1418.
Henslowia, 1768—1771.
Santalum, 3029.
Scleropyrum, 3091.

Fam. **Grubbiaceae.**

Fam. **Opiliaceae.**
Cansjera, 725*.
Champereia, 725.

Fam. **Olacaceae.**
Anacolosa, 213—214.
Erythropalum, 1431*.
Harmandia, 939*.
Ochanostachys, 2468.
Scorodocarpus, 3095.
Strombosia, 2468*, 3256, 3257.
Ximenia, 3539.

Fam. **Balanophoraceae.**
Balanophora, 401—402.

Fam. **Aristolochiaceae.**
Apama (Bragantia), 491.
Aristolochia, 328—330.

Fam. **Rafflesiaceae** (Cytinaceae).
Brugmansia, 510.
Rafflesia, 2939—2942.

Fam. **Hydnoraceae.**

Fam. **Polygonaceae.**
Muehlenbeckia, 2355.
Polygonum, 21*, 232*, 1868*, 2808—2812, 2811*a*.
Rheum, 2966.
Rumex, 3005.

Fam. **Chenopodiaceae.**
Suaeda, 3263.

Fam. **Amarantaceae.**
Achyranthes, 20—21.
Aerva, 60.
Alternanthera (incl. Telanthera), 183—184, 3310.
Amaranthus, 191—195.
Celosia, 704—705, 844*.
Cyathula, 960—961.
Deeringia, 1050.
Gomphrena, 1678.
Iresine, 193*, 1901.

Fam. **Nyctaginaceae.**
Mirabilis, 2319.
Pisonia, 2748—2750.

Fam. **Batidaceae.**

Fam. **Cynocrambaceae.**

Fam. **Phytolaccaceae.**
Phytolacca, 2699*a*.

Fam. **Aizoaceae** (Ficoideae).
Mollugo, 2334.
Sesuvium, 3111.
Trianthema, 2837*.

Fam. **Portulacaceae.**
Portulaca, 2837—2839*a*.

Fam. **Basellaceae** (Chenopodiaceae p.).
Basella, 429—430.

Fam. **Caryophyllaceae.**
Cerastium, 1552*.
Dianthus, 1085.
Drymaria, 1172.
Spergula, 3199.
Stellaria, 3222.

Fam. **Nymphaeaceae.**
Barclaya, 414.
Nelumbium, 2427.
Nymphaea, 2463—2465.

Fam. **Ceratophyllaceae.**

Fam. **Trochodendraceae.**

Fam. **Ranunculaceae.**
Clematis, 809—810.
Nigella, 2459.
Ranunculus, 2950.
Thalictrum, 3328.

Fam. **Lardizabalaceae.**

Fam. **Berberidaceae.**
Berberis, 456.

Fam. **Menispermaceae.**
Anamirta, 217.
Aspidocarya, 367.
Cissampelos, 768.
Coscinium, 888.
Cyclea, 963.
Fibraurea, 1431.
Limacia, 2046—2048.
Pericampylus, 1744*, 2645.
Stephania, 2645*, 3227—3228.
Tiliacora, 1431*.
Tinomiscium, 3342.
Tinospora, 3343—3344.

Fam. **Magnoliaceae.**
Illicium, 1874.
Kadsura, 1949—1950.
Magnolia (incl. Manglietia), 2147, 2179—2180.
Michelia, 2294—2299, 3298*.
Schizandra (Sphaerostemma), 3204.
Talauma, 2298*, 3292—3300.

Fam. **Calycanthaceae.**

Fam. **Lactoridaceae.**

Fam. **Anonaceae.**
Alphonsea, 154, 2326*, 2799*.
Anomianthus, 3422*.
Anona, 245—247.
Artabotrys, 331—333.
Cananga, 601.
Cyathocalyx, 957—959.
Drepananthus, 1170—1171.
Ellipeia, 3424.
Goniothalamus, 1679—1882, 2805*.
Kingstonia, 1230*.
Melodorum (incl. Pyramidanthe), 2249—2252, 2907.
Mezzettia, 2293.
Mitrephora, 2323—2328.

Orophea, 1656*, 2507—2508.
Oxymitra, 2524—2525.
Phaeanthus, 2654—2655.
Polyalthia, 966*, 2799—2805, 3427*.
Popowia, 2834—2835.
Saccopetalum, 3014.
Stelechocarpus, 973*, 3221.
Unona, 2249*, 3402—3405.
Uvaria, 1681*, 2249*, 3421—3427.
Xylopia, 3416*, 3540—3542.

Fam. **Myristicaceae.**
Gymnacranthera, 1714.
Knema, 1546*, 1962.
Myristica, 1546*, 1962, 2055*, 2371—2403.

Fam. **Gomortegaceae.**

Fam. **Monimiaceae.**
Kibara, 1953—1955.
Matthaea, 2208.
Steganthera, 3220.

Fam. **Lauraceae.**
Actinodaphne, 32—35, 1327*.
Beilschmiedia, 453.
Cassytha, 692, 2472*.
Cinnamomum, 759—767.
Cryptocarya, 921—929.
Dehaasia, 1051—1053, 2140*.
Endiandra, 1270.
Eusideroxylon, 1396.
Lindera, 2053—2058.
Litsea, 765*, 2062—2087.
Machilus, 2140.
Massoia, 2205.
Micropora, 2304.
Notaphoebe, 2461.
Persea (incl. Alseodaphne), 166, 2461, 2651.
Phoebe, 2667—2672.
Tetranthera, 2822*.

Fam. **Hernandiaceae.**
Gyrocarpus, 1733.
Hernandia, 1785—1786.

Fam. **Papaveraceae.**

Fam. **Cruciferae.**
Brassica, 493—495, 3145.
Cardamine, 660.
Nasturtium, 2410—2411.
Raphanus, 2951.
Sinapis, 3145.

Fam. **Tovariaceae.**

Fam. **Capparidaceae.**
Capparis, 642—647, 3377*.
Cleome, 631*, 2795—2796.
Crataeva, 892—893.
Gynandropsis, 1723, 2795*.
Polanisia, 631*, 2795—2796.

Fam. **Resedaceae.**

Fam. **Moringaceae.**
Moringa, 2345.

Fam. **Sarraceniaceae.**

Fam. **Nepenthaceae.**
Nepenthes, 2429—2440.

Fam. **Droseraceae.**

Fam. **Podostemonaceae.**

Fam. **Hydrostachyaceae.**

Fam. **Crassulaceae.**
Bryophyllum, 519—520.
Kalanchoe, 520*.

Fam. **Cephalotaceae.**

Fam. **Saxifragaceae.**
Astilbe, 1613*.
Dichroa, 1088.
Hydrangea, 1847.
Itea, 1911.
Polyosma, 2813—2815.

Fam. **Pittosporaceae.**
Pittosporum, 2768—2769.

Fam. **Brunelliaceae.**

Fam. **Cunoniaceae.**
Weinmannia, 3507—3508.

Fam. **Myrothamnaceae.**

Fam. **Bruniaceae.**

Fam. **Hamamelidaceae.**
Altingia, 185.
Rhodoleia, 2977.

Fam. **Platanaceae.**

Fam. **Crossosomataceae.**

Fam. **Rosaceae.**
Agrimonia, 109.
Alchemilla, 131.
Duchesnea, 1177.
Parastemon, 2594.
Parinarium, 1184*, 2595—2600.
Photinia, 2674.
Potentilla, 1177.
Prunus, 2861, 2904*.
Pygeum, 1234*, 2861*, 2903—2906.
Rosa, 2787*, 2986.
Rubus, 9*, 2994—3003.

Fam. **Connaraceae.**
Agelaea, 75—76, 628*.
Cnestis, 826.
Connarus, 864—868, 3289*.
Rourea, 2989—2990.
Rourcopsis, 2991.
Taeniochlaena, 2047*, 3289.

Fam. **Leguminosae.**
Mimosoideae-Caesalpinioideae-Papilionatae.
Abrus, 2—3.
Acacia, 5—11.
Acrocarpus, 2291.
Adenanthera, 40—42.
Aeschynomene, 67, 1765*.
Afzelia, 68—71, 2764*, 2765*.
Albizzia, 117—130.
Alysicarpus, 1065*.
Arachis, 284.
Atylosia, 378.
Bauhinia, 431—437, 3197*.
Butea, 531.
Caesalpinia, 532—536.
Cajanus, 538.
Canavalia, 626—629.
Cassia, 679—691, 2358*.
Cicer, 757.
Clitoria, 823—824.
Crotalaria, 908—911.
Crudia, 919.
Cynometra, 972—973, 3221*.
Cytisus, 534*, 1009.
Dalbergia, 1029—1033, 2883*.
Derris, 1060—1064, 2310*.
Desmodium (Phyllodium), 1065—1078, 1552*, 2691.
Dialium, 1079—1083.
Dichrostachys, 1092.
Dioclea, 1106.
Dolichos, 1162.
Entada, 1278, 3219*.

Erythrina, 1300—1307.
Euchresta, 1312.
Flemingia, 1552—1553.
Gleditschia, 1636, 2984*.
Glycine, 1664.
Hedysarum, 1751.
Indigofera, 1885—1888, 2203*.
Inga, 2758.
Inocarpus, 1889.
Koompassia, 1963.
Laburnum, 1009.
Lespedeza, 2023.
Leucaena, 112*, 2027.
Lotus, 2463*.
Lourea, 2104.
Mezoneurum, 2291—2292.
Millettia, 2307—2310.
Mimosa, 2312—2313, 3358*.
Mucuna, 1114*, 2349—2354.
Ormocarpum, 2505, 3017*.
Ormosia, 2506.
Pachyrhizus, 2532.
Pahudia, 2536.
Parkia, 2601—2604, 2634*.
Parkinsonia, 2605.
Parochetus, 2606.
Peltophorum, 2634—2635, 3399*.
Phaseolus, 2661—2666, 3311*.
Pithecolobium, 122*, 2752—2767, 3241*.
Pongamia, 2832—2833.
Psophocarpus, 2864—2865.
Pterocarpus, 2882—2886.
Pueraria, 2900—2901.
Saraca, 3037.
Sesbania, 1887*, 3109—3110.
Shuteria, 3134.
Sindora, 3146—3150.
Smithia, 3005*.
Sophora, 3190.
Spatholobus, 3197—3198.
Tamarindus, 3301.
Tephrosia, 3311.
Trifolium, 3373.
Trigonella, 3374.
Uraria, 3406—3407.
Vigna, 3456—3457.
Voandzeia, 3494.
Wallaceodendron, 3496.

Fam. **Geraniaceae.**

Fam. **Oxalidaceae** (Geraniaceae p.).
Averrhoea, 379—380.
Biophytum, 458.
Connaropsis, 863.
Dapania, 1039.
Oxalis, 2523—2523*a*.

Fam. **Tropaeolaceae.**

Fam. **Linaceae.**
Ctenolophon, 931.
Ixonanthes, 1912—1913.
Roucheria, 2988.

Fam. **Humiriaceae.**

Fam. **Erythroxylaceae.**
Erythroxylum, 1308.

Fam. **Zygophyllaceae.**

Fam. **Cneoraceae.**

Fam. **Rutaceae.**
Aegle, 58.
Acronychia, 25—28, 1404.
Atalantia, 25*, 376.
Citrus, 785—799.
Clausena, 802—803.
Evodia, 1400—1410.
Feronia, 1428—1429.
Flindersia, 1557.
Glycosmis, 1665.
Limonia, 1616*.
Lunasia, 2110.
Melicope (Tetractomia), 3324.
Micromelum, 2301—2303.
Murraya, 685*, 2357—2358.
Paramignya, 2591.
Ruta, 3006.
Toddalia, 3345.
Triphasia, 3377.
Xanthoxylum (Zanthoxylum), 3532—3537.

Fam. **Simarubaceae.**
Ailanthus, 113—115, 3325*.
Brucea, 509.
Eurycoma, 1395.
Harrisonia, 1738.
Irvingia, 1902.
Picrasma, 2700.
Samadera, 3025.
Soulamea, 3194.

Fam. **Burseraceae.**
Canarium, 400*, 602—625, 1167*, 3376*.
Garuga, 1610—1611.
Protium, 2860.
Santiria (incl. Trigonochlamys), 609*, 3030, 3376.

Fam. **Meliaceae.**
Aglaia, 78—94, 95*a*, 95*b*, 96—100, 208*.
Amoora, 208—209.
Azadirachta, 382.
Carapa, 657—659.
Cedrela, 701—703.
Chisocheton, 741—747.
Dysoxylum, 1184—1197, 2981*.
Lansium, 1983.
Melia, 382, 2226—2229.
Munronia, 2356.
Reinwardtiodendron, 2960.
Sandoricum, 2831*, 3027.
Swietenia, 3265.
Walsura, 3497.

Fam. **Malpighiaceae.**
Hiptage, 1802—1804.
Rhyssopterys, 3007.

Fam. **Trigoniaceae.**
Trigoniastrum, 3375.

Fam. **Vochysiaceae.**

Fam. **Tremandraceae.**

Fam. **Polygalaceae.**
Polygala, 1746*, 2807.
Securidaca, 3100.
Xanthophyllum, 2146*, 3524—3530.

Fam. **Dichapetalaceae** (Chailletiaceae).
Dichapetalum, 1086—1087.
Chailletia, 1086.

Fam. **Euphorbiaceae.**
Acalypha, 12—16, 3406*.
Actephila, 31.
Agrostistachys, 110.
Agyneia, 112.
Alchornea, 132—133.
Aleurites, 135, 1786*.
Antidesma, 256—267, 397*.
Aporosa, 272—281, 1671*, 2830*, 3268*.
Baccaurea, 383—396.
Bischofia, 459.

Breynia, 496—499.
Bridelia, 500—506.
Cheilosa, 729.
Claoxylon, 800—801.
Cleidion, 805.
Cleistanthus, 806—808, 1103*.
Cnesmone, 825.
Codiaeum, 831, 1697*.
Coelodepas, 3272*.
Croton, 912—918.
Cyclostemon, 964—967.
Dalechampia, 1035.
Daphniphyllum, 1040—1041.
Elateriospermum, 1241.
Endospermum (incl. Capellenia), 641, 1271—1272.
Epiprinus, 1282.
Erismanthus, 1297.
Euphorbia, 1385—1389.
Excoecaria, 1414—1415.
Flueggia, 1559.
Galearia, 1576—1577.
Gelonium, 1616.
Glochidion, 496*, 1644—1660, 2507*.
Homalaothus, 1807—1808.
Humonoia, 1822.
Hura, 1842.
Jatropha, 1941—1942.
Macaranga, 16*, 1352*, 2123—2139.
Mallotus, 16*, 754*, 2148—2165.
Manihot, 2181.
Microdesmis, 2300.
Ostodes, 1134*, 2516—2517.
Phyllanthus, (incl. Ceramanthus), 715, 2683—2690.
Pimelodendron, 2703.
Plukenetia, 2784.
Ricinus, 2984.
Sapium, 3032—3035.
Sauropus, 2687, 3053—3055.
Tragia, 3352.
Trewia, 3358.

Fam. **Callitrichaceae.**

Fam. **Buxaceae.**

Fam. **Coriariaceae.**

Fam. **Empetraceae.**

Fam. **Limnanthaceae.**

Fam. **Anacardiaceae.**

Anacardium, 212.
Bouea, 487—489.
Buchanania, 521—525.
Campnosperma, 521, 523, 600.
Dracontomelon, 1166—1169.
Gluta, 1662—1663, 3105*.
Koordersiodendron, 1964.
Mangifera, 2166—2178.
Melanochyla, 2219—2220.
Melanorrhoea, 1663*, 2221.
Odina, 2480.
Rhus, 1186*, 2979—2982.
Semecarpus, 1663*, 3103—3105.
Spondias, 3214, 3216.
Swintonia, 3266.

Fam. **Cyrillaceae.**

Fam. **Pentaphylacaceae.**

Fam. **Corynocarpaceae.**

Fam. **Aquifoliaceae** (Ilicaceae).

Ilex, 1872—1873.

Fam. **Celastraceae.**

Evonymus (Euonymus), 1411—1413.
Gymnosporia, 1721.
Lophopetalum, 2095.
Perrottetia, 2650.

Fam. **Hippocrateaceae** (Celastraceae).

Hippocratea, 1800—1801.
Salacia, 3017—3019.

Fam. **Stackhousiaceae.**

Fam. **Staphyleaceae** (Sapindaceae).

Turpinia, 3386.

Fam. **Icacinaceae** (Olacaceae).

Cardiopteris, 661.
Gonocaryum, 1683.
Iodes, 1890*a*.
Lasianthera, 1674, 3225.
Miquelia, 2318.
Platea, 2774—2775.
Phytocrene, 2695—2699.
Stemonurus (incl. Gomphandra), 1674—1675, 3224—3225, 3386*.

Fam. **Aceraceae** (Sapindaceae).

Acer, 18.

Fam. **Hippocastanaceae.**

Fam. **Sapindaceae.**

Alectryon, 134.
Allophylus (Schmidelia), 146—147, 3068—3070.
Aphania, 268—269.
Arytera, 358.
Atalaya, 377.
Cardiospermum, 662.
Cubilia, 932.
Cupania, 1253, 1710—1712, 2322.
Dodonaea, 1159.
Elattostachys, 1253, 1390*.
Erioglossum, 1296.
Euphorianthus (Euphoriopsis), 1390.
Ganophyllum, 1581.
Guioa (incl. Hemigyrosa), 1710—1712, 1767.
Harpullia, 1737.
Hebecoccus, 2322*.
Lepisanthes, 2016.
Mischocarpus, 2322.
Nephelium, 2441—2448.
Otophora, 2443*, 2520—2521.
Paranephelium, 2592.
Pometia, 2830—2831.
Ratonia, 358.
Rhysotoechia, 1957*.
Sapindus, 268—269, 2520, 3031.
Schleichera, 3067.
Xerospermum, 2443*, 3538.

Fam. **Sabiaceae.**

Sabia, 3008.
Meliosma, 573*, 2230—2238.

Fam. **Melianthaceae.**

Fam. **Balsaminaceae.**

Impatiens, 1878—1882, 2357*.
Hydrocera, 1850.

Fam. **Rhamnaceae.**

Colubrina, 848.
Gouania, 1692—1693.
Rhamnus, 2964.
Sageretia, 3015.
Ventilago, 3444—3445.
Zizyphus, 855*, 3558—3562.

Fam. **Vitaceae** (Ampelideae).

Cissus, 769—783, 3488*.
Leea, 2007—2013.
Pterisanthes, 2879.
Vitis, 769—783, 3475—3491.

Fam. **Elaeocarpaceae** (Tiliaceae p.).
Elaeocarpus, 1212—1240, 2065*, 2384*, 2597*.
Sloanea, 3152.

Fam. **Chlaenaceae.**

Fam. **Genystylaceae.**
Genystylus, 283*.

Fam. **Tiliaceae.**
Actinophora (Schoutenia), 36, 3071—3072.
Berria, 11*.
Brownlowia, 508.
Columbia, 849—851.
Corchorus, 875—877.
Diplophractum, 1141.
Grewia, 1534*, 1699—1707, 1699*a*.
Pentace, 2639—2640.
Trichospermum, 3371—3372.
Trimnfetta, 3381—3385, 3417*.

Fam. **Malvaceae.**
Abutilon, 4.
Gossypium, 1685—1691.
Hibiscus, 862*, 1789—1799.
Sida, 3135—3138.
Thespesia, 1709*, 3333—3334.
Urena, 109*, 754*, 960*, 3137*, 3415—3417.

Fam. **Triplochitonaceae.**

Fam. **Bombacaceae** (Malvaceae).
Adansonia, 39.
Bombax, 480—481.
Boschia, 485, 2598*.
Ceiba (Eriodendron), 1295.
Coelostegia 833.
Durio, 1178—1180.
Neesia, 2426.

Fam. **Sterculiaceae.**
Abroma, 1.
Buettneria, 527—528.
Commersonia, 862, 1792*.
Guazuma, 1708.
Helicteres, 1756.
Heritiera, 1783—1784, 3306*.
Kleinhovia, 1961.
Leptonychia, 2020.
Melochia, 2242—2244.
Pentapetes, 2641.
Pterocymbium, 2888—2889.
Pterospermum, 2890—2893.
Sterculia, 1677*, 2888—2889, 3229—3244, 3233*a*.
Tarrietia, 3305—3308.
Theobroma, 3332.

Fam. **Scytopetalaceae.**

Fam. **Dilleniaceae.**
Dillenia (incl. Wormia), 355*, 1101—1104, 1514*, 3519—3522.
Saurauja, 3044—3052.
Tetracera, 3321—3323.

Fam. **Eucryphiaceae.**

Fam. **Ochnaceae.**
Euthemis, 295*, 427*, 1397—1399.
Gomphia, 1676—1677.

Fam. **Caryocaraceae.**

Fam. **Marcgraviaceae.**

Fam. **Quiïnaceae.**

Fam. **Theaceae** (Ternstroemiaceae).
Adinandra, 52—55.
Archytaea, 290—291.
Eurya, 1391—1393.
Gordonia, 1684, 1736.
Haemocharis (Laplacea), 765*, 1736, 1985—1986.
Pyrenaria, 1684*, 2908.
Schima, 3057—3059.
Ternstroemia, 317*, 2771*, 3318—3320.
Tetramerista, 2684*.
Thea (Camellia), 594—596.

Fam. **Guttiferae** (incl. Hypericaceae).
Calophyllum, 577—590.
Cratoxylon, 894—899.
Garcinia, 1582—1603, 2851*.
Hypericum, 1863.
Kayea, 1952.
Mesua, 2284.
Ochrocarpus, 2470.

Fam. **Dipterocarpaceae.**
Balanocarpus, 399—400, 3121*.
Dipterocarpus, 1144—1150.
Dryobalanops, 1174.
Hopea, 1184*, 1823—1828, 2539*.
Isoptera, 1910.
Pachynocarpus, 2531.
Parashorea, 2593.
Shorea, 1823*, 2593, 3114—3133.
Vatica, 3118*, 3442—3443.

Fam. **Elatinaceae.**

Fam. **Frankeniaceae.**

Fam. **Tamaricaceae.**

Fam. **Fouguieriaceae.**

Fam. **Cistaceae.**

Fam. **Bixaceae.**
Bixa, 460.

Fam. **Cochlospermaceae** (Bixaceae p.).
Cochlospermum, 829.

Nam. **Koeberliniaceae.**

Fam. **Canellaceae.**

Fam. **Violaceae.**
Alsodeia, 167—170, 3278*.
Viola, 3461—3461*a*.

Fam. **Flacourtiaceae** (Samydaceae, Bixaceae).
Bennettia, 729*.
Casearia, 168*, 675—678.
Flacourtia, 1547—1549.
Homalium, 373*, 1809—1816.
Hydnocarpus (incl. Taraktogenos), 1843—1845, 3302.
Osmelia, 2514.
Pangium, 2575.
Polyothyrsis, 2816.
Ryparosa, 240*.
Scolopia, 3092—3094.

Fam. **Stachyuraceae.**
Turnera, 470*.

Fam. **Turneraceae.**

Fam. **Malesherbiaceae.**

Fam. **Passifloraceae.**
Modecca, 2329—2333.
Passiflora, 2614—2618.

Fam. **Achariaceae.**

Fam. **Caricaceae** (Passifloraceae p.).
Carica, 665.

Fam. **Loasaceae.**

Fam. **Datiscaceae.**
Octomeles, 2478—2479.
Tetrameles, 115*, 3244*, 3325.

Fam. **Begoniaceae.**
Begonia, 440—452.

Fam. **Ancistrocladaceae** (Dipterocarpaceae p.).
Ancistrocladus, 223.

Fam. **Cactaceae.**
Nopalea, 2500.
Opuntia, 2500—2501.

Fam. **Geissolomaceae.**

Fam. **Penaeaceae.**

Fam. **Oliniaceae.**

Fam. **Thymelaeaceae.**
Aquilaria, 283.
Linostoma, 2059.
Phaleria, 2659—2660.

Fam. **Elaeagnaceae.**
Elaeagnus, 1209—1211.

Fam. **Lythraceae.**
Lagerstroemia, 1974—1981.
Lawsonia, 2004.
Pemphis, 2636.
Woodfordia, 3518.

Fam. **Sonneratiaceae** (Lythraceae p.).
Duabanga, 1175—1176.
Sonneratia, 142*, 381*, 3188—3189.

Fam. **Crypteroniaceae** (Lythraceae p.).
Crypteronia, 920.

Fam. **Punicaceae** (Lythraceae p.).
Punica, 2902.

Fam. **Lecythidaceae** (Myrtaceae p.).
Barringtonia, 419—428, 755, 912*, 2771*.
Chydenanthus, 755, 912*.
Eschweilera, 1309.
Lecythis, 1309.
Planchonia, 420*, 2770—2771.

Fam. **Rhizophoraceae.**
Anisophyllea, 240—241.
Bruguiera, 511—516, 2968.
Carallia, 655—656, 1727*, 3454*.
Ceriops, 721.
Gynotroches, 1727—1728.
Pellacalyx, 2632.
Rhizophora, 2968—2970.

Fam. **Combretaceae.**
Calycopteris, 592.
Combretum, 852—856, 1801*, 2330*, 3198*.
Lumnitzera, 56*, 381*, 2109.
Terminalia, 1217*, 3312—3317.
Quisqualis, 2936.

Fam. **Myrtaceae.**
Baeckea, 397.
Decaspermum, 1049.
Eucalyptus, 1311, 2218*.
Eugenia, 973*, 1049*, 1314—1381, 2217*, 2218*, 2238*.
Leptospermum, 2021—2022.
Melaleuca, 2218.
Metrosideros (Nania), 2409, 3118*.
Myrtus, 2407.
Psidium, 2862—2863.
Rhodamnia, 1956*, 2971—2972.
Rhodomyrtus, 2978.
Tristania, 3378—3380.
Xanthostemon, 3531.

Fam. **Melastomataceae** (Melastomaceae).
Allomorphia, 144—145, 1426*.
Anplectrum, 1157, 1158*, 2204*.
Astronia, 373*, 373—374, 2222*.
Creochiton, 900.
Dissochaeta, 1156—1158, 2204*.
Kibessia, 1956—1958, 2971*.
Marumia, 2204.
Medinilla, 1373*, 2210—2217.
Melastoma, 2222—2225, 2224*a*, 2879*.
Memecylon, 217*, 1728*, 2262—2275, 2881*.
Ochthocharis, 2473.
Otanthera, 2518—2519.
Oxyspora, 2526.
Pachycentria, 2529.
Pternandra, 2880—2881.
Sonerila, 3184—3187.

Fam. **Onagraceae.**
Jussiena, 1944—1945, 3056*.

Fam. **Hydrocaryaceae** (Onagraceae p.).
Trapa, 3353—3354.

Fam. **Halorrhagidaceae** (Haloragaceae).
Gunnera, 1713.
Serpicula, 3107.

Fam. **Cynomoriaceae.**

Fam. **Araliaceae.**
Aralia, 285—289, 1647*, 2552*.
Arthrophyllum, 266*, 336, 2553, 2845*.
Boerlagiodendron, 479.
Brassaiopsis, 492, 1781*.
Heptapleurum, 1389*, 1772—1782, 3206*.
Horsfieldia, 1835.
Macropanax, 2142.
Panax, 2550—2554.
Polyscias, 1161*, 2826.
Tetraplasandra, 3326.
Trevesia, 2755*, 3357.

Fam. **Umbelliferae.**
Anethum, 233.
Apium, 270.
Carum, 668.
Coriandrum, 885.
Cuminum, 938.
Foeniculum, 1560.
Hydrocotyle, 1852—1857, 3028*.
Oenanthe, 2481.
Peucedanum, 233.
Pimpinella, 2704—2706.
Sanicula, 3028.

Fam. **Cornaceae.**
Alangium (incl. Marlea), 116, 862*, 2197—2201.
Mastixia, 931*, 2206—2207.
Nyssa, 2466.

Subclassis Metachlamydeae.

Fam. **Clethraceae.**

Fam. **Pirolaceae.**

Fam. **Lennoaceae.**

Fam. **Ericaceae.**
Diplycosia, 1143, 3430.
Gaultheria, 1613—1615.
Rhododendron, 1559*, 2973—2976, 3430*.
Vaccinium, 3428—3433.

Fam. **Epacridaceae.**
Styphelia (incl. Leucopogon), 2032—2033.

Fam. **Diapensiaceae.**

Fam. **Theophrastaceae.**

Fam. **Myrsinaceae.**
Aegiceras, 56, 2636*.
Ardisia (Pimelandra, Climacandra), 56*, 292—314, 822*a*, 1397*, 2702.
Embelia, 1261—1266.
Labisia, 1970.
Maesa, 2143—2146, 3525*.
Myrsine, 296*, 385*, 2405—2406.

Fam. **Primulacoae.**

Fam. **Plumbaginacoae.**
Plumbago, 2785—2786.

Fam. **Sapotaceae.**
Achras, 19.
Beccarimnea, 439.
Chrysophyllum, 751—754.
Diploknema, 1823*.
Illipe (Bassia), 1875—1876, 2538, 2628—2629.
Isonandra, 1908—1909, 2542, 2623.
Mimusops (incl. Imbricaria, Labramia), 1877, 2314—2317.
Palaquium (Dichopsis), 1825*, 1876, 2537—2549.
Payena, 2622—2629.
Sideroxylon, 753*, 3139—3143.

Fam. **Ebenaceae.**
Diospyros, 1125—1139, 1959*, 2119*, 2120*, 2771*.
Euclea, 1136.
Maba, 1127*, 2119—2122.

Fam. **Styracaceae.**
Bruiasmia, 517, 2650*.
Styrax, 3262.

Fam. **Symplocaceae** (Styracaceae p.).
Symplocos, 3267—3273.

Fam. **Oleaceae.**
Chionanthus, 735—740.
Fraxinus, 1563.
Jasminum, 1931—1940.
Ligustrum, 2045.
Linociera, 735—740.
Myxopyrum, 2408.
Nyctanthes, 1924*, 2462.

Fam. **Salvadoraceae.**

Fam. **Loganiaceae.**
Buddleia, 526.
Couthovia, 891.
Fagraea, 144*, 168*, 1419—1427.
Geniostoma, 1617—1618.
Strychnos, 1395*, 3260—3261.

Fam. **Gentianaceae.**
Gentiana, 3495*.
Limnanthemum, 2049.

Fam. **Apocynaceae.**
Aganosma, 73, 188*.
Allamanda, 137.
Alstonia, 174—182, 1182*, 1447*.
Alyxia, 186—188.
Anodendron, 242—243, 1203, 2245*.
Baissea, 398.
Beaumontia, 438.
Carissa, 666.
Cerbera, 719—720, 1716*.
Chilocarpus, 730—734.
Choenemorpha, 3411*.
Dyera, 175*, 1181—1182.
Ecdysanthera, 1202—1203, 2245*.
Hymenolophus, 1862.
Ichnocarpus, 1869—1870.
Kickxia, 1959—1960, 2480*, 2956*.
Kopsia, 1965.
Landolphia, 1982.
Leuconotis, 2029—2031.
Melodinus, 2245—2248.
Nerium, 2452.
Ochrosia, 2471—2472.
Parameria, 1202, 2590.
Parsonsia, 2607.
Plumeria (Plumiera), 2787.
Rauwolfia, 178*, 1959*, 2953—2958, 3535*.
Strophanthus, 3258—3259.
Tabernaemontana, 2329*, 2452*, 3274—3283, 3492*, 3493*.
Thevetia, 631*.
Urceola, 3408—3414.
Vallaris, 3435.
Vinca, 3460.
Voacanga, 3492—3493.
Willughbeia, 3513—3517.
Wrightia, 3523.

Fam. **Asclepiadaceae.**
Asclepias, 359.
Calotropis, 591.
Dischidia, 1151—1155, 2096*.
Gymnanthera (Dicerolepis), 1715.
Gymnema, 1717—1718.
Hoya, 1836—1841.
Marsdenia, 2202—2203.
Oxystelma, 2527.
Pergularia, 2643—2644.
Phyllanthera, 2682.
Physostelma, 2694.
Sarcolobus, 3042*a*—3043.
Secamone (Toxocarpus), 3351.
Tylophora, 359*, 3387—3389.

Fam. **Convolvulaceae.**
Aniseia, 235.
Argyreia, 325—326.
Calonyction, 576.
Convolvulus, 873, 2277—2281.
Cuscuta, 668*, 951—952.
Erycibe, 1298—1299.
Hewittia, 1788.
Ipomoea, 235, 576, 1114*, 1891—1900, 2282—2283, 4892—2490.
Lepistemon, 2017.
Merremia, 2277—2283.
Neuropeltis, 2454.
Operculina, 2489—2490.
Porana, 2836.
Quamoclit, 2909—2910.
Rivea (Lettsomia), 325, 2024—2026, 2985.
Stictocardia, 3247.

Fam. **Polemoniaceae.**

Fam. **Hydrophyllaceae.**

Fam. **Borraginaceae.**
Cordia, 878—883.
Cynoglossum, 971.
Echinospermum, 971.
Ehretia, 1207—1208.
Heliotropium, 1757.
Tournefortia, 3348—3350.

Fam. **Verbenaceae.**
Avicennia, 381, 3188*.
Callicarpa, 572—575, 1620*, 1621*.
Clerodendron, 631*, 811—822, 3138*, 3467*.
Gerunsia, 1620—1621.
Gmelina, 1666.
Lantana, 1984, 2967*.
Peronema, 1160*, 2649.
Premna, 2851—2858.
Sphenodesma, 3206—3208.
Stachytarpheta, 1868*, 3219.
Tectona, 3309.
Vitex, 3464—3474.

Fam. **Labiatae.**
Acrocephalus, 24.
Anisomeles, 237—239.
Coleus, 837—846.
Dysophylla, 1183, 3406*.
Elsholtzia, 1260.
Hyptis, 1866—1868, 3219*.
Leonurus, 335*.
Leucas, 2028.
Mentha, 2276.
Moschosma, 2348.

Ocimum, 2474—2477.
Orthosiphon, 2511.
Plectranthus, 2781.
Pogostemon, 838*.
Salvia, 3023.
Scutellaria, 3096—3097.

Fam. **Nolanaceae.**

Fam. **Solanaceae.**

Capsicum, 648—654.
Cyphomandra, 996.
Datura, 1042.
Nicotiana, 2458.
Physalis, 2692—2693.
Solanum (incl. Lycopersicum), 2112, 3163—3177.

Fam. **Scrophulariaceae.**

Adenosma, 45—46.
Artanema, 334.
Buchnera, 525*a*.
Curanga, 939.
Herpestis, 1787.
Hysanthes (incl. Bonnaya), 482—483.
Limnophila, 1787*, 2050—2052.
Lindernia (incl. Vandellia), 3438—3439.
Mazus, 2209.
Striga, 3249.
Torenia, 939*, 3346—3347.
Veronica, 3450*a*.
Wightia, 3512.

Fam. **Bignoniaceae.**

Crescentia, 903, 904.
Diplanthera, 1140.
Dolichandrone, 1160—1161.
Millingtonia, 2311, 2938*.
Oroxylum (Oroxylon), 2509.
Radermachera, 2937—2938.
Stereospermum, 2937—2938, 3245.

Fam. **Pedaliaceae.**

Sesamum, 3108.

Fam. **Martyniaceae.**

Fam. **Orobanchaceae.**

Aeginetia, 57.

Fam. **Gesneriaceae.**

Aeschynanthes, 61—66, 1839*.
Agalmyla, 72.
Cyrtandra, 998—1005.
Didissandra, 2494*.
Didymocarpus, 1095—1096.
Rhynchoglossum, 2983.

Fam. **Columelliaceae.**

Fam. **Lentibulariaceae.**

Utricularia, 3420.

Fam. **Globulariaceae.**

Fam. **Acanthaceae.**

Acanthus, 17.
Adhatoda, 3026*.
Asystasia, 375.
Barleria, 415—418.
Crossandra, 907.
Dicliptera, 1094, 1094*a*.
Eranthemum (Daedalacanthus), 1012, 1287—1288.
Graptophyllum, 831*, 1697, 2786*.
Hemigraphis, 1759—1766.
Hygrophila, 1858—1859.
Hypoestes, 1864, 3251*.
Justicia, 1946—1948, 3026*.
Peristrophe, 2646—2648.
Rhinacanthus, 2967.
Ruellia, 3004.
Staurogyne (incl. Ebermaiera), 1198—1201.
Strobilanthes, 3250—3255.
Thunbergia, 3336—3337.

Fam. **Myoporaceae.**

Fam. **Phrymaceae.**

Fam. **Plantaginaceae.**

Plantago, 2772—2773.

Fam. **Rubiaceae.**

Adenosacme (Mycetia), 43—44.
Adina, 50—51.
Allacophania, 136.
Amaracarpus, 189—190.
Anotis, 248—249.
Anthocephalus, 253, 2414*.
Argostemma, 323—324.
Cephaëlis, 713—714.
Chasalia, 726—727.
Cinchona, 758.
Coffea, 834.
Coptosapelta, 874.
Dentella, 1059.
Gaertnera, 1574.
Galium, 1579—1580.
Gardenia, 1604—1609, 2946*.
Geophila, 1619.
Greenea, 1698.
Guettarda, 1709.
Gynochthodes, 1724.
Hydnophytum, 1846.
Hymenodictyon, 1861.
Ixora, 457*, 1914—1929, 3037*.
Jackia, 1930.
Lasianthus, 1997—2003, 2446*, 2494*.
Lecananthus, 2005.
Litosanthes, 2061.
Mitragyne, 3042*.
Morinda, 2340—2344.
Mussaenda, 2364—2366.
Nauclea, 253, 2412—2425, 3105*.
Myrmecodia, 1846*, 2404.
Nertera, 2453.
Oldenlandia, 2482—2485, 3249*.
Sect. Hedyotis, 136, 1743—1750.
Ophiorrhiza, 2493—2496.
Paederia, 1999*, 2533—2535.
Pavetta, 1187*, 1914*, 1922—1923, 1929*, 2619—2621, 3037*.
Petunga, 2652—2653.
Plectronia, 632, 636, 1666*.
Sect. Canthium, 632—640, 1666*, 2653*.
Proscephaleium, 2212*.
Psychotria, 98*, 2866—2876.
Randia (incl. Gynopachys), 1609*, 1725, 2058*, 2943—2949, 3198*.
Rubia, 2993.
Saprosma, 1999*, 3036.
Sarcocephalus, 2414*, 3039—3042.
Scyphiphora, 1648*, 3098.
Spermacoce, 3200—3202, 3448*.
Stephegyne, 3042*.
Tarenna (Webera), 2620*, 3303—3304, 3498—3499.
Timonius, 51*, 3338—3341.
Tricalysia (incl. Diplospora), 1142, 2652*, 2653*.
Uncaria, 3392—3401.
Urophyllum, 817*, 3418.
Vangueria, 1666*.
Wendlandia, 3509—3511.
Zaccarinia, 1954*.

Fam. **Caprifoliaceae.**

Lonicera, 2093, 2815*.
Sambucus, 3026.
Viburnum, 574*, 3351—3355.

Fam. **Adoxaceae.**

Fam. **Valerianaceae.**
Valeriana, 3434.

Fam. **Dipsacaceae.**

Fam. **Cucurbitaceae.**
Actinostemma, 38.
Benincasa, 455.
Bryonopsis, 518.
Citrullus, 784.
Coccinia, 827—828, 2108*.
Cucumis, 933—934.
Cucurbita, 935—936, 1973*.
Gymnopetalum, 1719—1720.
Gynostemma, 1726.
Hodgsonia, 1805.
Lagenaria, 1973.
Luffa, 2106—2108, 3368*.
Melothria, 1719*, 2253—2261.
Momordica, 2108*, 2335—2336, 3367*, 3368*.
Thladiantha, 3335.
Trichosanthes, 3335*, 3359—3370, 3367*a*.
Zanonia, 3548—3549.

Fam. **Campanulaceae.**
Campanumoea, 597.
Pentaphragma, 2642.
Pratia, 2849—2850.
Sphenoclea, 3205.
Wahlenbergia, 3495.

Fam. **Goodeniaceae** (Goodenoviaceae).
Scaevola, 1945*, 3056.

Fam. **Stylidiaceae.**

Fam. **Calyceraceae.**

Fam. **Compositae.**
Achillea, 2284*.
Adenostemma, 47—49.
Ageratum, 77.
Anaphalis, 219—222.
Artemisia, 335.
Arthroisma, 3448*.
Bidens, 457, 1924*, 3446*.
Blainvillea, 461.
Blumea, 464—472.
Caesulia, 537.
Calendula, 359*.
Carthamus, 667.
Chrysantellum, 749.
Chrysanthemum, 750.
Cosmos, 889.
Crepis, 901—902.
Dichrocephala, 662*, 1089—1091.
Eclipta, 1206.
Elephantopus, 1257.
Emilia, 3203*.
Erechtites, 1289.
Erigeron, 1291.
Ethulia, 1310.
Eupatorium, 1384.
Galinsoga, 1578.
Gnaphalium, 220*, 1667—1668.
Gynura, 1268*, 1729—1732.
Helianthus, 1752.
Inula, 1890.
Lactuca, 1268*, 1971—1972.
Mikania, 2306.
Myriactis, 2367.
Pluchea, 2783.
Pterocaulon, 2887.
Senecio (incl. Emilia), 1267—1269, 3106.
Siegesbeckia, 3144.
Sonchus, 1268*, 3178—3183.
Sphaeranthus, 1268*, 3203.
Spilanthes, 2367*, 3209—3212.
Tagetes, 3291.
Tridax, 1968*.
Vernonia, 464*, 468*, 3346—3350.
Wedelia, 3212*, 3500—3506.
Xanthium, 3417*.

EMBRYOPHYTA ZOIDIOGAMA.

(Archegoniatae).

BRYOPHYTA.
Musci sp. div. 2363.

PTERIDOPHYTA.

FILICINAE.

POLYANGIA.

Fam. **Hymenophyllaceae.**

Fam. **Polypodiaceae.**
Acrostichum, 29—30, 717*.
Campium (Leptochilus), 599.
Cheilanthes, 728.
Dipteris, 2818.
Drymoglossum, 1173.
Lomaria, 2092.
Onychium, 2488.
Platycerium, 2776—2777.
Polypodium, 2782, 2817—2822.
Sect. Pleopeltis, 2782.
Sect. Lecanopteris, 2006.
Sect. Drynaria, 2822.
Pteris, 2877—2878.
Stenochlaena, 3226.
Taenitis, 3290.

Fam. **Aspleniaceae.**
Asplenium, 368—372.
Blechnum, 462.
Diplazium (incl. Anisogonium), 236, 368, 372.
Doodia, 1163.

Fam. **Aspidiaceae.**
Aspidium, (incl. Nephrodium), 360—366, 2449.
Didymochlaena, 1097.
Phegopteris (Dryopteris), 361, 363, 365, 2449, 2819

Fam. **Davalliaceae.**
Davallia (incl. Tapeinidium), 1043—1046.
Dennstaedtia, 1093.
Microlepia, 1046.
Nephrolepis, 2450—2451.

Fam. **Cyatheaceae.**
Alsophila, 171—173.
Cibotium, 756.
Cyathea, 953—956.
Dicksonia, 1093.
Hemitelia, 956.

Fam. **Osmundaceae.**
Osmunda, 2515.

OLIGANGIA.

Fam. **Matoniaceae.**

Fam. **Gleicheniaceae.**
Gleichenia, 1637.

MONANGIA.

Fam. **Schizaeaceae.**
Lygodium, 2115—2118.

Fam. **Parkeriaceae.**
Ceratopteris, 717.

Fam. **Marattiaceae.**
Angiopteris, 234.
Marattia, 2190—2191.

Fam. **Ophioglossaceae.**
Botrychium, 486.
Helminthostachys, 1758.
Ophioglossum, 2491—2492.

Fam. **Marsiliaceae.**

Fam. **Salviniaceae.**
Azolla, 3024*.
Salvinia, 3024.

EQUISITINAE.
Equisetum, 1283.

LYCOPODINAE.

Fam. **Lycopodiaceae.**
Lycopodium, 2113—2114, 2822*.

Fam. **Selaginellaceae.**
Selaginella, 3101—3102.

Fam. **Isoëtaceae.**

EUTHALLOPHYTA.

FUNGI (Eumycetes).

PHYCOMYCETES.

BASIDIOMYCETES.

Fam. **Tremellaceae.**
Exidia, 1416.

Fam. **Thelephoraceae.**
Stereum, 3246.
Thelephora, 3330.

Fam. **Clavariaceae.**
Clavaria, 804.

Fam. **Polyporaceae.**
Polyporus, 2823—2825.
Polystictus, 2827—2828.

Fam. **Agaricaceae.**
Hygrophora, 1860.
Lentinus, 2015.
Marasmius, 2189.

Fam. **Phallaceae.**
Hymenophallus, 1862*a*.

Fam. **Lycoperdaceae.**
Lycoperdon, 2111.

Fam. **Sclerodermataceae.**
Scleroderma, 3090.

ASCOMYCETES.
Pachyma, 2530.

LICHENES.
Usnea, 3419.

RHODOPHYCEAE.

FLORIDEAE.
Gracilaria, 1694.
Sphaerococcus, 1694*.

ALPHABETISCHE LIJST DER IN DE AANTEEKENINGEN VERMELDE PLANTENNAMEN. *)

Acalypha sp., 3406. — Achillea sibirica Ledeb.*, 2284. — Acorus gramineus Ait.*, 22. — Acrocarpus fraxinifolius Wight*, 2291. — Acrostichum aureum L.*, 717. — A. speciosum Willd., 717. — Actinodaphna sp., 1327. — Adhatoda Vasica Nees*, 3026. — Aegiceras floridum R. et Sch., 2636. — A. majus Gaertn.*, 2636. — Aeschynanthus sp., 1839. — Aeschynomeae indica L.*, 1765. — Afzelia montana Benth., 2764. — A. puberula Miq., 2765. — Aganosma sp., 188. — Agelaea vestita Hook.f.*, 628. — Aglaia sp., 80, 208. — A. heptandra K. et V.*, 90. — A. unifoliolata Koord.*, 91. — Ailanthus moluccana D.C.*, 3325. — Albizzia tomentella Miq.*, 117. — Aleurites cordata Stend.*, 1786. — Allium Porrum L.*, 143. — A. sativum L.*, 139. — A. uliginosum S., 141. — Allomorphia exigua Bl.*, 1426. — Allophylus, 146. — Alphonsea javanica Scheff.*, 2326. — A. Teysmanni Boerl.*, 2799. — Alpinia sp., 218. — A. latilabris Ridl.*, 162. — A. nobilis Ridl.*, 162. — Alsodeia echinocarpa Korth.*, 3278. — Alstonia sp., 178. — A. scholaris R.Br.*, 1182. — A. villosa Bl.*, 1447. — Alysicarpus vaginalis D.C.*, 1065. — Amomum sp., 218. — Amorphophallus giganteus Bl.*, 211. — Andropogon sp., 229. — Ancilema nudiflorum Br.*, 2334. — Anisophyllea apetala Scort.*, 241. — Anodendron inflatum Hassk.*, 2245. — Anoectochilus, 1806. — Anomianthus heterocarpus Zoll.*, 3422. — Anplectrum, 2204. — A. divaricatum Triana*, 1158. — Anthocephalus sp., 2414. — Antiaris sp., 342. — Antidesma cuspidatum Muell. Arg.*, 397. — A. tetrandum Bl.*, 263. — Aporosa sp., 3268. — A. Benthamiana Hook.f.*, 2830. — A. microcalyx Hassk.*, 1671. — Apostasia nuda Br.*, 105. — Araliaceae, 285. — Aralia ferox Miq.*, 2552. — A. Thomsonii Seem.*, 1647. — Ardisia sp., 56. — A. crenata Roxb.*, 1397. — Arthrophyllum diversifolium Bl.*, 266, 2845. — Arthropteris obliterata Sm.* — Artocarpus integrifolia L.f.*, 353. — A. Maingayi King.*, 1963. — Astilbe rivularis Buch.-Ham.*, 1613. — A. speciosa Jungh., 1613. — Astronia, 2222. — A. Stapfii Koord.*, 373. — Atalantia spinosa Bl., 25. — Athroisma laciniatum D.C.*, 3448. — Avicennia, 3188. — Azolla decomposita Zoll., 3024.

Baccaurea parviflora Muell. Arg.*, 388. — Balanocarpus bancanus Boerl.*, 3121. — Balanophora globosa Jungh.*, 401. — Bambusa magica Wray, 408. — B. Ridleyi Gamble*, 3065. — Barringtonia sp., 2771. — B. excelsa Bl.*, 912. — B. spicata Bl.*, 420. — Bauhinia sp., 3197. — Begonia sp., 442. — Bennettia Horsfieldii Miq.*, 729. — Berria quinquelocularis T. et B.*, 11. — Bidens pilosa L.*, 1924. — Blumea macrophylla D. C.*, 3446. — Boehmeria sp., 2165. — Boschia Griffithii Mast.*, 2598. — Bragantia tomentosa Bl.*, 491. — Brassaiopsis speciosa Dec. et Pl.*, 1781. — Bruguiera caryophylloides Bl.*, 512, 513. — B. malabarica Arn.*, 512. — B. gymnorrhiza Lam.*, 2968. — Bruinsmia styracoides B. et K., 2650. — Bryophyllum calycinum Salisb.*, 519.

Calamus aquatilis Ridl.*, 556, 1025. — Calendula officinalis L.*, 359. — Callicarpa sp., 1620, 1621. — Calophyllum lanigerum Miq.*, 583. — Calotropis procera Ait.*, 591. — Campnosperma Griffithii March.*, 521. — Canarium sp., 606. — C. laxum Benn.*, 1167. — C. longiflorum Zipp.*, 400. — C. rostratum Zipp.*, 400. — C. secundum Benn.*, 3376. — Cansjera Rheedii Gmel.*, 725. — Canthium sp., 2653. — C. horridum Bl., 1666. — Capparis sp., 3377. — Carallia integerrima D.C.*, 1727, 3454. — Casearia coriacea Vent., 168. — Cassia Fistula L.*, 684. — C. laevigata Willd.*, 2358. — Cassytha filiformis L.*, 2472. — Casuarina Rumphiana Miq.*, 698. — Celosia cristata L.*, 844. — Cerastium sp., 1552. — Cerbera Odollam Gaertn.*, 1716. — Ceriops Roxburghiana Arn.*, 721. — Choanemorpha macrophylla Don.*, 3411. — Chydenanthus excelsus Miers, 912. — Cinchona Ledgeriana Moens*, 758. — C. succirubra Pav.*, 758. — Cinnamomum Burmanni Bl.*, 767. — Cissus sp.; 3488. — Citrus Aurantium L.*, 785. — C. decumana Murr.*, 785. — C. Hystrix D.C.*, 785. — C. Medica L.*, 785. — Cleistanthus hirsutulus Hook.f.*, 1103. — Cleome gravcolens Rafin.*, 631. — Clerodendron sp., 3467. — C. disparifolium Bl.*, 3138. — C. Siphonanthus Ait.*, 631. — Clinogyne dichotoma Salisb.*, 2187. — Coccinia sp., 2108. — Codiaeum sp., 1697. — Coelodepas sp., 3272. — Coelogyne sp., 571. — Coffea liberica Bull.*, 834. — C. madurensis Teysm. et Binnend.*, 834. — Combretum sp., 1801, 2330, 3198. — Commelina sp., 232. — Commersonia platyphylla Andr.*, 862, 1792. — Connarus pyrrhocarpus Miq.*, 3289. — Cordyline terminalis Kunth.*, 884. — C. t. K. var. ferrea, 884. — Coscinium fenestratum Colebr.*, 888. — Crotalaria biflora L.*, 910. — C. calycina Schrank*, 910. — C. saltiana Andr.*, 910. — C. striata D.C., 910. — C. Trifoliastrum Willd.*, 910. — Crypteronia pubescens Endl.*, 920. — Cucurbita Pepo L.*, 1973. — Cuscuta chinensis Lam.*, 668. — Cymbidium sp., 940. — Cymbopogon citratus Stapf, 229. — C. Schoenanthus Spreng., 229. — Cnometray ramiflora L.*, 3221. — Cyperaceae, 664. — Cypripedium Lowei Lindl.*, 1806. — Cytisus Laburnum L., 534.

*) Op verschillende plaatsen in dit Woordenboek zijn in de aanteekeningen nog planten genoemd (of daarvan bijzonderheden medegedeeld), die niet altijd voorkomen in het alphabetisch hoofdregister naar de latijnsche nomenclatuur. Deze lijst vormt een sleutel op die namen. Ook hier duidt een * achter de soortaanwijzing aan, dat deze naam is volgens den *Index Kewensis*, dus in het gebruik de voorkeur verdient.

Dr. M. Greshoff.

Daemonorops crinitus Bl., 1017. — D. grandis Mart.*, 563. — Dalbergia latifolia Roxb., 2883. — Datura arborea L.*, 1042. — D. fastuosa L.*, 1042. — D. suaveolens H. et B., 1042. — Dehaasia medica Bl.*, 2140. — Dendrocalamus flagellifer Munro*, 1622. — Derris sp., 2310. — Desmodium vestitum Benth.*, 1552. — Dianella bancana Miq.*, 1084. — D. montana Bl., 1084. — D. nemorosa Lam.*, 1084. — Dichopsis javense Burck., 1825. — Dichrocephala latifolia D.C.*, 662. — Didissandra Clarkei Koord.*, 2494. — Dillenia sp., 1102, 1514. — D. aurea Sm.*, 3519. — D. indica L.*, 355. — Diospyros buxifolia Hiern, 2119. — D. Hiernii Koord.*, 2771. — D. Kaki L.*, 1133. — D. lucida Wall.*, 2120. — D. microphylla Bedd.*, 2119. — D. pendula Hasselt*, 1959. — Diplokuema sebifera Pierre*, 1823. — Diplospora javanica Miq.*, 2652. — D. singularis Korth.*, 2653. — Dipterocarpus gracilis Bl.*, 1146. — D. littoralis Bl.*, 1146. — D. retusus Bl.*, 1150. — Dischidia sp., 2096. — Dissochaeta, 2204. — Donax arundinastrum Lour., 2187. — D. grandis Ridl., 2117. — Dyera sp., 175. — Dysophylla auricularia Bl.*, 3406. — Dysoxylum amooroides Miq.*, 2981.

Ecdysanthera scandens Hassk., 2245. — Elaeocarpus sp., 1229. — E. obtusus Bl.*, 2597. — E. paniculatus Wall.*, 2065. — E. stipularis Bl.*, 2384. — Elatostema sp., 1003. — E. macrophyllum Brongn.*, 1631. — Elattostachys Zippeliana Radlk.*, 1390. — Emilia purpurea Cass., 3203. — Entada scandens Benth.*, 3219. — Epipremnum elegans Engl.*, 2844. — E. nobilis Engl.*, 2844. Eriocaulon sp., 3438. — Eriochloa polystachya H. B. et K.*, 1710. — Erythrina stricta Roxb.*, 1307. — Erythropalum scandens Bl.*, 1431. — Eucalyptus sp., 2218. — Eugenia sp., 973, 2217, 2238. — E. acuminatissima Kurz, 1324. — E. anisosepala Duthie*, 1322. — E. bantamensis K. et V.*, 1347. — E. corymbifera K. et V.*, 1049. — E. cymosa Lam.*, 1334. — E. formosa Wall.*, 1351. — E. grata Wight*, 1339. — E. jamboloides K. et V.*, 1322. — E. Klampok K. et V.*, 1322. — E. pustulata Duthie*, 1339. — E. sexangulata K. et V.*, 1347. — E. suringariana K. et V.*, 1317. — E. Thumra Roxb.*, 1324. — Euphorbia antiquorum L.*, 1386. — E. neriifolia L.*, 541. — Euthemis leucocarpa Jack*, 295, 427. — Exidia Auriculae Judae Berk., 1416.

Fragraea lanceolata Bl.*, 168. — F. morindaefolia Bl.*, 144. — Ficus cyclooeura King, 580. — F. diversifolia Bl.*, 1436. — F. Forstenii Miq.*, 1436. — F. hirta Vahl*, 1434. — F. retusa L.*, 1510. — F. rhododendrifolia Miq.*, 1510. — F. Ribes Reinw.*, 1937. — F. semicordata Miq.*, 1102. — F. variegata Bl.*, 1470. — F. vasculosa Wall.*, 345. — Finschia excelsa Bl., 1962. — Forrestia sp., 890. — Freycinetia sp., 1567. — F. Walkeri Solms*, 1565.

Gahnia javanica Mor.*, 1382. — Garcinia celebica D.C., 2851. — Gardenia curvata T. et B.*, 2946. — G. grandiflora Lour.*, 1604. — Gelonium bifarium Roxb.*, 1616. — Gentiana quadrifaria Bl.*, 3495. — Gigantochloa Kurzii Gamble*, 3065. — Gironniera lucida Kurz*, 2596. — G. parvifolia Planch.*, 87. — G. reticulata Thw., 2000. — Gleditschia celebica Koord.*, 2984. — Gleichenia dichotoma Hk., 1637. — G. linearis Clarke*, 1637. — Glochidion sp., 496, 1646. — G. brunneum Hook.f.*, 1654. — G. molle Bl.*, 1650. — G. rubrum Bl.*, 2507. — Gluta elegans Hook.f.*, 1663. — G. Renghas, 3105. — Gnaphalium involucratum Forst, 220. — G. japonicum Thunb.*, 220. — Gomphandra australiana F. M. var. celebica Val.*, 3386. — Goniothalamus Prainianus King*, 2805. — Gonystylus Miquelianus T. et B.*, 283. — Graptophyllum sp., 831. — G. hortense Nees*, 2786. — Grewia sp., 1534. — G. eriocarpa Juss.*, 1700. — G. excelsa Vahl.*, 1700. — G. paniculata Roxb.*, 1704. — Gynandropsis pentaphylla D.C.*, 2795. — Gymnartocarpus venenosa Boerl., 720. — Gynura sp., 1268.

Harmandia Kunstleri King*, 939. — Hebecoccus ferrugineus Radlk.*, 2322. — Hemigraphis sp., 1765. — Heptapleurum heterophyllum Seem.*, 3206. — H. longifolium Seem.*, 1389. — H. parasiticum Seem.*, 1777. — H. rigidum Hassk., 1389. — H. serratum Seem.*, 1772. — Heritiera littoralis Ait.*, 3306. — Hibiscus Archeri Watson, 1796. — H. grewiaefolius Hassk.*, 862. — H. schizopetalus Hook.f.*, 1796. — H. Telfairiae Don., 1796. — Hippocratea indica Willd.*, 1801. — Homalium foetidum Benth.*, 373. — Homalomena rostratum Griff.*, 1818. — Hopea Beccariana Burck*, 1823. — H. bracteata Burck*, 1823. — H. coriacea Burck*, 1823. — H. fagifolia Miq.*, 2539. — H. intermedia King*, 1828. — H. linggensis Boerl.*, 1184. — H. myrtifolia Miq.*, 1823. — H. nigra Burck*, 1823. — H. scricea Bl.*, 1823. — Hydrocotyle rotundifolia Roxb.*, 3028. — Hypoestis sp., 3251. — Hyptis suaveolens Poit.*, 3219.

Ignanura geonomaeformis Mart.*, 2036. — Impatiens choneceras Hassk.*, 1878. — I. latifolia L.*, 1878. — I. radicans Z. et M.*, 2357. — Indigofera sp., 2203. — I. Anil L.*, 1885. — I. arrecta Hochst.*, 1885. — I. sumatrana Gaertn., 1885. — I. tinctoria L.*, 1885. — Ipomoea sp., 1114. — Iresine Herbstii Hook.*, 193. — Ixonanthes reticulata Jack*, 1913. — Ixora sp., 3037. — I. macrophylla Benth.*, 457. — I. stricta Roxb.*, 1918.

Jussieua suffruticosa L.*, 3056. — Justicia Adhatoda L., 3026.

Kalanchoë, 520. — Kibessia azurea D.C.*, 2971. — Kickxia arborea Steud.*, 2480, 2956. — Kingstonia nervosa Hook.f.*, 1230. — Knema tomentella Warb., 1546.

Lactuca indica L.*, 1268. — Lantana Camara L.*, 2967. — Laplacea subintegerrima Miq.*, 765. — Laportea sp., 1555. — Lasianthus sp., 2000, 2446. — L. cyanocarpus Jack*, 2002. — L. Oculus-cati Miq., 2002. — L. tomentosus Bl.*, 2494. — Lauraceae sp., 502. — Lemna, 3024. — Leonurus sibiricus L.*, 335. — Leucaena glauca Benth.*, 112. — Licuala paludosa Griff.*, 2037. — Limnocharis emarginata Humb. et Bonpl.*, 2339. — Limnophila conferta Benth.*, 1787. — Limonia spectabilis Miq.*, 1616. — Litsea sp., 765. — Livinstona cochin-chinensis Bl.*, 2088. — L. Hoogendorpii Hort.*, 2088. — Lonicera javanica D.C.*, 2815. — Loranthaceae, 64. — Loranthus crassus Hook.f.*, 2100. — L. pentandrus L.*, 2099. — Lotus, 2463. — Luffa sp., 2108, 3368. — Lumnitzera coccinea W. et A.*, 56, 381. — L. racemosa Willd.*, 2109. — Lycopodium sp., 2822.

Maba buxifolia Pers.*, 1127. — Macaranga sp., 16. 1352. — Macsa membranacea D.C.*, 2144. — M. mollissima D.C.*, 2143. — M. ramentacea Wall.*, 3525. — Malaisia tortuosa Blanco*, 2346. — Mallotus sp., 16. — M. penangensis Muell.*, 754. — Mangifera laurina Bl.*, 2174. — M. macrocarpa Bl.*, 2177. — Marlea begonifolia Roxb.*, 862. — Mastixia rostrata Bl.*, 931. — Medinilla intermedia Bl.*, 2213. — M. speciosa Bl.*, 2213. — M. Teysmanni Miq.*, 1373. — Melanorrhoea Maingayi Hook.f.*, 1663. — M. Wallichii Hook.f.*, 1663. — Melastoma sp., 2879. — M. asperum Bl.*, 2222. — M. Francavilleanum Cogn.*, 2222. — M. Molkenboerii Miq.*, 2222. — M. polyanthum Bl.*, 2222. — M. setigerum Bl.*, 2222. — Melia composita Willd., 2226. — M. dubia Cav.*, 2226. — Meliosma confusa Bl.*, 573. — Melothria leucocarpa Cogn.*, 1719. — M. maderaspatana Cogn.*, 1719. — M. odorata Hook.f.*, 1719. — Memecylon sp., 1728, 2881. — Menispermaceae, 217. — Metrosideros vera Rumph., 3188. — Michelia montana Bl.*, 3298. — Millingtonia hortensis L.*, 2938. — Mimosa pudica L.*, 3358. — Mitragyne parvifolia Korth.*, 3042. — Momordica sp., 2108, 3368. — M. cochin-chinensis Spreng.*, 3361. — Morus macroura Miq.*, 2347. — Mucuna reticulata Burck*, 1114. — Murraya exotica L.*, 685. — Mussaenda frondosa L.*, 2364. — M. glabra Vahl*, 2364. — M. macrophylla Kurz., 2364. — Mussaendopsis Beccariana Baill.* — Myrica javanica Bl.*, 2417. — Myristica sp., 2382. — M. intermedia Bl.*, 2055. — M. Irya Gaertn.*, 2384. — M. Kunstleri King.*, 2377. — M. Schefferi Warb., 2372. — M. speciosa Warb., 2372. — M. succedanea Bl.*, 2372. — M. tomentella Warb., 1546. — Myrmecodia, 1846. — Myrsine avenis A. D.C., 296. — M. capitellata Wall.*, 296. — M. sumatrana Miq.*, 385.

Najas celebica Koord.*, 2363. — Nania vera Rumph., 3188. — Nauclea sp., 2414. — N. fagifolia T. et B., 3105. — Nephelium sp., 2443. — Nyctanthes Arbor-tristis L.*, 1924.

Ocimum Basilicum L.*, 2477. — Oldenlandia corymbosa L.*, 3249. — Oncosperma tigillaria Ridl.*, 2487. — Opuntia decumana Haw.*, 2501. — O. Dillenii Haw.*, 2501. — O. polyantha Haw.*, 2501. — Ormocarpum sennoides D.C.*, 3017. — Orophea enneandra Bl., 1656. — Ostodes paniculata Bl.*, 1134. — Otophora sp., 2443.

Paederia foetida L.*, 1999. — Palaquium javense Burck, 1825. — Panicum indicum L.*, 519, 2576. — P. muticum Forsk.*, 1746. — P. Myurus Lam., 2576. — P. repens L.* var. ischaemoides Boerl., 2609. — P. sanguinale L.*, 2610. — P. uncinatum Raddi*, 2142. — Parinarium oblongifolium Hook.f.*, 1184. — Parkia sp., 2634. — P. biglandulosa W. et A.*, 2601. — Pavetta sp., 1187, 1914, 1929, 3037. — Peliosanthes sp., 940. — Pellionia Daveauana N. E. Br.*, 1072. — Peltophorum acanthobotryx Miq., 3399. — Pentaphragma grandiflorum Kurz. 2642. — Pericampylus incanus Miers*, 1744. — Peroaema canescens Jack*, 1160. — Phaseolus sp., 2661, 3311. — Photinia Notoniana W. et A.*. — Phrynium Griffithii Bak.*, 3031. — P. parviflorum Roxb.*, 3031. — Phyllanthus pectinatus Hook.f.*, 2684. — Pinanga Kühlii Bl.*, 2707. — Piperaceae sp., 2744. — Pipturus argenteus Wedd.*, 2035. — P. propinquus Wedd., 2035. — Pithecolobium Clypearia Benth.*, 2755. — P. lobatum Benth.*, 2753. — P. microcarpum Benth.*, 2752. — P. Minahassae T. et B.*, 3241. — P. montanum Benth.*, 122. — Pittosporum ramiflorum Miq., 2768. — Planchonia spicata Bl., 420. — Pleetronia horrida Benth. et Hook.f.*, 1666. — Podocarpus cupressina R. Br.*, 698. — Pogostemon Heyneanus Benth.*, 838. — P. Patchouly Pell.*, 838. — Polanisia viscosa D.C., 631. — Polyalthia sp., 3427. — P. glauca Boerl.*, 966. — P. Teysmannii Boerl.*, 2805. — Polygala sp., 1746. — Polygonum sp., 21, 232. — P. runcinatum Buch.-Ham.*, 1868. — Polyscias nodosa Seem.*, 1161. — Pometia acuminata Radlk.*, 2831. — Pothos latifolius Hook.f.*, 2501. — P. Rumphii Schott*, 1280, 1281. — Proscephaleium javanicum Korth.*, 2212. — Prunus sp., 2904. — Psychotria robusta Bl.*, 98. — Pterocarpus sp., 2883. — Pterocymbium campanulatum Pierre, 2889. — Pygeum celebicum Miq.*, 2861. — P. zeylanicum Gaertn.*, 1234. — Pyrenaria serrata Bl.*, 1684.

Quercus sp., 693. — Q. Bennettii Miq.*, 2151. — Q. poculiformis V. Seem.*, 2929.

Randia sp., 1609. — R. densiflora Benth.*, 2058. — R. longiflora Lam.*, 3198. — Raphidophora sp., 2844. — Rauwolfia sp., 178. — R. javanica K. et V.*, 3535. — R. reflexa T. et B.*, 1959. — Rhodamnia trinervia Bl.*, 1956. — Rhododendron citrinum Hassk.*, 1559. — R. verticillatum Low., 3430. — Rhus retusa Zoll., 1186. — R. rufa T. et B.*, 1186. — Rhysotoechia Mortoniana Radlk.*, 1957. — Rosa damascena Mill.*, 2787. — Rubus alcaefolius Poir. 9. — R. moluccanus L.*, 9. — Ryparosa fasciculata King.*, 240.

Saccharum Ridleyi Hack.*, 3009. — Samadera brevipetala Scheff.*, 3025. — Sandoricum dasyneuron Baill.*, 3027. — S. indicum Cav.*, 2831. — S. radiatum King*, 2831. — Santiria laxa King*, 619. — Sapotacea, 3029. — Saprosma sp., 1999. — Saraca declinata Miq.*, 3037. — Sarcocephalus sp., 2414. — Saurauja sp., 3052. — Scaevola Koenigii Vahl*, 1945. — Schismatoglottis sp. — Schizostachyum chilanthium Kurz*, 1622. — Schmidelia sp., 146. — Scirpus sp., 990. — Scyphiphora hydrophyllacea Gaertn.*, 1648. — Semecarpus heterophylla Bl.*, 1663. — Sesbania aegyptiaca Poir.*, 1887. — Shorea sp., 1823, 3114. — S. compressa Burck*, 3130. — Sida acuta Burm.f.*, 3138. — Sideroxylon nitidum Bl.*, 758, 3142. — S. obovatum Burck, 3140. — Smilax sp., 1112, 2278. — Smithia ciliata Royle*, 3005, — Sonchus sp., 1268. — Sonneratia acida L.f.*, 142, 381. — S. Griffithii Kurz. 3189. — Sorghum sp., 3113. — S. halepense Pers.*, 3193. — Spermacoce ocymoides Burm.*, 3448. — Spaeranthus africanus L.*, 1268. — Sphaerococcus lichenoides Ag., 1694. — Spilanthus rugosa Bl.*, 2367. — Spondias dulcis Forst.*, 3216. — Sporobolus indicus R.Br.*, 3217. — Stachytarpheta indica Vahl*, 1868. — Stelechocarpus Burahol Hook.f.*, 973. — Stephania sp., 2645. — Stephegyne parvifolia Korth., 3042. — Sterculia hyposticta Miq.*, 3234. — S. rubiginosa Vent.*, 1677. — Strombosia sp., 2468. — Strychnos sp., 1395. — Symplocos sp., 3268.

Tabernaemontana coronaria Willd.*, 2452. — T. Cumingiana D.C.*, 2329. — T. sphaerocarpa Bl.*, 3492, 3493. — Tacca sp., 22. — Taeniochlaena Griffithii Hook.f.*, 2047. — Tagetes patula L.*, 3291. — Talauma rubra Miq.*, 2298. — Tapeinocheilos pungens Miq.*, 2963. — Terminalia Bellerica Roxb.*, 1217, 3312. — Ternstroemia japonica Thunb.*, 317. — T. Joquiam Villar, 2771. — Tetrameles nuditlora R. Br.*, 115, 3244. — Tetramerista glabra Miq.*. 2684. — Tetranthera brawas Bl., 2822. — Thespesia populnea Soland.*, 1709. — Thevetia neriifolia Juss.*, 631. — Thysanolaena acarifera Arn. et Nees*, 3009. — T. agrostis Nees.*, 3009. — Tiliacora racemosa olebr.*, 1431. — Timonius Koenigii Bl.*, 51. — Torema sp., 939. — Trevesia sundaica Miq.*, 2755. — Trianthema, 2837. — Trichosanthes tricuspidata Lour.*, 3335. — Tridax procumbens L.*, 1968. — Trigonochlamys Griffithii Hook.f.*, 609. — Tristania Maingayi Duthie*, 3378. — T. merguensis Griff.*, 3378. — Triumfetta rhomboidea Jacq.*. 3417. — Tumera ulmifolia L.*. 470. — Tylophora sp., 359.

Unona sp., 2249. — Urena, 109. — U. lobata L.*, 754, 960, 3137. — Urophyllum peltistigma Miq.*, 817. — Uvaria sp., 1681, 2249.

Vangueria spinosa Roxb.*, 1666. — Vatica Bancana Scheff., 3118. — V. Ridleyana Brandis.* — Vernonia arborea Buch.-Ham.*, 468, 3540. — V. cinerea Less.*, 464. — Viburnum coriaceum Bl.*, 574. — Vitex sp., 3467. — Vitis sp., 3488.

Webera sp., 2620. — Wedelia asperrima Benth.*, 3212. — Wormia excelsa Jack*, 1101. — Wrightia pubescens R. Br., 3523.

Xanthium Strumarium L.*, 3417. — Xanthophyllum excelsum Miq.*, 2146. — X. vitellinum Dietz*, 3525. — Xerospermum sp., 2443. — Xylopia ferruginea Baill.*, 3416.

Zizyphus celtidifolia D.C., 855. — Z. Horsfieldii Miq., 3562. — Z. Oenoplia Mill.*, 855. — Z. rugosa Lam.*, 3562. — Zuccarinia macrophylla Bl.*, 1954.

»I stand ready with a pencil in one hand and a spunge in the other, to add, alter, insert, efface, enlarge, and delete according to better information".

TH. FULLER, 1672.

AANKONDIGING.

Voor iedere eenigszins belangrijke bijdrage als aanvulling van dit Plantkundig Woordenboek, die ten minste 150 daarin niet voorkomende en niet reeds van elders ontvangen inlandsche namen bevat, wordt naar keuze van den inzender als belooning beschikbaar gesteld een ingebonden exemplaar van dit Woordenboek, of van het plaatwerk: „Nuttige Indische Planten" (I.-L.), door ondergeteekende.

Inzendingen van aanvullingen en verbeteringen, bestemd voor het *Supplement op het Nieuw Plantkundig Woordenboek voor Nederlandsch Indië*, worden gaarne voor 31 December 1910 ontvangen; echter blijft ook na dien datum iedere opgave van nieuwe namen enz. gewenscht, daar op het bureau van het Koloniaal Museum een „legger" van dit werk wordt aangehouden. Bij inzending van inlandsche plantennamen is het van waarde, daarbij een gedroogd bloeiend takje te zenden der plant, die met den naam wordt aangeduid.

Dr. M. GRESHOFF,

Directeur van het Koloniaal Museum,
te Haarlem.

VERBETERBLAD

op het Nieuw Plantkundig Woordenboek voor Nederlandsch Indië

1909

tevens:

BON voor kostelooze ontvangst van het Supplement 1911

Ondergeteekende maakt opmerkzaam op de volgende fouten, in dit werk voorkomende, alsmede op de aanvullingen aan ommezijde dezes.

Aan den Directeur
van het Koloniaal Museum te Haarlem

Naam

Woonplaats

N.B. De verschijning van het *Supplement* zal, indien voldoende bouwstoffen daarvoor, bepaaldelijk uit Indië, binnenkomen, geschieden op 1 Juli 1911; zij zal in *De Indische Mercuur* aangekondigd worden. Het *Supplement* kan ingelascht worden op de plaats, daarvoor in dit *Woordenboek* opengehouden. Het wordt den eigenaars daarvan kosteloos verstrekt bij inzending van dezen bon.

Verbeteringen:

Z. O.

AANVULLINGEN.

No.	LATIJNSCHE NAAM.	INLANDSCHE NAMEN.	Aanteekeningen over het gebruik. Voorts: spreekwijzen, raadsels enz. (plant-lore).

Plaats voor inhechting van het Supplement op het Nieuw Plantkundig Woordenboek voor Nederl. Indië.

(Zal zoo mogelijk 1 Juli 1911 verschijnen).

New York Botanical Garden Library
QK 9 .I5 C55 1909 gen
Clercq, Frederik Si/Nieuw plantkundig wo
3 5185 00118 8521

HET DAGHET IN DEN OOSTEN
KOLONIAAL MUSEUM HAARLEM